Ja till framtiden!

Folkpartiet liberalernas landsmöte 2009
19–22 november i Växjö konserthus

Handlingar

Föredragningslista

1. Landsmötet öppnas

2. Val av ordförande, tre vice ordförande och sekreterare för mötet

3. Val av protokollsjusterare

4. Fråga om mötet behörigen utlysts

5. Fastställande av föredragningslista

6. Fastställande av förhandlingsordning

7. Fråga om tillsättande av utskott samt nominering och val till dessa

8. Dechargeutskottets betänkande

9. Rapport från riksdagsgruppen

10. Revisorernas berättelse

11. Fråga om ansvarsfrihet

12. Allmänpolitisk debatt

13. Partistyrelsens förslag

14. Motioner

15. Fastställande av medlemsavgift till riksorganisationen och tid för vilken denna skall gälla

16. Nominering och val för tiden intill nästa ordinarie landsmöte av:
a) partiordförande
b) förste och andre vice ordförande
c) 21 övriga ledamöter av partistyrelsen
d) två revisorer, varav en auktoriserad, samt två ersättare för dessa
e) ordförande och sex ledamöter i dechargeutskottet
f) ordförande och sex ledamöter i valberedningen
g) övriga eventuellt förekommande val

17. Under landsmötet väckta frågor som landsmötet beslutar behandla

18. Landsmötet avslutas

Innehåll

Tidsplan 4
PS-förslag 5
Verksamhetsberättelse 9
för tiden efter landsmötet 2007 9
Dechargebetänkande för tiden
september 2007 till september 2009 37
Valberedningens förslag 42

A: Allmänpolitik 43
Motioner 43
Partistyrelsens yttrande 47

B: Jämställdhet och demokrati 53
Programförslag: En liberal offensiv för ökad jämställdhet 53
Motioner 55
Partistyrelsens yttrande 76

C: Ekonomi 97
Motioner 97
Partistyrelsens yttrande 104

D: Näringspolitik och företagande 111
Programförslag: Ett Sverige fyllt av entreprenörskap
och företag 111
Motioner 113
Partistyrelsens yttrande 127

E: Arbetsmarknad 143
Programförslag: En moderniserad svensk
arbetsmarknadsmodell 143
Motioner 145
Partistyrelsens yttrande 154

F: Utrikespolitik och försvar 161
Motioner 161
Partistyrelsens yttrande 168

G: Rättspolitik 173
Programförslag: Tidigt, tufft, tryggt 173
Motioner 179
Partistyrelsens yttrande 203

H: Integrations- och migrationspolitik 227
Programförslag: Egenmakt för ett öppet
samhälle – mottagande och arbete 227
Motioner 230
Partistyrelsens yttrande 241

J: Utbildning och kultur 249
Programförslag: Dags att sikta ännu högre 249
Motioner 251
Partistyrelsens yttrande 285

K: Klimat, energi, miljö och kommunikationer 301
Programförslag: Klimatrapport 2 301
Motioner 307
Partistyrelsens yttrande 335

L: Social välfärd 353
Programförslag: Se till mig som liten är 353
Programförslag: Leva livet hela livet 356
Motioner 359
Partistyrelsens yttrande 402

M: Organisation och stadgar 425
Motioner 425
Partistyrelsens yttrande 437

Tidsplan
för landsmötet 2009 på Konserthuset i Växjö

Torsdag 19 november

11.00	Mötesbyrån öppnar
13.00	Landsmötet öppnas
	Dagordningens punkter 1–7
13.30	Utskottsarbetet inleds
16.45	Utskottsförhandlingarna avslutas
17.00	Förhandlingar i plenum
	A. Allmänpolitik, dechargebetänkande och ansvarsfrihet
19.00	Förhandlingarna ajourneras
	Hälften av deltagarna går till Residenset för drink
19.30–21.00	Rullande middag
21.00	Eventuellt fortsatta förhandlingar

Fredag 20 november

08.30	Mötesbyrån öppnar
09.30	Partiledarens inledningsanförande
10.30	C. Ekonomi
12.00	Mingellunch för anmälda deltagare och inbjudna gäster
12.45	D. Näringspolitik och företagande
14.15	J. Utbildning
15.45	Nominering och val av partiordförande
	Fortsättning J. Kultur
16.30	L. Vård, Handikappfrågor och Tobak, alkohol och narkotika
18.00	Ajournering för dagen
19.00	Hälften av deltagarna går till Residenset för drink
19.30	Drink finns att köpa i Konserthuset inför landsmötesmiddagen
20.00	Landsmötesmiddag i Konserthusets foajé med underhållning och dans

Lördag 21 november

08.30	Nominering till partistyrelsen
08.45	Nominering och val av förste vice partiordförande
	F. Utrikespolitik, EU och försvar
10.30	E. Arbetsmarknad
12.00–13.30	Rullande lunch
12.30	B. Jämställdhet och demokrati
14.30	K. Klimat, energi, miljö och kommunikationer
16.15	Nominering och val av andre vice partiordförande
	L. Social välfärd: Barn, äldre och pensioner
17.30–19.00	Rullande middag
18.00	M. Organisation och stadgar
19.00	Plädering och val av partistyrelse
	Därefter vid behov fortsatta förhandlingar

Söndag 22 november

08.30	Omröstning om tidigare färdigdebatterade ärenden
	Nominering och val av dechargeutskott och revisorer
08.45	H. Integration och migration
10.30	G. Rättspolitik
11.30	Rullande lunch
12.00	Fortsättning G. Rättspolitik
13.25	Val av valberedning
	Resterande ärenden
16.00 senast	Landsmötet avslutas

PS-förslag

PS-förslag 1
Förhandlingsordning

Tidsplan

Av tidsplanen för landsmötet framgår när förhandlingspassen börjar och slutar och vilka ärenden som ska behandlas på varje pass. Ärenden som inte hunnit behandlas på avsett förhandlingspass bordläggs till kommande förhandlingspass och behandlas i mån av tid vid dessa.

För att möjliggöra en noggrann behandling av frågorna samt ge olika åsikter rimliga och likvärdiga möjligheter att komma till tals erfordras en stark självdisciplin från deltagarna.

Debatt, yrkanden m.m.

Anföranden

Tre typer av inlägg i debatter förekommer: anförande, replik och kontrareplik. Anförande begärs skriftligt. Ordet kan begäras i alla frågor som ska behandlas under ett förhandlingspass från och med förhandlingspassets början. Medlem som inte är ombud har rätt till ett (1) anförande vid behandlingen av ett ärende.

Om utskottets talesman, utskottsminoritetens talesman eller partistyrelsens talesman begär ordet innan behandlingen av ärendet påbörjas ska de få ordet före övriga personer som begärt ordet och i den ovan angivna ordningen.

Repliker

Replik och kontrareplik ska begäras före nästa anförande och kan begäras muntligt. Sittande ordförande har rätt att medge replik på den som blivit apostroferad i anförandet. Ordföranden ska medge den som hållit anförandet kontrareplik om så begärs. Replik på kontrareplik medges ej. Replik kan medges även efter att streck har satts.

Tidsbegränsning

För att samtliga ärenden ska kunna behandlas får talarna, i det fall de är ombud eller tillhör partistyrelsen, inte överskrida två minuter i första anförandet, en minut i andra anförandet och en minut i replik och kontrareplik. Övriga talares maximala tid är en minut. Talesman för utskottet eller partistyrelsen kan av presidiet medges längre tid. Vid plädering inför val gäller tidsbegränsning till en minut. Landsmötet har möjlighet att besluta om skärpt tidsbegränsning utöver ovanstående.

Yrkanden

Yrkanden ska framställas skriftligt. Bifallsyrkande föreligger automatiskt endast till utskottets förslag. Den som vill bifalla andra yrkanden än utskottets måste alltså skriftligen yrka bifall till dessa. Under landsmötesförhandlingarna kan bifalls- eller avslagsyrkande framställas till yrkanden eller reservationer i utskott, yrkanden eller reservationer vid partistyrelsens behandling samt yrkanden i motioner. Nya yrkanden ska remitteras till beredningsutskott för behandling såvida inte presidiet bedömer att det nya yrkandet endast i ringa utsträckning avviker från de yrkanden som finns i landsmöteshandlingarna.

Vid behandling av ett förslag från beredningsutskottet anses samtliga tidigare yrkanden i ärendet ha fallit. Den som önskar att ett tidigare yrkande ändå ska behandlas av landsmötet måste yrka detta skriftligt.

Ordningsfråga

Om ordningsfråga begärs ska debatten i sakfrågan avbrytas och ordningsfrågan omedelbart upptas till behandling och beslut. Ordningsfråga kan inte upptas till behandling under pågående omröstning.

Streck i debatten

Streck i debatten är en möjlighet att begränsa debattiden i en enskild fråga. Fråga om streck i debatten kan väckas av ombud eller presidiet.

När streck i debatten satts gäller följande:

a. Alla yrkanden läses upp.
b. Möjlighet ges att lämna in ytterligare yrkanden och dessa läses upp.
c. Talarlistan läses upp och möjlighet ges att anmäla sig. Namnen på de ytterligare anmälda talarna läses upp.
d. Ordföranden meddelar vilken talartid som gäller för ombud (och motsvarande) och övriga.
e. Streck är satt och debatten i sakfrågan fortsätter.

Deltagande och beslut

Rösträtt

För deltagande och beslut vid landsmötet gäller bestämmelserna i stadgarna (§ 6 mom. E):

> *”Medlem i folkpartiet liberalerna liksom revisorerna har rätt att närvara vid landsmötets överläggningar och där framställa förslag.*
> *Rösträtt vid landsmöte tillkommer ombud eller för ombud tjänstgörande ersättare. Omröstning sker öppet. Om minst 25 röstberättigade begär det ska röstning ske genom namnupprop. Vid val sker röstning med slutna sedlar om röstberättigad begär det. Som mötets beslut gäller, med det undantag som stadgas i § 12 [om stadgeändring], den mening som erhållit flest röster. Vid lika röstetal ska frågan avgöras genom lottning. För att ett beslut ska vara giltigt ska minst två tredjedelar av de röstberättigade vara närvarande.*

Vid val till sådana uppdrag där endast en person kan väljas krävs absolut majoritet med mer än hälften av antalet röstande. Om i första omgången ingen av de föreslagna fått absolut majoritet sker förnyad omröstning mellan de två kandidater som fått flest röster."

Beslut i ärenden då mer än ett yrkande föreligger kan inte fattas mellan klockan 01:00 och 08:00.

Beredningsutskott

För beredning av nytt förslag som framkommer under landsmötet och andra frågor som landsmötet i varje enskilt fall beslutar om remittering av tillsätts vid landsmötets början ett beredningsutskott bestående av två personer samt ordföranden i det berörda utskottet.

Reservation

Röstberättigade kan reservera sig mot landsmötets beslut. Reservation måste lämnas in skriftligen senast fyra timmar efter att beslutet har fattats. Presidiet ska, i mån av tid, läsa upp namnen på dem som har reserverat sig.

Propositionsordning

Propositionsordning bestäms i regel av sittande ordförande. Om närvarande röstberättigad yrkar på annan propositionsordning ska frågan underställas landsmötet för beslut. När det finns förslag från utskottet eller beredningsutskottet bör detta vara huvudförslag.

Val

Valen föregås av nominering vid tidpunkt som anges i tidsplanen. Valberedningens förslag framläggs först. I anslutning därtill bereds landsmötet tillfälle att föreslå ytterligare kandidater.

En lista i bokstavsordning över nominerade kandidater utdelas före pläderingen. Direkt efter pläderingen sker val.

Ombudsbyte

Ombud har rätt att under landsmötet överlåta rösträtten till ersättare. Sådan överlåtelse kan endast ske i samband med byte av förhandlingspass och ska anmälas till mötesbyrån senast en timme före inledningen av påföljande förhandlingspass.

PS-förslag 2 Medlemsavgift till riksorganisationen

Enligt stadgarna ska länsförbuden senast den 28 februari erlägga en avgift för varje redovisad medlem vid föregående årsskifte. Landsmötet fastställer storleken på denna avgift.

Den del av medlemsavgiften som går till riksorganisationen höjdes relativt kraftigt vid landsmötet 1987. I början av 1980-talet var avgiften 25 kronor. Avgiften har därefter höjts på följande sätt (med år avses det år då avgiften betalas till riksorganisationen):

1986	25
1987	40
1988	40
1989	40
1990	50
1991	60
1992	70
1993	75
1994	80
1995	85
1996	90
1997	90
1998	90
1999	90
2000	90
2001	90
2002	90
2003	90
2004	90
2005	90
2006	90
2007	90
2008	90
2009	90

Partistyrelsen föreslår följande avgifter:

2010	90
2011	90

Medlem kan även vara direktansluten till folkpartiet liberalernas riksorganisation. Avgiften för direktansluten medlem uppgår för närvarande till 250 kronor. Partistyrelsen föreslår ingen höjning under åren 2010–2011.

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** länsförbunden för varje redovisad medlem erlägger en avgift om 90 kr under 2010 och år 2011
2. **att** årsavgiften för direktansluten medlem även fortsatt ska vara 250 kronor från och med år 2010

PS-förslag 3 Följdändringar i partiprogrammet

Vid landsmötet kommer förmodligen ett antal beslut att fattas som står i strid med åsikter i gällande partiprogram. Det kan handla om beslut där partiet bytt åsikt men också beslut på områden som inte finns med i partiprogrammet.

Det är viktigt att partiprogrammet inte blir inaktuellt och står i strid med senare fattade landsmötesbeslut.

Av den anledningen föreslår partistyrelsen landsmötet besluta:

att uppdra åt partistyrelsen att vidta de följdändringar i partiprogrammet som anses nödvändiga med anledning av beslut på årets landsmöte.

PS-förslag 4 Jämställdhet mellan kvinnor och män i Folkpartiet liberalerna

Partistyrelsen föreslår landsmötet besluta att:

1. Rekommendera följande till länsförbund och kommunföreningar:

1.1. Gå till väljarna med en varvad lista 2010

Vartannat namn på valsedeln bör vara en kvinna, vartannat namn en man. Detta gäller särskilt de översta platserna på listan. Om listan trots detta inte är varvad bör den på annat sätt ha en jämn könsfördelning.

1.2. Åstadkomma en jämn könsfördelning av de olika listornas förstanamn

I det fall flera listor finns inom kommunen, för landstinget genom landstingsvalkretsar och inom länsförbundet flera riksdagslistor bör dessa växelvis toppas av kvinnor och män. Detta kräver i förekommande fall samverkan mellan nomineringskommittéerna för de olika listorna.

1.3. Aktivt initiera ett arbete från nomineringskommittéerna

Kommittén måste arbeta aktivt, uppsökande och förberedande för att skapa underlag för nomineringsmöten att fatta beslut enligt rekommendationen.

1.4. Åstadkomma varierad representation i styrelser och nämnder

Då platser i styrelser och nämnder fördelas bör nomineringskommittén föreslå en varvad representation, särskilt när det gäller de tyngsta posterna i de centrala nämnderna och styrelserna, liksom när det gäller fördelning mellan ordinarie platser och ersättarplatser.

1.5. Aktivt arbeta med jämställdhetsintegrering

Länsförbund och kommunföreningar bör se till att den interna jämställdheten integreras i allt löpande arbete. Ansvaret för detta ska ligga på på samma instanser och beslutsfattare som leder verksamheten i stort. Jämställdhetsintegrering av interna partiverksamheten kan innebära kartläggningar av könsfördelning, analyser av arbetsmetoder och arbetsklimat, utbildningar för förtroendevalda m.m. Särskilda åtgärder bör göras för att göra nomineringskommittéerna delaktiga i arbetet.

2. Uppdra följande åt partistyrelsen:

2.1. Jämn könsfördelning i arbetsgrupper

Tillse att det normalt är en fördelning på minst 40 procent av vartdera könet i centrala arbetsgrupper och programgrupper

2.2. Jämställd profil

Tillse att partiet har en tydlig jämställdhetsprofil genom att det är en jämn könsfördelning bland Folkpartiets företrädare i samtliga externa och interna arrangemang samt i partiets centrala marknadsföring.

2.3. Aktiv jämställdhetsintegrering och jämställdhetsanalys

Integrera jämställdhetsperspektivet i Folkpartiets beslutsfattande på central nivå och i partiet som helhet. Uppmärksamma jämställdhetsfrågorna genom t.ex. seminarier vid riksmöten eller grupp- eller länsledningskonferenser, konferenser för nomineringskommittéer m.m. samt dialog även med riksdagsgruppen. Följ upp könsfördelningen bland Folkpartiets medlemmar och förtroendevalda.

2.4. Jämställdhetsbokslut

Presentera i verksamhetsberättelsen inför varje landsmöte ett jämställdhetsbokslut innehållande en kartläggning och utvärdering av den gångna perioden.

3. Uppdra åt dechargeutskottet att granska partistyrelsens jämställdhetsbokslut som en del av verksamhetsberättelsen.

PS-förslag 5 Översyn av Folkpartiet liberalernas programstruktur

Vid 2007 års landsmöte gavs partistyrelsen i uppdrag att se över Folkpartiets olika program och former för politiska ställningstaganden. Bakom uppdraget ligger den återkommande diskussionen om hur programstrukturen kan bli mer överskådlig, till fördel för både medlemsinflytandet och idéutvecklingen.

Grunden för den liberala politiken uttrycks i Folkpartiet liberalernas *partiprogram*. Partiprogrammet ska ge en samlad bild av den liberala ideologin och Folkpartiets rikstäckande politik på alla samhällsområden. Partiprogrammet kan endast ändras av landsmöte och (efter stadgeändringen 2007) partiråd.

Utöver partiprogrammet formuleras också politiken i sakpolitiska *program*. Antalet sakprogram har vuxit på senare år, och mellan antagandena av helt nya partiprogram är det normalt genom programarbetena som den avgörande politikutvecklingen sker. Också de sakpolitiska programmen förutsätts normalt antas genom beslut på landsmöte eller partiråd.

En hel del ställningstaganden formuleras genom *rapporter*. Dessa förutsätts ha en mer dagspolitisk karaktär, vilket dock inte hindrar att nya förslag också ibland presenteras i rapportform. Som huvudregel är dessa nya förslag i så fall antingen tillämpningar av tidigare beslut eller ställningstaganden som följer av förändringar i omvärlden. Rapporterna fastställs genom beslut i, eller delegation från, partiledningen.

Utanför ramen för denna genomgång ligger dagspolitiska uttalanden i form av pressmeddelanden m.m.

Partistyrelsen anser att den övergripande strukturen med partiprogram, sakpolitiska program och rapporter fungerar väl på det principiella planet. Både praktiska och interndemokratiska skäl gör dock att det finns skäl att förtydliga och renodla strukturen. Inte minst gäller detta partiprogrammets funktion.

Det kan vara värt att studera hur Folkpartiets partiprogram har utvecklats i ett längre perspektiv. Partiprogrammet för det återförenade Folkpartiet 1934 formulerade grunderna för den liberala politiken på knappt 1 000 ord, och programrevisionen 1944 resulterade inte i ett märkbart större omfång. Då 1962 års partiprogram antogs ökade omfånget till nästan 5 000 ord, och kulmen nåddes i och med 1972 års partiprogram som omfattade hela 20 000 ord – alltså en tjugofaldig ökning på en tioårsperiod. Omfånget har minskat något på de partiprogram som antagits därefter. Det nu gällande partiprogrammet, som antogs vid landsmötet 1997, omfattar cirka 16 000 ord.

Blir partiprogrammet bättre ju längre det är? Partistyrelsen anser inte att så är fallet. Tvärtom kan man med några årtiondens perspektiv se att det har skett en utveckling i riktning mot att programmet ska redovisa allt längre och allt mer preciserade ställningstaganden i dagspolitiska frågor. Ju längre partiprogrammet blir, desto större blir också trycket på att det ska innehålla allt. Detta har skett i den goda avsikten att se till att partiprogrammet tar upp de frågor som är aktuella i debatten, men följden blir en ökande risk för att programmet innehåller resonemang som tvärtom är föråldrade.

Inte sällan förekommer det motioner till landsmötet vars enda innebörd är att ställningstaganden i sakpolitiska program också ska lyftas in i partiprogrammet. Bakom en sådan önskan kan ligga tanken att partiprogrammet är ”finare”, men också antagandet att ståndpunkten skulle få ännu mer officiell status som folkpartilinje om den omnämns i partiprogrammet.

Ett sådant antagande är dock ett rent missförstånd – de sakpolitiska programmen har samma officiella status som partiprogrammet. Detta förhållande kommer också till uttryck genom att partistyrelsen inför varje landsmöte ber om mandat att göra konsekvensändringar i partiprogrammet som en följd av landsmötets beslut.

Partistyrelsen anser därför att Folkpartiets programstruktur bör utvecklas enligt följande principer:

- Partiprogrammet renodlas till att redovisa den idémässiga grunden för den liberala politiken och dra upp riktlinjerna på olika politikområden i ett mer långsiktigt perspektiv.
- Den övergripande politikutvecklingen på enskilda områden ska liksom tidigare främst ske genom sakpolitiska program.
- Kopplingen mellan partiprogram och sakpolitiska program kan tydliggöras genom att partiprogrammet innehåller en redaktionell hänvisning till de gällande sakpolitiska programmen.
- Gällande sakpolitiska program ska hållas tillgängliga på ett samlat sätt tillsammans med partiprogrammet, så att den enskilde lätt ska kunna få en helhetsbild av Folkpartiets politik.
- Liksom tidigare ska antagande (och vid behov upphävande) av programtexter beslutas av landsmöte eller partiråd.

I år, tio månader före ett avgörande riksdagsval, saknas anledning att påbörja en total omstrukturering av Folkpartiets program. Snarare bör de nämnda principerna vara grunden för ett successivt arbete under en följd av år. I takt med att nya program antas kan även partiprogrammet renodlas.

Partistyrelsens yrkande

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** landsmötet ställer sig bakom de principer för utveckling av Folkpartiets programstruktur som redovisats ovan.

Verksamhetsberättelse
för tiden efter landsmötet 2007

VB

Förord

För första gången sedan Folkpartiet liberalerna tillsammans med de andra partierna i Alliansen vann regeringsmakten 2006 mötte vi väljarna i juni 2009 då valet till Europaparlamentet hölls. Folkpartiet gick till val som det mest Europapositiva partiet. Tydligheten tillsammans med starka kandidater med Marit Paulsen i spetsen förklarar att Folkpartiet liberalerna gjorde ett riktigt framgångsval. Vi fick förtroendet av 13,6 procent av väljarna och ökade till tre mandat i Europaparlamentet.

Allians för Sverige har nu regerat tillsammans i tre år och det kan redan konstateras att denna regering är mer framgångsrik än tidigare borgerliga regeringar. Alliansen håller ihop, trivs tillsammans och leder Sverige framgångsrikt även i tider av internationell ekonomisk oro. Med bildandet av Alliansen ritades den politiska kartan om – svensk borgerlighet är i dag mer regeringsduglig än socialdemokraterna. Samtidigt som Folkpartiet sitter i regering är vi också med och styr över hälften av våra kommuner och landsting. Det gör att vi har möjlighet att varje dag bidra till att Sverige blir mer liberalt.

Folkpartiets medlemsantal var under några år relativt stabilt men vi tappade medlemmar under 2007. Normalt är det valår som vi kan attrahera nya medlemmar och det är viktigt att vi utnyttjar de tillfällen då det politiska intresset ökar för att attrahera fler att engagera sig i Folkpartiet.

När Folkpartiet liberalerna samlas till landsmöte i november 2009 är det ett för hela Sverige viktigt evenemang. De beslut vårt parti fattar har vi goda möjligheter att omvandla till verklighet i människors vardag. Och vi ska också mejsla ut den politik som vi ska söka väljarnas förtroende för i riksdagsvalet 2010.

Stockholm 2009-08-25

Erik Ullenhag

1 Aktiviteter

1.1 Landsmötet 2007

2007 års landsmöte hölls på Aros Congress Center i Västerås 6-9 september under temat ”Tillsammans lyfter vi Sverige”.

1.2 Partistyrelsen

Partistyrelsen har under perioden haft 18 sammanträden varav fem per telefon.

Vid sammanträdet den 4-5 oktober 2007 diskuterades det politiska läget och Sverige inför ordförandeskapet och EU-valet 2009. Partistyrelsen beslutade också anhålla hos ELDR om att tillsammans med centern få vara värd för kongress för ELDR hösten 2008. Till ny ledamot av partiledningen utsågs Olle Schmidt. Vidare beslöts att anordna samråd under våren 2008 kring frågan om integration, integritet och klimat samt att dessa skulle beslutas vid ett partiråd den 3-4 oktober 2008. Partistyrelsen beslutade att hålla ett partiråd också i februari 2009 för beslut om handlingsprogram och om kandidatlista inför EU-valet. Erik Ullenhag informerade om att höstkampanjen skulle ha fokus på äldreomsorg och psykiatri. En satsning på den interna organisationen med framtagande av basmaterial för studier och kampanj beslutades också under namnet Projekt 2008.

Vid ett telefonsammanträde den 14 november bifölls partiledningens förslag till en utredning om en förändrad migrationspolitik med innebörden att vissa försörjningskrav ska ställas. En ledamot reserverade sig mot beslutet.

Sammanträdet den 30 november upptogs till stor del av en föredragning om klimat- och energipolitiken av Carl B Hamilton. Även pensionärernas ekonomiska villkor diskuterades. Vidare informerades partistyrelsen om hur etikarbetet bedrivs i Folkpartilandet. Partistyrelsen diskuterade det framtagna förslaget till nya normalstadgar för länsförbund och lokala föreningar och beslutade sända ut förslagen för synpunkter i Folkpartilandet.

2008 års första sammanträde ägde rum den 28 januari. Nyamko Sabuni inledde en diskussion om den framtida integrationspolitiken. En verksamhetsplan för året antogs.

Vid sammanträdet den 7 mars inledde Tobias Krantz en diskussion om den framtida välfärdspolitiken. Normalstadgar för länsförbund och lokala föreningar antogs av partistyrelsen. Nomineringskommitté, under ordförandeskap av Allan Widman, inför EU-valet utsågs. En reviderad beslutsordning för riksorganisationen antogs. Erik Ullenhag rapporterade att partiledningen tillsatt två nya arbetsgrupper, en om entreprenörskap och en för framtagande av handlingsprogram inför EU-valet.

Vid sammanträdet den 23 maj beslutade partistyrelsen om ändringar av partiprogrammet med anledning av landsmötesbeslut föregående höst. Vidare redovisade Petter Odmark och Mathias Sundin sina erfarenheter från den amerikanske presidentvalrörelsen. Erik Ullenhag rapporterade att den arbetsgrupp om den framtida arbetsrätten som landsmötet fattat beslut om skulle tillsättas efter att utfallet av den s.k. Lavalutredningen och resultatet av förhandlingarna om ett nytt huvudavtal på arbetsmarknaden blev känt.

Partistyrelsen höll den 18 juli ett telefonsammanträde om den uppblossande debatten om FRA-frågan. Jan Björklund inledde en timslång diskussion och en referensgrupp om FRA-frågan tillsattes under Erik Ullenhags ledning.

Partistyrelsen höll ett sammanträde på Skåvsjöholms

kursgård i Åkersberga den 4-5 september. Där behandlades förslag till rapport om klimatfrågan, en delrapport om integrationspolitiken och en om integritetsfrågan. Vidare beslutades om regler och tidsplan för Europaparlamentsvalet. Erik Ullenhag informerade om att en höstkampanj om budgeten skulle äga rum.

Vid sammanträdet den 24 oktober diskuterades bland annat frågan om homosexuellas rätt att ingå äktenskap. Partistyrelsen beslutade att det ska ha förflutit fyra veckor sedan inträdet i partiet för att en medlem ska ha rösträtt i EU-provvalet. Erik Ullenhag rapporterade om tillsättningen av tre nya arbetsgrupper, en om jämställdhet med Helene Odenjung som ordförande, en om rättspolitik under Johan Pehrsons ledning och en om klimatfrågor med Carl B Hamilton som ordförande.

Vid årets sista sammanträde, den 5 december, diskuterades och antogs ett förslag till Europaprogram.

Vid ett telefonsammanträde den 27 januari 2009 godkände partistyrelsen ett regeringsförslag om regionfrågan. Reservationer avgavs av fyra ledamöter.

Vid ett sammanträde den 30 januari presenterade Harry Flam, professor i ekonomi, den SNS-rapport han skrivit tillsammans med sex andra professorer. Riktlinjer för personvalet 2010 antogs av styrelsen. Partistyrelsen biföll förslaget till klimatavsnitt i Europaprogrammet.

Ett telefonsammanträde avhölls den 5 februari för att diskutera en preliminär uppgörelse inom regeringen om energifrågan. Partistyrelsen antog förslaget för sin del.

Vid sammanträdet den 27 mars höll Carl B Hamilton en inledning om finanskrisen och lågkonjunkturen och Helena Dyrssen informerade om det statsfinansiella läget inför vårpropositionen. T.f. partisekreterare Johan Britz föredrog bokslutet för 2008 och informerade om valorganisationen inför EU-valet. Susann Torgerson informerade om tidsplanen inför landsmötet.

Partistyrelsen den 8 maj gästades av Marit Paulsen, toppkandidat inför det kommande EU-valet, som berättade om sin kampanj. Johan Britz föredrog även planeringen av valrörelsen. Vid sammanträdet antogs även ett valmanifest inför Europavalet.

Två dagar efter EU-valet, den 9 juni, samlades partistyrelsen för att diskutera valrörelsen och det goda valresultatet som givit ytterligare ett mandat i Europaparlamentet, Folkpartiets tredje.

1.3 Partiledningen

Partiledningen består av sex – åtta ledamöter inklusive partiledaren, partisekreteraren och gruppledaren i riksdagen. Den har sammanträtt minst en gång i månaden.

Under perioden sedan landsmötet har partiledningen sammanträtt vid 26 tillfällen. I partiledningen har ingått Jan Björklund, Cecilia Malmström, Helene Odenjung, Håkan Lindh, Johan Pehrson, Nyamko Sabuni, Olle Schmidt och Erik Ullenhag.

1.4 Partiråd

Landsmötet 2007 beslutade om nya regler och ny sammansättning av partirådet. Tidigare bestod partirådet av partistyrelsen, riksdagsgruppen och en representant för varje länsförbund samt en representant för varje samverkande organisation. Nu består partirådet av partistyrelsen, 61 ombud valda av länsförbunden och ett ombud för varje samverkande organisation samt ett för nätverket Liberala studenter. Det stadgas också att partirådet fattar beslut i frågor som hänskjutits dit av landsmötet eller partistyrelsen.

Under perioden har två sammanträden med partirådet hållits. Det första hölls den 3-4 oktober 2008 i riksdagshuset i Stockholm. En nyhet var att förslagen först behandlades av utskott och först därefter i plenum. Förslag från tre arbetsgrupper behandlades, en delrapport om integration, en rapport om integritet och en om klimatfrågan. Dessutom behandlades ett förslag om förstärkningar av integritetsskyddet i FRA-lagstiftingen som Alliansregeringen enats om. Partirådet inleddes med behandling i tre utskott.

Det andra partirådsmötet gällde handlingsprogram och kandidatlista inför EU-valet. Även detta möte inleddes med behandling av programförslaget i utskott. Mötet avhölls i Göteborg, på Hotell 11, den 6-7 februari 2009. Kandidater i EU-valet på de sex första platserna blev Marit Paulsen, Olle Schmidt, Cecilia Wikström, Fredrik Malm, Barbro Westerholm och Anders Ekberg.

1.5 Nätverk

Nedan följer en sammanställning över de olika nätverk som varit i gång under perioden.

Folkpartister i Svenska kyrkan (FiSK)

FiSK är ett nätverk av kyrkligt aktiva och intresserade folkpartister. Nätverket som startade 2004 har idag cirka 1820 medlemmar. Vid rikssamlingen i oktober 2007 i Stockholm valdes Inger Gustafsson, Jönköping, till ordförande efter Åke Blomqvist. Vid mötet valdes också en styrelse med uppdrag att vidareutveckla organisationen. I styrelsen ingår Britt Louise Agrell, Susann Torgerson, Gunnar Trenning, Lars Arvidsson, Karin Långström Vinge, Anna Grenholm och Inger Gustafsson. Styrelsen har tagit fram nya stadgar, eller arbetsordning, för nätverket. Arbetsordningen antogs vid riksmötet i september 2008. Den innebar framför allt den förändringen att riksmötet som tidigare varit ett rent medlemsmöte omvandlades till ett ombudsmöte med två ombud per stift. Förutom dessa ingår sittande kyrkomötesgrupp, för närvarande sammanlagt 41 röstberättigade personer. Alla medlemmar i nätverket har dock yttranderätt och rätt att lämna yrkanden vid riksmöte. Till den nya styrelsen har Birgit Friggebo knutits som ekonomiansvarig. Riksmötet sammanträder numera minst en gång per år, på hösten.

Styrelsen har under perioden haft fem möten. Information till medlemmarna har därefter skett genom ett antal ordförandebrev. En hemsida har funnit sedan 2007 med adressen www.Folkpartiet.se/fisk Därifrån kan man nu länka vidare till FiSK:s nya, uppskattade, hemsida med adressen www.fiskarna.net Där finns fyllig information även från verksamheten ute i stiften. Ansvarig för framtagande av den nya hemsidan och dess administratör är Annika Stacke, Lammhult.

Nätverket har under 2008 ansökt om och fått namnet Folkpartister i Svenska kyrkan och logotypen varumärkesregistrerade hos Patent- och registreringsverket (PRV).

Ett nytt handlingsprogram inför kyrkovalet 2009 antogs av riksmötet i januari 2009 efter en remissomgång i landet. Ett färdigt program i fyrfärg har därefter skickats ut till nätverkets alla medlemmar tillsammans med ett ordförandebrev med uppmaningar till aktivitet inför kyrkovalet i september. En kortversion av handlingsprogrammet har också tagits fram och distribuerats i hela landet via de stiftsansvariga.

För att förbereda kyrkovalet 2009 och för att stödja FiSK-kandidater har Ann Berg anställts som ombudsman/informatör på halvtid under tiden oktober 2008 - september 2009. Ombudsmannen har genomfört utbildningsdagar i varje stift under våren 2009. Inför valet i september 2009 har man tagit fram ett antal affischer och annonser för användning ute i landet. FiSK centralt bekostar ett antal annonser i dags- och annan press inför valet.

FiSK:s verksamhet på riksnivå finansieras helt genom det ekonomiska mandatbaserade bidrag nomineringsgruppen FiSK erhåller från Svenska kyrkans nationella nivå.

FiSK är, förutom ett nätverk inom Folkpartiet liberalerna, också en nomineringsgrupp i kyrkomötet utom i Linköpings och Visby stift, nomineringsgrupp i stiften och på lokal nivå i kyrkofullmäktige och direktvalda kyrkoråd i Svenska kyrkan. FiSK-kandidater ingår också på många håll i samlingslistor i de lokala valen.

Ordförande för kyrkomötesgruppen är Britt Louise Agrell. Gruppen har under perioden levererat ett stort antal motioner i kyrkomötet baserade på handlingsprogrammet. Viktiga förslag har bland annat varit inrättande av en ny kristendomsundervisning för barn mellan sex och tolv år och förslag om friare församlingstillhörighet. Ledamöterna har aktivt bidragit i kyrkomötets diskussioner både i de olika utskotten och i plenum. Kyrkomötesgruppen träffas varje vår för ett längre planeringsmöte för att förbereda höstens mötessessioner.

Arbetet i FiSK har präglats av stor entusiasm. Många har deltagit i diskussionerna och många har fått intresse av att kandidera på någon lista inför höstens val. Det är allas vår förhoppning att detta engagemang ska gagna Svenska kyrkan.

Nätverket Kristna liberaler

Kristna liberaler är ett nätverk för kristna och frisinnade folkpartister som vill verka för en social-liberal politik, med omsorg om de svaga i samhället. Nätverkets hjärtefrågor är de som finner sitt ursprung i det kristna kärleksbudskapet att värna allas lika värde och att hjälpa de fattiga. Nätverket vill stimulera kristna folkpartister att inte bara vara aktiva i kyrkor och församlingar utan också verka politiskt.

Nätverket anordnar sammankomster såväl regionalt som nationellt och gör även uttalanden och skriver debattartiklar. Kristna liberaler inbjuder även till andakter vid större Folkpartiarrangemang som landsmöte och kommunalt riksmöte. Dessa är välbesökta och uppskattade.

Styrelsen består av Ann-Cathrine André, Skeppshult, ordförande, Marita Aronson, Mölndal, vice ordförande, Susann Torgerson, Stockholm, sekreterare, Britt Louise Agrell, Uppsala, Liselott Hagberg, Nyköping, Anna Ekström, Karlskrona, Kenneth Nordgren, Umeå och Mattias Reinholdson, Lidingö. Styrelsen har samlats till sammanträde en gång per termin på riksdagen i Stockholm. I samband med dessa möten har seminarier anordnats.

Gröna Liberaler

Nätverket Gröna Liberaler verkar för att lyfta natur- och miljöfrågorna inom partiet och i samhällsdebatten. Arbetssättet är ett öppet nätverksbyggande för att dels stimulera intern debatt och ge möjlighet till kompetenshöjning och politikbyggande i partiet dels att ge liberalt sinnade natur- och miljöintresserade människor en möjlighet att delta utan att för den skull vara partianknutna.

Seminarier/mötesplatser anordnas minst två gånger per år, vid ett tillfälle i Stockholm och ett ute i landet. 2008 hölls fyra större arrangemang. Två möten med de svenska miljöorganisationerna, ett i Stockholm och ett i Göteborg, då de fick ge sin syn på vad som bör prioriteras och hur de ser på FP:s natur och miljöpolitik. Ett seminarium hölls i Vilhelmina om vikten av att bevara orörda strömmande vattendrag och ett i Uppsala om rovdjurspolitik. Vid det kommunala riksmötet i Linköping 2009 anordnades ett seminarium om EU och den kommunala natur- och miljövården. Gröna Liberalers eget riksmöte i Stockholm i april hade temat ”EU och miljön” och hölls i Stockholm i riksdagens förstakammarsal. Gröna Liberaler har en hemsida och ett nyhetsbrev som utkommer ca 10 ggr/år. Nyhetsbrevet har ca 1000 prenumeranter.

Ordföranden och aktiva i nätverkets ledningsgrupp ställer även upp som stöd och hjälp vid möten och utbildningar i lokalföreningar och länsförbund. Seminarier och möten har mötts av ett ökande intresse inom och utom partiet och är mycket välbesökta. På flera håll i Folkpartilandet bildas lokala nätverk och efterfrågan på medverkan av Gröna Liberaler vid både lokalförenings- och länsförbundsarrangemang har ökat starkt. Gröna Liberaler har goda och täta kontakter med samtliga stora miljöorganisationer, intresseorganisationer och myndigheter som företräder jord-, skogs- och fiske- och sjöfartsnäringarna och även med företrädare för forskning.

Nätverket Liberala seniorer

Liberala seniorer är ett nätverk som är öppet för alla med en liberal grundsyn – äldre och andra som är intresserade av äldrefrågor. All information från Liberala seniorer går ut via e-post till medlemmarna. Nyhetsbrevet har nästan 300 mottagare, men sprids även till de medlemmar som inte har egna e-postadresser genom länsförbundens ombudsmän.

Sedan september 2007 har 42 nyhetsbrev skickats ut. Nyhetsbreven har innehållit information om kommande seminarier rapporter, aktuella äldrepolitiska frågor, stomartiklar, publicerade artiklar m.m. Alla nyhetsbrev finns samlade på Liberala seniorers hemsida, som regelbundet uppdateras. På hemsidan finns också aktuella artiklar skrivna av medlemmar i nätverket, liksom annat material som rör äldrepolitik.

Liberala seniorer anordnade centralt tre heldagsseminarier i Stockholm under 2008, där representanter från många av länsförbunden deltog. Seminariedagarna har bestått av föredrag, grupparbeten och diskussioner med olika teman. Det första ägde rum den 5 februari och fokuserade på Äldreboendedelegationens delbetänkande, diskussioner kring värdighet och valfrihet i livets slutskede samt andra då aktuella frågor inom äldrepolitiken. Den 2 september och 8 december ägde höstens två seminarier rum och handlade främst om Europaparlamentsvalrörelsen, vilket även seminariet den 23 mars 2009 hade som huvudpunkt. Valmanifestet ”Seniorer för ett liberalt Europa” diskuterades och trycktes sedan i en upplaga av 2500. Förslag på aktiviteter samt tillvägagångssätt för att mobilisera liberala seniorer lokalt och regionalt för kampanjarbete diskuterades också under seminarierna.

Förutom dessa seminarier i Stockholm har aktiviteter ordnats på flera håll i landet t.ex. i Göteborg, Skövde och Norrköping. Under Europavalrörelsen har kampanjaktiviteter genomförts på många platser runt om i landet, liksom utdelning av valmanifestet samt föredrag och möten med nätverkets ordförande.

1.6 Kommunalpolitiska rådet (KPR)

KPR har fokuserat sin verksamhet på att sprida goda exempel på hur partiets politik kan förverkligas lokalt. Detta har gjorts bl.a. med hjälp av kampanjpaket och debattartiklar i olika ämnen. KPR har också uppmuntrat Folkpartiet liberalerna lokalt att bygga kampanjorganisationer.

Sammanträden i KPR har huvudsakligen skett i samband med Sveriges Kommuner och Landstings beredningar och styrelser.

KPR arrangerar höst- och vårkonferenser för kommun- och landstingspolitiker samt politiska sekreterare. Höstkonferenserna sker på Lidingö och vårkonferenserna förläggs i anslutning till riksmötet.

1.7 Särskilda satsningar

Kommunala riksmöten

Under perioden har två **kommunala riksmöten** hållits.

År 2008 hölls riksmötet i Västerås den 26-27 april med ungefär 800 deltagare. Förutom ett tal av Jan Björklund hölls på stora scenen ett samtal om kommunerna och nya jobbmöjligheter där under ledning av Johan Pehrson, ett samtal om klimatfrågan under ledning av Cecilia Malmström och anföranden om integrationsfrågor av Nyamko Sabuni och ett av Erik Ullenhag. Det fanns 23 olika seminarier att välja bland. På kvällen underhöll The Amazing Starboys från Karlstad till allmänt jubel. Riksmötet fick mycket bra betyg i den utvärdering som skedde veckan efter mötet.

Året efter, 2009, hölls riksmötet i Linköping. Temat var EU i alla former då ett EU-val stod för dörren under kommande försommar. Även denna gång fick programmet mycket lovord av de 800 deltagarna. Övriga programpunkter på stora scenen var tal av partiledaren, ett anförande om hur vi bygger vårt liberala Europa av Cecilia Malmström, ett panelsamtal under ledning av journalisten Annika Ström Melin med toppkandidaterna Marit Paulsen, Olle Schmidt, Cecilia Wikström, Fredrik Malm och Barbro Westerholm, ett anförande om Jämställdhet för fria individer av Nyamko Sabuni och ett om Folkpartiet inför EU-valet av Erik Ullenhag.

Sommararrangemang

Under **Almedalsveckan 2008** framträdde partiledare Jan Björklund med ett tal söndagen den 6 juli. Underhållningen sköttes av gruppen Four Flavours. Som konferencier fungerade Helene Odenjung. Under dagen delades flygblad med information om kvällens tal och kommande seminarium. Medlemmar från Gotland organiserade kaffeservering och ballongutdelning. Tisdagen den 8 juli hölls ett ekonomiskt seminarium under rubriken ”Svenska utmaningar till 2014.” Medverkade gjorde Anna Ekström, SACO, Joakim Palme, Institutet för framtidsstudier och Peter Malmqvist, Nordnet. Johan Pehrson var samtalsledare.

Under **Almedalsveckan 2009** framträdde partiledare Jan Björklund måndagen den 29 juni. Underhållningen sköttes av sånggruppen The Appearence och som konferencier fungerade Helene Odenjung. Flygblad delades under dagen och medlemmar från Gotland organiserade servering och ballongutdelning. Tidigare samma dag hölls ett mycket välbesökt seminarium under rubriken ”Utmaning. Ungdomsarbetslösheten.” Medverkade gjorde Irene Wennemo, chef LO:s arbetslivsenhet, Magnus Henrekson, professor och VD för Institutet för näringslivsforskning, Niklas Sjöblom, VD Wisby Strand Congress & Event Gotland. Karin Pilsäter var samtalsledare. Jan Björklund hälsade välkommen och höll ett avslutningsanförande.

Söndagen den 3 augusti 2008 hölls traditionsenligt möte i **Marstrand** i samverkan med folkpartisterna i Västra Götalandsregionen. Under dagen delades material och torgmöte hölls. Jan Björklund talade i Societetshuset på eftermiddagen. Innan talet bjöds på underhållning av Arvid Falk. Dagen avslutades med en räksupé som arrangerades av folkpartisterna i Kungälv.

År 2009 hölls mötet i Marstrand med tal av partiledaren Jan Björklund söndagen den 2 augusti, denna gång som ett lunchmöte med efterföljande räkfrossa. Liksom föregående år var det fullsatt i Societetssalongen med ungefär 250 deltagare.

Regional utbildningssatsning - Europaskolan

Under hösten 2008 och tidig vår 2009 genomfördes en stor satsning på utbildning av Folkpartiets medlemmar om EU-frågorna. Syftet med Europaskolan var att mobilisera medlemmarna inför Europavalet. Ungefär 700 medlemmar deltog i de regionala utbildningarna som fokuserade på hur EU fungerar, Folkpartiets EU-politik och på hur en effektiv kampanj bedrivs. Europaskolan kopplades vidare samman med lokala studiecirklar om EU för att nå ännu fler av våra medlemmar. Europaskolan och dess studiecirklar genomfördes i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan. Detta samarbete fungerade mycket väl.

De regionala Europautbildningarna genomfördes i Gävle (18/10-08, 28/2-09), Göteborg (25/10, 14/3), Hallsberg (25/10-08), Helsingborg (8/11-08), Jönköping & Stockholm (15/11-08, 14/3-09), Kristianstad (14/3-09), Skellefteå (22/11, 21/3) samt i Örebro (21/3-09).

Valupptakt och valvaka

Valupptakt för valet till Europaparlamentet hölls på restaurang Hasselbacken på Djurgården söndagen den 10 maj med deltagande av ungefär 270 personer. Jan Björklund höll ett tal. Konferencier och utfrågare av de ledande EU-kandidaterna var Erik Ullenhag.

Valvaka hölls (den 7 juni) på Riksdagshuset i Stockholm. Där minglade ungefär 200 kandidater och medlemmar under tiden som valresultatet inväntades. Stort jubel uppstod då valresultatet med tre mandat i Europaparlamentet kungjordes och toppkandidaten Marit Paulsen och partiledaren kom upp på scenen och tackade alla valarbetare.

Etikarbete

Efter den så kallade dataintrångsaffären 2006 har arbetet med **de etiska frågorna** i politiken intensifierats i Folkpartiet liberalerna.

En etikkommission under ledning av Stefan Einhorn tillsattes under hösten. Den lade fram en rapport som bland annat innehöll ett förslag att länsförbunden skulle uppmanas att utse var sin etikansvarig. Så skedde och i maj 2008 anordnades en etikutbildningsdag på partikansliet. Där medverkade bland annat Barbro Westerholm och Tommy Svensson. Praktiska situationer diskuterades. Under september 2009 har kallats till en uppföljningsdag för de etikansvariga och för länsförbundens ledningar.

Under den liberala ledarskolan som hölls 2008 och 2009

hölls ett eftermiddagsseminarium om etikfrågor under ledning av Tommy Svensson och Barbro Westerholm.

De etiska riktlinjer som redan under hösten 2005 antogs av partistyrelsen har under 2008 även utvidgats till att gälla för personal. Vidare har partistyrelsen i augusti 2009 antagit en reviderad version av de etiska riktlinjerna. Dessa innefattar nu även sådana frågor som webbpolicy och policy för extern kommunikation och opinionsbildning. Den etiska kommittén under ledning av Anders Frostell och med ledamöterna Charlotte Branting och Lena Isaksson har arbetat aktivit under perioden med att ta fram förslag till de nya riktlinjer som antagits.

Vid en konferens för länsförbundens ledningar, ombudsmän och etikansvariga i länsförbunden den 4 september medverkade etikkommitténs ordförande Anders Frostell och informerade om etikkommitténs arbete och de nyligen av partistyrelsen antagna reviderade Etiska riktlinjerna. Dessa gäller för såväl kandidater inför valet 2010 som förtroendevalda och personal inom Folkpartiet. De etikansvariga diskuterade också hur man kan förankra och nå ut med riktlinjerna till kandidaterna inför valet 2010. Alla kandidater ska via de etikansvariga i länsförbunden informeras om de etiska riktlinjerna. Olika exempel på kandidatkontrakt kommer också att delges länsförbunden.

Grundläggande ledarutbildning

Under perioden september 2008 till maj 2009 har 25 personer deltagit i Folkpartiet liberalernas grundläggande ledarutbildning. Teoretiska avsnitt har varvats med praktiska övningar och litteraturstudier. Fyra tvådagars seminarier i Stockholm har genomförts. Kursen har bland annat innehållit individuell coachning, värderingsbaserat ledarskap, process och resultat ur ett gruppdynamsikt perspektiv, teambyggande och projektledning, retorik och mediaträning, etik i politiken samt individuella projektarbeten.

Deltagare i ledarutbildningen var: Kojo Ansah-Pewudie, Frode Slinde, Pär Lundqvist, Anna Mårtensson, Anders Bourghardt, Lisbeth Öjstrand, Linda Lundqvist, Ina Lindström, Anna Lundberg, Björn Kjellsson, Thérèse Tangen, Per Altenberg, Mats Ivarsson, Annika Beijbom, Runo Johansson, Isabel Sommerfeld, Pablo Garay, Anna Månsson, Isabel Smedberg-Palmqvist, Mae Liz Orrego Rodríguez, Per-Niklas Lowén, Nanna Tulinius, Veronica Almroth, Lill Jansson samt Mattias Ahlström.

1.9 Medlemsutveckling

Vid årsskiftet 2007-2008 hade Folkpartiet liberalerna 18678 medlemmar. Nästkommande årsskifte, 2008-2009, hade medlemsantalet sjunkit till 17799 medlemmar. Fördelningen mellan kön och åldersgrupper framgår av nedanstående tabeller.

Tabellen i nästa spalt visar andel av nya medlemmar som är kvar i partiet efter 2000:

Medlemmar 2008-12-31						
	Antal	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Totalt
Upp till 20 år	120	71	49	0,46%	0,32%	0,77%
21-30 år	739	431	308	2,78%	1,99%	4,77%
31-40 år	1545	937	604	6,05%	3,90%	9,97%
41-50 år	1789	1013	775	6,54%	5,00%	11,54%
51-60 år	2289	1280	1003	8,26%	6,47%	14,77%
61-70 år	3949	2211	1737	14,27%	11,21%	25,48%
Över 70 år	5067	2663	2403	17,18%	15,51%	32,69%
Summa	15498	8606	6879	56%	44%	
Ålder saknas	2301	1153	1136			
Summa	17799	9759	8015			

År	Nya	Kvar idag	Procent
år 2000	624	247	40%
år 2001	842	359	43%
år 2002	2197	916	42%
år 2003	1533	618	40%
år 2004	1542	1131	73%
år 2005	2464	1362	55%
år 2006	2069	577	28%
år 2007	696	582	84%
år 2008	865	832	96%

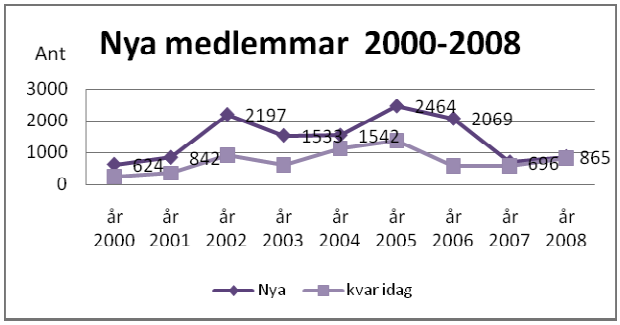

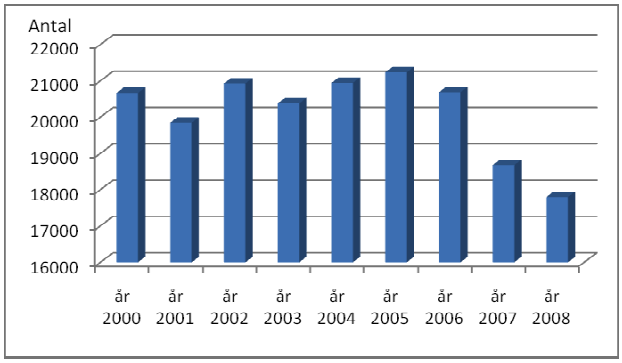

2. Kommunikation

2.1 Interninformation

Medlemsnummer av tidningen NU utkom hösten 2007 (efter landsmötet) med ett nummer, 2008 fyra gånger och våren 2009 två gånger. Partiet har dessutom infört annonser för att bland annat informera om större arrangemang, utbildningar och lediga tjänster. Med jämna mellanrum har partisekreteraren en krönika i NU.

Nyhetsbrev från partiledaren, ministrar, partisekreteraren, KPR och riksdagsledamöter har under perioden utkommit. En mycket viktig del av interninformationen är också Portalen på NUBBS som förutom att vara informationskälla också fungerar som partiets digitala arkiv. Samtliga anställda och ledande företrädare har tillgång till portalen.

2.2 Material och trycksaker

Som vanligt i mellanvalsperioder har det mest förekommit kompletteringsbeställningar av befintliga ”prylar”. Nya produkter planeras inför valåret 2010.

Under perioden har partiet producerat trycksaker i form av informationsfoldrar om skola, äldreomsorg, psykiatri, integration och EU. Detta material har funnits att beställa via vår ”prylshop”, en hemsida länkad från www.folkpartiet.se. Ett externt distributionsföretag har skött lagerhållning, ordermottagning, distribution och fakturering.

Till Europaparlamentsvalet har riksorganisationen producerat en 12-sidig broschyr, färdiga flygblad, mallar för egenproduktion av flygblad, doorhangers, kampanjskyltar, 6 textaffischer och 7 kandidataffischer. Detta material har erbjudits gratis till våra länsorganisationer och beställts i stor omfattning.

För att lättare kunna säkerställa en riktig användning av partiets grafiska profil finns alla ”kontorstrycksaker” upplagda i ett ”webbtryckeri”. Länsförbund, FP-föreningar och enskilda medlemmar och personal kan där beställa sitt ”eget” material i form av visit/korrespondenskort, brevpapper och kuvert

2.3 Valrörelser och kampanj

Kampanjarbetet har varit inriktat på att stödja vår medlemsorganisation och förverkliga Folkpartiets profilfrågor i kommuner, regioner och landsting. Målet har varit att driva våra profilfrågor och genomföra utåtriktade aktiviteter som berör profilfrågorna. Kommunalpolitiska rådet, KPR, har drivit på arbetet.

Det kontinuerliga utåtriktade arbetet ska visa upp Folkpartiet som ett engagerat och entusiastiskt parti som har idéerna för att förbättra vardagen för människor. När det gäller kampanjmetoder har särskilda satsningar gjorts på till exempel dörrknackning.

Höst- och vårkampanjer har genomförts.

- Hösten 2007. Vi lyfter det glömda Sverige. Om äldreomsorg och psykiatri.
- Våren 2008. Integration. Arbete och språkkunskaper ger integration.
- Hösten 2008. Förverkliga Alliansregeringens satsningar i höstbudgeten runt om i landet.
- Våren 2009. Inför Europavalet – Eurokommun och dörrknackning

Under hela 2009 fokuserade kampanjaktiviteterna på att bygga upp en aktiv kampanjorganisation i hela landet. Ett kampanjnätverk med regionala och lokala valledare byggdes upp. Mycket information spreds. Under valrörelsen öppnades en särskild kampanjblogg på valwebben där kandidater och valledare berättade om valrörelsen runt om i landet

Kampanjpaket har skickats ut under perioden med underlag för att förvekliga våra profilfrågor lokalt och regionalt.

2.4 Webb och annan digital kommunikation

www.folkpartiet.se är fortsatt en viktig kanal för Folkpartiets kommunikation. Vetskapen om att fler och fler, framför allt yngre, väljare använder webben för att lära mer om de olika partiernas politik var en drivande kraft i webbens utveckling under perioden. Målsättningen var en sajt som ständigt uppdaterad kompletterade och fördjupade Folkpartiets övriga marknadsföring och kommunikation.

För att ytterligare stödja landet i denna utveckling har en stor utbildningssatsning för webbredaktörer genomförts runt om i landet under 2008. Det har även anordnats specialutbildning för våra länswebbsredaktörer för att ge dem möjlighet att ytterligare fördjupa sina kunskaper i webbredigering.

Under perioden har vi satsat på ökad närvaro på sociala media så som YouTube, och Facebook. Vi har gjort stora satsningar på att sända våra olika evenemang direktsänt via webb-tv.

2.5 Tidningen NU

NU Det liberala nyhetsmagasinet har utkommit helgfria torsdagar sedan den 22 september 1983. Från 1997 har även de Folkpartimedlemmar som inte är NU-prenumeranter fått tidningen vid tre till fem tillfällen per år som medlemsförmån från Folkpartiet. Under tiden från landsmötet 2007 till och med 5 juni 2009 har NU utkommit med sju medlemsnummer.

NU ges ut av Liab, Liberal Information AB. Aktiekapitalet uppgår till 1 200 000 kronor och antalet aktieägare är drygt 500. Största aktieägare är Folkpartiet (cirka 39 procent), näst största aktieägare är Stiftelsen Pressorganisation (cirka 14 procent). Mellan bolagsstämman år 2000 och bolagsstämman år 2009 har Anders Frostell varit styrelsens ordförande. Han efterträddes 2009 av Christer Nylander. Chefredaktör och ansvarig utgivare sedan 2001 är Jan Fröman, tillika verkställande direktör för Liab från 2007. Den TS-noterade upplagan är 3 300 exemplar (2008).

2.6 Tryckfrihet

Tryckfrihet i Stockholm Tryckeri AB ägs helt av Folkpartiet liberalernas riksorganisation. Sedan mitten av 1999 har ingen verksamhet bedrivits i bolaget. Bolaget har en styrelse och en oavlönad Vd, Christer Svensson. Bolaget är avregistrerat hos skattemyndigheten men inlämnar reviderad förvaltningsberättelse och årsredovisning till Bolagsverket.

3. Övrig utbildningsverksamhet

2007

30 september-1 oktober, på Lidingö, träffades ombudsmän & länsledningarna (fältkonferens). På konferenserna diskuterades valförberedelser inför 2009 & 2010 och ”Projekt 2008 – tillsammans lyfter vi Sverige”.

2008

På Lidingö, den 14-15 mars, genomfördes en ombudsmannakonferens. Webb och kontaktregister, medlemsvärvning och medlemsvård och ”Generation Y” avhandlades. Under konferensen diskuterades även projekt 2008, och Jan Björklund höll ett anförande och förde en dialog gällande FP:s prioriteringar inför budgetförhandlingarna.

Den 25 april, i samband med riksmötet i Västerås, samlades ombudsmän och kanslister. Konferensen handlade om kommande utbildningssatsningar, interninformation och Erik Ullenhag redogjorde för det politiska läget .

29-30 augusti, Lidingö, genomfördes en fältkonferens. Kampanjmetoder och den amerikanska valkampanjen diskuterades. Gruppen lyssnade också till Maria Arnholm som förde en dialog gällande Alliansens arbete. EU-valet och våra viktigaste frågor inför det stundande valet avhandlades också. Länsledningarna hade egen tid avsatt för att få genomgång gällande sin arbetsgivarroll.

En ombudsmannadag hölls på partikansliet, Stockholm den 24 november. Jan Björklund höll ett anförande kring det politiska läget. Riksdagskansliets personal deltog på eftermiddagen.

2009

En fältkonferens genomfördes den 6-7 mars i samband med det kommunala riksmötet i Linköping. Erik Ullenhag talade om det politiska läget. Medverkade gjorde även bland annat Gunnar Wetterberg och Lennart Gabrielsson. De båda resonerade om Folkpartiets utmaningar på lokal nivå. Vidare pratade Martina Lind om webben/sociala medier och länsledningarna hade ett arbetsgivarpass gällande kommande lönerörelse och annat aktuellt gällande rollen som arbetsgivare.

Den 27 april genomfördes en ombudsmannadag på partikansliet, Stockholm. Dagen var inriktad på europavalet; information om valcentret, sociala medier & säkerhet. Erik Ullenhag avslutade konferensen med ett anförande om det politiska läget inför valet.

4-5 maj genomfördes en kanslistutbildning. Samtliga kanslister runt om i landet bjöds in för att bland annat gå igenom den nya plattformen för kontaktregistret, få övning i nubbs och webb och en genomgång om PuL. Utbildningen avslutades med en guidad tur på riksdagen av riksdagsledamot Gunnar Andrén.

Verksamhet tillsammans med Studieförbundet Vuxenskolan

Folkpartiet liberalernas studieförbund är Studieförbundet Vuxenskolan. Folkpartiet ingår, tillsammans med Centern och LRF, som en av studieförbundets tre grundorganisationer.

De senaste åren har Folkpartiets studieverksamhet fått en allt mer underordnad roll i partiets verksamhet. Färre och färre har träffats i cirkelgrupper och diskuterat politik. Det senaste året kan vi se ett trendbrott. Tappet gällande studiecirklar har helt stannat av och andra aktiviteter och arrangemang i samarbete med SV ökar markant. Det är glädjande.

Utbildning bedrivs numera ofta i andra former än studiecirkelns som till exempel en studiekväll med många deltagare och kvalificerade föreläsare, studier via webb och interaktivt via Internet, utbildningskonferenser på särskilda teman under ett eller ett och ett halvt dygn på en kursgård. Utbildningstimmarna är säkerligen inte färre men de anmäls inte i tillräcklig omfattning som studier och kommer därför inte med i statistiken. Kontinuerligt under perioden har diskussioner förts med SV gällande Folkpartiets utbildnings- och studiematerialstrategi för innevarande mandatperiod samt funderingar kring vad som komma skall efter valdagen 2010.

4. Internationellt arbete

Folkpartiet liberalernas internationella verksamhet och kontakterna med systerpartier i andra länder har haft fortsatt hög prioritet. Verksamheten leds av det Internationella utskottet (IU) och dess ordförande Cecilia Malmström.

Folkpartiet liberalerna har deltagit aktivt i det politiska arbetet inom samarbetsorganisationerna ELDR och Liberal International. Vi har dessutom haft ett stort utbyte med liberala partier runt om i världen. Verksamheten har bland annat präglats av den ELDR-kongress som Folkpartiet och Centerpartiet stod värd för i Stockholm hösten 2008 och presidentvalet i USA.

Internationella utskottet

Internationella utskottet består av sex ledamöter: Cecilia Malmström, Göteborg, ordförande, Olle Schmidt, Malmö, Birgitta Ohlsson, Stockholm, Cecilia Wigström, Göteborg, Anita Brodén, Alingsås samt Lennart Rohdin, Norrtälje

Silc och LUF är adjungerade med en representant vardera. Fredrik Svensson, internationell sekreterare, är utskottets tjänsteman.

Internationella utskottets uppdrag är att arbeta enligt målen för Folkpartiets internationella verksamhet. Ett av de viktigaste målen är att skapa förutsättningar för varaktigt nätverksbyggande mellan företrädare för Folkpartiet och personer inom andra liberala partier.

Utskottet fungerar delvis som berednings- och verkställande organ för partiledningen i frågor som rör internationell verksamhet, men har också rätt att fatta vissa beslut om den löpande internationella verksamheten på delegation.

ELDR

Folkpartiets engagemang i ELDR, European Liberal Democrat and Reform Party, har varit betydande. I ELDR-partiet ingår ett drygt 50-tal partier från hela Europa och fungerar därmed som en viktig plattform för politisk debatt mellan europeiska liberaler.

Folkpartiet deltog aktivt vid ELDRs kongress i Berlin i oktober 2007. Genom att lägga resolutioner om EUs utvidgning, EUs budget och Östersjön fick Folkpartiet gehör för flera av de frågor som vi prioriterar på europanivå. Folkpartiets delegation vid kongressen i Berlin bestod av hela sju personer och leddes av Olle Schmidt.

I slutet av oktober 2008 stod Folkpartiet tillsammans med centerpartiet värdar för ELDRs kongress som hölls på Clarion Hotel vid Norra Bantorget i Stockholm. Under de tre

dagarna gästades Stockholm av drygt 600 liberala europeiska politiker. Jan Björklund inledningstalade tillsammans centerpartiets Maud Olofsson. Under kongressen arrangerades ett klimatseminarium på temat Sustainable Energy for the Future. Talare var bl.a. Cecilia Malmström. Inför kongressen lade Folkpartiet resolutioner om EUs strukturfonder och ett globalt Erasmus. Folkpartiet hade också arbetat fram en klimatresolution tillsammans med Venstre Norge, Radikale Venstre i Danmark och Svenska Folkpartiet i Finland.

På kongressen i Stockholm antog ELDR ett gemensamt valmanifest med 50 punkter för ett liberalt Europa. Manifestet kan ses som ett komplement till medlemspartiernas egna valmanifest. Folkpartiet har aktivt deltagit i arbetet med att ta fram det gemensamma valmanifestet. Inför kongressen i Stockholm genomfördes ett förmöte med de nordiska delegationerna från danska Venstre, danska Radikale Venstre, norska Venstre, finländska Svenska Folkpartiet och finländska Centern.

I samband med kongressen i Stockholm hölls ett antal bilaterala möten. Jan Björklund träffade bland annat statsminister Anders Fogh Rasmussen och FDP:s ledare Guido Westervelle.

Folkpartiet har deltagit i alla möten med representantskapet – ELDR Council. Dessa möten har hållits i Berlin (2007), Tallin (2008), Stockholm (2008). Våren 2009 hölls councilmötet i Bryssel i samband med ELDRs valupptakt. Folkpartiet har aktivt verkat för att liberala partier skall väljas in i ELDR i samband med dessa möten.

ELDR partiet anordnar årligen två stycken möten som kallas Leaders Meeting och som hålls i Bryssel. ELDR bjuder in ministrar från medlemspartierna och Cecilia Malmström har deltagit i dessa möten.

Liberala Internationalen

Företrädare från Folkpartiet liberalerna var för drygt 60 år sedan med om att bilda Liberala Internationalen. Vi har ett fortsatt aktivt engagemang i organisationen och vid dess 60-års jubileum i Hamburg i november 2007 deltog Folkpartiet med en delegation. I samband med mötet tog Folkpartiet initiativ till ett uttalande om situationen i Zimbabwe vilket antogs enhälligt.

I december 2007 talade Tina Acketoft på ett seminarium om jämställdhet på internationalens möte med de asiatiska medlemspartierna i Taiwan. Inför Liberala Internationalens kongress i Belfast i maj 2008 samarbetade Folkpartiet med flera av våra nordiska systerpartier om en gemensam klimatresolution. Folkpartiets delegation vid kongressen leddes av Olle Schmidt. I december 2008 deltog Johan Pehrson och Christer Nylander på internationalens demokratiseminarium i Bangkok, Thailand. Fredrik Svensson deltog vid Kanadas liberala partis kongress och Liberala internationalens exekutivmöte i maj 2009 i Vancouver, Kanada.

Kontakter med systerpartier

Internationella utskottet och Folkpartiet har under perioden haft ett stort antal möten med systerpartier runt om i världen. Här följer ett urval bland de möten som hållits.

Utskottets ordförande Cecilia Malmström har besökt Balkan och träffat ledande företrädare för LDS och Zares i Slovenien, HSLS och HNS i Kroatien, LDP i Makedonien och PLK i Kosovo. Cecilia Malmström har även haft bilaterala möten DP i Luxemburg, FDP i Tyskland och CDC i Katalonien.

Cecilia Malmström har haft bilaterala möten med det nybildade spanska partiet CDL och verkade aktivt för att partiet skulle väljas i in i ELDR vid council-mötet i april 2009.

Olle Schmidt har träffat företrädare för samtliga liberala partier i det forna Jugoslavien samt ett flertal liberala företrädare från afrikanska partier. Cecilia Wigström har besökt Vitryssland ett antal gånger och träffat det liberala partiet PSP. Anita Brodén har haft ett aktivt engagemang i Mellanöstern. Birgitta Ohlsson har som Folkpartiets utrikestalesman träffat många liberaler från hela världen. Hon har bland annat besökt Zimbabwe och varit aktivt engagerad i landets väg mot demokrati.

Samarbetet med de nordiska systerpartierna har varit fortsatt gott. Partiledare Jan Björklund talade på norska Venstres landsmöte i Oslo i april 2008. I samband med partiets 125-års jubileum i januari 2009 representerade Folkpartiet av riksdagsledamoten Nina Larsson som överlämnade en videohälsning från Jan Björklund. Norska Venstre har under perioden besökt Folkpartiet vid ett anal olika tillfällen.

Vid danska Venstres landsmöte hösten 2007 representerades Folkpartiet av Helene Odenjung och vid landsmötet 2008 deltog Fredrik Svensson.

I samband med det danska valet i november 2007 besökte Folkpartiet både Venstres och Radikale Venstres valkampanjer. Jan Björklund fanns på plats för att gratulera statsminister Anders Fogh Rasmussen på Venstres valvaka.

Vid Svenska Folkpartiets partidagar i maj i Helsingfors 2009 representerade Folkpartiet av riksdagsledamoten Gulan Avci.

Folkpartiet har haft besök av ett antal systerpartier. Vid landsmötet hösten 2007 deltog representanter från norska Venstre, danska Venstre, Svenska Folkpartiet och Liberala Internationalen. Våren 2008 besöktes Folkpartiet av AKP i Kosovo och i april 2009 träffade Birgitta Ohlsson en delegation från Liberaldemokraterna i Storbritannien.

Amerikansk politik och presidentvalet har utgjort ett betydande inslag i den internationella verksamheten. Kontakterna med National Democratic Institute, NDI, har fördjupats. I november 2007 besökte alliansens fyra partisekreterare New Hamsphire, USA, för att studera det klassiska primärvalet. I samband med resan var partisekreterarna även i Kanada för att lära mer av landets integrationspolitik.

I maj 2008 besökte Erik Ullenhag tillsammans med några tjänstemän Washington DC för möten med några av huvudstadens kampanjmakare och tankesmedjor.

Vid demokraternas konvent i Denver deltog en delegation ledd av internationella utskottets ordförande Cecilia Malmström tillsammans med Johan Pehrson och Erik Ullenhag.

National Democratic Institute är en organisation som är nära knutna till demokraterna. Man har en betydande utvecklingsverksamhet i ett stort antal länder. I mars 2009 besökte NDIs ledning Folkpartiet i Stockholm för att bland annat diskutera ett fördjupat samarbete. Folkpartiet har haft möten med NDI på plats i Washington uner 2008 och 2009. I juni 2009 deltog Birgitta Ohlsson som valobservatör för NDIs vid parlamentsvalet i Libanon.

ALDE

Under perioden har Folkpartiet arrangerat tre internationella seminarier i samarbete med ALDE, den liberala partigruppen i Europaparlamentet. I oktober 2007 arrangerades ett seminarium om situationen i Mellanöstern. I maj 2008 stod

Folkpartiet värd för ett seminarium om Zimbabwe. I augusti 2008 arrangerades en internationell konferens i samband med Europride i Stockholm.

SILC

Silc är en liberal stiftelse som arbetar med demokratibistånd i totalitära och post-totalitära stater. För att demokratiseringen ska påbörjas och fullföljas krävs tydliga politiska aktörer som kan mobilisera medborgare och institutioner att genomföra de förändringar som krävs, och sedan fylla nya roller inom det demokratiska systemet. I detta arbete använder Silc aktivt de kunskaper som finns i den svenska liberala rörelsen.

Silc samarbetar framförallt med liberala politiska partier, ungdomsförbund, människorättsorganisationer och oberoende journalister. Tyngdpunkten i arbetet låg under 2007-2008 i Bosnien-Hercegovina, Kuba, Ryssland, Serbien, Ukraina och Vitryssland. Mindre projektverksamhet har dessutom genomförts i Singapore och Somaliland. Det övergripande målet med arbetet är att utöka och främja enskilda politiska aktivisters arbete för demokrati och mänskliga rättigheter. Arbetet leder också till att Folkpartiets internationella nätverk utanför EU stärks betydligt. Silc har även inför perioden 2009-2010 beslutat att utöka fokusländerna med Moldavien samt att undersöka möjligheterna till att påbörja verksamhet i Zimbabwe.

Silcs begränsade resurser, och det faktum att det är nödvändigt med god aktörs- och landkunskap för att genomföra projekt, gör att arbetet inte kan omfatta alltför många länder. I vissa projekt kan kansliet ta ett stort genomförandeansvar. I andra fall måste de ideellt engagerade stå för huvuddelen av arbetet. Sedan 2002 har Silc utökat samarbetet med lokala Folkpartiavdelningar, bland annat i Örgryte-Härlanda, Umeå, Solna, Haninge, Tyresö och Uppsala.

2003 grundades ”Silc förlag”, vars skrifter och böcker tar tempen på arbetet för demokrati i olika delar av världen. De senaste åren har skrifter publicerats om och av demokratiaktivister på Kuba, om den politiska utvecklingen i Vitryssland och Zimbabwe, om hotet mot pressfriheten i Indonesien, och om Dawit Isaak - den svenske samvetsfången i Eritrea, samt böcker om livet på Kuba, om Aung San Suu Kyi i Burma, och demokratiaktivister i Ryssland och om förtrycket i Singapore. Under 2008 publicerades en bok om demokrati- och queerrörelsen i Serbien.

Våren 2003 dömdes flera av våra samarbetspartners på Kuba till fängelsestraff på upp till 25 år. Silc och Kristdemokraternas internationella centrum, KIC, öppnade då en fond för att stödja deras familjer ekonomiskt, och för att sprida uppmärksamhet kring fångarna så att de inte glöms bort. Fonden finansieras helt av privata gåvor och har sedan november 2003 förmedlat 30 EURO i månaden till familjerna till 15 samvetsfångar. Folkpartiets riksdagsgrupp har tagit ett stort ansvar för fonden. Fondens postgiro är: 125783-1.

5. Ekonomi

Se bilaga 4

5.1 Personal

Personalomsättningen har fortsatt att vara hög, främst beroende på att riksorganisationens riksdagskansli är en naturlig rekryteringsbas för regeringskansliet. Ett stort antal anställda har under perioden varit tjänstlediga för vikariat vid regeringskansliet.[1] Också Brysselkansliet har haft en hög personalomsättning under perioden.

Riksorganisationen har rekryterat politiska sekreterare till riksdagskansliet i två omgångar och därutöver förstärkt avdelningen för kommunikation/kampanj.

De anställdas sjukfrånvaro fortsätter att sjunka. För 2007 var sjukfrånvaron 1,9 procent (män) respektive 4,9 procent (kvinnor) av total årsarbetstid, för 2008 var sjukfrånvaron för båda könen under en procent av årsarbetstiden. Arbetsmiljön kan betecknas som godkänd i den årliga medarbetarenkäten, där både den fysiska och den psykosociala arbetsmiljön fick medelbetyg över 3,5 på en femgradig skala. Riksorganisationen har under perioden inspekterats av Arbetsmiljöverket och har till följd av inspektionen förtydligat sina arbetsmiljörutiner.

Medelantal anställda 2007:	
Män:	19
Kvinnor:	14
Totalt:	33
Medelantal anställda 2008:	
Män:	20
Kvinnor:	13
Totalt:	33

6. Åtgärder med anledning av landsmötesbeslut

Landsmötet 2007 beslutade att ge partistyrelsen i uppdrag att se över folkpartiets olika program och former för politiska ställningstaganden och återkomma till 2009 med ett förslag på ny programstruktur.

Denna översyn har utförts och förelagts innevarande landsmöte.

Landsmötet 2007 beslutade att ge partistyrelsen ges i uppdrag att se till så att Folkpartiet liberalerna börjar använda varumärket ”Folkpartiet liberalerna” i extern kommunikation, såsom webbplatser, trycksaker och övrigt reklammaterial.

Under 2008 fortsatte arbetet att konsekvent införa varumärket med båda namnleden i alla delar av riksorganisationen genom översyn av Folkpartiet liberalernas webbplats, tryck av nya broschyrer med mera.

Partistyrelsen vill här, i likhet med det liknande landsmötesbeslut som fattades 2005, inskärpa att kommunikation är ett område som kräver expertis och planering. Inför valrörelser eller andra kampanjer anlitar Folkpartiet reklambyråer för att få tillgång till bästa möjliga kompetens att utforma partiets kommunikation i en så effektiv helhet som möjligt.

Baserat på de rekommendationerna partiledningen fick inför Europaparlamentsvalet 2009 valdes då en utformning

1. Nio personer har under perioden september 2007-juni 2009 varit tjänstlediga totalt 1 585 dagar från RO för tjänstgöring inom regeringskansliet. Tjänstledigheten motsvarade år 2008 14 % av total arbetad tid för RO.

av valmaterialet där ”liberalerna” av bl.a. utrymmesskäl uteslöts.

Landsmötet 2007 beslöt att uppdra åt partistyrelsen att vidta de följdändringar i partiprogrammet som anses nödvändiga med anledning av beslut på årets landsmöte.
Detta genomfördes under 2008.

Landsmötet 2007 beslutade med anledning av förslag i Jämställdhetsbokslutet att rikta ett antal rekommendationer om bl.a. jämn könsfördelning i alla interna organ till partistyrelsen.
Utfallen av dessa uppdrag redovisas i jämställdhetsbokslutet.

Landsmötet 2007 beslutade att uppdra åt partistyrelsen att verka för att Burma och Aung San Suu Kyi får hög prioritet i Folkpartiets internationella arbete för frihet och demokrati.
Folkpartiets riksdagsgrupp har under perioden 2007 – 2009 vid ett flertal tillfällen uppmärksammat situationen i Burma bland annat genom att ta initiativ till och medverka i debattartiklar, demonstrationer samt genom frågor och interpellationer. Den insamling till Burmas frihetskamp som påbörjades under hösten 2007, i när anslutning till landsmötet, fortsatte under våren 2008.

Landsmötet 2007 beslutade att uppdra åt partistyrelsen att verka för att regeringen tar omedelbart initiativ till att i FN:s råd för de mänskliga rättigheterna upprätta ett särskilt landbevakningsmandat för Kina samt att verka för att regeringen från och med 2008 anslår ett fördubblat utvecklingssamarbetesbelopp för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter i Kina, samtidigt som den avbryter allt övrigt utvecklingssamarbete med Kina.
Ett antal riksdagsledamöter från Folkpartiet var mycket aktiva för att uppmärksamma den kinesiska regimens övergrepp mot de mänskliga rättigheterna inför och under OS i Beijing 2008. Vidare har riksdagsgruppen och de liberala ministrarna aktivt deltagit i utformningen av regeringens satsning på ökat demokratibistånd som lanserades i september 2009.

Landsmötet beslutade att uppdra åt partistyrelsen att uppdatera Natur- och miljöprogrammet
Under perioden 2007-2009 har framför allt klimat- och energipolitiken varit ett av Folkpartiets tydliga fokusområden – med glädjande framgångar bl.a. i form av energiuppgörelsen som kunde presenteras i februari 2009. Ett viktigt led i detta har varit programarbeten i en arbetsgrupp som letts av riksdagsledamot Carl B Hamilton som bland annat utmynnat i rapporter som förelagts partirådet i oktober 2008 och nu även landsmötet 2009.

Även om fokus i detta arbete har varit lite smalare än det ursprungliga landsmötesbeslutet, har partistyrelsen ansett att den huvudsakliga inriktningen har tillgodosetts väl. Framför allt har miljö- och klimatfrågan lyfts fram som en av Folkpartiets viktigaste frågor.

Landsmötet 2007 beslutade att uppdra åt partistyrelsen att utarbeta ett integritetspolitiskt program med förslag till hur integritetsskyddet kan förstärkas bland annat i lagstiftningen samt ta ställning till om en särskild integritetslagstiftning bör införas.
Partistyrelsen tillsatte under 2008 en arbetsgrupp under ledning av Tobias Krantz. Arbetsgruppen genomförde ett samråd om integritetsfrågor och presenterade ett förslag till Integritetsprogram som antogs av partirådet i oktober 2008. Under Europavalrörelsen 2009 lanserade Folkpartiet krav på en gemenskapslagstiftning som skyddar integritet på EU-nivå.

Landsmötet 2007 beslutade att uppdra åt partistyrelsen att med de antagna riktlinjerna för kulturpolitiken som grund genomföra ett samråd inom partiet samt att därefter fastställa ett kulturpolitiskt program.
Partistyrelsen genomför detta uppdrag under hösten 2009.

Landsmötet 2007 beslutade att uppdra åt partistyrelsen att tillsätta en arbetsgrupp för att analysera eventuella behov av förändringar av svensk arbetsmarknadslagstiftning.
Partistyrelsen tillsatte en arbetsgrupp under ledning av partisekreterare Erik Ullenhag under våren 2009. Arbetsgruppens förslag har behandlats av partistyrelsen och förelagts innevarande landsmöte.

7. In memoriam

Erik Tobé, Uppsala
Laila Segersten, Örebro
Ingrid Gärde Widemar, Stockholm
Anders Jonsson, Mora och Linköping
Rune X:et Erixon, Umeå och Gävle
Lennart Andersson, Mörbylånga
Bo Edenborg, Blekinge
Gösta Bradley, Oskarshamn
Andres Käärik, Stockholm
Rune Ångström, Lycksele
Lasse Grollert, Skövde
Anneli Erma, Botkyrka
Lennart Jörenborg, Huddinge
Annika Fridén, Falun
Karl-Erik Olsson, Kalmar
Karin Klint, Sundbyberg
Ulla Berglin, Trelleborg
Sören Berglund, Nybro
Cecilia Nettelbrandt, Bromma
Greta Kruse, Lund
Gunnar Bäckström, Holmön
Musse Hellgren, Solna
Jenz Hamrin, Jönköping
Sören Öholm, Eksjö
Margareta Hartman, Göteborg
Nils-Erik Hermansson, Arvika och Borlänge
Gunnar Dalgren, Hägersten
Brita Nordlander, Uppsala
Nils-Brage Nordlander, Uppsala

8. Jämställdhetsbokslut för Folkpartiet liberalerna

Partistyrelsen redovisar här Folkpartiets tredje bokslut över den interna jämställdheten inom partiet. Det första bokslutet presenterades vid landsmötet i Göteborg 2005 av en arbetsgrupp under ledning av Karin Pilsäter. Partistyrelsen lade därefter fram ett andra bokslut inför landsmötet i Västerås 2007. Landsmötets beslut blev att utfärda ett antal rekommendationer till länsförbund och kommunföreningar samt att ge ett antal uppdrag till partistyrelsen. Uppdragen till partistyrelsen var att

1. Tillse att det normalt är en fördelning på minst 40 procent av vartdera könet i centrala arbetsgrupper och programgrupper.

2. Tillse att partiet har en tydlig jämställdhetsprofil genom att det är en jämn könsfördelning bland Folkpartiets företrädare i samtliga externa och interna arrangemang samt i partiets centrala marknadsföring.

3. Uppmärksamma kontinuerligt jämställdhetsfrågorna genom t.ex. seminarier vid riksmöten eller grupp- eller länsledningskonferenser, konferenser för nomineringskommittéer m.m. samt dialog även med riksdagsgruppen. Överväg särskilda konferenser eller seminarier för manliga förtroendevalda. Integrera jämställdhetsperspektivet i Folkpartiets beslutsfattande på central nivå och i partiet som helhet. Följ upp könsfördelningen bland Folkpartiets medlemmar och förtroendevalda.

4. Presentera i verksamhetsberättelsen inför varje landsmöte ett jämställdhetsbokslut innehållande en kartläggning och utvärdering av den gångna perioden.

Partistyrelsen överlämnar här sitt jämställdhetsbokslut för den gångna landsmötesperioden inklusive förslag till det fortsatta arbetet.

Uppdrag 1: Jämn könsfördelning i centrala arbetsgrupper och programgrupper

Med jämn könsfördelning avses vanligen att vartdera könet utgör minst 40 procent av antalet medlemmar i en grupp. När det i detta bokslut talas om ”jämn könsfördelning” avses detta mått.

Sedan förra landsmötet har totalt sett elva centrala arbetsgrupper eller referensgrupper arbetat på partistyrelsens eller partiledningens uppdrag. Kvinnorna har utgjort 55 procent av det totala antalet ledamöter medan männen har utgjort 45 procent. Sju av arbetsgrupperna har haft en jämn könsfördelning, och när det gäller två andra hade det räckt med att byta en person i gruppen för att skapa jämn könsfördelning. Av de två återstående grupperna var en tydligt mansdominerad och en tydligt kvinnodominerad.

Partistyrelsen bedömer alltså att uppdraget från 2007 års landsmöte i huvudsak har uppfyllts. En iakttagelse är dock att flertalet arbetsgrupper (sju av elva) har haft män som ordförande, ett mönster som går igen från perioden 2005–2007.

Uppdrag 2: Jämn könsfördelning vid externa och interna arrangemang samt marknadsföring

Partiets viktigaste arrangemang vid sidan av landsmöte och partiråd är det liberala riksmötet. De två senaste riksmötena, i Västerås 2008 och Linköping 2009, har uppfyllt kraven på jämn könsfördelning bland talare och medverkande. Ser man till de medverkande under seminariepassen var andelen män 54 procent vid riksmötet 2008 och 52 procent vid riksmötet 2009. Könsfördelningen bland riksmötenas huvudtalare vid plenarsessionerna var två män och en kvinna 2008, och två män och två kvinnor 2009. När det gäller samtliga medverkande vid programpunkter under plenarsessioner fanns en manlig övervikt 2008 (64 procent), men helt jämn könsfördelning 2009.

Inför Europavalrörelsen 2009 beslutades att de fem högst rankade kandidaterna skulle få särskilda kandidatteam. Könsfördelningen bland dessa var tre kvinnor och två män. Även partiledaren och EU-ministern var prioriterade budbärare i den externa marknadsföringen, och inräknat dessa var könsfördelningen fyra kvinnor och tre män.

Uppdrag 3: Kontinuerligt uppmärksamma jämställdhetsfrågorna

Folkpartiets arbete med de interna jämställdhetsfrågorna sammanfattades maj 2008 i rapporten ”Ett parti för lika möjligheter. Jämställdhet och mångfald i folkpartiet liberalerna”. Rapporten, som även fick viss uppmärksamhet i medier, beskrev partiledningens bedömning av vilka utmaningar som låg framför partiet för att skapa en ökad bredd i rekryteringen av medlemmar och förtroendevalda. Tyngdpunkten i rapporten låg på frågor om kön och etnisk mångfald (det senare mätt med den grova måttstocken födelseland).

Vad gäller den interna jämställdheten redovisade partiledningen ett antal planerade åtgärder. Dessa redovisas här nedan, tillsammans med en lägesrapport för maj 2009.

- Särskilda överläggningar mellan partiledning och länsförbundens ledningar om ökad jämställdhet bland partiets aktiva.
  Detta har gjorts: Frågan tas regelbundet upp vid fältkonferenser och andra överläggningar med ledande företrädare för länsförbund, och planeras att särskilt tas upp vid kommande länslednings- och/eller gruppledarkonferenser inför valet 2010.
- Utbildningar i jämställdhet för ordförandena i partiets valberedningar och nomineringskommittéer.
  Detta har gjorts: Riksorganisationen har övervägt att ordna en särskild utbildning för valberedningar, men har avstått av kostnadsskäl och eftersom bara ett begränsat antal valberedningar kommer att nås på det sättet. I stället kommer en manual som bland annat tar upp interna jämställdhetsfrågor att distribueras till alla ordförande i valberedningar och nomineringskommittéer.
- Kontinuerliga mätningar av könsfördelningen på ledande uppdrag i Folkpartiet på alla nivåer.
  Detta har gjorts: En fördjupad mätning gjordes vid jämställdhetsbokslutet 2007, och motsvarande mätning redovisas i detta bokslut.
- Ett särskilt jämställdhetsbokslut som presenteras på landsmötet 2009.
  Detta har gjorts: Jämställdhetsbokslutet presenteras i och med detta.

- Särskilda utbildningssatsningar för att åstadkomma jämn könsfördelning bland kandidater på alla nivåer.
  Detta har gjorts: Ledarskolan, riksorganisationens särskilda satsning för personer som siktar på framtida ledande uppdrag, har haft en majoritet kvinnor bland deltagarna. En uppföljning planeras inför valet. Riksorganisationen överväger också en särskild utbildning för kvinnliga kandidater, men denna fråga kommer att prövas i dialog med länsförbunden och vägas mot andra tänkbara utbildningar. Vidare har uppläggningen av utbildningarna förändrats, bland annat för att de ska attrahera både kvinnor och män på ett bättre sätt.
- Utökat samarbete med samverkande organisationer som Liberala kvinnor (LK).
  Detta har gjorts: Liberala kvinnor har numera sitt förbundskansli i samma lokaler som Folkpartiets riksdagskansli, vilket väsentligt underlättar de löpande kontakterna. Liberala kvinnors anställda inkluderas i riksdagskansliets interna sändlista och har även möjlighet att närvara vid riksdagsgruppens sammanträden på samma sätt som partiets egen personal. Riksorganisationen har även gått in i ett samarbete med LK om ett utbildningsmaterial om liberala kvinnliga föregångare. Partistyrelsen bedömer att det finns en potential att ytterligare fördjupa dialogen med Liberala kvinnor.

Uppdrag 4: Kartläggning och utvärdering av den gångna perioden

Här nedan redovisar partistyrelsen sin kartläggning och utvärdering av utvecklingen sedan landsmötet 2007. I likhet med boksluten 2005 och 2007 inleder vi med en kvantitativ redovisning av könsfördelningen på olika uppdrag och i olika sammanhang. Därefter följer den kvalitativa utvärderingen.

Europavalet

I jämställdhetsbokslutet 2007 gjordes en fördjupad analys av könsfördelningen på partiets valsedlar till kommun, landsting och riksdag 2006. Under innevarande landsmötesperiod har endast en valsedel fastställts, nämligen kandidatlistan till Europavalet 2009.

Inför detta val utfärdade partistyrelsen, i enlighet med landsmötesbeslutet, en rekommendation till valberedningen att eftersträva jämn könsfördelning på förslaget till lista. Valsedeln blev också helt varvad på platserna 1–16. Av de 42 namnen på listan var 18 kvinnor och 24 män.

Riksdagsgruppen

I riksdagsvalet 2006 röstades 28 liberaler in som ordinarie ledamöter i riksdagen. Av dessa var 50 procent kvinnor och 50 procent män. Vid tiden för det förra jämställdhetsbokslutet 2007 hade könsfördelningen ändrats till 54 procent kvinnor och 46 procent män (exklusive statsråd men inklusive statsrådsersättare). Sedan dess har fördelningen förskjutits ytterligare till 57 procent kvinnor och 43 procent män bland de tjänstgörande ledamöterna vid årsskiftet 2008/09. Det råder alltså fortfarande jämn könsfördelning i riksdagsgruppen, om än med viss kvinnlig övervikt.

Landstingen och regionerna

Partistyrelsen har fortsatt att granska könsfördelningen på ledande uppdrag på landstingsnivå. Bilden är blandad. I landstingsfullmäktige råder en stabilt jämn könsfördelning åtminstone sedan 2000-talets början, och inga tecken tyder på att läget håller på att förändras. Positivt är att det nu också råder jämn könsfördelning i landstingsstyrelserna, där ju den centrala politiska makten är samlad.

Däremot råder det fortfarande en kraftig manlig övervikt bland Folkpartiets landstingsråd och gruppledare i landstinget, och inget tyder på att detta mönster håller på att ändras. Det ska dock tilläggas att vi bara har jämförelser bakåt till 2007 och alltså inte kan jämföra med tidigare mandatperioder. Den ojämna könsfördelningen på dessa uppdrag är inte minst problematisk med tanke på gruppledarens starka maktställning och att landstingsråden oftast är de enda folkpartister som kan arbeta politiskt på hel- eller halvtid.

	Valet 2002	Bokslut 2005	Valet 2006	Bokslut 2007	Bokslut 2009	Jämn?	Trend 05–09
Landstingsfullmäktige	47 % K 53 % M		48 % K 52 % M		48 % K 52 % M	Ja	0
Landstingsstyrelse		39 % K 61 % M		41 % K 59 % M	45 % K 55 % M	Ja	+
Landstingsråd				31 % K 69 % M	27 % K 73 % M	Nej	–
Gruppledare landstinget				30 % K 70 % M	28 % K 72 % M	Nej	0

Källa: Folkpartiets kontaktregister samt SCB

Kommunerna

Även i kommunpolitiken återstår en hel del innan det råder jämn könsfördelning på alla nivåer, men här tycks utvecklingen åtminstone delvis gå i rätt riktning. I kommunfullmäktige råder stabilt jämn könsfördelning, om än med en viss manlig övervikt. Däremot går det fortfarande två män på varje kvinna bland folkpartisterna i landets kommunstyrelser, och det finns ingen tendens till förändring.

En tydligt positiv utveckling har däremot skett när det gäller kommunalråden. Detta är särskilt intressant med tanke på att dessa oftast är de enda folkpartistiska hel- eller deltidspolitikerna på kommunal nivå. Medan det förra mandatperioden fanns en stark manlig dominans råder nu jämn könsfördelning.

Däremot är en stor majoritet av gruppledarna män, och det finns ingen tendens till utjämning. Dock märks en viss utveckling i positiv riktning när det gäller könsfördelningen i bolagspresidier, socialnämnder och byggnadsnämnder (de sistnämnda valda som exempel på traditionellt ”mjuka” och ”hårda” nämnder). Endast i socialnämnderna råder dock jämn könsfördelning.

	Valet 2002	Bokslut 2005	Valet 2006	Bokslut 2007	Bokslut 2009	Jämn?	Trend 05–09
Kommunfullmäktige	41 % K 59 % M		41 % K 59 % M		43 % K 57 % M	Ja	0
Kommunstyrelse		32 % K 68 % M		36 % K 64 % M	34 % K 66 % M	Nej	0
Kommunalråd		17 % K 83 % M		36 % K 64 % M	42 % K 58 % M	Ja	+
Gruppledare kommun		25 % K 75 % M		31 % K 69 % M	28 % K 72 % M	Nej	0
Byggnadsnämnd		24 % K 76 % M		25 % K 75 % M	28 % K 72 % M	Nej	+
Socialnämnd		63 % K 37 % M		59 % K 41 % M	60 % K 40 % M	Ja	+
Bolagspresidium		6 % K 94 % M		19 % K 81 % M	19 % K 81 % M	Nej	+

Källa: Folkpartiets kontaktregister samt SCB

Andra uppdrag

En genomgång har också gjorts av de uppdrag till statliga myndigheter, utredningar m.m. som utses via nominering från riksdagsgruppen (uppdrag inom riksdagens egna organ ej inräknade). Av de uppdrag som var aktuella vid årsskiftet 2008/09 hade 48 procent tillfallit män och 52 procent tillfallit kvinnor, vilket är i princip samma fördelning som vid förra jämställdhetsbokslutet då siffrorna var 47–53. Här råder alltså fortsatt jämn könsfördelning.

Folkpartiet som medlemsorganisation

Partistyrelsen har också studerat utvecklingen när det handlar om Folkpartiet som medlemsorganisation. Det finns en slående skillnad mellan den i stort sett jämna könsfördelningen bland våra medlemmar, och den mansdominans som råder på de ledande uppdragen i lokala föreningar/kommunföreningar (vilket ofta är detsamma) och länsförbund. Medan kvinnorna utgör 45 procent av medlemmarna är det bara 27 procent av lokalföreningsordförandena som är kvinnor.

Det finns en utveckling i positiv riktning, men utjämningstakten är långsam. Med nuvarande takt skulle det t.ex. dröja till 2032 innan det råder jämn könsfördelning bland ordförandena i Folkpartiets lokala föreningar.

	Bokslut 2005	Bokslut 2007	Bokslut 2009	Jämn?	Trend 05–09
Medlemskåren	44 % K 56 % M	45 % K 55 % M	45 % K 55 % M	Ja	0
Medlemmar yngre än 20 år	32 % K 68 % M	43 % K 57 % M	38 % K 62 % M	Nej	+
Nyvärvade medlemmar	40 % K 60 % M	44 % K 56 % M	41 % K 59 % M	Ja	0
Ordförande lokal förening	23 % K 77 % M	27 % K 73 % M	27 % K 73 % M	Nej	+
Ordförande kommunförening	30 % K 70 % M	30 % K 70 % M	28 % K 72 % M	Nej	0
Ordförande länsförbund	32 % K 68 % M	26 % K 74 % M	36 % K 64 % M	Nej	+

Källa: Folkpartiets kontaktregister

Sammanfattning: Jämställdhetsbokslut för 2007–2009

För oss liberaler är jämställdhet en djupt ideologisk fråga. Att individen ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter oavsett kön är en av hörnstenarna i den liberala idétraditionen, och en av de saker som väglett liberaler av båda könen under liberalismens hela historia. Men vi liberaler vet också att jämställdhet inte bara handlar om formell likabehandling. Det handlar också om att kritiskt – och ibland självkritiskt – granska arbetssätt, attityder och inrotade rutiner. Det handlar om att ställa frågor om vem som får del av information och vilka som blir delaktiga i de avgörande diskussionerna.

Därför är jämställdhet inte något som uppnås en gång för alla, utan det handlar lika mycket om ett förhållningssätt. Trots att Sverige som land har kommit en mycket bra bit på vägen mot ett jämställt samhälle finns det fortfarande skillnader mellan kvinnor och män när det gäller möjligheten att styra sin egen tillvaro och ha inflytande. Som folkrörelseparti är Folkpartiet inte avskärmat från de utmaningar som finns i det svenska samhället, och jämställdheten är en del av detta.

Jämställdhetsboksluten är ett redskap som hjälper till att identifiera vad vi behöver arbeta vidare med för att åstadkomma intern jämställdhet.

Årets jämställdhetsbokslut visar på både positiva resultat och kvarstående utmaningar. På partiets centrala nivåer – riksdagsgrupp, personer med statliga myndighetsuppdrag m.m. – finns en god könsfördelning. När partiet nu går in i nomineringsprocessen inför riksdagsvalet 2010 är det av central betydelse att både kvinnor och män är väl företrädda på de valbara platserna och på riksdagslistorna i stort.

På regional och lokal nivå är situationen mer blandad. I kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige är könsfördelningen jämn, men på de allra mest centrala uppdragen är det fortfarande männen som dominerar på många håll. Särskilt gäller detta i de interna partiuppdragen. Att så få kvinnor är ordförande i lokala föreningar eller länsförbund är inte bara ett jämställdhetsproblem, utan också en fråga om att alla partiaktivas kompetens ska tas tillvara. Traditionella könsroller syns också i könsfördelningen av uppdrag i ”hårda” och ”mjuka” nämnder på det kommunala området.

Ett parti där både kvinnor och män har samma utrymme är också mer attraktivt att engagera sig i. Folkpartiet har sedan länge en någorlunda jämn könsfördelning bland sina medlemmar, men det finns en viss manlig dominans, och ingenting tyder på att detta håller på att förändras. Detta betyder i klartext att vi missar en potential av kvinnliga medlemmar. Om Folkpartiet var lika bra på att attrahera kvinnor som män skulle partiet ha 2 000 fler medlemmar.

Jämställdhet handlar inte bara om kvantitativa frågor om representation. För oss som liberaler är det inte kollektivet kvinnor som ska ställas mot kollektivet män, utan det handlar om den enskilda individens makt och möjligheter oavsett kön. Att följa könsfördelningen på ledande updrag är ett viktigt medel för att studera om individer verkligen har samma chanser, men ger däremot inte hela svaret på frågan om jämställdhet råder.

Jämställdhet är ingen specialfråga utan en grundläggande uppgift för ett liberalt parti. Ansvaret för att bevaka den interna jämställdheten ligger på samma beslutsfattare och samma organ som har ansvar för verksamheten i stort. Det behövs ett kontinuerligt arbete där de ansvariga också

är medvetna om att dagens ojämställda samhälle också får effekter inom Folkpartiet.

Ett sådant synsätt är vad som brukar kallas för jämställdhetsintegrering, som är något som Folkpartiet självt varit pådrivande för i politiska sammanhang. I korthet går jämställdhetsintegrering ut på att säkerställa att jämställdheten inte betraktas som en isolerad fråga utan som något som ska ingå som ett naturligt perspektiv i alla beslutsprocesser. Den mer precisa definition som utarbetats inom Europarådet är att jämställdhetsintegrering innebär (om)organisation, förbättring, utveckling och utvärdering av beslutsprocesser, så att ett jämställdhetsperspektiv införlivas i allt beslutsfattande, på alla nivåer och i alla steg av processen, av de aktörer som normalt sett deltar i beslutsfattandet.

När det handlar om verksamheten på central nivå har partistyrelsen (och i vissa frågor riksdagsgruppen) det yttersta ansvaret. När det handlar om regional och lokal nivå har partistyrelsen också en viktig uppgift, genom att se till att de interna jämställdhetsfrågorna på ett naturligt sätt uppmärksammas i internkommunikation, utbildningar och politiska överläggningar. Inte minst viktigt är också att inkludera de frågor som handlar om informella beslutsstrukturer och ledarens roll och ansvar för att göra både kvinnor och män delaktiga i beslutsfattandet.

Folkpartiet möter väljarna 2010 med konkreta resultat för ökad jämställdhet. Jämställdhetsbonusen har införts, diskrimineringslagen har skärpts och anslagen för jämställdhetsarbete har höjts kraftigt. Medlemmar, förtroendevalda och ytterst partistyrelsen har ansvar för att Folkpartiet också möter väljarna som ett jämställt parti, där män och kvinnor gemensamt arbetar för jämställda arbetsvillkor och där god könsfördelning råder på kandidatlistor på alla nivåer.

Partistyrelsens yrkanden med anledning av jämställdhetsbokslutet återfinns som ett separat PS-förslag till landsmötet.

9. Liberala ungdomsförbundet (LUF)

Förbundsstyrelsen 2007-2008

Verksamhetsåret har präglats av segrar och förluster, men framför allt har det varit ett politiskt högaktivt år. Under Folkpartiet liberalernas landsmöte lyckades vi få igenom att papperslösas barn ska ha rätt till skolgång, vilket kort därefter blev verklighet genom regeringsbeslut, och göra avtryck i partiets psykiatrisatsning. Flera av våra kampanjer har gett rejält mediagenomslag och vi har haft hög aktivitetsnivå på skolor där vi talat fri invandring, islamofobi och prioriterat flyktingfrågan. Vår största kampanjsatsning, den om personlig integritet, led dock nederlag då Alliansregeringen den 18 juni röstade ja till allmän signalspaning i kabel, att ge Försvarets radioanstalt ökade befogenheter, en stor förlust för liberala värderingar.

Året har i övrigt präglats av justeringar i organisationen. Distrikten har fått ett större inflytande över förbundet genom medbeslutande om verksamhetsplanen, bemanna halva kampanjgrupperna samt distriktsrådet som fungerar som remissinstans och beslutande motsvarighet till förbundsstyrelsen. Distrikten har också satt ner foten i fadderfrågan och valt att enbart ha en distriktsfadder i förbundsstyrelsen. Svagare distrikt har fått uppstöttning i form av en resande ombudsman vilket inneburit nytt liv i många distrikt.

Avslutningsvis har året delvis präglats av blixtkampanjer, bland annat en kampanj i samband med OS i Kina som blev mycket uppmärksammad i media, nya utbildningssatsningar och givetvis av förberedelserna inför Europaparlamentsvalet. Vi står väl rustade inför de kommande viktiga valrörelserna.

På grund av bristfälliga inbetalningsrutiner minskade Liberala ungdomsförbundets medlemmar under hösten 2007. Som reaktion på detta valde förbundsstyrelsen att genomföra ett antal förbättringar av medlemsrutinerna vilket bland annat resulterat i fler betalningspåminnelser av varierande typ.

Förbundsstyrelsen 2008-2009

Inledningen av verksamhetsåret ägnades i stor utsträckning åt kampanjer där medlemsvärvning varit ett prioriterat mål. Förbundet satsade både på nya återvärvningsstrategier, med nya typer av utskick och mer värvningsinriktade kampanjer ute på skolorna. För att ytterligare sänka trösklarna för medlemskap anordnades en extrakongress via telefonkonferens, då det beslutades att medlemsavgiften ska vara 0 kronor. De sammantagna satsningarna resulterade i att vi höjde vårt medlemsantal med över trettio procent jämfört med föregående år. Ökningen visade sig också i att vi hade mer än dubbelt så många deltagare på Universitet Liberal än föregående år.

Under hösten bedrev Liberala ungdomsförbundet kampanjen Härskarskolan som behandlade härskartekniker och jämställdhet i skolan. Under våren har förbundet drivit på en blixtkampanj kring psykiatri med fokus på panikångest. I övrigt har kampanjinsatserna helhjärtat ägnats åt Europaparlamentsvalet. Två kampanjer har tagits fram. I den första kampanjen talar vi om EU som ett verktyg för mänskliga rättigheter. I den andra, som är ett samarbete med FP och Liberala studenter, läggs mer fokus på att få fler ungdomar att gå och rösta. Förbundet har tagit ett helhetsgrepp på materialproduktionen till kampanjerna, som förbättrats mycket tack vare ett starkare bildspråk.

Inför valet har flera utbildningssatsningar gjorts, både regionala utbildningar runt om i landet och centrala utbildningar. Vi har stärkt upp förbundsexpeditionen med en europavalsombudsman men det har också anställts valombudsmän i flera distrikt. Valrörelsen har genomförts framgångsrikt. Materialet har blivit mycket väl mottaget, vi har lyckats uppnå fler skolbesök än väntat, och det har varit hög aktivitet i distrikten.

Avslutningsvis har året präglats av elitsatsningar som gjorts på några av våra mest lovande medlemmar tillsammans med Bertil Ohlin-institutet, vår medlemstidning *Liberal ungdom* har fått en nystart och firandet av vårt 100-årsjubileet som blev en stor fest i samband med Universitet Liberal och en idéskrift om liberala utmaningar 2009.

10. Liberala kvinnor

”Det måste finnas kvinnor, modiga och behjärtade nog att våga stå för en mening även om den inte är populär, men som kanske är ämnad att prägla en kommande tid.” Elisabet Tamm (1880-1958), liberal riksdagskvinna

Liberala Kvinnor är Folkpartiet liberalernas kvinnoförbund. Kvinnor och män är välkomna som medlemmar och man behöver inte vara ansluten till partiet. En angelägen uppgift för kvinnoförbundet är att få fram fler kvinnor i politiken, att få dem att stanna kvar och få viktiga politiska poster. Liberala Kvinnor strävar efter en värld där kvinnor och män har samma friheter, rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet.

Förbundsstyrelsen

På det extra landsmötet i maj 2007 valdes följande personer till förbundsstyrelsen:

Birgitta Ohlsson, ordförande, Maria Lundqvist-Brömster, vice ordf, Lisbet Enbjerde, kassör, Monika Broman, ledamot, Inger Gustavsson, ledamot, Liselott Hagberg, ledamot, Renate Moberg, ledamot, Amelie Tarschys Ingre, ledamot, Gudrun Wallman, ledamot, Inger Mathisson, adjungerad.

På landsmötet i maj 2008 valdes:

Birgitta Ohlsson, ordförande, Maria Lundqvist-Brömster, vice ordförande, Lisbet Enbjerde, kassör, Agneta Berliner, ledamot, Lill Jansson, ledamot, Fatima Svanå, ledamot, Renate Moberg, ledamot, Amelie Tarschys Ingre, ledamot, Ulrica Solver-Gustavsson, ledamot.

Anställda

Jenny Sonesson anställdes som förbundssekreterare augusti 2007. Under juli månad 2007 vikarierade Jane Lagerqvist som förbundssekreterare. Hösten 2008 anställdes Nina Bäckström som medlems-hanteringsansvarig på deltid. 15 januari 2009 anställdes Jane Lagerqvist som förbundssekreterare då Jenny Sonesson gick vidare som utrikeshandläggare för Folkpartiet liberalerna.

Ny logotyp och hemsida

En ny logotyp och hemsida togs fram sommaren 2007, samt broschyr, vykort, posters i A3-format, knappar, kuvert och roll-ups.

Landsmöte

Liberala Kvinnor höll landsmöte i Göteborg 24-25 maj 2008 med ombud från hela landet där bland annat ny styrelse valdes. Talare var bland andra jämställdhetsminister Nyamko Sabuni, EU-minister Cecilia Malmström, riksdagsledamot Barbro Westerholm och författare Ulrika Knutson.

Aktiviteter

Konferenser

- Den 6 december 2008 anordnade Liberala Kvinnor ett heldagsseminarium ”Makt, möjligheter och mod” i andrakammarsalen på riksdagen. Till seminariet kom över 100 deltagare och talade gjorde bland annat Maria Leissner, Lotta Snickare, Johanne Hildebrandt, Alice Bah Kuhnke och Birgitta Wistrand.
- Liberala Kvinnor har fått ekonomiska medel från ELDR för att anordna internationell konferens med tema ”Women, Power and Politics in Europe”. Konferensen äger rum i andrakammarsalen på riksdagen lördagen den 5 september 2009.

Tillsättande av programgrupper

Under våren 2009 tillsattes fem olika programgrupper (familj, ekonomi, våld, vård och utrikes) med en ansvarig för varje som har fått i uppdrag att ta fram politiska ställningstagande och förslag som ska ligga till grund för antagande av det åsiktsprogram som ska antas på kommande landsmöte hösten 2010.

Medlemsavgift

Våren 2009 verkställdes landsmötesbeslutet om att ta ut 40 kronor i medlemsavgift genom ett brev-utskick till samtliga medlemmar. Under våren skaffade Liberala Kvinnor även ett eget medlemsregister, efter beslut från förbundsstyrelsen.

Valet till Europaparlamentet

Inför valet till Europaparlamentet tillsatte Liberala Kvinnor en valberedning med uppdrag att ta fram kandidater till valet. Nomineringar strömmade in och när Folkpartiets partiråd i februari 2009 satte listan till EP-valet placerades sju av Liberala Kvinnors kandidater bland de tjugo-i-topp; Cecilia Wikström, Barbro Westerholm, MaeLiz Orrego Rodriguez, Britt-Marie Lövgren, Amelie Tarschys Ingre, Catrine Norrgård och Ida Lindh.

Liberala Kvinnor bedrev en aktiv Europaparlamentsvalrörelse, där vi särskilt stöttade våra kandidater med ett tjugotal artiklar, material och debatter. Vi drev framförallt tre krav som antogs på landsmötet maj 2008:

- Gör abort till en mänsklig rättighet i EU
- Sprid sexköpslagen i EU
- Fler kvinnor på maktpositioner i EU

Vi anordnade också ett feministiskt maraton mellan vår toppkandidat Cecilia Wikström och Gudrun Schyman lett av Birgitta Ohlsson i tre städer; Uppsala, Lund och Stockholm. Alla blev mycket välbesökta och uppskattade.

Valet resulterade i att Cecilia Wikström tar plats i Europaparlamentet och kommer där att driva våra frågor.

Kampanjen och uppropet Make Noise for Free Choice

Den 1 juni 2009 lanserade Liberala Kvinnor en uppropssida www.makenoiseforfreechoice.eu för kvinnors rätt till fria, säkra och lagliga aborter. Syftet med uppropet är att driva på opinionen så att aborträtten ska ses som en mänsklig rättighet inom EU, och inte primärt som en folkhälsofråga, vilket är fallet idag. Målet med kampanjen är att samla in en miljon namnunderskrifter runt om i EU:s medlems-länder som ett medborgarinitiativ i enlighet med Lissabonfördraget. Lanseringen stöttades av liberala europaparlamentariker och människorättsaktivister runt om i Europa. Flera tidningar, exempelvis DN, SvD, the Local och Sydsvenskan, har uppmärksammat och skrivit om kampanjen. Marknadsföringen har ännu bara påbörjats.

Liberala kvinnor har även i övrigt organiserat och medverkat i ett stort antal seminarier, debatter och konferenser både i Sverige och utomlands.

11. Liberal mångfald

Den 26 maj 2007 höll före detta Liberala Invandrarförbundet, numera Liberal Mångfald årsmöte. En ny styrelse valdes på två års mandattid. LM har fyra aktiva föreningar runt om i landet vilka är Stockholm, Uppsala, Umeå och Bohuslän/norra Älvsborg.

Förbundsstyrelsen har 2008-2009 haft 13 styrelsemöten, varav tre möten hållits i fysisk form och tio per telefon. En extra kongress ägde rum i maj 2008 i Uppsala. Två frågor var uppe för beslut. Att byta namn till Liberal Mångfald och anta en ny version av befintliga stadgar.

Ordföranden är adjungerad till partistyrelsen och har deltagit på samtliga möten. Ordföranden har även representerat förbundet under partirådet och deltagit på såväl liberala riksmötena som landsmötet 2007.

Liberal Mångfalds förbundsstyrelse har varit aktiv i såväl det interna partiarbetet som externt. Vi har synts i media och ordföranden har skrivit flertalet debattartiklar samt medverkat i tv- och radiodebatter.

Förbundet har antagit en verksamhetsplan för verksamhetsåren 2007/08. Dokumentet har varit organisatoriskt vägledande som förbundsstyrelsen arbetat efter. I verksamhetsplanen har det tydligt beskrivits vad liberal mångfald ska göra, hur vi ska arbeta, på vilket sätt det organisatoriska arbetet ska bedrivas och framförallt vad som är organisationens mål. Arbetet har effektiviserats och rollerna förtydligats.

Förbundsstyrelsen satte upp tre mål; nytt namn, verksamhetsplan med tydliga ramar för såväl det organisatoriska som politiska arbetet samt reviderad stadgar. Vi har uppfyllt samtliga mål och vår förhoppning är att den nytillträdda styrelsen får nytta och hjälp en bit på vägen inför det kommande verksamhetsåret.

Bilaga 1
Valda av landsmötet 2007

Partistyrelse
Presidium

Jan Björklund, Stockholm, ordförande
Cecilia Malmström, Göteborg, förste vice ordförande
Helene Odenjung, Göteborg, andre vice ordförande

Ledamöter (i bokstavsordning)

Jonas Andersson, Partille
Ann-Cathrine André, Skeppshult
Lotta Edholm, Stockholm
Roger Haddad, Västerås
Carl B Hamilton, Stockholm
Claes Jägevall, Tibro
Tobias Krantz, Jönköping
Nina Larsson, Karlstad
Håkan Lindh, Skellefteå
Britt-Marie Lövgren, Umeå
Birgitta Ohlsson, Stockholm
Johan Pehrson, Örebro
Karin Pilsäter, Botkyrka
Birgitta Rydberg, Stockholm
Nyamko Sabuni, Stockholm
Olle Schmidt, Malmö
Torkild Strandberg, Landskrona
Jens Sundström, Alvik, Norrbotten
Sverker Thorén, Västervik
Maria Wallhager, Stockholm
Barbro Westerholm, Stockholm

Dechargeutskott

Anders Bjurström, Nyköping, ordförande
Sven Bosarfve, Gotland
Ann Catrine Fogelgren, Göteborg
Gösta Frödin, Arvika
Pär Hammarberg, Sundsvall
Inger Mathisson, Floda
Kjell Westring, Stockholm

Revisorer

Marie Welin, Stockholm, auktoriserad revisor
Harald Hagnell, Uppsala

Ersättare:

Kristina Malmnäs, Katrineholm
Jonas Grahn, Stockholm, auktoriserad revisor

Bilaga 2
Riksdagsgruppen 2007/08 och 2008/09

Folkpartiet liberalernas riksdagsgrupp har under perioden fördjupat sitt arbete inom ramen för samarbetet inom alliansen. Samarbetet med regeringen fungerar bra. Riksdagsgruppen har väl utvecklade kontakter med de olika departementen och med samordningskansliet. De löpande kontakter sker dels genom gruppledaren, dels inom ramen för samarbetet mellan utskott och departement. Folkpartiets statsråd deltar vid riksdagsgruppens sammanträden, och övriga ministrar bjuds regelbundet in för överläggningar.

Sedan valet 2006 innehar riksdagsgruppen ett antal uppdrag i riksdagen. Liselott Hagberg är tredje vice talman, Karin Pilsäter är ordförande i näringsutskottet och Cecilia Wikström har varit vice ordförande i kulturutskottet och senare efterträtts av Christer Nylander. Eva Flyborg är ordförande i Riksrevisionen.

Johan Pehrson är gruppledare för riksgruppen. Allan Widman och Eva Flyborg är förste respektive andre vice gruppledare. Margareta Bosved är kanslichef.

Riksdagsgruppen

Följande personer har ingått i riksdagsgruppen under 2007/08 och 2008/09. För varje person anges valkrets, ordinarie utskottsplats och (inom parentes) suppleantplats i utskott.

Tina Acketoft, Skåne läns västra. (AU)
Gunnar Andrén, Stockholms län. SkU, (FiU)
Hans Backman, Gävleborg. AU, (KrU)
Helena Bargholtz, Stockholms län. Statsrådsersättare för Lars Leijonborg fr.o.m. 081111. (JuU, KU, EUN)
Agneta Berliner, Västmanland. (KU t.o.m. 071003, NU fr.o.m. 071004, SkU, EUN)

Jan Björklund, Stockholms kommun. Statsråd
Anita Brodén, Västra Götalands läns norra. MJU, (TU)
Jan Ertsborn, Halland. CU, (JuU, NU t.o.m. 071003)
Eva Flyborg, Göteborg. AU, (FöU, KU t.o.m. 081113)
Karin Granbom Ellison, Östergötland. NU t.o.m. 081113, EUN t.o.m. 071015 och fr.o.m. 081113, (EUN 071016–081113, MJU fr.o.m. 071026, NU fr.o.m. 081113)
Liselott Hagberg, Södermanland. NU fr.o.m. 081113, (KU 071004–081113, NU t.o.m. 081113)
Carl B. Hamilton, Stockholms kommun. EUN t.o.m. 081113, FiU fr.o.m. 081021, (NU, UU t.o.m. 081113)
Solveig Hellquist, Västernorrland. KrU, (AU, SoU fr.o.m. 081201)
Tobias Krantz, Jönköping. SfU t.o.m. 071003, SoU fr.o.m. 071004, (CU, KrU, SfU fr.o.m. 071016, EUN t.o.m. 071003 och fr.o.m. 081113), statsråd fr o m 090617
Nina Larsson, Värmland. TU fr.o.m. 071004, (AU t.o.m. 071003, FöU, MJU t.o.m. 071025)
Lars Leijonborg, Stockholms län. Statsråd t o m 090611
Camilla Lindberg, Dalarna. (CU, JuU t.o.m. 081113, KU fr.o.m. 081113, KrU)
Maria Lundqvist Brömster. Västerbotten. (CU, NU, SoU)
Fredrik Malm, Stockholms kommun. Statsrådsersättare för Jan Björklund. (KrU, SfU t.o.m. 071015, UbU). Föräldraledig 090302–090902.
Ulf Nilsson, Skåne läns södra. SfU fr.o.m. 071004, UbU t.o.m. 071003, (AU fr.o.m. 081113, CU, UbU fr.o.m. 071004)
Christer Nylander, Skåne läns norra och östra. FiU t.o.m. 071003, Ubu fr.o.m. 071004, (FiU 071004-081113, SkU t.o.m. 071003, UbU t.o.m. 071003)
Birgitta Ohlsson, Stockholms kommun. UU
Johan Pehrson, Örebro. SoU t.o.m 071003, FiU 071004–081021, JuU fr.o.m. 081022, (FiU t.o.m. 071003 och fr.o.m. 081113)
Karin Pilsäter, Stockholms län. Ordförande NU, (EUN)
Mauricio Rojas, Stockholms län. Statsrådsersättare för Lars Leijonborg t.o.m. 081110. KU t.o.m. 081022, (AU t.o.m. 081110)
Lars Tysklind, Västra Götalands läns västra. CU, (MJU, SkU fr.o.m. 071004, TU t.o.m. 071003, EUN)
Erik Ullenhag, Uppsala, fr.o m. 2009-07-14 (UU fr o m 09-07-14)
Barbro Westerholm, Stockholms län. (SfU, SoU)
Allan Widman, Malmö. FöU
Cecilia Wigström, Göteborg. JuU t.o.m. 081022, KU fr.o.m. 081022, (JuU fr.o.m. 081126, UU, EUN t.o.m. 081113)
Cecilia Wikström, Uppsala. t.o.m. 2009-07-13. Vice ordförande KrU, (UU fr.o.m. 081113)
Christer Winbäck, Västra Götalands läns östra. TU t.o.m. 071003, EUN fr.o.m. 071016, (AU, TU fr.o.m. 071004)

Ersättare

Gulan Avci ersatte Jan Björklund under Fredrik Malms föräldraledighet 090302–090902
Helena Bargholtz ersätter Lars Leijonborg fr.o.m. 081111
Emma Carlsson Löfdahl ersätter Tobias Krantz fr.o.m. 090622
Fredrik Malm (föräldraledig 090302–090902) ersätter Jan Björklund
Mauricio Rojas ersatte Lars Leijonborg t.o.m. 081110

Uppdrag inom riksdagen m.m.

Talman

Liselott Hagberg, tredje vice talman

Europarådets svenska delegation

Tina Acketoft, ersättare

Interparlamentariska delegationen

Ulf Nilsson, ledamot

Krigsdelegationen

Eva Flyborg, ledamot
Johan Pehrson, ledamot
Karin Pilsäter, ledamot
Allan Widman, ledamot

Nordiska rådets svenska delegation

Anita Brodén, led
Christer Winbäck, ersättare

OSSE-delegationen

Cecilia Wigström, ledamot

Riksdagsstyrelsen

Johan Pehrson, ledamot
Allan Widman, ersättare

Rådet för ledamotsnära frågor

Allan Widman, ledamot
Johan Pehrson, ersättare

Utrikesnämnden

Johan Pehrson, ledamot
Allan Widman, ersättare

Riksdagens valberedning

Jan Ertsborn, ledamot
Solveig Hellquist, ledamot
Maria Lundqvist Brömster, ersättare
Barbro Westerholm, ersättare

Därutöver är Folkpartiet representerat i ledningen för ett stort antal tvärpolitiska parlamentarikerföreningar och nätverk. Eftersom dessa inte är en del av riksdagens organisation förtecknas dessa uppdrag inte här.

Riksdagens myndigheter

Riksbanksfullmäktige

Karin Pilsäter, ledamot
Carl B. Hamilton, ersättare fr.o.m. 081111
Johan Pehrson, ersättare t.o.m. 081111

Riksbankens jubileumsfond

Johan Pehrson, ersättare

Riksrevisionen

Eva Flyborg, ordförande
Tobias Krantz, ersättare

Valprövningsnämnden

Jan Ertsborn, ersättare

Avgivna riksdagsmotioner 2007/08 samt 2008/09

Som regeringsparti väcker Folkpartiet inga parti- eller kommittémotioner.

Under perioden har Folkpartiet endast vid ett tillfälle använt motionsinstrumentet för att föra fram partiståndpunkten, nämligen i frågan om könsneutrala äktenskap och då i enlighet med de fyra alliansspartiernas överenskommelse om att detta ärende skulle avgöras direkt i riksdagen. Folkpartiet medverkade då i trepartimotionen 2008/09:C9 av Lars Lindblad m.fl. (m, c, fp) En könsneutral äktenskapslagstiftning. Ett stort antal enskilda motioner har väckts av folkpartister. Dessa återfinns under respektive ledamot på www.riksdagen.se.

Bilaga 3
Rapport från EU-kansliet i Bryssel

Brysselkansliets uppgift är att driva kontoret som Folkpartiet har i europaparlamentet och stödja parlamentarikern.

Olle Schmidt tog över det enda folkpartimandatet i europaparlamentet i oktober 2006 i samband med att dåvarande parlamentarikern Cecilia Malmström blev EU-minister. Trots en hög personalomsättning vid Brysselkansliet får väl det politiska utövandet betraktas som relativt framgångsrikt. Olle har i första hand fokuserat på frågor som rör ekonomi och den inre marknaden. Som exempel på politiska segrar för Olles del kan räknas: medverkande till att främja konkurrensen på postmarknaden genom att förbjuda statliga postmonopol, bättre konsumentskydd på sms-lån, utredning av ECB:s hantering av finanskrisen, att Dawit Isaaks fall kommit upp på EU:s agenda, fått parlamentet att behålla låg moms på ljudböcker och rösta för en halvering av införselkvoterna på alkohol. Olle ansvarade också för en rapport om punktskatter på diesel och parlamentet röstade till slut för en offensiv beskattning av drivmedel. Vid den sista sessionen under mandatperioden uppmärksammades Olle för att han lyckades få den liberala gruppen att rösta för ändringsförslag i det s.k. Telekompaketet som garanterar att ingen kan stängas av från Internet utan föregående domstolsbeslut.

Brysselkansliet har också varit med anordnat flera större seminarier i europaparlamentet, däribland om folkmordet på kurder, nanoteknologi och grupprättegångar.

Valet till Europaparlamentet den 7 juni 2009 blev en mycket stor framgång för Folkpartiet och vi har nu tre Europaparlamentariker: Marit Paulsen, Olle Schmidt och Cecilia Malmström. Under sommaren 2009 har rekrytering skett av ett nytt Brysselkansli som träder i tjänst i september 2009.

Anställda på Brysselkansliet fram till 7 juni 2009

Anders Ekberg (tjänstledig under valspurten)
Karin Svanborg
Johan Ekerhult
Rikard Westerberg
Per Olof Robling

Praktikanter på Brysselkansliet under perioden:

Johan Svalby
Sara Sandelius
Per Olof Robling
Amir Tabrisi

Bilaga 4
Årsredovisning för räkenskapsåret 2007 och 2008

Folkpartiet Liberalernas Riksorganisation
Org nr 802000-9349

Årsredovisning för räkenskapsåret 2007

Styrelsen avger följande årsredovisning.
Innehåll

- förvaltningsberättelse
- resultaträkning
- balansräkning
- noter

Om inte annat särskilt anges, redovisas alla belopp i tusental kronor.

Förvaltningsberättelse

Information om verksamheten

Folkpartiet liberalernas uppgift är att samla personer med liberal samhällsåskådning till gemensamt arbete och uppträdande, att genom upplysning väcka intresse för samhällsfrågor, att främja en demokratisk utveckling samt att verka för val av personer med liberal åskådning till politiska förtroendeuppdrag.

Verksamheten under året har självklart präglats av landsmötet med val av ny partiledare samt det faktum att Folkpartiet nu regerar tillsammans med de andra partierna i Allians för Sverige.

Redan 2002 uttalade partistyrelsen målet att vi ska bli ett av de modernaste partierna, såväl politiskt som organisatoriskt. Det arbetet har fortsatt under det gånga året.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Den viktigaste händelsen under verksamhetsåret var landsmötet med val av Jan Björklund som ny partiledare. I övrigt har året präglats av att Folkpartiet hittat formerna för hur vi arbetar i regeringsställning. Utöver att vi regerar Sverige är Folkpartiet med och styr i över hälften av landets kommuner och landsting.

Partistyrelsen och partiledningen har under året fortsatt Folkpartiets arbete med förnyelse och fördjupning av politiken. Arbetet har fokuserat på att stärka partiets idéarbete och partiets kampanjorganisation. Ett utvecklingsarbete för att få fler människor att engagera sig i Folkpartiet har också satts i gång.

Under året har två centrala kampanjer genomförts. En vårkampanj på temat ”Kunskap lyfter Sverige” och en höstkampanj som fokuserade på psykiatri- och äldreomsorg.

Efter valet 2006 har behovet av interninformation varit fortsatt stor. Det är centralt att alla som är verksamma i Folkpartiet har kunskap om regeringens politik och känner sig delaktiga. Interninformation har fortsatt med brev från partisekreteraren, sms-utskick, en rad nyhetsbrev samt återkommande telefonkonferenser. Ett arbete har inletts för hur den information som ges internt ska bli ännu effektivare.

”Allians för Sverige” lyckades som bekant i målsättningen att ta över regeringsmakten. Under året har arbetet inom Alliansen självklart till allra största delen präglats av regeringsarbetet men samarbetet mellan partierna har också fortsatt.

Ett Allianskonvent anordnades i september, gemensamma partiledarturnéer och en rad andra gemensamma aktiviteter har också genomförts.

Utvecklingsarbetet inom IT-området har fortsatt. Hemsidan har genomgått en genomgripande förändring och Folkpartiet har ökat sin närvaro på olika fora på Internet.

På partikansliet gjordes en omfattande personalförändring efter valet där antalet tjänster minskade från 14 till 8. Bakgrunden var behovet av att anpassa organisationen efter de nya ekonomiska förutsättningarna. Under året har vissa personalförändringar skett på kansliet men den grundläggande strukturen har bestått.

Riksdagskansliet har omorganiserats. En ny kanslichef har anställts och ett antal nyrekryteringar har gjorts. Omorganisationen har syftat till att ge riksdagsledamöterna ett bra stöd i såväl riksdagsarbetet som i arbetet i hemlänet. Vidare har en utredargrupp bildats för att kunna bidra till fördjupning av Folkpartiets idéarbete.

Vissa personalförändringar har under året skett vid Brysselkansliet.

Samarbetet med de samverkande organisationerna, LUF, Liberala kvinnor och LIF har fungerat väl.

Det kommunalpolitiska rådet har haft ett intensivt år och Folkpartiet sitter numera i majoritet i Sveriges kommuner och landsting. Övriga nätverk har haft flera olika aktiviteter som Gröna liberaler, Liberala seniorer, Kristna liberaler, Folkpartister i svenska kyrkan (FiSK) samt Homo- bi och transliberaler (HL).

De större centrala arrangemangen har varit riksmötet i Örebro, Almedalsmötet med tal av Nyamko Sabuni, partiordförandens sommartal i Marstrand samt landsmötet i Västerås med val av ny partiordförande.

Under året har arbete pågått med att verkställa de åtgärder som partistyrelsen fattade beslut om med anledning av Etikkommissionen.

Personalens kompetensutveckling har fortgått bl.a. genom interna och externa utbildningar. Arbetsmiljön inom kanslierna har uppmärksammats, varvid konkreta åtgärder vidtagits bl.a. föranledda av synpunkter som framkommit genom arbetsgivarens arbetsmiljöenkät.

Investeringar

Föreningens investeringar har uppgått till 295 tkr (181 tkr) huvudsakligen i kontorsutrustning. Investeringar har gjorts i samband med partikansliets flytt till andra lokaler.

Väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång

Verksamhetsåret 2008 genomförs riksmöte i Västerås i april, partiråd i Sundsvall i oktober samt en större vår- och höstkampanj. Projekt 2008, som syftar till att stärka partiorganisationen och öka nyrekryteringen av medlemmar, genomförs under året.

Förvaltning

Partistyrelsen leder partiets verksamhet i enlighet med dess stadgar och landsmötets beslut. Partistyrelsen består av partiordföranden, partiets 1:a och 2:a vice ordförande, 21 av landsmötet utsedda övriga ledamöter samt partisekreterare. De samverkande organisationerna Liberala Invandrarförbundet och Liberala kvinnor utser vardera en representant som skall adjungeras till partistyrelsen. Liberala Ungdomsförbundet utser två. Partistyrelsen har sammanträtt vid 10 tillfällen.

Partiledningen har hand om partiets löpande angelägenheter och tjänstgör som partistyrelsens verkställande organ. Partiledningen sammanträder regelbundet, i genomsnitt var tredje vecka.

Resultat och ställning

Riksorganisationens resultat efter finansiella poster uppgår till 8.178 tkr (-13.978 tkr). Vid årets utgång uppgår det balanserade resultatet till 16.305 tkr (8.022 tkr)

Resultatet av föreningens verksamhet samt den ekonomiska ställningen vid räkenskapsårets utgång framgår i övrigt av efterföljande resultaträkningar och balansräkningar med noter.

Resultaträkning	Not	2007	2006
Intäkter	2	50 104	82 972
Kostnader			
Övriga externa kostnader		-24 212	-62 670
Personalkostnader	3	-18 527	-34 894
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar		-171	-331
Summa kostnader		-42 910	-97 895
Verksamhetsresultat		7 194	-14 923
Resultat från finansiella investeringar			
Ränteintäkter och liknande resultatposter	4	984	946
Räntekostnader och liknande resultatposter		-	-1
Summa resultat från finansiella investeringar		984	945
Årets resultat		8 178	-13 978

Balansräkning	Not	2007-12-31	2006-12-31
Tillgångar			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Inventarier	5	381	260
Finansiella anläggningstillgångar			
Värdepappersinnehav	6	3 089	2 940
Andelar i intresseföretag	6	470	470
		3 559	3 410
Summa anläggningstillgångar		3 940	3 670
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		834	591
Kortfristiga fordringar		196	9
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	7	780	859
		1 810	1 459
Kassa och bank		24 334	20 178
Summa omsättningstillgångar		26 144	21 637
Summa tillgångar		30 084	25 307
Eget kapital och skulder			
Eget kapital	8		
Bundet eget kapital			
Ändamålsbestämda medel / fonderingar		8 535	8 640
Fritt eget kapital			
Balanserad kapital		16 305	8 022
Summa eget kapital		24 840	16 662
Långfristiga skulder			
Övriga långfristiga skulder	9	283	283
Summa långfristiga skulder		283	283
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		1 579	956
Övriga kortfristiga skulder		447	499
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	10	2 935	6 907
Summa kortfristiga skulder		4 961	8 362
Summa eget kapital och skulder		30 084	25 307
Ställda säkerheter		Inga	Inga
Ansvarsförbindelser		Inga	Inga

Noter

Not 1
Redovisnings- och värderingsprinciper

Redovisningsprinciper

Årsredovisningen har upprättats enligt Årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd för ideella föreningar.

Om inte annat framgår är principerna är oförändrade i jämförelse med föregående år.

Fordringar

Fordringar upptas till det belopp, som efter individuell bedömning beräknas bli betalt.

Intäkter

Intäkter redovisas till det verkliga värdet av vad som erhållits eller kommer att erhållas (RR11).

Intäkter i form av gåvor och bidrag intäktsfördes som huvudregel när gåvan sakrättsligt är genomförd.

Om ett bidrag avser en bestämd tidsperiod periodiseras bidraget över denna period.

Begreppet bidrag används för att beteckna medel som erhållits av externa bidragsgivare efter ansökan.

Samtliga bidrag intäktsförs endast om det med hög grad av sannolikhet kan bedömas att stödet inte kommer att återkrävas (BFN R5).

Bidraget skuldföres därför tills dess att de utgifter som bidraget skall täcka uppkommer.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärdet minskat med planmässiga avskrivningar.

Utgifter för reparationer och underhåll redovisas som kostnader.

Linjär avskrivningsmetod används för samtliga typer av anläggningstillgångar och följande avskrivningstider tillämpas:

Inventarier:	5 år
Datorer och elektronikutrustning:	3 år

Aktier och andelar

Aktier och andelar värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde dvs. marknadsvärde.

Fordringar

Fordringar upptas till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betald (FAR).

Operationella leasingavtal

Samtliga leasingavtal oavsett om det är finansiella eller operationella, redovisas som hyresavtal (operationella leasingavtal). Leasinavgiften kostnadsförs linjärt över leasingperioden.

VB

Not 2
Intäkternas fördelning

	2007	2006
Riksorganisationens intäkter :		
Statlig partistöd	40 872	52 898
Medlemsavgifter	1 789	1 828
Bidrag från Europaparlamentet	1 736	1 953
Konferensintäkter	3 693	2 644
Statlig valbidrag	-	4 142
Lönebidrag från Nordiska Rådet	-	173
Medlemsgåvor	20	96
Kommunförbundet och Landstingsstöd	286	421
AMI lönebidrag	46	80
Övriga bidrag och intäkter för fakturerade kostnader	1 662	18 506
(år 2006 samfinansiering av reklamkostnader)		
Summa	50 104	82 741

Not 3
Medelantal anställda, löner, ersättningar och sociala avgifter

	2007	2006
Medelantalet anställda, med fördelning på kvinnor och män har uppgått till		
Kvinnor	14	33
Män	19	31
Totalt	33	64
Löner och ersättningar fördelar sig på:		
styrelsen och partisekreterare med	1 876	2 645
övriga anställda med	13 540	17 968
Totala löner och ersättningar	15 416	20 613
Sociala avgifter enligt lag och avtal	4 843	6 604
Pensionskostnader (varav för styrelse och partisekreterare 251 kkr (622 kkr)	1 472	2 530
Totala löner, ersättningar, sociala avgifter och pensionskostnader	21 731	29 747
Personalkostnader har reducerats med återförda avgångsvederlag.		
Riksorganisationen tillämpar allmän pensionsplan via Alecta för anställda tjänstemän inklusive partisekreterare.		
För partisekreterare gäller en ömsesidig uppsägningstid om sex månader.		

Sjukfrånvarostatistik i % av totala årsarbetstiden:				
	Perioden 1 januari - 31 december 2007		Perioden 1 januari - 31 december 2006	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Personer upp till 29 år	1,4%	0 %	0,8%	1,1%
Personer mellan 30-49 år	2,7%	2,0%	3,0%	1,1%
Personer över 50 år	0,4%	0,7%	0,9%	6,4%
Totala sjukfrånvaro	1,9%	4,9%	2,3%	1,9%
Långtidssjukskrivna fördelas och redovisas inte p.g.a. för små grupper i samma åldersklass.Gruppen understiger 10 personer och ingår i den totala frånvarostatistiken. Lagstiftningen säger att uppgiften skall inte kunna hänföras till enskild individ.				

Not 4
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter

	2007	2006
Utdelningar fonder	149	144
Ränteintäkter	832	803
Summa	981	947

Not 5
Inventarier

	2007-12-31	2006-12-31
Ingående anskaffningsvärden	989	1 103
-Årets inköp	295	181
-Utrangeringar och försäljning	-466	-295
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	818	989
Ingående avskrivningar	-727	-692
-Utrangeringar och försäljning	466	295
-Årets avskrivningar	-176	-330
Utgående ackumulerade avskrivningar	-437	-727
Utgående restvärde enligt plan	381	260

Not 6
Värdepappersinnehav och andelar i intresseföretag

	2007	2006
Årets förändring avser återinvesterad utdelning.		
SEB Etisk Globalfond	71	70
SEB Schweizfond	952	923
SEB Sverigefond II	967	995
SEB Globalfond	1 099	952
Summa bokfört värde	3 089	2 940
SEB Etisk Globalfond	71	72
SEB Schweizfond	1 200	4 557
SEB Sverigefond II	4 843	3 535
SEB Globalfond	3 474	1 182
Summa marknadsvärde	9 588	9 346
Andelar i intresseföretag		
Tryckfriheten i Stockholm Tryckeri AB, 5000 stycken	350	350
Ägarandel 100%		
Liberal Information AB, 4704 stycken	120	120
Ägarandel 39%		
Summa bokfört värde	470	470
Deposition i stiftelsen Sånga Säby Folkhögskolan 7 april 1997 ombildas stiftelsen till en ideell förening och byter namn till Alma Folkhögskolan med org.nr 815200-7533 Bokfört värde (deposition) 100 kr, 100.000 stycken Folkhögskolan grundades 1990 och ingår i SV:s Folkhögskoleförening		

Not 7. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2007-12-31	2006-12-31
Förutbetalda hyror	285	369
IT tjänster/kommunikation	144	305
Övriga poster	351	185
Summa	780	859

Not 8. Förändring av eget kapital

	Reserv-fond	Bre-viks-fond	Cars Europa-fond	Per-sonal-fond	Över-kurs-fond	Balan-serat eget kapital	Summa eget kapital
Eget kapital 2006-12-31	4 925	2 169	105	1 441	-	8 022	16 662
Utnytt-jamde av ända-målsbe-stämda medel	-	-	-105	-	-	105	-
Årets resultat	-	-	-	-	-	8 178	8 178
Eget kapital 2007-12-31	4 925	2 169	0	1 441	0	16 305	24 840

Not 9. Långfristiga skulder

Tryckfrihet i Stockholm AB publ har sitt säte i Stockholm Sverige.

Skulden uppgår till 282 tkr.

Summa långfristiga skuld till 100% ägt och vilande aktiebolag.

Not 10. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2007-12-31	2006-12-31
Upplupna löneskulder	-	4 345
Upplupna semesterlöner	1 574	1 399
Upplupna sociala avgifter	410	413
Övriga poster	951	750
Summa	2 935	6 907

Jan Björklund
Ordförande

Jonas Andersson

Ann-Cathrine André

Lotta Edholm

Jan Ertsborn

Roger Haddad

Carl B. Hamilton

Tobias Krantz

Nina Larsson

Claes Jägevall

Håkan Lindh

Britt-Marie Lövgren

Cecilia Malmström
1:e vice ordförande

Helene Odenjung
2:e vice ordförande

Birgitta Ohlsson

Johan Pehrson

Karin Pilsäter

Birgitta Rydberg

Nyamko Sabuni

Olle Schmidt

Torkild Strandberg

Jens Sundström

Sverker Thorén

Erik Ullenhag

Maria Wallhager

Barbro Westerholm

Vår revisionsberättelse har lämnats 2008-03-31.

Marie Welin
Auktoriserad revisor

Harald Hagnell
Revisor

Årsredovisning för räkenskapsåret 2008

Folkpartiets liberalernas riksorganisation
Org. nr 802000-9349

Styrelsen avger följande årsredovisning.

- Innehåll
- förvaltningsberättelse
- resultaträkning
- balansräkning
- noter

Om inte annat särskilt anges, redovisas alla belopp i tusental kronor. Uppgifter inom parentes avser föregående år.

Förvaltningsberättelse

Information om verksamheten

Folkpartiet liberalernas uppgift är att samla personer med liberal samhällsåskådning till gemensamt arbete och uppträdande, att genom upplysning väcka intresse för samhällsfrågor, att främja en demokratisk utveckling samt att verka för val av personer med liberal åskådning till politiska förtroendeuppdrag.

Verksamheten under året har präglats av partiets pågående idéarbete, planering inför valet till Europaparlamentet 2009 samt det faktum att Folkpartiet nu regerar tillsammans med de andra partierna i Allians för Sverige.

Redan 2002 uttalade partistyrelsen målet att vi ska bli ett av de modernaste partierna, såväl politiskt som organisatoriskt. Det arbetet har fortsatt under det gångna året.

Helägda dotterbolaget Tryckfrihet i Stockholm Tryckeri AB, organisationsnummer 556138-7829, har under året inte bedrivit någon verksamhet.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Verksamheten under 2008 har, utöver det vardagliga politiska arbetet, dominerats av idéarbete för att fördjupa Folkpartiets politik på en rad områden. I övrigt har året präglats av att Folkpartiet hittat formerna för hur vi arbetar i regeringsställning. Utöver att vi regerar Sverige är Folkpartiet med och styr i över hälften av landets kommuner och landsting.

Partistyrelsen och partiledningen har under året fortsatt arbetet med förnyelse och fördjupning av politiken. Arbetet har fokuserats på att stärka partiets idéarbete och partiets kampanjorganisation. Ett utvecklingsarbete för att få fler människor att engagera sig i Folkpartiet liberalerna pågår sedan ett par år.

Som ett led i idéarbetet har det under året genomförts tre samråd i partilandet. Samråden har handlat om klimat, integration och integritet. Antalet svar som kom in var mycket stort och samrådsverksamheten gjorde att den politiska idédebatten stimulerades i hela Folkpartiet.

Under året har två centrala kampanjer genomförts. En vårkampanj på temat integration och en höstkampanj som fokuserade på Folkpartiets insatser i Alliansregeringen.

Det är centralt att alla som är verksamma i Folkpartiet har kunskap om regeringens politik och känner sig delaktiga. Interninformation har fortsatt med brev från partisekreteraren, sms-utskick, en rad nyhetsbrev samt återkommande telefonkonferenser. Ett arbete pågår för att se till att den information som ges internt ska bli ännu effektivare. Inför valrörelsen 2009 till Europaparlamentet och riksdagsvalet 2010 är fungerande interninformation en av förutsättningarna för framgångsrika valkampanjer.

”Allians för Sverige” lyckades som bekant i målsättningen att ta över regeringsmakten. Under året har arbetet inom Alliansen självklart till allra största delen präglats av regeringsarbetet men samarbetet mellan partierna har också fortsatt. Bland annat kan nämnas att Alliansen hade en särskild dag i Almedalen samt att partiledarturnéer och en rad andra aktiviteter genomförts. I Varberg i oktober 2008 fattade partiledarna beslut om hur det politiska arbete som ska resultera i Alliansens valmanifest 2010 ska bedrivas.

Utvecklingsarbetet inom IT-området har fortsatt. Hemsidan har genomgått en genomgripande förändring och Folkpartiet håller på att öka sin närvaro på olika fora på Internet.

På partikansliet gjordes en omfattande personalförändring efter valet där antalet tjänster minskade från 14 till 8. Bakgrunden var behovet av att anpassa organisationen efter de nya ekonomiska förutsättningarna. Under året har vissa personalförändringar skett på kansliet men den grundläggande strukturen har bestått.

Riksdagskansliet omorganiserades efter valet 2006. Den nya organisationen har syftat till att ge riksdagsledamöterna ett bra stöd i såväl riksdagsarbetet som i arbetet i hemlänet. Vidare bildades en utredargrupp som syftar till att bidra till fördjupning av Folkpartiets idéarbete.

Vissa personalförändringar har under året skett vid Brysselkansliet. En särskild tjänst inrättades dessutom i Sverige för att förbereda partiet inför Europaparlamentsvalet.

Samarbetet med de samverkande organisationerna, LUF, Liberala kvinnor och Liberal mångfald har fortsatt fungerat väl.

Det kommunalpolitiska rådet har haft ett intensivt år i och Folkpartiet sitter numera i majoritet i Sveriges kommuner och landsting. Övriga nätverk har haft flera olika aktiviteter som Gröna liberaler, Liberala seniorer, Kristna liberaler, Folkpartister i Svenska kyrkan (FiSK) samt Homo- bi och transliberaler (HBT- liberaler).

De större centrala arrangemangen har varit riksmötet i Västerås, Almedalsmötet med tal av Jan Björklund, partiordförandens sommartal i Marstrand samt partiråd i Stockholm.

Under året har arbete pågått med att verkställa de uppdrag som gavs av Folkpartiets landsmöte 2007.

Personalens kompetensutveckling har fortgått bl.a. genom interna och externa utbildningar. Arbetsmiljön inom kanslierna har uppmärksammats, varvid konkreta åtgärder vidtagits bl.a. föranledda av synpunkter som framkommit genom arbetsgivarens arbetsmiljöenkät.

Väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång

Den viktigaste händelsen under verksamhetsåret 2009 är valet till Europaparlamentet den 7 juni. Vårt mål är att bidra till att öka valdeltagandet samt få förtroende från de väljare som verkligen tror på Europasamarbetet. Partiets satsning på valet är större än vid tidigare EP-val.

Under hösten 2009 kommer mycket av fokus ligga på valrörelseplanering inför 2010.

Andra händelser värda att nämna som genomförs under verksamhetsåret 2009 är partiråd i Göteborg i februari, riksmöte i Linköping i mars, valupptakt till EP-valet i maj, landsmöte i Växjö i november samt en större höstkampanj.

Investeringar

Föreningens investeringar har uppgått till 164 tkr (295 tkr) huvudsakligen i datautrustning.

Förvaltning

Partistyrelsen leder partiets verksamhet i enlighet med dess stadgar och landsmötets beslut. Partistyrelsen består av partiordföranden, partiets 1:e och 2:e vice ordförande, 21 av landsmötet utsedda övriga ledamöter samt partisekreteraren. De samverkande organisationerna Liberala mångfald och Liberala kvinnor utser vardera en representant som skall adjungeras till partistyrelsen. Liberala Ungdomsförbundet utser två. Partistyrelsen har sammanträtt vid sju tillfällen.

Partiledningen har hand om partiets löpande angelägenheter och tjänstgör som partistyrelsens verkställande organ. Partiledningen sammanträder regelbundet, i genomsnitt var tredje vecka.

Resultat och ställning

Riksorganisationens resultat efter finansiella poster uppgår till 9077 tkr (8178 tkr).

Vid årets utgång uppgår det balanserade resultatet till 25382 tkr (16305 tkr).

Resultatet av partiets verksamhet samt den ekonomiska ställningen vid räkenskapsårets utgång framgår i övrigt av efterföljande resultaträkning och balansräkning med noter.

Resultaträkning	Not	2008	2007
Intäkter	2	45 812	50 104
Kostnader			
Övriga externa kostnader		-18 184	-24 212
Personalkostnader	3	-20 293	-18 527
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar		-203	-171
Summa kostnader		-38 680	-42 910
Verksamhetsresultat		7 132	7 194
Resultat från finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	4	1 945	984
Räntekostnader och liknande resultatposter		-	-
Summa resultat från finansiella poster		1 945	984
Resultat efter finansiella poster		9 077	8 178
Årets resultat		9 077	8 178

Balansräkning	Not	2008-12-31	2007-12-31
Tillgångar			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Inventarier	5	342	381
Finansiella anläggningstillgångar	6		
Värdepappersinnehav		3 318	3 089
Andelar i intresseföretag		470	470
		3 788	3 559
Summa anläggningstillgångar		4 130	3 940
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		304	834
Kortfristiga fordringar		387	196
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	7	652	780
		1 343	1 810
Kortfristiga placeringar			
Kortfristiga placeringar		32 531	23 271
Kassa och bank		1 657	1 063
Summa omsättningstillgångar		35 531	26 144
Summa tillgångar		39 661	30 084
Eget kapital och skulder			
Eget kapital	8		
Bundet eget kapital			
Ändamålsbestämda medel / fonderingar		8 535	8 535
Fritt eget kapital			
Balanserad vinst eller förlust		16 305	8 127
Årets vinst		9 077	8 178
		25 382	16 305
Summa eget kapital		33 917	24 840
Långfristiga skulder			
Övriga långfristiga skulder	9	283	283
Summa långfristiga skulder		283	283
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		1 365	1 579
Övriga kortfristiga skulder		325	447
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	10	3 771	2 935
Summa kortfristiga skulder		5 461	4 961
Summa eget kapital och skulder		39 661	30 084
Ställda säkerheter		Inga	Inga
Ansvarsförbindelser	9	Inga	Inga

Noter

Not 1
Redovisnings- och värderingsprinciper

Redovisningsprinciper

Årsredovisningen har upprättats enligt Årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd för ideella föreningar och mellanstora företag.

Om inte annat framgår är redovisningsprinciperna är oförändrade i jämförelse med föregående år.

Fordringar

Fordringar upptas till det belopp som efter individuell bedömning beräknas bli betalt.

Intäkter

Intäkter redovisas till det verkliga värdet av vad som erhållits eller kommer att erhållas (RR11).

Intäkter i form av gåvor och bidrag intäktsfördes som huvudregel när gåvan sakrättsligt är genomförd.

Bidrag som avser en bestämd tidsperiod periodiseras till denna period. Begreppet bidrag används för att beteckna medel som erhållits av externa bidragsgivare efter ansökan.

Samtliga bidrag intäktsförs endast om det med hög grad av sanolikhet bedöms att stödet inte kommer att återkrävas (BFN R5).

Ränteintäkter redovisas enlighet med effektiv avkastning.

Bidraget skuldföres därför tills dess att de utgifter som bidraget skall täcka uppkommer.

Statligt stöd som hänför sig till förväntade kostnader redovisas som förutbetalda intäkter. Stödet intäktsförs i den period då de kostnader uppkommer som det statliga stödet är avsett att kompensera.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med planmässiga avskrivningar. Utgifter för reparation och underhåll redovisas som kostnader.

Linjär avskrivningsmetod används för samtliga typer av materiella tillgångar. Följande avskrivningstider tillämpas:

Inventarier	5 år
Datorer och elektronikutrustning	3 år

Operationella leasingavtal

Samtliga leasingavtal, oavsett om de är finansiella eller operationella, redovisas som hyresavtal (operationella leasingavtal). Leasingavgiften kostnadsförs linjärt över leasingperioden.

Finansiella anläggningstillgångar

Finansiella tillgångar som är avsedda för långsiktigt innehav redovisas till anskaffningsvärde. Har en finansiell anläggningstillgång på balansdagen ett lägre värde än det bokförda värdet skrivs tillgången ner till detta lägre värde om det kan antas att värdenedgången är bestående.

Not 2
Intäkternas fördelning

	2008	2007
I nettoomsättningen ingår intäkter från:		
Statlig partistöd	38 036	40 872
Medlemsavgifter	1 639	1 789
Assistentbidrag från Europaparlamentet	1 782	1 736
Konferensintäkter	2 014	3 693
Medlemsgåvor	234	20
Kommunförbundet och Landstingsstöd	250	286
AMI lönebidrag	-	46
Övriga bidrag och intäkter för fakturerade kostnader	1 857	1 662
Summa	45 812	50 104

Not 3
Löner, ersättningar och sociala avgifter, statistik

	2008	2007
Medelantalet anställda		
Kvinnor	13	14
Män	20	19
Totalt	33	33
Löner, ersättningar, sociala avgifter och pensionskostnader		
Löner och ersättningar till styrelsen och partisekreterare	970	1 876
Löner och ersättningar till övriga anställda	13 033	13 540
	14 003	15 416
Sociala avgifter enligt lag och avtal	4 394	4 843
Pensionskostnader för övriga anställda (varav för styrelse och partisekreterare 128 kkr (251 kkr)	1 032	1 472
Totalt	19 429	21 731
Antal styrelseledamöter på balansdagen		
Kvinnor	12	12
Män	13	13
Totalt	25	25
Sjukfrånvaro		
Total sjukfrånvaro%	0,4	3,4
- sjukfrånvaro för män%	0,6	1,9
- sjukfrånvaro för kvinnor%	0,3	4,9
- anställda - 29 år%	0,5	1,4
- anställda 30 - 49 år%	0,7	4,7
- anställda 50 år -%	1,5	1,1
Långtidssjuka fördelas och redovisas inte. Gruppen understiger 10 personer och ingår i den totala statistiken Lagstiftaren säger att uppgiften skall inte kunna hänföras till enskild individ.		

Not 4
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter

	2008	2007
Utdelningar fonder	228	149
Ränteintäkter	1 717	832
Summa	1 945	981

Not 5
Inventarier

	2008	2007
Ingående anskaffningsvärden	818	989
-Årets inköp	164	295
-Försäljningar och utrangeringar	-73	-466
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	909	818
Ingående avskrivningar	-437	-727
-Försäljningar och utrangeringar	73	466
-Avskrivningar	-203	-176
Utgående ackumulerade avskrivningar	-567	-437
Utgående restvärde enligt plan	342	381

Not 6
Finansiella anläggningstillgångar

Bokförda och marknadsvärden på finansiella anläggningstillgångar är enligt följande:

	2008	2007
SEB Etisk Globalfond	72	71
SEB Schweizfond	978	952
SEB Sverigefond II	1024	967
SEB Globalfond	1243	1099
Summa bokfört värde	3318	3089
	2008	2007
SEB Etisk Globalfond	46	71
SEB Schweizfond	831	1200
SEB Sverigefond II	3794	4843
SEB Globalfond	2179	3474

Det bokförda värdet understiget marknadsvärdet. Värdenedgången bedöms inte vara bestående, då minskningen är i enlighet med börsutvecklingen 2008. Marknadsvärde anses inte vara varaktig på grund av långt sparhorisont.

Den bokförda värdet innehåller återinvesterad utdelning och den överstiger anskaffningsvärde. Utdelning återinvesteras kontinuerligt varje år.

Andelar i intresseföretag		
	2008	2007
Tryckfriheten i Stockholm Tryckeri AB, 5000 stycken	350	350
Ägarandel 100%		
Liberal Information AB. 4704 stycken	120	120
Ägarandel 39%		
Summa bokfört värde	470	470
Deposition i stiftelsen Sånga Säby Folkhögskolan 7 april 1997 ombildas stiftelsen till en ideell förening och byter namn till Alma Folkhögskolan, org.nr 815200-7533. Bokfört värde (deposition) är 100 kr, aktieinnehav 100.000 stycken Folkhögskolan grundades år 1990 och ingår i SV:s Folkhögskoleförening.		

Not 7
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2008-12-31	2007-12-31
Förutbetalda hyror	298	285
Förutbetalda webbtjänster/it kommunikation	61	144
Övriga poster	293	351
	652	780

Not 8
Förändring av eget kapital

	Reserv-fond	Brevik-fond	Perso-nal-fond	Balanse-rat eget kapital	Summa eget kapital
Eget kapital 2007-12-31	4 925	2 169	1 441	16 305	24 840
Utnyttjande av ändamålsbestämda medel	-	-	-	-	-
Årets resultat	-	-	-	9 077	9 077
Eget kapital 2008-12-31	4 925	2 169	1 441	25 382	33 917

Not 9
Långfristiga skulder

	2008	2007
Långfristig skuld till 100%ägt vilande aktiebolag		
Tryckfriheten i Stockholm AB (nedlagt tryckeri)	282 000	282 000
Summa	282 000	282 000
Lånet från Tryckfriheten i Stockholms AB är räntefritt och har ingen fastställd återbetalningstid.		
Bolaget har lämnat ett bokslut för vilande aktiebolag.		

Not 10
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2008-12-31	2007-12-31
Upplupna semesterlöner	1 566	1 574
Upplupna sociala avgifter	357	410
Övriga poster	1 848	951
Summa	3 771	2 935

Resultat- och balansräkningen kommer att föreläggas årsstämman 2009-_____ för fastställelse.

Jan Björklund
Ordförande

Jonas Andersson

Ann-Cathrine André

Lotta Edholm

Håkan Lindh

Roger Haddad

Carl B. Hamilton

Tobias Krantz

Nina Larsson

Claes Jägevall

Håkan Lindh

Britt-Marie Lövgren

Cecilia Malmström
1:e vice ordförande

Helene Odenjung
2:e vice ordförande

Birgitta Ohlsson

Johan Pehrson

Karin Pilsäter

Birgitta Rydberg

Nyamko Sabuni

Olle Schmidt

Torkild Strandberg

Jens Sundström

Sverker Thorén

Erik Ullenhag

Maria Wallhager

Barbro Westerholm

Vår revisionsberättelse har lämnats 2009-03-09

Marie Welin
Auktoriserad revisor

Harald Hagnell
Revisor

•

Dechargebetänkande
för tiden september 2007 till september 2009

DU

Inledning

Decharge (från franskans décharge – ansvarsfrihet) är en oberoende granskning och ett uttalande om vissa förhållanden.

Folkpartiet liberalernas dechargeutskott, valt vid landsmötet 2007, överlämnar härmed sitt betänkande till landsmötet 2009.

Dechargeutskottet har även vid utformandet av denna landsmötesrapport valt en förenklad redovisning i form av tabeller för de utvalda granskningsområdena kompletterat med kommenterande text.

Partiledningen har påbörjat ett *förändringsarbete* inom partiet på ett flertal av de kritiska punkter som utpekades i dechargeutskottets rapport vid landsmötet 2007. Något som dechargeutskottet finner mycket tillfredsställande. Här kan nämnas bättre utnyttjande av partistyrelsens kompetens, förbättrat arbetsklimat i partistyrelsen, betydlig större beslutskraft på olika nivåer i partiet, partiets många nätverk har utvecklats positivt, partiråden mellan landsmötena, tydligare ideologi och politiska budskap.

Utskottet finner dock att arbetet med *etikarbetet* i partiet har tagit alltför lång tid och att partistyrelsen och partiledningen tydligare borde ha prioriterat detta arbete.

När det gäller *nätverken* noterar utskottet att nätverken anser att det kan vara svårt att få respons och gehör för sina frågor hos partistyrelsen.

Tyvärr har inte situationen förändrats nämnvärt när det gäller *partiledningens legitimitet* i folkpartilandet. Partiledningen har ett alltför osynligt ansikte för att kunna bli igenkänd och bekräftad bland folkpartisterna.

Utskottet noterar också att partiet styrs nästan uteslutande av *heltidspolitiker*, till liten del av ledamöter som är deltidspolitiker eller t.ex. företagare.

Kvalitén på *partiets utbildningar och centrala arrangemang* har under granskningstiden höjts och är mycket uppskattade.

Dechargeutskottet finner också att partiet borde dra mer nytta av de kunskaper som partiets *samverkande organisationer* besitter.

Partiets *internationella arbete* har utvecklats under granskningstiden. Många engagerade folkpartister lägger ner stort arbete på dessa frågor. Noteras kan också att folkpartiet under den nu pågående mandatperioden innehar europaministerposten i regeringen. Utskottet finner dock att partiets internationella utskott har misslyckats att sprida information om partiets internationella arbete ute i folkpartilandet. Utskottet anser också att SILC bör arbeta fram en öppen verksamhetsrapport eftersom verksamheten är ganska okänd.

Utskottet har särskilt granskat partiets *jämställdhetsarbete* och funnit att detta nu känns betydligt mer levande och tydligt i partiets arbete.

Partiet har en bra utvecklad strategi när det gäller att använda sig av de nya *elektroniska kommunikationsvägarna*. Hemsida, bloggar, tv-reklam, facebook, sms, e-post och interna telefonmöten är exempel på olika tillämpningar av de nya kommunikationskanalerna.

Utskottet finner det mycket positivt att det finns täta kontakter mellan *HBT-liberalers* organisation och folkpartister. Tyvärr är HBT-liberalers verksamhet lite känd inom partiet.

Sammanfattningsvis finner utskottet efter genomförd granskning att, i jämförelse med utskottets förra rapport, partiets inre arbete under granskningsperioden i hög grad har stabiliserats och Folkpartiet liberalerna har utvecklats till ett mer tillitsfullt, tryggt och framtidsinriktat parti.

Dechargeutskottet har efter framläggande av sin rapport till Folkpartiet liberalernas landsmöte 2009 därmed genomfört sitt uppdrag från landsmötet 2007.

Stockholm 2009-09-11

Anders Bjurström
Ordförande

Sven Bosarfve Ann Catrine Fogelgren

Gösta Frödin Inger Mathisson

Kjell Westring

1. Partistyrelsen och partiledningen

Intern funktion

Administrationen kring partistyrelsen och partiledningen fungerar i huvudsak väl. Kallelser och protokoll skickas ut i rimlig tid, hantering kring eventuell frånvaro etcetera är ordningsam, exempelvis brukar partiledningen före sina möten få reda på eventuell frånvaro. Möjligen kan, vilka några ledamöter påpekat, underlagshandlingar skickas ut något tidigare så att bättre tid för inläsning finns.

Ledningens och styrelsens funktion

Utskottet kan efter kontakt med ett antal ledamöter konstatera att ledningsorganen har fungerat bättre under den senaste perioden. Partiledaren uppfattas vara en prestigelös, social person som är lyhörd för partiet, en starkt bidragande orsak till ett bättre arbetsklimat.

En del av hur arbetet fungerar kan antas bero på kunskapsnivån och kompetensen hos de enskilda ledamöterna i ledning och styrelse. Utskottet har uppfattat att ledamöterna besitter såväl hög kompetens som kunskap i politiska sakfrågor. Ur denna aspekt förefaller – i stort sett – ”rätt” personer nomineras av länsförbunden till partistyrelsen.

En nackdel däremot kan vara att majoriteten av ledamöterna utgörs av heltidsarvoderade yrkespolitiker utan erfarenhet av exempelvis företagande. En invändning här, vilket någon poängterat, är att företagare med insyn och erfarenhet av politiskt arbete är sällsynta. Det vore önskvärt, anser utskottet, att detta påpekande kunde beaktas i det framtida nomineringsarbetet.

Partiledningens legitimitet

Känner länsförbunden sin partiledning? Har länen någon kontinuerlig kontakt med partistyrelsen? På denna punkt blir vår slutsats att folkpartiets partiledning är om inte okänd så i alla fall delvis obekant för länsförbunden. Något mera känd är partistyrelsen; några länsförbund anser sig ha god kontakt med partiets styrelse, dock långt ifrån alla. Att partiets länsförbund känner sin partiledning och håller en väl fungerande kontakt med sin styrelse bedömer utskottet vara väsentligt.

+

- Kallelser och protokoll fungerar bra
- Hög kompetens och politisk kunskap bland ledamöterna
- Mer lyhörd ledning
- Bra arbetsklimat i partistyrelsen och partiledningen

–

- För många heltidspolitiker i båda organen
- Mycket få ledamöter har erfarenhet av företagande
- Ledningen relativt okänd för partilandet.

Förbättringsförslag:

1. Partiledningen bör göra sig mer känd inom partiet.
2. Fler deltidspolitiker och företagare bör nomineras till partistyrelsen

2. Centrala arrangemang

Folkpartiets centrala arrangemang och utbildningar fyller ytterst viktiga uppgifter för information, inspiration, debatt och demokratiskt beslutsfattande. Stora resurser, både personellt och ekonomiskt, satsas på de flesta av dessa arrangemang. Kvalitén på arrangemangen har under senare år höjts påtagligt, och sammanfattningsvis kan sägas att de numera håller hög kvalité och är mycket uppskattade.

Följande centrala arrangemang ingår i rapporten:

- Landsmötet i Västerås i september 2007
- Kommunala riksmöten i Västerås i april 2008 och i Linköping i mars 2009
- Partiråd i Stockholm i oktober 2008 och i Göteborg i februari 2009
- Ett antal länslednings-, gruppledar- och ombudsmannakonferenser.
- Ett antal utbildningar, t.ex. ”Ledarskolan” och kanslistutbildning.

Landsmötet september 2007 (Västerås)

+

- Väl arrangerat
- Landsmöteshandlingarna väl samlade och överskådliga i ”bokform”.

–

- Nattlig ärendebehandling även detta landsmöte. Odemokratiskt!
- Beslut i nattens ärenden togs på morgonen, i stor utsträckning av andra än de som deltagit i behandlingen. Kvaliteten i besluten blir dålig!

Förbättringsförslag:

1. Ändra förhandlingsordningen för landsmötena så att nattliga plena undviks. Förhandlingarna ska vara avslutade senast klockan 24.

Riksmöten april 2008 (Västerås) och mars 2009 (Linköping)

+

- Överlag mycket välarrangerade och uppskattade.
- Utvärderingen 2008 och 2009 ger mycket positiva omdömen.
- Samlar många (närmare tusen) folkpartister till information, inspiration och diskussion
- Fyller en mycket viktig funktion.

DU

−

- Kostnaden hindrar många från att delta.

Förbättringsförslag:

1. Satsningen på kommuner med inga eller få kommunfullmäktigemandat (vita fläckar) bör fortsätta och utvecklas så att riksmötena får deltagare från alla typer av kommuner.

Partiråd oktober 2008 (Stockholm) och februari 2009 (Göteborg)

+

- De nya formerna för partiråden med vidgad representation och beslut i vissa frågor gör att dessa fyller en viktig funktion för större beslut mellan landsmötena och också breddar partidemokratin.
- Partiråden är ”öppna”. Alla medlemmar får närvara.
- Partirådens uppgifter och ställning är med de nya stadgarna starkt förtydligad.
- Partirådet i Göteborg i februari 2009 hade med upplägget under 2 dagar en bra struktur med god tid för ärendebehandling och social samvaro.

Länslednings-, gruppledar- och ombudsmannakonferenser

+

- Dessa konferenser hålls numera cirka två gånger årligen och är bra fora för information, inspiration, diskussion och kontaktskapande för personer med ledande uppgifter.
- De är över lag välarrangerade och med program av hög kvalitet.
- Konferenserna är viktiga kontaktytor mellan den centrala, regionala och även lokala nivån. Ökar delaktighet och förståelse mellan olika delar av Folkpartiet.

Centrala utbildningar

Ledarskolan med 25 deltagare har genomförts under det senaste året. Den är nu avslutad och har uppskattats mycket. Samtliga deltagare har fullföljt utbildningen och säger sig nu vara beredda att satsa kraftfullt inför framtiden. Ledarskolan har varit en stor satsning, som dock känns ytterst meningsfull. Planer finns på fler liknande projekt i framtiden.

+

- Ledarskolan har fått en god start och uppskattas mycket av deltagarna.
- Kanslistutbildningen är ett bra initiativ, som fyller en viktig funktion, inte minst inför valrörelsen 2010.
- Webbutbildningar, förlagda till länsförbunden, är viktiga och uppskattade arrangemang.

3. Råd, nätverk och samverkande organisationer

Bevakningsområde har varit kommunalpolitiska rådet, nätverk (Gröna liberaler, Liberala seniorer, Kristna liberaler, FiSK – Folkpartister i Svenska kyrkan) och samverkande organisationer (Liberala Kvinnor, Liberal Mångfald och Liberala Ungdomsförbundet, där nätverket Liberala Studenter ingår).

Det finns ett flertal likheter mellan de ovan nämnda men även ganska stora skillnader då de inte verkar under samma förutsättningar och har också olika ställning inom partiet.

De samverkande organisationerna skiljer sig från de övriga genom att de har var sin adjungerad ledamot till partistyrelsen. Till landsmöten har Liberala Kvinnor och Liberal Mångfald två ombud vardera och Liberala Ungdomsförbundet har tre ombud varav ett ska tillhöra nätverket Liberala studenter.

Kommunalpolitiska rådet och de samverkande organisationerna får av partiet olika former av ekonomiskt stöd. De övriga får ibland hjälp med vissa uppgifter. Det efterfrågas naturligtvis nästan alltid mer men merparten anser dock sig vara relativt nöjda.

Majoriteten av de tillfrågade anser att det är svårt att få gehör hos partistyrelsen för de frågor som drivs i respektive sammanslutning.

Nätverken administreras till stor del av ideella krafter som lägger ner ett stort engagemang och mycket tid på att det ska fungera.

Lobbyverksamhet inom partiet sker i samband med utställningar på riksmöten och landsmöte.

+

- Till övervägande del är hemsidorna bra och intressanta
- Nästan samtliga skickar regelbundet ut nyhetsbrev via e-post, vilket innebär att de som är intresserade blir väl uppdaterade
- De i dag fungerade nätverken är nu väl etablerade i partiet
- Nätverken och de samverkande organisationerna kan locka in personer till partiet som är speciellt intresserade av något område
- Inom varje nätverk finns mycket kunskap inom intresseområdet
- Nätverken har möjlighet att nå sina medlemmar via partiets medlemsregister
- Nätverken kan informera partimedlemmarna om sin verksamhet genom utställningar vid centrala arrangemang

–

- På några hemsidor ligger årsgammal information kvar
- Nätverken bygger på ideella insatser vilket gör dem sårbara då mycket bygger på att någon person ”brinner” för frågan och är beredd att satsa
- Flera upplever att deras synpunkter inte efterfrågas av partiet, utan det krävs mycket arbete för att få gehör.

Förbättringsförslag:

1. Partiet skulle kunna dra mer nytta av de kunskaper som råd, nätverk och samverkande organisationer besitter.
2. En översyn av stödet till organisationerna bör ske, då detta varierar, och likartade sammanslutningar bör också ha tillgång till samma typ av stöd från partiet.

4. Intern jämställdhet

Dechargeutskottet har granskat partiets jämställdhetsbokslut inför landsmötet 2009.

Dechargeutskottet uppmanar till läsning av partistyrelsens jämställdhetsbokslut och menar att det hos Folkpartiets ledning märks en tydligare medvetenhet om jämställdhetsarbetets värde. Målen satta på landsmötet 2007 är till stor del uppfyllda. I bokslutet nämns också att jämställdhet handlar mycket om våra förhållningssätt och att det också kan handla om att ompröva våra arbetssätt och attityder. Dechargeutskottet tillstyrker de förslag till beslut som partistyrelsen lägger fram till landsmötet med tillägget att rekommendera partistyrelsen att utarbeta åtgärder för att nå alla uppsatta mål.

+

- jämn könsfördelning i arbetsgrupper
- jämn könsfördelning vid externa och interna arrangemang samt marknadsföring
- rapporten ”Ett parti för lika möjligheter. Jämställdhet och mångfald i Folkpartiet liberalerna”.
- ledarskolan där många kvinnor deltagit
- utökat samarbete med Liberala Kvinnor
- fördelning kvinnor/män på valsedlar valet 2006
- fördelning kvinnor/män lika bland kommunalråden

–

- Ordförande i de interna arbetsgrupperna är oftast män
- Landstingsråd och gruppledare i landsting är oftast män
- Kommunstyrelseledamöter är oftast män
- Gruppledare kommunfullmäktige är oftast män
- Ordförande i kommunföreningarna och länsförbunden är oftast män

Förbättringsförslag:

1. Riktade insatser bör initieras för att rätta till kända brister.

5. Internationell verksamhet

Ett liberalt parti förväntas vara öppet mot världen och aktivt delta i såväl det internationella arbetet som olika internationella sammanhang. Världens länder knyts närmare varandra genom ökat internationellt samarbete.

Liberala partier finns över hela världen och Folkpartiet har ett nära samarbete med många av dem. Även om åsikter och dagspolitik skiljer sig åt är liberalismen, liksom strävan för demokrati och mänskliga rättigheter, marknadsekonomi, tolerans och frihandel, gemensam.

Folkpartiets internationella utskott arbetar enligt målen för Folkpartiet liberalernas internationella verksamhet. Utskottet består av sex ledamöter med Silc och LUF som är adjungerade med var sin representant samt tjänstemannastöd. Utskottet tar bland annat ställning i politiska frågor beträffande ELDR och Liberala internationalen.

+

- Aktivt nätverksbyggande mellan företrädare för folkpartiet och personer inom andra liberala partier
- Ökat idéutbyte med liberaler världen över i syfte att berika Folkpartiets politik och organisation
- Arbetar aktivt med ansvaret och engagemanget för partiets arbete inom ELDR och Liberala Internationalen

–

- Utskottets arbete med att sprida information om det internationella samarbetet till Folkpartiets medlemmar i landet har inte varit särskilt aktivt

Liberala Internationalen.

Företrädare för Folkpartiet liberalerna var för drygt 60 år sedan med om att bilda Liberala Internationalen och har hela tiden varit aktiva inom organisationen.

+

- Fortsatt starkt folkpartiengagemang inom organisationen
- Företrädare för Folkpartiet har deltagit i ett flertal av Liberala Internationalens exekutiva möten och kongresser, seminarier kring t.ex. demokrati, jämställdhet, klimatfrågan m.fl.

Kontakter med systerpartier

+

- Internationella utskottet och Folkpartiet har haft ett stort antal möten med systerpartier runt världen.

- Mer information finns i Folkpartiet liberalernas verksamhetsberättelses internationella avsnitt.

ELDR

ELDR står för European Liberal Democrat and Reform Party. I detta parti ingår ett drygt 50-tal partier från hela Europa.

+

- En viktig plattform för debatt mellan europeiska liberaler
- Folkpartiets engagemang i ELDR är mycket intensivt
- I slutet av oktober 2008 stod Folkpartiet tillsammans med Centerpartiet värd för ELDR:s kongress i Stockholm med 600 liberala politiker
- Folkpartiet har varit aktiv deltagare i ELDR Council och dess kongresser.

6. Kommunikation och kampanj

Från förra landsmötet har utvecklingen inom kommunikationsområdet gått snabbt.

Nyare sätt att kommunicera har fått mycket stort genomslag. Så ska t.ex. en politiker som vill hänga med ha en egen blogg. Här ges gemene man möjlighet att direktkommunicera med politikern. Efter en trög start har även vårt parti anammat det nya och flera av partiets politiker deltar aktivt i det nya.

+

- Kampanjblogg – mer effektiv kampanj än tidigare; ger väljaren möjlighet till direktkommunikation med partiet
- Kommunikations-/kampanjgrupp med resurser
- Hemsidan, kampanjwebb och Youtube
- TV-reklamen med Marit Paulsen
- Väl genomtänkt kampanjorganisation inför EU-valet
- Bra genomslag för skolfrågorna
- Effektivt med SMS, e-postmeddelanden och telefonmöten internt
- Tidningen NU bra för information och debatt

–

- Man är inte tillräckligt bra på att kommunicera jämställdhetsfrågorna
- Mindre genomslag i EU-valet i kommuner med unga väljare
- Nubbs nyttjas fortfarande framför allt av anställda i partiet och mindre av förtroendevalda

Förbättringsförslag:

1. Ge NU till nya medlemmar under några månader.

7. Närstående organisationer

a) SILC – Swedish International Liberal Centre

är en liberal stiftelse som arbetar med demokratibistånd och har som mål att stärka organisationer och personer som arbetar för demokrati och mänskliga rättigheter. Stiftelsens styrelse utses av Folkpartiet.

+

- Arbetar med demokratiutveckling i bl.a. följande fokusländer: Bosnien, Kuba, Serbien, Ryssland, Ukraina och Vitryssland
- Driver tillsammans med Kristdemokratiskt Internationellt Centrum en fond för Kubas politiska fångar

–

- Mycket av verksamheten hemligstämplad
- Hemligstämplade rapporter.

Förbättringsförslag:

1. Ovanstående förhållande med liten insyn är helt begripligt på grund av verksamhetens art. Möjligtvis skulle en mindre icke avslöjande öppen verksamhetsrapport kunna tas fram i samband med bokslutsrapporten.

b) Homo-, bi- och transliberaler (HBT-liberaler)

HBT-liberaler arbetar för och sprider liberalismens idéer bland homosexuella, bisexuella och transpersoner i Sverige. De arbetar för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation genom att påverka Folkpartiet liberalerna.

+

- Täta och kontinuerliga kontakter mellan HBT-liberaler och folkpartipolitiker
- Företrädare för HBT-liberaler har medverkat i flera debatter och seminarier
- HBT-liberaler var starkt engagerade i Europride 2008 och Stockholm Pride 2009
- HBT-liberaler har gjort ett antal egna utspel och skickat pressmeddelanden
- HBT-liberaler har lämnat remissyttrande över statliga utredningar.

–

- HBT-liberaler och dess verksamhet är relativt okänd i Folkpartisverige.

DU

Valberedningens förslag

Partistyrelse

Presidium

Jan Björklund, Stockholm, ordförande

Cecilia Malmström, Göteborg, förste vice ordförande

Helene Odenjung, Göteborg, andre vice ordförande

Ledamöter (i bokstavsordning)

Jonas Andersson, Partille

Lotta Edholm, Stockholm

Roger Haddad, Västerås

Carl B. Hamilton, Stockholm

Claes Jägevall, Tibro

Tobias Krantz, Jönköping

Nina Larsson, Karlstad

Håkan Lindh, Skellefteå

Britt-Marie Lövgren, Umeå

Birgitta Ohlsson, Stockholm

Johan Pehrson, Örebro

Birgitta Rydberg, Stockholm

Nyamko Sabuni, Stockholm

Carina Sándor, Skinnskatteberg (nyval)

Olle Schmidt, Malmö

Torkild Strandberg, Landskrona

Jens Sundström, Alvik, Norrbotten

Sverker Thorén, Västervik

Maria Wallhager, Stockholm

Staffan Werme, Örebro (nyval)

Barbro Westerholm, Stockholm

Dechargeutskott

Ann Catrine Fogelgren, Göteborg, ordförande (nyval, tidigare ledamot)

Sven Bosarfve, Gotland

Linnéa Darell, Linköping (nyval)

Ulf Fridebäck, Stockholm (nyval)

Gösta Frödin, Arvika

Carola Larsson, Boden (nyval)

Henning Schale, Lund (nyval)

Revisorer

Ordinarie

Marie Welin, Stockholm

Harald Hagnell, Uppsala

Ersättare

Kristina Malmnäs, Katrineholm

Jonas Grahn, Stockholm

A: Allmänpolitik

Motioner

Allmänpolitik, A1–A11

A1. Allianspartiet, en sammansmältning av FP, KD, C och M snarast

Motionär: Finn Cromberger, Frösön

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar sin välvilliga inställning till ett fördjupat samarbete mellan nuvarande allianspartier som på sikt förhoppningsvis innebär en sammansmältning till ett stort liberalt parti

Allianssamarbetet mellan Folkpartiet, KD, C och M fungerar bra och var faktiskt den faktor som hade den avgörande betydelsen för maktskiftet i riksdagen. Samarbetet har pågått sedan förra mandatperioden och allt talar för ett fortsatt bra samarbete. Även i många kommuner och landsting finns ett väl fungerande samarbete mellan dessa partier. Min uppfattning är att det nu är läge att fördjupa detta fruktbara samarbete med riktning att inom någon mandatperiod ha sammansmält partierna till ett stort borgerligt parti, kanske under partibeckningen Alliansen. Mina argument är att:

- alla allianspartier påstår sig i dag vara liberala och stå på en liberal grund,
- blockpolitiken har dominerat sedan 40-talet, men partipolitiken har ständigt försvagat det borgerliga blocket, då man för mycket kannibaliserar på varandra,
- väljarna vill ha två tydliga (stora) alternativ, det blir enklare så,
- intresset att engagera sig politiskt stiger då möjligheten att erhålla uppdrag ökar, och partiet får råd att hålla sig med anställda runt om i landet vilket minskar belastningen på ideellt arbetande partiarbetare.

A2. Ett starkt socialliberalt alternativ genom att slå samman FP och C

Motionär: Runo Johansson, Tidaholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen och/eller partiledningen undersöker möjligheten att slå samman Folkpartiet och Centern till ett parti

Svensk politik har alltmer kommit att domineras av de två stora partierna Moderaterna och Socialdemokraterna. För att skapa ett starkt socialliberalt mittenalternativ bör vi undvika att splittra upp oss i flera partier. Centern har genom att släppa sitt kärnkraftsmotstånd och genom att själva definiera sig som socialliberala skapat en unik möjlighet att fusionera våra partier. Det behövs inte två socialliberala partier. Det skapar bara onödig risk för kannibalism om samma väljare i stället för att ha fokus på att möta motståndarna. Folkpartiet och Centern kompletterar dessutom varandra bra. Folkpartiet har en starkare idétradition medan Centern har en starkare organisation ute i landet.

A

A3. Gemensam borgerlig partibeteckning

Motionär: Tommy Lundkvist, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet verkar för att allianspartierna FP, M, C och KD ställer upp i riksdagsvalet med en gemensam partibeteckning i riksdagsvalet
2. **att** varje parti har var sin lista så att väljarna kan välja parti inom alliansen

I dagsläget pendlar KD kring fyraprocentsspärren. Mycket talar för att regeringsfrågan avgörs om KD kommer in i riksdagen. Med en borgerlig valallians i form av gemensam partibeteckning ökar chanserna till en fortsatt alliansregering. Med fyra valsedlar har väljarna fortfarande kvar möjligheten att välja vilket parti man stödjer. Vad är då argumenten emot? Möjligen att så har vi aldrig gjort förut. Å andra sidan brukar det vara ett oslagbart argument i de flesta sammanhang.

A4. Ett tydligt nej till samarbete med Sverigedemokraterna

Motionär: Mikael Kamfjord, Nybro

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet offentligt går ut och deklarerar att allt samarbete med Sverigedemokraterna på alla parlamentariska nivåer inte kommer att bedrivas under kommande mandatperiod eller framdeles

I en del kommuner sker i dag ett samregerande mellan en borgerlig (Folkpartiet inräknat) majoritet och Sverigedemokraterna och därmed åtnjuter Sverigedemokraterna en aktiv roll som ett jämbördigt parti.

I andra kommuner, där en borgerlig majoritet stöds passivt av Sverigedemokraterna bedrivs också ett visst samarbete i form av överläggningar eller inbjudningar till samtal om politik, budget eller strategi.

Detta är helt oacceptabelt. Folkpartiet ska inte samarbeta eller samverka med ett parti som är helt emot tanken på en ökad en mänsklig mångfald i Sverige, utan snarare vill eliminera denna mångfald. Det är inte förenligt med den liberala tanken i stort och det borde av den anledningen vara helt uteslutet att sådant samregerande eller andra former av samarbete äger rum.

Tilläggas ska att all form av samverkan eller samarbete med Sverigedemokraterna ej heller ska äga rum om Folkpartiet sitter i oppositionsställning.

A5. Öka landsmötenas inflytande

Motionär: Johan Strandberg, Garphyttan

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att den viktigaste ministerposten nästa mandatperiod är socialministerposten och näst viktigast socialförsäkringsministerposten, migrationsministerposten och miljöministerposten
2. **att** landsmötet fastställer en lista som tar upp de viktigaste sakpolitiska målen nästa mandatperiod, att sänkt skattetryck, kortade vårdköer och fri invandring kommer överst och att ytterligare mål följer därefter
3. **att** landsmötet uttalar att en rapport om det som hände med att-satserna som bifölls 2005 och 2007 snart presenteras
4. **att** landsmötet uttalar att folkpartiministrarna bör utses av partistyrelsen
5. **att** landsmötet uttalar att partiledningen och partisekreteraren bör utses av landsmötena

I och med att vi inte fått en ministerpost med direkt koppling till exempelvis jobb- eller socialpolitiken borde landsmötet ta ställning till mer av partitoppens prioriteringar. Prioriterar partitoppen inte till exempel socialministerposten, framstår landsmötets socialpolitiska debatt som mer eller mindre meningslös. En fördel vore att landsmötet uttalade vilka ministerposter samt vilka sakpolitiska mål som är viktigast nästa mandatperiod. Prioriteringar blir sannolikt bättre om de föregåtts av debatt.

Dessutom behövs mer av utvärdering. En fördel vore en rapport om det som Folkpartiet gjort i rikspolitiken för att få igenom att-satserna som bifölls vid landsmötena 2005 och 2007.

Det har spekulerats mycket i media hur tillsättningen av Folkpartiets ministrar gick till. En förbättring inför framtiden vore att partistyrelsen i stället för en partiledare beslutade om vilka förslag på statsråd som gavs till regeringschefen.

Partiledningen och partisekreteraren kan fortfarande bli bättre. En fördel vore att de utsågs av ett landsmöte.

A6. Folkpartiet liberalerna – för frihet och ansvar

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska anta ”För frihet och ansvar” som ideologisk slogan

Dagens mediesamhälle kräver att de som vill nå ut med viktiga budskap formulerar sig kortfattat och slagkraftigt. Som anställd på ett reklamföretag sedan 10 år gör jag bedömningen att vår demokrati i allmänhet och politiska partier i synnerhet skulle vinna på att sloganer baserade på ideologiska värderingar användes.

Ideologiska sloganer kan vara en hjälp för väljare att skilja partier från varandra när de alla för fram samma konkreta budskap – t.ex. jobb, skola, omsorg. Sloganer kan också vara en hjälp för aktiva men medieotränade politiker att kortfattat förmedla sina egna och sitt partis värderingar.

Folkpartiets ideologi bygger på socialliberalism. Men hur många i Sverige använder det ordet i dagligt tal? För hur många framtonar en bild av vad som menas? Hur många kan förklara vad ordet betyder? Tyvärr ytterst få vill jag påstå.

Däremot skulle ”Folkpartiet liberalerna – för frihet och ansvar” ge en utmärkt ingång i de flesta politiska samtal. Vi socialliberaler vill uppnå balans mellan din egen frihet och ditt ansvar för dina medmänniskors välbefinnande. Därför föreslår jag att Folkpartiet liberalernas landsmöte antar ”För frihet och ansvar” som vår slogan.

A7. Nytt namn på partiprogrammet

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalernas partiprogram döps till ”Frihet och ansvar”

Vårt partiprogram heter i dagsläget ”Frihet att växa”. Tidigare vill jag minnas att programmet har haft namnet ”Frihet och rättvisa”. ”Frihet att växa” är visionärt men beskriver tyvärr bara ena delen i vår ideologi – friheten. Den andra delen som uttrycker vårt sociala ansvar för varandra har fallit bort. Jag tycker att vi borde åtgärda den bristen genom att döpa vårt partiprogram till ”Frihet och ansvar”.

”Frihet och ansvar” skulle också fungera utmärkt som ideologisk slogan för vårt parti Och att då i samma moment ge vårt partiprogram samma namn gör saken än bättre.

A8. Folkpartiets profilering

Motionär: Mikael Wendt, Skövde

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet beslutar att det tydligt ska anslås i Folkpartiets partiprogram att Folkpartiet är Sveriges enda socialliberala parti som tar avstamp i socialliberala värden som frihet, rättvisa och socialt ansvar

Jag är stolt över att tillhöra Folkpartiet, att få vara dess gruppledare och ordförande i lokalföringen i Skövde. Vi agerar i den kommunala politiken utifrån de grundvärden som bland annat lyftes fram av Jan Björklund i hans tal som nyvald riksordförande. Vi behöver: mer globalisering – inte mindre; marknadsekonomi – inte planekonomi; frihandel – inte protektionism och solidaritet – inte egoism. Folkpartiet är Sveriges socialliberala parti. Kombinationen av individuell frihet, fri marknadsekonomi och social trygghet är kärnan i socialliberalismen. Tyvärr ser vi allt för lite av dessa värden lyftas fram i riksmedia och i den kommunikation som vi själva har med väljarna på riksnivå.

Bertil Ohlin som var en av de stora socialliberala ledarna förutsåg i sin ekonomiska modell det vi nyss har upplevt – den globala finanskrisen. Vi behöver lyfta fram och förnya de socialliberala värdena. Folk på gatan har i dag en bild av Folkpartiet som ett batong- och kravparti – detta måste vi ändra på. Genom att lyfta fram dessa värden i vår interna kommunikation kan vi också förändra bilden utåt. Det är fakta att allt för många av våra väljare har gått till Moderaterna – eftersom de i dag framstår som ett medmänskligare mjukare alternativ än Folkpartiet.

A9. Folkpartiet liberalerna ett idéparti

Motionär: Claes Lerén, Donsö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna blir ett liberalt idéparti
2. **att** styrelsen utbildar och stimulerar alla våra medlemmar med kunskaper och erfarenhet om socialliberalism
3. **att** landsmötet utser en grupp som ska formulera ett socialliberalt framtidsdokument som kan presenteras nästa landsmöte. Budskapet ska visa vilka mål vi har för vår socialliberala verksamhet och gärna också en filosofi över vad vi med socialliberalism kan åstadkomma

Folkpartiet är inget liberalt parti, men Folkpartiet liberalerna borde vara det. Det finns bara ett liberalt parti i Sverige som måste vara liberalt och det är Folkpartiet liberalerna. Vad är då ett utmärkande drag för ett liberalt parti? Är det någon sorts anarkistisk klan, som ser som sin rätt att bestämma sin egen frihet? Är det demokratiskt? Nej, det handlar inte partiets frihet utan om individens frihet. En individ kan knappast vara ett parti. Partiet ska vara demokratisk och bestå av liberala individer. Den liberala individens frihet är okränkbar. Denna frihet får dock inte kränka andra individers frihet, där av följer att ett liberalt parti bara kan lägga fram liberala idéer, makten att bestämma stannar hos individen. Folkpartiet liberalerna är därför ett idéparti. Det demokratiska innehållet består i att demokratiskt valda liberala politiker får lägga fram sina liberala förslag och rösta om egna och andra partiers förslag från sina liberala utgångspunkter. Liberalism ska vara den bärande kraften för ett liberalt parti, men ordet liberal får då inte användas som något ersättningsord för allt som vi kallar för ”liberalt”. Liberalismen har en kraft i sig själv. Den får människor att våga leva, våga pröva, våga stå upp för det som är bra. Liberalismen ställs mot andra krafter såsom konservatism, som hindrar utveckling och binder individen vid det förgångna. En annan motståndare är fundamentalismen som med fundamentala åsikter om makt, miljö eller religion knyter individen till läror som den inte själv kan råda över.

För att det här ska fungera måste våra medlemmar känna den liberala kraften inifrån, läsa om den, skriva om den och diskutera om den med sina liberala vänner. I dagens samhälle ställs vi ofta inför valet att övertyga med makt och våld eller att övertyga med förnuft och fri vilja. Vad som är liberalt är uppenbart.

A10. Namnbyte från Folkpartiet liberalerna till Liberalerna

Motionär: Folkpartiet liberalerna Malmö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partiets namn ändras till ”Liberalerna”

”Folkpartiet” är ett vagt och gammaldags namn. I ett europeiskt perspektiv hänvisar ”folk” oftast till konservatism och/eller nationalism. Vi är Sveriges liberala parti, och det ska otvetydigt synas när vi omnämns. Förvisso finns ”Liberalerna” med i dagens partinamn, men vi benämns aldrig som ”Folkpartiet liberalerna”, utan oftast kort och gott som ”Folkpartiet”. Detta vill vi ändra på genom att helt enkelt ta bort det första ledet i dagens partinamn.

A11. Nej till upprepade omröstningar om partinamnet

Motionär: Gunnar Andrén, Stocksund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** frågan om ändring av partinamn – sedan beslut träffats om att ändra eller avvisa namnbyte genom omröstning vid ordinarie landsmöte – inte åter kan bli föremål för nytt beslut förrän tidigast efter fem år

Förutom den lösligt partiliknande gruppering som bildades i andra kammaren 1886, kallad Vänstern, utgörs embryot till dagens Folkpartiet liberalerna av den sammanslutning av 32 liberaler i riksdagen som den 29 april 1895 antog namnet Folkpartiet.

1895 års politiska program, med huvudinriktningen allmän rösträtt för män, vidgade medborgerliga fri- och rättigheter, fredlig unionsupplösning, skolreformer i 1842 års liberala folkskoleanda, arbetarskydd och ekonomiskt skydd vid arbetsoförmåga, hade skrivits av två av samtidens mest kända liberaler, David Bergström och Fridtjuv Berg, tillsammans med Ernst Beckman Karl Staaffs närmaste förtrogna.

Efter valframgången i 1899 års andrakammarval bildades den 16 januari 1900 en ny gruppering med 84 riksdagsledamöter, Liberala samlingspartiet. Utöver reformsinnade liberaler återfanns där också partilösa reformister samt ett fåtal tidigare lantmannapartister som övergivit sitt konservativa ursprung.

1900 års politiska program var smalare än Folkpartiets från 1895 och upptog utöver kravet på allmän rösträtt för alla män över 25 års ålder, en skarpare hållning i unionsfrågan men ett brett socialreformistiskt program, bland annat innefattande statlig olycksfalls- och ålderdomsförsäkring, förlikning och skiljedom i arbetstvister, stöd till egnahemsrörelsen och sjukkasserörelsen.

Den 22–24 februari 1902 bildades det första liberala partiet, Frisinnade landsföreningen. Partiordförande som ordförande i förtroenderådet blev Ernst Beckman, den politiske ledaren Karl Staaff blev dess vice ordförande.

Striden 1922 om rusdrycksförbud eller ej delade det liberala partiet. Den 27 maj 1923 splittrades partiet, detta sedan förbudsanhängarna, som förlorat folkomröstningen 1922, med 77–56 beslutat skriva in rusdrycksförbud i Frisinnade landsföreningens partiprogram.

Den 7 oktober 1923 bildades Sveriges liberala parti. Partiledare blev advokaten Eliel Löfgren. Detta existerade parallellt med den tidigare Frisinnade landsföreningen 1923–35.

Efter ett upprop den 14 juli 1934 om bildande av Nya Folkpartiet, bildades den 5 augusti ett nytt parti av de två tidigare splittrade, med namnet Folkpartiet.

Detta parti behöll sitt namn – trots nya partiprogram 1944, 1962, 1972 och 1982.

1990 års landsmöte beslöt byta namn till Folkpartiet liberalerna. Motivet var främst att markera den liberala tillhörigheten i en ideologiskt turbulent tid då såväl Moderaterna som andra sökte ikläda sig den liberala dräkten, utan att i grunden acceptera den liberala ideologin som bärare av både socialt ansvar och frihet under samma ansvar.

Nu har Folkpartiet liberalerna vid fem landsmöten efter varandra sedan senaste partiprogrammet antogs i Göteborg 1997, nämligen 1999 i Lund, 2001 i Stockholm, 2003 i Västerås, 2005 i Göteborg och 2007 i Västerås, haft voteringar om partinamnet. Vid samtliga tillfällen har majoritet förele-

gat för att bibehålla namnet, Folkpartiet liberalerna.

Det är – enligt min mening – inte rimligt att debattera och votera i denna fråga vid varje landsmöte. Om vi fortsätter att ha möjlighet att vid varje landsmöte byta namn på partiet, ligger det i sannolikhetens, och kanske också farans, riktning att vid något tillfälle blir det namnbyte, till något som en tillfällig majoritet vill ha.

Jag är själv, liksom fallet var 1990, förespråkare för bara namnet Folkpartiet. Men nu heter partiet sedan 1990 Folkpartiet liberalerna – det bör partiet fortsatt heta trots att tillfälliga opinioner säkert vill ändra.

Efter de fem omröstningar som förevarit måste det nu till restriktioner vad gäller möjligheterna att vart och vartannat år byta partinamn – när det är politikens innehåll som är det väsentliga.

Därför bör i stadgarna skrivas in att det inte ska finnas möjlighet att ta upp frågan om partiets namn förrän minst fem år – eller helst tio – förflutit sedan senaste ordinarie landsmöte behandlat frågan och genom omröstning bland ombuden fastställt partiets namn.

A: Allmänpolitik
Partistyrelsens yttrande

Ja till framtiden

Framtiden behöver mer liberalism

Vi i Folkpartiet liberalerna är stolta över vår ideologi. Socialliberala lösningar har vunnit gehör under 1900-talet. Folkpartiet föddes ur kampen för allmän och lika rösträtt och vårt arbete för demokrati och marknadsekonomi segrade i Sverige. Vi har stått upp för individens frihet och varje människas rätt att själv välja vilken gud hon vill tro på samt rätten att inte tro alls. Vår övertygelse om att alla människor förtjänar nya livschanser medförde att Folkpartiet var en av arkitekterna bakom det svenska välfärdssystemet. På den internationella scenen har liberaler alltid stått upp för demokrati och mänskliga rättigheter och aldrig tjusats av förtyckarideologier. Och vår tro på individen har gjort att vi ständigt drivit på för reformer som ökat jämställdheten mellan kvinnor och män.

När andra partier byter ideologi eller tar avstånd från sin historia har vi all anledning att vara stolta över vad liberaler och frisinnade uträttat. Ibland sägs det att liberaler segrat och att liberala partier därför inte skulle behövas. Inget kunde vara mer fel. Liberala svar behövs även på dagens och morgondagens samhällsproblem. I den internationella lågkonjunktur som det senaste året drabbat Sverige har det varit uppenbart att det är klassisk socialliberal ekonomisk politik som är en del av lösningen. Staten och det offentliga behöver ta ett ansvar för att dämpa effekterna av konjunkturnedgången. Samtidigt är en fri ekonomi grunden för långsiktigt välstånd.

Liberalismen har alltid haft en tro på framtiden. Om människor ges möjlighet att styra mer över sina liv så utvecklas samhället. Jobb skapas genom att enskilda människors idéer omvandlas till företag och i ett samhälle där ansträngning lönar sig. Klimathotet löses med internationellt samarbete, teknisk utveckling och en marknad som genom miljöavgifter verkar i miljöns tjänst. Välfärden behöver fortsätta utvecklas så att enskilda människor får mer makt över de viktiga besluten i sin vardag. I en allt mer globaliserad värld behöver det europeiska samarbetet fördjupas. Fattigdom och ofrihet bekämpas bäst med demokrati och marknadsekonomi. Kort sagt, framtiden behöver mer liberalism.

Folkpartiet tar ansvar i krisen

Den internationella krisen slår hårt mot Sverige. Uppskattningsvis tre hundra tusen jobb har eller kommer att försvinna som en konsekvens av den globala lågkonjunktur som inleddes med den amerikanska finans- och bolånekrisen. Den absoluta majoriteten av sysselsättningsminskningen äger rum i näringslivet – tre av fyra jobb som försvinner är privata. Aldrig någonsin har vår exportberoende industri drabbats av en lika brant nedgång.

Fallet i industriproduktion och sysselsättning leder till att skatteunderlaget sviktar. Kommunsektorn går miste om inkomstskatter, statens intäkter från framför allt bolags- och kapitalskatter sjunker kraftigt. Om alliansregeringen under de senaste åren inte hade fört en ansvarsfull politik för de offentliga finanserna hade denna nedgång nu resulterat i nedskärningar i välfärden och höjda skatter.

Istället har Alliansen under finanskrisen haft kraft och resurser att agera så som förväntas av en regering i kristider. Regeringen har inte fallit för de enkla lösningarna. När tyckare och opposition ropat på ständigt nya löften om utgifter har regeringen säkrat att statens finanser trots krisen är starka. När lågkonjunkturen nu går in i en ny fas kan regeringen föra en expansiv politik i syfte att dämpa fallet i sysselsättning, underlätta återhämtningen och värna välfärdens kärna.

En kraftig satsning på välfärdssektorn görs genom extra statsbidrag till kommunerna. Tiotusentals nya utbildningsplatser i högskolan, komvux och yrkeshögskolan skapas. Studenter får höjda studiemedel och pensionärer sänkt skatt. Arbets- och utbildningslinjen drivs konsekvent, både genom skattesänkningar som gör det mer lönsamt att arbeta och skatte- och regellättnader för företag och företagare. Omfattande satsningar genomförs nu också på infrastruktur.

Med en ekonomisk politik som fokuserar på ansvar för de offentliga finanserna, en tydlig arbetslinje och ett värnande om välfärden står Sverige starkt inför världsekonomins återhämtning.

Fortsatt samarbete inom Allians för Sverige

När Folkpartiet möter väljarna nästa år gör vi det tillsammans med de andra partierna i Allians för Sverige. Vi fyra söker förtroende att bilda en majoritetsregering.

Folkpartiets mål är att alliansregeringen blir återvald, att det liberala inslaget i regeringen stärks och att vi även fortsättningsvis är med och tar ansvar i fler än hälften av Sveriges kommuner och landsting.

Liberala utmaningar inför framtiden

Om de tendenser till uppgång i världsekonomin som vi ser idag håller i sig blir nästa mandatperiod en tid för återhämtning. När aktiviteten i världsekonomin tar fart gynnar detta även svensk exportberoende industri. Men kraften i vår inhemska återhämtning beror inte bara av vår omvärld, utan också på vilken politik vi för på hemmaplan.

Som regeringens Globaliseringsråd påpekar kommer den globala konkurrensen inte att avta när världshandeln åter tar fart. Sverige har hittills kunnat dra nytta av globaliseringen. Nya marknader har öppnats och vår kunskapsintensiva industri har kunnat flytta tillverkning till länder med lägre kostnad. Samtidigt har vi i hög grad lyckats behålla ledning, forskning och utveckling, produktutveckling och andra kunskapsintensiva funktioner på hemmaplan.

Men den ordningen är inte för evigt given. I takt med att länder som tidigare saknade erfarenhet av forskning och företagsledning nu bygger upp den kompetensen skärps också konkurrensen. Trycket att flytta även mer kunskapsintensiv verksamhet till länder som Kina och Indien ökar. Sverige behöver en politik som kan möta de utmaningar globaliseringen långsiktigt ställer oss inför.

Den internationella krisens återverkningar på det svenska samhället och den svenska arbetsmarknaden har också blottlagt ett antal brister i välfärden. När ekonomin rasar drabbas människor med funktionshinder eller psykiska problem, de som är svagast på arbetsmarknaden, hårdast. Deras möjligheter att delta i samhället minskar drastiskt. En annan grupp

som också drabbas är de som står utanför arbetslöshetsförsäkringen.

För att skynda på återhämtningen, möta den globala konkurrensen och skapa sammanhållning i det svenska samhället krävs en aktiv politik. Detta ser partistyrelsen som liberala huvudutmaningar inför framtiden.

Alla kan bidra – det handlar om jobb och tillväxt

Avgörande för välståndet i vårt land är att fler kommer i arbete. Att ha ett arbete att gå till, en egen lön att betala sina räkningar med och att få vara behövd är centralt för vår självkänsla.

Stora krafter måste sättas in för att se till att fler kommer i arbete, men det räcker inte som ambition. Som Globaliseringsrådet påpekar har jobbskatteavdraget medfört att det är mer lönsamt att arbeta än att få bidrag, men det möter inte behovet av att stärka Sveriges möjligheter att konkurrera om den mest produktiva och välutbildade arbetskraften. Därför behövs ett skatte- och regelsystem som premierar arbete, kunskap, ansvarstagande och entreprenörskap. Det måste löna sig att gå från bidrag till jobb, men också att jobba några extra timmar. Det ska löna sig att skaffa en utbildning. Det måste löna sig att ta risken att starta eget företag. Det ska bli enklare att anställa.

Genom satsningar på infrastruktur skapas arbetstillfällen under lågkonjunkturen. Men satsningen handlar också om att skapa tillväxt på längre sikt. Forskning och infrastruktur är båda centrala delar i att trygga vårt framtida välstånd. Sverige bör fortsätta bygga ut och modernisera Sveriges järnvägsnät samt inleda arbetet med att bygga ut höghastighetståg mellan våra tre storstäder och till kontinenten. Det är också rimligt att vägarna mellan storstäderna får motorvägsstandard och att arbetet inleds för att bygga en fast tåg- och vägförbindelse mellan Helsingborg och Helsingör.

Låt oss inte heller glömma bort att vårt land är beroende av en energiintensiv industri. En politik som innebär att gamla kärnkraftverk kan ersättas av nya är därför angelägen för att se till att Sverige kan växa.

För att det ska löna sig att arbeta och utbilda sig samt ta ansvar och risker ska Sverige återgå till ”hälften kvar” av en inkomstökning. Den så kallade värnskatten ska därför avskaffas och antalet personer som betalar statsskatt minska. Företagande ska löna sig bättre, bl.a. genom att de så kallade 3:12-reglerna avskaffas.

Trots att stora framsteg gjorts på jämställdhetsområdet i Sverige är vi fortfarande långt ifrån ett jämställt land. Bristande jämställdhet och fördomar begränsar kvinnors och mäns frihet. Det gör också att vi inte tar tillvara all den kompetens som finns i vårt samhälle. Vi måste fortsatt fokusera på ekonomisk självständighet för kvinnor. Ofrivilligt deltidsarbete ska motverkas och möjligheten till karriärutveckling i kvinnodominerade yrken öka.

Vi har en särskild utmaning i att Sverige har en internationellt sett hög ungdomsarbetslöshet. När arbetslösheten stiger finns det en risk att det leder till att en del unga aldrig får in en fot på arbetsmarknaden. En viktig förklaring till ungdomsarbetslösheten är att alltför många hoppar av gymnasiet. En annan den sammanpressade lönestrukturen i Sverige som gör det relativt dyrt att anställa oerfarna ungdomar. En tredje att de svenska arbetsmarknadsreglerna leder till att ungdomar, med kort anställningstid, är de som först får lämna sina arbeten vid personalneddragningar.

Det behövs en rad åtgärder för att komma åt arbetslösheten bland unga. Unga ska kunna erbjudas lärlingsanställningar med lägre lön och särskilda anställningsvillkor. Kompetens bör också väga tyngre vid personalneddragningar vilket både underlättar för små och medelstora företag samt för outsiders på arbetsmarknaden. Eftersom vi värnar den svenska modellen hoppas vi att parterna kan komma överrens om en mer modern arbetsrätt. Om så inte sker är vi öppna för att ändra lagstiftningen.

Likaså är situationen för invandrare problematisk på arbetsmarknaden. Det tar alldeles för lång tid för en människa som invandrat till Sverige att komma i sysselsättning. Den bristande integrationen är ett av våra största samhällsproblem, alldeles för många av dem som kommit till vårt land fastnar i passivitet och utanförskap. Nycklarna till en lyckad integration är jobb och kunskaper i svenska språket. På dem som vill bli medborgare i Sverige är det rimligt att ställa vissa krav på kunskaper i svenska språket.

Befolkningens åldersstruktur är en långsiktig utmaning. Vi lever allt längre och har färre år på arbetsmarknaden. För att klara välfärden behöver vi ta tillvara äldres kompetens bättre, motverka åldersdiskriminering och se till att människor stannar längre i arbetslivet.

För den som förlorar jobbet är det avgörande att det finns en fungerande arbetslöshetsförsäkring så att det är möjligt att ha en trygghet när ett nytt arbete ska sökas. De som i dag står utanför a-kassan drabbas om de förlorar arbetet. En allmän arbetslöshetsförsäkring ska därför införas.

En utbildning i världsklass

Skolan är vårt bästa verktyg för att ge alla människor samma chanser i livet. Kärnan i det liberala uppdraget är att varje individ ska få komma till sin rätt. All talang och hela potentialen ska tas tillvara. Med en riktig skolpolitik kan alla elever få chansen att lyckas.

Men skolan är också det fundament varpå vi bygger vår möjlighet att konkurrera i en global värld. Som Globaliseringsrådet konstaterar i sin slutrapport är vår förmåga att bygga upp och bevara kunskap avgörande för välstånd. Då duger det inte att en av tio går ut grundskolan med underkänt i svenska, engelska eller matematik eller att var tredje 20-åring inte klarar gymnasiet. Då duger det inte att de som i dag väljer att bli lärare har sämre kvalifikationer än de som förr sökte sig till yrket.

Den utbildningspolitiska agendan måste fullföljas och fortsätta att utvecklas. Betyg ska införas från årskurs sex och en ny lärarutbildning sjösättas. De nationella prov i årskurs tre som snart går av stapeln för första gången måste följas upp med insatser gentemot de elever som inte klarar målen. Gymnasiets reformering fortgår och från och med höstterminen 2011 är den nya gymnasieskolan på plats. Kommunaliseringen av skolan har skapat många av dagens problem och staten bör därför ta över huvudmannaskapet för skolan. Ett sätt att möta globaliseringen är goda kunskaper i främmande språk – engelska bör därför bli ett obligatoriskt ämne från första klass.

Människorna i det glömda Sverige

Även i ett utbyggt välfärdssamhälle som Sveriges finns det människor som faller utanför. Det handlar om grupper som inte har någon röststark organisation bakom sig. Folkpartiet bär vidare vårt historiska arv. Vi för de människors talan vars

röst annars inte hörs - de som ofta har allra minst frihet i samhället.

Utsatta barn som hamnar i samhällets vård får inte alltid det stöd och trygghet de behöver. De tusentals hemlösa som lever i Sverige har ofta svikits av psykiatrin. Äldre måste få chansen till en ålderdom där de själva kan påverka sin vardag. Här återstår det mycket att göra.

Vi vet att det finns tiotusentals barn som växer upp i trasiga familjer där samhället behöver gripa in. Problem hos barn måste upptäckas i tid, rätt stöd och hjälp sättas in direkt. Kontrollen och uppföljningen av de barn som hamnar i samhällets vård måste förbättras. Barnen själva ska alltid få komma till tals. Auktorisation för att driva hem för vård och boende (HVB) borde införas.

De senaste åren har Alliansregeringen gjort stora satsningar på för människor med psykisk ohälsa. Och det har varit nödvändigt. Men psykiatrins brister har varit så pass stora att mycket återstår att göra. Fortsatta satsningar ska ske på psykiatrin – kunskapen om psykiska sjukdomar måste öka i den allmänna vården. Och den som söker psykiatrisk hjälp akut måste få det – direkt.

Fortsatt fokus på en fungerande rättsstat handlar också om att hålla ihop Sverige. Fler närvarande poliser förebygger brott och snabba reaktioner från samhället när en ung människa hamnar i kriminalitet är nödvändiga för att se till att bryta ett destruktivt beteende.

De kvinnor som drabbas av våld i nära relationer eller av hederskulturer lever i en oacceptabel ofrihet. Kunskapen om våld mot kvinnor måste öka, stödet till dem som drabbas förbättras och samhället måste vara tydligt med att hedersvåld aldrig kan accepteras.

Många äldre lever sin sista tid i ensamhet och utan att kunna påverka sin vardag. De moderna ålderdomshem – trygghetsboenden – som nu börjar byggas är en väg att se till att äldre själva kan bestämma hur de ska bo. För äldre med vårdbehov handlar det också om att hitta vägar för att se till att de själva ska kunna fatta besluten om vilken hjälp de ska få. Satsningen på trygghetsboenden ska fortsätta.

Personer med funktionshinder drabbas fortfarande av att handikappas därför att samhället inte är tillgängligt. Bristande tillgänglighet för personer med funktionshinder ska därför ses som diskriminering.

I socialdemokratins Sverige har det funnits en tendens att ge upp om människors förmåga. Arbetslösheten bekämpades genom att människor sjukskrivs. Höga sjukskrivningstal drevs ned genom att fler förtidspensionerades. Vi vägrar acceptera en syn där människor på det sättet får beskedet att de inte behövs. Visst finns det grupper som har extremt svårt att komma in på den ordinarie arbetsmarknaden, exempelvis personer med psykiska eller fysiska funktionshinder och människor som hamnat i missbruk. Men ska samhället hålla ihop måste även de kunna få bidra.

Samarbete i globaliseringens tid

Globaliseringen i form av ökad handel och kunskapsutbyte ställer nya krav på hur länder gemensamt hanterar gränsöverskridande problem. Inte minst har detta blivit tydligt på miljöområdet. Men den internationella finanskrisen visar också på behovet av gemensamma regelverk. Sverige ska medverka till globala spelregler för den internationella finansmarknaden. Samtidigt är det avgörande att Sverige står upp för frihandel och motverkar den vilja till protektionism som följer i kölvattnet av den internationella krisen.

Framtiden har fler globala kriser i sitt sköte. Det finns ett antal oroshärdar som riskerar att äventyra den globala tillväxten av välstånd och frihet. Nordkoreas planer på kärnvapen måste stoppas. Irans likaså. Situationen i mellanöstern är allt annat än tillfredställande. Och utvecklingen i Ryssland oroar – landet har de senaste åren utvecklats i en allt mer auktoritär riktning. Utvecklingen i vår omvärld gör att vi måste vara tydliga med att nedrustningen av försvaret inte kan fortsätta.

Genom framför allt EU har Sverige möjlighet att vara med och påverka utvecklingen i världen. Vi vill fördjupa Europasamarbetet och euron ska införas som valuta i Sverige – en ny folkomröstning bör hållas under nästa mandatperiod.

Tillsammans med andra demokratier ska vi vara ett land som arbetar för fred, mänskliga rättigheter och frihet över hela vår jord. Vi bör påminna om att det viktigaste för en fredligare värld är att fler länder demokratiseras. Den rika världen har också ett moraliskt ansvar att stödja fattigdomsbekämpning och demokrati. Enprocentmålet i biståndet ska upprätthållas. Sverige ska fortsätta att delta i internationella militära och civila operationer som världssamfundet står bakom. Det är viktigt att understryka att vårt engagemang i Afghanistan är långsiktigt.

Klimatet vår tids ödesfråga

Klimatfrågan är den enskilt största globala utmaning vi står inför i dagsläget. Om vi inte begränsar jordens temperaturökning kommer det få katastrofala konsekvenser för många av jordens invånare. Detta är främst en internationell utmaning som kräver internationella lösningar. Genom EU arbetar Sverige för att få till stånd ett nytt globalt klimatavtal i Köpenhamn i december 2009. Både Sverige och EU har genom seriösa åtaganden visat ledarskap.

Ny kärnkraft ska byggas så att de kan ersätta dagens reaktorer när de tjänat ut. Sveriges produktion av elektricitet ska vara koldioxidfri – det uppnås genom en kombination av ny kärnkraft och satsningar på förnybar energi. Vi behöver investera i energieffektivitet och energiforskning. I klimatarbetet är det också centralt att värna den biologiska mångfalden – det är ett viktigt sätt att motarbeta klimatförändringar.

Genom flexibla mekanismer kan Sverige satsa resurser utomlands som kostnadseffektivt minskar de globala utsläppen av koldioxid. Här i Sverige finns också ett antal åtgärder som kan vidtas för att minska vår inverkan på klimatet. Som nämnts är en koldioxidfri produktion av elektricitet centralt.

Vår transportsektor står idag för ca en tredjedel av våra utsläpp av koldioxid. Här och inom bostads- och uppvärmningssektorn kan ytterligare åtgärder vidtas för att minimera utsläppen. De energieffektiviseringsprogram som regeringen påbörjat ska fullföljas. En utveckling av elbilen skulle kraftigt kunna minska transportsektorns utsläpp. Lägre skatt för elbilar ska införas och mark reserveras för laddningsstolpar för elbilar i gatumiljö. Tåget är en del i en omvandling av transportsektorn. Projektering av höghastighetståg Stockholm–Göteborg och Stockholm–Malmö bör påbörjas.

Samtidigt som klimatfrågan är huvudutmaningen de närmsta åren får inte andra angelägna miljömål nedprioriteras. Särskilt angeläget är fortsatt fokus på havsmiljöarbete.

Yttrande över motionerna

Allians för Sverige och partiväsendet
Motion A1–A3

I motion **A1** föreslås att ”landsmötet uttalar sin välvilliga inställning till ett fördjupat samarbete mellan nuvarande allianspartier som på sikt förhoppningsvis innebär en sammansmältning till ett stort liberalt parti”. Som argument anförs bland annat att allianssamarbetet fungerat väl, att de ideologiska skillnaderna minskat när alla kallar sig liberala och att den nuvarande indelningen bidrar till ”borgerlig kannibalism”. Motionären menar också att vi är på väg mot ett tvåpartisystem. I motion **A2** föreslås av liknande skäl en sammanslagning mellan Centerpartiet och Folkpartiet för att ”skapa ett starkt socialliberalt mittenalternativ”.

Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning att allianssamarbetet fungerar mycket väl. Det är partistyrelsens bestämda uppfattning att vi ska gå till val 2010 för att söka förnyat förtroende för alliansregeringen.

Men partistyrelsen delar inte slutsatsen att den naturliga förlängningen av detta är att slå samman alla partier. Dels för att det fortfarande finns betydande skillnader mellan alliansens partier, dels för att varje gång frågan om partisammanslagningar kommer upp, så leder det till att debatten handlar om hur vi ska organisera oss i stället för vad vi vill åstadkomma i svensk politik.

Det är vidare en styrka för Alliansen att vi är fyra partier som kommer ur olika idétraditioner. Framgången för Alliansen har byggt på att alla fyra partier varit beredda att utifrån sina utgångspunkter hitta gemensamma lösningar på vår tids samhällsproblem.

Förvisso är det viktigt att stärka det socialliberala alternativet i svensk politik. Men detta menar partistyrelsen bäst görs genom att Folkpartiet gör ett bra val och får ett starkt inflytande över alliansregeringens politik under nästa mandatperiod.

Motionären bakom motion **A3** föreslår av i huvudsak samma skäl som motionerna ovan att allianspartierna ska gå till val under en gemensam beteckning, en valkartell, men med separata listor. Det skulle fortfarande ge väljarna möjlighet att välja mellan partierna, men skydda mot att röster går förlorade om något parti inte uppnår 4-procentsspärren i valet 2010.

Partistyrelsen vill påminna om att Folkpartiet har haft en öppen attityd i frågan om gemensam allianslista till riksdagsvalet, men att intresset inte funnits från övriga allianspartier. Därmed har frågan inte varit aktuell. Partistyrelsen vill inte utesluta en sådan lösning inför framtiden, men under den tid som återstår till valet 2010 ska vi fokusera på politik och inte organisation.

Partistyrelsen föreslår med detta att motionerna A1–A3 anses besvarade.

Inget samarbete med främlingsfientliga partier
Motion A4

I **motion A4** föreslås att Folkpartiet deklarerar att inget samarbete med Sverigedemokraterna kommer att bedrivas på någon parlamentarisk nivå under kommande mandatperiod eller framdeles.

Partistyrelsen instämmer i sak helt med motionären om att inget samarbete ska ske med Sverigedemokraterna.

Folkpartiets politiska uppdrag bygger på den liberala ideologins kärnbudskap om alla individers lika frihet och rättigheter. Det är därför en självklar plikt för oss att inte bara motverka främlingsfientliga partiers möjlighet till inflytande, utan också ta strid med de värderingar på vilka dessa partier bygger sin politik.

Folkpartiet liberalerna har en etablerad princip om att inte samarbeta politiskt med partier som är främlingsfientliga eller på annat sätt visar att de inte har en värdegrund som utgår från människors lika värde. Den principen upprätthåller vi och ska upprätthålla även i framtiden. Partistyrelsen anser att denna princip på ett tillfredsställande sätt uttrycker Folkpartiets hållning till de olika främlingsfientliga partier som finns i svensk politik.

Partistyrelsen anser att motionärens yrkande i sak får anses tillgodosett med det ovan anförda, och föreslår därför att **motion A4 bör anses besvarad.**

Folkpartiets strategi och idédebatt
Motion A5–A9

I motion **A5** lämnas flera förslag på hur landsmötet bör besluta i strategiska frågor, genom att bland annat lista de viktigaste sakpolitiska målen, utpeka vilken ministerpost som anses viktigast för den kommande mandatperioden, samt att partistyrelsen ska presentera en lista över hur beslut från de två föregående landsmötena har hanterats och vidare att partistyrelsen bör utse Folkpartiets ministerkandidater och landsmötet bör välja partiledning och utse partisekreterare.

Partistyrelsen menar att huvuddelen av motionärens förslag i dag är uppfyllda, men på lite andra sätt än dem motionären föreslår. Landsmötets beslut är avgörande för vilka sakfrågor Folkpartiet liberalerna lyfter i förhandlingar med de andra allianspartierna. De ideologiska och principiella ställningstaganden som landsmötet fattar är mycket svåra för partiledningen att frångå. Men däremot föreligger så klart ett stort behov av att kunna kompromissa i enskilda sakfrågor och för att pröva olika metoder.

Något annat skulle i praktiken blockera Folkpartiet från att delta i samarbetet och landsmötena 2005 och 2007 har också mycket tydligt och med bred majoritet ställt sig bakom fortsatta samarbete på dessa premisser.

Dock kan ingen parti- eller kampanjledning i förväg förutse exakt vilka frågor som väljarna kommer att tycka är viktiga i själva valrörelsen. Ett parti måste ha något mått av handlingsfrihet i att ta upp frågor som väljarna tycker är viktiga även om de inte ens fanns på dagordningen när landsmötet sammanträdde, 10 månader före valdagen.

Vad det gäller förslaget att peka ut av vilken ministerpost som blir viktigast under den kommande mandatperioden, föreligger ungefär samma sakskäl mot. Det riskerar att bli ett innehållslöst beslut som tar uppmärksamheten från en massa kloka beslut i sakfrågor som Folkpartiet hellre borde presentera.

I motionens tredje att-sats föreslås att landsmötet uttalar att en rapport om det som hände med att-satserna som bifölls 2005 och 2007 ska presenteras. Partistyrelsen menar att detta redan görs inför varje landsmöte när partistyrelsen avger en verksamhetsberättelse som omfattar såväl våra politiska framsteg som hur partistyrelsen hanterat de landsmötesuppdrag som utdelats. Dessa framgångar kommuniceras också, bland annat via Folkpartiets webbplats, genom broschyrer och i artiklar och insändare kontinuerligt under mandatperioden. Partistyrelsen ser därför inte behovet av att ta fram

en sådan rapport, när andan i motionens yrkande redan kan anses uppfyllt.

Med detta svar menar partistyrelsen att motion A5 att-sats 1 bör avslås och att-satserna 2 och 3 anses besvarade.

De två sista yrkandena rör dels att partistyrelsen ska utse vilka ministrar Folkpartiet ska ha i (kommande) alliansregeringar och dels att landsmötet ska utse partiledning och partisekreterare.

Partistyrelsen vänder sig emot bägge förslagen, av det skälet att inget av dem är särskilt praktiskt genomförbart. För det första är det statsministern som utser ministrar i regeringen, vilket – även om det givetvis förhandlas om det mellan regeringspartierna – inte ger särskilt stort utrymme för partistyrelsen att vara det organ som sköter förhandlingarna. Det finns så många faktorer – departementsindelning, valresultat för de enskilda partierna, genomslag för respektive partis hjärtefrågor med mera – som sådana förhandlingar måste ta hänsyn till.

För det andra: Att landsmötet skulle utse partiledning och välja partisekreterare löser såvitt partistyrelsen kan se inget existerande problem – men det skapar nya. Partisekreterare är en speciell post, med stora krav på att kunna både stötta partiledaren och ta stort ansvar för Folkpartiet som organisation, med medlemmar, anställda och fritidspolitiker som har olika intressen och där det därför ibland uppstår målkonflikter som måste lösas. Det är inte ovanligt att partisekreterare utses och avgår efter en helt annan ”tidslinje” än landsmöten hålls.

Det samma gäller i viss omfattning Folkpartiets partiledning. Den kan förändras flera gånger under en mandatperiod. Riksdagsledamöter, kommunalråd eller landstingspolitiker som finns representerade i partiledningen kan få andra uppgifter. Det vore väldigt opraktiskt att detta inte kan skötas inom partistyrelsen, utan ett extra landsmöte skulle behöva utlysas för att välja in nya ledamöter. Partistyrelsen föreslår därför att **motion A5 yrkandena 4 och 5 avslås.**

Motion **A6** föreslår att landsmötet ska anta sloganen ”för frihet och ansvar” för Folkpartiet. I motion **A7** av samme motionär föreslås att partiprogrammet döps om till ”Frihet och ansvar”. Avsikten med båda förslagen är att tydligare markera den socialliberala ideologin och dess båda ben.

Också författaren till motion **A8** vill markera det socialliberala idéarvet tydligare genom att det tydligt ska anslås i Folkpartiets partiprogram att Folkpartiet är Sveriges enda socialliberala parti.

Partistyrelsen delar motionärernas åsikt att Folkpartiet har ett viktigt socialliberalt idéarv att tillvarata i politiken. Vårt partiprogram ger också en mycket bra karaktärisering av Folkpartiets socialliberala arv. Det är inget historiedokument, men ger ändå en tydlig översiktsbild av vår idéhistoria.

De senaste decennierna har av många statsvetare och politiska kommentatorer utmärkt sig av att liberalismen gått segrande ur många av de politiska strider som präglade 1900-talet. Det har resulterat i en – globalt såväl som i Sverige – ”samling i mitten”. Vi kan glädjande nog konstatera att liberalismen är bredare än Folkpartiet. Fler och fler partier gör oss sällskap.

Folkpartiet välkomnar detta. Vi tror att liberalismen har allt att vinna på att det finns fler, inte färre, liberaler i politiken. Vi tror också att Folkpartiet har allt att vinna på att fler och fler partier anammar samma världsbild, ideologi och lösningar som vi. Det öppnar för nya möjligheter till socialliberala framgångar. Och vi har väl så stor möjlighet att som parti nå framgång genom att leda den utvecklingen. Det finns därför inget behov av att hävda att vi är det enda socialliberala partiet – det riskerar bara att leda till en mer sluten och inåtvänd attityd.

Folkpartiet liberalernas position i det politiska landskapet uttrycks genom vårt agerande i den konkreta politiken. Det är alltså sakpolitiken som avgör om vi vårdar det socialliberala arvet. Att i efterhand ändra titel på partiprogrammet eller rösta fram sloganer på landsmötet skulle däremot inte ha någon praktisk betydelse. Med detta föreslår partistyrelsen att **motion A6 och A7 avslås och att motion A8 anses besvarad**.

Författaren till motion **A9** är mer kritisk och framhåller att ”Folkpartiet är inget liberalt parti, men Folkpartiet liberalerna borde vara det”. I motionens tre yrkanden krävs dels att Folkparitet ska bli ett liberalt idéparti, dels att styrelsen ska utbilda medlemmar ”med kunskaper och erfarenhet om socialliberalism” och slutligen att utser en grupp som ska formulera ett socialliberalt framtidsdokument som ska underkastas nästa landsmöte.

Vi kan konstatera att Folkpartiet är ett liberalt idéparti. För många som är engagerade i Folkpartiet lokalt, som driver vardagliga, kommunala frågor som kan befinna sig långt från ”demokratins finrum” har Folkpartiet också en helt annan roll – mer social och personlig. Inget landsmötesbeslut kan ändra på detta, varje medlem och varje väljare kommer att göra sig en egen bild.

Vad vi kan göra, är att förstärka de insatser som motionären talar om i andra yrkandet. Flera sådana aktiviteter i syfte att förbättra både den interna debatten som utbildningsverksamheten har gjorts under senare år. Det gäller allt från antagandet av nya – framtidsinriktade – poliska program och rapporter till utgivandet av böcker och studiecirklar.

På grundval av att alla dessa åtgärder redan vidtagits, anser partistyrelsen att **motion A9 bör anses besvarad**.

Partinamnet
Motionerna A10–A11

Motion **A10** menar att ”Folkpartiet” som namn är ”vagt och gammaldags”, samt att ledet folk- ”i ett europeiskt perspektiv” oftast associeras med nationalism eller konservatism. I stället förordas att partinamnet ska vara ”Liberalerna”. Motion **A11** argumenterar för att återkommande debatter om namnbyte är skadligt och öppnar för att namnbyte skulle kunna ske på grund av en tillfällig majoritet och inte vara förberett. Det är politikens innehåll som bör vara det väsentliga vid landsmötena och därför, menar motionären, bör frågan om partiets namn inte tas upp förrän minst fem år gått sedan senaste gången.

Partistyrelsen vilar på de mer omfattande utredningar, samrådsförfaranden och utvecklade svar som avlämnats på tidigare landsmöten. Namnledet ”liberalerna” känns igen av betydligt färre väljare än vi skulle önska och har inte samma positiva genklang för den genomsnittlige medborgaren som det har för övertygade liberaler. Detta talar, enligt partistyrelsens mening, mot att ett namnbyte skulle ge några positiva politiska effekter. Tvärtom skulle mycket pengar och resurser få avsättas till att arbeta in det nya partinamnet.

Om detta pragmatiska argument mot namnbyte inte räcker, så vill partistyrelsen erinra om att det äldsta belägget för att

någon polisk gruppering skulle ha betecknat sig som ett ”folkparti” är av liberalt slag. Thomas Jeffersons löst sammansatta ”party of the people” slogs samman med James Madisons ”republicans” som från 1792 organiserades till det ”demokratiskt-republikanska” partiet som är föregångare till dagens demokrater i USA.

Även om partistyrelsen anser att det inte finns något skäl att aktualisera frågan om namnbyte vill partistyrelsen inte hindra enskilda motionärer från att föra upp frågan till debatt och avgörande på landsmötet. Partistyrelsen vill därför inte tillstyrka det förslag som framförs i **motion A11.**

Med detta föreslår partistyrelsen att **motionerna A10 och A11 avslås**.

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion A1 anses besvarad
2. **att** motion A2 anses besvarad
3. **att** motion A3 anses besvarad
4. **att** motion A4 anses besvarad
5. **att** motion A5 yrkande 1 avslås
6. **att** motion A5 yrkande 2 anses besvarat
7. **att** motion A5 yrkande 3 anses besvarat
8. **att** motion A5 yrkande 4 avslås
9. **att** motion A5 yrkande 5 avslås
10. **att** motion A6 avslås
11. **att** motion A7 avslås
12. **att** motion A8 anses besvarad
13. **att** motion A9 anses besvarad
14. **att** motion A10 avslås
15. **att** motion A11 avslås

B: Jämställdhet och demokrati

Innehåll:

En liberal offensiv för ökad jämställdhet: jämställdhetspolitiska programgruppens förslag 53
Motioner 55
Jämställdhetsintegrering och allmänna arbetslivsfrågor 55
Jämställdhet i näringslivet 56
Jämställt föräldraskap 57
Övriga jämställdhetsfrågor 59
Demokratipolitik 60
Meddelarfrihet 68
Integritetspolitik 70
Trossamfund och livsåskådningsfrågor 73
Partistyrelsens yttrande 76
Jämställdhetsintegrering och allmänna arbetslivsfrågor 76
Jämställdhet i näringslivet 78
Jämställt föräldraskap 79
Övriga jämställdhetsfrågor 83
Demokratipolitik 85
Meddelarfrihet 90
Integritetspolitik 92
Trossamfund och livsåskådningsfrågor 94

B

En liberal offensiv för ökad jämställdhet

Jämställdhetspolitiska programgruppens förslag

1. Strama upp jämställdhetspolitiken. Insatser ska vara långsiktiga och välgrundade. Tydliga mål och indikatorer behövs. Satsa mer på forskning, metodutveckling och utvärdering, mindre på projekt.

2. Att stat, kommun och landsting tillsammans tar fram och använder metoder för att motverka sjukskrivningar bland de anställda, med särskilt fokus på kvinnor. Offentliga arbetsgivare har ett ansvar att komma tillrätta med de högre sjukskrivningstalen bland kvinnor.

3. Att Försäkringskassan åläggs att intensifiera arbetet för att motverka de könsskillnader som finns gällande bedömningar av arbetsskador. Enligt Riksrevisionen finns det stora skillnader i hur kvinnors och mäns arbetsskador bedöms av Försäkringskassan. Kvinnor har fler otydliga diagnoser vilket leder till att kvinnors sjukdomar i mindre utsträckning klassas som arbetsskador och som därmed också ger rätt till lägre arbetsskadeersättningar. Försäkringskassan måste därför se över sina riktlinjer för att minska könsskillnaderna.

4. Att Arbetsförmedlingen undersöker bakgrunden till varför fler män än kvinnor får lönebidrag och föreslår åtgärder för att jämna ut könsskillnaderna. Trots att kvinnorna står för 60 procent av ohälsotalet får fler män än kvinnor lönebidrag. Det är en ohållbar logik och Folkpartiet liberalerna vill därför att Arbetsförmedlingen ges i uppdrag att se över könsskillnaderna som omgärdar lönebidragen.

5. Utforma en jämställdhetsrankning av svenska företag. Rankningen kan skötas av Diskrimineringsombudsmannen, eller genom ett samarbete mellan arbetsmarknadens parter och DO. Den kan bygga på redan tillgängliga uppgifter kompletterat med frivilligt inskickade uppgifter från företagen.

6. Underlätta för ensamstående föräldrar att försörja sig själva. Ensamstående föräldrar med låga inkomster, ofta kvinnor, har höga marginaleffekter. Vi vill därför utforma särskilda stöd för att möjliggöra för ensamstående föräldrar att kunna försörja sig själva och bli mindre bidragsberoende, t.ex. utbildningsstöd och ökade möjlighet för flyttbidrag för att flytta till ett bättre betalt arbete. Det behövs också en bred översyn av försörjningsstöd, bostadsbidrag, barnbidrag och underhåll för att minska marginaleffekterna för ensamstående föräldrar.

7. Ta fram ett åtgärdsprogram som kan användas av bland annat kommunernas familjerådgivning, för att uppmuntra till delat ansvar för barnen vid separationer. Det finns otaliga exempel på barn och pappor som efter separationer mister kontakten med varandra. Förutom den känslomässiga förlusten så leder detta många gånger till att

mammorna hamnar i en sämre ekonomisk situation. Det är därför viktigt av flera skäl att föräldrar delar på vårdnaden vid separationer.

8. Förenkla och fördubbla utbetalningen av jämställdhetsbonus – så att pengarna blir ett bidrag och inte en skattereduktion. Införandet av jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen är en viktig hörnsten i den liberala jämställdhetspolitiken. I dag betalas jämställdhetsbonus ut som skattereduktion, då skatten sänks för den förälder som tagit ut flest föräldrapenningsdagar. Vi vill ändra detta så att bonusen sätts in direkt på vederbörandes lönekonto.

9. Att rätten till jämställdhetsbonus även ska omfatta arbetslösa och sjukskrivna föräldrar och inte enbart arbetande eller studerande föräldrar. I dag har enbart arbetande och studerande föräldrar rätt till jämställdhetsbonus. Ett jämställt föräldraskap är bra för barnen, familjen och samhället. Av den anledningen vill vi även att arbetslösa och sjukskrivna föräldrar ska få del av bonusen.

10. Inför jämställdhetsbonus i den tillfälliga föräldrapenningen för vård av sjukt barn. Mammorna tar ut den största delen av tillfällig föräldrapenning, s.k. vab-dagar. För att öka jämställdheten för uttaget av vab-dagar – liksom i föräldraförsäkringen – vill vi införa en jämställdhetsbonus i systemet.

11. Inför en mer flexibel arbetstidslagstiftning. Många upplever tillvaron som oerhört pressande och stressande. Ansvar för familj, barn, gamla föräldrar och arbete ska rymmas på dygnets tjugofyra timmar. Att få större makt över sin tid genom en mer flexibel arbetstidslagstiftning skulle bidra till minskad stress.

12. Inför en utökad skattereduktion för hushållsnära tjänster till barnfamiljer. Vi vill utöka dagens 50-procentiga skattereduktion ytterligare för dagens barnfamiljer, så att fler får råd att ta hjälp med städning och därmed få mer tid över till familjen.

13. Erbjud barnomsorg också på obekväm arbetstid till dem som har behov av det på grund av sitt arbete och sin familjesituation. Alla föräldrar arbetar inte mellan nio och fem och de som arbetar i branscher med andra tider måste ha rätt till en god barnomsorg även andra tider. Den barnomsorgspeng som regeringen infört kommer att underlätta för denna grupp föräldrar.

14. Att föräldrautbildning än mer ska satsa på att stärka papporna i sin föräldraroll. Att pappor blir mer närvarande i sina barns liv har alla – inte minst barnen – allt att vinna på. Därför vill vi än mer att papporna lyfts fram i föräldrautbildningar.

15. Att gärningsmän som bryter mot besöksförbudet ska förses med fotboja. Även livvaktsskydd kan behövas i mycket svåra fall där gärningsmannen är känd och kontinuerligt vägrar att lämna kvinnan i fred.

16. Inför kommunarrest för misshandlande män och i vissa fall även länsarrest. I riktigt grova fall av våld mot kvinnor, så kallad grov kvinnofridskränkning, där besöksförbudet ständigt kränkts anser vi att kommunarrest ska kunna införas för misshandlande män.

17. Tillsätta en haverikommission som utreder varje fall då en kvinna mister livet till följd av brott begångna av närstående. Efter det fruktansvärda mordet på pojken Bobby 2006 har alliansregeringen gett Socialstyrelsen i uppdrag att tillsätta en ”social haveriutredning” för att förhindra att fler barn misshandlas till döds. Socialstyrelsen har nu lämnat förslag på ett motsvarande system då en kvinna mister livet till följd av brott begångna av närstående. Det förslaget bör genomföras.

18. Vid utrikespolitiska beslut bör större vikt läggas vid jämställdhet och kvinnors situation. Kvinnor är underrepresenterade i ledande befattningar i internationella organisationer varför vi vill att jämn könsfördelning eftersträvas i tillsättning av tjänster inom FN, EU, IMF och Världsbanken m.m.

19. Uppmärksamma kvinnors situation mer i biståndet. Vi vill öronmärka kvinnoinriktat bistånd med fokus på reproduktiva rättigheter, mödravård och utbildning, slopa bilateralt bistånd till stater som vägrar bekämpa grovt kvinnoförtryck och uppmärksamma kvinnorättsaktivister, kvinnliga politiker, journalister i diktaturstater vid demokratibiståndet.

20. Beakta särskilt kvinnors situation i säkerhetspolitiken. Vi vill att resolution 1325 implementeras globalt. Resolutionen 1325 syftar till att öka kvinnors deltagande i arbetet med att förebygga, hantera och lösa konflikter. Vi vill också se fler kvinnor i internationella militära och polisiära operationer. Och vi tycker att det finns anledning att ifrågasätta svensk vapenexport till länder med könsapartheid.

21. Uppmärksamma flickors/kvinnors sårbarhet i flyktingkriser. Att hänsyn till kvinnors situation alltid ska beaktas då Sverige deltar i internationella operationer. Vi anser att förföljelse på grund av kön ska ses som ett flyktingskäl ex. könsstympning, sexuellt våld och misshandel.

22. Stärk kvinnors mänskliga rättigheter. Vi vill föra internationella kampanjer mot kvinnoförtryck såsom könsstympning, sexslaveri, våldtäkt och misshandel. Vi vill att Sverige aktivt arbetar för att fria, lagliga och säkra aborter ska betraktas som en rättighet för alla kvinnor i världen.

23. Ta in könsperspektiv i medicinsk forskning. För att få forskningsmedel bör en ansökan redan från början visa hur könsperspektivet ska ingå i studien.

24. Använd den könsuppdelade statistiken. Det bör utredas hur Sverige på ett bättre sätt kan utnyttja den potential som våra hälsoregister inklusive det individbaserade läkemedelsregistret erbjuder.

25. Utvärdera vård och vårdutbildningar utifrån ett genusperspektiv. Socialstyrelsens tillsyn av hälso- och sjukvården bör alltid inkludera ett genusperspektiv, när det är relevant. På samma sätt ska Högskoleverket inkludera ett genusperspektiv i sina utvärderingar av vårdutbildningar.

B: Jämställdhet och demokrati Motioner

Jämställdhetsintegrering och allmänna arbetslivsfrågor

B1. En liberal offensiv för ökad jämställdhet

Motionärer: Ylva Särnmark, Ronneby, Peter Blomquist, Stockholm, Henrik Johansson, Umeå, Peter Kjällkvist, Norrköping, Birgitta Ohlsson, Stockholm, Henrik Persson, Sundbyberg, Barbro Westerholm, Stockholm, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** till punkt 1, ”Strama upp jämställdhetspolitiken”, lägga till texten: ”Folkpartiet kommer att verka för att en förordning om jämställdhetsintegrering införs.”

Jämställdhetsintegrering är regeringens strategi för jämställdhetspolitiken sedan propositionen Delad makt – delat ansvar (prop.1993/94:147). År 1995 antogs *gender mainstreaming* av FN:s fjärde kvinnokonferens i Beijing som strategi för medlemsländerna. Amsterdamfördraget, som trädde i kraft 1999, anger jämställdhet som ett av EU:s grundläggande mål och Europarådet framförde *gender mainstreaming* som metod i en rapport från 1998.

Sedan 1994 har en mängd åtgärder föreslagit för att stimulera myndigheters arbete med jämställdhetsintegrering. Regeringen styr myndigheterna genom instruktioner och regleringsbrev. Genom förändringar av dessa har styrningen av jämställdhetsarbetet försvagats och blivit mindre konkret. Bl.a. finns inga sektorsövergripande krav angående jämställdhet i den nya myndighetsförordningen.

För att kunna genomföra regeringens strategi om jämställdhetsintegrering behöver därför en särskild förordning om jämställdhetsintegrering införas (jfr förordningen om genomförande av integrationspolitiken).

B2. Genusanpassa de kommunala ekonomisystemen

Motionär: Gunilla Gustafsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för att Sveriges kommuner arbetar med fler och bättre genusbaserade fördelningsnycklar i de kommunala ekonomisystemen och att Folkpartiet ska verka för att det sker en grundläggande översyn på området.

Ansvaret för att hjälpa utsatta flickor och pojkar ligger på kommunens ansvar. I dag finns det på sina håll inget sätt för att följa upp ifrån ett genusperspektiv hur fördelningen av resurserna ser ut. Får tysta flickor lika mycket pengar och lika stora insatser som öppet bråkande pojkar? Får tysta pojkar lika mycket?

I min stadsdel i Stockholm går förvaltningen ”på känn” för att fördelningen ska bli vettig. Vi kan i dag i budgeten och dess utfall inte se de resurser som satsats på respektive kön. Vi behöver ha större precision än så. Därför har jag lämnat in en motion med uppmaningen att undersöka hur vi bättre i de kommunala ekonomisystemen kan följa upp hur våra skattemedel fördelas. Vi följer upp redan i dag men nu är det dags att få in ett genusperspektiv i de ekonomiska styrsystemen.

Det gäller att hålla ögonen öppna för att allas behov ska synas och värderas på ett rättvisare sätt i fördelningen av medborgarnas skattepengar. Satsas det mer på hockeyarenor och skatebordparker, som kan ses som typisk sysselsättning för pojkar och män, än vad det gör på fritidsaktiviteter som lockar flickor och kvinnor?

I budgetunderlaget från nämnden den 16 april 2009 på Östermalm konstaterar förvaltningen:

Förvaltningen vill särskilt uppmärksamma att behovet av insatser för flickor med självdestruktivt beteende inte har samma tyngd som pojkars utagerande och kriminalitet i stadens fördelningsnycklar (i ekonomisystemet). Det gör att det lönar sig mer att satsa på bråkiga pojkar än tysta flickor.

B

B3. Sjukskrivningar och jämställdheten

Motionärer: Fredrik van den Broek, Alingsås, Camilla Lindberg, Borlänge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** texten i punkt 2 i jämställdhetsrapporten ändras till: ”Att stat, kommun och landsting tillsammans tar fram och använder metoder för att motverka sjukskrivningar bland de anställda, med särskilt fokus på kvinnor och män som ofta är sjukskrivna eller långtidssjukskrivna. Offentliga arbetsgivare har ett ansvar att komma tillrätta med de högre sjukskrivningstalen för både kvinnor och män.”

När samhället ska arbeta med att komma tillrätta med de långa eller ofta återkommande sjukskrivningarna så ska alla åtgärder inkludera alla drabbade människor, kvinnor och män. Att lägga ett särskilt fokus på enbart kvinnor hjälper inte de män som har samma eller liknande problematik. Även om kvinnor till antalet är fler än antalet män som drabbas så kan man inte utesluta individer pga. de tillhör fel kön/grupp. Att bekämpa en ojämställdhet med en annan ojämställdhet är inte ett bra jämställdhetsarbete.

B4. Hur lång tid ska det ta innan män och kvinnor har lika lön för lika arbete?

Motionärer: Kjell Björkqvist, Styrsö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** i Folkpartiets jämställdhetsprogram inarbeta riktlinjer och rekommendationer om hur vi kan påskynda frågan om lika lön för lika arbete oavsett kön

Hur lång tid ska det ta innan män och kvinnor har lika lön för lika arbete? Det är en i högsta grad relevant fråga. På Folkpartiets hemsida angående jämställdhet står det ”Vi vill bekämpa lönediskriminering – lika lön för lika eller likvärdigt arbete” Där står också ”Vi vill höja de kvinnodominerade yrkenas status” och ”det är oacceptabelt att kvinnor inte får lika betalt för likvärdigt arbete.” Vi instämmer i allt. Det vi undrar är hur vi går vidare konkret – i vardagen.

Vi vill att Folkpartiet, som varit och är det i särklass mest drivande partiet i många jämställdhetsfrågor under åren, tar

ett ordenligt tag i denna fråga. Vi vill lyfta frågan till våra ledamöter i stat, kommun och landsting. Vi vill att Folkpartiet i konkret handling visar att arbete med vård av människor är lika viktigt som att laga motorer.

Vid en jämförelse mellan kvinnor och mäns arbete 2006, enligt Statistiska centralbyrån (SCB) ser man att områden som domineras av kvinnor, såsom vård och omsorg, har jämställda men låga löner. Yrken som ingenjör och tekniker, som domineras av män har betydligt högre löner. Men här är kvinnolönerna 11 procent lägre än männens. Kvinnor och mäns arbete har alltid värderats olika till kvinnors nackdel. Det har länge varit dags att ändra på detta. Nu vill vi inte vänta längre, utan gå från ord till handling.

Folkpartiet har tillsatt en jämställdhetsgrupp som på landsmötet ska redovisa sitt program. Där kommer det säkert att presenteras ett antal bra förslag. Vi vill att det i detta program ska finnas med riktlinjer och rekommendationer om hur vi kan påskynda frågan om lika lön för lika arbete oavsett kön. Det ska inte bara vara med som en målsättning utan också påvisas vilka vägar man kan gå för att i dag konkret påverka målsättningen. Dessa rekommendationer kan bli en hjälp och vägledning för de folkpartister som sitter i beslutande ställning inom hela den offentliga sektorn.

Jämställdhet i näringslivet

B5. Programförslaget En liberal offensiv för ökad jämställdhet

Motionär: Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 5 i programförslaget utgår
2. **att** punkt 12 i programförslaget utgår
3. **att** reservation 2 i programförslaget bifalls med det undantaget att den sista meningen i den utgår
4. **att** sista meningen i punkt 20 i programförslaget utgår

Programförslaget är i mångt och mycket utmärkt. Jämställdhet är och har sedan länge varit en viktig fråga för Folkpartiet. Det som är speciellt bra i programmet är att jämställdheten lyfts fram ur en rad olika perspektiv och som täcker såväl nationell och internationell politik. Det finns dock några punkter i programmet som är värda att diskutera extra och som borde bli föremål för ändring på landsmötet.

Punkt 5 i programmet föreslår att en jämställdhetsrankning av svenska företag införs. Det är svårt att se vilken mening det kan vara med denna typ av rankning. Rankningar som görs inom andra områden tenderar att bli väldigt subjektiva och eller missvisande, t.ex. Barnombudsmannens rankning av barnvänliga kommuner för några år sedan. Det kan vara så att ett företag som har ett mycket bra jämställdhetsarbete inte passar in i det mönster som en rankning utgör och därför riskerar att falla på rankning, eller att ett företag som särskilt satsar på att lämna in välformulerade beskrivningar och planer, i verkligheten inte lever upp till att vara ett gott föredöme inom jämställdhetsområdet. Ska en rankning införas bör de vara frivillig rakt igenom. Statliga och andra offentliga företag bör också gå före. Vi är också tveksamma till att Diskrimineringsombudsmannen ska sköta rankningen. Förslaget i programmet på detta område är också väldigt oklart utformat och denna punkt bör därför utgå.

Punkt 12 vill utöka skattereduktionen för hushållsnära tjänster till barnfamiljer. Skattereduktion för hushållsnära tjänster är en mycket viktig reform för att man lättare ska kunna kombinera jobb med ansvar för barn och familj. Det är dock tveksamt om man ska gå in och införa olika procentsatser på avdraget men hänvisning till vilken del av livet man befinner sig i. Vad är det som säger att det inte skulle vara bra med en högre procentsats på skattereduktionen också för medborgare som t.ex. är över 65 år? Denna punkt i programförslaget bör därför utgå.

Punkt 13 tar upp frågan om att erbjuda barnomsorg också på obekväm arbetstid till dem som har behov av det på grund av sitt arbete och sin familjesituation. Detta är en mycket viktig fråga. Barnomsorg måste kunna erbjudas till dem som jobbar andra tider än de vanliga 8–5-tiderna. Det är en viktig fråga för alla föräldrar, men kanske allra mest för de som är ensamstående med barn. Barnomsorgspengen är en mycket bra reform som leder till ökad valfrihet för föräldrarna, men den räcker inte för att lösa problemet med barnomsorg på obekväm arbetstid. Vi instämmer med reservationen av Birgitta Ohlsson och Tina Acketoft om att skrivningarna på denna punkt bör vara skarpare. Dock anser vi att rätt till barnomsorg på obekväm arbetstid inte bör skrivas in i skollagen i nuläget. Det bör bara ske som en allra sista utväg.

Punkt 20 tar bl.a. upp frågan om ifrågasättande av svensk vapenexport till länder med könsapartheid. Det är svårt att hävda motsatsen, nämligen att vapenexport ska genomföras till länder med könsapartheid, men å andra sidan finns det oerhört många andra anledningar för Sverige att inte exportera vapen till ett land. Ett uppenbart exempel är krigförande länder som vi ju redan i teorin tar avstånd ifrån, men i praktiken kan definitionen av krigförande länder vara mycket oklar. Andra aspekter att beakta i samband med vapenexport skulle kunna vara landets inställning till religionsfrihet, sexuell läggning, funktionshinder m.m. i sin militära organisation. Dessa frågor är mer komplexa än att kunna behandlas med en bisats i jämställdhetsprogrammet, som inte ens utvecklas eller motiveras i texten. Därför bör sista meningen under punkt 20 utgå.

B6. Jämn könsfördelning i börsbolagens valberedningar

Motionärer: Birgitta Ohlsson, Stockholm, Elin Andersson, Bromma, Gulan Avci, Stockholm, Helena Bargholtz, Lidingö, Lola Björkquist, Linköping, Peter Blomquist, Stockholm, Matilda Sundquist Boox, Forsbacka, Gunilla Gustafsson, Stockholm, Gunilla Hellén, Borås, Solveig Hellquist, Sörberge, Lill Jansson, Gråbo, Henrik Johansson, Umeå, Gulnar Kozhabekova, Göteborg, Martina Lind, Stockholm, Linda Lundqvist, Norrköping, Elisabeth Mattsson, Marstrand, Nina McEvenue, Stockholm, Pernilla Newman, Kungsgården, Rosie Rothstein, Göteborg, Lillemor Sillén, Stockholm, Ulla-Karin Skoghag, Nyköping, Solveig Staffas, Stockholm, Monia Sturén, Nacka, Fatima Svanå, Åled, Barbro Westerholm, Stockholm, Suzanne Åkerlund, Halmstad, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** en ny punkt förs in i rapporten ”En liberal offensiv

för ökad jämställdhet" som får följande lydelse: "För att minska diskriminering av kvinnor på grund av kön i svenska börsbolags styrelser ska könsfördelningen i börsbolags valberedningar bestå av minst 40 procent kvinnor."

Enligt SIS ägarservice är andelen kvinnor i börsbolagens styrelser 19,4 procent i dag, jämfört med 18,5 procent 2008. Jämställdheten går i snigelfart, och vi i Folkpartiet behöver gå vidare i vår jämställdhetspolitik.

I dag finns det ingen lagstadgat krav på en jämn könsfördelning i företagsledningar, utan det enda krav som företag är att de ska redovisa könsfördelningen i företagsledningar. Detta regleras i årsredovisningslagen.

Det har visat sig att ju jämnare könsfördelning en valberedning har desto bättre är den på att nominera kvinnor till styrelseuppdrag. De valberedningar som består av minst en tredjedel kvinnor har nominerat 30 procent kvinnor, visar SIS ägarservices undersökning.

Det är i grunden inget konstigt att identifiera kompetens utifrån vår egen. Män väljer män som i sin tur väljer andra män. Problemet är att halva urvalet av kompetenta personer faller bort, endast på grund av kön. Med andra ord – kvinnor diskrimineras endast på grund av att de är kvinnor. En jämnare könsfördelning i börsbolagens valberedningar ökar chansen att fler kvinnor synliggörs och föreslås till olika styrelseposter. Därför föreslår vi att könsfördelningar i börsbolags valberedningar ska vara minst 40–60.

B7. Jämställdhet i styrelser för offentligt ägda bolag och publika aktiebolag

Motionär: Ulla-Britt Hagström, Skövde

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska driva frågan om en könskvoteringslag för offentligt ägda bolag samt privatägda publika aktiebolag.

Ökningstakten av antalet kvinnor till bolagens styrelse har stannat av. Årets nya styrelser för 255 börsbolag har endast förbättrat kvinnorepresentationen med en enda kvinna (44 kvinnor har försvunnit och 45 har valts in). Andelen kvinnor i börsbolagens styrelser är 19,4 procent. Till exempel har byggjätten Skanska ingen kvinna i sin styrelse. En svensk utredning om kvotering av kvinnor i bolagsstyrelser har gjorts utan att åtgärder vidtagits.

Den norska kvoteringslagen trädde i kraft år 2004 för de statliga bolagen. Fristen för de privata företagen fick övergångsregler. Den 1 januari år 2008 skulle kraven på de publika bolagen vara uppfyllda. Den kräver minst 40 procent av vartdera könet i styrelser för alla offentligt ägda bolag samt alla privatägda publika aktiebolag. Detta har lett till att kvinnorepresentationen i styrelser för publika bolag fått en enorm genomslagskraft. Andelen kvinnor varierar nu mellan 28 och 50 procent beroende på styrelsens storlek.

Spanien har infört kvotering till styrelse samtidigt som arbete pågår att öka andelen kvinnor i näringslivet totalt. Schweiz har satt ett lägsta mål om 30 procent till styrelserna. Diskussionen pågår i flera länder i Europa.

Jämställt föräldraskap

B8. Överlåt föräldradagar

Motionär: Johan Strandberg, Garphyttan

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** i jämställdhetsrapporten skriva in att föräldradagar borde få överlåtas till en barnpassare

På sidan 19 förespråkas en tredelad föräldraförsäkring. För att öka flexibiliteten vore det bättre att till exempel 360 föräldradagar per barn fick överlåtas till en barnpassare.

B9. Individuell föräldraförsäkring

Motionärer: Adam Cwejman, Göteborg, Lars-Johan Edström, Uppsala, Linda Nordlund, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** en ny punkt förs in i jämställdhetsrapporten "En liberal offensiv för ökad jämställdhet": "För att öka pappornas närvaro i familjen, och stärka kvinnornas ställning på arbetsmarknaden, bör föräldraförsäkringen vara individuell."

Den svenska arbetsmarknaden är långt ifrån jämställd. Enligt Statistiska centralbyrån tjänar svenska kvinnor i genomsnitt mindre än sina män. Delvis beror detta på att kvinnodominerade yrken främst finns i offentlig sektor (där lönenivån inte ser ut på samma sätt som i mansdominerade yrken i näringslivet) men skillnaderna består om man ser till kvinnor och män inom samma yrke: för företagsekonomer, personaltjänstemän och säljare ligger kvinnolönen på 80 procent av vad männen tjänar. Ingångslönerna är lika, men så snart barnen kommer vidgas gapet. Då börjar kvinnan arbeta mer i hemmet och mindre på arbetsmarknaden. För hennes man är det tvärtom.

Män har haft rätt att ta ut föräldraförsäkring i 35 år, och under denna tid har pappornas uttag av föräldrapenningsdagar stigit från 0 procent till 21 procent, men hela 60 procent av alla pappor stannar inte hemma en enda dag under barnets första år. Vi ser i dag att det är i familjerna som har mest att förlora på att pappan stannar hemma som de tar ut flest dagar. Detta verkar alltså inte främst vara en ekonomisk fråga, och därför är det tveksamt om höjda tak och jämställdhetsbonus räcker för att nå ett jämt uttag av föräldrapenningsdagar.

Enligt nationalekonomen Christopher J. Ruhm, som gjorde en studie baserad på data från flera europeiska länder åren 1969–1993, leder skillnaderna i uttaget av föräldraledighet till en sämre löne- och arbetsmarknad för kvinnor. Det som sannolikt skulle gynna jämställdheten bäst är att föräldrarna tar ut lika mycket föräldraledighet. Då skulle män och kvinnor dela på ansvaret för hemmet, och för försörjningen.

Ur liberal synvinkel är det problematiskt att dagens föräldraförsäkring går till ett kollektiv, familjen, i stället för att ges till en myndig individ. Genom denna utformning bidrar man till ökad ojämställdhet och bevarar gamla könsroller, till nackdel för såväl män som kvinnor. Därför vill Liberala ungdomsförbundet uppmana Folkpartiets landsmöte att ta ställning för att föräldraförsäkringen bör vara individuell.

B10. Tredelad föräldraledighet

Birgitta Ohlsson, Stockholm, Elin Andersson, Bromma, Gulan Avci, Stockholm, Helena Bargholtz, Lidingö, Thomas af Bjur, Mariefred, Peter Blomquist, Stockholm, Matilda Sundquist Boox, Forsbacka, Nina Bäckström, Hägersten, Lill Jansson, Gråbo, Gunilla Hellén, Borås, Helena Holmberg, Olofstorp, Erik Jennische, Stockholm, Henrik Johansson, Umeå, Tobias Josefsson, Mjölby, Curt Karlsson, Mjölby, Peter Kjällkvist, Norrköping, Mark Klamberg, Stockholm, Charlotte Klötz, Ilsbo, Gulnar Kozhabekova, Göteborg, Hanna Lager, Stockholm, Anita Lilja-Stenholm, Ängelsberg, Martina Lind, Stockholm, Lisbeth Lindberg, Oskarshamn, Linda Lundquist, Norrköping, Elisabeth Mattsson, Marstrand, Nina McEvenue, Stockholm, Renate Moberg, Västra Frölunda, Pernilla Newman, Kungsgården, Gerd Niemi, Luleå, Lina Nordquist, Uppsala, Henrik Persson, Sundbyberg, Saga Rosén, Stockholm, Ulla-Karin Skoghag, Nyköping, Ulrica Solver-Gustavsson, Örebro, Solveig Staffas, Stockholm, Fatima Svanå, Åled, Barbro Westerholm, Stockholm, Suzanne Åkerlund, Halmstad, Ulf Öfverberg, Stockholm, Annelie Önneby, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** en ny punkt förs in i jämställdhetsrapporten ”En liberal offensiv för ökad jämställdhet”: ”För att öka pappornas deltagande i och anknytning till familjen, stärka barnens rätt till sina föräldrar och förstärka kvinnornas ställning på arbetsmarknaden bör föräldraförsäkringen tredelas. En del var öronmärkt till respektive förälder och en del att fördela fritt.”

Det har nu gått 35 år sedan de svenska männen, som första män i världen året 1974, fick rätt till betald föräldraledighet när föräldraförsäkringen ersatte den gamla moderskapsförsäkringen. I år 2009 är det fjorton år sedan den folkpartistiska idén om pappamånad infördes i Sverige. Innan pappamånaden infördes tog hälften av papporna inte ut en enda dag av föräldraförsäkringen. Dagens pappamånader har lett till att flertalet pappor i någon mån är hemma med sina barn, men utvecklingen går sakta framåt. Alltjämt tar nästan 60 procent av svenska pappor inte ut någon ledighet under barnets första år. Det sneda uttaget av föräldraledigheten är en viktig förklaring till att kvinnor i barnafödande ålder alltjämt diskrimineras på svensk arbetsmarknad. Den viktigaste faktorn för barns och föräldrars anknytning till varandra är tid och närhet, något kvinnor och barn får betydligt mer av än pappor och barn.

Det är dags för Sveriges liberaler att gå vidare för att öka pappors deltagande i och anknytning till familjen, stärka barns rätt till sina bägge föräldrar och förstärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden. Den ojämställda föräldraledigheten är ett problem som den politiska borgerligheten inte längre kan gömma i skenbart fria val eller familjens helighet. Vi uppmanar Folkpartiets landsmöte att ta ställning för en tredelning av föräldraförsäkringen. En del öronmärkt till vardera vårdnadshavare och en del att fördela fritt. Tredelningsmodellen är inte ny i världen utan har fungerat framgångsrikt i vårt nordiska grannland Island. Ju större rättigheter män har i familjen desto mer använder de dem. Antalet pappamånader tenderar dessutom att bli normerande för hur mycket föräldraledighet män i genomsnitt tar ut.

B11. Flexequality – ett tredje steg i reformeringen av föräldraförsäkringen

Motionärer: Per Altenberg, Stockholm, Charlotta Schenholm, Stockholm, Samuel Danofsky, Stockholm, Martina Lind, Stockholm, Lars Lundqvist, Stockholm, Didar Samaletdin, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalernas linje är att föräldraförsäkringen tredelas. Det innebär att en tredjedel av föräldraledigheten tillfaller respektive förälder och att en tredjedel kan fördelas fritt mellan föräldrarna.

Jämställdhet mellan män och kvinnor är en central del av den liberala ideologin. Liberalism handlar om att ställa sig på individens sida mot kollektivt förtryck, oavsett om det är socialisternas stat eller de konservativas traditioner och kultur. Den feministiska analysen går just ut på att vi alla – män som kvinnor – tvingas anpassa oss till könsroller som är kulturellt betingade. Vi är helt enkelt inte fria att vara den individ som vi själva innerst inne vill vara. Det handlar om rätten för varje individ att utvecklas som han eller hon önskar utan att behöva anpassa sig till könsrollernas förväntningar när det gäller t.ex. vem i familjen som ska förvärvsarbeta respektive vara hemma med barnen. Därför är feminismen en lika viktig kamp för män som för kvinnor. Därför är feminismen en liberalism.

När vi liberaler kräver lägre skatter eller fri rörlighet för individer inom EU handlar det om människors yttre frihet. När vi kräver ett jämställt samhälle handlar det om kampen för individens inre frihet. Båda är lika viktiga för oss liberaler.

Historiskt har allt framgångsrikt jämställdhetsarbete i Sverige handlat om ekonomiska incitament som rör deltagandet på arbetsmarknaden. Beslutet om särbeskattning av män och kvinnor 1972 möjliggjorde ekonomisk självständighet för individer av båda könen. Det var en stor egenmaktsreform och en viktig jämställdhetsreform. Ett annat exempel är pappamånaden. Nästa år är det femton år sedan Folkpartiet införde pappamånaden i Sverige. Det har lett till att männen totalt sett tar ut en större andel av föräldraledigheten än innan reformen sjösattes. Tyvärr går dock utvecklingen alltför sakta framåt. Fortfarande står männen bara för cirka 20 procent av uttaget av föräldraledigheten, en andel som inte har ökat nämnvärt under de senaste åren.

Därför bör en ny reform genomföras under den kommande mandatperioden som innebär en tredelad föräldraförsäkring. Vardera föräldern får en tredjedel av föräldraledigheten som inte kan överlåtas och en tredjedel fördelas mellan föräldrarna. Vi har valt att kalla förslaget för ”flexequality” för att betona att det handlar om fler pappamånader men med bibehållen flexibilitet för föräldrarna att fördela en tredjedel av försäkringen som de vill.

Såväl den ursprungliga Folkpartireformen som 2002 års utvidgning till två pappamånader har mottagits väl av väljare och opinion. I dag är dessa reformer en naturlig del av föräldraförsäkringen och ifrågasätts inte politiskt. Vårt förslag skulle innebära en utvidgning av nuvarande två pappamånader till drygt fyra månader. Mot bakgrund av de politiska erfarenheterna av de båda första reformerna är det inte sannolikt att ett tredje steg i reformeringen av föräldraförsäkringen skulle möta starkt motstånd i opinionen.

Det är dags för Folkpartiet att öka trycket i jämställdhets-

politiken. Det gör vi genom att genomföra ett tredje steg i reformeringen av föräldraförsäkringen.

B12. Liberalisera föräldraförsäkringen

Motionär: Ragnar Arvidsson, Helsingborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet verkar för att de s.k. pappamånaderna avskaffas

”Folkpartiet liberalerna. Du ska bestämma.” Så är Folkpartiets webbadress. Det förpliktigar. En sådan adress visar att Folkpartiet är ett frihetsparti och lägger ett frihetsperspektiv på hela politiken.

I vårt partiprogram står det så här: ”Utgångspunkten för liberala jämställdhetssträvanden är att var och en ska respekteras som fri individ och ha rätt att forma sitt liv.” Att ge människor rätt att forma sina liv innebär att ta bort hinder för friheten. Därefter måste politiker acceptera att människors val är deras och inte politikernas. Kommandostaten måste träda tillbaka, det är Folkpartiets politik.

Folkpartiet har dock på senare år förknippats med kommandostaten. Genom pappamånaderna i föräldraförsäkringen styr staten föräldrarnas angelägenhet och genom Folkpartiets stöd för denna politik blir partiet ett stöd för kommandostaten.

Genom hela Folkpartiets historia går kampen för individens frihet. Från kampen för tanke- och yttrandefrihet till senare års kamp för rätten att välja sjukvård, skola och dagis. Samtidigt som vi haft stora framgångar för vår politik har vi haft svårt att föra debatten. Eftersom vår politik inte är konsekvent har vi inte kunnat driva debatten ideologiskt. Det går inte att skapa trovärdighet för ett liberalt budskap som innebär frihet på många områden men statlig styrning på andra.

B13. Rätten till barnomsorg på oregelbunden arbetstid

Motionärer: Birgitta Ohlsson, Stockholm, Tina Acketoft, Arild, Elin Andersson, Bromma, Helena Bargholtz, Lidingö, Agneta Berliner, Västerås, Peter Blomquist, Stockholm, Matilda Sundquist Boox, Forsbacka, Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs, Nina Bäckström, Hägersten, Gunilla Gustafsson, Stockholm, Liselott Hagberg, Nyköping, Gunilla Hellén, Borås, Helena Holmberg, Olofstorp, Lill Jansson, Gråbo, Henrik Johansson, Umeå, Tobias Josefsson, Mjölby, Curt Karlsson, Mjölby, Peter Kjällkvist, Norrköping, Gulnar Kozhabekova, Göteborg, Ann-Cathrin Larsson, Älvkarleby, Maria Lilja, Kvissleby, Lisbeth Lindberg, Oskarshamn, Mark Klamberg, Stockholm, Charlotte Klötz, Ilsbo, Anita Lilja-Stenholm, Ängelsberg, Linda Lundqvist, Norrköping, Elisabeth Mattsson, Marstrand, Renate Moberg, Västra Frölunda, Pernilla Newman, Kungsgården, Gerd Niemi, Luleå, Lina Nordquist, Uppsala, Rosie Rothstein, Göteborg, Helena von Schantz, Valdemarsvik, Ulla-Karin Skoghag, Nyköping, Ulrica Solver-Gustavsson, Örebro, Monia Sturén, Nacka, Jens Sundström, Luleå, Fatima Svanå, Åled, Amelie Tarschys Ingre, Lidingö, Barbro Westerholm, Stockholm, Suzanne Åkerlund, Halmstad, Ulf Öfverberg, Stockholm, Anneli Önneby, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** den nuvarande lydelsen i punkt 13 i jämställdhetsrapporten ”En liberal offensiv för ökad jämställdhet” stryks och ersätts med: ”Alla kommuner ska erbjuda barnomsorg också på obekväm arbetstid till dem som har behov av det på grund av sitt arbete och sin familjesituation. Alla föräldrar arbetar inte mellan nio och fem och de som arbetar i branscher med andra tider måste ha rätt till en god barnomsorg även andra tider. Rätten till barnomsorg på oregelbunden arbetstid bör därför skrivas in i skollagen.”

Vi anser att den nuvarande lydelsen om rätten till barnomsorg på oregelbunden arbetstid är för svaga och innebär ingen direkt förändring i Folkpartiets hållning.

God barnomsorg med minskade barngrupper, pedagogiskt utbildad personal samt allmänt hög omsorgskvalitet är en nyckel för att våra barn ska kunna utvecklas, föräldrar förvärvsarbeta och även kvinnor göra karriär. Även föräldrar med obekväma arbetstider ska kunna garanteras att få tillgång till detta. Denna service är vanligen kostsam, men nödvändig i ett samhälle som prioriterar arbetslinjen där alla inte arbetar på traditionella arbetstider och där alltfler föräldrar är ensamstående.

Enligt Skolverkets undersökningar erbjuder ungefär varannan kommun barnomsorg under kvällar, nätter och helger. I 60 kommuner finns efterfrågan, men ingen barnomsorg på oregelbunden arbetstid i bruk. Möjligheten att finna fungerande barnomsorg på oregelbunden arbetstid varierar med andra ord stort i dagens Sverige.

I skollagen står förvisso redan att kommunen är skyldig att ordna förskoleplatser ”i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete”, men trots detta nekas många nattarbetare detta. Rätten till barnomsorg även på oregelbunden arbetstid bör därför skrivas in i skollagen.

Övriga jämställdhetsfrågor

B14. Skydd för hotade oavsett kön

Motionärer: Fredrik van den Broek, Alingsås, Camilla Lindberg, Borlänge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** texten i punkt 15 i jämställdhetsrapporten ändras till: ”Att gärningsmän som bryter mot besöksförbudet ska förses med fotboja. Även livvaktsskydd kan behövas i mycket svåra fall där gärningsmannen är känd och kontinuerligt vägrar att lämna kvinnan eller mannen i fred.”

När samhället arbetar för att besöksförbudet ska efterlevas bättre så ska alla åtgärder inkludera alla drabbade människor, kvinnor och män. Att enbart ta hänsyn om det är en kvinna som är utsatt hjälper inte de män som är utsatta av samma eller liknade hot, kränkningar och otrygghet. Även om kvinnor till antalet är fler än antalet män som drabbas så kan man inte utesluta individer pga. att de tillhör fel kön/grupp. Att bekämpa en ojämställdhet med en annan ojämställdhet är inte ett bra jämställdhetsarbete.

B15. Haverikommission vid våld mot närstående oavsett kön

Motionärer: Fredrik van den Broek, Alingsås, Camilla Lindberg, Borlänge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** texten i punkt 17 i jämställdhetsrapporten ändras till: ”Tillsätt en haverikommission som utreder varje fall då en kvinna eller man mister livet till följd av brott begångna av närstående. Efter det fruktansvärda mordet på pojken Bobby 2006 har alliansregeringen gett Socialstyrelsen i uppdrag att tillsätta en ’social haveriutredning’ för att förhindra att fler barn misshandlas till döds. Socialstyrelsen har nu lämnat förslag på ett motsvarande system då en kvinna mister livet till följd av brott begångna av närstående. Det förslaget bör genomföras och att det även ska gälla män som mister livet till följd av brott begångna av närstående.”

När samhället arbetar för att våld i nära relationer ska minska till noll så ska alla åtgärder inkludera alla drabbade människor, kvinnor och män. Att enbart tillsätta en haverikommission när en kvinna mister livet till följd av brott begångna av närstående visar bara att brott mot män inte ska tas på lika fullt allvar. Även om kvinnor till antalet är fler än antalet män som drabbas så kan man inte utesluta individer pga. de tillhör fel kön/grupp. Att bekämpa en ojämställdhet med en annan ojämställdhet är inte ett bra jämställdhetsarbete.

B16. Hänsyn till flyktingars situation oavsett kön

Motionärer: Fredrik van den Broek, Alingsås, Camilla Lindberg, Borlänge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** texten i punkt 21 i jämställdhetsrapporten ändras till: ”Uppmärksamma flickors/kvinnors/pojkars/mäns sårbarhet i flyktingkriser. Hänsyn till kvinnor och mäns situation ska alltid beaktas då Sverige deltar i internationella operationer. Vi anser att förföljelse på grund av kön ska ses som ett flyktingskäl exempelvis vid könsstympning, sexuellt våld och misshandel.”

När Sverige deltar i internationella operationer så ska man uppmärksamma alla utsatta människors sårbarhet, kvinnors och mäns. Att enbart uppmärksamma flickors/kvinnors sårbarhet gör att pojkar/män som drabbas av samma våld och misshandel diskrimineras, samt att man (även i flyktingkriser) visar att utsatta pojkar och män inte ska tas på lika fullt allvar. Att drabbade människor i krisområden kan tillhöra fel kön för att komma i fråga om man ska få stöd och hjälp känns mycket otidsenligt. Även om flickor/kvinnor är fler till antalet som drabbas än antalet pojkar/män så kan man inte utesluta drabbade individer pga. de tillhör fel kön/grupp. Att bekämpa en ojämställdhet med en annan ojämställdhet är inte ett bra jämställdhetsarbete.

B17. Arbete för mänskliga rättigheter oavsett kön

Motionärer: Fredrik van den Broek, Alingsås, Camilla Lindberg, Borlänge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** texten i punkt 22 i jämställdhetsrapporten ändras till: ”Stärk kvinnor och mäns mänskliga rättigheter. Vi vill föra internationella kampanjer mot förtryck av kvinnor och män såsom könsstympning, sexslaveri, våldtäkt och misshandel. Vi vill att Sverige aktivt arbetar för att fria, lagliga och säkra aborter ska betraktas som en rättighet för alla kvinnor i världen.”

När vi arbetar för att stärka de mänskliga rättigheterna i internationella kampanjer så ska man uppmärksamma alla utsatta människors sårbarhet, oavsett kön. Att enbart lägga fokus på kvinnor när det gäller mänskliga rättigheter visar bara att brott mot män inte ska tas på lika fullt allvar. Även om flickor/kvinnor är fler till antalet som drabbas än antalet pojkar/män så kan man inte utesluta drabbade individer pga. de tillhör fel kön/grupp. Att bekämpa en ojämställdhet med en annan ojämställdhet är inte ett bra jämställdhetsarbete.

Demokratipolitik

B18. Ersätt monarkin med republik

Motionär: Rickard Karlsson, Växjö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att rikets statschef utses på demokratisk väg, och att monarkin därmed ersätts av ett republikanskt statsskick.

Den så kallade Torekovskompromissen var ett bra första steg mot avskaffandet av de sista resterna av ett gammalt odemokratiskt statsskick. Men nu har några decennier gått sedan Torekovskompromissen och tiden borde vara mogen att ta nästa naturliga steg mot avskaffandet av den bisarra rest av en förgången tid som monarkin är.

Om någon annan grupp i samhället hade varit drabbad av samma inskränkningar i grundläggande mänskliga rättigheter som att få utöva vilken religion man vill, OM man väljer att utöva någon alls, hade det blivit ett ramaskri!

Likaså om någon annan grupp hade varit drabbad av regeln att föräldrar och regering måste godkänna ens partner om man ska kunna gifta sig utan att det får konsekvenser. Är vi inte alla överens om att det är totalt oacceptabelt att man inte ska få gifta sig med vem man själv vill utan att behöva inhämta godkännande från andra?

Men om man råkar höra till den grupp i vårt land som bär efternamnet Bernadotte har man inte rätt att behandlas med samma respekt som andra medborgare.

Samtidigt är dessa specialregler nödvändiga för att kunna behålla monarkin. Om vi började behandla familjen Bernadotte på samma sätt som alla andra skulle hela vitsen med monarkin försvinna. Särbehandling är alltså en förutsättning för monarkins fortlevnad. Liberaler borde aldrig kunna acceptera sådan särbehandling av sina medmänniskor!

Den andra sidan av saken är att i en demokrati måste det, per definition, vara så att statschefen utses på demokratisk väg och att alla vuxna medborgare har möjlighet att bli utsedd till statschef. Detta är dock så självklart så jag ser inget behov av att utveckla denna del av statsskicksfrågan mer.

B19. Republik

Motionärer: Birgitta Ohlsson, Stockholm, Peter Blomquist, Stockholm, David Ekstrand, Uppsala, Erik Jennische, Stockholm, Henrik Johansson, Umeå, Peter Kjällkvist, Norrköping, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** en tilläggsmening införs i partiprogrammet sidan 4 i avslutningen av andra stycket vid rubriken ”Frihet och förankringar” med lydelsen: ”Sveriges statskick bör vara republik.”

Sveriges resa mot demokrati började för över hundra år sedan. Kampen var intensiv, och liberaler stod på barrikaderna tillsammans med socialdemokrater.

Men under demokratins införande i Sverige fanns motståndare som i dag har givna platser i det demokratiska samhället. Universiteten, som för ett sekel sedan var en elit av privilegierade topptjänstemän och studenter, är i dag en av det upplysta samhällets grundpelare. Försvaret, som före demokratins genombrott var opponent mot folkmakt, är nu ett statligt verk med stor folklig legitimitet. Högern, som motsatte sig lika rösträtt, har länge varit stabilt demokratiskt sinnad.

Men monarkin, i form av statschef och hov, finns kvar. Sedan 1970-talet saknar förvisso monarken många formella maktbefogenheter genom att inte bidra till regeringsbildningen, inte vara formell överbefälhavare etc.

Men viss makt finns kvar. I 1 kap. 1 § regeringsformen” står det: ”All offentlig makt i Sverige utgår från folket.” Detta är den politiska demokratins grundläggande princip. Men det finns ändå i våra grundlagar rester av icke-demokratiska principer och odemokratiska maktförhållanden. I 5 § stadgas: ”Konungen (...) är rikets statschef.” Denne kung utses inte via demokratiska principer utan tillkommer ”manliga och kvinnliga efterkommande till kronprins Johan Baptist Julii, sedermera Konung Karl XIV Johans, avkomling i rätt nedstigande led, Konung Carl XVI Gustaf” (SO 1 §).

Kungen har också flera andra uppgifter utöver den formella uppgiften som statschef. Han är ordförande vid särskilda informationskonseljer med regeringen och vid den särskilda konselj i vilken regeringsskifte äger rum (5 kap. 1 § RF). Han förklarar riksmötet öppnat (en tradition som ceremoniellt påvisar att riksdagen erhållit sin makt från kungen och inte från folket). Han är också ordförande i Utrikesnämnden, där rikets förhållande till främmande makt avhandlas. Vidare överlämnar utländska ambassadörer sina kreditivbrev till kungen. Kungen utfärdar utnämningsbreven till svenska konsuler utomlands.

Allt detta bör reformeras. Kungen, inte statsministern eller utrikesministern, innehar dessutom den traditionella statschefsrollen i förhållande till främmande makt vid exempelvis statsbesök.

Argumentet mot monarkin är principiellt. I ett liberalt samhälle ska alla offentliga poster vara öppna för alla medborgare. Släktband, adelsbakgrund eller kopplingar till privilegierade samhällsklasser ska aldrig sättas före kompetens vid tjänstetillsättningar. Val ska stå i centrum vid dylika tjänstebesättningar och inte släkttillhörighet. Tanken att tjänster bör tillsättas på grund av lämplighet i stället för blodsband kan spåras historiskt till långt mer än ett årtusende före de första svenska kungarna. Monarkins ärftlighet strider därför mot liberalismens syn på den fria människan.

B20. Ja – till republik

Motionärer: Magnus Simonsson, Enskede, Elin Andersson, Bromma

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att Sverige blir en republik

På vilket sätt har kungen rätt att representera det svenska folket? Han har aldrig blivit vald utan har ärvt sitt ämbete. Rätten att ärva posten som statschef är oförenlig med demokratin. Det bästa vore att avskaffa monarkin och i stället låta svenska folket välja sin statschef. Det kan aldrig försvaras att ett viktigt ämbete som statschef går i arv. Kungar och drottningar hör hemma i sagorna och inte i en modern demokrati. Definitivt ska de aldrig vara stödda av ett liberalt parti. För liberaler finns det just bara ett moraliskt riktigt statsskick, republik, då grunden för en demokrati är att alla offentliga uppdrag ska vara öppna för alla medborgare. Statschefsposten kan bli den viktigaste symbolen för demokratin, likheten inför lagarna och det öppna samhället. Folkpartiet liberalerna måste ta ställning för republik!

B21. Avskaffa arvsmonarkin

Motionär: Mattias Lönnqvist, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet tar ställning för ett avskaffande av arvsmonarkin
2. **att** statsöverhuvudet – oavsett dess titel – ska väljas i offentliga val

Inom Folkpartiet liberalerna finns många republikaner och jag är själv medlem i Republikanska föreningen. Trots att det är många politiker under årens lopp som sagt sig vara för en republik och ett avskaffande av monarkin så är Sverige fortfarande ett land där ämbetet statsöverhuvud går i arv i stället för att väljas eller tillsättas baserat på meriter och/eller formell kompetens.

Vid diskussioner kring republik kontra monarki förs ofta traditionsargumentet fram, där det framhålls att det är en fin tradition som vi borde bevara. Men, om vi ska se till traditioner så var det först med Gustav Vasa som arvsmonarkin infördes. Innan detta valdes vår kung vid Mora ting, som ägde rum vid Mora sten. Efter att tinget hade valt konung nedtecknades detta på Mora stenar och det finns i dag dokumenterat konungaval ända tillbaks till år 1275 (Magnus Ladulås). Ser vi till den äldre Västgötalagen kan vi där från slutet av 1200-talet hitta texten ”Sveaer egho konung at taka ok sva vraekea”.

Den allvarligaste kritiken som republikaner för fram emot monarkin är just att ämbetet ärvs och att vårt statsöverhuvud inte valts av någon i dag levande person. De enda som möjligen kunna sägas ha valt vår nuvarande kung är riksdagarna i Örebro, som den 21 augusti 1810 valde Jean Baptiste Bernadotte till ny kronprins i Sverige.

Vi kan alltså konstatera att med några få undantag har ämbetet statsöverhuvud gått i arv de senaste 500 åren, men vi kan också konstatera att monarki historiskt sett inte inneburit arvsmonarki utan att vi flera gånger valt kung; även om en majoritet av dessa skett innan arvsmonarkin infördes av Gustav Vasa.

Det skulle därmed vara möjligt att åtgärda den största bris-

ten som vi har med arvsmonarki – och därmed blidka republikaner som undertecknad – samtidigt som vi bibehåller en tradition som många ser som viktig. Detta genom att avskaffa arvsmonarkin och i stället välja kung. Hur långa dessa mandatperioder bör vara, liksom hur många gånger man kan omvald, är dock inte fokus för denna motion utan här vill jag enbart lyfta diskussionen och ge en inriktning.

B22. Den experimentella demokratin

Motionär: Ulf Keijer, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna med stöd av vad som anförs i motionen accepterar idén om den experimentella demokratin, och som ett uttryck för detta aktualiserar frågan om ett direkt inflytande av blankrösterna vid riksdagsval så att dessa påverkar det totala antalet valda riksdagsmän.

Jag lämnade en motion till Folkpartiet liberalernas landsmöte 2001 med samma rubrik och yrkande som ovan. Ett viktigt motiv var att demokratin behöver hållas vital och dynamisk och på sin vakt när fiender till det öppna samhället hotar att breda ut sig. Motionen återges först i mycket förkortat skick.

Precis som för 100 till 150 år sedan när det liberala demokratiska genombrottet tog sin början är det medborgarnas ökande medvetenhet som gör anspråk på att få göra sig gällande. Den spänning som uppstår mellan människans insikter och faktiska politiska beslut har i det avslutande 1900-talet och begynnande 2000-talet ökat. Ska den representativa demokratin kunna förnya sin legitimitet måste denna spänning förlösas.

Med nuvarande ordning för riksdagsval fördelas 349 mandat till deltagande partier, förutsatt att de klarar fyraprocentspärren. Blankröstandet saknar betydelse för antalet platser som besätts i parlamentet.

Från den vanlige medborgarens perspektiv ses valet ofta som ett nollsummespel. Det ena partiet förlorar ett mandat och det andra vinner ett. Ser man riksdagspolitikerna som ett kollektiv behåller dessa alltid makten oberoende av väljarna. ”Riksdagsmannapartiet”, om vi kan kalla det så, får alltid full pott, 349 mandat.

Men det är faktiskt rimligt att alltmer kompetenta väljare måste ges en möjlighet att skicka signaler om hur man vill ha sin representation ordnad i riket. Parlamentariska kommittéer i all ära men kompromissen ligger alltid nära till hands, något som historieskrivningen omkring vår nuvarande regeringsform från 1975 vältaligt vittnar om. Ett sätt att visa väljarna förtroende är att sätta ”riksdagsmannapartiets” absoluta representation på spel.

I riksdagsvalet skulle man kunna låta blanka avgivna röster få inverkan på hur många riksdagsmän som väljs. En blank röst blir också en valhandling av medborgaren som får genomslag.

Om andelen blanka röster blir t.ex. 5 procent väljs ett mindre antal riksdagsmän än det maximala 349, närmare bestämt 333 ledamöter osv. En viss lägsta gräns för antalet valda riksdagsmän bör finnas, t.ex. 175 eller 199.

Valhandlingen att rösta blankt får betydelse. Intresset för valen kanske till och med kan öka, även i helt apolitiska grupper. Dessutom kan ett spirande missnöje som annars kanske kanaliseras till mer extrema partier (vi har dem inte i Sverige just nu, men kan komma som i Österrike, Italien, Frankrike, Norge) uttryckas mer modest genom att rösta blankt.

Låter man det aktiva valdeltagandet att rösta på ett parti vara bestämmande för den faktiska representationen för varje valkrets för sig, kan ett incitament till ökat engagemang byggas in i systemet. Förslaget påverkar inte fördelningen av mandaten mellan partierna – alla får bara proportionellt färre, inte heller personvalet som sådant påverkas.

Även ”riksdagsmannapartiet” skulle därmed få söka så stort stöd som möjligt hos väljarna och inte ta riksdagsrepresentationen för given. Det blir folket som ger de valda makten. Det stämmer väl med utgångspunkterna för vår nuvarande regeringsform.

Yrkandet var i linje med texten. Partistyrelsen yrkade inte oväntat avslag på motionen; argumenten var dock pinsamt svaga. Huvudargumentet var att en liten minoritet inte ska kunna bestämma hur riksdagen ska vara sammansatt. Närmare ett icke-svar är det svårt att komma. Motionen föll.

Motionen är i högsta grad åter aktuell. Nu har vi Sverigedemokraterna på arenan. Piratpartiet är en annan aktör. Fler kan dyka upp. Hade vi fått en ordning som motionen från 2001 förde fram hade vi kanske haft en helt annan debatt och väljarna hade haft ett alternativ till framför allt Sverigedemokraterna. Lite större fart på våra folkvalda, särskilt i de större partierna, kanske också hade blivit en inte helt oönskad effekt. Och det är bättre att Folkpartiet gör förslaget till sitt än att Sverigedemokraterna hittar på något liknande.

B23. Partistöd och antal mandat ska stå i relation till valdeltagandet!

Motionär: Björn Brändewall, Kalmar

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalernas partiprogram tillförs meningen: ”Storleken på partistöd och antalet valbara platser i folkvalda församlingar ska stå i relation till folkets valdeltagande.”
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att storleken på partistöd och antalet valbara platser i folkvalda församlingar ska stå i relation till folkets valdeltagande.

Att rösta blankt, eller inte rösta alls, är också ett ställningstagande: att man inte har förtroende för de etablerade partiernas arbete, eller att man rent av inte vill ha så många politiker som lägger sig i våra liv. I en demokrati ska folkets viljeyttringar självklart respekteras.

I dag har vi 349 platser i riksdagen. Men om t.ex. bara 50 procent av de röstberättigande röstar i detta val, så innebär det ju att bara varannan väljare vill sätta någon i en riksdagsstol för att representera dem. En sådan riksdag åtnjuter inte folkets förtroende lika mycket. Därmed borde även riksdagsplatserna, och den gemensamma potten för partistöd, i en sådan situation minskas med ungefär hälften. Annars upplevs partierna som en kartell i väljarnas ögon, och konkurrensen stagnerar till förmån för likriktning.

Jag säger inte att just 349 riksdagsplatser är det optimala talet vid just 100 procent valdeltagande. Det kan en grundlagsutredning få grunna på. Men principen borde vara att färre röster innebär färre politiker och färre skattekronor i partistöd. Denna princip är det som gör den fria marknaden så lyckad, och bör självklart inte bara gälla i riksdagen, utan i alla församlingar i Sverige som väljs i allmänna val.

B24. Inför möjligt att rösta via nätet 2014

Motionärer: Ulrika Landergren, Billdal, Ann Molander, Kungsbacka

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för att någon valkrets redan i valet 2010 får möjlighet att pröva röstning via nätet
2. **att** Folkpartiet ska arbeta för att alla röstberättigande ska ha möjlighet att rösta via nätet i valet 2014

Vi vill att Folkpartiet arbetar för att införa möjlighet att rösta via nätet till valet 2014. Det är nu dags att förnya den demokratiska processen genom att man 2014 ska kunna rösta i riksdags- och kommunalvalet elektroniskt. Vi har flera års goda erfarenheter ifrån att kunna deklarera via nätet antingen via e-id eller via utskickad kod. Vi vill därför att Folkpartiet arbetar för och förbereder så att det i valet 2014 går att rösta via nätet. Vi tror att detta skulle kunna leda till ett ökat röstdeltagande. Det skulle också underlätta för utlandssvenskar att delta i valet.

B25. Valsedlar via skrivare

Motionär: Gunnar Andrén, Stocksund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att redan inför de allmänna valen den 19 september 2010 arbeta för att tillhandahållandet av aktuella, korrekta, kompletta och tillförlitliga valsedlar i landets alla vallokaler – inklusive platser med förtidsröstning – sker genom nyttjande av modern datadistributionsteknik.

I allmänna val måste väljaren ha relevant information om partier och kandidater och hur man röstar. Enligt Valmyndighetens erfarenheter från valen den 17 september 2006, utgiven 16 januari 2007, ansåg ”de allra flesta, 99 procent, sig också veta hur man gör när man röstar”.

Men: Allt är inte lika bra. Särskilt illa är att intentionerna bakom 1994 års personvalsreform inte blivit vad som eftersträvades. EU-valen 1999 och 2004 (EU-valet 2009 är inte genomfört när denna motion skrivs) utgör undantag.

Avsaknaden av korrekta valsedlar vid alla förtidsröstningsställen utgör ett betydande – dock ej oöverstigligt – problem. Det lyckliga förhållandet är nämligen att denna brist kan avhjälpas om riksdagen beslutar att före de allmänna valen 19 september 2010 ger Valmyndigheten i uppdrag att utnyttja modern distributionsteknik av valsedlar.

2002 års och 2006 års val kostade – bidrag till kommunernas kostnader medräknade – 216 respektive 229 miljoner kronor. Det antyder att varje besparing är önskvärd. År 2006 trycktes 680 000 000 valsedlar (680 miljoner!) med partibeteckning och/eller kandidater. Att minska detta antal, liksom distributionen till de 5 976 vallokalerna 2002, särskilda röstmottagningsställen oräknade, och 5 783 vallokalerna 2006, samma undantag, är önskvärt. Det skulle också underlätta för partierna.

Ser vi till de senaste riksdagsvalen kan följande (källa: Valmyndigheten) vara intressant (procent):

År	Valdeltagande	Förtidsröstande	Personkryss
1998	81,4	31,2	30
2002	80,1	29,8	26
2006	81,9	31,8	22

Det innebar att vid 2002 års val förhandsröstade 1 605 921 väljare. Vid 2006 års val var motsvarande siffra 1 796 279. Förtidsröstningen omfattar nära nog var tredje avgiven röst. Motsvarande statistik för de tre EU-valen ger följande sifferserie:

År	Valdeltagande	Förtidsröstande	Personkryss
1995	41,6		
1999	38,8	32,4	66
2004	37,9	25,2	59

Eftersom antalet avgivna röster vid EU-valen varit endast respektive 2 727 989, 2 588 514 och 2 584 464 (mot 5,38 miljoner 2002 och 5,65 miljoner 2006) har antalet förtidsröstande varit bara hälften eller mindre jämfört med de allmänna valen, cirka 840 000 år 1999 och 660 000 år 2004.

Däremot är andelen personkryssade valsedlar i EU-valen högre än i andra val. Det finns säkert skilda anledningar – är sannolikt medieexponeringen av toppkandidaterna viktigast – men en anledning kan vara tillgången till personmarkerade valsedlar. Vid EU-valet 1999 blev 14 av de 22 EU-parlamentarikerna personvalda, 2004 hela 15 av 19, sällan observerat av personvalets kritiker. Såväl 1999 som 2004 har väljarna dessutom gjort betydande omkastningar i flera partilistor.

För att kunna göra sådana val, måste väljaren ha tillgång till korrekta valsedlar. Valmyndigheten förser varje väljare med röstkort där det framgår var, när och i vilka val vederbörande kan rösta. Väljaren saknar däremot ofta valsedel med namn.

Genom att på röstkortet från Valmyndigheten anbringa en streckkod för väljaren, som identifierar valdistriktet, skulle en skrivare, kopplad till Valmyndigheten, momentant kunna leverera valsedlarna för de aktuella valen, i korrekta färger, för samtliga registrerade partier. Denna datorstyrda skrivare försedd med gula, blåa och vita valsedlar i skrivarfacken skulle på någon sekund leverera samtliga valsedlar för registrerade partier för rätt valkrets och val samt med registrerade kandidater. Det behövs ett uppdrag till Valmyndigheten att förverkliga denna reform som skulle underlätta för väljarna, för partierna, som skulle spara pengar till skattebetalarna och stärka demokratin.

Slutligen:

1. Partier bör konkurrera med åsikter, inte genom att förhindra att valsedlar finns tillgängliga från alla partier som söker väljarnas förtroende.
2. Det framstår av miljöskäl som oansvarigt att låta trycka miljontals och åter miljontals valsedlar samt att transportera dessa kors och tvärs över landet.

B26. Korta mandatperioderna

Motionär: Johan Strandberg, Garphyttan

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att mandatperioderna bör kortas
2. **att** landsmötet uttalar att småpartispärrarna tas bort
3. **att** landsmötet uttalar att elektronisk röstning bör tillåtas i samband med riksdagsvalen
4. **att** landsmötet uttalar att riksdagskandidater får tillgodogöra sig personkryss från alla valkretsarna
5. **att** landsmötet uttalar att ett obegränsat antal kandidater får kryssas på en lista

Demokratin går att förnya. Kortare mandatperioder kunde exempelvis ge färre svikna vallöften, chans till revansch snabbare och yngre förstagångsväljare. Under de senaste fem åren har regeringen, enligt opinionsinstituten, nästan hela tiden saknat väljarnas stöd. Bäst vore förmodligen att stat och kommuner, i likhet med till exempel aktiebolag och ideella föreningar, genomförde val årligen.

Antalet bortkastade röster borde dessutom minska. En fördel vore att landstingens tre- samt riksdagens fyraprocentsspärr togs bort. För att öka väljarnas makt finns skäl att ett obegränsat antal kandidater får kryssas. Valdeltagandet blir allt lägre. För att motverka nedgången borde, på samma sätt som i Estland, elektronisk röstning tillåtas.

B27. Inför partispärrar på 4 procent

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Sverige inför en partispärr till kommunfullmäktige på 4 procent av väljarnas röster
2. **att** Sverige höjer partispärren för landsting/regionfullmäktige till 4 procent

Tänk dig ett kommunfullmäktige med lika många enfrågepartier som det finns platser. Och att varje enfrågeparti bara har en (1) åsikt i sin hjärtefråga. I alla övriga frågor avstår partiet från att yttra sig. Teoretiskt skulle det kunna fungera, men i praktiken blir det polsk riksdag om uttrycket ursäktas. I mängder av frågor skulle dagsformen på ledamöterna i kommunfullmäktige avgöra om det blir bifall eller avslag.

Lyckligtvis har vi inte denna situation någonstans i Sverige, men tendenserna med fler enfrågepartier ökar för varje år. Som ett exempel har Italiens högsta beslutande församling i många år brottats med svaga regeringar och mängder av småpartier. I februari 2009 införde man en spärr på 4 procent vilket har fått flera småpartier att ingå valteknisk samverkan för att få representation. Troligtvis kommer flera av dessa partier att se vinster i att närma sig varandra också i politiska frågor.

Spärren på 4 procent till Sveriges riksdag är tänkt att motverka fenomenet med enfrågepartier och för att uppmuntra till partisammanslagningar, partisamarbeten och valteknisk samverkan. I svenska landstingsval finns en spärr på 3 procent. I kommunalvalen finns tyvärr ingen spärr. Det är hög tid att åtgärda detta för att förhindra att Italiens situation också uppstår i Sveriges kommuner.

B28. Utjämningsmandat i kommunalval

Motionär: Gunnar Andrén, Stocksund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för ändring i kommunallagen så att uppdelning av kommuner i valkretsar också kräver utjämningsmandat

Vid val till riksdag och landsting/regioner är utjämningsmandat föreskrivet om fler än en valkrets finns. Samma princip bör gälla kommuner – för att varje röst ska vara lika mycket värd och möjligheten att manipulera valresultatet genom olika indelningar i valkretsar förebyggas. Det handlar ytterst om respekten för den enskilde väljaren.

B29. Avveckla landstingen

Motionärer: Kenny Thärnström, Hunnebostrand, Gunilla Stenman, Sotenäs

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att inom regeringen verka för att avveckla landstingen/regionerna och fördela dagens ansvarsområden på staten (länsstyrelse/regionstyrelse) och kommunerna (kommunalförbund).

Landsting/regioner har som huvuduppgifter i dag att ”ta hand om” sjukvård och kommunikationer. Bland sjukvårdsuppgifterna finns bl.a. att driva sjukhus och vårdcentraler. På lokal nivå sköts vissa sjukvårdsområden (äldreomsorgen) av kommunerna. När det gäller kommunikationer sköter staten via Vägverket och Banverket byggnation och underhåll av infrastrukturen: vägar och järnvägar. På lokalplanet finns även kommunalt ansvar för småvägar och lokalgator, främst i samhällen.

Den administrativa överbyggnaden för landsting och regioner omfattar såväl en politisk organisation med direktval av fullmäktige som en professionell tjänstemannaförvaltning.

Kostnaderna för att ”driva” landstingen/regionerna betalas via egna skatter samt statsbidrag.

Landstingen/regionerna är en ”mellanadministration” som saknar relevans i dagens samhälle. Det är en onödig och kostsam politisk och administrativ överbyggnad. Den nyligen avslutade utredningen, med förslag om 9–10 regioner i stället för dagens ”små” landsting, är ett uttryck för, att den nuvarande indelningen inte är relevant i dagens samhälle. Motståndet mot detta regionförslag bottnar mest i ett eget ”revirtänkande” och sannolikt också trolig förlust av närhet till medborgarna. Denna närhet är emellertid redan borta, landstingen ligger ofta ”för långt bort” från medborgarnas vardag. Omstruktureringen inom t.ex. sjukvården sker inte i sällan i strid mot en stor folkopinion (t.ex. Uddevalla sjukhus/Näl). Revirtänkandet, t.ex. att ett antal politiska tjänster skulle försvinna, är inte relevant som skäl för att motsätta sig en förändring.

Utan landsting kan staten ta över ansvaret för de ”stora” sjukhusen, regionsjukhus och liknande (Uddevalla sjukhus, Näl). Mindre sjukhus (Strömstad, Lysekil) kan antingen vara statens ansvar eller läggas under ett kommunalt ansvar, t.ex. ett kommunalförbund, som täcker sjukhusets huvudsakliga upptagningsområde, eller att en enskild kommun tar ansvaret. Patientkostnaderna belastas den kommun från vilken patienten kommer. För att skapa en lokal förankring/insyn i de stora sjukhusens drift kan till varje sjukhusledning knytas ett verksamhetsråd med representation för kommunerna i sjukhusets huvudsakliga upptagningsområde. En sådan lösning skulle lyfta fram kommunerna och ge dem större inflytande (makt) och närheten till medborgarna skulle bli tydligare.

Ansvaret för vårdcentralerna överförs i sin helhet till kommunerna. Detta skulle bl.a. få den positiva effekten att patienter svårligen skulle ”hamna mellan stolarna”. Medborgarna skulle komma närmare beslutsfattarna och sannolikt få större inflytande.

Att staten/kommunerna får ansvar för sjukvården innebär inte att ”driften” av sjukvården måste ske i offentlig regi. Såväl sjukhus som vårdcentraler kan mycket väl drivas av privata aktörer, men under myndigheternas kontroll och ansvar. Ansvar kan inte delegeras.

Eftersom infrastrukturen redan i dag i praktiken är helt statens ansvar finns det egentligen ingen anledning att ha en sär-

skild administration för hur denna infrastruktur ska utnyttjas. Oftast sköts redan i dag kommunikationerna av företag, som upphandlas av landsting/regioner. Denna upphandling kan väl så effektivt skötas av länsstyrelsen eller motsvarande organ i statens regi. Läns/regionstyrelser har ju att tillvarata, att länets/regionens behov och önskemål tillgodoses på ett tillfredsställande sätt. Någon större utökad roll blir det med andra ord inte.

B30. Starka regioner har stark regional identitet

Motionär: Folkpartiet liberalerna Norrbotten

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska ställa sig bakom en fortsatt regionbildning i linje med det beslut som regeringen redan fattat som innebär att även befolkningsmässigt mindre landsting, som till exempel Norrbotten, ska kunna ansöka om att bilda region
2. **att** staten tar ett större ansvar för sjukhusvården

Från Folkpartiet Norrbotten har vi varit kritiska till Ansvarsutredningens slutsatser och den regionalisering av Sverige som utredningen föreslog. Regeringen valde också en annan linje. I stället för de stereotypa Storregioner som ansvarsutredningens skissade på har regionbildningen fått växa fram underifrån. Att Halland och Gotland får bilda region samtidigt som Skåne och Västra Götaland permanentas som region visar att regeringen ser en regionalisering av Sverige framför sig där den regionala identiteten och förankringen hos medborgarna sätts i centrum.

För oss är det viktigt att det regionala utvecklingsarbetet ligger så nära medborgarna som möjligt. Norrbottens förutsättningar är mycket spännande. Vi bor i en del av världen där vi kan samarbeta mer med våra grannar i öst och väst. Här är det viktigt att det finns möjligheter för Norrbotten och gränskommuner att få ökade befogenheter till olika samarbetsinsatser. Detta är bra och det hoppas vi också att Folkpartiet kan ställa sig bakom. I huvudsak vill vi att de nya regionerna ansvara för den sammanhållna regionala utvecklingsuppdragen och andra frågor det regionala organet kan ansvara för bör vara, kultur, trafik-, kommunikations- och andra regionala utvecklingsfrågor.

Men när vi kommer till sjukvården finns det stora strukturproblem. Utvecklingen av sjukvården går fort och det är viktigt att alla i Sverige kan erbjudas högkvalitativ och likvärdig sjukvård. Vi tror inte att lösningen är regioner, eller landsting, detta leder enbart till nya gränser och nya problem för sjukvården. För att garantera en likvärdig sjukvård i hela landet anser vi att sjukhusvården ska förstatligas. Ansvaret för primärvården bör överföras till kommunerna. Detta i kombination med ett husläkarsystem för primärvården är en bra modell för att garantera likvärdigheten i vården i hela landet.

Detta innebär att kvarvarande beskattningsrätt, efter det att skatteväxlingen skett för primärvården gentemot kommunerna och sjukvården gentemot staten, blir kvar i Regionerna. Då de Regioner som redan bildats och de ansökningar som kommer har visat att vi fått väldigt olika stora regioner så är det rimligt att det ska finnas en möjlighet för Regioner att ha olika ansvar och arbetsuppgifter. För de Regioner som vill ta ett större ansvar för trafik- och infrastrukturfrågor eller behålla ansvaret för sjukhusvården måste detta göras möjligt genom avtal med staten.

B31. Regionindelningens genomförande

Motionär: Håkan Welin, Bålsta

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet anser att funktionella motiv ska bilda bas för regionindelningen
2. **att** Folkpartiet markerar att den primärkommunala nivån ska utgöra bas för regionindelningen, inte läns- eller landstingsnivån
3. **att** Folkpartiets ståndpunkt ska vara att regionindelningen i sin struktur tar hänsyn till konkurrensförutsättningar gentemot EU och globalt som motiv för att bygga ett ekonomiskt starkt Sverige
4. **att** Folkpartiets ståndpunkt ska vara att regionindelningen bygger på insikten om en långsiktigt hållbar systematik baserad på tillväxt, funktionella beroenden och framtida utvecklingsmöjligheter
5. **partistyrelsen** ges i uppdrag att arbeta fram en rapport om regionindelningen (hänvisning till partiprogrammet under rubriken ”Att förvalta medborgarnas förtroende”, s. 38, ”Regioner”)

Tillväxtens betydelse i nationell, Europeisk och global mening ökar. Redan på landsmötet 2005 slogs fast att ”Vikten av tillväxt och goda villkor för entreprenörskap och företagande behöver utvecklas” – ”Sverige måste vinnas för insikten om sambandet mellan jobb och företagande i privat sektor och välstånd, att endast privat sektor är skattebas och att enda sättet att få bättre resurser till vård och skola, rättvisa kvinnolöner i offentligt finansierade tjänster etc. är en god tillväxt i den privata sektorn.” (S. 7 i ”Tillväxtagenda för Sverige”).

Det krävs starka och konkurrenskraftiga regioner för att möta utmaningarna i framtiden. SKL skriver att regional och lokal utveckling utgör en bas för Sveriges nationella tillväxt och konkurrenskraft. (SKL: ”Regional utveckling – ett delat nationellt, regionalt och lokalt ansvar) Regeringen uttrycker sig på följande sätt: ”Genom att stärka den lokala och regionala konkurrenskraften, och skapa bättre förutsättningar för företagande, innovationer och investeringar, kan tillväxtpotentialen i hela landet stärkas. Politiska åtgärder som främjar företagande, innovation och förnyelse, kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud, tillgänglighet samt en god servicenivå är nödvändiga för att stärka lokal och regional utvecklingskraft. Den nationella utvecklingskraften är beroende av hur väl de unika förutsättningar som finns lokalt och regionalt tas tillvara av bland annat medborgare och företag.” (Näringslivsdepartementet, Regional tillväxtpolitik)

Skilda typer av funktionella samband utvecklas i olika delar av vårt land. Det är dessa samband som måste ligga som grund för regionindelningen. En genomtänkt och välgrundad insikt om utvecklingen av dessa lokala samband ger för Sverige större konkurrenskraft i Europa och globalt.

Den pågående utvecklingen visar på flera olika förutsättningar för den framtida regionindelningen. De lokala arbetsmarknaderna blir större och spränger vedertagna administrativa gränser. Människor rör sig i sin vardag över allt större avstånd. Planering av infrastruktur, pendlingstrafik och boende kan inte göra halt vid befintliga länsgränser. Produktion och produktionsvillkor skiljer sig alltmer mellan olika delar av landet. Om vi inte skapar förutsättningar för att anpassa tillämpningen av viktiga regelsystem till de förhållanden som råder lokalt och regionalt är risken att vi får

offentliga system av kastrullklippningsmodellen, en modell för alla som inte passar någon. Som exempel på funktionella samband i en framtida region kan nämnas:

- Kunskap och innovation
- Transporter
- Miljöskydd och riskförebyggande åtgärder
- Mänskliga resurser, undervisning, utbildning, sysselsättning och åtgärder för social integration
- Främjande av entreprenörskap, energinätverk och energieffektivitet
- Regionala kluster och polycentrisk utveckling

Långsiktigt starka regioner byggs underifrån med målet mer regionalt självbestämmande, inte strukturell enhetlighet till varje pris. Starka regioner är oerhört intressanta globalt sett, mer än stater, när det söks livskraftiga och expanderande etableringsområden. En utveckling och regional indelning baserad på funktionella samband mellan kommuner och inte på sekundära ekonomier är således grunden för den svenska ekonomin och konkurrenskraften. Detta innebär att basen för regionindelningen måste vara den kommunala nivån, inte landstings- eller länsnivån.

Ansvarsutredningens förslag är inte en landstingskommunal förändringsstrategi. Det är inte heller så att samma motiv till regional indelning kan råda över hela landet. I flera län i dagens Sverige skiljer sig förutsättningarna åt.

En nyritning av den svenska kartan med regioner kan inte följa dagens länsgränser. I annat fall vidmakthåller vi bara Oxenstiernas 400-åriga mall. Vi måste inse detta. Vi måste visa respekt för de olika landsändarnas skilda förutsättningar, och vi måste ta avstamp i framtidens alltmer konkurrensutsatta globaliserade värld!

B32. Utvidga mandatet för de permanenta regionerna

Motionär: Folkpartiet liberalerna Skåne

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att Region Skånes och Västra Götalands politiska mandat ska utökas i framtiden för att innefatta fler politiska ansvarsområden som regionerna är redo att axla

Den 28 januari 2009 meddelande regeringen att Region Skåne permanentas. Det var ett glädjande besked efter tio års väntan och hårt arbete med att utveckla både regionens verksamhets och dess förtroende hos allmänheten.

Regeringens besked betyder i korthet att Region Skåne och Västra Götaland permanentas och Halland och Gotland blir egna regioner medan de andra länen får vänta till efter 2011. Region Skåne får fortsatt ansvar för näringsliv, kultur, kollektivtrafik och andra frågor som har med regional utveckling att göra.

I överenskommelsen ingår att det inte är aktuellt med någon mer överföring av mer makt till regionerna från staten, förutom på kulturområdet. Men en utredning ska tillsättas som ser över den statliga förvaltningen på regional nivå.

Det är synnerligen angeläget att Folkpartiet är fortsatt progressivt i utvecklingen av Sveriges regioner. Vi måste fortsätta att arbeta för ett livskraftigt Sverige där subsidiaritetsprincipen, som innebär att beslut möjligt fattas så nära de berörda medborgarna som möjligt, får ett starkt genomslag. Nu när Region Skåne och Västra Götaland är permanentat är det därför dags att ta nästa steg för att vidareutveckla de regioner som kommit längst. Ett utvidgat politiskt mandat kan t.ex. innefatta arbetsmarknadsfrågor, miljöfrågor och ytterligare utvecklingsfrågor.

B33. Försäkringskassan ska betala böter till den enskilde vid sen utbetalning

Motionär: Gilbert Tribo, Kristianstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet verkar för att Försäkringskassan ska betala en förseningsavgift till enskild person som drabbas av orimligt långa handläggningstider

För ett drygt år sedan inleddes Justitieombudsmannens (JO) granskning av Försäkringskassan efter att de tagit emot rekordmånga anmälningar om långsamma och otydliga handläggningar. JO-anmälningarna mot myndigheten ökade med drygt 65 procent under perioden augusti–december 2008 och JO beslutade därför på eget initiativ att inleda en granskning av Försäkringskassan.

Redan då konstaterade man att de kaotiska problemen berodde på den omorganisation som Försäkringskassan genomfört sedan landets 21 försäkringskassor slogs ihop. JO konstaterar att Försäkringskassan har åsidosatt de förvaltningsrättsliga kraven vid sin omorganisation, kraven som ställs på myndigheten bland annat i frågor som rör snabbhet, service och tillgänglighet.

I beslutet sammanfattar JO att många har fått vänta orimligt länge på sin sjukpenning eller föräldrapenning eftersom handläggningstiderna har varit så långa. Detta är helt oacceptabelt. För en stor del av landets befolkning är socialförsäkringsersättning, till exempel barnbidrag, föräldrapenning, pension och sjukpenning, av stor betydelse för den egna försörjningen.

Bortsett från att Försäkringskassan omgående måste ta tag i sina organisatoriska problem bör det samtidigt införas ett vitesförfarande. Detta vitesförfarande innebär att Försäkringskassan ska betala vite till den enskilde individen som drabbas av fördröjd handläggning eller försenade utbetalningar. Den enskilde medborgaren ska inte behöva stå med mössan i hand och acceptera vilket beteende som helst. Därtill så är det ju vanligt förekommande att alla vi andra får betala straff- och förseningsavgifter när vi inte sköter våra ekonomiska åtaganden, och detsamma ska givetvis gälla staten och dess ekonomiska åtaganden gentemot den enskilde.

B34. Utannonsera statliga tjänster som myndighetschef

Motionär: Tommy Lundkvist, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** alla statliga tjänster som myndighetschef utannonseras (utom de tjänster som riksdagen beslutar ska undantas)
2. **att** de politiskt tillsatta statliga myndighetscheferna ska ha en mandatperiod på 4 år som sammanfaller med riksdagens mandatperiod

Grundprincipen ska vara att statliga tjänster som myndighetschef ska tillsättas utan att regeringen gynnar partikamrater. Däremot ska generaldirektören för de politiskt viktigaste myndigheterna vara lojal med regeringen. I annat fall kan

generaldirektören försvåra för regeringen att genomdriva sin politik. Riksdagen ska besluta vilka myndighetschefer som ska undantas från grundprincipen om politiskt oberoende.

B35. Höj IT-nivån på Sveriges myndigheter!

Motionär: Gunilla Gustafsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** IT-nivån höjs på Sveriges myndigheter så att dessa verktyg används på ett snabbt och effektivt sätt till nytta för landets medborgare och till nytta för dem som myndigheterna kommer i kontakt med inom ramen för sitt verksamhetsområde
2. **att** arbetet med den s.k. 24-timmarsmyndigheten utvecklas, förnyas och får kraft på nytt

Sverige har haft en god start i arbetet med den s.k. 24-timmarsmyndigheten som innebär att medborgare ska kunna få tillgång till offentlig service 24 timmar om dygnet. Tyvärr verkar det arbetet och de stora visionerna ha saktat in.

Nu gäller det mer än någonsin att fortsätta driva arbetet mot goda, effektiva verktyg i medborgarnas tjänst.

För att kompetensen inte ska ligga helt i händerna på leverantörer så bör myndigheterna själva ha god kompetens inom området. Mindre leverantörer ska också kunna lägga anbud i offentlig upphandling. Dessa regler och procedurer måste underlättas.

Sverige har tagit fram mobiltelefonen och mobilnäten. Vi ses som världsledande inom telekom. Samma sak när det gäller Internetbaserade verktyg. Utvecklingen har drivits av privata företag och av satsning på offentliga verktyg. Telekomsektorn svajar i lågkonjunkturen och IT-bubblan slog till i början på 00-talet och företagen som tar fram nya verktyg har minskat. Om vi satsar på att utveckla myndigheternas kompetens inom IT-området och myndigheternas investeringar inom området kommer det också lyfta branschen kompetensmässigt och med fler arbetstillfällen.

B36. Försvara den representativa demokratin

Motionär: Lars Persson, Sundsvall

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet avvisar grundlagsutredningens förslag om förstärkt folkinitiativ
2. **att** möjligheten att genomdriva folkomröstningar genom folkinitiativ avskaffas

Grundlagsutredningen har nyligen lanserat ett förslag som innebär en förändring när det gäller kommunala folkomröstningar som arrangeras efter så kallade folkinitiativ. Enligt förslaget kan en *minoritet* av befolkningen (10 procent) och en *minoritet* av kommunfullmäktige (34 procent) genomdriva att en folkomröstning ska hållas i kommunen.

Erfarenheten när det gäller kommunala folkomröstningar som tillkommit efter folkinitiativ har varit relativt negativ. Av de cirka 75 folkinitiativ som väckts sedan folkinitiativet infördes 1994 har endast fyra lett till folkomröstning. Slutsatsen av detta är att folkomröstning sällan är ett bra sätt att låta avgöra frågor på.

Trots detta så föreslås nu en kraftig utökning av folkinitiativet. Jag menar därför att det är dags att göra ett vägval: Ska vi förändra och bygga ut ett system som visat sig inte vara fungerande, eller ska vi nu bestämma oss för avskaffa ett verktyg som är verkningslöst?

Grunden för den svenska demokratimodellen är den representativa demokratin. Låt oss arbeta utifrån den för att vitalisera demokratin.

B37. Inför kommunal parlamentarism

Motionär: Olov Lindquist, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska agera för en ändring av kommunallagen, innebärande att kommun-, landstings- och regionstyrelserna enbart består av de partier som bildar majoritet och att detta genomförs i första hand som en försöksverksamhet i vissa kommuner

Framförallt under de senaste mandatperioderna har det pågått olika försök till att vitalisera demokratin. Förslagen har varit många, en del som genomförts har varit bra, andra mindre bra. En del har kanske till och med varit dåliga. Jag vill med den här motionen ta sikte på att göra landets alla fullmäktigeförsamlingar till ett mer levande organ, samtidigt som ”regeringsmakten” synliggörs på ett mer tydligt sätt, dvs. jag vill föreslå en form av kommunal parlamentarism.

I riksdagen finns en tydlig regeringsmakt. Regeringen är utsedd av en majoritet av riksdagspartierna och det är endast någon eller samtliga av dessa majoritetspartier som är representerade i regeringen. I kommuner, landsting och regioner är det precis tvärtom. I de ”regeringsorgan” som finns i dessa församlingar, alltså kommunstyrelse m.fl., finns företrädare för både majoritet och opposition och när ärenden sedan når det högsta beslutande organet, fullmäktigeförsamlingen, så sker en inte alla gånger så upplyftande debatt, där utgången dessutom är given från början.

Om det skulle vara så att ”regeringsorganet” endast bestod av majoritetspartierna och oppositionen inte hade tillgång till detta, utan i stället var ”tvungna” att lägga sina förslag direkt i fullmäktigeförsamlingarna, så skulle dessa bli ett mer levande organ med en troligtvis mer spännande debatt. Jag menar inte att det här förslaget på något sätt är någon mirakelmedicin på hur demokratin vitaliseras, men jag anser ändå att det är ett värde i att tydliggöra ”regeringsrollen” och att på alla sätt försöka få igång ”insomningsorganet” fullmäktige. Jag föreslår därför en försöksverksamhet i enlighet med motionens intentioner.

B38. Karantän för ministrar m.fl.

Motionärer: Agneta Berliner, Västerås, Anette Gerhardsson, Arboga, Camilla Lindberg, Borlänge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att karantänsregler införs för statsråd och högre tjänstemän i regeringskansliet innan de börjar ett nytt arbete.

Det är viktigt för demokratin att allmänheten har ett högt förtroende för statsråd och högre tjänstemän i regeringskansliet. I detta ligger att det inte får förekomma misstankar om att uttalanden och beslut av ett statsråd när hon/han ingick i regeringen påverkas av förväntningar av en framtida anställning hos ett företag eller organisation. Allt behöver även göras för att minska risken för, och undanröja misstankar om, att ett

f.d. statsråd eller högre tjänsteman otillbörligt använder sig av information från sitt tidigare uppdrag vid en anställning hos ett företag eller organisation. Detta även för att förhindra att de statliga företagens affärshemligheter, såväl som annan information, sprids vidare vid så kallade sidbyten.

Ett sidbyte får inte rubba allmänhetens förtroende för att ett f.d. statsråd utövat sitt uppdrag helt utan hänsyn till kommande anställningsmöjligheter. Inte heller ska ett f.d. statsråd i sin nya anställning ha särskilda fördelar i kontakterna med företrädare med staten.

I Sverige finns enbart karantänsregler för de personer som lämnar Riksbankens direktion. I övrigt gäller, för statsråd såväl som för offentliganställda som lämnat tidigare befattningar, bestämmelser om tystnadsplikt enligt sekretesslagen och lagen om skydd för företagshemligheter samt insiderstrafflagens bestämmelser om användning av så kallad insiderinformation. Jag anser inte att detta är ett tillräckligt starkt regelverk och att det svenska systemet speglar en naivitet inför risken för otillbörlig användning av insiderkunskap om politiska och förvaltningsmässiga beslut och förhållanden. Olika typer av karantänsregler finns i andra länder som Frankrike, Norge och Storbritannien.

Jag anser att statsråd och högre tjänstemän vid regeringskansliet bör sitta i karantän, med statlig lön under tiden, innan de tillträder ett nytt arbete, i näringslivet eller som t.ex. PR-konsult eller lobbyist.

B39. Arbetslinje också för tidigare riksdagsledamöter

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska ta ställning för att inkomstgarantin för tidigare riksdagsledamöter ska kortas från max 15 år till max 2 år.

Syftet med inkomstgarantin är att skapa en ekonomisk trygghet för en avgången ledamot i den omställningssituation som uppstår när han eller hon lämnar riksdagen. Garantin är inte avsedd som en varaktig försörjning. Så står det i § 1 i lagen om inkomstgaranti för tidigare riksdagsledamöter.

§ 5 säger bl.a. att inkomstgarantin för den ledamot som lämnar riksdagen efter en sammanlagd tid av minst sex hela år i riksdagen gäller längst till ingången av den månad då ledamoten fyller 65 år om han eller hon uppnått 50 års ålder.

Nästan 140 miljoner kronor kostar försörjningsstödet till tidigare riksdagsledamöter under en mandatperiod. Alla partier utom Kristdemokraterna och Socialdemokraterna tycker att systemet bör ses över.

Ovanstående system är orättvist och bidrar till att svenska folkets förtroende för samtliga politiker på alla nivåer raseras. Jag vädjar till Folkpartiets landsmöte att driva på så att ett rättvist trygghetssystem för Sveriges riksdagsledamöter som också har acceptans hos väljarna införs.

B40. Tillåt icke-parlamentariker i riksdagsutskott

Motionär: Johan Strandberg, Garphyttan

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att icke-parlamentariker bör få ingå i riksdagsutskotten

I och med att partiernas medlemsantal blir allt lägre, försämras förmodligen rikspolitikerna. En lösning vore att även icke-parlamentariker fick ingå i riksdagsutskotten.

Meddelarfrihet

B41. Vårdanställda ska inte tystas – yttrandefrihet också i privata vårdföretag

Motionärer: Birgitta Rydberg, Stockholm, Lennart Gabrielsson, Sollentuna, Claes Jägevall, Tibro, Håkan Lindh, Skellefteå, Gert Ohlsson, Karlstad, Mats Persson, Lund, Jens Sundström, Luleå, Gilbert Tribo, Kristianstad, Carina Östansjö, Bollnäs

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet medverkar till att belysa hur lagstiftningen behöver utvecklas för att underlätta att anställda i offentligt finansierade vårdverksamheter som drivs i aktiebolagsform får samma meddelarfrihet som finn i offentligt driven verksamhet

Vården toppar ofta listorna över instanser i samhället som vi svenskar har störst förtroende för. Så bör det också vara. Vi anförtror vården vår och våra älskades hälsa och liv, räknar med att den finns när vi behöver den, med läkare och sjuksköterskor som vet vad de gör. Och vi litar på att felaktigheter upptäcks och rättas till.

Peter Magnusson på Södertälje sjukhus och andra som larmar om missförhållanden är därför skyddade av de finaste lagar vi har. Grundlagarna ger frihet att meddela sig med journalister och andra, och rätt till anonymitet. Ingen får efterforska vem som har berättat och de är skyddade mot efterföljder.

För Peter Magnusson, som slog larm om uppfattade rasistiska attityder på Södertälje sjukhus, gäller detta grundlagsskydd. Sarah Wägnert däremot, som avslöjade chockerande brister på ett äldreboende på 90-talet, gav namn åt ”Lex Sarah” men omfattades själv inte av meddelarfriheten. Hon arbetade för ett privat vårdföretag.

Här kunde våra liberala värderingar ha kolliderat. Framväxten av alternativ i vården har betytt oerhört mycket för patienter som kan välja vårdgivare, personal som kan byta arbetsgivare, och för kvaliteten i vården genom konkurrens om idéer.

Men det är ett problem när privata aktiebolag utför vård och andra offentliga uppgifter och kan hänvisa till affärshemligheter för att såväl hindra medarbetare från att avslöja eventuella missförhållanden, som efterforska vem som står bakom eventuella avslöjanden.

Aktiebolagslagen ger alla privata företag den rätten – naturligt i konkurrensutsatta branscher där man verkar på en fri marknad. Men inte i vården och välfärden som finansieras med våra gemensamma skattepengar och utförs på uppdrag av oss demokratiskt tillsatta politiker.

Aktiebolagen och marknadsekonomin i stort var liberala landvinster som möjliggjorde stora mänskliga framsteg. Vår första svenska aktiebolagslag kom till under det liberala reformskedet vid mitten av 1800-talet.

Men tryckfriheten är inte bara en finare lag utan har också

äldre anor. 1766 tog Anders Chydenius initiativ till vår tryckfrihetsförordning, inklusive anonymitetsskydd. Tryck- och yttrandefriheten har sedan utvecklats (jämte en del bakslag av kunglig karaktär) med bl.a. meddelarfriheten, till två grundlagar, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

Som liberaler gläds vi över utsikten att grundlagsbrott som att efterforska källor, ska kunna leda till straffpåföljd. Vi gläds också över själva debatten kring meddelarskyddet. Våra svenska grundlagar har länge haft en alldeles för svag ställning i våra domstolar – och hos oss svenskar.

Vi behöver gå ännu längre för att säkerställa att meddelarfriheten gäller i hela vården. Vi kan inte ge valfrihetens belackare onödiga argument om att privata alternativ i vården inskränker medarbetarnas grundlagsenliga rättigheter och indirekt äventyrar patientsäkerhet och vårdkvalitet.

Krav på meddelarskydd i våra vårdavtal kan förvisso leda till att företag som missköter sig åker ut, men det ger inte medarbetarna rättsligt skydd mot efterforskning och repressalier.

Aktiebolagslagen måste därför kompletteras med meddelarskydd. Regeringen måste snarast låta utreda en sådan möjlig reglering för medarbetare i privata företag inom offentligt finansierad verksamhet som annars i egenregi skulle omfattas av meddelarskyddet.

De som blåser i visslan och avslöjar brister i patientsäkerheten eller problem på arbetsplatserna visar ett mod och en initiativförmåga som behövs i hela vården.

B42. Meddelar- och yttrandefrihet för personal i skattefinansierad verksamhet

Motionär: Sven Jägervall, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** meddelar- och yttrandefrihet införs för anställda i all skattefinansierad verksamhet
2. **att** offentlighetsprincipen införs inom all vård. och omsorgsverksamhet
3. **att** utnyttjande av meddelar- och yttrandefrihet ej får utgöra grund för arbetsrättsliga åtgärder

Skattefinansierad verksamhet utförs i ökad utsträckning i andra driftformer än av stat, kommun/landsting eller motsvarande. Till skillnad från offentliganställda saknar dock anställda inom andra driftformer grundläggande meddelar- och yttrandefrihet.

Det är orimligt att brister inom vård och omsorg, arbetsmiljö, jämställdhet, arbetsrätt, ekonomisk verksamhet m fl. är att anses som affärshemlighet som kan och bör undanhållas medier eller skattebetalarkollektivet. Inom vård och omsorg är det orimligt att skattebetalarkollektivet, brukare eller anhöriga m.fl. är beroende av det offentliga för att få insyn i verksamheten. Rimligt är att möjligheten till insyn är likvärdig oberoende av driftform. Kontrollen av att skattemedel används på ett ändamålsenligt sätt är en förutsättning för skattesystemets legitimitet.

B43. Vidga meddelarfriheten

Motionärer: Lars Åhman, Skellefteå, Martha Berggren, Skellefteå, Helmi Berggård, Skellefteå

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att grundlagsskyddad meddelarfrihet garanteras för all skattefinansierad skolverksamhet.

Liberaler har ett storslaget arv att förvalta kring tryck- och yttrandefrihet med ikoner som Anders Chydenius och Peter Forsskål. Detta arv behöver vi utveckla.

Offentligt anställda har sedan 1700-talet grundslagsskydd via meddelarfriheten när det gäller att påtala brister och missförhållanden. Meddelarfriheten har hjälpt till att utveckla offentlig verksamhet och genomlysa den verksamhet som bygger på vår gemensamma finansiering. Tyvärr värnas inte denna del i den utsträckning som behövs ute i kommunerna. I Skellefteå har Folkpartiet fått fullmäktige att uttala vikten av meddelarfriheten, och att kommunanställda kontinuerligt informeras om den. Folkpartiet interpellerar också flitigt i frågan och övertramp som vi får kännedom om.

Meddelarfriheten gäller däremot inte inom privat skattefinansierad verksamhet. Det gäller bl.a. för friskolor som i dag oftast drivs som aktiebolag. Inom sjukvården har man däremot löst konflikten för personalen mellan patient och arbetsgivare där sjukvårdspersonal kan anmäla missförhållanden till Socialstyrelsen och ansvarsnämnd.

Det är illa att utbildningen missats på detta sätt i lagstiftningen. Ingen hänsyn tas till att man i skolan bedriver en helt annan typ av verksamhet där elevens bästa, inte aktiebolagets, ska sättas främst.

B44. Bristfälligt skydd för dem som avslöjar oegentligheter och brott

Motionärer: Anders Jonell, Torslanda, Bengt Eliasson, Åsa

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att riksdagsgruppen för Folkpartiet liberalerna bör ta initiativ till en översyn av befintliga regelverk jämte förslag på kompletterande dito

Konkurrensen är i dag inte bara hård utan närmast mördande och delar av orsaken till finanskrisen har sitt direkta ursprung i galopperande girighet. Trots detta är i stora delar marknadsekonomin i allt väsentligt att föredra framför den planstyrda dito där oegentligheter, korruption och övergrepp har visat sitt rätta jag under större delen av 1900-talet. Men en hygglig sak kan alltid göras bättre.

Att påtala brister i välfärden är känsligt även i den offentliga sektorn. Trots meddelarfrihet och lagar som Lex Sarah och Lex Maria, går det ofta illa för anställda som slår larm om missgrepp och oegentligheter. Förutom uppsägningar är det vanligt med omplaceringar och olika former av utmobbning. Inom sjukvården har det ägt rum ett flertal uppmärksammade fall under de senaste två åren och enligt arbetsgivarnas uppfattningar har medarbetare uppträtt illojalt då whistleblower-personerna anses ha brutit mot villkoren i sin anställning.

Whistleblower brukar den kallas som larmar om missförhållanden i den egna organisationen vilket mycket sällan gynnar arbetstagaren. Lojalitetsplikten för privatanställda medför en i princip generell tystnadsplikt för allt som kan skada arbetsgivaren. Avgörande för om man ska kunna implementera ett effektivt whistleblower-samhälle är att det finns

tydliga regler kring skyddet för angivaren. I ett fall där den enskilde anger ledning eller annan i företaget utan tillräckligt skydd, blir följden i värsta fall att den anställde mister sin anställning. En whistleblower-funktion ska inte ses som ett angiverisystem, utan i stället kommuniceras såsom att de anställda och företaget/organisationen skyddas från att utsättas för ekonomiska oegentligheter och på sikt riskera företagets långsiktiga överlevnad.

Allt fler företag i Sverige, speciellt amerikanska, inför ett s.k. whistleblower-system, vilket ökar oddsen för anställda att anmäla lagbrott och oetisk verksamhet på arbetsplatsen. I såväl Norge samt Storbritannien finns i dag lagstiftning som skyddar anmälaren. I Sverige finns i dagsläget inte något tillförlitligt system som skyddar en anställd som agerar whistleblower. Datainspektionen diskuterar att personuppgifter i whistleblower-sammanhang, ska vara begränsade och kopplat till särskilt tillstånd och enbart tillåtet när det gäller ”allvarliga oegentligheter” Det är inte klarlagt vad datainspektionen mer konkret menar med detta.

Integritetspolitik

B45. Integritetskonsekvensutredning

Motionärer: Birgitta Ohlsson, Stockholm, Helena Bargholtz, Lidingö, Peter Blomquist, Stockholm, David Ekstrand, Uppsala, Solveig Hellquist, Sörberge, Erik Jennische, Stockholm, Henrik Johansson, Umeå, Peter Kjällkvist, Norrköping, Martina Lind, Stockholm, Nina McEvenue, Stockholm, Barbro Westerholm, Stockholm, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** en ny tilläggsmening införs på sidan 20 i partiprogrammet: ”Krav på integritetskonsekvensutredning bör införas inför varje beslut om offentliga och halvoffentliga system som kan påverka medborgarnas personliga integritet.”

Var vi än befinner oss som individer lämnar vi efter oss så kallade elektroniska fotspår. Telefonsamtal, mejl, sms, boklån eller uttag av pengar från automat är samtliga exempel på elektronisk kommunikation. Våra intressen, vänner, livsstilar, ideologiska preferenser med mera blir lätt offentliga och kan missbrukas.

Parallellt med att den tekniska utvecklingen går framåt rekordsnabbt ökar också möjligheterna att bruka och samla in denna information. EU-direktiv om obligatorisk lagring av information om vilka vi skickar sms, ringer och mejlar till kopplat till var vi befinner oss geografiskt när vi nyttjar mobilen är bara några få av många tecken på denna utveckling. Alltfler programvaror som kartlägger våra beteenden tas fram. Detta kombinerat med läckande databaser nedmonterar möjligheten att väl skydda den enskilde individens rätt till sin egen privata sfär.

Därför bör system införas för att minimera mängden e-fotspår samt bygga system som förhindrar dessa. I analogi med miljökonsekvensutredningar, som det redan finns krav på inför beslut som kan påverka miljön, ska det finnas krav på att genomföra en integritetskonsekvensutredning före beslut som kan påverka medborgarnas personliga integritet.

B46. Gör en övergripande integritetsutredning och översyn

Motionärer: Hendrik Andersson, Boden

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att beställa en övergripande och jämförande utredning gällande den grad av övervakning och påverkan av den personliga integriteten som människan i dag utsätts för, från någon eller några som står fria från de övervakande bolagens och statens inflytande,
2. **att** Folkpartiet liberalerna kraftfullt ska verka för att den personliga integriteten i Sverige ska värnas och försvaras

Befolkningen i världen utsätts för allt mer övervakning, i allt fler sammanhang. Sverige är inget undantag, även om vi ännu inte kommit till ett slentrianmässigt övervakande av gator, torg med mera. Däremot finns det oroväckande tendenser i form av allt fler ansökningar om att få använda teknisk bevakningsutrustning i allt fler sammanhang. Jag föreslår därför att man beställer en övergripande utredning gällande den grad av övervakning och påverkan av den personliga integriteten som människan i dag utsätts för. Förhoppningsvis kan man hitta någon eller några som står fria från de övervakande bolagens och statens inflytande att utföra detta uppdrag. FRA, Ipred och telekompaketet är bara toppen på ett isberg, det finns mer!

Exempel på frågor som det vore intressanta att få svar på: Hur är den personliga integriteten bevarad i dag, jämfört med lämpliga hållpunkter i historien. Hur är det i Sverige, jämfört med andra länder, utvalda för att få en representation både i goda och dåliga exempel? Hur förhåller det sig i stad kontra landsbygd? Tv kontra tryck, och ”verklig” värld kontra digital? Har vi den typ av samhälle vi vill ha, sett ur ett integritetsperspektiv? Denna utredning skulle kunna bli grunden till en slags barometer, som med jämna mellanrum mäter ”integritetstrycket” i Sverige och världen.

B47. Den personliga integriteten i informationssamhället

Motionär: Ulf Keijer, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska genomföra en make-over så att partiet åter ska upplevas som den tydligaste motkraften till övervakningssamhällets framväxt i svenskt samhällsliv
2. **att** partistyrelsen som ett led i detta ges i uppdrag att åter ta upp, sammanställa och redovisa inkomna samrådsvar från 2008, och sedan vidarebearbetar dessa för ett förnyat och mer radikalt ställningstagande med utgångspunkten att den personliga integriteten så långt möjligt i alla sammanhang ges ett administrativt och rättsligt skydd, såvida inte säkerhetsintressen, vitala samhällsfunktioner och andra allmänt erkända överordnade värden i ett liberalt samhälle – dessutom i lag noga angivna fall och efter domstolsprövning – motiverar undantag

Folkpartiet liberalerna, med rötter i upplysningstiden och frisinnet där individens självständighet och integritet sattes före överhet och ekonomiska intressen, har ett särskilt ansvar för att debatten fördjupas i en tid när IT och kommunikationsteknologi kraftfullt förändrar livsrummet för den enskilde

individen och den personliga integriteten sätts i fara.

Det omfattande samråd som Folkpartiet liberalerna genomförde våren 2008 har inte fått några särskilda effekter på den politik Folkpartiet uppfattas föra inom området IT och den personliga integriteten. Genomarbetade samrådsförslag har så vitt kan konstateras knappast påverkat Folkpartiets inriktning. Men synpunkterna från samrådet är fortfarande helt aktuella.

Huvudbudskapet i denna motion är att Folkpartiet liberalerna ska upplevas som den tydligaste motkraften till övervakningssamhällets framväxt i svenskt politiskt liv.

Folkpartiet liberalerna bör inta en mer radikal position när det gäller integritetsfrågorna än i dag och återuppväcka och vitalisera sitt historiska ställningstagande för den personliga integriteten. Det leder i sin tur till att Folkpartiet konsekvent ska inta en tydlig kritisk hållning till beslut och kompromisser som riskerar att leda till mer övervakning av den enskilde, både från överhetens och dess myndigheters sida och till integritetsgenombrott från allsköns ideella och kommersiella intressen.

Att värna säkerhet, internationellt, nationellt och för individer är viktiga uppgifter för regering och myndigheter. Men att som nu sker, låta säkerhetsintressena överordnas medborgarnas berättigade krav på en skyddad sfär och deras självklara övertygelse att staten värnar den personliga integriteten, är på sikt förödande. Sverige har under lång tid byggt på tillit mellan styrande och styrda. Med den väg som nu även Folkpartiet liberalerna tycks ha slagit in på ligger bristande medborgerlig tillit och undersåtlig rädsla i farans riktning.

Internets näst intill oändliga spridningsmöjlighet skapar en situation där information, vare sig den är sann eller falsk, ständigt finns tillgänglig för användning, tolkning och exploatering. Den nya tekniken skapar skrämmande möjligheter till intrång i den enskilde individens privatliv: från en nyfiken individ, ett kommersiellt företag, en kriminell organisation med stämplingsambitioner, en nitisk myndighet, dess nyfikna medarbetare eller bara en sensationslysten journalist.

Tidigare fanns den sociala kontrollen i gruppen/lokalsamhället. I dag har denna kontrollerande funktion i allt väsentligt övertagits av regeringsmakten och dess funktionärer i myndigheter och andra organ. Funktionärerna utnyttjar givetvis de verktyg som finns tillgängliga. Informationsteknologin erbjuder möjligheter till övervakning till mycket låga kostnader. Informationssamhället tenderar till att till en början utvecklas till ett mjukt övervakningssamhälle som på längre sikt möjligtvis inte längre kan styras från ett överordnat demokratiskt perspektiv.

Kunskapen om IT-teknikens möjligheter och faror är begränsad hos politiker som ska företräda allmänintresset. Intressegrupper, myndigheter och organisationer har stora möjligheter att driva sina intressen i frågor som kan låsa ställningstaganden för lång tid framöver. Vi behöver ett individuellt skalskydd, som bara kan brytas enligt tydlig ändamålsenlig lag och efter domstolsprövning. Kännbara sanktioner bör kunna utdömas vid intrång. I Grundlagsutredningen har inte IT- och integritetsfrågorna fått den belysning som krävs för ett tryggt folkstyre i ett föränderligt IT-samhälle.

Jag anser att Folkpartiet liberalerna på nytt ska ta upp frågan om den personliga integriteten på en prioriterad agenda, och på ett fördjupat sätt sammanställer och redovisar resultaten av det samråd som tidigare genomförts och drar de konsekvenser som en liberal politik på detta område kräver.

B48. Se över den personliga integriteten på Internet

Motionär: Ylva Mjärdell, Luleå

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att se över möjligheten för att stärka den personliga integriteten på Internet så att människor inte kränks

I svallvågorna efter Arbogamorden då två små barn mördades lades hela förhörsprotokollet ut på Internet och Pirate Bay där sedan bilderna ur dessa spreds som en löpeld bortom allt sunt förnuft och sans i det man kränkte, sårade och skadade. Offentlighetsprincipen står inte över de skyldigheter vi har att skydda brottsoffer som har det svårt nog i alla fall. Att kanske generationer av anhöriga till de mördade barnen ska plågas och sakna sina rättigheter i all evighet är inget annat än bortom absurdum och ingen offentlighetsprincip i världen kan berättiga att så sker! Bilderna på de mördade barnen i Arboga lades senare ut på en annan Internetsajt där man ritade Jokerns ansikte över ett utav barnens ansikten i det man hånade dem hur de såg ut efter sin död. Offentlighetsprincip i all ära men ska vi tillåta djungelns lagar då det gäller Internet i det vi är allt annat än mänskliga?

Ska vi tillåta oss att bli till barbarer i det vi frossar i andra människors tragedier och olycka och komma undan med det genom att hävda offentlighetsprincipen? Hur påverkas våra barn och unga då de sitter vid datorn och surfar ute på Internet i det de matas med allt hemskare bilder, allt hemskare filmer och finner det självklart och naturligt? Ingen offentlighet i världen får som fallet i Arboga tillåtas skada och kränka andra människor som skett igen. Ingen utav oss vill väl att dem vi älskar, våra anhöriga efter sin död ska kränkas i all sin nakenhet och försvarslöshet på ett godtyckligt sätt ute på Internet, eller hur?

Hur vi löser att detta inte kan ske igen är en bagatell i sammanhanget, huvudsaken är att vi gör det! Om det sedan sker genom ändrad tillämpning, tillägg eller förändrad lagstiftning är ovidkommande så länge vi visar att vi har förstånd nog att stå upp för dem som är försvarslösa, dem som sörjer, brottsoffren och dem som bortom sin död inte längre kan stå upp till sitt försvar. Att inte så göra vittnar om en värld där etik och moral allt mer saknas, en värld och ett samhälle där isarna breder ut sig i människors hjärtan fortare än dem i Arktis smälter. Uppkalla en ny rättspraxis efter de små barnen i Arboga som förlorade sina liv men för alltid kommer bli hågkomna av det goda som kom ur deras allt för korta liv. Förhindra att detta sker igen vare sig det gäller mördade eller döda barn eller vuxna, ge mening till det som saknar all mening, vänd det onda till något gott genom att förhindra att man kränker och skadar dem som lider nog som det är.

Lys upp Max och Sagas minne som en påminnelse för oss alla om att våra rättigheter aldrig någonsin kan stå över våra skyldigheter Det är det minsta vi kan göra.

B49. Skydd av integritet och utestängning på informationsmedium

Motionär: Gunilla Almesåker, Linköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att regeringsformen kompletteras med ett skydd för medborgaren att behålla sin rätt

B

till information via Internet (eller motsvarande informationsmedium) utan inskränkning och därmed inte kunna utestängas från information

2. **att** Folkpartiet ska verka för att regeringsformen ska kompletteras med ett stadgande av innebörd att varje medborgare är skyddad gentemot det allmänna mot intrång som sker i hemlighet eller utan samtycke och som i betydande mån innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden
3. **Integritetsskydd** och hindrande av utestängning bör införas i grundlagen. I informationssamhället ökar risken att den personliga integriteten kränks och att personer lättare än tidigare rent tekniskt kan utestängas från information via Internet, som är ett överlägset informationsmedium. Lagstiftning och andra åtgärder som syftar till att stärka skyddet för den personliga integriteten och skydd mot avstängning bör införas. Följande åtgärder har tidigare föreslagits av en statlig utredning i ett betänkande:

Regeringsformen kompletteras med ett nytt stadgande av innebörd att varje medborgare är skyddad gentemot det allmänna mot intrång som sker i hemlighet eller utan samtycke och som i betydande mån innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden.

I brottsbalken införs en bestämmelse om olovlig fotografering, som i princip gör det förbjudet att utan lov fotografera eller filma personer som befinner sig på platser dit allmänheten inte har insyn.

Regeringen bör årligen lämna information till riksdagen om utvecklingen på integritetsskyddsområdet, Datainspektionens roll bör breddas och utvecklas och en nämnd eller ett råd med uppgift att vaka över integritetsskyddet på hela samhällsområdet bör inrättas om utvecklingen ger anledning härtill. (Källa: *Skyddet för den personliga integriteten – Bedömningar och förslag*, SOU 2008:3.)

Betänkandet ovan anger att regeringsformen ska kompletteras med ett stadgande av innebörd att varje medborgare är skyddad gentemot det allmänna mot intrång som sker i hemlighet eller utan samtycke och som i betydande mån innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Betänkandet vill skydda den enskilde, vilket är bra.

Vid tiden för framtagandet av betänkandet hade inte diskussioner kommit upp om att en användare av ett informationsmedium kan bli avstängd. I dagens IT-samhälle saknas ett skydd från att kunna bli avstängd som användare av ett informationsmedium som t.ex. Internet. Det borde vara en medborgerlig rättighet att kunna ha fri tillgång till Internet för att få information och yttra sig genom det.

Ta t.ex. det av EU-parlamentet behandlade telekomdirektivet som bl.a. föreslår att en person genom domstolsbeslut kan bli avstängd från att använda Internet (tillägg 128). Ett förslag som inte tillhör ett demokratiskt samhälle. Till försvar kan nämnas att det ursprungliga förslaget var mycket sämre. Ingen person ska kunna bli avstängd från ett informationsmedium. Det ska vara en medborgerlig rättighet, som inte ska kunna inskränkas.

Jag anser att den rättigheten också ska införas tydligt i grundlagen. Att bli utestängd från Internet är ett kränkande av en medborgerlig rättighet.

B50. Förbud mot massidentifiering

Motionärer: Birgitta Ohlsson, Stockholm, Tina Acketoft, Arild, Peter Blomquist, Stockholm, David Ekstrand, Uppsala, Erik Jennische, Stockholm, Henrik Johansson, Umeå, Peter Kjällkvist, Norrköping, Hanna Lager, Stockholm, Mathias Sundin, Norrköping, Barbro Westerholm, Stockholm, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** en ny tilläggsmening införs på sidan 20 i partiprogrammet: ”Förbud bör införas mot att bygga upp tekniska system som i masskala identifierar människor på offentliga platser.”

Diskussionen om den personliga integriteten kontra brottsbekämpning har varit het i Sverige det senaste decenniet. Inte minst kontroll och information över människors rörlighet vid olika tidpunkter har varit centralt trots att detta vanligen hör till vår ytterst privata sfär. Naturligtvis är det nödvändigt med identifiering vid enskilda situationer av vissa individer, men varje vän av den personliga integriteten bör vara skeptisk till den våg av automatisk och allmän identifiering som växer fram på diverse olika fält.

Hur laglydiga vi än är som människor har vi rätten till en privat sfär och personlig integritet. Att få ha sitt privatliv ifred är en mänsklig rättighet, inskriven i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, artikel 12. Med övervakningsteknologins snabba framväxt minskar radikalt människors möjlighet att röra sig fritt utan förflyttningsregistrering.

Det är därför på sin plats att lagstifta mot en sådan utveckling innan det är för sent. I många av våra grannländer finns otaliga exempel på hur kvickt denna utveckling sker. I Storbritannien byggs ett rikstäckande system som ska registrera alla bilars rörelser och lagra informationen i polisens centraldator i två år, med möjlighet att öka lagringstiden till fem år. Automatisk nummerplåtsinläsning (Automatic Number Plate Recognition, ANPR) via kameror monteras upp vid bensinstationer, matvaruaffärer med mera.

Detta system finns i viss mån redan via biltullarna i Stockholm. Detsamma gäller satsningen från Vägverket för att mäta genomsnittshastigheten med fartkameror, där alla bilar fotas och inte bara de som kört över gränsen. I södra Sverige i Skåne nyttjas mobiltelefoners elektroniska fotspår och därmed registreras människors förflyttningar minut för minut för att övervaka trafikflödena. I Kina, Storbritannien, Tyskland och Japan finns än mer avancerad teknologi redan med så kallad automatisk ansiktsigenkänning inbyggd i övervakningskameror på offentliga platser för att registrera människors förflyttningar. Alla medborgare, oavsett vandel eller kriminell bakgrund, kontrolleras på detta sätt. Detta behöver regleras innan det är för sent.

B51. Radioetiketter och integritet

Motionärer: Birgitta Ohlsson, Stockholm, Peter Blomquist, Stockholm, David Ekstrand, Uppsala, Erik Jennische, Stockholm, Henrik Johansson, Umeå, Peter Kjällkvist, Norrköping, Martina Lind, Stockholm, Nina McEvenue, Stockholm, Mathias Sundin, Norrköping, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** en ny tilläggsmening införs på sidan 20 i partiprogrammet: ”Möjligheten att på offentliga platser läsa av männis-

kor via radioetiketter (RFID) via kläder eller andra tillhörigheter måste regleras i lag.”

Så kallade RFID-taggar, det vill säga radioetiketter med ett slags radiosändare utan batteri som avläses med antenn, blir allt vanligare. Globalt pågår just nu en skenande utveckling där produkter som alltifrån klädesplagg till skrifter och körkort får en RFID-tagg kopplad till sig. Detta bär med sig integritetsproblem för den enskilde individen då RFID-taggarna ofta sitter kvar i exempelvis kläder, skor och andra varor vi bär med oss. Via antenner kan då enskilda personer, företag, myndigheter med mera och i det förlängda loppet också obehöriga följa vad vi bär eller har på oss och därmed identifiera och kartlägga oss och våra köpbeteenden, livsval och preferenser.

Detta blir ett slags fortsättning och förlängning på övervakningskameror, men öppnar också för att privatpersoner i form av så kallade stalkare lättare kan följa sina offer och kriminella enklare kan stjäla andras identiteter eller kontokort. Dessa scenarion påkallar att någon form av lagreglering bör ske för att beivra missbruk av RFID-taggar, framförallt dold RFID-avläsning riktad mot människor på allmänna och offentliga platser. I en del amerikanska delstater finns redan liknande lagstiftning.

B52. Teknikneutral lagstiftning

Motionär: Rune Hultkvist, Huskvarna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att all lagstiftning inom Sverige görs teknikneutral
2. **att** Folkpartiet ska verka för att all lagstiftning inom EU görs teknikneutral
3. **att** Folkpartiet ska verka för att en författningsdomstol införs i Sverige

Den senaste tidens debatt i Sverige och inom EU har tydligt påvisat behovet av att vår lagstiftning inte får vara baserad på den teknik som är tillgänglig vid lagens tillkomst – i så fall får vissa lagar revideras årligen! Den tekniska utvecklingen går olika fort inom lika områden liksom på vilket media en tjänst utnyttjar. Inom IT/telekombranschen är sedan länge en teknikgeneration cirka 18 månader men inom vissa områden som AI (artificiell intelligens) och maskinell tolkning av tal/text/bilder har utvecklingen i praktiken ”gått i stå”.

Ett exempel på en tjänst är brevet (med dess i Sverige grundlagsskyddade brevhemlighet). Från början var brev handskrivet, förseglat med sigill och skickades med kurir. Sedan kom vår barndoms brev bestående av ett eller flera hand- eller maskinskrivna ark, paketerade i ett förseglat kuvert och levererade av Kungliga postverket. I dag är brev Internetbaserad e-post som skrivs in på den egna datorn och levereras via Internet (tekniskt har troligen informationen färdats över landsgränserna även om det endast ska till grannen på samma gata).

Ur allmänhetens synpunkt är detta fortfarande exempel på brev. Brevet är öppnat/sigillet är brutet om någon i leveranskedjan har tolkat innehållet (spelar ingen roll om det görs manuellt eller maskinellt). Samma sak gäller meddelarskyddet – om den information som sänds mellan två parter lagras och/tolkas så är meddelarskyddet satt ur spel.

Svenska regeringsledamöter bör givetvis inte i EU verka för lagstiftning som strider mot svensk grundlag.

Trossamfund och livsåskådningsfrågor

B53. Förändra begravningslagen

Motionär: Björn Guström, Rättvik

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar sig för att begravningslagen (1990:1144) förändras så att allmänna begravningsplatser med tillräckligt antal gravplatser och andra gravanläggningar av allmänt förekommande slag ska anordnas och hållas av Sveriges kommuner
2. **att** kommunerna sedan får, om de så önskar, ansöka till regeringen om att överlåta ansvaret till annan aktör vid särskilda fall att anordna och hålla allmänna begravningsplatser

Sedan den 1 januari 2000 är Svenska kyrkan skild från staten men fortfarande ankommer det på Svenska kyrkan att tillgodose medborgarna med begravningsplats. Begravningslagen (1990:1144) säger att ”Allmänna begravningsplatser med tillräckligt antal gravplatser och andra gravanläggningar av allmänt förekommande slag ska anordnas och hållas av de territoriella församlingarna inom Svenska kyrkan”. Vidare säger lagen att regeringen får för särskilda fall besluta om att en kommun i stället ska anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda i kommunen”.

Det finns två kommuner i Sverige som är undantagna och det är Stockholms och Tranås kommuner. Tranås undantag härrör sig redan från år 1885 då kommunen skrev till Kungl. Maj:t i frågan. I Stockholm finns många små församlingar där begravningsplatserna redan tidigt fylldes varför man gjorde ett undantag även här från lagen. Det finns många fördelar med att ha en neutral huvudman som möjliggör begravningsservice till alla oavsett religionstillhörighet. Frågan kommer dessutom på kant i ett modernt mångkonfessionellt samhälle.

Jag föreslår nu att vi tar steget fullt ut och verkligen skiljer Svenska kyrkan från staten genom att i stället vända på kuttingen och låter kommunen få ansvaret för begravningsproceduren i Sverige. Vill någon kommun att svenska kyrkan ska erbjudas den möjligheten får kommunen begära dispens hos regeringen.

B54. Avskaffa svenska kyrkans begravningsmonopol

Motionärer: Birgitta Ohlsson, Stockholm, Tina Acketoft, Arild, Peter Blomquist, Stockholm, David Ekstrand, Uppsala, Henrik Johansson, Umeå, Ulf Nilsson, Lund, Saga Rosén, Stockholm, Mathias Sundin, Norrköping, Barbro Westerholm, Stockholm, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** det infogas i partiprogrammet att Folkpartiet ska verka för att Svenska kyrkans begravningsmonopol avskaffas

Den 1 januari 2000 åtskildes Svenska kyrkan och staten. Denna relation som varat i 400 år kapades dock inte helt och fullt på alla punkter. Svenska kyrkan har på entreprenad uppdraget att begrava våra döda. Svenska kyrkan har inte monopol på själva begravningsceremonin eller gudstjänsten men däremot att tillhandahålla begravningsplats eller byggnad vid själva begravningen. En begravningsavgift tas ut av alla svenskar för detta ändamål, vilket framgår på deklarationsblanketten. Uppemot 40 000 kronor samlas på detta sätt in via skatt under en svensk skattepliktig individs livstid. Samtidigt är begravningsgudstjänster i Svenska kyrkans regi vanligen enbart tillgängliga för själva kyrkans medlemmar. Detta system bör ändras och Svenska kyrkans monopolliknande situation avskaffas.

B55. Stöd till sekulära livssynsorganisationer

Motionärer: Birgitta Ohlsson, Stockholm, Tina Acketoft, Arild, Peter Blomquist, Stockholm, Avni Dervishi, Västerås, David Ekstrand, Uppsala, Henrik Johansson, Umeå, Martina Lind, Stockholm, Nina McEvenue, Stockholm, Ulf Nilsson, Lund, Saga Rosén, Stockholm, Barbro Westerholm, Stockholm, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** det infogas i partiprogrammet att Folkpartiet ska verka för att sekulära livssynsorganisationer och religiösa trossamfund ska behandlas lika av staten när det gäller juridisk ställning och rättigheter
2. **att** det infogas i partiprogrammet att Folkpartiet ska verka för att sekulära livssynsorganisationer och religiösa trossamfund ska behandlas lika av staten när det gäller möjligheterna att erhålla ekonomiskt stöd eller hjälp med uppbörden av medlemsavgifter

Förenta nationernas deklaration om de mänskliga rättigheterna av år 1948 innehåller i artikel 18 följande formulering: ”Envar har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innefattar frihet att byta religion eller tro och att ensam eller i gemenskap med andra offentligt eller enskilt utöva sin religion eller tro genom undervisning, andaktsövningar, gudstjänst och iakttagande av religiösa sedvänjor”. Som religionsfrihet vanligen tolkas avser det även frihet att inte hysa en religiös övertygelse. Friheten i den avsedda artikeln innefattar alltså rätten att hysa och utöva en livssyn baserad på sekulära värderingar.

Sverige står än i dag för en snedvriden syn på trossamfunds rättsliga reglering, där inte bara den tidigare statskyrkan ges en juridisk särställning utan också religiösa samfund ges fördelar framför icke-konfessionella rörelser på sätt som egentligen saknar en tydlig rättslig motivering. I flera länder, t.ex. i Norge sedan 1979 och även i viss mån Nederländerna, Tyskland och Belgien, har synen på samfund breddats till att omfatta även sekulära livssynsorganisationer som är jämförbara med trossamfund. Detta är en principiell syn som vinner alltmer terräng.

Som exempel sysslar exempelvis Humanisterna i Sverige med humanistiska barnvälkomnanden som motsvarar kyrkans barndop, humanistiska konfirmationsläger för ungdomar för att utveckla deras syn på etik, moral och mänskliga rättigheter som motsvarar kyrkans konfirmationsläger, humanistiska bröllop som motsvarar kyrkbröllop, humanistiska begravningar motsvarande kyrkans begravningar, utbildning och själavård för icke-religiösa som motsvarar de religiösa livsåskådningssamfundens utbildning och själavård. Det skapas ett moment 22 av de olika lagarna. Humanitär verksamhet på sekulär grund som i och för sig ligger i lagens anda räknas inte som jämförbar med religiösa samfunds verksamhet därför att lagen skiljer mellan religiösa och sekulära organisationer, och enbart de religiösa samfunden berättigas till bidrag. Undersökningar av European Values Studies utförda 1999–2000 visar att Sverige är ett av världens mest sekulariserade länder. Bara 4,8 procent svarar ja på frågan om det är viktigt att föräldrarna lär barnen religion, färre än 4 procent besöker regelbundet gudstjänster. Ungefär en fjärdedel av befolkningen menar att kyrkorna har bra svar på moraliska och andliga frågor.

Det är därför uppenbart att den utomordentligt viktiga värdegrundsdebatten inte enbart är en angelägenhet för religiösa samfund. En klar majoritet av befolkningen söker sina svar i ”moraliska och andliga frågor” på annat håll. Ett sekulärt alternativ har en målgrupp som är många gånger större än kyrkorna. Men tyvärr saknas medel och resurser för att bedriva ett sådant arbete, då det förbehålls de religiösa samfunden.

Sedan Norge införde sin lagstiftning har Human-Etisk Forbund kunnat bedriva en långsiktig, stabil och uthållig verksamhet med sekulära alternativ till religiösa ceremonier, viktiga för att markera individens passage mellan olika faser i livscykeln, samt en omfattande etisk debatt från en humanistisk värdegrund. Såväl Human-Etisk Forbund som Humanisterna ingår i en världsomspännande krets av sekulära livssynsorganisationer på humanistiska grunder som samlats under paraplyorganisationen IHEU, International.

B56. Sekularisera svensk lag fullständigt

Motionärer: Alexander Bard, Stockholm, Amanda Brihed, Huddinge, Ulf Schyldt, Täby, Martin Ängeby, Kista

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** ett nytt stycke läggs till under rubriken ”Det öppna samhället” i partiprogrammet: ”I vårt samhälle samsas en mängd olika kulturer och livsåskådningar, sekulära såväl som religiösa. För att människor med vitt skilda värderingar ska kunna samlas under en och samma lag i samhället, är det viktigt att denna inte blir ett instrument för den ena eller andra uppfattningen utan vilar på neutralitet och saklighet. Liksom skiljandet av kyrka och stat var ett viktigt steg framåt, behöver den svenska lagen sekulariseras.”
2. **att** Folkpartiet ska verka för att inga trossamfund ska få hjälp av statliga myndigheter med intern administration eller insamling av medlemsavgifter
3. **att** Folkpartiet ska verka för att civiläktenskap ersätter dagens system
4. **att** Folkpartiet ska verka för att ett generellt system med röddagskonto ersätter dagens helgdagar
5. **att** Folkpartiet ska verka för att det allmänna tar över ansvaret för begravningsverksamheten
6. **att** Folkpartiet ska verka för att religiösa friskolor förbjuds

7. **att** Folkpartiet ska verka för att förbudet mot aktiv dödshjälp avskaffas

Det monolitiska samhället är uppbrutet. Hegemonierna är döende. Den globala mobiliteten ökar och det nya samhället överskrider nationens gränser. Nu råder ett tillstånd av förvirring och kamp mellan de grupper som vill upprätta nya hegemonier. En del drömmer sig tillbaka till ett nostalgiskt samhälle med en tevekanal, en värdegemenskap. Men framtiden pekar i en annan riktning. I delar av världen där religiösa ledare fortfarande har makt och inflytande över samhällen som brister i demokrati, kämpar man mot denna utveckling. Under FN:s konferens ”Durban II” restes förnyade krav på inskränkningar i yttrandefrihet och andra mänskliga rättigheter, till skydd för religioner. Liberaler försvarar människors rättigheter, bland annat rätten till och från religion. Vi värnar också om ett samhälle där medborgarna behandlas lika oavsett deras livsåskådningar, etnicitet eller sexualitet. Några viktiga punkter att reformera är bland annat:

Inga trossamfund ska få hjälp av statliga myndigheter med intern administration eller insamling av medlemsavgifter. Folkpartiet driver redan i dag att Svenska kyrkans särställning bland trossamfunden ska upphöra, men det är viktigt att hålla på rågången mellan stat och privat.

Äktenskapet. Dess viktigaste funktion är att vara ett kontrakt mellan individer och den enda administration som kan ges en formell roll i detta är den offentliga. Därför bör civiläktenskap ersättas dagens blandform där både religiösa och borgerliga vigslar godkänns.

Vi har ett antal religiösa helgdagar som dessutom är helgdagar enligt semesterlagstiftningen. Det betyder att en religion har en särställning på arbetsmarknaden. I stället bör rätten till ett visst antal helgdagar fördelas enligt det system med röddagskonto som ett antal liberala riksdagsledamöter motionerat om enskilt. Landsmötet bör ställa sig bakom detta förslag.

Det allmänna bör ta över begravningsansvaret. Även här är det viktigt att värna åtskillnaden. Mark för begravningsplatser, lokaler för neutrala ceremonier bör vila på t.ex. kommunen.

Religiösa friskolor kan inte förmedla de neutrala värderingar som skolsystemet måste bygga på. Religiösa fritidsaktiviteter är den enskilda familjens ensak, men skolan har en central roll i utvecklingen av demokratin och känslan för det gemensamma. Vi har inga invändningar mot vad man har på sig på huvudet när man går i skolan, men det som matas in i huvudet ska vara empiriskt och vetenskapligt underbyggt. Lika lite som vi borde acceptera friskolor baserade på en politisk ideologi, bör vi tillåta religion i klassrummet.

Dagens förbud mot aktiv dödshjälp spärrar möjligheten för alla de som vill ha möjligheten att bestämma över sitt livs slut om de drabbas av obotliga sjukdomar eller svår smärta. Många försvarar detta förbud med argument om ”livets helgd”, vilket är en religiöst grundad argumentation. Det är viktigt att var och en får rätten att bestämma över sitt livs avslutning, på samma sätt som över andra svåra medicinsk-etiska frågor som t.ex. organdonation med mera. Liberati stöder de liberaler som tagit initiativ till den här viktiga debatten, som Eva Flyborg och Barbro Westerholm.

Undertecknarna av denna motion representerar nätverket Liberati.

B57. Helgdagar för religiösa minoriteter

Motionär: Birger Zander, Söderköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet tar ställning för införandet av en eller flera helgdagar för religiösa minoriteter i Sverige i syfte att öka integrationen och bryta utanförskapet för dessa grupper

Då vi ofta och i många sammanhang betonar betydelsen av att bejaka det mångkulturella samhället och att öka förståelsen för främmande kulturer, religioner och folkgrupper är det rimligt att Sverige borde vara öppet för att införa t.ex. muslimska högtidsdagar i almanackan. Muslimerna i Sverige är i dag är den dominerande minoriteten bland vår icke-kristna befolkning och en dialog borde snarast tas upp med deras religiösa ledare för att identifiera lämpliga helgdagar.

Själv tillbringade jag jul och nyår 2008 i Bangladesh, ett land med en helt övervägande muslimsk befolkning, men av hänsyn till den lilla kristna minoriteten (cirka 0,5 procent av befolkningen) är juldagen en nationell helgdag. Jag föreslår alltså Folkpartiet att initiera en diskussion i riksdagen i syfte att införa helgdag/ar för religiösa minoriteter i den svenska almanackan, givetvis efter konsultationer med företrädare för respektive religion.

I budgetpropositionen för 2009 föreslår regeringen att de tidigare målen för integrationspolitiken ersätts av ett övergripande mål, lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Integrationspolitiken bör enligt regeringen fokusera på frågeställningar, såsom bland annat:

- ett effektivt system för mottagande och introduktion för nyanlända
- bättre utbildningsresultat och likvärdighet i skolan
- en effektiv bekämpning av diskriminering
- en gemensam värdegrund i ett samhälle som präglas av en tilltagande mångfald

Integrationspolitikens mål ska främst uppnås genom generella insatser som når ut till hela befolkningen, oavsett födelseland eller etnisk bakgrund. Dessa kan vid behov kompletteras med riktade insatser för att stödja och underlätta nyanlända invandrares etablering.

Tyvärr så har flertalet uppföljningar av integrationspolitiken mellan åren 1997 och 2006 visat på endast blygsamma resultat. Orsakerna till utvecklingen, eller till avsaknaden av densamma, har analyserats vid flera tillfällen av bl.a. Integrationsverket och Riksrevisionen. Analyserna visar att måluppfyllelsen för politiken kan förbättras betydligt genom bl.a. förbättrad samsyn och större konkretisering av politiken.

B: Jämställdhet och demokrati
Partistyrelsens yttrande

Inledning

Sedan 2006 har Folkpartiet liberalerna haft ansvar för regeringens jämställdhetspolitik. Ingen tidigare regering har, med insatser och resurser, prioriterat jämställdhetsarbetet i samma utsträckning. De resurser som idag står till jämställdhetspolitikens förfogande är tiodubbelt större än de blygsamma satsningar som genomfördes av tidigare socialdemokratiska regeringar.

Omfattande jämställdhetsinsatser pågår inom förskola, skola och högskola. Handlingsplaner för att motverka mäns våld mot kvinnor och för att motverka prostitution och människohandel för sexuella ändamål, genomförs. Kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck har intensifierats genom både förebyggande insatser och ökat stöd till de utsatta. För första gången redovisar en svensk regering en samlad och övergripande syn på hur jämställdhetsarbetet ska inriktas för att främja en jämställd arbetsmarknad. Stora satsningar görs för att stimulera kvinnors företagande. Tydliga mål för jämn könsfördelning inom ledningen för statliga bolag har satts upp. En jämställdhetsbonus har införts i föräldraförsäkringen. För att öka kvinnors och mäns möjligheter att förena hem och arbete har skatterabatt för hushållstjänster införts. Ett arbete för att förebygga kvinnors sjukskrivningar pågår. Ett forskningsprogram för kvinnors hälsa har inrättats. Genom en ny diskrimineringslag och inrättandet av Diskrimineringsombudsmannen har skyddet mot diskriminering på grund av kön förbättrats. För att garantera att kvinnors och mäns behov blir tillgodosedda inom bland annat vård, omsorg och utbildning stödjer regeringen ett omfattande program för jämställdhetsintegrering inom kommuner och landsting. Det internationella samarbetet inom jämställdhetsområdet har fördjupats och arbetet med att stärka kvinnors sexuella och reproduktiva rättigheter i hela världen skärpts.

Folkpartiet har en lång och stolt tradition på jämställdhetsområdet. Liberaler har varit den drivande kraften bakom många reformer för ökad jämställdhet, såsom individuell beskattning, utbyggd förskola, jämställdhetslagstiftning, pappamånad, jämställdhetsbonus och kampen mot mäns våld mot kvinnor.

Liberal jämställdhetspolitik syftar till att förändra traditioner och bryta upp maktstrukturer som låser fast individer i förlegade könsroller, så att kvinnor och män kan dela makt och ansvar på alla områden.

Yttrande över programförslaget samt motionerna

Jämställdhetsintegrering och allmänna arbetslivsfrågor

En föredömlig jämställdhetspolitik

Punkt 1, motionerna B1och B2

I jämställdhetsrapporten ”En liberal offensiv för ökad jämställdhet” har **punkt 1** lydelsen:

”Strama upp jämställdhetspolitiken. Insatser ska vara långsiktiga och välgrundade. Tydliga mål och indikatorer behövs. Satsa mer på forskning, metodutveckling och utvärdering, mindre på projekt.”

I motion **B1** föreslår motionärerna att det till punkt 1 läggs till en mening med lydelsen: ”Folkpartiet kommer att verka för att en förordning om jämställdhetsintegrering införs.” I detta sammanhang vill partistyrelsen också behandla **motion B2**, som föreslår att Folkpartiet ska arbeta för att Sveriges kommuner arbetar med fler och bättre genusbaserade fördelningsnycklar i de kommunala ekonomisystemen samt att Folkpartiet ska verka för att det sker en grundläggande översyn.

Partistyrelsen delar uppfattningen i motion B1 att jämställdhetsintegrering är viktigt för att motverka tendensen till att jämställdhetsfrågorna hamnar i skymundan eller underordnas andra politiska frågor och verksamheter. Som motionärerna nämner har jämställdhetsintegrering alltsedan propositionen *Delad makt – delat ansvar* (1993/94:147) varit en antagen strategi för jämställdhetsarbetet. Sedan dess har medvetenheten och strategier för att framgångsrikt integrera jämställdhetsarbetet i allt fler politikområden växt.

I Sverige är jämställdhetsintegrering den huvudsakliga strategi som används för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Jämställdhetsintegrering innebär att beslut inom alla politikområden ska präglas av ett jämställdhetsperspektiv.

För att stödja statliga myndigheters arbete med jämställdhetsintegrering, gav regeringen i juli 2008 Nationella sekretariatet för genusforskning vid Göteborgs universitet ett uppdrag som omfattar att:

- vidareutveckla metoder för jämställdhetsintegrering
- skapa ett forum för erfarenhetsutbyte om jämställdhetsintegrering
- informera om jämställdhetsintegrering
- skapa förutsättningar för ett långsiktigt stöd för jämställdhetsintegrering

Mellan 2004–2010 sker ett omfattande förändringsarbete i Regeringskansliet för att genomföra jämställdhetsintegrering. Utgångspunkten för förändringsarbetet är att skapa bestående förändringar av de ordinarie arbetssätten. Som ett led i arbetet har kunskaper och erfarenheter om jämställdhetsintegrering samlats in, analyserats och spridits.

Med anledning av motion B1 och B2 vill partistyrelsen framhålla att regeringen beslutat att ge 125 miljoner kronor i stöd till Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, under perioden 2008–2010. Huvudsyftet är att kvalitetssäkra verksamhet och service till medborgarna utifrån ett jämställd-

hetsperspektiv. Medlen anslås för att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering i kommuner och landsting. Det kan bland annat handla om utbildning av nyckelpersoner i organisationerna, uppbyggnad av en webbaserad kunskapsbank för att kontinuerligt sprida erfarenheter samt utveckling av ledningssystem.

Målsättningen är också att skapa konkreta och bestående förbättringar i de verksamheter som beviljats stödet. Några exempel på vad som gjorts är att Jönköping som infört märkning för en jämställd förskola, Regionförbundet Östsam analyserar resvanor för att jämställdhetssäkra kollektivtrafiken och Stockholms läns landsting utarbetar nyckeltal för uppföljning av jämställd vård.

I dagsläget ser inte partistyrelsen behov av en särskild förordning för jämställdhetsintegrering. Däremot föreslås landsmötet med ett uttalande befästa jämställdhetsintegrering som strategi och att arbetet ska fortsätta.

Partistyrelsen föreslår landsmötet att uttala: ”Jämställdhetsintegrering har visat sig vara en mycket användbar strategi i jämställdhetsarbetet och arbetet bör breddas och utvecklas till fler områden”, samt att motionerna B1 och B2 med detta anses besvarad och punkt 1 i rapporten bifalls.

Sjukskrivningar och arbetsskador

Punkt 2–4, motion B3 och B4

I punkt 2–4 i rapporten står:

”2. Att stat, kommun och landsting tillsammans tar fram och använder metoder för att motverka sjukskrivningar bland de anställda, med särskilt fokus på kvinnor. Offentliga arbetsgivare har ett ansvar att komma tillrätta med de högre sjukskrivningstalen bland kvinnor.

3. Att Försäkringskassan åläggs att intensifiera arbetet för att motverka de könsskillnader som finns gällande bedömningar av arbetsskador. Enligt Riksrevisionen finns det stora skillnader i hur kvinnors och mäns arbetsskador bedöms av Försäkringskassan. Kvinnor har fler otydliga diagnoser vilket leder till att kvinnors sjukdomar i mindre utsträckning klassas som arbetsskador och som därmed också ger rätt till lägre arbetsskadeersättningar. Försäkringskassan måste därför se över sina riktlinjer för att minska könsskillnaderna.

4. Att Arbetsförmedlingen undersöker bakgrunden till varför fler män än kvinnor får lönebidrag och föreslår åtgärder för att jämna ut könsskillnaderna. Trots att kvinnorna står för 60 procent av ohälsotalet får fler män än kvinnor lönebidrag. Det är en ohållbar logik och Folkpartiet liberalerna vill därför att Arbetsförmedlingen ges i uppdrag att se över könsskillnaderna som omgärdar lönebidragen.”

I motion **B3** föreslås att landsmötet beslutar att ändra texten i **punkt 2** i jämställdhetsrapporten till:

2. **”**Att stat, kommun och landsting tillsammans tar fram och använder metoder för att motverka sjukskrivningar bland de anställda, med särskilt fokus på kvinnor och män som ofta är sjukskrivna eller långtidssjukskrivna. Offentliga arbetsgivare har ett ansvar att komma tillrätta med de högre sjukskrivningstalen för både kvinnor och män.”

Partistyrelsen delar inte motionärernas synsätt. Könsdiskriminering, fördomar och stereotyper tenderar att begränsa livet för både män och kvinnor. Det är en självklarhet att alla arbetsgivare ska motverka dålig arbetsmiljö och främja god hälsa hos alla sina anställda. I folkhälso- och arbetsmiljöperspektiv ska både mäns och kvinnors sjukskrivningsorsaker tas på allvar. Men där könsskillnader föreligger, får vi inte blunda för dem.

Könen skiljer sig åt när det gäller hälsa och sjukskrivningar. Tidigare var männen mest sjukskrivna och blev mest förtidspensionerade. Det ansågs bero på att de hade fysiskt tyngre arbeten. På 1980-talet gick kvinnorna om männen, och kvinnorna står nu för mer än 60 procent av ohälsotalet. (Ohälsotalet är Försäkringskassans samlade mått för sjukpenning, rehabiliteringspenning, sjukersättning och aktivitetsersättning.)

Stress och utbrändhet föds ur en känsla av obalans, av att ha för stort ansvar, för lite makt att påverka och brist på tid. Kvinnors ohälsa och ökande sjukskrivningstal är i hög grad stressrelaterad. Kvinnors ohälsa är ett tydligt exempel på de strukturella skillnader som finns mellan könen i vårt samhälle. Kvinnor blir sjukskrivna i större utsträckning, och det är den psykiska ohälsan som ökat dramatiskt.

Det finns inget entydigt svar till varför utvecklingen har blivit så. En möjlig förklaring är att kvinnor lönearbetar allt mer, samtidigt som de fortfarande har huvudansvaret för hem och barn. En annan möjlig förklaring är en allt stressigare arbetsmiljö i offentlig sektor, där kvinnor är i majoritet. En tredje tänkbar faktor är att kvinnor ofta - oavsett sektor - arbetar i yrken som är mer psykiskt krävande.

Något som dock är klart är att kvinnor ofta får mer oklara diagnoser. De får också mindre påkostad rehabilitering än män. Riksrevisionen har också påpekat att det är stora könsskillnader i Försäkringskassans bedömningar av arbetsskador. Även när det gäller arbetsskador har kvinnor mer oklara diagnoser, som i mindre utsträckning ger rätt till arbetsskadeersättning. I läkarintyg beskrivs oftare kvinnors privata situation, vilket gör att sjukdomar i mindre utsträckning klassas som arbetsskador.

Offentliga arbetsgivare måste bli bättre på att motarbeta sjukskrivningar – generellt, men med särskilt fokus på kvinnorna. Försäkringskassan bör se över sina riktlinjer för sjukintyg och rehabilitering för att minska könsskillnaderna.

Med detta anser partistyrelsen att **punkt 2 bör ges lydelsen: ”Att stat, kommun och landsting tillsammans tar fram och använder metoder för att motverka bland de anställda, med särskilt fokus på kvinnor. Offentliga arbetsgivare har ett ansvar att komma tillrätta med de högre sjukskrivningstalen bland kvinnor.” Punkterna 3–4 bör bifallas och att motion B3 bör avslås.**

I motion **B4** föreslår motionären att det ska inarbetas en rad förslag i jämställdhetsrapporten som handlar om hur vi kan bedriva ett aktivt arbete mot lönediskriminering.

I likhet med motionären i B4 anser partistyrelsen att vi måste se till att offentliga arbetsgivare ska bli föredömen när det gäller jämställdhet. I Sverige har vi ett system som innebär att det är arbetsmarknadens parter – och inte politikerna – som avgör lönenivåerna på arbetsmarknaden**.** Av det skälet är det naturligtvis svårt att påverka lönenivåerna med politiska beslut. Även om det i övrigt vore oproblematiskt att föreslå kraftiga lönehöjningar inom kvinnodominerade yrken där den offentliga sektorn är en stor arbetsgivare, så skulle detta få följder för den övriga avtalsrörelsen som delvis skulle motverka insatsen. Det krävs därför ett mer långsiktigt arbete

med att bland annat bryta den stora dominansen som landsting och kommuner har inom vård- och omsorgsyrken.

När fler arbetsgivare konkurrerar om personalen ökar lönerna, framför allt i de mest kvalificerade tjänsterna vilket också ger större möjligheter till lönekarriär under individens arbetsliv. Det behövs också kunskap om varför så många kvinnor på arbetsmarknaden söker sig till just dessa yrken.

Regeringen presenterade nyligen skrivelsen ”Ny strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet”. I skrivelsen framförs en rad förslag som inriktas på att motverka könsuppdelningen på arbetsmarknaden och i näringslivet och främja jämställda villkor för entreprenörskap. **Mot bakgrund av detta vill partistyrelsen föreslå att motion B4 anses besvarad.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programgruppens förslag punkt 1 bifalls
2. **att** landsmötet uttalar:
   ”Jämställdhetsintegrering har visat sig vara en mycket användbar strategi i jämställdhetsarbetet och arbetet bör breddas och utvecklas till fler områden.”
3. **att** motion B1 med detta anses besvarad
4. **att** motion B2 anses besvarad
5. **att** programmets punkt 2 ges lydelsen:
   ”Att stat, kommun och landsting tillsammans tar fram och använder metoder för att motverka bland de anställda, med särskilt fokus på kvinnor. Offentliga arbetsgivare har ett ansvar att komma tillrätta med de högre sjukskrivningstalen bland kvinnor.”
6. **att** motion B3 avslås
7. **att** programgruppens förslag punkt 3 bifalls
8. **att** programgruppens förslag punkt 4 bifalls
9. **att** motion B4 anses besvarad

Jämställdhet i näringslivet

Punkt 5, motion B5 yrkande 1 samt B6–B7
Punkt 5 i rapporten lyder:

”5. Utforma en jämställdhetsrankning av svenska företag. Rankningen kan skötas av Diskrimineringsombudsmannen, eller genom ett samarbete mellan arbetsmarknadens parter och DO. Den kan bygga på redan tillgängliga uppgifter kompletterat med frivilligt inskickade uppgifter från företagen.”

Motionären i **motion B5, yrkande 1** föreslår att punkt 5 i programförslaget utgår. I motion **B6** föreslår motionären att en ny punkt förs in i rapporten med lydelsen: ”För att minska diskriminering av kvinnor på grund av kön i svenska börsbolagsstyrelser ska könsfördelningen i börsbolags valberedningar bestå av minst 40 procent kvinnor.” I motion **B7** pläderar motionären för att Folkpartiet ska driva frågan om en könskvoteringslag för offentligt ägda bolag samt privatägda publika aktiebolag.

Frågan om ökad kvotering till börsbolagsstyrelserna eller valberedningarna är en fråga som delar liberaler. Å ena sidan kan hävdas att kvotering inte premierar kompetens och duglighet då företag ska tvingas ta in minst 40 procent av vartdera könet. Å andra sidan måste var och en tillstå att det vore märkligt om Sverige – och övriga världen – inte skulle ha fler kompetenta kvinnor med tanke på den låga kvinnorepresentationen.

Andelen kvinnor i de svenska börsbolagens styrelser uppgår 2009 till 19,4 procent. Motsvarande siffra för 2008 var 18,5 procent. Av de bolag som ingick i mätningen förra året har 34 bolag med låg andel kvinnor i styrelserna försvunnit, vilket gör att det ser ut som andelen kvinnor i styrelserna har ökat mer än vad den faktiskt har gjort. Om årets resultat jämförs med 2008 års resultat för exakt samma bolag, så är det 44 kvinnor som försvunnit ur 255 styrelser och 45 kvinnor har valts in i samma styrelser. Det har således skett en ökning på 0,3 procent eller med andra ord endast *en* kvinna.

Tittar vi på utvecklingen över en längre tid ser vi en ökning av kvinnor i svenska bolagsstyrelser mellan åren 2002–2006, från 6,1 procent till 18,1 procent (i de svenska företagen på OMX och NGM-listorna, enligt SIS ägarservice). Därefter tycks utvecklingen ha stannat av.

Kvinnor i svenska börsbolagsstyrelser	
År	Andel (%)
2002	6,1
2003	11,6
2004	14,6
2005	16,1
2006	18,1
2007	18,7
2008	18,5
2009	19,4
Källa: SIS ägarservice	

En ojämn könsfördelning i företagens styrelser får ringar på vattnet eftersom det är styrelsen som utser företagets verkställande ledning. Och med få kvinnor i ledande positioner är rekryteringsunderlaget också sämre till chefsposterna. I en internationell jämförelse av andel kvinnor i företagens ledningar som gjordes 2008 hamnar Sverige på plats 24 av 36 undersökta länder. Förra gången undersökningen gjordes, 2006, placerade sig Sverige på plats 14 av de 32 länder som då medverkade.

Regeringen har varit framgångsrik i att öka andelen kvinnor i de statliga bolagen genom att aktivt arbeta med frågan. Idag är 48 procent av styrelseledamöterna i de statliga helägda bolagen kvinnor och 52 procent män. I de delägda bolagen var uppdelningen 46 procent kvinnor och 54 procent män. När det gäller ordförande har andelen kvinnor ökat från 33 procent till 35 procent. Regeringen vill vara en förebild i arbetet med att få in fler kvinnor i bolagsstyrelserna.

Regeringen har även vidtagit andra åtgärder för att öka jämställdheten i bolag och styrelser. I december 2008 beslutade regeringen om ett nationellt styrelseprogram för kvinnor. Insatsen ska synliggöra och lyfta fram kompetenta kvinnor som kan sitta i olika bolagsstyrelser. Programmet ska även sprida goda exempel och skapa en debatt om vikten av att ha fler kvinnor på styrelseposter utifrån ett tillväxtperspektiv.

Partistyrelsen anser att den låga andelen kvinnor på ledande poster i det svenska näringslivet är ett fattigdomsbevis för ett land som på många andra håll kommit långt på

vägen mot jämställdhet. Frågan är då om lagstadgad kvotering är en önskvärd metod. Att lagstadga om kvotering framstår gärna som en tacksam politisk åtgärd för att komma till rätta med en skev fördelning – med ett enkelt beslut kan ju statsmakten då tvinga fram förändring.

Just där ligger också den stora nackdelen med kvotering. Att lagstifta om kvotering skulle innebära att statsmakten skapar sig tillträde till en arena som den hittills hållit sig borta ifrån, nämligen ägarnas rätt att själva utse sina representanter i styrelserna för enskilt ägda bolag. Därmed överskrids en principiell gräns, där staten inte bara lagstiftar om hur bolagen ska skötas (genom aktiebolagslag, årsredovisningslag m.m.) utan också om vilka som ska få lov att styra ett företag.

En tänkbar invändning mot ovanstående resonemang är att det redan nu finns lagstiftning om hur en styrelse ska vara sammansatt och vilka som får ingå i den, till exempel genom obligatorisk arbetstagarrepresentation. Genom bl.a. jävsregler finns också förbud mot att bemanna vissa känsliga poster (såsom revisorsuppdrag) med personer som kan bedömas olämpliga. Den avgörande skillnaden ligger dock i att dagens bestämmelser innebär begränsningar avseende vilka intressen en person representerar. Obligatorisk könskvotering skulle däremot betyda en begränsning som tar sikte på vem personen själv är. Det skulle vara ett principiellt genombrott för en betydligt mer detaljerad styrning av företagens inre beslutsfattande och en motsvarande maktförskjutning i statens riktning. Detta får sitt starkaste uttryck i den norska lagstiftningen om könskvotering, som förvisso har varit framgångsrik i förhållande till sina uppsatta mål men som innebär att staten har rätt att tvångslikvidera alla företag som inte har en tillräckligt god könsbalans i sina styrelser.

Styrelsens ledamöter är i första hand ägarnas representanter. I de företag där staten är ägare, helt eller delvis, ska staten fortsätta vara pådrivande för en jämn könsfördelning i styrelserna. Som nämnts ovan har detta arbete varit framgångsrikt.

För att främja fler kvinnor på ledande poster i det svenska näringslivet finns det andra verktyg än kvotering. Ett sådant verktyg är öppna jämförelser. Partistyrelsen anser att det förslag som läggs fram i programgruppens punkt 5, det vill säga en ny form av jämställdhetsrankning av företag, är intressant och bör genomföras. En fördel med jämställdhetsrankning som metod är att de företag som arbetar framgångsrikt med jämställdhet också får uppmärksamhet för detta, medan ojämställda företag hamnar i skamvrån tillsammans med de företag som vägrar delta. Det blir alltså inte bara ”name and shame” utan också ”name and fame”: förebilderna på jämställdhet ska också ha ett erkännande.

Med detta föreslår partistyrelsen att motion B5 yrkande 1 samt B6 och B7 avslås och att punkt 5 i rapporten bifalls.

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programgruppens förslag punkt 5 bifalls
2. **att** motion B5 yrkande 1 avslås
3. **att** motion B6 avslås
4. **att** motion B7 avslås

Reservation

Jens Sundström

Jag reserverar mig till förmån för att det efter programgruppens punkt 5 införs en ny punkt med lydelsen:
”Jämnare könsfördelning i bolagsstyrelser. *Att ta till vara kompetensen bland både kvinnor och män i vårt samhälle är viktigt även i styrelserummen. Ökningen av antalet kvinnor i börsbolagsstyrelserna har stannat av på en nivå strax under 20 procent. Offentligt ägda bolag och publika aktiebolag ska fram till 2012 leda utvecklingen mot en styrelserepresentation där det finns minst 30 procent ledamöter av vartdera könet. Om detta mål inte nås är Folkpartiet beredd att utreda en lagstiftning på området liknande den lagstiftning som redan införts i Norge.”*

B

Jämställt föräldraskap

Ensamstående föräldrar

Punkterna 6–7

Punkterna 6 och 7 i rapporten lyder:
6. Underlätta för ensamstående föräldrar att försörja sig själva. Ensamstående föräldrar med låga inkomster, ofta kvinnor, har höga marginaleffekter. Vi vill därför utforma särskilda stöd för att möjliggöra för ensamstående föräldrar att kunna försörja sig själva och bli mindre bidragsberoende, t.ex. särskild jobbcoachning och utbildningsstöd. Det behövs också en bred översyn av försörjningsstöd, bostadsbidrag, barnbidrag och underhåll för att minska marginaleffekterna för ensamstående föräldrar.

7. Ta fram ett åtgärdsprogram som kan användas av bland annat kommunernas familjerådgivning, för att uppmuntra till delat ansvar för barnen vid separationer. Det finns otaliga exempel på barn och pappor som efter separationer mister kontakten med varandra. Förutom den känslomässiga förlusten så leder detta många gånger till att mammorna hamnar i en sämre ekonomisk situation. Det är därför viktigt av flera skäl att föräldrar delar på vårdnaden vid separationer.

När föräldrar separerar får oftast mamman huvudansvaret för barnen. Många ensamstående mammor har svårt att få pengar, arbete och tid med barnen att gå ihop. Folkpartiet har inte förespråkat särskilda ekonomiska stöd till ensamstående av flera skäl. Men det går att hjälpa de ensamstående föräldrar som har en tuff situation med åtgärder som inte försvagar arbetslinjen, eller till och med stärker den. Norge är ett exempel där det finns både särskilda studiestöd och flyttbidrag till ensamstående med småbarn. Stöden är utformade så att de ska bidra till att fler kommer i arbete, höjer sina inkomster och kan försörja sig själva.

Vi anser att liknande system bör införas i Sverige. Ensamstående föräldrar bör kunna få insatser som ökade möjligheter till flyttbidrag för att flytta till ett bättre betalt arbete, extra avdragsrätt för barnpassning (behöver kanske en barnflicka som hämtar på dagis el. dyl.), särskild studie- och yrkesvägledning, särskild ekonomisk rådgivningsservice från kommunen och en mentor, företrädesvis en annan ensamstå-

ende förälder. Alla insatserna ska syfta till att öka föräldrarns möjligheter att försörja sig och sina barn. Jämställdhetsarbetsgruppen anser också att det behövs en bred översyn av socialbidrag, bostadsbidrag, barnbidrag och underhåll för att minska marginaleffekterna för ensamstående föräldrar.

Att mammorna ofta får huvudansvaret för barnen efter separationer leder till mer än ekonomiska bekymmer. Barnens kontakt med pappan blir ofta bristfällig, och det ojämna ansvaret leder ofta till ekonomiska tvister som försvårar vardagen för alla inblandade. En mer jämnt fördelad föräldraledighet kan både förebygga separationer och bidra till ett mer jämnt fördelat ansvar efter en separation. Pappamånaderna och jämställdhetsbonus är viktiga åtgärder som leder utvecklingen i rätt riktning.

Med hänvisning till ovanstående föreslår partistyrelsen landsmötet att punkterna 6 och 7 i rapporten bifalls.

Föräldraledighet och jämställdhetsbonus

Punkterna 8–10 och motionerna B8–B12

Punkterna 8–10 i rapporten handlar om föräldraledighet och jämställdhetsbonus. De lyder:

”8. Förenkla och fördubbla utbetalningen av jämställdhetsbonus – så att pengarna bli ett bidrag och inte en skattereduktion. Införandet av jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen är en viktig hörnsten i den liberala jämställdhetspolitiken. I dag betalas jämställdhetsbonus ut som skattereduktion, då skatten sänks för den förälder som tagit ut flest föräldrapenningsdagar. Vi vill ändra detta så att bonusen sätts in direkt på vederbörandes lönekonto.

9. Att rätten till jämställdhetsbonus även ska omfatta arbetslösa och sjukskrivna föräldrar och inte enbart arbetande eller studerande föräldrar. I dag har enbart arbetande och studerande föräldrar rätt till jämställdhetsbonus. Ett jämställt föräldraskap är bra för barnen, familjen och samhället. Av den anledningen vill vi även att arbetslösa och sjukskrivna föräldrar ska få del av bonusen.

10. Införa jämställdhetsbonus i den tillfälliga föräldrapenningen för vård av sjukt barn. Mammorna tar ut den största delen av tillfällig föräldrapenning, s.k. vab-dagar. För att öka jämställdheten för uttaget av vab-dagar – liksom i föräldraförsäkringen – vill vi införa en jämställdhetsbonus i systemet.”

Jämställdhetsbonusen är onödigt komplicerad. Att den idag betalas ut via skatten gör att bonusen i de flesta fall inte blir tillgänglig för föräldrarna förrän långt efter att ledigheten är slut. Konstruktionen, ihop med dagens skatteregler, gör att det blir svårt att beräkna utfallet av olika val och möjligheten att påverka föräldrarnas beteende är sannolikt mindre.

Vi vill därför övergå till ett så enkelt system som möjligt. Varje dag som tas ut i föräldraledighet, och som motsvaras av en dag som den andra föräldern tar ut, ska ge högre ersättning. Alltihop kan skötas helt automatiskt av Försäkringskassan, som ju redan sköter utbetalningarna av resten av föräldrapenningen och har tillgång till alla nödvändiga uppgifter. Vi anser också att nivån på bonusen bör höjas.

Att det bara är den ena föräldern som får del av bonusen, i normalfallet mamman, kan ställa till med problem om föräldrarna har separerat. Då har pappan mindre incitament att ta ut mer ledighet. Det ligger också en felaktig grundtanke bakom konstruktionen, att bara föräldrar som arbetar eller studerar ska få bonusen. Ett jämställt föräldraskap är bra för barnen och för samhället. Även om en av föräldrarna för tillfället är arbetslös eller sjukskriven så grundlägger en delad föräldraledighet ett mönster av delat ansvar, som kan ge effekter många år framåt.

Vi vill också införa en jämställdhetsbonus i den tillfälliga föräldrapenningen d.v.s. vård av barn. Uttaget av s.k. vab-dagar tas till största delen ut av mammorna. Enligt uppgift från Försäkringskassan tar mammorna ut ca 65 procent av vab-dagarna. Därför föreslår folkpartiet att vi inför en jämställdhetsbonus vid uttag av vab-dagar för att öka incitamentet för män att ta en större andel av dagarna. Utbetalningarna skulle baseras på årsbasis och således skulle pengarna betalas ut i efterskott som ett bidrag på lönekontot.

Med anledning av detta föreslår partistyrelsen en något förändrad lydelse av **punkt 8: ”Gör jämställdhetsbonusen enklare och större.** Införandet av jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen är en viktig hörnsten i den liberala jämställdhetspolitiken. Men metoden är krånglig och pengarna kommer långt efteråt. Vi vill övergå till ett så enkelt system som möjligt där varje dag som motsvaras av en dag som den andra föräldern tar ut ska ge ersättning. Pengarna ska sättas in på lönekontot. Vi vill också höja nivån på bonusen.**”**

I **motion B8** yrkar motionären att föräldradagar borde få överlåtas till en barnpassare.

Föräldraförsäkringen är till för barn och deras föräldrar. Om vi skulle öppna upp för andra än barnets föräldrar att nyttja denna förmån kan vi vara på väg mot en utveckling som riskerar leda till att många föräldrar – på grund av en upplevd press från arbetsgivare att – snabbare går tillbaka till arbetet än vad som önskas. För de föräldrar som i dag önskar att någon annan än de själva ska ta hand om barnet är detta fullt möjligt att finansiera på annat sätt än via gemensamt skattefinansierade försäkringar. Mot denna bakgrund vill partistyrelsen föreslå landsmötet att **motion B8 avslås**.

Motionärerna bakom motion **B9** föreslår att en ny punkt förs i jämställdhetsrapporten ”För att öka pappornas närvaro i familjen, och stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden, bör föräldraförsäkringen vara individuell.”

I motion **B10** föreslår motionären att en ny punkt förs in i jämställdhetsrapporten ”En liberal offensiv för ökad jämställdhet”: ”För att öka pappornas deltagande i och anknytning till familjen, stärka barnens rätt till sina föräldrar och förstärka kvinnornas ställning på arbetsmarknaden bör föräldraförsäkringen tredelas. En del var öronmärkt till respektive förälder och en del att fördela fritt.” I motion **B11** föreslår motionären också att föräldraförsäkringen tredelas.

I motion **B12** yrkar motionären på att de öronmärkta pappamånaderna i föräldraförsäkringen avskaffas.

Sverige har i en internationell jämförelse en unik föräldraförsäkring. I inget annat land ges föräldrar och barn så goda möjligheter att under barnets första viktiga år skapa förutsättningar för en god, innerlig och livsviktig relation. Denna försäkring är av många länder – som ligger långt efter oss vad gäller antal föräldradagar – ofta framhållen som ett föredöme. I t.ex. Tyskland arbetar regeringen med att föreslå ett system som är mer likt det svenska.

Partistyrelsen anser att en helt individualiserad försäkring skulle lämna för lite utrymme till den enskilda familjen att själva bestämma över sina liv. Dagens två öronmärkta pappa-respektive två mammamånader avspeglar en rimlig balans där båda föräldrarna uppmanas att ta ansvar för barnet. De delar som kan fördelas fritt är så stora att de räcker till den omsorg som barnet kräver innan en normal förskolestart.

En tredelad föräldraförsäkring minskar också flexibiliteten för föräldrarna, även om inte i lika hög grad som en helt kvoterad föräldraledighet. Det finns knappast någon familj där båda parter gör precis lika mycket av alla sysslor. Dessutom måste familjelivet kunna förenas på ett flexibelt sätt med yrkeslivet. Även en tredelning av föräldraförsäkringen skulle vara ett långtgående ingrepp i möjligheten att fördela dessa arbetsbördor inom familjen, med de extra svårigheter detta skulle medföra.

Det finns också andra komplikationer. Föräldrarna kan också befinna sig i en konflikt där de inte har hamnat i läget att den ena parten fått, eller ens önskar, ensam vårdnad, men den andra för tillfället är ovillig att alls ta på sig något ansvar för barnet. I sådana fall skulle en tredjedel av föräldrapenningen frysa inne, för en familj som redan har en svår situation.

Regeringen införde i juli 2008 – på initiativ av Folkpartiet – en jämställdhetsbonus i föräldraledigheten. Partistyrelsen anser att vi ska ge jämställdhetsbonusen en rejäl chans, genom att såväl förenkla som fördubbla bonusen, innan vi öppnar upp för en ökad kvotering av föräldraförsäkringen.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår partistyrelsen att motion B9, B10, B11 och B12 avslås. Partistyrelsen föreslår även landsmötet bifalla punkterna 9–10 i jämställdhetsrapporten.

Minska stress och press för föräldrar och barn

Punkterna 11–12, motion B5, yrkande 2

Punkterna 11–12 i rapporten lyder:

”11. Införa en mer flexibel arbetstidslagstiftning. Många upplever tillvaron som oerhört pressande och stressande. Ansvar för familj, barn, gamla föräldrar och arbete ska rymmas på dygnets tjugofyra timmar. Att få större makt över sin tid genom en mer flexibel arbetstidslagstiftning skulle bidra till minskad stress.

12. Införa en utökad skattereduktion för hushållsnära tjänster till barnfamiljer. Vi vill utöka dagens 50-procentiga skattereduktion ytterligare för dagens barnfamiljer, så att fler får råd att ta hjälp med städning och därmed få mer tid över till familjen.”

Motionären i **motion B5, yrkande 2 yrkar att punkt 12** i programförslaget utgår.

Under de senaste åren har det talats mycket om hur det s.k. livspusslet ska gå ihop. Studier visar att mer än hälften av de heltidsarbetande föräldrarna upplever sig vara tidspressade. Kvinnor känner sig mer pressade än män. Självfallet är det inte bara småbarnsföräldrar som upplever tidspress. Anledningarna till stress och press är flera. Från politiskt håll är det en omöjlighet att befria människor från alla stressfyllda situationer. Men ett mycket viktigt instrument tror vi är att människor ges större makt över sin arbetstid. Vi vill därför införa en mer flexibel arbetstidslagstiftning.

Ett annat sätt att minska stressen för just pressade småbarnsfamiljer är att utöka avdraget för hushållsnära tjänster för barnfamiljer. I dag finns en skattereduktion på 50 procent för att alla I jämställdhetsrapporten föreslås att skattereduktion utökas till 75 procent för barnfamiljer med barn upp till åtta år.

Punkt 12 i jämställdhetsrapporten handlar om att utöka skattereduktionen för hushållsnära tjänster till barnfamiljer. Skattereduktion för hushållsnära tjänster är en viktig reform för att människor lättare ska kunna kombinera jobb med ansvar för barn och familj.

Kvinnor ägnar dubbelt så mycket tid jämfört med män åt hushållsarbete. Kvinnor lönearbetar i regel färre timmar än män och då kvinnor har ett större ansvar för hem och familj blir antalet arbetande timmar i veckan lika stort. Men även om summan av betalt och obetalt arbete inte skiljer sig åt mellan könen, präglas den av stora olikheter. Småbarnsfamiljer är också en av de grupper som upplever störst tidspress. Som ett led för att stävja den stress och press många småbarnfamiljer upplever och samtidigt främja jämställdheten har jämställdhetsgruppen valt att lägga förslaget om ökad skattereduktion för småbarnfamiljer med barn upp till åtta år, vilket partistyrelsen ställer sig bakom.

Mot bakgrund av ovanstående vill partistyrelsen föreslå landsmötet **att motion B5 yrkande 2 avslås och att punkterna 11 och 12 bifalls.**

Barnomsorg på udda tider

Punkt 13, motion B5 yrkande 3 och motion B13

Punkt 13 i rapporten lyder:

13. Erbjud barnomsorg också på obekväm arbetstid till dem som har behov av det på grund av sitt arbete och sin familjesituation. Alla föräldrar arbetar inte mellan nio och fem och de som arbetar i branscher med andra tider måste ha rätt till en god barnomsorg även andra tider. Den barnomsorgspeng som regeringen infört kommer att underlätta för denna grupp föräldrar.

Motion B5, yrkande 3 handlar om att reservation 2 i jämställdhetsrapporten bifalls med undantaget från att den sista meningen i reservationen ska strykas. Reservation 2 i rapporten lyder: ”13. Alla kommuner ska erbjuda barnomsorg också på obekväm arbetstid till dem som har behov av det på grund av sitt arbete och sin familjesituation. Alla föräldrar arbetar inte mellan nio och fem och de som arbetar i branscher med andra tider måste ha rätt till en god barnomsorg även andra tider. Rätten till barnomsorg på oregelbunden arbetstid bör därför skrivas in i skollagen.”

I motion **B13** föreslår motionären att den nuvarande lydelsen i punkt 13 jämställdhetsrapporten stryks och ersätts med: ”Alla kommuner ska erbjuda barnomsorg också på obekväm arbetstid till dem som har behov av det på grund av sitt arbete och sin familjesituation. Alla föräldrar arbetar inte mellan nio och fem och de arbetar i branscher med andra tider måste ha rätt till en god barnomsorg även andra tider. Rätten till barnomsorg på oregelbunden arbetstid bör därför skrivas in i skollagen.”

Den svenska utbyggda och välfungerande förskolan har haft en avgörande betydelse för kvinnors insteg på arbetsmarknaden. En välfungerande förskola är också mycket vik-

tig för att småbarnföräldrar ska känna sig trygga med att lämna sina barn där. Men alla som arbetar – arbetar inte mellan nio och fem. Svenska kommunerna är i dag inte skyldiga att ordna förskola på udda tider, dvs. kvällar och helger. Alliansen har infört en barnomsorgspeng som kommer att ge föräldrar väsentligt större valfrihet på området.

God barnomsorg med minskade barngrupper, pedagogiskt utbildad personal samt hög omsorgskvalitet är en nyckel för att våra barn ska kunna utvecklas, föräldrar förvärvsarbeta och även kvinnor göra karriär. Även föräldrar med obekväma arbetstider ska kunna få tillgång till detta. Enligt Skolverkets undersökningar erbjuder ungefär varannan kommun barnomsorg under kvällar, nätter och helger. I 60 kommuner finns efterfrågan, men ingen barnomsorg på oregelbunden arbetstid i bruk. Möjligheten att finna fungerande barnomsorg på oregelbunden arbetstid varierar med andra ord stort i dagens Sverige. Samtidigt anser partistyrelsen att det kommunala självstyret är mycket viktigt. Att skriva in i skollagen att alla kommuner ska vara skyldiga att erbjuda barnomsorg även på obekväm arbetstid anser partistyrelsen inte är förenligt med det kommunala självstyret. Det är partistyrelsens uppfattning att den barnomsorgspeng som regeringen infört kommer att underlätta för de föräldrar som behöver barnomsorg på obekväm arbetstid. I övrigt får det vara upp till Folkpartiet på kommunal nivå att arbeta för införande av den här möjligheten, där efterfrågan finns.

Mot bakgrund av ovanstående vill partistyrelsen föreslå landsmötet att punkt 13 i rapporten bifalls och att motion B5 yrkande 3 och motion B13 avslås.

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programgruppens förslag punkt 6 bifalls
2. **att** programgruppens förslag punkt 7 bifalls
3. **att** programmets punkt 8 ges lydelsen:
   ”**Gör jämställdhetsbonusen enklare och större.** Införandet av jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen är en viktig hörnsten i den liberala jämställdhetspolitiken. Men metoden är krånglig och pengarna kommer långt efteråt. Vi vill övergå till ett så enkelt system som möjligt där varje dag som motsvaras av en dag som den andra föräldern tar ut ska ge ersättning. Pengarna ska sättas in på lönekontot. Vi vill också höja nivån på bonusen.”
4. **att** programgruppens förslag punkt 9 bifalls
5. **att** programgruppens förslag punkt 10 bifalls
6. **att** motion B8 avslås
7. **att** motion B9 avslås
8. **att** motion B10 avslås
9. **att** motion B11 avslås
10. **att** motion B12 avslås
11. **att** programgruppens förslag punkt 11 bifalls
12. **att** programgruppens förslag punkt 12 bifalls
13. **att** motion B5 yrkande 2 avslås
14. **att** programgruppens förslag punkt 13 bifalls
15. **att** motion B5 yrkande 3 avslås
16. **att** motion B13 avslås

Reservation 1

Karin Pilsäter

Jag reserverar mig till förmån för att programmets punkt 8 ges lydelsen: ”**Gör jämställdhetsbonusen enklare.** Införandet av jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen är en viktig hörnsten i den liberala jämställdhetspolitiken. Men metoden är krånglig och pengarna kommer långt efteråt. Vi vill övergå till ett så enkelt system som möjligt där varje dag som motsvaras av en dag som den andra föräldern tar ut ska ge ersättning. Pengarna ska sättas in på lönekontot.”

Motivering: De allra flesta föräldrar tjänar i dag påtagligt på att dela föräldraledigheten. Genom den extremt krångliga utformningen tillsammans med svåröverskådliga regler för föräldrapenning, inkomstbeskattning, semesterlöneregler och avtalsförmåner är det dock hart när omöjligt för nyblivna föräldrar att överblicka de ekonomiska konsekvenserna av sina val av fördelning av föräldraledighet. Nivån på dagens jämställdhetsbonus är mycket generös, och därför bör först en förenkling genomföras och kunna utvärderas innan ytterligare miljarder läggs på detta. Det finns betydligt mer angelägna områden för stöd för barnfamiljer.

Reservation 2

Jonas Andersson, Nina Larsson, Britt-Marie Lövgren, Birgitta Ohlsson, Karin Pilsäter, Barbro Westerholm

Vi reserverar oss till förmån för att motion B10 bifalls.

Särskilt yttrande 1

Adam Cwejman, Liberala Ungdomsförbundet

Jag instämmer i reservation 2 ovan.

Reservation 3

Jens Sundström

Jag reserverar mig till förmån för att motion B12 bifalls.

Motivering: Pappamånaderna har gått från att vara ett progressivt inslag i vår jämställdhetspolitik till att utgöra ett glastak, ett hinder, för att öka pappornas uttag av föräldradagar. Jag har stor respekt för dem som inser det orimliga att bibehålla de två pappamånaderna och i stället vill införa en tredelad föräldraförsäkring. Jag anser dock att det är en bättre väg att gå att vi först avskaffar dagens kvotering, och ger vår jämställdhetsbonus en rejäl chans. Dagens pappamånader cementerar männens låga uttag av föräldradagar.

Reservation 4

Lotta Edholm, Karin Pilsäter

Vi reserverar oss till förmån för att programgruppens förslag punkt 12 avslås.

Motivering: Dagens femtioprocentiga skattereduktion på HUS-tjänster är oerhört generöst. Samtidigt innebär de 50 procent som återstår att det ändå inte blir något skattebortfall om alternativet är att köpa svart eller inte alls. Ytterligare 25 procent är alltså alltid en ren subvention som innebär en direkt kostnad för staten. Stöd till barnfamiljer bör så långt möjligt vara generellt, så att man kan bestämma själv vad pengarna ska användas till. Förslaget innebär en styrning och därmed värdering av vad som är mest eftersträvansvärt.

Hämtpizza, hemleverans av veckoinköp eller inlämning av blusar för tvätt och strykning ger också mer tid för barnen. Ökat stöd till barnfamiljerna bör i första hand ske genom höjt barnbidrag.

Reservation 5

Birgitta Ohlsson, Barbro Westerholm

Vi reserverar oss till förmån för att motion B13 bifalls.

Särskilt yttrande 2

Maria Lundqvist-Brömster, Liberala kvinnor

Jag anser att motion B13 bör bifallas. Min uppfattning är att föräldrar med oregelbunden arbetstid ska ha rätt till barnomsorg och att detta ska skrivas in i skollagen, såväl ur ett föräldra- som ur ett barnperspektiv. För många ensamstående mammor är denna rättighet en förutsättning för att över huvud taget kunna försörja sig.

Övriga jämställdhetsfrågor

Stärk papporna i föräldrautbildningen

Punkt 14

Punkt 14 i rapporten lyder:

”Att föräldrautbildning än mer ska satsa på att stärka papporna i sin föräldraroll. Att pappor blir mer närvarande i sina barns liv har alla – inte minst barnen – allt att vinna på. Därför vill vi än mer att papporna lyfts fram i föräldrautbildningar.”

Föräldrar är barns viktigaste vuxna. Bra relationer mellan vuxna och barn ökar utsikterna till en god hälsa under hela livet. I januari 2009 presenterades betänkandet *Föräldrastöd – en vinst för alla, Nationella strategin för samhällets och hjälp till föräldrar i deras föräldraskap* (SOU 2008:131). I betänkandet förs en rad förslag fram till hu en långsiktig strategi för ett generellt föräldrastöd kan utformas. Förslagen är i mångt och mycket lovvärda. Jämställdhetsgruppen hade dok gärna sett än en större tydlighet hade talat om behovet av att stärka just pappornas i sin föräldraroll. Flera studier påpekar barns behov av sina pappor. Med det som argument anser vi att det är viktigt att särskilt påtala pappornas viktiga betydelse för sina barn.

Mot bakgrund av ovanstående vill partistyrelsen föreslå landsmötet att bifalla punkt 14 i rapporten.

Mäns våld mot kvinnor

Punkterna 15–17, motionerna B14 och B15

Punkt 15 i rapporten lyder:

”Att gärningsmän som bryter mot besöksförbudet ska förses med fotboja. Även livvaktsskydd kan behövas i mycket svåra fall där gärningsmannen är känd och kontinuerligt vägrar att lämna kvinnan i fred.”

I motion **B14** föreslår motionären att ändra texten i **punkt 15** i jämställdhetsrapporten till:

15. ”Att gärningsmän som bryter mot besöksförbudet ska förses med fotboja. Även livvaktsskydd kan behövas i mycket svåra fall där gärningsmannen är känd och kontinuerligt vägrar att lämna kvinnan eller mannen i fred.”

Punkt 16 och 17 lyder:

”16. Införa kommunarrest för misshandlande män och i vissa fall även länsarrest. I riktigt grova fall av våld mot kvinnor, så kallad grov kvinnofridskränkning, där besöksförbudet ständigt kränkts anser vi att kommunarrest ska kunna införas för misshandlande män.

17. Tillsätta en haverikommission som utreder varje fall då en kvinna mister livet till följd av brott begånget av en nära anhörig. Efter det fruktansvärda mordet på pojken Bobby 2006 har alliansregeringen gett Socialstyrelsen i uppdrag att tillsätta en ’social haveriutredning’ för att förhindra att fler barn misshandlas till döds. Socialstyrelsen har nu lämnat förslag på ett motsvarande system då en kvinna mister livet till följd av brott begångna av närstående. Det förslaget bör genomföras.”

I motion **B15** föreslår motionären att landsmötet beslutar ändra texten i punkt 17 i jämställdhetsrapporten till: ”**17. Tillsätta en haverikommission som utreder varje fall då en kvinna eller man mister livet till följd av brott begångna av närstående.** Efter det fruktansvärda mordet på pojken Bobby 2006 har alliansregeringen gett Socialstyrelsen i uppdrag att tillsätta en ’social haveriutredning’ för att förhindra att fler barn misshandlas till döds. Socialstyrelsen har nu lämnat förslag på ett motsvarande system då en kvinna mister livet till följd av brott begångna av närstående. Det förslaget bör genomföras och att det även ska gälla män som mister livet till följd av brott begångna av närstående.”

Att kvinnor blir utsatta för fysiska och psykiska kränkningar och misshandel är oacceptabelt för varje samhälle som vill kalla sig demokratiskt. Mäns våld mot kvinnor är ett globalt problem. Världshälsoorganisationen WHO beräknar att en tredjedel av världens kvinnor och flickor någon gång eller flera gånger utsatts för våld eller våldtäkt.

Mäns våld mot kvinnor utgörs av ett komplext mönster av övergrepp som omfattar hot om våld, trakasserier, fysiskt våld, psykiskt våld och känslomässiga övergrepp, isolering, social och ekonomisk kontroll. Mäns våld mot kvinnor är en kränkning av den kroppsliga integriteten och ett direkt hot mot kvinnors grundläggande friheter och rättigheter.

Partistyrelsen kan naturligtvis instämma med motionärerna i motion B14 och B15 att såväl kvinnor som män utsätts för våld, trakasserier och hot från partner och före detta partner. All tillgänglig kunskap talar dock om att mäns våld mot kvinnor i nära relationer är mera utbrett. Därför är det inte underligt att det är just det som kommer i fokus, åtminstone till synes, genom att språkbruket här precis som på andra håll i högre grad fångar det statistiskt vanliga än det ovanliga. Det kan emellanåt leda till problem med osynliggörande. Men det politiska fokus på mäns våld mot kvinnor som rått under ett drygt decennium har faktiskt lett till ökad kunskap även om kvinnors våld mot män och samkönat partnervåld.

Partistyrelsen anser att motionären har en viktig poäng och anser att det vore önskvärt hitta en formulering där det framgår att det huvudsakligen är kvinnor som är utsatta, men

B

där det framgår tydligt att lagarna ska vara könsneutrala. I det här sammanhanget är dock jämställdhetsfrågan i fokus och partistyrelsen vill ändå argumentera att mäns våld mot kvinnor är ett mycket mer utbrett samhällsproblem, inte bara i kraft av att det är statistiskt sett så mycket vanligare utan också därför att det i sig befäster och förstärker de samhällsmönster som skapar ojämlikheten. Det får därför anses befogat att tala om mäns våld mot kvinnor som ett större *jämställdhetsproblem* än annat partnervåld, och utan att detta på något sätt förringar eller relativiserar den smärta som andra offer för partnervåld utsätts för.

De förslag gruppen lämnar i punkt 15, 16 och 17 ligger väl i linje med Folkpartiets tidigare politik på området. Att förövare som upprepade gånger överträder besöksförbud bör kunna förses med elektronisk fotboja är ett enkelt och mycket billigt sätt att skapa större trygghet för den som utsätts för brott och kränkningar. Folkpartiet har även tidigare krävt såväl haverikommissioner som möjlighet till livvaktsskydd. Det är beklagligt att sådana förslag fortfarande ska vara aktuella, men i högsta grad önskvärt att Folkpartiet fortsätter att driva dessa viktiga frågor.

Mot bakgrund till ovanstående vill partistyrelsen föreslå landsmötet att motion B14 gällande punkt 15 bifalls, motion B15 gällande punkt 17 bör anses besvarad, punkt 17 i rapporten bifalls samt att punkt 16 ges lydelsen:

”16. Inför omvänd kommunarrest för misshandlande män och i vissa fall även omvänd länsarrest. I riktigt grova fall av mäns våld mot kvinnor, så kallad grov kvinnofridskränkning, där besöksförbudet ständigt kränkts anser vi att omvänd kommunarrest ska kunna införas för misshandlande män, dvs. att området för besöksförbud ska kunna omfatta en hel kommun.”

Utrikes

Punkterna 18–22, motion B5 yrkande 4 och motionerna B16–B17

Punkt 18 och 19 i programmet handlar om att ge kvinnor större utrymme i internationella organ genom att eftersträva jämnare könsfördelning samt att bistånd behöver öronmärkas för kvinnors behov i form av arbete för reproduktiva rättigheter, mödravård och kvinnors organisering. Båda punkterna ligger väl i linje med den politik Folkpartiet för i dag. Partistyrelsen föreslår därför att **punkt 18 och 19 bifalls**.

Punkt 20 i rapporten vill öka uppmärksamheten kring kvinnors situation i krig och implementeringen av FN-resolution 1325 för att öka kvinnors deltagande i arbetet med att förebygga, hantera och lösa konflikter. I många av de länder där krig pågår är kvinnor särskilt utsatta. Dagligen blir kvinnor utsatta för misshandel, våldtäkter och övergrepp – just för att de är kvinnor. Afrikanska Kongo är ett av de värsta länder i världen på att utnyttja kvinnor i krigsföringen. Partistyrelsen delar i detta avseende helt programgruppens åsikter.

Punkten tar även upp frågan om ifrågasättande av svensk vapenexport till länder med ”könsapartheid”. Motionären anser att det är svårt att hävda motsatsen, nämligen att vapenexport ska genomföras till länder med könsapartheid, men å andra sidan finns det oerhört många andra anledningar för Sverige att inte exportera vapen till ett land. Andra aspekter att beakta i samband med vapenexport skulle kunna vara landets inställning till religionsfrihet, sexuell läggning, funktionshinder m.m. i sin militära organisation.

I motion B5, yrkande 4 vill motionären att sista meningen i **punkt 20** i programförslaget utgår. Partistyrelsen anser att motionären har en tydlig poäng i sitt resonemang. Det ska ställas krav på de länder som kan komma ifråga för svensk vapenexport. Folkpartiet har sedan länge drivit att det grundläggande kravet ska vara demokrati. I synen på om ett land är demokratiskt eller ej, ingår hur väl det respekterar mänskliga rättigheter, skyddar religiösa eller etniska minoriteter och liknande frågor. Det är där självklart att väga in också jämställdhet som en faktor. Partistyrelsen anser därför att motion **B5, yrkande 4 bör bifallas och punkt 20 i övrigt bifallas.**

Punkt 21 berör kvinnors utsatta situation vid flyktingkriser. Rätten att inte utsättas för könsrelaterat våld är i allra högsta grad en fråga om demokrati, jämställdhet och grundläggande mänskliga rättigheter – oavsett var i världen man lever. Vi anser att förföljelse på grund av kön ska ses flyktingskäl exempelvis könsstympning, sexuellt våld och misshandel. Vi anser också att det är särskilt viktigt att uppmärksamma flickor och kvinnors sårbarhet i flyktingkatastrofer.

I motion **B16** yrkar motionären att landsmötet ska besluta ändra texten i **punkt 21** i jämställdhetsrapporten till: ”Uppmärksamma flickors/kvinnors/pojkars/mäns sårbarhet i flyktingkriser. Att hänsyn till kvinnor och mäns situation alltid ska beaktas då Sverige deltar i internationella operationer. Vi anser att förföljelse på grund av kön ska ses som ett flyktingskäl ex. könsstympning, sexuellt våld och misshandel.”

Naturligtvis är alla människor i en flyktingsituation utsatta. Men det punkt 21 tar upp är att kvinnor under senare decennier vid ett flertal konflikter runt om i världen varit utsatta för en särskilt grym form av terror – systematiska våldtäkter, sexuellt våld och misshandel. Kongo är ett exempel på ett land där just flickors och kvinnors mänskliga rättigheters å det grövsta kränks systematiskt som en del i landets krigsföring. Krigen i Balkan och Rwanda är andra exempel då systematiska övergrepp mot flickor och kvinnor ägde rum som ett medel för etnisk krigsföring.

Partistyrelsen tycker det är viktigt att detta uppmärksammas särskilt och menar att det kan ske utan att mäns eller pojkars utsatthet ignoreras. **Motion B16 bör med detta anses besvarad och punkt 21 bifallas**.

Punkt 22 tar upp kvinnors utsatthet i fattiga länder och förespråkar internationella kampanjer mot kvinnoförtryck såsom könsstympning, sexslaveri, våldtäkt och misshandel. Punkten slår fast att vi bör anse tillgång till fria, lagliga och säkra aborter som en rättighet för alla kvinnor i världen.

I motion **B17** anser motionären att texten i **punkt 22** i jämställdhetsrapporten ska ändras till:

22. ”Stärk kvinnors och mäns mänskliga rättigheter. Vi vill föra internationella kampanjer mot förtryck av kvinnor och män såsom könsstympning, sexslaveri, våldtäkt och misshandel. Vi vill att Sverige aktivt arbetar för att fria, lagliga och säkra aborter ska betraktas som en rättighet för alla kvinnor i världen.”

Det finns särskilda problem som drabbar just kvinnor, det kan vi inte blunda för. Folkpartiet arbetar naturligtvis för att stärka allas mänskliga rättigheter, men vi måste samtidigt se att vi lever i en värld där kvinnor överlag har en svag ställning, tvingas arbeta hårt för lite eller inga pengar, många gånger i princip lever som slavar. Av världens 1,3 miljarder

fattiga människor är uppskattningsvis 70 procent kvinnor. I de flesta länder har dubbelt så många kvinnor som män oavlönade arbeten.

Kvinnorörelsen världen över har i decennier intensivt kämpat för att kvinnors rätt att bestämma över sin egen kropp och sexualitet ska skyddas och stärkas. En kamp som vi liberaler självklart deltar i. Varje år utsätts två miljoner flickor för könsstympning. Varje dag dör flera hundra kvinnor i världen på grund av illegala aborter. Sverige ska aktivt arbeta för att fria, lagliga och säkra aborter ska betraktas som en rättighet för alla kvinnor i världen. Det skulle stärka kvinnors hälsa, makt över sitt liv och sin frihet. Partistyrelsen vill med detta föreslå att **punkt 22 bifalls och motion B17 avslås**.

Jämställd medicinsk forskning

Punkterna 23–25

Punkterna 23–25 i rapporten lyder:

”23. Ta in könsperspektiv i medicinsk forskning. För att få forskningsmedel bör en ansökan redan från början visa hur könsperspektivet ska ingå i studien.

24. Använd den könsuppdelade statistiken. Det bör utredas hur Sverige på ett bättre sätt kan utnyttja den potential som våra hälsoregister inklusive det individbaserade läkemedelsregistret erbjuder.

25. Utvärdera vård och vårdutbildningar utifrån ett genusperspektiv. Socialstyrelsens tillsyn av hälso- och sjukvården bör alltid inkludera ett genusperspektiv, när det är relevant. På samma sätt ska Högskoleverket inkludera ett genusperspektiv i sina utvärderingar av vårdutbildningar.”

En stor del av den medicinska forskningen har utförts av män och haft mannen som utgångspunkt. I Sverige har vi en omfattande köns- och åldersspecifik statistik över läkemedelsanvändning. Men de möjligheter som finns för registerforskning med könsperspektiv har inte utnyttjats i så hög grad som skulle kunna vara möjligt på grund av brist på såväl forskare som ekonomiska resurser. Det bör därför utredas hur Sverige på ett bättre sätt kan utnyttja den potential som våra hälsoregister samt det individbaserade läkemedelsregister erbjuder.

På senare tid har också Socialstyrelsen stärkt sin roll som kvalitetskontrollant. Jämställdhetsgruppen anser att det vore önskvärt om Socialstyrelsen i detta också för in genusperspektivet i frågor som berör kvalitetssäkring m.m. Utvärdering av olika vårdprogram bör därför inrymma analys av i vilken utsträckning könsperspektivet kommer in i utbildningarna och eventuella brister bör i så fall rättas till.

Partistyrelsen delar inriktningen i programgruppens förslag**, men föreslår en annorlunda lydelse av punkt 23: ”Ta in könsperspektiv i medicinsk forskning. För att få forskningsmedel bör en ansökan redan från början då det är relevant visa hur könsperspektivet ska ingå i studien.” Partistyrelsen föreslår även att punkterna 24–25 i rapporten bifalls.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programgruppens förslag punkt 14 bifalls
2. **att** programmets punkt 15 ges lydelsen:
   ”Gärningsmän som bryter mot besöksförbudet ska förses med fotboja. Även livvaktsskydd kan behövas i mycket svåra fall där gärningsmannen är känd och kontinuerligt vägrar att lämna kvinnan eller mannen i fred.”
3. **att** motion B14 därmed bifalls
4. **att** programgruppens förslag punkt 16 ges lydelsen:
   ”Inför omvänd kommunarrest för misshandlande män och i vissa fall även omvänd länsarrest. I riktigt grova fall av mäns våld mot kvinnor, så kallad grov kvinnofridskränkning, där besöksförbudet ständigt kränkts anser vi att omvänd kommunarrest ska kunna införas för misshandlande män, dvs. att området för besöksförbud ska kunna omfatta en hel kommun.”
5. **att** programgruppens förslag punkt 17 bifalls
6. **att** motion B15 anses besvarad
7. **att** programgruppens förslag punkt 18 bifalls
8. **att** programgruppens förslag punkt 19 bifalls
9. **att** programmets punkt 20 ges lydelsen:
   ”Beakta särskilt kvinnors situation i säkerhetspolitiken. Vi vill att FN-resolution 1325 implementeras globalt. Resolutionen 1325 syftar till att öka kvinnors deltagande i arbetet med att förebygga, hantera och lösa konflikter. Vi vill också se fler kvinnor i internationella militära och polisiära operationer.”
10. **att** motion B5 yrkande 4 därmed bifalls
11. **att** programgruppens förslag punkt 21 bifalls
12. **att** motion B16 anses besvarad
13. **att** programgruppens förslag punkt 22 bifalls
14. **att** motion B17 avslås
15. **att** programmets punkt 23 ges lydelsen:
    ”Ta in könsperspektiv i medicinsk forskning. För att få forskningsmedel bör en ansökan redan från början då det är relevant visa hur könsperspektivet ska ingå i studien.”
16. **att** programgruppens förslag punkt 24 bifalls
17. **att** programgruppens förslag punkt 25 bifalls

Demokratipolitik

Statsskicket, motion B18–B21

I motion **B18** föreslås att landsmötet beslutar att Folkpartiet ska verka för införande av ett republikanskt statskick i Sverige. Motionären menar att Torekovskompromissen var ett bra första steg i avskaffandet av ett odemokratiskt statsskick och menar att tiden nu är mogen att avskaffa monarkin. Motionären framför som argument för detta framför allt de inskränkningar i medborgerliga fri- och rättigheter som enligt successionsordningen gäller monarken och tronarvinge.

I motion **B19** föreslås en förändring i partiprogrammet i syfte att partiet tar ställning för att Sveriges statsskick ska

vara republik. Motionären anför som skäl huvudsakligen att alla offentliga poster ska vara öppna för alla medborgare och tillsättas på basis av lämplighet och inte släktband eller liknande.

I motion **B20** föreslås att Folkpartiet liberalerna ska verka för att Sverige blir en republik. Motionären anför som skäl till detta att det inte är förenligt med demokratiska principer att ärva ämbetet som statschef.

I motion **B21** föreslås att arvsmonarkin avskaffas och att statsöverhuvudet oavsett titel ska väljas i offentliga val. Motionären anför att arvsmonarkin infördes under Gustav Vasas tid som kung och att kungar innan detta valts vid ting vid Mora stenar. Motionären förespråkar att partiet tar ställning för en återgång till ett system där monarken väljs i stället för att titeln ärvs men anför inga detaljerade förslag avseende längd på mandatperioder eller liknande.

Partistyrelsen vill i detta sammanhang påminna om att liberalismen i Europa uppstod på 1700-talet bland annat som en reaktion mot kungligt envälde. Svenska liberaler införde allmän och lika rösträtt i Sverige i strid med monarkin och högern. Liberalernas duster med inskränkta monarker var stundtals hård. Särskilt uppmärksammad är Gustav V:s borggårdskupp 1914 som resulterade i att den liberale statsministern Karl Staaff avgick i protest mot kungens antiparlamentariska agerande. Också efter det att parlamentarismen i realiteten har införts har kungamakten försökt att spela en politisk roll, exempelvis under den så kallade midsommarkrisen 1941 rörande tysk transitering på svensk järnväg.

Den nuvarande grundlagen slår fast att Sverige är en konstitutionell monarki enligt vilken statschefen enbart har ceremoniella och representativa uppgifter. Detta är resultatet av den s.k. Torekov-kompromissen 1970, som bland annat Folkpartiet ställde sig bakom.

Partistyrelsen konstaterar att Torekov-kompromissen innebär att statschefen saknar makt. Monarkins maktställning i det politiska systemet är således redan undanröjd.

Avseende inskränkningarna i regentens och tronarvingens rättigheter kan partistyrelsen konstatera att de upphör att gälla om regentens eller tronarvinge abdikerar eller frånsäger sig sin plats i successionsordningen. Folkpartiet har även i riksdagen (motion 2003/04:K290) tagit ställning för att kravet på regentens religiösa tillhörighet ska tas bort.

Även om det går att anföra principiella argument mot arvsmonarkin anser partistyrelsen att Torekov-kompromissen visat sig fungera väl och har ett starkt folkligt stöd. Det saknas alltså anledning att i dag väcka frågan om statsskickets grunder.

Partistyrelsen föreslår med detta att motion B18, B19, B20 och B21 avslås.

Författningsdomstol, motion B52, yrkande 3

I motion **B52, yrkande 3,** föreslås att Folkpartiet ska verka för att en författningsdomstol inrättas i Sverige.

Partistyrelsen vill understryka att respekten för grundlagarna måste genomsyra hela det politiska systemet och rättsväsendet. Samtidigt har Sverige internationellt sett svaga kontrollmöjligheter för att säkerställa att de lagar och andra författningar som införs står i samklang med grundlagarna. Inrättandet av en författningsdomstol skulle enligt vår bedömning stärka skyddet för de medborgerliga fri- och rättigheterna då riksdagens möjligheter att stifta lagar som står i strid med våra grundlagar skulle minska. Av den orsaken har Folkpartiet liberalerna länge förespråkat att en särskild författningsdomstol inrättas vilket även uttrycks i partiprogrammet. Motionärens vilja är alltså redan Folkpartiets politik.

Partistyrelsen föreslår med detta att motion B52, yrkande 3 anses besvarad.

Valsystemet, motion B22–B28

I motion **B22** föreslås att blankrösterna i allmänna val ska påverka antalet mandat i riksdagen så att antalet mandat att fördela mellan de partier som kommer in blir färre ju fler blankröster som avgivits. En lägsta gräns för antalet mandat föreslås också. Motionären anför som skäl till förslaget att det skulle kunna kanalisera bort stöd från missnöjda väljare till extrema partier om dessa personer i stället ges möjlighet att minska antalet valda politiker.

I motion **B23** föreslås ett liknande system som i föregående motion med skillnaden att motionären inte önskar att blankröster utan valdeltagande ska vara avgörande för antalet mandat som finns att fördela i de församlingar som utses i allmänna val. Det föreslås även att partistödet ska sättas i relation till valdeltagandet.

Partistyrelsen vill inledningsvis understryka betydelsen av att alla demokratiska krafter, inte minst de politiska partierna, aktivt arbetar för att visa på vikten av deltagande i de allmänna valen. Som politiskt parti har vi ett särskilt ansvar att ta fram och förmedla ett tydligt politiskt budskap till medborgarna och att avhålla oss från osakliga angrepp på våra politiska meningsmotståndare. Genom tydlighet, engagemang och ansvarstagande bygger vi förtroendet för det demokratiska politiska systemet och minskar grogrunden för extrema rörelser.

Partistyrelsen delar däremot inte motionärernas syn på att antalet mandat i de politiska församlingarna bör variera med valdeltagande eller andel blankröster. Den svenska demokratiska modellen bygger på att medborgarna i allmänna val får avge röster för att sända representanter att företräda dem i olika parlamentariska församlingar. Antalet mandat i exempelvis riksdagen har beslutats med bas i att det efter valen ska kunna finnas en god geografisk, demografisk och åsiktsmässig spridning bland ledamöterna. Antalet mandat har även satts till ett udda tal för att undvika att hamna i en situation där lotten kan tvingas avgöra maktförhållandena mellan två politiska grupperingar.

Partistyrelsen menar att det är av stor principiell betydelse att grunderna för vårt statskick ska beslutas i bred politisk enighet. Det vore därför främmande att ett avgörande inflytande över storleken på de parlamentariska församlingarna skulle ges till en liten minoritet av väljarna alternativt de som avstår från att delta i de offentliga valen. I detta sammanhang kan konstateras att den parlamentariska grundlagskommitté som har arbetat med att ta fram förslag till revideringar av våra grundlagar har presenterat ett förslag som representanterna för alla partier i utredningen, däribland även Folkpartiet, har ställt sig bakom.

Rätten att rösta och kandidera i offentliga val är just en medborgerlig rättighet och inte en skyldighet. Oaktat hur kraftigt vi än ogillar den politiska agendan hos andra partier som kandiderar i de allmänna valen är det ovillkorligt upp till väljarna att avgöra vilka de vill rösta på, förutsatt att de vill utnyttja sin rösträtt. Partistyrelsen delar inte heller motionärens syn på att partistödet bör variera med valdeltagandet. Partistyrelsen föreslår med detta att **motion B22 och B23 avslås**.

I motion **B24** föreslås att Folkpartiet ska arbeta för att på prov tillåta omröstning via Internet vid 2010 års val och att alla röstberättigade ska ha möjlighet att rösta via Internet vid valet 2014. Som argument därtill anförs att det skulle kunna leda till ökat valdeltagande och underlätta för svenskar i utlandet som vill delta i valen. Även i motion **B26, yrkande 3** föreslås motionären att elektronisk röstning bör tillåtas i riksdagsvalen.

Partistyrelsen menar att möjligheten att rösta via Internet i allmänna val och folkomröstningar utgör en önskvärd utveckling av det svenska valsystemet och välkomnar därför motionärernas förslag. Partistyrelsen vill dock understryka att samma mycket hårda krav på rättssäkerhet och tillförlitlighet bör ställas upp på sådana system och att den tekniska utvecklingen av dessa system måste vara det som avgör när de kan tas i bruk. Medborgarna ska aldrig behöva känna det minsta tvivel om att alla röster som avges i valen räknas på ett korrekt sätt och det får inte finnas möjlighet till valfusk. Med detta sagt kan det bli svårt att öppna upp för omröstning via Internet redan i valet 2010 men partistyrelsen ser inte heller någon anledning att dröja med att utveckla fungerande och tillförlitliga system utan hoppas att den utvecklingen kommer igång så snart som möjligt. Partistyrelsen föreslår med detta att **motion B24 och B26 yrkande 3 anses besvarade**.

I motion **B25** föreslås att partistyrelsen ges i uppdrag att inför de allmänna valen i september 2010 arbeta för tillhandahållandet av aktuella, korrekta, kompletta och tillförlitliga valsedlar i landets alla vallokaler genom nyttjande av moderna datadistributionsteknik. Det föreslås att valmyndigheten ges i uppdrag att ta fram ett system där att alla röstberättigade får ett röstkort med streckkod som kan införas i en skrivare vid alla landets vallokaler för att på så vis få ut korrekta valsedlar för den valkrets där en väljare har rätt att rösta. Som argument för reformen framförs att det skulle underlätta logistiken i samband med valen, minska möjligheten för odemokratiska krafter att stjäla eller gömma undan valsedlar i vallokalerna och att det skulle utgöra en miljöbesparande reform.

Partistyrelsen delar motionärens syn på att distribution av valsedlar genom ett system i enlighet med det som föreslås vore intressant att överväga men menar att det är den typen av fråga som bör avgöras av Valmyndigheten. Med det föreslår partistyrelsen att **motion B25 anses besvarad**.

I motion **B26, yrkande 1, 2, 4 och 5** föreslås att mandatperioderna kortas till ett år, att småpartispärrarna till riksdagen slopas, att alla riksdagskandidater bör få tillgodoräkna sig personkryss från hela riket samt att väljare bör få kryssa ett obegränsat antal kandidater på en och samma lista.

Som argument för kortade mandatperioder anförs att det skulle ge färre svikna vallöften och snabbare chans till revansch för de partier som förlorar. Förslaget om ökad möjlighet att kryssa motiveras med att det skulle öka den enskilde väljarens makt.

Partistyrelsen delar inte motionärens ståndpunkt vad gäller frågan om mandatperiodernas längd. Det är av stor betydelse för det demokratiska systemets trovärdighet att den politiska majoritet som vinner ett val också ges en rimlig möjlighet att genomföra den politik som de har gått till val på. Genomförande av politik är och bör vara en process som tar tid då frågor måste utredas och beredas i god ordning.

Partistyrelsen delar inte heller motionärens syn vad gäller spärren på fyra procent till riksdagen. Det är självklart viktigt att utslagen i de allmänna valen på ett så klart sätt som möjligt ska återspeglas i mandatfördelningen i riksdagen. Det är också av stor betydelse att det finns en rimlig möjlighet att samla en parlamentarisk majoritet för att kunna bilda en regering som kan driva igenom den politik en majoritet av folket givit sitt stöd i de allmänna valen. Mot denna bakgrund finns goda skäl att behålla kravet på att ett parti ska samla minst fyra procent av rösterna för att få ta plats i Sveriges riksdag.

Även om partistyrelsen i likhet med motionären anser att personvalet bör få starkare genomslag är partistyrelsen inte beredd att nu binda sig vid ett ställningstagande om att en väljare bör få kryssa obegränsat med kandidater utan anser att detta bör betraktas som en av flera tänkbara modeller. Vad gäller förslaget att tillåta personröstning på kandidater i andra valkretsar än den där väljaren har rösträtt kan partistyrelsen konstatera att det trots den goda intentionen att stärka personvalet torde vara mycket svårt att genomföra utan mycket omfattande förändringar i valsystemets uppbyggnad eftersom det är konstruerat som så att antalet mandat i varje valkrets bygger på antalet röstberättigade i den valkretsen. Med detta föreslår partistyrelsen att **motion B26 yrkande 1 och 2 avslås samt att yrkande 4 och 5 anses besvarade**.

I motion **B27** föreslås att det införs en spärr om fyra procent av de samlade rösterna för att ett parti ska få ta plats i kommunfullmäktige och att den befintliga spärren för landstingsfullmäktige höjs från tre procent till fyra procent. Som argument därtill anförs framför allt att det skulle kunna motverka mängden enfrågepartier i de valda församlingarna.

Partistyrelsen vill här åter igen anknyta till den parlamentariska grundlagsutredningen som har behandlat frågan om s.k. spärrar för småpartier i kommuner och landsting utan att föreslå några justeringar av de befintliga reglerna. Av utredningens betänkande framgår att det i icke valkretsindelade kommuner fordras mellan 2,08 och 3,22 procent av rösterna för att nå ett mandat. I de valkretsindelade kommunerna krävs som regel mellan 4 och 6,66 procent av rösterna för att nå ett mandat. För att skapa en möjlighet att komma till rätta med en ohållbar parlamentarisk situation i kommunfullmäktige eller landstingsfullmäktige föreslår grundlagsutredningen i stället att det införs en möjlighet att besluta om extra val till fullmäktige mellan ordinarie val. Detta är ett förslag till konstitutionell nödåtgärd som Folkpartiet lanserat. Partistyrelsen menar att den lösning som en enig utredning har stannat vid också bör implementeras.

I motion **B28** föreslås att partistyrelsen ges i uppdrag att verka för en ändring av kommunallagen så att uppdelning av valkretsar ska kräva utjämningsmandat. Som Argument därtill anförs att detta motverkar möjligheten att manipulera valresultat genom hur man drar gränsen för valkretsarna.

Partistyrelsen delar motionärens syn vad gäller behovet att reformera vallagen och anser att valkretsindelningen i kommuner ska slopas eller alternativt att utjämningsmandat införs. En sådan reform är också något som Folkpartiet aktivt arbetar för riksdagen. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion B27 avslås och att motion B28 anses besvarad.**

Regionfrågan och annan förvaltningspolitik

Framtidens regioner, motion B29–B32 samt L70 yrkande 4

I motion **B29** föreslås att partistyrelsen ska verka för att landstingen/regionerna ska avvecklas och att deras uppgifter ska fördelas på stat och kommuner. Landstingen/regionerna

B

anses utgöra en ”mellanadministration” som saknar relevans i dagens samhälle och motionären menar att det vore mer effektivt att fördela ansvarsuppgifterna på stat och kommun. Även i motion **B30 yrkande 2** föreslås ett liknande system avseende sjukvården där motionärerna av effektivitetsskäl vill överföra sjukhusvården till staten och primärvården till kommunerna.

Partistyrelsen delar inte motionärernas syn avseende förslagen att avskaffa landstingen och överföra dess uppgifter på stat och kommun. Försöken med regioner i Skåne och Västra Götaland har visat på att det finns en bred förankring för att utveckla regiontanken i linje med regeringens pågående arbete. Även om sjukvården skulle organiseras inom ramen för andra huvudmän skulle det fordras en omfattande administration varför partistyrelsen inte bedömer det som sannolikt att en förändring i den riktning som motionärerna föreslår skulle medföra några större besparingar för skattebetalarna. Ett intresse som måste vägas in är likvärdighet i sjukvården där nationella riktlinjer (t.ex. den nationella cancerstrategin) möjliggör en jämnare vårdkvalitet.

Motion L70 yrkande 4 förespråkar att ingen regionförstoring ska permanentas utan att ha föregåtts av folkomröstning. I motion **B30 yrkande 1** föreslås att Folkpartiet ska fortsätta att ställa sig bakom en fortsatt regionbildning i linje med det beslut som regeringen redan fattat som innebär att även befolkningsmässigt mindre landsting ska kunna ansöka om att bilda region.

I motion **B31** föreslås att funktionella motiv ska utgöra basen för regionindelningen. Det föreslås även att kommuner och inte län eller landsting bör utgöra bas för indelningen och att tillväxtmöjligheter och konkurrensförutsättningar ska vara vägledande. Slutligen föreslås partistyrelsen få i uppdrag att arbeta fram en rapport om regionindelningen

Partistyrelsen står liksom motionären bakom regeringens beslut om processen för den fortsatta regionbildningen och delar synen på att funktionella motiv bör utgöra basen för regionindelningen. Regionindelningen bör även fortsatt växa fram underifrån även om det är regeringen som i slutändan har att godkänna bildandet av en region. Vad avser frågan om att kommuner ska utgöra basen för regionindelningen vill partistyrelsen erinra om gränskommuners möjlighet att ansöka om att tillhöra en specifik region. Partistyrelsen vill också understryka betydelsen av att det finns en bred enighet mellan berörda kommuner om den tilltänkta regionen. Trots frågans stora betydelse vill partistyrelsen emellertid inte i detta sammanhang binda sig för att återkomma med en rapport just i detta ämne.

I motion **B32** föreslås att mandatet för de befintliga regionerna (Skåne och Västra Götaland) ska utökas för att i framtiden innefatta fler politiska ansvarsområden såsom exempelvis arbetsmarknads-, miljö eller utvecklingsfrågor.

Partistyrelsen vill understryka att eventuellt utökade befogenheter för regionerna alltid måste vägas mot betydelsen av att staten ska kunna ta ett samlat nationellt ansvar, och påminna om att Folkpartiet har träffat en uppgörelse med övriga allianspartier i regionfrågan. Partistyrelsen anser att den uppgörelsen ska ligga fast.

Avseende förslaget i motion **L79 yrkande 4** vill partistyrelsen framhålla att det är upp till landstingen själva att besluta vilka demokratiska former de vill använda sig av för att besluta om bildning eller icke-bildning av regioner.

Partistyrelsen föreslår med detta att motion B29, B30 yrkande 2, L70 yrkande 4 samt B31 yrkande 2 och 5 avslås, och att motion B30 yrkande 1, B31 yrkande 1, 3 och 4 samt B32 anses besvarade.

Annan förvaltningspolitik, motionerna B33–B35

I motion **B33** föreslås att försäkringskassan ska åläggas en skyldighet att betala en förseningsavgift till en person som drabbas av orimligt långa handläggningstider.

Partistyrelsen delar helt och fullt motionärens ståndpunkt. Det är inte mer än rätt och rimligt att enskilda som drabbas ekonomiskt på grund av oacceptabla handläggningstider, slarv eller annan anledning inte får rätt till den sociala trygghet som de har rätt till får ersättning för detta av myndigheten och det offentliga. Förhoppningsvis skulle ett dylikt system förutom att tillerkänna en rimlig kompensation till de människor som drabbas skapa ett stärkt tryck på det offentliga att komma tillrätta med problemen. Partistyrelsen menar också att denna fråga bör ses ur ett vidare perspektiv än att försäkringskassan åläggs att betala ersättning vid sen utbetalning och i stället gälla statliga myndigheter. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion B33 bifalls.**

I motion **B34** föreslås att statliga tjänster som myndighetschef, utom de som tillsätts av riksdagen, utannonseras och att myndighetscheferna ska ha en mandatperiod om fyra år som sammanfaller med riksdagens mandatperiod.

Partistyrelsen delar motionärens syn på att statliga befattningar ska utlysas och tillsättas efter kompetens, vilket Folkpartiet har arbetat för i såväl riksdag som regering. Partistyrelsen noterar även att den nuvarande regeringen utannonserar i princip samtliga högre tjänster inom statsförvaltningen. Partistyrelsen understryker även vikten av att bibehålla det system med opolitiska myndigheter som vi har i Sverige. Mot den bakgrunden menar partistyrelsen att det inte är vore önskvärt att övergå till fyraåriga mandatperioder för de högre tjänstemännen. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion B34 anses besvarad.**

I motion **B35** föreslås att IT-nivån på svenska myndigheter höjs så att dessa verktyg används snabbt och effektivt samt att arbetet med den s.k. 24-timmarsmyndigheten utvecklas, förnyas och får kraft på nytt.

Partistyrelsen delar motionärens syn på att svenska myndigheter kontinuerligt bör arbeta för att inkorporera ny teknik som underlättar medborgarnas kontakter med myndigheterna. Partistyrelsen noterar också att det finns stora skillnader avseende hur långt olika myndigheter har kommit i sitt arbete med att höja sin IT-nivå och att särskilt de myndigheter som inte har kommit tillräckligt långt bör uppdras att prioritera detta arbete. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion B35 anses besvarad.**

Kommunal demokrati, motion B36–B37

I motion **B36** föreslås att Folkpartiet avvisar grundlagsutredningens förslag om förstärkt folkinitiativ och att möjligheten att genomdriva folkomröstningar genom folkinitiativ i stället avskaffas. Som argument anförs att grunden för den svenska demokratimodellen är den representativa demokratin och att detta även fortsatt bör gälla.

Partistyrelsen konstaterar att partiprogrammet klargör att Folkpartiet anser att folkomröstningar ska användas sparsamt och kan aktualiseras när det gäller förslag som innebär stora förändringar i demokratins spelregler eller de valda organens befogenheter. Partistyrelsen noterar även att grundlagutred-

ningens förslag inkluderar en möjlighet för kommunfullmäktige att med beslut med två tredjedels majoritet avslå ett folkinitiativ om frågan saknar förankring i fullmäktige. Partistyrelsen konstaterar vidare att Folkpartiet har varit representerade i den parlamentariska grundlagsutredningen och att inget parti i utredningen har reserverat sig eller avgivit några särskilda yttranden avseende förslagen. Det är av stor betydelse att förändringar i de grundläggande spelreglerna för det demokratiska systemet kan göras i största möjliga enighet mellan riksdagspartierna vilket även fordrar kompromisser i olika frågor. Partistyrelsen vill därför inte binda upp sig i olika delar av grundlagsutredningens förslag. För det fall att förslaget blir verklighet förutsätter även partistyrelsen att Folkpartiets representanter på lokal nivå kommer att fortsätta att driva en restriktiv linje avseende krav på folkinitiativ.

I motion **B37** föreslås att det genom en ändring i kommunallagen med innebörden att kommun-, landstings- och regionstyrelserna enbart består av de partier som bildar majoritet i fullmäktige. I första hand föreslås detta genomföras som en försöksverksamhet i vissa kommuner.

Partistyrelsen konstaterar att kommunal parlamentarism är en av de återkommande frågorna i diskussionen om hur den lokala demokratin kan vitaliseras. Frågan rör dock vid grunderna i det kommunala folkstyret. Ända sedan allmän och lika rösträtt vid kommunalval infördes 1918 har valet till kommunalnämnden (dagens kommunstyrelse) skett proportionellt. Sedan 1955 har proportionellt valsätt också gällt för kommunernas fakultativa nämnder och sedan 1977 för de speciallagsreglerade nämnderna.

Det starkaste argumentet för kommunal parlamentarism är att det underlättar ett tydligt ansvarsutkrävande eftersom den styrande majoriteten får bära det fulla ansvaret för kommunstyrelsens (eller landstings- eller regionstyrelsens) beslut. Detta argument måste också vägas mot att oppositionens möjlighet till insyn i det kommunala beslutsfattandet försämras högst avsevärt när oppositionen inte har möjlighet att delta i kommunstyrelsens beredning. Detta kan i värsta fall också sänka kvaliteten på de beslut som så småningom tas i fullmäktige.

Partistyrelsen anser inte att det är önskvärt att övergå till ett system med obligatorisk kommunal parlamentarism. Inom ramen för den pågående konstitutionella översynen är dock partistyrelsen beredd att pröva systemet i form av en försöksverksamhet med ökade möjligheter till parlamentarism i de kommuner och landsting där detta efterfrågas lokalt. Formerna för ett sådant försök måste övervägas noggrant.

Partistyrelsen föreslår med detta att motion B36 och B37 anses besvarade.

Frågor avseende de förtroendevalda, motion B38–B40

I motion **B38** föreslås att Folkpartiet ska verka för att karantänsregler införs för statsråd och högre tjänstemän i regeringskansliet innan de börjar ett nytt arbete. Som argument anförs att det är viktigt för allmänhetens förtroende för det politiska systemet att i möjligaste mån undanröja risken för misstankar om att före detta statsråd eller höga tjänstemän otillbörligt använder sig av känslig information från sitt tidigare uppdrag i ett nytt arbete.

Partistyrelsen delar motionärens syn på att det är viktigt att upprätthålla förtroendet för det demokratiska systemet och att en viktig del i detta är att statsråd och höga tjänstemän inom regeringskansliet idkar gott omdöme och försiktighet vad gäller de uppdrag de tar efter det att de lämnar sina uppdrag. Det är viktigt att beakta de specifika förhållanden som finns i varje enskilt fall. Partistyrelsen är därför inte beredd att förorda en generell karenstid för alla tillfällen då statsråd eller höga tjänstemän lämnar regering eller regeringskansli.

I motion **B39** föreslås att inkomstgarantin för tidigare riksdagsledamöter ska kortas från maximalt 15 år till maximalt två år. Som motiv till förändringen anförs att det skulle öka allmänhetens förtroende för politiker på alla nivåer.

Partistyrelsen vill inledningsvis ta tillfället i akt för att utveckla hur inkomstgarantin för tidigare riksdagsledamöter är konstruerad. En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före 65 års ålder efter minst tre års sammanhängande tid i riksdagen har rätt till inkomstgaranti fr.o.m. den tidpunkt arvodet upphör. Garantitidens längd och garantibeloppets storlek är beroende av ledamotens ålder och antal riksdagsår. Den 1 juli 2006 ändrades reglerna om inkomstgaranti. I en ny bestämmelse fastslås att syftet med inkomstgaranti är att skapa en ekonomisk trygghet för en avgående ledamot i den omställningssituation som uppstår när han eller hon lämnar riksdagen och att garantin inte är avsedd som en varaktig försörjning. Vidare innebär ändringarna att inkomstgarantin kan jämkas helt eller delvis. Det gäller endast i de fall då någon har dömts för brott av allvarligare slag eller när någon förvärvsarbetar åt annan utan att uppbära skälig ersättning för detta arbete.

Ledamot som lämnar riksdagsuppdraget och har en sammanhängande tid på tre men inte sex hela år i riksdagen, får inkomstgaranti under ett år med 80 procent av ledamotsarvodet inkl. eventuella fasta tilläggsarvoden och månadsarvoden (garantiunderlaget) vid avgången. För ledamot som lämnar riksdagen efter en sammanlagd tid av minst sex hela år gäller inkomstgarantin enligt följande. I två år om ledamoten inte uppnått 40 års ålder, i fem år om ledamoten uppnått 40 men inte 50 års ålder eller slutligen till ingången av den månad då ledamoten fyller 65 år om ledamoten uppnått 50 års ålder.

Under det första garantiåret utgör inkomstgarantin 80 procent av underlaget vid avgången. Garantiunderlaget utgörs av ledamotsarvode, tilläggsarvode till vice talman, ordförande och vice ordförande i utskott samt arvoden för uppdrag inom riksdagen, dess myndigheter och organ (riksdagsstyrelsen, Nordiska rådets svenska delegation, Riksdagens överklagandenämnd och EU-nämnden). Fr.o.m. det sjätte garantiåret beräknas inkomstgaranti enbart på det ledamotsarvode som betalas vid avgångstillfället.

Inkomstgarantin reduceras i förhållande till andra förvärvsinkomster eller inkomster som ersätter förvärvsinkomster. Sjuk- och aktivitetsersättning från den allmänna försäkringen avräknas helt.

Partistyrelsen vill framhålla sitt stöd för systemet med inkomstgaranti. Förtroendeuppdraget som riksdagsledamot är ett betydelsefullt uppdrag med stort ansvar och hög press. Den som åtar sig det utsätts för en omfattande granskning som i många fall också kan omfatta privatlivet. Vid varje val riskerar ledamoten att förlora sitt uppdrag. I en sådan utsatt roll är det skäligt att ha en hög ersättning och rimliga villkor för att kunna ställa om till andra arbetsuppgifter. Partistyrelsen är positiv till de förändringar av systemet med inkomstgaranti för riksdagsledamöter som har genomförts vid ett antal tillfällen under de senaste åren men vill inte i detta sammanhang binda sig för ett specifikt system eller specifika nivåer.

I motion **B40** föreslås att även icke-parlamentariker bör

få ingå i riksdagsutskotten för att höja nivån på utskottens arbete.

Partistyrelsen delar inte motionärens syn i denna fråga utan är av meningen att det är viktigt att skilja på den allmänna politiska debatten och det formella lagstiftningsarbetet i riksdagen. Vad gäller det senare måste medborgarna i allmänna val kunna utkräva ansvar av de politiska beslutsfattarna och av den anledningen bör endast parlamentariker delta i arbetet i riksdagen utskott.

Partistyrelsen föreslår med detta att motion B38 anses besvarad och att motion B39 och B40 avslås.

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion B18 avslås
2. **att** motion B19 avslås
3. **att** motion B20 avslås
4. **att** motion B21 avslås
5. **att** motion B52 yrkande 3 anses besvarat
6. **att** motion B22 avslås
7. **att** motion B23 avslås
8. **att** motion B24 anses besvarad
9. **att** motion B26 yrkande 3 anses besvarat
10. **att** motion B25 anses besvarad
11. **att** motion B26 yrkande 1 avslås
12. **att** motion B26 yrkande 2 avslås
13. **att** motion B26 yrkande 4 anses besvarat
14. **att** motion B26 yrkande 5 anses besvarat
15. **att** motion B27 avslås
16. **att** motion B28 anses besvarad
17. **att** motion B29 avslås
18. **att** motion B30 yrkande 2 avslås
19. **att** motion L70 yrkande 4 avslås
20. **att** motion B31 yrkande 2 avslås
21. **att** motion B31 yrkande 5 avslås
22. **att** motion B30 yrkande 1 anses besvarat
23. **att** motion B31 yrkande 1 anses besvarat
24. **att** motion B31 yrkande 3 anses besvarat
25. **att** motion B31 yrkande 4 anses besvarat
26. **att** motion B32 anses besvarad
27. **att** motion B33 bifalls
28. **att** motion B34 anses besvarad
29. **att** motion B35 anses besvarad
30. **att** motion B36 anses besvarad
31. **att** motion B37 anses besvarad
32. **att** motion B38 anses besvarad
33. **att** motion B39 avslås
34. **att** motion B40 avslås

Reservation 1

Jonas Andersson, Nina Larsson, Birgitta Ohlsson, Karin Pilsäter

Vi reserverar oss till förmån för att motion B19 bifalls.

Särskilt yttrande

Adam Cwejman, Liberala Ungdomsförbundet, Pär Gustafsson, Liberala studenter

Vi instämmer i ovanstående reservation.

Reservation 2

Jens Sundström

Jag reserverar mig till förmån för att motion B30 bifalls.

Meddelarfrihet

Motion B41–B44

Fyra motioner tar upp olika frågor om meddelarfrihet, och partistyrelsen väljer att behandla dessa i ett sammanhang.

I motion **B41** föreslås att folkpartiet ska medverka till att belysa hur lagstiftningen behöver utvecklas för att underlätta att anställda i offentligt finansierade vårdverksamheter som drivs i aktiebolagsform får samma meddelarfrihet som finns i offentligt driven verksamhet. Motionären anför att avtal mellan landsting och privat vårdgivare om att meddelarskyddet ska gälla fullt ut visserligen innebär att företag som bryter mot regeln kan förlora sina uppdrag från landstinget men att det inte ger ett rättsligt skydd mot efterforskning och repressalier för medarbetarna.

I motion **B42** föreslås att meddelar- och yttrandefrihet införs för anställda i all skattefinansierad verksamhet, att offentlighetsprincipen införs inom all vård och omsorgsverksamhet samt att utnyttjande av meddelar- och yttrandefrihet inte får utgöra grund för arbetsrättsliga åtgärder.

I motion **B43** föreslås att folkpartiet verkar för att grundlagsskyddad meddelarfrihet garanteras för all skattefinansierad skolverksamhet i syfte att tillse att eventuella missförhållanden i verksamheten kommer till ytan. Motionären noterar att frågan i sjukvårdens fall har hanterats genom att personal kan anmäla missförhållanden till socialstyrelsen och ansvarsnämnd.

I motion **B44** föreslås att landsmötet uttalar att Folkpartiets riksdagsgrupp tar initiativ till en översyn av befintliga regelverk för att säkerställa ett starkare skydd för s.k. whistleblowers som avslöjar oegentligheter i privata företag.

Vad gäller **motion B41, B42 och B43** delar partistyrelsen motionärernas engagemang för att stärka medborgarnas förtroende för all offentligt finansierad vård, omsorg och skolverksamhet. Det är viktigt att slå vakt om den yttrandefrihet som ligger till grund för medborgarnas insyn i den offentligt finansierade verksamheten. Vi vill också se en ökad mångfald av utförare i offentligt finansierade tjänster så att den enskilde brukaren får fler valmöjligheter men också så att personal i dessa sektorer ges möjligheten att välja arbetsgivare eller starta egna företag. Vi välkomnar att allt fler kommuner och landsting/regioner köper tjänster av privata utförare, antingen genom kundvalsmodeller eller genom upphandlade avtal. Det är vanligt att verksamhet drivs som aktiebolag oavsett om det gäller stora eller små verksamheter.

Partistyrelsen vill understryka att tryckfrihetsförordningen slår fast att alla har rätt att lämna information till massmedia. Denna meddelarfrihet gäller alla, oavsett om de är offentligt eller privat anställda. Den enskildes rätt till källskydd gäller också lika för alla. Däremot finns en skillnad mellan privat och offentlig verksamhet när det gäller efterforskningsskyddet, eftersom det enbart är för anställda i offentlig verksamhet som det är olagligt att försöka efterforska vem som lämnat en viss uppgift till massmedia.

Det är denna skillnad i efterforskningsskyddet som hamnar i fokus när det handlar om meddelarfriheten för offentligt finansierade tjänster som utförs i privat regi. Det är viktigt att alla anställda är medvetna om rätten att slå larm. Särskilt betydelsefullt är detta i vårdsektorn och annan verksamhet där brukarnas säkerhet påverkas. Utvecklingen med fler privata vårdföretag som arbetar inom ramen för kommunala och landstingsfinansierade verksamheter ställer krav på arbetsgivaren att stärka sin uppföljning av kvaliteten.

Partistyrelsen anser ändå att det inte vore juridiskt enkelt att fullt ut genomföra samma regler för offentlig och privat verksamhet (oavsett om den senare finansieras med offentliga medel eller ej). Frågan om en förstärkt meddelarfrihet i privat verksamhet har utretts flera gånger. En bidragande orsak till att tanken på helt enhetliga regler inte vunnit stöd är den konflikt som uppstår när man söker överföra den offentligrättsliga regleringen om offentlighet och sekretess till det privaträttsliga området med dess regelverk om lojalitetsplikt gentemot arbetsgivaren. Att avgränsa en utökad meddelarfrihet, så att den bara gäller de privata företag som är offentligt finansierade, har i tidigare bedömningar visat sig komplicerat.

Icke desto mindre anser partistyrelsen att det är viktigt att sträva mot att lika villkor i möjligaste mån ska råda mellan privata och offentliga aktörer som utför olika typer av tjänster inom ramen för den gemensamt finansierade välfärden. Samtidigt måste beaktas de skillnader som trots allt föreligger mellan offentliga och privata aktörer. Detta är ett dilemma som kräver noggrann juridisk analys.

Redan i dag uttrycks det tydligt i lagstiftningen att den anställdes lojalitetsplikt inte är absolut. Anställda är till exempel aldrig skyldiga att hålla tyst om allvarliga missförhållanden eller brottslig verksamhet som har fängelse i straffskalan. Samtidigt ska man inte blunda för risken att mindre seriösa arbetsgivare utövar mer eller mindre subtila påtryckningar på sina anställda för att de inte ska lämna ut uppgifter. För ett liberalt parti som både värnar anställdas meddelarfrihet och välkomnar fler privata alternativ i offentligt finansierad verksamhet är detta en viktig utmaning, även om uppgiften inte är enkel.

Partistyrelsen anser därför att fortsatta ansträngningar måste göras för att stärka lagskyddet för den som avslöjar allvarliga missförhållanden i offentligt finansierad verksamhet. Särskilt viktigt är detta i vårdsektorn och annan verksamhet där enskildas liv och hälsa berörs. Lagstiftningen behöver ses över för att tydliggöra de rättigheter som anställda redan har i dag, men partistyrelsen är också öppen för att på nytt undersöka om meddelarskyddet i privata företag kan stärkas ytterligare.

Partistyrelsen **föreslår därför följande landsmötesuttalande: ”Det behövs ett starkare lagskydd för den som avslöjar allvarliga missförhållanden i offentligt finansierad verksamhet. Särskilt viktigt är detta i vårdsektorn och annan verksamhet där enskildas liv och hälsa berörs. En lagstiftning om efterforskningsförbud i offentligt finansierad verksamhet som bedrivs enligt hälso- och sjukvårdslagen behöver därför utredas.”**

Det är också viktigt att kommuner och landsting i samband med upphandlingar och entreprenader ställer krav på att personalen har meddelarfrihet i den upphandlade verksamheten. Exempelvis efterforskningsförbud kan regleras i avtal med entreprenörerna.

Vad gäller offentlighetsprincipens tillämplighet i offentligt finansierad privat verksamhet, som uppmärksammas särskilt i motion **B42**, kan det konstateras att grundregeln är att offentlighetsprincipen inte gäller. Detta innebär att exempelvis friskolor inte omfattas av offentlighetsprincipens krav. Däremot kan partistyrelsen exempelvis konstatera att skollagsberedningen i förslaget till ny skollag har föreslagit att betygsdokument ska överlämnas från friskolor till kommunen för arkivering och att dessa då blir offentlig handling på samma sätt som betygsdokument upprättade i kommunala skolor.

Partistyrelsen vill också i sammanhanget notera att det finns särskilda regelverk för att skapa en väl fungerande tillsyn av verksamheten inom såväl offentliga som privata aktörer som tillhandahåller olika välfärdstjänster dels genom den kommunala tillsynen men också genom tillsyn av olika statliga myndigheter. Partistyrelsen avser noggrant följa utvecklingen på området för att tillse att den offentligt finansierade verksamheten håller en hög kvalitet.

Vad gäller de paralleller som i **motion B43** anförs till regleringar inom sjukvårdens och omsorgens område (de så kallade lex Maria och lex Sarah) vill partistyrelsen understryka att dessa är tvingande regleringar där personal åläggs en skyldighet, och inte endast en rättighet, att anmäla missförhållanden. I socialtjänstlagen finns idag ett krav för all personal som arbetar med barn att anmäla misstänkta missförhållanden till socialnämnden, men detta har framförallt avsett barnets hemförhållanden. Motsvarande krav finns inte för insatser som ges med stöd av hälso- och sjukvårdslagen (HSL). Lex Maria innebär bara en skyldighet att till Socialstyrelsen anmäla inträffade incidenter om felbehandlingar. I sammanhanget kan nämnas att Folkpartiet är positivt till patientsäkerhetsutredningens förslag till förändringar av bland annat lex Maria och hantering av HSAN-anmälningar. Detta kan underlätta för anställa att våga anmäla och därmed identifiera risker och förebygga skador. Den av regeringen nyligen presenterade departementspromemorian om en ny skollag innehåller förslag i samma riktning för skolområdet, varför partistyrelsen konstaterar att folkpartiet redan arbetar i enlighet med motionens anda.

Vad gäller **motion B44** vill partistyrelsen först klargöra att landsmötet inte har möjlighet att lämna uppdrag till riksdagsgruppen som har att stå till svars inför sina väljare. I själva sakfrågan anser partistyrelsen i likhet med motionären att anställda måste kunna slå larm om brottslig verksamhet.

Alliansregeringen beslutade 2007 att tillsätta en utredning för att se över vissa frågor om skyddet för företagshemligheter, bland annat frågan om arbetstagares kritikrätt. Utredningen har också analyserat om lagen om företagshemligheter har inneburit ett hinder för anställda att avslöja allvarliga missförhållanden på arbetsplatsen.

Utredaren bedömer i sitt betänkande (SOU 2008:63) att lagen i sig inte innebär ett sådant hinder. Redan i dag gäller att begreppet företagshemlighet inte omfattar information om ett förhållande som utgör brott eller som annars är från allmän synpunkt oacceptabelt. Den skyldighet anställda har att inte avslöja förhållanden på arbetsplatsen hör i stäl-

let samman med den lojalitetsplikt som följer av ett anställningsförhållande. Som framhålls ovan är dock denna plikt inte absolut. Lagen om skydd mot företagshemligheter fastslår att avslöjandet av sådant som kan misstänkas utgöra ett brott med fängelse i straffskalan eller som ”kan anses annat allvarligt missförhållande i näringsidkarens rörelse” inte är att bryta en företagshemlighet.

I förtydligande syfte föreslår utredaren därför att det i 1 § FHL förs in ett nytt tredje stycke som innebär att information om ett förhållande som utgör brott eller annat allvarligt missförhållande aldrig är en företagshemlighet. Utredaren anser dessutom att det finns ett behov av att i lagtexten klargöra att lagen inte tillämpas om detta skulle strida mot bestämmelserna om tryck- eller yttrandefrihet i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen. Betänkandet bereds nu i regeringskansliet.

Partistyrelsen bedömer att utredningens förslag ligger väl i linje med motionärens avsikt, men vill inte binda sig närmare innan beredningen av betänkandet är avslutad.

Partistyrelsen föreslår med ovanstående uttalande att motion B41, B42, B43 och B44 anses besvarade.

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** landsmötet uttalar:
   ”Det behövs ett starkare lagskydd för den som avslöjar allvarliga missförhållanden i offentligt finansierad verksamhet. Särskilt viktigt är detta i vårdsektorn och annan verksamhet där enskildas liv och hälsa berörs. En lagstiftning om efterforskningsförbud i offentligt finansierad verksamhet som bedrivs enligt hälso- och sjukvårdslagen behöver därför utredas.”
2. **att** motion B41 anses besvarad
3. **att** motion B42 anses besvarad
4. **att** motion B43 anses besvarad
5. **att** motion B44 anses besvarad

Integritetspolitik

Motion B45–B52

I motion **B45** föreslås ett tillägg i partiprogrammet syftande till att i analogi med befintliga krav på miljökonsekvensbeskrivningar även införa ett krav på att integritetskonsekvensutredningar bör genomföras inför varje beslut om offentliga eller halvoffentliga system som kan påverka medborgarnas personliga integritet.

Partistyrelsen välkomnar motionärens förslag och vill i sammanhanget påminna om att den integritetsrapport som antogs av partirådet i oktober 2008 inkluderade ett krav på att alla direktiv till utredningar om ny lagstiftning obligatoriskt ska innehålla ett uppdrag att bedöma regelförändringars effekter för människors personliga integritet, på samma sätt som det i dag alltid görs en bedömning av effekterna för t.ex. jämställdheten, miljön och den regionala utvecklingen. Partistyrelsen menar att det av motionären föreslagna tillägget i partiprogrammet riskerar att var något otydligt och skulle i stället vilja föreslå ett tillägg enligt nedan, med samma lydelse som partirådet fastställt.

Partistyrelsen föreslår därför följande tillägg i partiprogrammet under rubriken ”Rättstrygghet och rättsäkerhet: ”I alla direktiv till utredningar om ny lagstiftning ska obligatoriskt ingå ett uppdrag att bedöma regelförändringars effekter för människors personliga integritet, på samma sätt som det i dag alltid görs en bedömning av effekterna för t.ex. jämställdheten, miljön och den regionala utvecklingen.” **Partistyrelsen föreslår med detta att motion B45 anses besvarad.**

I motion **B46** föreslås att partistyrelsen ges i uppdrag att beställa en övergripande och jämförande utredning avseende graden av övervakning och påverkan av den personliga integriteten som människan i dag utsätts för och att Folkpartiet kraftfullt ska verka för att den personliga friheten och integriteten ska försvaras.

I motion **B47** föreslås att Folkpartiet ska genomföra en ”make-over” så att partiet åter ska upplevas som den tydligaste motkraften till övervakningssamhällets framväxt och att partistyrelsen som ett led i detta arbete ska ges i uppdrag att åter ta upp, sammanställa och redovisa inkomna samrådssvar inför 2008 och sammanställa dessa i ett förnyat och mer radikalt ställningstagande syftandes till att den personliga integriteten så långt som möjligt ska skyddas.

Partistyrelsen delar i allt väsentligt motionärernas syn på integritetsfrågornas stora betydelse i dagens samhälle. Värnandet av den enskilda människans integritet är ett centralt liberalt värde. Varje individ har rätt till en egen privat sfär. Liberaler har därför genom historien tagit strid mot dem som har velat inskränka den enskildes integritet.

Den tekniska utvecklingen ställer politiken inför delvis nya utmaningar och svåra avvägningar, särskilt för ett liberalt parti som värnar de enskilda medborgarnas rätt till privatliv och integritet..

Vad avser behovet av ytterligare utredningar på området anser partistyrelsen emellertid att regeringen först bör ges tillfälle att avsluta beredningen av den parlamentariska integritetsskyddskommitté som under flera års tid arbetat med att sammanställa den typ av information som motionären efterfrågar. Kommittén lämnade sitt betänkande (SOU 2008:3) i januari 2008.

Folkpartiet har under 2008 genomfört ett öppet samråd i partiet i syfte att ta fram nya konkreta förslag för hur integriteten ska värnas där svaren sammanställdes till rapporten *Integritet i en ny tid* vilken beslutades av partirådet i oktober 2008. Rapporten inkluderar 30 förslag för att värna skyddet för den personliga integriteten. Folkpartiet driver aktivt frågor rörande värnet av den personliga integriteten i riksdagen och inom regeringen och partistyrelsen ser inte någon anledning att i dagsläget göra en ny genomgång av remissvaren inför partirådet. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion B46 och B47 anses besvarade.**

I motion **B48** föreslås att partistyrelsen ges i uppdrag att se över möjligheten att stärka den personliga integriteten för personer på Internet. Som bakgrund till motionen finns den uppmärksammade händelse där förundersökningen från den s.k. Arbogarättegången lades ut på Internet med följd att bilder på de mördade barnen spreds på Internet.

Partistyrelsen kan konstatera att motionären tar upp en mycket komplicerad fråga. Å ena sidan har liberaler alltid kämpat för och värnat den offentlighetsprincip som utgör en av grundvalarna för vår demokrati, samtidigt har den nya tek-

nikens framväxt också medfört att känslig information i dag kan få en mycket snabbare och mer omfattande spridning. Nyligen har Skatteverket och Datainspektion i skrivelser till regeringen påpekat liknande problem. Skatteverket påpekar att uppgifter om enskilda, som omfattas av offentlighetsprincipen, i dag begärs ut i en omfattning som tidigare inte ens kunde tänkas. Den informationen görs tillgänglig och sökbar via Internet på ett sätt som kan vara till skada för individen när det rör känsliga uppgifter om t.ex. inkomst och skulder. Datainspektionen anser sig inte ha resurser eller ordentliga juridiska förutsättningar för att lösa alla de uppgifter de är ålagda, bland annat att både förebygga och utreda överträdelser av personuppgiftslagen.

Samtidigt är det vanskligt att vidta några åtgärder som skyddar privatpersoner från att utsättas för detta i framtiden. Varje inskränkning av offentlighetsprincipen eller yttrande- och informationsfriheten riskerar att få betydligt mer långtgående negativa följder än problemen de avser att lösa.

Partistyrelsen är mot denna bakgrund inte beredd att förorda några ytterligare regler utöver de som redan finns avseende exempel barnpornografi rörande vilket innehåll som får och inte får läggas ut och spridas på Internet. Däremot menar partistyrelsen att det kan finnas ett behov av att även framöver nogsamt pröva frågan om exempelvis alla delar i en förundersökning bör vara föremål för offentlighet. Med tanke på att offentlighetsprincipen utgör ett fundament i vårt demokratiska system är detta emellertid något som måste granskas mycket noggrant, exempelvis inom ramen för den av regeringen tillsatta Yttrandefrihetskommitténs arbete.

I motion **B49 yrkande 1** föreslås att landsmötet uppdrar åt regeringen att föreslå att regeringsformen kompletteras med ett skydd för medborgaren att behålla sin rätt till information via Internet utan inskränkning med motiveringen att den fria tillgången till Internet är en medborgerlig rättighet.

Partistyrelsen vill inledningsvis upplysa om att landsmötet inte har möjlighet att ge uppdrag åt regering eller riksdagsgrupp utan fastställer Folkpartiets politiska inriktning. Vad gäller frågan som motionären tar upp delar partistyrelsen motionärens syn på att det inte bör vara möjligt att genom sanktion från staten undanhålla möjligheten för en medborgare att använda sig av Internet. Däremot är det viktigt att de aktörer som på en fri marknad tillhandahåller anslutningar till Internet får ha ordningsregler och liknande som deras kunder förväntas följa och det är även rimligt att de får ta ut en avgift av sina kunder för de tjänster som de tillhandahåller. I detta sammanhang vill partistyrelsen erinra om att den i regeringsformen 2 kap 1§ uttryckta informationsfriheten redan utgör ett skydd för att inte medborgares tillgång till information begränsas av det allmänna. Skydd för den enskildes rätt till privat kommunikation och informationsfrihet finns också i Europakonventionen om de grundläggande mänskliga fri- och rättigheterna.

Folkpartiets ledamöter i Europaparlamentet har alltid konsekvent agerat för att försvara informationsfriheten. Under den senaste perioden var Olle Schmidt starkt bidragande till att det så kallade Telekompaketet fälldes av den liberala ALDE-gruppen. Folkpartiet har också nyligen lyft frågan om att individens rätt till privat kommunikation och informationsutbyte borde befästas tydligare i gemenskapslagstiftningen. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion B48 och B49 yrkande 1 anses besvarade.**

I motion **B50** föreslås en tilläggsmening i partiprogrammet om att det bör införas ett förbud mot att bygga upp tekniska system som i masskala identifierar människor på offentliga platser.

Partistyrelsen delar i stora delar motionärens syn på sakfrågan. Det är av central betydelse att liberaler ställer sig mycket skeptiska och restriktiva till olika integritetskränkande förslag även om syftet i många fall kan verka gott. Partistyrelsen menar emellertid att det framför allt är användningen av olika tekniska system, och inte systemen som sådana, som bör vara föremål för reglering. Partistyrelsen delar i detta sammanhang de ståndpunkter som framfördes i partirådets integritetsrapport där det konstaterades att övervakning och registrering inte ska användas för andra syften än vad som var de ursprungliga motiven och att exempelvis information från trängselskattestationer endast ska få lämnas ut till polisen i samband med utredning av grov brottslighet. Partistyrelsen menar mot denna bakgrund att det är mer effektivt att verka för att skapa tydliga och restriktiva regelverk för hur information från olika tekniska system får användas, snarare än att förorda ett absolut förbud mot alla former av tekniska system som identifierar folk på offentliga platser. Det är den linje som antogs i integritetsrapporten av partirådet i oktober 2008 och som bör drivas av Folkpartiet. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion B50 anses besvarad.**

I motion **B51** föreslås en ny formulering i partiprogrammet om att möjligheten att på offentliga platser läsa av människor via radioetiketter (RFID) via kläder eller andra tillhörigheter måste regleras i lag.

Partistyrelsen delar motionärens syn på att det kan finnas ett behov av att skapa ett regelverk för att förhindra otillbörlig spårning av radioetiketter, men vill även här understryka att det i sådana fall inte bör handla om att förbjuda en viss teknik utan att skapa regelverk för att komma till rätta med exempelvis de problem som motionären tar upp.

RFID-tekniken kan erbjuda många fördelar som förenklar vardagen för människor. Det viktiga är att se till att den möjligheten inte missbrukas. Sådant missbruk kan t.ex. ske genom att de som inte har behörighet att avläsa information skaffar sig tillgång till den. Problemet existerar inte enbart i offentliga miljöer, utan även radioetiketter i t.ex. passerkort på en arbetsplats kan ge information som kan missbrukas av en arbetsgivare. För att en lagstiftning om detta ska bli effektiv, bör den också kompletteras med straffsanktioner.

Partistyrelsen menar dock att frågan har en allt för teknisk karaktär och är på en detaljnivå som inte lämpar sig för partiprogrammet. **Partistyrelsen föreslår därför att landsmötet uttalar följande: ”Möjligheten att otillbörligen läsa av människor via radioetiketter (RFID) i kläder eller andra tillhörigheter ska regleras i lag och missbruk straffbeläggas.” Partistyrelsen föreslår med detta att motion B51 anses besvarad.**

I **motion B52 yrkande 1 och 2** föreslås att Folkpartiet ska verka för att all lagstiftning inom Sverige och EU görs teknikneutral eftersom motionären menar att teknikutvecklingen gör att befintlig lagstiftning behöver revideras allt för ofta.

Partistyrelsen håller i allt väsentligt med motionären och kan konstatera att Folkpartiet i riksdagen aktivt driver att lagstiftning i möjligaste mån ska vara teknikneutral, även om det av praktiska skäl inte alltid är möjligt eller ens önskvärt att ha en fullständigt teknikneutral lagstiftning. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion B52, yrkande 1 och 2 anses besvarade.**

I **motion B49 yrkande 2** föreslås Folkpartiet verka för ett generellt förbud mot allmänna intrång som sker i hemlighet eller utan samtycke och som i betydande mån innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Förslagen härrör från SOU 2008:3 skyddet för den personliga integriteten.

Partistyrelsen delar motionärens engagemang för värnandet av den personliga integriteten men vill inte medan regeringens beredningsarbete av det nämnda utredningsbetänkandet fortfarande pågår låsa fast partiet i någon specifik position. Partistyrelsen kan dock konstatera att Folkpartiets representant i den parlamentariska kommittén har ställt sig bakom detta förslag. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion B49, yrkande 2 anses besvarad.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** en ny mening läggs till i slutet på sista stycket under rubriken ”Rättstrygghet och rättssäkerhet” i partiprogrammet, med lydelsen:
   ”I alla direktiv till utredningar om ny lagstiftning ska obligatoriskt ingå ett uppdrag att bedöma regelförändringars effekter för människors personliga integritet, på samma sätt som det i dag görs en bedömning av effekterna för t.ex. jämställdheten, miljön och regionala utvecklingen.”
2. **att** motion B45 därmed anses besvarad
3. **att** motion B46 anses besvarad
4. **att** motion B47 anses besvarad
5. **att** motion B48 anses besvarad
6. **att** motion B49 yrkande 1 anses besvarat
7. **att** motion B50 anses besvarad
8. **att** landsmötet uttalar:
   ”Möjligheten att otillbörligen läsa av människor via radioetiketter (RFID) i kläder eller andra tillhörigheter ska regleras i lag och missbruk straffbeläggas.”
9. **att** motion B51 därmed anses besvarad
10. **att** motion B52 yrkande 1 anses besvarat
11. **att** motion B52 yrkande 2 anses besvarat
12. **att** motion B49 yrkande 2 anses besvarat

Trossamfund och livsåskådningsfrågor

Begravningsfrågor

Motion B53–B54 samt B56 yrkande 5

I motion **B53** föreslås att landsmötet uttalar att begravningslagen förändras så att allmänna begravningsplatser med tillräckligt antal gravplatser och andra gravanläggningar av allmänt förekommande slag ska anordnas och hållas av Sveriges kommuner. Kommunerna föreslås även få ansöka hos regeringen om att överlåta ansvaret till annan aktör att vid särskilda fall anordna och hålla allmän begravningsplats. I motion **B54** föreslås att Svenska Kyrkans begravningsmonopol avskaffas. I motion **B56, yrkande 5** föreslås att Folkpartiet ska verka för att det allmänna ska ta över ansvaret för begravningsverksamheten.

Partistyrelsen konstaterar att det enligt begravningslagen (1990:1144) är Svenska kyrkans territoriella församlingar som är huvudmän för begravningsverksamheten inom sina respektive områden. Dock får regeringen i särskilda fall besluta att en kommun i stället ska vara huvudman. I dagsläget gäller detta enbart två kommuner, Stockholm och Tranås. Dagens regelverk innebär alltså att de kommuner som så önskar har möjlighet att överta begravningsverksamheten, men att detta inte är ett obligatoriskt åtagande.

Den obligatoriska begravningsavgiften fastställs av respektive huvudman, dvs. i Stockholm och Tranås av kommunen och i övriga landet av respektive församling i Svenska kyrkan. Om församlingen är huvudman ingår begravningsavgiften i kyrkoavgiften för medlemmar i Svenska kyrkan, medan begravningsavgiften för ickemedlemmar fastställs av Kammarkollegiet efter ansökan från församlingen. Avgiften är enbart avsedd att täcka begravningsverksamhetens kostnader.

Riksrevisionen har år 2006 granskat den statliga kontrollen och tillsynen av begravningsverksamheten (granskningsrapport RiR 2006:7). Granskningen visar att det finns betydande brister i det sätt på vilket kontrollen av den ekonomiska särredovisningen av begravningsverksamheten genomförs. Den samlade bedömningen i granskningen är att de dryga 20 procent av befolkningen som står utanför Svenska kyrkan inte kan vara säkra på att deras intressen tillvaratas. Riksdagen har i betänkande 2006/07:KU2 understrukit vikten av att den statliga kontrollen är av sådan kvalitet att den bidrar till att inge förtroende för begravningsverksamheten hos dem som inte är medlemmar av Svenska kyrkan samt klargjort att den förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen med en redovisning av de åtgärder som har vidtagits. Folkpartiet har ställt sig bakom detta riksdagsuttalande.

Partistyrelsen anser att det är angeläget att begravningsverksamheten är organiserad på ett sätt som respekterar den religiösa mångfalden i dagens Sverige. En aspekt av denna mångfald är att många människor inte tillhör något trossamfund över huvud taget. Till skillnad från motionärerna anser dock inte partistyrelsen att dagens regelverk innebär något principiellt begravningsmonopol för Svenska kyrkan, eftersom varje kommun ges möjlighet att överta begravningsväsendet genom ansökan till regeringen.

Partistyrelsen anser att begravningsverksamheten också i fortsättningen bör vara ett frivilligt kommunalt åtagande och inte ett obligatoriskt. Frågan om begravningsverksamhetens organisation bör alltså avgöras inom varje kommun efter de lokala förutsättningarna. Av respekt för de människor som står utanför Svenska kyrkan arbetar dock Folkpartiet liberalerna för en lösning som innebär att de särskilda begravningsplatserna för andra trosriktningar ges en annan huvudman än Svenska kyrkan. Avslutningsvis anser partistyrelsen också att den statliga tillsynen av begravningsavgiftens administration behöver stärkas. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion B53, B54 och B56 yrkande 5 avslås.**

Stöd till sekulära livssynsorganisationer

Motion B55 och B56 yrkande 2

I motion **B55** föreslås att det i partiprogrammet infogas ett stycke syftandes till att klargöra att Folkpartiet ska verka

för att sekulära livssynsorganisationer ska behandlas lika av staten när det gäller juridisk ställning och rättigheter och att de ska behandlas lika när det gäller möjligheten att uppbära ekonomiskt stöd eller hjälp med uppbörden av medlemsavgifter.

I motion **B56 yrkande 2** föreslås att Folkpartiet ska verka för att inga trossamfund ska få hjälp av statliga myndigheter med intern administration eller insamling av medlemsavgifter.

Partistyrelsen vill, angående stödet till sekulära livssynsorganisationer, anföra följande. Statligt stöd till trossamfund lämnas förutom i form av avgiftshjälp till registrerade trossamfund genom statsbidrag. Syftet med det statliga stödet är, som framgår av 2 § i lagen (1999:932) om stöd till trossamfund, att bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg. Till detta kan läggas att denna verksamhet också i många fall fyller en viktig roll i det sociala arbetet. Partistyrelsen anser inte att det finns bärande skäl för att bredda detta statsstöd till att också omfatta verksamhet kring livssynsfrågor i allmänhet. Gränsdragningen skulle i så fall bli nästan omöjlig eftersom existentiella och andra livssynsrelaterade frågor behandlas i så gott som hela samhället, från filosofiska seminarier till skolans undervisning i livskunskap och dylikt.

Vad gäller möjligheten för religiösa samfund att få hjälp med uppbörden av medlemsavgifter så härrör den nuvarande ordningen från separationen av Svenska kyrkan från staten. Partistyrelsen ser inte någon anledning att i närtid förändra denna ordning. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion B55 och B56 yrkande 2 avslås.**

Övriga livsåskådningsfrågor

Motion B56 yrkande 1 och 4 samt B57

I motion **B56 yrkande 1,** föreslås att ett nytt stycke fogas till partiprogrammet under rubriken ”Det öppna samhället” för att tydliggöra att den svenska lagen behöver sekulariseras.

Partistyrelsen delar motionärens syn på att lagar ska bygga på saklighet. Det är också i linje med detta som Folkpartiet arbetar i såväl riksdag som regering. I Folkpartiet liberalernas gällande partiprogram fastslås att staten har ett ansvar för att säkra en fri religionsutövning, men att den inte ska ta ställning för en viss religion eller ett visst samfund. Vidare fastslås att politiken måste respektera den religiösa mångfalden i dagens Sverige samt att Svenska kyrkans särställning ska avskaffas. När riksdagen 1995 fattade principbeslutet om att förändra relationerna mellan staten och Svenska kyrkan ställde sig Folkpartiet liberalerna bakom detta även om partiet menade att det borde införts en helt gemensam lagstiftning för alla trossamfund. De olika förhållanden som nu råder är resultatet av en kompromiss som har ingåtts i brett partipolitiskt samförstånd. Detta innebär inte att Folkpartiet liberalerna har gett upp sin principiella inställning om en i alla avseenden tydlig åtskillnad mellan stat och trossamfund.

Partistyrelsen anser till exempel att det är av stor vikt att den särskilda lagen om Svenska kyrkan avskaffas och att det införs en enhetlig lag för alla trossamfund. På så sätt garanteras Svenska kyrkan samma frihet att själv utforma sin organisation och religiösa inriktning som är självklar för andra samfund. Folkpartiet driver också denna fråga aktivt i det parlamentariska arbetet. Likaså arbetar Folkpartiet för att kungahusets medlemmar ska ha samma religionsfrihet som andra invånare. Successionsordningens särskilda religionsvillkor ska alltså avskaffas.

Partistyrelsen ser fram emot att fortsätta att ta ställning till specifika delar av svensk lag där medlemmar och andra anser att det finns skäl att göra förändringar. Däremot delar partistyrelsen inte bedömningen att det i partiprogrammet behöver infogas ett särskilt stycke om att lagstiftningen generellt sett behöver sekulariseras.

I **motion B56 yrkande 4** föreslås att Folkpartiet ska verka för att det införs ett generellt system med röddagskonto för att ersätta dagens helgdagar. I motion **B57** föreslås att helgdagar för religiösa minoriteter förs in i den svenska almanackan.

Partistyrelsen delar motionärernas intention att fler religioners olika helgdagar ska respekteras i Sverige. Partistyrelsen menar dock att helgdagarna för många i det svenska samhället redan har mist sin religiösa betydelse. Trots detta är de omgärdade av mycket traditioner och bidrar de till att skapa såväl en gemenskap i samhället som en förenklad semesterplanering för arbetsgivare. Detta i kombination med en generös semesterlagstiftning ger enligt partistyrelsens bedömning utrymme till såväl olika minoriteters möjlighet att vara lediga under olika högtider som för medborgarna i stort att planera en sammanhållen ledighet. I sak menar partistyrelsen att det av kostnadsskäl inte vore görligt att införa ett stort antal nya helgdagar. Vad avser förslaget om röddagskonto så menar partistyrelsen att detta i första hand får vara upp till arbetsmarknadens parter och vill framhålla att såvitt partistyrelsen vet har det redan införts på ett antal arbetsplatser, varav Folkpartiets riksorganisation är en. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion B56 yrkande 1 och 4 samt motion B57 avslås.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion B53 avslås
2. **att** motion B54 avslås
3. **att** motion B56 yrkande 5 avslås
4. **att** motion B55 avslås
5. **att** motion B56 yrkande 2 avslås
6. **att** motion B56 yrkande 1 avslås
7. **att** motion B56 yrkande 4 avslås
8. **att** motion B57 avslås

Reservation 1

Birgitta Ohlsson, Barbro Westerholm
Vi reserverar oss till förmån för att motion B54 bifalls.

Särskilt yttrande

Adam Cwejman, Liberala Ungdomsförbundet, Pär Gustafsson, Liberala studenter
Vi instämmer i reservation 1 ovan.

Reservation 2

Birgitta Ohlsson, Barbro Westerholm
Vi reserverar oss till förmån för att motion B55 bifalls.

C: Ekonomi

Innehåll:

Motioner **97**
Allmän ekonomisk politik 97
Kommunal ekonomi 98
Skattepolitik 99
Partistyrelsens yttrande **104**
Allmän ekonomisk politik 104
Kommunal ekonomi 105
Skattepolitik 109

Motioner

Allmän ekonomisk politik

C1. Förbjud hävstänger ... på riskkapitalmarknaden

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet tar ställning för att alla hävstångsinstrument på riskkapitalmarknaden ska förbjudas.

Både optioner och Contract for difference-kontrakt (CFD) är exempel på hävstångsinstrument, vilket betyder att man kan få oerhört god avkastning i förhållande till satsat kapital, men riskerar samtidigt att mycket snabbt förlora alla de satsade medlen. Både CFD-kontrakt och optioner är derivat, vilket innebär att värdet fullt ut bestäms av den underliggande aktiens värde. CFD-kontrakt finns tillgängliga i Sverige sedan 2007.

I CFD-handel spekulerar man på prisförändringar av till exempel aktier, index, sektorer, valutor eller råvaror. Liksom i andra derivat finns en inbyggd hävstångseffekt. Med en liten insats kan alltså vinsten bli väldigt stor, men så även förlusterna.

Går utvecklingen åt fel håll kan man förlora mer än avsatt belopp!

CFD är inte tillåtet för amerikanska investerare förmodligen för att CFD inte har en direkt fysisk koppling till den underliggande varan. Handeln med futures (en annan form av hävstångsinstrument) är däremot tyvärr enorm i USA.

C2. Brottslighet i s.k. skatteparadis

Motionär: Åke Wredén, Eksjö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna verkar för att EU-länderna tillsammans med andra länder genomdriver att bolagsregister och liknande ska utformas så att den verkliga ägarmakten och de huvudsakliga mottagarna av avkastningen måste redovisas öppet, och att s.k. skatteparadis som döljer dessa uppgifter inte ska kunna finnas inbäddade i det västliga ekonomiska systemet

I förslagen från arbetsgruppen om en mer effektiv brottsbekämpning saknas åtgärder mot att s.k. skatteparadis används för att genomföra brott och dölja vilka som står bakom grov brottslighet. Trots den betydande skärpning som skett internationellt när det gäller åtgärder mot de s.k. skatteparadisen återstår mycket att göra, särskilt när det gäller att skapa insyn i vem som egentligen kontrollerar företag och kapitaltillgångar och får avkastningen från dessa.

De s.k. skatteparadisen har inte bara satt i system att göra förtjänster på att möjliggöra skattebedrägerier i andra länder. Minst lika betydelsefull är möjligheten att genom bolagsregistren i sådana länder dölja vilka som har den verkliga ägarkontrollen över bolag och stiftelser och vilka som tar hand om avkastningen från olika slag av laglig eller olaglig ekonomisk verksamhet.

På senare år har en rad länder skärpt sin hållning och många av de s.k. skatteparadisen tvingas lämna mer information än tidigare för att underlätta brottsutredningar och skattekontroll. Bakgrunden är delvis att allt fler länder tappat tålamodet med att andra länder uppträder som hälare och tillgodogör sig vinster genom att medverka till bedrägerier. Tyskland har exempelvis slutat att finna sig i att grannländer såsom Österrike, Schweiz, Luxemburg och Belgien systematiskt undergrävt skattebaserna för inkomst- och kapitalbeskattning i Tyskland. Dessutom har allt fler länder reagerat mot de möjligheter som skatteparadisens mörkläggning ger för att i det fördolda finansiera sabotage och våldsbrott, som utförs av våldsförhärligande organisationer eller av våldsregimers underrättelsetjänster.

Efter 11 september 2001 har särskilt USA på goda grunder ökat trycket på insyn i vissa delar av skatteparadisens betalningsflöden. Men det är inte bara terroristpengar som är faran. Själva möjligheten att dölja de verkliga ägarförhållandena ger stora och riskabla mörkläggningsmöjligheter även för dem som gör sig skyldiga till värdepapperssvindel, mutor, insiderbrott, grova narkotikabrott och illegal vapenhandel.

Det är många länder som har bolagsregister som är kon-

struerade för att inte skapa insyn och öppenhet, utan för att attrahera sådana företag, personer och stater som har något att dölja. Detta har varit kortsiktigt lockande för att påverka lokaliseringen av flera slags finansiell verksamhet. Många i näringslivet har också med åren blivit en effektiv internationell lobby för att skydda skatteparadisen, av skatteskäl och för att kunna genomföra en del affärer i det fördolda. Detta har varit ett kortsynt och farligt beteende.

De säkerhetspolitiska riskerna är stora, men detsamma gäller även de fördelar som skatteparadisen ger för organiserad brottslighet. Enormt rika hel- och halvdiktaturer kan dölja sina egna transaktioner, ägarpositioner och agentnät. Genom mellanhänder i skatteparadis kan detta slags statsmakt operera inne i det ekonomiska systemet i länder som Sverige. På samma sätt kan avancerade brottslingar genomföra kriminella operationer och tvätta intäkterna från exempelvis narkotikasmuggling genom att skicka pengarna genom olika bolag i länder där reglerna är gjorda så att verkliga ägarförhållanden kan döljas.

Dessa allvarliga missförhållanden borde omöjliggöras. En effektivt verkande offentlighetsprincip bör genomdrivas även inom detta område. EU-länderna, USA och andra länder borde för det första förenas i att göra det omöjligt att ha mörklagda skatteparadis som ligger inbäddade inne i det västliga finansiella systemet. Kraven på öppen redovisning av ägarförhållanden och annat bör också på ett flertal områden skärpas så att transaktioner inte får rättsverkan eller inte ger avdragsrätt i företagsbeskattningen ifall det är betalningar till sådana skatteparadis som ligger utanför västvärlden och har diktaturer som skyddsmakter.

C3. Uppdatera landsbygdsprogrammet

Motionär: Sven-Olof Karlborg, Tingsryd

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att uppdatera landsbygdsprogrammet inför valet 2010

Folkpartiet liberalerna har många väljare i storstäderna – men landsbygden får inte glömmas bort. Under många år har Folkpartiet beklagligt nog saknat en samlad, rak och entydig politik för landsbygden. Därför bör partistyrelsen, till exempel genom en arbetsgrupp, ta fram ett nytt program inför nästa valrörelse.

Kommunal ekonomi

C4. Lätta upp det kommunala balanskravet

Motionär: Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet arbetar för att kommunallagens balanskrav, alternativt riktlinjerna för balanskravets tillämpning, måste utformas på ett rimligt sätt, så att kommuner och landsting med stark finansiell ställning har möjlighet att använda finansiella tillgångar under en lågkonjunktur.

Den första kommunala redovisningslagen infördes 1998. Det kommunala balanskravet började gälla från och med räkenskapsåret 2000. Balanskravet betyder att kommuner och landsting varje enskilt år ska ha en ekonomi i balans.

Från och med budget- och redovisningsåret 2005 reviderades kommunallagen genom propositionen om God ekonomisk hushållning (2003/2004:105). Den nya lagen innehåller möjligheten att upprätta en budget i obalans om det föreligger synnerliga skäl. I författningskommentarerna specificeras vad som är synnerliga skäl, bland annat vad gäller kommuner och landsting med stark finansiell ställning:

”Om en finansiell analys visar att det finns ett eget kapital med realiserbara tillgångar av en omfattning som överstiger rimliga krav på finansiell handlingsberedskap, ska en minskning av kapitalet kunna ske på ett planerat sätt. I ett sådant läge bör det vara möjligt att anta finansiella mål som anger att det egna kapitalet tillåts minska.”

I förarbetena till tidigare lagstiftning finns även ytterligare exempel och formuleringar om vad som kan betraktas som synnerliga skäl. Dessa har fortsatt giltighet: ”När en kommun/landsting medvetet och tydligt gjort avsättningar och byggt upp ett avsevärt eget kapital för att möta tillfälliga framtida intäktsminskningar eller kostnadsökningar.”

Återställningstiden för negativa resultat förlängdes till tre år.

Kommun-Sverige upplever att kriterierna för vad som är att betrakta som ”stark finansiell ställning” är oklara. Krävs det att kommunen/landstinget ska ha kapital som täcker hela pensionsåtagandet? I så fall har ytterst få kommuner tillräckligt god ekonomi för att undantas från balanskravet.

Här krävs ett förtydligande av lagstiftningen. Och det vore mer rimligt med ett mer liberalt och adekvat förhållningssätt. Annars hotar balanskravet att som i i dag slå allvarligt fel. Konsekvensen blir att kommuner med god ekonomi förhindras att använda sina ekonomiska resurser i en lågkonjunktur.

Ett onödigt hårt balanskrav har flera negativa konsekvenser:

- Kommuner och landsting med stark finansiell ställning, som står väl rustade att hantera en lågkonjunktur, tvingas nödbromsa sina verksamheter i onödan.
- Kommuner och landsting med stark finansiell ställning förhindras att göra investeringar i en lågkonjunktur när prisläget är mer förmånligt.
- Uteblivna investeringar från kommuner och landsting med stark finansiell ställning leder till att samhällsekonomin i stort går miste om villiga ”stimulanspengar” som skapar tillväxt och jobb i en tid när det som allra mest behövs.

Kommunen X är ett illustrativt exempel på hur balanskravet i dag slår slint. Kommunen X har eget kapital på 2 miljarder kronor. Sedan balanskravet infördes år 2000 har kommunen gått med överskott varje år. Kommunens soliditet de senaste åren är cirka 75 procent. Det blir en absurd situation när en kommun med så stark ekonomi tvingas nödbromsa.

Sveriges kommuner och landsting (SKL) har för riksdagens finansutskott klargjort vikten av att kommuner och landsting får rätt att använda upparbetade överskott för att mildra konjunktursvackan.

Partiledare Jan Björklund har under våren pekat på bristerna i och behovet av en förändring av balanskravet.

Antingen bör lagstiftningen ändras eller begreppet ”synnerliga skäl” klargöras så att det blir möjligt för kommuner som byggt upp sitt kapital under flera goda år har möjlighet

att använda det under magra år.

Det bör finnas möjlighet för kommuner att under ekonomiskt gynnsamma tider föra över pengar till en resultatregleringsfond eller liknande, som kan frigöras i en lågkonjunktur.

C5. Del av momsen till kommunerna

Motionärer: Folkpartiet liberalerna Sotenäs, Kerstin Lorentzon, Kungshamn, Stig Lorentzon, Kungshamn

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att inom regeringen verka för ett uppdrag åt regeringskansliet att utreda möjligheterna och konsekvenserna av att ge kommunerna en del av den moms som genereras i respektive kommun och utarbeta ett lagförslag till hur en viss procent av momsintäkterna ska kanaliseras till den kommun där skatten genererats

Mervärdeskatten (momsen) tillfaller i dag staten. I många delar av världen (t.ex. USA) är moms (eller liknande försäljningsskatter) lokala, dvs. de tillfaller det område där verksamheten bedrivs. Den nyligen införda förändringen vad gäller boendeskatt (fastighetsskatt/avgift) från en statlig till kommunal pålaga ligger i linje med att låta ”verksamhetsområdet” dra nytta av ”verksamheten”.

Vissa kommuner med en stor besöksnäring, t.ex. hela västkusten och delar av fjällvärlden, måste ha beredskap och service för en befolkning som vida överstiger den bofasta. Det ”kostar kanske mer än det smakar” för en kommun att ha en stor besöksnäring. När det föreslagna systemet är genomfört, kommer kommunerna att ha verklig ”nytta” av besöksnäringen. Dessutom kommer det att ligga i kommunernas intresse att verka för en hög kommersiell verksamhet i sitt område. Detta skulle kunna få oanade positiva effekter på såväl arbetsmarknad som ekonomisk utvecklig i allmänhet. Tänk så många ”utvecklingsmotorer” som skulle sättas igång på kommunal nivå.

Det finns i dag tal om s.k. stimulanspaket med mer statliga medel till kommunerna för att förhoppningsvis öka den kommunala ekonomiska aktiviteten och förhindra neddragning av kommunal verksamhet, t.ex. inom skola och äldreomsorg. Med del av momsen till kommunerna skulle sådana stimulanspaket sannolikt inte behövas.

För de kommuner, som skulle få stora överskott i kassan tack vara momsandelsintäkter, kommer den kommunala inkomstskatten att kunna sänkas i motsvarande grad. Detta skulle öka den lokala köpkraften och ytterligare öka trycket i utvecklingen av de kommunala ekonomierna.

Låt en viss andel (t.ex. en femtedel) av momsintäkterna tillfalla den kommun där intäkterna genereras. Denna form av ”statligt bidrag” till kommunerna är att föredra framför riktade temporära bidrag. Riktat stöd bidrar inte till det kommunala självstyret. Idén med en momsandel till kommunerna är däremot ett förslag, som stöder lokala idéer och lokal verksamhet, dvs. den utgör ett kraftfullt stöd för ökat kommunalt självstyre.

C6. Ändrat beräkningssätt vad gäller folkbokförda invånare

Motionärer: Per-Erik Wåglin, Oviken, Gunnar Söderberg, Järpen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för ett ändrat beräkningssätt vad gäller folkbokförda invånare som underlag för kommuners skatteintäkter och statsbidrag. Ett nytt rättvisande beräkningssätt bör införas, där en kommuns medelfolkmängd under året ska vara bestämmande för skatteintäkter och statsbidrag

Till landsmötet 2007 motionerade Gunnar Söderberg, Åre, om senaste skattskrivnings- och folkbokföringsdatum den 31 december. Partistyrelsen avstyrkte och landsmötet avslog motionen. Vi återkommer nu med en motion med samma andemening rörande säsongsanställda men med ett annorlunda yrkande. Vi menar att problematiken måste belysas och förhoppningsvis åtgärdas. Sedan länge bestämmer antalet folkbokförda invånare den 1 november kommunernas skatteintäkter och statsbidrag. Detta är ett förlegat system. I många kommuner kan folkmängden variera rätt kraftigt över året. Detta gäller inte minst turistkommuner i Jämtlands och andra län med många säsongsanställda. Därför bör ett nytt rättvisande system enligt yrkandet ovan införas.

Skattepolitik

C7. Om enskildas bidrag till ideell verksamhet

Motionär: Gunnar Andrén, Stocksund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att söka hitta en lösning som möjliggör stimulans till att bidra till ideell verksamhet inom ramen för skattesystemet utan att principen om att endast med avdrag för inkomsternas förvärvande åsidosätts

Ibland uppstår principkonflikter, även inom skattesystemet. Ett sådant fall utgörs av viljan att stimulera enskildas bidrag till angelägen civil och ideell verksamhet med den grundläggande principen i beskattningen att endast avdrag för intäkternas förvärvande är avdragsgilla.

En motsvarande motion vid 2007 års landsmöte har bemötts av partistyrelsen med förståelse för argumentationen men att Folkpartiet – bland annat som följd av vallöften 2006 och utfästelser i regeringsdeklarationer att utreda och möjligen införa avdragsrätt – är bundet av tidigare ställningstaganden.

Det har jag förståelse för. Likväl bör nya vägar sökas för att stimulera givandet utan att avdragsrätten för annat än kostnader för intäkternas förvärvande förbigås, detta i syfte att ha ett konsistent och kongruent, gärna också lättöverskådligt, skattesystem.

Alliansregeringens fyra partier står i dag bakom det mångåriga Folkpartikravet att stimulera enskilda att ge bidrag till angelägen civil verksamhet av ideell karaktär. Att detta starka önskemål står i konflikt med den också angelägna symmetrin – och enkelheten – i skattesystemet går emellertid inte att

bestrida, allra minst för den som ska handlägga dessa önskemål på lagstiftningsnivån.

Från liberal utgångspunkt är det angeläget att undanröja denna kollision.

De två motstående principer som måste hanteras är dessa:

1. Vid den individuella inkomstbeskattningen ska endast avdrag som är hänförliga till kostnader för intäkternas förvärvande vara avdragsgilla.

Det medför att exempelvis avdragsrätt för avgift till facklig organisation inte bör accepteras – att göra sådan kostnad avdragsgill är att acceptera att medlemskap i facklig organisation är förutsättning för inkomsten. Med all rätt har därför denna avdragsrätt avskaffats.

2. Gåvor och bidrag till ideell verksamhet, exempelvis för humanistiska projekt i utvecklingsländer, är en mycket angelägen verksamhet. Som liberal är det lätt att stimulera sådan oegennyttig inriktning.

Men problemet är knytningen till själva avdragsrätten vid inkomstbeskattningen. Det är svårt intill omöjlighet att logiskt argumentera för denna om man samtidigt värnar den förstnämnda principen om strikt avdragsrätt knuten till inkomstens förvärvande.

Vad göra? Vad göra för att undanröja verkningarna av två i praktiken kolliderande principer?

Det finns olika vägar ut ur detta dilemma för att tillgodose båda syftena utan att rucka på någondera principen. Jag skulle vilja att Folkpartiets partistyrelse inom ramen för ett reformerat skattesystem prövar några av dessa tankar, fler finns säkert.

A. Låt varje skattebetalare i sin självdeklaration styra en viss summa, med begränsning uppåt, i den statliga och kommunala beskattningen till något givet och godkänt ideellt ändamål.

B. Låt den skattebetalare som vill betala in en summa, begränsad uppåt, till något specificerat ideellt ändamål och stimulera detta genom att knyta en sådan personlig gåva till att staten eller kommunen/landstinget/regionen bidrar med samma belopp inom ramen för sin biståndsverksamhet.

C8. Stimulera ett långsiktigt privat sparande

Motionärer: Jan Ertsborn, Falkenberg, Agneta Berliner, Västerås, Solveig Hellquist, Sörberge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att statliga stimulanser införs på privat sparande

Över två miljoner svenskar har i dag inga pengar på banken och var femte vuxen svensk har sällan eller aldrig pengar kvar i slutet av månaden när det är dags för löneutbetalning. Privatpersoners totala skulder har vuxit betydligt under senare år, låt vara att en förklaring är att bolånen blivit mycket högre till följd av ökade fastighetsvärden.

Vår tidigare finansminister Anne Wibble uttalade i början av 1990-talet att ”varje medborgare borde ha en årslön på banken” som buffert för oförutsedda utgifter. Även om Allianseregeringens sänkta skatter och den nu extremt låga räntan medfört ett visst ökat sparande för många är det sannolikt så att detta sparande i huvudsak görs av personer med redan bra ekonomi. De som saknar sparande har troligtvis inte i någon större utsträckning påbörjat sådant utan i stället konsumerat sin nettoinkomstökning.

För väldigt många är livet i dag krediter i stället för sparande. Detta kan långsiktigt inte vara bra för vare sig individen eller samhället. Tillkomsten och utvecklingen av smslånen, som är förenade med mycket höga kostnader, visar tydligt bristen på ekonomisk planering i många hushåll.

1978 infördes ett subventionerat skattesparande, som 1983 ändrades till allemanssparande. Man kunde välja mellan traditionellt banksparande eller fondsparande i aktier. Det är ingen överdrift att påstå att dessa sparformer var succéer och mycket bra inkörsportar för många människor att börja spara i bank eller i aktier. Något liknande skulle kunna aktualiseras liksom särskilt ungdomssparande och särskilda bosparandeformer. För att få med sig många personer, som nu inte på egen hand sparar, krävs såväl omfattande informationsåtgärder som stimulansåtgärder i form av skattelättnader. Ett sådant sparande skulle kunna leda till att personer i större utsträckning kan klara sig själva och i motsvarande utsträckning inte behöva anlita socialtjänsten när en ekonomisk krissituation infinner sig.

Jag menar att det nu är dags att införa olika stimulanser för ett privat sparande.

C9. Skrota det dansk–svenska skatteundantaget

Motionärer: Ulf Nilsson, Lund, Tina Acketoft, Arild, Christer Nylander, Kristianstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet i riksdagen och i Alliansen ska arbeta för att Sverige ska begära omförhandling av skatteavtalet med Danmark

Kontakterna över Öresund har utvecklats kraftigt sedan bron byggdes. I dag pendlar cirka 25 000 personer dagligen mellan Sverige och Danmark. Samtidigt växer samarbetet mellan företag och universitet på respektive sidor om Öresund. Den kraft och dynamik som finns i Öresundsregionen driver utvecklingen, men samtidigt finns olika slags hinder som bromsar. I Norden gäller gränsgångarreglerna, som i princip innebär att skatt i gränskommuner tas ut där man är bosatt, men med Danmark och Sverige som viktiga undantag. I ett skatteavtal som den socialdemokratiska regeringen ingick 1997 infördes grundprincipen att personer som arbetspendlar just mellan Danmark och Sverige ska beskattas i landet där de arbetar. I takt med att arbetspendlingen kraftigt har ökat i riktning från Sverige till Danmark blir det allt mer uppenbart att de skånska kommunerna förlorar skatteintäkter. I dag arbetar nio av tio Öresundspendlare i Danmark. Kommunerna förlorar allt större skatteintäkter för varje år som arbetspendlingen ökar.

År 2003 ingick visserligen den socialdemokratiska regeringen ett nytt avtal med Danmark, ett avtal som skulle ge hemkommunerna kompensation för förlorade arbetsintäkter. Även det nya avtalet visade sig dock innehålla stora brister. Avtalet innehåller så många viktiga undantag att Sverige och Skåne förlorar avsevärda skatteintäkter. I avtalet undantas landstingsskatten, offentliganställdas löner samt inkomster under cirka 190 000 svenska kronor. Sverige får med andra ord inte alls full kompensation för uteblivna skatteintäkter. I år är förlusten på grund av utebliven kompensation en halv miljard kronor och 2011 beräknas förlusten uppgå till 1,2 miljarder kronor, enligt Öresundsinstitutets analys (september 2008). Dessutom läggs den kompensation Sverige får in i

det generella skatteutjämningssystemet. De skånska kommunerna och Region Skåne får därmed ännu mindre kompensation för servicekostnader till invånare med arbete i Danmark. Bland arbetspendlarna själva uppfattas skattereglerna som ett stort hinder för bättre Öresundsintegration, enligt en enkät utförd av föreningen Öresundsborger (Öresundsborger Survey 2008). Förutom den ekonomiska aspekten finns det naturligtvis också en risk för att negativa attityder kan vändas mot arbetspendlarna som inte betalar skatt i hemkommunen men ändå har kommunal rösträtt där. Det nuvarande dansk–svenska skatteundantaget motverkar den ökade integration som många vill påskynda i Öresundsregionen.

C10. Gränshinder i Norden

Motionärer: Ulf Nilsson, Lund, Anita Brodén, Sollebrunn

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för nordiska avtal, som underlättar pendling och flyttning mellan de nordiska länderna

Samarbetet och integrationen över Öresund har ökat kraftigt de senaste åren. Det handlar om arbetsutbyte, handel, utbildning och forskning. Även i gränskommunerna till Finland och Norge ser vi en utveckling mot gränsöverskridande samarbete inom olika områden.

Den positiva utvecklingen har ägt rum trots att regler och lagar fortfarande försvårar samarbetet mellan de nordiska länderna. Det finns åtskilliga hinder som motverkar integrationen Norden. Särskilt är det svårt för en enskild människa att överblicka hur löner, skatter och de olika välfärdssystemen påverkas, om hon väljer att arbeta i ett annat nordiskt land. Exempel på svåröverskådliga problem för de enskilda människorna är många.

Till exempel är reglerna för arbetslöshetskassan svårbegripliga. Man ska vara medlem i och betala avgift till a-kassa i det land där man arbetar, men vid arbetslöshet betalas ersättningen ut enligt reglerna för a-kassan i landet där man bor. En svensk som blir sjukskriven i Danmark och dessutom blir uppsagd från sitt arbete kan dessutom gå miste om all arbetslöshetsersättning.

Det är också mycket svårt att få en bild av hur de två pensionssystemen fungerar tillsammans och hur pensionen påverkas om man arbetar en längre eller kortare tid i grannlandet.

Nordiska ministerrådet har alltsedan 2002 framfört önskemål om lagändringar för att underlätta samarbetet mellan de nordiska länderna, särskilt kring skatte-, social- och hälsofrågor, men hittills har detta inte avsatt stora resultat i politiska beslut. I stort sett gäller för Norden generella EU-regler inom social- och hälsoområdet, men de nordiska länderna skulle mycket väl kunna komma överens om lagar utöver EU:s minimikrav. Även om länderna även i framtiden kommer att ha olika lagstiftning, måste målet vara att göra det lättare för en individ att växla mellan ländernas olika försäkringssystem.

Glädjande nog har alliansregeringen fört upp dessa frågor på dagordningen, och en del konturer till förslag börjar synas. Bland annat har en dansk–svensk arbetsgrupp föreslagit att Sverigebosatta ska kunna betala till sin danska arbetsgivare för sjukförsäkring och få motsvarande avdrag i deklarationen. Även för visstidsarbetande på båda sidor om gränsen finns förslag om att man inte ständigt ska behöva byta försäkrings- och a-kassa. Även om dessa och andra initiativ är positiva är det viktigt att skynda på processen. För enskilda människor innebär hindren svårigheter i vardagen och för Öresundsregionen hämmar de utveckling och ekonomisk tillväxt.

Det är också dags att presentera en konkret handlingsplan med tidtabell för lagändringar och regelförändringar som underlättar samarbetet mellan de nordiska länderna. Arbetet borde utgå från två huvudmål – skapa regelförenkling och tydliggöra individens rätt till snabb information om sociala rättigheter och skyldigheter. En kravrätt borde införas, som innebär att en person har rätt att kräva en lättbegriplig dokumentation över vilka konsekvenser en arbetspendling medför för en persons ekonomi och försäkringstrygghet.

C11. Uppgiftsplikt för samhällsnyttiga ideella föreningar

Motionärer: Lars Johansson, Tumba, Göran Pelarhagen, Grödinge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna verkar för att avskaffa plikten att lämna in särskild uppgift för de samhällsnyttiga ideella föreningarna

Samhällsnyttiga ideella föreningar, såsom de politiska partiernas lokalavdelningar, är skattebefriade om de inte har andra inkomster än medlemsavgifter, partistöd och ränteinkomster. Ändå måste de varje år lämna in en så kallad särskild uppgift, vilket är en slags inkomstdeklaration. Det skulle underlätta för alla dessa föreningar om de slapp denna onödiga byråkrati.

Det är visserligen möjligt att ansöka om befrielse från att lämna särskild uppgift men då krävs det att man lämnar både resultat- och balansräkning, stadgar och verksamhetsplan till skatteverket. Om ansökan blir beviljad gäller den i 5 år.

C12. Att tänka säkert ska löna sig.

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet tar ställning för att befria alla skydds- och säkerhetsprodukter från moms.

Det borde vara billigt att tänka på personskydd och säkerhet samt dyrt att strunta i det. Så att belägga skydds- och säkerhetsprodukter med moms för att rädda statsfinanserna kan inte vara en besparing i slutändan – tvärtom.

Tänk er t.ex. alla större (svenska) byggarbetsplatser runt om i Sverige med mängder av skydds- och säkerhetsutrustning. De har kostat en mindre förmögenhet att införskaffa. Risken är uppenbar att företag som har svårigheter med sin lönsamhet, börjar slira på den nedre gränsen av vad som är acceptabelt för en säker arbetsmiljö.

Varje arbetsplatsolycka och för den delen andra olyckor med personskador som följd, som orsakas pga. bristande säkerhetstänk är en olycka för mycket. Många av dessa skulle kunna förebyggas och/eller mildras om det inte var så dyrt att tänka på säkerhet och personskydd.

C13. Momsbefria alla tandvårdsprodukter.

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet tar ställning för att momsbefria alla tandvårdsprodukter.

Det ska vara billigt att vårda sina tänder och dyrt att förstöra dem. Men i Sverige i dag är det precis tvärtom. Detta trasiga system måste lagas tand för tand. Här ovan är ett förslag.

C14. Artistskatt

Motionär: Mikael Wendt, Skövde

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att de så kallade artistskattereglerna i Sverige harmoniseras med övriga närliggande länder

Om månadslönen för ett fotbollsproffs i Danmark är 100 000 kronor betalar klubben ut denna summa till selaren som betalar sin artistskatt på cirka 30 procent – denna regel kan användas i fem år. Om månadslönen för samma spelare vid flytt till Sverige fortsättningsvis är 100 000 kronor betalar spelaren cirka 50 procent i skatt. Resultat i Danmark kostar spelaren totalt 100 000 kronor för klubben och får själv behålla 70 000 efter skatt, i Sverige kostar spelaren cirka 140 000 kronor för klubben får själv behålla cirka 50 000 kronor. Ja, det finns artistskatt i Sverige i dag, men det gäller bara 5 månader mot Danmarks 5 år. Detta är inte överensstämmande med likvärdiga möjligheter att utveckla idrott, musik och annat kulturliv in om EU. Folkpartiet bör vara drivande i denna fråga som handlar om enskilda yrkespersoners möjligheter till fria val på en öppen marknad inom hela EU.

C15. Avdragsrätt för friskvård en angelägenhet för hela idrottsrörelsen

Motionär: Folkpartiet liberalerna i Södra Älvsborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att aktivt verka för att golf och ridning erkänns som skattefri friskvård

En uppskattad löneförmån som arbetsgivare kan erbjuda sin personal är möjligheten till tränings- och motionsaktiviteter. Detta är bra både ur folkhälsosynpunkt och samtidigt en god investering för arbetsgivaren. En lång rad motionsaktiviteter kan erbjudas skattefritt som t.ex. tennis, gymnastik och styrketräning. Det är också möjligt att erbjuda t.ex. tai chi, zonterapi och kostrådgivning.

Som skattefria motionsaktiviteter tillåts dock inte golf och ridning. Det som varit vägledande för skattefrihet är att aktiviteten ska vara av enklare slag och kunna rikta sig till hela personalen. Det är dock uppenbart att systemet i dag inte är rättvist och i praktiken diskrimineras några av landets största motionsidrotter. Golf är t.ex. inte någon särskilt dyrbar sysselsättning jämfört med att köpa årskort på gym. Ridsporten är en mycket uppskattad och nyttig verksamhet för funktionshindrade. Både ridsport och ridning kan idkas av nästan alla oberoende av ålder.

Det som dessutom gör gränsdragningen än mer tvivelaktig är att det i grunden handlar om friskvård. De idrotter som diskrimineras kan i flera fall stödja sig på forskning som visar att den lågintensiva träning som dessa idrotter i huvudsak företräder är optimalt för hälsan. Golfare lär enligt denna forskning leva i genomsnitt 5 år längre än andra. Dessutom håller de sig friska under större delen av sitt liv.

I ett genusperspektiv är golf och ridning exempel på aktiviteter som bör uppmuntras, eftersom de engagerar en stor mäng kvinnor.

Friskvårdsfrågan befinner sig nu i ett läge där riksdagen beslutat att de undantagna idrotterna ska kunna klassas som skattefri friskvård, men beslutet har fortfarande inte aktiverats. Skatteverket har uttalat sig i positiva ordalag för en förändring, men något förslag har inte utarbetats. Om och när ett sådant förslag föreligger så är det regeringen som fattar beslut om förändring.

Vi motionärer söker stöd av landsmötet mot den diskriminering som golf och ridning utsätts för när det gäller avdragsrätt för friskvård. Vi vill att nuvarande regelverk ändras så att även golf och ridning erkänns som skattefri friskvård.

C16. Skatt på uppskovsbelopp vid försäljning av bostad

Motionärer: Folkpartiet liberalerna Sotenäs, Kerstin Lorentzon, Kungshamn, Stig Lorentzon, Kungshamn

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för ett uppdrag åt regeringskansliet att se över reglerna för den s.k. räntan (skatten) på uppskovsbelopp vid fastighetsförsäljningar gjorda före 2008 och att avskaffa uppskovsskatten eller införa samma regel för uppskovsskatten som för fastighetsavgiften, dvs. fri de första fem åren och halv skatt de följande fem åren vid nybyggnation

Det nya regelverket för ”kostnader” för att bo i/äga fastigheter har blivit mer förutsägbart, vilket är bra. Det finns dock ett par inbyggda svagheter i det nya systemets finansiering. Det gäller dels den höjda reavinstskatten på tidigare försäljningsvinster, som realiserats via investering i ny bostad, det s.k. uppskovsbeloppet, dels den s.k. räntebeläggningen (0,5 procent), de facto en presumtiv och fiktiv av lagstiftaren bestämd ”inkomst” (som kapitalbeskattas), av uppskovsbeloppet. Båda åtgärderna har en retroaktiv karaktär, vilket strider mot bestämmelser i regeringsformen. 10 § i Regeringsformen säger ”Skatt eller statlig avgift får ej uttagas i vidare mån än som följer av föreskrift, som gällde när den omständighet inträffade som utlöste skatt- eller avgiftsskyldigheten…” Hur lagrådet har kunnat godkänna detta är en gåta.

För bostadsförsäljningar efter den nya lagens ikraftträdande, det vill säga fr.o.m. 1 januari 2008 kan reglerna tillämpas, eftersom det då inte är fråga om någon retroaktivitet, man visste ju om regeln när försäljningen genomfördes.

Givet att man trots allt accepterar denna retroaktiva beskattning finns det ytterligare en otillbörlig regel, som kan drabba enskilda husägare hårt. I det förra regelverket med fastighetsskatt, var nybyggda hus helt undantagna från skatt under de första fem åren och belastade med halv skatt de följande fem åren, allt med syfte att premiera nybyggnation. Den nya fastighetsavgiften på max 6 000 kronor har samma regel. Detta gäller dock inte den s.k. räntan på uppskovsbeloppet, vilket enligt min mening är ett otillbörligt missgrepp.

Ta exemplet ett nygift par som sålt sina bostäder med vinst, vilken tillsammans med banklån finansierat ett köp av en ny

villa. Medvetna om uppskov med fastighetsskatten kunde de ta lån med sikte på amortering och räntekostnader under 5–10 år utan skatt. Om paret t.ex. hade med sig ett uppskovsbelopp på 2,4 miljoner kronor innebär detta en oförutsedd merutgift på 1 000 i månaden. Det kan vara den marginal de har för att klara sitt nya boende.

Uppskovsskattens retroaktiva karaktär gör att den bör avskaffas helt för transaktioner gjorda före 2008. Om man trots detta anser, att den bör finnas kvar, bör den behandlas på samma sätt som fastighetsskatten avseende sin tillämpning, dvs. ingen uppskovsskatt de första fem åren och halv skatt de följande fem åren vid köp av nybyggd bostad. Denna begränsningsregel bör gälla generellt för all uppskovsskatt.

C17. Vinstskatt på bostadsförsäljning

Motionär: Ulla Byman, Lidingö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att hänsyn tas till penningvärdets förändring vid beräkning av vinstskatt vid försäljning av villa, fritidshus och bostadsrätt

Är skatten 20 procent eller 22 procent av vinsten är inte av betydelse när man beslutar sig för att flytta efter att ha bott 20, 30 år eller mer på samma adress. Penningvärdets förändring däremot kan göra flyttskatten hög.

Med den noggranna statistik som finns i Sverige kan det inte vara svårt att ta fram omräkningsfaktorn från inköpsåret till försäljningsåret när det gäller kronans värde. Många äldre som sitter i stora villor eller våningar skulle lättare kunna fatta det svåra beslutet att flytta till något modernare, mera lättskött och lagom stort om det blev bekvämare och förhoppningsvis billigare också.

C18. Beskattning av försäljning av bostad

Motionär: Åke Wedin, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att en uppräkning från anskaffningsvärdet inklusive förbättringar ska bli grunden i bedömningen för vad som ska beskattas vid all försäljning av fastighet och insatslägenhet. Överskjutande belopp ska beskattas som inkomst. Ingen vilseledning av ränta ska få förekomma beträffande för den latenta skatteskulden.

Jag reagerar på att när man säljer en villa, lägenhet och fritidshus så förlorar säljaren hela skillnaden mellan anskaffningsbeloppet och försäljningsbeloppet. Ingen hänsyn tas till inflation och att kronans värde har sjunkit under de år som gått. Det belopp som har satsats i exempelvis en villa för 15 år tidigare måste få en indexuppräkning av anskaffningsvärdet och eventuella förbättringar/tillbyggnader.

Vi säljer av olika skäl och skaffar oss något annat och alltid finns det orsaker till detta. Då man flyttar från en villa och köper en insatslägenhet så får man en latent skatteskuld på orimligt höga belopp. Den som flyttar till en hyreslägenhet får betala det så gott som omgående. Det är en skatt på hundra procent på något som inte i verkligheten är en vinst utan faktiskt är att inflationen förändrat penningvärdet under den tid som man varit ägare. Vad man nu drabbats av är helt orimligt. Om det varit en inkomstskatt så hade skattesatsen varit på cirka 30 procent mot att det nu är 100 procent och ännu högre då vissa utlägg under ägandetiden underkännes.

Nu har man sagt att man ska ta ut ränta på den latenta skatteskulden med 0,5 procent. Men på våra deklarationer för 2008 står det 1,67 procent. Varifrån kommer denna höjning med 1,17 procent? Vem har bestämt denna höjning med 1,17 procent? Kan vi inte längre lita på av stadsmakten fastställda procenttal? Vad är det man smygbelastar oss på?

C19. Avskaffa fastighetsskatten helt och hållet!

Motionär: Lennart Rohdin, Gräddö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att fastighetsskatten ska avskaffas helt och hållet
2. **att** landsmötet uttalar att fastighetstaxeringen ska avskaffas

Skatt är inget självändamål utom för socialister för vilka skatt är ett sätt att omfördela i deras ögon orättvisa skillnader i människors levnadsvillkor. Inte ens fastighetsskatten är ett självändamål. Skatt betalas i samband med något slags transaktion och för något slags uttalat syfte.

Fastighetsskatten betalas inte för någotdera, utan endast för att statsmakten funnit medborgarnas boende vara en säker och givande skattebas. Tvärtom bygger taxeringsvärdets förändring antingen på att Dina grannar gjort något Du inte har med att göra, eller att Du själv gjort något för att förbättra Ditt eget boende. Självförvållat är det, när Du för intjänade pengar Du betalat inkomstskatt för betalar en hantverkare att utföra ett arbete i Din bostad, för vilket han betalar skatt, och med hjälp av byggvaror Du betalat moms för. Då ska staten dessutom ha in ytterligare skatt, för att Du höjt standarden på Ditt boende. Med andra ord, fastighetsskatten är både oförutsägbar och orättfärdig!

Inför valet 2006 ville både Folkpartiet och Centerpartiet avskaffa fastighetsskatten under en femårsperiod för att orka med finansieringen. De nya Moderaterna hade bytt uppfattning 180 grader och tyckte numera att fastighetsskatten är en bra skatteform. Kristdemokraterna landade på att byta namn på fastighetsskatten.

Resultatet blev en kompromiss, där staten försäkrar sig fortsatt halva skatteintäkten genom skatteväxling. Kommunerna får en kommunal fastighetsavgift. Bördan fördelas från kommuner med tidigare höga fastighetsskatter till kommuner ute i landet med tidigare låga fastighetsskatter. Medborgaren får i stället en retroaktiv uppskovsskatt. Förutsägbart när reavinsten uppstod? Nej, tvärtom!

Nu har Kristdemokraterna insett hur det nya systemet drabbar många medborgare. Tillsammans med sin i valrörelsen trogna bundsförvant Villaägarna förordar Kristdemokraterna nu att fastighetsskatten tas bort helt, dvs. det som Folkpartiet och Centerpartiet förordade, men där de blev överkörda av moderater och kristdemokrater. Det är dags att avskaffa fastighetsskatten, oavsett vad den kallas, liksom fastighetstaxeringen!

C: Ekonomi
Partistyrelsens yttrande

Inledning

Världsekonomin befinner sig i den värsta lågkonjunkturen sedan 1930-talet. Den ekonomiska krisen har överraskat de flesta med sin styrka och globala spridning. En stor del av världsekonomin befinner sig samtidigt i lågkonjunktur, med snabba fall i handel, produktion och efterfrågan. Krisens tändande gnista utgjordes av problem på de finansiella marknaderna, först i USA och sedan i finansiella system världen över. Undermåliga riskbedömningar på marknader och i finansiella institutioner med bristande öppenhet och transparens, samt naiva och bristfälliga regleringar av den finansiella sektorn har orsakat den finansiella krisen. I botten finns alltjämt rådande globala obalanser mellan över- och underskottsländer.

En fråga som analyseras och kommer att diskuteras under lång tid är vad som kunde ha gjorts annorlunda. Finanskrisen har medfört ett ökat fokus på bättre reglering av de finansiella marknaderna. Partistyrelsen instämmer i ambitionen om *bättre* reglering, men förespråkar inte mera reglering. Partistyrelsen vill varna för en övertro på att ökad reglering skulle lösa problemen, eller kunna helt förhindra upprepningar. Mer regleringar kan tvärtom i värsta fall ge incitament till nya och sannolikt än mer svårgenomträngliga och därmed, särskilt för utomstående, riskfyllda upplägg.

Omdömeslöshet kan man som bekant inte förbjuda. Syftet med nya statliga åtgärder beträffande finansiella marknader, bör vara ökad öppenhet och transparens både vad gäller finansiella produkter, aktörernas finansiella ställning och riskexponering. Samtidigt krävs också större öppenhet hos tillsynsmyndigheter om situationen på de marknader och hos de aktörer de har att utöva tillsyn över, ett väsentligt breddat och fördjupat gränsöverskridande samarbete mellan tillsynsmyndigheter, inklusive en ökad samordning mellan länder vad gäller grundläggande regler för banker och andra finansmarknadens aktörer.

En förenklad förklaring som partistyrelsen också vill markera emot är att krisen skulle bero på ”girighet”. Det är att göra problemet för enkelt för sig. Erfarenhet och historiekunskap säger oss att människan är ungefär lika girig över decennierna och det som nu skett är snarare att den gamla vanliga girigheten givits ett för stort spelrum. Det – i sin tur – beror bland annat på politiska beslut som med facit i hand måste anses felaktiga och ogenomtänkta, och vars konsekvenser beslutsfattarna i länder som USA och Storbritannien inte insåg när de togs. Att skylla krisen på girighet är farligt eftersom det lätt fritar det politiska livets aktörer från ansvar, och söker i stället lasta över ansvaret på ”giriga direktörer”. Att girighetshypotesen är populär hos många politiker är därför föga förvånande men bör avvisas därför att den motverkar en alldeles nödvändig självrannsakan även hos det politiska livets beslutsfattare.

Sverige har haft ett gott utgångsläge för att möta den ekonomiska nedgången. När krisen inleddes hade vi stora överskott i statsfinanserna, en snabbt sjunkande statsskuld och den högsta sysselsättningen på flera decennier. Det var delvis ett resultat av Folkpartiets och alliansregeringens ekonomiska politik som stimulerade till mer arbete, mindre statligt ägande och hållbara offentliga finanser.

Regeringen har sålunda kunnat bedriva en expansiv ekonomisk politik för att dämpa effekterna av den ekonomiska nedgången. Riksbankens räntepolitik har haft en sannolikt än mer expansiv effekt. Svensk ekonomi är mycket exportberoende och efterfrågan på de varor och på de exportmarknader som svenska företag säljer till är mycket konjunkturkänsliga. När så finanskrisen slog till har detta medfört att många svenska företag drabbats hårt av krisen, både vad gäller möjlighet till finansiering av handel och investeringar, och av den vikande totala efterfrågan.

Statens tidigare överskott vänder 2009 snabbt till stora underskott. Kostnaderna ökar för bland annat arbetslösheten och arbetsmarknadspolitiken, samtidigt som skatteintäkterna, främst från kapitalbeskattning, sjunker drastiskt. Förtroendet för svensk ekonomi är dock fortfarande i grunden starkt. Det beror till stor del på det finanspolitiska ramverk som regeringen efterlever.

Frihandel och öppenhet mot omvärlden är en hörnsten i den svenska ekonomiska politiken. Även om globaliseringen har visat fler sidor än enbart tillväxt kommer den att fortsätta. Politiken måste syfta till att rusta Sverige för framtiden och att ta till vara innovationskraft och entreprenörskap.

Yttrande över motionerna

Allmän ekonomisk politik

Kapitalmarknaden

Motion C1–C2

Motion C1 föreslår att alla hävstångsinstrument på kapitalmarknaden ska förbjudas. Det stämmer att derivat och andra liknande instrument på finansmarknaden kan ge upphov till mycket stora risker. Det grundläggande problemet är dock inte riskerna i sig, utan tidigare bristande insyn och transparens samt skillnader i kompetens hos olika aktörer om vilka risker olika upplägg och transaktioner innebar. Det är därför nödvändigt med ökad insyn och transparens beträffande upplägg och risker som transaktioner i den finansiella sektorn innebär. Att förbjuda dessa instrument enbart i Sverige skulle enbart leda till att sådan finansverksamhet för svenska kunders räkning flyttade till andra länder.

Partistyrelsen har i inledningen tagit upp krisens orsaker och lärdomar och hänvisar till detta avsnitt. Arbete pågår på EU-nivå med att stärka samarbetet mellan medlemsländernas finansinspektioner, harmonisera lagstiftning och skapa system för att i tid upptäcka nya finansiella risker. I det läget är det svårt för Sverige att ensamt förbjuda en viss typ av finansiella instrument. Sverige ska däremot aktivt delta i förbättringen och utvecklingen av de europeiska regelverken på det finansiella området. **Partistyrelsen föreslår att motion C1 avslås.**

Motion C2 uppmärksammar att rapporten från arbetsgruppen om brottsbekämpning inte innehåller förslag om

åtgärder för att förhindra skatteundandragande av kapital till ”skatteparadis”.

Frågan om skatteparadis är mycket aktuell och har varit uppe på dagordningen både på Europeiska rådet i mars 2009 och när G20:s finansministrar möttes våren 2009. Precis som motionären beskriver finns det ett allt större tryck på de s.k. skatteparadisen att öka sin öppenhet om kapitalflöden, ägarfrågor och beskattning, och att de ska ingå avtal med andra länder om dessa frågor. OECD har varit framgångsrikt i sitt arbete att sätta press på dessa låg- eller nollskatteländer, inte minst genom att nationer som USA och de stora EU-länderna – men även andra länder såsom Sverige – har drivit på för att tvinga låg- och nollskatteländer att ingå bilaterala internationella avtal som ökar öppenheten och informationsutbytet om tillgångar och beskattning. Nyligen ingicks exempelvis sådana avtal av Sverige med Kanalöarna. Inom OECD räknar man med att övriga länder som räknas som skatteparadis – inklusive Hong Kong och Singapore – kommer att ha valt att ingå avtal inom tre till fyra år.

Motion C2 föreslås därmed anses besvarad.

Regionala utvecklingsfrågor

Motion C3

Förutsättningen för tillväxt och välfärd är att hela landet och inte bara storstadsområdena kan agera motor. Därför behövs en landsbygdspolitik som kan bidra med förutsättningarna för såväl lokal som regional tillväxt.

I motion **C3** föreslås att partistyrelsen uppdaterar landsbygdsprogrammet inför valet 2010. Som argument anförs att Folkpartiet under många år saknat en samlad, rak och entydig politik för landsbygden.

Partistyrelsen håller med om att en samlad landsbygdspolitik är viktig, däremot delar partistyrelsen inte motionärens uppfattning om att en sådan saknas. Folkpartiet har sedan vi kom i regeringsställning, tillsammans med övriga allianspartier, utarbetat en nationell strategi för att stärka utvecklingskraften på landsbygden. Detta har resulterat i skrivelsen *En strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder*, som berör ett brett spektra av frågor om allt från företagande, utbildning till kommunikation.

Grunden till våra ställningstaganden är det samlade grepp kring Folkpartiets politik rörande landsbygdsfrågor som togs för ett antal år sedan och som resulterade i rapporten ”Bo där du vill – En levande landsbygd”, vilken senare har uppdaterats. De då prioriterade frågorna; näringarna på landsbygden, utnyttjande av förnyelsebara naturtillgångar, förbättrat servicenät samt boendemiljö och samhällsstruktur är fortfarande i allra högsta grad aktuella. Det nu pågående arbetet handlar om att konkretisera och genomföra. Framför allt har vi fokuserat på de två viktigaste förutsättningarna för en levande landsbygd, det vill säga goda kommunikationer och livskraftigt företagande. Och kanske det viktigaste av allt, att landsbygdens förutsättningar finns med som ett viktigt perspektiv i alla de beslut som fattas.

Partistyrelsen kommer att behöva göra en samlad bild av vilka program och rapporter som ska tas fram till valet. Olika aspekter av landsbygdsfrågan, liksom frågan som helhet kommer självklart att finnas med i det politiska arbetet inför valet. Partistyrelsen vill dock undvika att redan nu binda sig vid specifika inriktningar och hoppas att landsmötet har förståelse och respekt för detta. **Partistyrelsen föreslår därför att motion C3 anses besvarad.**

Partistyrelsens yrkande

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion C1 avslås
2. **att** motion C2 anses besvarad
3. **att** motion C3 anses besvarad

Kommunal ekonomi

Motion C4–C6

I **motion C4** vill motionärerna att kommunallagens balanskrav utformas så att kommuner och landsting med stark finansiell ställning ska ha möjlighet att använda finansiella tillgångar under en lågkonjunktur.

Partistyrelsen instämmer i mycket av motionärernas beskrivning. Som motionärerna påpekar är lagen om god ekonomisk hushållning (2003/04:105) försedd med ett undantag ”om det föreligger synnerliga skäl”. Om sådana skäl föreligger finns möjligheten att upprätta en budget i obalans. Ett kriterium kan vara att kommunen eller landstinget har en ”stark finansiell ställning.” Motionärerna vill att staten ska precisera denna ventil.

Det grundläggande problemet för kommunerna är att intäkterna varierar kraftigt över konjunkturcykeln, medan utgifterna ligger på en mer stabil nivå. Om kommunen skär ner utgifterna i lågkonjunkturen för att matcha de lägre intäkterna riskerar kommunerna att förstärka konjunktursvängningarna och den kommunala välfärdens kvalitet varierar över tiden.

Efter initiativ från Folkpartiet kommer alliansregeringen att se över möjligheten för kommuner och landsting att kunna använda överskott från goda tider för att nyttja i sämre tider. Samtidigt ger nuvarande regelverk redan idag viss flexibilitet genom ventilen ”synnerliga skäl”.

Partistyrelsen instämmer i betydelsen av att regelverket ses över och att det kommunala balanskravet modifieras. Staten, i form av riksdag och Riksbank ska även fortsättningsvis ansvara för landets konjunkturpolitik. En reformering av regelverket får inte rucka på det grundläggande kravet på balans i kommunernas budgetar sett över en konjunkturcykel.

Partistyrelsen föreslår att landsmötet uttalar: ”**Det ska skapas en möjlighet för kommuner och landsting att använda överskott från goda tider för att använda i sämre tider, Regelverket för det kommunala balanskravet ska därför ses över. En reformering av regelverket får dock inte rucka på det grundläggande kravet på balans i kommunernas budgetar sett över en konjunkturcykel.” Med detta bör också motion C4 anses besvarad.**

I **motion C5** argumenterar motionärerna för att kommunerna ska tillföras en del av de lokala momsintäkterna. Motionärerna anser att överföring av just momsintäkter till kommunerna ska ersätta temporära resursförstärkningar till kommunerna vid en konjunkturnedgång och att ett sådant stöd vore bättre än temporära statliga resurstillskott. Dess-

utom anser motionärerna att momsintäkterna skulle ge kommunerna utrymme att sänka den kommunala inkomstskatten, vilket ökar den lokala köpkraften.

Vissa kommuner har en stor besöksnäring som gör att dessa kommuner behöver tillhandahålla en service för en betydligt större befolkning än den bofasta. En överföring av en del av momsintäkterna skapar enligt motionärerna större nytta av och intresse för besöksnäring och försäljning inom kommunen. Kommuner med stor besöksnäring kan, särskilt under vissa tider på året, ha ett stort tryck på kommunala tjänster och service. Samtidigt ger turism och annan besöksnäring redan i dag intäkter till kommunens företag och innevånare, vilket i sin tur ger kommuner (och staten) skatteintäkter. På så vis kommer besöksnäringens positiva effekter den aktuella kommunen och dess innevånare till del.

Det finns några svårigheter med förslaget. En sådan förändring skulle skapa ett för framtiden oönskat prejudikat med sannolikt godtyckliga konsekvenser när momsintäkter skulle föras tillbaka till den kommunen varifrån de kommer ifrån, vilket i sig faktiskt kan vara svårt att fastställa. Viktigare ändå är dock att även om kommunerna skulle få öronmärkta momsintäkter ökar inte detta den offentliga sektorns samlade intäkter, utan resurserna fördelas enbart om. Därmed kommer eventuella intäktsbortfall för staten att behöva kompenseras av motsvarande intäktshöjningar eller utgiftsminskningar för staten, t.ex. skulle sänkta statsbidrag till kommunerna vara en naturlig kandidat. Sådana långsiktiga resursomfördelningar mellan stat och kommun anser partistyrelsen inte är motiverade i dagsläget och skulle skapa fler problem än de löser. **Motion C5 föreslås därmed avslås.**

I motion C6 yrkas att beräkningssättet för folkbokförda innevånare ska ändras så att medelfolkmängden i en kommun under året ska vara bestämmande för skatteintäkter och statsbidrag. I dag bestämmer antalet folkbokförda invånare den 1 november kommunernas skatteintäkter och statsbidrag. Motionärerna anser att det är ett förlegat system, eftersom folkmängden i vissa kommuner varierar kraftigt över året.

Dagens system med ett brytdatum på 1 november skapar viss godtycklighet eftersom befolkningen under andra perioder på året kan vara större eller mindre. Samtidigt är det troligt att det i de flesta fall jämnar ut sig i längden. När det gäller skattefrågor är ett brytdatum absolut nödvändigt och skatteuttag på ett genomsnitt över året är inte ett praktiskt genomförbart alternativ. Vad det gäller beräkningen av statsbidragen till kommunerna skulle en större hänsyn möjligtvis kunna tas till den genomsnittliga befolkningen över året. Vid en framtida översyn av det kommunala utjämningssystemet kan sådana frågor tas upp. **Motion C6 föreslås därmed anses besvarad**.

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** landsmötet uttalar:
   ”Det ska skapas en möjlighet för kommuner och landsting att använda överskott från goda tider för att använda i sämre tider, Regelverket för det kommunala balanskravet ska därför ses över. En reformering av regelverket får dock inte rucka på det grundläggande kravet på balans i kommunernas budgetar sett över en konjunkturcykel.”
2. **att** motion C4 därmed anses besvarad
3. **att** motion C5 avslås
4. **att** motion C6 anses besvarad

Skattepolitik

Allmänna skattefrågor

Motion C7–C15

Motion C7 yrkar att partistyrelsen ska få i uppdrag att hitta en lösning för att ge stimulans att ge gåvor till ideell verksamhet. Motionären vill att lösningen ska ske inom ramen för skattesystemet, men utan att metoden med skatteavdrag används eftersom skatteavdrag endast bör få göras för utgifter som relaterar till inkomsternas förvärvande. Motionären föreslår alternativa sätt för att stimulera givandet till ideell verksamhet.

Regeringen har tillsatt en statlig utredning med namnet ”Skatteincitament för gåvor till forskning och ideell verksamhet” för att just utreda möjligheterna till att stimulera givande till ideell verksamhet och forskning. Utredningen kom med sitt betänkande den 17:e juni 2009 och betänkandet är, när partistyrelsen behandlar denna motion, fortfarande ute på remiss. Utredaren har undersökt för- och nackdelarna med statliga incitament för gåvor och funnit att nackdelarna ur ett beskattningsperspektiv överstiger fördelarna. I utredningen presenteras ändå ett möjligt förslag, som går ut på att privatpersoner får göra en skattereduktion med högst 7000 kronor och juridiska personer med högst 35 000 kronor per år.

Partistyrelsen delar motionärens uppfattning att ideellt arbete är av stort värde för samhället. Folkpartiet har tidigare tagit ställning för skatteavdrag för biståndsgåvor till utlandet. En utvidgning av detta ställningstagande har sina meriter. Eftersom en utredning nyss lagt ett betänkande med förslag, men remissinstansernas synpunkter ännu inte inkommit och kunnat beaktas, måste denna kunskap ges en chans att kunna vägas in när Folkpartiet i det fortsatta arbetet har att ta ställning.

Partistyrelsen har alltså en positiv grundinställning, men exakt hur frågan om att stimulera givande till ideell verksamhet och forskning ska drivas vidare bör därför bedömas först sedan bland annat remissvaren inkommit. Vid den tid när landsmötet genomförs kan nödvändig kunskap ha vunnits. **Motion C7 bör med hänvisning till partistyrelsens svar anses besvarad.**

I motion C8 lyfter motionären fram att många svenskar har ett mycket begränsat eller obefintligt sparkapital och att privatpersoners totala skuldsättning har ökat under senare år. Många använder kredit i stället för sparade medel för konsumtion och investeringar. Den ökande användningen av sms-lån visar enligt motionären också på bristen av planering i många hushåll. Mot denna bakgrund anser motionären att det behövs både informationsåtgärder och stimulans genom skattelättnader för att få fler att spara. Stimulansåtgärderna kan enligt motionären likna allemanssparandet, som kunde ske i banksparande eller aktier, eller ske genom särskilt ungdomssparande och bosparande. Subventionerat sparande skulle enligt motionären leda till att personer i större utsträckning kan stå på egna ben och inte behöver använda

sig av socialtjänsten i en ekonomisk krissituation.

Partistyrelsen instämmer i värdet av att privatpersoner har eget sparande som kan fungera som buffert vid oförutsedda händelser. Klassisk är – som motionären anför – Anne Wibbles rekommendation om en årslön på banken för större frihet, oberoende och som buffert vid oförutsedda händelser.

Precis som motionären nämner så har privat sparande tidigare genom ett par reformer gynnats skattemässigt med gott resultat. Privat pensionssparande är till exempel avdragsgillt upp till ett visst belopp (för närvarande 12 000 kronor per år).

Det kan finnas anledning att se över hur privat sparande ytterligare kan gynnas. Samtidigt måste skatteförändringar på området ställas emot dels andra potentiella reformer och dels mot risken för ökad komplexitet i skattesystemet. En av de bärande principerna bakom 1990-talets skattereform var att skapa ett enkelt och transparent skattesystem med en bred skattebas och få undantag. Partistyrelsen är därför inte beredd att ställa sig bakom motionärens förslag i sin helhet, men instämmer i att det kan vara motiverat att ytterligare gynna privat sparande, till exempel målsparande till pension eller kompetensutveckling, givet att effekterna på skattesystem och statsfinanser av sådana förändringar är acceptabla. Vid en översyn av skattesystemet kan också frågan om att gynna privat sparande mer generellt aktualiseras och behöva ses över i sin helhet. **Motion C8 föreslås därmed anses besvarad.**

Motion C9 och C10 rör frågor relaterade till rörlighet av människor mellan de nordiska länderna. I motion C9 yrkar motionären att Folkpartiet inom Alliansen ska verka för att Sverige ska begära omförhandling av skatteavtalet med Danmark. Avtalet ingicks av den dåvarande socialdemokratiska regeringen 1997, med grundprincipen att personer som arbetspendlar mellan Sverige och Danmark ska beskattas där de arbetar. Det har dock sedan dess blivit tydligt att de flesta arbetspendlare över sundet bor i Sverige och jobbar i Danmark, vilket är till nackdel för de svenska kommunernas skatteintäkter. 2003 ingicks enligt motionären ett nytt avtal mellan Danmark och Sverige, som något förbättrade den svenska situationen men som ändå gör att Sverige förlorar stora belopp. Dessutom läggs de medel som kommunerna får som kompensation från Danmark in i det gemensamma skatteutjämningssystemet och kommer därmed endast i mindre omfattning de aktuella kommunerna till del.

Partistyrelsen har förståelse för de aktuella problemen och de negativa ekonomiska effekter som de får för svenska kommuner i t.ex. öresundsregionen. I Sverige är det naturligt att betala skatt där en person bor, och på det viset bidra till den lokala servicen. Internationellt sett gäller dock vanligtvis att beskattning sker i det land där någon arbetar och en övergång till vår svenska princip kommer därför att vara svår att få igenom vid en eventuell omförhandling av avtalet. Utsikterna att få ett bättre avtal i förhandlingar bedöms alltså som små.

I dag får de svenska hemkommunerna viss kompensation för intäktsbortfallet, men inte fullt ut. Det som Sverige skulle kunna påverka är vår inhemska fördelning, dvs. hur de medel som Sverige får som kompensation fördelas mellan Sveriges kommuner. Det kommunala utjämningssystemet ses för närvarande över och denna fråga kan beaktas vid utformandet av ett nytt utjämningssystem, men hellre i ett särskilt beslut som innebär att aktuella svenska kommuner snabbare ska kunna få en större andel av de pengar som Danmark betalar i kompensation. **Motion C9 föreslås därmed anses besvarad.**

I **motion C10** yrkar motionärerna på att Folkpartiet ska arbeta för nordiska avtal som underlättar flyttning mellan de nordiska länderna. Motionärerna påpekar att rörlighet över de nordiska gränserna i dag försvåras av att det är svårt att veta och förstå hur löner, skatter och ersättningar i välfärdssystemet påverkas av arbete i de olika länderna. Som motionärerna framhåller så har nordiska ministerrådet sedan 2002 framfört önskemål om lagändringar för att underlätta samarbetet med t.ex. skatte-, social- och hälsofrågor, men det har hittills inte resulterat i några större förändringar.

Partistyrelsen instämmer i att det är önskvärt att göra det enklare för människor flytta mellan olika nordiska länder och att göra effekterna av sådana rörelser mer lättöverskådliga och begripliga. Att rent praktiskt uppnå samordning mellan de olika systemen är dock svårt, vilket kan vara en förklaring till att Nordiska Rådets ansträngningar inte gett tydliga resultat. Det är svårt att genomföra förändringar i de olika ländernas system som gör dem mer jämförbara och som gör det möjligt att föra över rättigheter i ett system till ett annat. Partistyrelsen anser dock att den svenska regeringen bör fortsätta att verka för ökat samarbete som underlättar rörlighet mellan de nordiska länderna. Norskt och isländskt EU-medlemskap skulle underlätta detta, och på sikt är det på EU-nivå som frågan bör lösas. **Motion C10 föreslås därmed anses besvarad.**

I **motion C11** yrkar motionären på att Folkpartiet ska verka för att plikten avskaffas för de samhällsnyttiga ideella föreningarna att lämna in särskilda uppgifter. Motionären anser att uppgiftslämnandet inte fyller någon funktion eftersom de samhällsnyttiga ideella föreningarna är skattebefriade och att uppgifterna endast leder till ökad byråkrati.

Syftet med inlämnandet av uppgifter är att kontrollera om det bedrivs kommersiell verksamhet. Ideella föreningar är inte generellt skattebefriade, utan befrielsen gäller endast deras ideella verksamhet. Det är därför motiverat att ha kvar kontroll av om föreningen har skattepliktig verksamhet. **Motion C11 föreslås därmed anses besvarad.**

I motion C12 och C13 vill motionärerna att momsen ska avskaffas på skydds- och säkerhetsprodukter samt på tandvårdsprodukter. Motivet är enligt motionärerna att konsumtion av sådana varor är positivt ur ett samhällsperspektiv.

Frågor rörande momssatser berörs i övrigt i svaren till motion D12 och D13, där motionärerna ville se enhetliga momssatser. Partistyrelsen förordar principiellt ett så enhetligt momssystem som möjligt. Ett enkelt system med så få skillnader i momsskattesatser som möjligt minimerar gränsdragningsproblemen, skapar en önskvärd likvärdig beskattning av olika produkter, samt ger överskådlighet i skattesystemet. I praktiken styrs momssatserna även av regler på EU-nivå och fler än en momssats kommer att fortsätta att användas i Sverige. Ytterligare undantag och förändringar bör dock undvikas.

Det finns beaktansvärda skäl till konsumtion av tandvårdsprodukter och användning av skydds- och säkerhetsprodukter. Om det offentliga vill uppmuntra detta genom särskilda åtgärder, bör det bör i så fall ske genom t.ex. särskilda program, stödsystem och bestämmelser, men inte genom nedsättningar i momssystemet. **Motion C12 och C13 föreslås avslås.**

Motion C14 yrkar att Folkpartiet ska verka för att artistskattereglerna i Sverige ska harmoniseras med reglerna i när-

liggande länder. Enligt motionären är artistskatten i Danmark 30 procent i upp till fem år, medan artistskatten i Sverige endast gäller i fem månader. Motionären anser att dessa skillnader inte överensstämmer med ambitioner om lika möjligheter att utveckla idrott, musik och annat kulturliv inom EU.

Beslutsrätten i skattefrågor ligger inom EU i huvudsak på medlemslandsnivå. EU-länderna bestämmer själva hur deras skattesystem ska utformas. Det finns därför ingenting som säger att beskattningen av till exempel artister måste vara likvärdig i Sverige och i Danmark, eller att just Sverige ska anpassa sig för att minska skillnaderna i beskattning mellan länderna. Principen är i stället att EU:s medborgare måste respektera de skatteregler som gäller i respektive land och att den fria rörligheten inom EU sker på dessa premisser.

Därför är det inte säkert att det räcker med en skillnad i beskattning mellan Sverige och Danmark som skäl för att sänka artistbeskattningen i Sverige. En sådan förändring bör snarare ske om det är önskvärt ur ett svenskt perspektiv. Det kan finnas andra överväganden som också påverkar hur artistskatten utformas i Sverige, till exempel att skillnaderna i beskattning mellan artister och andra arbetstagare ska uppfattas som rimliga och att skattesystemet hålls lättöverskådligt.

Avslutningsvis bör påpekas att skillnader i skatter mellan länder också medför skillnader på utgiftssidan, dvs. vad individer och företag får för valuta för skattepengarna. Det som bör jämföras är sålunda landspecifika ”paket”, eller kombinationer av skatter och utgifter, snarare än enbart skatter. **Motion C14 föreslås därmed anses besvarad.**

I motion C15 yrkar motionärerna att partistyrelsen aktivt ska verka för att golf och ridning erkänns som skattefri friskvård. Motionärerna anser att det inte är rimligt att dessa sporter inte ingår bland dem som kan erbjudas som löneförmån av arbetsgivare. Den lågintensiva träning som golf och ridning utgör är enligt motionärerna optimal för hälsan och bör även uppmuntras ur ett genusperspektiv, eftersom de engagerar en stor mängd kvinnor. Enligt motionärerna så har riksdagen redan fattat beslut om att de undantagna idrotterna ska kunna klassas som skattefri friskvård, men beslutet har inte aktiverats av regeringen som måste fatta beslut om förändring.

Vilka sporter som ska berättiga till visst skattepremierat stöd hos arbetsgivaren är en gränsdragningsfråga. Partistyrelsen instämmer i motionärens bedömning att även golf och ridning bör inkluderas bland de sporter som kan omfattas av dagens system. Partistyrelsen anser att reglerna för själva skattebefrielsen inte ska ändras, utan bör utvidgas till att gälla även dessa två sporter. Partistyrelsen och riksdagsgruppen ska, i de förhandlingar med övriga allianspartier där det är relevant, verka för att en sådan förändring av politiken sker**. Partistyrelsen föreslår därmed att motion C15 bifalls.**

Bostads- och fastighetsbeskattning

Motion C16–C19

Motionerna C16–C19 rör fastighetsavgiften, både delar i regelverket och själva avgiften i sig.

Regeringen avskaffade i början av den innevarande mandatperioden fastighetsskatten och införde i stället en modifierad fastighetsavgift som betalas till kommunen. Anledningen till förändringarna var att det tidigare fastighetsskattesystemet inte sågs som förutsägbart och rimligt. Alliansen utlovade före valet en förändring av systemet. Den nuvarande fastighetsavgiften har ett tak på 6 000 kronor, vilket gör att fluktuerande taxeringsvärden får mindre genomslag i beskattningen än tidigare. Regeringens målsättning var att finansiera denna förändring inom bostadssektorn och därför infördes även vissa andra ändringar. Bland dessa fanns en höjning av reavinstbeskattningen från 20 procent till 22 procent. En annan förändring var att den vinst man gör vid försäljning och som återinvesteras i en ny bostad, det s.k. uppskovsbeloppet, belades med en ränteavgift på 3 procent av beloppet. Resonemanget bakom är att man får uppskov med att betala skatt på den återinvesterade vinsten, men i gengäld betalar en årlig avgift för detta. Skatteuppskoven har växt beloppsmässigt till mycket stora tal. Åtgärden syftade också till att uppmuntra till att reavinstskatten skulle betalas tidigare än eljest.

Motion C16 argumenterar för att den så kallade uppskovsskatten bör avskaffas för bostadstransaktioner som är gjorda före 2008. Ifall detta inte är möjligt yrkar motionären att upphovsskatten vid köp av nybyggd bostad inte ska behöva betalas de första fem åren och enbart halv skatt de följande åren.

Partistyrelsen har förståelse för att ändringar i systemet för beskattning av bostäder skapar svårigheter för privatpersoner att planera sin hushållsekonomi. Det fanns dock goda skäl, som tidigare nämnts, för att ingå en Allianskompromiss och göra ändringar i då rådande system. Sammantaget, menar partistyrelsen, är det nya systemet bättre och har större acceptans än det tidigare.

Att efter relativt kort tid riva upp denna överenskommelse skulle innebära en ny period av ryckighet och oförutsägbarhet. Partistyrelsen kan se poängen med motionärens förslag om att upphovsskatten bör avskaffas för transaktioner gjorda innan 2008, eftersom bostadsägarna då inte kunde ta med upphovsskatten i sina privatekonomiska beslut. Uppskovsbeskattningen är dock i formell mening inte att betrakta som en retroaktiv skatt eftersom räntebeläggningen endast gäller från 2008 och framåt och alltså inte bakåt i tiden. Partstyrelsens bedömning är också att det varken är möjligt eller klokt av Folkpartiet att nu riva upp fastighetsskattefrågan. **Motion C16 föreslås därmed anses besvarad.**

I **motion C17 och C18** yrkar motionärerna på att Folkpartiet ska verka för att det tas hänsyn till penningvärdets förändring vid beräkning av vinstskatt vid försäljning av villa, fritidshus och bostadsrätt. Motionärerna anser att den del av vinsten som enbart beror på inflationen ska skattebefrias.

Partistyrelsen förstår motionärens invändning att sådant som enbart är inflationsuppräkning inte ska räknas som vinst när en fastighet säljs. En sådan princip fanns tidigare i fastighetsskattesystemet men avskaffades i och med skattereformen i början på 1990-talet. Detta kompenserades då med att skattesatsen i stället sänktes.

Allmänt sett kan konstateras att många länder gått ifrån justering för inflationen i sina skattesystem. I vårt fall skulle en sådan ändring tillbaka, som motionären framför, gynna investeringar i fastigheter jämfört med andra tillgångar, då mindre skatt skulle belasta just fastighetsvinster jämfört med reavinster från andra tillgångar. Detta är bara en av flera svårigheter. **Partistyrelsen föreslår landsmötet att avslå motion C17 och C18.**

I **motion C19** vill motionären att landsmötet ska uttala att fastighetsskatten ska avskaffas helt och hållet. Som argument framhålles att fastighetsskatten är både oförutsägbar och orättfärdig och att den nuvarande kommunala fastighetsav-

giften var en kompromiss mellan Allianspartierna. KD har dock enligt motionären sedan dess bytt fot och vill att skatten avskaffas helt, vilket motionären anser att Folkpartiet bör instämma i.

Den tidigare tillämpade fastighetsskatten hade vissa fördelar jämfört med andra beskattningsformer, som att den hade relativt små snedvridande effekter och att den var en beständig skattebas. Samtidigt fanns stora problem med legitimiteten och förutsägbarheten i det fastighetsskattesystemet. Skatten har dock blivit mer förutsägbar efter alliansens förändringar av beskattningen av fastigheter. Skatteuttaget från fastigheter har med Alliansregeringens reform också minskat, från 36 miljarder kronor med det tidigare systemet till cirka 27 miljarder kronor 2008. Fastighetsavgiften och relaterade intäkter drar alltså fortfarande in ansenliga belopp till det offentliga. Partistyrelsen anser att det inte är en klok prioritering att använda framtida begränsat reformutrymme till en sådan skattesänkning, utan förordar att skatten i allt väsentligt finns kvar i sin nuvarande form. **Motion C19 föreslås därmed avslås.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion C7 anses besvarad
2. **att** motion C8 anses besvarad
3. **att** motion C9 anses besvarad
4. **att** motion C10 anses besvarad
5. **att** motion C11 anses besvarad
6. **att** motion C12 avslås
7. **att** motion C13 avslås
8. **att** motion C14 anses besvarad
9. **att** motion C15 bifalls
10. **att** motion C16 anses besvarad
11. **att** motion C17 avslås
12. **att** motion C18 avslås
13. **att** motion C19 avslås

D: Näringspolitik och företagande

Innehåll:

Näringspolitiska programgruppens förslag **111**
Motioner **113**
Allmän entreprenörskapspolitik 113
Ett skattesystem för tillväxt och företagsamhet 118
Konkurrens, regelförenklingar, utbildning för entreprenörskap m.m. 122
Upphovsrätt 125
Partistyrelsens yttrande **127**
Allmän entreprenörskapspolitik 127
Ett skattesystem för tillväxt och företagsamhet 131
Konkurrens, regelförenklingar, utbildning för entreprenörskap m.m. 135
Upphovsrätt 139

Ett Sverige fyllt av entreprenörskap och företag

Näringspolitiska programgruppens förslag

1. Sverige behöver en samlad strategi för entreprenörskap och företagande med fokus på växande, innovativa företag och med utgångspunkt i de krav och utmaningar som globaliseringen ger.

2. Sätt upp målet att Sverige ska ha det bästa klimatet för innovativa företag i de internationella jämförelser som görs av renommerade organisationer.

3. Näringspolitik och företagsfrämjande åtgärder ska systematiskt utvärderas.

4. Statens insatser bör renodlas och antalet överlappande aktörer minskas.

5. ”En dörr in” – det måste bli lättare att hitta rätt bland aktörer och myndigheter.

6. En stark industripolitik för Sverige bör vara en bred politik som levererar gynnsamma förutsättningar för kunskapsintensiva verksamheter i allmänhet.

7. God utbildning, från förskola och grundskola till gymnasium, yrkesutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, högre utbildning och forskning.

8. Den svenska kapitalbeskattningen bör ses över ur ett internationellt och ett ägarperspektiv för att skapa bra förutsättningar för både svenskt och utländskt ägande.

9. Genomför åtgärder som ökar tillgången på riskvilligt kapital i tidiga investeringsskeden.

10. Gör det mer förmånligt för företag att satsa på forskning och utveckling, bl.a. genom att införa en skatterabatt för forskningssatsningar.

11. Se till att utländska och svenska företag i Sverige har tillgång till kompetens de behöver, t.ex. genom reformerade expertskatteregler och högklassig spetsforskning.

12. Öppna upp för mer konkurrens inom offentligt finansierad verksamhet. Det skapar möjligheter för nya framgångsrika företag inom t.ex. vårdsektorn att frodas och växa.

13. Inför Euron – Sverige bör gå med i valutaunionen fullt ut.

14. Stärk industriforskningsinstituten, organisatoriskt och med resurser.

15. Stärk forskningsprogrammet för de mindre företagen, Forska & Väx.

16. Inför en FoU-skatterabatt för kostnader för forskning och utveckling i företag.

17. Starta fler teknikparker och inkubatorer, även för entreprenörskap sprunget ur källor utanför högskolan.

18. Pröva att avdela en del av myndighetsanslagen till innovativ upphandling från mindre företag, ett svenskt SBIR-program.

19. Sänk kapitalinkomstskatten.

20. Öka statens utbud av riskkapital i sådd- och tidiga faser.

21. Ge skatteincitament för satsningar på riskkapital genom riskkapitalavdrag

22. Fler affärsänglar – skjut upp reavinstbeskattning vid återinvestering i onoterade företag.

23. Utred möjligheten att låta den enskilda pensionsspararen placera av de egna PPM-medlen direkt i onoterade företag.

24. Lägg ut statlig finansiering ”på entreprenad” till privata aktörer såsom banker.

25. Bättre möjligheter att växa med egna pengar. Inför fri fondering upp till 5 miljoner kronor

26. Låt alla företagare registrera sig som företagare i socialförsäkringen.

27. Öka valmöjligheterna när det gäller karensdagar upp till 360 dagar i sjukförsäkringen.

28. Inkomstbegreppet i sjukförsäkringen bör baseras på tidigare inkomster.

29. Gör det möjligt att överlåta tillfällig föräldrapenning för vård av barn även till tjänsteföretag.

30. Inför förenklat aktiebolag, med lägre krav på kapital.

31. Genomför förslag om enklare skuldsanering.

32. Dags för en ny stor skattereform. Med avstamp i globaliseringens utmaningar för jobb och företagande behöver Sverige ta ett samlat grepp om skattesystemet.

33. Avskaffa ”värnskatten” och sänk den statliga inkomstskatten.

34. Sänk kapitalinkomstbeskattningen.

35. Ta bort de skatteregler som drabbar fåmansbolagen (3:12-reglerna).

36. Sänk arbetsgivaravgifterna. Inför i ett första steg en reduktion på arbetsgivaravgiften på 10 procentenheter för de första 300 000 av lönesumman.

37. Förbättra villkoren för enskilda näringsidkare.

38. Förändra skattevillkor för personaloptioner så att nyckelpersonal kan rekryteras i företagen till rimliga kostnader.

39. Öka rättssäkerheten, bl.a. skattetilläggen och avskaffa företrädaransvaret för skattebetalningar.

40. Uppmuntra internationellt företagande. Sverige ska strida för frihandeln i internationella organisationer.

41. Förstärk Exportrådets och Svensk Exportkredits m.fl. möjligheter till stöd för att öka de mindre företagens internationalisering.

42. Genomför fortsatta insatser för att få fler företag att etablera sig i Sverige.

43. För att underlätta rekrytering av spetskompetens bör en förenkling, breddning och förlängning av expertskatten införas.

44. Ökad konkurrens genom fler producenter av offentligfinansierade tjänster.

45. Stoppa statliga och kommunala myndigheters näringsverksamhet som snedvrider konkurrensen. Inför lag om konfliktlösning mellan privat och offentlig säljverksamhet.

46. Korta handläggningstiderna i plan- och byggprocessen.

47. Övervaka den bristande konkurrensen i byggsektorn.

48. Eftersträva mindre upphandlingar som underlättar för små företag att delta och stärk upphandlingskompetensen i kommuner, landsting och staten.

49. Dela upp samägandet inom elproduktionen så att konkurrensförhållandena stärks.

50. Skapa förutsättningar för mer konkurrens och en gemensam nordisk marknad för el-tjänster till kund.

51. Intensifiera arbetet med att minska företagens administrativa börda med 25 procent.

52. Utbildningens mål ska definieras om från att leda till anställningsbarhet till försörjning genom anställning eller företagande i skolans styrdokument.

53. Kompetensutveckling av lärare inom området entreprenörskap och entreprenöriellt lärande.

54. Ökad samverkan mellan skola och näringsliv.

55. Finansiellt stöd till organisationer som på ett framgångsrikt sätt arbetar med entreprenörskap i skolan, t.ex. Ung Företagsamhet, Snilleblixtarna med flera.

56. Alla gymnasieprogram ska ge utrymme för att inom ramen för ordinarie kurser använda undervisningsmetoden att prova på att starta och driva företag.

D: Näringspolitik och företagande
Motioner

Allmän entreprenörskapspolitik

D1. Rapporten Ett Sverige fyllt av entreprenörskap och företag

Motionärer: Gunilla Gustafsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet driver följande linje: 1: Det ska vara enkelt att vara företagare. 2: Det ska löna sig att driva företag. 3: Synen på företagaren ska förändras.

Vi är imponerade av ambitionen att få till en så grundläggande förändring som det innebär att gå från ett lönearbetarland till ett företagarland. Liberala företagares styrelse vill lämna en kommentar till den i vårt tycke utmärkta rapporten.

Något som är viktigt att lyfta fram är att en företagare är en småföretagare, 96 procent av företagen har under 10 anställda. Många av dessa företagare är ensamföretagare. Ändå är regler, skatter, blanketter, socialförsäkring anpassade antingen för löntagare eller för den stora företagskoncernen. Lågkonjunkturen tynger landet samtidigt som många småföretagare har anställningsbehov.

I rapporten finns det punkter som vill speciellt vill betona och instämma i samt formulera vissa kompletteringar.

1–5 Behovet av företagare

Det finns ett utbrett stödsystem för att stötta företagande som har tillåtits att växa vilt. Snårskogen av projekt, myndigheter, stödfunktioner samt regionala insatser bör samordnas för att få enkelhet, effektivitet och varsam hantering av statens resurser. Det är viktigt att undvika överlappning och vi instämmer helt i rapportens önskan om att det ska finnas en väg in. Utbilda också berörda myndigheter i entreprenörskap för att bringa förståelse för företagarens och entreprenörens verksamhet och därigenom göra stödet så effektivt och snabbt som möjligt.

19–25 Kapital för innovation och tillväxt

Tillgången till riskvilligt kapital (ägarkapital) är det största behovet för företagaren.

Inkomsterna kommer alltid senare än vad utgifterna gör och det kostar att växa. I grunden har de flesta för lite egna pengar och alltför få har tillräckligt startkapital för att överleva. Under lång tid skattesystemet gynnat institutionellt och utländskt ägande framför inhemskt och privat. Utan svårigheter skulle man i Sverige kunna införa skattelättnader för privatpersoners investeringar i onoterade bolag. Detta för att öka tillgången på riskvilligt kapital.

26–31 Balans mellan risk och vinst

En företagare ska premieras för sitt ökade risktagande genom mindre avgifter så behöver trygghetssystemet och villkoren ses över speciellt för enskilda företagare, någon som också mycket riktigt nämns i rapporten.

Självklart ska företagare ha samma rätt till sjukförsäkring som en anställd. I praktiken har dock företagare inte samma möjligheter att vara sjukskrivna som anställda. Om rättvisa ska råda bör också avgifterna till socialförsäkringssystemet sänkas kraftigt.

30–39 Skatter

Att stimulera tillväxt och nyanställning kan göras på många sätt. Det gäller att underlätta för företagaren att utveckla en lönsam verksamhet utifrån den risk som det innebär att starta eget. Det ska inte vara dyrare att ha anställd personal i Sverige jämfört med flertalet andra länder inom EU.

Småföretagare betalar också betydligt högre skatt än små ägare i större bolag. Ägare av fåmansbolag beskattas i dag som om de vore anställda vilket är orättvist med tanke på den risk som följer med att äga och driva ett litet företag. Att driva ett eget företag är skattemässigt både krångligare och mindre förmånligt än att investera samma kapital i ett större bolag. Reglerna för fåmansbolag inte konstruerade för levebrödsföretag/enskilda företagare i Sverige.

44–50 Konkurrens

Det offentliga upphandlingssystemet gynnar stora företag och systemet för upphandling är komplicerat och onödigt svårförståeligt. Det behövs enklare system och mindre upphandlingar så att mindre leverantörer kan och förmår delta. Vi vill dock betona att det är viktigt med upphandlingskompetens, grundläggande företagsekonomiska kunskaper samt relevant grundläggande branschkunskap inom kommuner, landsting och stat.

50–56 Entreprenörskap i skolan

Enbart kunskaper bygger inte nya företag och tillväxt. Vi hävdar att framtida generationers egenskaper är minst lika viktiga som den formella kompetensen för att klara sig i den globala konkurrensen självklart ska skolsystemet basera sig lika mycket på att utveckla elevers och ungdomars egenskaper som kunskaper. Vi vill att skolan ser entreprenörskap som en naturlig del i grundskole- och gymnasieutbildningen och uppmuntrar elever att förverkliga sina idéer.

D2. Vidareförädling av entreprenörsprogrammet

Motionär: Folkpartiet liberalerna Blekinge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** följande punkt tas in som tillägg till programgruppens entreprenörskapsprogram: ”Höj medborgarnas kunskap om ett växande näringslivs avgörande betydelse för allas vårt ekonomiska välstånd med utgångspunkt i krav och utmaningar som globaliseringen ställer.”
2. **att** följande punkt tas in som tillägg till programgruppens entreprenörskapsprogram: ”Vinster i företagen är en förutsättning för att de ska leva och växa. Krav och pålagor från myndigheter som begränsar företagens möjlighet att visa vinst ska noga övervägas innan de införs.”
3. **att** följande punkt tas in som tillägg till programgruppens entreprenörskapsprogram: ”Företagens frihet och möjlighet att agera när deras verksamhet måste anpassas till nya förutsättningar ska maximeras.”

4. **att** följande punkt tas in som tillägg till programgruppens entreprenörskapsprogram: ”Beakta särskilt exportindustrins krav och utvecklingsmöjligheter vid övergripande politiska beslut vars konsekvenser påverkar Sverige under många år framåt.”
5. **att** följande punkt tas in som tillägg till programgruppens entreprenörskapsprogram: ”Exporten av varor och tjänster har en avgörande betydelse för välståndet i vissa länder. Sverige är ett av dessa. Vi ska därför uppmuntra internationellt företagande och strida för frihandel i internationella organisationer.”

Alla goda krafter behöver samlas för att kunskapen om entreprenörernas och företagens betydelse för vårt välstånd ska spridas. Genom föreslagna tilläggspunkter vill vi förstärka budskapet i entreprenörskapsprogrammet.

D3. En nationell strategi för tjänsteinnovationer

Motionär: David Wästberg, Saltsjö-Duvnäs

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en nationell strategi för tjänsteinnovationer
2. **att** Folkpartiet ska verka för inrättandet av en tjänsteforskningshub

Sverige är i dag ett tjänstesamhälle, tjänsteföretag är internationella och deras tjänster står i dag för 30 procent av den svenska exporten.

Tjänsteföretag konkurrerar i dag på en global marknad, där den svenska tjänsteexporten i dag tredje snabbast växande i världen. Sverige är också en av de 20 största tjänsteexportörerna i världen.

Svenska forsknings- och innovationspolicyer saknar i dag strategier om forskning och innovation inom ramen för tjänsteområdet. Det finns mängder av tjänsteforskning men den etiketteras inte som sådan vilket ger en fragmentiserad bild av den tjänsterelaterade forskningen. Vidare saknas det också nationell kunskap om vilken forskning som genomförs var, dess kvalitet och vilka företag som deltar.

Strukturer saknas

Värdefull kunskap för benchmarking och policyunderlag används inte vilket gör att de policyer och framtidsstrategier, som trots allt finns, baseras på den kunskap vi tidigare haft. I Vinnovas strategidokument daterat 2009 lyfts ”Omställning av svensk fordonsindustri för morgondagens efterfrågan” fram som den viktigaste punkten för svensk tillväxt. VINNOVA föreslår därför en satsning på 500 miljoner kronor 2009 och 1 miljard kronor per år från 2010 och tio år framåt för utveckling inom fordonsindustrin. Detta kan jämföras med den danska satsningen på en nationell strategi för tjänsteinnovationer där den med start 2008 är 100 miljoner euro. I Danmark satsar man med andra ord lika mycket på tjänsteinnovationer som vi gör på forskning för fordonsindustrin. Den Danska modellen känns mer fruktbar för framtiden. Att välja att satsa på tjänstesektorn är att satsa på de delar av arbetsmarknaden som visar på den största tillväxten när det gäller antalet sysselsatta. Ett flertal länder runt om i Europa har tagit fram nationella strategier för tjänsteinnovation. Strategierna omfattar anpassningar av ett flertal regelområden för att lyfta fram tjänsteinnovationer och kunskapsintensiva branscher. Danmark, Finland, Tyskland, Irland, Holland har alla kartlagt och utrett behovet av näringslivets behov för att öka effektiviteten i tjänsteverksamheter. Så inte i Sverige, trots att den kunskapsintensiva tjänstesektorn, där bland annat juridiska och ekonomiska konsulter samt IT branscherna finns, i dag sysselsätter lika många som industrin och byggindustrin tillsammans (enligt SCB).

Därför är det i dag centralt att Sverige skapar en nationell strategi för tjänsteinnovationer. I denna strategi är strategiska forskningar på FoU en viktig del.

Strategin bör innehålla: Tydliga politiska signaler och tydliga uppdrag om satsningar på att främja tjänsteinnovationer samt strategiska satsningar på behovsmotiverad tjänsteforskning.

Tjänster står för en stor del av BNP och bör även i forsknings- och innovationssammanhang behandlas utifrån detta. En tjänsteforskningshub (en struktur) som ska kartlägga och tillängliggöra forskning och kunskap, både för benchmarking och för affärsutveckling, men även för policyutveckling bör inrättas. I dag satsas en hel del på tjänsterelaterad forskning hos flera av våra forskningsfinansiärer, men, det saknas en samlad bild av vad vi gör. Innan vi vet vad vi gör kan vi inte satsa strategiskt, det är också svårt för näringslivet att hitta relevant forskning utan strukturer utformade för detta. Policyer utifrån ett tjänsteperspektiv måste formuleras utifrån behoven i tjänsteverksamheter inom vilka arbetskostnaden är den största delen av utgifterna. Verksamheter där arbetskostnaden står för cirka 15 procent av kostnaderna har andra forskningsbehov. Medvetenhet om att detta är en skillnad, inte en motsats, är nödvändigt.

D4. Slopa 3:12-regler och inför ett riskkapitalavdrag

Motionär: Jan Rejdnell, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att slopa fåmansbolagsreglerna, de så kallade 3:12-reglerna
2. **att** Folkpartiet ska verka för att ett riskkapitalavdrag inrättas där privatpersoner får en skattelättnad om 20 procent om de investerar i onoterade bolag. Denna skatterabatt ska kopplas till att om man behåller investeringen i tre år behöver man inte betala reavinstskatt.
3. **att** Folkpartiet ska verka för att ovanstående förslag till olika regler införs omgående i skattesystemet

Ny statistik från SCB visar att 50 000 företagare kommer att gå i pension de närmaste fem åren. Detta motsvarar var åttonde aktiv företagare i Sverige. För varje småföretag som läggs ned förlorar mellan en och två anställda sina arbeten.

Inströmningen av nya yngre företagare är för liten för att ersätta dem som pensioneras. Om inget drastiskt händer kommer Sverige inom 10 år kommer att ha minst 30 000 färre företagare än i dag.

Slopa fåmansbolagsreglerna

I dag betalar småföretagare (fåmansbolag) betydligt högre skatt än små ägare i större bolag. Ägare av fåmansbolag beskattas i dag som om de vore anställda vilket är orättvist med tanke på den risk som följer med att äga och driva ett litet företag. Att driva ett eget företag är skattemässigt både krångligare och mindre förmånligt än att investera samma

kapital i ett större bolag. Reglerna för fåmansbolag – de så kallade 3:12 –reglerna är inte konstruerade för levebrödsföretag i Sverige. Finanskrisen pekar med önskvärd tydlighet på var jobben måste komma i framtiden – från de små bolagen. Att slopa fåmansbolagsreglerna skulle leda till ett inkomstbortfall med 500 miljoner – en liten investering om man ha fler bolag kvar i Sverige och att fler nya företag skapas.

Behovet av ägarkapital i onoterade bolag

Tillgången till riskvilligt kapital (ägarkapital) är det behovs som allra mest hos företagen.

Inkomsterna kommer alltid senare än vad utgifterna gör och det kostar att växa. I grunden har de flesta för lite egna pengar och alltför få tillräckligt med kapital. Grunden är vårt skattesystem som inte direkt skapar fler kapitalister. Personer som har kapital är en förutsättning för att bolag ska kunna växa. I dag är det till 90 procent privatpersoner som satsar ägarkapital i små onoterade bolag. Sänkta inkomst- liksom kapitalinkomstskatter som gynnar sparande och återinvesteringar är därför viktigt för företagandet. Dessutom har under mycket lång tid skattesystemet gynnat institutionellt och utländskt ägande framför inhemskt och privat.

Att satsa pengar i små onoterade bolag är en stor risk. Detta måste premieras. I dag verkar det mer ok att vinna stora vinster på Triss, Lotto och trav än att satsa pengar i svenska bolag som växer och nyanställer personal. Staten kan underlätta för nya företag genom att göra det mera förmånligt att satsa kapital i företagande.

Ett riskkapitalavdrag bör införas. Ett sådant bör inte vara begränsat till satsningar i eget eller närståendes företag utan kunna vara utformat så att man kan satsa i företag drivna lika gärna inom sitt nätverk eller, inspirerat av den brittiska modellen, via mindre riskkapitalfonder som satsar på mindre företag och i tidiga skeden. Den enskilde har sitt största kapital placerat i olika former av pensionssparande, varav fondsparande är en viktig del. Premiepensionen ökar också i betydelse för varje år som går. I dag finns hundratals olika fonder att välja mellan inom premiepensionssystemet för att inte tala om allt annat fondsparande där det bara finns en mikroskopisk möjlighet att disponera dessa medel att placera dem i företag som han/hon tror på. Inom premiepensionsfonderna finns ingen möjlighet alls. Där är det inte möjligt att själv välja vare sig noterade eller onoterade företag. Om staten ändrade fondreglerna så att fonder i större utsträckning kunde välja onoterade bolag men marknadsnoterade i orderdriven handel på Aktietorget, First North och Nordic MTF, skulle ett kapital komma de mindre tillväxtbolagen till del.

D5. Premiera riskerna att driva företag

Motionär: Jan Rejdnell, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att sjukförsäkringsavgifterna sänks med 30 procent för levebrödsföretagare i Sverige
2. **att** Folkpartiet ska verka för att möjligheten att införa likt EIS-fonder i England även i Sverige vilket innebär att fonden kan investera i onoterade bolag men aktierna ägs av privatpersonen som investerar i fonden och därmed komma i åtnjutande av skattelättnader
3. **att** Folkpartiet ska verka för att fondregler som kräver investeringar i börsnoterade bolag måste ske till 90 procent av fondens medel och max 10 procent i onoterade bolag (dvs. MTF-bolag) att i stället omfatta 50 procent börsnoterade bolag och 50 procent onoterade bolag men upptagna för handel på godkänd marknadsplats med orderdriven handel
4. **att** Folkpartiet ska verka för att ovanstående förslag till olika regler införs omgående i skattesystemet

I tider då allt fler riskerar att mista sitt jobb undersöker allt fler möjligheten att starta eget företag. Incitamentet att starta eget ska inte vara sista utvägen för att man är arbetslös eller riskerar bli arbetslös. Trots allt finns hela trygghetssystemet för den anställde men det är som bortsopat när man startar eget.

Sjukförsäkringen

Självklart ska företagare ha samma rätt till sjukförsäkring som en anställd. I praktiken har företagare inte samma möjligheter att vara sjukskrivna som anställda. Sjukförsäkringen ersätter förlorad arbetsinkomst men inte de fasta kostnader som en egenföretagare har. I praktiken har en egenföretagare sällan möjlighet att vara sjukskriven. Om rättvisa ska råda bör avgifterna till socialförsäkringssystemet sänkas med minst 30 procent för levebrödsföretagare. Med levebrödsföretagare menas den som ej har anställda i sitt eget företag mer än sig själv.

Ägarkapital à la Storbritannien

I Storbritannien finns ett stort antal lånemöjligheter som stöds av staten. Det innebär inte att det är myndigheter som typ ALMI eller Industrifonden som är långivare utan privata aktörer kan låna ut egna pengar i kombination med statliga pengar. I England finns också ett system med Enterprise Investment System (EIS) som ger skattelättnader för privatpersoner som investerar i onoterade bolag. Samma modell har den svenska utredningen om ”skatterabatt på aktieförvärv och vinstutdelningar” anammat vilket skulle kunna komma att innebära 20-procentiga avdragsmöjligheter i deklarationen påföljande år. Om man behåller investeringen i tre år behöver man inte betala reavinstskatt. Man har dessutom ett system med skattelättnader för direktörer som arbetar oavlönat. På detta sätt belastas inte bolagets likviditet och lönsamhet i början då bolaget är som mest sårbart.

En EIS-fond innebär att någon investerar i småbolag för din räkning. Här äger inte fonden aktierna utan man själv och därför får man själv skattelättnaden. Bolaget får inte vara för stort och totala investeringarna får inte vara för stora. I Sverige har vi en gräns om maximalt 1 miljon euro inom ett år i intaget kapital annars måste bolaget upprätta prospekt som är godkänt av Finansinspektionen. Denna regel kan lätt överföras i detta avseende när det gäller investeringar i bolag som har karaktären av skattelättnader från privatpersoner. Maxsumman som man skulle få investera i det mindre bolaget med skattelättnader är således 1 miljon euro per år.

Om man dessutom investerar en kapitalvinst i ett onoterat bolag får man skjuta på reavinstskatten utan tidsgräns och utan beloppsgräns. Således kan man få både skattelättnad och skjuta på reavinstskatten.

Utan svårigheter skulle man i Sverige kunna införa skattelättnader för investeringar i onoterade bolag, möjligheten att skjuta på reavinstskatten vid investering i onoterat, möjligheter till EIS-fond, öppna upp fondreglerna för onoterat i såväl vanliga fonder som PPM-fonderna, om bara den politiska

D

viljan finns. Det gick att införa såväl avdragsrätt för hushållsnära tjänster som ROT-avdrag utan tydligt fattade lagregler. Att vänta med förslagna ändringar till 1 januari 2010, som nämnda utredning föreslår, innebär att fler svenska företag går i konkurs – helt i onödan.

Folkpartiet har chansen att visa landets småföretagare att man förstår allvaret i situationen och lägger fram förslag som hjälper företagen att överleva och utvecklas. Det är bara handling som räknas nu. För många näringsministrar har genom åren pratat runt och inte åstadkommit särskilt mycket.

D6. Fondering av vinster

Motionärer: Hans Backman, Hofors, Per-Åke Fredriksson, Gävle

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna i enlighet med motionens intentioner ska verka för att företag ska kunna fondera delar av vinsterna före skatt för att kunna ha ekonomiska medel till löner vid framtida sviktande intäkter
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att arbeta fram de tekniska detaljerna i detta förslag

För många företag och framför allt för små och mellanstora företag är deras främsta tillgång deras anställda. Under lågkonjunkturer riskerar många företag att tappa denna tillgång på grund av sviktande intäkter som driver dem till uppsägningar. Därmed får de svårare att komma igen när konjunkturen vänder, om de har möjlighet att komma igen överhuvudtaget.

För att råda bot på detta problem bör företag få fondera delar av vinsterna före skatt under goda tider för sedan kunna nyttja detta kapital till löneutbetalningar under dåliga tider. Därigenom skulle man kunna behålla personal som man annars hade varit tvungen att säga upp när medel till löner saknas. En sådan fondering skulle förvisso innebära att staten går miste om skatteintäkter men i gengäld får man igen en del av dessa intäkter när de fonderade medlen betalas ut som lön och därtill slipper staten kostnaden för personer som i annat fall hade blivit uppsagda från sina arbetsplatser.

De företag som väljer att fondera vinster före skatt på detta vis ska inte kunna använda dem till andra ändamål. Om företag likväl vill ta ut sina fonderade medel för andra ändamål måste de betala den skatt som man tidigare har undgått och eventuellt med ränta.

D7. Starta eget företag

Motionär: Berit Krantz, Hovås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** man i samband med registreringen av en enskild firma kan söka ett bidrag på t.ex. 20 000 kronor för att köpa datautrustning, kontorsmaterial och för att kunna göra litet reklam för sitt företag. Bidraget kan betalas tillbaka när företaget uppnått en viss vinst.

Alla i Sverige behöver arbeta mer – detta mantra har regeringen inpräntat i oss sen den tillträdde. Man har försökt med både piska och morot och man har skapat många incitament för att kunna starta egna företag men det finns en lucka i det stimulanspaket som finns.

Om man är arbetslös får man starta-eget-bidrag men om man är pensionär finns inget sådant bidrag. Många pensionärer är i dag både friska och arbetsvilliga och vill gärna starta ett eget företag. Jag startade själv eget företag och det var enkelt men jag upptäckte också att det kostar pengar och har man gått ner från en arbetsinkomst till pension så kan det bli en kraftig ekonomisk försämring.

D8. Ett förbättrat trygghetssystem för företagare

Motionärer: Gunilla Gustafsson, Stockholm, Agneta Isacsson, Stockholm. Jan Rejdnell, Västerås, Paula Ternström, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att förbättra och utveckla småföretagarens trygghetssystem

Egenföretagarna – och företagarna i aktiebolag – använder försäkringarna i betydligt mindre omfattning än vad arbetstagarna gör. Avgifterna (egenavgifterna) är därför betydligt större än ersättningarna.

En småföretagare möter ofta en verklighet med betydligt fler än åtta timmars arbetsdag och dessutom extra timmar på kvällarna och helgerna. Däremellan ska han/hon hinna klämma in familjeliv och fritid. Det är dessa eldsjälar som är en grundbult i Sveriges välfärd. Samhället måste se dem som en tillgång och inte som en belastning.

Företagarna måste enligt lag bidra till försäkringssystemet (genom s.k. egenavgifter) men får inte nytta av sina inbetalningar pga. komplicerat regelsystem och ett regelsystem som inte är i linje med småföretagarens verklighet. Styrelsen för Liberala företagare vill se en förändring på området så att fler kan och vill starta och driva företag utan att riskera sin grundtrygghet.

Folkpartiet måste nu aktivt verka för att ändra villkoren för småföretagarna! Vi kan inte låta Centerpartiet ensamt härbärgera som företagarnas vän. Det är dags för Folkpartiet att vässa klorna och visa sitt stöd. Det handlar om att sluta prata och i stället genomföra förändringar – med andra ord: Att skapa resultat.

Ett Sverige fyllt av företagande och entreprenörer!

D9. Ett förbättrat trygghetssystem för företagare

Motionär: Folkpartiet liberalerna Norrmalm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att småföretagarens villkor måste förbättras
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att någon form av buffertsystem för nyföretagare utvecklas

- En stor del av landets småföretagare har inte råd att vara sjuka
- När småföretagarna (eller barnen) är sjuka, jobbar de ändå
- En företagare måste först lägga ner sitt företag innan han/hon kan få a-kassa
- Med 14 dagars betalningsansvar för småföretagare med aktiebolag skapas stor sårbarhet
- Företagarna måste enligt lag bidra till försäkringssystemet (genom s.k. egenavgifter) men får inte nytta av sina inbetalningar

- Sverige hamnar på 23:e plats av totalt 25 europeiska länder vad gäller andelen kvinnliga företagare (Svenskt Näringsliv)

Egenföretagarna – och företagarna i aktiebolag – använder försäkringarna i betydligt mindre omfattning än vad arbetstagarna gör. Avgifterna (egenavgifterna) är därför betydligt större än ersättningarna.

En småföretagare möter ofta en verklighet med betydligt fler än åtta timmars arbetsdag och dessutom extra timmar på kvällarna och helgerna. Däremellan ska han/hon hinna klämma in familjeliv och fritid.

Det är dessa eldsjälar som är en grundbult i Sveriges välfärd. Samhället måste se dem som en tillgång och inte som en belastning.

Folkpartiet måste nu aktivt verka för att ändra villkoren för småföretagarna! Vi kan inte låta Centerpartiet ensamt härbärgera som företagarnas vän. Det är dags för Folkpartiet att vässa klorna och visa sitt stöd. Det handlar om att sluta prata och i stället genomföra förändringar – med andra ord: Att skapa resultat.

Förslag till förbättringar:

A. En tidigare anställd person övergår till företagande

Samla och registrera på ett ”individuellt trygghetskonto” den del av inbetalade arbetsgivaravgifter som avser trygghetsförsäkringar (exklusive pension). Totalt cirka 20 procent av arbetsgivaravgiften.

Dessa medel utgör den buffert som nyföretagaren kan nyttja vid behov. I ett senare skede av sitt företagande t.ex. då bufferten har tömts, förväntas företagaren själv finansiera sitt trygghetssystem genom premieinbetalningar = egenavgifter. Ju fler år man har varit anställd desto större buffert.

B. En ung person blir företagare direkt efter utbildningen

Inför en trygghetsgaranti – utformad på ett speciellt sätt – för att gälla under en period av ett eller två år (viktigt under uppstarten). Därefter förväntas företagaren själv finansiera sin trygghet genom individuellt vald storlek på premieinbetalningen = egenavgiften.

Generellt

- Företagarnas sociala trygghet måste förbättras
- Öka valfriheten för företagarna, ta bort de kollektiva lösningarna
- Skapa tydligare och bättre regler i de sociala trygghetssystemen, som möjliggör att personer vågar starta företag, och ta steget från anställd till egenföretagare
- Förstärk den sociala tryggheten speciellt vid nystart av företag
- Inför valfrihet och flexibilitet, dvs. individuella trygghetslösningar, som kan skräddarsys efter de egna behoven
- Såväl företagare som anställda ska kunna erhålla ersättning för tillfällig vård av barn även om vården har utförts inom ramen för hushållsnära tjänster
- Företagare bör få a-kassa vid tillfälliga uppehåll i verksamheten

D10. Trygghetssystem anpassade för företagare

Motionär: Folkpartiet liberalerna Bohuslän

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att fåmansföretagare bör ges möjlighet att välja alternativa nivåer för socialförsäkringar och att avgifterna anpassas till vald nivå enligt förslag från utredningen om företagares trygghetssystem (SOU 2008:89)
2. **att** landsmötet uttalar att nyetablerade företagare bör få möjlighet att välja förstärkt grundtrygghet genom att behålla tidigare sjukpenninggrundande inkomst under 36 månader enligt utredningens förslag
3. **att** Folkpartiet verkar för att en utredning kommer till stånd för att utarbeta ett särskilt trygghetssystem för yngre företagare, som tidigare inte haft någon mer betydande inkomst, så beskaffat att en högre ersättningsnivå kan väljas än företagarens faktiska SGI (eller genom andra, kommande regeländringar modifierade SGG) i utbyte mot att företagets sjukförsäkringsavgift på framtida lönedelar över 7,5 basbelopp i första hand används för att betala sådan förmån (ett s.k. carry-back-system). Vissa incitament kan komma att behövas för att säkerställa företagets utveckling, och incitament och sanktioner för att förhindra missbruk

Det sociala skyddsnätet i Sverige är uppbyggt för löntagare med liten eller ingen möjlighet till individuell anpassning utifrån den enskildes livssituation. Företagarens risksituation skiljer sig i grunden från löntagarens. Variationer i efterfrågan och därmed inkomster bärs direkt av företagaren oavsett vilken juridisk form verksamheten bedrivs i. Därför måste ett buffertkapital byggas upp i verksamheten. Verksamhetsrisken kräver i allmänhet en betydligt större buffert än vad som motiveras av risken för tillfällig sjukdom. Bortfallet vid sjukdom är inte heller begränsat till det egna löneuttaget, utan avser oftast bruttointäkten före omkostnader.

En företagares eller fri yrkesutövares inkomstprofil över hela det yrkesverksamma livet innebär ofta att under startfasen tvingas leva under mycket knappa omständigheter med ett löneuttag under motsvarande för en anställd. Senare i livet kan inkomsterna vara goda. I den första fasen får företagen leva på besparingar och får föga glädje av trygghetssystemen. I det senare skedet beskattas inkomsterna med både inkomstskatt och fulla arbetsgivareavgifter utan motsvarande förmåner.

Dagens system med lika arbetsgivareavgifter innebär i praktiken en extra beskattning av företagare och fria yrkesutövare, som oftast saknar praktisk möjlighet att ta del av systemets förmåner.

Endast den som bedriver enskild firma eller handelsbolag har möjlighet att välja antal karensdagar. Företagare med aktiebolag betraktas i detta avseende som anställd. I skattesammanhang omfattas däremot samma person av en rad restriktioner enligt de s.k. 3:12 reglerna.

En företagare söker i själva verket bygga ett eget trygghetssystem baserat på självtillit, vilket dessutom finansierar delar av tryggheten för andra. Detta är av avgörande vikt för samhällsekonomin och bör uppmuntras genom att det personliga risktagandet vid företagsetableringen reduceras. Också detta bör vara en utgångspunkt, när man säker utveckla ett alternativt trygghetssystem för företagare.

Vi menar att fåmansföretagare oavsett företagsform bör kunna välja ett till sin verksamhet och livssituation anpassat socialt skyddsnät. Avgifterna för dessa försäkringar är för närvarande cirka 9,9 procent av uttagen bruttolön. Avgiften bör anpassas efter vald ersättningsnivå och beräknas enligt försäkringsmässiga grunder.

D11. Förändra inlåsningssystemet

Motionär: Folkpartiet liberalerna Norrmalm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att införa regler som gör det möjligt för personer som uppbär a-kassa, sjukpenning eller socialbidrag att under en begränsad period få starta ett företag utan att riskera att förlora sin ersättning

Låt människor som går på bidrag få möjlighet att starta företag utan att riskera sin försörjning under en given period. Detta är också en viktig integrationsfråga eftersom många nysvenskar har svårt att komma ut på arbetsmarknaden. Ge människor som vill och kan, möjlighet att få bygga en egen verksamhet. En sådan reform skulle ge en samhällsekonomisk och mänsklig vinst. I lågkonjunkturer behövs ett system som ger människor möjlighet att försörja sig själva.

D12. Nya regler för säsongsföretag

Motionärer: Martha Hellgren, Skellefteå, Helmi Berggård, Skellefteå, Margareta Carlbäck, Skellefteå, Lars Åhman, Skellefteå

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet arbetar för regelförändringar som möjliggör säsongsföretag där ägaren under lågsäsong kan inneha en anställning med sedvanliga sociala och arbetsrättsliga förmåner

Turism är en framtidsbransch säger många och därför måste regelverket också ge möjlighet att driva turistföretag i bolagsform. Övervägande antalet turistföretag är småföretag där ägaren måste komplettera med olika inkomstmöjligheter under lågsäsong. Med dagens regelverk för företagande och anställningar finns allt för många hinder som att du inte kan anmäla dig till arbetslöshetskassa om du är innehavare av ett bolag. Att bedriva säsongsföretag och lägga ner företaget efter varje år är företagsfientligt. Därför måste regelverken förändras så att ett företag kan registreras vilande under x antal månader på grund av lågsäsong och att man då kan vara anställd i offentlig eller privat verksamhet och omfattas av ordinarie anställdas förmåner.

Exempelvis finns många kvinnor som under lågsäsong arbetar inom vården eller i företag som efterfrågar tillfällig arbetskraft.

Ett skattesystem för tillväxt och företagsamhet

D13. Samma moms 25 procent på allt!

Motionär: Christian Löwendahl, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att momsen ska göras enhetlig 25 procent för alla varor och tjänster samt breddas så långt det är möjligt, samtidigt som utsatta grupper kompenseras för ökade levnadskostnader
2. **att** det i Folkpartiets entreprenörskapsprogram skrivs in följande stycke: ”Momsen ska göras enhetlig 25 procent för alla varor och tjänster samt breddas så långt det är möjligt. Detta kommer att förenkla tillvaron inte minst för landets småföretagare och minska antalet bokföringsfel, samtidigt som nuvarande snedvridningar och utrymme för fusk försvinner.”

Den ökade skatteintäkten som blir effekten ska användas till att kompensera utsatta grupper som studenter, barnfamiljer och pensionärer men också till att finansiera sänkta skatter på arbete och företagande.

Redan på ett tidigare landsmöte har Folkpartiet som princip uttryckt att momsen bör vara enhetlig, efter motioner från bland annat mig själv. Dock har partiet i realiteten inte agerat för att få till stånd en sådan förbättring.

Moms är en av de få skatter som i princip fungerar bra och drar in stora summor till stadskassan utan att försämra möjligheten att arbeta och driva företag i Sverige. Dock uppstår merarbete och problem genom de olika momssatserna. Jag är själv företagare och fel momssats är det vanligaste felet som uppkommer i min bokföring.

Förutom merarbete och fel i bokföringen så leder de skilda momssatserna till orimlig snedvridning. Varför ska samhället uppmuntra mig att köpa en tårta (12 procent moms) i stället för ett par träningsbyxor (25 procent moms)? Eller varför ska jag uppmuntras att köpa bussbiljetter (6 procent moms) snarare än att köpa en cykel (25 procent moms) och cykla till jobbet i stället?

De skilda momssatserna skapar också ett utrymme för fusk som drabbar de seriösa företagare som ibland tvingas konkurrera med oseriösa företag som får konkurrensfördelar av att fuska.

Det skulle vara mycket enklare och rättvisare med samma moms på allt. Just 25 procent är en bra nivå därför att det är lätt att räkna på. Det sparar tid och minskar mängden fel. Eftersom momsen är en skatt som inte skadar möjligheten att arbeta och driva företag är det också bättre att ha högre moms för att kunna sänka skatten på arbete och företagande.

Självfallet måste utsatta grupper som barnfamiljer, studenter och äldre med låg pension kompenseras för framförallt ökade matkostnader när momsen görs enhetlig. Det blir dock stora summor över till reformer också om den enhetliga momssatsen sätts till 25 procent.

När nu det av regeringen tillsatta globaliseringsrådets kanslirapport så tydligt slog fast fördelarna av att införa en enhetlig moms 25 procent så tycker jag det är dags för Folkpartiet att vara lite modigare och stå upp för vad de flesta som funderat på det för länge sedan har insett är det bästa – inför samma moms på allt!

D14. Återgå till en momssats!

Motionärer: Lars Wedén, Sigtuna, Rolf Brunnberg, Sigtuna, Ragnhild Asp Ekström, Sigtuna, Dora Kundig, Märsta, Lars Persson, Sigtuna, Magnus Öhlander, Sigtuna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar som sin mening att partiet ska verka för återgång till en enhetlig momssats

- 12 procent moms på godis, oxfilé, hummer, folköl, fettbemängd färdigmat m.fl. onyttigheter, men 25 procent

på blöjor, tvättmedel, barnkläder!
- 25 procent moms på mat i restaurang, men 12 procent om man tar ut den utanför dörren!
- 6 procent moms på porrtidningar och Hänt i Veckan, men 25 procent på cd med Beethovens symfonier eller en dvd med kulturfilm!

Vårt momssystem är fullt av paradoxala effekter och svårförståeliga gränsdragningar. Dessutom medför den differentierade momsen ett komplicerat administrativt system och improduktiva merkostnader för både näringsidkare och myndigheter – för att inte tala om möjligheterna till fusk.

Avsikten med systemet har varit att gynna vissa verksamheter och belasta andra. Ovanstående exempel visar på hur godtyckligt detta kan slå.

Det vore lätt att beräkna vilken effekt en enhetlig moms skulle få i olika befolkningsgrupper. Om t.ex. barnfamiljer skulle påverkas ekonomiskt negativt, vilket inte är troligt, kan detta justeras med en ökning av barnbidraget. Den låga matmomsen ansågs hjälpa barnfamiljer som har en hög livsmedelsandel i sina utgifter, men varför ska skattesystemet förmyndaraktigt styra medborgarnas konsumtion, i synnerhet då styrningen kan innebära godis och restaurangbesök i st.f. barnkläder? Nej, sanningen står att finna i den politiska populism som budskapet ”sänkt matmoms” innebar.

En ny, enhetlig moms skulle bli signifikant lägre än nuvarande 25 procent. Målet bör vara att dra in samma belopp till statskassan.

D15. Inkomstbeskattning

Motionär: Christian Löwendahl, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att skattesystemet bör göras om så att alla inkomster belastas med samma procentuella skatteeffekt
2. **att** det i Folkpartiets entreprenörskapsprogram skrivs in följande stycke: ”Skattesystemet måste göras om så att olika typer av inkomster beskattas lika hårt. I dagsläget beskattas den arbetsinkomst eller vinst i ett fåmansaktiebolag som överstiger 7,5 basbelopp ungefär tre gånger så hårt som en lika stor reavinst från försäljningen av en bostad. Detta leder till orimliga drivkrafter i samhället genom att avskräcka från arbete och företagande. Därför behövs det en skattereform som åtgärdar denna skevhet.”
3. **partistyrelsen** ges i uppdrag att utreda hur ett förslag på likformig beskattning oavsett typ av inkomst ska se ut

Nuvarande skattesystem behandlar olika typer av inkomster på dramatiskt olika sätt. Här är skatteeffekten på fyra typer av inkomster för en och samma individ boende i Sundbyberg:

Reavinst från försäljning av bostad: 22 procent

Reavinst från försäljning av aktier: 30 procent

Aktieutdelning på vinst i börsbolag: 48,4 procent

Arbetsinkomst eller vinst i fåmansaktiebolag som överstiger 7,5 basbelopp per år (381 750 kronor, 31 800 kronor i månaden): 61,7 procent

Den stora skatteeffekten för arbetsinkomsten beror till viss del på att arbetsgivaravgifterna i sin helhet utgör en skatt på inkomster över 7,5 basbelopp under ett år. Man måste alltså betala in avgifterna men inga förmåner ökar.

Den dramatiska progressiviteten i den reella marginalbeskattningen av arbete eller vinst i fåmansbolag menar jag får allvarliga konsekvenser genom att den styr hur företagare agerar. Dels blir det mindre intressant att anstränga sig mer än upp till en viss gräns, dels blir det viktigt att lägga (improduktiv) tid på att hålla reda på och utnyttja de laglig sätten att minska skatten. Dessutom gör den enorma skattekilen att det blir lönsamt att fuska.

En annan effekt är att beskattningen styr vart kapitalet tar vägen. Det är exempelvis mycket mer gynnat av staten att investera en mindre privat förmögenhet i en extra exklusiv ägd bostad än att bo i hyresrätt och satsa pengarna på ett eget företag eller gå in med riskkapital i någon annans företag. Detta tror jag är en central orsak till att det är så svårt att få tag på riskkapital för små verksamheter i Sverige.

För dem som har en vanlig anställning blir nog största effekten av skillnaden i beskattning att många anstränger sig väldigt mycket för att försöka göra en bra investering när de köper bostad. Löneförhöjningar får mycket mindre betydelse för privatekonomin än värdeökningen på bostaden när man längre fram behöver pengar, exempelvis när man ska skaffa sig en större bostad. Det bidrar säkert också till dramatiken omkring omvandling av hyresrätter till bostadsrätter att vinstmöjligheterna är stora samtidigt som skatten är så mycket lägre än på arbete.

Mitt förslag är därför att Folkpartiet agerar för en ny skattereform där skatten på en inkomst ska bli densamma oavsett hur inkomsten har uppkommit.

D

D16. Leva på lön, inte lån

Motionär: Gunnar Andrén, Stocksund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att Folkpartiet i sin skattepolitik arbetar för att allt sparande blir skattefritt inom ramen för inkomstskattelagen och att som konsekvens – allt i syfte att uppnå målet att man ska leva på sin lön, inte lån – avdragsrätten för räntor successivt tas bort i samma takt som inkomsträntor blir obeskattade

Folkpartiet har genom decennierna intagit den mest entydiga och klaraste – och samhällsekonomiskt genomtänkta, national- och privatekonomiskt försvarliga – skattepolitiska positionen av alla partier: Där omsorgen om och ansvaret för Din nästas trygghet, ej alltid lika lyckligt lottad som Du själv, kombineras med stimulans för de välståndsbildande krafter där Du själv genom egen insats kan påverka Din egen och andras välfärd och trygghet.

Alltså: Det ska löna sig att arbeta. Inflationen får inte urholka inkomsten. Det ska löna sig att spara. Man ska leva på sin lön (eller pension), inte på lån. Att vara företagsam – ofta företagare – ska uppskattas av samhället, dock inte bara i form av höga skatter utan som del i det gemensamma välfärdsbygget.

Ovanstående har alltsedan Folkpartiet bildades 1934 varit grundpelare i alla de skattereformer som Folkpartiet har haft möjlighet att påverka. Under lång tid kom partiordföranden Bertil Ohlin att utgöra symbolen för dessa ekonomiska grundsatser, inte minst genom kampen mot penningvärdeförsämringen och allt högre marginalskatter som gjorde att bidrag och avdrag var lönsammare att söka efter än nya jobb. Senare har denna socialliberala politik följts upp under många år i oppositionsställning, men blev särskilt tydlig vid 1981 och 1990 års skattereformer, 1981 tillsammans med

Centerpartiet och Socialdemokraterna, 1990 tillsammans med Socialdemokraterna.

Nu är det dags att ta ett ytterligare tydligt steg på denna väg, i linje med vad som skedde 1981 och 1990 då det markerades att höga marginalskatter skulle sänkas och att det skulle bli mindre förmånligt att låna, eller rent ut sagt leva på lån. Skattebaserna skulle breddas, skattesatserna sänkas.

För att stimulera privat sparande bör skatten på räntor och motsvarande intäkter göras skattefria. Det finns heller inga rationella argument för att på sikt bibehålla avdragsrätten för privata räntor (alltså i inkomstskattelagen, numera begränsad till 30 procent av lånebeloppet och en övre avdragsgräns på 100 000 kronor).

Samtidigt är det svårt att gå från dagens system till ett annat. Det måste därför ske under lång tid så att alla hinner anpassa sina privata ekonomier till en så stor omställning där framför allt avdragsrätten blivit en viktig del i bostadspolitiken.

Mitt förslag är att avdragsrätten för räntor minskas med 1 procentenhet per år från 2011. Det innebär att det året skulle 29 procents avdrag godtas, året därpå 28 procent etcetera. Redan 2040 skulle reformen vara genomförd. Det kan låta långt fram i tiden men ligger inte längre bort än 1979 från i dag räknat.

På motsvarande sätt skulle utdelningar från sparande i bank eller motsvarande bara beskattas med 29 procent år 2011, 28 procent 2012 etcetera. År 2040 skulle inkomsträntor vara obeskattade.

Implikationen är klar: Det ska löna sig att spara, det ska vara dyrt att låna.

Det finns många särintressen mot detta synsätt. Men i grund finns inget bärande argument.

Även i skattepolitiken gäller: Det är viktigare att gå åt rätt håll än att ta långa steg.

Den liberala skattepolitiken behöver nu ta ett viktigt steg i rätt riktning. Framtidens svenskar kommer att tacka oss för att vi stod emot alla särintressen.

D17. Sänk de svenska arbetsgivaravgifterna till genomsnittlig EU-nivå

Motionärer: Gunilla Gustafsson, Stockholm, Agneta Isacsson, Stockholm, Jan Rejdnell, Västerås, Paula Ternström, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för en sänkning av arbetsgivaravgiften så att den på sikt kommer ner mot Europanivå

För att stimulera tillväxt och nyanställning vore det värdefullt med en markant sänkning av arbetsgivaravgiften. En sänkning ned till Europanivå skulle ge kraftfulla effekter på svensk ekonomi i form av ökad sysselsättning och förbättrad konkurrensförmåga. Sänkningen från dagens nivå på cirka 33 procent, kan genomföras med en minskning på tre procentenheter per år under fem år och därmed hamna på en genomsnittlig EU-nivå på 18 procent. Hela 82 procent av småföretagarna anser att de höga arbetsgivaravgifterna är det största hindret för att kunna driva och utveckla företag. Styrelsen för Liberala Företagare vill därför kämpa för en lägre nivå på arbetsgivaravgifterna.

I den globala finansiella kris vi befinner oss i dag, där kraven på regeringen att skjuta till tiotals miljarder kronor till såväl kommuner och landsting som garantier till krisande bilföretag skulle samhällsnyttan av detta förslag vida överstiga den kostnad som uppstår. En generell finansiell stimulans till de små och medelstora företagen i stället för specifika stöd till enskilda storföretag skulle hjälpa oss ur lågkonjunkturen.

D18. Sänk de svenska arbetsgivaravgifterna mot EU-nivå för småföretag

Motionär: Folkpartiet liberalerna Östermalm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en markant sänkning av arbetsgivaravgiften ner mot den generella Europanivån för småföretag med upp till 49 anställda

För att stimulera tillväxt och nyanställning vore det värdefullt med en markant sänkning av arbetsgivaravgiften. En sänkning ned mot Europanivå skulle ge kraftfulla effekter på svensk ekonomi i form av ökad sysselsättning och förbättrad konkurrensförmåga. Sänkningen från dagens nivå på cirka 33 procent, kan genomföras med en minskning på tre procentenheter under fem år och därmed hamna på en genomsnittlig EU-nivå på 18 procent. Hela 82 procent av småföretagarna anser att de höga arbetsgivaravgifterna är det största hindret för att kunna driva och utveckla sitt företag. I den globala finansiella kris vi befinner oss i dag, där kraven på regeringen att skjuta till tiotals miljarder till såväl kommuner och landsting som garantier till krisande bilföretag skulle samhällsnyttan av detta förslag vida överstiga den kostnad som uppstår. En generell finansiell stimulans till de små företagen i stället för specifika stöd till enskilda storföretag skulle hjälpa oss ur lågkonjunkturen.

D19. Sänk de svenska arbetsgivaravgifterna till EU-nivå

Motionär: Folkpartiet liberalerna Norrmalm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för en sänkning av arbetsgivaravgiften så att den på sikt kommer ned mot Europanivå

För att stimulera tillväxt och nyanställning vore det värdefullt med en markant sänkning av arbetsgivaravgiften. En sänkning ned till Europanivå skulle ge kraftfulla effekter på svensk ekonomi i form av ökad sysselsättning och förbättrad konkurrensförmåga. Sänkningen från dagens nivå på 33 procent, kan genomföras med en minskning på tre procentenheter per år under fem år, och därmed hamna på genomsnittlig EU-nivå på 18 procent. Hela 82 procent av småföretagarna anser att de höga arbetsgivaravgifterna är det största hindret för att driva och utveckla företag. I den globala finansiella kris vi befinner oss i i dag, där kraven på regeringen att skjuta till tiotals miljarder kronor till såväl kommuner och landsting som garantier till krisande bilföretag skulle samhällsnyttan av detta slag vida överstiga den kostnad som uppstår. En generell finansiell stimulans till de små och medelstora företagen i stället för specifika stöd till enskilda storföretag skulle hjälpa oss ur lågkonjunkturen.

D20. Företagarbeskattning – arbetsgivaravgiften

Motionär: Folkpartiet liberalerna Norrmalm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att arbetsgivaravgiften förändras så att varje företag får en reducerad avgift för några stycken anställda, förslagsvis nio stycken.

Vi är övertygade om att samhället behöver stimulera småföretagare att utveckla sina idéer på ett mycket bättre sätt än för närvarande. Hela samhällets utveckling är beroende av att många nya idéer får möjlighet att utvecklas. För en ensam företagare är det ett mycket stort steg att anställa en medarbetare. För att minska svårigheten att ta steget att anställa bör arbetsgivaravgiften vara konstruerad med en trappa. Den först anställda ska ha lägst avgift och därefter ökar procentsatsen successivt till den tionde anställda, då standardnivån börjar gälla.

Vi föreslår alltså att alla företag, som har anställda, betalar 10 procent i avgift för en anställd 15 procent i avgift för den andra anställda 20 procent i avgift för den tredje anställda 25 procent i avgift för den fjärde till nionde anställda standardavgift (cirka 32 procent) för övriga anställda.

Det viktigaste i denna skala är att det görs billigare att anställa den första medarbetaren.

Problem för företagen

Sverige har alldeles för stor andel företag med endast en ensam företagare. Det handlar om cirka 400 000 ensamföretagare, vilket indikerar de svårigheter, som dessa ensamföretagare upplever att gå vidare och utvecklas.

Lönsamheten i de små företagen är alldeles för låg. Detta hämmar företagen att fortsätta att växa och gör att många bra och dåliga idéer inte får prövas tillräckligt.

Den dåliga lönsamheten i småföretag driver företagare till att mot sin vilja inte till fullo följa alla gällande regler. Många drivs in i en laglig gråzon, där svarta löner och andra olagligheter blir ett alternativ. Detta ger samhället stora kostnader för Skattemyndighet, Ekobrottsmyndighet, polis, åklagare och domstolar.

Motivering för vårt förslag

Den stora tröskeln för det lilla företaget är att ta beslutet att anställa den första medarbetaren. Företagens kostnader för att administrera sina anställda minskar successivt när man har flera anställda. Företagen kan driva upp sin lönsamhet allt eftersom man har fler anställda.

Vårt förslag är generellt, dvs. det gäller alla företag, och kan därför inte kritiseras för att gälla bara små företag. Vårt förslag bör inte kosta staten alltför mycket, eftersom det bör skapa en del arbetstillfällen och även minska svartjobben.

D21. Ta bort arbetsgivaravgiften för nystartade företag!

Motionär: Pablo Garay, Åkersberga

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet tar ställning för att ta bort arbetsgivaravgiften för nystartade företag under det första året
2. **att** Folkpartiet tar ställning för att nystartade företag ska ha 10 000 kronor i startbidrag för kompetensutveckling och rådgivning i att driva och starta företag

Framtidens arbetstillfällen finns inte på arbetsförmedlingen. Och arbetssökande kommer inte få jobb genom enbart att lära sig skriva ett CV. Framtidens arbetstillfällen finns i små kreativa företag med drömmar. Men bara om vi vågar tänka om. Vi måste ge entreprenörer rätt förutsättningar att kunna starta företag, växa och våga anställa.

Hur ska vi klara dagens finansiella kris? Sverige klarade 1930-talskrisen bättre än 1990-talskrisen. Varför? Jo, en viktig anledning är att många fler startade företag på 1930-talet än på 1990-talet. Trots att många människor var jämförelsevis fattiga var också möjligheterna att få pengar tillbaka på satsat kapital betydligt bättre på 1930-talet än på 1990-talet.

I dag får många företag aldrig möjlighet att utvecklas och expandera i den utsträckning som de borde, eller ännu värre aldrig startas. Svårigheterna ligger i uppstarten när det gäller bland annat finansieringen och de höga skatterna.

D22. Obligatorisk redovisning av arbetsgivaravgifter på lönebesked

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** Folkpartiet tar ställning för en lag om obligatoriska lönebesked till anställda där inbetalda arbetsgivaravgifter framgår.

Kunskapen hos arbetstagare i Sverige om vilka avgifter som arbetsgivare enligt lag måste betala in till staten är enligt min bedömning låg. Inte så konstigt eftersom det inte alltid framgår på lönebeskeden. Men om lönebeskeden blir mer informativa skulle i alla fall två effekter uppnås. Dels skulle de anställdas kunskaper om företagares lönekostnader öka, dels skulle anställda ha större möjlighet att kontrollera att alla försäkringsdelar i arbetsgivaravgifterna har betalats in i enlighet med svensk lagstiftning.

D23. Ta bort skyldigheten att betala arbetsgivaravgift för god man

Motionär: Ragnhild Källberg, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att uppdragsgivaren till god man blir befriad från skyldighet att betala arbetsgivaravgift alternativt får en reducering av densamma

Möjligheten för den som är svag eller är utsatt att få en god man är bra och stärker individens ställning i samhället

Ett problem är dock att uppdragsgivaren, den som behöver en god man, också blir arbetsgivare. Han ska betala lön/arvode och dessutom arbetsgivaravgift. Detta gör att alltför många avstår från sin rättighet att ha god man. Om skyldigheten togs bort eller reducerades kommer troligen många fler att använda sig av den trygghet och säkerhet som en god man kan ge.

D24. Ta bort beskattningsrätten

Motionär: Johan Strandberg, Garphyttan

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** under entreprenörskapsrapportens punkt 33 tilläggs att kommunernas beskattningsrätt bör tas bort

På sidan 16 förordas sänkt inkomstskatt. För att bland annat göra det mer lönsamt att arbeta borde kommunernas beskattningsrätt tas bort.

D25. Sänkt statsskatt

Motionär: Folkpartiet liberalerna Södermanland

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** andra meningen i punkt 1 i det skolpolitiska programmet får lydelsen: ”Straffskatten på utbildning – den statliga inkomstskatten – måste därför kraftigt sänkas för att på sikt avskaffas.”

Att fokusera på avskaffande av värnskatten gynnar främst höginkomsttagare. Vi vill se detta ändrat till att statsskatten ska sänkas, för att gynna bredare grupper.

Konkurrens, regelförenklingar, utbildning för entreprenörskap m.m.

D26. Ett Sverige fyllt av entreprenörskap och företag – ändringsförslag

Motionär: Folkpartiet liberalerna Bohuslän

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** texten i femte stycket under Tillväxt och internationalisering, andra meningen, kompletteras till att lyda: ”För de mindre och medelstora företagen behövs, förutom en infrastruktur av information och rådgivning om export och annan verksamhet utomlands, en medveten uppbyggnad av exportkompetens i det enskilda företaget genom insatser av olika kompetenta aktörer såsom enskilda rådgivare, konsulter och näringslivets egna organisationer. Denna kompetensuppbyggnad behöver stödjas. Stödet bör ges så nära företagen som möjligt, helst direkt till dem i form av konsultcheckar med ett minimum av byråkrati och utan att någon enskild stödjande organisation särskilt gynnas.”Meningen ”Denna verksamhet behöver stärkas, bland annat inom ramen för Exportrådet” utgår.
2. **att** punkt 41 ska lyda: ”Stärk de mindre och medelstora företagens möjligheter till internationalisering genom att kanalisera visst stöd till företagen, så att de kan välja att anlita kompentent stöd genom konsulter, enskilda rådgivare, näringslivets organisationer såsom handelskammaren, Företagarna, m.fl. samt Exportrådet. Stärk även Svensk Exportkredits och Swedfunds möjligheter att finansiera aktiviteter i inom internationalisering, export och utlandsetablering.”

Arbetsgruppens förslag har studerats av länsförbundets styrelse i Bohuslän. Förslagets huvuddel är utmärkt men en mindre justering behöver göras.

Relevansen hos arbetsgruppens förslag bör bedömas ur företagarnas perspektiv och tre aspekter lyftas fram:

- Vad krävs för ökad internationalisering och mer export?
- Vilka aktörer kan trovärdigt och effektivt stödja företagen?
- Hur bör stödet utformas?

Vad krävs för ökad internationalisering och mer export?

Den begränsande faktorn är företagets/förtagarens kompetens, kanske brist på kapital – men knappast tillgången på information och exportrådgivning.

Kompetensuppbyggnaden sker i huvudsak hos företagen genom erfarenhetsuppbyggnad, som går långsamt i de mindre företagen, om man inte kan rekrytera medarbetare med lämpliga erfarenheter.

En exportsatsning eller utlandsetablering kräver stora resurser. Men först måste företagaren eller företagets ledning övertyga sig – och ibland också finansiärer – om att företaget klarar en att ro en sådan investering i land. Av avgörande betydelse är erfarenhetsutbyte med andra företagare och rådgivning från personer som företagaren litar på, i kraft av deras personliga kompetens.

Vi noterar också att arbetsgruppen i avsnittet Ett kunskapsdrivet företagande förbigår kompetensutvecklingen i företaget och endast redovisar utbildningsväsendets och forskningens insatser. Analysen speglar inte affärsmannaperspektivet och är alltså otillräcklig.

Vilka aktörer kan trovärdigt och effektivt stödja företagen?

Som rådgivare och utbildare finns en stor mängd aktörer – med varierande kompetens. Även näringslivets egna organisationer svarar för ett utbud av utbildnings- och stödinsatser, mer än vad det i förslaget särskilt omnämnda Exportrådet gör.

Specifikt bör de elva handelskamrarna nämnas. De ägs av sina medlemmar och har en medlemsbas om mer än 10 000 företag av alla storlekar. Handelskamrarna är icke vinstdrivande och regleras genom särskild lagstiftning. De har ett internationellt kontaktnät, som omfattar i stort sett alla länder av ekonomisk betydelse, och därigenom tillgång till det största internationella affärsnätverket av alla.

Företagarna och andra organisationer är också medlemsägda och erbjuder en hel del kompetensutvecklingsinsatser. De representerar vanligen, men inte alltid, de litet mindre företagen.

Exportrådet ägs av staten och Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening till lika delar och har ingen medlemsbas. Dess profil markeras av att det har exportrådgivare i Sverige och regelrätta kontor i utlandet, som utför all form av exportkonsultverksamhet ifrån marknadsanalys till partnersökning.

Det är närmast praxis att politiker och statliga företrädare, när de söker främja export och utlandsetablering, stöder sig på Exportrådet, Vinnova, Nutek, Almi, kreditinstituten och länens/regionernas näringslivsorgan. Alltså enbart organisationer, där staten har ett betydande inflytande. Däremot glöms näringslivets egna organ ofta bort. Så också i arbetsgruppens förslag.

Även det statligt ägda riskkapitalbolaget Swedfund bör omnämnas.

Folkpartiet liberalerna stöder marknadsekonomi och vill att företagen ska utvecklas utan statlig inblandning. Tyvärr faller även vi lätt in i blandekonomiska tankegångar, när vi söker skapa offentliga initiativ för att på olika sätt stödja näringslivet.

Hur bör stödet utformas?

En grundregel bör vara att företagen ska uppmuntras att söka hjälp, där den för ändamålet bästa kompetensen finns att tillgå till ett för företaget skäligt pris. Stödet för kompetensutvecklingsinsatser i företagen, bör ges direkt till företagen, så att de fritt kan välja utbildnings- och rådgivningsorgan och just den insats de behöver. Konsultcheckar med enkelt regelverk är att föredra.

Stödet ska kunna förmedlas konkurrensneutralt genom

flera olika aktörer, så att inte någon enskild aktör gynnas på andras bekostnad genom ett exklusivt erbjudande av statlig finansiering. Konkurrenssnedvridande gynnande förekommer tyvärr i dag.

D27. Lagstadgad lokal utmaningsrätt i Sverige

Motionärer: Hans Backman, Hofors, Per-Åke Fredriksson, Gävle

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att införa lagstadgad lokal utmaningsrätt i Sverige.

Den offentliga sektorn behöver bli bättre på att öppna upp sig för konkurrens. Inte minst små företag kan stimuleras genom att offentlig verksamhet läggs ut på entreprenad. En av grundorsakerna till att nya företag inte etableras och att de befintliga företagen inte kan utöka sin verksamhet är den osunda konkurrens det privata näringslivet utsätts för av kommuner och landsting. Det finns exempel på kommunala verkstäder, tolkförmedling, resebyråer, gymanläggningar, nattklubbsverksamhet och turistbyråverksamhet som finansierade med skattebetalarnas pengar konkurrerar med det privata näringslivet i sina kommuner.

Olof Erixon på Svenskt Näringsliv skrev redan den 23 oktober 2006 i nyhetsbrevet ”Nytt från Svenskt Näringsliv” bland annat följande:

”Den offentliga upphandlingen i Sverige omsätter årligen runt 400 miljarder kronor, drygt 20 procent av BNP. En mer effektiv, öppen och rättvis upphandling leder till ökad konkurrens och bättre affärer för skattebetalarna.”

Eftersom en betydande del av denna omfattande offentliga upphandling sker inom kommuner och landsting så är det är ett stort samhällsproblem att just kommuner och landsting alltför ofta med hjälp av allas våra skattepengar konkurrerar ut företag. Detta var ett stort problem 2006 och är det fortfarande i dag 2009.

Det är därför hög tid att öppna upp den offentliga upphandlingen. Ett led i detta arbete är införa en utmaningsrätt som ger enskilda entreprenörer eller anställda inom offentlig sektor rätt att tvinga fram en upphandling av delar av kommunens och landstingets verksamhet.

Den som utmanar måste kunna visa att man har kapacitet att lägga ett rimligt anbud på den utmanade verksamheten. Om upphandlingen leder till att det lämnas in externa anbud som är mer konkurrenskraftiga än den egna verksamheten ska kommunen eller landstinget vara skyldig att anta budet.

Att detta är en angelägen reform kan vi se i Gävle. Där bestämde kommunledningen att Gävle kommun skulle ta över driften av stadens turistbyrå från den ekonomiska föreningen Gävle & Co som har drivit verksamheten i 10 år. Sedan 1998 sköttes turistbyrån i Gävle av Gävle & Co. Men kommunledningen beslutade att marknadsföringen till turister inte längre skulle upphandlas.

Med en lagstadgad lokal utmaningsrätt i Sverige skulle Gävle & Co. Kunnat utmana kommunen och om de haft ett bättre och mer konkurrensmässigt anbud än Gävle kommun så skulle de ha kunnat få fortsätta med sin verksamhet.

D28. Konkurrens på lika villkor

Motionär: Tina Acketoft, Arild

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** följande infogas i partiprogrammet: ”Folkpartiet ska verka för en skärpning av konkurrenslagstiftningen med tydliga gränser för vilka typer av verksamheter som kan bedrivas av bolag där statliga anslag ingår som finansiering.”

En väl fungerande marknad innebär en marknad där konkurrens sker på jämlika villkor. När stat eller kommun stödjer verksamheter ska detta ske på ett sätt så att ingen specifik aktör gynnas eller missgynnas. Ett exempel på där staten, visserligen med goda intentioner, snedvrider konkurrensen är inom förlagssektorn. Regering och riksdag har givit Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur – Centrum för lättläst, i uppdrag att göra texter tillgängliga för människor som av olika anledningar har lässvårigheter. Enligt årsredovisningen anger man att ”Vi vill fungera som ett kompetenscentrum på LL (lättläst)-området. Vi står för kompetens och kvalitet, vi skapar tillgänglighet. Bok- och tidningsutgivningen finansieras till hälften med statliga medel.”

År 2007 uppgick de statliga anslagen till stiftelsen till 17,4 miljoner kronor. För privata företag som finns eller försöker etablera sig på marknaden leder detta till helt orimliga konkurrensvillkor eftersom stiftelsen helt fokuserat sitt uppdrag ”att göra lättläst tillgängligt” genom att marknadsföra och producera genom det egna förlaget och på så sätt tränga undan privata aktörer. Det torde vara enkelt att med regleringsbrev anmoda stiftelsen att stödja aktörer inom facket generellt och därmed stimulera bredd och tillgänglighet i utgivningen.

Konkurrensverket fann, föga förvånande, i sin analys av konkurrensen i Sverige under 1990-talet att när offentliga aktörer med myndighets- eller tillsynsuppgifter på ett område bedriver näringsverksamhet inom samma eller ett närliggande område skapar tydliga snedvridningar i konkurrensen. Risken är uppenbar att de statliga anslagen till en verksamhet blir ett direkt hinder för en utveckling av sektorn. Mot denna bakgrund är det angeläget att det sker en skärpning av lagstiftningen med tydliga gränser för vilka typer av verksamheter som kan bedrivas av bolag där statliga anslag ingår som finansiering.

D29. Fokus på småföretag och entreprenörskap

Motionär: Annika Carp, Falköping, Ingegerd Andréasson, Herrljunga

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för att förenkla reglerna för hushållsnära tjänster
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för att sänka arbetsgivaravgifterna
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska bli det parti som förenklar regler och öppnar möjligheter för småföretag och entreprenörskap

Efter valet 2006 fick Sverige äntligen en ny regering. Alliansspartierna tonade ner budskapet om ett radikalt systemskifte. Alliansspartierna förespråkar en omfattande välfärdsstat: höga skatter och en reglerad arbetsmarknad. Alliansspartierna utlovade ändå en politisk omorientering som skulle

sätta arbete och entreprenörskap i fokus! Det finns all anledning att ständigt påminna allianspartierna om varför de sitter vid makten, och att den svenska politiken behöver förändras. En stark arbetsmoral har länge funnits och finns i vårt land. Detta utgör grunden för vår välfärd. Det måste märkas tydligt att Folkpartiet liberalerna alltid försvarar småföretag, entreprenörskap och människors lust och vilja att hitta sina egna möjligheter till försörjning.

D30. Verka för entreprenörskap i skolan

Motionärer: Gunilla Gustafsson, Stockholm, Agneta Isacsson, Stockholm. Jan Rejdnell, Västerås, Paula Ternström, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för entreprenörskap i skolan, dvs. att skolan ska fostra, främja och utveckla elevernas initiativförmåga, kreativitet och färdigheter i att förverkliga sina idéer i syfte att bygga en egen verksamhet

Enbart kunskaper bygger inte nya företag och tillväxt. Implementera entreprenörskap som en naturlig del i grundskole- och gymnasieutbildningen. Folkpartiets fokus på kunskaper inom skolan är viktigt men kunskaper enbart skapar inte företagsamma individer och framgångsrika entreprenörer.

Vi som är styrelsen för Liberala företagare hävdar att framtida generationers egenskaper är minst lika viktiga som den formella kompetensen för att klara sig i den globala konkurrensen. Vi vill att Folkpartiet ska gå i täten för en nybyggaranda inom skolsystemet som baserar sig lika mycket på att utveckla elevers och ungdomars egenskaper som kunskaper. Vi vill att skolan ordnar entreprenörstävlingar och uppmuntrar elever att förverkliga sina idéer.

Ett Sverige fyllt av entreprenörskap och företagande!

D31. Politiskt engagerade företagare

Motionär: Gunilla Gustafsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska se över systemet för ersättning för förlorad arbetsinkomst för politiskt engagerade företagare. De ska rätt till pension och ersättning för förlorad inkomst som bättre stämmer med verkligheten och som stämmer bättre med ersättningen som de personer får som inte är företagare.

Politiska uppdrag kräver i bland att man måste vara borta från sitt vanliga jobb. Det finns ett system för att då begära in ersättning för förlorad arbetsinkomst samt förlorad avsättning till pension. Detta system är dock ytterst ofördelaktigt för företagare. Systemet gör inte skillnad på storföretagaren, småföretagaren och ensamföretagaren utan drar alla över en kam, storföretagarkammen. Då 96 procent av Sveriges företag är småföretag bör dessa också ges rimlig ersättning för förlorad inkomst och pension vid politiskt arbete som bättre stämmer med den verkliga förlorade inkomsten.

D32. Avskaffa kravet på att investera i kassaregister

Motionär: Folkpartiet liberalerna Östermalm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att riva upp den nya kassaregisterlagen

Den nya kassaregisterlagen träder i kraft nästa år – den 1 januari 2010. Denna kostnad är onödig och hög för småföretag. Alla företagare som tar betalt direkt av kund (kontanter eller kort) och har en årsförsäljning större än 4 prisbasbelopp (171 200 kronor inkl. moms år 2009) måste ha ett dyrt, av Skatteverket certifierat kassaregister, kopplat till ett elektroniskt journalminne för kontinuerlig övervakning av sin kassa.

Journalminnet ska bara skattekontrollanterna kunna läsa av. Lagen sprider ny frustration och uppgivenhet bland redan hårt pressade småföretagare. Många småföretag riskerar att läggas ned som en konsekvens av lagen.

D33. En aktie = en röst

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Sverige fasar ut systemet med röststarka och röstsvaga aktier

All makt åt folket. Det är grundpelaren i vår svenska demokrati. Överför vi tankesättet till privata näringslivet borde det innebära All makt åt ägarna.

Men så är icke fallet. Sverige har ett system med röststarka och röstsvaga aktier i de riktigt stora börsnoterade bolagen. Fördelen för nuvarande ägarna är att de kan be om nytt riskkapital utan att släppa på inflytandet över företaget – men är det demokratiskt? Mitt svar är nej.

D34. Revisorns roll i svenska företag

Motionär: Christer Liss, Solna, Peter Edholm, Solna, Marianne Damström Gereben, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utreda revisorns roll i svenska företag med avseende på balansen mellan oväld och objektivitet i revisionen å ena sidan och ekonomisk rådgivning och företagslojalitet å andra sidan
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att i denna utredning jämföra revisorns roll och position i svenska företag med motsvarande i andra jämförbara länder
3. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att kraven på revisorsfunktionen samordnas inom EU

Revisorns funktion i svenska företag har förändrats under de senaste årtiondena så att den numera kombinerar sin kontroll och revision med att tjäna som ekonomikonsult i bolaget. Det kan gälla allt från skatteplanering till vinstmaximering.

I de värsta fallen ser revisorn till och med mellan fingrarna med rena oegentligheter. Bortsett från kriminalitet så är det mycket som tyder på att revisorn borde bli mer obunden i förhållande till företagsledning och styrelse.

Den pågående finanskrisen skulle inte ha utvecklats till det den är i dag om revisorerna i banker och finansbolag varit mer granskande och kritiska och mindre lojal med uppdragsgivaren. I samband med finanskrisen talas mycket om för-

bättrade kontroller och nya regelverk. Revisorns roll tycks i det sammanhanget helt ha glömts bort.

Det måste understrykas att revisorn som företag och person nästan alltid är mycket seriös och kompetent. Men kombinationen av lojalitet mot uppdragsgivaren och den egna konkurrenssituationen tycks tvinga ut revisorn på ett sluttande plan från revision mot ekonomisk rådgivning i största allmänhet.

Regelverket för revisionsfunktionen i svenska bolag måste alltså utredas och det svenska jämföras med andra länders. Det tycks oss som att utvecklingen på det sluttande planet gått längre i Sverige än i andra europeiska länder. I svenska börsbolag är det själva börsen, dvs. Nasdaq OMX, Stockholm AB som är övervakande instans och det är tämligen unikt i EU.

Det handlar i slutändan också om att säkerställa den kapitalistiska marknadsekonomin. Fortsätter skandalerna dugga in i samma takt som nu kan denna bli framgångsrikt ifrågasatt, inte bara av yttersta vänstern utan även av en bred opinion. Det måste stoppas och då gäller det att ha ett brett och allsidigt beslutsunderlag i denna fråga.

Upphovsrätt

D35. För en ny upphovsrätt på Internet

Motionärer: Madeleine Sjöstedt, Stockholm, David Ekstrand, Uppsala, Daniel Forslund, Johanneshov, Jonas Förare, Spånga, Erik Jennische, Stockholm, Seved Monke, Stockholm, Teodor Koistinen, Stockholm, Olle Nilsson, Umeå, Patrik Silverudd, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för en utredning om en ny upphovsrättslag
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utarbeta Folkpartiets ställningstagande kring den nya upphovsrätten med utgångspunkt i den positiva syn på Internets möjligheter till informationsspridning som ges uttryck för i motionen
3. **att** den nya upphovsrättslagstiftningen måste söka efter en bättre balans mellan upphovsrättsinnehavares intressen och allmänintresset genom att utöka de legala möjligheter fildelningen och andra tekniker ger

Under de senaste åren har användningen av Internet och de möjligheter till informationsutbyte, åsiktsbildning, faktainhämtning och kulturkonsumtion som detta ger lett till många viktiga diskussioner. Genom nya lagar och domslut ställs nu frågan på sin spets. Ska politikens uppgift vara att sätta gränser för Internets användning eller att söka efter metoder att bejaka den nya tekniken?

Enligt vår bedömning är behovet av en ny sammanhållen lagstiftning för upphovsrätten på Internet akut.

Dagens lagstiftning tar uppenbarligen inte hänsyn till den positiva kraft för kunskaps-, kultur- och informationsutbyte i världen som finns i fildelningen och i andra tekniker, utan pressar in något helt nytt i en form som försökte lösa 1900-talets upphovsrättsproblem.

Målet för en ny lagstiftning ska alltså inte vara att förhindra fildelning, som Pirate Bay-domen och Ipred-lagen kommer att leda till. Målet ska i stället vara att skapa en lagstiftning som både gynnar den kunskaps- och kulturexplosion som fildelning och annan teknik innebär, samtidigt som man skyddar upphovsmännens intressen. Även med ett kort historiskt perspektiv är det svårt att förstå varför det skulle vara omöjligt.

Man ska betala för musik och film som man laddar ned på Internet om någon äger upphovsrätten till den. Men i dagsläget är det t.ex. mycket svårt för den enskilde personen som laddar ned musik från t.ex. The Pirate Bay att veta om den är upplagd lagligt eller inte. Risken är alltså att många människor låter bli att ta del även av det lagliga utbudet som finns. Det vore en katastrof. Att kriminalisera teknik som möjliggör för människor att ta del av kunskap och kultur de aldrig haft tillgång till tidigare är stötande.

Internet är något av det största som hänt mänskligheten, fullt jämförbart med revolutionen kring boktryckarkonsten.

Tillgängligheten till information via Internet är vårt århundrades viktigaste bildnings- och kulturfråga. Vi måste alltså förhålla oss till detta på ett öppet och konstruktivt sätt. Därför är också utmaningarna för politiken svåra. Lagstiftningen måste utformas så att den överlever ett par decennier. Många komplicerade frågor ställs på sin spets.

Hur ska en lagstiftning se ut som tillgodoser de motstridiga intressen som kan finnas mellan upphovsmän och användare? Självklart måste vi ha ett system där artister kan få betalt för sina alster, men samtidigt måste kunskapstörst och kulturutövande uppmuntras. Var är det rimligt att gränserna för upphovsmännens äganderätt går, och hur lång tid ska upphovsrätten gälla?

Dessa frågor och många andra som finns i debatten kan inte besvaras genom förändringar i praxis eller anpassningar av EU-direktiv. Det behövs en djupgående analys av hur de viktiga värdena av yttrandefriheten, kunskapstörsten och upphovsrätten ska kunna garanteras på Internet i framtiden. För Folkpartiet med sin tradition till försvar för individens rätt till förkovran och kamp för människors rätt att uttrycka sig och skapa opinioner är en ny politik kring upphovsrätten nödvändig. Denna politik måste omsättas i handling. Därför måste Folkpartiet verka för att tillsätta en utredning för att modernisera lagstiftningen kring upphovsrätten på Internet.

D36. Universella skyldigheter att leverera information på Internet

Motionär: Karl-Erik Andersson, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att ett europeiskt system för universella skyldigheter och rättigheter för att få information på Internet som bl.a. tillåter fildelning och nya publika informationsverksamheter på Internet.

Motionen vill bejaka fildelning men att skaparen ska ha ersättning. En lösning som diskuterades i Information Society Forum redan på 90-talet var att operatörerna på telekom – marknaden får betala tic-avgift per transaktion på Internet som är lika för alla. Denna avgift används för att finansiera virtuella bibliotek på nätet där filer är tillgängliga fritt precis som på ett kommunalt bibliotek. Biblioteket i sin tur betalar avgift till skaparen av verket. Detaljerna i detta måste utvecklas men det är en gammal huvudidé experter i Information Society Forum på 90-talet. Det är bra att börja utreda detta igen i EU-parlament och Kommission

Internet har förändrat världsbilden och det samhälle vi lever i. Tyvärr har inte alla politiker hängt med. Därför måste nu politiken anpassas till den förändrade verkligheten som är en följd av det informationssamhälle som allt fler människor lever in. Lika självklart som man

läser en tidning ska man kunna läsa fritt på Internet. Ingen ska kunna utestängas från Internet. Fildelning är självklart för stora grupper av Internetanvändare

Alla operatörer och informationsproducenter på nätet bör åläggas via ett EU-direktiv att göra informationsinnehåll universellt tillgängligt (s.k. universella skyldigheter). Kostnaden för detta måste täckas solidariskt och alla ska ha råd att komma åt informationen oavsett plats eller inkomst. Detta kräver ny EU-lagstiftning. Alla myndigheter, organisationer och företag måste åläggas att göra sitt informationsinnehåll tillgänglig på ett universellt och likaberättigat sätt. Visst finns det information som måste skyddas av integritetsskäl, affärsskäl, förvarsskäl etc. Men huvudregeln är att allt informationsinnehåll ska vara tillgängligt för alla men att det finns vissa preciserade undantag.

Skyddet för upphovsrätt kan i vissa fall få se annorlunda ut än i dag. Utnyttjande av skapares/konstnärers intellektuella egendom ska alltid ersättas men på nya sätt. Nya kreativa lösningar måste släppas fram för hur dessa ersättningar ska se ut.

En växande skara Internetanvändare känner sig hotade av olika inskränkningsförslag för informationsanvändning. Detta måste vi politiker ändra på och möta den växande protestskarans krav. Om man måste som i dag tillgripa starka rättsliga ingrepp mot fildelare är det ett bevis på att det gamla informationssamhället misslyckats och vi måste få en ny ordning som harmonierar med den nya teknikens sätt att fungera.

D37. Liberalare copyright

Motionär: Lars Åhman, Skellefteå

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet verkar för att se över hur reglerna för copyright kan göras mer liberala och tidsrymden kortas

För copyright anser Folkpartiet i dag att dagens gräns är tillfredställande, en gräns som i allmänhet innebär en drygt 100-årig copyrighttid.

Bättre vore en återgång till det gamla systemet, där copyright gällde en bestämd tidsrymd från första utgivning. Exakt hur lång denna tidsrymd är varierar mellan olika länder, men kanske kan omkring 30 år från första utgivningsdatum vara rimligt.

Problemet med dagens system är att mycket av dagens kulturproduktion riskerar att förloras om inte copyrightinnehavarna ger ut den på nytt. Om upplagan är blygsam så är det inte omöjligt att alla utgivna exemplar kan ha gått förlorade innan copyrighttiden gått ut.

Ett annat problem är verk där det är svårt att avgöra vem som innehar rättigheterna. Det kan handla om s.k. abandonware, datorspel och datorprogram som getts ut av bolag som numera är nerlagda, uppköpta, satta i konkurs, delade etc. och där de företag som nu innehar rättigheterna till dessa är omedvetna om att de äger dem.

Jag återkommer därför med samma yrkande som till landsmötet 2007, men med stöd av en mer allmän debatt i samhället om problematiken.

D: Näringspolitik och företagande

Partistyrelsens yttrande

Inledning

Sverige behöver fler företagare, fler växande företag och fler företag som är framgångsrika på internationella marknader. Målet med en liberal näringspolitik handlar både om individen och om samhället. Vi vill möjliggöra för fler att själva forma sitt liv och sin vardag efter eget önskemål. Vi vill också att fler företag startar och växer för att vi på ett bra sätt ska klara försörjning och välstånd. Vilka företag som kommer att bli de växande och framgångsrika kan man aldrig veta i förväg, ju fler som prövar sina idéer, desto större sannolikhet att många lyckas.

Vid sidan av klimathotet finns två stora utmaningar att hantera, globaliseringen som ger oss stora möjligheter om vi klarar att rusta den svenska ekonomin och demografin, som kräver att fler måste jobba mer. På dessa utmaningar är en vässad entreprenörskapspolitik för kunskapsintensivt tillväxtföretagande viktiga delar av svaret.

Folkpartiet var mot denna bakgrund starkt drivande för inrättandet av Globaliseringsrådet efter maktskiftet. Verksamheten har letts av Lars Leijonborg och rådets slutrapport har nu kommit. Förslagen i Globaliseringsrådets slutrapport ligger på dessa områden helt i linje med vad som föreslagits i programmet ”Ett Sverige fyllt av entreprenörskap”.

Kunskapsintensivt och innovativt företagande, gynnsamma villkor för företag att växa, expandera, internationalisera är därför ledord i programmet, liksom att Sverige måste vara en attraktiv arena för lokalisering av såväl små som stora företag.

För att fler ska våga behöver vi skapa ett stabilt ramverk av rättigheter och skyldigheter och en bra balans mellan trygghet och risktagande. Det handlar om klara och tydliga regler, ett skattesystem som inte snedvrider och en offentlig sektor som stöttar där marknaden inte mäktar med. Konkret handlar det om allt från hög kvalitet i våra utbildningar till riskvilligt kapital i de allra tidigaste skedena. Generellt handlar dock liberal näringspolitik snarare om att ta bort än att lägga till. Bort med krångliga regler, bort med snedvridande skatter, bort med offentlig verksamhet som konkurrerar med privat.

Företagande handlar om risktagande och vinster. Vi kan inte skydda företagare från dåliga affärer, konkurs eller tillfällig sjukdom, men vi kan erbjuda ett bättre trygghetssystem. Vi kan inte heller garantera vinster, men vi kan se till att företagen inte fråntas dem genom att verka för låga skatter och stark rättsäkerhet. En företagare ska känna sig trygg i sin förvissning om att själv få äta frukterna från det träd hon sår. Detta ska gälla vare sig man är filmmakare, medicinforskare eller driver en mödravårdscentral.

Om just detta handlar rapporten *Ett Sverige fyllt av entreprenörskap och företag*, som en programgrupp inom Folkpartiet arbetat fram under ledning av Karin Pilsäter och som här behandlas av partistyrelsen tillsammans med anslutande motioner.

Yttrande över programförslaget samt motionerna

Allmän entreprenörskapspolitik

Behovet av entreprenörer och företagare

Programpunkt 1–5 samt motion D1 och D2 yrkande 1–3

Sverige behöver fler företagare, fler växande och framgångsrika företag och fler företag som är framgångsrika på internationella marknader. Fler företagare är naturligtvis inget fristående, kvantitativt mål i sig. Ett mål är att fler människor kan forma sitt liv och sin vardag efter eget önskemål. Det är också ett viktigt samhällsmål att fler företag startar och växer för att vi på ett bra sätt ska klara försörjning och välstånd. Vilka företag som kommer att bli de växande och framgångsrika kan man aldrig veta i förväg, ju fler som prövar sina idéer, desto större sannolikhet att många lyckas.

Entreprenörskapsrapporten lyfter inledningsvis fram ett antal övergripande frågeställningar för ett stärkt entreprenörskap och företagande. Bland annat föreslås en samlad strategi med fokus på växande, innovativa företag (punkt 1). Vidare föreslås att vi ska ha som mål att rankas bäst vad gäller klimatet för innovativa företag (punkt 2) samt att näringspolitik och företagsfrämjande åtgärder systematiskt ska utvärderas (punkt 3). Slutligen föreslås att statens insatser bör renodlas och antalet överlappande aktörer minskas (punkt 4) samt att det måste bli lättare att hitta bland aktörer och myndigheter (punkt 5). Sverige saknar en samlad inriktning för en nationell entreprenörskapspolitik. Den omläggning av politiken som krävs på en lång rad delområden behöver ett samlat mål för att kunna realiseras. **Partistyrelsen föreslår därför att programgruppens förslag punkt 1–5 bifalls.**

I **motion D1** föreslås att Folkpartiet ska arbeta för att göra det enklare och mer lönsamt att driva företag, samt att synen på företagaren ska förändras. I motionens löpande text nämns också ett antal av de punkter i programmet som motionären särskilt vill instämma i alternativt kommentera. Ingen av dessa är formade som yrkanden, utan snarare en slags återkoppling. Bland annat nämns den snårskog av offentliga aktörer inom området, behovet av riskvilligt kapital och vikten av att risktagande premieras. I **motion D2 yrkande 1–3** föreslås att entreprenörskapsrapporten får ett tillägg om att medborgarnas kunskap om ett växande näringslivs betydelse för allas vårt ekonomiska välstånd ska höjas (yrkande 1). Vidare föreslås att krav och pålagor från myndigheter som begränsar företagens möjlighet att visa vinst ska noga övervägas innan de införs (yrkande 2) samt att företagens frihet och möjlighet att agera när deras verksamhet måste anpassas till nya förutsättningar ska maximeras (yrkande 3). Yrkande 4 respektive 5 i motion D2 behandlas under rubriken ”Tillväxt och internationalisering”.

Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning om att företagande ska vara enkelt, lönsamt och högt värderat i vårt samhälle. Detta är också en röd tråd som genomsyrat såväl arbetet med entreprenörskapsrapporten som arbetet i riksdagen tillsammans med övriga allianspartier. Detta har bland annat resulterat i ett omfattande arbete för att förenkla

det regelverk företagare möter, sänka skatter i den mån den offentliga ekonomin tillåter samt bidra till ökade kunskaper kring företagens betydelse för vår välfärd. Entreprenörskapsrapporten återkopplar till detta arbete, samt tar upp ytterligare ett antal områden där vi anser att regeringens arbete kan förbättras. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion D1 och D2 yrkande 1, 2 och 3 kan anses besvarade.**

Attraktiva Sverige – ”Industripolitik 3.0” Programpunkt 6–13

För att Sverige ska vara en attraktiv plats att lokalisera verksamheter som har högt kunskapsinnehåll, bra intjäningsförmåga och attraktiva arbetstillfällen krävs ständig utveckling. Entreprenörskapsrapporten tar upp ett antal punkter för ett attraktivt Sverige.

Exempel på sådana frågor är eurons införande (punkt 13), gynnsamma förutsättningar för kunskapsintensiva verksamheter (punkt 6) och god utbildning från förskola till forskning (punkt 7) föreslås. Även att öppna upp för ökad konkurrens inom offentligt finansierad sektor (punkt 12) är en fråga som vi redan i dag arbetar med. Vidare föreslås att kapitalbeskattningen ses över (punkt 8), liksom åtgärder för att öka tillgången på riskvilligt kapital i tidiga investeringsskeden (punkt 9). När det gäller spetskompetens föreslås att det ska bli mer förmånligt för företag att satsa på forskning och utveckling, bland annat genom skatterabatter på forskningssatsningar (punkt 10) och underlättad tillgång till kompetens genom till exempel reformerade expertskatteregler och högklassig spetsforskning (punkt 11).

Det svenska näringslivet har redan i hög grad påverkats av globaliseringen. Allt fler företag har blivit utländskt ägda och allt fler i Sverige jobbar i utländska företag. Det blir därmed ännu viktigare att Sverige kan konkurrera på egna meriter om att vara den plats där villkoren är bäst för kunskapsintensiv verksamhet inom olika sektorer. **Partistyrelsen föreslår därför att entreprenörskapsrapportens punkt 6–13 bifalls.**

Gynna kunskapsintensivt företagande

Programpunkt 14–18 och motion D3

Om vi ska kunna hålla en hög ekonomisk standard måste näringslivet i ökande grad ha en inriktning mot avancerade produkter som kan bära den höga lönenivå som är eftersträvansvärd. Förutsättningar för ett kunskapsdrivet företagande läggs inte minst genom standarden på vårt utbildningsväsende, allt från grundskolan till den avancerade akademiska nivån.

I entreprenörskaprapporten ges förslag på hur forskning inom eller nära företagen kan stärkas. Bland annat föreslås en förstärkning av forskningsinstituten (punkt 14) liksom av Vinnovas forskningsprogram för mindre företag; Forska & Väx (punkt 15) samt en FoU-skatterabatt för företag (punkt 16) – som också förekom som ett exempel under punkt 10 i kapitlet Attraktiva Sverige – ”Industripolitik 3.0”. För att stärka de nya och mindre företagen föreslås fler teknikparker och inkubatorer (punkt 17) samt ett inrättande av ett SBIR-program (punkt 18). SBIR står för Small Business Innovation Research och innebär att myndigheter med forskningsanslag eller utvecklingsanslag ska låta en viss andel av budgeten gå till innovativ upphandling hos mindre företag.

Sverige ligger redan i dag väl till i de olika mätningar kring innovationskraft som görs. Sverige ligger i världstopp vad avser andel av BNP som satsas på forskning och utveckling, men merparten av dessa satsningar sker i några få storföretag med Ericsson och Astra Zeneca i spetsen Däremot är FoU-insatserna i mindre och medelstora företag relativt låga och mycket av upptäckter och kunskaper kommersialiseras aldrig, blir ingen innovation. Därför är insatser för att kapitalisera forskningen av yttersta vikt samt att stärka förutsättningarna för små och medelstora företags FoU-insatser och kommersialisering. **Partistyrelsen föreslår därför att rapportens punkt 14–18 bifalls.**

I **motion D3** föreslås en nationell strategi för tjänsteinnovationer (yrkande 1) och inrättandet av en tjänstehub (yrkande 2), det vill säga ett nav eller en slags struktur för att kartlägga och tillgängliggöra forskning och kunskap. Argumentet som framförs är att svenska forsknings- och innovationspolicyer i dag saknar strategier inom tjänsteområdet. Det gör området svåröverblickbart och fragmenterat.

Tjänster blir allt viktigare i svensk och global ekonomi. Produktion av tjänster blir också allt viktigare inom områden som inte är renodlade tjänstesektorer som till exempel basindustri. Tjänstesektorn är därför i allra högsta grad prioriterat området och ingår som en av regeringens tvärsektoriella strategiska satsningar. Just nu pågår också ett arbete inom departementet för att få större kunskap om tjänsteinnovation. Bland annat har man uppdragit den statliga myndigheten Tillväxtanalys (tidigare ITPS) att studera området, vilket resulterat i rapporten En innovationspolitik för tjänster. Förmodligen kommer regeringen att gå vidare med detta, men exakt hur det arbetet kommer att se ut vet vi i skrivande stund inte.

När det gäller att skapa en nationell nod så utgör Vinnova redan i dag en sådan när det gäller tjänsteforskning. I regleringsbrevet har regeringen uppdragit åt Vinnova att bidra till att stärka förutsättningarna för tjänsteinnovationer och bidra till att det skapas strukturer för utbyte av kunskap och erfarenheter inom detta område. Detta arbete har pågått sedan ett antal år tillbaka och det finns i dag både betydande kunskap och ett betydande nätverk i och kring myndigheten. Partistyrelsen instämmer med motionären att det är viktigt att stärka tjänsteforskningen och anser därmed att motionärens önskemål om ett nav för kartläggning och tillgängliggörande redan är under utveckling, liksom en nationell strategi. **Partistyrelsen anser därmed motion D3 besvarad.**

Mer kapital för innovation och tillväxt

Programpunkt 19–25 samt motion D4 yrkande 2–3, D5 yrkande 2–4, D6–D7

Tillgången till riskvilligt kapital upplevs ofta av nystartade företagare som ett hinder för att starta, växa och expandera. I grunden har de flesta för lite egna pengar och alltför få tillräckligt kapital. Sänkta inkomst- liksom kapitalinkomstskatter som gynnar sparande och återinvesteringar är därför viktigt för företagandet. Under mycket lång tid har skattesystemet gynnat institutionellt och utländskt ägande framför inhemskt och privat.

I entreprenörskapsrapporten föreslås ett antal skatteförändringar för att stärka tillgången på kapital bland annat sänkt kapitalinkomstskatt (punkt 19), riskkapitalavdrag (punkt 21) och uppskjuten reavinstbeskattning vid återinvestering i onoterade bolag (punkt 22). För de allra tidigaste faserna föreslås ökat statligt utbud av riskkapital (punkt 20) samt att statlig finansiering ska läggas ut ”på entreprenad”

till privata aktörer såsom banker (punkt 24). Slutligen föreslås att möjligheten att låta enskilda pensionssparare placera de egna PPM-medlen direkt i onoterade företag bör utredas (punkt 23) samt stärkta möjligheter att växa med egna pengar genom fri fondering upp till 5 miljoner kronor (punkt 25).

Att möjliggöra för företag att växa med egna pengar är viktigt. Många nya företagare är varken intresserade av eller intressanta för externa ägare, och enbart lånefinansiering är svårt. Det är därför av yttersta vikt att vi i så hög utsträckning vi kan underlättar dessa företagares tillgång till kapital genom gynnsamma regler och fungerande stödstrukturer. **Partistyrelsen föreslår därför att programgruppens förslag punkt 19–25 bifalls.**

I **motion D4 yrkande 2 och D5 yrkande 2–3** föreslås i ett antal punkter hur vi kan underlätta för onoterade bolag. Inom området som rör kapitaltillgång föreslås skattelättnader om 20 procent för privatpersoner vid investeringar i onoterade bolag, fonder liknande de brittiska EIS-fonderna samt förändrade fondregler så att upp till 50 procent av en fonds medel ska kunna investeras i onoterade bolag. Argumenten som framförs berör bland annat den högre risk det innebär att investera i onoterade bolag och att detta bör premieras. I **motion D4 yrkande 3 och D5 yrkande 4** begärs vidare att Folkpartiet ska verka för att motionärens förslag till regelförändringar införs omgående i skattesystemet.

Partistyrelsen håller med motionären om att investeringar i tidiga skeden bör premieras. Vi delar även analysen om att investeringar i onoterade bolag innebär en mycket högre risk än investeringar i noterade, bland annat på grund av att aktierna inte lika lätt kan avyttras. Detta ligger också i fas med det i rapporten föreslagna riskkapitalavdraget (punkt 21). **Partistyrelsen föreslår därmed att motion D4 yrkande 2 kan anses besvarad.**

Även när det gäller EIS ligger motionärens synpunkter väl i linje med partistyrelsens intentioner, samtidigt som det inte får bli för krångligt. EIS (*Enterprise Investment Scheme*) är ett statligt stödprogram i Storbritannien som ger skattelättnader för investeringar som uppfyller ett antal villkor. Det finns för närvarande fem typer av skattelättnader: sänkt inkomstskatt, slopad kapitalvinst, förlustavdrag, befrielse från arvsskatt samt uppskjuten reavinstskatt för den som återinvesterar i ett annat företag som uppfyller kraven inom programmet. Partistyrelsen håller med om intentionen att minska skattebördan för investeringar i högriskföretag. EIS är dock ett komplext system – på EIS Associations webbsida (www.eisa.org.uk) rekommenderas att kontakt med professionell konsult alltid tas.

Partistyrelsen anser att flera av de metoder som används i EIS är användbara och ligger helt i linje med flera av de förslag som framförs i entreprenörskapsrapporten. Även här föreslås sänkt kapitalinkomstskatt (punkt 19), riskkapitalavdrag (punkt 21) och möjlighet att skjuta upp reavinstbeskattningen vid återinvestering i onoterade bolag (punkt 22). Arvsskatten har vi tillsammans med övriga allianspartier redan slopat – för alla typer av bolag. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion D5 yrkande 2 kan anses besvarad.**

Möjligheten till ökat självbestämmande över sina premiepensionspengar, som tas upp både av programgruppen (punkt 23) och av motionären (motion D5 yrkande 3), är något partistyrelsen håller med om. Våra premiepensionspengar kan i dag enbart investeras i en av de cirka 800 fonder som PPM har godkänt. För godkännande krävs att fonden lever upp till UCITS-direktivet (Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities). Därigenom behöver PPM inte själv granska utländska fonder som vill finnas tillgängliga för svenskt premiepensionssparande, det gör finansinspektionerna i respektive land. En UCIT-stämpel får en fond som lever upp till kraven för en svensk värdepappersfond. Det innebär till exempel att fonden investerar i värdepapper som finns noterade på en börs eller en auktoriserad marknadsplats alternativt är föremål för regelbunden handel vid någon annan reglerad marknad som är öppen för allmänheten samt godkänd av finansinspektionen. Den kan även investera i andra värdepapper, till exempel aktier i onoterade bolag, men dock till högst 10 procent av fondens värde.

Programgruppens förslag (punkt 23) skulle ge innehavaren frihet att själv investera sitt premiepensionssparande direkt i onoterade bolag. Innehavaren skulle därmed också kunna investera i specialfonder, det vill säga fonder med högre andel onoterade bolag än värdepappersfonder. Därmed skulle den ändring av PPM:s listningsregler som föreslås i motion D5 inte behöva göras. Vad avser motionerna D4 yrkande yrkande 3 och D5 yrkande 4 vill partistyrelsen betona att landsmötesbeslut väger mycket tungt och är vägledande för partiets arbete fram till nästa landsmöte. Snabbheten i genomförandet av olika reformer måste dock avgöras i förhandlingar och med hänsyn till juridiska och ekonomiska omständigheter. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion D4 yrkande 3 samt D5 yrkande 3 och 4 anses besvarade.**

I **motion D6** föreslås att företagen ska få fondera vinster för att behålla anställda under lågkonjunktur samt att partistyrelsen får i uppdrag att arbeta fram de tekniska detaljerna. Förslaget ligger till viss del i linje med programgruppens förslag om fri fondering upp till fem miljoner kronor (punkt 25). Redan i dag är det möjligt att fondera medel, dock enligt ett regelverk som inte alltid stämmer överens med mindre företags förutsättningar. Motivet för programgruppen har därför varit att stärka de mindre företagens möjligheter att växa med egna pengar. Partistyrelsen delar dock motionärens önskan om att underlätta för företag att behålla anställda under lågkonjunktur, vilket är en positiv bieffekt av programgruppens förslag om fri fondering upp till fem miljoner kronor. **Partistyrelsen föreslår därför att motion D6 anses besvarad.**

I **motion D7** föreslås möjlighet att söka små bidrag för mindre kostnader för den nya företagaren, såsom datorutrustning, kontorsmaterial och reklam.

Starta-eget-bidrag är ett aktivitetsstöd som motsvarar arbetslöshetsersättningen (dock lägst 320 kronor per dag) under högst sex månader, det vill säga en arbetsmarknadspolitisk åtgärd och inte ett allmänt startstöd. Stödet är företrädesvis till för arbetslösa, som har svårt att komma in på arbetsmarknaden men som har en affärsidé som förväntas kunna ge en varaktig sysselsättning. Med hjälp av detta stöd kan personer som uppbär arbetslöshetsersättning pröva sina vingar, utan att riskera sin ersättning. Pensionärer är i en annan situation då de får pension, oavsett om de driver företag eller inte.

Redan i dag finns det möjlighet att få små bidrag och lån i väldigt initiala skeden. Bland annat har Almi mikrolån på upp till 250 000 kronor. De finansierar dessutom både rådgivning och patentsökning för innovativa idéer. Almi är dock ett komplement till den privata marknaden, varför lån till exempelvis inköp av dator vanligtvis hänvisas till kundens vanliga bank.

Partistyrelsen har förståelse för motionärens önskan att underlätta för människor som vill starta nya företag, men vill samtidigt dels framhålla de möjligheter som redan i dag finns inom området, dels poängtera att huvudlinjen för ett bättre företagsklimat inte är fler och mer bidrag utan goda generella villkor. **Partistyrelsen föreslår därför att motion D7 avslås.**

Företagares trygghet

Programpunkt 26–31 samt motion D8–D12 och D5 yrkande 1

En företagare har i allmänhet en mera riskfylld och ansvarsfylld situation än den anställde. Risken för misstag och förlust finns, men också chansen till högre inkomster. Att vara företagare är inte likvärdigt med anställning och det leder därför tanken fel att försöka likställa villkoren på alla punkter. Det är den samlade balansen som behöver bli bättre. Programgruppen tar i ett antal punkter upp olika förslag för att uppnå detta.

Huvudproblemet vad gäller socialförsäkringarna gäller att en företagare dels helt enkelt har väldigt svårt att vara frånvarande oavsett om det är sjukdom eller föräldraledighet, dels att då företagaren är frånvarande är det ofta betydligt mer än den egna inkomsten som faller bort. Detta skiljer sig dessutom avsevärt från fall till fall. Socialförsäkringarna är i grunden ofta inte väl avpassade för en företagares försäkringsbehov. Inte desto mindre finns det en hel del som skulle kunna göras, vilket också har utretts och nu bereds i Regeringskansliet.

I programförslaget tas ett antal förslag upp. Bland annat föreslås att alla företagare ska kunna registrera sig som företagare i socialförsäkringen (punkt 26) samt att inkomstbegreppet bör baseras på tidigare inkomster (punkt 28). För nya företagare skulle det innebära tidigare inkomst av tjänst. Valmöjligheterna ska öka så att en företagare ska kunna välja upp till 360 karensdagar (punkt 27) och överlåta föräldrapenning för vård av barn även till tjänsteföretag (punkt 29). Slutligen föreslås ett förenklat aktiebolag med lägre krav på kapital (punkt 30) samt enklare skuldsanering (punkt 31).

Partistyrelsen delar programgruppens analys om att företagande handlar både om risktagande och om trygghet, både om lyckade affärsidéer och om risken att misslyckas. Vi kan inte på politisk väg eliminera risker och otrygghet, men vi ska ha en politik inom företagande och trygghetssystem som eftersträvar en bättre balans. **Partistyrelsen föreslår därför att entreprenörskaprapportens punkter 26–31 bifalls.**

Att området balans mellan risk och vinst engagerar märks inte minst på de många motioner som inkommit i ämnet. I **motion D8** föreslås att landsmötet verkar för att förbättra och utveckla småföretagarens trygghetssystem. I **motion D9** föreslås i ett antal yrkanden förbättrat trygghetssystem för företagare, att landsmötet uttalar att småföretagares villkor måste förbättras samt att partistyrelsen verkar för ett buffertsystem för nyföretagare.

Partistyrelsens delar motionärernas intentioner och till stor del även de bakomliggande tankegångarna. Partistyrelsen anser också att det är i denna riktning programgruppens arbete har gått. Hela arbetet med kapitlet ”Balans mellan risk och vinst” har cirkulerat kring dessa frågeställningar med intentionen att hitta en bra balans mellan frihet och trygghet, mellan kostnader för att ingå i socialförsäkringssystemet och den trygghet det ger. Särskilt viktigt är detta i nya växande företag, med kort historik. Det har bland annat resulterat i förslaget att den sjukpenninggrundande inkomsten ska kunna baseras på tidigare inkomst av tjänst (punkt 28). När det gäller buffertsystem så handlar det om såväl sociala skyddsnät som möjligheter för företagarna att själva bygga upp buffertar till exempel med hjälp av fondering (se punkt 25). Partistyrelsen anser att det förslag programgruppen kommit med behandlar just de frågeställningar som tas upp i motionerna. **Partistyrelsen föreslår därför att motion D8 och D9 anses besvarade.**

I **motion D5 yrkande 1** föreslås att sjukförsäkringsavgifterna sänks med 30 procent för levebrödsföretag, i syfte att premiera riskerna att driva företag. I **motion D10** föreslås ett antal förändringar för ett trygghetssystem bättre anpassat för företagare. Bland annat föreslås att fåmansföretagare ges möjlighet att välja nivå för socialförsäkring (yrkande 1), att nyföretagare får möjlighet att behålla tidigare SGI (sjukpenninggrundande inkomst) under 36 månader (yrkande 2) och att Folkpartiet verkar för en ny utredning för att utarbeta ett särskilt trygghetssystem för yngre företagare (yrkande 3).

Flera av de förslag som motionärerna föreslår finns redan angivna i utredningen *Trygghetssystemen för företagare* (SOU 2008:89). Programgruppen vill att utredningens förslag ska genomföras och pekar i rapporten ut ett antal prioriterade frågor. De i utredningen föreslagna ändringarna kommer därför, i de fall de inte finns upptagna i programgruppens förslag, ändå att hanteras som i linje med programgruppens intention.

Partistyrelsen delar uppfattningen att sjukförsäkringsavgiften för företagare inte är i balans med de summor som företagare de facto kan få ut från sjukförsäkringssystemet samt att möjligheterna att välja nivå måste öka. Detta har påpekats i utredningen och programgruppen har bland annat lyft fram möjligheten att själv bestämma vad för sjukförsäkringsavgift respektive antal karensdagar som företagaren vill ha (punkt 27). Både programgruppen och den tidigare nämnda utredningen lyfter också fram möjligheten att få en sjukpenninggrundande inkomst baserad på tidigare inkomster (punkt 28). När det gäller unga företagare så lyfter den nu liggande utredningen också fram ett antal förslag som huvudsakligen påverkar dem, som inträdet i försäkringen, föräldraförsäkringens flexibilitet eller att föräldraförsäkringen vid vård av sjukt barn ska kunna överlåtas till ett tjänsteföretag (se även punkt 29). **Partistyrelsen anser därför att motion D5 yrkande 1 och D10 anses besvarade.**

I **motion D11** föreslås regler som gör det möjligt för personer som uppbär A-kassa, sjukpenning eller socialbidrag att under en begränsad period få starta ett företag utan att riskera att förlora sin ersättning. När det gäller möjligheten att driva företag samtidigt som sjukpenning uppbärs, är partistyrelsen nöjd med det arbete som förs inom Försäkringskassan med att fokusera på arbetsförmåga. Partistyrelsen delar åsikten att viss arbetsförmåga självfallet ska kunna inbegripa företagande på samma sätt som en anställning. När det gäller a-kassa föreslår den statliga utredningen *Trygghetssystemen för företagare* att stöd inför start av näringsverksamhet ska ingå som en del i de arbetsmarknadspolitiska programmen. Slutligen när det gäller försörjningsstöd (socialbidrag) så har företagare redan i dag samma rättigheter som anställda och arbetslösa till en individuell prövning. Det innebär att en ansökan inte automatiskt kan avslås bara för att den sökande har ett företag. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion D11 anses besvarad.**

I **motion D12** föreslås att Folkpartiet arbetar för regelförändringar som möjliggör säsongsföretagande, så att ägaren under lågsäsong kan inneha en anställning med sedvanliga sociala och arbetsrättsliga förmåner. Ett argument som framförs är att regler som tvingar fram företagare att lägga ned företaget varje år är företagsfientligt.

Säsongsföretagare som innehar anställning under lågsäsong och driver sitt företag under högsäsong åtnjuter på ett ungefär samma sociala och arbetsrättsliga förmåner som personer som är anställda respektive företagare. När det gäller a-kassa är den stora skillnaden att en företagare som blir arbetslös måste lägga sitt företag vilande. Bakgrunden till denna begränsning är att arbetslöshetsersättningen inte ska vara en inkomstutfyllnad i mindre lönsamma företag. Undantaget är deltidsföretagare som kan visa att de klarar av att arbeta heltid och driva sitt företag vid sidan om. De behöver oftast inte lägga ned eller lägga sitt företag vilande bara för att de förlorat sitt jobb. Inte heller Försäkringskassan gör någon större skillnad på säsongsföretagare som är anställd under lågsäsong jämfört med andra grupper. Företagaren lämnar uppgifter om varje inkomst för sig och vid sjukdom görs en sedvanlig bedömning av den förlorade arbetsinkomsten.

Partistyrelsen har förståelse för att reglerna när det gäller a-kassa ställer till problem för en säsongsföretagare som skulle råka bli arbetslös under lågsäsong och därmed måste lägga sitt företag vilande fram till högsäsongen startar. Bakgrunden att arbetslöshetsersättningen inte ska vara en inkomstutfyllnad i mindre lönsamma företag tycker partistyrelsen är rimlig. Arbetslöshetsförsäkringen ska vara en omställningsförsäkring. Däremot ställer sig partistyrelsen, liksom programgruppen, positiv till det förslag i utredningen *Trygghetssystemen för företagare* som går ut på att företagaer som utgångspunkt ska anses arbetslös när det inte vidtas några åtgärder i företagarens näringsverksamhet. Ingen skillnad ska göras på om upphörandet är definitivt eller tillfälligt. Möjligheten till arbetslöshetsersättning under tillfälligt uppehåll i verksamheten begränsas alltså inte till ett tillfälle, utan utredningen föreslår att begränsningen i stället ligger i att regeln endast kan tillämpas om det förflutit minst fem år sedan näringsverksamheten återupptogs efter ett upphåll. Detta vore enligt partistyrelsen en välkommen förbättring jämfört med nuvarande regel. **Partistyrelsen anser därför att motion D12 anses besvarad.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programgruppens förslag punkt 1 bifalls
2. **att** programgruppens förslag punkt 2 bifalls
3. **att** programgruppens förslag punkt 3 bifalls
4. **att** programgruppens förslag punkt 4 bifalls
5. **att** programgruppens förslag punkt 5 bifalls
6. **att** motion D1 anses besvarad
7. **att** motion D2 yrkande 1 anses besvarat
8. **att** motion D2 yrkande 2 anses besvarat
9. **att** motion D2 yrkande 3 anses besvarat
10. **att** programgruppens förslag punkt 6 bifalls
11. **att** programgruppens förslag punkt 7 bifalls
12. **att** programgruppens förslag punkt 8 bifalls
13. **att** programgruppens förslag punkt 9 bifalls
14. **att** programgruppens förslag punkt 10 bifalls
15. **att** programgruppens förslag punkt 11 bifalls
16. **att** programgruppens förslag punkt 12 bifalls
17. **att** programgruppens förslag punkt 13 bifalls
18. **att** programgruppens förslag punkt 14 bifalls
19. **att** programgruppens förslag punkt 15 bifalls
20. **att** programgruppens förslag punkt 16 bifalls
21. **att** programgruppens förslag punkt 17 bifalls
22. **att** programgruppens förslag punkt 18 bifalls
23. **att** motion D3 anses besvarad
24. **att** programgruppens förslag punkt 19 bifalls
25. **att** programgruppens förslag punkt 20 bifalls
26. **att** programgruppens förslag punkt 21 bifalls
27. **att** programgruppens förslag punkt 22 bifalls
28. **att** programgruppens förslag punkt 23 bifalls
29. **att** programgruppens förslag punkt 24 bifalls
30. **att** programgruppens förslag punkt 25 bifalls
31. **att** motion D4 yrkande 2 anses besvarat
32. **att** motion D5 yrkande 2 anses besvarat
33. **att** motion D5 yrkande 3 anses besvarat
34. **att** motion D4 yrkande 3 anses besvarat
35. **att** motion D5 yrkande 4 anses besvarat
36. **att** motion D6 anses besvarad
37. **att** motion D7 avslås
38. **att** programgruppens förslag punkt 26 bifalls
39. **att** programgruppens förslag punkt 27 bifalls
40. **att** programgruppens förslag punkt 28 bifalls
41. **att** programgruppens förslag punkt 29 bifalls
42. **att** programgruppens förslag punkt 30 bifalls
43. **att** programgruppens förslag punkt 31 bifalls
44. **att** motion D8 anses besvarad
45. **att** motion D9 anses besvarad
46. **att** motion D5 yrkande 1 anses besvarad
47. **att** motion D10 anses besvarad
48. **att** motion D11 anses besvarad
49. **att** motion D12 anses besvarad

D

Ett skattesystem för tillväxt och företagsamhet

Programpunkt 32–39, skolpolitiska programmet punt 1 och motionerna D13–D25 samt D4 yrkande 1 och D29 yrkande 2

För 20 år sedan genomfördes ”århundradets skattereform”. Sedan dess har mycket hänt. Den internationella konkurrensen kommer att kräva fortsatt sänkning av de skatter som drabbar företagsamheten. Det gäller både de skatter som

direkt belastar företagen, som t.ex. arbetsgivaravgifter, och skatter på enskilda individer. Ett samlat grepp över beskattningen behöver tas för ett skattesystem som gynnar jobb och företagande i en globaliserad värld.

Detta är också utgångspunkt i entreprenörskapsrapportens punkter för ett bättre skattesystem, det vill säga att det är dags för en ny stor skattereform (punkt 32) samt att villkoren för enskilda näringsidkare förbättras (punkt 37). Viktigt ur ett konkurrensperspektiv är att kostnaderna för personalen inte skiljer sig allt för mycket länder emellan. Programgruppen föreslår därför avskaffad värnskatt och sänkt statlig inkomstskatt (punkt 33) samt sänka arbetsgivaravgifter. I ett första steg föreslås en reduktion på arbetsgivaravgiften på 10 procentenheter för de första 300 000 kronorna i lönesumma (punkt 36).

Ett annat förslag som syftar till att underlätta på personalsidan är förändra skattevillkor för personaloptioner så att nyckelpersonal kan rekryteras i företagen till rimliga kostnader (punkt 38). Tillgången till kapital är essentiellt för nya och växande företag och därför föreslås sänkt kapitalbeskattning (punkt 34). Regelförenkling och sänkta skatter i kombination skulle bli resultatet av slopade fåmansbolagsregler även kallat 3:12-regler (punkt 35). Slutligen föreslås ökad rättsäkerhet inom skatteområdet, bland annat genom att avskaffa skattetillägg, till exempel för periodiseringsfel samt att företrädaransvaret tas bort (punkt 39). Företrädaransvaret innebär i dag att företrädaren för en juridisk person blir direkt på förfallodagen personligt ansvarig för företagets alla skatter. Det ger ingen tidsfrist för att försöka rädda ett utsatt företag, en fråga som är högst aktuell under denna finanskris.

Partistyrelsen håller med programgruppen om att dessa förslag utgör de viktigaste i dagsläget. Det behövs en samlad översyn för att prioritera de långsiktigt viktigaste skattesänkningarna. Sverige behöver ett skattesystem som klarar globaliseringens utmaningar. Detta ligger också helt i linje med Globaliseringsrådets slutrapport, både förslaget om en ny samlad skattereform och inriktning och prioriteringar. **Partistyrelsen föreslår därför att programgruppens förslag 32–39 bifalls.**

Ett flertal motioner inom området skatter har kommit in, varav många handlar om arbetsgivaravgiften och momsen. Övriga motioner berör inkomstskatt, kommunal beskattningsrätt samt fåmansbolagsreglerna. Ett antal motioner innehåller flera yrkanden varav några återfinns i denna text och andra i andra stycken. Det som behandlas här är dock enbart de yrkanden som omnämns.

I både **motion D13 och motion D14** vill motionärerna införa en enhetlig momssats. I D13 yrkar motionären dessutom att landsmötet ska uttala att momsen ska preciseras till att vara 25 procent för alla varor och tjänster, samt breddas och utsatta grupper kompenseras.

Precis som båda motionärerna utrycker så finns det viktiga praktiska och teoretiska fördelar med en enhetlig momsskattesats. Folkpartiet har sedan länge haft, och har alltjämt, den principiella hållningen att momssatsen bör vara enhetlig. I praktiken är det dock i dagsläget inte rimligt att lägga vårt partis politiska kraft på att driva denna tanke. EU har numera regler för momsskattesaster och dessa är tänkta att i viss mån harmonisera beskattningen mellan länder och motverka stor och resursslukande gränshandel mellan medlemsländerna. Systemet består i huvudsak av tre olika momsnivåer och regler för i vilken momskategori som olika varor ska placeras. Det finns uppenbara fördelar med att hålla sig till få momskategorier och till viss harmonisering mellan EU-länderna. Det är därför inte rimligt att motarbeta detta system, men däremot att motarbeta fler undantag och försöka avskaffa befintliga undantag i systemet. Sverige bör också undvika att införa fler nedsättningar av momsen för att gynna särskilda varor, oavsett om det är tillåtet enligt EU-reglerna eller ej. Inom ramen för en samlad skatteöversyn bör det också kunna ingå att göra momsen mer enhetlig än i dag.

Slutsatsen blir därför att för närvarande bör partiets kraft i skattepolitiken i första hand fokusera på frågor där framkomligheten bedöms som större, utan att partistyrelsen för den sakens skull tappar motionärernas långsiktiga mål ur sikte. **Motionerna D13 och D14 bör med detta anses besvarade.**

I **motion D15** yrkar motionären att skattesystemet bör göras om så att alla inkomster belastas med samma procentuella skatteffekt, och motionären vill att ett stycke om detta ska skrivas in i entreprenörsprogrammet.

Partistyrelsen delar motionärens åsikt om att skattesystemet i dagsläget är komplext och inte är generellt utformat i så stor utsträckning som man kan önska. Därför står det också i punkt 32 i entreprenörsprogrammet att en ny stor skattereform bör genomföras för att ta ett samlat grepp och se över skattesystemet. En sådan översyn bör ske med avstamp i det arbete som genomförts inom ramen för Globaliseringsrådet och de utmaningar som där identifierats. Grundprincipen bör vara likformighet och generella skatteregler, men det kan också finnas andra principer att beakta som gör att total likformighet mellan till exempel olika inkomster inte kan, eller bör, uppnås.

Partistyrelsen anser att en framtida skattereform bör innehålla förändringar kring kapitalinkomstbeskattning och inte minst i beskattning av fåmansbolag, för att gynna risktagande och entreprenörskap såsom motionären förespråkar. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion D15 bör anses besvarad.**

I motion D16 argumenterar motionären för att avdragsrätten för ränteinkomster successivt fasas ut och beskattningen av inkomsträntor i samma takt också tas bort. Motionären motiverar de föreslagna ändringarna med att Folkpartiet genom decennierna kombinerat en omsorg om medmänniskors trygghet med stimulans av välståndsbildande krafter och att det nu behöver tas ytterligare ett steg i denna riktning, genom att skatten på räntor och motsvarande intäkter samt avdragsrätten för räntor avskaffas. Motionären inser svårigheterna med att genomföra dessa förändringar och anser att ett sådant förslag behöver införas successivt under en lång tidsperiod så att alla kan anpassa sig till de nya reglerna.

Ett avskaffande av beskattningen av räntor och motsvarande intäkter skulle göra sådana investeringar mer gynnade jämfört med till exempel sparande i aktier, fastigheter och annat realkapital, vilket skulle få negativa konsekvenser för företagens tillgång till riskvilligt kapital. Förslaget skulle även leda till introduktion av en ny skevhet i skattesystemet mellan olika slags kapitalinkomster, vilket inte är önskvärt. (I praktiken är det omöjligt att binda upp skattepolitiken för en så lång tidsperiod som fram till 2040, som motionären föreslår.)

Däremot förespråkar partistyrelsen en successiv och generell sänkning av kapitalinkomstbeskattningen så att den är internationellt konkurrenskraftig, vilket innebär sänkt skatt på ränteinkomster och minskat värde av ränteavdrag. Även de fördelningspolitiska effekterna behöver beaktas. **Motion D16 föreslås därmed avslås.**

Motionerna D17, D18, D19, D20, D21, D23 och D29 yrkande 2 yrkar på sänkningar av arbetsgivaravgifterna. **I motionerna D17, D18 och D19** yrkar motionärerna att de svenska arbetsgivaravgifterna bör sänkas till att motsvara genomsnittlig EU-nivå, som enligt motionärerna ligger på 18 procent. Sänkningen motiveras med att det skulle ge ökad sysselsättning och konkurrensförmåga. **Motion D20** argumenterar för att arbetsgivaravgiften ska sänkas så att den är 10 procent för den första anställda och därefter gradvis höjs till och med den nionde anställda för vilken arbetsgivaren får betala full arbetsgivaravgift. **I motion D21** vill motionären att arbetsgivaravgiften ska tas bort för nystartade företag under företagets första år. Motionären anser att många företag idag aldrig får möjlighet att utvecklas och expandera i den utsträckning som de borde och att finansieringsproblem och höga skatter skapar svårigheter för många företag.

Alliansen har redan genomfört flera sänkningar av arbetsgivaravgiften. Den 1 januari 2009 sänktes arbetsgivaravgiften generellt med en procentenhet, ett skattebortfall på ca 7 miljarder kronor. Ett antal riktade sänkningar av arbetsgivaravgiften har också genomförts. Arbetsgivaravgiften för unga mellan 18 och 24 år har halverats. För personer som varit borta från arbetsmarknaden en längre tid sänks arbetsgivaravgiften också under en viss period. Samtidigt har rabatten på 5 procentenheter på lönesumma upp till 852 000 kronor tagits bort.

Arbetsgivaravgiften är avsedd att vara främsta finansieringskälla till de allmänna trygghetssystemen, såsom pensioner, sjukförsäkring, föräldraförsäkring m.m. Försäkringsmässigheten i systemet är dock bristande eftersom det inte finns något fullständigt samband mellan avgift och förmån. Allra tydligast är detta vad gäller den allmänna löneavgiften samt de arbetsgivaravgifter som tas ut över inkomsttaken vid 7,5 basbelopp. Folkpartiets principiella hållning är att arbetsgivaravgifterna ska vara försäkringsavgifter, vilket också framförs i entreprenörskapsprogrammet.

Motion D19 argumenterar för att de svenska arbetsgivaravgifterna bör sänkas från dagens nivå på drygt 30 procent ner till genomsnittet på EU-nivå på 18 procent. Det är dock svårt att jämföra arbetsgivaravgifter mellan länder eftersom de ofta har olika utformning. Vad som betalas av den enskilde och av arbetsgivaren skiljer sig åt. Dessutom är det snarare intressant för samhällsekonomin och företagssektorn att se till det totala skattetrycket på arbetsinkomster, dvs. både arbetsgivaravgifter och inkomstskatter, samt vilka förmåner (fri sjukvård, skola, omsorg, etc.) som landet i fråga erbjuder skattebetalarna, än enbart på nivån på arbetsgivaravgifterna. Likaså måste grundläggande systemskillnader i form av lagstadgade och avtalade försäkringsförmåner jämföras.

OECD publicerar varje år en internationell jämförelse av arbetsgivaravgifter. Genomgången 2008 täckte 19 av 27 EU-medlemsländer. I den genomgången har 11 medlemsländer en högre arbetsgivaravgift än Sverige, medan bara 7 har en lägre. Den genomsnittliga arbetsgivaravgiften för de EU-länder som täcks av genomgången är en bra bit över 18 procent.

Förutom osäkerheten om hur den genomsnittliga arbetsgivaravgiften inom EU ska beräknas, så skulle en sänkning från 31,4 procent till 18 procent innebära ett stort skatteintäktsbortfall på 90-100 miljarder kronor. Motionärerna anser att förslaget ska genomföras successivt under en period på fem år. Motionärerna anser att samhällsnyttan av sänkningen överstiger den kostnad som uppstår. Partistyrelsen ser inte att fakta talar för detta.

Traditionellt sett har forskning visat att effekterna av en generell sänkning av arbetsgivaravgifterna efter en tid i stort sett helt och hållet övergått i ökade lönekostnader. Det gör att sänkta arbetsgivaravgifter då på lite sikt inte leder till fler jobb, utan i stället till högre lönenivåer.

Idag har arbetsmarknaden, både i Sverige och i våra konkurrentländer, delvis förändrats. Dels är den internationella konkurrensen avsevärt skarpare, en betydligt större del av ekonomin är direkt eller indirekt utsatt för internationell konkurrens och arbetslösheten är generellt högre. Dessutom har lönebildningen blivit mer decentraliserad. Det talar för att sänkta arbetsgivaravgifter inte längre leder till ett fullt så starkt tryck uppåt på lönerna.

Riktade arbetsgivaravgiftssänkningar regionalt eller för mindre delar av lönesumman fungerar något annorlunda. Så visar t ex studier av regionala nedsättningar att ungefär 25 procent av sådana sänkningar fallit ut som höjda löner, vilket indikerar att sänkningarna verkligen lett till lägre kostnader för företagen och har varit positivt för nyföretagandet. Sysselsättningseffekterna har dock varit små.

En generell sänkning av arbetsgivaravgiften skulle alltså visserligen kunna ha positiva effekter för företagen på kort sikt, medan de positiva effekterna för företagen på medelfristig och längre sikt till stor del kan väntas ätas upp av högre löneökningar och inte ge varaktiga ökningar av jobben. En skattesänkning i den storleksordning som flera motionärer önskar är dessutom orealistisk att prioritera ens på längre sikt . I det rådande ekonomiska läget, med lågkonjunktur och underskott i de offentliga finanserna, anser partistyrelsen inte att en generell sänkning av arbetsgivaravgiften är prioriterad, även om rent principiellt arbetsgivaravgifterna enbart bör vara försäkringsavgifter såsom anförs i entreprenörskapsprogrammet. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion D17, D18, D19 och D29 yrkande 2 anses besvarade.**

Förutom ovan nämnda synpunkter finns ytterligare nackdelar med att komplicera skattesystemet genom att införa ännu fler nivåer på arbetsgivaravgiften såsom föreslås i **D20**, eller för viss tid som föreslås i **D21**. Det bidrar till resursslukande ansträngningar för att gå runt reglerna och till gränsdragningsproblem. Likaså sker konkurrenssnedvridningar mellan företag av olika storlek och riskerar leda till mindre optimala företagsorganisationer av skatteskäl. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion D20 ska anses besvarad.**

I entreprenörskapsprogrammet föreslås att arbetsgivaravgiften sänks med 10 procentenheter på en lönesumma upp till 300 000 kronor. Det innebär ett skattebortfall på ca 7 miljarder kronor netto. Denna förändring av arbetsgivaravgiften (punkt 36) tar främst sin utgångspunkt i det faktum att tröskelkostnaden för att börja anställa överhuvudtaget är mycket hög, varav statliga regleringar utgör en stor del av denna kostnad i företaget vilket motiverar en rejäl rabatt på avgiften för den första lönesumman. Detta är också en mer realistisk storlek på skattesänkning än de som finns föreslagna i flera av motionerna, särskilt i ljuset av att de även finns andra skattesänkningar som är prioriterade för att stärka företagsklimatet. Även egenavgifterna, den arbetsgivaravgift som betalas på inkomsten i enskild firma, bör sänkas.

Partistyrelsen instämmer med motion **D21** att det finns behov av att skapa bättre tillgång på riskkapital för entreprenöriella företag och att skattebördan på alla skattesubjekt i

Sverige – inklusive företag – gradvis kan behöva sänkas för att Sverige bland annat ska behålla sin konkurrenskraft på skatteområdet. Den föreslagna sänkningen av arbetsgivaravgiften är dock inte den mest effektiva skatteåtgärden för att förbättra företagsklimatet, utan riskerar leda till ineffektiva organisationer och omregistrering av verksamhet. Partistyrelsen avvisar därför förslaget. I stället föreslås andra skattesänkningar som gynnar tillgång till riskkapital och entreprenörskap. Det bör tas ett helhetsgrepp på skattefrågorna för företag och det kan göras i en skattereform, såsom föreslås i entreprenörskapsprogrammets punkt 32. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion D21 ska anses besvarad.**

I **motion D22** föreslås en lag om obligatoriska lönebesked till anställda där inbetalda arbetsgivaravgifter framgår. Motivet som anges är löntagares omedvetenhet kring den totala lönekostnaden som arbetsgivarna ha.

Partistyrelsen kan förstå viljan att belysa de totala skattekostnaderna, men vill samtidigt inte lägga mer regelbörda på företagen, i form av ny lagstiftning. Det står i dag varje arbetsgivare fritt att på lönebeskedet ange hur mycket arbetsgivaravgift som betalats, och många administrationsprogram innehåller denna funktion. I detta sammanhang kan noteras att Folkpartiets riksorganisation redan i dag redovisar det totala skatteuttaget och att vi även driver denna fråga i flera kommuner. Andra arbetsgivare kan uppmuntras att göra detsamma, men tvång och lag ska inte användas. **Partistyrelsen föreslår därför att motion D22 avslås.**

I **motion D23** föreslås att Folkpartiet liberalerna ska verka för att uppdragsgivaren till god man blir befriad från skyldighet att betala arbetsgivaravgift alternativt får en reducering av densamma.

Partistyrelsen delar motionärens uppfattning om att det är bra att den som är svag eller utsatt har möjlighet att få en god man för att stärka individens ställning i samhället. Uppdraget som god man har tidigare ofta varit ett förtroendeuppdrag, men i dagsläget finns det flera goda män som har det mer eller mindre som yrke.

Partistyrelsen anser att det system som vi har med arbetsgivaravgifter ska gälla generellt. Uppdraget som god man är behjärtansvärt men det innebär inte att det därmed skulle vara ett skäl för att göra ett undantag i systemet med arbetsgivaravgifter för att på så sätt hålla nere kostnaderna för den som behöver en god man. Andra former för stöd får i så fall utformas. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion D23 avslås.**

Det har även kommit in en mängd motioner som berör andra skatter än arbetsgivaravgiften och momsen. I **motion D24** vill motionären att ett tillägg görs i entreprenörskapsprogrammet om att kommunernas beskattningsrätt bör tas bort. Som argument anförs att rapporten redan förespråkar sänkt inkomstskatt och att slopad kommunalskatt skulle göras det mer lönsamt att arbeta.

Givetvis vore det angeläget att kraftigt sänka inkomstskatterna men att slopa kommunalskatten är inte ett tänkbart alternativ, då huvuddelen av kommunerna och landstingens verksamhet finansieras den vägen. Prognosen för kommunernas skatteintäkter angavs i 2009 års ekonomiska vårproposition till 510 miljarder kronor. Statsbidragen beräknades till 117 miljarder kronor. Att i stället överföra beskattningsrätten helt till staten, och finansiera den kommunala verksamheten med statsbidrag anser inte partistyrelsen är aktuellt. **Partistyrelsen anser därför att motion D24 bör avslås**.

I **motion D4 yrkande 1** föreslås att fåmansbolagsreglerna, de så kallade 3:12-reglerna slopas. Detta är också något som föreslås i entreprenörskapsrapporten (punkt 35). **Partistyrelsen anser därmed att motion D4 yrkande 1 bör anses besvarad.**

I **motion D25** föreslås en förändring i den skolpolitiska rapporten ”Dags att sikta ännu högre”. Eftersom frågan rör skatter ligger den under denna rubrik och inte under utbildningsfrågor. Motionärens föreslår en ändring i det skolpolitiska programmet. I dag lyder punkt nummer ett: ”Utbildning ska löna sig. Straffskatten på utbildning – värnskatten – måste därför avskaffas. Möjligheten till livslångt lärande bör dessutom stärkas med individuella kompetenskonton, där människor skattemässigt fördelaktigt ska kunna spara för att finansiera senare studier.” Motionären föreslår att mening nummer två i stället ändras till ”Straffskatten på utbildning – den statliga inkomstskatten – måste därför kraftigt sänkas för att på sikt avskaffas.” Argumentet är att ett avskaffande av värnskatten främst gynnar höginkomsttagare och att fokus i stället borde vara på statsskatten, för att gynna bredare grupper.

Med statlig inkomstskatt menas den skatt på 20 procent som betalas för den del av den taxerade inkomsten som överstiger 367 800 kronor, och med värnskatt avses den extra inkomstskatt på 5 procent för inkomster över 526 200 kronor (år 2009). Detta sammantaget med kommunalskatten ger en marginalskatt på drygt 55 procent. Partistyrelsen håller med motionären om att hela den statliga inkomstskatten, inte bara värnskatten, utgör en skatt på utbildning. Principen om ”hälften kvar” – att den enskilde efter skatt alltid ska behålla minst hälften av en inkomstökning – är en grundbult i Folkpartiets skattepolitik och var också ett bärande element i den stora skattereformen 1990.

Men ett rent slopande av den tycker partistyrelsen vore att gå för långt även om partistyrelsen vill se en ”plattare” inkomstskatt än i dag (se avsnittet om skattereform). Partistyrelsen föreslår därför en alternativ formulering: ”Den statliga inkomstskatten bör därför sänkas och värnskatten – straffskatt på utbildning – tas bort.” **Partistyrelsen föreslår därför att motion D25 avslås och att partistyrelsens nya formulering ersätter mening 2 i punkt 1 i den skolpolitiska rapporten.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programgruppens förslag punkt 32 bifalls
2. **att** programgruppens förslag punkt 33 bifalls
3. **att** programgruppens förslag punkt 34 bifalls
4. **att** programgruppens förslag punkt 35 bifalls
5. **att** programgruppens förslag punkt 36 bifalls
6. **att** programgruppens förslag punkt 37 bifalls
7. **att** programgruppens förslag punkt 38 bifalls
8. **att** programgruppens förslag punkt 39 bifalls
9. **att** motion D13 anses besvarad
10. **att** motion D14 anses besvarad
11. **att** motion D15 anses besvarad
12. **att** motion D16 avslås
13. **att** motion D17 anses besvarad

14. **att** motion D18 anses besvarad
15. **att** motion D19 anses besvarad
16. **att** motion D29 yrkande 2 anses besvarad
17. **att** motion D20 anses besvarad
18. **att** motion D21 anses besvarad
19. **att** motion D22 avslås
20. **att** motion D23 avslås
21. **att** motion D24 avslås
22. **att** motion D4 yrkande 1 anses besvarad
23. **att** motion D25 avslås
24. **att** punkt 1 i den skolpolitiska rapporten ”Dags att sikta ännu högre” ges lydelsen:
    ”1. Utbildning ska löna sig. Den statliga inkomstskatten bör därför sänkas och värnskatten – straffskatt på utbildning – tas bort. Möjligheten till livslångt lärande bör dessutom stärkas med individuella kompetenskonton, där människor skattemässigt fördelaktigt ska kunna spara för att finansiera senare studier.”

Konkurrens, regelförenklingar, utbildning för entreprenörskap m.m.

Tillväxt och internationalisering

Programpunkt 40–43 samt motion D26 och D2 yrkande 4–5

Partistyrelsen anser att den globala ekonomiska krisen som vi nu upplever tydligt visar på hur beroende Sverige är av omvärlden. Samtidigt är exportindustrin oerhört viktig för tillväxt och välstånd i Sverige. Sverige, som en utpräglad kunskapsnation, har goda förutsättningar att dra nytta av de möjligheter som internationaliseringen medför. Globaliseringsrådets slutrapport *Bortom krisen. Om ett framgångsrikt Sverige i den nya globala ekonomin* belyser också bland annat dessa frågor på ett intressant sätt.

Programgruppens rapport kopplar ihop just företagande och entreprenörskap med tillväxt och internationalisering. Exempelvis är företag som verkar på den internationella marknaden ofta mer produktiva, samtidigt som de får tillgång till en större marknad och kan växa.

I (punkt 40) står följaktligen att internationellt företagande ska uppmuntras och att Sverige ska strida för frihandeln i internationella organisationer. Partistyrelsen noterar att den ekonomiska krisen har medfört nya utmaningar. Det finns tydligare tecken på protektionism runt om i världen. Därför är det i nuläget synnerligen viktigt med en svensk frihandelsinriktad hållning, enligt partistyrelsen. Regeringen har också vidtagit en rad åtgärder för att motverka krisens negativa effekter. Ett exempel är att tillskottet på 3 miljarder kronor till Svensk Exportkredit inneburit att utlåningskapaciteten ökat vilket är betydelsefullt för exportföretagen.

Partistyrelsen menar att verksamheten för att stödja just de mindre och medelstora exportföretagen behöver stärkas. Det rör sig om information, rådgivning och annan verksamhet utomlands. Det utvecklas också i rapporten som föreslår en rad angelägna insatser nämligen att förstärka Exportrådets och Svensk Exportkredits m.fl. möjligheter till stöd för att öka de mindre företagens internationalisering (punkt 41), att fortsatta insatser för att få företag att etablera sig i Sverige ska genomföras (punkt 42), och att en förenkling, breddning och förlängning av exportskatten ska införas, för att underlätta rekrytering av spetskompetens (punkt 43). **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkterna 40–43 bifalls.**

I **motion D26** menar motionären att rapportens förslag bör bedömas ur företagarnas perspektiv. Motionären menar att viktiga aspekter i sammanhanget är vilka aktörer som på ett trovärdigt och effektivt sätt kan stödja företagen, själva utformningen av stödet, och slutligen vad som krävs för ökad internationalisering där erfarenhetsuppbyggnad tas upp som en hörnsten.

Motionären tar upp två förslag till landsmötesbeslut: Det första förslaget (yrkande 1) är att texten i femte stycket under *Tillväxt och internationalisering*, andra meningen kompletteras till att lyda: “För de mindre och medelstora företagen behövs, förutom en infrastruktur av information och rådgivning om export och annan verksamhet utomlands, en medveten uppbyggnad av exportkompetens i det enskilda företaget genom insatser av olika kompetenta aktörer såsom enskilda rådgivare, konsulter och näringslivets egna organisationer. Denna kompetensuppbyggnad behöver stödjas. Stödet bör ges så nära företagen som möjligt, helst direkt till dem i form av konsultcheckar med ett minimum av byråkrati och utan att någon enskild stödjande organisation särskilt gynnas.” Meningen “Denna verksamhet behöver stärkas, bland annat inom ramen för Exportrådet” utgår.

Det andra förslaget (yrkande 2) är att punkt 41 ska lyda: Stärk de mindre och medelstora företagens möjligheter till internationalisering genom att kanalisera visst stöd till företagen, så att de kan välja att anlita kompentent stöd genom konsulter, enskilda rådgivare, näringslivets organisationer såsom Handelskammare, Företagarna, m.fl. samt Exportrådet. Stärk även Svensk Exportkredits och Swedfunds möjligheter att finansiera aktiviteter i inom internationalisering, export och utlandsetablering.

Partistyrelsen delar motionärens uppfattning att kompetensuppbyggnad i de mindre och medelstora exportföretagen är viktigt och behöver stödjas. Här kan rådgivning och information från olika aktörer spela en roll. Partistyrelsen håller också med om att det är viktigt att utforma stödet på ett bra sätt, likaså att det bra om företagen kan välja mellan flera kompetenta aktörer på området. Programgruppen har också som en programpunkt (41) att stärka möjligheterna att ge stöd för Exportrådet, Svensk Exportkredit med flera. Dessutom pågår för närvarande en översyn inom Regeringskansliet om statliga rådgivningsinsatser till företag som tangerar flera av de frågor motionären är inne på. **Partistyrelsen föreslår därför att motion D26 anses besvarad.**

I **motion D2 yrkande 4–5** yrkas att landsmötet antar några punkter som tillägg till programgruppens text om internationalisering och tillväxt (övriga yrkanden behandlas under stycket ”Behovet av entreprenörer och företagare”). I yrkande 4 föreslås att särskilt exportindustrins krav och utvecklingsmöjligheter vid övergripande politiska beslut vars konsekvenser påverkar Sverige under många år framåt ska beaktas. Partistyrelsens uppfattning är att det som motionären tar upp i yrkande 4 är betydelsefulla utgångspunkter och därför redan i nuläget finns med när politiken utformas,

men att de också måste vägas mot andra intressen. I yrkande 5 vill motionären införa en ny punkt 40 som följer. Exporten av varor och tjänster har en avgörande betydelse för välståndet i vissa länder. Sverige är ett av dessa. Vi ska därför uppmuntra internationellt företagande och strida för frihandel i internationella organisationer.

Partistyrelsen håller helt med motionären om att exporten av varor och tjänster är centralt för vårt välstånd. Detta är emellertid något som redan finns som utgångspunkter både i föreliggande rapport och Folkpartiets politik sedan tidigare. Däremot är förslagspunkterna utformade som operativa förslag, inte utgångspunkter för politiken. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion D2 yrkande 4 och 5 anses besvarade.**

Konkurrens

Programpunkt 44–50 samt motion D27–D28

Konkurrens kan enligt partistyrelsens mening innebära lägre priser, men också bidra till mer innovation och utveckling. Detta där den viktiga dynamiska effekten av ökad konkurrens och mångfald. Genom att svenska företag utsätts för konkurrens och tvingas till effektivisering och utveckling ökar även företagens förutsättningar att hävda sig på en global marknad. Ett område som partistyrelsen särskilt vill sätta ljuset på är de offentligt finansierade välfärdstjänsterna. Även om det skett öppningar på senare år är konkurrensen fortfarande svag. Partistyrelsen vill understryka att ökad konkurrens inom välfärdssektorn inte har som primärt syfte att pressa priserna, utan att öka mångfalden, kvalitén och valfriheten. Ökad konkurrens kan här uppnås genom offentliga upphandlingar av tjänster, men det ger inte den enskilda individen mer valfrihet. Partistyrelsen vill peka på att ett annat bra sätt att öka konkurrensen är att införa valfrihetssystem. Exempel är de nya lagarna om valfrihetssystem (LOV) och vårdval i primärvården. Enligt punkt 44 i rapporten vill programgruppen ha ökad konkurrens genom fler producenter av offentligt finansierade tjänster**. Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkt 44 bifalls.**

I **motion D27** vill motionären att Folkpartiet ska verka för att införa lagstadgad lokal utmaningsrätt i Sverige. Utmaningsrätt innebär att företag och kommunalt anställda ges möjlighet att lämna in en ansökan om att ta över en kommunal verksamhet. Nämnden är då skyldig att pröva utmaningen och om den godkänns så ska verksamheten upphandlas och läggas ut på entreprenad.

Partistyrelsen delar helt motionärens syn att i synnerhet små företag kan stimuleras genom att offentlig verksamhet läggs ut på entreprenad, och att det är ett stort problem att just kommuner och landsting konkurrerar ut företag.

Partistyrelsen vet att utmaningsrätt är en kontroversiell och svår fråga. Partistyrelsen delar motionärens ambition att öka konkurrensen i offentlig sektor. I det här fallet ska det vägas mot att det är en ganska långtgående åtgärd att lagstifta om att kommuner måste införa utmaningsrätt.

Just frågan om lagstadgad utmaningsrätt diskuterades livligt på landsmötet 2005. I det tillväxtprogram som landsmötet antog finns en punkt som lyder ”Kommuner och landsting bör införa en utmaningsrätt”. Sålunda har Folkpartiet redan som en utgångspunkt att utmaningsrätt är ett viktigt verktyg för att öka konkurrensen. Partistyrelsen ser också positivt på att kommuner inför utmaningsrätt. Enligt Svenskt Näringsliv har i dagsläget 22 kommuner infört utmaningsrätt och flera andra kommuner diskuterar att införa utmaningsrätt. Partistyrelsen instämmer därmed med motionären att utmaningsrätt kan vara ett viktigt led i att öka konkurrensen i offentliga sektorn. Partistyrelsen gör emellertid bedömningen att utmaningsrätten tycks vara på frammarsch och att vi inte bör lagstifta om att göra det obligatoriskt med utmaningsrätt,därför att partistyrelsen värderar det kommunala självstyret.. **Partistyrelsen föreslår att landsmötet uttalar: ”För att öka konkurrensen inom offentligt finansierade tjänster bör lokal utmaningsrätt införas på kommunal nivå.” Med detta föreslås att motion D27 anses besvarad.**

I **motion D28** vill motionären att Folkpartiet i partiprogram ska verka för en skärpning av konkurrenslagstiftningen med tydliga gränser för vilka typer av verksamheter som kan bedrivas av bolag där statliga anslag ingår som finansiering. Partistyrelsen delar helt och hållet motionärens uppfattning att konkurrens ska ske på lika villkor och att offentliga aktörer inte ska snedvrida konkurrensen på marknaden. Detta framför också programgruppen i **punkt 45** som lyder: Stoppa statliga och kommunala myndigheters näringsverksamhet som snedvrider konkurrensen. Inför lag om konfliktlösning mellan privat och offentlig säljverksamhet.

Enligt partistyrelsens mening är det viktigt med verktyg för att komma åt sådan konkurrenssnedvridning. Folkpartiet har också tillsammans med övriga allianspartier verkat för att införa lagstiftning som motverkar konkurrenssnedvridning. Regeringen planerar följaktligen att lagstifta om konfliktlösning vid offentlig säljverksamhet. Lagändringen innebär att det ska bli möjligt att pröva och ingripa mot konkurrenssnedvridningar som kan uppstå när kommun, stat eller landsting säljer varor och tjänster på marknaden. På den statliga sidan kan regeln exempelvis tillämpas om statliga myndigheter snedvrider konkurrensen på marknaden. Enligt planeringen ska lagändringen träda i kraft den 1 januari 2010. I motion D28 lyfter motionären fram ett exempel där en stiftelse som får statliga anslag har konkurrerat med privata aktörer. Här är det snarare bidraget som sådant i så fall som bör angripas. Det bör lösas genom att statliga bidrag endast utgår för verksamhet som man specifikt ser samhälleliga skäl till att subventionera. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkt 45 bifalls samt att motion D28 anses besvarad.**

På många marknader i Sverige är konkurrensen god. Ett stort antal reformer har genomförts i Sverige och andra länder i Europa under de senaste 10–20 åren som medfört att olika marknader har öppnats för konkurrens. En ökad internationalisering av den svenska ekonomin har också bidragit till att den svenska prisnivån pressats nedåt. Detta är enligt partistyrelsen positivt. Det finns dock områden där konkurrensen är bristande. Enligt Konkurrensverkets bedömning är marknadskoncentrationen alltjämt hög i Sverige. Flera näringsgrenar kännetecknas dessutom av inträdeshinder i form av höga kostnader för etablering. Det finns också problem med konkurrenssnedvridningar på marknader där offentliga och privata aktörer möts. Sedan programgruppen kommit med entreprenörskapsrapporten har Konkurrensverket publicerat sin rapport ”Åtgärder för bättre konkurrens” som på regeringens uppdrag listar en rad olika förslag på hur konkurrensen kan förbättras i Sverige. Några branscher som särskilt

belyses där är energimarknaderna, byggområdet, livsmedel, elektronisk kommunikation, järnvägsområdet, taximarknaden och postområdet. Exempelvis föreslår Konkurrensverket att samägandet inom elproduktionen ska brytas upp och integrationen av de nordiska energimarknaderna ska fullföljas.

I entreprenörskapsrapporten föreslås ett antal punkter för ett bättre institutionella ramverk och reglering av marknaden. När det gäller institutionella ramverk föreslås bland annat korta handläggningstiderna i plan- och byggprocessen (punkt 46), mindre upphandlingar för att underlätta för små företag att delta och stärkt upphandlingskompetens i kommuner, landsting och staten (punkt 48). Dessutom föreslås övervakning av den bristande konkurrensen i byggsektorn (punkt 47), uppdelat samägandet inom elproduktionen så att konkurrensförhållandena stärks(punkt 49) samt förutsättningar för mer konkurrens och en gemensam nordisk marknad för eltjänster till kund (punkt 50). **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkterna 46–50 bifalls.**

Mindre krångel

Programpunkt 51 samt motion D29 yrkande 1 och 3

Ett stort hinder för företagande är alla regler som företagaren måste följa. Partistyrelsen anser att Alliansens åtagande att minska företagens administrativa kostnader till följd av statliga regler med 25 procent till 2010 måste fullföljas. Alla inblandade aktörer måste arbeta hårt för att uppnå målet. Det är också viktigt att kommuner har inriktningen att regelbördan på företagen ska minskas. Programgruppen vill att arbetet med att minska företagens administrativa kostnad intensifieras (punkt 51). Partistyrelsen vill också framhålla att det är ett långsiktigt som måste fortsätta i högt tempo även efter 2010, och därmed vara en prioriterad näringspolitisk fråga även nästa mandatperiod. **Partistyrelsen vill att det sist i programgruppens punkt 51 tillfogas följande mening i enlighet med partistyrelsens förslag: ”Fortsätt arbetet även efter 2010” Partistyrelsen bifaller övriga delar i punkt 51.**

I **motion D29** vill motionären att (yrkande 1) Folkpartiet ska arbeta för att förenkla reglerna för hushållsnära tjänster och att (yrkande 3) Folkpartiet ska bli det parti som förenklar regler och öppnar möjligheter för småföretag och entreprenörskap. Yrkande 2 behandlas under stycket ”Skatter”. Partistyrelsen delar motionärens uppfattning att Folkpartiet ska arbeta för att förenkla regler, och att reglerna för hushållsnära tjänster kan vara ett sådant exempel. I programgruppens rapport, och Folkpartiets politik sedan tidigare, finns också regelförenkling med som ett viktigt inslag i näringslivspolitiken. **Partistyrelsen föreslår att motion D29 yrkande 1 och yrkande 3 därmed anses besvarade.**

Entreprenörskap i skolan

Programpunkt 52–56 och motion D30

Om fler ska bli företagare i Sverige behöver positiva attityder, förhållningssätt och kunskap kring företagande och entreprenörskap grundläggas redan i skolan. Entreprenörskap i skolan är dock inte enbart det samma som att lära sig starta företag, utan handlar snarare om ett entreprenöriellt förhållningssätt som kan grundläggas långt innan barnen är tillräckligt gamla för att förstå begrepp som rör företagsvärlden. Det finns ett värde i ett entreprenöriellt förhållningssätt även för elever som går vidare till anställningar. Många av de egenskaper som kännetecknar en entreprenör, som nyfikenhet, kreativitet, förmågan att se möjligheter och lösa problem behöver därför stimuleras och utvecklas genom hela skolgången. Skolan är en viktig arena för att Sverige ska bli mer entreprenöriellt.

I entreprenörskapsrapporten föreslås ett antal punkter för att stärka det entreprenöriella tänkandet i skolan. Flera av förslagen återkommer i den skolpolitiska programgruppens rapport ”Dags att sikta ännu högre”. Ett antal är redan en del i den folkpartistiska politiken och ingår därmed i regeringens strategi för entreprenörskap inom utbildningsområdet som utbildningsminister Jan Björklund presenterade i våras. Alla punkter tas dock med för att ge en rättvisande bild av vad Folkpartiet vill göra i skolan för att stimulera entreprenörskap och framtida företagande.

Ett av de övergripande förslagen inom området är att utbildningens mål i skolans styrdokument ska ändras från anställningsbarhet, till försörjning genom anställning eller företagande (punkt 52). Övriga punkter handlar om kompetensutveckling av lärare inom området entreprenörskap och entreprenöriellt lärande (punkt 53), ökad samverkan mellan skola och näringsliv (punkt 54), finansiellt stöd till organisationer som på ett framgångsrikt sätt arbetar med entreprenörskap i skolan, t.ex. Ung Företagsamhet, Snilleblixtarna med flera (punkt 55) och slutligen att alla gymnasieprogram ska ge utrymme för att inom ramen för ordinarie kurser använda undervisningsmetoden att prova på att starta och driva företag (punkt 56).

Några av de orsaker till lågt företagande som brukar anges är bristande självförtroende och för lite kunskap och praktisk erfarenhet om hur man startar och driver eget företag. Att redan i skolan få formell kunskap och färdighet om företagande underlättar sannolikt för många att våga ta steget. **Partistyrelsen föreslår därför att programgruppens förslag 52–56 bifalls.**

I **motion D30** föreslås att Folkpartiet ska verka för att fostra, främja och utveckla elevernas initiativförmåga, kreativitet och färdigheter att förverkliga sina idéer i syfte att bygga en egen verksamhet. Partistyrelsen delar motionärens uppfattning och i entreprenörskapsrapporten föreslås också i ett antal punkter åtgärder för att uppnå detta. Genom att formuleringen för skolans mål ändras från anställbarhet till förmåga att försörja sig genom anställning eller företagande så har man kommit en bit på väg. Förslagen om ökat stöd till Snilleblixtarna med flera, kompetensutveckling av lärarna och ökad samverkan säkerställer att förändringar faktiskt sker i den konkreta verksamheten. **Partistyrelsen föreslår att motion D30 anses besvarad.**

Övriga företagsfrågor

Motion D31–D34

Bland övriga frågor återfinns förslag rörande ersättning vid politiska uppdrag (**D31**), slopande av den nya kassaregisterlagen (**D32**), utfasning av systemet med röststarka aktier (**D33**) samt att revisorns roll som rådgivare och revisor utreds (**D34**).

I **motion D31** föreslås att Folkpartiet ser över systemet för ersättning för förlorad arbetsinkomst för politiskt engagerade företagare. Argumentet som anförs är att det system som finns i dag är anpassat för storföretagare.

Partistyrelsen delar motionärens önskan om att ersättningar vid politiska uppdrag ska vara korrekta och överensstämmande med den förlorade arbetsinkomsten. Hur detta beräknas för företagare i dag bestäms lokalt och varierar därför mellan olika kommuner och landsting. Det finns dock såväl lagstiftning som rekommendationer från SKL – Sveriges kommuner och landsting inom området. Kommunallagen kräver att kommunfullmäktige antar bestämmelser om ersättning för förlorad arbetsinkomst samt för förlorade pensions- och semesterförmåner. Fullmäktige kan vid sidan av dessa obligatoriska bestämmelser anta regler om arvoden och andra ekonomiska förmåner.

Svårigheter uppstår, precis som motionären beskriver, när förlorad arbetsinkomst ska beräknas för företagare och andra fria yrkesutövare. Lagstiftaren utgår dock ifrån att schabloner måste accepteras i relativt stor utsträckning för att det system en kommun slutligen väljer inte ska bli alltför administrativt betungande. Inget speciellt system förordas utan valet överlämnas åt fullmäktige. SKL – Sveriges kommuner och landsting föreslår en lösning som bygger på den sjukpenninggrundande inkomsten. Fördelen är att systemet är enkelt och besparar kommunerna en kontrollapparat eftersom man kan nyttja försäkringskassans uppgifter.

Partistyrelsen har svårt att se hur det av SKL rekommenderade systemet – trots sin kantighet – skulle kunna ändras för att bättre stämma överens med förlorade arbetsintäkter, utan stora administrativa kostnader. **Partistyrelsen föreslår därför att motion D31 avslås.**

I motion **D32** föreslås att Folkpartiet ska verka för att riva upp den nya kassaregisterlagen. Argumentet som anförs är att certifierade kassapparater är dyra och att lagen sprider frustration och uppgivenhet bland redan hårt pressade småföretagare.

Syftet med lagen är att få bukt med manipulerbara kassaapparater och fusk inom kontantbranschen. Därmed kan det bli lättare för seriösa företag inom kontanthandeln att konkurrera på lika villkor. Även organisationer som Företagarna och Fria Företagare anser att lagen är i grunden bra. Däremot kan vi hålla med om att den avsatta tiden för genomförande var för kort, med tanke på de krav på certifierade kassapparater som Skatteverket satt upp. Partistyrelsen anser därför att Folkpartiet bör verka för att genomförandet av denna lag senareläggs. Redan har det tidigare beslutade kontrollsystemet förenklats. Partistyrelsen har full förståelse för att kostnaden för certifierade kassapparater innebär en övergångskostnad, särskilt för företag som ligger precis på gränsen om fyra basbelopp (år 2009: 171 200 kronor) i omsättning. I förlängningen tror vi dock att många företagare, särskilt i branscher där det förekommer fusk, kommer att dra nytta av den nya lagen. **Partistyrelsen föreslår därför att motion D32 anses besvarad.**

I motion **D33** föreslås att Sverige fasar ut systemet med röststarka och röstsvaga aktier. Argumentet är att det nuvarande systemet är odemokratiskt. Regeln innebär att en eller få aktieägare med mycket små kapitalinsatser kan dominera ett företags verksamhet. Den graderade rösträtten upplevs dessutom av många små aktieägare som orättvis och har kritiserats av aktieägarorganisationer.

Partistyrelsen vill samtidigt framhålla att det finns ett antal skäl till att graderad rösträtt har använts. Ett problem för ett mindre företag som vill växa är att de kapitaltillskott som kan krävas för expansion leder till att mer av ägarmakten flyttas över till andra än den ursprunglige företagsledaren/startaren. Sannolikt skulle en hel del företagsexpansioner inte skett om inte kontrollen kunnat behållas genom graderad rösträtt. Vidare har de som satsat kapital genom att köpa aktier med lägre rösträtt vetat att deras kapitalinsats inte lett till samma inflytande som aktier med högre rösträtt. Ingen har tvingats köpa aktier med lägre rösträtt.

Frågan har diskuterats i EU under lång tid, bland annat för att underlätta gränsöverskridande uppköp av företag i unionen. Kommissionen föreslog där att ett one share-one vote system skulle införas i unionen, men det förslaget förkastades av bland annat Tyskland och Sverige. Graderad rösträtt är ganska vanligt även i andra länder. Frankrike och Nederländerna använder det i stor utsträckning, det existerar i stort sett i hela Europa och är numera även tillåtet på New York-börsen. Med hänvisning till denna process, samt att ingen tvingas köpa aktier med låg rösträtt anser partistyrelsen att det inte finns någon anledning att föreslå någon lagreglering. Partistyrelsen ser dock gärna att utvecklingen leder fram emot skarpare regler på detta område för företag som är noterade, exempelvis genom förändring av börsreglerna. **Partistyrelsen föreslår därför att motion D33 avslås.**

I motion **D34** tas ett antal punkter upp som rör revisorns roll. Bland annat föreslås att revisorns roll ska utredas, med avseende på balansen mellan oväld och objektivitet i revisionen å ena sida och ekonomisk rådgivning och företagslojalitet å andra sidan (yrkande 1). Vidare föreslås att i denna utredning ska revisorns roll och position jämföras med andra jämförbara länder (yrkande 2) samt att kraven på revisorsfunktioner ska samordnas inom EU (yrkande 3). Ett argument är att kombinationen av lojalitet mot uppdragsgivaren och den egna konkurrenssituationen kan tvinga ut revisorn på ett sluttande plan från revision mot ekonomisk rådgivning i största allmänhet. I samband med finanskrisen har det talats mycket om förbättrade kontroller och nya regelverk. Revisorns roll tycks i det sammanhanget helt ha glömts bort.

Partistyrelsen anser att motionären framför viktiga och värdefulla förslag. Regeringen har dock nyligen presenterat en utredning som handlar om just skärpta krav på revisionen av svenska företag, *Revisionsutskott m.m. Genomförande av 2006 års revisorsdirektiv* (SOU 2007:56). Eftersom utredningens förslag föranleds av ett revisorsdirektiv från EU så handlar det också om en harmonisering inom EU. I den efterföljande propositionen (Prop. 2008/09:135) föreslås bland annat nya eller ändrade bestämmelser kring tillsynen över revisorer, revisorers oberoende, registrering och godkännande av revisorer från andra stater. Enligt direktivet ska en revisor eller ett revisionsföretag inte utföra revision av ett företag av allmänt intresse om det innebär självgranskning, det vill säga att revisorn redan i något annat sammanhang har tagit ställning till det förhållande som ska granskas, t.ex. i anslutning

till rådgivning. De nya bestämmelserna träder i kraft den 1 juli 2009. Tilläggas bör också att revisionsplikten för små och medelstora företag föreslås slopas, vilket också torde underlätta balansen mellan revision och rådgivning.. Dessa förändringar är alltså helt i linje med motionärens förslag. **Partistyrelsen föreslår därför att motion D34 anses besvarad.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programgruppens förslag punkt 40 bifalls
2. **att** programgruppens förslag punkt 41 bifalls
3. **att** programgruppens förslag punkt 42 bifalls
4. **att** programgruppens förslag punkt 43 bifalls
5. **att** motion D26 anses besvarad
6. **att** motion D2 yrkande 4 anses besvarat
7. **att** motion D2 yrkande 5 anses besvarat
8. **att** programgruppens förslag punkt 44 bifalls
9. **att** landsmötet uttalar:
   ”För att öka konkurrensen inom offentligt finansierade tjänster bör lokal utmaningsrätt införas på kommunal nivå.”
10. **att** motion D27 därmed anses besvarad
11. **att** programgruppens förslag punkt 45 bifalls
12. **att** motion D28 anses besvarad
13. **att** programgruppens förslag punkt 46 bifalls
14. **att** programgruppens förslag punkt 47 bifalls
15. **att** programgruppens förslag punkt 48 bifalls
16. **att** programgruppens förslag punkt 49 bifalls
17. **att** programgruppens förslag punkt 50 bifalls
18. **att** punkt 51 i programförslaget ges lydelsen:
    ”Intensifiera arbetet med att minska företagens administrativa börda med 25 procent. Fortsätt arbetet även efter 2010.”
19. **att** motion D29 yrkande 1 anses besvarat
20. **att** motion D29 yrkande 3 anses besvarat
21. **att** programgruppens förslag punkt 52 bifalls
22. **att** programgruppens förslag punkt 53 bifalls
23. **att** programgruppens förslag punkt 54 bifalls
24. **att** programgruppens förslag punkt 55 bifalls
25. **att** programgruppens förslag punkt 56 bifalls
26. **att** motion D30 anses besvarad
27. **att** motion D31 avslås
28. **att** motion D32 anses besvarad
29. **att** motion D33 avslås
30. **att** motion D34 anses besvarad

Upphovsrätt

Motion D35–D37

Den digitala revolutionen

Internet slog igenom stort när World Wide Web utvecklades av en grupp forskare vid CERN i Schweiz. Inget av de tidigare användningsområden – e-post, nyhetsgrupper och ett fåtal andra applikationer – hade haft så stor potential att göra information lättillgänglig. Därefter har utvecklingen bara fortsatt. I dag beräknas det att 48 procent av världens befolkning, eller drygt tre miljarder människor är ”uppkopplade”.

Den digitala tidsåldern är egentligen något äldre än Internet eller World Wide Web, men det är först med Internets genombrott som den kommit att få sådan total genomslagskraft. Webben har blivit både vardagsrum och arbetsplats för en stor del av jordens befolkning.

Den inledande yran och euforin över Internets möjligheter som hyllades av de flesta politiker, har med tiden förbytts i mer problematiserande och repressiva tongångar. Detta är till viss del beroende på reella problem och hot, även om dessa också överskattas och överdrivs i en hel del fall. Det finns både fall av grundlös moralpanik samt konkret brottslighet och terrorism att peka på för den som vill föra debatten i ena eller andra riktningen. Men det gäller att kunna hålla båda tankarna i huvudet samtidigt.

Utvecklingen går så fort att både sociala mönster och lagar ibland släpar efter. Det kan till och med hända att lagar som skapas för att lösa helt nya problem är inaktuella så fort de är antagna för att den tekniska utvecklingen tagit ännu ett språng. Men det betyder inte att vi som lagstiftare kan abdikera från uppgiften att med kloka och genomtänkta lagar och regler, skapa ett grundläggande ramverk för ”det digitala samhället” på Internet.

Ett av de problem som kommit i fokus på senaste tid är konflikten mellan de tekniska möjligheterna att kopiera och sprida digitalt material och upphovsrätten till musik, film, litteratur med mera. Flertalet motioner på det här området berör just den frågan.

Med tanke på hur stor betydelse denna fråga har kommit att få i den politiska debatten väljer partistyrelsen att här lämna ett mer utförligt svar på de inkomna motionerna.

Motionerna

Motion **D35** beskriver den tekniska och sociala revolution som Internet inneburit och pekar på hur nya tekniska möjligheter och förändrade mediekonsumtionsmönster kommer i konflikt med upphovsrätten. Motionären menar att tillgängligheten till information via Internet är vårt århundrades viktigaste bildnings- och kulturfråga. Motionen utmynnar i tre att-satser som föreslår att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att verka för en utredning om en ny upphovsrättslag, att detta ställningstagande kring den nya upphovsrätten ska utarbetas med utgångspunkt i en positiv syn på Internets möjligheter till informationsspridning samt söker uppnå bättre balans mellan upphovsrättsinnehavares intressen och allmänintresset.

Motion **D36** vill bejaka fildelning men att samtidigt garantera att skaparen av upphovsrättsligt material ska ha ersättning. Motionären vill att Folkpartiet ska verka för att ett europeiskt system för universella skyldigheter och rättigheter för att få information på Internet som bland annat tillåter fildelning och nya publika informationsverksamheter på Internet. Detta föreslås finansieras genom ett system som bygger på transaktionsavgifter som diskuterats i *Information Society Forum* på 1990-talet. Förutom frågan om privat kopiering berör motionen också införandet av en ”skyldighet” att offentliggöra viss information.

Även motion **D37** behandlar frågan om upphovsrätt och den digitala teknikens ökade möjligheter till kopiering och

D

spridning. Motionären vill att Folkpartiet verkar för att se över hur reglerna för upphovsrätt kan göras mer liberala och tidsrymden som ett enskilt verk är skyddat av upphovsrätt (s.k. ”skyddstid”) kortas.

Upphovsrätten i internationell rätt

Upphovsrätten går tillbaka till 1500-talets Venedig där stadens styrelse utdelade monopol på tryckningen av vissa verk till enskilda förläggare, för att dessa skulle ha en möjlighet att göra vinst på sina arbeten. I modern form uppstod upphovsrätten i 1700-talets England. Den viktiga förändringen här, var att rätten att framställa kopior (”copyright”) tillförsäkrades upphovsmannen i stället för förläggaren eller tryckaren. Det har sedan dess varit utgångspunkten för all internationell lagstiftning.

Bernkonventionen från 1886 är den första av en lång rad internationella överenskommelser på området. Viktiga framsteg som nåddes med denna, var att en upphovsrättsinnehavare, till skillnad från den som söker patent, inte besöker ansöka om skydd utan får detta skydd automatiskt i och med skapandet av verket. En del länder som inte undertecknade Bernkonventionen (däribland USA som tillträdde Bernkonventionen först 1989) slöt sig i stället samman i *Buenos Aires-konventionen* 1910, som krävde att upphovsrätten deklarerades (därav det vanligt förkommande ”All rights reserved” på amerikanska böcker, filmer m.m.).

Vid sidan om upphovsrätt, regleras frågan om patent inom forskning och industri genom *Pariskonventionen* från 1883.

Dessa konventioner fastslår grunder för upphovsrätten som de anslutna staterna måste uppfylla, men det är – som i de flesta liknande fall – upp till de tillträdande staterna att implementera nationell lagstiftning som reglerar detaljförhållanden. Därför har vissa skillnader länderna emellan skapat utrymme för kryphål och konflikter. En rad internationella initiativ att skapa större harmonisering i de nationella lagarna har tagits från 1980-talet och framåt.

Världshandelsorganisationen WTO genomförde under den så kallade Uruguay-rundan förhandlingar om en internationell överenskommelse som kallas TRIPS. Förhandlingarna slutfördes 1994 och TRIPS-avtalet reglerar inte bara nationell upphovsrätt till kulturella verk utan också en lång rad andra frågor om patent, mönsterskydd och vad som ska räknas som konfidentiell information i affärer mellan företag (”trade secrets”) med mera. TRIPS omfattar därför både områdena i Bernkonventionen och Pariskonventionen. Genomförandet av TRIPS betraktas allmänt som WTO:s största framgång.

Delvis parallellt med Uruguay-rundan bedrev *World Intellectual Property Organization* (WIPO) förhandlingar om ett särskilt copyright-avtal mellan alla sina medlemsländer 1996. Detta avtal tar uttryckligen upp frågan om digitala tekniker och omfattar bland annat upphovsrätt till datorprogram och innehåll i databaser.

Inom EU har TRIPS och WIPO copyright-avtalet implementerats framför allt genom det upphovsrättsliga direktivet (2001/29/EG) samt Rådets direktiv 2000/278/EG. Även direktiven 91/250/EG (med ändringar) och 96/9/EG täcker en del av dessa avtals olika tillämpningsområden. Som följdlagstiftning till dessa direktiv har bland annat parlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG tillkommit, mer känt som IPRED (”Intellectual Property Rights Enforcement Directive”) eller ”civilrättsliga sanktionsdirektivet”.

Utgångspunkter för fortsatt arbete

Som synes av redogörelsen ovan existerar frågan om upphovsrätt och digital teknik inte i något vakuum. Varje försök att skapa ”en ny upphovsrätt” riskerar att krocka med de befintliga avtalen och åtagandena som Sverige ingått.

Friheten att laborera fram nya lösningar, är i realiteten alltså liten. De flesta väsentliga förändringar kommer att kräva nya internationella förhandlingar. TRIPS-avtalet är direkt förknippat med handelssanktioner för en part som inte uppfyller sina åtaganden. Tanken att Sverige, i efterhand, skulle kunna begära – och beviljas – undantag från ett flertal tunga EU-direktiv är inte heller sannolik.

Detta måste vi ha i åtanke i debatten. Det är lätt att säga att det behövs en ”ny upphovsrätt”, men lika lite som någon hittills kunna säga hur en sådan upphovsrätt ska utformas har någon kunnat ge ett riktigt bra svar på hur den ska komma till stånd inom ramen för alla internationella överenskommelser. Därmed inte sagt att vi inte ska försöka – men diskussionen måste föras på realistiska grunder och utan förhastade förhoppningar om en ”quick fix”.

Ett grundläggande villkor för att kunna nå framgång, är att vi kan övertyga åtminstone de andra EU-länderna om att nya modeller kan leva upp till det skydd som de mest grundläggande internationella överenskommelserna kräver. Det innebär åtminstone krav på att upphovsrättsinnehavare kan garanteras en skälig ersättning. Men denna ersättning kan inte vara ringa, så länge motkravet i praktiken innebär att släppa på en stor del av den exemplarframställningsrätt som hela tiden varit grundläggande för all upphovsrätt.

Varför upphovsrätt?

Det kan finnas anledning att påminna om de starka skäl som gjort liberaler till de kanske starkaste anhängarna av upphovsrätt. Idagens debatt framförs ofta missriktade och vilseledande argument om att upphovsrätten är en socialistisk konstruktion eller ett för liberaler oacceptabelt monopolistiskt instrument. Alla marknader definieras av lagar (eller, i äldre samhällen, av sedvänjor). Äganderätten har alltid inneburit en form av monopol. Respekterandet av en individs eller en grupps ensamrätt att utnyttja en tillgång, eller besluta att överlåta, hyra ut eller förändra denna, är grunden för all äganderätt – såväl till fysiska föremål som immateriella tillgångar. Mot detta intresse står och har alltid stått intresset att se alla tillgångar som fria nyttigheter.

Men fria nyttigheter har begränsningar. De används sällan lika effektivt som privat egendom och de förstörs ofta därför att det kortsiktigt lönar sig bättre för enskilda aktörer att förse sig än att ta långsiktigt ansvar. Det innebär att ett annat allmänintresse, om långsiktigt hållbar förvaltning av gemensamma resurser, ofta bäst tillgodoses genom att införa enskild äganderätt till ändliga tillgångar.

På samma sätt förhåller det sig med upphovsrätt. Denna konflikt är ingalunda ny eller väsentligen annorlunda än tidigare. Det har alltid funnits dem som föredragit att kunna tillgodogöra sig exempelvis konst, litteratur eller musik utan att betala för detta. Men allmänintresset av att ha ett rikt kulturliv gynnas inte av denna ”gratiskultur”. Tvärtom.

Det har aldrig framställs så mycket musik, litteratur, film eller andra former av kultur som under de sista decennierna av 1900-talet. Detta är ingen slump. Upphovsrätten har aldrig varit så internationellt utbredd som då. Och en fungerande upphovsrätt är en förutsättning för ett blomstrande kulturliv.

Privat kopiering i dag

Inom ramen för de internationella avtalen finns redan i dag vissa möjligheter att göra undantag från exemplarframställ-

ningsrätten för privat bruk eller i vissa fall, något bredare ”fair use”.

Detta återfinns i den svenska upphovsrättslagens (SFS 1960:729) andra kapitel. Där regleras sådant som rätten att citera ”i överensstämmelse med god sed och i den omfattning som motiveras av ändamålet”, avgränsningar mot offentlighetsprincipen, avbildning av konstverk och byggnader genom fotografier och en lång rad andra vardagliga och huvudsakligen oproblematiska tillämpningar av begreppet ”fair use”.

Användning av upphovsrättsliga verk i t.ex. undervisning och biblioteks rätt att låna ut exemplar av litterära och andra verk regleras också, och särskilda ersättningssystem för detta finns.

För framställning av privata kopior av t.ex. musik, litterära verk och datorprogram finns uttryckliga bestämmelser (§12) som tillåter detta under specifika omständigheter. Sådana kopior får endast finnas för privat bruk och ger inte någon rätt att dela detta med andra.

I realiteten är det alltså kring detta som debatten står – ska upphovsrättens inskränkning för privat kopiering utvidgas till att också omfatta spridning av kopior till andra och i så fall under vilka omständigheter? Hur ska till exempel ersättningsfrågan lösas?

Förslag om olika typer av ”bredbandsskatt” eller transaktionsavgifter för olika typer av nedladdningar, har framkastats. Hittills har dessa inte framstått som särskilt attraktiva för någon egentligen, utan möjligen som ”det minst dåliga” alternativet.

Sverige har som ovan nämnts ett antal liknande modeller för ersättningssystem. Inget av dessa system är utan komplikationer. Ett av de mest kända är ”kassettersättningen” (numera ”privatkopieersättningen”) som regleras genom §26 k och följande.

Privatkopieersättningen förhandlas och fördelas av organisationen Copyswede som företräder en sammanslutning av upphovsrättsorganisationer. Den har branschorganisationer för bland annat tillverkare, importörer och försäljare av lagringsmedier som motpart. Men ersättningsnivåerna bestäms även genom lagen. Ur liberal synvinkel är det inte oproblematiskt att staten genom att lagstifta om upphovsrätten och föreskriva ett sådant ersättningssystem, i praktiken ger företräde åt ett intresse.

Vid flera tillfällen har det också varit nödvändigt att justera ned ersättningsnivåerna när framsteg i teknisk lagringskapacitet annars skulle ha lett till orimliga ersättningsnivåer. Men sådana nedsättningar försvagar å andra sidan det ursprungliga argumentet om skälig ersättning, eftersom ersättningen då minskar medan lagringskapaciteten (och därmed åtminstone potentiellt intrången) ökar.

Även om sådana frågeställningar skulle kunna lösas, förutser partistyrelsen en annan stor risk med dessa modeller. Givet att en sådan överenskommelse skulle kunna uppnå ersättningsnivåer som är rimliga och skäliga i förhållande till omfattningen av kopiering och spridning, så måste fördelningen ske på sakliga grunder. Utan tillgång till någon form av data över vilka verk som kopieras och sprids, kan inte ersättningen till fördelas till enskilda upphovsmän.

Sannolikt blir konsekvensen av olika modeller för indirekta ersättningssystem att det krävs en omfattande övervakning och lagring av information om vem som laddar ned vad. Då uppstår en ny konflikt med rätten till privatliv och fri korrespondens, som bland annat skyddas i Europakonventionens artikel 8. Det finns således starka integritetsskäl emot en sådan lösning.

Det är inte omöjligt att en insamling av tillräckligt omfattande och noggranna data kan ordnas på andra sätt, med en bevarad anonymitet för enskilda användare, till exempel genom statistik från stora innehållsleverantörer. Men det är oklart om dessa leverantörer – där till exempel The Pirate Bay måste inkluderas – utan invändningar skulle ge ut den informationen. Det är också viktigt att beröra frågan om vem som tar del av denna information och vilka befogenheter ett sånt organ ska ha. Ska det vara ett överstatligt organ? En partssammansatt organisation? Ska den ges andra uppgifter än att fördela ersättning? Vem ska bestämma hur höga avgifter som ska tas ut?

Det förtjänar att upprepas att den här konflikten mellan privat kopiering spridning och ersättning ingalunda är ny. Den låg bakom redan de första lokala boktryckarmonopolen i Venedig på 1500-talet och kopieframställningen har efter varje tekniskt framsteg blivit allt lättare.

Argument som försöker framställa detta som ett nytt problem, är alltså fel ute. Förbudet för kopiering och upphovsmännens exemplarframställningsrätt är svaret på detta problem, inte någon ålderdomlig rest av något helt annat problem.

Det som väsentligen förändrats är två saker, dels den mängd kunskap och den kostnad som måste investeras i att framställa en kopia som sänkts till otroligt låg nivå, dels den omfattning som spridningen i dag kan få med potentiellt tre miljarder mottagare.

Bedömningen kan göras att det som faktiskt hittills har varit lösningen – att hävda och upprätthålla exemplarframställningsrätten gentemot intrång – numera är utsiktslöst. Det är detta som många är inne på med argumentet att ”vi kan inte kriminalisera en hel generation”.

Det är framför allt detta som gör partistyrelsen böjd att instämma i propåerna om att nya lösningar måste sökas. Kostnaden, socialt, juridiskt och ekonomiskt, av att med tvångsmedel upprätthålla det nuvarande systemet skulle kunna bli enormt stora. Det är också osannolikt att det i längden skulle erbjuda något adekvat skydd för de enskilda upphovsrättsinnehavarna. Och om detta är fallet, måste alternativa lösningar för ersättningsfrågan sökas.

Partistyrelsen är dock en smula skeptisk till att en statlig utredning i Sverige, som föreslås i motion D35 och, som partistyrelsen förstår det, antydningsvis även i motion D36, kanske ens är rätt sätt att angripa problemet. Finns det förutsättningar att en ny form av kompromiss som tänks ut av en anonym utredare skulle gillas av någotdera lägret eller skulle ett sådant förslag omedelbart sågas, liksom de tidigare?

För att förändra det internationella ramverket kring upphovsrätt och ersättning i den riktning som motionärerna vill, krävs framför allt en konstruktiv debatt och en politisk vilja i flertalet av de länder som omfattas.

Partistyrelsen föreslår att landsmötet uttalar en viljeyttring att lösa de existerande problemen i ersättningsfrågan med bibehållande av de grundläggande värden som upphovsrätten tillkommit för att skydda.

Partistyrelsen är alltså beredd att i positiv anda verka för att upphovsrätten i den delen kan anpassas till de möjligheter som den digitala revolutionen har skapat, dock med de viktiga förbehållen att grunden för den svenska upphovsrätten inte kan förändras ensidigt och att upphovsmannens rätt till sitt verk är ett centralt intresse som behöver värnas också

framöver. **Med detta anser partistyrelsen att motion D35 bör anses besvarad.**

”Offentlighetsplikt”

En delvis annan frågeställning som berörs i motion D36 är frågan om viss information inte bör vara fri att kopiera, utan också omfattas av en plikt att göras tillgänglig. En slags ”offentlighetsplikt”. Partistyrelsen tolkar motionären som att denne är inne på liknande tankegångar som finns bland annat i USA, att sådan information som framställts eller sammanställs med hjälp av offentliga medel också bör tillkomma allmänheten.

Partistyrelsen anser att detta är en i grunden sympatisk tankegång. Den kompliceras dock av att offentliga medel, särskilt inom myndigheter, ofta används för att insamla och behandla känsliga uppgifter. Datainspektionen och Skatteverket har bara det senaste året påtalat växande problem. I en skrivelse till regeringen anför till exempel Skatteverket att uppgifter om privatpersoner som omfattas av offentlighetsprincipen i dag begärs ut i en omfattning som inte kunde förutses tidigare och att denna kan sammanställas och spridas på sätt som tidigare inte var möjliga men som kan vara till stor skada för individen.

Sedan många år tillbaka finns också en särskild stridfråga kring det statliga personadressregistret (SPAR) som säljer vidare personuppgifter som insamlats med myndighetsmakt. Det finns numera en möjlighet att begränsa att ens adressuppgifter används för adresserad reklam, men andra användningar av dessa personuppgifter är i princip inte reglerade utan upp till SPAR-nämnden att bedöma från fall till fall. Folkpartiet har sedan länge verkat för att försäljningen av dessa personuppgifter ska stoppas.

Detta är exempel på att viss information i dag inte alls är oproblematiskt att sprida, när det rör enskilda individer.

Inte heller *all* den forskning och kunskapsutveckling som bedrivs inom offentliga institutioner som universitet, museer med mera kan bli allmänt tillgänglig utan att åsidosätta lagar om patent och upphovsrätt.

Men huvudtanken ligger väl i linje med offentlighetsprincipen som vi liberaler alltid omhuldat. Partistyrelsen föreslår **att landsmötet bör uttala att Folkpartiet ska verka för ökad allmän tillgänglighet av information som framställs med offentliga medel**. **Motion D36 bör med hänvisning till detta och föregående svar anses besvarad.**

Skyddstider

Frågan om hur lång tid verk skyddas av upphovsrätten berörs som tidigare sagts i motion D37. Det är nära förbundet med det tidigare resonemanget om upphovsrättens grunder. Efter att skyddstiden löpt ut, är exemplarframställningen fri.

Det finns inte någon allmän skyddstid som omfattar alla slags upphovsrättsligt skyddade verk. Olika överenskommelser omfattar olika slags verk (litteratur, musik, film, fotografi etc.) och kan ge olika skyddstid. Det skiljer sig också åt en del mellan olika länder. De vanligast förekommande skyddstiderna är 50 eller 70 år efter upphovsrättsinnehavarens död. Bland annat USA har genom lagstiftning på 2000-talet (Copyright Term Extension Act of 1998) ett system där skyddstiden antingen kan vara 70 år från upphovsmannens död, vid verk skapade av en enskild upphovsrättslig innehavare, eller 95 år från publiceringen av ett gemensamt verk. (Ett opublicerat, gemensamt verk kan dock räknas som skyddat i 120 år från skapandet.)

I Europaparlamentet röstades under våren 2009 om en förlängning av skyddstiden för vissa musikaliska verk. Ursprungsförslaget innebar en ökning från 50 år till i vissa fall 95 år efter inspelningen, men det slutgiltiga förslaget innebar en ökning till i vissa fall 70 år, vilket innebär en ökad harmonisering av olika skyddstider. Folkpartiets MEP Olle Schmidt röstade mot detta förslag, både det ursprungliga och kompromissförslaget, men det vann ändå. Vi kommer därför med största sannolikhet att förpliktigas att införa den längre tiden.

I jämförelse med patent som har avsevärt kortare löptider (patent har i regel en skyddstid på 20 år från att patentframställan gjorts). Patent har i regel ett högre kommersiellt värde än kulturella verk, vilket kan sägas motivera de olika skyddstiderna utifrån det pragmatiska resonemanget att skyddstiden finns för att beredda upphovsmannen ekonomiska möjligheter att försörja sig av sin verksamhet.

Man kan dock även här framhålla att utvecklingen av de tekniska och sociala förhållandena har ändrat på grundläggande mönster i konsumtionen av litterära och musikaliska verk. Det trycks i regel färre upplagor och en viss bok går ur tryck eller ett musikalbum ur produktion ofta inom ett par år från publiceringen. I gengäld har också omsättningen under den tiden ökat väsentligt. Spridningen av en bestseller eller en hitlåt är betydligt snabbare nu än tidigare.

Men inte alla författare eller musiker uppnår en sådan framgång på den kortare omsättningstiden utan fortsätter att vara beroende av inkomsterna från indirekta ersättningar (för utlåning från bibliotek, STIM-avgifter etc.) under lång tid. Dessa indirekta ersättningssystem förutsätter att skyddstiden är avsevärt längre än den genomsnittliga omsättningstiden för ett visst verk.

Precis som ovan utvecklats om exemplarframställningsrätten är de olika avtalen och lagarna som reglerar dessa frågor en invecklad affär. Det är en fråga som kan inkluderas i diskussionen om utrednings- och pvåerkansarbetet om upphovsrätten generellt, men inte heller här finns anledning att nära några förhoppningar om snabba eller drastiska resultat. Dock är det viktigt att Folkpartiet generellt bör verka för att krav på utsträckta skyddstider bedöms mycket restriktivt och att tiderna i många fall gärna förkortas. **Detta bör landsmötet uttala, och med det bör motion D37 anses besvarad.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att konstruktivt verka för att lösa de existerande problemen i ersättningsfrågan med bibehållande av de grundläggande värden som upphovsrätten tillkommit för att skydda
2. **att** motion D35 därmed anses besvarad
3. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet ska verka för ökad allmän tillgänglighet av information som framställs med offentliga medel
4. **att** motion D36 därmed anses besvarad
5. **att** landsmötet uttalar att krav på generellt utsträckta skyddstider på upphovsrättens område bör bedömas mycket restriktivt och att tiderna i många fall bör förkortas
6. **att** motion D37 därmed anses besvarad

E: Arbetsmarknad

Innehåll

En moderniserad svensk arbetsmarknadsmodell: arbetsmarknadspolitiska programgruppens förslag ... **143**
Motioner ... **145**
En moderniserad arbetsrätt ... 145
Arbetslöshetsförsäkring och arbetsmarknadspolitik ... 149
Partistyrelsens yttrande ... **154**
En moderniserad arbetsrätt ... 155
Arbetslöshetsförsäkring och arbetsmarknadspolitik ... 158

En moderniserad svensk arbetsmarknadsmodell

Arbetsmarknadspolitiska programgruppens förslag

1. **Den svenska modellen har flera fördelar.** Idén om avtalsfrihet och möjlighet till kollektivavtal står sig också på 2000-talet. Den svenska arbetsmarknadsmodellen ger utrymme för flexibla och lokala lösningar. Parternas ansvar för att vårda ingångna avtal bidrar till arbetsfred.

2. **Parterna borde medverka till en modernisering.** Den svenska arbetsmarknaden har genomgått stora strukturförändringar sedan 1970-talet. För att ta tillvara utvecklingskraften i det svenska näringslivet behöver arbetsmarknadens regelverk ses över, till exempel genom ett nytt huvudavtal. Folkpartiet vill rikta en stark uppmaning till parterna att konstruktivt medverka till spelregler som kombinerar tillväxtkraft med trygghet i förändringen. Detta uppnås bäst genom avtal.

3. **Fler och växande företag ger fler jobb.** Arbetsmarknadspolitiken kan inte ses isolerat utan hänger ihop med närings- och företagarpolitiken och den ekonomiska politiken i stort. Det viktigaste som kan göras för att skapa en dynamisk arbetsmarknad är att stärka företagsklimatet inte minst genom entreprenörskap och se till att det lönar sig för den enskilde att arbeta, utbilda sig och ta risker.

4. **EU-medlemskapet hotar inte den svenska modellen.** Lavalutredningen visar att grunderna i den svenska arbetsmarknadsmodellen inte behöver förändras ur ett EU-perspektiv. Vi säger ja till fri rörlighet för arbetstagare inom EU och ja till ett medlemslands rätt att själv avgöra sin arbetsmarknadsmodell. Det är dock oroande att de svenska Socialdemokraterna och Europafacket anser att hela direktivet bör rivas upp. Det skapar osäkerhet och riskerar att leda till förändringar i direktivet som hotar den svenska modellen.

5. **LAS behövs, men bör moderniseras.** Det lagstadgade anställningsskyddet behövs för att garantera alla löntagares rättigheter, oavsett om de tillhör ett kollektivavtalsreglerat område eller ej. Regelverket vid uppsägningar skulle dock behöva moderniseras på ett par punkter så att det passar dagens näringsliv och så att företag vågar växa och anställa.

6. **Utvidga tvåpersonersundantaget.** Alla arbetsgivare, och inte som i dag enbart arbetsgivare med högst 10 anställda, ska ha rätt att undanta två personer från turordningen vid personalneddragningar. Det tar bort den olyckliga tröskeleffekt som finns i dagens regelverk. Möjligheten att undanta två personer kan också vara viktig för många mindre företag som behöver anpassa personalstyrkan i krisens spår. Även företag med över 10 anställda behöver få den möjligheten.

7. **Kompetens bör få väga tyngre vid neddragningar.** I enlighet med Globaliseringsrådets förslag bör parterna avtalsvägen låta kompetens (mätt enligt kriterier som de berörda parterna är eniga om) få väga tyngre vid avgörandet av vilka anställda som får stanna vid neddragningar. Sådana möjligheter finns redan på vissa avtalsområden, men bör tillämpas bredare. Om parterna inte kan nå en sådan överenskommelse, så bör det övervägas om lagändringar behöver göras för att mildra de problem som dagens turordningsregler kan innebära. En väg skulle kunna vara att öka antalet personer som får undantas från turordningsreglerna från två till fyra.

8. **Proportionalitet vid stridsåtgärder.** Det förekommer att facket missbrukar sin konflikträtt. Fackets agerande har i vissa fall inneburit att företagare som erbjuder bra villkor och har nöjda anställda har avslutat sin verksamhet. Ett missbruk av konflikträtten från fackets sida försämrar företagsklimatet och riskerar att skada trovärdigheten för den svenska arbetsmarknadsmodellen. Om parterna fortsatt inte visar återhållsamhet i stridsåtgärder bör det införas en lagstadgad proportionalitetsregel i svensk konflikträtt. Den närmare utformningen måste övervägas noggrant.

9. **Avskaffa fackets vetorätt vid upphandlingar.** Fackliga organisationer ska inte ha rätt att inlägga veto mot entreprenörer under åberopande av medbestämmandelagen.

10. **Kunskap ger jobb.** Det reguljära utbildningssystemet ska bära huvudansvaret för människor som behöver vidareutbilda sig. Under den pågående lågkonjunkturen bör komvux, i synnerhet yrkesvux, byggas ut. Särskilt viktigt är att erbjuda utbildning till alla som saknar grundskole- eller gymnasiekompetens.

11. **Använd effektiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder.** Arbetsmarknadsutbildningarna måste präglas av en konsekvent arbetslinje, av koppling till arbetsmarknaden och av kvalitet. Fullfölj och vidareutveckla det som inletts med nystartsjobben samt jobb- och utvecklingsgarantin. Identifiera tidigt de personer som står långt ifrån arbetsmarknaden och som behöver extra stöd. Satsa på ”one-stop-shops” där arbetsförmedling, socialtjänst och försäkringskassa samverkar, så att den arbetssökande inte faller mellan stolarna.

12. **Utveckla lärlingssystemet**. Det gymnasiala lärlingssystem som är under uppbyggnad ska kompletteras med en möjlighet att driva lärlingsutbildningar utanför ramen för gymnasieprogrammen. En särskild anställningsform för lärlingar bör införas, som ska möjliggöra särskilda lärlingslöner och anställningsvillkor.

13. **Ökad lönespridning ger fler jobb åt unga**. Sverige har en sammanpressad lönestruktur som gör det svårare för unga att ta sig in på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadens parter bör ta sitt ansvar och verka för ingångslöner som inte stänger ute unga och skapa en lönestruktur som belönar erfarenhet.

14. **Tidigare och bättre insatser för unga arbetslösa.** Inför en rätt till jobbsökarstöd från dag ett, och erbjud skräddarsydda alternativ för de ungdomar som har särskilt svårt att få fäste på arbetsmarknaden. Det behövs också fler spetskompetensförmedlingar som kan ge rätt hjälp till nyutexaminerade akademiker.

15. **Uppmuntra ungas företagsamhet.** Åldersgränsen för starta-eget-bidrag bör sänkas från 25 till 20 år.

16. **Förbättra yrkesvägledningen i skola och högskola.** Stärk elevers lagstadgade rätt till studie- och yrkesvägledning. Verka för att högskolor ökar arbetet med studenters arbetsmarknad.

17. **Flexiblare arbetstid – inför en timbank.** I dag är många arbeten betydligt mer flexibla vad det gäller när de måste utföras än t.ex. tidigare industrijobb. För att ta vara på de möjligheter som detta ger bör den femte semesterveckan, inarbetad semester och eventuellt ytterligare lediga dagar kunna läggas i en timbank. Varje människa får sedan själv bestämma, efter dialog med arbetsgivaren, om timbanken ska tas ut i enstaka timmar, hela semesterdagar eller i pengar.

18. **Inför individuellt kompetenssparande.** I en föränderlig omvärld är det viktigare än tidigare att löntagare får möjlighet att utbilda sig och bättra på sin kompetens mitt i yrkeslivet. Därför bör det avdragsgilla pensionssparandet breddas till ett ”pensions- och kompetenssparande” och beloppsgränsen för det avdragsgilla sparandet höjas. Systemet ska ge möjlighet till den enskilde och till arbetsgivaren att bidra med medel som senare kan användas för att bekosta framför allt studier.

19. **Värna integriteten i arbetslivet.** Den personliga integriteten behöver värnas även på arbetsplatsen. Det ska inte vara tillåtet med dold övervakning i arbetslivet. Användandet av övervakningssystem på arbetsplatsen ska regleras genom lokala avtal mellan parterna. En arbetstagare ska alltid kunna begära att Integritetsinspektionen (som ska ersätta Datainspektionen) ska pröva om övervakning är motiverad.

20. **Underlätta för äldre på arbetsmarknaden.** Det är olyckligt att en del avtalskonstruktioner på arbetsmarknaden gör det dyrare för arbetsgivare både att behålla och att anställa äldre. Det vilar ett stort ansvar på arbetsmarknadens parter att avhjälpa detta. Regeringen bör tillsammans med parterna utforma en handlingsplan för att undanröja hinder på arbetsmarknaden för äldre. Äldre förvärvsarbetande ska även ha samma rätt till sjukpenning och rehabiliteringsersättning som andra.

21. **Riv hindren för funktionshindrade på arbetsmarknaden.** Inför fler konsulenter på arbetsförmedlingen som ger särskilt introduktions- och uppföljningsstöd (s.k. SIUS-konsulenter) till personer med funktionshinder. Satsa på jobbcheckar som på förhand klargör vilka stödformer som en funktionshindrad arbetssökande har rätt till på jobbet. Reformera lönebidraget och inför en sysselsättningsgaranti för dem som har en psykisk eller en rörelserelaterad funktionsnedsättning.

E: Arbetsmarknad
Motioner

En moderniserad arbetsrätt

E1. Avskaffa LAS!
Motionär: Lennart Rohdin, Gräddö

Förslag till landsmötesbeslut:
1. **att** landsmötet uttalar att LAS bör avskaffas

Folkpartiet var förtjänstfullt pådrivande i arbetet på 60- och 70-talet för att driva fram trygghetslagarna på arbetsmarknaden. Syftet var att försäkra sig om att inte de svagaste på arbetsmarknaden drabbades hårdast vid förändringar. Vi vet av erfarenhet att alla trygghetssysten, eller för den delen skattesystem, har en tendens att få aktörerna att anpassa sig så att systemet passar dem, dvs. oftast dem som har störst resurser att utnyttja systemet för sin räkning. Mer än tre decennier efter trygghetslagarnas införande tvingas vi alldeles uppenbart konstatera, att de i dag är ett starkt skydd för dem som är inne på arbetsmarknaden och varit det länge. De som står utanför, dvs. främst invandrare, ungdomar och kvinnor som varit utanför arbetsmarknaden, är de som drabbas hårdast. Trygghetslagarna har blivit ett skydd för dem som är innanför mot dem som står utanför. Det var i alla fall inte Folkpartiets avsikt i kampen för en tryggare arbetsmarknad. LAS bör avskaffas! Arbetsmarknadens parter har ett ansvar att säkerställa att de som står utanför arbetsmarknaden också får möjlighet att komma in.

E2. Parternas ansvar för att minska utanförskapet
Motionär: Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:
1. **att** landsmötet uttalar att parterna på arbetsmarknaden ska ta sitt ansvar för att minska utanförskapet på arbetsmarknaden
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att staten initierar samtal med parterna för att påtala deras ansvar för alla medborgarnas möjligheter på arbetsmarknaden

Saltsjöbadsavtalet, som LO och SAF undertecknade på Grand Hôtel i Saltsjöbaden den 20 december 1938, innehåller spelregler för arbetsmarknaden.

Det fanns då långtgående planer på politisk inblandning i form av förbudslagstiftning vilket LO och dåvarande SAF avvisade. Ett förslag som fördes fram av regeringen 1935 innebar att genom lagstiftning förbjuda vissa typer av aktioner. Saltsjöbadsavtalet gjorde emellertid sådana ingripanden överflödiga. De inledde förhandlingar som resulterade i ett huvudavtal för den privata sektorn.

Saltsjöbadsavtalet reglerade förhandlingsordning, konflikträtt och frågor om samhällsfarlighet. Avtalet blev startskottet för samförstånd och samarbetsvilja, som kom att prägla arbetsmarknaden under en lång tid. Politiker överlät till parterna att hitta lösningar. Ett ansvar som förpliktigar även i dag.

Det har dock skett statlig inblandning t.ex. under 1970-talet då några lagar till förmån för arbetstagare stiftades. Striden om löntagarfonderna 1983 var ett annat exempel på statlig inblandning som dock inte gick att genomföra på grund av starka protester.

Även i dag kan vi konstatera att parterna på arbetsmarknaden uppvisar intresse för att hålla politikerna borta från spelet på arbetsmarknaden. Parterna vill ha makten över arbetsmarknaden och avgöra vilka spelregler som ska gälla på arbetsmarknaden.

Samtidigt som parterna signalerar sitt ansvar för arbetsmarknaden kan vi konstatera att många individer har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Kvinnor, unga, äldre och personer med invandrarbakgrund möter barriärer. De som finns inne i systemet gynnas på bekostnad av dem som står utanför. Parterna måste bidra till att hitta en lösning på hur utanförskapet och barriärerna ska minska. Det går inte att komma ifrån att LAS med nuvarande utformning och tillämpning gör det svårare för ungdomar, invandrare och i viss mån kvinnor att få jobb. Ungdomar får regelmässigt sparken när den lagstiftade provanställningen på sex månader går ut.

Kommer arbetsmarknadens parter ta sitt ansvar för att förbättra arbetsmarknadens sätt att fungera?

Staten har en viktig roll i att påverka rollfördelning och ansvar genom ansvaret för alla medborgare. Regeringen borde ta initiativ till att påpeka för parterna deras ansvar samt påtala vikten av att Saltsjöbadsandan utvecklas. Det behövs nya lösningar i 2000 talets Sverige. Ett ansvar som parterna måste ta.

E

E3. Ett Sverige fyllt av företagande
Motionär: Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:
1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att regelverket inklusive LAS ses över och anpassas till ett differentierat system för 0–9 anställda.

Det är bra att en arbetsgrupp i Folkpartiet arbetat med företagarfrågor. Dock utgör andelen företag med färre än tio anställda nittiofem procent av det totala antalet företag i Sverige. Av Sveriges dryga 1 miljon företag är det cirka 74 000 som har fler än 10 anställda (källa: regionfakta.com).

Folkpartiet gör samma inriktning på sin företagarpolitik som Socialdemokraterna har gjort i decennier och även Moderaterna. Regler för entreprenörskap riktas systematiskt mot de företag som har 10 eller fler anställda. Vi anser att det borde vara möjligt att sätta upp system som är olika för alla de företag som har färre än 10 anställda, det vill säga, till småföretagen, eller som de borde kallas, mikroföretagen.

Detta innebär en stor obalans i hur regelverkat är utformat. Visserligen är forskning och utveckling oerhört viktigt för Sveriges framtid. De små företagen, mikroföretagen, har oftast små möjligheter att hålla på med sådan lyx. De är ständigt sysselsatta med att klara av att överleva, betala ut löner och möta marknadens behov och krav.

Av de femtiosex punkter i programmet ”Ett Sverige fyllt av entreprenörskap och företagande” finns det ganska få som kan anses rikta sig enkom till mikroföretagen. För att vårt parti ska ha någon trovärdighet i dessa frågor anser vi att man bör arbeta med att inrikta sig på ett differentierat regelsystem där en inriktning finns för företag med 0–9 anställda,

för mikroföretagen, samt ett som har en inriktning på 10 och uppåt. LAS är en lag som ska finnas kvar, inte minst så att inte arbetsgivare godtyckligt missgynnar sina arbetstagare, men den är i dag inte tillräckligt anpassad till den speciella situation som de minsta företagen har att förhålla sig till. Det behövs en ”småföretagar-LAS” för mikroföretagen.

E4. Ta bort LAS för mikroföretag med upp till 9 anställda

Motionär: Folkpartiet liberalerna Östermalm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att turordningsreglerna tas bort för mikroföretag med upp till nio anställda för att underlätta kapacitets- och personalanpassning

Turordningsreglerna i LAS hindrar mikroföretag att utvecklas och våga anställa och skapar mindre rörlighet på arbetsmarknaden.

E5. Utvidga LAS turordningsregler

Motionärer: Agneta Berliner, Västerås, Alexander Bard, Stockholm, Jan Ertsborn, Falkenberg, Anette Gerhardsson, Arboga, Ove Jansson, Västerås, Kia Larsson Lantz, Bandhagen, Camilla Lindberg, Borlänge, Jan-Erik Lundström, Västerås, Jan Rejdnell, Västerås, Mathias Sundin, Norrköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att 10 personer får undantas från turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd (LAS)
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd (LAS) avskaffas helt för företag med upp till 50 anställda

Sveriges ekonomiska utveckling är beroende av att de kommande åren blir en renässans för småföretagandet. Det är små och medelstora företag som i hög grad kommer att stå för ökningen av arbetstillfällen och tillväxt i Sverige i framtiden. Det är småföretagandet som måste bli ekonomins spjutspets mot framtiden. Goda förutsättningar för småföretagen är avgörande för att motverka arbetslöshet och säkra välfärden. Små företag som växer till medelstora.

Därför är det viktigt att ifrågasätta dagens arbetsrätt som är utformad utifrån stora företag, stora fackföreningar och långvariga anställningar som försörjningsmöjlighet. Så ser varken dagens eller framtidens Sverige ut. Med fler tjänsteföretag, högre specialiseringsgrad och mer kunskapsinnehåll även i tillverkande industri blir enskilda medarbetares kompetens allt viktigare för företagens framgång – medarbetarna är inte utbytbara kuggar i ett produktionsmaskineri. Och det är flexibla och konkurrenskraftiga företag på en rörlig arbetsmarknad som ger enskilda människor de bästa förutsättningarna för arbetstrygghet. Varje anställningsbeslut behöver bli mindre riskfyllt så att fler anställs och trösklarna till arbetsmarknaden behöver sänkas så att fler som står långt ifrån arbetsmarknaden får arbete.

Turordningsreglerna i LAS gynnar främst dem som arbetar kontinuerligt och samlar på sig många anställningsår hos samma arbetsgivare. LAS reser hinder mot ungdomar, kvinnor och invandrare som försöker komma in på arbetsmarknaden. Ett stelbent arbetsskydd med sist-in-först-ut-principen anges t.ex. ofta som en av tre orsaker till en hög ungdomsarbetslöshet (de andra två orsakerna är höga ingångslöner och gymnasieutbildningar som inte svarar upp mot arbetsmarknadens behov). Turordningsreglerna minskar rörligheten på arbetsmarknaden eftersom fast anställda inte vill byta jobb och hamna sist på LAS-listan. Låg rörlighet slår mot ungdomar som inte får chansen att ta sig in på arbetsmarknaden. Turordningsreglerna har även gjort att en betydande del av den invandrade befolkningen kommit att fungera som en slags arbetsmarknadsbuffert – en systematisk diskriminering. När det är svårt att säga upp medarbetare blir företagen också försiktiga med nyrekryteringar. På så vis motverkar LAS generellt att de som står utanför arbetsmarknaden får ett fast jobb.

Anställningsbesluten behöver också göras enklare genom turordningsregler som medger större flexibilitet för företag i besluten om vilka medarbetare som behövs i företaget. Dagens turordningsregler i LAS förhindrar småföretagare från att i kärva tider sätta samman det medarbetarteam som bäst tillgodoser kundernas krav och efterfrågan på marknaden. Därmed förhindras företaget att vara så konkurrenskraftigt som möjligt. Detta kan givetvis äventyra hela företagets existens och samtliga medarbetares försörjningsmöjlighet.

Stora företag kan i kraft av sin storlek i dag genom förhandlingar med berörda fackföreningar förhandla bort turordningsreglerna i LAS. I turordningsreglerna görs i dag undantag för två personer i företag med mindre än tio anställda. Reglerna behöver dock göras mer generella och flexibla så att alla företag får större möjlighet att påverka vilka medarbetare som bäst behövs i företaget. Samtidigt som skyddet för anställda mot godtycklig behandling är fortsatt tydligt – saklig grund för uppsägning ska även fortsättningsvis vara ett krav.

Utifrån dessa resonemang bör 10 personer i alla företag kunna undantas från turordningsreglerna i Lagen om anställningsskydd (LAS) och för företag med upp till 50 anställda bör turordningsreglerna i LAS helt avskaffas.

E6. Reformera lagen om anställningsskydd

Motionärer: Per-Åke Fredriksson, Gävle, Inger Hilmansson, Kalmar, Mats Siljebrand, Södertälje, Mathias Sundin, Norrköping, John Thornander, Borlänge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att lagen om anställningsskydd reformeras så att kompetens och skicklighet vägs in som parametrar utöver ren anställningstid vid turordning vid uppsägning på grund av arbetsbrist

Sverige har en av Europas högsta ungdomsarbetslöshet. En stor bidragande orsak till detta är hur lagen om anställningsskydd (LAS) är konstruerad. Genom att lagen slår fast principen sist in – först ut, det vill säga den som har många anställningsår hos sin nuvarande arbetsgivare sitter säkert innebär det att unga människor som oftast har kort anställningstid alltid får gå först. Det spelar ingen roll hur kompentent eller produktiv man är, endast tiden räknas. LAS fokusering på enbart anställningstid medför således att unga människor har svårt att få ett fotfäste på arbetsmarknaden.

För att öka unga människors utsikter att etablera sig på arbetsmarknaden och kunna hålla sig kvar vid en lågkon-

junktur måste LAS reformeras så att även kompetens och skicklighet vägs in som parametrar och inte enbart anställningstid. Därmed får denna grupp möjlighet att kompensera sin kortare anställningstid med sin kompetens och skicklighet inom den anställning man har och därigenom behöver man inte alltid vara den som får gå först.

En sådan reformering innebär på intet sätt att lång anställningstid bli irrelevant eftersom den som har lång anställningstid rimligen också har haft tid att kompetensutveckla sig och bli skicklig inom sin anställning.

Hur kompetens och skicklighet ska bedömas är en fråga för arbetsmarknadens parter, men lagstiftaren måste först besluta att lagen om anställningsskydd ska reformeras så att även dessa parametrar vägs in utöver ren anställningstid. Lagstiftaren måste ge unga människor en större chans att hålla sig kvar på arbetsmarknaden även vid lågkonjunktur.

E7. Avveckla turordningsreglerna med förnuft

Motionär: Mikael Ståldal, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar: ”Turordningsreglerna enligt LAS § 22 ska avskaffas. För att undvika att arbetsgivare använder arbetsbrist som svepskäl för att göra sig av med anställda som de ogillar så ska återanställningsrätten enligt LAS § 25 behållas. De regler mot diskriminering som gäller vid anställning ska gälla även vid uppsägning pga. arbetsbrist.”

Turordningsreglerna i LAS är något av en helig ko i Sverige. Men det är hög tid att ifrågasätta dem.

Turordningsreglerna skapar ett allvarligt insider-outsider-problem. De gynnar de som haft en fast anställning under lång tid på bekostnad av dem som inte haft det. Turordningsreglerna gör att arbetsgivare blir mindre benägna att ge folk fast anställning. De som drabbas är främst ungdomar och invandrare. Sverige har internationellt sett en anmärkningsvärt hög ungdomsarbetslöshet, och jag är övertygad om att turordningsreglerna är en betydande orsak bakom det.

Ungdomar i dagens Sverige har svårt att få jobb överhuvud taget, men ännu svårare att få fast anställning. Och utan fast anställning blir det mycket svårare att skaffa bostad då både hyresvärdar och banker ofta kräver fast anställning för att hyra ut eller låna ut.

Turordningsreglerna hämmar också rörligheten på arbetsmarknaden då de som har varit fast anställda länge blir mindre benägna att byta jobb eftersom de då måste ”börja om från början” i turordningen och därmed i praktiken får sämre anställningstrygghet. Jag tror att ökad rörlighet på arbetsmarknaden vore bra för ekonomin då folk som byter jobb sprider kunskap mellan företag. Dessutom skulle risken för långtidssjukskrivning minska då folk som mår dåligt på sitt jobb får större benägenhet att byta jobb innan de blir sjuka.

Turordningsreglerna ger också facket orimligt stor makt då arbetsgivare kan förhandla fram avsteg med facket. Wanja Lundby-Wedin hotade i december 2006 att LO kommer bli mer restriktiva med att bevilja avsteg från turordningsreglerna vid uppsägning av personal om regeringens förslag om a-kassan genomförs. Ren politisk utpressning från LO mot alliansregeringen.

Ett avskaffande av turordningsreglerna ger vid en första anblick en mycket sämre anställningstrygghet för alla som är fast anställda i dag. Men i praktiken är detta inte så illa som det låter eftersom det också kommer bli lättare att hitta nytt jobb med ny fast anställning då arbetsgivare skulle bli mer benägna att anställa.

Ett avskaffande av turordningsreglerna måste dock göras på ett genomtänkt och ansvarsfullt sätt. Och jag tror att Folkpartiet är det parti som har bäst förutsättningar att formulera och driva ett förslag om detta som på sikt kan vinna stöd i hela Alliansen.

Centerpartiet verkar ha ambition göra något åt turordningsreglerna, men därifrån kommer det ogenomtänkta och rent av bisarra förslag. Nu senast föreslog en centerarbetsgrupp i rapporten ”En modern svensk modell” att ”mildra kravet på uppsägning utan saklig grund under de första två åren av en fast anställning”, vilket i praktiken torde innebära att varje anställning inleds med två års obligatorisk de facto provanställning (efter att eventuell normal provanställning löpt ut). Det är inte ett ansvarsfullt sätt att hantera arbetsrätten på. Ett avskaffande av turordningsreglerna innebär inte att man ska riva upp hela LAS. Tvärt om är det viktigt att andra delar av LAS behålls, framförallt återanställningsrätten och rätten till minst en månads uppsägningstid för fast anställda. Det är turordningsreglerna enligt LAS § 22 som ska avskaffas. Detta innebär att arbetsgivaren få välja vilka som ska sägas upp när personalstyrkan ska minskas vid arbetsbrist, precis som arbetsgivaren får välja vilka som ska anställas när personalstyrkan ska utökas. Ett problem med detta är att det kan leda till att arbetsgivare använder arbetsbrist som svepskäl för att säga upp någon av andra skäl. För att undvika det bör återanställningsrätten enligt LAS § 25 behållas och kanske stärkas. Det bör inte vara möjligt att säga upp valfri person pga. ”arbetsbrist” för att veckan efter anställa någon annan på samma position.

De regler mot diskriminering som gäller vid anställning bör gälla även vid uppsägning pga. arbetsbrist.

E8. Stärk rättsskyddet i uppsägningsprocessen

Motionär: Sven Jägervall, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** arbetsgivares beslut om undantag i turordningskretsen ska kunna överprövas i domstol eller motsvarande

Trygghet i anställningen och förbud mot godtycke vid uppsägning är en omistlig del av en socialliberal arbetsmarknadspolitik.

Särskilt viktigt är en rättssäker process i tider med många varsel och uppsägningar. En rättssäker hantering vid uppsägning vid arbetsbrist är också ett krav medborgarna kan ställa på ett rättssamhälle. Det rättsliga skyddet måste gälla hela uppsägningsprocessen, i många fall medges undantag i turordningskretsen dels efter förhandling med medarbetarnas organisationer och dels som ensidiga arbetsgivarbeslut.

Oberoende om beslutet tas efter förhandling eller ej saknas ett rättsligt bindande skydd mot godtycke. Möjligheterna för den enskilde arbetstagaren att få ett uppenbart godtyckligt undantagsbeslut undanröjt är i dag begränsat.

I en rättsstat är det rimligt att eventuellt godtycke i ett undantagsbeslut kan prövas i högre instans innan det verkställs.

E9. Förebygg ungdomsarbetslöshet med flexicurity

Motionär: Roger Haddad, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för ett införande av ett s.k. flexicuritysystem inom arbetsmarknadspolitiken

En av Folkpartiet liberalernas viktigaste utmaningar är att bryta utanförskapet i alla dess former. Våra viktigaste instrument för detta är utbildning och arbete. Samtidigt som Sverige satsar stora resurser på utbildning finns det strukturella problem i utbildningssystemet som under många år bidragit till avhopp från skolan. En viktig förklaring till ungdomsarbetslösheten är dåliga utbildningsresultat, avhopp från gymnasieskolan eller att ungdomar har en utbildning som inte efterfrågas på arbetsmarknaden. En annan viktig förklaring är att gymnasieskolan är för teoretisk, här välkomnas de nya lärlingsutbildningarna.

Det går dock inte att bortse ifrån och blunda för att det finns strukturella hinder inom nuvarande arbetsmarknadslagstiftning. Detta har ett antal rapporter visat på, bl.a. Globaliseringsrådets rapport som visar att trösklarna för att komma in på arbetsmarknaden är höga inte minst när det gäller ungdomar. Det finns flera hinder i dag allt från höga ingångslöner, höga arbetsgivaravgifter till svårighet att säga generellt anställa och säga upp personal på ett mer flexibelt sätt.

Folkpartiet liberalerna måste anta denna utmaning och ta fram en arbetsmarknadspolitik som underlättar för människor att få ett arbete generellt, och ungdomar i synnerhet. Vi ska också underlätta för arbetsgivare att våga anställa. Folkpartiet bör utreda förutsättningarna för att införa ett s.k. Flexicuritysystem liknande den danska modellen men som ska bedömas utifrån svenska förhållanden och införa en sådan modell som kan skapa en rörligare arbetsmarknad och bidra till att fler kan få ett arbete, samtidigt som ersättningsnivåerna måste höjas och anpassas för att också hålla när en anställd sägs upp.

Att enbart fokusera på utbildningspolitiken är inte tillräckligt, Folkpartiet måste ta sig an några arbetsmarknadspolitiska regelverk för att få till förbättringar.

E10. Avtalsfrihet på arbetsmarknaden

Motionärer: Agneta Berliner, Västerås, Alexander Bard, Stockholm, Jan Ertsborn, Falkenberg, Ove Jansson, Västerås, Kia Larsson Lantz, Bandhagen, Camilla Lindberg, Borlänge, Jan-Erik Lundström, Västerås, Jan Rejdnell, Västerås, Mathias Sundin, Norrköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att ta bort möjligheten till strids- och sympatiåtgärder mot företag som inte har kollektivavtal
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att stridsåtgärder mot tredje part inte ska vara tillåtna
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att kollektivavtal inte får vara ett krav vid offentlig upphandling
4. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att införa en proportionalitetsregel som begränsar rätten till strids- och sympatiåtgärder

Det är små och medelstora företag som i hög grad kommer att stå för ökningen av arbetstillfällen och tillväxt i Sverige i framtiden. Alla politiska partier talar om att småföretagandet måste stimuleras. Då är det viktigt att undanröja hinder för företagande och underlätta utvecklingskraften i de små och medelstora företagen. Avtalsfrihet och företagsspecifika lösningar är en bättre lösning än en standardmodell för alla och krav på anslutning till kollektivavtal.

Avtal ska ingås fritt mellan människor och företag. Så är det inte i dag på den svenska arbetsmarknaden. Företag och anställda som valt att teckna individuella anställningsavtal kan i dag utsättas för stridsåtgärder bara av den anledningen. Oavsett om man kommit överens om bättre, lika eller sämre villkor än branschens kollektivavtal. Alla ska ha lika – oavsett om det passar det enskilda företaget eller dess medarbetare bättre att utforma villkoren på ett annorlunda sätt.

Kollektivavtalen ger också de fackliga organisationerna ekonomiska fördelar i form av extraavgifter av olika slag (granskningsavgifter, mätningsavgifter) som kopplas till lönesumman i vissa branscher. Vilket gör det angeläget för facken att så många företag som möjligt ansluter till kollektivavtalen. Valet att teckna kollektivavtal eller inte ska vara frivilligt – inte något som en facklig organisation kan tvinga på ett företag och dess medarbetare. Vem minns inte ett antal LO-förbunds blockad mot salladsbaren i Göteborg eller flera LO-förbunds blockad mot tre småföretag i Smålandsstenar för ett par år sedan? För att bara nämna några exempel på dagens regler där stridsåtgärder och sympatiåtgärder får tas mot företag som inte vill ansluta sig till standardvillkoren. Detta främjar inte entreprenörskap och småföretagande.

En fackförening ska inte, under hot om stridsåtgärd och sympatiåtgärd, kunna kräva att ett företag ansluter sig till ett kollektivavtal. Möjligheten till blockad mot företag för att tvinga fram kollektivavtal måste tas bort.

Företag som ingått kollektivavtal för att uppnå fördelen med fredsplikt ska inte kunna hotas med eller utsättas för strids- eller sympatiåtgärd. Inte heller ska stridsåtgärd mot tredje part som inte har med en konflikt att göra vara tillåten. Inte heller ska avtal med fackförbund vara ett krav vid offentlig upphandling – då utestängs många små företag från offentliga kontrakt.

En stridsåtgärd måste vara rimlig i förhållande till sitt syfte och de skador som åsamkas företagen och tredje man. En stridsåtgärd som inte kostar den egna organisationen så mycket, men som slår hårt mot motparten och tredje man är inte av gagn för samhället. Därför bör det i svensk arbetsrätt finnas en proportionalitetsregel som begränsar rätten för strids- och sympatiåtgärder.

Det borde vara självklart för Folkpartiet liberalerna att arbeta för avtalsfrihet och mot orimliga stridsåtgärder på den svenska arbetsmarknaden.

E11. Begränsning av strejkrätten

Motionär: Ragnar Arvidsson, Helsingborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att fackföreningar utan kollektivavtal, på område där det finns kollektivavtal, ej har rätt att strejka i avsikt att erhålla kollektivavtal
2. **att** Folkpartiet ska verka för att ett skiljedomsförfarande införes som efter ansökan avgör vilken organisation som har kollektivavtalsrätten för ett visst område av arbetsmarknaden

Grunden för svensk arbetsrätt är kollektivavtal. Har man kollektivavtal så gäller fredsplikt. Det finns dock några undantag från denna regel. Det jag vill ta upp här är att fredsplikten bara gäller den organisation som tecknat kollektivavtalet. Andra fackliga organisationer har fri strejkrätt.

Det vanligaste är ju att det på arbetarsidan finns en LO-fackorganisation som är ensam om att driva facklig verksamhet på arbetsplatsen men det är inte alltid så. Det finns en del ej LO-anknutna organisationer på arbetsmarknaden.

En organisation som hörts en del på senare tid är syndikalisterna. Det är en gammal organisation som tagits över av en grupp revolutionärer som förespråkar politiska strejker och mer tycks vara inriktade på revolution än på facklig verksamhet. En annan organisation är Svensk Lokförarförening som strejkade för några år sedan. Det ledde inte till något resultat men massor av människor förhindrades att åka tåg. Ytterligare en sådan organisation är Brandmännens riksförbund som hotade att låta vissa hus brinna ner som påtryckning för fackliga krav. En sådan organisation är också Svenska Hamnarbetarförbundet.

Hamnarbetarförbundet grundades på 70-talet som en utbrytning från LO-förbundet Transport. Under årens lopp har det växt sig allt starkare och organiserar nu mer hälften av Sveriges stuveriarbetare. Anledningen till deras framgång kan tillskrivas just detta arbetsrättsliga förhållande att de alltid kan ta till eller hota med strejk.

Hamnarbetarförbundet har tilldelats en maktställning genom sin strejkrätt och genom hamnarnas centrala roll för Sveriges ekonomi. Skulle den här lilla gruppen om 1 700 medlemmar strejka skulle det snabbt bli mycket stora svårigheter för svensk industri och vår varu- och energiförsörjning. En strejk i en enstaka hamn kan i värsta fall stänga hamnen. Vilken Hamn vågar säga nej till Hamnarbetarförbundets krav när de vet att en strejk skulle göra att kunderna skulle välja en annan hamn? Och har kunderna flyttat så kommer de inte tillbaka bara för att strejken är slut.

Tillvägagångssättet är att Hamnarbetarförbundet ställer kraven och kommer med hoten och sedan sker uppgörelsen mellan Hamnen och Transportarbetarförbundet som är kollektivavtalsslutande part.

Den rättsliga grunden för agerandet är att varje organisation har rätt att ta till aktioner för få kollektivavtal. Jag förstår utgångspunkten. Vi kan inte ha en ordning som sanktionerar ett LO-monopol på facklig verksamhet men vi kan inte heller ha en ordning där företag kan slitas sönder för att två organisationer kämpar om kollektivavtalsrätten eller som i Hamnarna att de anställda kan tilltvinga sig förmåner genom att en organisation av två saknar fredsplikt. Det kan inte vara en omöjlighet att hitta ett sätt att legalt fastställa vilken organisation som ska vara bärare av kollektivavtalet och sedan måste fredsplikt gäller alla som berörs av slutet kollektivavtal.

Hur kan det komma sig att den här ordningen kan fortgå och hur kan LO acceptera att utbrytarfacken har denna guldsits? Jo, alternativet är värre för LO. Ett skiljedomsförfarande kunde ju ibland leda till att ett annat fack än LO fick kollektivavtalsrätten på något område. Detta skulle utmana LO:s monopolanspråk. LO och Socialdemokraterna bryr sig mindre om att företag kan köras i botten eller samhällsekonomin förlamas av strejker. Bara LO får upprätthålla sitt monopol på att sluta kollektivavtal. Denna förklaring kan väl inte göra vår vilja att åstadkomma en förändring mindre?

E12. Avskaffa fackets vetorätt mot underentreprenörer

Motionärer: Agneta Berliner, Västerås, Alexander Bard, Stockholm, Jan Ertsborn, Falkenberg, Anette Gerhardsson, Arboga, Ove Jansson, Västerås, Kia Larsson Lantz, Bandhagen, Camilla Lindberg, Borlänge, Jan-Erik Lundström, Västerås, Jan Rejdnell, Västerås, Mathias Sundin, Norrköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att avskaffa de fackliga organisationernas vetorätt i lagen om medbestämmande i arbetslivet (MBL)

En förutsättning för ett småföretagarvänligt klimat och en dynamisk tillväxt är att konkurrensen fungerar och etableringsfrihet underlättas. Hämmande regleringar måste därför motverkas.

I Lagen om medbestämmande i arbetslivet (MBL) finns en regel som innebär att arbetsgivare som planerar att låta en underentreprenör utföra ett visst arbete för sin räkning ska förhandla med facket innan beslut fattas. Enligt 39–40 §§ i lagen har de fackliga organisationerna även möjlighet att i vissa fall genom veto hindra arbetsgivaren att anlita en entreprenör. För att kunna utnyttja sin vetorätt ska facket göra en bedömning av om entreprenaden kan förväntas bryta mot lag, kollektivavtal eller på annat sätt strida mot det som är allmänt vedertaget inom avtalsområdet.

Denna vetorätt och den tillämpning som den ger möjlighet till är inte rimlig. Ursprungligen motiverades reglerna med att de skulle utestänga oseriösa entreprenörer. Tillämpningen av reglerna har dock inte alltid gått i lagens anda. Vetorätten har främst kommit att användas mot företag som saknar kollektivavtal. Det är dessutom principiellt oriktigt att fackliga organisationer getts mandat att övervaka och bedöma att lagar följs. Eventuella brott mot lagar ska självklart beivras genom normalt rättsligt förfarande. Möjligheten att anlita underentreprenörer ska dessutom varje företag själv ha rätt att besluta om utifrån affärsmässiga grunder.

Lagstiftningens tillämpning har fått orimliga konsekvenser för många mindre företag. Den arbetsgivare som inte vill ta strid mot facket anlitar enbart företag med kollektivavtal. Lagen har även kommit att utgöra en begränsning av etableringsfriheten eftersom den hindrar en sund konkurrens och försvårar för nyetableringar. De fackliga organisationernas vetorätt i MBL bör därför avskaffas.

Arbetslöshetsförsäkring och arbetsmarknadspolitik

E13. Obligatorisk a-kassa

Motionär: Kenny Thärnström, Hunnebostrand

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för ett uppdrag åt regeringskansliet att utreda formera för och föreslå lagstiftning för en obligatorisk a-kasseförsäkring

Alliansregeringen har ändrat i a-kassereglerna med huvudsyfte att göra det lönsammare att arbeta än att gå på bidrag.

Genom a-kassans koppling till fackföreningarna har förändringarna medfört inte bara utträde ur a-kassan utan också utträde ur fackföreningarna. Arbetsmarknadsministern aviserade tidigt, att man överväger att införa en obligatorisk a-kasseförsäkring, något som dock fallit bort i dagens debatt. Staten subventionerar i stor utsträckning utbetalning av förmåner. Anledningen är, att ett faktiskt försäkringssystem skulle bli alltför kostsamt för den enskilde och sannolikt leda till, att få skulle känna, att de har råd med en a-kasseförsäkring. Att a-kassan är kopplad till fackföreningsmedlemskap har historisk förklaring. Något rationellt skäl, annat än som en slags medlemsförmån, finns inte att behålla denna koppling. Detta blir ännu tydligare om a-kassa görs obligatorisk. Om kopplingen skulle finnas kvar, innebär det ett (indirekt) tvång till fackföringsmedlemskap, vilket sannolikt inte skulle accepteras av en majoritet av de svenska medborgarna.

Med dessa förutsättningar – att staten även fortsättningsvis kommer att subventionera utbetalning av förmåner, på ett eller annat sätt, – att a-kassan ska vara obligatorisk skissas i det följande ett förslag till organisatorisk lösning.

Varje medborgare ges en ”a-kassepeng” med vilken en a-kasseförsäkring kan köpas hos de privata försäkringsbolagen, dvs. själva administrationen av a-kasseverksamheten sköts av försäkringsbolagen. Förslaget tar till sig idén med en ”peng” som följer medborgaren, på liknande sätt som skolpengen. Pengen skulle användas för att ”köpa” en a-kasseförsäkring hos något försäkringsbolag. Detta alternativ utvecklas i det följande.

Med a-kassepengen i sin hand ska medborgaren kunna vända sig till vilket försäkringsbolag som helst och ”köpa” sin försäkring. Pengen ska bara kunna användas till a-kasseförsäkring, dvs. den ska betalas ut direkt till det valda försäkringsbolaget. För ett visst givet belopp, den s.k. a-kassepengen, ska varje försäkringsbolag, som vill delta i systemet, erbjuda en grundförsäkring mot arbetslöshet. Villkoren för denna grundförsäkring ska bestämmas på politisk väg via ett riksdagsbeslut. Finansieringen av försäkringen hos försäkringsbolagen ska ske, dels genom en försäkringspremie, som betalas med a-kassepengen, dels ett statligt i förväg bestämt bidrag, som betalas ut direkt till försäkringsbolaget vid försäkringsfall. Hur ersättningen till försäkringsbolagen ska beräknas ska fastställas via beslut i riksdagen.

Detta ska vara den obligatoriska arbetslöshetsförsäkringen.

Det ska sedan stå varje försäkringsbolag fritt, att ge bättre förmåner, antingen utan att höja premien eller genom att med en högre premie finansiera bättre villkor vid försäkringsfall. I det första fallet skulle försäkringsbolaget ta en större risk, men kanske få en större kundmassa, som skulle ge skalfördelar eller till och med locka över kunder till andra försäkringar. I det andra fallet skulle den, som vill ha bättre villkor, få detta genom att erlägga en högre premie. I båda fallen kommer de s.k. marknadskrafterna att styra utformningen av eventuella tilläggsförsäkringar. De bättre förmånerna skulle t.ex. kunna vara längre försäkringstid och/eller högre ersättningsbelopp.

För att ge försäkringsbolagen ett incitament att medverka till korta arbetslöshetsperioder, skulle det statliga bidraget till försäkringsbolagen finnas kvar med ett reducerat belopp under hela den tid, som gäller för maximal ersättningsberättigad arbetslöshetsperiod. På så sätt skulle försäkringsbolagen ”tjäna på” att ha korta arbetslöshetsperioder. Staten skulle ”tjäna på” att folk kommer tidigare i arbete och bidrar till skatteintaget. Med rätt nivå skulle detta kunna bli en ”win-win”-situation. Ambitiösa försäkringsbolag kanske till och med skulle skapa egna arbetsförmedlingar.

E14. Höj takbeloppet i a-kassan

Motionärer: Per-Åke Fredriksson, Gävle, Inger Hilmansson, Kalmar, Mats Siljebrand, Södertälje, John Thornander, Borlänge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att takbeloppet i a-kassan höjs så att en majoritet av dess medlemmar får ut 80 procent av sin tidigare lön vid arbetslöshet

Nuvarande takbelopp i a-kassan är 18 900 kronor i månaden. För att kunna få ut 80 procent av sin tidigare lön vid en arbetslöshet får man inte tjäna mer än detta belopp. Majoriteten av löntagare tjänar mer än detta belopp vilket gör att de vid arbetslöshet får ut betydligt mindre än 80 procent av sin tidigare inkomst. En genomsnittlig grundskolelärare får till exempel ut cirka 60 procent av sin tidigare lön. Detta gör att a-kassan inte är den trygghetsförsäkring som det är tänkt för majoriteten av löntagare på grund av att de får ut betydligt mindre av den och därmed måste kompensera sig med ytterligare en inkomstförsäkring om det är möjligt (vilket det inte alltid är).

A-kassan ska vara en tillfällig övergångsförsäkring mellan två arbetstillfällen och den ska i sin konstruktion vara sådan att den stimulerar ett aktivt arbetssökande – såsom dagens krav på att söka arbete över hela landet för att få nyttja a-kassan och successiv minskning av ersättningsnivån allteftersom tiden går som man nyttjar försäkringen. Att medlemmarna i a-kassan får ta ett större ekonomiskt ansvar för sin trygghetsförsäkring genom att betala högre avgift är också ett rimligt krav. Samtidigt är det rimligt att majoriteten av löntagare har en a-kassa som de känner ger dem ekonomisk trygget under övergångsperioden mellan två arbeten utan att behöva teckna sig för ytterligare försäkringar. En bra trygghetsförsäkring gör att fler är benägna att betala till den. I stället för att man som nu måste teckna sig på ytterligare en inkomstförsäkring för att kunna klara sig vid arbetslöshet bör man i stället höja takbeloppet i a-kassan så att det täcker in majoriteten av löntagare men i sådant fall även höja avgiften om det behövs. Fackföreningarna har som krav att 80 procent av a-kassans medlemmar ska få 80 procent av sin lön. Detta krav är inget hot mot arbetslinjen så länge a-kassans nuvarande regler om krav på att söka arbete står fast. En a-kassa som ger en klar majoritet av löntagarna en temporär inkomsttrygghet vid arbetslöshet är ingen nackdel för samhället eftersom den motverkar att arbetslösa hamnar i ekonomiskt obestånd när de blir uppsagda. Därmed får den arbetssökande tid på sig att finna ett nytt arbete utan att drabbas av ett så pass stort inkomstbortfall att man samtidigt riskerar att inte klara av sina betalaningar för till exempel bostadslån.

E15. Deltidsregeln i arbetslöshetsförsäkringen

Motionär: Ann-Cathrin Larsson, Älvkarleby

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att deltidsregeln i arbetslöshetsförsäkringen förändras eller tas bort helt

Deltidsregeln infördes i arbetslöshetsförsäkringen 7 april 2008. Den innebär att den som arbetar deltid enbart har 75 dagar att stämpla mot tidigare 300. Tanken är att människor ska bättre motiveras att söka heltid och att arbetsgivare i större utsträckning ska ta sitt ansvar och erbjuda sin personal heltid. Tanken är mycket god och det verkar som om kommuner och landsting börjar gå från deltid till heltid.

Som så ofta finns det dock ett stort ”men” i det hela. Ett alldeles för stort antal människor har med den nya regeln helt förlorat möjligheten att åtminstone arbeta de få timmar som de erbjuds. En arbetslös förlorar pengar på att tacka ja till att arbeta några timmar under en vecka om de timmarna inte motsvarar en god veckoinkomst. De som tidigare åtminstone under några få timmar kunde träffa arbetskamrater, tjäna sina egna pengar och ingå i ett socialt sammanhang tjänar i dag mer på att ligga hemma på soffan.

En deltidsbrandman som förlorar sitt huvudsakliga arbete, kan inte längre behålla sitt oerhört viktiga samhällsuppdrag som brandman. Något som kommer att slå mycket hårt för säkerheten för övrig befolkning då många kommuner inte har behov av mer än en deltidskår. Dessa kommuner har ofta redan i dag svårt med rekryteringen.

En annan grupp som regeln slår hårt mot är landets många årsarvoderade arbetslösa förtroendevalda. Oavsett storleken på arvodet räknas dessa som deltidsarbetande och tvingas avsäga sig sitt politiska uppdrag för att ha möjlighet att försörja sig.

Vården är ett område som inte klarar sig utan sina timvikarier, oavsett vad man tycker om det. Skolan och förskolan är ytterligare ett annat.

Räddningstjänsten, vården, skolan och demokratin riskerar att helt utarmas om deltidsregeln ska behållas på det sätt som den i dag är utformad. Alliansregeringens goda tanke om en tydlig arbetslinje havererar fullständigt då deltidsregeln inte uppmuntrar människor att jobba de timmar som erbjuds. Att arbeta fyra timmar en lördag måste vara bättre än att inte arbeta alls.

Kanske är det inte svårare än att sätta en gräns för när man räknas som deltidsarbetande vid t.ex. 40 procent. Då kan människor hålla sig kvar på arbetsmarknaden och ändå ges en chans att försörja sig.

E16. Arbetslösas tillgång till förskoleverksamheten

Motionär: Hans Backman, Hofors, Per-Åke Fredriksson, Gävle

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna i enlighet med motionens intentioner ska verka för att arbetslösa föräldrar ska ha tillgång till förskoleverksamheten i den utsträckning som krävs för att söka arbete på heltid i enlighet kravet från arbetslöshetsförsäkringen

Enligt gällande skollag (1985:1100) 2 a kap. 6 a § framgår att barn vars föräldrar är arbetslösa ska tillhandahållas förskoleverksamhet och att förskoleverksamheten i sådant fall ska omfatta minst tre timmar per dag eller 15 timmar i veckan. Tanken bakom lagskrivningen var att man ansåg att det var angeläget att barn till arbetslösa inte skulle mista sin rätt till förskoleplats på grund av att någon förälder förlorat sitt arbete, eftersom denna situation kan vara stressande för barnet (prop. 1999/2000:129). Lagstiftaren ansåg att det är rimligt att barn till arbetslösa har en kortare vistelsetid på förskolan än barn till föräldrar som förvärvsarbetar, men man är noga med att påpeka att tre timmar per dag eller 15 timmar i veckan är ett minimum. Man ska dock i detta sammanhang komma ihåg att arbetslöshetsförsäkringen kräver att den arbetslöse aktivt söker arbete på heltid. Det vill säga åtta timmar per dag. Kravet på arbetslösa föräldrar att söka arbete på heltid underlättas således inte av den begränsning som möjliggörs nuvarande lagtext. Rimligen borde arbetslösa föräldrar ha möjlighet att nyttja förskoleverksamheten i åtta timmar varje arbetsdag så att de utan begränsningar kan söka arbete på heltid. Med andra ord ska inte tillgången förskoleverksamhet sätta gränser för hur mycket tid en arbetslös förälder kan lägga på att söka arbete per dag, utan det är den arbetslöse själv som får avgöra om han/hon behöver söka arbete på heltid.

I en del kommuner har man valt att ge barn till arbetslösa mer tid i förskolan, vilket kan var 25 till 40 timmar i veckan. Motiveringen till att dessa kommuner har valt att erbjuda mer förskoleverksamhet än vad som är minimum enligt lag är att man anser det angeläget att barn får fortsätta att ta del av förskolans pedagogiska verksamhet som syftar till att stimulera barnets utveckling trots att en förälder slutar att förvärvsarbeta på grund av arbetslöshet. Folkpartiet liberalerna har lyft fram värdet av den pedagogiska verksamhet som bedrivs på landets förskolor samt dess betydelse för barnets fortsatta lärande i den ordinarie skolan. Mot denna bakgrund har partiet i regeringsställning bland annat lanserat kompetenssatsningen ”förskolelyftet” för att ytterligare stärka kvalitén i förskolans pedagogiska verksamhet. Att barn får kraftigt begränsade möjligheter att delta i förskolans pedagogiska verksamhet bara för att en förälder blir arbetslös samt att denna förälder begränsas i sina möjligheter att söka arbete på heltid i enlighet med gällande regler för arbetslöshetsförsäkring är orimligt.

E

E17. Privat arbetsförmedling

Motionärer: Kenny Thärnström, Hunnebostrand, Kristina Holmdahl, Sotenäs

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag verka för ett uppdrag åt regeringskansliet att utreda former och regler för privat arbetsförmedling samt föreslå lagstiftning för arbetsförmedling som finansieras med avgift för den som söker arbetskraft (företag/organisation) och en ”jobbsökarpeng” till den arbetssökande

I Europeiska unionens stadga om mänskliga rättigheter anges i artikel 29 att ”Var och en har rätt till tillgång till kostnadsfri arbetsförmedling”. Däremot sägs inget om, att den ska vara ”offentlig” i den meningen, att det måste vara en ”myndighet”, som bedriver sådan verksamhet.

I ett nyligen framlagt ”stimulanspaket” har regeringen aviserat extra miljarder till AMS, för att ge arbetsförmedlingarna mer resurser för att kunna ”matcha” arbetssökande mot jobb. Man kan undra om inte detta är och borde alltid ha varit arbetsförmedlingens uppgift, ”att matcha utbud mot efterfrågan”?

EU:s grundregel om ”rätt till kostnadsfri arbetsförmedling” kan rimligtvis enbart gälla den arbetssökande. I annat fall skulle rekryteringsfirmorna bryta mot EU:s regler.

Rekryteringsfirmorna arbetar med precisa uppdrag och har en särskild person avsatt att bevaka att företaget/organisationens önskemål tillgodoses på ett tillfredsställande sätt. Jobbsökningen sker på uppdrag av ett företag eller organisation, dvs. verksamheten är efterfrågestyrd. För detta betalar företaget/organisationen en avgift till rekryteringsföretaget.

I dagens system saknas någon, utöver arbetsförmedlingen, som utgår från den enskilde arbetssökandes behov och önskemål.

Låt privata företag komma in även på denna del av marknaden. För att finansiera en reform kan varje arbetssökande ges en ”jobbsökarpeng”, som kan användas för att köpa en arbetsförmedlingstjänst hos ett privat företag eller hos arbetsförmedlingen.

Att låta de arbetssökande själva välja till vem de vill gå för att få hjälp med att hitta nytt jobb, är en frihets- och rättvisefråga. Jag som arbetssökande kanske ser, att ett privat företag, som specialiserat sig på min typ av kompetens, har större förutsättningar för att lyckas. Då vill jag sannolikt i första hand gå till detta. Det privata arbetsförmedlingsföretaget behöver naturligtvis finansiera sin verksamhet, vilket delvis kan ske via ”jobbsökarpengen”, delvis genom att ta ut en avgift från det företag, som anställer, på liknande sätt som rekryteringsfirmorna gör i dag. För att stimulera till aktivt och framgångsrikt arbete kan utbetalning av ”jobbsökarpengen” villkoras med att jobb erhållits. Detta skulle bli ett kraftfullt incitament för att lyckas med förmedlingen.

Varför skulle ett företag eller organisation, som söker arbetskraft, anlita en privat entreprenör, som kostar, i stället för att utnyttja en gratis tjänst hos den offentliga arbetsförmedlingen? Ett starkt skäl vore att den privata aktören ger ett snabbare resultat och att denne erbjuder ett större urval. Ett annat skäl kunde vara att förmedlingsföretaget erbjuder sig att delta i/genomföra urvalsprocessen, vilket skulle kunna spara pengar åt det sökande företaget, ungefär på det sätt som rekryteringsföretagen arbetar i dag. En privat entreprenör kommer i sig att vara den ”coach” som de nya AMS-miljarderna är avsedda bl.a. att finansiera. Den privata entreprenören kan också specialisera sig på en viss sektor och på så sätt få bättre kompetens inom området.

Den arbetssökande skulle med preferens kunna välja den arbetsförmedlare, som han eller hon tror kan bäst hjälpa till med att hitta ett jobb. För denne är det i övrigt egalt om det är en offentlig eller privat aktör som agerar.

Den offentliga arbetsförmedlingen skulle sannolikt bli effektivare eftersom den blir konkurrensutsatt.

En grundtanke bakom förslaget är, att med eget vinstintresse kommer arbetsförmedlaren att bli mer effektiv, hitta nya vägar, skapa breda/djupa kontaktytor, aktivt söka jobbtillfällen för sina ”klienter” (de arbetssökande), aktivt söka personal åt företag. Den privata aktören kommer mer att ägna sig åt förmedling än åt administration.

Sammantaget skulle alla bli vinnare, den arbetssökande, den som anställer, den som förmedlar och samhället i stort, med lägre arbetslöshet och lägre samhällskostnader.

E18. Inför individuellt kompetenssparande

Motionär: Tina Acketoft, Arild, Ulf Nilsson, Lund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** en text infogas i partiprogrammet med innebörden att Folkpartiet arbetar för att ett system med individuellt kompetenssparande ska kunna införas

Kompetensutveckling och det livslånga lärandet är en fråga som har strategisk betydelse för varje individ och för hela samhället. Frågan om ett s.k. ”kompetenssparkonto” har diskuterats och utretts länge för att slutligen, emot riksdagens vilja, hamna i den socialdemokratiska regeringens malpåse 2003. Även nu, 2009, med en alliansregering, har frågan hamnat i stå. Utbildning är en färskvara. Arbetslivet förändras ständigt och snabbt. De flesta av oss kommer att ha flera olika anställningsformer och arbetsgivare under arbetslivet. Gamla yrken är omvandlas och nya tillkommer. Länder som vill hävda sig i den internationella konkurrensen måste anpassa sina utbildningssystem till denna utveckling. ”Det livslånga lärandet” är ett viktigt steg för att både utveckla sig själv som individ och samhället i stort. För att passa oss alla som individer och över tid behöver vi många olika former av flexibla system som möjliggör vidare studier.

Tanken bakom det tidigare formulerade kompetenssparandet var ett individuellt och frivilligt system där den enskilda individen ges möjlighet att med vissa begränsningar göra skattemässigt avdragsgilla insättningar på kompetenssparkonto. En stimulans för arbetsgivare att göra inbetalningar på en anställds kompetenssparkonto skulle då motsvarande införas. Möjligen är detta förslag inte helt utan problematik vad gäller olika gränsdragningsfrågor, men vikten av att vi skapar många olika omställningsmöjligheter för individer gör att frågan bör ses över igen och inlemmas i systemet.

E19. Psykosocial arbetsmiljö

Motionär: Hanna Olehäll, Smögen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet verkar för att den som trakasseras på jobbet ska ha rätt till ingripande från Arbetsmiljöverket om problemen inte upphör på annat sätt
2. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet verkar för att en avslagen anmälan till Arbetsmiljöverket ska kunna överklagas
3. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet verkar för att brott mot Arbetsmiljöverkets föreskrifter mot kränkande särbehandling ska kunna vitesbeläggas och ska medföra straffansvar, precis som brott mot bestämmelser om den fysiska arbetsmiljön

Drygt 300 000 människor, eller 9 procent av arbetskraften, mobbas på jobbet varje år, enligt Arbetsmiljöverkets senaste undersökning. Detta medför stora samhällskostnader i form av sjukskrivning, vård och förtidspensionering. Framför allt drabbas kvinnor i offentlig sektor. De flesta drabbade får aldrig hjälp, därför att samhället inte tar den psykosociala arbetsmiljön på samma allvar som den fysiska arbetsmiljön. Om arbetsgivaren missköter den fysiska arbetsmiljön griper Arbetsmiljöverket in och kan tilldela vite, då arbetsgivaren inte rättar sig efter verkets krav på åtgärder. Brott mot bestämmelser om den fysiska arbetsmiljön är även straffbelagda. Vid psykosociala problem griper verket nästan aldrig in och har heller ingen skyldighet att göra det. En avslagen anmälan kan inte ens överklagas. Verkets föreskrifter mot kränkande särbehandling är bara tomma ord som det inte

får några konsekvenser att bryta mot. Brott mot dessa föreskrifter kan inte åtföljas av vite, och medför heller inte något straffansvar.

Alliansregeringen påstår sig företräda arbetslinjen och en minskning av utanförskapet. Då måste arbetarna få rätt till en god psykosocial arbetsmiljö där man inte bryts ner. Denna rätt existerar inte i dag.

E: Arbetsmarknad
Partistyrelsens yttrande

Inledning

Den svenska arbetsmarknadsmodellen skiljer sig från det förhärskande mönstret i de flesta utvecklade industriländer. Kännetecknande för den svenska modellen är att lagstiftningen på arbetsmarknadens område lämnar ett stort utrymme för arbetsmarknadens parter att själva avgöra frågor genom kollektivavtal. Sverige har exempelvis inte någon offentlig reglering om minimilöner. Lönerna är i vårt land inte en fråga för valrörelser utan för avtalsrörelser.

Den svenska modellen har en historisk bakgrund som sträcker sig tillbaka till tiden före demokratins genombrott. Två faktorer var avgörande. För det första var liberalerna ett effektivt hinder i riksdagen mot omfattande arbetsmarknadslagstiftning före den allmänna rösträttens införande. Karl Staaff och andra ledande liberaler vägleddes av ståndpunkten att det var oförsvarligt att lagreglera en arbetsmarknad, där intressekonflikten stod mellan arbetsgivare och arbetare, utan att båda sidor hade lika rätt att välja sina lagstiftare. För det andra var de svenska arbetsgivarna tidigt ute med att organisera sig. Genom bildandet av SAF 1902 fick Sveriges arbetsgivare en förhandlingspart som eftersträvade breda överenskommelser med den fackliga motparten.

Dessa två faktorer skapade ett, jämfört med situationen i flertalet andra länder, unikt stort utrymme för arbetsmarknadens parter att själva reglera sina mellanhavanden. Detta uppnåddes alltså dels på grund av att riksdagen genom liberalernas insatser lät bli att lagstifta, dels på grund av att det tidigt fanns förhandlingsdugliga parter på både arbetsgivarsidan och den fackliga sidan.

Huvudavtalet 1938, det så kallade Saltsjöbadsavtalet, uppfattas ofta som symbolen för den svenska arbetsmarknadsmodellen. Avtalet var viktigt för arbetsfreden, men det innebar alltså inte något principiellt nytt när det gäller arbetsmarknadens spelregler. Grunderna i den svenska modellen hade lagts betydligt tidigare. Inte minst viktigt var att Saltsjöbadsavtalet var ett avtal mellan fack och arbetsgivare. Staten var inte förhandlingspart.

Den svenska arbetsmarknadsmodellen har flera stora fördelar jämfört med lagstiftning. För det första skapar den utrymme för flexibilitet, genom att kollektivavtalen kan anpassas till förhållanden som varierar mellan arbetsplatser och mellan branscher. För det andra leder den till att arbetsmarknadens parter får ett tryck på sig att vårda och förvalta de överenskommelser som de själva ingått. I båda dessa avseenden har alternativet lagstiftning stora nackdelar. Ett resultat av den svenska modellen är också att vi i jämförelse med andra länder har en låg konfliktnivå på arbetsmarknaden. Det faktum att vi har få strejkdagar är självklart positivt för företagsklimat, tillväxt och välfärd i Sverige.

En invändning som med viss rätt kan riktas mot den svenska modellen är dock att den förutsätter att de enskilda aktörerna på arbetsmarknaden (arbetstagare såväl som arbetsgivare) i rimligt hög grad är företrädda av de avtalsslutande parterna. På arbetsgivarsidan är det särskilt bland mikroföretag och små och medelstora företag som detta inte är fallet.

Under 1970-talet infördes lagstiftning på arbetsrättens område, främst i form av medbestämmandelagen (MBL) och lagen om anställningsskydd (LAS). Folkpartiet var kraftfullt pådrivande för denna lagstiftning.

Det finns skäl att uppmärksamma Folkpartiets argument för denna hållning. Fördelarna med kollektivavtalsmodellen har beskrivits ovan, men nackdelarna är å andra sidan att arbetstagare som arbetar i företag utan kollektivavtal har ett mycket svagt skydd. För att alla löntagare skulle få rätt till medinflytande och skydd vid uppsägning ansåg alltså Folkpartiet att det var angeläget att kollektivavtalen också kompletterades med lagstiftning.

Detta löntagarintresse väger tungt också i dag. Partistyrelsen anser att det är viktigt att det finns ett grundläggande regelverk som alla anställda omfattas av, oavsett om de arbetar på arbetsplatser med kollektivavtal eller ej. Icke desto mindre finns det också skäl för Folkpartiet till självreflektion. När 1970-talets arbetsrättslagar infördes underskattades sannolikt komplexiteten i de frågor som överfördes från avtal till lagstiftning. Utrymmet för lokala lösningar har ofrånkomligen minskats.

Likaså innebär varje lagstiftningsåtgärd att risken ökar för att parterna på arbetsmarknaden backar från sitt ansvar att själva hitta lösningar vid förhandlingsbordet. När ena parten trovärdigt kan hota med att lagstiftningsvägen driva igenom det som inte åstadkommits i avtal försämrar det klimatet på arbetsmarknaden.

Den svenska arbetsmarknaden har genomgått stora strukturförändringar sedan 1970-talet. För att ta tillvara utvecklingskraften i det svenska näringslivet, och därigenom skapa bästa möjliga förutsättningar för att skapa framtidens jobb i Sverige, behöver också arbetsmarknadens regelverk fortlöpande ses över. Detta är inte minst viktigt ur ett tillväxtperspektiv. En väl fungerande arbetsrätt ska skapa trygghet för de anställda samtidigt som arbetsgivarna behåller drivkrafter att investera, ta risker och satsa för framtiden. I en tid när arbetslösheten stiger på grund av den internationella ekonomiska krisen är det viktigt att beakta att arbetsrätten måste vara ett långsiktigt regelverk som fungerar både i högkonjunktur och i lågkonjunktur.

Erfarenheter från 1990-talskrisen visar att även kortare arbetslöshetsperioder påverkar ungas möjligheter att få fäste på arbetsmarkanden negativt. Därför är det extra viktigt att nu, när vi går in i en period med stigande arbetslöshet, se till att unga inte fastnar i arbetslöshet och passivitet. Folkpartiet liberalerna vill därför utöver det historiska lyft som nu sker av svenskt utbildningsväsende genomföra ett antal åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten.

Partistyrelsen anser det inte heller uteslutet med förändringar av arbetsrätten, men eftersom vi värnar grundvalarna för den svenska arbetsmarknadsmodellen anser vi att det är naturligt är att denna anpassning i första hand sker genom avtal mellan parterna. Vissa mindre justeringar av arbetsrätten behöver göras redan nu, men mer omfattande förändringar kan inte åstadkommas lagstiftningsvägen om de inte har trovärdig förankring hos arbetsmarknadens parter.

Mot denna bakgrund var det med stora förhoppningar som partistyrelsen följde förhandlingarna om ett nytt huvudavtal. Detta förhandlingar har gått om intet, åtminstone för den närmaste tiden. Icke desto mindre anser partistyrelsen att det måste vara ett primärt ansvar för arbetsmarknadens parter att medverka till diskussioner om hur Sverige också i framti-

den kan ha ett arbetsliv där tillväxtkraft kan kombineras med trygghet i förändringen.

I sammanhanget bör också framhållas Lavalutredningen, som tillsattes den 10 april 2008 för att lämna förslag till förändringar av svensk lagstiftning med anledning av EG-domstolens förhandsavgörande i det så kallade Lavalmålet (mål C-341/05). Utredaren Claes Stråths bedömning är att det behöver göras vissa justeringar av den svenska arbetsrätten för att se till att den fungerar enligt EG-rättens krav, men att däremot grunderna i den svenska arbetsmarknadsmodellen inte behöver förändras. Partistyrelsen, som anser att målet måste vara att kombinera fri rörlighet för arbetstagare inom EU med vidsträckt rätt för medlemsländerna att utforma sin egen arbetsmarknadsmodell, välkomnar utredarens slutsatser. Arbetet fortsätter nu inom regeringskansliet med att utforma ett förslag till lagstiftning.

Yttrande över programförslaget samt motionerna

En moderniserad arbetsrätt

Programförslagets punkt 1–9 samt motionerna E1–E12

Den arbetsmarknadspolitiska rapporten lägger i **punkt 1–4** fram de allmänna principerna som Folkpartiets politik på området vilar på. I punkt 1 argumenteras för att den svenska modellen med vidsträckt avtalsfrihet (inklusive möjlighet till kollektivavtal) har viktiga fördelar också på 2000-talet. I punkt 2 poängteras att avtalsfriheten också gör att de avtalsslutande parterna har ett ansvar för att medverka till att regelverket moderniseras i takt med samhällsutvecklingen. Arbetsmarknadspolitikens samband med ett positivt företagsklimat lyfts fram i punkt 3, och i punkt 4 fastslås att grunderna för den svenska arbetsmarknadsmodellen inte hotas av EU-medlemskapet. Partistyrelsen delar gruppens slutsatser och **yrkar att punkterna 1–4 bifalls.**

Lagen om anställningsskydd (LAS) tas upp i rapportens **punkt 5–7** samt i ett antal motioner. Punkt 5 i rapporten slår fast att LAS också i dag tillvaratar ett viktigt löntagarintresse eftersom långt ifrån alla löntagare omfattas av kollektivavtal, där anställningsskyddet annars skulle regleras. I punkten konstateras samtidigt att LAS behöver moderniseras så att företag vågar växa och anställa. I punkt 6 och 7 preciseras att detta bör innebära att regeln om undantag i turordningskretsen bör gälla för alla arbetsgivare oavsett antal anställda, samt att Globaliseringsrådets förslag om ökad hänsyn till anställdas kompetens vid neddragningar genomförs (till exempel genom att öka antalet personer som får undantas från turordningsreglerna). Punkt 7 argumenterar för att arbetsmarknadens parter har huvudansvaret för att medverka till en modernisering, men om parterna inte kan nå en sådan överenskommelse bör lagändringar övervägas. En väg skulle kunna vara att öka antalet personer som får undantas från turordningsreglerna från två till fyra.

Av motionerna uttalar sig två stycken om LAS på ett övergripande plan. **Motion E1** yrkar att LAS avskaffas i sin helhet och att alla frågor om anställningsskydd i stället ska hanteras i avtal mellan arbetsmarknadens parter. **Motion E2** pekar på parternas ansvar för att minska utanförskapet på arbetsmarknaden **(yrkande 1)** och vill att partistyrelsen ska verka för att staten initierar samtal med parterna för att motverka detta utanförskap **(yrkande 2)**. Effekterna som LAS har på bland annat ungdomars och invandrades möjligheter på arbetsmarknaden nämns särskilt.

Flera motioner tar upp turordningsreglerna ur ett småföretagarperspektiv. **Motion E3** vill att arbetsrättens regelverk inklusive LAS ses över och differentieras för företag med högst nio anställda. Motionären argumenterar för en ”småföretagar-LAS”. Även **motion E4** förespråkar särskilda LAS-regler för företag med högst nio anställda, men anser att turordningsreglerna i LAS helt ska avskaffas för dessa företag. I **motion E5 yrkande 1** föreslås att det nuvarande s.k. tvåpersonsundantaget i turordningsreglerna utvidgas till tio personer, och i **yrkande 2** föreslås att turordningsreglerna helt slopas för företag med upp till 50 anställda.

Övriga motioner om LAS föreslår att lagen behålls men att mer eller mindre omfattande förändringar görs. **Motion E6** förespråkar inte avskaffande av turordningsreglerna i LAS, men föreslår att det vid upprättandet av turordningen skas väga in även kompetens och skicklighet jämte anställningstid. **Motion E7** yrkar att turordningsreglerna i LAS avskaffas, men att reglerna om återanställning behålls (detta för att förebygga att arbetsgivare använder arbetsbrist som svepskäl för att göra sig av med anställda som de ogillar). **Motion E8** vill att beslut eller överenskommelser om lokala undantag från turordningskretsen ska kunna överprövas i domstol. **Motion E9** talar för införandet av det så kallade flexicuritysystemet enligt dansk modell, det vill säga svagare skydd mot uppsägning men i gengäld högre ersättningsnivå vid arbetslöshet.

Partistyrelsen vill med anledning av programförslaget samt motionerna om LAS anföra följande.

Den svenska arbetsmarknadsmodellen har som helhet varit framgångsrik under de drygt hundra år den funnits. Det är en fördel för hela samhället att staten om möjligt avstår från lagstiftning, och i stället överlåter åt arbetsmarknadens parter att lösa frågorna genom kollektivatal. På så sätt åstadkoms mer flexibla lösningar. Parternas ansvar för att vårda ingångna avtal bidrar i sin tur till arbetsfred.

Likafullt fanns det tunga argument bakom Folkpartiets krav på arbetsrättslig lagstiftning, som på 1970-talet resulterade i LAS. Viktigast av allt är att många löntagare inte arbetar på arbetsplatser med kollektivavtal, och i avsaknad av lagstiftning lämnas dessa i så fall helt utan skydd. Det är inte heller rimligt att den anställde i alla lägen skulle vara tvingad att ansluta sig till en facklig organisation och kräva kollektivavtal för att ha någon form av grundskydd. LAS är en till största delen dispositiv lagstiftning, dvs. den kan avtalas bort i lokala överenskommelser. Icke desto mindre är det viktigt, framför allt för löntagare utan fackligt medlemskap, att det finns en generell lagstiftning i botten. Partistyrelsen anser alltså att argumenten för införande av LAS fortfarande äger giltighet. Partistyrelsen yrkar därmed **bifall till punkt 5 och avslag på motion E1.**

Vad gäller situationen för ungdomar och invandrare, som nämns i motion **E2**, kan partistyrelsen inledningsvis instämma i att all lagstiftning till skydd för anställda ofrånkomligen betyder att den som redan har fast jobb gynnas i förhållande till den som är på väg in på arbetsmarknaden. Detta kallas ofta för insider–outsiderproblematiken.

Det är viktigt att skilja på uppsägning på grund av arbetsbrist, dvs. när företaget behöver minska sin personal i största allmänhet, och uppsägning på grund av personliga skäl. Det

är vid uppsägning på grund av arbetsbrist som turordningsreglerna gäller och som insider–outsiderproblematiken är ett faktum. I detta sammanhang leder turordningsreglerna till att ungdomar och nyligen invandrade ofta, på grund av kort anställningstid, har en osäkrare ställning på arbetsmarknaden. Denna problematik kan dock inte rimligen användas som argument för att turordningsreglerna i sig avskräcker arbetsgivare. Turordningsreglerna gör ju tvärtom att det den senast anställde ofta är lättast att säga upp.

Den konkurrensnackdel som arbetsrätten kan sägas skapa för ungdomar och nyligen invandrade kan i så fall snarare sättas i samband med uppsägning av personliga skäl. Eftersom det är svårt att säga upp någon av personliga skäl kan arbetsgivare tyvärr ofta känna sig osäkra inför att anställa en ung person, därför att denne naturligen saknar arbetslivserfarenhet, eller en nyligen invandrad person, därför att det kan vara svårt att veta om denne har den kompetens som efterfrågas på den svenska arbetsmarknaden. Denna problematik måste erkännas, men partistyrelsen vill även understryka att det önskvärda i att det är svårt att säga upp någon av personliga skäl. En uppluckring av arbetsrätten på den punkten vore inte önskvärd eftersom det skulle leda till otryggare arbetsplatser.

Samtidigt har dock partistyrelsen sympati för det resonemang som förs i motionen. Den arbetsrättsliga lagstiftningen ger inte svar på alla frågor, och det vilar ett stort ansvar på arbetsmarknadens parter att konstruktivt medverka till spelregler som kombinerar tillväxtkraft med trygghet i förändringen.

Eftersom partistyrelsen värnar den svenska modellen finns det begränsningar för vad staten kan göra för att förmå parterna att komma till förhandlingsbordet – grundbulten i den svenska modellen är ju att staten inte ska vara någon form av tredje part i förhandlingarna. Som nämnts ovan beklagar partistyrelsen djupt att förhandlingarna om ett nytt huvudavtal misslyckats, åtminstone för överskådlig tid. Partistyrelsen tolkar motionärens intention som att staten bör vidta åtgärder för att skapa ett klimat där förhandlingar på nytt kan komma i gång. Partistyrelsen delar denna analys, men vill peka på de begränsningar som nämnts ovan. med det ovan anförda anser partistyrelsen att **motion E2 bör anses besvarad.**

Vad angår de motioner som uppmärksammar småföretagens situation instämmer partistyrelsen i att mikroföretag och småföretag har helt andra förutsättningar än storföretag när det gäller att möta personalförändringar. Ofta kan ett litet företag vara beroende av nyckelpersoner bland medarbetarna, och även om LAS medger överenskommelser om undantag från turordningsreglerna behöver regelverket anpassas för att inte drabba arbetsgivare i denna situation. När det handlar om att lagstifta om undantag från turordningsreglerna måste detta dock vägas mot arbetstagarens befogade intresse av förutsägbarhet om vilka spelregler som ska gälla i en uppsägningssituation. Folkpartiet har tillsammans med övriga allianspartier samt Miljöpartiet infört och försvarat det så kallade tvåpersonersundantaget för småföretag, dvs. att en arbetsgivare med högst 10 anställda har rätt att undanta två personer från turordningskretsen vid personalneddragningar. Partistyrelsen anser att detta undantag bör gälla generellt för alla företag oavsett storlek, så att tröskeleffekter undviks, och **yrkar därför bifall till programförslagets punkt 6.** Flertalet förslag som framläggs i motionerna är däremot så långtgående att partistyrelsen inte är beredd att ställa sig bakom den. **Med det anförda föreslås motion E3 anses besvarad, och motion E4 och E5 bör avslås.**

Angående de fyra motioner som föreslår andra generella förändringar i turordningsreglerna vill partistyrelsen anföra följande. Som nämnts ovan finns det goda skäl att ha en skyddslagstiftning i form av LAS, och den mest neutrala och mätbara grunden för upprättande av turordning är då anställningstid. Av detta skäl anser inte partistyrelsen att turordningsreglerna ska avskaffas. Turordningsreglerna i LAS är en grund att utgå ifrån, men ingen tvingande regel. Tvärtom är det vanligt att parterna förhandlingsvägen enas om andra turordningar vid arbetsbrist. Kompetens och skicklighet är då en faktor som är fullt möjlig att väga in.

Det av alliansregeringen tillsatta globaliseringsrådet, lett av Lars Leijonborg, har i sin slutrapport (Ds 2009:21) pekat på att parterna på arbetsmarknaden bör åstadkomma förändringar som både ökar löntagarnas trygghet vid förändringar och arbetsgivarnas möjligheter att genomföra förändringar. Rådet riktar en stark uppmaning till parterna att åtminstone lösa de viktigaste frågorna, särskilt för de mindre företagen. Rådet pekar inte ut den exakta lösningen, men anser att principen bör vara att kompetens – mätt enligt kritierier som de berörda parterna är eniga om – får väga tyngre vid avgörandet av vilka anställda som får stanna vid neddragningar. Rådet anser också att det är rimligt att villkoren förbättras för anställda som sägs upp.

I sak ligger globaliseringsrådets rekommendationer nära det som föreslås i **motion E6**, dock med den viktiga skillnaden att rådet anser att detta helst ska avgöras mellan parterna. Punkt 7 i programförslaget ansluter sig till rådets bedömning, och även partistyrelsen anser att moderniseringen av turordningsreglerna om möjligt bör genomföras avtalsvägen. Om parterna inte kan nå en sådan överenskommelse, så bör det övervägas om lagändringar behöver göras för att mildra de problem som dagens turordningsregler kan innebära. En väg skulle kunna vara att öka antalet personer som får undantas från turordningsreglerna från två till fyra.

Eftersom turordningsreglerna som nämnts är dispositiva, dvs. kan avtalas bort, är partistyrelsen inte beredd att förorda en generell rätt att överklaga undantag från turordningskretsen till domstol. Detta skulle kollidera med avtalsfriheten. Partistyrelsen yrkar därför att rapportens **punkt 7 bifalls, att motion E6 anses besvarad samt att motionerna E7 och E8 avslås.**

Vad gäller s.k. flexicurity anser partistyrelsen att motionären har pekat på intressanta erfarenheter från arbetsmarknaden i Danmark. Det bör dock hållas i minnet att inte bara lagstiftarna utan också arbetsmarknadens parter står upp för den danska flexicurity-modellen. Partistyrelsen anser inte att långtgående förändringar av arbetsrätten bör göras utan att det finns en rimlig grad av acceptans hos parterna. Partistyrelsen anser dock att det är värdefullt om erfarenheterna från Danmark vägs in i den fortsatta diskussionen om spelreglerna på arbetsmarknaden. Med det ovan anförda anser partistyrelsen att **motion E9 bör anses besvarad.**

Konflikträtten

Rapportens **punkt 8** tar upp konflikträtten, liksom även ett par motioner. I punkt 8 framförs att det förekommer att facket missbrukar sin konflikträtt så att företagare som erbjuder bra villkor och har nöjda anställda har avslutat sin verksamhet. Om parterna fortsatt inte visar återhållsamhet i stridsåtgärder bör det införas en lagstadgad proportionalitetsregel i svensk konflikträtt. Den närmare utformningen måste över-

vägas noggrant. I **motion E10 yrkande 4** föreslås att det i svensk arbetsrätt tas in en uttrycklig proportionalitetsregel för att begränsa rätten till strids- eller sympatiåtgärder. Motionären anför att det inte gagnar samhället att en part ska kunna besluta om strids- eller sympatiåtgärder som inte kostar den egna organisationen så mycket men som slår hårt mot motparten och tredje man. Stridsåtgärder mot tredje part, som inte själv är del av en konflikt, uppmärksammas i **motion E10 yrkande 2**, som föreslår att sådana stridsåtgärder förbjuds.

Två motioner belyser den specifika situationen att en facklig organisation tar till strids- eller sympatiåtgärder i syfte att tvinga fram ett kollektivavtal. I **motion E10 yrkande 1** föreslås ett förbud mot strids- eller sympatiåtgärder mot företag som saknar kollektivavtal. I brödtexten anförs att fackföreningars möjlighet att tvinga fram kollektivavtal under hot om dessa åtgärder måste avskaffas. En angränsande fråga tas upp i **motion E11 yrkande 1**, som föreslår ett förbud för fackföreningar att vidta stridsåtgärder för att åstadkomma ett kollektivavtal på ett avtalsområde där en annan facklig organisation redan har ett kollektivavtal. I motionen beskrivs situationer där konflikter uppstått på grund av en sådan konkurrens mellan olika fackliga organisationer. I **yrkande 2** i samma motion föreslås ett skiljedomsförfarande för att avgöra vilken organisation som i sådana situationer har kollektivavtalsrätten.

Partistyrelsen vill understryka att konflikträtten är en grundläggande förutsättning för parternas frihet på arbetsmarknaden. Både för arbetsgivare och fackföreningar är rätten att vidta stridsåtgärder av absolut central betydelse när det handlar om att förmå motparten att godkänna ett föreslaget avtal. Den fackliga friheten kan alltså inte värnas utan konflikträtten, men inte heller arbetsgivarnas möjlighet att ta tillvara sina intressen i tillspetsade lägen. Svensk arbetsmarknad har jämfört med andra länder en låg konfliktnivå, vilket tyder på att flertalet parter vanligtvis använder konfliktvapnet på ett ansvarsfullt sätt.

Icke desto mindre kan konfliktåtgärder i vissa lägen få oförsvarliga följder. Ett specialfall är om en konflikt förklaras samhällsfarlig, men vanligare är att en konflikt framstår som oproportionerlig därför att en åtgärd som är billig och enkel för ena parten kan få förödande konsekvenser för den andra.

Partistyrelsen anser att det finns skäl för en proportionalitetsregel i svensk arbetsrätt, men vill samtidigt understryka att varje försök till lagstiftning måste föregås av mycket noggranna avvägningar. Sanningen är ju att det ligger i konfliktens natur att den part som drabbas av en stridsåtgärd har ett intresse av att framställa åtgärden som oförsvarlig och oproportionerlig. Inte heller är en konflikt i sig oförsvarlig därför att den drabbar tredje man. Det ligger i konfliktens natur att den ofta får följdverkningar som sträcker sig bortom de två parterna.

Det är också mycket svårt att dra gränsen mellan vad som är en försvarbar och oförsvarbar stridsåtgärd även i de fall motparten objektivt sätt drabbas hårt. Konflikträtten handlar ju ytterst om att försvaga motparten och därigenom tvinga denne till förhandlingsbordet. Även om en part drabbas mycket allvarligt av en stridsåtgärd är alltså detta i sig inte något tillräckligt bevis för att åtgärden är oproportionerlig.

Extra komplicerat blir detta när det handlar om småföretag. Småföretag är på grund av sin storlek ofta särskilt känsliga även för begränsade stridsåtgärder, vilket måste vägas in. Samtidigt kan inte heller proportionalitetsregeln innebära ett generellt hinder mot att vidta stridsåtgärder mot småföretag.

Sammanfattningsvis anser partistyrelsen i likhet med den arbetsmarknadspolitiska arbetsgruppen att det, om parterna fortsatt inte visar återhållsamhet i stridsåtgärder, bör införas en lagstadgad proportionalitetsregel i svensk konflikträtt. Partistyrelsen anser att sista meningen i punkt 8 bör förtydligas till: ”En utredning om den närmare utformningen av en sådan regel kan behöva tillsättas framdeles beroende på utvecklingen på arbetsmarknaden.” Med det anförda yrkar partistyrelsen **att punkt 8 i övrigt bifalls, att motion E10 yrkande 4 anses besvarat och att motion E10 yrkande 2 avslås.**

Partistyrelsen anser att det är en viktig av arbetsmarknadens frihet att parterna har rätt att vidta stridsåtgärder i syfte att uppnå kollektivavtal. Att förbjuda stridsåtgärder mot företag som saknar kollektivavtal skulle beröva fackliga organisationer det mest verkningsfulla redskapet för att åstadkomma kollektivavtal, och partistyrelsen är helt emot en sådan inskränkning i den fackliga friheten. Partistyrelsen anser att en proportionalitetsregel enligt ovan är en rimligare åtgärd för att skapa möjlighet till prövning av vilka stridsåtgärder som är befogade i det enskilda fallet. Det kan inte heller undvikas att föreningsfriheten gör att sinsemellan konkurrerande fackliga organisationer båda arbetar för kollektivavtal på samma område. Detta är inget nytt för svensk arbetsmarknad (den med LO konkurrerande organisationen SAC bildades redan 1910), och dessa konfliktsituationer bör hanteras på samma sätt som andra konflikter på arbetsmarknaden. **Motion E10 yrkande 1 samt motion E11 bör alltså avslås.**

Arbetsrättsliga frågor vid upphandling och entreprenader berörs i **punkt 9** samt i två motioner. I punkt 9 anförs att fackliga organisationers vetorätt vid upphandlingar ska avskaffas. I **motion E12** föreslås att de fackliga organisationernas vetorätt mot entreprenörer enligt lagen om medbestämmande (MBL) avskaffas. Motionären pekar på att 39–40 §§ MBL innehåller bestämmelser som gör att de fackliga organisationerna i vissa fall genom veto kan hindra arbetsgivaren att anlita en entreprenör, nämligen om den fackliga organisationen bedömer att entreprenören kan förväntas bryta mot lag, kollektivavtal eller på annat sätt strida mot det som är allmänt vedertaget inom avtalsområdet. Motionären anser att denna vetobestämmelse ger facket en orimlig makt och hindrar en sund konkurrens. **Motion E10 yrkande 3** föreslår att det inte ska vara möjligt att vid offentlig upphandling ställa krav på kollektivavtal hos anbudsgivaren. Motionären anför att ett sådant krav utestänger många små företag, som saknar egna kollektivavtal.

När det gäller de fackliga organisationernas vetorätt i MBL instämmer partistyrelsen i beskrivningen i punkt 9 liksom i motion E12, och påminner om att Folkpartiet redan på 1990-talet arbetat för en förändring i denna riktning. Regeln i MBL ger arbetstagarorganisationen rätt att hindra en arbetsgivare att anlita en viss entreprenör, vid misstanke om att entreprenören t.ex. ägnar sig åt skattebrott eller utsätter den egna personalen för brott. Partistyrelsen anser att löntagarintresset i sådana situationer måste kunna bevakas av arbetstagarorganisationen hos entreprenören och inte av facket hos den arbetsgivare som ska ta in entreprenören. **Partistyrelsen föreslår därför att punkt 9 och motion E12 bifalls.**

Vad gäller motion E10 yrk. 3 vill partistyrelsen påminna om att det redan i dag är oförenligt med lagen om offentlig upphandling (LOU) att ställa krav på kollektivavtal vid upphandling. Däremot kan den offentliga upphandlaren ställa vissa s.k. sociala och etiska krav på arbetsförhållandena vid arbetsplatsen, men det måste då beskrivas som ”enligt kol-

lektivavtal enligt motsvarande". Företag får alltså inte uteslutas från upphandlingar enbart av det skälet att de saknar kollektivavtal. Partistyrelsen bedömer därför att motionen i sak är tillgodosedd och **föreslår att motion E10 yrkande 3 anses besvarat.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programgruppens förslag punkt 1 bifalls
2. **att** programgruppens förslag punkt 2 bifalls
3. **att** programgruppens förslag punkt 3 bifalls
4. **att** programgruppens förslag punkt 4 bifalls
5. **att** programgruppens förslag punkt 5 bifalls
6. **att** motion E1 avslås
7. **att** motion E2 anses besvarad
8. **att** programgruppens förslag punkt 6 bifalls
9. **att** motion E3 anses besvarad
10. **att** motion E4 avslås
11. **att** motion E5 avslås
12. **att** programgruppens förslag punkt 7 bifalls
13. **att** motion E6 anses besvarad
14. **att** motion E7 avslås
15. **att** motion E8 avslås
16. **att** motion E9 anses besvarad
17. **att** programförslaget punkt 8 ges lydelsen: "Proportionalitet vid stridsåtgärder. Det förekommer att facket missbrukar sin konflikträtt. Fackets agerande har i vissa fall inneburit att företagare som erbjuder bra villkor och har nöjda anställda har avslutat sin verksamhet. Ett missbruk av konflikträtten från fackets sida försämrar företagsklimatet och riskerar att skada trovärdigheten för den svenska arbetsmarknadsmodellen. Om parterna fortsatt inte visar återhållsamhet i stridsåtgärder bör det införas en lagstadgad proportionalitetsregel i svensk konflikträtt. En utredning om den närmare utformningen av en sådan regel kan behöva tillsättas framdeles beroende på utvecklingen på arbetsmarknaden."
18. **att** motion E10 yrkande 4 anses besvarat
19. **att** motion E10 yrkande 2 avslås
20. **att** motion E10 yrkande 1 avslås
21. **att** motion E11 avslås
22. **att** programgruppens förslag punkt 9 bifalls
23. **att** motion E12 därmed bifalls
24. **att** motion E10 yrkande 3 anses besvarat

Reservation

Karin Pilsäter

Jag reserverar mig till förmån för att programmets punkt 7 ges följande lydelse: "**Kompetens bör få väga tyngre vid neddragningar.** I enlighet med Globaliseringsrådets förslag bör parterna avtalsvägen låta kompetens (mätt enligt kriterier som de berörda parterna är eniga om) få väga tyngre vid avgörandet av vilka anställda som får stanna vid neddragningar. Sådana möjligheter finns redan på vissa avtalsområden, men bör tillämpas bredare. Regeringen bör medverka till att ett nytt huvudavtal kan komma till stånd, exempelvis genom att införa kompetenskonton."

Motivering: Som konstateras i punkt 1 och 2 står sig den svenska modellens idéer och funktionssätt även på 2000-talet, men dess tillämpning behöver moderniseras. Detta löses bäst genom tillämpningen av LAS genom avtalsöverenskommelser moderniseras i ett nytt huvudavtal, vilket ger för flexibla och lokala lösningar. Återkommande under de senaste decennier har avtalslösningens funktionssätt urholkats genom att regeringar har efterkommit krav från parterna, främst LO, om att istället lagstifta fram lösningar.

Avtalslösningen bygger på att parterna måste komma överens med varandra, ge och ta. Att från statens sida säga "gör upp som vi säger, annars lagstiftar vi" undergräver möjligheten att i avtal nå fram, då den part som har mest att vinna på den utlovade lagstiftningen givetvis har mindre incitament att konstruktivt verka för en avtalslösning som då innebär att man också själv måste komma med erbjudanden för att nå en balanserad ny lösning. Att i nästa steg lagstifta i konflikt inom det område som i första hand bör lösas inom ramen för parternas huvudavtal och kollektivavtalslösningar skapar också en osäkerhet om de långsiktiga spelreglerna, då denna typ av lagstiftning blir uppförstorade stridsyxor i valkampanjer. Arbetsmarknadens funktionssätt gagnas inte av att frågor är föremål för valkampanjande.

Vill man verkligen uppnå ett nytt huvudavtal bör man från politisk sida snarare tydligt säga att det inte kommer att ske några lagstiftningsförändringar på området utan det är verkligen upp till parterna att söka en lösning som är mer funktionell för dagens och morgondagens marknad för jobb och företagande. I stället bör en regering aktivt bidra till att underlätta ett nytt huvudavtal genom att ta upp en diskussion med parterna om hur de medel och åtgärder som staten förfogar över på bästa sätt kan bli en bra del i ett paket för omställning och förnyelse, exempelvis utformningen av de kompetenskonton som föreslås i programmet.

Den förändring av lagstiftningen som föreslås som möjlighet ifall ett nytt huvudavtal inte uppnås – vilket alltså enligt min uppfattning blir mer sannolikt med ett "lagstiftningshot" – är heller inte någon särskilt träffsäker lösning på problemet. För de minsta företagen skulle ett undantag för fyra personer innebära att allt vad turordning i princip upphävs. För företag med kanske 15–25–50 anställda (beroende på storlek på neddragning) skulle det kanske vara funktionellt som alternativ till en förändrad kompetensvärdering, för större företag än så skulle det i normalfallet likafullt inte vara någon större skillnad mot dagens situation.

Arbetslöshetsförsäkring och arbetsmarknadspolitik

Programförslagets punkt 10–21 samt motion E13–E19

Arbetslöshetsförsäkringen tas upp i flera motioner. **Motion E13** begär att arbetslöshetsförsäkringen ska bli obligatorisk. I brödtexten skisseras även ett pengsystem där den enskilde får rätt att vända sig till valfritt försäkringsbolag för att teckna sådan försäkring. **Motion E14** yrkar att takbeloppet i a-kasseersättningen höjs så att en majoritet av de a-kasseanslutna får ut 80 procent av sin tidigare lön vid arbetslöshet. I **motion E15** kritiseras förändringarna för deltidsarbetslösa, som innebär att den som är deltidsarbetslös får ut a-kassa i en tid motsvarande 75 heltidsdagar. Motionären vill att denna

reform förändras eller rivs upp helt. I **motion E16** begärs att Folkpartiet ska verka för att heltidsarbetslösa ska ha rätt att utnyttja förskoleverksamhet i en sådan utsträckning som krävs för att de ska kunna söka arbete på heltid, vilket krävs i arbetslöshetsförsäkringen.

Partistyrelsen vill påminna om att Folkpartiet sedan länge anser att arbetslöshetsförsäkringen bör vara obligatorisk. Det finns starka skäl för detta. Till att börja med har den anställde ett lika legitimt intresse av skydd mot inkomstbortfall oavsett om detta beror på sjukdom eller på arbetslöshet. Vidare uppnås många fördelar med en obligatorisk försäkring. Kostnaderna sprids, alla bidrar till finansieringen och risken för att den enskilde drabbas av socialt oacceptabla konsekvenser vid plötslig arbetslöshet försvinner. Alliansregeringen har låtit utreda en modell för obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som bygger på fortsatt differentierade avgifter mellan a-kassorna, och konstaterar att förslagen från denna utredning har mött kritik. Icke desto mindre anser partistyrelsen att starka sociala hänsyn talar för att vi måste göra nya ansträngningar för att skapa en obligatorisk och generell arbetslöshetsförsäkring i Sverige. Partistyrelsen anser att det detaljerade förslag som motionären i E13 framlägger kan betraktas som en av många tänkbara utformningar, även om den för dagen inte framstår som den mest sannolika. I den grundläggande frågan om obligatorisk arbetslöshetsförsäkring är partistyrelsen däremot enig med motionären. Med det anförda föreslår partistyrelsen att **motion E13 anses besvarad.**

Utformningen av arbetslöshetsförsäkringen, som tas upp i de följande motionerna, måste bygga på en avvägning mellan omställningstrygghet och drivkrafter till att hitta nytt arbete. Arbetslöshetsförsäkringen ska inte vara en långsiktig försörjningskälla, utan ett sätt att tillfälligt klara ekonomin i letandet efter ett nytt arbete. På denna punkt finns ur socialliberalt perspektiv en principiell skillnad mellan arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen. Folkpartiet värnar inkomstbortfallsprincipen, och partistyrelsen är i och för sig öppen för att en diskussion om höjning av takbeloppen i arbetslöshetsförsäkringen kan behövas. I det rådande statsfinansiella läget är detta dock inget som kan prioriteras framför sådana reformer som direkt bidrar till att skapa nya arbetstillfällen. Med det anförda föreslår partistyrelsen att **motion E14 anses besvarad.**

Vad gäller deltidsarbetslöshet vill partistyrelsen poängtera att det tidigare systemet skapade orimliga följder. Eftersom en a-kasseperiod löper på 300 heltidsdagar kunde den som var deltidsarbetslös i praktiken använda arbetslöshetsförsäkringen som en ren inkomstutfyllnad. Den som t.ex. arbetade 75 procent kunde få de 300 dagarna att räcka i 1 200 dagar (räknat på en arbetslöshet på 25 procent), det vill säga i över fem år. Så har arbetslöshetsförsäkringen aldrig varit tänkt. Den ska ge en inkomsttrygghet under en övergångsperiod, men inte vara en näst intill permanent försörjning. De resurser som frigjorts genom reformen av reglerna för deltidsarbetslösa har kunnat användas till angelägna sociala reformer, bland annat förbättrad tandvårdsförsäkring. Partistyrelsen anser alltså den beslutade reformen vara fullt befogad och yrkar att **motion E15 avslås.**

Motion **E16** tar upp arbetslösas behov av att få barnomsorgen tryggad, så att de kan söka arbete på heltid. Partistyrelsen har sympati med motionens intentioner, och påminner om att Folkpartiet i många kommuner medverkat till att även arbetslösa kan ha sina barn på heltid i förskola. Det minimikrav som finns i skollagen är att barn till arbetslösa föräldrar har rätt till förskola minst tre timmar om dagen eller 15 timmar i veckan. Det förslag till skollag som presenterades i juni innebär ingen ändring på denna punkt. Partistyrelsen bedömer att detta i de flesta fall borde vara tillräckligt för att den arbetslöse ska kunna gå på jobbintervjuer eller göra egna besök hos arbetsgivare. Inget hindrar dock kommunerna från att lokalt besluta om generösare regler, vilket också förekommer. Partistyrelsen föreslår därför att **motion E16 anses besvarad.**

I rapportens punkter 10–17 föreslås en rad åtgärder för en effektiv arbetsmarknadspolitik och ett mer flexibelt arbetsliv. Kunskapens betydelse för omställning till nya jobb lyfts fram i punkt 10, punkt 11 betonar att arbetsmarknadsåtgärderna måste ha kvalitet i fokus och i punkt 12 föreslås införandet av ett nytt lärlingssystem. De positiva effekter som ökad lönespridning skulle ge tas upp i punkt 13, och i punkt 14–16 presenteras en rad åtgärder för att underlätta ungas tillträde till arbetsmarknaden. I punkt 17, slutligen, föreslås en mer flexibel arbetstidslagstiftning där den enskilde får möjlighet att disponera över en ”timbank” och ta ut viss intjänad ledighet i dagar, timmar eller pengar. Partistyrelsen anser att det i punkt 14 bör tydliggöras att ungdomar som blir arbetslösa inte ska behöva vänta i 90 dagar innan de får stödinsatser från Arbetsförmedlingen. **Partistyrelsen yrkar i övrigt bifall till punkterna 10–17.**

I **motion E17** begärs lagändringar för att möjliggöra privat arbetsförmedling och att den framtida arbetsförmedlingen ska finansieras genom avgifter av den som rekryterar samt en ”jobbsökarpeng” som till den arbetssökande.

Arbetsförmedlingens monopol avskaffades redan 1993. Det finns alltså i dag inga hinder i regelverken för den som vill bedriva privat arbetsförmedling. Det ligger också ett värde i att den offentliga arbetsförmedlingen kompletteras med nya metoder och tänkesätt hos andra aktörer.

Enbart under 2008 upphandlades tjänster åt minst 10 000 personer inom jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för unga. Arbetsförmedlingen har till uppgift att säkerställa att kompletterande aktörer blir ett naturligt inslag i arbetsförmedlingens tjänsteutbud samt att såväl andelen som antalet sökande som får och kan ta del av andra aktörers kunskaper och erfarenheter ökar. Partistyrelsen anser att det är viktigt att detta arbete fortsätter med sikte på ännu större mångfald i arbetsförmedling. Huvudansvaret för arbetsmarknadspolitiken bör dock även fortsatt ligga hos staten, och ett eventuellt pengsystem måste bygga på detta. Partistyrelsen anser därför att **motion E17 bör anses besvarad.**

Punkt 18 i rapportförslaget förespråkar att ett system med individuellt kompetenssparande införs, och i **motion E18** föreslås en text i partiprogrammet av motsvarande innebörd. I motionen hänvisas också till att den tidigare socialdemokratiska regeringen avbröt de tidigare förberedelserna för ett sådant system.

Partistyrelsen delar den analys som görs i programförslaget samt motionen. I en föränderlig omvärld är det viktigare än någonsin att löntagare får möjlighet att utbilda sig och bättra på sin kompetens också mitt i yrkeslivet. Många arbetsgivare har välfungerande system för detta, men behovet är ändå stort i betydande sektorer på arbetsmarknaden. Att uppdatera sina kunskaper och vidareutveckla sig gör också att den enskildes chanser att snabbt hitta nytt jobb vid arbetslöshet ökar väsentligt. Folkpartiet har länge arbetat aktivt för att ett system med individuellt kompetenssparande bör införas, och denna stånd-

punkt bör också komma till uttryck i partiprogrammet. **Partistyrelsen yrkar bifall till punkt 18 och föreslår även ett tillägg till partiprogrammet i form av följande mening: ”Ett system med individuellt kompetenssparande för löntagare bör införas.”** Med detta är **motion E18 tillgodosedd i sak och bör därför anses besvarad.**

Integriteten i arbetslivet uppmärksammas i **punkt 19** i rapportförslaget, där det föreslås att användandet av övervakningssystem på arbetsplatsen ska regleras genom lokala avtal mellan parterna och att en arbetstagare alltid ska kunna begära att Integritetsinspektionen (som ska ersätta Datainspektionen) ska pröva om övervakning är motiverad. Partistyrelsen delar arbetsgruppens åsikt att integriteten i arbetslivet behöver värnas bättre och yrkar att **punkt 19 bifalls.**

I detta sammanhang anser partistyrelsen också att situationen för anställda som slår larm om allvarliga missförhållanden på arbetsplatsen behöver uppmärksammas. Det förekommer att anställda utsätts för repressalier bara för att de avslöjat allvarliga faror eller andra missförhållanden. Partistyrelsen anser att klimatet på arbetsmarknaden skulle förbättras om fler företag har en genomtänkt policy för att skapa trygghet för den som vågar slå larm som saker som är fel på arbetsplatsen, och föreslår därför en **ny punkt med följande lydelse:** ”Företag ska ha policy och skydd för ”whistle-blowers”. Allvarliga missförhållanden som riskerar att skada tredje man måste kunna avslöjas utan att den anställde som larmar utsätts för repressalier från arbetsgivaren.”

I **punkterna 20–21** föreslås en rad åtgärder för att underlätta för äldre (punkt 20) och funktionshindrande (punkt 21) på arbetsmarknaden. Bland annat föreslås att äldre förvärvsarbetande ska ha rätt till sjukpenning och rehabiliteringsersättning på samma sätt som andra, att lönebidraget reformeras och att det införs en sysselsättningsgaranti för dem som har en psykisk eller en rörelserelaterad funktionsnedsättning. Partistyrelsen yrkar att **punkterna 20–21 bifalls.**

Motion E19 tar upp det viktiga ämnet psykosocial arbetsmiljö. Den som anser sig trakasserad på jobbet ska enligt motionären ha rätt till ingripande från Arbetsmiljöverket om problemen inte kan lösas på annat sätt (**yrkande 1**), beslut om att avslå en anmälan (lämna den utan åtgärd) ska kunna överklagas (**yrkande 2**) och brott mot Arbetsmiljöverkets föreskrifter mot kränkande särbehandling ska kunna vitesbeläggas och medföra straffansvar (**yrkande 3**).

Partistyrelsen är enig med motionären om att kränkande särbehandling på arbetsplatsen är ett oacceptabelt angrepp på den utsattes värdighet och människovärde. Arbetsmiljölagen är övergripande lagstiftning för arbetsmiljöfrågor, och som komplettering till denna lagstiftning har Arbetsmiljöverket rätt att utfärda föreskrifter och allmänna råd. Enligt föreskrifterna om kränkande särbehandling (AFS 1993:17) ska arbetsgivaren bland annat planera och organisera arbetet så att kränkande särbehandling så långt som möjligt förebyggs (§ 2), klargöra att kränkande särbehandling inte kan accepteras i verksamheten (§ 3) och se till att det finns rutiner för att på ett tidigt stadium fånga upp signaler om och åtgärda sådana otillfredsställande arbetsförhållanden etc. som kan ge grund för kränkande särbehandling (§ 4).

Arbetsmiljöverkets uppgift är inte att utreda och ta ställning till om någon är kränkt eller utsatt för kränkande handlingar. Däremot kan verket ställa krav på arbetsgivaren att åtgärda brister i arbetsmiljön som kan ligga till grund för kränkningar. Om den anställde anser att det finns brister i arbetsmiljön ska hon eller han först kontakta sin närmaste chef, därefter skyddsombudet om inget görs. Skyddsombudet kan i sin tur kontakta Arbetsmiljöverket. Verkets beslut i enskilda fall enligt arbetsmiljölagen, eller enligt föreskrifter meddelade i enligt med lagen, får överklagas till länsrätten. Partistyrelsen är enig med motionären om att den psykosociala arbetsmiljön ska tas på samma allvar som den fysiska arbetsmiljön, men anser att dagens regelverk ger uttryck för just denna hållning. En lagstiftning som ger Arbetsmiljöverket särskilda befogenheter vid just trakasserier till skillnad från andra arbetsmiljöproblem är svår att försvara principiellt. Partistyrelsen föreslår därför att **motion E19 yrkande 1 och 3 anses besvarade.** Partistyrelsen anser vidare att yrkande 2 i sak är tillgodosett genom gällande lagstiftning och yrkar därför att även **motion E19 yrkande 2 anses besvarat.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion E13 anses besvarad
2. **att** motion E14 anses besvarad
3. **att** motion E15 avslås
4. **att** motion E16 anses besvarad
5. **att** programgruppens punkt 10 bifalls
6. **att** programgruppens punkt 11 bifalls
7. **att** programgruppens punkt 12 bifalls
8. **att** programgruppens punkt 13 bifalls
9. **att** programförslagets punkt 14 ges lydelsen:
   ”Tidigare och bättre insatser för unga arbetslösa. Inför en rätt till jobbsökarstöd från dag ett, och erbjud skräddarsydda alternativ för de ungdomar som har särskilt svårt att få fäste på arbetsmarknaden. Det behövs också fler spetskompetensförmedlingar som kan ge rätt hjälp till nyutexaminerade akademiker. Ungdomar som blir arbetslösa ska inte behöva vänta i 90 dagar innan de får stödinsatser från Arbetsförmedlingen.”
10. **att** programgruppens punkt 15 bifalls
11. **att** programgruppens punkt 16 bifalls
12. **att** programgruppens punkt 17 bifalls
13. **att** motion E17 anses besvarad
14. **att** programgruppens punkt 18 bifalls
15. **att** följande text tas in i partiprogrammet:
    ”Ett system med individuellt kompetenssparande för löntagare bör införas.”
16. **att** motion E18 därmed anses besvarad
17. **att** programgruppens punkt 19 bifalls
18. **att** det efter programförslagets punkt 19 tas in en ny punkt med lydelsen:
    ”Företag ska ha policy och skydd för ”whistle-blowers”. Allvarliga missförhållanden som riskerar att skada tredje man måste kunna avslöjas utan att den anställde som larmar utsätts för repressalier från arbetsgivaren.”
19. **att** programgruppens punkt 20 bifalls
20. **att** programgruppens punkt 21 bifalls
21. **att** motion E19 anses besvarad

F: Utrikespolitik och försvar

Innehåll

Motioner **161**
Utrikes- och försvarspolitik 161
Biståndspolitik 166
Partistyrelsens yttrande **168**
Utrikes- och försvarspolitik 168
Biståndspolitik 171

Motioner

Utrikes- och försvarspolitik

F1. Sverige behöver en tydlig Burmapolitik

Motionär: Roger Haddad, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att Sverige för en tydligare Burmapolitik

Tyst diplomati räcker inte i fallet Burma. Inte heller det indirekta ekonomiska stöd som Sverige, genom SIDA, stöttar olika humanitära insatser. Folkpartiet liberalerna måste driva på i riksdag och regering så att Sverige får en mycket kraftfullare och tydligare Burmapolitik. Sverige har en viktig roll att spela i EU-kretsen och har tidigare gjort sig känd för att aktivt driva frågan om behovet av demokratiska reformer i Burma och att militärjuntan ska bjuda in oppositionen och dess ledare Aung San Suu Kyi till överläggningar.

Utvecklingen i Burma går åt fel håll. Journalister fängslas och politiska motståndare till generalerna trakasseras och fängslas. Nobelpristagaren Aung San Suu Kyi har fortfarande inte släppts från sin husarrest och strategin från juntan är att ändra i konstitutionen så att man eliminerar oppositionen. Sverige måste återigen formulera en tydlig strategi och driva en aktiv linje inom EU, FN och i samverkan med ASEAN. Så länge militärjuntan förtrycker sin opposition och rätten till åsiktsfrihet och mötesfrihet bör Sverige bojkotta ASEAN-samarbetet där Burma i dag ingår som en fullvärdig medlem.

Militärdiktaturen har styrt Burma med järnhand sedan 1962, det är hög tid att Folkpartiet på alla nivåer verkar för ett starkare internationellt tryck för en demokratisk förändring. Det arbetet kräver en tydligare strategi inom utrikespolitiken.

F2. Nej till bojkott av idrottstävlingar!

Motionär: Nina Lundström, Sundbyberg, Mattias Lönnqvist, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna inte ska uppmana till bojkott av internationella mästerskap och landskamper på grund av politiska skäl

Mänskliga rättigheter är en självklar del av demokratin. Trots detta har världen fortfarande många diktaturer där bristen på mänskliga rättigheter är alarmerande. Människor förföljs och yttrandefrihet saknas ibland helt och hållet. Vi som lever i demokrati måste verka för demokrati även ute i världen. Frågan är hur detta sker bäst.

Politik är att vilja. Politik är att driva viktiga frågor som utvecklar samhällen men även internationell solidaritet. Liberaler måste kämpa för frihet i alla delar av världen.

Dock är det orimligt att ålägga landslag och elit att personligen ta detta ansvar om detta inte sker genom deras egna beslut. Vi må bekämpa diktaturer genom politiska medel men vi ska inte ålägga idrottare tävlingsförbud på internationella mästerskap eller landskamper som OS, VM och EM för att protestera mot de länders styrsätt som spelen genomförs i. Om detta sker innebär det samtidigt att en elitutövare aldrig kan veta om de egna prestationerna och kvalifikationer kommer att leda till att få tävla. Politiska avvägningar kan innebära att de får ”tävlingsförbud”. Om idrottare själv vill göra en markering bör detta vara deras ensak eller andra bedömningar om t.ex. säkerhet.

Politik är politik. Idrott är idrott. Vägen till demokrati i fler länder måste åstadkommas med politiska medel. Vägen dit ska inte gå genom att politiskt driva fram bojkott av internationella tävlingar. Detta drabbar de enskilda idrottarna vilket är ett orimligt sätt att hantera deras möjligheter till idrottsliga prestationer.

F3. Akut behov av en utrikesförvaltningsutredning

Motionär: Solveig Hellquist, Sörberge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att en genomgripande utrikesförvaltningsutredning tillsätts med det snaraste

F

Utrikesförvaltningen har stora behov av reformer och nytänkande, vilket inte minst framgår av Globaliseringsrådets rapport ”Sverige i världen” (Ds 2008:82). Utrikesförvaltningens förutsättningar att reformeras riskerar dock att undergrävas av försämrade villkor för dess personal.

Några problem och synpunkter som framgår av Globaliseringsrådets rapport men även genom signaler från anställda inom utrikesförvaltningen är följande:

- De gradvisa men kontinuerliga nedskärningarna i utrikesförvaltningens budget med ett automatiskt besparingsbeting på cirka 2 procent per år har förödande konsekvenser och kan inte drivas hur långt som helst. Samtidigt som ett av utrikesförvaltningens ansvarsområden – biståndet – fördubblats det senaste decenniet, har fler arbetsuppgifter lagts på personalen utan resursförstärkningar och flera ambassader lagts ner. Sverige satsar med sina 0,06 procent av BNP påfallande lite på sin utrikesförvaltning. Det ska jämföras med länder som Storbritannien som satsar 0,13 procent, Tyskland, 0,28 procent, Finland 0,2 procent och Norges 0,2 procent av BNP. Det råder således en märklig obalans mellan de resurser som per automatik satsas på bistånd och de resurser som avsätts för att bidra till att faktiskt genomföra bistånds-, handels- och utrikespolitiken. Naturligtvis får detta konsekvenser för Sveriges roll i världen.
- Arbetsgivaransvaret i dag utövas av den gemensamma förvaltningen – FA – i samverkan med Arbetsgivareverket, vilket innebär att de viktigaste styrmedlen i kunskapsföretaget UD ligger utanför departementsledningens kontroll. Rimligare vore att UD:s ledning skulle utöva arbetsgivaransvaret när det gäller löner och arbetsvillkor och att personaladministrationen är en integrerad del av verksamheten. Det s.k. UVA-avtalet har drabbat utlandsstationerade ekonomiskt på ett dramatiskt sätt. Även den svaga svenska kronan har inneburit försämrade villkor för många.
- Svårare att rekrytera den mest kvalificerade personalen – inte minst till s.k. hardship-orter.
- Medföljarproblematik
- Färre sökande till diplomatutbildningen i jämförelse med tidigare år.
- Det svaga IT-stödet är en allvarlig brist i regeringskansliet. För UD som finns på många ställen i världen och i olika tidszoner måste det vara möjligt att kommunicera – dvs. arbeta – från andra ställen än den fasta arbetsplatsen alla dagar på året och alla timmar på dygnet.
- Ökad internadministration som går ut över annat viktigt arbete

För att kunna utveckla goda internationella kontaktytor i en tid då globaliseringen är en realitet behöver Sverige en stark och bred utrikesförvaltning.

Sverige behöver kompetent och engagerad personal för att kunna vara en stark och tydlig röst för demokrati, mänskliga rättigheter, frihandel och fred – liksom för att utveckla samarbetet mellan Sverige och andra länder på prioriterade områden.

Oavsett vilka politiska prioriteringar och målsättningar vi har inom utrikespolitiken krävs att vi har rätt personal på UD och på våra utlandsmyndigheter. Personalen måste ha rimliga arbetsförhållanden och ha tid och möjligheter att i praktiskt arbete förverkliga politiken. En utrikesförvaltningsutredning är i dag således helt nödvändig

F4. Förstärkt EU-engagemang i Sverige

Motionärer: Anders Jonell, Torslanda, Bengt Eliasson, Åsa

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att uppmana våra företrädare i landet kommuner och landsting att intensifiera ansträngningarna om EU-information, och därtill information om när finansiering av projekt har skett med EU-medel

I bl.a. Lidköping har en folkpartistisk kommunpolitiker visat framsynta ambitioner när det gäller att driva igenom en ständigt närvarande EU-flagga som vajar framför kommunhuset. Detta är ett inte helt vanligt grepp bland kommunerna och i vissa delar av landet ser man fortfarande med misstro på EU.

All forskning och flertalet undersökningar visar dock att den svenska opinionen aldrig tidigare varit så positiv till EU som i dag; SOM- jämte SCB-undersökningar, parat med internationella dito, visar att stödet för EU är högre än det någonsin varit tidigare. Och inte minst intresset från många kommunal- och regionpolitiker som visar på kunskap och ett engagemang i EU-frågor, vilket är glädjande.

EU är en självklarhet på ett helt annat vis än tidigare. Stort antal kommuner jobbar med olika EU-projekt, kännedom om hur EU-lagstiftningen påverkar den kommunala nivån, har ökat väsentligen trots att EU:s ramregler och statens regeltolkning i ett EU-perspektiv, inte sällan anses komplicerade och dammiga. Vi har gått igenom en rätt dramatisk historia tillsammans och det är definitivt inspirerande med en borgerlig regering som gillar EU till skillnad från tidigare regeringar.

Trots detta jobbar inte Sverige fullt så engagerat som länder runt Medelhavet gör. Vid färd genom främst Spanien och Italien möts man ständigt av skyltar som sakligt beskriver att ”detta projekt (hus, industrilokaler, vägar, jordbruksaktiviteter etc.) har möjliggjorts genom finansiering från EU” och det är en helt naturlig och uppskattad del av medlemsländernas förhållningssätt i EU-medlemskapet.

Det finns goda skäl att underlätta ”EU-vardagen” i Sverige med uppmuntrande åtgärder som hissandet av EU-flagga jämte konkreta krav från offentligheten genom bekräftande uppgifter vari finansieringen ligger inom diverse EU-projekt.

F5. Högre deltagande i valen till Europaparlamentet

Motionär: Jonas Noréus, Varberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar gillande över tanken att högre valdeltagande i Europaparlamentsvalen är angeläget
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att initiera diskussion på regerings- och EU-nivå om att antalet mandat per land i Europaparlamentet blir kopplat till medlemsländernas valdeltagande
3. **att** landsmötet uttalar sitt gillande över tanken att ovanstående yrkande kan ingå i ett nytt grundfördrag inom EU, som har initierats under Sveriges tid som ordförandeland 2009

För många är det tyvärr ett aktivt ställningstagande att inte rösta i Europavalet. Valet kan uppfattas meningslöst då alla svenska partier tycker lika i många frågor, men där denna ”Sverigelinje” ändå inte får tillräckligt genomslag i besluten.

Ett exempel är EU:s jordbrukspolitik, som alla svenska partier är emot, och det finns fler exempel.

Jag har ett förslag till lösning på problemet med lågt valdeltagande. Låt valdeltagandet i varje EU-land avgöra hur många platser landet får i Europaparlamentet! I potten ligger då möjligheten att det egna landets linje i olika frågor får ökat inflytande om folk verkligen går och röstar. Då skulle det bli bättre fart på röstandet, inte bara i Sverige utan i alla medlemsländer. Länderna med de mest engagerade medborgarna får mest inflytande. Demokratiskt, sympatiskt och rättvist, eller hur?

För att införa en sådan regel behövs förstås ett nytt grundfördrag (Lissabonfördraget är alltså redan föråldrat...). Sverige kan som ordförandeland i höst öppna upp för denna möjlighet i framtida Europaval genom att starta en diskussion med medlemsländerna under året.

Tänk om ett ”Stockholmsfördrag” skulle bli det som får medborgarna runt om i Europa att mangrant och villigt gå till vallokalen och rösta i detta val vart femte år, kanske med start 2014. En tilltalande tanke för varje Europavän, eller hur?

F6. Ja till deltagande i EU:s militära samarbete

Motionär: Folkpartiet liberalerna Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Sverige ska ha en öppen och positiv attityd till deltagande i ett eventuellt förstärkt samarbete på försvarsområdet inom EU

EU:s säkerhets- och försvarspolitik (ESFP) började utvecklas på allvar i och med Amsterdamfördraget 1999, med syfte att EU ska ha en självständig kapacitet att delta i civila och militära krishanteringsoperationer utomlands. Samarbetet bygger på frivilligt deltagande från medlemsländerna med civila och militära resurser till EU:s befogenhet och har utvecklats snabbt. Första halvåret 2008 ledde Sverige en stridsgrupp sammansatt av Sverige, Finland, Norge, Estland och Irland och nästa gång den ska vara i beredskap är första halvåret 2011.

Beklagligt nog har EU:s uppbyggda snabbinsatskapacitet ännu inte kommit till användning till skydd för människor i krishärdar. Däremot har EU genomfört reguljära ESFP-insatser så som stärkande av rättsstaten i Georgien, polisinsatsen i Kongo och fredsbevarande uppdraget i Bosnien-Hercegovina.

I och med Lissabonfördraget utvecklas samarbetet än mer. ESFP tydliggörs på följande sätt:

”Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken ska utgöra en integrerad del av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Den ska tillförsäkra unionen en operativ förmåga som stöder sig på civila och militära resurser. Unionen kan använda dessa resurser vid uppdrag utanför unionen för att bevara freden, förebygga konflikter och stärka den internationella säkerheten i enlighet med principerna i Förenta nationernas stadga.”

En ny punkt om ömsesidiga försvarsgarantier förs in i EU-fördraget, liksom en solidaritetsklausul. Den senare är avsedd att användas då en medlemsstat utsätts för terroristattack eller katastrof orsakad av naturen eller människor. För de ömsesidiga försvarsgarantierna anges att detta gäller med förbehåll för de länder som är alliansfria och med respekt för Natosamarbetet.

Ytterligare en viktig nyhet i Lissabonfördraget är möjligheten till så kallad permanent strukturerat samarbete på försvarsområdet för de EU-länder som uppfyller vissa kvalitetskrav. Detta förstärkta samarbete ska vara öppet för alla länder som åtar sig att mer intensivt utveckla sin försvarskapacitet och som har förmåga att på egen hand eller i samarbete, tillhandahålla enheter till EU:s krishantering. De länders som deltar ska bland annat åta sig att samarbeta i syfte att nå överenskomna mål om nivån på utgifter för investeringar i försvarsmateriel, så långt som möjligt närma sina försvarsstrukturer och samarbeta för att åtgärda återstående kapacitetsbrister. Exakta krav och innehåll i samarbetet har ännu inte definierats.

Sverige uppfyller troligen kraven på att delta i det förstärka samarbetet på försvarsområdet, men på grund av vår alliansfrihet är frågan om något parti kommer att föreslå svenskt deltagande. Sverige ställer självklart inte heller upp solidariskt på de ömsesidiga försvarsgarantierna. Folkpartiet är det enda parti som fullt ut inser att säkerhet byggs i samarbete med andra och att Sverige inte kan fortsätta snylta på andra länders insatser (dvs. utgå från att alla ställer upp på oss, men inte ställa upp själva för någon).

Hittills har Folkpartiet förordat medlemskap i Nato, men värjt sig för allt för långtgående försvarssamarbete inom EU av hänsyn till den transatlantiska länken. Vi menar att Europa och USA måste vidmakthålla sitt säkerhetspolitiska samarbete och att EU inte ska vara en försvarsallians. Ett svenskt deltagande i EU:s försvarssamarbete med syfte att bevara fred och förebygga konflikter står dock inte i motsats till detta. Tre argument vill vi föra fram:

1. 21 av EU:s 27 medlemsländer är medlemmar i Nato och har inga planer på att undergräva Nato.
2. Frankrike har nu en president som till skillnad från sina företrädare inte vill utveckla EU till en motpol till USA, utan Frankrike blir nu fullvärdig medlem av Nato.
3. Vi vill att Sverige ska tillhöra kärnan i EU och då bör vi göra det inom samtliga sfärer. Det är bästa sättet för oss att påverka utvecklingen inom det försvarspolitiska området.

F7. Förstärkt säkerhetssamarbete i Europa

Motionär: Karl-Erik Andersson, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för ett förstärkt säkerhetssamarbete (både militärt och civilt) i Europa

Den religiösa fundamentalismen destabiliserar världen. Talibanernas utbredning i Pakistan är tecken på detta och de kan komma över kärnvapnen i detta land. Den ryska stormakten är ett annat hot som inte tvekar att använda maktmedel för att säkra sitt territorium och bevara sin återvunna styrka. Europa är dessutom beroende av Ryssland, Arabvärlden och Iran för sin fossila energiimport (gas, olja, torv och kol).

Vi måste kunna möta ett brett spektrum av fiender och hot t.ex. konventionella fiender, terrorism, ekonomisk utpressning och internationell kriminalitet.

Den militära säkerhetspolitiken måste integreras med övrig politik och Europa behöver ett gemensamt starkt försvar. Nato är inte hela lösningen. Det behövs också ett gemensamt EU-försvar.

F8. Effektiv grundorganisation ger starkt försvar

Motionärer: Jens Sundström, Luleå, Hendrik Andersson, Boden, Birger Lundberg, Arvidsjaur, Thomas Olofsson, Luleå, Alf Sundström, Arjeplog

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för att försvaret organisatoriskt ska samlas under två garnisoner, en Garnison Nord och en Garnison Syd, som var och en för sig ska kunna genomföra utbildning och övning i en bred förbandsstruktur

Försvaret har under en lång tid stått under ständig förändring. Den stora revolutionen har egentligen handlat om förändringar i vår omvärld som sett i ett 1900-talsperspektiv till största delen varit positiva. Trots detta har debatten ofta handlat om att bevara organisatoriska enheter inom grundorganisationen. I den liggande propositionen, Ett användbart försvar (2008/09:140), poängteras att försvaret ska ”kunna användas här och nu och i ökad utsträckning bidra till Sveriges säkerhet och stabilitet i omvärlden”. Detta är en sund inriktning på försvarspolitiken men hur ska detta förverkligas i grundorganisationen? Regeringens löften om att inga förband ska läggas ned under denna mandatperiod ger betänketid men utgör ingen lösning för framtiden.

Försvarsmakten har vid flera tillfällen avslöjats med en överbyggnad av officerare och en administration så stor att det gått ut över förmågan att försvara Sverige. I norra Sverige har det i flera steg på frivillig väg påbörjats ett samarbete under namnet ”Garnison Nord” där det genomförts kraftfulla rationaliseringar på staber och administration. Där flera funktioner samordnats har pengar frigjorts för effektiva samövningar. Resultatet hitintills är flexibla och snabbrörliga förband som är samövade för både internationella uppdrag och deras huvuduppgift i det territoriella försvaret av Sverige. Det stora problemet just nu är att försvarsmakten fortfarande diskuterar centraliseringar där man bryter ut enskilda förbandsfunktioner och centraliserar dem till södra Sverige. Förband där utbildning, övning och basresurser helt frikopplas ur sitt förbandssammanhang och förs samman i nya strukturer.

Vårt förslag är i stället att grundorganisationen får ett tydligt sparbeting när det gäller stabsfunktioner och administration. Att samarbeten i norr under ”Garnison Nord” formaliseras och fördjupas och att en liknande administrativ organisation införs i Södra Sverige. Vårt förslag är att Sveriges produktion av förband ska kretsa kring dessa Garnisoner för att komma från fixeringen vid enskilda förband och regementen. Vårt förslag är att vi utvecklar två starka noder för nationella och internationella samövningar av olika förband där en effektiv utbildning ger ett starkt försvar av Sveriges säkerhet och stabilitet i omvärlden.

F9. Samordnad mönstring och antagning till polisen och militären

Motionär: Hendrik Andersson, Boden

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att samordnad mönstring och antagning till polisiära och militära utbildningar kan bli aktuellt
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram en rapport om hur polis och militär kan samverka, framförallt men inte bara, vad det gäller samordnad mönstring och antagning till polisiära och militära utbildningar
3. **att** Folkpartiet liberalerna verkar för att samordna skattefinansierade verksamheter, för ett effektivare resursutnyttjande i samhället

Vi har bara två våldsanvändande myndigheter i Sverige. Båda behöver spara pengar och satsa på kärnverksamheten. Nu när försvaret går in i en ny fas, där allmän värnplikt avskaffas, tror jag att en sammanslagning och samordning av intagning/mönstring till polis/militär skola skulle vara en bra idé. Intresserade kan också satsa på att söka till militär och polisiär grundutbildning samtidigt, inte bara det ena eller det andra.

Andra samordnade insatser kan exempelvis vara ”förundersökningen” där man kollar om personen är straffad. Naturligtvis kan det bli fråga om andra sätt att samverka, och det är fritt för partistyrelsen att samtidigt utreda andra samverkansalternativ.

F10. Ny luftförsvarsutredning 40 år efter den senaste

Motionärer: Jens Pettersson, Stockholm, Hans Lindblad, Gävle, Allan Widman, Malmö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar sig för behovet av en bred luftförsvarsutredning

Svensk försvars- och säkerhetspolitik kan sammanfattas som:

a) Sverige försvaras bara av Sverige. Sverige försvarar bara Sverige.

b) Utan en inhemsk flygindustri får vi inget numerärt stort flygvapen. Utan ett numerärt stort flygvapen får vi ingen inhemsk flygindustri.

Vår militära alliansfrihet garanteras av ett efter våra förhållanden starkt militärt försvar. Det svenska säkerhetspolitiska utanförskapet har krävt flygplan, som värnar svenskt oberoende utan att ha prestanda för att hota stormakten i vårt närområde.

Ändå har två gånger världsrekord slagits av Saab-tillverkade serieflygplan, bägge gångerna med Flygande Tunnan: 1954 över 500 kilometer och 1955 över 1 000 kilometer.

En väderprognos med den svenskutvecklade datorn BESK blev i mars 1954 det första lyckade försöket i världshistorien att förutsäga ett icke-periodiskt förlopp. BESK var under kort tid världens kraftfullaste dator.

Det är ingen överdrift att Sverige för femtio år sedan hade ett av de mest kvalificerade luftförsvaren i världen, därtill med ett stort antal stridsflygplan.

Det var möjligt tack vare att försvaret var högt prioriterat och försvarsanslagets nivå därefter. Därtill så koncentrerade vi oss på att sätta samman stridsflygplan och övrigt luftförsvar av komponenter som i huvudsak var utvecklade utomlands. Svenska stridsflygplan har aldrig utrustats med någon i Sverige från grunden utvecklad motor och knappast heller med några i Sverige utvecklade vapen. Vi byggde alltmer sammansatta system för att passa vad som kallades den svenska profilen. Men redan till stridsledningss- och luftbevakningssystemet STRIL 60, så stod valet mellan två brittiska datorleverantörer. Den svenska stordatorindustrin hade inom loppet av ett par år försvunnit.

Rationaliteten av en svensk profil har diskuterats. Kanske hade vi sådana militärgeografiska och demografiska förhållanden att vår krigsmateriel borde avsevärt skilja sig från resten av världens? Men åtminstone elektronikkomponenter hade behövt tillföras från utlandet ända från början.

Det senaste decenniet så har det svenska försvarsanslaget varit i stort sett oförändrat i kronor och ören. Men eftersom huvuddelen av svensk försvarsindustris tunga projekt specificerades och utvecklingen igångsattes innan det kalla krigets slut, så är de i huvudsak framtagna för en annan säkerhetspolitisk situation än den som råder i dag. Det kan därför successivt bli allt svårare att sälja produkter som JAS 39 Gripen, Korvett av Visbyklassen och Stridsfordon 90 på den internationella marknaden.

Det är inte försvarsindustrins ingenjörer som varit oskickliga eller brustit i aktsamhet. Det är den politiske beställaren, som inte varit initiativrik och välinformerad nog för att ändra inriktningen av projekt vars målbild radikalt förändrats.

Det är nu fyrtio år sedan den senaste luftförsvarsutredningen (LFU 67) beställdes av regeringen och leddes av kustartilleristen Bo Westin. Senast inför beslutet om utveckling av nästa svenska stridsflygplanstyp, så bör ett liknande gediget och genomarbetat beslutsunderlag föreligga.

Det stridsflygplan som beskrevs i förra årets svenska offert till Norge var i allt väsentligt ett helt nytt stridsflygplan populärt benämnt Super-JAS, JAS 39 E/F eller JAS NG. Det har en kraftigare motor, ny radarteknik och avsevärt större inre bränsletankar. Det flygplansskrov som används till JAS 39 A/B och JAS 39 C/D kan därför inte komma i fråga. Det rör sig om ett stridsflygplan som under ett kommande halvsekel ska kunna konkurrera med amerikanska JSF F-35 Lightning II. Det är inte längre fråga om att begränsa svenska ambitioner till bara det som ryms inom en svensk profil.

Kostnaden för att utveckla JAS 39 E/F torde inte bli mindre än vad den varit för JAS 39 A/B respektive JAS 39 C/D. Inför det att riksdagen binder sig för en satsning om lågt räknat femtio miljarder kronor, så bör bästa och allsidigast möjliga beslutsunderlag föreligga.

F11. Luftförsvar

Motionär: Folkpartiet liberalerna Lund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att luftvärnssystemet robotsystem 23 förbandssätts och utvecklas

För Sveriges försvar är det nödvändigt med ett effektivt luftförsvar för att kunna försvara landet både mot militära lufthot och mot terrorister som använder flygplan som den 11 september. Det är viktigt att förmågan att försvara oss mot lufthot mot Sverige säkerställs och att de 4,5 miljarder som investerats i det fullt utvecklade luftvärnssystemet robotsystem 23 används (cirka en tusenlapp per svensk). Kostnaden för att använda luftvärnssystemet är 50 miljoner och därefter 5 miljoner per år. Att däremot avveckla systemet innebär i princip att avveckla luftvärnet. Både försvarsberedning och försvarsproposition har fastslagit att luftvärnet ska bibehållas. I försvarspropositionen nämns överhuvudtaget inte robotsystem 23 trots att luftvärnets övriga robotsystem 70 och 97 nämns.

Att först för miljardbelopp köpa in ett system och sedan efter färgen precis torkat skrota densamma är inte bara att kasta skattemiljarder i sjön utan också att avveckla Sveriges luftförsvar och göra oss både sårbara mot terroristers flygplan liksom mot militära luftangrepp.

Referenser: ”Miljarder till spillo när försvarsprojekt slopas” (DN 30 september 2007), Ds 2008:48 *Försvar i användning*, Regeringens proposition 2008/09:140 *Ett användbart försvar*, Försvarsmakten (samtal med representanter för luftvärnsförmågan).

F12. Bevarande av flygverksamheten på F 16

Motionär: Folkpartiet liberalerna Uppsala län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att ett fullgott luftförsvar av Mälardalen bibehålles genom att Uppsala/Ärna F 16 kvarstår som militär övningsbas med beredskapsuppgifter för stridsflyg och transportflyg

”Utvecklingen i Ryssland har under senare år tyvärr gått i en oroande riktning. Ryssland återupprustar militärt. Samhällssystemet blir alltmer auktoritärt. Det finns en stark Stalin-nostalgi i olika samhällsgrupper. Ryssland har ett mer aggressivt språkbruk mot sin omvärld. Attacken på Georgien chockade omvärlden. Jeltsin-erans liberalisering har förbytts i en motsatt utveckling under Putin.

Norge och Finland ökar nu sina försvarsanslag. Den norska rödgröna regeringen rustar upp försvaret i Nordnorge, mot bakgrund av en rysk offensiv politik i ishavsområdet.

De svenska försvarsbesluten sedan Berlinmurens fall har alla inneburit ett successivt minskat fokus på försvar av Sverige och ett ökat fokus på internationella insatser. Den senaste försvarsberedningen är inget undantag.

Jag är kritisk till den svenska försvarspolitiken som har förts på 2000-talet. Den har inte i tid registrerat och mött den förändrade utvecklingen i Ryssland. Min kritik riktas inte enbart mot andra. Jag har själv ett delansvar. Även Folkpartiet har medverkat i dessa beslut.

Jag anser att det nu är hög tid för en kursomläggning.

Det viktigaste trendbrottet som sker i dag är en ambitionsökning när det gäller försvaret av Sverige. Några steg tas i en ny riktning. Om utvecklingen fortsätter åt fel håll i Ryssland kommer fler steg att behöva tas.” (Jan Björklund 19 mars 2009.)

Det militära hotet mot Sverige bedöms fortsatt lågt.

Mellanstatliga konflikter som kan uppstå i vårt närområde och som ställer krav på militär förmåga, är främst sådana där Sverige berörs indirekt. Sverige uppfattas i första hand kunna bli utsatt för politiska, diplomatiska och ekonomiska påtryckningar.

Bruket av militära maktmedel kan inte uteslutas som ett inslag i sådana påtryckningar.

Även behovet av flygskydd mot terroraktioner har under senare år ökat.

Försvarsledningen har trots detta beslutat att lägga ner flygverksamheten på F16 i Uppsala utan att rådgöra med regeringen eller riksdagen. Detta innebär att Sverige blir utan en militär flygplats i nära anslutning till rikets ledning och huvudstaden!

Uppsala/Ärna flygplats är militär övningsbas med beredskapsuppgifter för stridsflyg (Stockholmsplanen) och transportflyg.

”Stockholmsplanen” innebär att Försvarsmakten ska

- Övervaka området
- bistå med ”luftlägesbild” (Underlag för polisens beslut – evakuering/etc.)
- Avvisa/förhindra att obehöriga flyger in i det avlysta luftrummet

Försvarsmakten kommer inte att kunna upprätthålla incidentberedskap etc. med inriktning mot Stockholm om Uppsala flygplats avvecklas. Inga alternativa flygplatser i Mälardalen kan med kort varsel svara upp mot möjligheterna som finns på Uppsala flygplats i dag när det gäller landningshjälpmedel, flygtrafikledning, uppställningsplatser, hangarer samt förråd för vapen och bränsle det inte finns några realistiska baseringsmöjligheter efter Uppsala. Utan Uppsala flygplats blir Sverige ett av få länder i västvärlden som inte har en militär flygplats i nära anslutning till rikets ledning och huvudstaden!

F13. Skapa ett centrum för militär övningsverksamhet

Motionär: Hendrik Andersson, Boden

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet verkar för att i Sverige skapa ett samarbete över landsgränser vad det gäller militär övningsverksamhet
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram en rapport om hur man i Sverige kan skapa ett samarbete över landsgränser vad det gäller militär övningsverksamhet

Samarbete vad det gäller militära insatser pågår i stor utsträckning över hela världen. Det borde vara önskvärt att med alla dessa olika truppslag och förband kunna öva på landområden som i liten utsträckning stör befolkning och djurliv samt dessutom befinner sig i en del av världen som inte utgör ett större hot mot närliggande stormakter.

Norrbotten och trakterna kring Boden har unika förutsättningar för sådan verksamhet.

Därför vill jag att man tar fram en rapport om hur man i Sverige kan skapa ett centrum för militär övningsverksamhet!

Biståndspolitik

F14. Prioritera familjeplanering i biståndsarbetet

Motionärer: Folkpartiet liberalerna Sigtuna, Lars Wedén, Sigtuna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att familjeplaneringsinsatser ska ha högst prioritet i det svenska biståndsarbetet samt att partiet verkar för en sådan inriktning också i internationella organ

Världen står inför extrema utmaningar när det gäller klimatutveckling, livsmedelstillgång, allmän resursbrist och en accelererande negativ påverkan på det livsuppehållande naturliga systemet. Även med mycket stor tilltro till teknologisk utveckling i form av förnyelsebara energikällor och/eller kärnkraft så är det svårt att se hur ”livsutrymmet” ska räcka till för fortsatt tillväxt i i-världen och starkt befogade krav på välfärdsökning i u-världen. Ekvationen blir ännu svårare om man ovanpå detta lägger en fortsatt ökning av världens befolkning. Tillväxten är i dag cirka 80 miljoner per år. Med nuvarande genomsnittliga födelsetal (2,7 barn per kvinna) skulle världens befolkning år 2100 vara mellan 15 och 20 miljarder. Detta kommer inte att ske, men ”justeringsprocessen” kommer att bli mycket smärtsam och sätta alla politiska och sociala system under mycket stor press.

Ett sätt att möta denna utmaning är att verka för en minskad befolkningsökning i de utsatta områdena. Det handlar i stor utsträckning om att ge kvinnor utbildning, rättighet och möjlighet att själva bestämma över sitt barnafödande. Sverige har goda förutsättningar att göra skillnad i detta avseende. Det finns en tradition av arbete inom detta område och Sverige lider inte av de religiösa och kulturella blockeringar som ofta hindrat effektiva insatser från FN och dess organ.

F15. Öka Sidas förvaltningsbidrag i takt med biståndsbudget

Motionär: Carl Cederström, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** förvaltningsbidraget till Sida ökar i takt med biståndsbudgeten

Bistånd kostar pengar. Pengar att finansiera – och pengar att administrera. Folkpartiet har genomdrivit enprocentmålet i biståndspolitiken. Resultatet är kraftigt ökade biståndsbelopp men med begränsade administrativa resurser. Om anslaget att hantera de stora beloppen och de många projekten inte ökar i takt med att biståndsbudget sväller förlorar vår utvecklingspolitik i relevans och effektivitet.

Bra bistånd kostar! Därför bör förvaltningsuppdraget årligen utgöra exempelvis cirka 1 procent av biståndsbudgeten eller mer.

F16. Effektivare bistånd

Motionär: Kenny Thärnström, Hunnebostrand

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att det svenska internationella biståndet inriktas på åtgärder och former som bidrar till egenutveckling i mottagarländerna
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att man inom biståndsverksamheten koncentrerar verksamheten på projekt och avstår från budgetstöd och övergripande programstöd
3. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att bistånd inte ges till länder med egen krigsmakt

Pengar i sig inte automatiskt leder till utveckling. Bistånd i form av s.k. budgetstöd och skuldavskrivningar bör därför avföras från dagordningen. Budgetstöd ger direkta pengar i mottagarlandets statskassa utan att dess användning kan dirigeras eller kontrolleras. Skuldavskrivning sker ofta mot löfte, att det skuldsatta landet lovar att motsvarande belopp i lokal valuta kommer att satsas i utvecklingsfrämjande åtgärder, pengar som landet inte har, utan som i stor utsträckning tas från framtida bilaterala biståndsinsatser. Detta innebär i praktiken att det bilaterala biståndet används på ett sätt, som omöjliggör insyn och kontroll.

Det låter självklart att ställa vissa krav på mottagarländerna. De länder, som uppfyller anständiga krav på effektivitet, transparens, demokrati, etc., sannolikt har nått så långt i utvecklingen, att de inte behöver bistånd. Erfarenheten visar, att det finns länder i vilka det överordnade intresset har varit att söka mer bistånd, inte att fundera över hur det egna landet ska utvecklas ekonomiskt. Biståndet har medverkat till att förstärka de befintliga maktstrukturerna. Bistånd överhuvudtaget inte ges till länder, som har råd att finansiera en egen krigsmakt.

Kanaliseringen av biståndet kan i huvudsak ske via tre huvudvägar, via multilaterala kanaler (EU, FN, utvecklingsbanker), via s.k. frivilligorganisationer (NGO – non-governmental organisations), samt via bilaterala kontakter mellan myndigheter/organisationer/företag i givarlandet och mottagarlandet.

Ett enkelt sätt att göra av med stora belopp är att utnyttja de multilaterala kanalerna. Insyn och kontroll är svåra att genomföra.

Kanalen NGO kan vara effektiv, givet att de utnyttjade organisationerna lever upp till de beslutade riktlinjerna. Även om organisationerna har vällovliga syften arbetar de ibland stick i stäv med politiken i verksamhetslandet och/eller utanför etablerade riktlinjer i givarlandet. Det finns ofta en övertro på NGO:ers representativitet för befolkningen och dess behov.

Den tredje kanalen, via bilaterala organ, är den som ger de bästa möjligheterna till insyn och kontroll. De bilaterala organen i mottagarlandet kan vara offentliga eller privata. Sverige har skapat ett regelsystem med dels övergripande länderavtal som etablerar allmänna riktlinjer med ömsesidiga åtaganden mellan länderna, dels ramavtal för specifika insatser, vilka preciserar innehåll och omfattning med mer detaljerad åtaganden mellan parterna.

Nästa moment är i allmänhet ett väl preciserat projekt. Genomförandet av projektet sker därefter via en internationell eller nationell upphandling av de tjänster och/eller produkter som projektet avser. Detta är ett instrument för att kanalisera biståndsinsatser, som är relativt lätt att kontrollera avseende såväl måluppfyllelse som medelsutnyttjande.

Det svenska biståndet bör inriktas på att finansiera olika projekt, eftersom detta ger möjlighet till insyn och kontroll av hur biståndsmålen uppfylls, oberoende av vem som genomför projekten. Företag, NGO och andra aktörer bör behandlas på ett likvärdigt sätt och beredas samma möjligheter och villkor för att delta i genomförandet.

Grundprincipen måste vara ”hjälp till självhjälp”. Biståndet får inte i något sammanhang ersätta egen utveckling, får inte tillåtas bli ”i stället för”. Biståndet måste inriktas på att bidra till att skapa goda förutsättningar för egen ekonomisk och social utveckling. Vad krävs för detta?

Fyra grundförutsättningar för att skapa en bra grund för utveckling kan definieras: i) ansvarsmedvetna medborgare, utbildade och bildade; ii) en väl fungerande offentlig administration; iii) ett bra investeringsklimat, t.ex. rättssäkerhet; iv) okorrupta ledare som sätter landets intresse före egenintresset.

Den huvudsakliga internationella inriktningen av bistånd ska vara fattigdomsbekämpning i vid bemärkelse.

F17. HBT-frågor i biståndet

Motionärer: Lars Larsson, Lund, Vladan Boskovic, Enskede

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att det statliga biståndet tydligare kopplas till mänskliga fri- och rättigheter med fokus på HBT-personers situation

Under senare år har en rad länder, framförallt i Afrika, gått i en riktning bort från mänskliga fri- och rättigheter. Det gäller kanske främst i frågor kring HBT-personers fri- och rättigheter. Flera länder har tagit beslut om att kriminalisera homosexualitet. Såsom ett liberalt parti måste Folkpartiet liberalerna självklart verka för att vända trenden och understödja krafter som verkar för HBT-personers rättigheter. Ett instrument som finns att tillgå är det statliga biståndet. Det borde ställas större krav på mottagarländer utifrån t.ex. HBT-personers rättigheter än vad det görs i dag.

F18. Satsa mer på livsmedel

Motionär: Johan Strandberg, Garphyttan

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att åtminstone hälften av Sveriges utvecklingssamarbete bör handla om livsuppehållande saker

För att förbättra för nödlidande kunde det internationella utvecklingssamarbetet i högre grad handla om livsuppehållande saker som till exempel livsmedel och mediciner.

F: Utrikespolitik och försvar
Partistyrelsens yttrande

Inledning

I takt med att världen krymper blir de problem, men också de möjligheter, som världens länder konfronteras med en angelägenhet även för oss i Sverige. Demokrati, marknadsekonomi, frihandel, jämställdhet och respekt för de mänskliga rättigheterna utgör hörnstenarna i Folkpartiets utrikespolitik. Kampen för att utrota världsfattigdomen går hand i hand med demokratifrämjande. Folkpartiet verkar för att Sverige ska föra en aktiv utrikespolitik.

Folkpartiet är av uppfattningen att det inte går att stå neutral mellan demokrati och diktatur. Endast 46 procent av världens befolkning lever i fria länder. Att demokratiska länder inte för krig mot varandra är den empiriskt förmodligen bäst underbyggda teorin som finns inom samhällsvetenskapen. Ökad spridning av demokrati minskar grogrunden och riskerna för terrorism, krig och väpnade konflikter och leder därmed till ökad internationell säkerhet.

Folkpartiet liberalerna har ett gediget engagemang för biståndspolitik. Över en miljard människor lever i extrem fattigdom. Bra bistånd gör nytta – det ökar möjligheten till demokratisk utveckling, kan förbättra människors hälsa och rättigheter samt kan säkerställa barns skolgång. Jämställdhet är en prioriterad fråga för liberaler, även i bistånds- och utrikespolitiken, och en förutsättning för att uppnå FN:s milleniemål. Svenska skattepengar får aldrig hamna i händerna på korrupta diktaturregimer. I stället ska vi stödja reformriktade länder, organisationer och individer.

Europas länder klarar inte av att på egen hand klara de utmaningar vi står inför. Fler och fler inser det. Svenskarnas engagemang för Europeiska unionen har ökat, endast 18 procent av medborgarna anser att Sverige ska lämna EU. Folkpartiet liberalerna är Sveriges mest Europavänliga parti. Folkpartiet kan se tillbaka på en lyckad valrörelse till Europaparlamentet som stärker oss i vår övertygelse om att världen behöver mer internationalism – inte mindre.

När Berlinmuren föll gick en våg av optimism över Europa. Nu skulle risken för krig försvinna. Terrorattackerna mot USA, och andra länder, visar emellertid att ingen säkerhet kan uppnås annat än i gemenskap. Under augusti 2008 briserade ett krig mellan Georgien och Ryssland. I Europa söker sig alla demokratiska stater in i ett allt tätare samarbete. Viktigast bland dessa är Nato och EU.

Yttrande över motionerna

Utrikes- och försvarspolitik

Utrikespolitik och EU-frågor

Motionerna F1–F5

I motion **F1** föreslås att ”Folkpartiet ska verka för att Sverige för en tydligare Burmapolitik”. Motionären gör bedömningen att den politiska utvecklingen i Burma är oroande och att det är angeläget att verka för ett starkare internationellt tryck för att en nödvändig demokratisk förändring ska ske i landet.

Partistyrelsen delar motionärens uppfattning. Det är allmänt känt att militärdiktaturen i Burma styr landet med järnhand sedan årtionden. Nobelpristagaren Aung San Suu Kyi har inte släppts från sin husarrest och regimens meningsmotståndare förföljs. Folkpartiet Liberalerna är det parti i regeringen som tydligast förespråkar en utrikespolitik som har demokrati och mänskliga rättigheter som ledstjärnor. Situationen i Burma har påtalats i åtskilliga sammanhang från Folkpartiets håll, till exempel i riksdagens utrikespolitiska debatt i år. Folkpartiet kommer att fortsätta sina ansträngningar för att Sverige och världssamfundet ska verka för ett fritt och demokratiskt Burma. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion F1 ska anses besvarad.**

I motion **F2** framförs förslaget att ”landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna inte ska uppmana till bojkott av internationella mästerskap och landskamper på grund av politiska skäl”. Motionären motiverar ställningstagandet med att politik och idrott inte hör ihop. Bojkott av idrottsliga evenemang riskerar att drabba enskilda idrottare snarare än att gagna demokratisk utveckling hävdar motionären. Motionären anser att diktaturer ska bekämpas med politiska medel och att det är fel att ålägga idrottare tävlingsförbud för att protestera mot länders styrsätt. Om idrottaren själv vill göra en markering är det vederbörandes ensak.

Partistyrelsen delar till stor del motionärens uppfattning: politiker bör vara försiktiga med att använda idrott för att bedriva utrikespolitik. Normalt är bojkott inte ett verkningsfullt medel för att uppnå förändring. Frihandel och utbyte mellan människor är i kombination med en tydlig utrikespolitik ofta den bästa vägen för att främja demokrati och mänskliga rättigheter.

Men bojkott kan vara framgångsrikt när det finns en intern opposition i det berörda landet som uppmanar till det. ANC och apartheidtidens Sydafrika är ett exempel på när bojkott av ett land fungerat för att motarbeta en regim. Ett aktuellt exempel på motsatsen är Davis Cup-matchen i Malmö. Fredsaktivister, liberaler och vänsterkrafter i Israel ropade inte på bojkott eftersom det gynnade hökarna i Israel. Politik är en komplex verksamhet i en allt mer föränderlig värld. Partistyrelsen anser således att bojkott ska användas restriktivt, och om idrottstävlingar eventuellt ska bojkottas förutsätter det att den interna oppositionen i det berörda landet står bakom bojkotten. **Partistyrelsen föreslår att motion F2 anses besvarad.**

I motion **F3** framför motionären att landsmötet ska besluta att Folkpartiet verkar för att en genomgripande utredning av

utrikesförvaltningen tillsätts med fokus på personalens villkor. Motionären menar att UD:s personal måste ges rimliga arbetsförhållanden och förutsättningar att förverkliga utrikespolitikens intentioner. Motionären hävdar bland annat att det svaga IT-stödet inom regeringskansliet utgör ett problem för UD:s verksamhet, att det är svårare att rekrytera personal och att internadministrationen inkräktar på andra mer angelägna arbetsuppgifter. Motionären tar upp att arbetsgivaransvaret för UD utövas av den gemensamma förvaltningen i samverkan med Arbetsgivarverket. Motionären föreslår att UD:s ledning borde ha det direkta arbetsgivaransvaret när det gäller löner och arbetsvillkor.

Partistyrelsen instämmer i motionärens ställningstagande att det är angeläget att utrikesförvaltningen präglas av ledarskap och arbetsvillkor som främjar förverkligandet av utrikespolitikens mål. Emellertid anser partistyrelsen att dessa viktiga personal- och organisationsfrågor i första hand är en angelägenhet för arbetsmarknadens parter och att de fackliga organisationerna först ska uppmuntras att ta ett större ansvar att uppmärksamma på eventuella brister som kan förekomma i dagens system innan Folkpartiet verkar för att tillsätta en utredning. **Partistyrelsen föreslår att motion F3 anses besvarad.**

Motionären bakom motion F4 vill att partistyrelsen ska uppmana våra företrädare runt om i landet att intensifiera information om EU och att synliggöra där EU varit med och investerat i projekt.

Folkpartiet har inom ramen för Europavalrörelsen och genom det kommunalpolitiska rådet aktivt arbetat med att få ut information om EU-medlemskapets konsekvenser och fördelar som finns på lokal och regional nivå. Stommotioner, insändare och artiklar har tillhandahållits bland annat i ämnen som euron, Europaflagga i kommunhuset, Erasmusstudenter på regionala högskolor och patientrörlighet. Denna form av information och kampanjer kommer att fortsätta även i framtiden Vi vet att cirka 60 procent av beslut som tas i kommunfullmäktige påverkas av EU-samarbetet och vi ska under kommande mandatperiod aktivt fortsätta driva EU-frågor för att stärka människors kunskaper om Europeiska unionen. **Motion F4 föreslås därför anses besvarad**.

I motion F5 yrkas att vi ska arbeta för högre valdeltagande i Europavalen, att antal mandat i EP ska kopplas till valdeltagande i respektive land och att dessa frågor ska lyftas under det nuvarande svenska ordförandeskapet.

Partistyrelsen delar motionärens synpunkter på att ett högre valdeltagande i Europavalen är angeläget för legitimiteten för Europaparlamentet. Glädjande för Sveriges del är att vi i det senaste valet för första gången höjde valdeltagandet som nu 2009 uppgick till drygt 45 procent. Det ligger inte i nivå med andra val vi har i Sverige, men med tanke på att valdeltagandet gick bakåt i de flesta länder får det betraktas som en framgång. Därmed inte sagt att vi liberaler tycker att 45 procent är en acceptabel nivå – det är det inte. Vi ska fortsätta föra debatt om sakfrågor som engagerar människor. Om hur vi vill lösa klimatfrågan, hur jobben kan bli fler och hur vi vill använda EU för att bekämpa organiserad brottslighet men också om frågor som gör att EU tar plats vid köksbordet. Att vi vill göra det möjligt att välja vård i hela Europa och att vi vill veta var vårt livsmedel kommer ifrån.

Folkpartiet satsade mycket mer resurser och var bättre förberedda än i något tidigare Europaval för att mobilisera fler av våra väljare och därmed bidra till ett högre valdeltagande. **Yrkande 1 i motion F5 föreslås därmed anses besvarad.**

Partistyrelsen anser att principen om antal mandat kopplat till befolkningsmängd är en bra princip. Inom EU får också små länder proportionellt fler platser och i proportionella system räknas alla röster och valdeltagandet är högre. Valdeltagandet kan även inom Sverige skilja sig men det berättigar inte att län eller kommuner med lägre valdeltagande skulle få färre platser i t.ex. riksdagen. Denna princip fungerar väl även på Europanivån. De flesta länder inom EU använder sig av denna princip. System där röstdeltagandet avgör mandaten skulle vara oförutsägbara och svåröverskådliga. Länder som Belgien och Luxemburg har i dag röstplikt där den som inte röstar riskerar böter, vilket naturligtvis leder till att många tar sig till valurnorna. Med motionärens förslag kan man tänka sig att fler länder bestämmer sig för att ha röstplikt i Europaval men partistyrelsen anser att rätten att inte gå och rösta också är en viktig princip. **Yrkande 2 i motion F5 bör alltså avslås.**

Arbetet med att ta fram ett nytt fördrag är en lång och svår process. Lissabonfördraget är resultatet av ett arbete som pågått i nio år. EU måste nu börja diskutera viktiga sakfrågor och lämna de institutionella frågorna därhän. Folkpartiet är nöjda med det nya fördraget som gör EU mer öppet, effektivt och demokratiskt. Fördraget gör att EU kan ta emot fler medlemmar och jobba effektivare. Samtidigt fördjupas demokratin och öppenheten i samarbetet och unionen får en tydligare medborgarfokus. När landsmötet äger rum kan det dock vara så att fördraget är i hamn efter ett ja i Irland och då är fördragsfrågan under en längre tid överspelad. Under det svenska ordförandeskapet är det bättre att vi fokuserar på sakfrågor som klimatet, lösa de gemensamma ekonomiska utmaningarna och råda bot på den gränsöverskridande brottsligheten. **Yrkande 3 i motion F5 bör alltså avslås.**

Motion F6 och F7 vill ha mer av europeiskt samarbete i försvars- och säkerhetsfrågor.

Sverige deltar fullt ut i samarbetet inom det säkerhetspolitiska området. Det är ännu inte fastställt hur samarbetet framöver kommer att se ut exakt, men partistyrelsen ser inte en konflikt mellan det utökade försvarssamarbetet inom unionen och ett medlemskap i Nato. Dessa samarbeten kompletterar snarare varandra, vilket också motionärerna är inne på. Den transatlantiska länken är central för hela Europas säkerhet.

Folkpartiet vill att EU ska göra betydligt mer för att stödja länder eller områden som är i kris. Det handlar om militära insatser för att skapa fred eller att bidra med poliser och annan civil personal för att bygga upp fungerande rättssystem. Men för att krishanteringen ska fungera effektivt måste EU bli mindre beroende av medlemsländernas strukturer och i stället kunna leda och finansiera insatserna gemensamt. Då är det rimligt att kommissionen och Europaparlamentet får mer inflytande över säkerhetspolitiken. I vårt Europaprogram lyfter vi fram att EU t.ex. ska skapa ett högkvarter för att kunna samordna fredsbesvarande och fredsskapande insatser, att EU:s katastrofcenter ska utvecklas och att fler svenskar ska delta i EU-insatser. **Motion F6 och F7 bör därmed anses besvarade.**

Försvarspolitik

Motionerna F8–F13

I motion **F8** föreslår motionären att Folkpartiet ska arbeta för att försvaret organisatoriskt ska samlas under två garnisoner, en i södra Sverige och den andra i norr.

Partistyrelsen delar motionärens uppfattning att det är angeläget med ett effektivt försvar där resurserna tillvaratas och används på bästa sätt för landets säkerhet. Hur försvaret ska organiseras är emellertid en fråga för Försvarsmakten, riksdagen och regeringen. Landsmötet ska inte fastställa enskilda inslag i Försvarsmaktens organisation. **Motion F8 bör därför avslås.**

I motion **F9** framför motionären två yrkanden om att polis och militär ska samordna mönstring och antagning till polisiära utbildningar. Motionären vill i ett tredje yrkande att Folkpartiet ska verka för att samordna skattefinansierade verksamheter för ökad effektivitet. Motionären torde syfta på polis och militär.

Partistyrelsen anser att det är en viktig grundprincip att följa traditionen av en tydlig uppdelning mellan militär och polis i Sverige – även när det gäller mönstring och antagning. Att blanda ihop rollerna för militär och polis är inte eftersträvansvärt. Ända sedan händelserna i Ådalen 1931 har en grundprincip varit att militär styrka inte får riktas mot den egna befolkningen. Samma princip tillämpas i många andra västländer. **Motion F9 bör därför avslås.**

I motion **F10** yrkar motionären på att landsmötet uttalar sig för behovet av en ny luftförsvarsutredning. Sverige har inte haft en sammanhållen luftförsvarsstudie sedan 1967.

Industri- och exporthänsyn har under decennier fört oss allt längre bort från huvuduppgiften för luftstridskrafterna. Partistyrelsen anser likt motionären att det är angeläget att gediget beslutsunderlag föreligger när luftförsvarets framtid utformas. Partistyrelsen anser dock att landsmötet inte är rätt forum för att avgöra om detta underlag ska tas fram inom ramen för en särskild luftförsvarsutredning eller på annat sätt. **Motion F10 bör därför anses besvarad.**

I motion **F11** vill motionärerna att luftvärnssystemet robotsystem 23 (även kallad BAMSE) förbandssätts och utvecklas. Bamse är ett av flera projekt som avbryts när det svenska försvaret ska spara de närmaste åren.

Partistyrelsen är av uppfattningen att Sverige, så långt det går, bör undvika att på egen hand utveckla nya materielsystem. I stället bör vi samarbeta med andra länder och därmed omfördela resurser till de delar av det svenska försvaret där de gör bäst nytta. Partistyrelsen noterar att Sverige är ett av de länder i EU som lagt störst andel av vår försvarsbudget på materiel. Finlands försvar kostar drygt hälften av Sveriges. Den kanske viktigaste förklaringen till skillnaden i kostnader är att Sverige är beroende av sin försvarsindustri. Finland har också en försvarsindustri, men har varit friare i sitt förhållande till den. Finländarna har inte i samma utsträckning utvecklat eget materiel som Sverige gjort. **Motion F11 bör alltså avslås.**

I motion **F12** yrkas att flygverksamheten på F16 behålls. Motionärerna motiverar ställningstagandet med att det är angeläget med en militär flygbas i nära anslutning till huvudstaden.

Partistyrelsen delar uppfattningen att det är viktigt med ett effektivt luftförsvar som skyddar rikets ledning i händelse av anfall. Partistyrelsen anser emellertid att det räcker att konstatera att det måste finns en sådan beredskap inom luftförsvaret. Landsmötet ska inte ta ställning till enskilda inslag i Försvarsmaktens organisation. **Motion F12 bör alltså anses besvarad.**

I motion **F13** vill motionären att Sverige ska samarbeta över landsgränserna när det gäller militär övningsverksamhet och att Folkpartiet ska ta fram en rapport hur detta kan ske.

Partistyrelsen noterar att Försvarsmakten förra året överlämnade en rapport till regeringen. Rapporten omfattar cirka 140 förslag till samarbeten mellan de svenska, norska och finska försvaren. Studiearbetet har visat att det finns mycket goda möjligheter till bilateralt och/eller trilateralt samarbete. I april 2009 presenterades Stoltenberg-rapporten, som skrivits av Norges tidigare utrikesminister Thorvald Stoltenberg på uppdrag av de nordiska ländernas utrikesministrar. Denna rapport om ett tätare säkerhetssamarbete i Norden har fått stor uppmärksamhet och blivit väl mottagen. Stoltenbergs rapport signalerar en början på stärkta satsningar på ett nordiskt samarbete kring de nya utmaningarna mot Nordens säkerhet. Folkpartiet liberalerna förespråkar att Sverige ska söka medlemskap i Nato och vi välkommnar att Sverige deltar i Natos militära övningar. Partistyrelsen anser, mot bakgrund av det som görs i frågan, att motionärens förslag ligger i linje med det som redan sker. **Motion F13 bör alltså anses besvarad.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion F1 anses besvarad
2. **att** motion F2 anses besvarad
3. **att** motion F3 anses besvarad
4. **att** motion F4 anses besvarad
5. **att** motion F5 yrkande 1 anses besvarat
6. **att** motion F5 yrkande 2 avslås
7. **att** motion F5 yrkande 3 avslås
8. **att** motion F6 anses besvarad
9. **att** motion F7 anses besvarad
10. **att** motion F8 avslås
11. **att** motion F9 avslås
12. **att** motion F10 anses besvarad
13. **att** motion F11 avslås
14. **att** motion F12 anses besvarad
15. **att** motion F13 anses besvarad

Reservation 1

Roger Haddad

Jag reserverar mig till förmån för att motion F1 bifalls.

Reservation 2

Jens Sundström

Jag reserverar mig till förmån för att motion F8 bifalls.

Biståndspolitik

Motionerna F14–F18

I motion **F14** föreslår motionärerna att landsmötet ska verka för att Folkpartiet ska vara pådrivande för att familjeplanering ska ges hög prioritet i det svenska biståndet och i internationella organ. Motionärerna anser att de är angeläget att kvinnor ska ges möjlighet att bestämma över sitt barnafödande och att det är ett sätt att bekämpa fattigdom och överbefolkning.

Partistyrelsen gör bedömningen att Folkpartiet har en stolt tradition när det gäller engagemang för sexuella och reproduktiva rättigheter och partiet fortsätter att hålla fanan högt. I valet till Europaparlamentet 2009 reste Folkpartiet krav på att kvinnors rätt till fri abort måste lyftas för diskussion i den europeiska unionen. Förra året misslyckades EU:s medlemsstater att enas om en gemensam uppfattning om kvinnors sexuella och reproduktiva rättigheter vid FN:s kvinnokommission. Abortfientliga länder satte krokben. Europas politiska oenighet får i förlängningen förödande konsekvenser. Fler kvinnor, och deras nyfödda barn, avlider i samband med komplikationer vid graviditeter och förlossningar varje år än i sjukdomar som aids, tuberkulos och malaria – tillsammans. Partistyrelsen är stolt över att Folkpartiet kräver att Sverige och framförallt EU, världens största biståndsgivare, inte vänder bort blicken. Att halvera mödradödlighen med tre fjärdedelar till år 2015 är ett av FN:s millenniemål. **Med detta bör motion F14 anses besvarad.**

I motion **F15** framför motionären krav på att förvaltningsbidraget till Sida ska öka i takt med biståndsbudgeten för att säkerställa administrativa resurser att hantera biståndet på ett effektivt sätt. Partistyrelsen instämmer i bedömningen att det är av yttersta vikt att svenskt bistånd administreras på bästa tänkbara sätt för att göra maximal nytta. Emellertid anser partistyrelsen inte att det är nödvändigt att formulera detaljkrav på att det administrativa bidraget ska öka i takt med biståndet. Administration tenderar även att bli mer kostnadseffektiv genom framförallt tekniska landvinningar. **Med detta bör motion F15 anses besvarad.**

I motionerna **F16, yrkande 1, F17** och **F18** formuleras krav på hur det svenska biståndet ska utformas. I motion **F16** vill motionären att biståndet inriktas på åtgärder som fokuserar på egenutveckling. I motion **F17** ska Folkpartiet liberalerna verka för en tydligare koppling till mänskliga fri- och rättigheter med fokus på HBT-personers situation. I motion **F18** vill motionären att landsmötet ska uttala att ”åtminstone hälften av Sveriges utvecklingssamarbete bör handla om livsuppehållande saker”.

Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att Sverige har ett effektivt bistånd som betonar egenmakt, mänskliga rättigheter (inklusive HBT-personers mänskliga rättigheter) och verkar för att lindra hunger och farsoter. Därför är partistyrelsen stolt över att Folkpartiet liberalerna är det parti i Sverige som tydligast driver att demokrati och mänskliga rättigheter ska var ett överordnat mål för biståndet. Partistyrelsen ser med tillfredsställelse att Folkpartiet har ett gediget engagemang för HBT-personers utsatta situation i utrikes- och biståndspolitiken. Folkpartiet har med kraft reagerat när HBT-personers rättigheter kränkts inom och utanför EU. Folkpartiets stadsråd Nyamko Sabuni talade till exempel våren 2009 på den omstridda Pridefestivalen i Riga, och EU-minister Cecilia Malmström har tidigare deltagit i Pride-paraden i Warszawa.

Folkpartiet vill vidare riva handelshinder för de fattigaste länderna och reformera EU:s destruktiva jordbrukspolitik i grunden. Folkpartiet vill även verka för att effektiva mediciner, som bromsmediciner mot HIV, även ska komma de fattigaste länderna till del. **Motion F16 yrkande 1 och motion F17–F18 bör alltså anses besvarade.**

I motion **F16 yrkande 2** vill motionären att biståndet ska koncentreras på projekt och inte på budgetstöd och övergripande programstöd.

Partistyrelsen välkomnar att Alliansregeringen fokuserar på biståndets effektivitet, vilket har negligerats av de socialdemokratiska regeringarna. Partistyrelsen anser att den process som sjösatts av regeringen när det gäller att utvärdera det svenska biståndet är ytterst angelägen. Hårdare utvärderingar kommer förhoppningsvis att utröna vilken typ av bistånd som är mest effektivt. Partistyrelsen vill avvakta välunderbyggda resultat innan landsmötet uppmanas att ta ställning för specifika typer av biståndsformer och avvisa andra. **Motion F16 yrkande 2 bör alltså avslås.**

I motion **F16 yrkande 3** kräver motionären att bistånd inte ska ges till länder med egen krigsmakt. Partistyrelsen anser att det är svårt att tillmötesgå motionären på denna punkt eftersom de flesta länder i världen i likhet med Sverige har en krigsmakt. **Partistyrelsen föreslår att motion F16 yrkande 3 avslås.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion F14 anses besvarad
2. **att** motion F15 anses besvarad
3. **att** motion F16 yrkande 1 anses besvarat
4. **att** motion F17 anses besvarad
5. **att** motion F18 anses besvarad
6. **att** motion F16 yrkande 2 avslås
7. **att** motion F16 yrkande 3 avslås

G: Rättspolitik

Innehåll

Tidigt, tufft, tryggt: rättspolitiska programgruppens förslag **173**
Motioner **179**
Brottsofferfrågor 179
Tidiga och tydliga insatser mot unga kriminella 184
Grov organiserad brottslighet, polisens arbete m.m. 187
Övrig rättspolitik 191
Civilrätt 194
Partistyrelsens yttrande **203**
Brottsofferfrågor 203
Tidiga och tydliga insatser mot unga kriminella 208
Grov organiserad brottslighet, polisens arbete m.m. 214
Övrig rättspolitik 220
Civilrätt 222

Tidigt, tufft, tryggt

Rättspolitiska programgruppens förslag

På brottsoffrets sida

Tryggare för brottsoffer

1. Låt staten betala skadestånd. Vi menar att det inte är rimligt att brottsoffer ska behöva vänta så länge som i dag på att få ut skadestånd. Ett sätt att snabba på processen är att staten förskotterar utdömt skadestånd och sedan kräver in det av den dömde eller försäkringsbolag. Vi vill utreda hur vi på ett bättre sätt kan garantera att brottsoffren snabbt får ut hela skadeståndet.

2. Brottsoffer ska alltid prioriteras. När ett brott har begåtts ska en självklar princip gälla i hela åtgärdskedjan: Brottsoffrets rättigheter ska ges samma prioritet som den misstänktes och rättsprocessen får inte medföra att brottsoffrets problem på något sätt ökar. I varje del av rättskedjan, samt inom sjukvården och socialtjänsten, måste brottsoffrens situation därför särskilt beaktas.

3. Satsa på kommunala skyddshandläggare. En person som utsatts för ett brott är ofta redan sårbar, då blir det extra jobbigt att själv ta reda på vilket stöd som kan fås från vilken myndighet. Det behövs därför kommunala skyddshandläggare som kan samordna insatserna och vara en länk till olika myndigheter.

4. Informera så att alla kan förstå. Brottsoffer måste få begripliga beslutsmotiveringar när förundersökningar läggs ned eller åtal inte väcks. Känslan av att ha blivit orättvist behandlad, och sedan inte ens förstå de brev som skickas kan vara mycket stark och innebära att brottsoffret dessutom känner sig sviket av samhället. Vissa förbättringar i informationen har gjorts på senare år, men det behövs mer.

Tydligare regler på brottsoffrens sida

5. Kameraövervakning behövs. Vi vill ha tydligare regler och mindre krångel för att få tillstånd till kameraövervakning. Det behövs i brottsförebyggande syfte och för att effektivt kunna utreda brott. Kameror kan öka tryggheten för människor i tunnelbanan och på stan, men också minska risken för organiserat snatteri i matvarubutiker och stoppa vandalisering av skolor. För att skydda den personliga integriteten vill vi att all tillståndsgivning och tillsyn samlas hos en vässad nationell Integritetsinspektion. Vi vill också att det ska finnas kartor som visar vilka platser och lokaler som är kameraövervakade och att den som har fått sitt privatliv kränkt pga. att inspelat material hamnat i fel händer alltid ska kunna kräva skadestånd direkt av tillståndshavaren.

6. Utöka möjligheterna att få målsägandebiträde gällande sexualbrott. Målsägandebiträde ska alltid förordnas gällande samtliga sexualbrott, utom sexuellt ofredande. Dessutom ska förundersökningsledaren vid sådana brott vara skyldig att begära att målsägandebiträde förordnas redan under förundersökningen. Genomför därför i den delen Målsägandebiträdeutredningens förslag.

7. Obligatorisk eftervård för sexualbrottsdömda. För att minska riskerna för vill vi att den som dömts för ett allvarligt eller upprepade fall av sexualbrott ska kunna åläggas av domstol att följa en individuell behandlingsplan och överva-

kas viss tid även efter fängelsetiden. Att avvika från behandlingsplanen ska innebära sanktioner.

8. Barn som bevittnar våld är brottsoffer fullt ut. Vi menar att dessa barn inte bara ska bedömas som brottsoffer enligt socialtjänstlagen utan även enligt brottsbalken. Barnet ska kunna vara målsägande, och gärningsmannen kunna fällas också för de gärningar, bl.a. misshandel (psykisk misshandel) och olaga hot, som drabbar barnet. Vi menar också att dagens regler om brottsskadeersättning för barn som bevittnat våld måste ses över, så att den förälder som har misshandlat den andra föräldern inte behöver godkänna ansökan.

9. Utvärdera fridskränkningsbrotten. I dag hinner en hel del av de brott som ingår i grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning preskriberas innan åtal kan väckas. Det vill vi ändra på så att fler systematiska övergrepp mot närstående kan bedömas som fridskränkning.

Tidiga och tydliga insatser mot unga kriminella

Förebyggande åtgärder – nyckeln till ökad trygghet

10. Föräldrar ska ta ansvar för sina barn. Tydliggör föräldraansvaret i alla insatser för barn och unga. Det är föräldrarna som är de bästa brottsförebyggarna. Hur mycket vi än stärker åtgärder från skolan, socialtjänsten, polisen m.fl., så är det i grunden föräldrarna som ansvarar för sina barn.

11. Svik inte utsatta barn. Den lagstadgade skyldigheten att anmäla missförhållanden till socialtjänsten måste uppfyllas. Personal i förskola, skola och andra verksamheter som arbetare med barn måste ha tydliga rutiner vid misstanke om att barn far illa.

12. Stoppa mobbningen. Samtliga landets skolor ska ha en handlingsplan mot mobbning. Polisanmälan och inkopplande av socialtjänsten ska göras i större utsträckning. Orsaken till upprepad frånvaro ska utredas och följas upp. Vid problem eller missförhållanden i hemmiljön ska snabba insatser ske. Vi vill också införa ett nytt brott, mobbning, efter samma modell som fridskränkningsbrotten.

13. Långsiktig, nationell strategi för generellt föräldrastöd. Genomför i huvudsak förslagen i utredningen Föräldrastöd – en vinst för alla, med många värdefulla åtgärder. Målet att stödet ska kunna erbjudas alla föräldrar från graviditeten t.o.m. att barnet fyllt 18 år, kan även vara en mycket viktig brottsförebyggande insats.

14. Sänk tröskeln för insatser när unga är i riskzonen för brott. När polis eller socialtjänst upptäcker unga som befinner sig i riskmiljöer, men utan att ha begått brott eller använt narkotika, ska de kunna kontakta föräldrarna för ett s.k. orosamtal. Då får de en chans att berätta om situationen och involvera föräldrarna.

15. Mer forskning om ungdomar på glid. Det behövs mer kunskap och forskning kring barn och ungas utsatthet, familjeinsatser, vilka metoder som fungerar bäst och återkommande utvärderingar av de insatser som redan görs.

16. Satsa på barn- och ungdomspsykiatri. Det behövs åtgärds- och vårdprogram för aggressiva eller självdestruktiva barn och ungdomar. Det samma gäller för dem som behöver särskilt stöd i skolan pga. neuropsykiatriska problem som damp, ADHD eller andra riskfaktorer för kriminell utveckling. Återkommande åtgärder i barnets vardagliga miljö har visat sig mest verksamma.

Tryggare unga ger färre brott

17. Stödcentrum för unga brottsoffer i hela landet. Unga gärningsmän har inte sällan en gång själva varit brottsoffer. Den onda cirkeln med brott måste brytas. Prioritera stödet till unga brottsoffer genom stödcentrum där polis och socialtjänst jobbar tätt tillsammans med fokus på insatser för brottsoffret. Vi vill att det ska finnas stödcentrum för unga brottsoffer i varje kommun.

18. Slå vakt om unga brottsoffers rättigheter under rättsprocessen. Dagens regler om målsägandebiträde är för snäva. En ung person måste få utökat professionellt stöd och hjälp. Korta handläggningstiderna gällande brott med unga förövare och unga brottsoffer inom hela rättskedjan.

19. Satsa på fler fältarbetare. De kan aldrig ersätta föräldrars och andra vuxnas ansvar för sina barn, men är ett viktigt komplement från samhällets sida. Att arbeta uppsökande med ungdomar som vistas i riskmiljöer är en viktig uppgift. Fältarbetaren kan även tidigt upptäcka och anmäla när barn far illa. Ett nära samarbete med skolan och föräldravandringar behövs.

Tidiga och tydliga insatser när unga begår brott

20. Alla brott ska utredas. Huvudregeln måste vara alla brott ska utredas, även om den som begått det är under 15 år. Vi välkomnar därför utredningen Barn som misstänks för brott, som bl.a. föreslår att polis och åklagare får bättre möjligheter att utreda brott som begåtts av barn under 15 år och som stärker brottsoffrens ställning.

21. Föräldrar ska vara skyldiga att närvara vid rättegång. Dagens huvudregel om att vårdnadshavaren bara ska underrättas räcker inte. Vi menar att om ens barn är åtalat, är det självklart att föräldrarna ska vara med sitt barn i domstolen, om inte synnerliga skäl finns.

22. Tydliggör föräldrarnas skadeståndsansvar. Vi vill tydliggöra att föräldrarna har ett ansvar för vad deras barn gör och befinner sig, och vill därför skärpa föräldrarnas skadeståndsansvar. Ett sätt skulle kunna vara att vårdnadshavare görs ekonomiskt ansvariga för de skador barnen orsakar upp till ett maxbelopp.

23. Socialtjänst och polis under samma tak. På fler ställen runt om i landet bör socialtjänsten ha några medarbetare som har sin arbetsplats direkt hos polisen. Tätt samarbete och uppföljning på plats minskar risken att unga faller mellan stolarna. Vi menar också att socialtjänstens närvaro vid polisförhör med barn under 15 år ska vara obligatorisk.

24. 48-timmars-garanti för unga på glid. Vi vill att föräldrar vars barn påträffas berusade eller anmälts för snatteri, vandalisering eller liknande kallas, tillsammans med sitt barn, till socialkontoret inom 48 timmar.

25. Brott måste leda till en reaktion. Frivillighet och samtycke utgör i dag grunden för sociala stöd- och påverkansinsatser om den som begår brott är under 15 år. Steget mellan ingen åtgärd och att skilja barnet från föräldrarna är för stort. Socialtjänsten måste ges möjlighet att föreskriva åtgärder eller behandling när unga begått brott. Vid allvarligare brottslighet eller vid upprepad brottslighet bör någon form av åtgärd eller behandling vara obligatorisk,

26. Obligatoriska bedömningssamtal. Socialtjänsten ska alltid kalla barnet och föräldrarna till ett bedömningssamtal för vidare insatser vid polisanmälan. Kommunerna bör, genom samarbetsavtal, ha en stående begäran hos polisen att i princip alla brott som underåriga begår ska utredas i samverkan med socialtjänsten.

27. Förtydliga sekretessreglerna. En ökad samverkan och dialog mellan polisen, socialtjänst m.fl. kommunala aktörer, är nödvändig, men försvåras av dagens sekretessregler. Rektorer måste kunna få information från socialtjänsten om elever som begår brott. Poliser som arbetar förebyggande måste kunna få information om unga som befinner sig i narkotikamiljöer.

28. DNA-test även för de under 15. Allvarliga brott måste klaras upp, och då måste polisen ha rätt att använda moderna metoder även när den misstänkte är under 15 år. Vi vill därför införa en möjlighet att ta bl.a. salivprov för DNA-analys vid misstanke om allvarligare brott, förutsatt att detta är av stor vikt för att klarlägga brottet.

29. Kraftfull kamp mot narkotika. Vi vill att polisen ska få drogtesta barn under 15 år och misstänks ha använt narkotika. Det handlar inte om straffa någon, utan om att inte släppa taget om barn som är ute på hal is. Snabba insatser från beroendevården och socialtjänsten ska erbjudas i samband med polisingripandet. Vi menar också att det behövs ett snabbspår för narkotikaklassning. I dag står ungdomars hälsa och liv står på spel i väntan på att nya, farliga droger ska narkotikaklassas.

30. Inför frivilliga drogtester i skolan. Skolornas policy mot alkohol- och narkotikamissbruk bör innefatta frivilliga drogtester. Drogtester i skolan handlar inte om att straffa ungdomar, det handlar om att upptäcka droganvändning i tid och att elever inte ska vara drogpåverkade i skolan. Men då behövs ett tydligt regelverk. Testerna ska vara frivilliga och bygga på samförstånd mellan skolan, föräldrarna och eleverna.

31. Möjliggör domstolsförhandling vid allvarliga brott. Det bör i fler fall än i dag bli möjligt att i domstol klarlägga ansvarsförhållandena vid allvarliga brott då den misstänkte gärningsmannen är under 15 år. Det innebär att fler oskyldiga kan slippa misstanke om brott och att fler unga personer som begått allvarliga brott får tidigare och tydliga insatser från sociala myndigheter

Tydliga insatser mot kriminella ungdomsgäng

32. Sverige ska ha 20 000 poliser 2010. Satsningen på en synlig, lokalt förankrad och närvarande polis är viktigt. Minskad brottslighet kräver ökad upptäcktsrisk, fler uppklarade brott och ett fördjupat förebyggande polisiärt arbete. Stödfunktioner för administration, men också expertfunktioner måste byggas ut i motsvarande omfattning för att fler poliser ska ge avsedd effekt.

33. Krymp de kriminella ungdomsgängen. Det krävs samordnade insatser och en nationell strategi för att hindra nyrekryteringen till kriminella ungdomsgäng och den grova, organiserade brottsligheten. Det behövs också ett utökat stöd till dem som vill bryta sig ur gängen. Myndigheter, kommuner och andra aktörer måste bli bättre på att underlätta för dem som vill bryta sin kriminella bana.

34. Kvalitetssäkra individuella behandlingsplaner, uppföljning och eftervård. Frigivningsförberedelserna och utslussningen från tvångsvården måste förbättras och här ska SIS få ansvaret för insatser hela vägen. Därför måste uppföljning efter behandlingstiden alltid ske. Trots att de flesta ungdomar som tvångsvårdats kommer tillbaka till sin hemmiljö finns det stora brister i dagens eftervård. Vi vill pröva ett system där domstolen fastställer eftervården redan i samband med utdömandet av själva påföljden.

35. Låt staten betala mer. Samhället har inte råd – varken ekonomiskt eller mänskligt – att prioritera bort ungdomars behov av vård. Staten bör ta över en större del av kommunernas vårdavgifter vid SIS ungdomshem över hela landet. Satsa på långsiktiga åtgärder och särskilda samordnare för insatser hela vägen, även efter behandlingstiden. Det finns också behov av att följa upp återfallen i brott och satsa på forskning och statistik för att få en tydligare bild av vårdens resultat.

36. Inför helgavskiljning som ny påföljd. Det innebär att domstolen kan döma en ung människa till att under en kortare period avskiljs från sin hemmiljö för att delta i påverkans- och attitydprogram inom den institutionaliserade ungdomsvården. Syftet är dels att den unge ska få en kännbar konsekvens men framförallt att personen ska få hjälp att lämna ett destruktivt kriminellt liv bakom sig.

Grov organiserad brottslighet och polisens effektivitet

Internationell brottslighet kräver internationella insatser

37. Europeiskt FBI. Utveckla polisbyrån Europol till en europeisk polismyndighet som har det yttersta ansvaret för brottsutredningar där flera länder är inblandade. En gemensam polisstyrka med operativa befogenheter, som kan bistå medlemsländernas polis vid behov bör också inrättas.

38. EU-åklagare. Åklagarsamarbetet Eurojust bör utvecklas till en europeisk åklagarmyndighet med rätt att bedriva för-

undersökningar och beordra spaning och tillslag i flera länder samtidigt.

39. En gränskontrollmyndighet. Flera myndigheter är i dag ansvariga för yttre och inre gränskontroller. Polisväsendet, tullverket och kustbevakningen har olika uppdrag och befogenheter. Samverkan mellan dessa myndigheter är nödvändigt för en effektiv bekämpning av den gränsöverskridande brottsligheten. Det finns anledning att utreda om gränsövervakningsverksamheten bör slås samman till en enda myndighet under justitiedepartementet.

40. Värna integriteten. EU:s datatillsynsman ska omvandlas till en dataskyddsmyndighet som granskar integritetspåverkande lagförslag och reglerar hur personuppgifter används i EU:s brottsbekämpning.

Stoppa människohandeln

41. Inför straffet grovt sexköp. Vi vill införa straffet grovt sexköp bör för den som köper sex av en person som är offer för människohandel och därmed tvångsprostituterad.

42. Krafttag mot människohandel och barnsexbrott på EU-nivå. Inom EU ska vi arbeta för att harmonisera straffen för människohandel och barnsexbrott, och samarbeta tätt med myndigheter i ursprungsländer och i länder där barn utsätts för övergrepp. Stöd till frivilligorganisationer som skyddar brottsoffer är centralt.

43. Permanenta uppehållstillstånd och europeiskt vittnesskyddsprogram. De människor som lyckas ta sig ur människohandlarnas klor blir ofta hotade, och ibland riskerar även deras familjer i hemlandet att råka illa ut. Därför vill vi införa ett europeiskt vittnesskyddsprogram och dessutom ge de offer för människohandel som vittnar mot sina förövare permanent uppehållstillstånd i Sverige.

44. Interpol måste stärkas. Brottsligheten känner inte några gränser, inte ens EU:s. Sverige bör därför inom ramen för EU-samarbetet ta initiativ för att förstärka Interpols arbete på området människohandel. Fler länder måste få stöd och hjälp för att kunna delta effektivt i samarbetet mot den gränsöverskridande brottsligheten.

Tuffa tag mot ekonomisk brottslighet

45. Gör penningtvätt straffbart. Den svenska penninghälerilagstiftningen måste ändras så att penningtvätt blir kriminellt i sig. Kravet på ett bestämt förbrott ska slopas och även så kallad självtvätt kriminaliseras.

46. Gör det möjligt att frysa misstänkta överföringar. Låt åklagare besluta om frysning av misstänkta penningtransaktioner under en kortare tid. Polisen får då tid på sig att ta reda på om den misstänkta transaktionen är ett led i penningtvätt eller annan brottslighet. I dagens läge hinner brottslingarna använda eller gömma undan pengarna långt innan undersökningen är klar.

47. Starta en myndighetsgemensam brottsvinstenhet. Att följa pengarna, så kallad tillgångsinriktad brottsbekämpning, är ett effektivt för att komma åt den organiserade brottsligheten. En myndighetsgemensam brottsvinstenhet behövs för att samordna arbetet.

48. Utöka Finanspolisens mandat. För att effektivisera kampen mot penningtvätt vill vi ge Finanspolisen mandat att utreda enskilda fall och att öppna utredningar på eget initiativ.

49. Ökad möjlighet att beslagta bilar. Vi vill att felparkerade fordon med stora skulder ska kunna flyttas och lämnas tillbaka först när ägaren betalat skulderna. Och att kronofogden i slutänden ska kunna tvinga fram en försäljning när det finns obetalda skulder. Detta för att komma åt de personer som systematiskt registrerar bland annat fordon på så kallade målvakter för att slippa betala räkningar.

50. Oanmälda besök från skatteverket. Byggbranschen är hårt drabbad av svartarbete och organiserad brottslighet. Vi vill därför att byggföretag ska betala och redovisa skatt och sociala avgifter utifrån varje enskild anställd. Vi vill också att Skatteverket ska få rätt att göra oanmälda besök på byggarbetsplatser.

51. Stoppa svartarbetet. Restaurangbranschens aktörer bör minimera kontanthanteringen och uppmuntra kunder att alltid begära kvitto, till exempel genom en kvittokampanj. Kommuner bör fullt ut utnyttja lagens möjligheter att dra in serveringstillståndet för restaurangrörelser där det förekommer svarta betalningar.

52. Ny lagstiftning och tillsyn för ordningsvakter m fl. Inför en samlad lagstiftning för väktare, ordningsvakter och skyddsvakter. Yrkesroll, befogenheter och uppgifter i förhållande till polisen måste tydliggöras och en statlig myndighet få det samlade ansvaret att ha tillsyn över dessa yrkeskategorier. Skärp vandelsprövningen av ordningsvakter och förläng utbildningstiden.

Tydligt försvar av vårt rättsväsende

53. Ökat skydd för den enskilde. Polisen måste utarbeta väl fungerande rutiner för hotbildsanalyser och personsäkerhetsarbete på lokal nivå. En näringsidkare eller privatperson ska inte tvingas flytta på grund av hotelser från kriminella.

54. Skärpt straff för utpressning och olaga tvång. Vi anser att straffskalan för utpressningsbrott är otillräcklig. Utpressningsverksamhet utgör en viktig inkomstkälla för den organiserade brottsligheten, och utgör dessutom ett hot mot rättsväsendets funktion. Därför menar vi, liksom straffnivåutredningen, att straffminimum för grov utpressning bör skärpas.

55. Skärpt straff för vapeninnehav. Innehav av skjutvapen på allmän plats ska räknas som grovt vapenbrott vilket skulle innebära en straffskärpning. Det är också viktigt att det vid tillståndsgivningen för legala vapen sker en så noggrann lämplighets- och uppföljningskontroll som möjligt.

56. Ökat skydd för tjänstemän och vittnen. Tryggheten i domstolarna kan öka genom fler säkerhetskontroller och att lokalerna anpassas till vittnens och målsägandes behov. Vi menar också att det behövs ett europeiskt vittnesskydds- och personsäkerhetsprogram. Detta skulle skapa helt nya möjligheter att skydda hotade personer jämfört med i dag.

57. Kriminalisera stalkning. Vi menar, i likhet med stalkningsutredningen, att stalkning bör kriminaliseras och lagen om besöksförbud utvidgas. Den som bryter mot ett besöksförbud ska kunna åläggas elektronisk övervakning, t.ex. med fotboja.

58. Skydda personuppgifter. Namn på målsägande, vittnen och tilltalade blir offentliga i och med att förundersökningsprotokoll överlämnas till domstol och åtal väcks. För att skydda den personliga integriteten kan en hotad person få en sekretessmarkering, men skyddet inte är absolut, och varje myndighet gör sin egen sekretessprövning. Vi vill att en sekretessmarkering som görs vid en myndighet ska kunna omfatta alla myndigheter.

59. Rätt till hemligt telefonnummer. Enligt Post- och telestyrelsen lämnar en tredjedel av teleoperatörerna ut hemliga telefonnummer till företag som tillhandahåller nummerupplysning. Detta är ett allvarligt problem för de personer som berörs. Post- och telestyrelsen bör ges ökade möjligheter att ingripa mot företag som bryter mot tystnadsplikten och de företag som offentliggör hemliga telefonuppgifter bör åläggas sanktioner.

En välorganiserad polis för ett tryggare Sverige

60. Kraftsamla svensk polis. I dag har vi 21 självständiga polismyndigheter. Dessa bör ersättas av en sammanhållen myndighet för hela Sverige. Målet är självklart en mer effektiv polis och att själva verksamheten lokalt kan komma närmare medborgarna genom fler synliga poliser, fler poliser snabbt på en brottsplats och ökad uppklarning av brott. Ett särskilt fokus måste läggas på insynsfrågan.

61. Akademisk polisutbildning. Folkpartiet vill att polisutbildningen ska vara en högskoleutbildning. Samhället blir alltmer komplext och även om polisyrket är ett praktiskt yrke behöver studenterna få en bra teoretisk grund att stå på. Med forskning om polismetoder och en koppling mellan denna forskning och utbildningen kvalitetssäkras utbildningen. För att säkerställa tillgången på polis i glesbygden bör det finnas möjlighet till distansutbildning.

62. Satsa på värdebaserat ledarskap. Svensk polis måste bli än bättre på ledarskap. Regler och uppföljning är viktigt för kvalitet i verksamheten. Det ansvarskännande och värdebaserade ledarskapet är dock minst lika viktigt. Polisen behöver en tydlig nationell organisations- och ledningsstruktur, en förstärkt nationell chefs- och ledarskapsutbildning och en förbättrad kontakt med extern kvalificerad forskning kring ledarskap.

63. Kontinuerlig vidareutbildning. Kunskaper och metoder förändras snabbt i vårt samhälle. Därför vill vi att RPS, i samarbete med polisutbildningarna, utvecklar ett system för kontinuerlig vidareutbildning för alla poliser. Polisyrket är till stora delar ett praktiskt yrke, där färdigheter utvecklas genom erfarenheter. Men vidareutbildning är ett viktigt komplement som också kan bidra till att öka motivationen hos enskilda poliser.

64. Fler civila utredare. Civila utredare tillför viktig specialistkompetens inom polisen. Vi vill därför att det anställs fler civila utredare och att deras befogenheter utökas. Vi vill också att personer med lämplig akademisk utbildning ska kunna genomgå en ettårig specialistutbildning och sedan anställas som poliser.

65. Fler ordnings- och strafförlägganden. Vid gärningar som är enkla att utreda bör polis och åklagare få möjlighet att utfärda ordnings- och strafföreläggande i fler fall än i dag. Vi menar också att polisen borde få rätt att utfärda strafföreläggande i de fall där påföljden är böter och den misstänkte erkänner brott. Det skulle minska administrationen utan att äventyra rättssäkerheten.

En modern polis med tydliga arbetsuppgifter

66. Fokusera på kärnuppgifterna. Renodla polisens arbetsuppgifter. Polisens arbete måste koncentreras på kärnverksamheten – att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Passärenden, tillståndsgivning, transporter av berusade m.m. bör kunna skötas av andra än polisen.

67. Modernisera tekniken. Polisens ålderdomliga teknik gör att mer tid än nödvändigt används till administration. Vi menar att alla poliser i yttre tjänst borde ha handdatorer, att penningtvättsanmälningar ska kunna göras elektroniskt och att polisen måste ha möjlighet att ta emot SMS och MMS.

68. Nationell databas. En viktig del i det nationella underrättelsearbetet är att olika myndigheter lättare ska kunna komma åt varandras uppgifter om enskilda kriminella. Dagens polisdatalag är föråldrad och försvårar informationsutbytet inte bara mellan polisen och andra myndigheter, utan också mellan olika regionala polismyndigheter. Svensk polis måste få en ny polisdatalag och en enhetlig nationell databas för underrättelsearbetet.

69. Minska administrationen. Det administrativa arbetet som följer efter ett ingripande måste göras effektivare och minska, utan att kraven på rättssäkerhet sänks. Detta kan till stor del ske genom ett modernare teknikstöd

Tuffa verktyg mot grova brott

70. Det ska löna sig att tala sanning. Vi vill ge misstänkta personer incitament att hjälpa rättsväsendet. Den som lämnar sådana uppgifter om sin egen medverkan att grova brott kan klaras upp eller förhindras, bör få strafflindring.

71. Kronvittnen även i Sverige. Utredningar om grov organiserad brottslighet är ofta stora och svårutredda. En förändring som skulle underlätta utredningsarbetet är att införa en möjlighet till betydande straffnedsättning för den gärningsman som lämnar uppgifter om andras brottslighet. Vi vill införa en strafflindringsregel för den som lämnar uppgifter om teknisk bevisning som gör att allvarliga brott kan klars upp.

72. Öppna för åtalsförhandling. Åtalsförhandling ”plea bargaining”, innebär en möjlighet för en åtalad att ”förklara sig själv skyldig” varvid åklagaren kan föreslå ett nedsatt straff eller att släppa en åtalspunkt. Systemet finns i flera andra rättssystem. För att öka effektiviteten i rättsprocessen, inte minst när det gäller komplicerade brott som ekobrott, borde åtalsförhandling även kunna införas i svensk rätt. Den åtalade ska ha advokat närvarande vid åtalsförhandling.

73. Anonymitet för informatörer. Tack vare uppgifter från informatörer från kriminella miljöer blir polisens arbete mer fokuserat och arbetstiden används effektivare. Vi vill att det ska vara möjligt att hemlighålla identiteten hos informatörer så att fler vågar lämna uppgifter till polisen. För att säkerställa rättssäkerheten bör man överväga om integritets- och säkerhetsskyddsnämnden ska utöva tillsyn över arbetet med informatörer.

74. Lagreglera provokation. Provokation bör i högre grad vara tillåtet när det gäller att komma åt grov brottslighet. Det måste tydliggöras i vilka fall provokation ska tillåtas och vilka typer av provokation som är lagliga. Därför behöver vi en detaljreglering i lag – inte minst för att stärka rättssäkerheten.

Ett tydligare och rättvisare påföljdssystem

75. Straffskärpning för organiserad brottslighet. Samhället måste ännu tydligare än i dag visa att den organiserade brottsligheten är grövre än annan brottslighet. Vi vill därför att systematisk, organiserad och planerad brottslighet ska ge ett längre straff.

76. Sämre mängdrabatt i våra domstolar. I dag får man i svenska domstolar straffrabatt om man begår många brott. Denna negativa drivkraft måste minska. Vidare ska återfall i brott ses som en försvårande omständighet och ge skärpt straff.

77. Avskaffa livstidsstraffet. Att alla fängelsestraff ska vara tidsbestämda av domstol är en viktig rättsprincip. Dessutom försvårar det återanpassningen till samhället att låsa in individer på obestämd tid. Vi menar därför att livstidsstraffet bör avskaffas och ersättas med ett tidsbestämt straff på 30 år.

78. Villkorlig frigivning efter prövning. Det ter sig märkligt för många i samhället att när någon döms till ett visst antal år i fängelse, så betyder det i verkligheten ett mycket mindre antal år. Vi menar därför att det utdömda straffets längd bör vara utgångspunkten för hur länge man sitter i fängelse. Villkorlig frigivning ska inte ske per automatik, utan bara ges till dem som har skött sig bra.

79. Utvisning vid grova brott. Huvudregeln bör vara att de utländska medborgare som döms för allvarliga brott också ska dömas till utvisning. Vi vill, i likhet med straffnivåutredningen, tydliggöra rollfördelningen mellan domstol och åklagaren så att åklagaren yrkar på utvisning om han/hon vill att detta ska prövas av rätten.

G: Rättspolitik
Motioner

Brottsofferfrågor

G1. Brottsoffers rätt till skadestånd
Motionär: Jan Ertsborn, Falkenberg

Förslag till landsmötesbeslut:
1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att staten förskotterar alla av domstol på materiella grunder utdömda skadestånd till brottsoffer avseende personskador
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att brottsoffer alltid ska få det av domstol på materiella grunder utdömda skadeståndet utan jämkning eller nedsättning
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att regeln i 10 § brottsskadelagen om självrisk på skadeståndet avskaffas

Brottsoffer är personer som har blivit kränkta till kropp och själ. De bär ofta med sig minnen, som kan vara svåra att bli av med. De mentala och fysiska såren kanske aldrig riktigt läker. Skadestånd i form av pengar kan i och för sig aldrig fullt ut ersätta brottsoffrets lidande. Skadeståndet kan dock ha stor symbolisk betydelse såsom samhällets bevis på deltagande i brottsoffrets personliga svårigheter. Skadeståndet kan också utnyttjas till att bekosta sådana behandlingsinsatser, som samhället inte tillhandahåller kostnadsfritt. Det är följaktligen av stor betydelse att ett brottsoffer verkligen får ut det skadestånd som en domstol efter en materiell prövning fastställer. Det är också viktigt att utbetalning sker snarast efter att en dom vunnit laga kraft.

I dag är reglerna sådana att brottsoffret först måste vända sig till kronofogdemyndigheten för utmätning hos gärningsmannen. Eftersom denne oftast saknar tillgångar tvingas brottsoffret sedan vända sig till berört försäkringsbolag för undersökning om rätt till försäkringsersättning kan föreligga. När sådan rätt inte föreligger kan brottsoffret ansöka hos Brottsoffermyndigheten om att utfå skadeståndet. Hela denna procedur tar lång tid i anspråk och det är inte ovanligt att det blir fråga om 1–2 års väntan innan beslut kommer från Brottsoffermyndigheten.

Menar vi allvar med att sätta brottsoffret i centrum måste dessa regler ändras och det enda sätt som står till förfogande är att staten förskotterar skadeståndet till brottsoffret.

Brottsoffermyndigheten har i dag rätt att jämka eller sätta ner även ett av domstol efter en materiell prövning fastställt skadestånd. Detta är inte acceptabelt. Domstolen, som genom rättegången fått en bild av vad som förevarit och kunnat höra såväl gärningsmannen som brottsoffret och kanske ett flertal vittnen, är den som på ett rättssäkert sätt kan fastställa skadeståndets storlek och därvid ta hänsyn till eventuella jämkningsskäl. Med andra ord måste ett brottsoffer ha rätt till det av domstolen utdömda skadeståndet utan att detta överprövas av en myndighet, som inte varit närvarande vid rättegången. Reglerna om Brottsoffermyndighetens rätt att jämka eller sätta ner ett av domstol på materiella grunder utdömt skadestånd måsta avskaffas.

När brottskadeersättning utbetalas avräknas enligt 10 § brottsskadelagen ett självriskbelopp. Detta belopp ska motsvara de självriskbelopp som tillämpas för hemförsäkringar. Anledningen till denna regel förefaller i högsta grad oklar. Här är det ju inte fråga om någon försäkring utan fråga om ett skadestånd. Avdraget för självrisk ger lätt en signal till brottsoffret om att denne medverkat på ett icke acceptabelt sätt och därför ska stå för en del av skadeståndet själv. Brottsoffret känner sig kränkt ytterligare en gång. För samhället är detta fråga om helt försumbara belopp. Därför ska regeln om självrisk avskaffas.

G2. Den rättspolitiska rapporten
Motionär: Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:
1. **att** punkt 3 stryks.
2. **att** i punkt 4 lägga till: ”Information måste också kunna ges på de nationella minoritetsspråken samt, där så krävs, även andra språk.”
3. **att** i punkt 5 ändra de första tre meningarna till: ”Kameraövervakning behövs – men reglerna behöver stramas upp. Kameraövervakning kan i många fall vara effektiv, men det måste också finnas tydliga regler mot missbruk.”
4. **att** rubriken i punkt 8 ändras till: ”Barn som bevittnar våld inom familjen är brottsoffer.” och att konsekvensändringar görs i övriga delar av texten.
5. **att** punkt 9 utvidgas med följande lydelse: ”Vi vill också göra fridslagen könsneutral. Det är den enda bestämmelse i dag som har olika brottsrubriceringar för kvinnor och män.”
6. **att** första meningen i punkt 12 får följande lydelse: ”Samtliga landets skolor ska ha en handlingsplan mot mobbning vars metoder ska bygga på vetenskaplig grund.”
7. **att** sista meningen i punkt 12 får följande lydelse: ”Lagen om fridskränkning ska utvidgas till att omfatta alla upprepade fridskränkningar mot individer, oavsett om det sker från en närstående eller i form av mobbning i skolmiljön eller på en arbetsplats.”
8. **att** punkten 15 utvecklas med följande formulering: ”Behandlingsmetoder som efter utvärdering visat sig sakna vetenskaplig grund ska inte få förekomma.”
9. **att** den andra meningen i punkt 16 utgår.
10. **att** rubriken i punkt 17 ändras till: ”Stödcentrum för unga brottsoffer och unga gärningsmän i hela landet.” och att konsekvensändringar görs i övriga delar av texten.
11. **att** punkt 25 ändras till: ”Brott måste leda till en reaktion. Frivillighet utgör i dag grunden för socialtjänstens insatser för unga som begår brott. När detta inte räcker till blir steget mellan frivillighet och tvångsåtgärder enligt agens LVU för stort. Lagen om vård av unga bör kompletteras med utökade möjligheter för socialtjänsten att besluta om åtgärd eller behandling när unga begått brott, även när frivillighet inte föreligger. Vid allvarlig eller upprepad brottslighet bör någon form av åtgärd eller behandling vara obligatorisk. Beslut om åtgärder utan samtycke ska liksom i dag alltid underställas domstol.”
12. **att** punkt 33 kompletteras med: ”Mer resurser till stöd behövs för olika typer av exit-verksamheter, såsom Kris.”
13. **att** punkterna 34 och 35 stryks.
14. **att** punkt 46 kompletteras med: ”Åklagares beslut ska

skyndsamt underställas domstol."

15. **att** punkt 66 ändras så att polisen även i fortsättningen ansvarar för tillståndsverksamhet.
16. **att** punkt 68 kompletteras med: "För att värna integriteten ska den nya polisdatalagen innehålla tydliga regler om vilken typ av information som ska lagras och hur materialet ska gallras."
17. **att** punkt 72 stryks i sin helhet.

Folkpartiet liberalerna Stockholms län välkomnar partistyrelsens fortsatta engagemang för rättspolitiken. Vissa förslag är dock på en detaljnivå som med fördel hade kunnat hanteras inom partistyrelsen eller i riksdagsgruppen.

Vi säger nej till förslaget i punkt 3 om kommunala skyddshandläggare, eftersom detta är en långtgående och oklart definierad utökning av det kommunala uppdraget. Kommunen har skyldighet att ge stöd åt brottsoffer, men därifrån är steget långt till att kommunen också ska fungera som allmän lots i rättssystemet.

När det gäller punkterna 4, 5 och 8 föreslår vi förtydliganden. I punkt 9 om fridslagen vill vi föreslå att bestämmelsen i brottsbalken görs könsneutral. Det är den enda bestämmelse som har olika brottsrubriceringar för kvinnor och män, dessutom särbehandlas även inom gruppen kvinnor – en lesbisk kvinna som misshandlas av sin partner anses inte som ett offer för kvinnofridsbrott.

Punkt 12 är vällovlig men oklar. Är det inte bättre att vidga fridsbestämmelsen? Vidare förekommer alltför många fall av handlingsplaner som baserar sig på allmänt tyckande i stället för beprövad erfarenhet.

På samma sätt behövs i punkt 15 förtydliganden om insatserna för ungdomar. Det bör tydligt framgå att behandlingsmetoder som efter utvärdering visat sig sakna vetenskapligt stöd inte ska få förekomma. Likaså behöver punkt 16 stramas upp för att inte ge intryck av att neuropsykiatriska problem i allmänhet eller alla fall av damp eller ADHD riskerar att leda till kriminell utveckling.

Vi hävdar att punkten 17 bör innefatta även stödcentrum för unga gärningsmän, inte bara unga brottsoffer. Dessutom hoppas vi att det avses att varje kommun ska kunna erbjuda stöd via ett sådant centrum, inte att det ska finnas centrum i varje kommun.

I punkt 25 är det viktigt att vara noggrann med nyanserna. Vad som föreslås här är en form av mildare tvångsåtgärd, men alla andra tvångsåtgärder kräver beslut i domstol. Det är rimligt att överväga en mellannivå mellan frivilliga insatser och dagens mer långtgående tvångsåtgärder, men alla åtgärder mot den berördes vilja bör förutsätta domstolsbeslut.

I punkt 33 vill vi lyfta fram det värdefulla arbete som Kris och andra exit-organisationer bedriver, och som behöver fortsatt stöd.

Punkterna 34 och 35 är oklart skrivna och ger uttryck för ett tydligt ovanifrånperspektiv. Rollfördelningen mellan stat och kommun ska inte suddas ut genom att statens egna institutioner (via SIS) tar över ansvaret för all utslussning. Förslaget om statlig medfinansiering undergräver principen om att beslutsrätt ska kopplas till betalningsansvar. Båda punkterna bör strykas.

Att arbeta för att förstöra eller försvåra kriminellas möjligheter till att finansiera olika delar av sin verksamhet är mycket viktigt (punkt 46). För rättsäkerheten är det fortfarande viktigt att dessa sanktioner ej kan genomföras utan en domstols godkännande. Åklagares beslut vid fara i dröjsmål ska alltså skyndsamt underställas domstol.

Uppräkningen av polisiära arbetsuppgifter som bör överlåtas till andra (punkt 60) är något vildvuxen. Till skillnad från rapporten anser vi att det är viktigt att tillståndsärenden även i fortsättningen handläggs av polis, eftersom det handlar om upprätthållande av allmän ordning och säkerhet.

Vad gäller punkt 68 är det viktigt att den nationella databasen redan från början har klart avgränsad omfattning, för att den inte på sikt ska svälla och bli ett hot mot integriteten.

Slutligen yrkar Folkpartiet liberalerna Stockholms län avslag på punkt 72. Åtalsförhandling innebär att en fällande dom inte bygger på den bevisning som lagts fram, utan på den åtalades eget erkännande. Detta ökar rättsosäkerheten, inte minst när det handlar om personer som till följd av överenskommelser mellan kriminella tar på sig ansvaret för brott som andra begått.

G3. Återupprätta en allmän rättshjälp

Motionärer: Jan Ertsborn, Falkenberg, Agneta Berliner, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för ett återupprättande av den allmänna rättshjälpen så att det blir ekonomiskt möjligt för privatpersoner att driva tvistemål i svenska domstolar

Det är en grundläggande liberal princip att alla medborgare ska ha en verklig möjlighet att få sin sak prövad i domstol oavsett vilka ekonomiska förutsättningar man har. Detta måste gälla i såväl brottmål som tvistemål.

1972 infördes allmän rättshjälp i Sverige. Alla medborgare med undantag för de med höga inkomster eller stor förmögenhet tillförsäkrades möjligheter att driva tvistemål i svenska domstolar. Staten stod för stora delar av kostnaderna och den enskilde bidrog till kostnaderna proportionerligt efter sina inkomst- och förmögenhetsförhållanden. Den allmänna rättshjälpen kunde bara användas för de egna rättegångskostnaderna. När en person då förlorade ett mål och förpliktades att betala motpartens rättegångskostnader kunde man använda det rättsskydd, som nästan alla innehade som en del i hemförsäkringarna. Rättsskyddet var förenat med självrisker, vanligtvis 20 procent av kostnaderna. Genom de egna avgifterna till den allmänna rättshjälpen och självrisken i försäkringarna fick den enskilde ändå vidkännas kostnader av inte helt obetydlig storlek, vilket kändes välmotiverat för att inte det skulle drivas okynnesprocesser.

Den socialdemokratiska regeringen genomförde 1997 en genomgripande förändring av rättshjälpssystemet. Bakgrunden var i första hand att helt enkelt göra besparingar för staten. Den reformering, som genomfördes, gick i huvudsak ut på att rättsskyddsförsäkringar skulle finansiera kostnaderna för den enskilde i så gott som alla tvistemål. Rättshjälpen kom därmed att endast kunna användas i ett mindre antal mål, främst av familjerättslig karaktär.

Effekterna av 1997 års förändringar har blivit att många privatpersoner inte längre kan driva sin sak i ett tvistemål. De flesta försäkringsbolag har i dag rättsskyddsförsäkringar, som har ett maximalt belopp om upp till 150 000 kronor och fortfarande med en självrisk om 20 procent (dvs. 30 000 kronor om maximibeloppet är 150 000 kronor).

Domstolsverket har nyligen på regeringens uppdrag gjort en översyn av rättshjälpslagen och konstaterat att syftet med 1997 års förändringar uppnåtts, dvs. statens kostnader för den allmänna rättshjälpen har sjunkit betydligt. Domstolsverket påtalar att smärre förbättringar bör ske för barns möjligheter att erhålla rättshjälp i mål om underhållsbidrag och att småföretagares möjligheter till rättshjälp bör utvidgas.

Principen om att den allmänna rättshjälpen ska vara subsidiär till rättsskyddet måste nu överges. Inget försäkringsbolag har belopp som är höga nog för att kunna driva ett tvistemål i två eller tre instanser. Dessutom är självrisken om 20 procent mycket högre för i synnerhet personer med lägre inkomstförhållanden än vad den allmänna rättshjälpen skulle ha blivit. Ett bra exempel, som visar hur orimlig situationen blivit för privatpersoner, är tvistigheter med försäkringsbolag om personskador i trafiken. Dessa mål innehåller oftast dyr bevisning i form av läkarutlåtanden och vittnesmål. En person kan i bästa fall driva ett mål i första instans med hjälp av sin rättsskyddsförsäkring. Men om det blir förlust och motpartens kostnader följaktligen ska betalas räcker 150 000 kronor inte långt. Här bör särskilt uppmärksammas att försäkringsbolaget såsom motpart inte är bunden av någon timtaxa eller något maximibelopp.

Vi måste helt enkelt återgå till att privatpersoner i första hand ska kunna erhålla allmän rättshjälp till sina egna rättegångskostnader och att rättsskyddsförsäkringen ska utgöra skyddet mot att drabbas av en motparts rättegångskostnader. Detta kommer visserligen att kosta samhället en hel del men möjligheten att få sin sak prövad i domstol är en grundläggande rättighet i en modern rättsstat. Ingen ska av ekonomiska skäl tvingas avstå från att ta tillvara sina intressen i en rättslig tvist.

G4. Rättssäkerheten

Motionär: Anita Boström, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** bandspelare ska användas i polisens anmälningsrum för att stärka rättsäkerheten
2. **att** bandspelare ska användas i mottagningsrummen inom psykiatrin för att stärka rättsäkerheten

Då man i dag gör en anmälan om brott till polisen i t.ex. Halmstad kan det ske, då man anmäler brott, att polisen ej kallar brottsoffret till samtal eftersom bara den skriftliga anmälan tas upp och det, som sägs muntligen glöms bort eller förvanskas av polisassistenten i anmälningsrummet. Anmälan kan också lämnas av polisassistenten till Åklagarekammaren utan polisutredning! Därför är det viktigt för både anmälaren och polisen, att en relevant upptagen anmälan blir dokumenterad av en bandspelare.

Det är viktigt, att det finns bandspelare i mottagningsrummen till de psykiatriska klinikerna eftersom vissa landsting tillåter underläkare att tjänstgöra på mottagningarna som om de är specialister, dvs. leg. psykiatriker. T.o.m. utländska läkare med stora språksvårigheter har (i Halmstad) tillåtits att arbeta som leg. psykiatriker och har tillåtits att skriva vårdintyg! En bandspelare skulle stärka patientsäkerheten, då patienten vid en brottsanmälan skulle få tillgång till bandspelaren för att t.ex. bekräfta en felaktig tvångsintagning.

G5. Likhet inför lagen

Motionär: Anita Boström, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska medverka till att brottsoffer får göra sin anmälan hos polismyndigheten med bandspelare påslagen i anmälningsrummet för att stärka rättsäkerheten
2. **att** brottsoffret får tala med polisutredare och få rättshjälp samt får sin sak prövad i domstol och att kompetensen höjs hos lagmännen i våra tingsrätter
3. **att** lagmännen ska kalla in specialist, då de själva ej behärskar ämnet och om lagmännen begår tjänstefel ska de få ansvariga för det

Brottsoffer, som är fattiga och ej läst lag och rätt eller juridik i skolan har mycket liten rätt att få sin sak prövad i domstol, då de ej har råd att anlita advokat. Många gamla pensionärer utan juridisk kunskap behärskar ej det speciella språk, som en advokat eller jurist använder vid ett skadeståndsyrkande och får därför oftast ej sin sak prövad i tingsrätten och får ej prövningstillstånd i de högre domstolarna vid ett överklagande på tingsrättens dom. Vi äldre brottsoffer vet kanske ej ens vad som menas med käranden. Vi ser kanske dåligt, har ej skrivmaskin eller dator och skriver med dålig, knappt läsbar handstil och blir ej trodda i tingsrätten. En brottsling och mördare får i Sverige ibland hjälp av Sveriges skickligaste försvarsadvokater. Speciellt om man har mördat någon minister ställer Sverige upp med alla resurser som finns på skattebetalarnas bekostnad. Medan jag som fattig, gammal kvinna och brottsoffer får klara mig så gott jag kan med att synliggöra brottet i domstol och yrka skadestånd och får ej prövningstillstånd pga. dåliga juridiska kunskaper, trots att jag kanske har utsatts för brott mot de mänskliga rättigheterna. *Därför viktigt med ökad kompetens i tingsrätterna och rättshjälp till alla brottsoffer!*

G6. Förstärkt integritet i rättspolitiken

Motionär: Folkpartiet liberalerna Södermanland

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **punkt** 5 i förslaget till rättspolitiskt program kompletteras med en ny mening efter den sista: ”Kommuner med mycket kameraövervakning ska sträva efter att samordna denna i s.k. trygga stråk. ”
2. **att** punkt 30 i förslaget till rättspolitiskt program stryks
3. **att** punkt 40 i förslaget till rättspolitiskt program kompletteras med en ny mening efter den sista: ”Utvecklingen mot ökad övervakning ska bromsas.”
4. **att** ordet ”vapeninnehav” byts ut till ”vapenbrott” i punkt 55 i förslaget till rättspolitiskt program

Kameraövervakning ska på de platser där den förekommer samordnas. Vi anser att en modell med s.k. trygga stråk från stadskärnan ut till bostadsområdena är att föredra. Det är då tydligt var övervakning sker och inte och den enskilda människan kan själv välja var hon vill röra sig.

Drogtesterna i skolan är integritetskränkande och det finns ingen empirisk grund för att de har någon effekt.

Punkten om integritet när det gäller EU bör förtydligas och skärpas genom att Folkpartiet klart uttalar att utvecklingen mot ökad övervakning ska bromsas.

Vapeninnehav är och bör förbli en laglig rätt i Sverige.

G7. Kameraövervakning med bibehållen personlig integritet

Motionär: Mikael Ståldal, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 5 i rättspolitiska programmet kompletteras med. ”Inspelat material får lagras högst en vecka, förutom när det föreligger konkret misstanke om brott.”

Rättspolitiska gruppen vill öka möjligheten till kameraövervakning i syfte att förebygga och lättare klara upp brott.

Jag håller med om att kameraövervakning bör användas, men det krävs ett starkare skydd av den personliga integriteten. Jag ser särskilt stora risker för den personliga integriteten om inspelat material från övervakningskameror systematiskt lagras under lång tid. I synnerhet då teknik för automatisk ansiktsigenkänning och liknande som gör det möjligt att med den dator snabbt analysera stora mängder inspelat material för att t.ex. kartlägga hur enskilda individer rör sig. Jag vet inte om denna teknik finns redan i dag, men jag är säker att den kommer att finnas inom några få år.

Därför bör man begränsa rätten att systematiskt lagra inspelat material från övervakningskameror. Förslagsvis så sätter man gränsen till en vecka. Längre lagring tillåts bara om det finns en konkret misstanke om brott, och då bara det material som är relevant för brottsutredningen och efterföljande rättsprocess. När utredningen och eventuell rättsprocess är klar så ska materialet raderas.

G8. Rätt till sexuellt självbestämmande

Motionärer: Fatima Svanå, Åled, Agneta Berliner, Västerås, Kerstin Bromme, Halmstad, Tomas Green, Halmstad, Gunilla Hellén, Borås, Lill Jansson, Gråbo, Charlotte Klötz, Ilsbo, Gerd Niemi, Luleå, Tommy Rydfeldt, Kungsbacka, Hanna Schölander, Kungsbacka, Ulrica Solver-Gustavsson, Örebro, Suzanne Åkerlund, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** en ny punkt läggs till efter punkt 9 under rubriken ”Tydligare regler på brottsoffrens sida” i rapporten ”Tidigt, tufft och tryggt” som får följande lydelse: ”Kriminalisera sexuella handlingar som sker olovligen och utan samtycke.”

I Sverige har under 2000-talet generellt cirka 1 av 10 anmälda våldtäkter gått till lagföring (Diesen 2009), det vill säga att förövaren fällts för brott. Enligt nuvarande lagstiftning krävs det våld, hot eller vanmakt för att en våldtäkt ska anses ha förelegat. Många våldtäktsmål innehåller ofta en så kallad samtyckesinvändning från den tilltalade. Finns det en sådan samtyckesinvändning från den påstådda förövaren måste det som huvudregel finnas bevis om skador eller medvetslöshet för att brottet ska kunna styrkas. Man kan med rätta hävda att lagstiftningen i Sverige i dag utgår från att en person är tillgänglig för sex tills dess att hon/han gör motstånd.

För att stärka individens integritet och för att skapa en normativ lagstiftning som troligen på längre sikt kommer att minska antalet våldtäkter behöver våldtäktslagstiftningen bygga på antagandet att en person är tillgänglig för sex först när denne givit sitt samtycke. Det innebär att gärningsmannen ska kunna dömas för våldtäkt eller sexuellt utnyttjande om åklagaren kan bevisa att samtycke inte lämnats. Frågan som domstolen då kommer att fokusera på blir Hur visste du att hon ville ha sex? i stället för att, som i dag, fråga brottsoffret Vilket motstånd gjorde du för att visa att du inte ville ha sex?

Det enda rimliga – för att hävda individens sexuella självbestämmanderätt och integritet – är att skapa en lagstiftning där sexuella handlingar som sker olovligen är straffbara.

G9. Hedersrelaterade brott och våldtäkt

Motionärer: Helena Bargholtz, Lidingö, Vladan Boskovic, Enskede, Gunilla Hellén, Borås, Solveig Hellquist, Sörberge, Birgitta Ohlsson, Stockholm, Saga Rosén, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att komplettera rättsprogrammet med avsnitt om hedersrelaterade brott och om våldtäkter

Förslaget till en effektivare brottsbekämpning ”Tidigt, tufft , tryggt” är omfattande och innehåller många angelägna förslag. Men två viktiga avsnitt saknas för att programmet ska bli fullständigt. Inget finns om hedersrelaterat våld och förtryck eller om våldtäkt: två typer av brott som i hög grad drabbar kvinnor. Det är frågor som engagerar många. Riksdagen antagit en handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer, som omfattar 56 konkreta åtgärder inom flera insatsområden. Denna handlingsplan är viktig och bör i bearbetad form ingå som en del av vårt rättsprogram. Planen är ett folkpartistiskt initiativ, som vi bör lyfta fram och värna om. Den bör kompletteras och utvecklas. Rapporten ”Hedersrelaterat förtryck och våld i Stockholms stad” kan ge viktiga bidrag liksom kontakter med berörda kvinnogrupper. Folkpartiet presenterade för några år sedan en ”Handlingsplan mot våldtäkter och andra sexualbrott”. Även den rapporten bör i lämpliga delar och omfattning inarbetas i programmet. Vi måste visa att vi har ett fullödigt rättsprogram, som täcker alla väsentliga brottsområden. Då får vi inte utesluta så viktiga frågor som hedersrelaterade brott och våldtäkter.

G10. Granskningskommission som rättssäkrar våldtäktsärenden

Motionärer: Agneta Berliner, Västerås, Harriet Andersson, Västerås, Lisbet Enbjerde, Munka-Ljungby, Anette Gerhardsson, Arboga, Lill Jansson, Gråbo, Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs, Renate Moberg, Västra Frölunda, Ulrica Solver-Gustavsson, Örebro, Fatima Svanå, Åled, Amelie Tarschys Ingre, Lidingö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att tillsätta en nationell granskningskommission för att förbättra rättsväsendets hantering av våldtäktsärenden

Förra året polisanmäldes över 5 000 våldtäkter i Sverige. 1 421 av dessa var mot barn under 15 år. Mörkertalet är mycket stort och i verkligheten är det betydligt fler kvinnor, barn och män som varje år utsätts för våldtäkt. Enligt BRÅ:s senaste Nationella Trygghetsundersökning kan drygt 25 000 våldtäkter ha ägt rum år 2007. För rättsväsendet är våldtäkt ett av de mest prioriterade brotten att bekämpa. Därför är det av stor vikt att det finns vederhäftig och samlad kunskap om hur rättsväsendet fungerar när det gäller våldtäkter. Våldtäkter

är inte enkla brott att studera. Den kränkning som våldtäkten innebär gör att många brottsoffer undviker att synliggöra sin utsatthet genom polisanmälan eller vid undersökningar. Därtill läggs de flesta ärenden ned i ett tidigt skede av utredningen, vanligtvis med motiveringen att brott inte kan styrkas. Endast en liten andel av de våldtäkter som anmäls leder alltså i slutändan till att åtal väcks. Brottsoffrets möjlighet att få rättvisa och upprättelse är i mycket stor utsträckning avhängig förundersökningens kvalitet. Ändå har liten uppmärksamhet ägnats åt att systematiskt identifiera och analysera brister vad gäller den rättsliga hanteringen av våldtäkter. Därmed minskar möjligheten att skaffa underlag för konkreta förbättringar. Forskningsprojektet ”Den rättsliga hanteringen av övergrepp mot kvinnor och barn” presenterade förra året hur utredningar av kvinnofridsbrott och sexuella övergrepp skiljer sig åt mellan Stockholms olika polismästardistrikt. Ur rättssäkerhets- och rättstrygghetssynpunkt är rapporten alarmerande. Några exempel på vad forskargruppen kom fram till:

- Utredningskvaliteten är mycket skiftande inom och mellan de olika polismästardistrikten och åklagarkammarna.
- Utredningsresultaten påverkas i hög grad av åklagarens kompetens och engagemang men också av polisens utredningsarbete. Om polisens material är vagt får åklagaren svårt att gå vidare med ärendet – och bevissäkringen skiftar i kvalitet både när det gäller spårsäkring på brottsplatsen och på offret.
- Vissa grupper av kvinnor har ett särskilt dåligt utgångsläge i en våldtäktsutredning. T.ex. unga kvinnor, kvinnor med psykosociala problem, kvinnor som tidigare anmält en våldtäkt och kvinnor från Asien och Östeuropa saknar i praktiken rättsskydd.
- Det är inte ovanligt att utredningen läggs ned utan att namngivna och identifierade utpekade gärningsmän ens har hörts.
- Förhören med den misstänkte är inte alltid tillräckligt ifrågasättande, man ställer få följdfrågor och den misstänkte konfronteras inte alltid med målsägandes uppgifter.

Sannolikt är dessa slutsatser inte enbart hänförbara till Stockholm. Det vet vi dock inte, eftersom det inte görs jämförbara undersökningar för hela Sverige. Regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer innefattar en rad åtgärder för att bekämpa sexualbrott och våldtäkter, stödja brottsoffren och förbättra rättsväsendets verksamhet. Men därutöver behövs en genomgripande, nationell granskning av själva hanteringen av våldtäktsärenden för att säkerställa att kvaliteten i polisens och åklagarmyndighetens utredningsarbete håller en enhetlig och hög nivå i hela Sverige.

Amnesty publicerade i september 2008 rapporten ”Fallet nedlagt. Våldtäkt och mänskliga rättigheter i de nordiska länderna”. Där föreslår Amnesty att en oberoende granskningskommission inrättas för att systematiskt samla in information om samtliga utredningar rörande våldtäkt som läggs ned eller leder till beslut om att inte väcka åtal samt för att analysera och rapportera om skälen härtill och för att bedöma utredningskvaliteten. En sådan granskningskommission skulle möjliggöra studier som grund för åtgärder för att förbättra rättsväsendets hantering av våldtäktsärenden. Vi skulle också få ett granskningssystem för kvalitetshöjning och större överensstämmelse i arbetet mellan olika polisdistrikt och åklagarkammare.

G11. Tillsyn över kvinnojourer

Motionär: Sven Jägervall, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet tar ställning för att tillsynsmyndigheter eller motsvarande utövar tillsyn över kvinnojourer som har olika boendeformer i sin verksamhet

Kvinnojourer bedriver i dag sin verksamhet helt utan insyn och tillsyn från samhällets sida. Larmrapporter har framförts i media om missförhållanden.

Det har handlat om bristande medicinhantering, egenmäktighet med barn, skyddande av brottslingar och efterlysta personer, förhindrat/försvårat barnets rätt till umgänge med den andra föräldern. Ofta sker det med motiveringen att inte ifrågasätter än mindre kontrollerar lämnade uppgifter. För att försvara kvinnojourernas viktiga och i många fall nödvändiga arbete, och bevara deras legitimitet och trovärdighet mot allmänheten måste även dessa granskas. Kvinnojourer som erhåller bidrag från kommun kan lämpligen granskas av socialtjänsten i aktuell kommun, jourer som ej erhåller kommunalt bidrag kan lämpligen granskas av statlig tillsynsmyndighet.

G12. Barn som bevittnar våld är brottsoffer

Motionär: Ragnhild Källberg, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att barn som är närvarande när ett våldsbrott begås ska betraktas som målsägare/brottsoffer och därigenom kunna få del av det stöd som ges till brottsoffer.

Barn som bevittnar våld mellan föräldrar eller andra vuxna far ofta mycket illa. Minnena kan vara en tung börda under åratal och påverkar tryggheten i uppväxten. Men om barnet inte tagit skada så är det ej att betrakta som målsägare enligt gällande definition. Därmed kan barnet inte få del av det stöd som ges till brottsoffer.

G13. Stöd till äldre brottsoffer

Motionär: Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet kompletterar sitt program ”Tidigt, tufft och tryggt” med ett avsnitt om hur våld och övergrepp mot äldre kan förebyggas och hur äldre brottsoffer ska kunna få den vård, den behandling och den rehabilitering de behöver

Under senare år har såväl Världshälsoorganisationen (WHO) som EU-kommissionen lyft upp våld och övergrepp mot äldre. Precis som andra grupper i samhället drabbas äldre av en rad olika typer av brott men problemet är att det är tabubelagt att tala om dem. Inbrott och väskryckning reagerar vi emot liksom våld och övergrepp inom vården men det kanske största problemet, våld och övergrepp utövat av närstå-

ende blundar vi för. Samtidigt är det så att oavsett vem som är förövare och var övergreppet ägt rum är konsekvenserna allvarliga för den äldres livskvalitet och känsla av trygghet.

I de flesta av de studier som gjorts anges förekomsten av våld och övergrepp mot äldre ligga på mellan 4 och 7 procent. Största problemet är våld i nära relationer där förövaren kan vara son eller dotter eller make/maka eller motsvarande. Enligt WHO är siffror på den här nivån att betrakta som ett folkhälsoproblem.

EU-kommissionen har tagit frågan på allvar. EU:s ekonomiska och sociala kommitté har givit ut en skrift där våld och övergrepp mot äldre ses som en försummad fråga och ett brott mot de mänskliga rättigheterna. Kraftfulla insatser behövs på nationell nivå, brotten måste förebyggas och offren hjälpas.

De åtgärdsförslag som förts fram är att vi måste få bättre kunskap om problemets omfattning. Det behövs specifik lagstiftning, stöd för utsatta t.ex. i form av stödgrupper, tillgång till hjälptelefoner, utbildningsprogram för yrkesgrupper som möter äldre så att man tidigt kan upptäcka och hjälpa äldre som utsatts för våld och övergrepp, kampanjer för att väcka allmänhetens uppmärksamhet och utveckling av program för kontinuerlig kvalitetssäkring av vården och omsorgen för äldre.

I september 2007 genomförde riksdagens socialutskott en utfrågning om våld mot äldre. Här framfördes önskemål som i stora delar sammanfaller med de förslag som förts fram inom EU.

Det som sedan hänt är att Socialstyrelsen börjat arbeta tillsammans med Sveriges kommuner och landsting (SKL) för att lyfta fram goda exempel på verksamheter där man ute i kommunerna försöker förebygga våld mot äldre, bland annat genom utbildning av nyckelpersoner och skapande av stödinsatser för äldre. Syftet är att stimulera andra till att ta egna initiativ till insatser. Det som hittills redovisats är erfarenheter som gjorts på Kungsholmen i Stockholm, i Lundby i Göteborg och det som startats i Malmö. Det är en bra start men långtifrån tillräckligt.

Sverige behöver en nationell handlingsplan mot våld och övergrepp mot äldre som inbegriper stöd till och rehabilitering av brottsoffren. Det är en fråga som Folkpartiet bör driva och där det som genomförts i EU och andra länder kan utgöra utgångspunkt för arbetet.

Tidiga och tydliga insatser mot unga kriminella

G14. När föräldrarna inte tar ansvar för sina barn

Motionärer: Jan Jönsson, Skärholmen, Gustav Åkerblom, Skärholmen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** barnpolitiska programmet, avsnittet ”Föräldrars ansvar för sina barn”, tillförs en ny punkt med följande lydelse: ”När socialtjänsten öppnar en utredning kring ett barn ska det vara obligatoriskt för vårdnadshavarna att medverka. Den som undandrar sig eller på olika sätt försvårar utredningen ska kunna dömas till böter. Det ska vara straffbart att som förälder grovt missköta omsorgen om sitt barn utan att själv söka hjälp. Sådan grov omsorgsunderlåtelse ska kriminaliseras, i likhet med barnmisshandel.”
2. **att** rättspolitiska programmet, punkten 11, i slutet tillförs följande meningar: ”Det ska vara obligatoriskt för vårdnadshavare att medverka i socialtjänstens utredning. Socialtjänsten ska informera den som anmält oro för ett barn när en utredning avslutas.”

Att lyfta fram föräldrarnas ansvar för sina barn är mycket bra. Ingen är viktigare för barnet än de egna föräldrarna. Detta räcker dock inte att slå fast, när det tyvärr faktiskt finns föräldrar som mer eller mindre medvetet undandrar sig sitt föräldraansvar. Detta sker när föräldrarna missbrukar, är kriminella eller av andra skäl alltid sätter sina egna behov främst.

Likväl som att Folkpartiet oftare bör lyfta fram föräldraansvaret, har vi ett ansvar för att förbättra möjligheterna för samhället att skaffa sig insyn och ingripa. Det barnpolitiska programmet behöver därför kompletteras med en punkt redan inledningsvis om de föräldrar som inte tar sitt ansvar.

Socialtjänstlagstiftningen bygger i dag på långtgående frivillighet. Det är förstås alltid bäst om de som bedöms vara i behov av stöd och hjälp också vill ta emot insatserna. Det är dock orimligt att också den utredning som föregår beslut om insats från socialtjänsten i princip är frivillig. Gång på gång läggs utredningar ner när föräldrarna inte kommer till möten som de kallats till. Detta är inte minst frustrerande för förskolans och skolans personal när anmälningar som lämnats in till socialtjänsten inte kan utredas på grund av att föräldrarna uteblir. Det kan av detta skäl ta mycket lång tid innan socialtjänsten får insyn i familjen och åtgärder kan vidtas.

Det bör bli obligatoriskt för föräldrar att medverka när socialtjänsten inleder en utredning. Den som låter bli att delta eller på olika sätt försvårar utredningen genom att återkommande utebli från möten och vägra hembesök och liknande bör kunna dömas för det.

Ytterligare ett problem är att den som anmält oro för att ett barn far illa till socialtjänsten tror att det pågår utredning och insats, när den i själva verket lagts ner. Det kan dröja månader innan anmälaren förstår att inget har hänt, ofta i samband med att situationen eskalerar. Sekretessen hindrar socialtjänsten att informera om vad som framkommit under en utredning. Det borde dock inte finnas något hinder för socialtjänsten att informera anmälaren när utredningen läggs ner, så att en ny anmälan kan lämnas in om den oroande situationen kvarstår eller till och med förvärras.

I mycket allvarliga fall kan barn som behöver skydd omhändertas av samhället. Den vanligaste orsaken till omhändertagande enligt LVU är barnets eget beteende, grov kriminalitet och våldsamt eller risktagande beteende. I en hel del av dessa fall grundar sig dock barnets beteende på mycket bristfällig omsorg från föräldrarnas sida. Missbrukande föräldrar kan lämna barnen helt åt sitt eget öde för långa perioder och i en del familjer upprätthålls ett slags skräckvälde genom fysisk och psykisk misshandel. I en hel del fall har föräldrarna varit väl medvetna om situationen, men inte gjort något för att söka hjälp och ibland till och med försvårat för socialtjänsten att skaffa sig insyn i familjen.

Att vara förälder är bland det svåraste som finns och det kan bli fel, men som förälder har man då ett ansvar att söka stöd och hjälp om man inte klarar av sin föräldraroll och märker att barnen mår dåligt. Barnen i familjer där föräldrarna underlåter att ta sitt omsorgsansvar far mycket illa under hela

uppväxten och uppväxtvillkoren påverkar dem sedan resten av livet. Barnmisshandel kan åtalas, men grov underlåtelse att tillgodose barnets omsorgsbehov leder i stället till att det är barnet som blir omhändertaget, men föräldrarna ställs inte till svars, trots att lidandet för barn i dessa familjer kan vara minst lika stort som av fysiska slag.

Folkpartiet bör därför ta ställning för att kriminalisera grov omsorgsunderlåtelse, i de fall det uppdagas att föräldrarna inte gjort något för att söka hjälp, för sig själva och sina barn.

G15. Stärk barns rätt till integritet

Motionärer: Anna Starbrink, Spånga, Abit Dundar, Stockholm, Ulf Fridebäck, Stockholm, Jonas Förare, Spånga, Erik Jennische, Stockholm, Lina Nordquist, Uppsala, Ann-Katrin Åslund, Spånga, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 22 i förslaget till rättspolitiskt program, ”Tydliggör föräldrarnas skadeståndsansvar”, stryks
2. **att** punkt 29 i förslaget till rättspolitiskt program, ”Kraftfull kamp mot narkotika”, förändras så att mening två och tre stryks samt fjärde meningen får följande lydelse: ”Snabba insatser från beroendevård och socialtjänst ska erbjudas när ungas missbruk upptäcks.”
3. **att** punkt 30 i förslaget till rättspolitiskt program, ”Inför frivilliga drogtester i skolan”, stryks
4. **att** punkt 31 i förslaget till rättspolitiskt program, ”Möjliggör domstolsförhandling vid allvarliga brott”, stryks

Utkastet till nytt rättspolitiskt program innehåller många bra förslag när det gäller förebyggande och tidiga insatser för att motverka och stoppa kriminella handlingar som begås av barn och ungdomar. Förslag som handlar om att stärka socialtjänstens arbete är bra t.ex. 48-timmarsgarantin och förslag om tätare samarbete mellan socialtjänst och polis. De goda idéer som finns riskerar dock att överskuggas av den repressiva hållning som finns i vissa förslag, och inte minst av den retorik som använts i diskussionen om programmet.

Tyvärr finns det flera förslag som står i stark kontrast till våra socialliberala idéer om människans rätt till integritet, en rätt som innefattar även barn och ungdomar.

Många förslag handlar om att kontrollera ungdomar när det redan hänt något, alltför få förslag finns om att lösa problemen på ett tidigt stadium eller att förebygga dem. Exempelvis vet vi att det ofta finns alkohol med i bilden när brott begås, även då förövarna är mycket unga. Trots detta finns inte en rad i programmet om hur vi bör agera för att minska langningen, minska ungdomsfylleriet och höja debutåldern för alkohol. Det som tas upp i programförslaget är kontroller av ungdomar som redan förmodas ha fastnat i missbruk.

Vi motsätter oss förslaget om frivilliga drogtester i skolan. Det bör inte vara skolans uppgift att drogtesta ungdomar, i stället bör skolan utveckla ett nära samarbete med socialtjänsten för att se varje enskild elevs situation och hjälpa dem som har behov av det. Frivilliga drogtester blir i praktiken förmodligen aldrig frivilliga utan snarare i hög grad utpekande för dem som inte vill delta i testerna.

Programförslaget innehåller även krav på att skärpa föräldrarnas skadeståndsansvar. Självklart förväntar vi oss att föräldrarna ska ta ansvar för sina barn. I vissa fall finns det dock tyvärr anledning att problematisera förslaget. Många människor lever med små marginaler och risken med förslaget är att föräldrarna, av oro för den privata ekonomin, inte söker samhällets hjälp för att rädda sina barn. Inriktningen bör vara att samhället erbjuder föräldrarna stöd i sitt föräldraskap.

Programförslaget innebär också att barn ska kunna ställas inför domstol. Att huvudregeln ska vara att utreda brott, även om den som begått brottet är under 15 år är bra. Att ställa barn som begått brott inför domstol är dock en helt annan sak och en fullständigt främmande tanke för oss. Förfärande bilder har under våren visats från England där en fjortonårig pojke iförd kedjor har ställts inför rätta som en vuxen. Det är inte en utveckling vi vill se i vårt land. I stället måste det ställas stora krav på en utvecklad och fungerande socialtjänst som klarar att möta dessa ungdomars behov. I förslagen till både rättspolitiska och barnpolitiska programmen finns många kloka förslag om hur socialtjänsten kan utvecklas. Folkpartiet bör lägga kraften på att förverkliga dessa idéer.

G16. Inför barn- och ungdomsdomstolar

Motionär: Marie Wahlgren, Arlöv

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att ta bort straffmyndighetsåldern
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att åtgärder till följd av att barn under 18 år begår brott behandlas i barn och ungdomsdomstolar
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för en lagstiftning som vad gäller unga brottslingar helt inriktar sig på att sätta den unge i fokus och att den har ett tydligt syfte att förhindra återfall

I dag finns en mycket fast gräns för när unga anses ansvariga för brottslighandling. Detta medför flera problem som på ett förtjänstfullt sätt beskrivets i förslaget till handlingsprogram bland annat att mycket unga individer aktivt rekryteras in i brottslighet och också tar på sig ansvaret för ett brott då de inte kan dömas till ansvar enligt lagen. Vidare finns det en risk att brott av mycket unga brottslingar inte utreds. Det är dock inte så att unga brottslingar i alla fall helt undgår konsekvenser av sina brott utan dessa kan mycket väl leda till t.ex. omhändertagande av den unge enligt socialtjänstlagen. Det faktum att socialtjänsten är ansvarig för insatser när barn under 15 år misstänks för brott ger den unge ett mycket svagare rättskydd än om ansvaret utretts vid en domstol. Påföljderna vid en ungdomsdomstol kan utformas på liknande sätt som skulle vara praxis om frågan hade hanterats av socialtjänsten.

Skillnaden mellan olika unga individers mognad är stor. Alla inser att förståelsen följer en glidande skala med åren från att i vissa fall ha full förståelse för att ett brott har begåtts till att inte alls förstå att man begått något fel. Graden av förståelse ändras både med ålder, mognad men också med arten av brottet. Den fasta åldersgräns för straffmyndighet som finns i dag speglar alltså inte verkligheten. Risken med att ta bort straffmyndighetsgränsen är att unga brottslingar i större utsträckning döms enligt normen för vuxna förövare. För vuxna förövare vägs in inte bara behovet av prevention för ytterligare brott utan också brottsoffrens rätt till att utkräva ansvar och upprättelse. Straffets omfattning och art ställs därför främst i relation till brottets art. När unga brottslingar döms bör dock fokus i stället vara på den unge. Dels i vilken omfattning man kan begära att den unge förstått att ett brott begåtts dels vilka

åtgärder som bäst leder till att den unge inte fortsätter med brottsligverksamhet. Regelverket både för åtgärder och för hur domstolsförhandlingar sker bör därför se helt annorlunda ut för unga kontra vuxna brottslingar. I vissa fall för mycket unga brottslingar kan t.ex. närvaro i domstolen av den unge vara kontraproduktivt dock bör krav alltid ställas på dels närvaro av målsmän och dels ombud för den unge. Vidare bör domar i ungdomsdomstol ej följa individen in i vuxet liv vad avser t.ex. brottsregister. I vissa särskilda fall av grova brott som begåtts av äldre unga bör barn och ungdomsdomstol kunna beslutas att den unga ska dömas som om den vore vuxen.

G17. Lär av Rödebytragedin – utred all systematisk brottslighet mot enskild

Motionär: Hanna Olehäll, Smögen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet ska verka för att all systematisk brottslighet mot enskild ska polisutredas, oavsett förövarens ålder

Tragedin i Rödeby, där pappan till en terroriserad familj till slut sköt mot de våldsverkande ungdomarna, visar vilka förödande konsekvenser det kan få när samhället inte skyddar offer för systematiska övergrepp. Trots ett par års terror och flera polisanmälningar ingrep inte polisen mot förövarna, varpå offret till slut i panik tog lagen i egna händer. Att den trakasserade familjen lämnades utan hjälp berodde på den bristfälliga lagstiftningen. I dag har polisen restriktioner på att utreda brott när förövarna är omyndiga. För vissa brott, såsom ofredande och förtal, får åklagaren nästan aldrig väcka åtal ens om förövarna är vuxna. Dessa restriktioner blir förödande för den som utsätts för systematisk brottslighet, som därmed lämnas utan hjälp Folkpartiet anser att alla brott ska utredas som huvudregel, oavsett förövarens ålder. I vissa fall ska det alltså finnas undantag från polisutredning. Det kan hända att undantag ibland är befogade om det rör sig om engångshändelser. Men utsätts man för pågående systematisk brottslighet måste man ha rätt att få hjälp av polisen. Det ska inte vara möjligt i vårt land att bli utsatt för kontinuerlig brottslighet och förvägras hjälp av rättsväsendet. Hade denna lagstiftning gällt i Rödeby, så hade en terroriserad familj lämnats ifred och en tonåring sluppit bli ihjälskjuten.

G18. Socialtjänstens sekretess

Motionärer: Jan Jönsson, Skärholmen, Margot Hedlin, Skärholmen, Gustav Åkerblom, Skärholmen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** rättspolitiska programmet, punkten 27 ges följande lydelse: ”Förtydliga sekretessreglerna. En ökad samverkan och dialog mellan polisen, socialtjänst m.fl. kommunala aktörer, är nödvändig, men försvåras av dagens sekretessregler. Rektorer ska kunna få information från socialtjänsten om elever begår grova brott. Poliser som arbetar förebyggande måste kunna få information om unga som befinner sig i narkotikamiljöer. Samtidigt måste konsekvenserna av varje förändring i sekretesslagstiftningen noga utredas, då sekretessen finns för att skydda enskilda och är en viktig förutsättning för att socialtjänsten ska kunna utreda utsatta familjers situation.”

I det rättspolitiska programmet föreslås att sekretesslagstiftningen behöver förtydligas så att socialtjänst, polis och andra parter kan samverka kring unga som begår brott och far illa. Jag instämmer i det.

Samtidigt är det viktigt att komma ihåg varför socialtjänstens stränga sekretess finns. Det handlar både om att familjer inte ska behöva skylta inför alla med saker som är känsliga eller känns skamliga, såväl som för att överhuvudtaget få människor som lever under svåra förhållanden att våga prata för att kunna ge dem stöd och hjälp.

Ibland går dagens sekretesslagstiftning för långt, i synnerhet när det gäller socialtjänstens och polisens samarbete. Här kan förändringar göras till gagn för den enskilde. Det är dock mycket viktigt att noga utreda konsekvenserna av varje förändring i socialtjänstlagstiftningen.

Att låta rektorer få ta del av information från socialtjänsten om elever som begår brott i största allmänhet anser jag dock är att gå för långt. Agerar eleven på ett sådant sätt att det blir problem på skolan, är det skolans skyldighet att anmäla detta till socialtjänsten. Märks inget av elevens brottslighet på skolan, kan jag inte se någon anledning till att skolan ska informeras om det. De allra flesta barn och ungdomar som begår sitt första brott skäms oerhört mycket och gör aldrig om det! Det finns ingen anledning till att skolan ska informeras om ett sådant felsteg. Vad är det rektor ska göra med informationen? Ska rektor kunna agera blir han/hon tvungen att informera andra på skolan och hur många kommer sedan att känna till vad som hänt? Folkpartiet föreslår inte att arbetsgivare alltid ska informeras när en anställd begår brott utanför arbetstid.

Det kan vara relevant för rektor att ta del av information i de fall en elev misstänks för mycket grov brottslighet, bland annat för att utreda om en helt annan skolplacering behövs och om det föreligger hot mot elever och personal. Det måste dock vara noga reglerat när så får ske.

Punkten i programmet behöver formuleras om för att tydligare belysa den varsamhet som bör iakttas när sekretesslagstiftningen görs om.

G19. Obligatoriskt drogtest

Motionär: Folkpartiet liberalerna Norra Älvsborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** innebörden av punkt 30 i förslaget till rättspolitiskt program ändras till att Folkpartiet ska verka för att införa *obligatoriska* drogtester i gymnasieskolan

Drogtester sker överallt i dag inom det privata näringslivet och bör vara naturligt i den svenska gymnasieskolan. Det är ingen kränkning av integriteten att se till att man lever i en säker miljö, där unga inte far illa av narkotika.

G20. Drogtest på högstadiet i förebyggande syfte

Motionärer: Ulla Palmgren, Göteborg, Kristina Palmgren, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** drogtest ska få ske på högstadiet två gånger per år med en gång på höstterminen och en gång på vårterminen. Efter att testet är utfört och resultat klara så ska det omedelbart kasseras.

Folkpartiet liberalernas arbetsgrupp för rättsfrågor vill i sitt

förslag se en mer effektiv insats när det gäller att stoppa unga människor från att fastna i kriminella banor. Enligt arbetsgruppens förslag ska polisen kunna drogtesta barn under 15 år om misstanke föreligger att barnet har använt narkotika.

Tidig insats ger större möjlighet till att förebygga och förhindra att en ung person hamnar snett eller fastnar i ett drogberoende som kan vara väldigt problematiskt att ta sig ur och som kan få stora och svåra konsekvenser både för individen och för närstående. Drogberoende leder också ofta till kriminalitet för att kunna skaffa fram pengar till att underhålla sitt drogmissbruk. En stor del av våldsbrott äger också rum där en av parterna är drogpåverkad. Vuxna och målsman har ett ansvar mot unga människor. Enligt rättsgruppens förslag så ska polisen få möjlighet till att drogtesta barn under 15 år om misstanke föreligger att personen har använt narkotika. Detta innebär bl.a. att insatsen sätts in först efter det att personen redan misstänks ha använt narkotika. Droganvändning har då redan inträffat och skadan är redan skedd. Jag skulle vilja se möjlighet till ännu tidigare insats i förebyggande syfte.

Skolan måste få utgöra en god miljö för samtliga elever. Det kan vara en svår tid att växa upp, allra helst i tonåren. Hur hanterar en ung människa sin situation att han/hon tar droger? Många gånger är att ta droger ett försök att lösa ett problem som i sin tur leder till andra och förmodligen större och svårare problem. Hur känner sig alla de ungdomar som kanske dels känner någon som tar droger och dels inte vågar tala om det för vare sig lärare eller föräldrar fastän de kanske skulle vilja göra det? Hur hanterar de detta? Gruppen unga människor som vet om och/eller känner andra som tar droger är förmodligen ganska stor. Ofta läggs en skuldkänsla även på dessa i hur de ska hantera vetskapen. De är också unga människor och ska inte behöva ta ett vuxet ansvar.

I förebyggande syfte hade det varit bra att se möjligheten till att det på högstadiet utförs drogtester utan förvarning två gånger per år med en gång på höstterminen och en gång på vårterminen. Efter att testet är utfört och resultat klara så ska det omedelbart kasseras. Om drogtester utförs rutinmässigt så blir ingen specifik elev utpekad som misstänkt och om någon tar droger så upptäcks detta kanske redan vid första tillfället innan droganvändning har blivit en vana och lett till ett eventuellt missbruk. Det kan också få en ung människa som tar droger att tillsammans med anhöriga få en chans att få stöd och hjälp på ett tidigt stadium.

G21. Helgavskiljning får inte leda till smittoeffekter

Motionärer: Jan Jönsson, Skärholmen, Gustav Åkerblom, Skärholmen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** rättspolitiska programmet, punkten 36 i slutet tillförs följande mening: ”Det är därför av största vikt att insatsen utformas så att negativ påverkan mellan kriminella ungdomar inte uppstår.”

Att det behövs ett mellanting mellan vård inom socialtjänsten och slutenvård och tvångsomhändertagande av unga är helt klart. Helgavskiljning kan vara en sådan påföljd.

Forskning om ungdomar placerade på institution visar dock med förskräckande tydlighet att deras kriminalitet snarare förstärks efter institutionstiden. Institutionerna blir en slags plantskolor där de skaffar sig ett bredare kontaktnät av grovt kriminella ungdomar och påverkas av andra ungdomars nedbrytande beteenden. Detta fenomen märks även i särskilda undervisningsgrupper för stökiga elever vars beteende tenderar att förvärras under placeringstiden. Allt fler beprövade insatser inom socialtjänsten går därför mot individuella lösningar, där den unge inte kommer i kontakt med andra ungdomar med likartade problem.

Det bör förtydligas i programpunkten om helgavskiljning att insatsen måste utformas så att ”smittoeffekter” inte uppstår.

G22. Unga bör slippa böter

Motionär: Folkpartiet liberalerna Dalarna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att ungdomstjänst blir den viktigaste påföljden för ungdomar, i stället för böter

Snatteri, skadegörelse och klotter, olovlig bilkörning och misshandel. Det är de typiska ungdomsbrotten, enligt statistik från Brottsförebyggande rådet, Brå. Unga lagöverträdare straffas oftast med böter.

Länsförbundet Dalarna anser att den påföljden ska slopas för brottslingar under 18 år. Att betala pengar till staten är ett konstigt straff för ungdomar som i regel inte har några inkomster. Böter är ett straff utformat för vuxna personer med inkomster. Dessutom anser jag att böter är ett mycket orättvist straff då den med rika föräldrar lätt kommer undan medan den med fattigare föräldrar drabbas mycket hårdare. I stället borde ungdomstjänst gälla som straff, ungdomstjänst innebär att de unga lagöverträdarna får jobba utan lön med t.ex. städning eller trädgårdsarbete.

Länsförbundet Dalarna tror att om man får jobba av sitt straff i stället för att betala, får det en mer påtaglig effekt och blir en rättvisare bestraffning för alla unga lagöverträdare.

Grov organiserad brottslighet, polisens arbete m.m.

G23. Vi måste ha en europeisk strafflag

Motionärer: Adam Cwejman, Göteborg, Lars-Johan Edström, Uppsala, Linda Nordlund, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** ett nytt stycke förs in efter punkt 38 i det rättspolitiska programmet med följande lydelse: ”**En europeisk strafflag.** Den internationella brottsligheten kräver internationell brottsbekämpning. En europeisk strafflag med särskilda bestämmelser behövs för att bekämpa den allvarliga gränsöverskridande brottsligheten.”

Den rättspolitiska rapporten fastslår att vi behöver såväl ett europeiskt FBI och en EU-åklagare.

Liberala ungdomsförbundet instämmer och menar att det nu är hög tid att ta konsekvenserna – nämligen att ta ställning för en europeisk straffrättsordning. Genom att rapportgruppen går så långt i sina formuleringar ligger det nära till hands att även straffrätten och straffprocessrätten harmoniseras på de områden där Europas FBI och EU-åklagarna ska vara

verksamma. Det vore märkligt om europeiska myndigheter inrättades utan europeiska regler. Det är dags att Folkpartiet kräver att medlemsstaterna släpper greppet om straffrätten när behovet uppenbarligen är europeiskt snarare än nationellt. Det långsiktiga målet bör vara att alla medlemsstater får en enhetlig strafflag för gränsöverskridande brottslighet såsom smuggling, trafficking, miljö- och ekobrott.

G24. Terrorismprövningar

Motionärer: Adam Cwejman, Göteborg, Lars-Johan Edström, Uppsala, Linda Nordlund, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** ett nytt stycke med följande lydelse införs efter punkt 40: ”**Säkra jakten på terrorister.** Arbetet mot terrorism får aldrig undantas från rättssäkerheten. Även asylsökande som hanteras som säkerhetsärenden ska prövas i domstol, inte av regeringen. Asylskälen får aldrig underordnas.”

Det finns i dag inga skrivningar om bekämpandet av terrorism i den rättspolitiska rapporten, vilket bör anses anmärkningsvärt. Liberala ungdomsförbundet antar att det går under rubriken grov brottslighet. Men just det som kallas säkerhetsärenden bör ges specifik uppmärksamhet. Vi minns alla den tidigare regeringens utvisning av de två egyptierna och hur grov bristen på rättssäkerhet var – männen informerades och utvisades samma dag, anklagelserna och bevisen dolda för dem. Deras asylprocess avbröts och deras skyddsskäl nonchalerades. Folkpartiet måste vara tydligt på att rättssäkerheten måste garanteras även när personer anklagas för mycket grova brott och dagens prövningar måste vara mer möjliga att granska än i dag.

G25. Grovt övergrepp i rättssak

Motionär: Tommy Lundkvist, Halmstad

1. **att** grovt övergrepp i rättssak införs som ny brottsrubricering
2. **att** maxstraffet för detta ska vara 10 års fängelse

Maxstraffet för övergrepp i rättssak är 4 års fängelse. Eftersom yrkeskriminella har satt i system att hota vittnen, journalister, åklagare med flera krävs hårdare straff för att värna rättssamhället.

G26. Skärp straffen för hot och våld mot förtroendevalda

Motionär: Motionär: Lars Persson, Sundsvall

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** det straffrättsliga skyddet för rätten att utöva förtroendeuppdrag stärks genom tillägg av en ny punkt i brottsbalken 29 kap. 2 §: ”Såsom försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet ska, vid sidan av vad som gäller för varje brottstyp, särskilt beaktas om brottet begåtts mot en förtroendevald eller dennes närstående på grund av förtroendeuppdraget.”

Alltfler förtroendevalda upplever att de utsätts för hot och trakasserier. I en undersökning från 2004 (Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet) konstateras att nära en femtedel av samtliga ordförande i kommunala nämnder, under en tvåårsperiod, har utsatts för våld eller hot om våld. Gentemot dem själva eller någon anhörig pga. sitt politiska uppdrag. Enligt en SOU (2006:46) har över hälften av riksdagens förtroendevalda angivit att de utsatts för olaga hot efter valet 1998.

Detta är mycket allvarligt. Hot och våld mot förtroendevalda är ett hot mot demokratin i sig själv. Det kan på sikt också innebära svårigheter att rekrytera nya förtroendevalda.

Det är därför angeläget att förändra situationen, och mycket görs också runt om i landet. Bland annat arbetar flera kommuner och landsting med sin interna debattnivå, mot bakgrunden av att debatter som förs på ”låg” nivå också spiller över på samhällets syn på förtroendevalda. SÄPO arbetar också aktivt med hotbilder mot förtroendevalda, och flera kommuner har genomfört säkerhetsutbildningar med sina politiker. Men mer behöver göras.

En viktig markering skulle vara att förstärka det straffrättsliga skyddet för förtroendevalda. I dag omfattas inte förtroendevalda av det som i lagen kallas för ”hot och våld mot tjänsteman” respektive ”förgripelse mot tjänsteman” Det är en lagstiftning som innebär att sådana brott bedöms allvarligare för att skydda samhällsmedlemmarnas intresse av att offentliga funktioner fullgörs på ett riktigt sätt utan ovidkommande hänsyn.

Många kommunala tjänstemän omfattas av denna lagstiftning, men kommunens förtroendevalda gör det inte. Trots att många förtroendevalda utsätts för hot och våld just därför att de är förtroendevalda i kommunen eller på annan nivå. Det vore därför rimligt att stärka det straffrättsliga skyddet för förtroendevalda så att det motsvarar det skydd som kommunala tjänstemän åtnjuter.

G27. Inför västförbud på krogen

Motionär: Charlotte Drammica, Strålvalla

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för ett västförbud på krogen

Av många människor upplevs västarna som en klar hotbild mot dem och deras integritet och med andra ord också mot vår demokrati. Utpressningsverksamhet utgör en viktig inkomstkälla för den organiserade brottsligheten, och utgör dessutom ett hot mot rättsväsendets funktion. För många människor behöver inte ens hoten uttalas utan blotta synen av västarna väcker rädsla och obehag. Att folk ska behöva uppleva obehag för att någon står bredvid dem på krogen med en väst upplever många som ett hot mot demokratin och mot den enskildes trygghetskänsla och integritet. För många upplevs mc-västarna lika skrämmande som en nazistisk hälsning.

Bärandet av väst utgör också en av grundstenarna till rekryteringen inom mc-klubbarna. När unga människor ser den respekt som åtnjuts av de som bär västarna utgör detta en stark signal till att gå med i klubbarna. Ett förbud skulle försvåra även nyrekryteringen. Rekryteringen är viktig för klubbarna då många medlemmar sitter i fängelse. Den som blir värvad i dag kan om några år vara grovt kriminellt belastad. Ett förbud mot mc-västarna skulle skona många unga människor från en dyster framtid. Vi har i dag problem med en växande ungdomskriminalitet.

Kan vi ha åldersgräns och klädkoder på krogen så kan vi även ha ett västförbud på krogen. Detta skulle också förenkla arbetet för restaurangägare, ordningsvakter och polis. Krimi-

nella grupper använder ofta västarna som en del av sitt våldskapital för att skrämmas och hota och kunna bedriva indrivningsverksamhet. Det är ett svek mot demokratin att folk med hjälp av en väst ska kunna hota och skrämma den enskilde.

För att kunna skydda dörrvakterna och försäkra sig om att legal verksamhet pågår på krogarna är det viktigt att dörrvakterna får de instrument och det stöd som behövs för att hålla de kriminella elementen utanför krogen. Med mc-gängen följer ofta narkotika och narkotikaförsäljning och stoppas de i dörren kan de heller inte komma in med sina varor och tappar i prestige. Är prestigen minskad är också mycket av indrivningsverksamheten förminskad. Det blir också mycket lättare att bistå med polisiära insatser när kriminella element trycker på. Man skulle kunna hävda att var och en har frihet att klä sig och göra som han vill, men vi ger inte våra nynazister denna frihet då den är kränkande mot andra. Många upplever större hot från mc-gängen än från nynazisterna och trots detta kan vi inte begränsa dem ens med ett ynka litet västförbud på krogen. Med andra ord tvingas vi leva med deras vanor i stället för med demokratisk trygghet. Gängkriminaliteten har många kända och okända offer. Masoud Garokei är den iranske krögaren på Hisingen i Göteborg som blev rikskänd efter att ha tagit strid mot Bandidos. Det slutade dock med att han sålde restaurangen. En annan allvarlig händelse skedde i september 2006 då en bilexplosion mitt i centrala Göteborg ägde rum. Ägaren av bilen var då vaktchef på klubb Nivå.

Även Aveny 10 i Göteborg som ägdes av Tervaniemi råkade illa ut med beskjutning. Det är inte frågan om att stänga ute dem från krogarna utan att be dem ta av sig västarna precis som att man låter nazister ha sina åsikter men inte låter dem bedriva hets mot folkgrupp genom att göra heil-Hitler-hälsning. Många människor upplever det som sagt precis lika skrämmande och hotande med mc-klubbarnas symboler. Med anledning av allt detta anses att för vår demokrati och yttrandefrihets skull, för att se till att inte mc-klubbarna sprider sig än värre och för att motverka rekrytering och skydda våra ungdomar, för att visa att vår tolerans har en gräns, för att kränkande inte ska belönas, för att förhindra myndighetsmissbruk, för att våra svenska medborgare ska känna trygghet på krogen och inte behöva uppleva rädsla och få sin integritet kränkt och för att underlätta polisers och krogars arbete så ska klubbväst på krogen förbjudas. Den är inte en lämplig symbol i dessa kretsar.

G28. Möjliggör för svensk polis att söka EU-bidrag

Motionär: Ulla Palmgren, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** regelverket skrivs om så att svensk polis får möjlighet till att söka EU-bidrag

Regelverket bör ses över och skrivas om för att möjliggöra för svensk polis att få avsätta medel för att kunna söka EU-bidrag för samarbete med polismyndigheter och rättsväsende i andra länder inom EU. Enligt regelverket i dag får svensk polis inte avsätta medel för att kunna söka bidrag för dessa ändamål. Utbyte av information, kunskap och erfarenheter utgör en viktig del i polisiärt arbete, i rättsväsendet och i rättsäkerheten. Informationsutbyte kan bli verklighet genom studiebesök och samarbete över gränserna. Ett polisiärt samarbete kring punktmarkerade brott och projekt stärker rättsväsendet och försvårar aktiviteten både inom kriminella grupperingar och för genomförande av brottsliga handlingar. Införande av ett europeiskt FBI är ett steg på vägen. Genomförandet av detsamma kommer dock att ta tid. Under tiden bör svensk polis få tillgång till de bästa verktygen och få möjlighet till att både införa och genomföra ett europeiskt samarbete med polismyndigheter i andra EU-länder.

G29. Brottsprovokation – en liberal dikeskörning

Motionär: Hans Olof Andersson, Alingsås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att brottsprovokation inte ska få förekomma i det svenska rättssystemet
2. **att** punkten 74 i programmet ”Tidigt, tufft och tryggt” avslås

En brottsprovokation måste rimligen utföras av en förklädd polis. Vid en senare rättegång kommer rätten att ta ställning till trovärdigheten hos den som kan ha blivit provocerad att göra något som han/hon inte skulle ha gjort i normala fall. Tyvärr kan man befara att rätten i ett sådant fall kommer att helt acceptera provokatörens (polisens) vittnesmål. Slutsatsen är att den som utsatts för en brottsprovokation i praktiken aldrig kommer att kunna få en rättvis prövning. Därför ska Folkpartiet inte ställa sig bakom ett förslag som legaliserar brottsprovokation.

G30. Gör om straffsatserna!

Motionärer: Hendrik Andersson, Boden, Jens Sundström, Luleå

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att borttagning eller begränsning av möjligheten till förtida frigivning och villkorlig frigivning kan bli aktuellt
2. **att** landsmötet uttalar att borttagning eller begränsning av möjligheten till straffrabatt vid omfattande eller upprepad brottslighet kan bli aktuellt
3. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att initiera en genomgång av straffsatserna för att de bättre ska överensstämma med det allmänna rättsmedvetandet

Den mer eller mindre obligatoriska straffreduktionen, den förtida frigivningen och den villkorliga frigivningen bör avskaffas eller kraftigt begränsas. Det behövs en förutsägbarhet i straffsatserna för både brottslingar och brottsoffer. Det har gått inflation i att släppa ut fångar innan avtjänat straff och det är svårt att se att det längre skulle ha en koppling till vårdresultat eller hur man skött sig under fängelsevistelsen. Upplever man att straffen för någon gärning därmed skulle bli för höga är det bättre att justera straffsatserna.

Att redan vid domen kunna ge en dag och klockslag för frigivning skulle innebära en större trygghet för brottsoffren! Man ska inte kunna bli ”immun” mot åtal bara för att man redan sitter dömd i fängelse eller hinner med att genomföra många brott innan man blir gripen. I dag ser vi många exempel där åklagare väljer att inte väcka åtal på grund av den så kallade ”straffrabatten”. Är du dömd för ett grovt våldsbrott så kanske du kan komma undan med en lindrigare misshandel i fängelset? Har du fällts för narkotikabrott kanske den

ekonomiska brottsligheten du kan läggas till last för i praktiken inte höjer straffvärdet?

Att bara addera straffvärdet för olika brott leder oss till en Amerikansk modell där du kan dömas till flera gånger livstid vilket inte heller är bra. Det måste gå att hitta en modell där varje enskilt brott leder till en lämplig sanktion och en konsekvens för individen. Den så kallade ”straffrabatten” bör alltså begränsas eller tas bort helt. Det allmänna rättsmedvetandet är väl inget vedertaget begrepp, men i allmänhet tycker folk att straffen är för låga, och att brottslingar är ute ur fängelset efter ingen tid alls. Det är på sin plats med en värderingsdiskussion och en total översyn av straffsatserna för att få större acceptans hos allmänheten för det arbete som våra domstolar gör och de påföljder de utdömer.

Folkpartiet liberalernas utredning ”Tidigt, tufft och tryggt” publicerad den 22 april 2009 ger svar på en del av dessa frågeställningar, men det finns fortfarande en del kvar att diskutera.

G31. Behåll livstidsstraffet

Motionärer: Folkpartiet liberalerna Södermanland, Mathias Sundin, Norrköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 77 i det rättspolitiska programmet ges följande lydelse: **”Inför längre tidsbegränsade straff.** Livstidsstraffet ska finnas kvar för de grövsta brotten och ska kompletteras med längre tidsbegränsade straff.”

Det finns fall där livstidsstraff är motiverat, t.ex. för grovt yrkeskriminella och massmördare. Samhället ska inte frånhända sig möjligheten att utdöma livstidsstraff. Samtidigt måste skillnaden mellan det längsta tidsbegränsade straffet och livstidsstraffet minska. Livstidsstraffet ska därför kompletteras med längre tidsbegränsade straff än vad som finns i dag.

G32. Lika inför lagen

Motionärer: Adam Cwejman, Göteborg, Lars-Johan Edström, Uppsala, Linda Nordlund, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 79 i det rättspolitiska programmet stryks

Den rättspolitiska rapporten anser i punkt 79 att utländska medborgare ska kunna utvisas för brott som svenska medborgare får böter eller fängelse för – ja, skrivelsen är till och med sådan att det bör vara huvudregeln, att utvisning ska vara ett rättspolitiskt redskap. Liberala ungdomsförbundet tar bestämt avstånd från detta avsteg från principen om lika inför lagen. Lika brott ska ge lika straff och migrationspolitiken ska inte längre användas som vapen.

G33. Reformera flyktinghanterandet

Motionär: Rafaela Halabi, Bräcke

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet verkar för att den rättsliga behandlingen av asylsökande och kvotflyktingar likställs
2. **att** Folkpartiet verkar för att brott som leder till fängelse och som begås innan man erhållit svenskt medborgarskap leder till utvisning
3. **att** Folkpartiet verkar för att regeln om att tvingas återvända till sitt hemland för att söka uppehållstillstånd när man etablerat sig i Sverige genom arbete, långt gångna studier eller giftermål ses över

Det är inte ovanligt att asylsökande och kvotflyktingar begår mer eller mindre allvarliga brott i Sverige. Delvis kan det bero på bristande information om de lagar och regler som gäller i landet och vad det kan leda till, om man bryter mot dessa.

Här förekommer olika behandling av asylsökande jämfört med kvotflyktingar. De bör behandlas lika och fram till dess att man erhållit svenskt medborgarskap, bör brott som skulle resultera i fängelse resultera i utvisning.

Det förekommer att flyktingar som kommit till Sverige och bott här en tid har etablerat sig i samhället t.ex. genom att ha fått fast arbete, gift sig med en svensk medborgare och liknade. När det blir aktuellt att formellt söka uppehållstillstånd, förekommer det närmast regelmässigt att de tvingas återvända till sitt hemland, för att därifrån söka uppehållstillstånd. Detta sker även om individen är allvarligt sjuk.

Denna åtgärd förefaller närmast löjligt formell, är förenad med stora kostnader för den enskilde och kan i vissa fall vara livsfarlig för individen.

G34. Reformera frivården

Motionärer: Jan Jönsson, Skärholmen, Gustav Åkerblom, Skärholmen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** rättspolitiska programmet, avsnittet ”Ett tydligare och rättvisare påföljdssystem”, tillförs en ny punkt med följande lydelse: ”Tillämpningen av regelverket vid misskötsamhet av skyddstillsyn och samhällstjänst måste stramas upp. En tydlig konsekvenstrappa i flera steg ska införas för när den dömde inte fullföljer sina åtaganden. Misskötsamhet ska snabbare än i dag kunna leda till varning, förlängning av övervakningstiden och korttidshäktning. Frivårdens möjligheter att erbjuda vård för missbruk och behandling för att bryta negativa levnadsmönster måste utökas.”

De flesta personer som döms för brott i Sverige avtjänar sina straff i någon form av frivård, exempelvis skyddstillsyn, samhällstjänst eller kontraktsvård. Frivården är bra på så sätt att den dömde hela tiden behåller kontakten med det vanliga samhället. Genom skyddstillsyn får den dömde kontakt med en engagerad samhällsmedborgare som kan visa på ett normalt sätt att leva. Genom samhällstjänsten får den dömde en chans att pröva ett arbete. Genom kontraktsvården får den dömde hjälp med att bearbeta sitt missbruk och andra problem.

Ett problem i dag är dock att respekten för frivård som påföljd för brott inte upprätthålls. På pappret finns tydliga krav på den dömde. Han eller hon ska träffa sin övervakare en gång i veckan. Samhällstjänsten måste skötas helt utan sen ankomst eller frånvaro. Tar den dömde inte sitt ansvar kan det bli ny rättegång och fängelse i stället. Men i själva verket är tillämpningen av de stränga reglerna mycket släpphänt. Den dömde kan åka utomlands och undandra sig sin skyddstillsyn i upp till två månader innan en efterlysning utfärdas. När den dömde kommer hem igen fortsätter övervakningen som om inget hänt även om övervakningsperioden förlängs. Sam-

hällstjänsten kan misskötas i mer än ett halvår innan något händer. En del dömda ungdomar som jag pratat med menar på att de har svårt att ta frivården på allvar när det aldrig får några konsekvenser om man bryter mot reglerna.

Ett grundproblem inom frivården är att konsekvenstrappan i dagens regelverk har alldeles för få steg. Det är först skriftlig varning och därefter fängelse. Det tar också lång tid innan det blir några konsekvenser. Det räcker nämligen med att den dömde börjar sköta sig en kort period igen för att de tidigare förseelserna ska betraktas som glömda. Så kan det hålla på ett bra tag, med perioder av misskötsamhet och skötsamhet. De dömda uppfattar därmed att det är de som helt kontrollerar sin egen påföljd, inte samhället.

För att upprätthålla respekten för frivården behövs ett tydligare regelverk. En konsekvenstrappa bör i införas i flera steg, där konsekvenserna blir allt mer ingripande och kommer snabbt efter en förseelse. En varning snabbt efter första förseelsen, därefter förlängning av strafflängden, sedan en kortare tids häktning eller fotboja vid upprepade förseelser. Efterlysning av den som undandrar sig sitt straff borde ske mycket tidigare än i dag.

De allra flesta klienter inom frivården sköter sina åtaganden. Många som dömts för första gången är också motiverade att förändra sina liv, men en hel del av dem behöver hjälp för att bryta negativa levnadsmönster.

Tyvärr har frivården i dag små möjligheter att erbjuda hjälp. Trots att det ofta framgår i domstolarnas personutredningar att den dömde har missbruksproblem är det sällan som vård inkluderas i domen. Det begränsar frivårdens möjligheter att erbjuda hjälp. I stället blir den dömde hänvisad till den vanliga öppenvården, men för många av frivårdens klienter är det en hög tröskel att ta sig över att själv söka hjälp exempelvis hos en beroendeklinik. Eftersom det ofta är ett krav från öppenvårdsinstitutioner att den hjälpsökande själv ska ta eget initiativ för att få hjälp, kan inte heller frivården hjälpa till med att förmedla kontakten. En del klienter saknar grunder för hur man sköter en hushållsekonomi och skulder är ofta ett stort problem. Trots att ekonomiska problem ofta kan vara en drivkraft för fortsatt kriminalitet finns ingen hjälp att få genom frivården. Resultatet blir att den dömdes motivation så småningom minskar och möjligheten till en livsförändring går förlorad. Tyvärr leder det fram till återfall i brottslighet, ibland redan under pågående övervakningsperiod.

Frivården måste därför ges bättre möjligheter att erbjuda stöd och hjälp inom sin egen organisation till sina egna klienter. På så sätt kan kanske fler dömda räddas till en bättre framtid.

G35. Inför dagsbot som påföljd för fler brott!

Motionär: Hendrik Andersson, Boden

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att dagsbot i stället för fasta bötesbelopp kan bli aktuellt i vissa fall, exempelvis vid trafikbrott och ordningsförseelser
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram en rapport om hur detta kan göras
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska driva frågan om dagsbot för fler brott

Jag anser att man bör utreda möjligheten att ersätta fasta bötesbelopp med dagsbot. Dagsbot innebär att man får betala böter efter hur stor inkomst man har, men man kan även utreda om man i sådana fall ska ta hänsyn till förmögenhet. Anledningen till detta är att exempelvis ett bötesbelopp på 1000kr för en som har en låg inkomst och förmögenhet, kan motsvara hundratusentals kronor för den med hög inkomst. Enligt devisen – ”alla ska stå lika inför lagen”, så bör man rimligen ha dagsbot i stället för fasta bötesbelopp, eftersom det ska ”svida” lika mycket för alla, ungefär som att vi alla betalar olika mycket i skatt. Våra grannländer Norge och Finland tillämpar detta förfarande sedan lång tid tillbaka.

Det är inte rimligt att de som hyser arrogans mot lagen och har råd att betala böter för felparkeringar, fortkörningar m.m. regelmässigt ska kunna fortsätta göra det, utan att det leder till påföljder som ”känns”. Därför vill jag att Folkpartiet liberalerna verkar för att dagsbot ska införas som påföljd för fler brott!

Övrig rättspolitik

G36. Opolitiska nämndemän

Motionär: Folkpartiet liberalerna Södermanland

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar som sin mening att Folkpartiet liberalerna ska verka för att nämndemän inte ska tillsättas genom politiska partier

Nämndemännen fyller en viktig funktion i det svenska rättsväsendet. Det finns dock inte längre någon anledning att nämndemän ska tillsättas av politiska partier efter mandatfördelning i olika politiska församlingar. Partierna utgör en allt mindre och äldre del av befolkningen. Det finns också andra tunga förtroendeuppdrag – som gode män – som tillsätts utan politisk inblandning.

Rekryteringsbasen för nämndemän kan breddas genom att nämndemännen tillsätts opolitiskt. Det bör dock krävas att nämndemännen vid ansökan lämnar ett utdrag ur brottsregistret för att visa sin oförvitlighet.

G37. Höj ersättningen för nämndemän

Motionär: Åsa Nilser, Falun

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en utredning av nämndemännens framtida ersättning utifrån målet att få ett representativt befolkningsurval som nämndemän och där ersättningen ska jämföras med andra länders ersättning för motsvarande uppdrag

Nämndemän är ett uppdrag som upptas av många äldre personer i Sverige. För den person som tar ett sådant uppdrag är arvodet lågt i förhållande till andrauppdrag. 250 kronor för en halvdag, för ett uppdrag under tre timmar och 500 kronor för en heldag, över tre timmar. Förlorad arbetsförtjänst, ersättning för barnpassning samt inställningstillägg vid fler än 5 mils resa på 100 kronor finns även.

Nämndemän finns i våra länsrätter, tingsrätter, skattenämnder etc. och gör i dag i stort sett ideellt arbete. Nämndemännens ålder är hög i Sverige och de kan delvis förklaras

på att arvodena är lägre än övriga uppdrag (landsting eller kommun). Har vi många äldre personer motsvarar inte det genomsnittet av Sveriges befolkning. Varje myndig svensk medborgare är valbar till nämndeman. Vid val av nämndeman eftersträvas att kåren får en allsidig sammansättning när det gäller ålder, kön och yrke. Människor värderar sin tid på ett annat sätt i dag, framför allt unga människor tror jag. Det är ett väldigt stort hinder för att få förnyelse och föryngring om låga arvoden finns.

Medelåldern var 57 år i april 2007. Hälften av nämndemännen är äldre än 60 år. Bara 5 procent av alla som dömdes i tingsrätterna under 2005 var över 60. Majoriteten i rätten, drygt 60 procent, var mellan 18 och 39 år. Vi talar om att prioritera rättsväsendet och borde göra det i praktiken.

I Finland får nämndemän ersättning motsvarande a-kassa (arbetsmarknadsstöd) och den som uppnår 63 år får sluta sitt uppdrag. Därför borde Folkpartiet liberalerna se över reglerna om ersättning till nämndemän så att de uppdragen görs attraktiva för den arbetande delen av befolkningen men också för att nämndemännen ska utgöra ett representativt urval av befolkningen.

G38. Ingen advokathjälp till försvunna brottslingar

Motionär: Tommy Lundkvist, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** den som flyr rättvisan genom att försvinna utomlands eller inom landet inte ska ha rätt till advokathjälp på skattebetalarnas bekostnad

Jag tycker det är stötande att skattebetalarna ska betala advokatkostnad för kriminella som flyr rättvisan.

G39. Införande av alkolåsbommar i våra större hamnar

Motionär: Rolf Tholén, Karlshamn

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för ett införande av alkolåsbommar, eller liknande alkotest, i våra större hamnar för att undvika allvarliga trafikskador på grund av att allt för många kör alkoholpåverkade i land från färjorna i våra utlandshamnar

Undertecknad har i februari 2007 fått en motion bifallen i kommunfullmäktige i Karlshamn, om alkolåsbommar i vår hamn. För något år sedan upplevde vi ju en dödsolycka med en rattfull chaufför i Skåne. Många olika tillbud har förekommit med allvarliga skador som följd under senare år.

Vid förfrågan om bekostandet av denna bom, har såväl hamnen, som polisen och Vägverket uppgett, att detta är en synnerligen viktig och angelägen fråga, men ingen anser sig ha råd att betala kostnaden för denna alkolåsbom. Vägverket lovade dock att vidarebefordra min skrivelse till central nivå för att kunna få alkolåsbommar tillstånd. Vägverket, Polisen, hamnen m.fl. anser att detta är en statlig angelägenhet, varför det krävs ett beslut på riksnivå, för att få dessa bommar tillstånd.

Jag vill inte ha på mitt samvete att jag inte gjort allt som står i min makt, för att förhindra ytterligare tragedier, som skulle ha kunnat förhindras genom alkolåsbommar eller något liknande alkotest, innan man kör iland från färjorna. Detta borde gälla alla färjor med utlandstrafik. I Trelleborg har alkolåsbommar haft en mycket god effekt i sin hamn. Kostnaden i Trelleborg uppgick till cirka 500 000 kronor. Det behövs ingen större olycka för att komma upp i dessa kostnader. Detta är en synnerligen viktig fråga som måste beslutas på riksnivå.

G40. Idrotten och våldet

Motionär: Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att dömda huliganer ska kunna dömas till anmälningsplikt vid lagets kommande matcher under en tidsbegränsad period
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utreda gränsdragningen mellan polisens och arrangörernas ansvar för ordning och säkerhet i direkt anslutning till rent kommersiella idrottsarrangemang

Idrotten är Sveriges största folkrörelse. En källa till glädje, utveckling och gemenskap. Antingen det handlar om att finslipa sin talang, hålla kroppen i gång eller stötta sitt hemmalag – idrotten är en viktig del av livet för miljoner svenskar.

Men det finns också rötägg som söker sig till idrottsmatcher av andra skäl än sporten. Våldet i samband med stormatcher, särskilt i våra storstäder, har blivit ett växande problem också i Sverige. De boende nära arenorna tvingas leva med våld inpå knuten och hotet att få sin egendom vandaliserad. Att gå på match ska vara något positivt. I dag är det många som inte vågar ta med sina barn när det spelas derby.

För att vända utvecklingen behövs en bred åtgärdssamling, som handlar om både klubbarnas ansvar, lokala brottsförebyggande åtgärder och polisiär taktik. Men det finns flera frågor som måste hanteras rikspolitiskt. Vi vill peka på två sådana.

För det första: Skärpningarna i huliganlagen är bra – men det behövs mer.

En idrottsmatch ska vara tävlan, spänning och fest. Tyvärr blir den ofta en ursäkt för slagsmål, skadegörelse och vandalisering. Idrottsvåldet är inte bara en storstadsföreteelse, men det är i våra storstäder som problemen märks tydligast.

Vi i Stockholmsregionen är innerligt trötta på att vår stadsmiljö blir till lekstuga för våldsverkare vid stormatcher. Mycket behöver göras genom lokala åtgärder och dialog med klubbarna, men det behövs också lagändringar. Regeringens skärpningar av ordningslagen och lagen om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang är välkomna, men inte tillräckliga.

Vi anser att lagen behöver skärpas så att den som dömts för ett huliganbrott ska kunna åläggas anmälningsplikt under en begränsad tid som en del av påföljden. När laget spelar match ska man alltså, vid samma tidpunkt som matchen spelas, vara skyldig att anmäla sig på polisstation på annan ort. Denna påföljd finns i dag i Storbritannien, där den tillämpas med framgång.

För det andra: Ansvarsfördelningen mellan polisen och arrangörerna när det gäller ordning och säkerhet i anslutning till rent kommersiella arrangemang borde utredas.

Det mesta av elitidrotten sker i dag på rent affärsmässiga villkor, i många fall av klubbar som har lagt elitverksamheten i aktiebolag. Samtidigt förväntas skattebetalarna täcka kostnaden för all polisbevakning i anslutning till matcher.

Poliser som anställts för att bidra till trygghet och brottsbekämpning i sina stadsdelar blir i stället kommenderade till att hålla uppsikt över en kommersiell idrottsmatch. En så kallad högriskmatch i Stockholm kan dränera stora delar av regionen på poliser – över 250 poliser vid en och samma match är ingen ovanlighet.

I dag finns det också gränsdragningar som inte är rimliga. Motorevenemang som Superrally och Swedish Bikemeet är inte idrottsmatcher, och där har polisen tagit ut betydande avgifter för ordningshållningen. När det däremot handlar om idrottsmatcher förväntas det allmänna ställa upp med stora polisresurser, även när matcherna ordnas på rent kommersiell basis av klubbägda aktiebolag.

Vi anser att kommersiella händelser som kändisgalor, festivaler eller idrottsmatcher ska behandlas jämlikt av det allmänna. Gränsdragning är grannlaga och behöver utredas närmare, så att arrangörernas ansvar tydliggörs under rimliga former. Ett förändrat ansvar för ordning och säkerhet i direkt anslutning till en match kan också bli en drivkraft för arrangörer och supporterklubbar att ytterligare öka ansträngningarna för trygga och lugna förhållanden.

G41. Fotboll på folk(parti)ets villkor

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** polisen ska få lägga in sitt veto mot fotbollsmatcher som inplaneras på tidpunkter då polisen bedömer att risken för bråk, upplopp och/eller vandalism blir onödigt stor

Att hur och när fotbollsmatcher spelas blir en politisk fråga är ett nederlag. Men politiska partier har en skyldighet att värna sin befolkning och att föreslå åtgärder när säkerheten är hotad. Varje fotbollsmatch ska vara en folkfest och inte inramas av bråk, upplopp och vandalism. Det är vansinne att så mycket polisresurser ska behöva slösas på att hålla ordning på gäng med bråkstakar och vandaler i samband med fotbollsmatcher.

En mycket enkel åtgärd för att minska risken för tråkigheter kring fotbollsmatcher som bedöms vara riskmatcher, är att de t.ex. ska vara färdigspelade före kl. 15.00.

G42. Förtydliga lagen om ocker

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** lagen om ocker förtydligas så att effektiva årsräntor över 50 procent, där alla avgifter räknas in, ska betraktas som ocker

Ocker, i svensk rätt ett brott som innebär att någon utnyttjat någon annans nödsituation eller oförstånd för att få till stånd oskäliga ekonomiska avtal, till exempel lån med oskäligt hög ränta.

I 9 kap. 5 § brottsbalken föreskrivs: Den som vid avtal eller någon annan rättshandling begagnar sig av någons trångmål, oförstånd, lättsinne eller beroende ställning till att bereda sig förmån, som står i uppenbart missförhållande till vederlaget eller för vilken vederlag inte ska utgå, döms för ocker till böter eller fängelse i högst två år.

För ocker döms också den som vid kreditgivning i näringsverksamhet eller i annan verksamhet, som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning, bereder sig ränta eller annan ekonomisk förmån, som står i uppenbart missförhållande till motprestationen.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

Ovanstående texter är bra men otydliga. Och vi har inte tid att fortsätta gå omkring i ullstrumporna med silkesvantar på samtidigt som unga vuxna förstör sina liv genom att skuldsätta sig för lång tid framöver, mot bättre vetande.

G43. Förbud mot tidelag

Motionärer: Solveig Hellquist, Sörberge, Hans Backman, Hofors, Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs, Birgitta Ohlsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att ett förbud mot tidelag ska införas i brottsbalken

Det finns i dag ett stort engagemang för djurskyddsfrågor i samhället. För oss liberaler är det självklart att vi ska behandla alla levande varelser med respekt och omsorg. Genom att visa respekt för djuren är chanserna större att vi får ett samhälle där människor behandlas väl. Den som är beredd att misshandla eller begå övergrepp mot ett djur är troligen också mer benägen att behandla människor illa. Tidelag innebär att en människa har sex med ett djur. Detta var straffbart i Sverige fram till år 1944.

Sverige har i dag, till skillnad från flertalet andra länder, inte någon bestämmelse som ovillkorligt förbjuder och straffbelägger könsumgänge mellan människor och djur. Varken brottsbalken eller djurskyddslagen innehåller uttryckliga förbud mot sexuella övergrepp på djur. Sex med djur anses vara olagligt bara om det kan bevisas att det varit frågan om djurplågeri, det vill säga att det sexuella övergreppet inneburit fysiskt eller psykiskt lidande för djuret. Att leda detta till bevis är svårt eftersom djuret inte kan berätta om sina upplevelser.

Såväl Svenska Kennelklubben, Sveriges Veterinärförbund, Sveriges Djurskyddsföreningars Riksförbund och Djurens Rätt med flera – organisationer som har goda kunskaper om djur – har alla förordat att ett förbud mot sexuella övergrepp på djur införs i lagstiftningen. Det torde finnas ett starkt stöd bland allmänheten för att införa ett förbud. Många tror att det redan finns ett förbud och förvånas över att så inte är fallet. Ledamöter från olika partier har också under årens lopp och utan framgång motionerat till riksdagen om att förbud ska införas. Nu är det hög tid att Folkpartiet tar ställning för ett återinförande av förbudet mot tidelag. Utländska studier och enskilda rapporter från svenska veterinärer pekar på att sex mellan människa och djur många gånger leder till att djuret blir fysiskt skadat och utsätts för mentalt lidande. Det är hög tid att åtgärda denna brist i lagstiftningen. En tydligare koppling till brottsbalkens regler för straff mot djurskyddsbrott (brottsbalken 16 kap. 13 §) bör således införas beträffande sexuella övergrepp mot djur.

G44. Förnya rättsväsendet

Motionär: Johan Strandberg, Garphyttan

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att fler fängelser bör drivas på entreprenad
2. **att** landsmötet uttalar att icke-offentliga aktörer bör få göra polisutredningar
3. **att** landsmötet uttalar att bonuspengar bör börja ges till tullen, polisen, advokater och fängelser
4. **att** landsmötet uttalar att icke-offentligt drivna tings- och länsrätter bör få beta av målköer
5. **att** landsmötet uttalar att tings- och länsrättsdomarnas löner borde påverkas av antalet timmar som tjänstgörs i en rättssal
6. **att** landsmötet uttalar att snabbutbildad b-polis bör göra sig synlig i utanförskapsområdena

Problemen inom rättsväsendet kunde minska genom mer av konkurrens. Negativt är till exempel att icke-offentliga aktörer inte släpps fram. Entreprenaddrift av fängelser i England har fått både intagna och anställda att trivas.

Mer av tings- och länsrättsverksamhet kunde bedrivas av icke-offentliga aktörer. För att korta väntetiderna borde icke-offentligt drivna tings- och länsrätter, med juristdomare som till vardags opererar i det offentligt drivna domstolsväsendet, beta av målköer så att väntetiderna kortas. Dessutom borde tings- och länsrättsdomarnas löner påverkas av antalet timmar som tjänstgörs i en rättssal.

Mer av incitament kunde förbättra läget. Bonusersättning borde ges tullen utifrån beslagsvärdet, polisen då åtalade fällts och advokater då åtalade friats. För att minska brottsligheten kunde fängelser som haft låg återfallsfrekvens bland före detta intagna premieras.

För att öka konkurrensen vore en fördel att mer av polisutredningar drevs av icke-offentliga aktörer. I Stockholmsområdet driver redan ett företag brottsundersökningar med till synes gott resultat.

Snabbutbildad b-polis kan dessutom innebära skillnad. I förorten finns skäl att snabbutbildade, som gärna själva har barn i tonåren, bor i området och talar samma språk som de boende, gör insatser vid sidan om ett annat jobb. En man och en kvinna kunde till exempel en timme per vecka göra sig synliga i utanförskapsområden.

G45. Förbud mot mobiltelefoninnehav på rättspsykiatriska kliniker

Motionär: Folkpartiet liberalerna Tingsryd

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för en snar ändring i lagstiftningen så att det blir möjligt för ett landsting att ta beslut om mobiltelefonförbud där sådant är nödvändigt för att förhindra fortsatt brottslighet.

Landstinget i Kronobergs län har tagit ett beslut att inte tillåta mobiltelefoner på rättspsykiatriska kliniken på Sankt Sigfrids Sjukhus i Växjö. Detta på grund av att de intagna kan fortsätta att begå brott med hjälp av mobiltelefonen, vilket också skett.

Såväl Socialstyrelsen som länsrätten har ansett detta beslut inte vara i överensstämmelse med gällande lagstiftning och därför vit vite uppmanat Landstinget att upphäva beslutet. Landstinget har inte gjort detta utan nu överklagat beslutet till Kammarrätten.

Vi önskar att Folkpartiet arbetar för en snar ändring i lagstiftningen så att det blir möjligt för ett landsting att ta beslut om mobiltelefonförbud där sådant är nödvändigt för att förhindra fortsatt brottslighet.

Civilrätt

G46. Utred surrogatmödraskap i Sverige

Motionärer: Martin Andreasson, Solna, Vladan Boskovic, Enskede, Lisbeth Kågö, Solna, Seved Monke, Stockholm, Rudi Mölling, Jönköping, Catrine Norrgård, Nässjö, Per Pettersson, Stockholm, Matilda Sundqvist Boox, Gävle

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet anser att frågan om surrogatmödraskap bör prövas i en statlig utredning

Den medicinska revolutionen har gjort att många ofrivilligt barnlösa i dag har möjlighet att bli föräldrar. De nya fertilitetsmetoderna väcker också etiska frågor. Livets början och livets slut ställer oss inför de kanske allra svåraste överväganden. När det gäller befruktningar är det ofrånkomligt att barnperspektivet måste råda: medicinsk teknik ska inte användas för att sätta barn till världen på ett sätt som innebär stora risker.

Provrörsbefruktning är i dag en etablerad befruktningsteknik, men den var ifrågasatt när den lanserades. Samma sak var det med äggdonation, som blev lagligt först 2003.

I många länder är det också tillåtet med surrogatmödraskap (eller värdmödraskap). Detta förekommer exempelvis i de flesta delstater i USA, men även i länder som Belgien, Israel och (för vissa situationer) Storbritannien.

Begreppet surrogatmödraskap är en samlingsterm för de situationer när en kvinna åtar sig att bära fram ett barn till födsel åt en annan kvinna eller ett par. Kvinnan som bär på fostret blir alltså inte barnets juridiska mor.

Surrogatmödraskap kan bli aktuellt i många situationer. Det kan till exempel handla om att en kvinna inte har någon fungerande livmoder, men däremot fertila ägg. Då kan en annan kvinna ta emot hennes befruktade ägg genom provrörsbefruktning. Surrogatmödraskap har också blivit en ny möjlighet för homosexuella manliga par att bli föräldrar. Ägget hämtas då från en äggdonator och sädescellerna från den ena mannen, varefter en surrogatmamma bär på fostret.

Det säger sig självt att surrogatmödraskap, precis som all annan medicinsk behandling, behöver ske under goda former och med möjlighet till extern tillsyn. En seriös verksamhet förutsätter till exempel att det görs en utredning om både de tilltänkta föräldrarna och den tilltänkta surrogatmodern. I USA är det ofta en viktig del av processen att föräldrar och surrogatmor får träffa och lära känna varandra.

Surrogatmödraskap väcker känslor, och att företeelsen är så okänd i Sverige kan bidra till negativa föreställningar. Det kan finnas en genuin oro för barnens situation eller för att surrogatmodern utsätts för exploatering. Allt detta är seriösa invändningar som ska tas på allvar.

Samtidigt kan man inte komma ifrån att det också före-

kommer argument som är direkt moraliserande, till exempel att människan inte ska leka med naturens gränser. Vi vill påminna om att surrogatmödraskap inte är något annat än ett specialfall av provrörsbefruktning. Att vetenskapens landvinningar kräver etiska överväganden är självklart, men att en viss befruktningsteknik bygger på dessa landvinningar är inte något hållbart argument för eller emot den tekniken.

I dag, när surrogatmödraskap inte är tillåtet i vårt land, vänder sig människor utomlands. Redan i dag finns det ett antal barn i Sverige som kommit till världen med hjälp av en surrogatmamma. Gentemot dessa barn blir de moraliserande argumenten en form av anklagelse för att de finns till.

Vi som undertecknar denna motion är själva övertygade om att Sverige bör kunna tillåta surrogatmödraskap under goda former. Men vi anser att det viktigaste i det korta perspektivet är att bryta tystnaden och öka kunskapen. Vilka erfarenheter finns från de länder där surrogatmödraskap är tillåtet? Vilken kunskap finns om situationen för barn som kommit till världen genom surrogatmödraskap? Finns det fog för att anta att dessa barn har det annorlunda än andra barn som blivit till genom assisterad befruktning?

Vi anser därför att Folkpartiet bör ta ställning för att surrogatmödraskap blir föremål för en statlig utredning. Utredningen ska ha FN:s barnkonvention som utgångspunkt, men ska i övrigt pröva frågan förutsättningslöst. Om utredningen kommer fram till att surrogatmödraskap bör tillåtas ska den också lägga fram förslag till juridisk reglering för att säkerställa att verksamheten bedrivs under trygga och kontrollerade former.

G47. Utredning om trygghet för barn födda genom värdmödraskap och värdmödrarnas trygghet

Motionärer: Barbro Westerholm, Stockholm, Elin Andersson, Bromma, Gulan Avci, Stockholm, Agneta Berliner, Västerås, Helena Bargholtz, Lidingö, Peter Blomquist, Stockholm, Matilda Sundquist Boox, Forsbacka, Maria Lundqvist Brömster, Håknäs, Gunilla Gustafsson, Stockholm, Gunilla Hellén, Borås, Tobias Josefsson, Mjölby, Curt Karlsson, Mjölby, Charlotte Klötz, Ilsbo, Gulnar Kozhabekova, Göteborg, Anita Lilja-Stenholm, Ängelsberg, Linda Lundqvist, Norrköping, Elisabeth Mattson, Marstrand, Renate Moberg, Västra Frölunda, Pernilla Newman, Kungsgården, Gerd Niemi, Luleå, Lina Nordquist, Uppsala, Birgitta Ohlsson, Stockholm, Helena von Schantz, Valdemarsvik, Ulla-Karin Skoghag, Nyköping, Ulrica Solver-Gustavsson, Örebro, Solveig Staffas, Stockholm, Monia Sturén, Nacka, Fatima Svanå, Åled, Amelie Tarschys Ingre, Lidingö, Suzanne Åkerlund, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att en utredning tillsätts om trygghet och skydd av barn som fötts efter värdmödraskap och om värdmödrars trygghet

Det har under årens lopp blivit allt svårare att adoptera barn. Samtidigt har den medicinska utvecklingen gått vidare så att många människor som av olika skäl inte kan få barn få sin önskan om barn uppfylld.

Insemination har varit tillåten sedan mitten av 1984. Äggdonation i heterosexuella parförhållanden blev tillåtet 2003. I dag finns det i Sverige både heterosexuella och homosexuella par som reser utomlands för att bli föräldrar genom surrogatmödraskap, som vi vill döpa om till värdmödraskap. Surrogatmödraskap är en nedsättande term för något som leder till att en ny och efterlängtad människa får komma till världen och se dagens ljus.

En värdmamma är en kvinna som bär på och föder fram en annans barn, som utvecklas genom att en könscell eller ett embryo sätts in i hennes livmoder. Värdmödraskap är inte tillåtet i Sverige och riksdagen har sagt nej till utredning om det. Däremot är det bland annat tillåtet i flera amerikanska stater, i Belgien, Georgien, Indien, Nederländerna och Storbritannien.

De par som önskar få barn på detta sätt är heterosexuella par där kvinnan inte har en fungerande livmoder eller av andra skäl inte kan fullfölja en graviditet. En annan grupp är homosexuella manliga par eller par som velat adoptera barn, men som nekats detta på grund av adoptionsländernas negativa inställning till homosexualitet.

Även om värdmödraskap inte är tillåtet i Sverige så finns det svenska barn som kommit till världen genom ett sådant.

Par åker utomlands för att få tillgång till värdmammor. Genom ideella insatser förmedlas kunskap till par som önskar barn på detta sätt om var möjlighet finns att finna värdmammor och vilka juridiska problem som kan möta dem när barnet är fött.

Vi vet i dagsläget inte hur många svenska barn som fötts efter värdmödraskap. De föräldrar som framträtt vittnar om problem med svensk lagstiftning när barnen fötts. Barnen måste adopteras eftersom värdmamman betraktas som barnens mor. Här uppstår problem genom att adoptionslagarna i värdmammans land och Sverige inte är anpassade för denna situation. Det i sin tur påverkar möjligheterna till föräldraledighet och försäkringar.

Vi måste, som vi ser det, ta del av de erfarenheter som vunnits i andra länder av värdmödraskap främst vad gäller barnens framtid. Men även värdmammornas situation måste belysas. Vilka rättigheter och skyldigheter ska gälla för den som ställer upp på värdmödraskap? Hur har värdmammorna upplevt tiden under graviditeten och efteråt? Vilken ekonomisk ersättning handlar det om? Vi anser att man inte ska kunna sälja sina organ eller sin livmoder, men vad är rimligt att betala för att värdmammans utgifter ska kunna täckas? Vilka försäkringar bör tas för att säkra god hälso- och sjukvård under graviditeten och i efterförloppet för värdmamman? Frågan är även i övrigt komplicerad och inrymmer etiska ställningstaganden som kräver noggranna överväganden.

Motståndet är stort i frågan i Sverige. Men för den sakens skull får vi politiker inte ducka för frågan. Vi måste samla kunskap som grund för ställningstaganden om och i så fall hur vår lagstiftning behöver ändras för att de barn som kommer till världen vare sig vi i Sverige vill erbjuda den möjligheten eller inte, så ska dessa barn ska ha samma rättigheter och skydd som andra barn i Sverige. Med andra ord frågan måste utredas, inte sopas under mattan. Vi anser således att Folkpartiet bör verka för att en utredning ska tillsättas för att reda ut de frågetecken som finns, främst för barnens skull men även för värdmammornas.

G48. Surrogatmödraskap

Motionärer: Lars Larsson, Lund, Vladan Boskovic, Enskede, Saga Rosén, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ställer sig positivt till surrogatmödraskap
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att en statlig utredning rörande införande av surrogatmödraskap i Sverige kommer till stånd

Sverige är ett av de länder som inte har reglerat i sin lagstiftning kring surrogatmödraskap. Surrogatmödraskap innebär att en kvinna bär och föder ett barn åt någon annan. Flera länder har redan reglerat i lagstiftning kring surrogatmödraskap, t.ex. Storbritannien, Sydafrika och Nederländerna. I Sverige finns i dag många par som inte kan få barn. De är i dag hänvisade till att söka sig utomlands för att kunna få barn via en surrogatmamma. Självklart finns det en rad problem kring surrogatmödraskap varför en lagstiftning på området måste föregås av en ordentlig utredning för att få till stånd reglerat surrogatmödraskap som fyller samhällets krav vad gäller etiska och juridiska aspekter.

G49. Ett intensifierat arbete om försvunna barn

Motionärer: Agneta Berliner, Västerås, Harriet Andersson, Västerås, Anita Brodén, Sollebrunn, Jan Ertsborn, Falkenberg, Anette Gerhardsson, Arboga, Solveig Hellquist, Sörberge, Maria Jern, Floby

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att Sverige och EU:s övriga medlemsländer ansluter till det gemensamma larmtelefonnumret för försvunna barn
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att Sverige inom EU intensifierar arbetet för att förbättra möjligheterna att återfinna försvunna barn

Fall där barn försvinner från sin hemmamiljö bör vara av högsta prioritet för samhället. Denna form av brott ökar i Sverige och i övriga Europa. Inget barn mår bra av att vara ifrån sin vanliga miljö under otrygga förhållanden. Försvinnande kan bero på att barnet själv valt att försvinna men inte sällan är anledningen interna tvister inom familjen där en förälder olovligt håller barnet borta från övriga familjen. Ett försvinnande kan även bero på ett bortförande utfört av en helt okänd person. Barn rövas bort för sexslaveri, illegala adoptioner, organhandel och barnarbete.

Såväl Sverige som EU gemensamt kan göra mer än i dag för att minimera effekterna av ett försvinnande och möjliggöra ett återfinnande så snart som möjligt. Möjligheten att hitta och ibland rädda livet på ett bortfört barn minskar med den tid som förflyter sedan bortförandet.

USA har ett system för fall av försvunna barn, det så kallade Amber Alert. Systemet är ett varningsprogram utformat för att snabbt lokalisera bortförda barn. Systemet bygger på att genom att få snabb information så ska brottsbekämpande instanser, gräns- och tullmyndigheter, media, transportföretag och lokalbefolkning kunna delta i sökandet efter försvunna barn.

Inom EU har ett flertal åtgärder vidtagits i syfte att förbättra och effektivisera sökandet efter försvunna och bortförda barn i EU:s medlemsstater. Europaparlamentets resolution Mot en EU-strategi för barnets rättigheter (2007/2093(INI)) från den 16 januari 2008 uppmanar EU-kommissionen att lägga fram ett förslag om att skapa en särskild budgetpost för barns rättigheter. Ett av syftena är att finansiera särskilda projekt som rör barn, såsom exempelvis ett europeiskt system för tidig varning av bortförande av barn och ett samordningsorgan som består av företrädare för de centrala myndigheterna i medlemsstaterna som ska ha till uppgift att minska antalet bortföranden av barn.

Europaparlamentet antog 2 september 2008 en förklaring om samarbete i krissituationer för att finna försvunna barn. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att upprätta ett larmsystem, liknande det amerikanska, för försvunna barn och att ingå samarbetsavtal med alla angränsande länder så att man snabbt kan gå ut med ett larm i berörda områden. I larmsystemet ska det ingå ett telefonnummer som man kan ringa till med upplysningar.

EU-kommissionen beslutade redan i februari 2007 om ett gemensamt europeiskt telefonnummer, nr 116 000, som reserverats för jourtelefoner för försvunna barn. Numret ska vara kostnadsfritt för användaren, de enskilda medlemsstaterna ska stå för kostnaderna och organisera detta på lämpligt sätt. Förra våren var det bara fyra länder som hade aktiverat detta larmtelefonnummer. Sverige är inte ett av dem.

För att få ett effektivt system för återfinnande av försvunna barn krävs det att alla länder, även Sverige givetvis, genomför de system som förordas av EU. Larmtelefonnumret kan vara ett mycket viktigt verktyg för återförande av barn under förutsättning att det införs i alla länder och att information om numret sprids.

Det finns mycket att göra för att förbättra skyddet för barn som försvinner från sin hemmamiljö. Sverige har en tradition av att värdera frågor om barn högt. Det är därför önskvärt att Sverige tar en ledande roll i arbetet kring försvunna barn.

G50. Civiläktenskap

Motionär: Folkpartiet liberalerna Södermanland

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna ska verka för införandet av civiläktenskap i Sverige

Införandet av könsneutrala äktenskap är en liberal framgång. Nu är det dags att driva på för nästa steg, att låta kyrkor och samfund stå för ceremonierna och det offentliga för myndighetsutövningen. Folkpartiet liberalerna ska driva på för att införa civiläktenskap, där stat eller kommun alltid hindersprövar och stadfäster det juridiska kontraktet mellan makar.

Dels innebär det en tydligare åtskillnad mellan stat och religion. Men det innebär också en tryggare situation för den enskilde.

Det kan i dag vara svårt för den enskilda människan att veta om en religiös ledare har vigselrätt eller inte. Det förkommer att religiösa ledare utan vigselrätt utför vigselceremonier utan att de blir juridiskt bindande. Det innebär ett sämre skydd, i synnerhet för kvinnor och barn. Problemet skulle kunna minskas om det var tydligt att det bara är stat eller kommun som har ansvaret för juridiskt bindande äktenskap.

G51. Obligatoriska civiläktenskap

Motionär: Helena Bargholtz, Lidingö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att obligatoriska civiläktenskap införs i Sverige

I Sverige ingås de flesta äktenskap genom en religiös vigselceremoni som också har juridisk giltighet. Denna vigselrätt har alltid legat hos Svenska kyrkan, och sedan slutet av 1800-talet har också juridiskt giltiga vigslar kunnat förrättas inom andra trossamfund.

Ur liberal synvinkel är det viktigt att dra en tydlig gräns mellan den offentliga myndighetsutövningen och fristående organisationers (t.ex. trossamfunds) inre verksamhet. Vi menar att myndighetsutövning ska ligga hos offentliga organ.

Det ligger en inneboende motsättning i att låta fria religiösa samfunds ceremonier utgöra en form av myndighetsutövning. Denna ordning är skadlig både för de religiösa samfundens självständighet och för upprätthållandet av statens icke-konfessionella natur. Exempelvis kommer det alltid att finnas vissa trossamfund som har vigselrätt och vissa som saknar den. Det är principiellt oacceptabelt att staten på det sättet tar sig rätten att betygsätta trossamfund och ge befogenheter enbart åt vissa. I många andra länder – Frankrike och Nederländerna är bara två exempel – har man ett system med civiläktenskap. Det är alltså den borgerliga vigselförrättningen som blir juridiskt gällande. Det står naturligtvis var och en fritt att sedan, om man så vill, komplettera med en religiös vigselceremoni.

Vi vill alltså att systemet med obligatoriska civiläktenskap införs även i Sverige. Genom civiläktenskap markeras trossamfundens självständighet gentemot staten och skillnaden mellan den sekulära äktenskapsrätten och den religiösa äktenskapssynen. Systemet innebär inte heller i sig en större administration än dagens system.

G52. Obligatoriskt civiläktenskap

Motionär: Perallan Orrbeck, Ulricehamn

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna tar ställning för att införa ett obligatoriskt civiläktenskap och att kyrkors, samfund, kommuners och domares civilrättsligt bindande vigselceremonier avskaffas

Konungen bör ingens samvete tvinga eller tvinga låta, hette det i 1809 års regeringsform. Dagens RF uttrycker det inte lika mustigt, men andemeningen kvarstår.

När staten i dag delegerar vigselrätten till vissa kyrkor och samfund är det en form av myndighetsutövning. Statlig vigselrätt för vissa samfund innebär en diskriminering för de trossamfund som av någon anledning inte får tillståndet. Att delegera myndighetsutövning till kyrkor och samfund är, enligt min uppfattning, inte förenligt med kravet att staten inte ska ha någon åsikt i religiösa frågor. Genom att neka vissa samfund vigselrätt diskriminerar staten dessa samfund och uppträder inte neutralt mellan olika religiösa uppfattning.

Att Svenska kyrkan en gång hade monopol på att viga människor i Sverige var förstås uttryck för kyrkan som statens tjänare. När andra samfund fick samma rätt var det endast en förlängning av detta synsätt, en numera helt förlegad syn. Förutom Svenska kyrkan och övriga trossamfund delegerar Svenska Staten sin vigselrätt även till kommuner och domare.

För att staten ska uppträda neutralt är det naturligt att införa ett obligatoriskt civiläktenskap och att kyrkors och samfunds liksom kommunernas och domarnas rätt att på delegation från staten förrätta civilrättsligt bindande vigselceremonier upphör.

Sverige har infört en könsneutral äktenskapsbalk. Vad händer med vigselrätten för de kyrkor och samfund som av religiös övertygelse inte anser att en vigsel kan ske mellan två män eller två kvinnor? För min del har jag mycket svårt att acceptera att staten ska påtvinga kyrkor och samfund en uppfattning vad äktenskapet är för att dessa ska få behålla sin vigselrätt. En sådan ordning är inte förenlig med statens neutralitet beträffande religionsutövningen.

Lösningen är att införa en civilrättslig registrering, vilket innebär att staten fullt ut tar ansvar för den myndighetsutövning som det här är fråga om. En civilrättslig registrering kräver inga undantagsregler och kommer inte att väcka några anklagelser om diskriminering.

Det är upp till brudparet om den civilrättsliga registreringen är en traditionell vigsel eller en ren formalitet. Vissa brudpar kommer efter registreringen att gå till kyrkan, missionshuset, moskén, templet eller synagogan för att dela sin glädje med släkt och vänner och låta de ömsesidiga löftena välsignas genom kyrkans/samfundets ceremonier.

G53. Fullfölj separeringen av stat och religion

Motionär: Rickard Karlsson, Växjö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att vigselrätten för andra än stat och kommun avskaffas och därmed att endast borgerliga vigslar är juridiskt gällande

En grundläggande princip för liberaler bör vara den totala åtskillnaden mellan stat och religion.

Ur denna synpunkt är det utmärkt att Svenska kyrkan äntligen blev befriad från sammankopplingen med staten år 2000.

Dock har vissa religiösa institutioner rätt att utöva vad jag anser vara en form av myndighetsutövning, nämligen att viga personer. Vigslar, liksom övrig myndighetsutövning, anser jag inte bör överlåtas på någon annan än stat eller kommun.

Det finns redan flera länder i Västeuropa, till exempel Frankrike och Nederländerna, där man sedan mycket länge har tillämpat principen att det endast är myndigheter som har vigselrätt.

Det senaste året har vi dessutom i nyheterna sett att en stor andel av Svenska kyrkans präster också är av åsikten att vigselrätten borde övergå till stat och/eller kommun. Till exempel har nio av Svenska kyrkans biskopar i en debattartikel i Dagens Nyheter den 6 februari 2009 uttryckt sin vilja att vigselrätten övertas av staten.

Denna fråga var uppe även på föregående landsmöte, men eftersom vi de senaste månaderna har fått en debatt där det visar sig just att även väldigt många inom Svenska kyrkan, inklusive en majoritet av dess biskopar, vill ha en förändring på detta område anser jag att årets landsmöte åter bör ta upp frågan.

G54. Efterlevande makes och särkullbarns arvsrätt

Motionär: Jan Ertsborn, Falkenberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att den efterlevande maken ska kunna behålla makarnas tidigare gemensamma bostad även om detta skulle inkräkta på särkullbarnens rätt till arv efter sin avlidne förälder

Den 1 januari 1988 infördes arvsrätt för efterlevande make med innebörd att all den avlidnes kvarlåtenskap tillföll den efterlevande maken med fri förfoganderätt och att bröstarvingar därmed fick vänta med att utfå sitt arv till dess båda makarna var avlidna. En förutsättning härför var dock att den avlidne inte efterlämnade särkullbarn. Dessa tillförsäkrades nämligen rätt att omedelbart erhålla sitt arv efter sin avlidne förälder. Genom testamente kan makarna förändra situationen för särkullbarnen genom att inskränka deras rätt till arv efter sin förälder till laglotten (som är hälften av arvslotten).

För många är förmögenhetssituationen sådan att familjens stora förmögenhet består av en villa eller en bostadsrätt, som utgör makarnas permanentbostad. Detta innebär att i många fall tvingas efterlevande make att avyttra och flytta från permanentbostaden för att kunna få medel till att betala ut särkullbarnens arv. Detta är minst lika otillfredsställande, som det var när en make eller makar tvingades flytta på grund av en orimligt hög fastighetsskatt.

Det krävs därför lagändringar så att den efterlevande maken kan bo kvar i den permanentbostad, som kanske innehafts under mycket lång tid.

Det har såsom en lösning på detta problem föreslagits att även särkullbarnen ska vänta med att få ut sitt arv till dess att även efterlevande make avlidit. Detta är emellertid ingen tillfredsställande lösning på grund av att den öppnar alltför stora möjligheter för den efterlevande maken att vidta sådana dispositioner att särkullbarnens arvsrätt helt äventyras.

I stället bör en lösning sökas så att permanentbostaden kan behållas av efterlevande maken och övrig egendom utskiftas till särkullbarnen.

Vår regel i 3 kap. 1 § 2 st. om rätt för den efterlevande maken att alltid få egendom till så stort värde som motsvarar fyra gånger basbeloppet (i dag drygt 170 000 kronor) räcker inte till när fråga är om en villa eller en bostadsrätt.

I Finland har införts en särskild rätt för den efterlevande maken att oskiftad i sin besittning få behålla den bostad, som utgjort makarnas gemensamma hem. All övrig egendom utskiftas.

Den finländska modellen innebär att särkullbarnen får vänta med att få ut sitt arv vad gäller bostaden. Den tillgodoser på så sätt efterlevande makens mycket rimliga krav på att få bo kvar i den tidigare gemensamma bostaden. Den tillgodoser vidare särkullbarnen på så sätt att bostaden inte kan avyttras av den efterlevande maken utan särkullbarnens aktiva medverkan.

Det är möjligt att det kan finnas andra alternativ än det som valts i Finland. Det viktiga är att frågan snarast blir föremål för en allsidig utredning och att inriktningen av den utredningen är att efterlevande make ska kunna behålla den tidigare gemensamma bostaden även i situationer där detta inkräktar på särkullbarns arvsrätt.

G55. Avskaffa laglottsinstitutet i Ärvdabalken

Motionär: Ola V. Palm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att laglottsregeln i ärvdabalkens 7 kap. 3 § avskaffas

Dagens regler innebär en inskränkning för enskild individ att bestämma hur dennes tillgångar ska disponeras i framtiden. I dag kan man inte testamentera bort laglotten. Inte speciellt liberalt för en folkpartist. Det är inte första gången denna fråga väcks. T.ex. föreslog Familjelagssakkunniga redan 1981 att laglotten skulle avskaffas. Också i ett antal riksdagsmotioner har förslaget tagits upp. Alltid utan att något hänt. Det är bara i Norden som denna och liknande regler finns. Den har säkert tillkommit för flera århundraden sedan för att trygga släktens välstånd så att fast egendom kunde överföras från släktled till släktled. Som samhället har utvecklats finner jag regeln otidsenlig, med alla de olika typer av familjebildningar som nu finns och som inte alltid är så varaktiga.

G56. Ändring av lagstiftningen när det gäller arv

Motionär: Marie Wahlgren, Arlöv

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en ändrad lagstiftning som stärker individens rätt att via testamente förfoga över den egna kvarlåtenskapen

Dagens lagstiftning vad avser arv speglar varken en modern människosyn eller den moderna familjen. I alla andra fall anser vi att vuxna människor själva och inte via staten är fria att bestämma vilka ekonomiska ansvar man har inför varandra. Visst särskilt ansvar föreligger endast om man ingått äktenskap eller mot egna minderåriga barn. Vi anser t.ex. inte att föräldrar är ansvariga ekonomiskt för sina vuxna barn vad gäller skulder. Dock föreskriver arvslagstiftningen att vuxna barn har ovillkorlig arvsrätt via den s.k. laglotten och att denna ej går att testamentera bort. Vissa förändringar har gjorts så att maken ärver före bröstarvingarna om de är makarnas gemensamma barn dock har särkullbarn rätt att begära ut sin laglott.

Lagstiftningen får i ett modernt samhälle både tragiska och direkt olämpliga konsekvenser. Vuxna särkullbarn kan t.ex. genom att kräva ut sin laglott tvinga efterlevande make att sälja sin bostad. Vilket innebär att den efterlevande inte bara behöver uppleva sorgen av att mista sin livspartner utan också traumat att förlora sitt hem. Ännu mer konstigt blir det om det i detta läge finns minderåriga som bor i det gemensamma hemmet.

Arvslagstiftningen måste ha fokus på att ge människor en rimlig möjlighet att själva bestämma om vem som ärver efter deras bortgång. Detta ger framförallt individen en möjlighet att skydda dem som står en närmast. Om dessa är make, egna barn, kanske makens barn bör inte samhället ha någon åsikt om. Det enda som samhället bör ha en åsikt om är skyddet av minderåriga barn. Lagstiftningen borde därför vara inriktad på att man som individ fritt kan via testamente få bestämma hur och vem som är arvsberättigade. Detta med ett enda undantag och det bör vara rätten för minderåriga särkullbarn att få ut sin laglott.

G57. En könsneutral namnlag

Motionärer: Barbro Westerholm, Stockholm, Martin Andreasson, Solna, Matilda Sundquist Boox, Forsbacka, Vladan Boskovic, Enskede, Lisbeth Kågö, Solna, Seved Monke, Stockholm Rudi Mölling, Jönköping, Catrine Norrgård, Nässjö, Saga Rosén, Stockholm, Anna Steele Karlström, Tyresö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet ska verka för en revidering av namnlagen så att myndiga personer kan välja förnamn oavsett om dessa förknippas med ena eller andra könet

Till de mest grundläggande egenskaperna i den mänskliga identiteten hör uppfattningen om könstillhörighet. Att den enskilda människans egen könsidentitet ska respekteras låter som en självklarhet. En grupp människor utsätts dock för osynliggörande, diskriminering och i många fall förakt enbart på grund av sin uppfattning om den egna könstillhörigheten eller på grund av den könsroll de väljer att leva efter. Transpersoner är en samlingsterm för transsexuella, transvestiter, intersexuella och andra personer vars könsidentitet eller könsuttryck helt eller tidvis skiljer sig från det av omvärlden förväntade.

För transpersoner ställer namnlagen till problem. Enligt praxis tillåts inte personer som juridiskt sett är män att byta till kvinnliga förnamn och vice versa. Denna regel påverkar inte i praktiken det stora flertalet i befolkningen, men den upplevs av många transpersoner som en mycket allvarlig begränsning i möjligheterna att kunna leva i enlighet med sin identitet. Vi anser att dagens regler saknar principiell grund.

Utgångspunkten för namnlagstiftningen måste vara att vuxna människor som önskar byta förnamn knappast gör det av okynne utan därför att man har djupt kända skäl. När det däremot gäller barn under 18 år kräver hänsynen till barnets bästa att det finns särskilda regler. Föräldrar ska alltså inte ha rätt att ge sina barn vilka namn som helst, utan lagstiftningen måste skydda barnets intresse.

I ett tillkännagivande från våren 2001 har riksdagen uttalat att dagens namnlag bör ses över i sin helhet (bet. 2000/01:LU11). Till följd av den förra socialdemokratiska regeringens passivitet återkom riksdagen med ett nytt tillkännagivande våren 2005 om att regeringen snarast bör ta initiativ till en bred översyn av namnlagen (bet. 2004/05:LU13), men fortfarande har justitiedepartementet inte beslutat om direktiv till någon utredning.

Folkpartiet har tidigare i riksdagen tagit ställning för att namnlagen bör göras könsneutral när det gäller vuxna människors val av förnamn (motion 2005/06:L291). Vi anser därför att det är angeläget att Folkpartiet fortsätter att bevaka denna fråga och arbetar för en reformerad namnlag som inte negativt särbehandlar människor på grund av könsidentitet eller könsuttryck.

G58. Sluta dalta med rattfylleristerna!

Motionär: Staffan Korsgren, Askersund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet tar ställning för förändringar i trafikskadelagen så att berusade förare som orsakar en trafikolycka inte ska ha full ersättning som i dag utan jämställs med dem som får ut sjukförsäkring

Alkohol är ett av de största hindren att nå målet med nollvisionen, inga döda i trafiken. Enligt statistiken kör cirka 14 000 personer rattfulla varje dag, med allt vad det innebär för skaderisker. Deras offer räknas i tusental varje år med allt vad det innebär av mänskligt lidande. I över 100 000 olyckstillfällen varje år är alkoholförtäring inblandad på ett eller annat sätt. Samhällskostnaderna för detta är lågt räknat fem miljarder kronor om året. Det är över tusen kronor för varje bil i landet och en kostnad som vi alla betalar, via skattsedeln och via bilförsäkringspremien.

Jag anser att det är i högsta grad vårdslöst att köra bil med alkohol i blodet. Men lagstiftarna anser tydligen inte det då trafikskadelagens ersättningar gynnar dem som kör bil berusade i förhållande till dem som blir skadade eller sjuka. I jämförelse får en berusad bilförare som skadas i en trafikolycka där han själv är vållande 100 procent kompensation för sitt inkomstbortfall, för resten av sitt liv om så behövs och dessutom kompensation för framtida löneförhöjningar som nu uteblir. Drabbas du av en svår sjukdom, t.ex. cancer får du hålla till godo med 80 procent som betalas ut i sjukpenning eller förtidspension av Försäkringskassan. Den har dessutom en maxgräns vid 7,4 basbelopp som alltså ger cirka 20 000 kronor i månaden.

För att ta ett par exempel:

Två kompisar Pelle och Olle har varit på krogen tillsammans och druckit en del. Pelle kör, trots att han är berusad – sin oförsäkrade bil hemåt medan Olle tar cykeln. Pelle kör av vägen med bilen och skadar sig svårt. Olle kör också av vägen och skadar sig. Båda får ersättning av försäkringskassan i form av sjukpenning. Om skadorna är så allvarliga att det inte kan komma tillbaka till arbetslivet får de dessutom förtidspension.

Cyklisten Olle får ingen ytterligare ersättning. Pelle däremot kan med de regler som finns i trafikskadelagen se fram mot en ekonomiskt tryggad ålderdom, trots att han kört berusad och inte haft sin bil försäkrad. Först får han ersättning för sveda och värk, lyte och men, samt kostnader och olägenheter som skadan medfört, vilket kan handla om flera hundra tusen kronor. Men det värsta är att Pelle med trafikskadelagens regler dessutom får hela skillnaden mellan vad han skulle ha tjänat som oskadad och den ersättning som försäkringskassan betalar ut. Om skadan består får han den ersättningen till pensionsåldern. Därefter får han ersättning som motsvarar den pensionsförlust som han gör på grund av att han till följs av olyckan inte har kunnat arbeta – trots att några pensionspengar inte har betalats in för honom till det allmänna pensionssystemet. Ersättningen kan vid svåra fall uppgå till mer än 10 miljoner kronor. Och det gäller även om bilen varit oförsäkrad, om han haft körkort eller ej, om Pelle använt bilbälte eller ej. Och allt detta betalas av de bilister som lojalt betalar sin trafikförsäkring

En berusad långtradarchaufför körde på fel sida av motorvägen och orsakade vid kollisioner med två bilar fem människors död. Chauffören som var från ett annat land klarade sig helt utan skador. Enligt svensk rätt har han rätt till ersättning från den svenska trafikförsäkringen för sina personskador, fysiska och psykiska oavsett att han orsakade fem människors död genom grovt rattfylleri. Han är garanterad 90 procent av sin inkomst, cirka 300 000 kronor.

Jag anser det vara stötande att full ersättning ska utgå till bilförare som varit rattfull och orsakar trafikolycka. Jag anser att regeringen snarast bör lägga fram förslag till ändrade

ersättningsregler så att full ersättning inte ska utgå till förare som varit berusad.

Jag anser att det är dags att sluta dalta med trafikbrottslingarna!

Lagar och förordningar måste skärpas. För alla offer för berusade bilförare måste regeringen och riksdagen vidta kraftfulla åtgärder, vilket både den förra och den nuvarande regeringen inte tycks ha någon vilja att göra.

G59. Betalningsansvar för minderårigas vård

Motionärer: Hans Backman, Hofors, Per-Åke Fredriksson, Gävle

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för en lagändring som innebär att vårdnadshavaren, inte barnet, blir ansvarig för betalning av avgifter för minderårigas vård

I Veckobrevet från Sveriges kommuner och landsting (SKL) 17/3 2009 står att läsa att SKL i en skrivelse till Socialdepartementet ber om en lagändring så att vårdnadshavaren, inte barnet, blir ansvarig för betalning av avgifter för minderårigas vård.

I Veckobrevet från SKL kan vi vidare läsa att det i en rapport från Datainspektionen framgår att landstingen är fordringsägare gentemot barn på grund av obetalda vårdavgifter från sjukhus- och tandläkarbesök. Nyligen redovisade Barnombudsmannen (BO) och Rikskronofogden en enkät som visade att 13 av 21 landsting ser barnet som gäldenär. SKL har med anledning av detta gått in med en skrivelse till Socialdepartementet för att få en lagändring till stånd. SKL föreslår att vårdnadshavaren ska ansvara för att avgifterna betalas i stället för nu gällande bestämmelser om att det är patienten, det vill säga barnet, som är betalningsansvarig.

Mot bakgrund av detta vill vi att Folkpartiet ska verka för att få till stånd en lagändring som innebär att vårdnadshavaren, inte barnet, blir ansvarig för betalning av avgifter för minderårigas vård.

G60. Kriminalisera skuldsättning av barn!

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** skuldsättning av barn kriminaliseras

Det är upprörande att barn i Sverige år 2009 får skulder bokförda på sig! Och det är upprörande att det ska ta sådan tid att åtgärda lagstiftningen så att detta förfarande blir kriminellt! Samtliga skulder för barn ska bokföras på barnets vårdnadshavare och ingen annan! *Åtgärda genast!*

G61. Andrahandsuthyrning av bostadsrättslägenhet/hus

Motionär: Folkpartiet liberalerna Malmö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** lagen ändras så att full klarhet vinnes om att en bostadsrättsägare inte kan gå förlustig sin lägenhet genom en andrahandsuthyrning
2. **att** lagen ändras så att en bostadsrättsägare endast kan nekas att hyra ut sin bostad enligt samma kriterier som anges som grund för att neka tillträde för ny medlem i bostadsrättsförening

Ett betydande antal av Sveriges kommuner lider av bostadsbrist, som inte minst påverkar ungas möjlighet att etablera sig på bostadsmarkanden.

Många samverkande åtgärder kommer att krävas för att komma tillrätta med detta problem – finansiering, regelverk, skatter m.m. Inget av detta behandlas i denna motion, som endast handlar om andrahandsuthyrning av bostadsrätt.

Ett mer eller mindre betydande antal bostadsrätter står i dag obebodda av huvudsakligen två skäl:

1. Lagstiftningen skapar osäkerhet om besittningsrätten.
2. Föreningen har möjlighet att förhindra ägaren från att hyra ut.

Vi anser att uthyrning i andra hand aldrig får leda till att ägaren av bostadsrätten förlorar sin ägande- och besittningsrätt.

Vi anser att rätten att hyra ut i andra hand endast är en fråga för lägenhetens ägare. Därav följer att föreningen endast kan neka då det finns saklig grund av samma skäl som anges vad avser tillträde för ny medlem.

G62. Översyn av tomträttsinstitutet för småhus

Motionär: Stefan Saläng, Älta

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för en översyn av gällande lagstiftning för att stärka tomträttshavarnas rättsliga ställning i fråga om både godtyckliga avgäldsuppräkningar och möjligheter att friköpa marken på skäliga villkor

Tomträttsinstitutet – när det en gång infördes – gjorde det möjligt för många vanliga barnfamiljer och normalinkomsttagare att skaffa sig en egen bostad.

På senare tid har tomträttssystemets mörkare sidor blivit tydligare. Många småhusägare, särskilt inom storstadsområdena, har hamnat i ett skruvstäd mellan kommunernas återkommande krav på höjda avgälder i takt med stigande fastighetspriser och samma kommuners ovilja att låta tomträttshavarna friköpa marken på skäliga villkor.

Kritiken mot dagens lagstiftning har vuxit över tiden. Tomträttssystemet har i praktiken på många håll omvandlats till en kommunal fastighetsskatt, för den enskilde husägaren av långt större betydelse än den statliga fastighetsskatten, som dessutom begränsats efter regeringsskiftet 2006.

Det finns åtskilliga exempel på där enskilda småhusägare drabbats av kraftigt höjda tomträttsavgälder så att man tvingats att sälja sitt hus och flytta. I jämförelse med annan konsumentlagstiftning är tomträttshavarnas rättsliga ställning uppseendeväckande svagt. Det nuvarande regelverket ger kommunerna stort spelrum att ta ut mycket höga avgälder. Den enskilde husägaren är i praktiken tvungen att betala det kommunen begär.

Trots all denna kritik har varken den tidigare socialdemokratiska regeringen eller alliansregeringen hittills mött upp reformkraven. Det är därför hög tid för Folkpartiet att driva fram en översyn av det alltmer otidsenliga och rättsosäkra tomträttsinstitutet.

G63. Gör om lönegarantin till en obligatorisk och offentlig försäkring

Motionärer: Jan Ertsborn, Falkenberg, Agneta Berliner, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att lönegarantisystemet vid konkurser och företagsrekonstruktioner görs om till en obligatorisk och offentlig försäkring

Statlig lönegaranti infördes vid konkurs 1971. Den 1 juni 2005 infördes även statlig lönegaranti vid företagsrekonstruktioner. Den statliga lönegarantin tillförsäkrar anställda i företag, som går i konkurs eller blir föremål för företagsrekonstruktioner, betalning för innestående löner, löner under uppsägningstid och intjänade semesterersättningar.

Under åren 1990 till och med 1998 utbetalades netto totalt 15 790 miljoner kronor och under åren 1999 till och med 2007 netto 9 672 miljoner kronor. Med netto menas till löntagarna utbetalade belopp med avdrag för vad staten erhållit i utdelning i de olika konkurserna.

Sammanlagt utbetalades netto 25 462 miljoner kronor eller utslaget på de aktuella 18 åren i genomsnitt 1 415 miljoner kronor per år.

Finansieringen av lönegarantin sker genom att arbetsgivaren inbetalar avgifter till staten. För tiden till och med 1998 uppgick avgiften till 0,25 procent av arbetsgivaravgifterna. Efter 1999 finns ingen specificerad avgift men när förändringen gjordes 1999 höjdes arbetsmarknadsavgiften med motsvarande 0,25 procent.

Under åren 1990 till och med 1998 inbetalades av arbetsgivare totalt 13 426 miljoner kronor i lönegarantiavgifter. Med samma beräkningsunderlag (0,25 procent av arbetsgivaravgifterna) blir inbetalade belopp från 1999 till och med 2007 22 274 miljoner kronor. Totalt för de aktuella 18 åren 35 690 miljoner kronor eller i genomsnitt 1 982 miljoner kronor per år.

Med undantag för de första fyra åren på 1990-talet, då vi hade extremt många konkurser till följd av bank- och fastighetskrisen, har staten haft kraftiga överskott på lönegarantin. Både 2006 och 2007 har överskottet uppgått till över 2 miljarder per år. Sannolikt så också för 2008.

Det är således uppenbart att här föreligger skatteintäkter, som staten använder till annat än utbetalningar av lönegaranti till personer som drabbas av konkurser eller företagsrekonstruktioner.

Det ska också särskilt konstateras att inbetalningarna grundas på alla löneutbetalningar i företagen, således inklusive löner till ägare och ledning. När det sedan blir aktuellt med utbetalningar av lönegarantin kommer ägare och ledning inte i åtnjutande av lönegarantin på grund av bestämmelserna i lönegarantilagen och förmånsrättslagen. Med andra ord är dessa delar av inbetalningarna inget annat än en skatt.

Vi ska naturligtvis bibehålla vår lönegaranti vid konkurser och företagsrekonstruktioner. Men uppenbarligen skulle det bli ett bättre system för företagen att lyfta ut detta från statens budget och göra ett rent försäkringssystem, där inbetalningarna från arbetsgivarna ska täcka utbetalningarna till drabbade arbetstagare och givetvis även företagens ägare och ledning. Hur detta system ska utformas i detalj måste naturligtvis utredas närmare liksom vem som ska administrera systemet. Både Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen är väl tänkbara i detta sammanhang men kanske i första hand Kammarkollegiet, som redan ombesörjer olika försäkringsfrågor.

Åtskillnad bör göras mellan premier för en obligatorisk och offentlig försäkring och skatter. Det är inte acceptabelt att staten på sätt nu sker tar in arbetsgivaravgifter, som uppenbarligen inte är något annat än skatter och använder dessa medel till annat än vad som i varje fall anges när man talar om arbetsgivaravgifter. En förändring måste således till.

Sammanfattningsvis kan lönegarantin ganska enkelt göras om till en obligatorisk och offentlig försäkring, där avgifterna för företagen motsvaras av de utbetalningar som görs till anställda i företag, som försätts i konkurs eller blir föremål för företagsrekonstruktioner.

G64. Återbetalningsvillkor för gäldenärer som går från bidrag till egen försörjning

Motionär: Mikael Trolin, Dalarö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar som sin mening att Folkpartiet liberalerna bör verka för att det blir en ökad differentiering av återbetalningen för de av kronofogdens restförda (gäldenärer), som går från bidragsförsörjning (inklusive a-kassa), till försörjning av eget arbete. Den restförde bör alltså få behålla en större del av inkomsten som förbehållsbelopp. Dessa regler gäller för kronofogden, men bör ytterligare ökas för att ge än större incitament att individen ska gå till egen försörjning.

För att få jämlikhet i Folkpartiet liberalernas socialpolitik behövs ett mera medvetet förhållande till samhällelig överordning och underordning. Till underordningen räknas medborgare vilka genom avsaknad av t.ex. språk, relevant utbildning, sociala eller ekonomiska förutsättningar, tillgång till massmedier eller kulturell kännedom har sämre tillgång till arbete och samhälleliga institutioner. En anledning till detta kan vara även etnisk diskriminering.

En allt större andel av de svenska medborgarna återfinns i kronofogdens register med restförda skulder. Detta leder till stora kostnader och problem för samhället. Både för de individer som dragit på sig skulderna och för de företag, institutioner och enskilda som inte får ut sin betalning.

För de individer som ådragit på sig skulder uppkommer kännbara begränsningar, som att ej kunna skaffa sig ett boende, ta ett lån, handla på kredit eller skaffa telefonabonnemang. Till detta tillkommer att många arbetsgivare undersöker de arbetssökandes privatekonomiska omständigheter. Man menar att någon som dragit på sig skulder även kan vara olämplig som anställd.

Detta riskerar att förpassa en skuldbelagd individ till en destruktiv spiral med hopplöshet, förtvivlan och minskade möjligheter att komma tillbaka in i samhällsekonomin. Vilket i sin tur kan få social utslagning, missbruksproblem, ohälsa, kriminalitet och socialbidragsberoende till följd. Omständigheter som leder till stora ytterligare kostnader för samhället.

Till detta ska läggas det mänskliga lidande som följer i form av söndrade familjer och utsatta barn, något inte kan mätas i pengar.

Det är därför av största vikt att statsmakten agerar så att ekonomiska problem för individer hanteras på bästa och kostnadseffektivaste sätt, sett ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Eftersom ”arbetslinjen” är den allt förhärskande i allians-regeringens politik är det av största vikt att de åtgärder som utför även syftar till att så många som möjligt erbjuds rimliga förutsättningar att arbeta. Det har kommit många vittnesmål om att människor som försökt betala tillbaka skulder känner ”hopplöshet och blir uppgivna” när de märker att skulderna inte minskar på grund av uppkomna räntor. Det är därför viktigt att arbete ger utslag i form av förbättrad ekonomi för de enskilde. Annars riskerar de ekonomiska påfrestningarna på enskilda och familjer att slå ut hela familjeenheter. För samhället är det alltid mer lönsamt att individer lever på egen försörjning.

Resurser bör läggas på forskning om hur man gör ”arbetslinjen” tillgänglig för så många som möjligt, samt att det görs kraftfulla insatser mot alla hinder. Diskriminering på grund av hudfärg, kön, sexuell läggning, ekonomiska omständigheter, etnicitet eller religion ska förhindras i form av skärpt lagstiftning.

Ett icke humanistiskt förhållningssätt från statsmaktens sida gentemot de ekonomiskt svagaste riskerar att öka utanförskapet, snarare än att minska det.

Fördjupande resonemang:

Under Swedbanks seminarium om ”det ekonomiska tillståndet i Sverige” i mars 2007 talade den förre Volvochefen och styrelseordföranden i Kinneviksgruppen P. G. Gyllenhammar om behovet av tydliga spelregler för företagande och medarbetare i företag. Han talade där om ”belöningar” och ”uteblivna belöningar”, när medarbetare har presterat respektive har misslyckats att prestera. P. G. Gyllenhammar, som under decennier varit en av våra mest framgångsrika företagsledare nationellt så väl som internationellt, nämnde inte med ett enda ord ”straff för utebliven prestation”. Kanske är det så att den erfarna företagsledaren funnit att de flesta människor reagerar bättre på stimuli är på rädsla för bestraffning. Enligt ett sådant resonemang borde det vara logiskt att konstruera ekonomiskt system som uppmuntrar, snarare är bestraffar.

G65. Uppföljning av ärende om Håkan Lans

Motionär: Lars Henric Ekstrand, Malmö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att allianSregeringen följer upp ärendet Håkan Lans. Det är utomordentligt viktigt på både moraliska, juridiska och ekonomiska grunder att skydda en framstående svensk uppfinnare. Det borde finnas bättre förutsättningar att få rättvisa mot Pentagon med den nya amerikanska administrationen. Ärendets nuvarande status bör klarläggas, och ny regeringsframstöt hos Obamaregeringen vid behov göras.

Den svenske uppfinnaren Håkan Lans uppfann bl.a. datormusen och tekniken bakom färggrafiken på datorskärmar. Lans har dömts att betala över 100 miljoner kronor i en rättegång i USA, men ny rättegång pågår. Tvisten handlar om en världsuppfinning, patentet på färggrafik till datorer. Efter påstötningar från den förra svenska regeringen tog amerikansk domstol åter upp fallet.

Åtskilliga globala företag, bl.a. Compaq, Gateway och Hewlett Packard, samt Pentagon använde Lans mjukvara utan att betala royalty och gjorde därmed patentintrång. Lans stämde genom amerikansk advokatbyrå dessa företag. En av advokatbyrån AM & S delägare, Louis Mastriani, arbetade mest med Håkan Lans mål. Enligt uppgifter i svenska media, bl.a. Östgöta Correspondenten och TV4, kom Mastriani med ett flertal oriktiga uppgifter. ”Jag var omgiven av advokater som fått flera miljoner i ersättning men som inte gjorde sitt jobb”, säger Håkan Lans i ett domstolsförhör. Han skaffade en ny advokat, Forrest Hainline, som överklagade beslutet om rättegångskostnaderna. Det hände ingenting utan ärendet blev liggande hos domstolen. Dröjsmålet blev så uppseendeväckande att både den förra svenska regeringen, genom näringslivsminister Leif Pagrotsky, och EU, genom parlamentsledamöterna Göran Färm från Norrköping, Carlos Cabeza y Westendorp och Erika Mann, protesterade.

Bo Holmström vid TV4-nyheterna (20 mars 2009) fick från UD och svenska ambassaden i Washington ut samtliga handlingar i ärendet inklusive de av den amerikanska regeringen hemligstämplade eftersom de faller under den svenska offentlighetsprincipen. Handlingarna visar att den dåvarande svenska regeringen vid flera tillfällen använde ett mycket skarpt språkbruk, nästan okänt i diplomatiska sammanhang i västvärlden. Man begärde bl.a. att advokat Mastriani skulle lagföras och att brotten ej skulle preskriberas. Detta utlovades av Bushregeringen. Den bröt omedelbart sitt ord och preskriberade åtalen mot advokat Mastriani samt de amerikanska dataföretagen. Dessutom hemligstämplade man samtliga handlingar i ärendet. Sannolikt var det för att skydda Pentagon. Den 25 mars fortsatte förhandlingarna i amerikansk domstol där det förhoppningsvis kommer att redas ut om Lans advokat begått mened för rätten. Om han skulle fällas riskerar han flera års fängelse. Utgången av domstolsförhören är en fråga om liv och död för både advokatbyråerna och Håkan Lans. Han blir ruinerad om han förlorar. Advokatfirmorna kan få yrkesförbud i USA och riskerar att få betala över tre miljarder kronor i skadestånd om de förlorar.

G: Rättspolitik
Partistyrelsens yttrande

Inledning

Partistyrelsen har i det nedanstående försökt utmejsla ett program för att fler ska få tryggare och bättre liv samtidigt som färre personer tillåts att förstöra sitt eget och andras liv. Det är viktigt att fler människor får uppleva den trygghet som staten är satt att garantera. Det handlar om våra grundläggande värderingar, om vad som är rätt och fel i mänskliga beteenden. Det gäller vårt ansvar för att arbeta för ett civiliserat samhälle för alla. För oss liberaler är denna del av samhällskontraktet viktig. Alla kan bidra till ett tryggare Sverige, men det är endast staten som ska bekämpa brott och ansvara för en fungerande rättsordning i övrigt.

Det finns inga enkla lösningar på stora samhällsproblem. Kriminalitet och otrygghet är en utmaning för politiken. Målkonflikterna är många och avvägningarna svåra vilket ställer särskilda krav på oss liberaler att svara upp mot. Att blunda för verkligheten är inte en acceptabel lösning. Utmaningarna måste mötas med balanserade åtgärder för att säkerställa goda ändamål, bra proportionalitet och tillräcklig effektivitet i våra förslag.

Den rättspolitiska programgruppens förslag fokuserar på hur en effektivare brottsbekämpning kan se ut. Det handlar om hur vi tidigt stoppar unga från att fastna i kriminella banor och hur grovt kriminella ska få det svårt att bedriva sin brottslighet. Motionärerna har bidragit med andra viktiga idéer. Politiken som presenteras här nedan är inte allomfattande, utan andra viktiga förbättringsförslag på rättsområdet har Folkpartiet tidigare redovisat i andra sammanhang.

En viktig del av rättspolitiken som också har hanterats i detta sammanhang är civilrätten. Här har partistyrelsen eftersträvat lagar och regler som gör att människor på ett så smidigt sätt som möjligt kan leva tillsammans i samhället, med respekt för varandras olikheter och ett starkt skydd för svagare parter.

Yttrande över programförslaget samt motionerna

Brottsofferfrågor

Programpunkt 1–9 samt motionerna G1–G3, G4 yrkande 1 och G5–G13

I Sverige anmäls varje år över en miljon brott. Bakom den anonyma siffran finns brottsoffer. Det är människor som utsatts för en annan individs missdåd men som även i förlängningen är offer för samhällets otillräckliga brottsförebyggande och brottsbekämpande insatser. Brottsoffrens chanser till upprättelse måste öka och fokus ska sättas på brottsoffren, de har rätt att få samhällets fulla stöd på vägen tillbaka från en ofta omskakande upplevelse. Men det är också avgörande att satsa på brottsförebyggande åtgärder och på behandling och arbete under tiden i kriminalvården. Återfallen i brott måste minska. Utan tillräckliga insatser för dem som har fastnat i brottslighet, kan det aldrig bli färre brottsoffer.

Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag i punkterna 1–4 bifalls.

I **motion G1** menar motionären att skadestånd kan ha en stor symbolisk betydelse för brottsoffret och underlätta bekostandet av behandlingsinsatser, men att reglerna gällande utbetalning i dag inte är acceptabla. Motionären vill därför, i yrkande 1, att Folkpartiet ska verka för att staten förskotterar alla av domstol på materiella grunder utdömda skadestånd till brottsoffer avseende personskador. Motionären vill också, i yrkande 2, att brottsoffer alltid ska få det av domstol på materiella grunder utdömda skadeståndet utan jämkning eller nedsättning. Motionären vill, i yrkande 3, att regeln i 10 § brottsskadelagen om självrisk på skadeståndet avskaffas. Motionären menar att om vi menar allvar med att sätta brottsoffret i centrum, så måste dessa regler ändras.

Partistyrelsen instämmer med motionären om att det måste bli enklare för brottsoffer att få ut skadestånd. I punkt 1 föreslår programgruppen just att det ska vara staten som först betalar ut skadeståndet och att det ska utredas hur vi på ett bättre sätt kan garantera att brottsoffren snabbt får ut hela skadeståndet. Partistyrelsen menar att en sådan utredning också kan behandla de viktiga och mer detaljerade frågorna som motionären tar upp i yrkande 2 och 3. **Partistyrelsen föreslår att motion G1, yrkandena 1–3 anses besvarad.**

I **motion G2** välkomnar motionärerna partistyrelsens fortsatta engagemang för rättspolitiken, men menar att vissa av förslagen är på en detaljnivå som hade kunnat hanteras på annat sätt. Motionärerna har en rad förslag på ändringar av olika programpunkter och partistyrelsen behandlar dessa yrkanden vartefter de berör varje programpunkt. **I motion G2, yrkande 1**, vill motionärerna inte att kommunala skyddshandläggare ska införas, de menar att detta är en långtgående och oklart definierad utökning av det kommunala uppdraget. Motionärerna vill därför att punkt 3 ska strykas.

Partistyrelsen har förståelse för motionärernas synpunkt om att kommunerna inte ska fungera som allmän lots i rättssystemet. Dock är det inte riktigt detta som föreslås. I stalk-

ningsutredningens förslag (SOU 2008:81), som programgruppen hänvisar till i texten på sidan 14, redogörs för att det i dag saknas samordning inom kommunen och mellan kommunen och andra myndigheter. Utredningen menar att insatser därför görs planlöst och i en tid då brottsoffret är som allra mest sårbart och då vissa, som är förföljda, kan behöva extra skydd. Det finns därför ett behov av att brottsofferstödet blir bra från början och därför skulle kommunerna kunna inrätta särskilda skyddshandläggare, som blir en länk mellan brottsoffret och kommunala funktioner, myndigheter och ideella organisationer. Liksom utredningen påpekar, skulle en sådan länk bli extra viktig om brottsoffret tvingas flytta till en annan ort. Redan i dag har ju kommunen, enligt socialtjänstlagen, en skyldighet att hjälpa brottsoffer och deras närstående. Partistyrelsen menar att det är viktigt med insatser som hjälper och stödjer brottsoffer, som ju redan är utsatta och att förslaget om att inrätta kommunala skyddshandläggare ryms inom det ansvar som kommunerna redan har i dag. **Partistyrelsen föreslår att motion G2, yrkande 1, avslås.**

I motion G2, yrkande 2, vill motionärerna säkerställa brottsofferinformation på de nationella minoritetsspråken och andra språk, och vill därför lägga till en sådan mening i punkt 4: ”Information måste också kunna ges på de nationella minoritetsspråken samt, där så krävs, även andra språk.”

Partistyrelsen delar uppfattningen att informationen bör ske på flera språk. Programgruppens förslag i punkt 4 handlar om att brottsoffer måste få begripliga beslutsmotiveringar när förundersökningar läggs ned eller åtal inte väcks och att det annars kan innebära ytterligare en kränkning för brottsoffret – först att ha utsatts för ett brott och sedan inte ens förstå avslagsmotiveringen. Här har rättsväsendet redan gjort en del förbättringar, men det behövs mer, bland annat så att språket bli ännu mer lättförståeligt. När det gäller information om dessa typer av beslutsmotiveringar, så kan den ges på annat språk redan i dag, men det finns ingen skyldighet att de ska skrivas på andra språk än svenska, finska, meänkieli eller samiska. Just rätten att få beslutsmotiveringar m.m, på dessa tre sistnämnda minoritetsspråk, har nyligen förstärkts genom alliansregeringens förslag till proposition Från erkännande till egenmakt – regeringens strategi för de nationella minoriteterna (prop. 2008/09:158).

Genom detta förslag, från Integrations- och jämställdhetsdepartementet, har enskilda som saknar juridiskt biträde, dessutom rätt att på begäran få en skriftlig översättning av beslut och beslutsmotivering i ärendet på finska, meänkieli respektive samiska.

Partistyrelsen menar dock att om det skulle införas en skyldighet för rättsväsendet att ge brottsofferinformation och beslutsmotiveringar på alla språk, utöver det som gäller i dag, så skulle det kunna innebära omfattande insatser. När det gäller allmän brottsofferinformation, och information för den som utsatts för vissa brottstyper som t.ex. sexualbrott, så finns detta redan i dag bland annat i broschyrer och blanketter på ett antal olika språk via bland andra brottsoffermyndigheten. **Partistyrelsen föreslår att motion G2, yrkande 2, avslås.**

I **motion G3** vill motionären att Folkpartiet ska verka för ett återupprättande av den allmänna rättshjälpen så att det blir ekonomiskt möjligt för privatpersoner att driva tvistemål i svenska domstolar. Motionären vill att vi återgår till att privatpersoner i första hand ska kunna erhålla allmän rättshjälp till sina egna rättegångskostnader, och att rättsskyddsförsäkringen ska utgöra skyddet mot att drabbas av en motparts rättegångskostnader. Motionären menar att det är en grundläggande liberal princip att alla medborgare ska ha en verklig möjlighet att få sin sak prövad i domstol, oavsett ekonomiska förutsättningar.

Partistyrelsen instämmer med motionären om att rättshjälpen skulle behöva förstärkas. En sådan reform skulle, vilket också motionären tar upp, vara kostsam och i det rådande ekonomiska läget kan det dock bli svårt att genomföra. Men partistyrelsen menar att det är en viktig princip, vilket också Folkpartiet tidigare har drivit bland annat genom riksdagsmotioner. **Partistyrelsen föreslår därför att motion G3 anses besvarad** på så sätt att en ny punkt införs i förslaget till rättspolitiskt program, i enlighet med partistyrelsens förslag. **Partistyrelsen föreslår att en ny punkt införs** efter programpunkt 4 och att den nya punkten ges följande innehåll: ”**Förstärk rättshjälpen.** Det är en grundläggande liberal princip att alla ska ha en verklig möjlighet att få sin sak prövad i domstol, oavsett storleken på plånboken. Dagens regler om allmän rättshjälp för tvistemål är för snäva.”

I **motionerna G4 yrkande 1 och G5** vill motionären att rättssäkerheten för brottsoffer ska stärkas genom ett antal åtgärder. I **motion G4 yrkande 1** vill motionären att bandspelare ska användas i polisens anmälningsrum för att stärka rättssäkerheten. Motionären menar att i dag tas bara den skriftliga anmälan upp och det som sägs muntligen glöms bort eller förvanskas. Motionären menar därför att det är viktigt både för anmälaren och polisen, att upptagen anmälan blir dokumenterad av en bandspelare. I **motion G5** menar motionären att rättssäkerheten måste stärkas för brottsoffer som är fattiga, gamla pensionärer och personer som kan ha svårare att förstå det juridiska språket och inte har råd att anlita advokat. Motionären jämför med den hjälp av en advokat som en brottsling kan få, medan ett brottsoffer med dåliga juridiska kunskaper får klara sig själv, bland annat med att yrka skadestånd. Motionären vill, i yrkande 1, att Folkpartiet verkar för att brottsoffer får göra sin anmälan hos polismyndigheten med bandspelare påslagen i anmälningsrummet. Motionären vill också, i yrkande 2, att brottsoffret ska få tala med polisutredare och få rättshjälp samt få sin sak prövad i domstol samt att kompetensen höjs hos lagmännen i tingsrätterna. Motionären vill också, i yrkande 3, att lagmännen ska kalla in specialist, då de själva inte behärskar ämnet och om lagmännen begår tjänstefel ska de få ansvara för det.

Partistyrelsen instämmer med motionären om att olika personer kan vara än mer utsatta som brottsoffer och behöva ytterligare stöd. Partistyrelsen instämmer också med vikten av ökad rättssäkerhet för brottsoffren och att detta ska gälla genom hela rättskedjan. Programgruppen tar upp just detta i punkt 2, där det framkommer tydligt att brottsoffer alltid ska prioriteras och att brottsoffrets rättigheter ska ges samma prioritet som den misstänktes. Partistyrelsen menar att en sådan åtgärd skulle kunna vara bandspelarupptagning vid polisanmälan. I programgruppens textavsnitt, sidorna 13–14, framgår också att det i domstolarna måste finnas kunskap om hur brottsoffer kan reagera. **Partistyrelsen föreslår att motion G4 yrkande 1 och G5 yrkande 1 och 2 anses besvarade.** När det gäller lagmännens kompetens och ansvar för tjänstefel, så menar partistyrelsen att de regler som redan finns i dag, med bland annat ansvar för tjänstefel, är tillräckliga. **Partistyrelsen föreslår att motion G5 yrkande 3 avslås.**

Programgruppens förslag i **punkterna 5–9** tar upp frågor om kameraövervakning, stöd till brottsoffer under rättspro-

cessen genom målsägandebiträde, m.fl. brottsofferfrågor och till viss del gällande sexualbrott. Partistyrelsen behandlar här både dessa punkter i programgruppens förslag och de motioner som direkt, eller på ett mer allmänt sätt faller in under detta område.

Partistyrelsen delar programgruppens förslag i punkt 5, om att kameraövervakning i brottsbekämpande syfte behövs, kombinerat med ett starkt skydd för den personliga integriteten. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkten 5 bifalls.**

I **motion G6, yrkande 1,** vill motionärerna att den kameraövervakning som sker på olika platser ska samordnas i s.k. trygga stråk från stadskärnan ut till bostadsområdena. På det sättet menar motionärerna att det blir tydligt var övervakningen sker och att den enskilde då själv kan välja var hon vill röra sig. Motionärerna vill därför att en mening om detta läggs till i punkten 5: ”Kommuner med mycket kameraövervakning ska sträva efter att samordna denna i s.k. ’trygga stråk’.”

Partistyrelsen instämmer med motionärerna om att detta kan vara en bra idé. Dock menar partistyrelsen att punkten 5 redan är ganska omfattande och att det står i punkten att ”det ska finnas kartor som visar vilka platser och lokaler som är övervakade”. På det sättet blir det ju, vilket motionärerna eftersträvar, tydligt för den enskilde personen var övervakningen finns. **Partistyrelsen föreslår att motion G6, yrkande 1, anses besvarat.**

I **motion G2, yrkande 3**, vill motionärerna att punkt 5 tydliggörs genom en textändring där punktens tre första meningar stryks och ersätts enligt yrkandet: “Kameraövervakning behövs – men reglerna behöver stramas upp. Kameraövervakning kan i många fall vara effektiv, men det måste också finnas tydliga regler mot missbruk.”

Partistyrelsen menar att det är bra att programgruppens förslagspunkt anger just exempel på behovet av kameror i tunnelbanan m.fl. ställen samt att partistyrelsen delar programgruppens bedömning att det behövs både tydligare regler och mindre krångel och att programgruppens text därför bör stå kvar. **Partistyrelsen föreslår att motion G2, yrkande 3, avslås.**

I **motion G7** instämmer motionären i att kameraövervakning bör användas i syfte att förebygga och lättare klara upp brott, men betonar behovet av ett starkare skydd för den personliga integriteten. Motionären vill därför tydliggöra att inspelat material bara ska få lagras högst en vecka, förutom när det finns en konkret misstanke om brott.

Partistyrelsen instämmer med motionären om att det är viktigt med regler för hur länge inspelat material får lagras. Dock menar partistyrelsen att det inte här är lämpligt att ta ställning till exakt hur länge detta ska ske eller att detta särskilt ska anges i programpunkten 5. Partistyrelsen understryker också att Folkpartiet i och med det integritetspolitiska program som antogs på partirådet i oktober 2008 har en rad konkreta förslag för hur lagstiftningen om kameraövervakning ska bli mer rättssäker. Bland annat arbetar Folkpartiet för en obligatorisk utbildning för den som är ansvarig för tillståndspliktig kameraövervakning. Samma utbildning ska också erbjudas den som ansvarar för kameraövervakning som enbart är anmälningspliktig. Redan i dag anser också Folkpartiet att lagstiftningen bör ändras så att den som fått sitt privatliv kränkt på grund av att inspelat material hamnat i orätta händer alltid ska kunna utkräva skadestånd direkt av tillståndshavaren, även om det inte kan bevisas vem som orsakat att materialet kommit på drift. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion G7 anses besvarad.**

Partistyrelsen delar programgruppens förslag om de tydligare regler på brottsoffrens sida som föreslås i punkterna 6–7, och som handlar om sexualbrott. Partistyrelsen instämmer med att vi måste minska riskerna för återfall i sexualbrott, och att en väg att gå kan vara att införa obligatorisk eftervård för sexualbrottsdömda. Det är också viktigt att utöka möjligheterna att få målsägandebiträde gällande sexualbrott. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkterna 6–7 bifalls** (med en smärre språklig korrigering i punkt 7)**.**

Några motioner innehåller förslag på insatser relaterat till våld mot kvinnor och sexualbrott, men de handlar inte ändringar just i programgruppens punkter. Partistyrelsen väljer dock att behandla dessa motioner här, i anslutning till programgruppens förslag i punkterna 6–7.

I **motion G8** vill motionären att våldtäktslagstiftningen ändras så att den tydligare bygger på att samtycke faktiskt har lämnats innan sexuellt umgänge. Gärningsmannen ska kunna fällas om åklagaren kan bevisa att samtycke inte har lämnats. På det sättet menar motionären att fokus i domstolen kommer att ligga på frågor till gärningsmannen och inte, som i dag, på brottsoffret. Motionären vill att en ny punkt läggs till med lydelsen: ”Kriminalisera sexuella handlingar som sker olovligen och utan samtycke.”

Partistyrelsen instämmer med motionären i att våldtäktslagstiftningen måste bygga på antagandet att en person är tillgänglig för sex först när denne gett sitt samtycke. Dock kan det finnas olika uppfattningar om hur detta ska ta sig uttryck i själva lagstiftningen. Partistyrelsen menar att dagens lagstiftning just bygger på att sexuella handlingar som sker olovligen och utan samtycke är kriminaliserade. Däremot är det oftast fråga om svåra fall där ord står mot ord och där det är viktigt att rättens ordförande griper in om det ställs irrelevanta frågor. Folkpartiet har, bland annat genom motioner i riksdagen och i rapporter, drivit att det behövs utbildning för hela rättsväsendet och även domare, gällande sexualbrott och hur dessa brottsoffer kan reagera. Sådan utbildning har också genomförts på flera håll. Att införa en ”samtyckesparagraf” i våldtäktslagstiftningen kan riskera att sätta ännu mer fokus på brottsoffret och det skulle behövas noga överväganden hur en sådan bestämmelse skulle utformas på bästa sätt. Partistyrelsen är i dagsläget inte beredd att förespråka en ändring men välkomnar den utredning som alliansregeringen har tillsatt och som ska se över våldtäktslagstiftningen (justitiedepartementet, utredningsdirektiv 2008:94). Utvärderingen ska bland annat se över just ”samtyckesfrågan” och begreppet ”hjälplöst tillstånd”. Partistyrelsen menar att det finns all anledning att återkomma med ett ställningstagande i samband med att utvärderingen presenterar sitt förslag. **Partistyrelsen föreslår att motion G8 avslås.**

I **motion G9** vill motionären att förslaget till rättspolitiskt program ska kompletteras med ett avsnitt om hedersrelaterade brott och våldtäkter. Motionären lyfter fram rapporter och regeringens och riksdagens handlingsplan mot bland annat mäns våld mot kvinnor, och menar att det rättspolitiska programmet kan vidareutveckla de förslagen.

Motionären vill därför att landsmötet ska uppdra åt partistyrelsen att komplettera det rättspolitiska programmet med avsnitt om hedersrelaterade brott och om våldtäkter.

Partistyrelsen instämmer med motionären om att detta är mycket viktiga frågor som Folkpartiet har drivit länge och som det är viktigt att fortsätta driva. Dock har programgruppens förslag ett tydligt fokus på ungdomsbrott, brottsofferfrågor och organiserad brottslighet. Att, som motionären förespråkar, visa ”att vi har ett fullödigt rättsprogram, som täcker in alla väsentliga brottsområden”, skulle innebära att programmet behöver göras mycket mer omfattande. När det gäller just hedersrelaterade brott och våldtäkter, har vi, precis som motionären påpekar, och som programgruppen skriver i texten på sidan 15, alliansregeringens – av riksdagen godkända – omfattande handlingsplan med 56 åtgärder inom detta område. Handlingsplanen är ett tydligt avtryck i konkreta insatser, och där Folkpartiets politik har fått ett brett genomslag. Programgruppens förslag tar upp folkpartikrav som inte finns med i handlingsplanen, bland annat förslaget om obligatorisk eftervård för sexualbrottslingar, ett förslag som finns i den folkpartirapport som motionären hänvisar till. **Partistyrelsen föreslår att motion G9 anses besvarad.**

I **motion G10** vill motionärerna att Folkpartiet ska verka för att tillsätta en nationell granskningskommission för att förbättra rättsväsendets hantering av våldtäktsärenden. Motionären menar att det är viktigt med vederhäftig och samlad kunskap om hur rättsväsendet fungerar när det gäller våldtäkter och påpekar att endast en liten andel av de våldtäkter som anmäls leder till åtal. Motionären menar att brottsoffrets möjlighet att få rättvisa till stor del beror på förundersökningens kvalitet men att det saknas analyser av bristerna i den rättsliga hanteringen av våldtäkter. Motionären menar att ett granskningssystem kan höja kvaliteten och ge större överensstämmelse i arbetet mellan olika polisdistrikt och åklagarkammare.

Partistyrelsen instämmer med motionären att det finns problem med rättsväsendets hantering av sexualbrott. Alliansregeringens – av riksdagen godkända – handlingsplan tar upp en mängd åtgärder för att komma tillrätta med detta, och ett antal uppdrag har lagts på de berörda myndigheterna och sjukvården bland annat för ett bättre samarbete och brottutredningar. Men precis som motionären påpekar, kan det vara värdefullt med en genomgripande, nationell granskning och att Folkpartiet i olika sammanhang driver på för detta. **Partistyrelsen föreslår att motion G10 bifalls.**

I **motion G11** vill motionären att tillsynsmyndigheter eller motsvarande utövar tillsyn över kvinnojourer som har olika boendeformer i sin verksamhet. Motionären menar att det framkommit att det förekommer missförhållanden vid kvinnojourer och att deras verksamhet bedrivs helt utan insyn och tillsyn från samhället. Motionären menar att tillsyn behövs också för att försvara kvinnojourernas viktiga och i många fall nödvändiga arbete, och bevara deras legitimitet och trovärdighet mot allmänheten.

Partistyrelsen delar motionärens beskrivning och är därför mycket positiva till den utvärdering av kvinnojoursverksamheten som alliansregeringen beslutade om i juni 2008. På initiativ av Integrations- och jämställdhetsdepartementet fick Socialstyrelsen, i dialog med Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS) och Sveriges kvinnojourers riksförbund (SKR), i uppdrag att utvärdera arbetssätt och metoder som används av kvinnojourer i deras arbete med våldsutsatta kvinnor och deras barn. Utvärderingen ska fungera som ett led i kvinnojourernas kvalitetssäkringsarbete. Med ökad kunskap om hur kvinnojourerna arbetar och om det som fungerar bra eller mindre bra, kan eventuella vidare åtgärder tas fram. **Partistyrelsen föreslår att motion G11 anses besvarad.**

Programgruppens förslag **punkt 8** handlar om att barn som bevittnar våld ska ses som brottsoffer fullt ut. Partistyrelsen menar att detta är en viktig fråga för att sätta barnen i centrum och tillvarata deras rättigheter fullt ut. **I motion G2 yrkande 4**, vill motionärerna införa ett tydliggörande och ändring i programgruppens förslag punkt 8: ”Barn som bevittnar våld inom familjen är brottsoffer” och motionärerna vill att konsekvensändringar görs i övriga delar av texten. Partistyrelsen instämmer med programgruppens syfte och anser i likhet med motionärerna att ett tydliggörande behövs. Det handlar inte om att barn som bevittnat våld rent allmänt ska ses som brottsoffer, utan om just de barn som bevittnat våld inom familjen. **Partistyrelsen föreslår att motion G2 yrkande 4 bifalls** med den ändringen att den fetstilta texten i programpunkt 8 blir ”**Barn som bevittnar våld inom familjen är brottsoffer fullt ut**”.

I **motion G12** betonar motionären hur illa barn far som bevittnar våld mellan föräldrar. Motionären vill därför att Folkpartiet ska verka för att barn som är närvarande när ett våldsbrott begås ska betraktas som målsägare/brottsoffer och därigenom kunna fåt del av det stöd som ges till brottsoffer. Partistyrelsen instämmer med motionären om att detta behövs, och det är just en sådan ändring i reglerna som programgruppen föreslår i punkt 8. **Partistyrelsen föreslår att motion G12 anses besvarad.**

Programgruppens förslag i **punkt 9** handlar om fridskränkningsbrotten och att de ska utvärderas, särskilt för att ändra det förhållandet att en del av brotten som ingår kan hinna preskriberas. Partistyrelsen instämmer med programgruppens förslag. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkten 9 bifalls.**

I **motion G2, yrkande 5,** vill motionärerna utvidga punkt 9 med en text om att göra fridskräningsbrottet könsneutralt. Motionärerna menar att detta brott i dag är den enda bestämmelse som har olika brottsrubriceringar för kvinnor och män.

Partistyrelsen menar dock att den uppdelning som gäller i dag behövs och vill göra ett förtydligande: Dagens regler är uppdelade i två delar, brottsbalken har två olika brottsrubriceringar i 4 kapitlet, 4 a §: ”Den som begår brottsliga gärningar enligt 3, 4 eller 6 kap. mot en närstående eller tidigare närstående person, döms, om var och en av gärningarna utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet och gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla, för *grov fridskränkning* till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. Har gärningar som anges i första stycket begåtts av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller som han bor eller har bott tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden, ska i stället dömas för *grov kvinnofridskränkning* till samma straff.”

Detta innebär alltså att brottet *grov fridskränkning* är könsneutralt och även avsett att t.ex. kunna användas om en vårdnadshavare fridskränker ett barn eller annan familjemedlem. Eller om en person i ett samkönat förhållande fridskränker den andra parten. När det gäller brottet *grov kvinnofridskränkning* så tillkom detta för att synliggöra de fall av fridskränkningar – som fortfarande utgör en klar majoritet – där det handlar om att en närstående eller tidigare närstående man fridskränkt en kvinna. Folkpartiet har tidigare varit

positivt till detta och i riksdagsmotioner bland annat drivit en skärpning av straffet för fridskränkningsbrott. **Partistyrelsen föreslår att motion G2, yrkande 5, avslås.**

I **motion G13** vill motionären att det rättspolitiska programmet kompletteras med ett avsnitt om hur våld och övergrepp mot äldre kan förebyggas och hur äldre brottsoffer ska kunna få den vård, behandling och rehabilitering de behöver. Motionären menar att precis som andra grupper i samhället, drabbas äldre av en rad olika typer av brott men att det är tabubelagt att tala om dem samt att konsekvenserna är allvarliga för den äldres livskvalitet och känsla av trygghet.

Partistyrelsen instämmer med motionären om att detta är mycket viktiga frågor som Folkpartiet ska driva. Dock har programgruppens förslag ett tydligt fokus på ungdomsbrott, brottsofferfrågor och organiserad brottslighet. Frågan om särskilt äldre brottsoffer skulle visserligen kunna inrymmas som en egen punkt under brottsofferavsnittet, men partistyrelsen menar att detta är en fråga som skulle kunna behöva mer utrymme än så. Inget hindrar att Folkpartiet i bland annat riksdagen, på eget initiativ, tar fram t.ex. en särskild rapport om just äldre brottsoffer. Men, programgruppens förslag kan också kompletteras med en ny punkt sist i avsnittet ”Tydligare regler på brottsoffrens sida”. **Partistyrelsen föreslår att motion G13 bifalls och föreslår att en ny punkt läggs till efter programpunkt 9, med följande lydelse:**

”**Särskilda satsningar på äldre brottsoffer.** Äldre personer drabbas, liksom andra, av en rad olika brott men där konsekvenserna kan bli särskilt allvarliga för den äldres livskvalitet och känsla av trygghet. Synliggör äldre brottsoffer och se till att deras behov lyfts fram, både när det gäller förebyggande av brott mot äldre och insatser när ett brott har begåtts.”

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programgruppens förslag punkt 1 bifalls
2. **att** programgruppens förslag punkt 2 bifalls
3. **att** programgruppens förslag punkt 3 bifalls
4. **att** programgruppens förslag punkt 4 bifalls
5. **att** motion G1 yrkande 1 anses besvarat
6. **att** motion G1 yrkande 2 anses besvarat
7. **att** motion G1 yrkande 3 anses besvarat
8. **att** motion G2 yrkande 1 avslås
9. **att** motion G2 yrkande 2 avslås
10. **att** det efter punkt 4 införs en ny punkt införs i det rättspolitiska programmet med lydelsen:
    ”Förstärk rättshjälpen. Det är en grundläggande liberal princip att alla ska ha en verklig möjlighet att få sin sak prövad i domstol, oavsett storleken på plånboken. Dagens regler om allmän rättshjälp för tvistemål är för snäva.”
11. **att** motion G3 därmed anses besvarad
12. **att** motion G4 yrkande 1 anses besvarat
13. **att** motion G5 yrkande 1 anses besvarat
14. **att** motion G5 yrkande 2 anses besvarat
15. **att** motion G5 yrkande 3 avslås
16. **att** programgruppens förslag i punkt 5 bifalls
17. **att** motion G6 yrkande 1 anses besvarat
18. **att** motion G2 yrkande 3 avslås
19. **att** motion G7 anses besvarad
20. **att** programgruppens förslag punkt 6 bifalls
21. **att** programmets förslag punkt 7 ges lydelsen:
    ”Obligatorisk eftervård för sexualbrottsdömda. För att minska riskerna för återfall vill vi att den som dömts för ett allvarligt eller upprepade fall av sexualbrott ska kunna åläggas av domstol att följa en individuell behandlingsplan och övervakas viss tid även efter fängelsetiden. Att avvika från behandlingsplanen ska innebära sanktioner.”
22. **att** motion G8 avslås
23. **att** motion G9 anses besvarad
24. **att** motion G10 bifalls
25. **att** motion G11 anses besvarad
26. **att** programmets förslag punkt 8 ges lydelsen:
    ”Barn som bevittnar våld inom familjen är brottsoffer fullt ut. Vi menar att dessa barn inte bara ska bedömas som brottsoffer enligt socialtjänstlagen utan även enligt brottsbalken. Barnet ska kunna vara målsägande, och gärningsmannen kunna fällas också för de gärningar, bland annat misshandel (psykisk misshandel) och olaga hot, som drabbar barnet. Vi menar också att dagens regler om brottsskadeersättning för barn som bevittnat våld måste ses över, så att den förälder som har misshandlat den andra föräldern inte behöver godkänna ansökan.”
27. **att** motion G2 yrkande 4 därmed bifalls
28. **att** motion G12 anses besvarad
29. **att** programgruppens förslag punkt 9 bifalls
30. **att** motion G2 yrkande 5 avslås
31. **att** en ny punkt läggs till efter programpunkt 9 med lydelsen:
    ”Särskilda satsningar på äldre brottsoffer. Äldre personer drabbas, liksom andra, av en rad olika brott men där konsekvenserna kan bli särskilt allvarliga för den äldres livskvalitet och känsla av trygghet. Synliggör äldre brottsoffer och se till att deras behov lyfts fram, både när det gäller förebyggande av brott mot äldre och insatser när ett brott har begåtts.”
32. **att** motion G13 därmed bifalls

Reservation

Britt-Marie Lövgren, Birgitta Ohlsson, Birgitta Rydberg
Vi reserverar oss till förmån för att motion G2 yrkande 3 bifalls.

Tidiga och tydliga insatser mot unga kriminella

Programpunkt 10–36, motionerna G14 yrkande 2 och G15–G22 samt G2 yrkande 6–13 och G6 yrkande 2

Endast ett samhälle som har förståelse för hur dåliga uppväxtvillkor, utanförskap och utsatthet skapar otrygghet och kan leda till kriminalitet, har möjligheten att minska brottsligheten. Ingen människa föds kriminell. Genom att forma en skola som ger kunskap, stöd och chanser åt alla, en medveten politik för arbete och egenmakt, en aktiv socialpolitik och stärkande av det egna ansvaret, kan grunden läggas för ett samhälle där fler individer får en bra start i livet.

Alla barn borde få växa upp utan att utsättas för brott eller själva hamna i kriminalitet. Barn och ungdomar som lever i utsatta hemförhållanden löper ofta större risk att börja med brottslighet. Förebyggande åtgärder är nyckeln till ökad trygghet, både för barnen själva och för samhället i stort. Vi behöver också starka insatser för dem som redan har begått brott. Om vi ska kunna förhindra att fler ungdomar förstör sina egna och andras liv i kriminalitet, måste vi ta tag i både brottsförebyggande insatser och tydliga åtgärder när ett brott ändå har begåtts. Programgruppens förslag i punkterna 10–36 handlar om just detta och partistyrelsen instämmer i stort med programgruppens förslag, men behandlar punkterna utefter de motioner som inkommit. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkterna 10–11 bifalls**, dock med ett tillägg i punkt 10 som tydliggör föräldrars skyldighet att medverka i socialtjänstens utredningar**.**

I **motion G14, yrkande 2,** betonar motionären vikten av starkare insatser mot föräldrar som undandrar sig föräldraansvaret. Motionären vill att det ska vara obligatoriskt för vårdnadshavare att medverka i socialtjänstens utredning och att den förälder, som på olika sätt obstruerar utredningen, ska kunna dömas för det. Motionären vill också att socialtjänsten ska informera den som anmält oro för ett barn när en utredning avslutats, vilket i dag hindras av sekretessregler. Motionären vill därför att en mening om detta läggs till i punkten 11: ” Det ska vara obligatoriskt för vårdnadshavare att medverka i socialtjänstens utredning. Socialtjänsten ska informera den som anmält oro för ett barn när en utredning avslutas.”

Partistyrelsen instämmer med motionären i att det behövs starkare insatser för föräldrar som undandrar sig föräldraansvaret och instämmer med programgruppens punkt 10, som just tydliggör att föräldrar ska ta ansvar för sina barn. Partistyrelsen delar också motionärens synpunkt att det är viktigt att föräldrarna medverkar när socialtjänsten inleder en utredning och att det skulle vara värdefullt om den som anmält oro till socialtjänsten om att ett barn far illa, sedan kan få information om huruvida en utredning har lagts ner, för att kunna vidta nya åtgärder. Dock är partistyrelsen tveksam till att helt ställa sig bakom dessa förslag, som även har andra aspekter, inte minst med hänsyn till sekretess. Om en person som anmält oro får reda på att en utredning lagts ner, är ju detta i sig information som kan användas ”fel”. Låt säga att den som anmäler gör det av andra skäl än berättigad oro, eller helt har missuppfattat situationen – är det då rimligt att socialtjänsten ska åläggas att informera om sitt beslut till en utomstående? När det gäller föräldrars medverkan så menar partistyrelsen att den frågan bättre behandlas i förslaget till barnpolitiskt program ”Se till mig som liten är” och att punkten 11 i det rättspolitiska programförslaget bör stå kvar oförändrad. **Partistyrelsen föreslår att motion G14, yrkande 2, anses besvarat.**

I **programpunkt 12** föreslås bland annat att mobbningen ska stoppas och att ett nytt brott införs, mobbning, efter samma modell som fridskränkningsbrotten. Partistyrelsen instämmer i stort med programgruppens förslagspunkt. **I motion G2, yrkande 6**, föreslår motionärerna att de metoder mot mobbning som ska finnas i skolornas handlingsplaner ska bygga på vetenskaplig grund, och att ett tillägg om detta görs i programpunkten 12, första meningen. Partistyrelsen instämmer med motionärerna. **Partistyrelsen föreslår att motion G2, yrkande 6, bifalls, och att första meningen i programpunkten 12 kvarstår men att andra meningen ändras i enlighet med motionärernas förslag till text: ”Stoppa mobbningen.** Samtliga landets skolor ska ha en handlingsplan mot mobbning vars metoder ska bygga på vetenskaplig grund**.” Partistyrelsen föreslår att övriga delen av programgruppens förslag punkt 12 bifalls.**

I motion G2, yrkande 7, vill motionärerna att sista meningen i programpunkten 12 ska ändras till: ”Lagen om fridskränkning ska utvidgas till att omfatta alla upprepade fridskränkningar mot individer, oavsett om det sker från en närstående eller i form av mobbning i skolmiljön eller på en arbetsplats.”

Partistyrelsen delar programgruppens resonemang om att införa ett nytt brott, mobbning, och att detta kan ske utefter modellen som fridskränkningsbrotten tagits fram. De gärningar som oftast utgör mobbning är var för sig redan straffbara i brottsbalken, t.ex. misshandel, ringa misshandel, olaga hot, ofredande. Vill man införa ett eget, särskilt mobbningsbrott, bör ju detta innebära att all mobbning – även mellan vuxna samt på arbetsplatser – omfattas. Grov fridskränkningsbrottet kan då vara en modell att använda – d.v.s. om flera brott, som visserligen var för sig är straffbara, har utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet och gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla, så är det ett eget brott. Däremot menar partistyrelsen att det är tveksamt att göra ändringar i själva fridskränkningsbrotten, eftersom det är viktigt att markera den kränkning som ”närståendebrotten” innebär. Därför skulle ett eget ”mobbningsbrott” kunna införas – med fridskränkningsbrotten som modell. Partistyrelsen menar också i och för sig att man inte i detta program behöver ta ställning till exakt hur ett ”mobbningsbrott” skulle utformas, både med programgruppens förslag och motionärernas så är det viktigaste att tar vi ställning för tydligare rättsliga åtgärder mot mobbning. **Partistyrelsen föreslår att motion G2, yrkande 7, anses besvarat.**

Partistyrelsen instämmer med programgruppens förslag i **punkterna 13–16**, om en långsiktig, nationell strategi för föräldrastöd, sänkt tröskel för insatser när unga är i riskzonen för brott, mer forskning om ungdomar på glid och satsningar på barn- och ungdomspsykiatri. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkterna 13–16 bifalls.**

I **motion G2, yrkande 8**, vill motionärerna lägga till en mening i sist i programpunkten 15: ”Behandlingsmetoder som efter utvärdering visat sig sakna vetenskaplig grund ska inte få förekomma”. Partistyrelsen menar att punkten 15 redan visar på syftet att se till att behandlingsmetoder som fungerar bäst ska användas. **Partistyrelsen föreslår att motion G2, yrkande 8, anses besvarat.**

I **motion G2, yrkande 9**, vill motionärerna att programpunkten om satsningar på barn- och ungdomspsykiatri ska stramas upp, för att inte ge intryck av att neuropsykiatriska problem i allmänhet eller alla fall av DAMP eller ADHD riskerar att leda till kriminell utveckling. Motionärerna vill därför att den andra meningen i programpunkten 16 ska strykas.

Partistyrelsen delar programgruppens förslag och tydliggörande av att det finns kända riskfaktorer för kriminell utveckling, och där neuropsykiatriska problem kan utgöra några av dessa riskfaktorer. Och att det därför är viktigt med tidiga stödinsatser av flera skäl. Partistyrelsen menar att programgruppens förslag är avvägt och tydliggörande och att det finns forskning som visar att just barn som redan tidigt har allvarliga uppförandestörningar eller svårigheter i den kognitiva eller emotionella utvecklingen, löper ökad risk för senare kriminalitet. I det rättspolitiska programmet från 2005 fanns en liknande programpunkt och formulering, som landsmötet antog. **Partistyrelsen föreslår att motion G2, yrkande 9, avslås.**

I **programpunkterna 17–19**, föreslås insatser för unga brottsoffer och fler fältarbetare för ungas trygghet. Partistyrelsen menar att vi måste visa ungdomar att vi ser dem och inte släpper taget. Det behövs fler människor som arbetar nära ungdomarna. Det kan aldrig ersätta föräldrars och andra vuxnas ansvar för sina barn, men det är ett viktigt komplement från samhällets sida. Många gånger är de unga gärningsmännens offer också unga. Inte sällan har den som begått brott själv tidigare utsatts för brott. Vi måste bryta den onda cirkeln. Därför är det mycket viktigt att brottsutsatta ungdomar får den typ av samlad hjälp som finns hos ”Stödcentrum för unga brottsoffer”, där socialtjänsten och polisen arbetar tätt tillsammans och det är insatser för brottsoffret som står i fokus. Det är också viktigt att slå vakt om unga brottsoffers rättigheter under rättsprocessen i reglerna om målsägandebiträde. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkterna 18 och 19 bifalls.**

När det gäller **programpunkt 17**, om stödcentrum för unga brottsoffer, instämmer partistyrelsen med programgruppens förslag, men vill också ta fasta på det som motionärerna skriver i **motion G2, yrkande 10**. Motionärerna vill tydliggöra att stödcentrum för både unga brottsoffer och unga gärningsmän ska finnas i hela landet och att detta ska stå i programpunktens förstamening. De hoppas även att programgruppen avser att varje kommun ska kunna erbjuda stöd via ett sådant centrum, inte att det ska finnas ett i varje enskild kommun. Partistyrelsen instämmer med motionärerna att det är viktigt att även unga gärningsmän får särskild hjälp. Exempelvis den så kallade Värmdömodellen innebär att det finns ett utredningscentrum för unga gärningsmän i kommunen. Centret arbetar med tidiga interventioner och kontaktar gärningspersonen, den misstänkte och eventuella vittnen inom 48 timmar, medan de inblandade fortfarande är motiverade att få hjälp. Partistyrelsen menar att de stödcentrum för unga brottsoffer som numera finns på många ställen runt om i landet, inte är samma sak som de utredningscentrum för unga gärningsmän och att det i programgruppens punkt om unga brottsoffer finns en poäng i att betona insatserna för unga brottsoffer. Med anledningen av det som motionärerna för fram vill partistyrelsen att en mening om centrum för unga gärningsmän läggs till sist i programpunkten 17. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkten 17 bifalls, med följande tillägg av en sista mening:** ”Det är även viktigt med särskilda insatser för unga gärningsmän: vi vill se fler utredningscentrum för unga gärningsmän runt om i landet.”. Med detta föreslår partistyrelsen att **motion G2, yrkande 10, anses besvarat.**

Partistyrelsen vill också i detta sammanhang göra följande tillägg. En stor mötesplats för ungdomar är olika forum på Internet – en plats där vuxennärvaron är nästan obefintlig. Där finns inga ”Morsor och farsor på stan” eller andra vuxna som pratar med ungdomarna och kan stötta dem om de utsätts för hot, trakasserier eller otrevliga ”samtal”. Men det förekommer ofta trakasserier och förtal. Partistyrelsen menar att vuxennärvaron måste öka även på Internet. Vid särskilt grova kränkningar mot barn på nätet ska allmänt åtal kunna väckas. **Partistyrelsen vill därför att en ny punkt läggs till, efter punkten 19:** ”**Tryggare på nätet**. En stor mötesplats för ungdomar är olika forum på Internet – en plats där vuxennärvaron är nästan obefintlig men där många ungdomar utsätts för trakasserier. Det behövs informationsinsatser till ungdomar och föräldrar om att hot och trakasserier på Internet också är brottsliga och ska polisanmälas. Vi vill också att det ska finnas motsvarigheten till fältarbetare på nätet. För att skydda barn och ungdomar mot särskilt grova kränkningar på nätet ska dessutom åklagare ha möjlighet att väcka allmänt åtal för förtal och förolämpning då brottsoffret är under 18 år.”

I programpunkterna 20–31 föreslår programgruppen en rad insatser som handlar om tidiga och tydliga åtgärder när unga begår brott. Partistyrelsen menar att det är oerhört vikigt att insatserna görs tidigt och är bevisat effektiva. Det är viktigt att ytterligare tydliggöra föräldrarnas ansvar, det handlar till exempel om att föräldrar självklart ska närvara vid rättegångar där deras barn är åtalade, men också om att skadeståndsansvaret borde tydliggöras. Partistyrelsen instämmer med programgruppen om att huvudregeln måste vara att alla brott ska utredas, även om den som begått ett brott är under 15 år, och att polis och åklagare ska få bättre möjligheter att utreda brott som begåtts av barn under 15 år, vilket också innebär att brottoffrens ställning kan stärkas. Att polis och socialtjänst kan finnas under samma tak och ingripa snabbt är också viktigt. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkterna 20–24 bifalls.**

I **motion G15** menar motionärerna att det rättspolitiska programmet innehåller många bra brottsförebyggande förslag och goda idéer om tidiga insatser, som dock riskeras att överskuggas av den repressiva hållning som finns i vissa förslag. Motionärerna vill inte att föräldrars skadeståndsansvar ska skärpas och vill därför i yrkande 1 att programpunkten 22 ska strykas. Motionärerna menar att man självklart kan förvänta sig att föräldrarna ska ta ansvar för sina barn, men att det i vissa fall tyvärr finns anledning att problematisera förslaget. Motionärerna menar att många människor lever med små marginaler och risken med förslaget är att föräldrarna, av oro för den privata ekonomin, inte söker samhällets hjälp för att rädda sina barn. Motionärerna menar att inriktningen bör vara att samhället erbjuder föräldrarna stöd i sitt föräldraskap.

Partistyrelsen delar motionärernas problematisering av förslaget men anser att dagens skadeståndsregler behöver skärpas och att programgruppens förslag ändå handlar om ett ansvar upp till ett visst maxbelopp. **Partistyrelsen föreslår att motion G15, yrkande 1, avslås.**

I **motion G16, yrkande 1–3,** vill motionären att Folkpartiet verkar för att ta bort straffmyndighetsåldern, att åtgärder till följd av att barn under 18 år begår brott behandlas i

barn- och ungdomsdomstolar och att en lagstiftning gällande unga brottslingar helt inriktar sig på att sätta den unge i fokus med ett tydligt syfte att förhindra återfall. Motionären menar att dagens fasta gräns för när unga anses ansvariga för en brottslig handling, medför flera problem och att det faktum att socialtjänsten är ansvarig för insatser när barn under 15 år misstänks för brott, ger den unge ett svagare rättsskydd än om ansvaret utretts vid domstol.

Partistyrelsen väljer att behandla motion G16 här, i samband med avsnittet där programpunkten 20 finns – där partistyrelsen instämmer med programgruppens förslag att fastslå att alla brott *ska utredas*, även om den som begått det är under 15 år. Därmed föreslår vi ju då att dagens gällande straffmyndighetsålder behålls. Partistyrelsen instämmer därför inte med motionärens förslag att ta bort straffmyndighetsåldern. Det finns starka skäl för en straffmyndighetsålder, eftersom hela straffrättens ansvarslära bygger på att gärningsmannen har tillräcklig mognad för att kunna ta ansvar för sina handlingar. När ett barn begår en kriminell handling är detta en larmsignal som måste tas på största allvar, och som framgår anser partistyrelsen också att huvudregeln måste vara ett brott ska utredas. Mellan detta och att utdöma straffrättsliga påföljder till barn går dock en principiell gräns som inte bör överskridas. **Partistyrelsen föreslår att motion G16, yrkande 1, avslås.**

När det gäller motionärens förslag om särskilda barn- och ungdomsdomstolar, delar partistyrelsen uppfattningen att det är viktigt med särskild kompetens inom rättsväsendet när det gäller ungdomsbrottslingar och att det därför är bra med dagens huvudregel som slår fast att ungdomsbrottmål ska handläggas av domare med särskild lämplighet och kunskap om sådana mål och att målen därför handläggs vid sådana rotlar, samt att detsamma gäller för åklagarna. Motionärens tankar kring att, som partistyrelsen uppfattar det, inrätta ett helt nytt system för hur ungdomsbrottmål för alla under 18 år ska behandlas, är intressant men partistyrelsen är inte beredd att i dagsläget förespråka en sådan ändring. Partistyrelsen instämmer också med motionären om att en lagstiftning gällande unga brottslingar, som helt inriktar sig på att sätta den unge i fokus med ett tydligt syfte att förhindra återfall, är mycket viktig. Partistyrelsen menar dock att flera av programgruppens förslag just är inriktade på detta och att Folkpartiet redan verkar åt ett sådant håll. **Partistyrelsen föreslår att motion G16, yrkande 2–3, anses besvarade.**

I **motion G17** vill motionären att Folkpartiet ska verka för att all systematisk brottslighet mot enskild ska polisutredas, oavsett förövarens ålder. Motionären menar att polisen i dag har restriktioner på att utreda brott när förövarna är omyndiga och för vissa brott, som ofredande och förtal, får åklagaren nästan aldrig väcka åtal ens om förövarna är vuxna och att begränsningarna blir förödande för den som utsätts för dessa brott. Motionären hänvisar till att Folkpartiet anser att alla brott ska utredas som huvudregel, oavsett förövarens ålder, men att detta alltså innebär att det i vissa fall ska finnas undantag från polisutredning. Motionären anser att undantag ibland är befogade om det rör sig om engångshändelser, men att den som utsätts för pågående systematisk brottslighet måste ha rätt att få hjälp av polisen.

Partistyrelsen instämmer med motionären om att det är viktigt att brott som ofredande och förtal utreds och att den som utsätts för systematisk brottslighet måste få hjälp av polisen. Alliansregeringen och Folkpartiet gör den största satsningen någonsin på rättsväsendet, för fler poliser, krafttag mot ungdomsbrott och har nyligen gett Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten och Domstolsverket i uppdrag att även gemensamt vidta åtgärder för att klara upp fler s.k. mängdbrott som bland annat stölder, skadegörelse, trafikbrott och bedrägerier. Partistyrelsen menar att programgruppens förslag i punkt 20, att alla brott som huvudregel ska utredas, oavsett förövarens ålder, är väl avvägt och att det inte handlar om en uppdelning av olika brott, men att det däremot fortfarande behövs möjlighet till undantag, t.ex. med hänsyn till en persons mycket låga ålder och om brottet varit ringa. **Partistyrelsen föreslår att motion G17 anses besvarad.**

I **programpunkterna 25–26** föreslås att brott måste leda till reaktion samt att socialtjänsten alltid ska kalla barnet och föräldrarna till bedömningssamtal för vidare insatser vid en polisanmälan. Partistyrelsen delar programgruppens förslag. **Partistyrelsen föreslår att programgramgruppens förslag punkterna 25–26 bifalls.**

I motion G2, yrkande 11, menar motionärerna att det i programpunkt 25 är viktigt att vara noggrann med nyanserna. Motionärerna menar att det som föreslås är en form av mildare tvångsåtgärd, men alla andra tvångsåtgärder kräver beslut i domstol. De anser att det är rimligt att överväga en mellannivå mellan frivilliga insatser och dagens mer långtgående tvångsåtgärder, men alla åtgärder mot den berördes vilja bör förutsätta domstolsbeslut. Motionärerna vill därför att punkt 25 ändras till:

”Brott måste leda till en reaktion. Frivillighet utgör i dag grunden för socialtjänstens insatser för unga som begår brott. När detta inte räcker till blir steget mellan frivillighet och tvångsåtgärder enligt lagens LVU för stort. Lagen om vård av unga bör kompletteras med utökade möjligheter för socialtjänsten att besluta om åtgärd eller behandling när unga begått brott, även när frivillighet inte föreligger. Vid allvarlig eller upprepad brottslighet bör någon form av åtgärd eller behandling vara obligatorisk. Beslut om åtgärder utan samtycke ska liksom i dag alltid underställas domstol.”

Partistyrelsen instämmer med motionärerna i att tvångsåtgärder ska, liksom i dag, beslutas av domstol. I det sammanhang som programpunkten tar upp – när det gäller sociala stöd- och påverkansinsatser för barn som begått brott och är under 15 år – finns det ju olika regler som gäller: socialtjänstens insatser som bygger på frivillighet och tvångsåtgärder enligt LVU. Det som punkt 25 handlar om är att markera socialtjänstens ansvar att agera när den som har begått brott är under 15 år. Det får anses underförstått i texten att direkta tvångsåtgärder liksom i dag ska beslutas av domstol. **Partistyrelsen föreslår därför att motion G2, yrkande 11, anses besvarat.**

Programpunkten 27 handlar om att ändra sekretessreglerna i förtydligande syfte. I **motion G18** instämmer motionären om behovet av att tydliggöra sekretesslagstiftningen så att socialtjänst, polis och andra parter kan samverka kring unga som begår brott och far illa. Motionären vill dock att konsekvenserna av förändringar i sekretesslagen noga ska övervägas och påminner om skälen till att sekretess också behövs. Motionären föreslår att rektorer ska kunna få information endast om elever som begått grova brott. Motionären föreslår därför att texten i punkt 27 ändras i enlighet med motionärens förslag. Partistyrelsen instämmer med motionären och menar att motionärens förslag till text i punkt 27 tydliggör programgruppens förslag. **Partistyrelsen föreslår att**

motion G18 bifalls och att programpunkt 27 ges följande lydelse, i enlighet med motionärens föreslagna text:

”**Förtydliga sekretessreglerna**. En ökad samverkan och dialog mellan polisen, socialtjänst m.fl. kommunala aktörer, är nödvändig, men försvåras av dagens sekretessregler. Rektorer ska kunna få information från socialtjänsten om elever begår grova brott. Poliser som arbetar förebyggande måste kunna få information om unga som befinner sig i narkotikamiljöer. Samtidigt måste konsekvenserna av varje förändring i sekretesslagstiftningen noga utredas, då sekretessen finns för att skydda enskilda och är en viktig förutsättning för att socialtjänsten ska kunna utreda utsatta familjers situation.”

Programpunkten 28 handlar om att DNA-test ska kunna användas även för dem under 15. Partistyrelsen delar programgruppens förslag – allvarliga brott måste klaras upp, och då måste polisen ha rätt att använda moderna metoder även när den misstänkte är under 15 år. Att därför införa en möjlighet att ta bland annat salivprov för DNA-analys vid misstanke om allvarligare brott, förutsatt att detta är av stor vikt för att klarlägga brottet, kan vara en viktig åtgärd. På alliansregeringens uppdrag har en utredning lagt flera bra förslag på insatser för barn som misstänks för brott. I huvudsak bör förslagen genomföras, som bland annat innebär att polis och åklagare får bättre möjligheter att utreda brott som begåtts av barn under 15 år, att salivprov för DNA-analys får tas och att brottsoffrens ställning stärks. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkt 28 bifalls.**

Programpunkterna 29 och 30 handlar om att polisen ska få drogtesta barn under 15 år som misstänks ha använt narkotika samt att införa frivilliga drogtester i skolan. Partistyrelsen instämmer med att det behövs tydligare insatser mot ungdomars narkotikaanvändning. Studier har visat att ju yngre man är när man börjar använda droger eller begå brott, desto större är risken för missbruk och fortsatt brottslighet senare i livet. Att satsa särskilt på åtgärder för att hindra unga att fastna i missbruk och begå brott i narkotikaberoendets spår, är därför viktigt. Ett tätt samarbete mellan polis, socialtjänst och beroendevården kan vara värdefullt. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkterna 29 och 30 bifalls.**

Motion G15, yrkande 2 och 3, motsätter sig förslaget att låta polisen drogtesta barn under 15 år. Motionärerna vill att de meningarna i punkten 29 stryks och att texten ändras så att den betonar att ”snabba insatser från beroendevård och socialtjänst ska erbjudas när ungas missbruk upptäcks”. Motionärerna vill också att programpunkt 30, om att införa frivilliga drogtester i skolan, ska strykas helt.

I motion G6, yrkande 2, tycker motionärerna att drogtester i skolorna är integritetskränkande och menar att det inte finns någon empirisk grund för att de har någon effekt. Motionärerna vill att programpunkt 30 ska strykas.

I **motion G19** vill motionärerna däremot att Folkpartiet ska verka för obligatoriska drogtester i gymnasieskolan. Motionärerna menar att drogtester i dag sker överallt inom det privata näringslivet och bör vara naturligt i den svenska gymnasieskolan. De menar också det inte skulle innebära någon kränkning av den personliga integriteten att se till att man lever i en säker miljö där unga inte far illa av narkotika. Motionärerna vill därför att programpunkten 30 ska anpassas till ”obligatoriska drogtester i gymnasieskolan.”

I **motion G20** menar motionären att det behövs möjligheter till ännu tidigare insatser i förebyggande syfte för att hindra droganvändning och att skolan måste få utgöra en god miljö för samtliga elever. Motionären vill därför att det på högstadiet utförs drogtester, utan förvarning, två gånger per år med en gång per termin.

Partistyrelsen kan ha förståelse för de olika motionärernas resonemang i ovan nämnda motioner – drogtester för unga är en viktig och känslig fråga som handlar om avvägningar åt flera håll. Partistyrelsen anser att programgruppens förslag i punkterna 29 och 30 är just balanserade och avvägda. Polisen föreslås få möjlighet att drogtesta personer under 15 år som påträffas misstänkt påverkade. Förslaget kombineras med snabba insatser från beroendevården och socialtjänsten. Införandet av drogtester i skolorna föreslås, i programgruppens förslag, vara frivilliga och bygga på ett tydligt regelverk samt samförstånd mellan skolan, föräldrarna och eleverna. Partistyrelsen delar programgruppens ställningstagande att bland annat dessa åtgärder är viktiga för att hindra att ungdomar fastnar i ett narkotikamissbruk. Partistyrelsen menar dock att det är viktigt att ta ett steg i taget och delar programgruppens förslag att drogtester i skolorna ska vara frivilliga. Partistyrelsen menar vidare att frekvensen av testerna bör övervägas i samverkan mellan dem det berör. **Partistyrelsen föreslår att motion G15 yrkande 2 och 3, motion G6 yrkande 2, motion G19 och motion G20 avslås.**

I **programpunkt 31** föreslås att fler fall än i dag, där barn under 15 år har begått allvarliga brott, ska handläggas i domstol. I **motion G15** menar motionärerna att det rättspolitiska programmet innehåller många bra brottsförebyggande förslag och goda idéer om tidiga insatser, som dock riskeras att överskuggas av den repressiva hållning som finns i vissa förslag. Motionärerna tycker att det är bra att huvudregeln ska vara att alla brott ska utredas, även om den som begått det är under 15 år. Men de menar att det är en helt annan sak att ställa barn som begått brott inför domstol och de vill därför styrka förslaget i programpunkt 31, om att detta ska ske i fler fall än i dag. Motionärerna vill att Folkpartiet i stället ska lägga kraften på att förverkliga förslagen om hur socialtjänsten kan utvecklas.

Partistyrelsen menar att det är viktigt att Folkpartiet lägger kraft på att förverkliga förslagen om en stärkt socialtjänst, och delar därför i den delen motionärernas synpunkt. Däremot menar partistyrelsen att båda insatserna behövs – att ändra reglerna så att det i fler fall än i dag blir möjligt att barn under 15 år som begått allvarliga brott, kan bli föremål för en domstolsförhandling är viktigt för att kunna klarlägga ansvarförhållanden och fastställa tydliga insatser. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkt 31 bifalls samt att motion G15, yrkande 4, därmed avslås.**

I **programpunkterna 32–35** föreslås tydliga insatser mot kriminella ungdomsgäng. Partistyrelsen menar att det krävs samordnade insatser och en nationell strategi för att hindra nyrekryteringen till kriminella ungdomsgäng och den grova, organiserade brottsligheten. Det behövs också kvalitetssäkra individuella behandlingsplaner, uppföljning och eftervård för de unga som behandlats vid SiS ungdomshem. Frigivningsförberedelserna och utslussningen från tvångsvården måste förbättras och här kan staten behöva betala mer. Samhället har inte råd – varken ekonomiskt eller mänskligt – att prioritera bort ungdomars behov av vård. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkterna 32–35 bifalls.**

I **motion G2, yrkande 12**, menar motionärerna att mer resurser behövs till olika ”exit-verksamheter”, såsom KRIS,

och föreslår att en mening om detta läggs till i programpunkten 33. Partistyrelsen instämmer med motionärerna om att det i flera fall har visat sig att organisationer som KRIS gör ett mycket värdefullt arbete, men att det också har förekommit brister. Programgruppens förslag handlar om samordnade insatser och utökat stöd till dem som vill bryta sig ur kriminella ungdomsgäng och att myndigheter, kommuner och andra aktörer måste bli bättre på att underlätta detta. Partistyrelsen menar att med ”andra aktörer” kan t.ex. avses olika idéella organisationer och att det handlar om olika insatser, bland annat resurser och samverkan. Partistyrelsen menar att detta redan framkommer av programgruppens förslag. **Partistyrelsen föreslår att motion G2, yrkande 12, anses besvarat.**

I **motion G2, yrkande 13**, vill motionärerna att programpunkterna 34 och 35 – om att kvalitetssäkra individuella behandlingsplaner, uppföljning och eftervård samt att staten ska betala mer gällande placeringar vid SiS slutna ungdomshem – ska strykas. Motionärerna vill inte ändra rollfördelningen mellan stat och kommun när det gäller finansiering och ansvar för insatser angående SiS slutna ungdomshem. De menar att förslaget om statlig medfinansiering undergräver principen om att beslutanderätt ska kopplas till betalningsansvar.

Partistyrelsen har förståelse för motionärernas invändningar men delar inte åsikten att programgruppens förslag ska strykas. För tio år sedan infördes påföljden sluten ungdomsvård och allt fler ungdomar döms till denna påföljd, men tyvärr finns stora problem med kvalitén på vården och eftervården. För att stoppa brottsspiralen för dessa unga vill programgruppen att alla intagna garanteras en individuell behandlingsplan och uppföljning efter frigivningen. Partistyrelsen delar den uppfattningen samt att förberedelserna inför frigivandet och utslussningen måste fungera bättre, och att Statens institutionsstyrelse (SiS) därför kan föreslås ta ett helhetsgrepp och ansvara för insatserna hela vägen – i samverkan med socialtjänsten.

Partistyrelsen menar, liksom programgruppen, att det är dyrt med tvångsvård av unga människor, men att det kostar mer – både i mänskligt lidande och i förlängningen rent ekonomiskt för samhället – att inte stå för den kostnaden.SiS verksamhet för ungdomar som begått brott och dömts till sluten ungdomsvård (LSU), betalas helt av staten. Den som avtjänat sluten ungdomsvård kan sedan behöva fortsatta insatser med t.ex. tvångsvård enligt LVU. Dessa insatser måste till största delen betalas av kommunerna. Här finns en uppenbar risk att kommunens ekonomi och politiska prioriteringar gör att unga kriminella sedan inte får vård under den tid de behöver.

Partistyrelsen delar programgruppens förslag att vårdkedjan måste stärkas över hela landet, och att staten i dessa fall ska ta över en större del av kommunernas vårdavgifter för tvångsvård vid SiS ungdomshem (enligt LVU) av unga som riskerar fortsatt kriminalitet. Ett ökat kostnadsansvar för staten gällande sådana fall av tvångsvård, har redan prövats i projektet MVG (Motverka våld och gäng). I det projektet har SiS och 15 utvalda kommuner på regeringens uppdrag arbetat för att förbättra sin samverkan kring ungdomar med stora behov. MVG-satsningen har omfattat ett statligt, ekonomiskt stöd/subvention till de 15 kommunerna och en satsning på särskilda samordnare som följt de unga från tiden på institution och till de insatser som ska fortsätta vid hemkomsten. En tydlig effekt av den ekonomiska subventionen var, enligt SiS, ”att placeringarna ökat kraftigt i MVG-kommunerna. Ökningen är närmare 50 procent vilket tyder på att behoven av kvalificerade insatser är betydligt mer omfattande än man känt till tidigare.” Partistyrelsen menar att programgruppens förslag är värda att pröva. **Partistyrelsen föreslår att motion G2, yrkande 13, avslås.**

I **programpunkten 36** föreslås att en ny påföljd, ”helgavskiljning”, införs. Det innebär att domstolen kan döma en ung människa till att under en kortare period avskiljs från sin hemmiljö för att delta i påverkans- och attitydprogram inom den institutionaliserade ungdomsvården. Partistyrelsen instämmer i huvudsak med programgruppens förslag, men vill att synpunkten från motionären i motion G21 beaktas.

I **motion G21** instämmer motionären med att helgavskiljning kan vara en behövlig åtgärd. Motionären betonar dock att forskning visar att ungdomar placerade på institution påverkas av varandras nedbrytande beteenden och kriminalitet och att allt fler beprövade insatser inom socialtjänsten därför går mot individuella lösningar, där unga inte kommer i kontakt med andra ungdomar med likartade problem. Motionären vill därför att helgavskiljning i sådant fall måste utformas så att ”smittoeffekter” inte uppstår. Motionären vill därför att punkten 36 tillförs en sista mening om detta.

Partistyrelsen instämmer med motionären. **Partistyrelsen föreslår att motion G21 bifalls och att det sist i programpunkt 36 tillförs en mening i enlighet med motionärens textförslag:** ”Det är därför av största vikt att insatsen utformas så att negativ påverkan mellan kriminella ungdomar inte uppstår.” **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag i punkt 36 i övriga delar bifalls.**

I **motion G22** vill motionärerna att Folkpartiet ska verka för att ungdomstjänst blir den viktigaste påföljden för ungdomar, i stället för böter. Motionärerna menar att unga lagöverträdare oftast straffas med böter för typiska ungdomsbrott som snatteri, skadegörelse, klotter m.m., men att böter är ett straff utformat för vuxna med inkomster. Motionärerna anser att det också är ett orättvist straff eftersom ungdomar med rika föräldrar lättare kommer undan.

Partistyrelsen instämmer med motionären och vill påminna om att det i Folkpartiets rättspolitiska program från 2005, finns med just en särskild punkt om att avskaffa böter som påföljd för unga och att landsmötet beslutade att bifalla det förslaget. I det rättspolitiska programmet från 2005 finns också med ett förslag som visar på betydelsen av ungdomstjänst, vilket också Folkpartiet bland annat i riksdagen har fortsatt att driva. Folkpartiet verkar således redan för det som motionären tar upp. **Partistyrelsen föreslår att motion G22 anses besvarad.**

I detta sammanhang vill partistyrelsen göra följande tillägg: Stöld är stöld – måhända ringa. Dagens syn på snatteribrottet är för slapp, om det ska vara möjligt att hindra att mindre allvarlig brottslighet blir grövre, måste vi tala klartext också om snatteribrott. **Partistyrelsen vill därför att en ny punkt införs efter punkt 36, med följande innehåll:**

”**Stöld är stöld – måhända ringa**. Om det ska vara möjligt att hindra att mindre allvarlig brottslighet blir grövre, måste vi tala klartext också om dessa brott. Stöld i affärer kallas i dag snatteri om värdet är lägre än 1000 kronor. Vi menar att denna snuttifiering riskerar att urholka förtroendet för lagstiftningen, skicka fel signaler till unga människor samt underlätta för organiserade stöldligor att begå seriebrott mot företagare.”

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programmets förslag punkt 10 ges lydelsen: **”Föräldrar ska ta ansvar för sina barn.** Tydliggör föräldraansvaret i alla insatser för barn och unga. Det är föräldrarna som är de bästa brottsförebyggarna. Hur mycket vi än stärker åtgärder från skolan, socialtjänsten, polisen m.fl., så är det i grunden föräldrarna som ansvarar för sina barn. Det ska vara obligatoriskt för vårdnadshavare att medverka i socialtjänstens utredning.”
2. **att** programgruppens förslag punkt 11 bifalls
3. **att** motion G14 yrkande 2 anses besvarat
4. **programförslagets** punkt 12 ges följande lydelse: **”Stoppa mobbningen.** Samtliga landets skolor ska ha en handlingsplan mot mobbning vars metoder ska bygga på vetenskaplig grund. Polisanmälan och inkopplande av socialtjänsten ska göras i större utsträckning. Orsaken till upprepad frånvaro ska utredas och följas upp. Vid problem eller missförhållanden i hemmiljön ska snabba insatser ske. Vi vill också införa ett nytt brott, mobbning, efter samma modell som fridskränkningsbrotten.”
5. **att** motion G2 yrkande 6 därmed bifalls
6. **att** motion G2, yrkande 7 anses besvarat
7. **att** programgruppens förslag punkt 13 bifalls
8. **att** programgruppens förslag punkt 14 bifalls
9. **att** programgruppens förslag punkt 15 bifalls
10. **att** programgruppens förslag punkt 16 bifalls
11. **att** motion G2 yrkande 8 anses besvarat
12. **att** motion G2 yrkande 9 avslås
13. **att** programgruppens förslag punkt 18 bifalls
14. **att** programgruppens förslag punkt 19 bifalls
15. **att** programgruppens förslag i punkt 17 bifalls med tillägg av en ytterligare mening i slutet: ”Det är även viktigt med särskilda insatser för unga gärningsmän: vi vill se fler utredningscentrum för unga gärningsmän runt om i landet.”
16. **att** motion G2 yrkande 10 därmed anses besvarat
17. **att** en ny punkt läggs till efter punkten 19: ”**Tryggare på nätet.** En stor mötesplats för ungdomar är olika forum på Internet – en plats där vuxennärvaron är nästan obefintlig men där många ungdomar utsätts för trakasserier. Det behövs informationsinsatser till ungdomar och föräldrar om att hot och trakasserier på Internet också är brottsliga och ska polisanmälas. Vi vill också att det ska finnas motsvarigheten till fältarbetare på nätet. För att skydda barn och ungdomar mot särskilt grova kränkningar på nätet ska dessutom åklagare ha möjlighet att väcka allmänt åtal för förtal och förolämpning då brottsoffret är under 18 år.”
18. **att** programgruppens förslag punkt 20 bifalls
19. **att** programgruppens förslag punkt 21 bifalls
20. **att** programgruppens förslag punkt 22 bifalls
21. **att** programgruppens förslag punkt 23 bifalls
22. **att** programgruppens förslag punkt 24 bifalls
23. **att** motion G15 yrkande 1 avslås
24. **att** motion G16 yrkande 1 avslås
25. **att** motion G16 yrkande 2 anses besvarat
26. **att** motion G16 yrkande 3 anses besvarat
27. **att** motion G17 anses besvarad
28. **att** programgruppens förslag punkt 25 bifalls
29. **att** programgruppens förslag punkt 26 bifalls
30. **att** motion G2 yrkande 11 anses besvarat
31. **att** programmets punkt 27 ges lydelsen: **”Förtydliga sekretessreglerna.** En ökad samverkan och dialog mellan polisen, socialtjänst m.fl. kommunala aktörer, är nödvändig, men försvåras av dagens sekretessregler. Rektorer ska kunna få information från socialtjänsten om elever begår grova brott. Poliser som arbetar förebyggande måste kunna få information om unga som befinner sig i narkotikamiljöer. Samtidigt måste konsekvenserna av varje förändring i sekretesslagstiftningen noga utredas, då sekretessen finns för att skydda enskilda och är en viktig förutsättning för att socialtjänsten ska kunna utreda utsatta familjers situation.”
32. **att** motion G18 därmed bifallsatt programgruppens förslag punkt 28 bifalls
33. **att** programgruppens förslag punkt 29 bifalls
34. **att** programgruppens förslag punkt 30 bifalls
35. **att** motion G15 yrkande 2 avslås
36. **att** motion G15 yrkande 3 avslås
37. **att** motion G6 yrkande 2 avslås
38. **att** motion G19 avslås
39. **att** motion G20 avslås
40. **att** programgruppens förslag punkt 31 bifalls
41. **att** motion G15 yrkande 4 avslås
42. **att** programgruppens förslag punkt 32 bifalls
43. **att** programgruppens förslag punkt 33 bifalls
44. **att** programgruppens förslag punkt 34 bifalls
45. **att** programgruppens förslag punkt 35 bifalls
46. **att** motion G2 yrkande 12 anses besvarat
47. **att** motion G2 yrkande 13 avslås
48. **att** programmets punkt 36 ges lydelsen: **”Inför helgavskiljning som ny påföljd.** Det innebär att domstolen kan döma en ung människa till att under en kortare period avskiljs från sin hemmiljö för att delta i påverkans- och attitydprogram inom den institutionaliserade ungdomsvården. Syftet är dels att den unge ska få en kännbar konsekvens men framförallt att personen ska få hjälp att lämna ett destruktivt kriminellt liv bakom sig. Det är därför av största vikt att insatsen utformas så att negativ påverkan mellan kriminella ungdomar inte uppstår.”
49. **att** motion G21 därmed bifalls
50. **att** motion G22 anses besvarad
51. **att** en ny punkt införs efter punkt 36 med lydelsen: **”Stöld är stöld – måhända ringa.** Om det ska vara möjligt att hindra att mindre allvarlig brottslighet blir grövre, måste vi tala klartext också om dessa brott. Stöld i affärer kallas i dag snatteri om värdet är lägre än 1000 kronor. Vi menar att denna snuttifiering riskerar att urholka förtroendet för lagstiftningen, skicka fel signaler till unga människor samt underlätta för organiserade stöldligor att begå seriebrott mot företagare.”

Grov organiserad brottslighet, polisens arbete m.m.

Europeiskt samarbete

Programförslaget punkt 37–40 och motionerna G23–G24 samt G6 yrkande 3

Punkterna 37–39 i programförslaget handlar om hur vi på bästa sätt bekämpar den organiserade brottsligheten som en internationell företeelse. Förslagen som lyfts fram är att vi ska skapa ett Europeiskt FBI, inrätta en åklagare på EU-nivå och samtidigt stärka den svenska gränsövervakningsverksamheten. Inga motionsyrkanden har inkommit på dessa punkter. **Partistyrelsen välkomnar programgruppens förslag som befäster Folkpartiets engagemang för en verkningsfull europeisk brottsbekämpning och föreslår därför bifall till punkt 37–39.**

Utöver detta vill partistyrelsen ytterligare förtydliga vikten av internationellt samarbete mellan polis, tull och åklagare. För Sverige är det då särskilt viktigt med en tät samverkan med övriga länder i Norden och runt Östersjön. **Partistyrelsen yrkar därför på att vi för in följande stycke efter punkt 39**:

”Tät samverkan med grannländerna. De kriminella grupperna är väl insatta i olika länders lagstiftning och anpassar verksamheten efter risken att åka fast. I väntan på att vi får ett Europeiskt FBI bör vi tillsammans med länderna runt Östersjön bilda ett fördjupat polis- och åklagarsamarbete. Det handlar om att tillsammans bekämpa brottsligheten genom underrättelseutbyte, gemensamma operationer och ökade möjligheter att verka på varandras territorier.**”**

Programgruppens förslag **punkt 40** lyfter frågan om hur vi kan värna integriteten på EU-nivå. Man föreslår inrättandet av en dataskyddsmyndighet som granskar lagförslag och reglerar hur personuppgifter används. I **motion G6 yrkande 3** vill motionärerna genom att lägga till meningen ”Utvecklingen mot ökad övervakning ska bromsas” för att förtydliga Folkpartiets ståndpunkt.

Partistyrelsen menar att balansen mellan effektivitet och integritet måste prövas vid varje beslut, men det behövs också institutioner och myndigheter som tar ett helhetsgrepp över integritetsaspekterna. Folkpartiet har en gedigen politik på det området, i och med den integritetsrapport som antogs på ett partiråd under hösten 2008. Där kräver vi bland annat ett samlat grundlagsskydd för den personliga integriteten och att en integritetsinspektion med ett bredare mandat ersätter den nuvarande datainspektionen. I punkt 40 handlar det om situationen på europeisk nivå, och där kräver programgruppen en dataskyddsmyndighet som granskar lagförslag och reglerar hur personuppgifter används.

I likhet med motionärerna anser partistyrelsen att hoten mot den enskildes integritet måste tas på största allvar. Inte minst viktigt är detta när den tekniska utvecklingen nödvändiggör ny lagstiftning (även om en teknikneutral lagstiftning oftast är att föredra). Samtidigt måste vi också våga erkänna att integritetsfrågorna blir som svårast när angelägna intressen måste vägas mot varandra. Att förebygga och bekämpa brott och skydda rikets säkerhet tillhör statens kärnuppgifter, liksom skyddet för den enskildes privatliv. Partistyrelsens allmänna syn på integritetsfrågorna utvecklas närmare i område B.

Partistyrelsen vill understryka att punkt 40 i det rättspolitiska programmet handlar EU-frågorna och inte om integritetspolitiken i stort – den sistnämnda uttrycks ju i form av det nyligen antagna integritetspolitiska programmet. Just den komplettering som föreslås av motionären riskerar därför att framstå som ryckt ur sitt sammanhang. **Partistyrelsen föreslår dock en komplettering av punkt 40 i form av följande mening: ”Ett utökat rättsligt och polisiärt samarbete inom EU måste kombineras med starka garantier för den enskildes integritet.”** Med detta föreslår partistyrelsen att **motion G6 yrkande 3 anses besvarad.**

Motionärerna bakom **motion G23** hävdar att det behövs en europisk strafflag för att bekämpa den allvarliga gränsöverskridande brottsligheten, och vill lägga till ett nytt stycke med denna innebörd. Partistyrelsen instämmer i att vi behöver mer av internationellt samarbete, och utesluter inte att vi i en framtid även kommer att behöva en europeisk strafflag. Men i dagsläget bedömer vi att den harmonisering av nationelll straffrätt som redan sker genom EU-samarbetet är ett effektivare sätt att motarbeta den gränsöverskridande brottsligheten. Det samarbetet har gett oss harmoniserade straffregler för terroristbrott, människohandel, barnpornografi och narkotikabrott. Det finns också straffrättsliga regler på EU-nivå om korruption, förfalskning, penningtvätt och förverkande av brottsvinster. Det är vår mening att harmoniseringen bör fortgå på de områden där brottsligheten är gränsöverskridande, men att en helt gemensam strafflag inte är aktuell i dagsläget. **Partistyrelsen föreslår därför att landsmötet avslår motion G23.**

Motionärerna bakom motion **G24** noterar att programmet inte innehåller några skrivningar om bekämpandet av terrorism, och vill därför lägga till ett nytt stycke om att säkra jakten på terrorister. De vill särskilt nämna att asylsökande som hanteras som säkerhetsärenden ska prövas i domstol, inte av regeringen. Partistyrelsen noterar att programmet ”Tidigt, Tufft, Tryggt” inte är menat att vara ett heltäckande rättspolitiskt program. Terrorismbekämpning är ett brett område, och genom att bara lägga in ett enda stycke om ämnet riskerar vi att ge en ensidig bild av vår politik på området.

Kampen mot terrorism måste självklart alltid föras med internationella rättsprinciper och respekt för mänskliga rättigheter. Därför har också Folkpartiet t.ex. varit djupt kritiskt mot hanteringen av fångar vid Guantánamobasen och försvarat habeas corpus-principen, d.v.s. att den som hålls i fängsligt förvar måste ställas inför domstol så att beslut kan fattas om personens kvarhållande. Vi har också varit starkt kritiska mot utvisningen av de två egyptierna som motionärerna nämner. Detta då utvisningen skedde till en stat där de riskerade att utsättas för tortyr. De diplomatiska garantier som användes vid utvisningen är inte förenliga med internationell rätt.

Vid akuta situationer måste vår säkerhetspolis ha kraften och verktygen att avvärja hot. På lång sikt är det dock andra saker som behövs. Globalt gäller det att vi får en mer rättvis värld. Fattigdom och ofrihet är en grogrund för extremism och dess förlängning är terrorismen. Partistyrelsen menar att vårt nuvarande system för terrorismbekämpning fungerar på ett acceptabelt sätt, och med det ovan anförda **föreslår partistyrelsen att landsmötet avslår motion G24**.

Människohandel

Programförslaget punkt 41–44

I **punkterna 41–44** lyfter programgruppen fram åtgärder som syftar till att stoppa den cyniska människohandel som är en av den organiserade brottslighetens främsta inkomstkällor. På svensk nivå vill man införa straffet grovt sexköp och ge offer för människohandel permanent uppehållstillstånd. På europeisk nivå vill man bland annat ta harmonisera straffen och införa ett vittnesskyddsprogram. Man vill också att Sverige inom ramen för EU-samarbetet tar initiativ för att förstärka Interpols arbete på området. Inga motionsyrkanden har inkommit på dessa punkter. **Partistyrelsen tillstyrker programgruppens förslag punkt 41–44.**

Ekonomisk brottslighet

Programförslaget punkt 45–52 samt motion G2 yrkande 14

I **punkt 45** föreslår programgruppen att vi ska ändra den svenska penninghälerilagstiftningen, så att penningtvätt blir kriminellt i sig. **Partistyrelsen instämmer i förslaget och yrkar bifall**.

I **punkt 46** föreslår programgruppen att vi ska göra det möjligt att frysa misstänkta överföringar. I dag är banker skyldiga att rapportera misstänkt penningtvätt till finanspolisen. Det handlar ofta om stora transaktioner, men i dagsläget har åklagare inte möjlighet att stoppa överföringen om man inte kan knyta den till ett specifikt brott. Gruppen vill därför låta åklagare fatta ett beslut om frysning, så att polisen får tid på sig att undersöka om den misstänkta transaktionen är ett led i penningtvätt eller annan brottslighet. På så sätt vill man se till att samhället får en möjlighet att återta pengar som kommer från kriminell verksamhet. **Partistyrelsen tillstyrker programgruppens punkt 46**.

Motion G2 yrkande 14 vill komplettera punkt 46 med meningen ”Åklagares beslut ska skyndsamt underställas domstol”. Partistyrelsen menar att den frysning av transaktioner som avses i punkt 46 handlar om en kortare tid, och därför är det inte aktuellt med ett domstolsbeslut. Utökade möjligheter till frysning i vissa fall föreslogs redan i SOU 1997:36, och de talade om en maxtid på 2 dygn. Om transaktionen därefter fortsatt misstänkts vara en del av brottslig verksamhet ska de vanliga reglerna om beslag eller kvarstad användas. **Partistyrelsen avstyrker därför motion G2 yrkande 14.**

I punkterna 47–52 lyfter programgruppen fram ytterligare ett antal förslag för hur vi effektivare kan bekämpa den ekonomiska brottsligheten. Förslagen som förs fram är bland annat att vi ska starta en myndighetsgemensam brottsvinstenhet och utöka finanspolisens mandat. Programgruppen vill även göra insatser mot svartarbetet genom att möjliggöra oanmälda besök från skatteverket och minimera kontanthanteringen. **Partistyrelsen tillstyrker punkt 47–52.**

Programgruppen konstaterar i sin bakgrundstext att en stor kontanthantering är gynnsamt både för organiserad brottslighet och för svartarbete. Partistyrelsen instämmer, och vill vidta åtgärder för att minska kontanthanteringen. Finansinspektionen menar att ett realistiskt och billigt sätt att både stimulera ökad kortanvändning och försvåra för den svarta ekonomin är att fasa ut sedlar av hög valör, och har därför föreslagit att vi ska avskaffa både 500-lapparna och 1 000-lapparna. **Partistyrelsen instämmer och vill i ett första steg ta bort alla tusenlappar, och yrkar därför på att föra in följande stycke efter punkt 51:**

”Avskaffa tusenlapparna. 45 procent av det totala värdet av utgivna mynt och sedlar är i tusenlappar, och Sverige har en större kontanthantering än jämförbara länder. Genom att enbart ha kvar sedlar av lägre valör försvåras och fördyras verksamheten i den svarta sektorn. Vi minskar också rånrisken.”

Värna rättsväsendet

Programförslaget punkt 53–59, motionerna G25–G27 samt G6 yrkande 4

Den organiserade brottsligheten utsätter inte bara enskilda för brott, utan utmanar även vårt rättsväsende och ytterst demokratin. För att erbjuda tjänstemän och förtroendevalda ett bättre skydd har programgruppen tagit fram en rad förslag som presenteras i **punkterna 53–59**. Det handlar bland annat om skärpt straff för utpressning, olaga tvång och vapenbrott, ökat skydd för tjänstemän och vittnen och en kriminalisering av stalkning. Programgruppen lyfter också fram vikten av att skydda personuppgifter och att hålla hemliga telefonnummer hemliga.

I **motion G6 yrkande 4** vill motionärerna att ordet ”Vapeninnehav” byts ut mot ”Vapenbrott” i den första meningen i punkt 55. Partistyrelsen instämmer med motionärerna och **föreslår därför bifall till motion G6 yrkande 4. I övrigt tillstyrker partistyrelsen programgruppens förslag 53–59**.

I **motion G25** yrkar motionären på att vi ska införa grovt övergrepp i rättssak som en ny brottsrubricering och att maxstraffet för detta ska vara 10 års fängelse. Övergrepp i rättssak är beteckningen på ett brott som utförs av någon genom att hota annan person för att förhindra denne att medverka i en rättegång. Angreppet ska ha skett antingen genom våld eller hot om våld och motivet vara att hämnas för att denne anmält brott eller fört talan eller vittnat i rättegång. Samma gäller om avsikten med angreppet är att hindra någon att göra detta.

Partistyrelsen instämmer i att utvecklingen av övergreppen i rättssak är skrämmande. En specialstudie som BRÅ har gjort visar att 4 100 övergrepp i rättssak anmäldes 2006, det vill säga en ökning med 70 procent sedan 1999. BRÅ visar också att 800 personer lagfördes 2007, vilket är nästintill en fördubbling jämfört med 1998. Av de misstänkta är närmare hälften mellan 15 och 25 år. Påföljden för övergrepp i rättssak av normalgraden är fängelse i högst fyra år. Vid ringa brott är påföljden böter eller fängelse i högst sex månader. Redan i dag finns möjligheten att döma till grovt brott, vilket ger mellan två och åtta år i fängelse.

Partistyrelsen menar att en höjning av straffmaximum för grovt övergrepp i rättssak från åtta till tio år inte skulle ge någon avsevärd effekt. Däremot menar vi att en höjning av straffminimum skulle vara på sin plats. Detta för att markera att det rör sig om ett grovt brott som faktiskt riktar sig direkt mot rättsväsendet. **Med anledning av det ovan anförda anser partistyrelsen att motion G25 bör anses besvarad och yrkar att följande stycke läggs till efter punkt 54: ”Höj straffminimum för övergrepp i rättssak.** Folkpartiet menar att det för att markera allvaret med den systemhotande brottsligheten behövs en skärpning av straffets miniminivå.**”**

I **motion G26** lyfter motionären frågan om hot och trakasserier mot förtroendevalda. Motionären menar att en viktig

markering skulle vara att förstärka det straffrättsliga skyddet för förtroendevalda genom ett tillägg i 29 kap 2§ brottsbalken. Det är ett förslag som tidigare har förts fram i den statliga utredningen SOU 2006:46. Folkpartiet i riksdagen har tidigare, bland annat i motion 2005/06:Ju543, föreslagit en något bredare skrivning för att komma åt brott mot demokratin. Man har därför föreslagit en ny straffskärpningsgrund för ”brottlighet som hotar demokratiska värden”. I detta inbegrips hot mot politiskt förtroendevalda.

Partistyrelsen menar att skyddet för demokratin och enskildas fri- och rättigheter måste förstärkas ytterligare. Båda förslagen som nämns ovan har kvaliteter, men partistyrelsen anser att Folkpartiets linje i riksdagen är att föredra framför det som motionären föreslår, eftersom vi då också får en straffskärpning mot brott som riktar sig mot demokratiska värden men inte direkt mot förtroendevalda. Det kan t.ex. gälla stenkastning mot demonstranter eller hot som gör att enskildas yttrande- eller föreningsfrihet kränks. **Partistyrelsen föreslår därför att en ny punkt förs in efter punkt 52:**

”Skyddet för demokratin och enskildas fri- och rättigheter måste förstärkas ytterligare. Detta kan t.ex. ske genom att en ny straffskärpningsgrund som tar sikte på brottslighet som hotar demokratiska värden, införs i 29 kap. 2 § brottsbalken.**”. Med hänvisning till det anförda föreslås motion G26 vara besvarad.**

I **motion G27** yrkar motionären på att Folkpartiet ska arbeta för ett västförbud på krogen. Motionären menar att MC-gängens västar skapar rädsla och obehag och på så sätt underlättar kriminell verksamhet. Genom ett västförbud vill motionären försvåra för de kriminella gängen, minska deras nyrekrytering och göra krogmiljön tryggare.

Partistyrelsen instämmer i att de kriminella motorcykelgängen är ett stort problem, men menar att ett klädförbud inte är det effektivaste sättet att bekämpa de kriminella gängen på lång sikt. En lagstiftning som reglerar vad människor har på sig riskerar däremot att bli både luddig och svårtolkad. År 2002 avskaffades den lag som förbjöd människor att bära politiska uniformer, och det finns inte tillräckliga skäl för att införa en ny klädförbudslag mot de kriminella gängen. Däremot finns det redan i dag möjlighet att på kommunal nivå ta initiativ för att förbjuda t.ex. gängvästar på krogar. Detta har under de senaste åren skett bland annat i Eskilstuna och i några kommuner i Norrbotten. Detta kan vara en metod att bemöta lokala problem, men det behövs fler metoder och att samverkan med övriga berörda byggs ut. Regeringen har därför gett Brottsförebyggande rådet i uppdrag att leda arbetet med att utveckla en mer effektiv samverkansmodell mellan kommuner, polisen, andra myndigheter, näringslivet och övriga berörda organisationer. Detta kommer säkerligen att resultera i fler idéer för hur man på ett effektivt sätt kan samverka lokalt för att möta hotet från den organiserade brottsligheten. **Partistyrelsen föreslår att motion G27 avslås.**

Polisens arbete och organisation

Programförslaget punkt 60–65 samt motion G28

Punkt 60–65 i den rättspolitiska rapporten handlar om hur polisen kan organiseras på ett effektivare sätt. Programgruppen föreslår att vi överger systemet med 21 självständiga polismyndigheter och ersätter dem med en sammanhållen nationell polismyndighet. Man betonar också vikten av en akademisk polisutbildning och satsningar på värdebaserat ledarskap. För att bredda kompetensen inom polisen vill gruppen också att fler civila utredare ska anställas och öppna för en ettårig specialistutbildning som gör att personer med lämplig akademisk utbildning kan anställas som poliser. Utöver detta vill man också ge polis och åklagare möjlighet att utfärda ordnings- och strafföreläggande i fler fall än i dag. Gruppen bedömer att detta skulle minska rättsväsendets administration utan att äventyra rättssäkerheten. **Partistyrelsen välkomnar programgruppens förslag för en mer välorganiserad polis och tillstyrker därför programgruppens förslag 60–65**.

I motion **G28** vill motionären att regelverket för svensk polis ses över så att de får möjlighet att söka EU-bidrag. Motionären menar att dagens regler gör att svensk polis inte får avsätta medel för att söka bidrag för samarbete med polismyndigheter och rättsväsende i andra länder. Partistyrelsen noterar att svensk polis under senare år har fått en del EU-bidrag, och att det inte finns några formella regler som förbjuder EU-ansökningar. Däremot finns det en del administrativa problem, men dessa är på en sådan detaljnivå att de inte riktigt lämpar sig för ett landsmötesbeslut. Däremot återfinns det i programförslaget en rad åtgärder för att göra polisens arbete mer välorganiserat, effektivt och fokuserat. Ett annat problem för polisen är resursbristen, och den arbetar alliansregeringe kontinuerligt med att åtgärda. Redan nu har man genomfört den största satsningen någonsin på svensk polis. 2010 kommer det att finnas 20 000 poliser, dvs. 2 500 fler än när regeringen tillträdde. **Med det ovan anförda föreslår partistyrelsen landsmötet att motion G28 anses besvarad.**

Polisens arbetsuppgifter

Programpunkt 66–79, motionerna G29–G35 samt G2 yrkande 15–17

För att göra den svenska polisen mer effektiv lyfter programgruppen i punkt 66–69 fram ett antal förslag om modernare teknikstöd, minskad administration och tydligare arbetsfördelning.

I **punkt 66** skriver programgruppen att polisens arbete måste koncentreras till kärnverksamheten – att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Man menar därför att passärenden, tillståndsgivning, transporter av berusade m.m. bör kunna skötas av andra aktörer. Mot detta vänder sig motionärerna bakom **motion G2 yrkande 15**, där man argumenterar för att tillståndsgivning handlar om upprätthållande av allmän ordning och säkerhet och därför även fortsättningsvis bör skötas av polisen.

Partistyrelsen noterar att en betydande del av polisens resurser i dag används till uppgifter som lika gärna skulle kunna skötas av andra aktörer. Frågan handlar i grunden om att vi måste koncentrera polisens verksamhet för att få en effektiv polis som kan sätta in tillräckliga resurser där det verkligen behövs. Det är samma slutsats som Polisverksamhetsutredningen kom fram till 2001. Sedan dess har tyvärr inte mycket hänt. Programgruppen nämner i sin uppräkning passärenden, tillståndsgivning och transporter av berusade som uppgifter andra kan sköta. Man skulle också kunna lägga till hittegodshantering, stängsling av gruvhål m.m. Vad gäller tillståndsgivning är det framförallt olika tillstånd med grund i vapenlagen, men även ianspråktagande av offentlig

plats och av tillstånd för allmän sammankomst som kräver stora resurser. Polisen sköter utöver detta också tillstånd för larminstallationsverksamhet, hotellrörelser, fallskärmshoppning i närhet av tättbebyggda områden, införsel av batonger och karatepinnar m.m.

Partistyrelsen instämmer med motionärerna om att tillståndsgivningen i viss mån kan sägas handla om allmän ordning och säkerhet, men tror ändå att flera av tillståndsgivningsärendena skulle kunna skötas lika bra eller bättre av en annan aktör, t.ex. kommunen. Det finns ju redan i dag ett område som har en alldeles uppenbar relevans för ordning och säkerhet där tillståndsansökan handläggs av kommunen – nämligen alkoholutskänkningstillstånd. Ordnings- och säkerhetsaspekterna garanteras då genom ett remissförfarande till polisen. Partistyrelsen menar att en liknande modell skulle kunna användas för de tillstånd som i dag handläggs av polisen. **Partistyrelsen tillstyrker därför programgruppens punkt 66, med den redaktionella ändringen att ”tillståndsgivning” ersätts med ”viss tillståndsgivning”. Motion G2, yrkande 15 föreslås avslås.**

Frågan om en ny polisdatalag har varit aktuell länge, och det skriver programgruppen om i **punkt 68**. Gruppen menar att dagens polisdatalag är föråldrad och försvårar informationsutbytet både mellan polisen och andra myndigheter och inom polisen. Därför föreslås en ny polisdatalag och en enhetlig nationell databas för underrättelsearbetet. I **motion G2, yrkande 16** vill motionärerna göra ett tillägg till punkt 68 med innebörden att den nya polisdatalagen ska innehålla tydliga regler om vilken typ av information som ska lagras och hur materialet ska gallras. Partistyrelsen instämmer med motionärerna i sak, och välkomnar därför detta förtydligande av punkt 68. **Partistyrelsen föreslår att punkt 68 samt motion G2 yrkande 16 bifalls.**

I **punkterna 67 och 69** för programgruppen fram idéer för att modernisera polisens teknikstöd och för att minska administrationen. **Partistyrelsen instämmer och noterar att inga motioner har inkommit på dessa områden och föreslår bifall till punkt 67 och 69.**

Polisen är i dag beroende av att människor som rör sig i kriminella miljöer väljer att berätta om sina och andras aktiviteter. I dag är det många som tiger sig igenom förhören och även i rätten. Programgruppen vill komma åt detta genom att göra det mer lönsamt att tala sanning. Därför föreslår man i **punkterna 70–72** olika slags strafflindring för den som hjälper rättsväsendet att klara upp brott. **Motion G2 yrkande 17** vänder sig emot att införa ett system där vi öppnar för åtalsförhandling, och vill därför att punkt 72 ska utgå. Motionärerna menar att ett system med åtalsförhandling skulle öka rättsosäkerheten.

Partistyrelsen noterar att det redan i dag finns viss möjlighet till strafflindring när det gäller erkännande av egen brottslighet, men att rättsläget är oklart när det gäller kronvittnen. Riksåklagaren har därför nyligen krävt och beviljats prövningstillstånd hos HD för att klarlägga om, och i så fall under vilka förutsättningar den som avslöjar andras delaktighet i brott ska kunna få sänkt straff. Partistyrelsen instämmer med programgruppen att möjligheten att beakta erkännanden av egen brottslighet bör vidgas och att kronvittnen ska kunna få strafflindring när de på ett märkbart sätt hjälper utredningen, till exempel genom teknisk bevisning.

Åtalsförhandling innebär en möjlighet för en åtalad att ”förklara sig själv skyldig” varvid åklagaren kan föreslå ett nedsatt straff eller att släppa en åtalspunkt. Partistyrelsen menar att åtalsförhandling kan vara ett effektivt sätt att öka möjligheten att utreda komplicerade brott, som till exempel ekonomisk brottslighet. Folkpartiet tog också redan vid landsmötet 2003 ställning för ett system med åtalsförhandling.

Svensk rätt bygger på principen om obligatorisk åtalsplikt och en därmed sammanhängande förundersökningsplikt. Det finns emellertid redan i dag undantag från åtalsplikt, bland annat genom reglerna om åtalsunderlåtelse och om särskild åtalsprövning för vissa brott. Ett beslut om åtalsunderlåtelse förutsätter att det är klarlagt i utredningen, t.ex. genom ett erkännande, att den misstänkte begått brottet. Det finns också undantag från förundersökningsplikten, t.ex. om det är uppenbart att brottet inte går att utreda eller om det redan finns tillräckliga skäl för åtal. Utöver dessa undantag finns det också möjlighet för åklagare att besluta om förundersökningsbegränsning om kostnaden för utredningen skulle bli oproportionerligt stor i förhållande till sakens betydelse, vilket motiveras med att polis och åklagare ska få bättre möjligheter att använda sina resurser till att utreda allvarlig brottslighet. Till skillnad från åtalsunderlåtelse förutsätter inte ett beslut om förundersökningsbegränsning att skuldfrågan är klarlagd. Dessa regler har inte setts över på 30 år, och sedan dess har brottsligheten i Sverige ändrat karaktär. Bland annat åklagarmyndigheten och ekobrottsmyndigheten har i olika sammanhang påtalat att den brottslighet som begås inom kriminella grupperingar kräver rationaliseringar och prioriteringar från myndigheternas sida för att vi ska kunna uppnå goda resultat i brottsbekämpningen. Med andra ord finns det ett stort behov av en förändring i reglerna kring förundersökningsbegränsning, och regeringen har därför nyligen tillsatt en särskild utredare som ska titta närmare på frågan (dir. 2009:50). Partistyrelsen välkomnar den av regeringen tillsatta utredningen och anser att en regel om åtalsförhandling vid vissa brott skulle öka möjligheten till förundersökningsbegränsning. **Med hänvisning till ovanstående tillstyrker partistyrelsen programgruppens punkt 70–72 och avstyrker motion G2 yrkande 17.**

I **punkt 73** föreslår programgruppen att det ska vara möjligt för polisen att hemlighålla identiteten hos informatörer, så att fler vågar lämna uppgifter. Inga motioner har inkommit på denna punkt och **partistyrelsen tillstyrker förslaget**.

Programgruppen menar att provokation i högre grad än i dag bör vara tillåtet. För att garantera rättssäkerheten kräver den därför i **punkt 74** en reglering i lag kring vilka typer av provokation som ska vara tillåtna, och vilka som inte ska vara det. Motionären bakom **motion G29** vill däremot att brottsprovokation inte ska få förekomma i det svenska rättssystemet och yrkar därför på att punkt 74 utgår. Motionären menar att den som utsätts för en brottsprovokation inte kan få en rättvis prövning.

Partistyrelsen noterar att vissa typer av brott är svåra att upptäcka och leda i bevis samtidigt som det är angeläget att de skyldiga fälls. Provokativa åtgärder har då visat sig effektiva, till exempel vid olika köp- och säljsituationer (t.ex. knark och stulen konst). Vi har också noterat att de brottsutredande myndigheterna, i första hand polisen, redan i dag använder provokativa åtgärder av olika slag, men utan uttryckligt lagstöd. Åtgärderna måste dock utformas så att de inte kommer i konflikt med andra lagar. Det innebär bland annat en provokativ åtgärd inte får innebära anstiftan

till brott. Det brukar uttryckas som att bevisprovokation är en tillåten metod medan brottsprovokation är förbjuden, men gränsdragningen är oklar och inte lagreglerad. Att regelverket kring provokativa åtgärder inte är fastslaget i lag minskar metodens användbarhet och medför också risker ur rättssäkerhetssynpunkt, både för brottsmisstänkta och poliser. **Med hänsyn till det behov som finns och den oklarhet som råder tillstyrker partistyrelsen programgruppens punkt 74 och avstyrker motion G29**.

I punkt 75 föreslår programgruppen att vi tydligare än i dag ska markera att systematisk, organiserad och planerad brottslighet ska ge ett längre straff. Frågan har nyligen utretts i SOU 2008:85, som kommer fram till samma slutsats. **Partistyrelsen instämmer med de båda instanserna och föreslår därför landsmötet att bifalla punkt 75.**

Motion G30 vill att vi ska se över straffsatserna i Sverige. I sitt första yrkande vill motionärerna att landsmötet uttalar att borttagning eller begränsning av möjligheten till förtida frigivning och villkorlig frigivning kan bli aktuell. Denna fråga behandlas i programgruppens **punkt 78** där man förespråkar att det utdömda straffets längd ska vara utgångspunkten, och att villkorlig frigivning endast ska ske efter prövning. I sitt andra yrkande vill motionärerna att landsmötet ska verka för borttagning eller begränsning av möjligheten till straffrabatt vid upprepad eller omfattande brottslighet. Liknande tankegångar förs fram av programgruppen som i **punkt 76** föreslår att Sverige ska ha mindre mängdrabatt i domstolarna och att återfall i brott ska ses som en försvårande omständighet och ge skärpt straff.

I yrkande 3 i motion G30 vill motionärerna att partistyrelsen ska initiera en genomgång av straffsatserna för att de bättre ska överensstämma med det allmänna rättsmedvetandet. Partistyrelsen menar att detta är ett arbete som kontinuerligt pågår i partiets arbete med de rättspolitiska frågorna. Utöver detta har regeringen nyligen tillsatt en utredning som ska göra en bred översyn av påföljdssystemet, vilket partistyrelsen välkomnar. Någon generell höjning av påföljdsnivåerna är dock inget som Folkpartiet förespråkar. **Partistyrelsen tillstyrker därför programgruppens punkter 76 och 78 och anser motion G30 vara besvarad.**

I punkt 77 föreslår programgruppen att livstidsstraffet ska avskaffas och ersättas med ett tidsbestämt straff på 30 år. Gruppen menar att det är en viktig rättsprincip att alla fängelsestraff ska vara tidsbestämda, samt att fängelsestraff på obestämd tid försvårar anpassningen till samhället. Motionärerna bakom **motion G31** argumenterar för att livstidsstraffet fortsatt behövs, men vill komplettera det med längre tidsbegränsade straff och föreslår därför en omskrivning av punkt 77.

Partistyrelsen noterar att det sedan det senaste landsmötet har fattats beslut i riksdagen om att ändra straffskalan för mord. Med den nya lagen, som trädde i kraft den 1 juli 2009 ändras straffet från fängelse i 10 år eller på livstid till fängelse i lägst 10 år och högst 18 år eller på livstid. Syftet med lagändringen är att skapa utrymme för en mer nyanserad straffmätning för mord och en höjd straffnivå för det tidsbestämda straffet för detta brott. Ett höjt straffmaximum till 18 år föreslås också för vissa andra grova brott, t.ex. människorov, grov mordbrand, grovt sabotage, grovt spioneri, folkrättsbrott, folkmord och terroristbrott. En annan förändring under de senaste åren är att det sedan 2006 finns möjlighet för livstidsdömda att få sitt straff omvandlat till ett tidsbestämt straff.

Partistyrelsen menar att båda dessa förändringar har varit av godo, men att det nu är dags att ta ännu ett steg längre och helt avskaffa livstidsstraffet. Livstidsstraffet har både principiella och praktiska nackdelar. Bland annat leder det till att brott av samma svårighetsgrad bestraffas olika, eftersom en livstidsdom genomsnittligt betyder längre strafftid ju yngre den dömde är. Detta strider mot principen om enhetlighet i påföljdssystemet. Vidare försvåras den dömdes återanpassning till samhället. **Partistyrelsen föreslår därför landsmötet att bifalla punkt 77 och avslå motion G31.**

I punkt 79 lyfter programgruppen frågan om utvisning vid grova brott. De menar att huvudregeln bör vara att de utländska medborgare som döms för allvarliga brott också ska dömas till utvisning. För att tydliggöra rollfördelningen mellan domstol och åklagare vill man att åklagaren ska yrka på utvisning när hon/han vill att det ska prövas av rätten. I **motion G33 yrkande 2** för motionären fram liknande ståndpunkter och vill att Folkpartiet ska verka för att brott som leder till fängelse och som begås av personer utan svenskt medborgarskap ska leda till fängelse. Mot dessa förslag vänder sig motionärerna bakom **motion G32** som yrkar att punkt 79 stryks ur programmet. De menar att lika brott ska ge lika straff och drar därför slutsatsen att utvisning därför inte ska kunna användas som straff.

Partistyrelsen noterar att diskussionen kring utvisning som påföljd av brott har varit livlig vid landsmötena både 2005 och 2007, men att programgruppens punkt 79 inte på något nämnvärt sätt avviker från den linje som Folkpartiet redan driver. Det som har hänt sedan 2007 är att straffnivåutredningen har berört frågan i SOU 2008:85 och där föreslagit att frågan om utvisning inte som i dag ska prövas på domstolens initiativ, utan att åklagaren ska yrka på utvisning om hon eller han anser det vara en lämplig påföljd. Den ståndpunkten har programgruppen anammat. Partistyrelsen anser att det önskvärt att åklagaren yrkar på utvisning, men vill även fortsatt behålla domstolens möjlighet att besluta om utvisning ex officio. **Med det ovan anförda föreslår partistyrelsen landsmötet att bifalla punkt 79 med tillägget ”**Domstolen ska även fortsatt ha möjlighet att besluta om utvisning ex officio**”. Partistyrelsen föreslår också landsmötet att avslå motion G32 och anse motion G33 yrkande 2 besvarat.**

I **motion G34** argumenterar motionären för att en ny punkt om frivården ska läggas till i programmet. Motionären menar dels att misskötsamhet snabbare än i dag ska ge konsekvenser och dels att frivårdens möjligheter till vård och behandling ska utökas. Partistyrelsen noterar att landsmötet 2007 antog en nästan likalydande text som föreslås av motionären, men instämmer med motionären att det vore bra att komplettera programmet ”Tidigt, tufft, tryggt” med en punkt om frivården och **föreslår därför att landsmötet ska bifalla motion G34 och lägga till den föreslagna texten efter punkt 76.**

I **motion G35** vill motionären att dagsböter ska användas oftare än i dag och ersätta fasta bötesbelopp till exempel vid trafikbrott och ordningsförseelser. Partistyrelsen anser att penningböter respektive dagsböter används på ett väl avvägt sätt i dag med beaktande främst av den praktiska hanteringen. Att införa dagsböter för fortkörning skulle medföra införskaffande och kontroll av inkomst- och förmögenhetsförhållanden, vilket skulle omöjliggöra att polismannen redan på platsen utfärdar ett bötesföreläggande. Detta är inte en rimlig hantering av dessa förseelser, som ju är mycket vanliga. Sannolikt skulle också detta leda till flera domstolsprövningar, vilket inte heller är önskvärt. Partistyrelsen noterar dock att

regeringen nyligen tillsatt en utredning som bland annat ska titta närmare på hur verkställigheten av dagsböter ska effektiviseras. Det är därför möjligt att dagsbot med en effektivare verkställighet i framtiden kan bli ett mer attraktivt alternativ till böter eller fängelse. **Med det ovan anförda föreslår partistyrelsen att landsmötet avslår motion G35.**

Partistyrelsen noterar att det i Sverige i dag finns några hundra ouppklarade mord samt ännu fler ouppklarade grova våldsbrott. Många brottsoffer och deras anhöriga väntar på en rättslig upprättelse. I takt med att den rättsmedicinska forskningen och tekniken i övrigt gör framsteg måste preskriptionsreglerna ses över. Dagens regler är i stort sett de samma sedan 1926. Preskriptionstiderna varierar i dag mellan två och tjugofem år beroende på brottets svårighetsgrad. Den längsta preskriptionstiden gäller de brott som kan leda till livstids fängelse, t.ex. mord. För många medborgare kan det framstå som stötande att den som begått ett mord och som håller sig borta från rättsskipning under tjugofem år inte ska kunna åtalas, trots att bevis säkrats efter denna tid. Längre preskriptionsregler för de grövsta brotten innebär inte att rättssäkerheten sätts ur spel. Vid en rättslig prövning i domstol ska även fortsättningsvis bevisning värderas varsamt när det gått många år sedan ett brott begåtts. Vittnen kan t.ex. ha svårt att minnas vad som inträffat och bevisningen – såväl till nackdel som till fördel för den misstänkte gärningsmannen – kan vara svår att säkra.

Med det ovan anförda vill partistyrelsen yrka på att föra in en ny punkt sist i programmet:

”Ta bort preskriptionstiden för mord, dråp och folkmord. Tiden läker inte alla sår. Det finns anledning att se över om dagens preskriptionstider för de grövsta brotten. I dag kan bevisning säkras genom ny teknik, som t.ex. DNA. Därför menar vi att preskriptionstiden för mord och dråp samt folkmord och andra allvarliga folkrättsbrott ska tas bort.”

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programgruppens förslag punkt 37 bifalls
2. **att** programgruppens förslag punkt 38 bifalls
3. **att** programgruppens förslag punkt 39 bifalls
4. **att** en ny punkt förs in efter punkt 39 med lydelsen:
   ”**Tät samverkan med grannländerna.** De kriminella grupperna är väl insatta i olika länders lagstiftning och anpassar verksamheten efter risken att åka fast. I väntan på att vi får ett Europeiskt FBI bör vi tillsammans med länderna runt Östersjön bilda ett fördjupat polis- och åklagarsamarbete. Det handlar om att tillsammans bekämpa brottsligheten genom underrättelseutbyte, gemensamma operationer och ökade möjligheter att verka på varandras territorier.”
5. **att** programmets punkt 40 ges lydelsen:
   ”**Värna integriteten.** EU:s datatillsynsman ska omvandlas till en dataskyddsmyndighet som granskar integritetspåverkande lagförslag och reglerar hur personuppgifter används i EU:s brottsbekämpning. Ett utökat rättsligt och polisiärt samarbete inom EU måste kombineras med starka garantier för den enskildes integritet.”
6. **att** motion G6 yrkande 3 därmed anses besvarat
7. **att** motion G23 avslås
8. **att** motion G24 avslås
9. **att** programgruppens förslag punkt 41 bifalls
10. **att** programgruppens förslag punkt 42 bifalls
11. **att** programgruppens förslag punkt 43 bifalls
12. **att** programgruppens förslag punkt 44 bifalls
13. **att** programgruppens förslag punkt 45 bifalls
14. **att** programgruppens förslag punkt 46 bifalls
15. **att** motion G2 yrkande 14 avslås
16. **att** programgruppens förslag punkt 47 bifalls
17. **att** programgruppens förslag punkt 48 bifalls
18. **att** programgruppens förslag punkt 49 bifalls
19. **att** programgruppens förslag punkt 50 bifalls
20. **att** programgruppens förslag punkt 51 bifalls
21. **att** en ny punkt förs in efter punkt 51 med lydelsen:
    ”**Avskaffa tusenlapparna**. 45 procent av det totala värdet av utgivna mynt och sedlar är i tusenlappar, och Sverige har en större kontanthantering än jämförbara länder. Genom att enbart ha kvar sedlar av lägre valör försvåras och fördyras verksamheten i den svarta sektorn. Vi minskar också rånrisken.”
22. **att** programgruppens förslag punkt 52 bifalls
23. **att** programgruppens förslag punkt 53 bifalls
24. **att** programgruppens förslag punkt 54 bifalls
25. **att** programmets punkt 55 ges lydelsen:
    ”**Skärpt straff för vapenbrott.** Innehav av skjutvapen på allmän plats ska räknas som grovt vapenbrott vilket skulle innebära en straffskärpning. Det är också viktigt att det vid tillståndsgivningen för legala vapen sker en så noggrann lämplighets- och uppföljningskontroll som möjligt.”
26. **att** motion G6 yrkande 4 därmed bifalls
27. **att** programgruppens förslag punkt 56 bifalls
28. **att** programgruppens förslag punkt 57 bifalls
29. **att** programgruppens förslag punkt 58 bifalls
30. **att** programgruppens förslag punkt 59 bifalls
31. **att** en ny punkt förs in efter punkt 54 med lydelsen:
    ”**Höj straffminimum för övergrepp i rättssak.** Folkpartiet menar att det för att markera allvaret med den systemhotande brottsligheten behövs en skräpning av straffets miniminivå.”
32. **att** motion G25 därmed anses besvarad
33. **att** en ny punkt förs in efter punkt 52 med lydelsen:
    ”**Skyddet för demokratin och enskildas fri- och rättigheter måste förstärkas ytterligare.** Detta kan t.ex. ske genom att en ny straffskärpningsgrund som tar sikte på brottslighet som hotar demokratiska värden, införs i 29 kap. 2 § brottsbalken.”
34. **att** motion G26 därmed anses besvarad
35. **att** motion G27 avslås
36. **att** programgruppens förslag punkt 60 bifalls
37. **att** programgruppens förslag punkt 61 bifalls
38. **att** programgruppens förslag punkt 62 bifalls
39. **att** programgruppens förslag punkt 63 bifalls
40. **att** programgruppens förslag punkt 64 bifalls
41. **att** programgruppens förslag punkt 65 bifalls

42. **att** motion G28 anses besvarad
43. **att** programmets punkt 66 ges lydelsen:
”Fokusera på kärnuppgifterna. Renodla polisens arbetsuppgifter. Polisens arbete måste koncentreras på kärnverksamheten – att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Passärenden, viss tillståndsgivning, transporter av berusade m.m. bör kunna skötas av andra än polisen.”
44. **att** motion G2 yrkande 15 därmed avslås
45. **att** programgruppens förslag punkt 68 ges lydelsen:
”Nationell databas. En viktig del i det nationella underrättelsearbetet är att olika myndigheter lättare ska kunna komma åt varandras uppgifter om enskilda kriminella. Dagens polisdatalag är föråldrad och försvårar informationsutbytet inte bara mellan polisen och andra myndigheter, utan också mellan olika regionala polismyndigheter. Svensk polis måste få en ny polisdatalag och en enhetlig nationell databas för underrättelsearbetet. För att värna integriteten ska den nya polisdatalagen innehålla tydliga regler om vilken typ av information som ska lagras och hur materialet ska gallras.”
46. **att** motion G2 yrkande 16 därmed bifalls
47. **att** programgruppens förslag punkt 67 bifalls
48. **att** programgruppens förslag punkt 69 bifalls
49. **att** programgruppens förslag punkt 70 bifalls
50. **att** programgruppens förslag punkt 71 bifalls
51. **att** programgruppens förslag punkt 72 bifalls
52. **att** motion G2 yrkande 17 avslås
53. **att** programgruppens förslag punkt 73 bifalls
54. **att** programgruppens förslag punkt 74 bifalls
55. **att** motion G29 avslås
56. **att** programgruppens förslag 75 bifalls
57. **att** programgruppens förslag 76 bifalls
58. **att** programgruppens förslag 78 bifalls
59. **att** motion G30 anses besvarad
60. **att** programgruppens förslag 77 bifalls
61. **att** motion G31 avslås
62. **att** programmets punkt 79 ges lydelsen:
”Utvisning vid grova brott. Huvudregeln bör vara att de utländska medborgare som döms för allvarliga brott också ska dömas till utvisning. Vi vill, i likhet med straffnivåutredningen, tydliggöra rollfördelningen mellan domstol och åklagaren så att åklagaren yrkar på utvisning om han/hon vill att detta ska prövas av rätten. Domstolen ska även fortsatt ha möjlighet att besluta om utvisning ex officio.”
63. **att** motion G32 avslås
64. **att** motion G33 yrkande 2 anses besvarat
65. **att** det efter punkt 76 införs en ny punkt med lydelsen:
”Tillämpningen av regelverket vid misskötsamhet av skyddstillsyn och samhällstjänst måste stramas upp. En tydlig konsekvenstrappa i flera steg ska införas för när den dömde inte fullföljer sina åtaganden. Misskötsamhet ska snabbare än i dag kunna leda till varning, förlängning av övervakningstiden och korttidshäktning. Frivårdens möjligheter att erbjuda vård för missbruk och behandling för att bryta negativa levnadsmönster måste utökas.”
66. **att** motion G34 därmed bifalls
67. **att** motion G35 avslås
68. **att** en ny punkt förs in sist i programmet med lydelsen:
”Ta bort preskriptionstiden för mord, dråp och folkmord. Tiden läker inte alla sår. Det finns anledning att se över om dagens preskriptionstider för de grövsta brotten. I dag kan bevisning säkras genom ny teknik, som t.ex. DNA. Därför menar vi att preskriptionstiden för mord och dråp samt folkmord och andra allvarliga folkrättsbrott ska tas bort.”

Reservation 1
Torkild Strandberg
Jag reserverar mig till förmån för att programgruppens förslag punkt 60 avslås.

Motivering: Möjligheterna till samverkan mellan landets 21 nuvarande polismyndigheter är stora. Dessa möjligheter bör först nyttjas fullt ut, innan man beslutar sig för att skapa en enda nationell polismyndighet.

Reservation 2
Torkild Strandberg
Jag reserverar mig till förmån för att programgruppens förslag punkt 61 avslås.

Motivering: Polisutbildningen i Sverige är i dag enhetlig. Att akademisera all polisutbildning är inte rimligt. Snarare bör man finna olika ”spår” i polisutbildningen som kan byggas på efter hand. Ett snabbspår för enklare polisuppgifter bör då vara ett inslag.

Reservation 3
Lotta Edholm, Håkan Lindh, Britt-Marie Lövgren, Birgitta Ohlsson, Birgitta Rydberg, Olle Schmidt, Torkild Strandberg
Vi reserverar oss till förmån för att programgruppens förslag punkt 77 avslås.

Övrig rättspolitik

Motionerna G36–G45

Partistyrelsen övergår slutligen till att behandla övriga motioner med koppling till rättspolitik och domstolsväsende. **Motionerna G36 och G37** handlar om hur nämndemän utses och vilka ekonomiska villkor de har. I motion G36 vill motionärerna att Folkpartiet ska verka för att nämndemän inte längre ska utses genom politiska partier. De menar att nämndemännen fyller en viktig funktion i det svenska rättsväsendet och att rekryteringsbasen kan breddas genom att nämndemännen tillsätts opolitiskt. Motionären bakom motion G37 vill också få ett mer representativt urval av befolkningen som nämndemän, och menar att vi för att uppnå detta måste se över den ekonomiska ersättningen. Motionären menar ersättningen måste öka, så att det blir mer attraktivt också för den som är yngre och arbetar att tjänstgöra som nämndeman.

Frågan om hur nämndemän ska utses utreddes i SOU 2002:61. Där föreslogs en modell där nämndemännen till viss del ska utses i en s.k. fri kvot. Till denna fria kvot ska allmänheten kunna lämna förslag på nämndemannakandidater. Kommuner och landsting ska på tjänstemannanivå ansvara för att behandla och ta emot de förslag som kommer in. Den

fria kvoten kan till att börja med motsvara cirka 20 procent av de tillsatta nämndemännen. Övriga nämndemän ska även fortsättningsvis föreslås av de politiska partierna. Partistyrelsen instämmer i utredningsförslaget och ser således gärna en hybridvariant där både politiskt tillsatta och opolitiskt tillsatta tjänstemän ingår. Vad gäller nämndemännens ersättning så genomfördes en reform av systemet 2007. Då höjdes arvodet markant och man ändrade reglerna så att inkomstersättningen ges utöver arvodet. Partistyrelsen menar att denna reform på ett bra sätt avspeglar det förhållandet att uppdraget som nämndeman är ett lekmannauppdrag samtidigt som ingen ska förlora ekonomiskt på att vara nämndeman. Med det ovan anförda **föreslår partistyrelsen att motionerna G36 och G37 anses besvarade**.

Motion G38 handlar om advokathjälp till brottslingar som håller sig undan rättegång. Motionären menar att den som flyr rättvisan inte längre ska ha rätt till advokathjälp på skattebetalarnas bekostnad. Partistyrelsen instämmer i att det är ett stort problem när åtalade väljer att inte infinna sig till rättegång, men menar att rätten till advokat är grundläggande i vårt rättssamhälle och **föreslår därför landsmötet att avslå motion G38.**

I **motion G39** vill motionären att Folkpartiet ska verka för ett införande av alkolåsbommar eller liknande alkotest i våra större hamnar. Detta för att undvika allvarliga trafikskador på grund av allt för många kör alkoholpåverkade i land från färjorna. Partistyrelsen instämmer i att alkolåsbommar skulle kunna vara ett effektivt sätt att hindra en del onyktra förare att ta sig ut på vägarna. Även om vissa juridiska klarläggande behövs är själva tekniken redan utvecklad och det finns en anläggning i drift i Trelleborg. Med hänvisning till det ovan anförda föreslår därför partistyrelsen landsmötet att **bifalla motion G39**.

Motion G40 och G41 handlar om våld och polisinsatser vid idrottsarrangemang. I motion G40 vill motionärerna att dömda huliganer ska kunna dömas till anmälningsplikt på annan ort vid lagets kommande matcher under en tidsbegränsad period. Motionärerna vill också utreda gränsdragningen mellan polisens och arrangörernas ansvar för ordning och säkerhet när det gäller kommersiella idrottsarrangemang, och menar att kommersiella händelser ska behandlas jämlikt av det allmänna – oavsett om det gäller idrott, musikfestivaler eller andra typer av arrangemang. Motionären bakom motion G41 vill också komma åt bråket kring fotbollsmatcher, och föreslår därför att polisen ska få vetorätt när det gäller tidpunkten för när en match ska spelas. På så sätt menar motionären att polisen kan sätta stopp för matcher på till exempel kvällstid, när risken för bråk är som störst.

Partistyrelsen välkomnar de lagändringar som stärker möjligheterna att utfärda tillträdesförbud för huliganer vid arenorna som trädde i kraft under våren 2009. Lagändringen innebär dessutom att säkerheten vid arenorna stärks genom ett förbud mot hantering av pyrotekniska varor samt förbud mot att beträda eller kasta in föremål på spelplanen. Vi menar att dessa förändringar ger rättsväsendet effektivare medel att bekämpa huliganismen, men att det nu är för tidigt att säga om dessa förändringar är tillräckliga. Partistyrelsen ställer sig därför inte helt avvisande till förslaget om anmälningsplikt, men vill vänta och se vilken effekt de nya lagändringarna får innan vi kräver ytterligare skärpningar. Vad gäller tidpunkten för fotbollsmatcher instämmer partistyrelsen med motionären om att matcher bör spelas vid tidpunkter då risken för våldsamheter minimeras. Däremot menar vi att man troligtvis bättre uppnår detta genom en dialog med de berörda klubbarna och fotbollsförbundet. Detta har till exempel skett i Stockholm, där flera av derbymatcherna nu spelas på eftermiddagstid. **Med det ovan anförda vill partistyrelsen föreslå att motionerna G40 och G41 anses besvarade.**

I **motion G42** vill motionären att lagen om ocker förtydligas så att alla effektiva årsräntor över 50 procent där alla avgifter räknas in, ska betraktas som ocker. Argumentet för denna förändring är att vi måste göra något åt att unga människor skuldsätter sig för lång tid framöver.

Partistyrelsen instämmer i att SMS-lån och skuldsättning är ett ökande problem i dagens samhälle. Ett 20-tal olika snabblåneföretag finns i Sverige i dag och 2008 fick kronofogden in cirka 30 000 ärenden, vilket var en ökning med 10 000 ärenden på ett enda år. Samtidigt noterar vi att ocker i svensk rätt (9 kap 5§ brottsbalken) handlar om att utnyttja någons trångmål, oförstånd, lättsinne eller beroendeställning till att bereda sig förmån, som står i uppenbart missförhållande till vederlaget. Genom att beskriva detta utnyttjande av en situation i en procentsats riskerar vi att lagen inte uppfyller sina syften. Ett annat sätt att komma åt höga effektiva räntor vore att införa ett räntetak, men det är en åtgärd som skulle utgöra ett alltför stort ingrepp i vår marknadsekonomi. För att komma åt SMS-lån bör vi i stället lagreglera hur snabblåneföretagen får agera. I första hand borde lånet föregås av en ordentlig kreditprövning på samma sätt som krävs när det gäller vanliga banklån. Kreditinstituten måste också tvingas att uppge för låntagaren vad lånet faktiskt kostar i effektiv ränta – det blir ju oftast hundratals procent. En skriftlig lånehandling borde också vara ett krav. Allt detta skulle leda till att låntagaren får en tids betänketid och kanske inte så spontant och lättvindigt ger sig in i ett oförmånligt låneavtal. Arbetet med att få till stånd en lagstiftning om sms-lånen måste påskyndas så att vi hindrar att fler personer hamnar i skuldfällan. **Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen landsmötet att avslå motion G42.**

I **motion G43** yrkar motionären att landsmötet ska uttala att ett förbud mot tidelag ska införas i brottsbalken. Tidelag, det vill säga att en människa har sex med djur var uttryckligen förbjudet i svensk lagstiftning fram till 1944. Sedan dess är det förbjudet endast om man utsätter djuret för lidande, då man kan dömas för djurplågeri. Detta skapar problem i rättstillämpningen, eftersom det i efterhand kan vara svårt att leda i bevis djurets lidande då det utsatts för sexuella handlingar. Partistyrelsen anser därför i likhet med motionären att djurskyddshänsyn motiverar att det finns en mer generell straffbestämmelse mot att använda djur för sexuella ändamål och noterar att alliansregeringen har för avsikt att tillsätta en utredning som ska se över vilka åtgärder som kan vara lämpliga i syfte att stärka skyddet för djur mot användning för sexuella ändamål. **Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen att motion G43 anses besvarad.**

I motion **G44** föreslås en rad förändringar gällande rättsväsendet. Bland annat föreslås privata domstolar, fängelser på entreprenad och bonuspengar till rättsväsendets anställda. Ett annat förslag är att snabbutbildad b-polis ska agera i utanförskapsområdena. Partistyrelsen anser att förslagen i huvudsak är oförenliga med de grundläggande krav på rättssäkerhet som ska gälla i en rättsstat. Partistyrelsen avstår från att i detta sammanhang utveckla argumenten på varje enskild punkt utan föreslår att landsmötet **avslår motion G44.**

I **motion G45** föreslås att Folkpartiet ska verka för att mobiltelefonförbud ska kunna tillämpas på bland annat rättspsykiatriska kliniker för att förhindra fortsatt brottslighet. Folkpartiet har sedan tidigare tagit ställning för att bl.a. störning av mobiltelefoner på kriminalanstalter ska kunna förekomma i syfte att stoppa möjligheten till ny brottslighet. Därför förefaller det rimligt att tvångsmedel med samma syfte ska kunna tillämpas, när det gäller människor dömda till rättspsykiatrisk vård. Partistyrelsen **föreslår därför att motion G45 bifalles**.

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **Att** motion G36 anses besvarad
2. **Att** motion G37 anses besvarad
3. **Att** motion G38 avslås
4. **Att** motion G39 bifalls
5. **Att** motion G40 anses besvarad
6. **Att** motion G41 anses besvarad
7. **Att** motion G42 avslås
8. **Att** motion G43 anses besvarad
9. **Att** motion G44 avslås
10. **Att** motion G45 bifalls

Civilrätt

Familjerätt

Motion G46–G57 samt B56 yrkande 3

I motion **G46** föreslås att landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna anser att frågan om surrogatmödraskap bör prövas i en statlig utredning. Motionären vill påminna om att surrogatmödraskap inte är något annat än ett specialfall av provrörsbefruktning. I motion **G47** föreslås att Folkpartiet verkar för att en utredning tillsätts om trygghet och skydd av barn som fötts efter värdmödraskap och om värdmödrars trygghet. Framförallt bör man ta del av de erfarenheter som har vunnits i andra länder av värdmödraskap, främst vad som gäller barnens framtid, men också besvara frågor som ”Vilka rättigheter och skyldigheter ska gälla för den som ställer upp på värdmödraskap? Hur har värdmammorna upplevt tiden under graviditeten? Vilken ekonomisk ersättning handlar det om?” I motion **G48** föreslås att Folkpartiet liberalerna ställer sig positiva till surrogatmödraskap samt verkar för att en statlig utredning rörande införande av surrogatmödraskap i Sverige kommer till stånd.

Surrogatmödraskap innebär att en kvinna åtar sig att ta emot ett befruktat ägg och bära fostret fram till födseln, utan att för den skull räknas som barnets juridiska mor. Förenklat uttryckt är surrogatmodern gravid med någon annans barn. Som nämns i motion G46 är surrogatföräldraskap en form av provrörsbefruktning. Surrogatmödraskap tillåts inte i Sverige men i vissa andra länder.

Även vid landsmötet 2007 behandlades motioner surrogatmödraskap. Partistyrelsen anser nu, liksom 2007, att frågan om surrogatmödraskap/värdmödraskap är komplicerad och rymmer många etiska ställningstaganden. Partistyrelsen anser inte att det finns några bärande argument för att förändra den princip i föräldrabalken som uttrycker att den som föder ett barn per definition också är barnets rättsliga mor. Surrogatmödraskap innebär alltid att den gravida kvinnan avtalar bort rätten att vara mor till det barn som hon ska föda, vilket är en långtgående förändring av familjerätten. Partistyrelsen är därför inte beredd att förorda en utredning om att tillåta surrogatmödraskap i Sverige.

Även om surrogatmödraskap/värdmödraskap inte är tillåtet i Sverige finns det ett antal barn i Sverige som kommit till världen med hjälp av en surrogatmamma eftersom människor vänder sig utomlands för att få hjälp. Det är viktigt att öka kunskapen om dessa barns situation.

Partistyrelsen föreslår därför att motion G47 bifalls, att motion G46 anses besvarad samt att motion G48 avslås.

I motion **G49** föreslås att Folkpartiet liberalerna ska verka för att Sverige och EU:s övriga medlemsländer ansluter sig till det gemensamma larmtelefonnumret för försvunna barn och att Sverige inom EU intensifierar arbetet för att förbättra möjligheterna att återfinna försvunna barn. Motionären skriver att det i USA finns ett system för fall av försvunna barn, det s.k. Amber Alert. Det är ett program för att snabbt lokalisera bortförda barn. Genom att få snabb information kan brottsbekämpande instanser, gräns- och tullmyndigheter, media, transportföretag och lokalbefolkning delta i sökandet efter försvunna barn. I september 2008 antog Europaparlamentet en förklaring om samarbete i krissituationer för att finna försvunna barn. Parlamentet uppmanar medlemsländerna att upprätta ett larmsystem liknande det amerikanska. EU-kommissionen beslutade i februari 2007 om ett gemensamt europeiskt telefonnummer som reserverats för jourtelefoner för försvunna barn. De flesta av EU:s medlemsländer är dock ännu inte anslutna till detta nummer.

Partistyrelsen delar motionärens uppfattning att fall där barn försvinner från sin hemmiljö bör vara av högsta prioritet för samhället. Det är viktigt att det finns ett fungerande samarbete både på nationell och på internationell nivå.

Inom EU pågår ett arbete med att ta fram gemensamma former för användning av ett varningssystem då ett barn olovligt förs över gränsen till ett annat medlemsland. Europeiska unionens råd kom i oktober med ett utkast till synpunkter som för närvarande övervägs av medlemsländerna. Frågan är också under beredning inom Regeringskansliet.

Vad beträffar ett gemensamt larmnummer beslutade Post- och telestyrelsen den 7 december 2007 att i enlighet med kommissionens beslut reservera nummerserien 116 för samhällstjänster. I Sverige har numret enligt uppgift från Post- och telestyrelsen ännu inte tilldelats någon aktör eftersom ingen har ansökt om det.

Det pågår således ett arbete både på nationell och på internationell nivå för att förbättra möjligheterna att återfinna försvunna barn. Partistyrelsen anser därför att man bör avvakta innan beslut tas angående dessa frågor. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion G49 anses besvarad.**

Motion **G50** och **G51** föreslår att Folkpartiet liberalerna ska verka för införandet av civiläktenskap i Sverige, respektive att landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att verka för att obligatoriska civiläktenskap införs i Sverige. I motion G50 framålls att civiläktenskap innebär en tydligare åtskillnad mellan stat och religion och också en tryggare situation för den enskilde.

I motion G51 framhålls att det ur liberal synvinkel är viktigt att dra en tydlig gräns mellan den offentliga myndighetsutövningen och fristående organisationers inre verksamhet. Myndighetsutövning ska ligga hos offentliga organ, menar motionären, som vidare skriver: ”Genom civiläktenskap markeras trossamfundens självständighet gentemot staten och skillnaden mellan den sekulära äktenskapsrätten och den religiösa äktenskapssynen.” Motionären anser också att det är principiellt oacceptabelt att staten tar sig rätten att betygssätta trossamfund och ge befogenheter enbart åt vissa.

Motion **G52** föreslår att Folkpartiet liberalerna tar ställning för att införa ett obligatoriskt civiläktenskap och att kyrkors, samfunds, kommuners och domares civilrättsligt bindande vigselceremonier avskaffas. Att delegera myndighetsutövning till kyrkor och samfund är inte förenligt med kravet att staten inte ska ha någon åsikt i religiösa frågor, enligt motionären. Även denna motionär anser att genom att neka vissa samfund vigselrätt diskriminerar staten dessa samfund och uppträder inte neutralt mellan olika religiösa samfund. Motionären undrar också vad som händer med vigselrätten för de kyrkor och samfund som av religiös övertygelse inte anser att en vigsel kan ske mellan samkönade par. Motion **G53** vill att Folkpartiet liberalerna ska verka för att vigselrätten för andra än stat och kommun avskaffas och därmed att endast borgerliga vigslar är juridiskt gällande. Motionären anser vidare att en grundläggande princip för liberaler bör vara den totala åtskillnaden mellan stat och religion och att vigslar, liksom övrig myndighetsutövning, därför inte bör överlåtas på någon annan än stat eller kommun. I motion **B56, yrkande nr 3**, vill motionären att landsmötet beslutar att Folkpartiet ska verka för att civiläktenskap ersätter dagens system. ”Äktenskapets viktigaste funktion är att vara ett kontrakt mellan individer och den enda administration som kan ges en formell roll i detta är den offentliga”, skriver motionären.

I april i år röstade riksdagen för en ny, könsneutral äktenskapslagstiftning. Folkpartiet liberalerna har arbetat för denna reform i många år. Förhandlingarna var många och långa och det var därför mycket tillfredsställande att det till slut fanns en bred uppslutning med sex partier bakom reformen. Partistyrelsen anser inte, till att börja med, att det skulle vara konstruktivt att så kort efter denna reforms genomförande ta upp frågan om civiläktenskap.

Vidare vill partistyrelsen betona att äktenskapet utgör ett rent civilrättsligt förhållande även med dagens ordning. Det är staten och inte trossamfunden som definierar äktenskapets juridiska innebörd. Vigselrätt beviljas, efter ansökan från samfundet, av staten då samfundens vigselordning uppfyller alla de formella krav som uppställs på en juridiskt giltig vigsel. Till skillnad mot vad som anförs i motion G51, anser alltså inte partistyrelsen att staten ”betygssätter” trossamfunden. Vad staten gör är helt enkelt att under vissa fastställda villkor delegera rätten att förrätta vigslar. Sådan delegering av myndighetsbeslut förekommer även i andra sammanhang.

Det nuvarande systemet med valfrihet mellan vigsel inom trossamfund och borgerlig vigsel, som har funnits under mycket lång tid, har en stark folklig förankring. Det framgår inte minst av att ett stort antal par väljer att ingå äktenskap genom vigsel i samfund. Trossamfundens vigselrätt är också något som för det enskilda paret innebär en praktisk förenkling. De par som vill gifta sig borgerligt gör det och de som vill gifta sig inom ett trossamfund kan göra det, utan att också behöva gifta sig borgerligt.

Ett samfund som vill ha vigselrätt får den hel och odelad, och sedan får varje präst, pastor, rabbin eller imam tillämpa den efter eget förstånd och samvete. Präster och pastorer kommer alltså inte att tvingas att välsigna könsneutrala äktenskap. Myndigheterna har vigselplikt, men inte samfunden – de har vigselrätt utan något tvång att förrätta vigslar. Kyrkostyrelsen i Svenska kyrkan beslutade i juni 2009 om en skrivelse till kyrkomötet angående vigsel och äktenskap som föreslår att Svenska kyrkan ska ansöka om fortsatt vigselrätt, samt göra ändringar i kyrkoordningen för att par av samma kön ska kunna ingå äktenskap i Svenska kyrkan.

Partistyrelsen anser med detta att möjligheten att välja mellan vigsel inom trossamfund och borgerlig vigsel bör behållas. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion G50, G51, G52, G53 samt B56 yrkande 3 avslås.**

I motion **G54** föreslås att landsmötet beslutar att Folkpartiet liberalerna ska verka för att den efterlevande maken ska kunna behålla makarnas tidigare gemensamma bostad även om detta skulle inkräkta på särkullbarnens rätt till arv efter sin avlidne förälder. Eventuellt skulle även Sverige kunna använda den modell som finns i Finland som innebär att särkullbarnen får vänta med att få ut sitt arv vad gäller bostaden. ”Den tillgodoser på så sätt efterlevande makens mycket rimliga krav på att få bo kvar i den tidigare gemensamma bostaden. Den tillgodoser vidare särkullbarnen på så sätt att bostaden inte kan avyttras av den efterlevande maken utan särkullbarnens aktiva medverkan”, skriver motionären.

I motion **G55** föreslås att partistyrelsen verkar för att laglottsregeln i ärvdabalkens 7 kap. 3 § avskaffas. Motionären anser att dagens regler innebär en inskränkning för en enskild individ att bestämma hur dennes tillgångar ska disponeras i framtiden. Enligt motionären är det inte liberalt att inte kunna testamentera bort laglotten. I motion **G56** föreslås att landsmötet beslutar att Folkpartiet ska verka för en ändring av lagstiftningen som stärker individens rätt att via testamente förfoga över den egna kvarlåtenskapen. Dagens lagstiftning kan både få tragiska och direkt olämpliga konsekvenser, anser motionären. Vuxna särkullbarn kan t.ex. genom att kräva ut sin laglott tvinga efterlevande make att sälja sin bostad. Därför ska bara minderåriga särkullbarn ha rätt att få ut sin laglott. För övrigt ska varje individ fritt via testamente få bestämma hur och vem som är arvsberättigade.

Partistyrelsen är medveten om att det nuvarande systemet som reglerar när laglotten kan tas ut kan leda till komplikationer i de fall då särkullbarn begär ut sin laglott av den efterlevande maken eller makan. Frågan är dock om dessa komplikationer skulle minska om särkullbarnen skulle få stå tillbaka för den efterlevande. Partistyrelsen anser inte att det finns skäl att anta detta. Om särkullbarnen och den efterlevande inte kan komma överens om hur och när arvet ska betalas ut skulle en lagändring i den riktning som förespråkas i motion **G54** tvärtom bara leda till att konflikten förlängs in i framtiden (till den tidpunkt då den efterlevande maken eller makan avlider). **Partistyrelsen föreslår med detta att motionerna G54, G55 och G56 avslås.**

I motion **G57** föreslås att Folkpartiet liberalerna ska verka för en revidering av namnlagen så att myndiga personer kan välja förnamn oavsett om dessa förknippas med ena eller andra könet. För transpersoner ställer namnlagen till problem. Enligt praxis tillåts inte personer som juridiskt sett är män att byta till kvinnliga förnamn och vice versa. Det upplevs av många transpersoner som en mycket allvarlig begränsning i

möjligheterna att kunna leva i enlighet med sin identitet.

I regeringskansliet pågår arbete med att ta fram direktiv till utredning om revidering av namnlagen. Partistyrelsen anser att det är angeläget att t.ex. transpersoners situation uppmärksammas och deras intressen tas tillvara i arbetet med att revidera namnlagen. Utredningen bör få till i uppdrag att hitta en lösning som lagreglerar att myndiga transpersoner har rätt att välja förnamn oavsett om dessa förknippas med det ena eller andra könet. Detta skulle också ligga i linje med den praxisbildande dom som Regeringsrätten meddelade den 28 september i år. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion G57 anses besvarad.**

Övrig civilrätt

Motion G58–G65

I motion **G58** föreslås att landsmötet tar ställning för förändringar i trafikskadelagen så att berusade förare som orsakar en trafikolycka inte får full ersättning som i dag utan jämställs med dem som får ut sjukförsäkring. Motionären anser att trafikskadelagens ersättningar gynnar dem som kör bil berusade i förhållande till dem som blir skadade eller sjuka. En berusad bilförare som skadas i en trafikolycka där han själv är vållande får 100 procents kompensation för sitt inkomstbortfall. Den som drabbas av en svår sjukdom, t.ex. cancer, får 80 procent som betalas ut som sjukpenning av Försäkringskassan. Denna har också en maxgräns vid 7,4 basbelopp.

Partistyrelsen anser att rattfylleri är ett allvarligt brott. Folkpartiet liberalerna har i riksdagen drivit linjen om ökade möjligheter till jämkning av skadeståndet till en motorfordonsförare som varit berusad. I departementspromemorian Ds 2006:12 Trafikförsäkringsfrågor framställs ett förslag om en presumtion som innebär att den skadelidande ska kunna undgå jämkning bara om han visar att han inte varit medvållande till sin skada. Regeln ska gälla både person- och sakskada. Vidare ska vid prövningen av vilken jämkning som är skälig särskilt beaktas att den skadelidande gjort sig skyldig till rattfylleribrott. Den generösa praxis som gäller för närvarande bör inte längre ge uttryck för en huvudregel utan bara tillämpas när skadan drabbat en skadelidande särskilt hårt, enligt promemorian. Partistyrelsen anser att förslaget med en ny presumtionsregel framstår som välmotiverat.

Frågan behandlas vidare i Trafikförsäkringsutredningen som ska komma med sitt slutbetänkande 18 december 2009. Partistyrelsen anser att Trafikförsäkringsutredningens slutsatser vid en jämförelse med ersättningen från den allmänna försäkringen bör beaktas och avvaktar med att ta ställning innan slutbetänkandet har lagts fram. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion G58 anses besvarad.**

I motion **G59** föreslås att landsmötet beslutar att Folkpartiet liberalerna ska verka för en lagändring som innebär att vårdnadshavaren, inte barnet, ska vara ansvarig för betalning av avgifter för minderårigas vård. I motion **G60** föreslås att skuldsättning av barn kriminaliseras. Samtliga skulder för barn ska bokföras på barnets vårdnadshavare, anser motionären.

Folkpartiet har i flera år drivit på så att lagstiftningen ändrats på så sätt att det inte längre ska vara möjligt för föräldrar att skuldsätta barn.

Partistyrelsen anser att det är allvarligt när minderåriga barn blir belastade med skulder för sin egen vård. Det måste ligga i ansvaret som vårdnadshavare att betala för sitt barns vård och ansvara för att barnet kommer till planerade läkarbesök. Barn ska inte behöva börja sina vuxna liv med en skuldbörda som föräldrarna har förorsakat.

Vissa landsting har löst problemet genom att landstingen har slutat med att debitera barnet och i stället skickat fakturorna till föräldrarna. En lagändring i hälso- och sjukvårdslagen som innebär att alla avgifter som rör barnen ska betalas av vårdnadshavarna skulle göra att barn behandlas lika i hela landet.

Folkparitet har på riksdagsnivå tagit upp frågan med en lagändring som innebär att vårdnadshavaren, inte barnet, blir ansvarig för betalning av avgifter för minderårigas vård. Socialminister Göran Hägglund har initierat ett arbete inom Socialdepartementet för att analysera konsekvenserna av nuvarande lagstiftning. Folkpartiet kommer på riksdagsnivå nogsamt att följa det arbetet.

Partistyrelsen anser att alla avgifter som rör barnen ska betalas av vårdnadshavarna. En ändring i hälso- och sjukvårdslagen måste därför göras så att vårdnadshavaren ska betala alla avgifter för sjukvård och tandvård som rör barnen. Med en sådan lagändring kommer det lagvägen finnas ett heltäckande skydd så att vårdnadshavare inte kan sätta barn i skuld. Det enda tillfälle som ett barn skulle kunna sättas i skuld skulle då vara att ett barns överförmyndare har tillstyrkt t.ex. upptagandet av ett lån. En sådan tillstyrkan kan endast ske när särskilda skäl föreligger. Partistyrelsen anser därmed att det med den förslagna lagändringen inte kommer att finnas något skäl för kriminalisering av skuldsättande av barn. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion G59 bifalls och G60 anses besvarad.**

I motion **G61** föreslås att lagen ändras så att det blir helt klart att en bostadsrättsägare inte kan förlora sin lägenhet genom en andrahandsuthyrning. Lagen ska också ändras så att en bostadsrättsägare bara ska kunna nekas att hyra ut sin bostad enligt samma kriterier som anges som grund för att neka tillträde för ny medlem i bostadsrättsförening. I motion **G62** föreslås att landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att verka för en översyn av gällande lagstiftning för att stärka tomrättshavarnas rättsliga ställning i fråga om både godtyckliga avgäldsuppräkningar och möjligheter att friköpa marken på skäliga villkor.

Folkpartiet liberalerna ställer sig generellt positivt till att underlätta andrahandsuthyrning. Det är viktigt att då utnyttja det befintliga bostadsbeståndet på bästa sätt. Regeringen, med Folkpartiet, har gjort flera förändringar för att underlätta andrahandsupplåtelse, bland annat har schablonavdraget för uthyrning av privatbostadsfastighet höjts från 4 000 till 12 000 kronor per år. Givetvis är det i samband med andrahandsuthyrning viktigt att reglera ansvaret gentemot bostadsrättsföreningen.

Partistyrelsen anser dock inte att en lagändring för att ytterligare reglera andrahandsuthyrning av en bostadsrättslägenhet är nödvändigt. Med ägarformen bostadsrätt äger bostadsrättsföreningen huset och måste få ha inflytande på valet av dem som bor i bostadsrättslägenheterna. Folkpartiet liberalerna har bidragit till att det nu finns en ny typ av lägenhetsägande, de så kallade ägarlägenheterna. Där äger innehavaren lägenheten och får disponera den hur hon eller han vill (givet att man inte stör grannarna).

Vad beträffar tomträttsinstitutet, anser partistyrelsen att det på vissa håll i landet fungerar mycket bra medan det på andra håll har gett negativa konsekvenser för enskilda människor, som inte har kunnat planera sin privatekonomi på ett långsiktigt sätt. Partistyrelsen anser därför att tomrättsinstitutet bör bli föremål för en översyn. Justitieministern har aviserat att en sådan översyn kommer att påbörjas under nästa mandatperiod, vilket partistyrelsen välkomnar. Arbetet med översynen kommer att följas nogsamt av Folkpartiet på riksdagsnivå. Partistyrelsen vill därför vänta med att ta ställning för enskilda förslag på hur tomträttsfrågan ska lösas.**Partistyrelsen föreslår med detta att motion G61 avslås och motion G62 anses besvarad.**

I motion **G63** föreslås att landsmötet beslutar att Folkpartiet liberalerna ska verka för att lönegarantisystemet vid konkurser och företagsrekonstruktioner görs om till en obligatorisk och offentlig försäkring, där avgifterna för företagen motsvaras av de utbetalningar som görs till anställda i företag, som försätts i konkurs eller blir föremål för företagsrekonstruktioner.

Genom den statliga lönegarantin får de anställda betalning för innestående löner, löner under uppsägningstid och intjänade semesterersättningar. Det är bra att en sådan lönegaranti finns, men som det ser ut i dag betalar företagen över en konjunkturcykel in mer pengar till staten än staten i sin tur betalar ut till de anställda vid konkurs eller företagsrekonstruktion. Det innebär att den statliga lönegarantin används till annat än det den är menad för. Därför vore det bättre, menar motionären, om vi hade ett system för företagen att lyfta ut detta från statens budget och göra ett rent försäkringssystem, där inbetalningarna från arbetsgivarna ska täcka utbetalningarna till drabbade arbetstagare och givetvis även företagens ägare och ledning.

Partistyrelsen anser, liksom motionären, att det vore fördelaktigt om lönegarantin gjordes om till en obligatorisk och offentlig försäkring, där avgifterna för företagen motsvaras av de utbetalningar som görs till anställda i företag, som försätts i konkurs eller blir föremål för företagsrekonstruktioner. Hur systemet ska utformas i detalj måste utredas närmare liksom vem som ska administrera systemet. Även de finansiella effekterna måste övervägas närmare. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion G63 anses besvarad.**

I motion **G64** föreslås ”att landsmötet uttalar som sin mening att Folkpartiet liberalerna bör verka för att det blir en ökad differentiering av återbetalningen för de av kronofogden restförda (gäldenärer), som går från bidragsförsörjning (inklusive a-kassa) till försörjning av eget arbete. Den restförde bör alltså få behålla en större del av inkomsten som förbehållsbelopp. Dessa regler gäller för kronofogden, men bör ytterligare ökas för att ge än större incitament att individen ska gå till egen försörjning”, skriver motionären.

Partistyrelsen anser, liksom när samma motion behandlades på landsmötet 2007, att detta är en viktig fråga och att förslaget förtjänar att beaktas i arbetet att föreslå åtgärder för att underlätta för utsatta personer att ta sig ur överskuldsättningen. Regeringen har tillsatt en utredning som leds av den folkpartistiske riksdagsledamoten Jan Ertsborn. Utredningen kommer att presentera sitt slutbetänkande under hösten 2009. Partistyrelsen vill avvakta utredningens resultat och vill inte ta ställning till enskilda förslag. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion G64 anses besvarad.**

Författaren till motion **G65** vill ge partistyrelsen i uppdrag att verka för att alliansregeringen följer upp ärendet Håkan Lans och ger stöd i hans patenttvister med bland annat det amerikanska försvaret. Ärendets nuvarande status bör klarläggas, och ny regeringsframstöt hos Obamaregeringen vid behov göras, menar motionären.

Partistyrelsen vill framhålla att frågan inte är riktigt så svartvit som den framställts bland annat i vissa medier som motionären åberopar. Det finns komplikationer i bedömningen av patentanspråken som Folkpartiet som parti inte bör ta ställning vare sig för eller emot. Patentärenden är en fråga som framför allt måste lösas av domstolar. Men i den mån som rättegångsfel eller andra oriktiga förfaranden kan styrkas, så bör naturligtvis svenska staten ge sitt stöd till att uppfinnaren Håkan Lans får erkännande och upprättelse som han har rätt till. **Med detta bör motion G65 avslås.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion G46 anses besvarad
2. **att** motion G47 bifalls
3. **att** motion G48 avslås
4. **att** motion G49 anses besvarad
5. **att** motion G50 avslås
6. **att** motion G51 avslås
7. **att** motion G52 avslås
8. **att** motion G53 avslås
9. **att** motion B56 yrkande 3 avslås
10. **att** motion G54 avslås
11. **att** motion G55 avslås
12. **att** motion G56 avslås
13. **att** motion G57 anses besvarad
14. **att** motion G58 anses besvarad
15. **att** motion G59 bifalls
16. **att** motion G60 anses besvarad
17. **att** motion G61 avslås
18. **att** motion G62 anses besvarad
19. **att** motion G63 anses besvarad
20. **att** motion G64 anses besvarad
21. **att** motion G65 avslås

Reservation

Lotta Edholm, Håkan Lindh, Johan Pehrson

Vi reserverar oss till förmån för att motion G54 bifalls.

H: Integrations- och migrationspolitik

Innehåll:

Egenmakt för ett öppet samhälle – mottagande och arbete
Integrationspolitiska programgruppens förslag ... 227
Motioner ... 230
Tiden innan uppehållstillstånd ... 230
Integration som samhällskontrakt ... 232
Företagsamhet, förortsutveckling samt övrig integrationspolitik ... 236
Migrationspolitik ... 239
Partistyrelsens yttrande ... 241
Tiden innan uppehållstillstånd ... 241
Integration som samhällskontrakt ... 243
Företagsamhet, förortsutveckling samt övrig integrationspolitik ... 245
Migrationspolitik ... 248

Egenmakt för ett öppet samhälle – mottagande och arbete

integrationspolitiska programgruppens förslag

Tiden innan uppehållstillstånd

1. Mottagande av asylsökande separeras från Migrationsverket

Migrationsverket bör koncentrera sig på det som borde vara kärnverksamheten, prövning av asylärenden och andra tillståndsärenden. Den organiserade verksamhet som asylsökande ska delta i under tiden de väntar på beslut bör öppnas upp för fler aktörer som t.ex. kommuner, ideella organisationer, stiftelser, personalkooperativ och företag.

2. Migrationsdomstolarna ska utse offentligt biträde

Det är en orimlig princip att, som i dag, Migrationsverket utser och fattar beslut om offentligt biträde för den asylsökande. Då Migrationsverket utgör första instans och är part i målet bör de inte utse sin motpart. Migrationsdomstolarna bör utse asylsökandes offentliga biträde vilket skulle öka rättssäkerheten och transparensen.

3. Hembesök för hälsoundersökningar av nyanlända

Allt för få asylsökande genomgår den hälsoundersökning som erbjuds. För att tidigt identifiera eventuella vårdbehov behöver nya sätt prövas för sjukvårdens kontakter med nyanlända. Att erbjuda nyanlända som beviljats uppehållstillstånd hembesök av sjukvårdspersonal är ett bra alternativ till dagens system.

4. Vård till gömda

Även den som lever gömd har rätt till vård. Alla människor ska behandlas utifrån grundläggande humana värderingar om mänskliga rättigheter. Så länge vi har en reglerad invandring ligger det i sakens natur att också arbeta för att verkställa de beslut som fattas i asylärenden. Denna hållning kan, enligt vårt förmenande, kombineras med mänskligt ansvar, sunt förnuft och humanitet. Folkpartiet föreslår att gömda ska ha tillgång till vård på samma villkor som asylsökande i dag har.

5. Gör vården till en skyddad zon även för gömda

Gömda som är i akut behov av vård ska inte behöver vara rädda för att anmälas till polisen eller för att information förs vidare till andra myndigheter. För att rätten till vård inte bara ska vara teoretisk krävs att människor känner sig trygga med att kontakta sjukvården.

Introduktionen – en avgörande tid

6. Etableringssamtal för rationella beslut vid bosättning införs nationellt

Nyanländas introduktion ska påbörjas så snabbt som möjligt efter det att uppehållstillstånd har beviljats. Därför bör Arbetsförmedlingen hålla etableringssamtal med den nyanlända så snart som möjligt. Samtalet ska innehålla en diskussion om lämplig bosättningsregion och kommun. Utgångs-

punkten är att på ett bättre sätt än vad som sker i dag matcha individens kompetens och bakgrund med en lämplig kommunplacering. Folkpartiet föreslår att verksamheten införs på nationell nivå i och med att reformen av nyanländas etablering träder i kraft.

7. Gör sfi till en renodlad introduktionskurs

Med dagens regler är det möjligt för kommunerna att använda sfi som en form av förvaringsplats år efter år i stället för att se till individens bästa ur ett integrationsperspektiv. För många nyanlända invandrare fördröjs inträdet på arbetsmarknaden på grund av att deras studier i svenska tar för lång tid eller avbryts i förtid. En flykting eller invandrare ska framöver ha en begränsad tid om till exempel tre sammanhängande kalenderår för att slutföra sfi.

8. Medborgarskap för ett öppet samhälle

Vi föreslår att en medborgarkurs införs. Medborgarkursen ska inte bli en formalitet utan bör vara en mer djupgående introduktion till det svenska samhället. Alla som flyttar till Sverige i vuxen ålder ska inbjudas till denna utbildning. För den som ansöker om svenskt medborgarskap ska det i princip vara ett krav att ha genomgått denna medborgarkurs. En ny form av medborgarceremoni införs. En del bör vara att man bekräftar att man tagit del av vilka rättigheter och skyldigheter man har och att man avser att delta i samhället och efterleva gällande lagar och regler. Prövningen för medborgarskap bör göras mer individuell och inte utgå från olika tidsgränser.

Jämställdhet i globaliseringens tid

9. Mångfald – men inte utan jämställdhet

Utifrån en liberal grundsyn kan vi aldrig godta att kulturella hänsyn skulle innebära att kvinnor förtrycks. Vi avvisar de krav på särlösningar och undantag från svensk lagstiftning som förts fram och som skulle utgöra brott mot alla människors lika värde och rättigheter. Domstolar och myndigheter ska inte heller tillämpa svensk lag på ett sätt att individer kränks på grund av missriktad kulturell hänsyn. Utgångspunkten är att ta ställning för individen när hon kränks, oavsett av vem.

10. Kriminalisera medhjälp till barnäktenskap

Kriminalisera medhjälp till barnäktenskap som ingås mellan personer upp till 18 års ålder. I dag föreskrivs inte någon specifik påföljd för de vuxna som arrangerar eller på något sätt medverkar till att barnäktenskap ingås.

11. Gör tvångsäktenskap till ett eget brott

Tvång kopplat till äktenskap kan i dag falla under brottsbalkens mer allmänna olaga hot eller tvång. Frågan om stärkt lagstiftning för skydd mot tvångsäktenskap bör utredas vidare för att se över möjligheterna att göra detta till ett eget brott.

Ett företagsammare Sverige

12. Lokala mikrokreditgivningskontor i utanförskapsområdena införs

Lönearbete är inte enda sättet att försörja sig på. Eget företagande ska vara ett lika naturligt alternativ. Kontoren ska skapas genom avtal med privata kreditgivare för att förmedla de ekonomiska resurserna som behövs för att mobilisera de krafter som inifrån kan bryta utanförskapet. Räntan ska vara marknadsmässig men lånet ges utan säkerhet och underkastas en strikt bedömning av möjligheterna att återbetala det lånade kapitalet.

13. Företagsänglar bidrar med kompetens

Genom att knyta personer med näringslivskunskaper till företagande i utanförskapsområden kan annars svårtkomliga kunskaper och kontakter i den svenska näringslivsmiljön förmedlas. Företagsänglarna ska knytas till projektet genom en ersättning som är baserad på hur det nystartade företaget klarar sig.

Arbete är nyckeln till integration

14. Omstartsaktivitet för arbetslösa som får ekonomiskt bistånd

En omstartsaktivitet som innebär en förändring av socialtjänstlagen införs. Vi föreslår att det i socialtjänstlagen skrivs in att kommunerna ska erbjuda socialbidragstagare aktivitet som omfattar minst halvtid fem dagar i veckan. Deltagande ska vara ett krav för att få socialbidrag för personer som står till arbetsmarknadens förfogande. Aktiviteterna ska utgå från en individuell plan för hur personen så snabbt som möjligt kan etablera sig på arbetsmarknaden. Det kan handla om exempelvis utbildning, praktik eller organiserad jobbsökning.

15. Stimulansersättning till kommunerna för omstartsaktiviteten införs

Initialt kommer ersättningen att täcka omkostnader som uppkommer vid inrättandet av en omstartsgaranti. Incitamentet för kommunen blir att de får behålla 20 procent av eventuell vinst, resterande del går tillbaka och återinvesteras i omstartsgarantin.

16. Språkkunskap som kompetens

Folkpartiet är det parti som kanske tydligast försvarar svenska språket som vårt gemensamma kommunikationsredskap i Sverige, men vi är också tydliga med att andra språkkunskaper är omistliga i många sammanhang. Språkkunskaper i andra språk än svenska ska i princip alltid anges som en merit.

17. 50–50-satsning för breddad rekrytering av chefer

Vi föreslår en ”50–50-satsning” där 50 miljoner kronor satsas på ett pilotprojekt för metodutveckling och breddad chefsrekrytering i 50 myndigheter, landsting och kommuner.

18. Bryt upp de offentliga monopolen

Folkpartiets politik för att bryta upp de offentliga monopolen är generell, men stärker också integrationen eftersom den berör många yrkesgrupper där andelen utlandsfödda är särskilt hög

19. En högskola för ökad kunskap om migration och integration

Kunskapen om migranternas kulturella och sociala bakgrund är ett okänt kapitel för många. Likaså kunskapen om migrationens betydelse för Sveriges utveckling och som del av

den svenska historien. Inom såväl privat som offentlig sektor är behovet av utbildning och kunskap om migration och integration viktig för att bättre kunna möta den mångfald vi möter i vår dagliga verksamhet. En högskola för migration och integration bildas, ett av högskolans primära mål ska vara att skräddarsy utbildningar för relevanta yrkesgrupper så som tjänstemän inom socialförvaltning, Arbetsförmedlingen, hälso- och sjukvård, polisen och Migrationsverket.

20. Lokala integrationscentrum bildas

Det behövs mötesplatser för att främja integrationen. Vi föreslår att lokala integrationscentrum bildas som ska drivas av det civila samhället och delvis finansieras av staten. Verksamheten utformas efter de behov som finns i området med fokus på att vara en mötesplats där idéer kan förverkligas och projekt konkretiseras.

21. Anonymiserade jobbansökningar

Arbetet med anonymiserade jobbansökningar bör fortsätta med ytterligare projekt och utvärdering. De försök som gjorts har inte givit ett entydigt svar, men till viss del positivt vad gäller kallande till intervju. Det är viktigt att ytterligare fastsälla om metoden är en framkomlig väg för att minska diskrimineringen på arbetsmarknaden.

22. Slopa krav på medborgarskap för vissa tjänster

Det är av stor principiell vikt att staten agerar så att medborgarskap inte krävs annat än när det är absolut nödvändigt. Vi vill därför att medborgarskapsreglerna vid offentliga uppdrag ses över.

Förortslyft

23. Möjliggör ett helhetsperspektiv utifrån sociala kostnader i svensk stadsbyggnad

Frågor om fysisk planering och stadsutveckling respektive boendesegregation och integration hanteras ofta på olika ställen och av olika personer. Redan fastlagda strukturer ifrågasätts inte och enskilda byggnader byggs utifrån alltför kortsiktiga ekonomiska intressen där det finns plats.

24. Bygg ihop och förtäta förorter

Många förorter är ofta byggda med likriktad stil och storlek. Områden som Rosengård i Malmö och Hovsjö i Södertälje är talande exempel på fortliknande områden, isolerade med få in- och utvägar. Genom att sammankoppla förorter med varandra och förtäta med varierande byggnader skapar vi bostadsområden som inte isolerar och segregerar utan öppnar upp och integrerar.

25. Möjliggör blandning av lokaler och bostäder

För att öka den sociala rörligheten och integrationen måste upplåtelseformerna var mer blandade på fler platser än i dag. Det ska ske genom bättre planering i framtida byggnation. Men vi anser också att ombildningar av redan existerande bostäder till upplåtelseformer med eget ägande är nödvändiga i utvecklingsområden.

26. Satsa på det offentliga rummet i utanförskapsområden

Det offentliga rummet är en viktig plats där möten med människor utöver den självvalda miljön uppstår. Attraktiva offentliga rum, såsom torg och parker, kan höja hela bostadsområden och göra skillnaden mellan att anses vara ett nedgånget bostadsområde eller att vara ett bostadsområde blanda alla andra.

27. Riv delar av stadsdelar

Allt är inte värt att bevara! Vi vill därför öppna upp för att vissa områden eller delar av områden kan behöva rivas för att mer blandad bebyggelse ska kunna uppföras. För att verkligen vända den sociala sammansättningen i vissa förorter krävs mer än bara marginella förändringar med någon bostadslänga med villor eller enskilda ombildningar.

28. Statligt garantilån på 20 miljarder för upprustning av bostäder

Många av miljonprogrammen är eftersatta och i stort behov av upprustning. Ansvaret för upprustningen ligger i första hand på fastighetsägaren, men vi föreslår ett system som ökar möjligheten att ta detta ansvar. Vi föreslår att inom en ram på 20 miljarder kronor garantera upprustningslån. Garantiavgiften för lånen ska kunna subventioneras med upp till en halv miljard kronor, inom områden med djupt utanförskap.

29. Tvångsförvalta hyresfastigheter som inte har en acceptabel boendemiljö

Vi föreslår att kraven för förvaltningsåläggande och tvångsförvaltning sänks. Vi föreslår även att en ytterligare möjlighet införs där hyresnämnden kan ålägga fastighetsägaren att inom en viss tidsram utföra eftersatt underhåll av fastigheten.

Religiösa friskolor och det öppna samhället

30. Inspektion och tillsyn av friskolor

De inspektioner som Skolverket utför av friskolor är i dag utannonserade i förväg. Detta innebär naturligtvis en risk för att eventuella missförhållanden på skolan kan undanhållas inspektörerna. Det bör göras även oannonserade inspektioner. När beslut om att dra in tillståndet för en friskola fattas måste den rättsliga processen gå betydligt snabbare än i dag.

31. Slopa möjlighet till dispens från obligatorisk undervisning

Skolan ska i dialog med föräldrar ha en skyldighet att hitta lösningar så att alla barn får rätt till de obligatoriska undervisningsmomenten. Det finns exempel på skolor som lyckats väl med detta. Slopandet av dispenser skickar en tydlig signal till samtliga skolledningar att de behöver hitta lösningar som tillgodoser alla barns rätt till undervisning enligt läroplanen. Befrielse från obligatoriska undervisningsmoment får inte vara lösningen.

H: Integrations- och migrationspolitik
Motioner

Tiden innan uppehållstillstånd

H1. Fri vård till papperslösa

Motionärer: Mats Persson, Lund, Gilbert Tribo, Kristianstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** akut och annan omedelbart nödvändig vård ska ges till alla som vistas i Sverige och att staten åtar sig det ekonomiska ansvaret för att denna etiska princip upprätthålls
2. **att** sjukvårdspersonal får särskild utbildning om asylsökandes situation och sjukvårdsbehov och att staten åtar sig det ekonomiska ansvaret för att utbildningen kan genomföras
3. **att** papperslösa och asylsökande ska uppleva den svenska sjukvården som en trygg plats och att det därför ska vara förbjudet för sjukvårdspersonalen att kontakta polis eller annan myndighet

Enligt hälso- och sjukvårdslagen har alla personer som vistas i Sverige rätt till akut och omedelbar vård som inte kan anstå. Men gömda flyktingar, barn undantagna, omfattas inte av någon statlig ersättning utan är i stället tvingade att betala vården med egna pengar.

Det betyder ofta att gömda flyktingar inte får någon vård alls eftersom de som regel saknar egen betalningsförmåga. Men det betyder också något mycket mer, nämligen att vi i dag har ett samhälle där plånboken ibland avgör vem som får sjukvård.

Ett sådant förhållningssätt strider mot viktiga humanitära principer och ställer samtidigt sjukvårdspersonal inför svåra etiska dilemman. Ska en sjuksyster – som är utbildad för att ge bästa möjliga vård – behöva ta på sig rollen som kreditbedömare och avgöra om en person har tillräckligt med pengar för att få hjälp?

Det finns gott om nedslående exempel på hur enskilda individer farit illa i den här sortens möten med sjukvården. Röda korset har till exempel rapporterat om hur en person med diffusa trötthetssymtom inte haft rätt till akut vård för att senare tvingas återkomma med en långt utvecklad tumör. Andra har nekats vård för blindtarmsinflammation och senare kommit tillbaka med livshotande tillstånd.

Det nuvarande regelverket innebär dessutom att gömda människor, som trots allt har fått vård, tvingats gått hem med svidande sjukhusräkningar på ibland hundratusentals kronor.

Detta är en ohållbar situation både för de asylsökande och sjukvårdspersonal i våra regioner och landsting. Det är hög tid för en mer human syn på vården för gömda flyktingar i Sverige. I Region Skåne har Folkpartiet medverkat till en att är det medicinska behovet, inte den enskildes ekonomi, som ska avgöra om en gömd flykting ska få vård.

Detta är en grundläggande princip som tydligt avspeglar vår strävan efter ett solidariskt samhälle där man i första hand ser till den enskilda människan och hennes behov. Yttre attribut som hudfärg, nationalitet eller – som i det aktuella fallet – en persons betalningsförmåga – ska aldrig vara skäl för att neka någon sjukvård.

H2. Barn i asylprocessen

Motionärer: Adam Cwejman, Göteborg, Lars-Johan Edström, Uppsala, Linda Nordlund, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** ett nytt stycke införs under rubriken ”Samhällets ansvar för barn i utsatta situationer” med lydelsen: ”Skydda asylsökande barn. Barn har inte sällan egna asylskäl och det som UNHCR kallar ’barnrelaterad förföljelse’ måste få större plats i asylprocessen. Barn ska prövas utifrån de egna asylskälen snarare än som en del av en familj och ska i fall då det anses rimligt få ett eget ombud. Förvarsplacering av barn ska inte förekomma. Dessutom måste ensamkommande barns rättigheter värnas särskilt. Praxis för ensamkommande barn behöver göras mer generös och system med åldersbestämning genom röntgen av ben och tänder, som är långt ifrån vetenskapligt, ska inte få användas.”

Vid tvivel om barnets ålder ska den asylsökande bedömas som barn.

Under den tidigare borgerliga regeringen beviljades en amnesti för flyktingfamiljer med barn. Folkpartiet tillsammans med övriga borgerliga företrädare ansåg då att ett barn som bott ett par år i Sverige skulle få fortsatt rätt till den tryggheten, enbart på grund av sin anknytning till skola, vänner och det liv som har skapats här. I dag, ett decennium senare, utvisar vi apatiska flyktingbarn, inte minst under 2009. Det är inte barnens behov som förändrats – det är samhällsklimatet.

Ett perspektiv som saknas i barnrapporten är de asylsökande barnen som är mycket utsatta. Trots att det är fastslaget att barns behov ska prövas i asylprocessen väger detta mycket lätt mot Sverige behov av reglerad invandring, och det är mycket sällan barnens behov påverkar beslutet. Barnens egna asylskäl, exempelvis sexuellt utnyttjande eller en bakgrund som barnsoldat, utforskas sällan. Därtill bör Folkpartiet ta avstånd från att vi i dag fängslar barn inför utvisningar, dvs. sätter dem inlåsta i förvar. Vår rätt att frihetsberöva brottslingar ger oss inte rätt att frihetsberöva asylsökande barn.

De ensamkommande flyktingbarnen är en historia för sig. Vi kan inte acceptera en hårdnande praxis för ensamkommande barn, så som vi sett ett par år på 2000-talet, speciellt inte när vi ser en ökning av sökande. Folkpartiet bör också ta avstånd från det mycket rättsosäkra sättet att åldersbestämma barn, som allt som oftast utfaller till barnets nackdel. System med åldersbestämning, genom röntgen av ben och tänder, är långt ifrån vetenskapligt och alltför godtyckligt. Det är också vanligt att Migrationsverket litar på andrahandskällor om barnets ålder, ex har det flera gånger förekommit att Migrationsverket godtagit en åldersbestämning i ett pass som redan avfärdats som falskt. Barn får ofta pass som visar att de är äldre, helst myndiga, för att ta sig till EU och det är orimligt att anse att det falska passet ska innehålla vissa riktiga uppgifter. Ett rättssäkrare system måste tas fram eftersom barnets rättigheter är starkare än den vuxnes. (Som en parentes kan nämnas att åldern fastställs genom en tjänsteanteckning

hos Migrationsverket, vilken därmed inte är möjlig att överklaga, trots att det får avgörande betydelse för beslutet.)

H3. Mer om mottagandeprocessen

Motionärer: Adam Cwejman, Göteborg, Lars-Johan Edström, Uppsala, Linda Nordlund, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** följande punkt läggs till efter punkt 2: **”Korta asyltiden.** En asylprövning ska ta max 6 månader, därefter beviljas automatiskt permanent uppehållstillstånd som flykting. En lång tid i ovisshet är en starkt bidragande orsak till att integrationsprocessen försvåras.”
2. **att** följande punkt läggs till efter punkt 2: **”Kontrollera Migrationsverket.** Regelbundet ska de asylansökande anonymt få utvärdera Migrationsverkets handläggare för att göra en kontroll som en extern granskare aldrig kan göra. Med tanke på Sveriges många fällningar i den internationella domstolen mot tortyr bör JO regelbundet granska Migrationsverkets verksamhet. Sverige ska också utforma ett stickprovssystem för att systematiskt följa upp utvisningar för att kunna utvärdera Migrationsverkets beslut.”
3. **att** följande punkt läggs till efter punkt 2: **”Ökad rättssäkerhet ger trygghet.** Migrationsverket ska enbart få fatta positiva beslut i första instans, om bifall inte direkt kan ges ska prövningen lämnas direkt till migrationsdomstol. Alla som riskerar utvisning ska ha rätt till domstolsprövning. Den nya processordningen ska respekteras: muntlig framställning ska vara norm. Asylbeslut ska ges skriftligt på den asylsökandes språk.”
4. **att** följande punkt läggs till efter punkt 2: **”Integreras med en gång.** Arbetstillstånd ska inte krävas för att asylsökande ska få försörja sig under asylprocessen. Det ska vara möjligt att när som helst i processen byta spår mellan arbetskraftsinvandring och asylsökande, på plats i Sverige. Dock ska asylansökan även vid beviljat uppehållstillstånd som arbetskraftsinvandrare fortsätta behandlas för att säkra skyddsskälen.”

Liberala ungdomsförbundet anser att integrationsrapporten är välskriven men skulle kunna ha ett antal tillägg under rubriken Tiden före uppehållstillståndet. Vi tror, precis som rapporten, att det är den långa och svåra mottagarprocessen, oron och de begränsade möjligheterna att kontrollera sin framtid, som bryter ner många av dem som sedan får stanna.

Det är här mentaliteten för utanförskapet har sin grund. Vi vill korta och underlätta den tiden. Vi vill också påpeka att det är en otroligt lång och plågsam prövning helt utan proportion till vad prövningen handlar om – precis som i de anglosaxiska länderna borde asylprocessen, till skillnad från en brottsprocess, ha lägre beviskrav.

H4. Öka integrationen

Motionär: Johan Strandberg, Garphyttan

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** under integrationsrapportens punkt 14 tilläggs att den som avböjer arbete eller arbetsmarknadsåtgärd i stället för att förlora hela försörjningsstödet ges ett reducerat bidrag
2. **att** under integrationsrapportens punkt 14 tilläggs att försörjningsstödet efter en tids arbetslöshet sänks
3. **att** under integrationsrapportens punkt 25 tilläggs att i samband med en upprustning av miljonprogrammet borde kommersiella lokaler tillkomma
4. **att** landsmötet uttalar att i normalfallet ingen anhöriginvandrare eller utlänning, som inte begått eller misstänks begå brott, avvisas
5. **att** landsmötet uttalar att samtliga utlänningar bör ges arbetstillstånd
6. **att** landsmötet uttalar att invandrare som ska avvisas inte bör sättas i förvar
7. **att** landsmötet uttalar att de som uppbär både lön och arbetslöshetsunderstöd ges ett jobbtillägg
8. **att** under integrationsrapportens punkt 14 tilläggs att jobb- och utvecklingsgarantin inte bör innehålla samhällsnyttigt arbete

Att avvisa asylsökande innebär liten solidaritet med olyckligt lottade. Dessutom försvåras integrationen när flyktingar får oroa sig över att eventuellt bli avvisade. Bättre vore att utlänningarna gavs arbetstillstånd. Dåligt känns att ett folkrörelseparti som kallar sig liberalt vill att människor som inte begått brott utan sökt sig hit för att få en bättre tillvaro avvisas.

På sidan 27 föreslås skärpta krav på försörjningsstödstagare. Ett alternativ vore att den som avböjer arbete eller arbetsmarknadsåtgärd fick bidrag som täcker i alla fall kostnaderna för livsmedel.

På sidan 36 förordas att tjänstesektorn gör sitt intåg i förorterna. På något sätt borde staten ta initiativ till en ökning av antalet kommersiella lokaler. Svårt att tro är att det i utanförskapsområdena kan bli ett trendbrott utan att det lokala näringslivet först fått ett uppsving.

För att skapa incitament för ökat jobbsökande borde försörjningsstödet trappas ned. Dessutom kunde mottagare av arbetslöshetsunderstöd, vilka till exempel två månader i följd gör inhopp i förvärvslivet, ges ett jobbtillägg. Den som till exempel två månader i följd fått både lön och försörjningsstöd kunde ges ett tillägg motsvarande senaste månadens halva lön men inte mer än till exempel 400 kronor. Försörjning på både lön och a-kassa de två senaste månaderna borde innebära ett tillägg som motsvarar senaste månadens halva lön men högst till exempel tio procent av ersättningen som ges då inget arbete utförs.

Ett krav på arbetsinsatser på arbetslösa kan leda till att människor hamnar i en dålig arbetsmiljö långt från den ordinarie arbetsmarknaden. Bättre vore att arbetslösa med jämna mellanrum tvingades besöka exempelvis Arbetsförmedlingen för att registrera sig.

H5. Fri invandring men strikt asylpolitik

Motionär: Christian Löwendahl, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Sverige bör införa fri invandring för alla som kan försörja sig själva och inte har begått något brott, oavsett vilket land de kommer ifrån
2. **att** landsmötet uttalar att politisk asyl bör kunna sökas på ambassader oavsett var i världen man befinner sig, men att strikt tillämpning av politisk asyl tillämpas vare sig ansökan sker i Sverige eller på en ambassad
3. **att** landsmötet uttalar att asylansökningar behöver han-

teras på ett samordnat sätt inom hela EU och att Sverige kraftfullt bör verka för detta

4. **att** följande text skrivs in integrationsprogrammet: ”Invandring av arbetskraft är en stor tillgång för ett land genom tillskott av kompetens, nya idéer och kulturell mångfald. Samtidigt ger det individer oavsett var de kommer ifrån chansen att skapa sig en ny framtid. Sverige bör därför möjliggöra och uppmuntra invandring för alla som vill pröva lyckan här. Folkpartiets uppfattning är att man inte ska var tvungen att ha ett jobb i Sverige innan man kommer hit. Alla som vill ska få åka till Sverige för att söka jobb under tre månader, förutsatt att man uppfyller kraven: a) kan identifiera sig, b) ej är dömd för något brott som är straffbart även i Sverige (’åsiktsbrott’ räknas inte), c) kan åka tillbaka till ursprungslandet om man inte lyckas försörja sig i Sverige, d) deponerar en summa pengar som räcker till hemresa. Alla som har jobbat i Sverige och försörjt sig själva under fem år samt talar någorlunda svenska ska kunna ansöka om medborgarskap.”
5. **att** följande text skrivs in integrationsprogrammet: ”Politisk asyl är en viktig möjlighet för Sverige att hjälpa oppositionella från diktaturer till en fristad. Förutom att hjälpa individer möjliggör det att politiska flyktingar fortsätter sin kamp för mänskliga rättigheter och demokrati i sitt ursprungliga hemland. Dagens tillämpning av asyl där större delen av de beviljade uppehållstillstånden ges av humanitära skäl skapar dock stora problem genom att en så stor del av våra nya invånare aldrig kommer in på arbetsmarknaden. Samtidigt är det olyckligt att möjligheten att söka asyl är knuten till att man fysiskt tar sig från ursprungslandet till Sverige. Dels innebär det en orättvisa mot individer, dels skapar det ofrånkomligen en marknad för människosmugglare. Därför bör följande förändringar genomföras när det gäller asylrätten:
   * Politisk asyl ska kunna sökas på svensk ambassad oavsett i världen man befinner sig
   * Sverige ska verka för en samordning av flyktingmottagning med samtliga länder i EU
   * Reglerna för politisk asyl ska tillämpas strikt, asyl ska normalt inte ges av humanitära skäl
   * Det ska inte spela någon roll för ett asylärende om den sökande fysiskt ha tagit sig till Sverige/Europa eller inte”

Svensk invandringspolitik har under en lång period har misslyckats totalt vilket fått förödande konsekvenser i form av utanförskap och segregation. En viktig orsak är att vi har för få arbetskraftinvandrare och för många som får asyl av humanitära skäl och sedan aldrig riktigt kommer in i samhället. De senare kan ofta vara personer med bra kompetens men som kommer in på fel sätt. För att undvika att dessa problem fortsätter att växa framöver krävs en tydlig kursändring från flyktingmottagning till arbetskraftinvandring.

Arbetskraftinvandring medför stora fördelar både för Sverige och för våra nya medborgare. En ökad invandring av arbetskraft kan vitalisera svenska företag, leda till ökat nyföretagande och minska arbetslösheten. Det är viktigt att slå hål på myten att arbetskraftsinvandring skulle försämra situationen för dem som är arbetslösa – det är precis tvärtom!

Parallellt med fri invandring av arbetskraft behövs fortfarande möjligheten att ge politisk asyl för dem som är politiskt förföljda men som inte kan försörja sig själva i Sverige och därför inte kan invandra normalt. Asyl bör dock inte ges av humanitära skäl. Det finns alldeles för många människor på jorden som har en humanitärt svår situation för att det ska vara meningsfullt att använda sådana skäl för asyl.

Det vi gör med nuvarande system är att premiera dem som lyckas ta sig hit och skapa en lönsam marknad för människosmugglare. Det är en dyr och ineffektiv metod att hjälpa globalt sett få individer som dessutom ofta luras in i en passiv tillvaro. Samma resurser skulle kunna hjälpa betydligt fler personer i nöd om de satsades på att förbättra situationen i de områden på jorden där olika typer av elände råder. Det klokaste vore alltså fri invandring av arbetskraft och en strikt tillämpning av regler för politisk asyl men där vi inte diskriminerar den som inte har lyckats ta sig till Sverige/Europa.

Integration som samhällskontrakt

H6. Alla kommuner ska vara skyldiga att ta emot flyktingar

Motionärer: Folkpartiet liberalerna Skärholmen, Stockholm, Gustav Åkerblom, Skärholmen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** integrationspolitiska programmet, avsnittet ”Introduktionen – en avgörande tid” tillförs en punkt med följande lydelse: ”Alla kommuner i Sverige ska vara skyldiga att ta emot flyktingar. Det är inte rimligt att vissa kommuner och stadsdelar tar ett mycket större ansvar för flyktingmottagandet än andra. Kommuner som hittills tagit ett litet ansvar, ska vara skyldiga att marknadsföra sig redan vid ankomsten genom att visa vad de kan erbjuda i form av bostad, arbete och utbildning.”

Vissa kommuner och stadsdelar tar större ansvar för Sveriges flyktingmottagande än andra. Den ojämna fördelningen av ansvaret över landet och inom storstadsområdena leder till ökade krav på redan ofta hårt pressad offentlig service till invånare med ibland stora behov.

Det kan inte längre accepteras att vissa kommuner inte tar emot flyktingar överhuvudtaget, eller bara tar emot några enstaka.

Vi förespråkar inte att människor som är nyanlända i Sverige ska tvingas att bosätta sig i en viss kommun, men alla kommuner ska tvingas att marknadsföra sig som ett möjligt alternativ. Kommunerna ska presentera vad de kan erbjuda i form av bostad, arbete och utbildning. Alla kommuner ska i sin bostadsplan planera för att kunna erbjuda lämpliga bostäder till dem som invandrar.

H7. Öka ansvarstagandet i flyktingmottagningen

Motionär: Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att tillsätta en arbetsgrupp som ska presentera förslag om en mer rättvis ansvarsfördelning mellan landets kommuner samt statliga ersättningssystem som täcker kommunernas verkliga kostnader för flyktingmottagningen

Ett fåtal svenska kommuner, som Malmö, Landskrona, Botkyrka och Södertälje, har tagit emot ett mycket stort att antal

flyktingar. Bara till Södertälje har det under de senaste åren kommit fler asylsökande från Irak än till USA och Kanada tillsammans. I genomsnitt har 90 nya flyktingar bosatt sig i Södertälje varje månad.

En dryg tredjedel av Södertäljes 84 000 invånare har i dag invandrarbakgrund och andelen ökar med ungefär en procent per år. Under 2007 anlände 1 326 flyktingar och under 2008 824 flyktingar, varav absoluta merparten kom från Irak. Till detta ska läggas en omfattande anhöriginvandring.

Många asylsökande bosätter sig i miljonprogramsområden som Rosengård i Malmö och Hovsjö i Södertälje. Detta har medfört påfrestningar för såväl den enskilde flyktingen, som bostadsmarknaden och den kommunala servicen. De stora flyktingströmmarna har lett till ett utanförskap, där åtskilliga människor lever i trångboddhet, arbetslöshet och bidragsberoende.

Om vi tar exemplet Södertälje, så arbetar kommunen intensivt med att höja kvaliteten på och effektiviteten i flyktingmottagningen. En arbetslivsnämnd har startats med fokus på dessa frågor, liksom ett introduktionsprogram med arbetslinjen som ledstjärna. Södertälje samverkar med närings- och föreningsliv och numera även med bemanningsföretaget Manpower. Ett okonventionellt grepp har tagits på utvecklingen av stadsdelen Hovsjö. Här är de boende i majoritet i styrelsen för det nybildade bostadsbolaget. Kommunen informerar kontinuerligt asylsökande/flyktingar, medarbetare och allmänhet om situationen i Södertälje. Tillsammans med Uppsala universitet bedrivs forskning kring den unika inflyttningen från Irak och dess konsekvenser. Under devisen ”Vi bemannar Sverige” samarbetar också Södertälje med flera andra kommuner beträffande utflyttning av flyktingar. Många irakier är välutbildade. Det torde därför vara intressant att betrakta dagens merkostnader för dessa flyktingar som en investering i framtiden för att överbrygga kompetensgapet när 1940-talistgenerationen går i pension.

Den omfattande flyktingmottagningen har genererat ansenliga överkostnader för några få kommuner. Den statliga schablonersättningen, som utbetalas under en tvåårsperiod, täcker inte på långa vägar kommunernas verkliga kostnader för flyktingarnas introduktion i det svenska samhället. Erfarenheten säger att det kan ta så lång tid som uppemot sju år innan den enskilde flyktingen har gått från bidragsberoende till egen försörjning. Problemställningar Folkpartiet i Stockholms län vill mot denna bakgrund minska snedfördelningen i flyktingmottagningen och åstadkomma ett rimligare ansvarsförhållande mellan landets 290 kommuner.

Några av de problemställningar vi särskilt vill lyfta fram är:

- Att samarbetet mellan staten och kommunerna bör fördjupas i syfte att utveckla mer effektiva metoder för flyktingmottagningen – redan vid den asylsökandes ankomst till Sverige och under ”asyltiden” – samt introduktionen i samhälls- och arbetslivet.
- Att gedigna informationsinsatser från första dagen i Sverige, tillsammans med tydliga ekonomiska incitament, ska attrahera flyktingar/asylsökande att söka sig till orter i Sverige som har allra bäst förutsättningar att erbjuda sunt boende och möjligheter till egen försörjning
- Att statens ersättningsnivåer måste höjas så att de motsvarar kommunernas verkliga kostnader för såväl flyktingmottagning som anhöriginvandring.

H8. Skapa möjlighet till undantag från ordningen med eget boende

Motionär: Folkpartiet liberalerna Malmö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet ställer sig bakom möjligheten till undantag från ordningen med eget boende

1994 infördes en möjlighet för asylsökanden att ordna eget boende. Vid reformen gjordes bedömningen att var tionde asylsökande skulle vilja och kunna välja denna möjlighet. Sedan reformen genomfördes har dock cirka hälften av de asylsökande ordnat eget boende.

Vid val av eget boende har den asylsökande enbart att lämna adressuppgift till Migrationsverket så att han eller hon kan nås. Tidigare utgick även ekonomiskt stöd till boendekostnader för dem som valde att skaffa bostad på egen väg, men det stödet är numera avskaffat.

På de flesta håll i landet har möjligheten att själv anordna boende fungerat väl. Den enskilde har enligt gjorda undersökningar upplevt större trygghet och staten har drastiskt kunnat minska sina kostnader för genom Migrationsverket anordnat boende.

På några orter har det egna boendet, till följd av bostadsbrist, i stor utsträckning ordnats hos vänner eller anhöriga med stor trångboddhet som följd. Områden, som redan tidigare lidit av ett tydligt utanförskap, har fått än sämre förutsättningar. Exempel på sådan problematik finns i kommuner som t.ex. Malmö.

På delar av Rosengård i Malmö finns en extrem trångboddhet som leder till påfrestningar för främst unga människor. I sådana lägenheter är möjligheterna till studier och enskildhet mycket små. Ungdomar drivs i stället ut på gator och torg.

Samtidigt uppstår hälsomässiga problem. Dels som en direkt följd av trängseln, dels på grund av det slitage som uppstår på lägenheterna. När kanske mer än tio personer dagligen ska duscha i ett och samma badrum blir det svårt att undvika fuktskador, mögel och i förlängningen påverkan på den egna hälsan.

En annan effekt av möjligheten till eget boende är att asylsökande söker sig till orter och områden där det redan finns många invandrare och där utanförskapet är stort. På Herrgården i Rosengård har bara en bråkdel av den vuxna befolkningen arbete. På Rosengårdsskolan uppgavs det under 2008 inte finnas en enda bland 890 elever med svenska som modersmål.

Med de synnerligen svåra förutsättningarna som möter många unga på Rosengård manifesteras känslan av utanförskap och hopplöshet. För en del unga blir svaret kriminalitet. För andra kanske religiös extremism.

Även om möjligheten till eget boende fungerar på många ställen i landet och bejakar individens ansvar för sitt eget liv finns det, som anförts, också problem. I enskilda fall leder viljan att bo tillsammans med vänner och anhöriga, i kombination med stor bostadsbrist, till att förutsättningar för integration försämras. Den nuvarande lagstiftningen bör därför kompletteras med undantag.

För kommuner med hög andel nyanlända invandrare, stor bostadsbrist och svårigheter att erbjuda möjlighet till god integration bör asylsökande ej få välja eget boende, med mindre än att egen bostad verkligen kunnat ordnas. Migrationsverket bör på ansökan från respektive kommun pröva huruvida undantaget ska tillämpas.

H9. Om punkt 7

Motionär: Gunilla Borg, Nyköping, Håkan Borg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 7 i programmet ”Egenmakt för ett öppet samhälle – mottagande och arbete” kompletteras med: ”Eftersom sfi-undervisningen har misslyckats är det bättre att skoldagen börjar med 4 timmars arbete/praktik där språkkunskaper ej krävs. Den nuvarande ordningen med passivt mottagande av socialbidrag kan brytas redan nu utan avkall på tiden 3 år inom sfi. En sådan ordning motverkar främlingsfientligheten.”

H10. Medborgarskapskurser – erbjudande men inget tvång

Motionär: Dietmar Gleich, Falun

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** inga formella utbildningar (medborgarkurser och liknande) ska krävas för svenskt medborgarskap

Liberalismen utgår från den enskildes förmåga att gestalta livet efter egen vilja under eget ansvar. Utgångspunkten måste vara att de allra flesta människor är fullt kapabla att klara sina liv utan statliga pekpinnar och tvång. Varje människa har plikten att orientera sig om hur samhället man lever i för kortare eller längre perioder fungerar och vilka lager som gäller på territoriet man råkar befinna sig för tillfället. Ansvaret har man oavsett om man är på transitresa som varar mindre än en timme, som turist, som tidsbestämt boende för några månader eller år, som permanent bosatt eller som inföding. De flesta människor är inte svaga stackare som måste tas hand om. Och i än högre grad gäller detta för människor som har flyttat till ett annat land, oavsett om helt frivilligt eller för att undkomma förföljelse. Att inkludera värdegrundfrågor (inte lagstiftning) i obligatoriska medborgarkurser är än mer problematiskt. Värdegrunden är intimt förknippad med politiska åsikter. Om kursen ska avslutas med någon form av examen kan detta likställas med politisk åsiktsregistrering. Om man förvägras medborgarskap enbart på grund av sin livsåskådning eller politiska åsikter (inte eventuella brottsliga *handlingar*) så är det svårt att förena med ett liberalt samhälle. Det är givetvis ett lovvärd initiativ att erbjuda alla som vill en kurs om lagstiftning och samhällsuppbyggnad. Men många inflyttade har inget behov av att delta i kurserna för att tillägna sig den relevanta informationen och bland dem som skulle ha nytta av kurserna är behovet mycket varierande. Även om en människa skulle ha haft nytta att delta i en samhällskurs direkt efter flytten till Sverige är det inte särskild sannolik att behovet finns kvar efter att man har levt minst 2 till 5 år i Sverige och efter man har klarat av byråkratin i samband med ansökan om (permanent) uppehållstillstånd. Den ofta ytterst begränsade nyttan med samhällskursen måste vägas mot inte obetydliga kostnader för individen och samhället. Kurstider kan krocka med arbetet och reskostnader för boende på mindre orter är inte försumbara. Man måste även väga in att varje onödig byråkrati, varje ökad krångel är en nackdel i den globala konkurrensen om kvalificerad arbetskraft. För att värna om det liberala samhället får inga krav på formella utbildningar (medborgarkurser och liknande) för svensk medborgarskap ställas.

H11. Medborgarkursen ska vara obligatorisk

Motionär: Folkpartiet liberalerna Södermanlands län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 8 i det integrationspolitiska programmet ”Egenmakt för ett öppet samhälle” kompletteras med en ny mening efter mening tre: ”För dem som går introduktionsutbildning ska medborgarkursen vara obligatorisk och deltagande kopplad till introduktionsersättningen.”

I programmet föreslås en medborgarkurs där nyanlända ska få veta vilka rättigheter och skyldigheter man har i Sverige. Fokus ska vara på demokrati och mänskliga rättigheter. Enligt förslaget ska kursen vara frivillig, men genomgången kurs ska krävas för att få bli svensk medborgare.

Det här är dock kunskaper som alla borde ha, oavsett om de tänker bli svenska medborgare eller inte. Folkpartiets i Södermanland uppfattning är därför att medborgarkursen borde vara obligatorisk under introduktionen och att deltagande krävs för att få ut introduktionsersättning.

H12. Medborgarskap – med och utan ceremoni

Motionär: Dietmar Gleich, Falun

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** myndighetsbeslutet om svenskt medborgarskap meddelas på samma sätt som nu, men att alla ska få erbjudandet att frivilligt delta i en högtidlig medborgarskapsceremoni

Människor är olika. Att bejaka individens rätt att gestalta sitt liv så fritt som möjligt, så länge inte andra individers rätt kränks, är liberalismens kännetecken. Olika synsätt gäller även viktiga steg i livet. Till exempel kan äktenskap ingås med en ceremoni som varar 3 minuter i vardagsklädsel och med kommunanställda som vittnen eller i kyrkan med hundratals gäster och festiviteter som varar flera dagar. Somliga par föredrar den ena eller andra versionen – de flesta något mitt emellan. Även att byta medborgarskap kan vara en viktig händelse i livet, jämförbar i betydelse med det ovan nämnda. Många personer tycker om det opretentiösa sättet som beslutet meddelades hittills. Det finns människor som har en aversion mot högtidstal, flaggviftandet och nationella ceremonier. Dessa företeelser finns i både demokratier och diktaturer, men kanske mer utpräglat i diktaturer. Många människor som flyttat till Sverige har antingen själv erfarenhet av diktaturer, eller har haft släktinger som upplevde diktatoriska regimer. Detta gäller till exempel majoriteten av Europas befolkning. Men det finns givetvis även människor som ser nationella, högtidliga ceremonier i en demokratisk, frihetlig tradition. De ska ha möjlighet att få sina önskemål tillgodosedda. Medborgarskapet har inget att göra med plikten att efterleva gällande lager och regler i Sverige. Den skyldigheten har man så fort man passerar Sveriges gräns – oavsett anledning. Att betona detta i samband med förvärvet av svenskt medborgarskap leder snarare i helt fel riktning, som om icke medborgare i Sverige inte skulle vara förpliktigat att följa svensk lag, så länge de befinner sig på svenskt territorium. Det liberala samhället värnas bäst om svensk medborgarskap meddelas på samma sätt som nu, men att alla ska få erbjudandet att frivilligt delta i en högtidlig medborgarskapsceremoni.

H13. Nej till språktest – ja till test om mänskliga rättigheter

Motionär: Mikael Trolin, Dalarö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet antar som sin mening att ”språktest för att få medborgarskap” stigmatiserar den grupp som utpekas som behövande av detta. ”Språktestet” ska ersättas av ett test med fokus på de mänskliga rättigheterna, så som de är beskrivna i Europakonventionen.

För att få jämlikhet i Folkpartiet liberalernas ”integrationspolitik” behövs ett mera medvetet förhållande till samhällelig överordning och underordning. Till underordningen räknas medborgare vilka genom avsaknad av t.ex. språk, relevant utbildning, sociala eller ekonomiska förutsättningar, tillgång till massmedier eller kulturell kännedom har sämre tillgång till arbete och samhälleliga institutioner. En anledning till detta kan vara även etnisk diskriminering.

Språk är oerhört viktigt men håller på att bli ett tillhygge i debatten som används till att stigmatisera invandrarna i Sverige. Det insinueras, genom språkdebatten, att dessa är ointresserade av att delta i samhället och bara vill utnyttja samhällets sociala trygghetssystem. Med tanke på att otaliga invandrare söker hundratals arbeten utan att ens få komma till anställningsintervju, är ett sådant synsätt både diskriminerande och stigmatiserande.

Resurser läggs på en bättre svenskundervisning som är tillgänglig, samt att det görs kraftfulla insatser mot diskriminering i form av skärpt lagstiftning.

Att insinuera att viljan att lära sig det svenska språket sammanfaller med bristande vilja att arbeta eller ta del av det svenska samhället och dess lagar och regler, bottnar i främlingsrädsla. De människor som antas (invandrarna) ha behov av ett ”språktest för att få medborgarskap” blir därför utpekade och därigenom måltavla för det överordnade (normgivande samhällets) fördomar. Detta förbättrar varken välvilja och förståelse från det etablerade samhället ett incitament att delta för dem som står utanför.

Det är en liberal sanning att alla människor har lika värde, rättigheter och skyldigheter oavsett hudfärg, kön, sexuell läggning, etnicitet eller religion. Det är därför ovärdigt en demokratisk stat att peka ut en grupp av medborgare som ovilliga att arbeta eller delta i samhället.

Med utgångspunkt på de främlingsfientliga strömningar som sveper fram över i Europa i länder som Danmark, Holland, Belgien och Frankrike är det oerhört viktigt att Sverige värnar sin tradition att hålla på mänskliga rättigheter. Ett språkbruk och förhållningssätt som pekat ut och stöter bort människor riskerar att öka utanförskapet snarare än att minska det. Folkpartiet liberalerna har historisk sätt ofta stått på de svagas sida, vare sig det har gällt kvinnor, äldre, sexuella minoriteter, bistånd till fattiga länder eller flyktingar.

Fördjupande resonemang

Harvardprofessorn Joseph Nye hävdar att USA under Bush-administrationen har förlorat mycket av sin ”mjuka makt” och därmed möjlighet att påverka världen. En ”mjuk makt” med stark global dragningskraft bestående av allt från ”Hollywood till Harvard och Gates Foundation”. Detta till förmån för den ”hårda makten”, bestående av stridsflygplan, kryssningsmissiler och hangarfartyg. Och att obalansen allvarligt skadat världens starkaste supermakt.

På samma har Folkpartiet förlorat sin ”mjuka makt” genom att ständigt betona krav som uppfattas som hårda, som till exempel språktestet. Liksom USA, tvingat av den inhemska opinionen, har inlett en dialog med Iran och Syrien och därigenom visar upp en ”mjukare” linje, bör Folkpartiet liberalerna göra samma självrannsakande resa.

Opinionen har tydligt visat (Folkpartiet liberalerna har 4–6 procents stöd) att det svenska folket inte vill ha ett etablerat riksdagsparti med något som kan uppfattas som främlingsrädsla som ledstjärna. Folkpartiet goda varumärke och dess plats i Sveriges riksdag, är beroenden av att den politiska pendeln svänger tillbaka tyngdpunkten till partiets socialliberala traditioner och idéarv.

H14. Vidga jämställdhetsarbetet

Motionär: Fredrik van den Broek, Alingsås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. att ändra texten i punkt 9 i Integrationsrapporten ändras till: **”Mångfald – men inte utan jämställdhet.** Utifrån en liberal grundsyn kan vi aldrig godta att kulturella hänsyn skulle innebära att kvinnor eller män förtrycks. Vi avvisar de krav på särlösningar och undantag från svensk lagstiftning som förts fram och som skulle utgöra brott mot alla människors lika värde och rättigheter. Domstolar och myndigheter ska inte heller tillämpa svensk lag på ett sätt att individer kränks på grund av missriktad kulturell hänsyn. Utgångspunkten är att ta ställning för individen när hon eller han kränks, oavsett av vem.”

När samhället ska arbeta med att komma tillrätta med kulturella hänsyn vid förtryck av människor så ska åtgärderna inkludera alla drabbade människor, kvinnor och män. Att lägga ett särskilt fokus på enbart kvinnor hjälper inte de män som utsätts för samma eller liknande förtryck och problematik. Även om kvinnor till antalet är fler än antalet män som drabbas så kan man inte utesluta individer pga. de tillhör fel kön/grupp. Att bekämpa en ojämställdhet med en annan ojämställdhet är inte ett bra jämställdhetsarbete.

Företagsamhet, förortsutveckling samt övrig integrationspolitik

H15. Inför positiva integrationspoäng i relevanta sammanhang

Motionär: Åsa Lundgren, Boden

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att någon form av positiva integrationspoäng kan bli aktuellt,
2. **partistyrelsen** ges i uppdrag att ta fram en rapport om hur detta kan gå till
3. **att** partistyrelsen tar ställning i frågan efter att rapporten är klar

Jag föreslår att man inför någon typ av positiva integrationspoäng för flyktingar och invandrare, för dem som ej fått uppehållstillstånd.

Nya svenskar samt föreningar, med flera, ska alltså kunna samla integrationspoäng. Dessa kan sedan bytas mot något som skattas högt av innehavaren – exempelvis pengar.

Individer kan kanske få integrationspoäng genom att vara aktiva i en förening, gå en kurs, ta ett jobb.

Föreningar, arbetsgivare och kursanordnare kan få integrationspoäng genom att locka nya svenskar till sina medlemsmatriklar arbeten och aktiviteter.

H16. Inkomststarka gruppers behov för att stanna i förorten

Motionärer: Jan Jönsson, Skärholmen, Gustav Åkerblom, Skärholmen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** integrationspolitiska programmet, punkt 19, tillförs en mening efter de första meningarna med följande lydelse: ”Vilka faktorer som driver på segregation och vad som skulle krävas för att vända utvecklingen bör studeras.”

Segregationen i en del förorter drivs på i allt snabbare takt när familjer med stark ekonomisk och social status flyttar ut (ofta svenskfödda familjer) och familjer med svag status flyttar in (ofta med invandrad bakgrund).

I förslaget till integrationsprogram föreslås att en högskola för migration och integration bildas. Förslaget går ut på att studera migranternas kulturella och sociala bakgrund, liksom migrationens betydelse för Sveriges utveckling.

Jag menar dock att det är mycket viktigt att också studera vad det är som gör att familjer med starka resurser väljer att flytta från dessa områden och vad som skulle behöva göras för att de ska stanna kvar. Sådan forskning skulle kanske kunna ge värdefulla svar på varför segregationen tycks accelerera i de flesta utanförskapsområden och riktade åtgärder kan sättas in.

H17. Insatser i utvecklingsområden

Motionär: Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** avsnittet ”Förortslyftet” kompletteras med en skrivning om att fysiska insatser i utvecklingsområden som Rosengård i Malmö och Hovsjö i Södertälje måste gå hand i hand med sociala insatser.

Förortslyftet (punkt 23 –29)

Bakgrund Den sociala tryggheten är avgörande för människor, oavsett bakgrund, att vilja integreras i samhället. I utanförskapsområden bidrar flera kända faktorer till en allt otryggare atmosfär. Därför krävs ökade sociala insatser för att bryta negativa attityder, förändra självbilden och inte minst öka inflytandet över närmiljön hos de boende.

Förebilder Här kan förändringsarbetet i stadsdelen Hovsjö i Södertälje, med Gårdsten i Göteborg som förebild, tjäna som exempel. Här bildades år 2005 ett eget kommunalt bostadsbolag, Telge Hovsjö AB, där de boende i området är i majoritet i styrelsen. Syfte är klart uttalat, nämligen att förbättra boendemiljön genom ett nära samarbete med kommunala förvaltningar, skolan, föreningslivet, närpolisen och invånarna. Bland annat har stadens två stora fotbollslag Assyriska FF och Syrianska FC involverats i grundandet av ett fotbollslag i stadsdelen och där spelare och ledare fungerar som föredömen. Ambitionen finns också att utveckla ett kulturcentrum där människor kan mötas och umgås samt att utveckla ett mindre affärscentrum med varierat utbud och god service.

Fysiska insatser hand i hand med sociala Hand i hand med förbättringar av infrastrukturen samt renovering och rivning av äldre bostäder krävs riktade satsningar för att förebygga kriminalitet och stigmatisering. Aktiva poliser och fältarbetare samt levande fritidsgårdar och föreningar är nödvändiga för att skapa ett innanförskap hos stadsdelens ungdomar. Detta ska ses utifrån perspektivet att genomsnittsåldern i utanförskapsområden är betydligt lägre än i övriga riket. Och med tanke på att kriminalitet slukar oerhörda samhällsresurser innebär ökade sociala insatser i dag totalt sett lägre kostnader på sikt.

H18. Riv i Danderyd också

Motionärer: Andreas Bergström, Stockholm, Martina Lind, Stockholm, Nina McEvenue, Stockholm, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** integrationsrapportens rubrik ”Förortslyft” ändras till ”Ombyggda städer för integration”
2. att integrationsrapportens punkt 27 ändras till **”Riv delar av stadsdelar.** Allt är inte värt att bevara! Vi vill därför öppna upp för att vissa områden eller delar av områden kan behöva rivas för att mer blandad bebyggelse ska kunna uppföras. Både renodlade villaområden och utanförskapsområden behöver förändras för att rymma den mångfald som finns i Sverige. Färre höghus i utanförskapsområden får kompenseras med fler höghus på andra platser.”

Integrationsrapporten innehåller flera tänkvärda punkter om hur problemtyngda förorter borde byggas om. Och visst kan det vara nödvändigt att riva en del i vissa förorter för att få till en mer blandad bebyggelse. Men med tanke på den bostadsbrist som redan finns i Stockholm kan det knappast bli frågan om någon storskalig rivning.

Det finns fler förorter än de med sociala problem som är segregerade, nämligen vissa villaförorter. Om Folkpartiet ska arbeta för att riva bostäder i utanförskapsområdena måste vi i samma utsträckning se till att det byggs billiga bostäder i de rikare områdena. På så sätt får vi en dubbel integrationseffekt och slipper kritik för att vi river bostäder när det är bostadsbrist.

För övrigt känns begreppet ”förorter” lite fel i sammanhanget – integrationen skulle nog förbättras även av att fler billiga bostäder byggdes centralt i städerna. Och vissa områden, som Rosengård, är svåra att betrakta som förorter i ordets rätta bemärkelse eftersom de inte ligger utanför staden. Det är bättre att använda begreppet utanförskapsområde, om det är vad vi pratar om.

H19. Man måste kunna känna sig trygg där man bor

Motionärer: Jan Jönsson, Skärholmen, Cecilia Carpelan, Skärholmen, Margot Hedlin, Skärholmen, Gustav Åkerblom, Skärholmen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** integrationspolitiska programmet tillförs en ny punkt under avsnittet ”Förortslyft”, med följande lydelse: ”Sats-

ning och samarbete för ökad trygghet. För att lyfta förorterna och göra dem attraktiva för fler att bo i är det av central betydelse att stärka tryggheten. Riktade satsningar bör särskilt prioritera åtgärder för ökad trygghet på lång sikt. Polis, socialtjänst, fastighetsägare, kommunen och andra aktörer måste samarbeta mycket konkret för att medborgarna ska uppleva att det finns ett samhälle som bryr sig. Kommunen ska kunna kräva av alla fastighetsägare att de tar bort klotter och åtgärdar annan skadegörelse inom rimlig tid, sker det inte ska kommunen kunna utföra arbetet och fakturera fastighetsägaren."

Där man bor vill man känna sig trygg. Den som känner sig otrygg och har möjlighet flyttar.

Trygghetsmätningar bland invånarna i Göteborg och Stockholms län visar mycket tydligt att det är i stadsdelar vars befolkning präglas av låg social och ekonomisk status som otryggheten är som störst. Det finns därför all anledning att prioritera satsningar för ökad trygghet i just dessa områden, då ökad trygghet kan göra att färre invånare med stabila förhållanden flyttar ut och att fler kan tänka sig att flytta in i området utifrån de boendekvaliteter som finns här.

Tyvärr brukar integrationssatsningar riktade till dessa områden begränsa sig till att måla finare färg på husfasaderna och anlägga parker. Trygghet skapas dock på andra sätt, framför allt handlar det om att satsa så att det syns att det finns ett samhälle som bryr sig. För att åstadkomma detta krävs konkret samarbete mellan många olika aktörer.

Det är viktigt att skaffa sig en god uppfattning om vad det egentligen är som befolkningen upplever som otryggt och därefter komma på konkreta åtgärder.

I Skärholmen upptäcktes att ungdomar som kör med moped på gångvägar, visade sig vara en stor otrygghetsfaktor eftersom det togs som ett synligt bevis för att samhället inte bryr sig om de som bor här. Närpolisen prioriterade därför att beslagta trimmade mopeder som fastighetsägarna hittade i sina förråd. En särskild tipstelefon inrättades. Stadsdelsförvaltningen satte upp hinder på gångbanornas raksträckor. På så sätt minskade inte bara mopedeländet radikalt, fler invånare började också höra av sig till närpolisen med tips om brott.

Familjevåldet är ett stort problem i Skärholmen, då mer än 55 procent av socialtjänstens alla utredningar handlar om det. Skärholmens invånare känner sig också otryggare i hemmen. För att möta detta har alla kommunala fastighetsägare tagit på sig att informera sina hyresgäster vart de kan vända sig om de själva är drabbade eller känner till familjer där det förekommer våld. Stadsdelen har inrättat en särskild expertgrupp dit både skolpersonal och exempelvis fastighetsförvaltare kan vända sig när de misstänker familjevåld.

För att komma till rätta med ungdomsbrottsligheten har Skärholmen som först ut i landet inrättat en särskild 24-timmarsgaranti för unga brottslingar. Det innebär att den unge och vårdnadshavarna kallas till samtal inom 24 timmar från det att brottet anmälts. Vid samtalet medverkar både en socialsekreterare och en uniformerad polis. Alla kallas, även barn under 15 år.

Detta tre konkreta exempel, med det gemensamt att det handlar om att visa att det finns ett samhälle som bryr sig och inte endast engagerar sig i kortsiktiga renoveringsprojekt.

Några aspekter är särskilt viktiga för trygghetsarbetet. En synlig polis som arbetar nära medborgarna och som inte dras in så fort det kommer statsbesök eller är fotbollsmatch är förstås central. Socialtjänsten behöver ha resurser för att verkligen kunna ingripa när det behövs och likaså måste samverkan mellan socialtjänst, skola och fritid fungera. Kommunen måste kunna bistå med fysiska förändringar i miljön när den skapar känsla av otrygghet. Fastighetsägarna är mycket viktiga, då de kan bidra mycket till trygghet genom att sköta gårdar och trappuppgångar och snabbt informera närpolisen när hyresgäster stör eller när det finns misstanke om kriminell verksamhet. Föreningslivet kan bidra med nattvandringar, städaktiviteter etc. Det vi saknar i dag är möjlighet för kommunen att påverka privata fastighetsägare som inte sköter sina åtaganden vad gäller att ta bort klotter och åtgärda annan skadegörelse.

Går det att komma till rätta med otryggheten i utanförskapsområdena, kan det ofta oförtjänt dåliga rykte som dessa områden har på sikt tvättas bort. Trygghetsskapande åtgärder, tillsammans med satsningar på utbildning och arbetsmarknad, ska ligga i fokus för integrationspolitiken och trygghetsaspekten bör därför ha lyfts fram i vårt nya integrationsprogram.

H20. En diskrimineringslagstiftning som inte diskriminerar

Motionär: Hanna Olehäll, Smögen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att diskrimineringslagstiftningen utvidgas så att alla som kränks får samma skydd, oavsett grunden till trakasserierna
2. **att** Folkpartiet ska verka för att diskrimineringslagstiftningen som gäller i skolan från år 2006 även ska omfatta arbetslivet och högskolan

Den som trakasseras på sitt på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder samt sexuell läggning, har ett särskilt skydd, enligt diskrimineringslagstiftningen. En arbetsgivare är skyldig att utreda påstådda trakasserier och vidta åtgärder för att trakasserierna inte fortsätter. Görs inte det, så blir arbetsgivaren skadeståndsskyldig. Vid en process företräds den drabbade av en ombudsman, och slipper därmed själv stå för rättegångskostnaderna vid en eventuell förlust. Likadana regler vid diskriminering gäller i högskolan.

Det är bra att den som diskrimineras får detta skydd. Problemet är att den som utsätts för kränkande särbehandling på andra grunder inte har samma rättigheter. Kränks man på grund av sin personlighet eller sin vikt, så är det mycket svårare och mer riskabelt att få upprättelse. Diskrimineringslagstiftningen blir på detta vis diskriminerande i sig, när människor som tillhör en viss grupp tilldelas större rättigheter än andra.

Ett liberalt parti bör ha individen som utgångspunkt i stället för grupptillhörigheten, och tillerkänna varje individ samma skydd, utifrån allvaret i situationen. Diskrimineringslagstiftningen bör därför utvidgas till att omfatta all kränkande särbehandling, oavsett grund, utan att glömma bort de grupper som är sårbara.

I diskrimineringslagstiftningen som gäller i skolan från år 2006 omnämns de grupper som anses särskilt utsatta för diskriminering. Samtidigt framhåller denna lag uttryckligen att samma regler gäller vid annan kränkande behandling som inte faller under dessa diskrimineringsgrunder. Samma regler bör gälla diskriminering i arbetslivet och i högskolan.

H21. Avskaffa ordet ”integration” i partiets språkbruk

Motionär: Mikael Trolin, Dalarö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet antar som sin mening att ordet ”integration” stigmatiserar den grupp som utpekas som behövande av detta. Ordet ”integration” bör hädanefter ersättas av ordet ”jämlikhet” med utgångspunkt i definitionen om de mänskliga rättigheterna så som de är beskrivna enligt Europakonventionen.

För att få till en förändring i språkbruk samt förhållningssätt i Folkpartiet liberalernas ”integrationspolitik” behövs ett mera medvetet förhållande till samhällelig överordning och underordning. Till underordningen räknas medborgare vilka genom avsaknad av t.ex. språk, relevant utbildning, sociala eller ekonomiska förutsättningar, tillgång till massmedier eller kulturell kännedom har sämre tillgång till arbete och samhälleliga institutioner. En anledning till detta kan vara även etnisk diskriminering.

Ordet ”integration” håller i allmänt språkbruk på att bli en stigmatiserande benämning. Det samma gäller för ordet ”invandrare”. Ordet integration definierar en grupp eller minoritet av människor som ska integreras gentemot den stora majoriteten. De människor som omfattas av de integrationspolitiska åtgärdsprogrammen blir därför utpekade och därigenom måltavla för det överordnade (normgivande samhällets) fördomar.

Det är en liberal sanning att alla människor har lika värde, rättigheter och skyldigheter oavsett hudfärg, kön, sexuell läggning, etnicitet eller religion. Det är därför ovärdigt en demokratisk stat att peka ut en del av sina medborgare och att döma ut dessas sätt att leva i förhållande till majoriteten. Det strider dessutom mot de mänskliga rättigheterna, att individen förnekas rätten att själv välja livsinriktning inom ramen för de nationella lagarna, så som det är beskrivet i Europakonventionen.

Det är därför tid att frångå benämningen ”integration” då denna kan anses vara förlegad och härröra från en tid då majoritetssamhället ansågs inneha tolkningsföreträde och problemformuleringsprivilegier angående vad som är normgivande och därigenom ”rätt” avseende kultur och val av livsinriktning.

Betydelsen av språkbruket kan inte nog erkännas med tanke på den process som pågått i bland annat USA sedan 1960-talet. Efter slaveriets avskaffande har majoritetssamhället benämning av de förra afrikanska slavarna successivt förändrats från *negro* (neger) till *black* (svart) till *afro-American* (afro-amerikan) till *African-American* (afrikansk-amerikan). Drivande i den processen har inte varit det vita majoritetssamhället utan den svarta minoriteten, genom sina organisationer och företrädare.

Den väsentliga poängen med detta är att de förfördelades, de ur underordningen, egna verklighetsbeskrivning och perspektiv har fått vara dominerande. Vi i Sverige ligger cirka 30 år efter denna utveckling som nu även blivit den dominerande i England. Under ett besök i London med Stockholms stads integrations- och arbetsberedning fick vi se hur språkbruket förändrat myndigheternas arbetsmetoder i grunden. I Londons kommunadministration är det är inte längre minoriteten som ska ”integreras” och anpassas till normen utan man talar enbart om jämlikhet (*equality*). För detta har man inrättat en speciell myndighet vilken har att tillse att jämlikhet inför lagen med lika rättigheter och skyldigheter gäller för kommuninvånarna.

Eftersom det etniska utanförskapet i det underordnade samhället aldrig kan brytas med förslag som enbart härrör från representanter ur det överordnade och normgivande, är det viktigt att man med språkbruket försöker åstadkomma största möjliga jämlikhet och rättvisa. Detta bör erkännas och på ett klart och tydligt sätt utryckas i majoritetssamhällets språkbruk.

H22. Avskaffa integrationsdepartementet

Motionär: Mikael Trolin, Dalarö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet antar som sin mening att existensen av ett integrationsdepartement stigmatiserar den grupp som utpekas som behövande av detta. Integrationsdepartementet bör ersättas av en konstitutionsdomstol med tydligt fokus på regeringsformen. Konstitutionsdomstolen kan då tillse att de lagar mot diskriminering som redan finns, med dess rättigheter och skyldigheter, efterlevs på ett bättre sätt.

För att få mer jämlikhet i Folkpartiet liberalernas ”integrationspolitik” behövs ett mera medvetet förhållande till samhällelig överordning och underordning. Till underordningen räknas medborgare vilka genom avsaknad av t.ex. språk, relevant utbildning, sociala eller ekonomiska förutsättningar, tillgång till massmedier eller kulturell kännedom har sämre tillgång till arbete och samhälleliga institutioner. En anledning till detta kan vara även etnisk diskriminering.

Ett integrationsdepartement institutionaliserar föreställningen om ”vi” (de etniskt svenska) och ”dem” (invandrarna) och att ”de” är underlägsna ”oss” i så mån att ”de” behöver ett speciellt departement i stadsförvaltningen för att fungera som ”oss”, som utgör samhällsnormen.

Ordet ”integration” håller i allmänt språkbruk på att bli en stigmatiserande benämning. Ordet integration definierar en grupp eller minoritet av människor som ska integreras gentemot den majoriteten. De människor som omfattas av de integrationspolitiska åtgärdsprogrammen, ofta framställda av ett integrationsdepartement, blir därför utpekade och därigenom måltavla för det överordnade (normgivande samhällets) fördomar.

Det är en liberal sanning att alla människor har lika värde, rättigheter och skyldigheter oavsett hudfärg, kön, sexuell läggning, etnicitet eller religion. Det är därför ovärdigt en demokratisk stat att peka ut en del av sina medborgare och att döma ut dessas sätt att leva i förhållande till majoriteten. Det strider dessutom mot de mänskliga rättigheterna, att individen förnekas rätten att själv välja livsinriktning inom ramen för de nationella lagarna, med dess rättigheter och skyldigheter, så som det är beskrivet i Europakonventionen.

Fördjupande resonemang

Betydelsen av språkbruket och de till följd av detta skapade och benämnda institutionerna kan inte nog erkännas med tanke på den process som pågått i bland annat USA sedan 1960-talet. Efter slaveriets avskaffande har majoritetssamhället benämning av de förra afrikanska slavarna successivt förändrats från *negro* (neger) till *black* (svart) till *afro-American* (afro-amerikan) till *African-American* (afri-

kansk-amerikan). Drivande i den processen har inte varit det vita majoritetssamhället utan den svarta minoriteten, genom sina organisationer och företrädare.

Den väsentliga poängen med detta är att de förfördelades, de ur underordningen, egna verklighetsbeskrivning och perspektiv har fått vara dominerande. Ett integrationsdepartement kan sägas ha sitt ursprung i den koloniala världsuppfattningen som hade en geocentrisk och värderelativ syn på civilisationen. Det har inte minst kommit till utryck i den dikt av Rudyard Kipling som mer än något annat kommit att symbolisera kolonialismen: ”White man’s burden” (den vita mannens börda). Det som avses i dikten är ”den vita mannens” uppgift att föra ”civilisationen” och den kristna religionen till de ”ociviliserade” folken utanför Europa.

Eftersom det etniska utanförskapet i det underordnade samhället aldrig kan brytas med förslag som enbart härrör från representanter ur det överordnade och normgivande, är det viktigt att man med språkbruk och de till följd av detta i skapade och benämnda institutioner, försöker åstadkomma största möjliga jämlikhet och rättvisa. Detta bör erkännas och på ett klart och tydligt sätt utryckas i majoritetssamhällets språkbruk i skapade och benämnda institutioner. Ett språkbruk och förhållningssätt som pekat ut och stöter bort människor riskerar att öka utanförskapet snarare än att minska det. Folkpartiet liberalerna har historisk sätt ofta stått på de svagas sida, vare sig det har gällt kvinnor, äldre, sexuella minoriteter, bistånd till fattiga länder eller flyktingar. Folkpartiet liberalerna har därför ett socialliberalt idéarv att värna om och bör därför visa stor försiktighet och ta till sig och vara mottagliga för den berättelse som kommer från dem som är längs ner i samhället.

Migrationspolitik

H23. På väg mot fri invandring

Motionärer: Andreas Bergström, Stockholm, Per Altenberg, Stockholm, Alexander Bard, Stockholm, Erik Jennische, Stockholm, Lina Nordquist, Uppsala, Birgitta Ohlsson, Stockholm, Mathias Sundin, Norrköping, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partiets syn på fri invandring skrivs in på lämpligt ställe i partiprogrammet, så som den beslutades av landsmötet 2007: ”Vi liberaler vill se en värld där människor kan resa och flytta fritt mellan olika länder. Det är en vision som kan tyckas avlägsen men vars förverkligande måste påbörjas – i första hand inom EU.”

Frågan om fri invandring diskuterades på landsmötet 2007. I partistyrelsens svar på de motioner som inkommit stod bland annat: ”Vi liberaler vill se en värld där människor kan resa och flytta fritt mellan olika länder. Det är en vision som kan tyckas avlägsen men vars förverkligande måste påbörjas – i första hand inom EU.”

Landsmötet beslutade att motionerna kunde anses besvarade med detta, och det får därmed anses vara Folkpartiets politik. Detta är ju en tydligt liberal och kontroversiell ståndpunkt. Att den inte framgår av vårt partiprogram är rent vilseledande, och måste omedelbart rättas till.

Många människor har nog svårt att se framför sig hur fri invandring ska fungera i praktiken. Det finns flera svåra frågor att lösa. Tänkbara steg på vägen är avskaffat visumtvång, möjlighet att söka asyl på ambassader och avskaffat transportörsansvar. Det krävs också en anpassning av våra system för att kunna förena fri invandring med en välfärdsstat, något som har utretts i underlagsrapport nr 11 till Globaliseringsrådet. Folkpartiet är det rätta partiet att visa hur visionen kan förverkligas. Med en tydlig skrivning i partiprogrammet lägger vi upp ribban för oss själva.

H24. Inget försörjningskrav för anhöriginvandring

Motionärer: Ulf Öfverberg, Stockholm, Andreas Bergström, Stockholm, Alexander Bard, Stockholm, Thomas af Bjur, Mariefred, Erik Jennische, Stockholm, Martina Lind, Stockholm, Nina McEvenue, Stockholm, Seved Monke, Stockholm, Lina Nordquist, Uppsala, Birgitta Ohlsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka emot ett försörjningskrav som försvårar återförening mellan föräldrar och barn

Under lång tid lät Socialdemokraterna integrationspolitiken förfalla. Många är de problem som är förknippade med en ogenomtänkt och alltför rigid integrationspolitik. Det är ett omfattande misslyckande som den borgerliga regeringen äntligen försöker reformera.

Men det är inte alltid lätt att göra rätt. Förra året tog regeringen principiellt ställning för ett försörjningskrav för anhöriginvandring, även om regeringen var delvis splittrad i frågan. Därpå tillsattes en utredning som presenterade sitt betänkande i december 2008 (SOU 2008:114).

Men i denna fråga har regeringen och Folkpartiet hamnat helt fel.

Det officiella motivet för politiken är att stärka arbetslinjen genom att ställa krav på att den som fått uppehållstillstånd i Sverige ska ha en inkomst och bostad innan familjen kan komma efter. Kraven på försörjning ska underlätta integrationen av de nya medborgarna, är tanken.

Men utredaren anser att det därför ska vara möjligt att separera barn från sina föräldrar i upp till fyra år. Rätten till sina föräldrar görs beroende av föräldrarnas medborgarskap, gångbarhet på den svenska arbetsmarknaden och grund för uppehållstillstånd i Sverige. Det är både omänskligt och fullständigt kontraproduktivt.

De som under åtskilliga år har jobbat med flyktingar och familjeåterförening som exempelvis Röda korset och Rädda barnen, vittnar dessutom om att en snabb återförening med familjen ökar förutsättningarna för lyckad integration. Även Barnombudsmannen, Diskrimineringsombudsmannen och Unicef är mycket kritiska.

Utredarens förslag kommer att skapa fler mänskliga tragedier bland de nyanlända samtidigt som integrationen de facto kommer att försvåras – inte förbättras. Ingen integreras bättre och snabbare för att man inte får träffa sina barn.

Frågan var uppe på landsmötet 2007, och landsmötet godtog då partistyrelsens linje att det inte skulle vara lämpligt med försörjningskrav för make/maka och minderåriga barn, men att försörjningskrav däremot skulle kunna vara en möj-

lighet att utöka kretsen av anhöriga som kan komma till Sverige. Utredarens förslag innebar alltså motsatsen till vad landsmötet beslutade. Landsmötets beslut måste fortfarande gälla som Folkpartiets linje och bör understrykas av detta landsmöte.

H25. Stärk asylsökande kvinnors rättigheter

Motionärer: Cecilia Wigström, Göteborg, Lavin Ronak Saleh, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna ska verka för att förföljelse på grund av kön, könsidentitet och sexuell läggning erkänns som asylskäl inte bara i lagen utan i verkligheten

Det finns många invandrarkvinnor som har lämnat sitt land på grund av det samhällsförtryck de som kvinnor har utsatts för. De har kommit till Sverige för att leva och anpassa sig i det svenska samhället, men många av dem har efter en lång tid fått avslag av Migrationsverket. De finns kvinnor som har varit fängslade i sitt hemland och har tortyrmärken på sina kroppar och har blivit sexuellt utnyttjade och tvångsgifta, men får ändå inte stanna.

Då frågar vi oss om lagändringen som gjordes för något år sedan verkligen har inneburit någon förändring. Könsspecifik förföljelse ska numera vara anses vara asylskäl. Könsspecifik förföljelse innefattar bl.a. könsstympning, tvångssteriliseringar och aborter som utförs under tvång liksom våldtäkt.

Förföljelse på grund av kön, könsidentitet eller sexuell läggning är inte en del av Genève-konventionen i dag, men det UNHCR rekommenderar att dessa grunder bör respekteras av länder. Vi anser att dessa flyktingskäl bör stärkas genom att Sverige verka för ett tilläggsprotokoll till Genève-konventionen.

H26. Tydliggör lagen för aslylsökande och kvotflyktingar

Motionär: P.-O. Olsson, Gällö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** samma lag ska gälla för asylsökande och kvotflyktingar i väntan på medborgarskap

H: Integrations- och migrationspolitik
Partistyrelsens yttrande

Inledning

Invandringen är en tillgång för Sverige. Mångfalden berikar vårt samhälle och utan invandrare skulle vårt land aldrig ha blivit en framgångsrik industri- och välfärdsnation. Sveriges dörrar ska vara öppna för människor som behöver en fristad men också för människor som frivilligt söker sig till vårt land för att bygga ett nytt liv.

Vi vill även se ett öppnare Europa och välkomnar en mer harmonierad syn på invandring i EU. Såväl Norden som EU ska stå som föredöme för att en värld med fri rörlighet inte endast förblir en vision. Samma grundläggande regler för asyl och krav på en rättssäker asylprocess och flyktingmottagning bör gälla i alla EU-länder. Målet med den gemensamma asyl- och migrationspolitiken är inte att minska Sveriges ansvar utan att höja nivån i EU som helhet.

Men invandringen ställer oss också inför utmaningar. Den kräver en fungerande arbetsmarknad och en integrationspolitik som både låter nyanlända personer bli delaktiga i samhället och tar hänsyn till alla människors rätt att utforma sina egna liv. Möjligheten att bedriva en human flyktingpolitik och en öppen migrationspolitik hänger intimt ihop med en välfungerande integrationspolitik, som förmår ta till vara nykomlingarnas kreativa krafter och ge dem möjlighet att bli en aktiv del av vårt samhälle.

För att skapa vägar ut ur utanförskapet betonar vi såväl samhällets som individens ansvar. Samhället måste åtgärda systembrister och diskriminering som stänger ute människor. Hela Sverige måste ta ansvar för att välkomna och ge nyanlända en god start i det nya landet. Individen måste samtidigt göra sig införstådd med samhällets skyldigheter såväl som rättigheter. Det svenska samhällets frihet fordrar både ansvar och gränser, det öppna samhället kan inte existera utan ett tydligt ställningstagande för individens frihet.

Under de första åren i regeringsställning, där Folkpartiet bland annat har haft ansvar för integrations- och jämställdhetsdepartementet, har början till ett perspektivskifte i svensk integrations- och migrationspolitik inletts. Bland annat är en ny diskrimineringslagstiftning på plats, en reformering av flyktingmottagande och introduktion har påbörjats och en liberaliserad lagstiftning för arbetskraftsinvandring har införts.

I tider av ekonomiska problem och hög arbetslöshet finns ett särskilt ansvar för liberaler att inte kompromissa kring att Sverige och Europa ska vara öppet, humant och välkomnande. Det kräver en liberal integrationspolitik där vi fortsätter bryta utanförskapet och gör Sverige till ett land där alla människor upplever makt över sin egen tillvaro och att deras krafter tas tillvara.

Yttrande över programförslaget samt motionerna

Tiden innan uppehållstillstånd

Programpunkt 1–5 samt motionerna H1–H4, H5 yrkande 4–5 och G33 yrkande 3

Rapporten ”Egenmakt för ett öppet samhälle” punkt 1–5 rör alla perioden innan beslut om uppehållstillstånd ges. I rapportens **punkt 1** föreslås att mottagandeverksamheten av asylsökande separeras från Migrationsverket för att verket ska fokusera på sin huvudskaliga uppgift som myndighetsbeslutande i migrationsärenden. Mottagande verksamhet ska öppnas upp för flera aktörer. I rapportens **punkt 2** föreslås att migrationsdomstolarna ska utse offentligt biträde i stället för Migrationsverket som i dag. Argumentet är att det ökar rättsäkerheten och transparensen.

Partistyrelsen vill i enlighet med rapporten betona att en uppdelning av Migrationsverket är en viktig del i att förbättra såväl rättsäkerheten som integrationsprocessen. Med en mer ändamålsriktig organisation kan kärnverksamheten prioriteras. Migrationsverkets kan fördjupa sitt arbete för en snabb men rättssäker prövning av asylärenden medan en mer pluralistisk verksamhet med flera aktörer kan sysselsätta asylsökande på ett för integrationen meningsfullt sätt. Ytterligare en viktig åtgärd för att öka rättsäkerheten i instans- och processordningen är att föra över uppgiften att utse offentliga biträden i asylärenden från migrationsverket till migrationsdomstolarna. **Partistyrelsen föreslår att punkt 1 och 2 bifalls.**

Hembesök för hälsoundersökningar föreslås i rapportens **punkt 3** för att tidigt kunna identifiera eventuella vårdbehov hos nyanlända. I rapportens **punkt 4** föreslås att gömda ges utökad rätt till vård motsvarande den som ges till asylsökande. **Punkt 5** i rapporten föreslår att sjukvården görs till en skyddad zon för gömda så att information inte kan föras vidare till annan myndighet.

I motion **H1** yrkas att akut och annan omedelbart nödvändig vård ska ges till alla som vistas i Sverige och att staten åtar sig det ekonomiska ansvaret för att denna etiska princip upprätthålls, att sjukvårdspersonal får särskild utbildning om asylsökandes situation och sjukvårdsbehov och att staten åtar sig det ekonomiska ansvaret för att utbildningen kan genomföras, och att papperslösa och asylsökande ska uppleva den svenska sjukvården som en trygg plats och att det därför ska vara förbjudet för sjukvårdspersonalen att kontakta polis eller annan myndighet.

Partistyrelsen anser att en god undersökning och uppföljning av hälsan hos personer som söker sig till Sverige för att få skydd är ett viktigt moment i integrationsprocessen. För att förbättra andelen som genomgår en hälsoundersökning är möjlighet till hembesök av sjukvården ett bra alternativ. Sådan uppsökande vård bör främst rikta sig mot dem som redan beviljats uppehållstillstånd. Partistyrelsen anser också att även gömda har rätt till nödvändig vård - ingen människa ska kunna nekas sjukvård. För att vården ska vara en realistisk möjlighet för den enskilde krävs samtidigt att sjukvården inte får delge övriga myndigheter, såsom polis, information om den gömde. Människor vars enda brott är att de vistas utan tillstånd i Sverige och som behöver vård ska inte behöva känna sig rädda att bli utlämnade från sjukvården till polis

med risk att avvisas. **Partistyrelsen föreslår att punkt 3, 4 och 5 samt motion H1 bifalls.**

I **motion H2** föreslås att en ny punkt förs in under rubriken ”Samhällets ansvar för barn i utsatta situationer”. Punkten innehåller skrivningar om ett starkare beaktande av barns egna asylskäl. Förslaget innehåller också en skrivning om att ensamkommande barns asylskäl ska bedömas mer generöst. Vidare föreslås att förvarsplacering av barn inte ska få förekomma och att åldersbestämning via röntgen och ben inte ska få användas.

I motion **H3** föreslås att fyra punkter förs in efter punkt 2 i rapporten. I första tilläggspunkten föreslås att uppehållstillstånd automatiskt ska beviljas om asylprövningen är längre än sex månader. I andra tilläggspunkten föreslås att asylsökande regelbundet ska få göra en anonym utvärdering av Migrationsverkets handläggare. Likaså ska justitieombudsmannen regelbundet utvärdera Migrationsverkets verksamhet. Sverige föreslås även utforma ett stickprovssystem för att systematiskt följa upp konsekvenser av Migrationsverkets beslut om utvisningar. I tredje tilläggspunkten föreslås att Migrationsverket endast ska få fatta positiva beslut i första instans. Övriga fall ska lämnas till direkt till migrationsdomstol. I punkten föreslås även att alla som riskerar utvisning ska ha rätt till domstolsprövning. Likaså föreslås att den nya processordningen ska respekteras genom att muntlig framställan ska vara norm och att asylbeslut ska ges skriftligen på den asylsökandes språk. I den fjärde och sista tilläggspunkten föreslås att arbetstillstånd inte ska krävas för asylsökande som vill arbeta under asylprövningen. I tilläggspunkten föreslås också att spårbyte mellan arbetskraftsinvandring och asylsökande ska vara möjligt när som helst. Avslutningsvis föreslås att asylprövningen ska fortsätta även då personen ifråga bytt spår och beviljats uppehållstillstånd som arbetskraftsinvandrare.

I motion **H4, yrkande 4,** föreslås att normalfallet ingen anhöriginvandrare eller utlänning, som inte begått eller misstänks begå brott, avvisas. Vidare i **yrkande 5**, föreslås att landsmötet uttalar att samtliga utlänningar bör ges arbetstillstånd. I samma motion **yrkande 6** föreslås att ingen person som ska avvisas ska kunna sättas i förvar. I motion **H5 yrkande 4 och 5** föreslås en rad tillägg i rapporten rörande fri invandring, möjligheten till asyl och en gemensam europeisk migrationspolitik. I motion **G33 yrkande 3** föreslås att regeln om att tvingas återvända till sitt hemland för att söka uppehållstillstånd när man etablerat sig i Sverige genom arbete, långt gångna studier eller giftermål ses över.

Partistyrelsen instämmer med motion **H2** i ambitionen att stärka barns situation i asylärenden. Barn kan ha egna asylskäl och ska därför, i lämplig form, höras om dessa. Att besluta om att sätta en person i förvar är en form av frihetsberövande som, i synnerhet när det gäller barn, måste användas med mycket stor restriktivitet. Partistyrelsen anser dock att det fortsatt kan vara nödvändigt i situationer då risken för avvikelse är stor. Partistyrelsen delar motionärens syn att ensamkommande barn är en utsatt grupp vars rättigheter måste värnas särskilt. Att fastställa någons exakta ålder är mycket svårt. Partistyrelsen anser att de metoder som används ska vara så säkra och exakta som möjligt. Därför bör inte t.ex. röntgen uteslutas.

Partistyrelsen delar motionärens åsikt i motion **H3** att asylprövningstiden bör kortas för att minska tiden av oro och underlätta integrationsprocessen. Däremot finner inte partistyrelsen förslaget att införa en tvingande sexmånaders handläggningsregel som en väg att gå. En sådan regel riskerar leda till rättsosäkerhet med felaktiga incitament för såväl tjänstemän som asylsökande och skulle frångå principen om att individuella asylskäl ska vara grund för uppehållstillstånd. Förslaget om att öka kontrollen och utvärderingen av Migrationsverket är i linje med partistyrelsens ståndpunkt. Partistyrelsen anser dock, till skillnad från motionären, att Migrationsverket som myndighet fortsatt ska kunna avslå en asylansökan. I den nya instans- och processordning som råder utgör Migrationsverket första instans och måste således kunna bevilja och avslå ärenden. Asylprocessen bör stärkas genom att Migrationsverkets verksamhet förbättras och inte genom att myndigheten fråntas delar av sin kärnuppgift.

I likhet med motionärens åsikt i motion H3 anser även partistyrelsen att det är viktigt att den nya processordningen följs i enlighet med lagstiftarens intentioner. Partistyrelsen anser att det ur rättsäkerhetsperspektiv är viktigt att asylsökande har möjlighet att blir informerad om beslut i sitt ärende. Många gånger löser sig detta naturligt genom att släktingar, vänner eller personal på Migrationsverket kan översätta domen till ett för den asylsökande förståligt språk. En naturlig tidpunkt att bli informerad är också under det samtal med tillgång till tolk den asylsökande kallas till av Migrationsverket efter beslut. En förändring av rådande praxis kräver ett noggrant övervägande för att tillgodose att alla sökande har möjlighet att bli informerade om innehållet i sitt beslut men samtidigt undvika att de administrativa kostnaderna drastiskt ökar. Partistyrelsen anser att landsmötet i nuläget inte kan avgöra hur den bästa avvägningen ser ut men att Folkpartiet bör beakta frågan.

Partistyrelsen ser positivt på att göra det enklare att arbeta och försörja sig själv som asylsökande. Den arbetskraftsinvandringsreform som genomförts är en av Europas mest långtgående. Däribland är spårbyte från asylansökan till arbetskraftinvandring en positiv möjlighet. Partistyrelsen betonar dock att vissa regler måste finnas för att motverka att möjligheten till spårbyte inte innebär ett otillbörligt användande av rätten att söka asyl. Partistyrelsen anser även att vissa regler för arbetstillstånd generellt måste finnas bland annat för att matcha utbud till efterfrågan. Partistyrelsen har åsikten att ett påbörjat asylärende fullt ut ska behandlas även om personen fått uppehållstillstånd i enlighet med reglerna kring arbetskraftsinvandring.

Arbetskraftsinvandringsreformen har inneburit att det blivit lättare att söka uppehållstillstånd utan att behöva lämna landet. Vad gäller motion G33 yrkande 3 bör även nämnas att regeringen har aviserat en översyn av kravet på att uppehållstillstånd ska sökas utanför Sverige vid anknytningsärenden. Denna översyn välkomnas av partistyrelsen.

Partistyrelsen föreslår att motion H2–H3 och G33 yrkande 3 anses besvarade och att motion H4 yrkande 4–6 och motion H5 yrkande 4 och 5 avslås.

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programgruppens förslag punkt 1 bifalls
2. **att** programgruppens förslag punkt 2 bifalls
3. **att** programgruppens förslag punkt 3 bifalls
4. **att** programgruppens förslag punkt 4 bifalls
5. **att** motion H1 bifalls
6. **att** programgruppens förslag punkt 5 bifalls

7. **att** motion H2 anses besvarad
8. **att** motion H3 anses besvarad
9. **att** motion G33 yrkande 3 anses besvarat
10. **att** motion H4 yrkande 4 avslås
11. **att** motion H4 yrkande 5 avslås
12. **att** motion H4 yrkande 6 avslås
13. **att** motion H5 yrkande 4 avslås
14. **att** motion H5 yrkande 5 avslås

Integration som samhällskontrakt

Introduktionen – en avgörande tid

Programpunkt 6–8 samt motionerna H6–H13

I rapportens **punkt 6** föreslås att etableringssamtal mellan den nyanlände och arbetsförmedlingen ska införas nationellt. I motion **H6** föreslås att en punkt om att alla kommuner ska vara skyldiga att ta emot flyktingar ska föras in i rapporten. I motionen **H7** föreslås att en arbetsgrupp ska tillsättas av partistyrelsen för att föreslå förändringar av ansvarfördelningen och ersättningssystemet för kommuner vad gäller mottagande av flyktingar. Möjligheten till undantag från ordningen med eget boende i kommuner med en ansträngd situation föreslås i motion **H8**.

Introduktionstiden efter ett beviljat uppehållstillstånd är en viktig tid som på många sätt avgör hur en människas liv i det nya landet kommer att utveckla sig. Partistyrelsen anser att ett välinformerat val av bostadsort och arbetsmarknadsutbildning är ett av de mest avgörande valen för en nyanländ. Arbetsförmedlingen har en viktig roll att erbjuda samtal för att hjälpa den nyanlända att göra ett rationellt val oavsett var den nyanlände bor i landet. Det är också en rimlig utgångspunkt att personer som flytt till Sverige och fått uppehållstillstånd ska kunna bosätta sig i alla kommuner i landet och där få möjlighet till en introduktion. Det system som gäller i dag, med möjlighet för kommuner att avstå från att träffa en överenskommelse om flyktingmottagande och därmed inte ingå bland de kommuner som det går att anvisa en plats i, är inte tillfredsställande.

Mottagandet av nyanlända invandrare är ett ansvar för alla kommuner i landet. Det är inte rimligt att ett antal kommuner med goda förutsättningar för introduktion och etablering på arbetsmarknaden ska kunna avstå att ta emot nyanlända som behöver anvisas bosättning i en kommun medan andra kommuner blir hårt belastade. Men alla kommuner har inte samma förutsättningar för ett gott mottagande och en snabb introduktion, beroende på den lokala bostads- och arbetsmarknaden, möjligheten att ordna utbildning och liknande faktorer. Även framgent kommer en sannolikt en stor del av alla asylsökande att vara en angelägenhet för främst större kommuner med god arbetsmarknad. Undersökningar visar också att integrationen lyckas bättre här.

Trots många asylsökande och ett stort antal beviljade uppehållstillstånd under de senaste åren motsvarar för närvarande utbudet av introduktionsplatser behovet även om en del kommuner inte träffat någon överenskommelse om mottagande. Behovet av mottagningskapacitet kan dock förändras med kort varsel och det är angeläget att ha ett mottagningssystem som är hållbart och flexibelt och fungerar vid fluktuationer i migrationsströmmarna. Vid en kraftig ökning av antalet personer som söker sig till Sverige är det angeläget att hela den mottagningskapacitet som finns i landet utnyttjas. Vid sidan av detta är partistyrelsen öppen för att fler förändringar av mottagarsystemet kan behövas. Som beskrivs i rapporten finns ett pågående reformarbete inom regeringskansliet vad gäller mottagandet av nyanlända. Partistyrelsen inväntar resultatet från detta arbete för eventuellt vidare åtgärder. **Partistyrelsen föreslår att följande förs in sist i punkt 6: ”**Det är ett ansvar för alla Sveriges kommuner att ta emot flyktingar. För det fall att behov finns, ska det ytterst vara möjligt att tvinga kommuner som tidigare inte tagit ansvar att teckna avtal om flyktingmottagande.”

Partistyrelsen föreslår vidare att punkt 6 bifalls i övrigt samt att motion H6, H7 och H8 anses besvarade.

I rapportens **punkt 7** föreslås att studier i svenska för invandrare (sfi) ska begränsas till max tre år för att undvika att utbildningen blir en sorts förvaringsplats. I motionen **H9** föreslås att en skrivning om 4 timmars arbete/praktik ska inleda dagen inom sfi-undervisningen ska komplettera rapportens förslag 7.

Partistyrelsen anser att utbildningen i svenska genom Svenska för invandrare är ett avgörande moment i introduktionen. Ett viktigt steg för att öka en tills nu bristande kvalitet och göra verksamheten mer målfokuserad är att renodla verksamheten och att införa en tidsgräns på exempelvis tre sammanhängande kalenderår. En kombination av språkstudier och praktik/arbete är en bra modell som används på olika ställen i landet. Partistyrelsen anser dock inte finna anledning för landsmötet att ta ställning till det exakta utförandet och upplägget av en kombination. **Partistyrelsen föreslår att punkt 7 bifalls och att motion H9 anses besvarad.**

I rapportens **punkt 8** föreslås att en medborgarkurs för alla vuxna som flyttar till Sverige införs. Kursen ska ge en djupgående introduktion till det svenska samhället och vara ett krav för den som vill bli svensk medborgare. Samtidigt bör en sorts medborgarceremoni införas där personer som vill bli svenska medborgare bekräftar att de tagit del av vilka rättigheter och skyldigheter man har och att man avser följa gällande regler och lagar. Slutligen föreslås att prövningen för medborgarskap bör göras mer individuell och inte utgå från olika tidsgränser. I motion **H10** föreslås att inga formella utbildningar ska krävas för svenskt medborgarskap. I motionen **H11** föreslås att punkt 8 i rapporten ska ha en skrivning om att deltagande i medborgarkurs ska vara obligatoriskt i introduktionen och att det ska kopplas till introduktionsersättningen. I motion **H12** föreslås att en högtidlig medborgarskapsceremoni endast ska vara frivillig. I motionen **H13** föreslås att ”språktest” ska ersättas av ett test med fokus på dem mänskliga rättigheterna.

Partistyrelsen anser att en uppgradering av det svenska medborgarskapet är angeläget. Utöver de tidigare förslag landsmötet antagit är införandet av en medborgarkurs för vuxna ett viktigt steg för att markera de skyldigheter och rättigheter som gäller i Sverige. Tyngdpunkten bör läggas på hur vi Sverige lever upp till och respekterar universella värderingar om demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Det handlar således inte om att lära ut värden eller värderingar som anses ”svenska”. Kursen bör även innehålla en fördjupad introduktion till hur det svenska samhället praktiskt fungerar. För att alla medborgare ska ta del av detta bör medborgarkursen vara obligatorisk för svenskt medborgarskap men också erbjudas frivilligt till alla som flyttar till Sverige. Barn får motsvarande information genom den svenska skolan.

Likaså bör en medborgarskapsceremoni på ett högtidligt

sätt markera att ett samhällskontrakt mellan individen och staten har slutits. De som inte vill delta i ceremonin ska på annat sätt markera att de är införstådda i de rättigheter och skyldigheter ett svenskt medborgarskap innebär. Partistyrelsen anser även att kraven för medborgarskap i större utsträckning än i dag ska utformas så att de utgår ifrån individen snarare än olika tidsgränser. Partistyrelsen vidhåller även de två senaste landsmötenas resonemang att ett språkkrav vid svenskt medborgarskap är en viktig del i att betona språkets roll för integrationen. För att förtydliga att medborgarskapsceremonin ska vara frivillig föreslår partistyrelsen en smärre justering av punkt 8 och att punkten i övrigt **bifalls. Vidare yrkar partistyrelsen att motion H10, H11, H13 avslås samt att motion H12 anses besvarad.**

Jämställdhet i globaliseringens tid

Programpunkt 9–11 samt motion H14

I rapportens **punkt 9** tas avstånd från särlösningar och undantag från svensk lagstiftning som innebär att kvinnor förtrycks. I **punkt 10** föreslås att medhjälp till barnäktenskap kriminaliseras. I **punkt 11** föreslås att en särskild brottsrubricering för tvångsäktenskap utreds vidare. I motion **H14** yrkar motionären på att ändra texten i punkt 9 så att inte bara kvinnor utan även män förs in som föremål för förtryck genom kulturella hänsyn.

I princip i alla kulturer, däribland även den svenska, finns patriarkala strukturer. De värderingar som kopplas till detta innebär ett socialt tryck på såväl kvinnor som män som i olika situationer kan övergå till en inskränkning av den individuella friheten. Det är oftast främst kvinnor som får utstå förtryck. Men även pojkar kan vara offer vid t.ex. äktenskapstvång. Förtryck mot hbt-personer, oavsett kön, kan också ha sin grund i patriarkala och heteronormativa strukturer. Av det skälet vill partistyrelsen ändra den första meningen i punkt 9, i linje med vad motion H14 föreslår. Partistyrelsen anser vidare att barnäktenskap inte är förenbart med ett liberalt samhälle. Personer som inte är myndiga är fortfarande i stort beroende av sin omgivning, inte minst sina föräldrar, och det är nödvändigt att förstärka lagstiftningen så att föräldrar inte använder sin makt till att välja partner åt sina barn. Likaså anser partistyrelsen det vara angeläget att äktenskap som ingåtts där tvång eller hot varit inblandat för en egen brottsrubricering. På så sätt markeras den okränkbara rättigheten att själv få välja sin livspartner.

Partistyrelsen föreslår att punkt 9 bifalls med ändringen att första meningen får lydelsen ”Utifrån en liberal grundsyn kan vi aldrig godta att kulturella hänsyn skulle innebära förtryck på grund av kön eller sexuell läggning” och att motion H14 med detta anses besvarad. Partistyrelsen föreslår även att punkt 10 och 11 bifalls.

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programmets punkt 6 ges lydelsen:
   ”Etableringssamtal för rationella beslut vid bosättning införs nationellt. Nyanländas introduktion ska påbörjas så snabbt som möjligt efter det att uppehållstillstånd har beviljats. Därför bör Arbetsförmedlingen hålla etableringssamtal med den nyanlända så snart som möjligt. Samtalet ska innehålla en diskussion om lämplig bosättningsregion och kommun. Utgångspunkten är att på ett bättre sätt än vad som sker i dag matcha individens kompetens och bakgrund med en lämplig kommunplacering. Folkpartiet föreslår att verksamheten införs på nationell nivå i och med att reformen av nyanländas etablering träder i kraft. Det är ett ansvar för alla Sveriges kommuner att ta emot flyktingar. För det fall att behov finns, ska det ytterst vara möjligt att tvinga kommuner som tidigare inte tagit ansvar att teckna avtal om flyktingmottagande.”
2. **att** motion H6 anses besvarad
3. **att** motion H7 anses besvarad
4. **att** motion H8 anses besvarad
5. **att** programgruppens förslag punkt 7 bifalls
6. **att** motion H9 anses besvarad
7. **att** programmets punkt 8 ges lydelsen:
   ”Medborgarskap för ett öppet samhälle. Vi föreslår att en medborgarkurs införs. Medborgarkursen ska inte bli en formalitet utan bör vara en mer djupgående introduktion till det svenska samhället. Alla som flyttar till Sverige i vuxen ålder ska inbjudas till denna utbildning. För den som ansöker om svenskt medborgarskap ska det i princip vara ett krav att ha genomgått denna medborgarkurs. En ny form av medborgarceremoni införs dit den nye medborgaren inbjuds. En del bör vara att man bekräftar att man tagit del av vilka rättigheter och skyldigheter man har och att man avser att delta i samhället och efterleva gällande lagar och regler. Prövningen för medborgarskap bör göras mer individuell och inte utgå från olika tidsgränser.”
8. **att** motion H10 avslås
9. **att** motion H11 avslås
10. **att** motion H12 anses besvarad
11. **att** motion H13 avslås
12. **att** programgruppens förslag punkt 9 ges lydelsen:
    ”Mångfald – men inte utan jämställdhet. Utifrån en liberal grundsyn kan vi aldrig godta att kulturella hänsyn skulle innebära förtryck på grund av kön eller sexuell läggning. Vi avvisar de krav på särlösningar och undantag från svensk lagstiftning som förts fram och som skulle utgöra brott mot alla människors lika värde och rättigheter. Domstolar och myndigheter ska inte heller tillämpa svensk lag på ett sätt att individer kränks på grund av missriktad kulturell hänsyn. Utgångspunkten är att ta ställning för individen när hon kränks, oavsett av vem.”
13. **att** motion H14 därmed anses besvarad
14. **att** programgruppens förslag punkt 10 bifalls
15. **att** programgruppens förslag punkt 11 bifalls

Reservation 1
Roger Haddad
Jag reserverar mig till förmån för att motion H6 bifalls.

Reservation 2
Birgitta Ohlsson
Jag reserverar mig till förmån för att programgruppens förslag punkt 8 avslås.

Motivering: Erbjud gärna medborgarskapskurser, men frivilliga sådana. Inga formella utbildningar ska krävas för svenskt medborgarskap.

Företagsamhet, förortsutveckling samt övrig integrationspolitik

Programpunkt 12–29, motionerna H15–H19 samt H4 yrkande 1–3 och 7–8

I **punkt 12** föreslås att lokala mikrokreditgivningskontor inför i utanförskapsområden. I **punkt 13** föreslås att så kallade företagsänglar kopplas till utanförskapsområdena.

Partistyrelsen anser att det är angeläget att de områden som i dag kännetecknas av utanförskap får förutsättningar till ett blomstrande näringsliv. Företagande är en väg till egenmakt men även förutsättningarna för en god arbetsmarknad. Vad som ofta fattas i de mest utsatta områdena är riskkapital och insyn i den etablerade svenska näringslivsmiljön. Det finns därför anledning att göra nationellt riktade satsningar. **Partistyrelsen föreslår att punkt 12 och 13 bifalls, dock med strykning av skrivningarna i punkt 12 om att lånen ska ges utan säkerhet och förtydligande att själva mikrokreditgivningskontoren bör ligga i utanförskapsområdena. Vidare bör ordet ”företagsänglar” i punkt 13 byts ut mot ”företagscoacher”.**

I rapportens **punkt 14** föreslås att socialtjänstlagen ändras så att kommuner måste erbjuda arbetsföra mottagare av försörjningsstöd en aktivitet minst halvtid fem dagar i veckan. För att kompensera kommunerna för denna kostnad föreslås en ersättningsmodell för kommuner i rapportens **punkt 15**. I motion **H4**, **yrkande 1, 2, 7 och 8** föreslås en rad yrkanden som rör reglerna kring arbete ur integrationsperspektiv. I motion **H15** föreslås att ett system med integrationspoäng införs för att öka incitamenten att delta i arbetslivet och i det civila samhället som helhet.

En absolut avgörande del för att ta makten över sin egen vardag är ett arbete. Partistyrelsen välkomnar förändring av socialtjänstlagen så att aktivitet ska garanteras för dem som uppbär ekonomiskt bistånd men som har arbetsförmåga. Det finns ett flertal exempel på att liknande reformer har fungerat för att minska passiviseringen och öka kontakten med arbetslivet vilket i slutändan kan resultera i ett reguljärt arbete. Partistyrelsen anser därför också att det är rimligt att den som kan utföra ett arbete krävs på deltagande i daglig sysselsättning för att få försörjning i enlighet med socialtjänstlagen. Partistyrelsen vill samtidigt betona att försörjningsstödet är samhällets yttersta skyddsnät. Det är därför inte rimligt att i likhet med dagens a-kassa sänka ersättningen efter en viss tids arbetslöshet. Partistyrelsen betonar också vikten av att delta, inte bara i arbetslivet utan även i övriga samhället, för att bryta en passivisering som lätt kan leda till ett mer permanent utanförskap. Det är därför viktigt att se rapportens alla förslag som en helhet där förslag för integration genom föreningsliv m.m. finns, exempelvis förslaget om integrationscentrum. Att därutöver införa ett system med incitament utifrån integrationspoäng anser inte partistyrelsen vara angeläget även om den delar motionärens ambition att öka integrationen mellan individen och samhällets olika delar.

Partistyrelsen föreslår att punkt 14 och 15 bifalls och att motionen H4 yrkande 1, 2, 7, 8 och motion H15 avslås.

I punkterna 16–18 och 21–22 föreslås flera åtgärder för att göra staten som arbetsgivare mer integrationsfrämjande. I **punkt 16** föreslås att språkkunskaper i andra språk än i svenska i princip alltid ska ses som en merit. I **punkt 17** föreslås en ”50-50-satsning” där 50 miljoner kronor satsas på ett pilotprojekt för att bredda chefsrekryteringen i 50 myndigheter, landsting och kommuner. I **punkt 18** föreslås ett generellt ställningstagande för att bryta upp offentliga monopol. I **punkt 21** föreslås att arbetet med att fastställa anonymiserade jobbansökningars effekt bör fortsätta undersökas. Slutligen i **punkt 22** föreslås att kraven på svenskt medborgarskap ska ses över vid offentliga uppdrag.

Ambitionen att göra den offentliga sektorn till en mer integrationsfrämjande arbetsgivare delas av partistyrelsen. Det är av yttersta vikt att den del av arbetsmarknaden där politiker har ett mer direkt inflytande blir ett föregångsexempel för hur den resurs en icke-svensk bakgrund innebär tas tillvara. Partistyrelsen välkomnar även en satsning på att bredda rekryteringsgrunden för chefer inom den offentliga sektorn. Förebilder i ledare med utländsk bakgrund har ett stort värde för den gängse bilden av vad som är ett möjligt livsval. I anslutning till detta anser även partistyrelsen det vara motiverat att fortsätta Folkpartiets arbete för att bryta upp de offentliga monopolen och på så sätt möjliggöra mer egenföretagande och möjligheter för anställda att välja arbetsgivare.

Det försök med anonymiserade jobbansökningar som gjorts i bland annat Göteborgs stad har inte givit något entydigt svar. Vissa positiva förhoppningar finns dock om att andelen med utländsk bakgrund som kallas till intervju ökar. Partistyrelsen efterfrågar därför ytterligare underlag för att ta ställning till om anonymiserade jobbansökningar ska tillämpas i större omfattning. Partistyrelsen anser också att även om det svenska medborgarskapet generellt ska få en ökad betydelse så finns det anledning att se över kravet på svenskt medborgarskap för de runt 400 000 anställningar som kräver svenskt medborgarskap och på så sätt ytterligare öppna den offentliga sektorn för personer med utländsk bakgrund. Det är samtidigt viktigt att betona att det stora flertalet av dessa tjänster, såsom polis, domare eller anställning inom vissa delar av försvaret, fortsatt ska kräva svenskt medborgarskap. **Partistyrelsen föreslår att punkterna 16, 17, 18, 21 och 22 bifalls.**

För att öka kunskapen och forskningen om migration och integration föreslås i **punkt 19** en högskola inrättas för detta ändamål. Högskolans primära mål ska vara att skräddarsy utbildningar för relevanta yrkesgrupper som arbetar med frågor som rör sakområde. I motion **H16** föreslås att punkt 19 tillförs en skrivning om att faktorer som driver på segregation och hur det kan motverkas bör studeras.

Partistyrelsen anser att forskning och högskoleutbildning med migration och integration som inriktning skulle ha en viktig funktion att fylla. I dagens Sverige är inslag av människor med annan kulturell bakgrund än traditionellt svensk ett naturligt inslag. Det är därför angeläget att viktiga samhällsfunktioner får kunskapsförsörjning på ett ordnat och kvalitetssäkrat sätt. Detta kommer även att ge fördjupad kunskap om segregationens drivkrafter.

För att förtydliga punkt 19 föreslår partistyrelsen en något annorlunda skrivning: ”**Stärkta kunskaper om migration och integration.** Kunskapen om migranternas kulturella och sociala bakgrund är ett okänt kapitel för många. Likaså kunskapen om migrationens betydelse för Sveriges utveckling och som del av den svenska historien. Inom såväl privat som offentlig sektor är behovet av utbildning och kunskap om migration och integration viktig för att bättre kunna möta den mångfald vi möter i vår dagliga verksamhet. Utbildningar ska kunna skräddarsys för relevanta yrkesgrupper såsom tjänstemän inom socialförvaltning, Arbetsförmedlingen, hälso- och

sjukvård, polisen och Migrationsverket." Med detta föreslår även att **motion H16 anses besvarad.**

I rapportens **punkt 20** föreslås att integrationscentrum bildas i utanförskapsområden där lokala projekt med det civila samhället som bas genomförs med delvis finansiering av staten.

Partistyrelsen anser att det civila samhället är en viktig nyckel för att lyfta ett bostadsområde ur utanförskap. En arena för detta skulle kunna utgöras av så kallade integrationscentrum. Positiva erfarenheter från Spanien visar på att sådana mötesplatser tillsammans med statliga ekonomiska resurser ger resultat. Det är viktigt att betona att de projekt som sker under integrationscentrumets tak kommer på initiativ av boende i området och inte är en verksamhet styrd utifrån. **Partistyrelsen föreslår att punkt 20 bifalls.**

I rapportens förslag 23–29 framförs en rad principer och åtgärder rörande fysiskt stadsplanering med avsikt att lyfta utanförskapsområden. **Punkt 23** pekar på behovet av ett generellt förändrat tänkande kring hur städer fysiskt planeras och en större medvetenhet kring integrationsfrågor i detta sammanhang. I **punkt 24** och **25** poängteras behovet av att förtäta och bygga ihop redan existerande förorter och att blanda mellan olika sorts lokaler och bostäder. I **punkt 26** efterfrågas en satsning på det offentliga rummet i de berörda områdena. I **punkt 27** öppnas för att vissa byggnader inte är värda att bevara utan bör rivas. För att möjliggöra en upprustning av nedgångna bostäder föreslås ett statligt garantilån i **punkt 28**. Avslutningsvis föreslås i **punkt 29** att hyresnämnden ska få större möjligheter till åtgärder då en hyresvärd inte kan tillhandahålla en rimlig standard på bostäder.

I motion **H17** föreslås en kompletterande skrivning under rubriken "förortslyft" i rapporten om att fysiska insatser i utanförskapsområden måste kompletteras med sociala åtgärder. I motion **H4, yrkande 3,** föreslås att det i rapportens punkt 25 tillförs att kommersiella lokaler bör vara en del av en blandad bebyggelse. I motion **H18, yrkande 1,** föreslås rubrikbyte av aktuellt avsnitt i rapporten till "ombyggda städer för integration". I motion **H18 yrkande 2** föreslås att punkt 27 ändras till att också betona villaområdens behov av blandad bebyggelse. I motion **H19** föreslås att en ny punkt under rubriken "Förortslyft" i rapporten tillförs med förslag på ökade satsningar och samarbete för att stärka tryggheten. I motionen föreslås även att kommunen ska kunna kräva av fastighetsägare att klotter och skadegörelse ska åtgärdas inom rimlig tid.

Partistyrelsen anser det vara angeläget att på allvar föra in integrationsperspektivet som en påtaglig dimension i svensk statsbyggnad. Även om en större förändring av stadsbilden tar decennier och att vissa förändringar kräver stora resurser är principer om hur våra städer ska få en mer integrationsinriktad utformning ett betydelsefullt steg. Konkreta förslag som lånegarantier och starkare sanktioner vid undermålig bostadsstandard är åtgärder som kan få genomslag inom närmare tid.

Det är också viktigt att notera att de riktlinjer som föreslås i rapporten inte innebär en centralt detaljstyrd planering av Sveriges städer. Det exakta utformandet ska ske genom kommunal planering och marknadens efterfrågan. Partistyrelsen menar också att riktlinjerna som föreslås rör städer som helhet och partistyrelsen inte motsätter sig att mer blandad och tät bebyggelse uppförs i andra stadsdelar än i utanförskapsområdena.

Politiken bör dock ta sikte på att främst förändra situationen i de områden som karaktäriseras av kännetecken såsom låg sysselsättning, hög brottslighet och dåliga skolresultat. Partistyrelsen menar också att kommersiella lokaler är ett naturligt inslag i stadsmiljön. Det är viktigt att fysisk planering kombineras med sociala insatser för att bryta utanförskapet. Sådana sociala insatser har inte minst kommunerna ett ansvar för men det finns även att finna sociala åtgärder i rapportens övriga förslag, exempelvis integrationscentrum och mikrokreditgivningskontor. För att åstadkomma en bestående förändring på lokal nivå är det också avgörande att de boende engagerar sig i sitt boendeområde.

En viktig social aspekt av att lyfta förorterna är att satsa på ökad trygghet och brottsbekämpning genom närmare samarbete mellan olika delar samhället. Det arbetet är redan i dag påbörjat genom exempelvis regeringens utvecklingsarbete där olika kommuner tecknat lokala utvecklingsavtal med staten. Ett fortsatt och fördjupat sådant samarbete välkomnas av partistyrelsen. Likaså delar partistyrelsen åsikten att snabb åtgärd vid skadegörelse och klotter är en viktig del i att upprätthålla en attraktiv standard i bostadsområden. Därför bör kommuner ges möjlighet till krav på fastighetsägare.

Partistyrelsen föreslår att punkterna 23–29 samt motionerna H18 yrkande 1 och motion H19 bifalls och att motion H4 yrkande 3, H17 och H18 yrkande 2 anses besvarade.

Övrig integrationspolitik

Friskolor, religion och det öppna samhället

Programpunkt 30–31

Rapportens avslutande två **punkter 30** och **31** föreslår åtgärder för att säkra att skolan lever upp till uppsatta mål om allsidig utbildning och skolplikt. I punkt 30 föreslås ändringar av inspektionsmetoder av friskolor och en snabbare process när tillstånd för friskolor dras in. I punkt 31 föreslås att dispensen för obligatoriska undervisningsmoment i skolan tas bort.

Partistyrelsen anser att skolan är ett av de viktigaste verktygen samhället har för att ge alla människor en god grund till att göra självständiga och väl övervägda val i livet. En fungerande skola är avgörande för alla barn i Sverige, och alla barn omfattas därför av skolplikt. Det innebär att alla elever ska ta del av samtliga obligatoriska moment i undervisningen. Vad gäller slopat undantag från undervisning så vill partistyrelsen framhålla att i och med förslaget till ny skollag som regeringen presenterade tidigare i år avskaffas möjligheten till dispens "på grund av elevens speciella inställning eller hemmiljö". Partistyrelsen vill slutligen också betona att Folkpartiet i grunden är positivt inställd till friskolor så länge det innebär att en god och allsidig undervisning kan garanteras. **Partistyrelsen föreslår att punkt 30 och 31 bifalls.**

Diskrimineringsfrågor

Motionerna H20–H22

I motion **H20, yrkande 1** och **2,** föreslås ändrad lagstiftning kring grund för diskriminering. Partistyrelsen vill först betona att såväl diskriminering som kränkande behandling av personer är oacceptabelt. Samtidigt vill partistyrelsen, precis som under landsmötet 2007, konstatera att kränkning och diskriminering inte är synonyma begrepp. Det utesluter dock

inte att listan för grunderna till diskriminering är stängd.

Sedan en tid tillbaka är en ny diskrimineringslagstiftning på plats. I lagförslaget framgår att regeringen i nuläget anser det mest lämpligt att diskrimineringslagstiftningen utgår från de diskrimineringsgrunder som Diskrimineringskommittén arbetat med och som i huvudsak motsvarar vad som följer av olika EG-direktiv. Regeringen konstaterade också att det inte nu finns tillräckligt underlag för att bedöma lämpligheten av att införa fler grunder eller en öppen lista i lagstiftningen.

Folkpartiets åsikt, som också uttrycktes i en reservation i Diskrimineringskommitténs slutbetänkande, ligger närmare den som uttrycks i motion H20 yrkande 1. På sikt kan det därför vara av intresse att undersöka om det är lämpligt och möjligt att utforma ett generellt och heltäckande diskrimineringsförbud med utgångspunkt i principen om alla människors lika värde och rättigheter. Regeringen överväger för närvarande att låta utreda möjligheterna till ett diskrimineringsförbud med en öppen lista. Partistyrelsen finner tillsvidare denna signal från regeringen som tillfredställande och avvaktar åtgärder i frågan om en öppen lista. **Partistyrelsen föreslår att motion H20 anses besvarad.**

Begreppet integration berörs i motionerna **H21**och **H22**. I motion menar motionären att ordet ”integration” stigmatiserar utsatta grupper och på så sätt motverkar politikens syfte. Motionen H21 föreslår därför att ordet ”integration” ersätts med ordet ”jämlikhet” med utgångspunkt från Europakonventionens definition av mänskliga rättigheter. Motionen H22 föreslår att integrationsdepartementet ska ersättas med en konstitutionsdomstol som ska arbeta för att regeringsformen och de lagar mot diskriminering som redan finns, med dess rättigheter och skyldigheter, efterlevs på ett bättre sätt.

Precis som partistyrelsen resonerade på landsmötet 2007 kan konstateras att ordet integration ofta missbrukas. Som liberalt parti anser Folkpartiet att invandrade personer ska respekteras som enskilda individer och inte som ett kollektiv. Utanförskapet drabbar många personer som har utländsk bakgrund men långt ifrån alla. Den stora majoriteten av de två miljoner svenskar som har invandrat eller flytt hit, eller som är barn till invandrare och flyktingar, är en välfungerande och hårt arbetande del av Sverige och behöver därför ingen särskild politik. Samtidigt finns det många personer som inte har invandrarrötter och lever i utslagning och utanförskap. Folkpartiet liberalerna ska fortsätta att driva en integrationspolitik som betonar individen och motsätter sig en kollektivistisk syn av att individer ses som homogena kollektiv. Partistyrelsen vidhåller dock ståndpunkten att ett avskaffande av ordet inte är meningsfullt. **Partistyrelsen föreslår att motionerna H21 och H22 bör avslås.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programmets punkt 12 ges lydelsen:
   ”Lokala mikrokreditgivningskontor i utanförskapsområdena införs. Lönearbete är inte enda sättet att försörja sig på. Eget företagande ska vara ett lika naturligt alternativ. Kontoren som ska ligga i utanförskapsområden ska skapas genom avtal med privata kreditgivare för att förmedla de ekonomiska resurserna som behövs för att mobilisera de krafter som inifrån kan bryta utanförskapet. Räntan ska vara marknadsmässig och underkastas en strikt bedömning av möjligheterna att återbetala det lånade kapitalet.”
2. **att** programmets punkt 13 ges lydelsen:
   ”Företagscoacher bidrar med kompetens. Genom att knyta personer med näringslivskunskaper till företagande i utanförskapsområden kan annars svåråtkomliga kunskaper och kontakter i den svenska näringslivsmiljön förmedlas. Företagscoacherna ska knytas till projektet genom en ersättning som är baserad på hur det nystartade företaget klarar sig.”
3. **att** programgruppens förslag punkt 14 bifalls
4. **att** programgruppens förslag punkt 15 bifalls
5. **att** motion H4 yrkande 1 avslås
6. **att** motion H4 yrkande 2 avslås
7. **att** motion H4 yrkande 7 avslås
8. **att** motion H4 yrkande 8 avslås
9. **att** motion H15 avslås
10. **att** programgruppens förslag punkt 16 bifalls
11. **att** programgruppens förslag punkt 17 bifalls
12. **att** programgruppens förslag punkt 18 bifalls
13. **att** programgruppens förslag punkt 21 bifalls
14. **att** programgruppens förslag punkt 22 bifalls
15. **att** programmets punkt 19 ges lydelsen:
    ”Stärkta kunskaper om migration och integration. Kunskapen om migranternas kulturella och sociala bakgrund är ett okänt kapitel för många. Likaså kunskapen om migrationens betydelse för Sveriges utveckling och som del av den svenska historien. Inom såväl privat som offentlig sektor är behovet av utbildning och kunskap om migration och integration viktig för att bättre kunna möta den mångfald vi möter i vår dagliga verksamhet. Utbildningar ska kunna skräddarsys för relevanta yrkesgrupper såsom tjänstemän inom socialförvaltning, Arbetsförmedlingen, hälso- och sjukvård, polisen och Migrationsverket.”
16. **att** motion H16 anses besvarad
17. **att** programgruppens förslag punkt 20 bifalls
18. **att** programgruppens förslag punkt 23 bifalls
19. **att** programgruppens förslag punkt 24 bifalls
20. **att** programgruppens förslag punkt 25 bifalls
21. **att** programgruppens förslag punkt 26 bifalls
22. **att** programgruppens förslag punkt 27 bifalls
23. **att** programgruppens förslag punkt 28 bifalls
24. **att** programgruppens förslag punkt 29 bifalls
25. **att** motion H18 yrkande 1 bifalls
26. **att** programmet tillförs en ny punkt med lydelsen:
    ”Satsning och samarbete för ökad trygghet. För att lyfta förorterna och göra dem attraktiva för fler att bo i är det av central betydelse att stärka tryggheten. Riktade satsningar bör särskilt prioritera åtgärder för ökad trygghet på lång sikt. Polis, socialtjänst, fastighetsägare, kommunen och andra aktörer måste samarbeta mycket konkret för att medborgarna ska uppleva att det finns ett samhälle som bryr sig. Kommunen ska kunna kräva av alla fastighetsägare att de tar bort klotter och åtgärdar annan skadegörelse inom rimlig tid, sker det inte ska kommunen kunna utföra arbetet och fakturera fastighetsägaren.”

27. **att** motion H19 därmed bifalls
28. **att** motion H4 yrkande 3 anses besvarat
29. **att** motion H17 anses besvarad
30. **att** motion H18 yrkande 2 anses besvarat
31. **att** programgruppens förslag punkt 30 bifalls
32. **att** programgruppens förslag punkt 31 bifalls
33. **att** motion H20 anses besvarad
34. **att** motion H21 avslås
35. **att** motion H22 avslå

Migrationspolitik

Motionerna H23–H26 samt H5 yrkande 1–3 och G33 yrkande 1

I motionen **H23** förespråkar motionären fri invandring som vision och föreslår att delar av partistyrelsens yttrande från landsmötet 2007 förs in partiprogrammet. I **motion H5 yrkande 1** föreslås att landsmötet tar ställning för fri invandring för alla som kan försörja sig.

I sak står partistyrelsen fast vid sin text från landsmötet 2007. Skrivningar om fri rörlighet, väl motsvarande motionärernas förslag, återfinns dessutom redan i dag i partiprogrammet, bland annat under rubriken ”Frihet och förankringar”: ”Den liberala visionen är att fri rörlighet för individen ska vara en mänsklig fri- och rättighet. Envar ska tillåtas leva och verka där i världen som hon själv vill. En fortsättning på EU-ländernas, och därmed Sveriges, successivt allt friare rörlighet mellan grannländerna är den naturliga vägen att gå för att förverkliga denna vision. För Folkpartiet liberalerna är det dessutom viktigt att Sverige inte låter EU:s minst ambitiösa medlemsländer styra.” Partistyrelsen vill samtidigt betona att alla av landsmötet antagna texter är partiets politik tills något annat antas. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion H5 yrkande 1 avslås och H23 anses besvarad.**

Motion H5 yrkande 2 och 3 tar upp möjligheten att söka asyl på ambassader samt ökad europeisk samordning på asylområdet.

Som tidigare påpekats välkomnar partistyrelsen ökad harmonisering av asyl- och migrationspolitiken inom EU. Harmonisering ska bejakas för att på så sätt möjliggöra att fler kan få en fristad i Europa och för att inget land ska kunna smita undan sitt humanitära ansvar. Partistyrelsen sympatiserar med idén att göra möjligheten att söka asyl i Sverige och övriga Europa mer reell. Den riktning mot ett allt mer stängt Europa vi sett de senaste åren måste vändas. Landsmötet 2007 ansåg att så kallad asylvisering, där asyl söks väl i Sverige efter inresa med visum, var ett tänkbart framtida alternativ som närmare bör studeras. Partistyrelsen vidhåller den åsikten. **Partistyrelsen föreslår att motion H5 yrkande 2 avslås och att motion H5 yrkande 3 anses besvarad.**

I motionen **H24** föreslås att partiledningen ska verka emot ett försörjningskrav som försvårar återförening mellan förälder och barn.

Partistyrelsen vill betona att en solidarisk och human flyktingpolitik där asylrätten värnas är en hörnsten i Folkpartiets flyktingpolitik. Likaså är barns situationer i migrationsärenden av särskild tyngd. Personer som flytt till Sverige och har asylskäl ska få en fristad utan krav på försörjning.

Partistyrelsen står bakom den regeringsöverenskommelse som uppnåtts mellan allianspartierna om krav på försörjning vid anhöriginvandring. Ett försörjningskrav kan, rätt utformat, stärka arbetslinjen. Det utgör också en anpassning till regelverket i övriga EU-länder. Partistyrelsen delar dock motionärernas åsikt att barnens situation måste beaktas särskilt. I likhet med motionärerna anser alltså partistyrelsen att försörjningskravet inte ska innebära att barnfamiljer splittras. Detta är också den ståndpunkt som beslutats av Folkpartiets riksdagsgrupp. Motionen är således i sak tillgodosedd, varför **motion H24 bör anses besvarad.**

I motionen **H25** föreslås att Folkpartiet liberalerna verkar för att förföljelse på grund av kön, könsidentitet och sexuell läggning erkänns i verkligheten och inte bara i lagen.

Partistyrelsen delar fullt ut motionärens ståndpunkt att skyddsbehov på grund av könsspecifik förföljelse, eller förföljelse på grund av könsidentitet eller sexuell läggning, är viktiga frågor. Kvinnor har egna asylskäl mot bakgrund av de förtryckande patriarkala strukturer som för vissa kvinnor ger anledning till fruktan för liv och hälsa på flera platser i världen. Läget när det gäller förföljelse av hbt-personer är ofta lite svårare att bedöma eftersom länder som till exempel Iran, där homosexualitet är belagt med dödstraff och där avrättningar av homosexuella verkställs, ofta använder sig av andra anklagelsegrunder i rättegången. Partistyrelsen anser att detta måste vara anledning till inte bara en teoretisk utan också faktisk fristad i Sverige i enlighet med lagstiftarens intentioner och vill framhålla att flera av Folkpartiets riksdagsledamöter förtjänstfullt lyft upp problemen genom frågor och interpellationer i riksdagen. **Partistyrelsen föreslår att motion H25 anses besvarad.**

I motion **H26** och i motion **G33 yrkande 1** föreslås att asylsökandes och kvotflyktingars rättsliga behandling likställs. Partistyrelsen anser att det är viktigt att människor med liknande legal status för att uppehålla sig i Sverige också har att möta samma konsekvenser vid överträdande av lagen. Partistyrelsen vill samtidigt hävda att asylsökande och kvotflyktingar inte har en jämförbar status vad gäller rätten att vara i Sverige. Sverige tar emot kvotflyktingar genom ett avtal med FN. Genom avtalet gör UNHCR bedömningen av asylskälen, och därför har kvotflyktingar till skillnad från asylsökande uppehållstillstånd i Sverige redan vid ankomsten. Den asylsökande saknar detta. Av den anledningen anser partistyrelsen inte det finns skäl att likställa grupperna i rättslig mening. **Partistyrelsen föreslår att motion H26 och G33 yrkande 1 avslås.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion H5 yrkande 1 avslås
2. **att** motion H23 anses besvarad
3. **att** motion H5 yrkande 2 avslås
4. **att** motion H5 yrkande 3 anses besvarad
5. **att** motion H24 anses besvarad
6. **att** motion H25 anses besvarad
7. **att** motion H26 avslås
8. **att** motion G33 yrkande 1 avslås

J: Utbildning och kultur

Innehåll:

Dags att sikta ännu högre: skolpolitiska programgruppens förslag **249**
Motioner **251**
Allmän utbildningspolitik 251
Huvudmannaskapet för skolan 258
Förskola, grundskola, gymnasieskola och fritidshem 260
Vuxenutbildning samt övrig skolpolitik 275
Allmän kulturpolitik 277
Public service 280
Idrottspolitik, spelfrågor m.m. 283
Partistyrelsens yttrande **285**
Allmän utbildningspolitik 285
Huvudmannaskapet för skolan 288
Förskola, grundskola, gymnasieskola och fritidshem 289
Vuxenutbildning samt övrig skolpolitik 295
Allmän kulturpolitik 296
Public service 298
Idrottspolitik, spelfrågor m.m. 299

Dags att sikta ännu högre

Skolpolitiska programgruppens förslag

1. Utbildning ska löna sig. Straffskatten på utbildning – värnskatten – måste därför avskaffas. Möjligheten till livslångt lärande bör dessutom stärkas med individuella kompetenskonton, där människor skattemässigt fördelaktigt ska kunna spara för att finansiera senare studier.

2. Sverige behöver en bildningspolitik. Läsningen stärker barnens fantasi och bidrar till framgång i skolan. Skolbibliotekens ställning i skollagen måste stärkas och vi behöver en strategi för att främja läsning.

3. Den ensidiga satsningen på kvantitet i högskolan undergräver vår konkurrensförmåga. Fler högskoleplatser ska bara skapas om kvaliteten kan säkerställas. Högskolans resursfördelningssystem måste gynna hög akademisk kvalitet. Vi vill se en fortsatt hög nivå på forskningsanslagen.

4. Lärarna är skolans viktigaste resurs. Sveriges mest begåvade ungdomar måste rekryteras till läraryrket. Lärarnas löner borde motsvara värdet av deras arbetsuppgifter. Skolvärlden måste lära av näringslivets rekryteringsmetoder för att få de bäst lämpade att söka sig till läraryrket.

5. Lärarutbildningens krav, kvalitet och studietakt måste höjas. Antalet utbildningsplatser bör begränsas för att göra utbildningen mer exklusiv, och studenterna ska genomgå ett lämplighetstest innan de antas på utbildningen.

6. En lärarlegitimation kvalitetssäkrar läraryrket och höjer dess attraktionskraft. Innan läraren får sin legitimation ska han eller hon ha genomgått ett provår under ledarskap av en mer erfaren lärare. Även behörighetskraven till läraryrket måste förtydligas – i framtiden ska läraren ha utbildning mot rätt skolform, årskurs och ämne.

7. Framgångsrika skolsystem kännetecknas av stora satsningar på lärarnas klassrumsfärdigheter. Sverige måste studera andra länders sätt att utveckla klassrumsfärdigheter och bli bättre på att ta tillvara best-practice-erfarenheter. Det behövs också bättre utvecklingsmöjligheter och fler karriärtjänster, t.ex. lektorat och kvalificerade lärare. Lärarlyftet bör permanentas.

8. En rektor ska vara pedagogisk ledare på sin skola. Därför måste rektorsrollen avbyråkratiseras. I skollagen ska det också ställas högre krav på rektorernas utbildning och kompetens. Det bör finnas karriärsteg även för rektorer, samtidigt som dåliga rektorer måste kunna avsättas.

9. Vi vill att skolan ska ställa höga krav och ha positiva förväntningar på alla elever. Deras kunskaper ska utvärderas med betyg från årskurs sex, nationella prov från årskurs tre och skriftliga omdömen från årskurs ett.

10. Alla elever ska ha rätt till stöd, stimulans och utmaningar. Det gäller både elever som halkar efter i undervisningen och

elever som är studiebegåvade. En särskild rätt till stödinsatser bör skrivas in i skollagen. Läsa-skriva-räkna-satsningen ska bevaras och utvecklas. På högstadiet ska det bli möjligt att anordna profilklasser i teoretiska ämnen där eleverna antas med kunskapstester. Kunskapen och erfarenheterna kring mentorsprogram – där t.ex. högskolestudenter ger stöd och läxhjälp till barn från utsatta miljöer – bör tas till vara.

11. Det är hög tid att genomföra en övergång till ett modernt statligt huvudmannaskap för skolan. Alla elever, oavsett var de bor i landet, ska ha samma chans till utbildning och kunskap. Timplanen garanterar alla elever en miniminivå av lärarledd undervisning i samtliga ämnen. Den bör därför bevaras.

12. Trygghet och studiero är en förutsättning för lärande. Föräldrarnas information om deras barns sociala utveckling och förande i skolan måste förbättras, och därför att föräldrakontrakt införs. Alla brott som begås i skolan bör polisanmälas och det ska råda nolltolerans mot kränkande språkbruk. Lärarnas befogenheter måste stärkas, t.ex. genom att göra det möjligt att tillfälligt stänga av en elev. Gymnasieskolan är en frivillig skolform, men när en elev är antagen och har accepterat sin plats ska det råda närvaroplikt.

13. Mobbning är ett av de värsta uttrycken för bristande respekt för klasskamrater och medmänniskor. Kraven på skolornas anti-mobbningsarbete bör därför skärpas och de anti-mobbningsprogram som används ska vara bevisat fungerande. Vid misstanke om mobbning ska skolans personal ha anmälningsplikt. En utredning bör se över om mobbning ska vara straffbart och om en skolfridslagstiftning kan skapas.

14. Alla elever ska få utvecklas utifrån sina egna intressen och förmågor, utan att hindras av traditionella könsroller. Vi vill därför fortsätta alliansregeringens arbete för bättre jämställdhet i skolan, bland annat genom att förlänga de fortbildningssatsningar som nu genomförs. Skolornas metoder måste kvalitetssäkras. I framtiden bör endast evidensbaserade metoder få användas. Skolan måste ha kompetens att arbeta med hedersrelaterade frågor och möjligheten till befrielse från undervisning i grundskolan bör helt avskaffas.

15. Elevernas hälsa påverkar deras studieresultat. Vi vill göra en satsning på elevhälsan. I skollagen ska det framgå att elever ska ha tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Kommunernas befintliga personal, t.ex. socialarbetare, bör ta ett större ansvar och vara mer synliga i skolan. Även frivilliginsatser bör uppmuntras och tas tillvara av skolor och kommuner.

16. Skolan måste verka för att eleverna ska ha goda motions- och kostvanor. Eleverna bör ha fler idrottslektioner och mer rörelse i skolan. Det ska inte vara möjligt för en skola att t.ex. under en skidresa ”blockläsa” alla idrottslektioner, i stället ska eleverna ha rätt till idrott under hela sin skolgång. Svensk skolmat är unik och håller generellt sett hög standard. I skollagen bör det tydligt framgå att skolmaten ska vara näringsriktig.

17. Svensk förskola är unik. Genom en blandning av pedagogik och lek utvecklas barnen till starkare individer, samtidigt som grunden läggs för framtida skolframgångar. Vi vill fortsätta utvecklingen av förskolan genom att, i den takt ekonomin så medger, erbjuda fler timmar i allmän förskola. Ambitionerna för barnens språk- och matematikutveckling ska höjas. I utanförskapsområden ska barnen erbjudas särskilt stöd för att utveckla sina kunskaper i svenska språket. Kommuner som inte förmår att erbjuda plats i förskolan inom fyra månader ska vara skadeståndsskyldiga. Skolinspektionen ska granska hur de enskilda förskolorna lever upp till läroplanens pedagogiska ambitioner samt vilka fysiska och resursmässiga förutsättningar som finns för en utvecklande förskola.

18. För att höja förskollärarryrkets status vill vi införa en förskollärarlegitimation och tydliga karriärvägar. Inom det särskilda Förskollärarlyftet ska både förskollärare och barnskötare erbjudas fortbildning. Inom fortbildningssatsningen bör man även satsa på kultur och skapande i förskolan. Alla förskolchefer ska gå den obligatoriska rektorsutbildningen. Förskoleklassen bör bli den första årskursen i en tioårig grundskola.

19. Skolan kan vara en murbräcka mot segregationen. Genom en bra skola ges varje elev möjlighet att utveckla sina kvaliteter och förmågor oavsett social bakgrund. Vi vill att möjligheten till studiehandledning och läxläsning på modersmål ska utökas, samtidigt menar vi att den ordinarie undervisningen i grundskolan ska ske på svenska. Endast i undantagsfall bör ämnesundervisningen ske på modersmål. Magnetskolor ska utvecklas i socialt utsatta områden genom att framgång belönas.

20. Ambitionerna för nyanlända elever ska höjas. Omedelbart vid ankomsten till Sverige ska dessa elevers kunskaper valideras. Det behövs en tydligare statlig styrning och kvalitetssäkring av förberedelseklasserna. Föräldrarna bör också erbjudas kunskaper om det svenska skolsystemet. Vid behov ska barn med traumatiska erfarenheter vara garanterade professionellt stöd. Gömda flyktingbarn ska ha rätt till skolgång.

21. Friskolor är ett viktigt komplement och en välkommen konkurrent till den kommunala skolan. Det ska råda likvärdiga villkor mellan kommunala och fristående skolor. En friskola ska kunna överklaga en kommuns beslut om ersättning. Om en friskola har låg kvalitet bör den inte få dela ut någon vinst. Rättsäkerheten för elever med funktionsnedsättning bör stärkas genom en rätt att överklaga beslut om skolplacering. I skollagen bör kraven på fristående skolhuvudmän skärpas, t.ex. måste även de dela värderingar om demokrati och de mänskliga rättigheterna. Skolinspektionens möjlighet att ingripa mot skolor och huvudmän – kommunala såväl som fristående – bör skärpas.

22. Fritidshemmets potential bör bättre tas tillvara. Vi vill att målen för verksamheten ses över. En utgångspunkt i en sådan översyn bör vara att fritidshemmen i ökad utsträckning ska stödja skolarbetet, till exempel med läxhjälp.

23. I särskolan får barn och ungdomar med utvecklingstörning den specialistkunskap och gemenskap som krävs för en trygg studiegång. Särskolan ska därför bevaras som egen

skolform. Kommunerna ska vara skyldiga att göra gedigna undersökningar av elevers behov inför val av skolform. Föräldrarnas rätt att välja skolform ska slås fast i skollagen.

24. Gymnasieskolan ska vara anpassad efter att ungdomar är olika. Det ska finnas tydliga program och inriktningar, oavsett om eleven vill läsa vidare på högskolan eller gå direkt ut i arbetslivet. Yrkeseleverna ska kunna välja om de vill läsa in högskolebehörighet, antingen inom sitt program eller senare på komvux. Yrkesprogrammen ska kunna läsas i skolan eller som lärlingsutbildning på en arbetsplats. Skolverket ska granska och godkänna lokala kurser och inriktningar – specialutformade program bör helt avskaffas. Alla program ska avslutas med en tydlig examen.

25. Det behövs moderna och flexibla lösningar för att fler elever ska lämna gymnasieskolan med tillräckliga kunskaper för att klara vuxenlivet. Dagens individuella program måste ses över. Om en elev inte är behörig till gymnasieskolans nationella program ska kommunen erbjuda eleven att gå ett preparandår. Gymnasieskolan måste också bli bättre på att ta emot elever som inte klarar behörighetskraven. Det är inte rimligt att målet för alla IV-program är att eleverna går över till ett nationellt program, i vissa fall kan det vara bättre att eleverna erbjuds kortare yrkesutbildningar med stora inslag av arbetsplatsförlagt lärande.

26. Vuxenutbildning är en möjlighet för individen att, av egen kraft, stärka sin ställning i samhället och arbetslivet. Vi vill införa en rätt för yrkeselever att läsa in högskolebehörighet inom komvux. Samtidigt måste möjligheterna till konkurrenskomplettering begränsas.

27. Svenskundervisningen för invandrare (sfi) har fått skarp kritik och måste därför få ett kvalitetslyft. Alla studerande ska ha rätt till undervisning på rätt nivå, det ska inte vara så att en studievan person placeras i samma klass som en analfabet. Målen för undervisningen måste förtydligas och undervisningen ska utvärderas med nationella prov. En sfi-bonus bör införas för studerande som klarar utbildningen på utsatt tid. Lärare på sfi ska fortbildas.

28. Den nya Yrkeshögskolan ger människor chans att få en gedigen yrkesinriktad utbildning. Yrkeshögskolan ska utvecklas mycket nära arbetsmarknaden. Det är viktigt att den nödvändiga utbyggnaden av antalet platser under lågkonjunkturer inte sker på bekostnad av kvalitet i utbildningen och förankring med arbetsmarknaden.

29. Sverige ska kunna stå starkt i en global konkurrens om jobb och investeringar. Entreprenörskap är därför ett viktigt perspektiv i skolan. Skolverket bör ges i uppdrag att samla in och sprida goda exempel på arbete med entreprenörskap i skolan. Lärare ska få fortbildning. Kunskaper i entreprenörskap ska ingå som en naturlig del i gymnasieskolans program och alla gymnasister ska ges möjlighet att prova på företagande.

J: Utbildning och kultur
Motioner

Allmän utbildningspolitik

J1. Stödet till akademisk undervisning i svenska i världen

Motionär: Esbjörn Nyström, Tartu

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att villkoren för det svenska statliga stödet till akademisk undervisning i svenska i utlandet inte binds samman med krav på Sverigefrämjande verksamhet
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att villkoren för svenskt statligt stöd till utländsk akademisk undervisning i svenska utformas i överensstämmelse med respekten för akademisk lärofrihet
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att myndighetsansvaret för stöd till akademisk undervisning i svenska i utlandet överförs från Svenska institutet till Institutet för språk och folkminnen
4. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att hela det svenska språkområdet, det vill säga förutom Sverige även det officiellt tvåspråkiga Finland, blir delaktigt i arbetet med att stödja svenskundervisningen i världen

Den akademiska undervisningen i svenska i världen får finansiellt och annat stöd av Sverige. Stödet organiseras av Svenska institutet, en myndighet under utrikesdepartementet. Svenska språket studeras i många länder inom ramen för ämnesområdena skandinavistik eller germanska språk. Kärnan i svenskämnet är svenska språket, vilket är föremål för undervisning och forskning både inom språkvetenskapen och (gällande svenska språkets konstnärliga användning) litteraturvetenskapen. Dessa båda är också de två viktigaste komponenterna i svenskämnets forskningsprofil. Därutöver bedriver många universitet mer eller mindre undervisning i andra, mer eller mindre väldefinierade, studiekomponenter såsom kultur- eller samhällskunskap.

I en utredning, Svenskan i världen (SOU 2007:9) föreslås vissa förändringar i inriktningen på det svenska stödet till verksamheten. Det ska ske en koncentration av stödet till vissa universitet. I detta sammanhang talas det om värdet av s.k. ”Sverigefrämjande” arbete, att lärosätena lever upp till vissa ”svenska intressen” som klargörs i förhandlingar och har s.k. ”bredd i undervisningen”. Utredaren har sålunda synpunkter på vilka studiekomponenter som bör ingå i svenskämnet. Politisk inblandning när det gäller inriktning på undervisning och forskning måste noggrant vägas mot den akademiska läro- och forskningsfriheten.

Det centrala kravet på ”Sverigefrämjande” är särskilt problematiskt. De akademiska institutionerna ska enligt utredningen fungera som ”’hjärtpunkter’ i Sverigefrämjandet” eller som ”miniambassader”, vilket leder tankarna till något helt annat än självständig akademisk verksamhet. Det tål att påpekas att universitetens kärnuppgift är att söka, skapa och förmedla ny kunskap oberoende av politiska intressen.

Det finns alternativ till utredningens synsätt. Stödet till den akademiska undervisningen i nederländska i världen organiseras i Nederlandse taalunie, en myndighet som därutöver handhar frågor som språkvård, det nederländska språkets status och undervisning i nederländska även i det egna språkområdet. Det sistnämnda ordet är inte poänglöst: myndigheten är underordnad tre olika politiska entiteter, Nederländerna, den flamländska gemenskapen i Belgien och Surinam.

Att stödet till det egna språket i världen hör samman med andra språkfrågor, som i det nederländska fallet, är betydligt mer ändamålsenligt och torde minska risken för politisk inblandning i den akademiska verksamheten. Institutet för språk och folkminnen, som i dag hanterar just språkfrågor, borde därför vara en lämpligare hemvist för arbetet med svenskan i världen.

Det finns en annan intressant aspekt på det nederländska exemplet i jämförelse med det svenska. Ungefär 3,5 procent av alla som har svenska som modersmål är finländare, vilket t.ex. är en avsevärt större andel än den andel av världens nederländsktalande som finns i Surinam. Undervisningen i svenska språket och litteraturen måste självfallet omfatta både rikssvensk och finlandssvensk litteratur, rikssvenska och finlandssvenska dialekter m.m. Svenska som akademiskt ämne är inte liktydigt med Sverigekunskap. Språkområdets utsträckning utanför Sveriges gränser och svenskans status i Finland gör det än mer problematiskt att koppla stödet till svenskundervisningen uteslutande till Sveriges intressen och till ”Sverigefrämjande”. Det vore önskvärt att stödet till verksamheten organiserades så, att det svenska språkområdets båda stater gjordes delaktiga. Om även finansieringen borde delas är, som jag ser det, en öppen fråga.

All högkvalitativ akademisk undervisning i svenska i världen har ett värde för det svenska språkområdet. Att koppla stödet till densamma till direkta nyttoaspekter framstår inte bara som klåfingrigt, utan dessutom som överflödigt. Ur ett liberalt perspektiv är den akademiska undervisningens och forskningens frihet från politiska intressen ett grundläggande värde. Detta borde påverka synen på stödet till svenskundervisningen i världen.

J2. Individuell akademisk frihet

Motionär: Esbjörn Nyström, Tartu

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** den enskildes forskningsfrihet i Folkpartiet liberalernas högskole- och forskningspolitik ska ges större vikt än lärosätenas administrativa frihet
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att nuvarande centrala bestämmelser om obligatorisk, extern sakkunniggranskning vid tillsättning av tillsvidareanställningar som forskare eller lärare ska kvarstå

När man talar om akademisk frihet bör man skilja mellan institutionell och individuell sådan. Vidare bör man vara medveten om att dessa två kan komma i konflikt med varandra. Jag delar i detta hänseende statsvetaren Bo Rothsteins beskrivning av den statliga autonomiutredningen (SOU 2008:114): denna ”har alltför mycket tyngdpunkten på ökad autonomi för ledningen för universitet och högskolor och har i alltför liten grad behandlat den autonomi som enskilda lärare och forskare kan behöva” (www.rothstein.dinstudio.se/files/Autonomiutredningen.pdf).

Problemen har både formella och informella aspekter. Ekonomihistorikern Ylva Hasselberg har liknat de inom högskolan förhärskande strukturerna vid feodalism (Tvärsnitt 4/2004). Denna beskrivning är inte oberättigad; juniora forskares lojalitetsbindningar till seniora forskare gynnar knappast kreativiteten och nytänkandet. Andra har talat om hur de informella maktstrukturerna producerar ”välanpassade ja-sägare” (B. Holm och E. Witt-Brattström, DN Kultur 14/7 2006) snarare än nytänkande forskare. Om målet är en fri, oberoende och högkvalitativ forskning, vore det naturligt att prioritera den individuella akademiska friheten framför den institutionella. ”När framtidens utbildningsväsende formas måste studenter och forskare sättas i centrum”, heter det i gällande partiprogram. Detta måste få en mer konkret betydelse i form av en tydlig prioritering. Detta hänger nära samman med frågan om tjänstetillsättningar.

Folkpartiet liberalerna har i olika sammanhang velat motarbeta nepotismen i statlig förvaltning, det att kontakter tillåts gå före duglighet vid tjänstetillsättningar. För högskolans del har det funnits en motkraft, som har hindrat nepotismen från att få ett större genomslag: enligt Högskoleförordningen ska ett lärosäte inför en tjänstetillsättning låta genomföra en extern sakkunniggranskning av de sökandes vetenskapliga och pedagogiska meriter.

Här vill jag erinra om att vårt partiprogram talar om ett angränsande problem i samma anda: ”Kriterier vid tjänstetillsättningar ska vara tydliga och formellt reglerade.” Det är ingen tillfällighet att denna passus finns med i ett stycke om jämställdhet. Mikrobiologen och debattören Agnes Wold påpekade 2002 att meritokratin är ”den enda garanten för att personer utan medfödda privilegier ska få utlopp för sin begåvning” och att dess tillämpning i högskolesektorn (sakkunnigsystemet) motverkar ”likriktning, ytlighet och intellektuell stagnation” (DN 16/4 2002).

Systematiska så kallade ”inlasningar” av vikarier, övertydligt riktade eller otillräckligt offentliggjorda utlysningar, påtryckningar från lärosätena på de sakkunniga att välja ”rätt” kandidat hör till de talrika uttrycken för detta lokala maktmissbruk.

Göteborgs universitet utlyste och tillsatte 2007 ett större antal så kallade ”postdoktorsanställningar” (bekvämt nog en typ av anställning som inte regleras av Högskoleförordningen). Beredningen av ärendena var knapphändig, intern och sluten. Av dem som anställdes hade endast 10 procent (4 av 40) disputerat utanför Sverige, trots att andelen sökande med denna bakgrund var en tredjedel. I stället var nästan två tredjedelar av de nyanställda redan bosatta i Göteborgsregionen. Senare uppmärksammade Ylva Lööf (DN Debatt 2/11 2008 och 19/11 2008) tillsättningar vid Karolinska institutet, där de externa sakkunnigas rangordning satts ur spel av den lokala ansvariga nämnden. Min slutsats är att meritokratin i högskolan behöver stärkas och det lokala inflytandet försvagas, men dessvärre har två statliga utredningar, befattningsutredningen (SOU 2007:98) och autonomiutredningen, lämnat långtgående förslag i motsatt riktning.

Forskningen måste stå fri från både politiska hänsyn och lokala maktstrukturer. Det är därför väsentligt att stärka den externa granskningen vid tjänstetillsättningar. Ett minimikrav är att denna kvalitets- och öppenhetsfrämjande reglering kvarstår. Detta bör Folkpartiet liberalerna verka för.

J3. Statligt ansvar för distansutbildningens kostnader

Motionärer: Hans Backman, Hofors, Per-Åke Fredriksson, Gävle

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att staten, som svarar för högskolorna, ska se över möjligheterna att stötta kommunerna när det gäller att finansiera distansundervisningen

Kommunala lärcentra har blivit en alltmer integrerad del i den högre utbildningen i Sverige. I dag finns lärcentra i omkring 250 av landets kommuner. Vid de flesta lärcentra finns någon form av högskoleverksamhet. Glesbygdsverket med flera har konstaterat att någon fortsatt utökning av antalet regionala högskolor knappast är möjlig. Lärcentra får därför, en alltmer strategisk roll för utvecklingen när det gäller att öka tillgängligheten till högre utbildning i hela landet.

Studier visar att majoriteten av de högskolestuderande, som studerar vid kommunala lärcentra kommer från socioekonomiska grupper som normalt inte söker sig till högre utbildning. Trots den betydelse kommunala lärcentra anses ha för ökad tillväxt i hela landet och den väldokumenterat stora betydelse kommunernas lärcentra haft för att bryta den sociala snedrekryteringen inom det högre utbildningsväsendet, finns det fortfarande ingen ordnad finansiering för lärcentrumförmedlad högskoleutbildning.

Den distansutbildning som lärcentra bedriver spelar en stor roll för att öka tillgängligheten till den högre utbildningen. Lärcentra arbetar med att inventera och analysera utbildningsbehov och fungerar som mäklare genom att kommunicera individers, arbetsmarknadens och näringslivets önskemål till olika utbildningsanordnare. Genom att informera om utbildningar och marknadsföra dem stimulerar lärcentra efterfrågan från både individer och arbetsgivare. Lärcentra samspelar med olika aktörer för att driva på den sociala, kulturella och ekonomiska utvecklingen. Genom strategiskt samarbete i olika nätverk spelar lärcentra en viktig roll för lokal och regional utveckling.

Ett tydligt tecken på detta är att 75 procent av dem som studerat vid lärcentra i Bollnäs i Gävleborgs län efter sin utbildning har stannat kvar i regionen. Genom lärcentra kan alltså den genomsnittliga utbildningsnivån höjas i ett län. Det gör att fler av ett läns arbetslösa kan få rätt utbildning för de jobb de vill söka på sina respektive hemorter. Detta leder till att både företagarna och den offentliga sektorns arbetsgivare inom till exempel vård och omsorg får ett större utbud av utbildade arbetssökande. Därmed underlättas rekryteringen till de lediga jobb som finns. Det är därför viktigt med distansundervisning på högskolenivå.

Att etablera en god distansundervisning med egen metodik är dock en krävande och kostsam uppgift. Det behövs hög kvalitet på den teknik man använder, goda läromedel, snabba lärarreaktioner, veckoslutsmöten och goda resmöjligheter. Vi anser därför att det är viktigt att staten, som ansvarar för högskolorna, ser över möjligheterna att stötta kommunerna när det gäller att finansiera distansundervisningen.

J4. Ökade förutsättningar för hjälp till självhjälp för sjuka i behov av ny utbildning

Motionärer: Folkpartiet liberalerna Huddinge, Anna Attergren Granath, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att minska de hinder som olika regelverk, såsom studiestödslagen och studiestödsförordningen, socialtjänstlagen och lagen om allmän försäkring, medför för de individer som på grund av sjukdom tvingas till en nyorientering på arbetsmarknaden
2. **att** Folkpartiet ska verka för att det ska vara möjligt att beviljas studiemedel för att studera på deltid för att underlätta återgången till arbete för personer med partiell ersättning från Försäkringskassan
3. **att** Folkpartiet ska verka för att de som på grund av sjukdom måste genomgå en ny utbildning kan erbjudas ett alternativt och mer förmånligt studiemedel än vad som är möjligt i dag
4. **att** Folkpartiet ska verka för att det ska bli möjligt att beviljas anstånd med återbetalning av tidigare studielån under nya studier
5. **att** Folkpartiet ska verka för att dagens åldersgränser höjs så att också äldre ska kunna beviljas studielån och studiemedel för att läsa in en ny yrkesutbildning

”Hoppa av studierna så får du hjälp.” Denna kommentar har flera funktionshindrade studenter mötts av då de sökt ekonomiskt bistånd för att klara sitt uppehälle under sommarmånaderna. Då studierna i många fall syftar till att skapa förutsättningar för självförsörjning på sikt blir budskapet som möter dessa studenter vid kontakten med socialförvaltningen paradoxalt då alternativen som står till buds är valet mellan bidrag i dag eller självförsörjning efter avslutade studier. Vad värre är: detta är bara ett av de hinder som behöver passeras på vägen mot självförsörjning.

Att byta yrkesbana när man etablerat sig på arbetsmarknaden kräver inte bara mod utan det medför också stora praktiska svårigheter. Till följd av detta skapas oöverstigliga inlåsningseffekter för människor som på grund av sjukdom är i behov av en ny utbildning för att kunna försörja sig själva på nytt. Människor, som under lämpliga förhållanden skulle ha många år kvar i arbetslivet, tvingas därför inte helt sällan tillbaka till skadliga arbetsuppgifter eller till att stanna kvar i bidragsberoende. Vi tror att många av dessa hinder skulle kunna undanröjas för att bättre tillvarata människors förutsättningar att själva ta ansvar för sitt liv och sin försörjning.

Utifrån den nya socialförsäkringen ställs en persons arbetsförmåga i relation till alla arbeten oavsett tidigare kompetens och önskemål redan efter dag 180. För personer som utvecklat kroniska eller långdragna sjukdomstillstånd är det inte ovanligt att längre perioder än så behövs innan det är möjligt att gå tillbaka till tidigare arbete varför ett nytt arbete blir nödvändigt. Grupper som berörs är exempelvis personer med muskuloskeletala sjukdomar där nuvarande arbete är alltför fysiskt belastande och personer som drabbas av psykisk ohälsa och vars förmåga att hantera stress och hög kognitiv belastning troligen kommer att vara påverkad under lång tid.

Många av dessa personer har, sina begränsningar till trots, både viljan och förutsättningarna att kunna gå vidare till andra arbetsuppgifter och saknar egentligen bara rätt utbildning och kompetens.

Vad som borde vara ett litet problem visar sig inte helt sällan vara ett oöverkomligt hinder för att den nödvändiga nyorienteringen ska kunna ske. Först och främst så saknas i dag möjligheten att beviljas studiestöd för deltidsstudier om en partiell förmån inom sjukförsäkringen samtidigt har beviljats av Försäkringskassan. Detta innebär inte bara att alla som på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning är förhindrade att klara heltidsstudier exkluderas från möjligheten att beviljas studiemedel utan också att personer som insjuknar under sin studietid och som bara kan fortsätta sina studier på deltid förnekas möjligheten till fortsatt studiestöd.

Vidare begränsas möjligheten att beviljas studielån redan vid 45 års ålder vilket innebär att personer som är i behov av en ny utbildning för att klara kanske ytterligare 20 års arbete riskerar att förvägras lån för att komma vidare.

Många som skulle behöva byta karriär på grund av sjukdom saknar också möjlighet att beviljas studiemedel då de redan studerat maximalt antal veckor med stöd via CSN.

Således riskerar också många med en högst normal högskoleutbildning från möjligheten att beviljas studiestöd för att skola om sig.

De sista dropparna motivation riskerar att dunsta vid anblicken av nivån på studiemedlen då heltidsstudier med fullt lån och bidrag ger 7 820 kronor i månaden. För många som vid sjukdom kommer fram till slutsatsen att de behöver en ny utbildning har en mycket begränsad möjlighet att arbeta vid sidan av studierna samtidigt som sjukdom också ofta medför kostnader. Detta samtidigt som möjligheten till ekonomiskt bistånd under studier alltså är begränsad.

Vi anser att Folkpartiet måste arbeta för att undanröja de hinder som nuvarande regelverk radar upp eftersom dessa snarare riskerar att stjälpa än att hjälpa människor vidare.

J5. Vad är poängen med poängen?

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** alla kursers omfattning ska värderas i timmar i stället för i poäng

Vad innebär en poäng? Svaret blir det beror på eftersom det varierar från fall till fall. För att mäta studietakt brukar 40 poäng motsvara ett års studier. Men hur har man kommit fram till den siffran?

Rimligtvis finns det en underliggande bedömning av hur mycket man hinner med inom en viss tidsperiod. Min bedömning, utan någon som helst vetenskaplig grund, är att de flesta inom rasen homo sapiens mäter tid i sekunder, minuter, timmar, dagar, veckor, månader och år. Och då borde man ju också kunna ange omfattningen på en kurs uttryckt i tid och slippa räkna om till poäng. För vem bestämmer hur mycket 1 poäng motsvarar i tid?

Så varför konstruera ett onaturligt och invecklat poängsystem för att mäta tid, när vi lika gärna kan mäta tid med tid?

J6. Förenkla utländska akademikers inträde på arbetsmarkanden

Motionär: Mats Persson, Lund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att staten vidtar åtgärder som gör det möjligt för den enskilde att översätta sin utbildning eller examen från annat land
2. **att** Folkpartiet ska verka för att Arbetsförmedlingen möjliggör för den enskilde att genomgå utbildning inom ramen för arbetsmarknadsåtgärder

Vad har en invandrad akademiker från Iran gemensamt med en invandrad bonde från Guatemala? Förutom att de båda har invandrat till Sverige är det ganska lite som förenar dem. Integrationspolitiken måste vara anpassad till den enskildes behov. Det gäller inte minst de nya svenskarna med en hög utbildning i bagaget.

Det förekommer i dag många projekt med validering av utländsk examen, för att undvika att invandrare ska behöva skaffa en ny utbildning i Sverige. För invandrare med examen i sjukvårdssektorn finns ett väl utarbetat system med praktik och provtjänstgöring på svenska sjukhus och med utfärdande av svensk legitimation av Socialstyrelsen. I många fall, exempelvis i Region Skåne, finansierar regionen stora delar av denna utbildning. Emellertid gör inte socialförsäkringssystemen det möjligt för utländska akademiker att försörja sig under tiden de genomgår utbildning. Arbetsförmedlingens regelverk gör det inte möjligt att få ersättning för utbildning. Den enskilde blir därmed tvingad till socialbidrag och det förekommer att det inte heller är möjligt att erhålla socialbidrag för att genomgå utbildning eller validering av examen. Konsekvensen blir att alltför många i praktiken inte kan genomgå sin provtjänstgöring. Det är inte acceptabelt och hämmar den enskildes drivkraft för att förkovra sig.

J7. Stärk ämnesdidaktiken, flumskolans fiende nummer ett

Motionär: Sverker Torell, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet beslutar uttala att ämnesdidaktiken, flumskolans främsta fiende, måste uppvärderas, ges en stor roll i lärarutbildningen och en helt ny sådan inom Skolverket

Ämnesdidaktiken behandlar följande frågor. Vad ska väljas ur det väldiga stoffet att undervisa om, t.ex. om Kina, på de få lektioner som kan anslås? Hur formulera målen, hur motivera eleverna och hur kolla att målen nåtts? Arbetsformer? Hjälpmedel? Individualisering? Hur stimulera till fortsatta studier?

Vid lärarhögskolornas tillkomst inrättades särskilda lektorat i ämnesmetodik för lärare med hög ämneskompetens och forskningsinstitut planerades. I Danmark inrättades professurer i skolämnenas metodik, senare kallad didaktik.

Från start fanns stort motstånd. Det kunde härröra från andra källor än Marx tänkande, men uppenbarligen hämtades den främsta inspirationen därifrån, vilket dock sällan utsades. Klasskampsteorin erbjöd ett mönster att applicera på alla tider och i alla världsdelar. Därmed kunde ämnet historia lätt och snabbt klaras av liksom samhällskunskapen. Geografin kunde kanske bli intressant efter proletariatets seger, dessförinnan var namngeografi nära nog allt som behövdes.

Religionerna var snarast ett kuriosaintresse som varianter av opium för folket.

Detta var ett antiintellektuellt synsätt, riktat mot de högskoleutbildade läroverkslärarna, men det passade de forna folkskollärarna bra. De ansåg sig förstå barnen i skolan. Adjunkterna skälldes vara förlästa och endast förstå sina ämnen. Lärarförbunden kom i strid.

Politiskt stod vänster mot höger med Centern och Folkpartiet i mitten. Motståndarnas stora seger, senare följd av många andra, var Visbykompromissen 1962, då med Folkpartiets hjälp den s.k. sammanhållna klassens princip infördes i flera ämnen.

Motståndarna ville i stället satsa på pedagogikämnet. Där såg man gärna skolans problem som ett resultat av anpassning till medel- och överklassens kultur. Arbetarklassens kultur fanns inte i skolan, arbetarnas barn kom i kläm.

Stora resurser satsades på forskning i pedagogik, inga på ämnesdidaktik, som trängdes undan alltmer. Ämneskunskaperna nedvärderades successivt i lärarutbildningen. När Skolöverstyrelsen ersattes av Skolverket försvann de tjänster som ämneskonsulenterna haft. Detta bör alliansregeringen snarast åtgärda. Skolverkets tjänstemän torde överlag ha rekryterats från pedagogikämnet. Därmed lär de ofta sakna kompetens att bedöma undervisningens ämnesmässiga halt.

J8. Dela rektorskapet, återinför kollegiet och ålägg lärarna tystnadsplikt

Motionär: Sverker Torell, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet beslutar uttala, att kollegiet ska återskapas i skolorna, att rektors uppgifter ska delas i en administrativ och en pedagogisk tjänstedel samt att lärarna åläggs tystnadsplikt

Erfarenheterna säger att en ledare med tendenser till dominans ofta skapar diskussionshämningar. I forna tiders kollegier förekom dock ofta livliga diskussioner även när rektor visade auktoritära drag. Ordinarie lektorer och adjunkter hunsades inte lätt. Avskaffandet av kollegiet var ett steg i odemokratisk riktning som föreslås rättas till. I kollegiet bör alla lärare ha yttranderätt men endast de lärarutbildade rösträtt.

Rektor är som skolrapporten säger numera ofta uppslukad av administration och klarar vanligen inte sin pedagogiska uppgift. Det administrativa bör därför skötas av kompetent person för det arbetet. För skolans pedagogiska ledning bör tre lärare årligen väljas av kollegiet. De fullgör uppgiften med fortsatt men begränsad undervisningsskyldighet.

Åtskilligt berättas numera om otillbörliga påtryckningar på lärare från kommunala företrädare att sätta ”glädjebetyg” t ex. Sant eller ej, den valda konstruktionen bör bli ett rätt robust hinder mot, sådana försök. Därmed följer även, att en så tillsatt skolledning kraftfullt skulle stimulera den interna pedagogiska diskussionen på varje skola, alltså en demokratisk reform.

Lärare bör åläggas tystnadsplikt, borde ha ålagts för länge sedan. Om de får del av ömtålig information om eleverna kan missförstånd undvikas. De kan hjälpa lärarna att förstå egenartade beteenden och hur de själva bäst kan bete sig.

J9. Uppvärdera lärarna

Motionär: Runo Johansson, Tidaholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** staten återtar arbetsgivaransvaret för lärarna från kommunerna
2. **att** lärarlönerna kopplas till riksdagsarvodena med inriktningen att en adjunktslön ska motsvara 100 procent av ett riksdagsarvode precis som på 1960-talet
3. **att** övriga lärarkategorier också får sina löner kopplade till procent av riksdagsarvodena

Folkpartiet talade mycket om behovet av att uppvärdera läraryrket lönemässigt under sin tid i opposition. Tyvärr släpar lärarna fortsatt efter lönemässigt och många lärare som hade hoppats mer på Folkpartiet i denna fråga är besvikna. Att endast hänvisa till arbetsmarknadens parter är precis vad Socialdemokraterna gjort under de decennier när läraryrket rasat status- och lönemässigt. Skolan och läraryrkets status är för viktigt för att lämna över till kommunerna som misskött detta uppdrag å det grövsta sedan 1990. Historiskt sett bestämdes på 1960-talet att riksdagsledamöternas arvode skulle motsvara vad en gymnasieadjunkt då tjänade. Det är rimligt även i dag. Läraryrket har knappast blivit mindre viktigt de senaste 40 åren. En adjunkt har en utbildning som motsvarar läkare, jurist eller civilingenjör (cirka 5 år) och måste lönemässigt kunna konkurrera med dessa om skolan ska vara attraktiv som arbetsgivare. Sedan måste alla övriga lärargrupper också uppvärderas i relation till sin utbildningsnivå. Det är ”payback time” för riksdagsledamöterna!

J10. Uppvärdera läraryrket

Motionär: Runo Johansson, Tidaholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** Folkpartiet aktivt verkar för att uppvärdera läraryrket lönemässigt
2. **Att** utreda möjligheten att läraryrkets lönenivå kopplas till antingen riksdagsarvodenas storlek eller till vad statligt anställda med jämförbar utbildning (t.ex. jurister, civilingenjörer) tjänar

Folkpartiet drev i opposition att läraryrket skulle uppvärderas. Tyvärr har lärarna fortsatt att släpa efter lönemässigt även efter 2006. Många lärare röstar på Folkpartiet men känner sig besvikna. Socialdemokraterna försvarade sig under förra mandatperioden att det var upp till arbetsmarknadens parter att avtala om löner m.m. Folkpartiet angrep då denna linje genom att hävda att det finns ett strategiskt intresse för hela samhället att våra barn och unga får en fullgod utbildning för att Sverige ska kunna konkurrera globalt. Ingen skola är bättre än sina lärare. Tyvärr har Kommunförbundet/SKL gång på gång svikit de goda intentioner som funnits i de avtal som träffats. Problemet ligger i kommunerna som tyvärr oftast inte är intresserade av den bästa skolan utan av den billigaste. Därför måste staten gå in och ta ansvar för lönebildningen om någon uppvärdering ska kunna ske. Detta i väntan på att staten återtar huvudmannaansvaret från kommunerna. Historiskt sett fastställdes riksdagsarvoden på 1960- talet utifrån vad läroverksadjunkterna (gymnasielärarna) då tjänade. Varför inte åter ha som riktmärke att en gymnasieadjunkt ska tjäna motsvarande ett riksdagsarvode? Alternativt ha statligt anställda akademikergrupper med motsvarande utbildningsnivå som riktmärke för lärarlönerna.

J11. Rektors kompetens

Motionär: Mikael Wendt, Skövde

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att den som anställs som rektor ska vara behörig att undervisa på den utbildningsnivå som man blir rektor för

Sedan kommunalisering har vi fått många rektorer i vårt land som helt eller delvis saknar pedagogisk utbildning, lärarexamen eller liknande. Vi har också fått allt fler lärare med behörighet att undervisa elever i åk 1–3 som har blivit gymnasierektorer. Orsakerna till detta kan variera och behöver inte utredas här. Mitt förslag bygger på att Folkpartiet skolpolitik måste genomsyras av politik som syftar till att öka och säkerställa god kvalitet på utbildningen. Forskning visar att framgångsrika skolor har bra skolledare. De rektorer som inte klarar minimikravet från lärarkåren om att vara behörig att undervisa på den nivå som rektor ansvarar för har i allt för många fall problem med sin trovärdighet och därmed möjlighet att framgångsrikt leda sin skola.

J12. Erkänn den sammanhållna klassen som grundskolans största problem

Motionär: Sverker Torell, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet beslutar uttala att det är viktigt att förstå, att grundskolans problem främst skapas av den s.k. sammanhållna klassens struktur samt att stora insatser på en rad områden måste göras för att ändra förhållandena till det bättre

Allt från sin tillkomst har grundskolan och särskilt högstadiet präglats av vida större problem än urvalsskolan som föregick den. Det borde inte förvåna. Urvalsskolan gjorde sig av med elever som inte klarade kraven medan alla i en årskull utan selektion går i grundskolan. Alla flyttar varje höst till ny årskurs, vare sig de klarat kraven eller ej.

Läraren som ska undervisa en klass i åk 7 har sannolikt några elever som klarar av långt högre krav än årskursens och några som inte hänger med när kraven ligger på sjunivån. Svårigheterna att individualisera undervisningen tillräckligt är ofta för stora. Några får inte de utmaningar de skulle må bra av, andra finner lektionerna obegripliga och meningslösa. Sådana känslor är farliga. Reaktionerna kan ta många former från apati, och skolk till revolt och mobbning: Skolbränder som tidigare var något okänt har blivit ett nytt inslag.

Förklaringarna har varit andra än den anförda. De har varierat från att lärarna inte förstår barnen till att skolan återspeglar klassamhället. Över- och medelklassens kultur präglar skolan vilket gynnar dessa klassers barn. Arbetarbarnen är förlorarna och revolterar. Denna senare version har varit frekvent vid pedagogikinstitutionerna, som veterligen undvikit att forska om individualiseringens problematik.

Det är ytterst viktigt att inse problemens orsaker. Om alliansregeringen blir kvar efter valet måste adekvata åtgärder till. Strukturproblemen tar inte paus. En hjärntrust av erfarna pedagoger bör, skapas för att föreslå åtgärder. Forskning inom försummade områden bör stimuleras och individualiseringen på olika sätt befrämjas.

J13. Klassindelning i grundskolan

Motionär: Mikael Wendt, Skövde

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att skolan som profession, under rektors ansvar, förtydligar att klassindelning görs och beslutas av rektor

I vårt land förekommer många olika varianter på hur klassammansättningar går till. Allt för ofta hör man talas om och kan läsa i lokalinsändare om orättvisor avseende vilka hänsyn som tas till föräldrars och elevers önskemål om klassplaceringar. Vid varje tillfälle som man väljer till något väljer man också bort något. Grundskolan har ett bra namn GRUND som jag tycker ska beaktas. Barn/elever ska placeras i klasser/grupper på det sätt som främst gagnar deras utveckling avseende kunskap (fakta, färdigheter, förståelse och förtrogenhet) som skolan har som uppgift att ge. Vi ska inte ha en skola där vi väljer bort varandra. Vi ska ha en skola där vi ökar människors förståelse för varandra. Vi ska ha en skola där vi utvecklas genom att utmaningar på rätt nästa-nivå. Vi ska ha en skola som ger varje barn rätt till bästa möjliga utbildning.

Därav följer att enbart professionen kan göra denna bedömning.

J14. Anpassa skolplikten till måluppfyllelse

Motionär: Roger Haddad, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att skolplikten upphör i samband med att man uppnår målen i grundskolans år 9, inte när man fyllt 16 år

Folkpartiet liberalerna är angelägna om att resultaten i grundskolan ska bli bättre, inte minst gäller det inom exempelvis ämnet matematik. Vi vill också se tidigare och fler uppföljningar för att färre elever ska lämna grundskolans obligatoriska nio år utan fullständiga resultat.

På grund av olika anledningar är det fortfarande ett problem att elever lämnar grundskolan för att börja på gymnasiet utan behörighet. Detta innebär att man antas till det individuella programmet. Detta måste vi fortsatt förebygga och förhindra. Fler elever måste lämna grundskolan med godkända resultat. Vi ska också fortsätta uppmuntra skolan att erbjuda elev att gå om en årskurs om man inte klarar målen. Ett bekymmer i dag är att skolplikten upphör när en elev fyller 16 år. Detta oberoende av eleven klarat av grundskolans mål eller inte. Skolan kan då formellt avhända sig ansvaret och hänvisa eleven till att det är IV-programmet som gäller, detta är inte alltid det bästa alternativet.

Landsmötet bör besluta att Folkpartiet ska verka för att grundskolans skolplikt upphör när eleven nått godkända resultat i grundskolans årskurser, inte att den upphör endast för att en elev fyllt 16 år.

J15. Förändringar i skolpolitiskt program

Motionär: Folkpartiet liberalerna Eskilstuna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** en ny mening införs efter mening fyra i punkt 10 i det skolpolitiska programmet: ”Elever som inte uppnår målen i läsa-skriva-räkna-garantin ska ha rätt till ytterligare en ter-

min eller ett läsår för att nå målen."

2. **att** en ny mening införs i slutet av punkt 19 i det skolpolitiska programmet: "Skolor som inte motsvarar förväntningarna ska ifrågasättas."
3. **att** en ny mening införs i slutet av punkt 24 i det skolpolitiska programmet: "För att få en rättvis betygsbedömning bör ett system med examinatorer på gymnasieskolan utredas."

Läsa-skriva-räkna-garantin ska kopplas tydligare till målet för lågstadiet. Den som inte, trots tidigt stöd, klarar målen ska få gå en termin eller ett år längre. Det är ett svek att låta en elev som inte kan läsa, skriva och räkna gå vidare.

Magnetskolor funkar inte alltid. Resultaten för den enskilde eleven måste vara överordnat. Det kan också vara positivt för elever att få lämna sitt utanförskapsområde åtminstone för att gå i skolan, samtidigt som vi vet att benägenheten att utnyttja det fria skolvalet där sådant finns är minst för de som skulle behöva det mest. För skolor som trots upprepade försök att förbättra resultaten ändå visar på en stor mängd underkända elever kan nedläggning vara det bästa alternativet för att eleverna ska uppnå kunskapsmålen.

Examinatorer gör att lärarens roll att så att säga coacha eleven fram till goda resultat blir tydligare. Det är dock en ganska stor förändring jämfört med nuvarande system och bör därför utredas först.

J16. Skolgruppens förslag till ny utbildningspolitik

Motionär: Peter Olevik Dunder, Handen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 9 får följande lydelse: "Vi vill att skolan ska ställa höga krav och ha positiva förväntningar på alla elever. Deras kunskaper ska utvärderas med betyg från årskurs sex, nationella prov från årskurs tre och skriftliga omdömen från förskoleklass."
2. **att** punkt 11 får följande lydelse: "Det är hög tid att genomföra en övergång till ett modernt statligt huvudmannaskap för skolan. Alla elever, oavsett var de bor i landet, ska ha samma chans till utbildning och kunskap. Normen för skriftliga omdömen ska därför fastställas nationellt. Timplanen garanterar alla elever en miniminivå av lärarledd undervisning i samtliga ämnen. Den bör därför bevaras."

Förskoleklassens verksamhet regleras i skollag och läroplan. Skriftliga omdömen regleras i grundskoleförordningen och förskoleklass är inte undantaget i förordningen.

Lagstiftaren har genom kopplingen till skollag och läroplan angivit förskoleklassens status, uppföljningsarbetet i förskoleklass bör därför ges samma status och kvalitet. Skriftliga omdömen är en del av uppföljningsarbetet och förskoleklass bör därför anges i förordningen.

"Lpo 94, sidan 4: Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas (1 kap. 2 §). Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen."

För att uppnå likvärdighet måste måluppfyllelse mätas och mätningarna måste vara jämförbara. Med nuvarande regelverk fastställs utformningen av skriftliga omdömen lokalt av rektor. Normen för skriftliga omdömen bör i stället fastställas nationellt för att skapa grund för jämförbarhet.

Trots skolans kommunalisering har inte den kommunala nämnd som beslutar i skolfrågor i dag beslutanderätt över utformningen av skriftliga omdömen. Det skapar problem både inom kommuner och inom landet. Lokalt kan problemet lösas genom överenskommelser med rektorer och ett fastställande i den kommunala nämnden. Redan i dag skulle således beslutanderätten behöva flyttas upp från rektor till den kommunala nämnden, eller till nationell nivå.

Ett modernt statligt huvudmannaskap för skolan måste innefatta även beslutanderätten över utformningen av skriftliga omdömen. Kommunala särlösningar, eller särlösningar på enskild skola, inom betygsskalor skulle aldrig accepteras men precis så fungerar nuvarande regelverk för skriftliga omdömen. Därför ska utformning av skriftliga omdömen fastställas nationellt.

J17. Avskaffa betyget Godkänd i grundskolan

Motionär: Sverker Torell, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet beslutar att betyget godkänd avskaffas i grundskolan och ersätts med sifferbetyg

Grundskolan är obligatorisk men välkomnar alla barn. Givetvis måste varje elev som arbetar efter sin förmåga bli godkänd. När skolan, därför i ett ämne drar en godkändgräns vid en viss prestationsnivå måste det vara säkerställt att alla barn kan uppnå denna. Om så icke är fallet, kan betyget förvandlas till ett hån och en grymhet.

När Folkpartiet pläderar för "elitklasser" kan IMU- undersökningen (individuell matematikundervisning) åberopas. Den visade övertygande, att åtskilliga elever i åk 7 vanligen har kapacitet att prestera mycket långt utöver vad kursen innehåller. För sådana elever går skolmatten som en dans. Slappa studievanor och självöverskattning blir lätt en bieffekt när elever inte får de utmaningar de behöver.

IMU tycktes bestyrka teorin om prestationsförmågans fördelning efter normalkurvan i dess högra del; men IMU undersökte aldrig den vänstra. När försöket avslutades satt åtskilliga elever fortfarande och försökte lösa de första talen, medan kamrater löste gymnasieekvationer.

Ämnenas godkändgränser torde ofta vara ganska godtyckligt satta och långt ifrån certifierade efter kriteriet i att förstå stycket; Folkpartiets förra skolminister Birgit Rodhe ansåg det omöjligt att sätta betyget icke godkänd i den obligatoriska skolan. Åsikten var välgrundad och står sig alltjämt. Eleverna i normalkurvans vänstra del, i synnerhet om de finns till vänster om godkändgränsen, torde svara för 90 procent eller mer av grundskolans problem. Vi vet föga om dem egentligen, men de förtjänar lika stor uppmärksamhet som den vi ägnar de privilegierade till höger.

J18. Inför betyg från årskurs 3

Motionär: Roger Haddad, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att betyg införs i svensk skola från årskurs 3

Folkpartiet liberalernas skolpolitik med fokus på tidiga insatser är helt rätt och kommer långsiktigt att ge positiva effekter. Dagens betygssystem med betyg först i årskurs 8 har visat

sig vara ett misslyckande för många elever. En majoritet av eleverna vill också ha betyg tidigare och det är positivt att det finns ett förslag till ny betygsskala som antagits. Däremot har beslut om att införa betyg från årskurs 6 ännu inte fattats av riksdagen.

Att regeringen är överens om att införa betyg från årskurs 6 är positivt och helt i rätt riktning inte minst då betygsdebatten pågått i många år utan att systemet förändrats.

Jag anser att det är ännu bättre om man inför betyg redan från årskurs 3 i grundskolan. Utifrån vår syn att vi vill ha skriftliga omdömen från årskurs 1, beslutet att införa en läsa-skriva-räkna-garanti i år 3 och en allt större fokus på lågstadiet visar att det är där det förebyggande arbetet och den viktiga uppföljningen bör ske. Skolans personal känner ofta till elevernas förutsättningar och behov, men detta betyder inte att omgivningen – dvs. föräldrar och skolpolitiker vet hur det ser ut. Om man inte får bra underlag för politiska prioriteringar kommer man inte att kunna följa upp resultaten tidigt och därmed upptäcka om vissa skolor faktiskt arbetar på ett aktivt sätt för att stötta elever i behov av extra stöd, eller för den delen stöttar de elever som vill ha extra stimulans och extrauppgifter i skolan.

Diskussionen om nationella prov samt de genomföra åtgärderna ovan bekräftar att lågstadiet är den allra viktigaste i grundskolan och därför bör den systematiska uppföljningen tidigareläggas och därmed införas redan i år 3 genom att tidigt utvärdera och kommunicera elevernas resultat med hjälp av betyg. Detta bör Folkpartiet liberalerna verka för.

J19. Varför vill man dölja att det finns lågpresterande elever på skolenheten?

Motionär: Åke Wedin, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** verka för ett stopp på betygslyft som inte motsvarar elevens kunskapsnivå
2. **att** insatser görs för att höja elevernas kunskapsnivå, där bl.a. betydelsen av hemläxor är ett måste
3. **att** eleverna på ett tidigt stadium får lära sig studieteknik

Cirka 50 procent av grundskolans betygssättning i våra 290 kommuner är inte rätt i förhållande till elevernas verkliga kunskapsnivå. Många elever får ett betygslyft från det nationella ämnesprovsbetyget till slutbetyget i årskurs 9. Det gäller främst i matematik, men från 2007 till 2008 har också en kraftig ökning skett i svenska och en något mindre ökning i engelska.

Jag har forskat på betygssättningen under Lpo 94 i elva år, bl.a. i 5 kommuner. 2008 slutade 1 998 elever från 89 klasser och 24 skolenheter grundskolan. I förhållande till tidigare år märks en ökning av antalet betygslyft för varje år. I 23 av de 89 klasserna finns ett betygslyft på 50–90 procent i matematik. I engelska är det 0 klasser och i svenska är det i 4 klasser. Ser vi på betygslyft 25–90 procent så finns det i 54 av de 89 klasserna i matematik, i 13 klasser i engelska och i 33 klasser i svenska. Även lägre än 25 procent saknas grund för att alla har kunskaper för det satta betyget. Varför ska dessa överbetyg få sättas i grundskolan när eleverna slutar grundskolan?

För 2008 års elever kommer 700 elever att följas upp hur de har klarat läsåret 2008/09 på gymnasiet i matematik A och B. Jag hoppas att bearbetningen av detta ska vara klart före landsmötet i höst.

Jag önskar att varje politiker ska sätta sig in i sin egen kommuns skolsituation och förstå allvaret i dessa betygslyft från det nationella ämnesprovsbetyget till slutbetyget. Samt också ifrågasätta bedömningen i de övriga ämnena. Det finns lågpresterande elever, som nu döljs genom betygslyft som inte är förankrade i elevens verkliga kunskapsnivå. Man kan dela upp betygslyften i två grupper, IG till G samt betygslyften till VG och MVG.

Varför ges inte eleverna möjlighet att i god tid under sin nioåriga skoltid att öka sin kunskapsnivå? Är det för mycket begärt att också kräva mer tid till hemläxor. Vi bör också ställa kravet på en omfattande översyn av all lärarutbildning för grundskolan. Så att vi också får lärare som är kompetenta och har ett moraliskt ansvar för eleverna och samhället.

Får elever lära sig studieteknik någon gång från skolstarten i årskurs 1 och under de efterföljande åren?

J20. Inför mentorsprogram på gymnasieskolan

Motionär: Folkpartiet liberalerna Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** följande tillägg görs till punkt 10 i programmet ”Dags att sikta ännu högre”: ”Mentorsprogram ska även kunna inrättas för gymnasieelever som stöttar barn i lägre skolår. Deltagande i programmet noteras i betyget. En merit inför framtida arbetsliv.”

Ett mentorsprogram för gymnasieelever skulle vara en del i de stödinsatser som stöttar och stimulerar yngre elever. Samtidigt ger noteringen i betyget de äldre eleverna en sporre till att delta i programmet.

Huvudmannaskapet för skolan

J21. Återför huvudmannaskapet av skolan till staten

Motionär: Maria Jern, Falköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** skolans huvudmannaskap återförs till staten så att skolan återigen blir ett nationellt ansvar för en jämlik och likvärdig skola i hela vårt avlånga land
2. **att** erforderliga ändringar i partiprogrammet görs
3. **att** landsmötet uppmanar Folkpartiet liberalernas riksdagsgrupp att inom alliansen driva frågan om att återbörda huvudmannaskapet till staten

Alla barn och ungdomar ska oavsett var de bor i landet ha rätt till en likvärdig skola. Så är det inte i dag. Skillnaderna i skolan i kommunerna i vårt avlånga land har ökat vad gäller betyg, resurser per elev och år m.m. sedan kommunaliseringen.

SCB:s statistik för 2007 visar på stora skillnader i vad en elev kostar för kommunerna i Sverige. Den kommun, Vilhelmina, som satsar mest betalar totalt 118 700 kronor per år och elev och den kommun som satsar minst, Ovanåker, lägger 58 900 kronor per år och elev. En skillnad på 59 800 kronor per år och elev. Det går alltså två elever i Ovanåker på en elev i Vilhelmina. När det kommer till undervisningskostna-

der skiljer det från 62 300 kronor per år och elev i Arjeplog till 31 800 kronor per år och elev i Sävsjö. En skillnad på 30 500 kronor per år och elev. Ännu mer anmärkningsvärd finner jag det att elevvårdskostnaderna per elev skiljer sig åt så stort i landet. I Älvdalen får varje elev 520 kronor per år till skolsköterskor, kuratorer och övrigt som elevvården innefattar. I Krokom får däremot elevvården 8 340 kronor per år och elev. En skillnad på 7 720 kronor år och elev.

Kommunaliseringen genomfördes med intentionen att besluten skulle fattas där skolan är placerad. Med facit i hand i dag kan vi se att kommunpolitikers vilja att prioritera skolan ofta sätts i ett motsatts förhållande till övrig verksamhet som kommunerna ansvarar för. Barn med särskilda behov kan bli en ekonomisk belastning i en redan ansträngd kommunal ekonomi där boende kommunens ekonomi avgör om det finns extra resurser att sätta in för att barnet/ungdomen ska kunna tillgodo göra sig utbildningen vid t.ex. läs- och skrivsvårigheter.

Därför bör huvudmannaskapet återföras till staten för en mer jämlik och likvärdig skola i HELA Sverige för både lärarnas, elevernas, föräldrarnas och övrig personals skull.

J22. Skolan behöver ett statligt huvudmannaskap

Motionär: Folkpartiet liberalerna Dalarna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska intensifiera arbetet med ett statligt huvudmannaskap för den offentliga svenska skolan i sin helhet

En skola för alla med lika möjligheter för barnen att utveckla sina talanger och färdigheter oavsett ekonomisk, kulturell och social bakgrund. Det är en sann liberal hållning i en grundläggande viktig samhällelig fråga samt en av grundpelarna i skollagen.

Så ser dock inte verkligheten ut i dag. Skillnaden mellan skolorna har sedan kommunaliseringen på 1990-talet ökat när det gäller betyg, resurser och behöriga lärare. Vi kan inte längre tala om en likvärdig skola och detta får givetvis återverkningar på hur väl eleverna når målen. När nu många kommuner lider av sämre ekonomi ser vi att det på många håll är skolan och dess personal kommunen drar ned på först. Utbildning och lärande är grundpelarna i ett liberalt samhälle och därför är det upp till oss liberaler att reagera och agera när vi ser hur skolan och dess personal drabbas och ytterst hela det svenska samhället.

En tanke med kommunaliseringen var att besluten skulle fattas lokalt. Resultatet blev dock att den politiska detaljstyrningen ökade, att fler hierarkier byggdes samt att lärare och rektorer fick minskat inflytande. Att lagstiftningen dessutom riktar sig både till kommunen och till rektor/lärare skapar otydlighet och frustration om var ansvaret ligger. Det skolan verkligen behöver är färre hierarkier och ökad tydlighet gällande styrning och ansvarsfördelning. Vi är övertygade om att lärare och skolledning själva klarar att tolka de nationella styrdokumenten och att det inte behövs några politiska mellanled mellan stat och skolor.

Uppenbart är att kommunaliseringen av skolan skedde mot en i och för sig tyst majoritet av dem som hade skolan som arbetsplats och med en tämligen passiv inställning av medborgarna. Vartefter åren har gått och erfarenheterna har trängt sig på både inom skolan och ute i samhället har konsekvenserna blivit tydliga av denna ”reform”, som innebar att kommunen står för pengarna och staten för regelverket. Ett förhållande, som skapat och skapar frustration och osäkerhet hos alla dem som värnar den offentliga skolans framtid.

En enda huvudman för den offentliga skolan efterlyses från allt fler, både inom och utom skolans väggar. Inte minst gäller det från huvudaktörerna – lärarna och rektorerna, som varje dag har att hantera de dubbla budskap som ges dem från dels den egna kommunen och dels från statligt håll. Men även från övriga samhällsmedborgare, både föräldrar och andra, ställs detta krav allt oftare när man fått klart för sig att en dubbelstyrning av skolan med allt vad en sådan kan ha för konsekvenser, existerar.

Vi ser ett statligt huvudmannaskap och en statlig finansiering av skolan som avgörande instrument för att säkra rätten till ekonomisk likvärdighet och en likvärdig utbildning. En statlig finansiering av skolan gör också att resurser på ett rättvist sätt kan reserveras för barn med särskilda behov över hela Sverige så att de får likvärdiga möjligheter oavsett var de bor. En statlig finansiering underlättar även valfriheten genom att kommuner inte, som i dag, ges möjlighet att motverka etablering av friskolor som uppfyller kvalitetskraven. Vi tror också att ett statligt huvudmannaskap är nödvändigt för att höja lärarnas status och löner på sikt.

J23. Ändrad finansiering av fristående skolor och skolor med riksintag

Motionär: Folkpartiet liberalerna Töreboda

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet tar ställning för att skollagen ändras så att godkända fristående skolor och gymnasieskolor med rikstäckande intag finansieras direkt från staten till ägare av den enskilda skolan. Efter en tid av 5 år nyttjas erfarenheten från perioden till att utarbeta ett system för statlig finansiering av alla skolor.

Den svenska skollagen framstår som om den offentliga skolan och den fristående skolan är jamställda med tanke på offentlig finansiering när den enskilda skolan tillfredsställer de krav på kvalitet som lag och föreskrifter fastställer. När det gäller driftstillskott är den enskilda kommunen ansvarig for att betala ett godkänt alternativ. Den enskilda kommunen är också ansvarig att betala per elev till ett rikstäckande alternativ till gymnasieskola.

I dagens läge är den kommunala ekonomin oöverskådlig och svår att bedöma. Det är icke ovanligt att kommunen måste ändra sina budgetar flera gånger om året. Omfattande ändringar omöjliggör det långsiktiga perspektivet i planeringen. Speciellt kommuner med glesbygd har det svårt då inkomsterna icke täcker kostnaderna för att bibehålla ortsstrukturen i kommunen. Skolor tvingas till nedläggning och barnen flyttas från hemmiljön till mera centrala områden. Äldrevården fungerar icke tillfredsställande då den icke är dimensionerad för en stadigt ökande population över 87 år. Vidare framstår trycket på sociala tjänster som stadigt stigande och svårt att hinna i kapp med.

För skolåret 2007/08 fanns 9 procent av landets grundskoleelever i en fristående skola och 17 procent av landets förskoleelever i en fristående förskola. Gymnasieskolan visar samma utveckling. Flertalet fristående skolor finns i storstadsområden med cirka 1/3 i Stockholms län. Elever och

vårdnadshavare har rätt till fritt val av skola enligt två konventioner, barnkonventionen och FN:s konvention för ekonomiska, kulturella och sociala rättigheter. Rätten till fria val avgörs ofta av ekonomi och vårdnadshavares ekonomi ska icke vara till hinder för aktiva val.

J24. Alla mobboffer ska ha rätt till hjälp

Motionär: Hanna Olehäll, Smögen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** följande mening läggs till punkt 22 i skolprogrammet: ”Alla skolor ska använda forskningsbaserade åtgärdsprogram mot mobbning som ger bevisad effekt.”
2. **att** följande mening läggs till punkt 22 i skolprogrammet: ”Medlingsmetoder som går ut på att mobboffret gör eftergifter gentemot mobbarna ska inte användas.”
3. **att** fjärde meningen under punkt 22 i skolprogrammet stryks och ersätts med: ”Skolan ska ha möjlighet och skyldighet att förflytta mobbare om inga andra åtgärder hjälper.”
4. **att** följande mening läggs till läggs till punkt 22 i skolprogrammet: ”Särskild skolgång ska anordnas för grundskoleelever som förflyttas på grund av att de trakasserar andra.”

Ta hjälp av forskningen 100 000 barn mobbas i vårt land varje år, bara i grundskolan. Samtidigt finns det metoder som drastiskt reducerar mobbningen på kort tid. I Norge och Island sprids forskningsbaserade åtgärdsprogram mot mobbning till landets alla skolor, varpå mobbningen halverats på två år i Norge och minskat med en tredjedel efter ett år i Island, i berörda skolor.

I Sverige har skolministern nyligen meddelat att olika metoder mot mobbning ska utvärderas, att framgångsrika metoder mot mobbning ska spridas till skolorna, och att det på sikt ska lagstiftas om att skolan använder metoder mot mobbning som visar sig fungera. Detta är alldeles utmärkt och borde vara Folkpartiets egen politik.

Förbjud kränkande medlingsmetoder

Lika viktigt som att metoder mot mobbning är effektiva är att de är humana. I dag används ibland medlingsmetoder som utgår ifrån att mobbning är en konflikt, och går ut på att mobboffret förmås göra eftergifter gentemot mobbarna i utbyte mot att trakasserierna upphör. (En sådan metod beskrivs i docent Anatol Pikas bok *Gemensamt-bekymmermetoden*, 1998.)

Ett sådant förfarande står i strid med skollagens 2 §, att skolan ska ”främja aktning för varje människas egenvärde”. Mobbning är ett övergrepp. Skolan är ingen värdeneutral plats, utan ska ta ska ta ställning mot brott gentemot de mänskliga rättigheterna.

Ålägg skolan att flytta mobbare som sista utväg

Ett mobboffer ska aldrig behöva byta skola, säger vi. Ändå är detta många mobboffers verklighet. Grundskolan har länge saknat en uttalad rätt att flytta mobbare mot deras föräldrars samtycke. Gymnasieskolan kan stänga av elever i upp till tre terminer, men har ingen skyldighet att göra detta i någon som helst situation. Det är bra att Folkpartiet drivit att mobbare ska kunna flyttas som sista utväg. Men det hjälper inte de mobboffer som har oturen att ha en skolledning som vägrar vidta denna åtgärd. Skolan borde åläggas – inte bara tillåtas – att flytta mobbare, om inga andra åtgärder hjälper. Så får alla mobboffer skydd, oavsett vilken skolledning de har.

Särskild skolgång för mobbare

Det är inte säkert att mobbningen upphör bara för att mobbaren byter skola – i synnerhet inte när anledningen till skolbytet är att eleven vägrat sluta mobba. Just därför bör det anordnas särskild skolgång, utanför den vanliga skolans lokaler, för trakasserande grundskoleelever som förflyttas, fram tills dess att de upphör att trakassera andra. På så sätt jobbar man med mobbarna på plats, samtidigt som man hindrar att utsatta elever råkar ut för deras trakasserier.

Förskola, grundskola, gymnasieskola och fritidshem

J25. Stäng inte av elever. Ge undervisning på annan plats!

Motionärer: Jan Jönsson, Skärholmen, Margot Hedlin, Skärholmen, Gustav Åkerblom, Skärholmen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** skolpolitiska programmet, punkt 12, fjärde meningen ges följande lydelse: ”Skolans befogenheter måste stärkas, t.ex. genom att göra det möjligt att tillfälligt stänga av en elev och i stället ge undervisning utanför skolan, exempelvis i hemmet eller i en skolakut.”

Ibland går det helt enkelt inte att ha kvar en elev som bråkar och stör i skolan. Då måste det finnas en möjlighet att tillfälligt stänga av eleven från skolan. Samtidigt är det just dessa elever som kanske allra mest behöver undervisning och den stabilitet och trygghet i livet som skolans rutiner ändå kan ge. Stökigt beteende i skolan har mycket ofta med föräldrarnas bristande omsorgsförmåga att göra och det gagnar inte barnet att då bli avskiljd från kontakter med andra stabila vuxna, som lärare och elevvårdspersonal.

Därför bör det skolpolitiska programmets förslag om att elever ska kunna stängas av, kompletteras med en formulering om att en avstängd elev ska fortsätta ges undervisning utanför skolan, exempelvis i hemmet, eller som i Skärholmen och Södertälje, i en särskild Skolakut. I skolakuten jobbar speciallärare och socialsekreterare tillsammans för att utreda elevens behov samtidigt som eleven ges intensiv undervisning. Skolakuten kan ta emot eleven inom 24 timmar från det att skolan fattat beslut om placering.

J26. Skapa ett åtgärdsprogram för de elever som lyfts ut ur skolans undervisning!

Motionär: Hendrik Andersson, Boden, Torsten Boqvist, Boden

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att ett åtgärdsprogram alltid ska följa de elever som avstängs från skolans undervisning
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram rapport om hur detta ska kunna genomföras
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för ett skärpt åtgärdsprogram för elever med anpassningssvårigheter

När det gäller Folkpartiets förslag angående gravt störande elever, som ska lyftas ut från klassrummen när inget annat

hjälper, anser vi att följande åtgärdsprogram ska vidtas.

Vi vill att de som lyfts ut från dag ett, hamnar i ett ”klass 9A”-åtgärdsprogram. Hemmet kontaktas i första hand. Därefter om behov finns kontaktas skolkurator, specialpedagog, skolpsykolog och vid behov sociala myndigheter. Syftet är att eleven snarast ska kunna delta i klassundervisningen under acceptabla förhållanden. I sista hand om inget annat hjälper, kan omplacering vara nödvändig.

J27. Fler vuxna (föräldrar) i skolan

Motionärer: Kenny Thärnström, Hunnebostrand, Annette Thärnström, Sotenäs

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag verka för ett uppdrag åt regeringskansliet att utreda möjligheterna att etablera ett system för obligatorisk föräldranärvaro i skolan
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag verka för ett uppdrag åt regeringskansliet att föreslå relevant lagstiftning för dess genomförande

I dagens samhälle kan man se att ungdomsvåldet ökar på ett markant sätt och att det i värsta fall kan sluta med dödsmisshandel. Ungdomar lämnar grundskolan utan adekvata kunskaper i kärnämnen. Många ungdomar kan varken läsa eller skriva på ett acceptabelt sätt. Disciplinen i skolan är i många fall otillräcklig. Av lärarna krävs en både lärande och uppfostrande roll. Samverkan mellan familj och skola lämnar mycket i övrigt att önska. Denna bild är giltig i alltför många skolor.

När det gäller själva kunskapsinhämtandet har alliansregeringen med Folkpartiet i spetsen lagt tydliga förslag, det senaste i betygsfrågan. Det är bra, men inte tillräckligt. Skolministern efterlyser mer disciplin i skolan med större befogenheter för lärarna. Det är också bra, men inte tillräckligt.

Det är två aspekter som måste fram i starkare belysning för analys och åtgärder, såsom komplement till tidigare förslag, nämligen i) studiemiljön och ii) samverkan mellan lärare och föräldrar.

Att ge lärarna större befogenheter beträffande disciplinära åtgärder räcker inte. En ungdom som lämnats vind för våg i hemmet kan inte förmås bli disciplinerad i skolan, för detta räcker inte ”hårda tag”. Risken är stor för en negativ reaktion, t.ex. skolk, skadegörelse, bråk ”för att hämnas på läraren”. Man ska inte förvänta sig att en lärare förutom undervisning också ska ha kapacitet att ”uppfostra” kanske 1/5 av klassens elever.

Alltför många föräldrar förefaller ”inte bry sig” särskilt mycket om sina barn och ungdomar. Det kan bero på ekonomiska faktorer, båda föräldrarna har långa arbetsdagar och därmed begränsad tid över för barnen, för samvaro och fostran. Det kan vara känslomässiga och medicinska aspekter t.ex. skilsmässor, alkohol, droger som gör att barn och ungdomar kommer i andra hand. Många är ensamstående föräldrar med såväl ekonomiska som tidsmässiga begränsningar för att kunna ägna sig åt sina barn. Det är då lätt att ”överlåta” uppfostran till skolan.

Samverkan mellan skolan och hemmet är förvisso olika i olika hem, i olika skolor, men det är vår erfarenhet att samverkan ofta är bristfällig för att inte säga obefintlig. Det räcker inte med kvartssamtal någon gång per termin. Åhörardagar upplevs ofta av eleverna som negativa, särskilt om det bara är ens egen förälder som kommer till skolan.

För att en aktiv och positiv samverkan ska komma till stånd måste föräldrar och lärare ses ofta och eleverna uppleva en förälders närvaro som naturlig.

Vi föreslår att varje lärare ska ha en förälder närvarande i klassen kontinuerligt i årskurserna 0–9.

Detta skulle medföra att:

- Lärarna har en vuxen stödperson i klassrummet med syfte att främst övervaka ordningen.
- Eleverna känner det naturligt att en förälder alltid finns i klassrummet.
- Föräldrarna ges god insikt i förhållandena i skolan.
- Lärarna avlastas arbetet med att vara ”rastvakter”.

Detta system bör införas från och med ”nollan” och forstsätta upp till och med ”nian”. Införandet bör ske gradvis, med början i ”nollan” från och med läsåret 2008–09 och sedan låta det följa med upp till ”nian”. Ett fullständigt genomförande skulle då ta tio år.

Vi är övertygade om att detta system skulle ge följande positiva effekter:

- Lugnare och mer disciplinerad studiemiljö.
- Mer tid för undervisning.
- Effektivare lärare.
- Bättre studieresultat.
- Högre föräldraengagemang för både skolan och de egna barnens skolgång.
- Mer studieintresserade barn och ungdomar.
- Mindre bråk och skadegörelse i skolan och i samhället i övrigt.

Vårt förslag är att en förälder ska vara närvarande en dag per läsår i ”sitt” barns klass. För att kompensera föräldern under tiden i skola införs ett system med ”skoldagar” som ersätts på motsvarande sätt som ”vård av sjukt barn”.

Skälet till att göra detta obligatoriskt är, att det annars är stor risk att det bara blir redan intresserade föräldrar som deltar. Det är särskilt viktigt att det är ”de andra” föräldrarna som deltar.

J28. Ytterligare förbättringar i gymnasiet

Motionärer: Kristina Bergman Alme, Hisings Backa, Mikael Janson, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att regelverket utreds i syfte att möjliggöra för gymnasieskolor att, att i vissa fall, kontakta hemmaboende myndiga elever angående frågor om elevens resultat, närvaro och hälsa
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att regelverket ändras så att lärare kan sätta deadlines under terminernas gång – som måste respekteras och där det kan finnas maktmedel som innebär ett omöjliggörande av att kunna lämna in allt i klump
3. **att** ovanstående punkter, eventuellt i omformulerat skick, förs in i Folkpartiets skolprogram

Det har under de senaste åren skett ett antal förbättringar i den svenska skolan, men lite återstår. Vad avser gymnasiet finns det två saker som vi särskilt tänker på.

Den svenska skolan ska fostra eleverna till att bli självständiga och ansvarstagande individer. Detta till trots är många inte mogna att et fulla ansvaret som myndighetsdagen innebär. Rent konkret får skolan inte ha kontakt med en myn-

dig elevs föräldrar – om inte eleven godkänt det. Konsekvenserna av detta kan variera: stor frånvaro och dålig kunskapsinhämtning, icke-godkända betyg och därmed inte möjlighet att gå vidare till högskola direkt. Ifall skolan och hemmet får samarbeta kan riskerna för ovan nämnda saker minskas. Det kan dock finnas allvarligare konsekvenser. Hög frånvaro kan göra att studiebidraget försvinner – vilket i sin tur kan påverka eventuellt socialbidrag. En annan aspekt är att särskilt de ungdomar som har diagnoser av bokstavskombinationsart kan behöva sina föräldrars stöd – och har inte sällan, på grund av diagnosen, en sämre förmåga att överblicka de långsiktiga konsekvenserna av sina ageranden. Än värre blir gränsdragningarna kring när man får kontakta föräldrarna, mot den unga individens vilja, när personen ifråga hotar att skada sig själv eller till och med ta livet av sig.

Individens självbestämmande är viktigt, särskilt i ett liberalt parti, men situationen är inte svart och vit. Självklart finns det personen som absolut inte bör ha kontakt med sina föräldrar, exempelvis vid hedersvåld. Men ifall man bor hemma har föräldrarna i Sverige, liksom i många andra länder, ett försörjningsansvar för sina barn åtminstone till dess att de gått ut gymnasiet. Vi anser att det känns rimligt att se över hur lagstiftningen ser ut vad avser detta.

En annan problematik stavas sena inlämningar. ”Jag vet att jag inte lämnat in något hittills, men du kan ju inte sätta betyg förrän terminen är slut, så då måste jag kunna lämna in allt nu!” Inte sällan så stöter lärare på liknande kommentarer mot slutet av terminen eller året. Intressant nog har eleven rätt i sin argumentation enligt Skolverkets jurister. Så som officiella texter ser ut finns i dag inga krav på att uppgifter ska lämnas in enligt de deadlines som lärare sätter upp under året. Det finns med andra ord inga ”maktmedel” för att dels få elever att inse att världen innehåller tidsramar som man ska hålla och dels för att få en rimlig arbetsbörda för lärare. Det talas ibland i samhället om att unga personer curlas för mycket och detta är ett talande exempel. Regelverket möjliggör för att lärarna alltid kan/ska ”rädda” slarviga elever från konsekvenserna av sina egna ageranden.

Vilken signal sänder detta? De ”ordentliga” eleverna anser det djupt orättvist att de som följt reglerna inte får något för detta (kanske till och med bestraffas) eftersom de bedöms enligt samma betygskriterier som de som slarvar och ”köper” sig mer tid för att förbättra uppgiften och teoretiskt sätt kan få ett högre betyg tack vare längre arbetsinsats. Rimligt vore att varje skola kan sätta upp sina egna riktlinjer, men att lämna allt, eller nästan allt, i klump på slutet ska inte vara acceptabelt.

J29. Säkra en human skolmiljö

Motionär: Rafaela Halabi, Bräcke

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att åtgärder vidtas för att förbättra den psykiska och fysiska miljön i grund- och gymnasieskolan
2. **att** brott mot lagar och regler i skolan ska medföra polisutredning

Trots lagstiftning, regler och anvisningar förekommer oacceptabelt många fall av mobbing och användande av droger i och i anslutning till skolan.

Rökning förekommer i skolan trots förbud. Det förekommer att elever är påverkade av både alkohol och andra droger i skolan.

Skolelever fortsätter att mobbas trots fina handlingsplaner och regler i skolan. Vid ett antal tillfällen har elever drivits till självmord pga. mobbing och uteblivna åtgärder från skolan, trots kännedom om problemet.

Vi måste för våra barns framtids skull verkligen vidta åtgärder för att stävja detta. Lagar och regler måste följas och om man bryter mot dessa, måste någon form av sanktioner sättas in. Om en elev röker, är berusad eller påverkad av andra droger, har uppenbarligen ett brott begåtts någonstans av någon, som har försett eleven med tobak eller berusningsmedel. Skolan har då ett ansvar att visa att samhället ser allvarligt på detta. Det minsta som kan göras är att en elev som påträffats, tas till förhör av polisen.

Beträffande mobbing tvingas ofta offret byta skola. Det är ju helt fel! Det är inte offret utan förövarna som ska utsättas för sanktioner.

En formell handläggning av polisen i fall som beskrivits kan ha en avskräckande effekt, barnen känner sig tryggare och ett antal kanske kan räddas från att utveckla psykisk ohälsa i samband med mobbing och spolierad framtid vid allvarligare drogmissbruk. Polisingripande i dessa fall är minst lika motiverat som att polisinsats för att hämta skolkande elever från hemmet till skolan.

J30. Hindra rekrytering till utanförskap genom åtgärder i grundskolan

Motionär: Sverker Torell, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet beslutar uttala att kraftfulla åtgärder ska vidtas inom grundskolan som kan hindra rekrytering till utanförskap

Missbrukare, kriminella och andra i utanförskap har ofta en gemensam nämnare i form av en misslyckad tid på grundskolans högstadium. Svårigheterna för lärarna att engagera och nå de svaga eleverna är där stora och väldokumenterade.

Elever som dag efter dag upplever att undervisningen går över deras huvuden och att den egentligen tycks vara till för de andra i klassen drabbas naturligt av känslor av meningslöshet, som lätt övergår i passiva beteenden som apati eller skolk eller destruktiv aggressivitet. En negativ attityd till samhället kan skapas som successivt kan leda till utanförskap i olika former, särskilt om kompenserande krafter saknas i hemmiljön.

Harry Martinson är ett exempel på att skolan för ett begåvat barn från eländiga förhållanden kan upplevas som en ljus positiv tillgång. Skillnaden är att han i motsats till de diskuterade kunde tillgodogöra sig undervisningen: De senare missgynnas i den s.k. sammanhållna klassen.

Självfallet kan alla elever tillgodogöra sig undervisning som anpassas efter deras nivå. Också i våra dagar ska en elev från eländiga förhållanden kunna se skolan som en ljus positiv tillgång också om hans begåvning är skral. En intresseväckande, nivåanpassad undervisning framstår således som en kungsväg till att minska incitamenten till allsköns utanförskap. Dröm eller möjlighet?

Elever som tycker det är roligt och intressant att gå i skolan trakasserar sällan sina kamrater, kastar könsord omkring sig eller sticker skolor i brand.

En hjärntrust av erfaret: skolfolk bör skapas för att ta fram lämpliga åtgärder. Intensifierade ansträngningar att individualisera inom klassens ram, ökade möjligheter till nivåanpassade undervisningsgrupper, återskapad specialläraru tbildning, specialklasser och specialskolor bör då t.ex. övervägas..:

Vinsterna bör efter hand sig i färre brott, rättegångar och fängelsekunder, mindre skador, väldiga ekonomiska besparingar och stort minskat mänskligt lidande.

Tills vidare kommer mobbingen att fortsätta. Folkpartiförslagen har fog för sig: att ställa sig på offrets sida, bestämt ingripa och ge läraren ökade befogenheter, men när det gäller mobbaren/mobbarna ska alltid en noggrann utredning göras av kompetent personal, helst av lärare som gått igenom något slags speciallärarutbildning. Sådan lärare ska finnas vid varje skolenhet.

Mobbarna måste på lämpligt sätt få klart för sig vilket svårt brott de begått. Utredaren måste klargöra orsakerna till deras beteende och söka sätt att få dem på rätt köl igen. Mobbarna är ofta själva offer för negativa omständigheter, inte sällan själva mobbade. Risken för en fortsatt karriär på den inslagna vägen måste elimineras. I svåra fall torde särskild undervisningsgrupp ledd av speciallärare behöva tillgripas eller specialskola, varav ett antal bör upprättas i landet.

Förebilder för sådana specialskolor har jag upplevt i Norge. Den ledande tanken var att låta de vilsekomna ungdomarna så långt möjligt studera det som intresserade dem och därvid hjälpa dem med studieteknik och på annat sätt. Förhoppningen var att de så småningom skulle upptäcka behovet att studera många andra ämnen också. Då skulle en återgång till den ordinarie skolan bli en möjlighet.

Kostnaderna för att genomföra vad som här yrkats kan uppfattas som ansenliga. 1 förhållande till vinsterna är de synnerligen blygsamma.`

J31. Överför skolhälsovården till landstingen

Motionär: Olov Lindquist, Södertälje

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet i sitt handlingsprogram skriver in att skolhälsovården i framtiden borde tas om hand av landstingen/de framtida regionkommunerna

Den s.k. Ansvarskommitténs uppdrag har bestått i att analysera dagens samhällsorganisation och bedöma om det krävs förändringar av uppgiftsfördelning och struktur för att klara de utmaningar som de offentliga verksamheterna i framtiden kommer att ställas inför. Kommitténs arbete är nu avslutat. Folkpartiets representant i kommittén har gjort ett oerhört bra och värdefullt arbete. Att äntligen få en bra tingens ordning även på den regionala nivån är ett egenvärde i sig. Men ingenting är så bra så att det inte kan göras bättre.

Jag anser t.ex. att skolhälsovården måste garanteras på ett bättre sätt än nu. Det finns undersökningar som tyder på att kommuner som inte har en bra skolhälsovård tenderar att ha en större belastning på landstingens psykiatri än kommuner som har en bra skolhälsovård. Om landstingen eller de framtida regionkommunerna fick ansvaret för skolhälsovården så kunde samordningsvinster göras och ingången till övrig hälso- och sjukvård kunde ske på ett mer smidigt sätt.

J32. Mer ordning i skolan

Motionär: Omid Maasomi, Västra Frölunda

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att alla elever ska ha uniform

Att skapa mer trygghet för eleverna, att det blir billigare för föräldrarna, att barnen (eleverna) ska slippa konkurrens med varandra och att skapa jämställdhet bland eleverna. Dagens skola har blivit en mode visning för olika elever, de tänker bara på sina kläder för att visa upp dem till varandra, att visa att de ta på sig kläder med dyra märken, vilket skapade en stor klyfta bland hög och låg inkomsttagare. Klyftan har skapat oro bland eleverna och mycket tryck på föräldrarna. Vi har ett gott exempel som England, där föräldrar och elever slipper de ovan nämnda problemen. Folkpartiet har lovat det, alltså mer ordning i skolan. Jag hoppas att mitt förslag (min motion) går igenom.

J33. Förslag till ny utbildningspolitik

Motionär: Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 16 får följande lydelse: ”Skolan ska verka för att eleverna ska ha goda motions- och kostvanor. Eleverna ska gärna ha någon form av fysisk aktivitet varje dag. Alla elever i grund- och gymnasieskola ska garanteras minst tre lärarledda idrottslektioner per vecka. Det ska inte vara möjligt för en skola att t.ex. under en skidresa ”blockläsa” alla idrottslektioner, i stället ska eleverna ha rätt till idrott och motion under hela sin skolgång. Svensk skolmat är unik och håller generellt sätt hög standard. I skollagen bör det tydligt framgå att skolmaten ska vara näringsriktig.”
2. **att** punkt 19 får följande lydelse: ”Skolan kan vara en murbräcka mot segregationen. Det är ytterst angeläget att varje elev ges möjlighet att lära sig behärska det svenska språket. Genom en bra skola ges varje elev möjlighet att utveckla sina kvaliteter och förmågor oavsett social bakgrund. Vi vill att möjligheten till studiehandledning och läxläsning på modersmål ska utökas. Ämnesundervisning på modersmål är en rättighet för elever från de nationella minoriteterna och bör även i övrigt kunna äga rum där detta bidrar till funktionell tvåspråkighet och där läraren är behörig för detta.”
3. **att** sista meningen i punkt 20 får följande lydelse: ”Barn till gömda och papperslösa ska – trots att uppehållstillstånd saknas – ha rätt till skolgång.”
4. **att** punkt 23 får följande lydelse: ”I särskolan får barn och ungdomar med utvecklingsstörning den specialistkunskap och gemenskap som krävs för en trygg studiegång. Särskolan ska därför bevaras som en egen skolform. Kommunerna ska vara skyldiga att göra gediga undersökningar av elevernas behov inför val av skolform. Elever med fastställd diagnos som motiverar placering i särskola ska ha rätt till särskola.”

Vi ställer oss i det mesta bakom skolgruppens förslag till nytt utbildningsprogram. På några punkter har vi dock klart avvikande uppfattning, vilket framgår senare i motionen. I ett par avseenden vill vi också ha förtydliganden i texterna.

Idrott och motion i skolan (avsnitt 6.2)

Vi vill att eleverna i grund- och gymnasieskolan ska få mer idrott i skolan. Alla elever ska ha rätt till minst tre lärarledda

lektionstimmar per vecka. Helst ska eleverna ”röra på sig” minst en gång per dag. Det ska därför inte vara möjligt att ”blockläsa” all idrott under ett par idrottsdagar eller under en skidresa. Möjligheterna i skollagen till undantag från undervisning i t.ex. idrott ska också tas bort.

På uppdrag av landsmötet har ett nytt idrottspolitiskt program utarbetats. I programmet slås fast att alla elever ska garanteras minst tre lektionstimmar idrott per vecka och att alla elever ska få möjlighet till fysisk aktivitet i skolan, gärna minst en gång om dagen. Kommunerna ska också se till att alla barn uppnår målen för simkunnighet.

Undervisning på modersmål (avsnitt 8)

Vi menar att det är av avgörande betydelse att nyanlända barn ges möjlighet att snarast möjligt lära sig svenska. Vi är helt överens om det som framhålls av skolgruppen om vad internationell forskning visar i det avseendet. Vi menar däremot att skolgruppen gör sig skyldig till en logisk kullerbytta, när den av detta drar slutsatsen att nyanlända barn skulle ha svårare att lära sig svenska snabbt, om de dessutom får stöd för att utveckla det modersmål de redan har. Tvärtom visar internationell forskning att funktionell tvåspråkighet är en tillgång i utbildningssituationen, inte en belastning. Det är därför inte en rimlig slutsats, att ämnesundervisning på modersmål bara ska kunna ske i undantagsfall. En förutsättning är givetvis att läraren är behörig att undervisa i det aktuella ämnet på det modersmål det gäller.

Sverige har, bl.a. på tillskyndan av Folkpartiet, ratificerat Europarådets minoritetsspråkskonvention. Denna föreskriver rätten till undervisning inte bara *i* modersmål utan också *på* modersmål för elever från de nationella minoriteterna. För elever med dessa modersmål är problemet som regel inte bristande kunskap i svenska utan brister i kunskapen i deras modersmål.

Barn till gömda och papperslösa (avsnitt 8.2)

Barnets rätt måste alltid gå i första rummet. Det är också innebörden av FN:s barnkonvention, vilken Sverige ratificerat. Förslaget till programtext är inte alldeles tydligt vad gäller innebörden av ”gömda flyktingbarn”. Vi menar därför att det bör framgå tydligt att det inte gör någon skillnad ifall barnet har uppehållstillstånd eller ej.

Rätt till särskola (avsnitt 11)

Efter flera år av osäkerhet kring särskolans vara eller icke vara står det nu klart, inte minst tack vare Folkpartiets insatser, att särskolan blir kvar som egen skolform. För Folkpartiet måste den centrala utgångspunkten alltid vara elevens bästa. För barn med påtagliga funktionshinder eller dokumenterad utvecklingsstörning måste undervisningen och skoltillvaron på olika sätt i allra högsta grad anpassas efter varje barn.

Det är viktigt att skolplaceringen alltid görs utifrån barnets bästa och att föräldrarna har ett stort inflytande. Självklart finns det stundtals svåra avgöranden om vem som har sista ordet när en elev med fastställd diagnos ska placeras i en skola. Rubriken för detta avsnitt är ”Rätt till särskola”, inte rätt till ”vanlig undervisning i storklass”.

I sällsynta fall kan föräldrar kräva att barn med mycket tydlig diagnos för särskola ska ha rätt att gå i en ”vanlig” skolklass. Föräldrars rätt att välja skolform åt sina barn ska inte slås fast i skollagen.

J34. Mer naturvetenskap på skolschemat

Motionär: Gullvy Jonsson, Storvreta

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att läroämnet biologi får utökad undervisningstid i såväl grundskola som gymnasium

Naturvetenskaper har under det senaste decenniet blivit allt mindre efterfrågade bland studerande ungdom. Till stor del beror detta på den omfördelning som dessa skolämnen fått under senare tid och som mer än halverat timtilldelningen. Grundskolans biologi, läran om det levande, omfattar natur och miljö, ekologi, etologi, försurning, övergödning, kretslopp, människokroppens anatomi och fysiologi, näringslära, sex och samliv, hygien och hälsofrågor, droger, genetik och evolution. I många grundskolor tilldelas biologiundervisningen en veckotimme under årskurserna 8 och 9.

Utarmningen av biologiämnet i grundskolan har lett till att allt färre studenter läser biologi vid universitet och högskolor.

Biologi förblandas ofta med bioteknik inom teknisk sektor. En följd av denna förskjutning är att vi som nation inom kort kommer att vara tvungna att importera lärare från kontinenten där ämnet fortfarande finns kvar.

J35. Rättstavning i grundskolan

Motionär: Gösta Sundberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att rättstavning är ett tydligt mål i kursplanen för svenska på grundskolan
2. **att** Folkpartiet ska verka för att främja det nationella projektet ”När ska barnen lära sig stava till ordet stjärna?” med start i mångkulturella områden mellan skola och föräldrar

Under hösten 2009 tar Skolverket fram nya förslag på kursplaner. Skolverkets förslag till kursplaner ska redovisas för regeringen senast den 1 april 2010.

Utbildningen i ämnet svenska syftar till att ge eleverna möjligheter att använda och utveckla sin förmåga att tala, lyssna, se, läsa och skriva. Språkförmågan har stor betydelse för allt arbete i skolan och för elevernas fortsatta liv och verksamhet. Mål enligt dagens kursplan i Svenska som eleven ska ha uppnått avseende skrivning är.

I slutet av tredje året: kunna skriva läsligt för hand, kunna skriva berättande texter med tydlig handling, kunna skriva enkla och elevnära faktatexter och instruktioner där innehållet klart framgår, kunna stava ord som eleven själv ofta använder i skrift och ord som är vanligt förekommande i elevnära texter, och kunna använda sig av stor bokstav, punkt och frågetecken i egna texter.

I slutet av femte året: kunna producera texter med olika syften som redskap för lärande och kommunikation.

I slutet av nionde året: Kunna skriva olika sorters texter så att innehållet framgår tydligt samt tillämpa skriftspråkets normer.

Det skrivna språket har stor betydelse för den personliga identiteten. Svenskämnet har som syfte att främja elevernas förmåga skriva väl. Kunskap bildas genom det skrivna språket. Det skrivna ordets betydelse är stor och samhället ställer krav på förmåga. Förmågan att kunna uttrycka sig i skrift kan vara skillnaden mellan få ett jobb och inte. Detta inser många föräldrar till barn i våra mångkulturella områden och de sak-

nar stöd i kursplanen i dag när skola och lärare ser stavning av mindre vikt.

Ett ansats är att tydliggöra rättstavning som ett mål i kursplanen i svenska och främja rättstavning i ett nationellt projekt med start i områden där föräldrar har svårast att ge läxhjälp, att dämpa den ångest som många föräldrar upplever.

J36. Reglering av studiestarten i moderna språk

Motionärer: Helena von Schantz, Valdemarsvik, Karin Granbom Ellison, Linköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** valet av moderna språk regleras så att alla grundskoleelever påbörjar språkstudierna samtidigt i årskurs 6
2. **att** det inleds med ett ”prova-på-år” med reglerad undervisningstid i de språk som erbjuds vid varje enskild skola
3. **att** språkvalet, som därmed görs först inför årskurs 7, förbereds med en obligatorisk information om målspråksländerna, arbetsmarknadens behov och om den fria rörligheten inom Europa

I dag är det upp till huvudmannen när studierna i moderna språk inleds. Resultatet är en stor variation. Samtidigt har de flesta högstadieskolor ett upptagningsområde med flera mellanstadieskolor. Det här innebär att en elev som har läst franska i ett år på mellanstadiet kan hamna i en högstadieklass där vissa inte har läst språket överhuvudtaget. En följd är att språkgrupperna blir heterogena, en annan att språkvalet blir svårt för de sämst förberedda eleverna.

Vid en reglering av starten för moderna språk finns det många argument som talar för ett prova-på-år. En fördel med systemet är att alla elever får en liten allmänbildande grund i flera språk och även kunskap om de länder där språken talas – en slags grundläggande Europakunskap. En annan fördel är att eleverna då kan förväntas göra ett bättre och mer genomtänkt språkval.

I dag görs språkvalet redan i slutet av åk 5, och beslutet fattas ofta på otillräckliga grunder. Dels har barn i den åldern otillräckliga kunskaper om Europa och EU, dels har de sällan konkreta framtidsplaner. För mellanstadieeleverna är dessutom de stora europeiska språken relativt okända. Spanska kommer de flesta barn i kontakt med via vårt amerikaniserade medieutbud, men franska och tyska är språk många av dem aldrig har hört. Trots att Tyskland är ett grannland och vår främsta handelspartner och språket nära släkt med vårt eget kan tyskan därför upplevas som mer främmande än spanskan.

Ett prova-på-år sätter alla språk på samma förkunskapsnivå, ger elever och föräldrar tid att överväga valet och medför att valet görs senare och dessutom vid ett stadiebyte då framtidstankar ofta ändå aktualiseras. Systemet kan också förväntas leda till ökad motivation och upplevelse av meningsfullhet i språkstudierna.

För att garantera alla elever en likvärdig språkutbildning, för att motverka snedrekrytering, för att öka kunskaperna och därmed höja intresset för tyska och franska och för att höja kvaliteten på språkundervisningen i grundskolan föreslår jag en reglering av starten och ett obligatoriskt prova-på-år med efterföljande information.

J37. Moderna språk som obligatoriskt ämne i grundskolan

Motionärer: Helena von Schantz, Valdemarsvik, Karin Granbom Ellison, Linköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** moderna språk (ett andra främmande språk) blir ett obligatoriskt och behörighetsgivande ämne i grundskolan
2. **att** nödutgången språkval svenska/engelska tas bort

Språkreformen i grundskolan är en reform som har misslyckats. En viktig orsak till misslyckandet är att ämnet – som enda grundskoleämne – kan väljas bort. Betyget behövs inte när man söker till gymnasiet och man kan när som helst byta till språkval svenska/engelska. Den särställningen ger både elever och föräldrar signalen att det här ämnet är det minst viktiga skolämnet. Nödutgången svenska/engelska ställer dessutom de moderna språken mot två kärnämnen – alltså mot två av de tre viktigaste skolämnena. Mot den bakgrunden är det knappast förvånande att det största språkvalet i den svenska grundskolan är just svenska/engelska.

Svenska/engelska-valet, som omfattar en tredjedel av grundskoleeleverna, är i det närmaste oreglerat. Det finns varken kursplan eller uppföljning. Hur man använder tiden och vem som undervisar elevgruppen varierar väsentligt från skola till skola. Inte ens skolverket vet hur man ska hantera språkvalet och gör olika bedömningar från skola till skola. Detta enligt en kartläggning gjord av Jörgen Tholin och Anna-Karin Lindqvist som beställdes av Skolverket och var färdig för ett drygt år sedan.

Resultatmässigt är nödutgången emellertid en förödande förlustaffär. Språklärarna tvingas sänka kraven för att inte tappa alla sina elever och svenska/engelska-lektionerna är alltför ofta ineffektiva. En orsak är att grupperna är både stora och heterogena och dessutom under ständig förändring. En annan orsak är att verksamheten saknar både piska och morot och alltför ofta handlar om ren läxläsning. Den allmänna temposänkning som svenska/engelska-valet innebär gör dessutom eleverna passiva och får därigenom en negativ effekt både på elevernas språkinlärning och på hela deras skolsituation. Sammantaget innebär det här att vi har ett språkval som i bästa fall fungerar som igenläsningstid, och som i sämsta fall fördummar och förslöar våra barn.

Förmågan att kommunicera och interagera med andra är själva kärnan i att vara människa. All tid som sätts på att utveckla den förmågan är väl använd. Varje nytt språk ger en ökad förståelse för nyanser, begränsningar och möjligheter i språklig kommunikation – och därmed fördjupade kunskaper i de föregående. Hjärnforskarna berättar dessutom att vi blir intelligentare av att lära oss många språk. Det är ingen slump att många av världslitteraturens giganter talade, läste och skrev på flera språk. Strindberg skrev på svenska och franska och läste dessutom både tyska och latin. Selma Lagerlöf, som fick nöja sig med hemundervisning, lärde sig själv engelska och franska. Bellman övertrumfade dem båda med flytande franska, tyska, italienska, engelska och latin.

Det räcker inte med meritpoäng om vi ska vända den språkfientliga trend som försämrar vår konkurrenskraft och som riskerar att minska medborgarnas engagemang i vår omvärld. Det som krävs är en tydlig uppvärdering av språkstudierna. Därför föreslår jag att studierna i moderna språk blir obligatoriska och att nödutgången språkval svenska/engelska tas bort.

J38. Erkänn de samhällsorienterande ämnena som demokratins kraftkälla

Motionär: Sverker Torell, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet beslutar uttala en särskild uppskattning av de samhällsorienterande ämnenas betydelse för elevernas fostran till demokrati och för deras förståelse av en globaliserad omvärld

Historien visar bl.a. hur kampen för människovärdet förts genom tiderna för att äntligen ända i våt tids demokrati. Händelser i sen tid, bl.a. i vår nära omvärld, visar att demokratin inte får tas för evigt given, att den ofta missbrukas och kräver oavlåtlig vaksamhet och försvar.

De religiöst inspirerade våldsdåden som media på senare tid frekvent rapporterat om understryker vikten av en icke konfessionell, saklig och allsidig religionsundervisning som förutsättning för ett samhälle präglat av tolerans för avvikande trosuppfattningar. Folkpartikravet att sådan undervisning ska vara obligatorisk är välgrundat.

Geografin har en väldig men oftast underskattad potential att förklara världen på ett sätt som ökar intresset för andra länder, grundar en förståelse för deras problem och motverkar främlingsfientlighet. I geografin studeras samspelet mellan klimat, berggrund, jordarter och vegetation som en grund för miljöundervisningen.

Värdet av samhällskunskapen, som ökar intresset för demokratin inom och utom landet kräver knappast kommentarer.

Skrämmande och motiverande till yrkandet är uppgiften i skolrapporten att dagens kommunala skolhuvudmän på sina håll låtit besparingarna inom skolan främst drabba dessa ämnen.

J39. Gör geografi till gemensamt ämne för alla gymnasiestuderande

Motionär: Sverker Torell, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet beslutar uttala att geografi bör införas som gemensamt ämne på alla program i den nya gymnasieskolan

Geografin har ens central roll för att belysa frågorna om människan på jorden, hennes livsvillkor, överlevnadsproblemen, resurs- och miljöfrågorna. Så formulerade sig 1976 års gymnasieutredning. Kan någon invända däremot i dag?

Utredningen framhöll att kunskaper i geografi krävs för att eleverna ska kunna få en helhetsbild av ett land eller ett område och integrera naturvetenskapliga, politiska, ekonomiska och andra aspekter. Vidare påpekades, att geografin därtill ger möjligheter till tematiska studier i frågor om miljö, resurser, ekonomisk utveckling m.m.

Tre årtionden har gått sedan detta skrevs, men orden har bara fått ökad vikt. Dagligen konfronteras vi med begreppen globalisering, klimathot, migrationsströmmar, främlingsfientlighet, rasism och terrorism. Allt måste sättas in i en strukturerad bild av världen byggd på kunskap, annars resulterar endast en mängd kaotiska bilder. Geografin är härvidlag till ovärderlig hjälp.

I föreliggande förslag har emellertid naturkunskap fått ersätta geografi. Naturkunskap i all ära – inte kan den ersätta geografin i detta sammanhang! Hur man har kunnat komma till ett sådant felslut ter sig gåtfullt. Folkpartiet måste rätta till det.

J40. Engelska som obligatoriskt skolämne från första klass

Motionärer: Karin Granbom Ellison, Linköping, Helena von Schantz, Valdemarsvik

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att engelska införs som obligatoriskt skolämne från första klass

Goda språkkunskaper är en rikedom och innebär frihet. Att kunna språk ger nya möjligheter att tänka och förstå, kommunicera och ta till sig nya kulturer. Globaliseringen och EU-medlemskapet ger medborgarna stora möjligheter att handla, arbeta och resa över nationsgränser. Människor från andra länder kommer till vårt land av fri vilja eller som flyktingar. Internet låter oss ta del av information från andra länder och kommunicera på ett sätt som inte tidigare var möjligt. Kontakterna över landsgränser har ökat väsentligt. Ovanstående ökar betydelsen av goda språkkunskaper utöver modersmålet.

Engelska spelar i dag rollen som ett ”lingua franca” – ett språk som är gemensamt för människor med olika modersmål. Att väl behärska engelska är många gånger en förutsättning för att ta del av information och delta i samtal och meningsutbyten. Exempelvis är studielitteratur vid svenska universitet i hög grad på engelska. Många arbetsgivare kräver flytande engelska för anställning.

Globalt sett är det vanligare att barn är flerspråkiga än enspråkiga. I den svenska skolan gäller att eleverna ska garanteras 480 timmar lärarledd engelskundervisning. Det finns dock inga riktlinjer för när undervisningen ska starta utöver att eleverna i slutet av årskurs fem ska ha uppnått vissa mål. För svenska och matematik finns det mål att uppnå i årskurs tre, vilket gör att skolorna behöver schemalägga dessa två ämnen tidigt.

Barns nyfikenhet och goda förmåga att lära sig språk bör bättre tas tillvara. Redan från tidig ålder bör alla elever exponeras för engelska. Kunskaper om barns språkutveckling ska naturligtvis styra hur undervisningen bedrivs.

Att tidigt låta barn komma i kontakt med engelska gör att förhållandet till språkinlärning och engelska språket blir naturligare. Därmed föreslår jag att engelska införs som obligatoriskt skolämne från första klass.

J41. Teckenspråk och tvåspråkighet

Motionärer: Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs, Agneta Berliner, Västerås, Anita Brodén, Sollebrunn, Birgitta Ohlsson, Stockholm, Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** Folkpartiet ska verka för att barn med hörselskada får rätt till att lära sig teckenspråk som modersmål i grundskolan

Teckenspråk används av personer med dövhet eller hörselskada vid direkt kommunikation. Teckenspråket är nationellt och är unikt för varje land. Det svenska teckenspråket erkändes som dövas första språk av riksdagen 1981. Att utveckla ett språk vid tidig ålder sker omedvetet och automatiskt. Att

lära sig ett språk senare i livet kräver större ansträngning och motivation från individens sida. Det är inte heller självklart att nivån på språket blir lika hög som om barnet fått utveckla det från tidig ålder. Teckenspråk och svenska kompletterar varandra och gör att språken blir rikare. Ju fler redskap för kommunikation – desto fler möjligheter att kommunicera. I dag finns en förordning, TUFF, (teckenspråksutbildning för föräldrar) som ger föräldrar och syskon till ett barn med hörselskada rätt till teckenspråk. Tyvärr omfattar dock inte denna förordning barnet med hörselskadan. Genom att vara tvåspråkig och ha tillgång till både svenska och teckenspråk ökar chansen för delaktighet i vardagens alla situationer. Situationen som den ser ut i dag för barn med hörselskada verkar ha sin grund i det som gällde tidigare då de flesta hörselskadade barnen fick sin utbildning inom specialskolan och då också fick teckenspråksundervisning. Den övervägande delen elever med hörselskada på grundskolenivå går i dag i vanlig grundskoleklass. Enligt Hörselskadades riksförbund går endast 10 procent av barnen i specialskola och ytterligare omkring 10 procent i särskilda hörselklasser. Detta innebär att omkring 5 000 hörselskadade barn och unga går i vanlig grundskola. Skolförfattningarna, som de ser ut i dag, ger inget utrymme för att läsa teckenspråk som modersmål i grundskolan. Enligt Skolverket leder detta till att vissa elever inte har möjlighet att läsa teckenspråk. Barn kan i dag läsa teckenspråk som språkval i grundskolan, men då används kursplanen i Teckenspråk för hörande. Det saknas kursplan i grundskolan att använda vid undervisning i teckenspråk som modersmål. Dessutom utnyttjas inte språkval under hela grundskoletiden. Nämnas bör att det redan i dag finns möjlighet att läsa teckenspråk som modersmål i gymnasieskolan. Dessutom finns kursplaner för teckenspråk som modersmål på nivå A och B. Skolverket har föreslagit att elever med hörselnedsättning eller dövhet ska ges möjlighet att läsa teckenspråk som modersmål, vilket Folkpartiet liberalerna också bör verka för.

J42. Utbildningskravet på pedagogiska ledare i förskolan

Motionärer: Andreas Eraybar, Göteborg, Sami Korpela, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** stycke tre under rubriken ”Satsa på förskolelärarnas kunskaper”, som lyder ”Det är varken möjligt eller önskvärt att all personal i förskolan är högskoleutbildad. Det kommer därför alltid finnas behov av duktiga barnskötare. Deras kompetens bör tas tillvara och även barnskötare måste få bättre möjligheter till fortbildning”, stryks i sin helhet ur skolprogrammet.

Den generella intentionen med skolprogrammet är att åstadkomma en hög pedagogisk kompetensnivå. Därför anser vi att stycke tre under rubriken ”Satsa på förskolelärarnas kunskaper” som lyder ”Det är varken möjligt eller önskvärt att all personal i förskolan är högskoleutbildad. Det kommer därför alltid finnas behov av duktiga barnskötare. Deras kompetens bör tas tillvara och även barnskötare måste få bättre möjligheter till fortbildning” inte är förenlig med de övriga mål som lyfts fram. Stycke två under samma rubrik framhåller vikten av personalens utbildningsnivå. Likaledes strider stycket mot den tanke som framhålls i stycke sju under den nämnda rubriken. Dokumentet bör vara mer konsekvent.

J43. Kvaliteten i skolan beror på lärarna

Motionärer: Sami Korpela, Göteborg, Andreas Eraybar, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** stycke två under rubriken ”Satsa på förskollärarnas kunskaper” skrivs om till följande: ”Personalens utbildningsnivå är det som mest avgör förskolans kvalitet. **Därför ska lärarprogrammen för lärare i förskola, förskoleklass, fritidshem och grundskolans tidigare år förlängas från dagens tre och ett halvt år till fyra.** Målet bör vara att två tredjedelar av personalen i förskolan ska vara utbildade förskollärare. Dessutom ska en förskollärarlegitimation införas. Förskollärare ska ges ökad chans att utvecklas genom fortbildning och ökat ansvarstagande, därför behövs fler karriärvägar för förskollärare. Efter fördjupande studier bör man till exempel kunna bli ansvarig för den pedagogiska utvecklingen på förskolan eller bli särskilt kvalificerad förskollärare med inriktning på att utveckla små barns förmågor inom språk, matematik och naturvetenskap.”

Alliansen har satsat kraftigt på kvaliteten och kvalitetsuppföljning i skolan, framförallt på barn i de yngre åldrarna t.ex. utvecklat läroplan för förskolan. Dock är lärarna den resurs i skolan som är mest avgörande för kvaliteten. Av denna anledning bör fler omfattande satsningar göras på denna yrkesgrupp. Det går inte att endast ha ämneskunniga lärare utan lärarna behöver också kunna lära ut sina kunskaper; t.ex. är det en stor skillnad mellan matematiker och matematiklärare.

Vi menar därför att om den svenska staten på allvar vill satsa på barnen i de tidigare åldrarna bör lärarutbildningen förstärkas efter denna grupps behov. Vissa förstärkningar och förbättringar föreslås i lärarutbildningsutredningen, *En hållbar lärarutbildning* (SOU 2008:109), men vi menar att de inte är tillräckligt. Det finns mycket mer som lärarna bör kunna.

Utbildningen för lärare i förskola, förskoleklass, fritidshem och grundskolans tidigare år är i dag tre och ett halvt år och ur ett Bolognaperspektiv är detta ett problem. I dag erhåller studenter i allmänhet en kandidatexamen efter tre års studier och en magisterexamen efter fyra år. Utbildningen för lärare för de yngre åldrarna är uppenbart inte anpassad efter detta system och detta medför problem både gällande antagning till forskarutbildningen, jämförelse med andra program, internationellt utbyte för studenterna m.m.

Vinster kan också göras om utbildningen för lärare för de yngre åldrarna är mer lik den utbildning som lärare för äldre elever genomgår. Då kan en hel del utbyten förverkligas, kunskaper överföras och samläsning göras mellan de olika programmen. Detta hindras i dag till viss del då utbildningen för lärare för de yngre åldrarna är tre och ett halvt år och den längsta utbildningen för lärare för de äldre eleverna är fem och ett halvt år.

På lång sikt gagnar även detta Sverige som nation också ur ett socialekonomiskt perspektiv: T.ex. är 80 procent av alla interner i fängelserna i Sverige dyslektiker. Detta kan till viss del motverkas om barnen redan i tidig ålder lär sig och utvecklar sin förmåga att läsa och skriva. För att göra detta behövs en satsning på skolans viktigaste resurs, nämligen lärarna.

J44. Gör förskoleklass till nollklass

Motionär: Anna Attergren Granath, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** meningen ”Förskoleklassen bör bli den första årskursen i en tioårig grundskola” ändras till: ”Förskoleklassen ska bli den första årskursen i en tioårig grundskola.”

I skolprogrammet antaget av Folkpartiet liberalernas landsmöte 18–21 augusti 2005 kapitel 2, ”Återupprätta lågstadiet”, beslutade vi följande: Förskoleklassen ska stegvis integreras i grundskolan och så småningom utgöra första årskursen i grundskolan. I det nu föreslagna programmet står: Förskoleklassen bör bli den första årskursen i en tioårig grundskola.

Jag yrkar på att formuleringen ska lyda: Förskoleklassen ska bli den första årskursen i en tioårig grundskola.

Det är ingen hemlighet att det inte enbart var barnens bästa som politikerna hade för ögonen när man införde förskoleklassen i Sverige. Det var en stor besparing ute i kommunerna. Förskoleklassen var och är en dålig kompromiss som innebär att skolstarten blir oklar för både barn och omgivning. De rutiner barnet kommer in i förskoleklassen är fritids- och förskolerutiner som skiljer sig en hel del från rutinerna på lågstadiet. Den första läraren som barnen knyter an till förlorar de efter det första året vilket kan vara jobbigt i en så låg ålder. Förskoleklassen bygger på en gammal kunskapssyn där lek och inlärning är vitt skilda företeelser och så länge förskoleklassen finns kvar kommer det att finnas ett motstånd mot att införa nya pedagogiska metoder som går mot lekande inlärning. En annan negativ konsekvens som förskoleklassen inneburit är att vi fått allt fler vikarier i skolan som saknar behörighet. Rektor tycker självfallet det är lättare att ta in en förskollärare som vikarie när en lärare är sjuk. Förskolläraren är på plats är igenkänd av barnen och kostar mindre än att ta in en extern vikarie med behörighet i undervisningen.

Att omvandla förskoleklassen till 0-klass är logiskt om man har stora kunskaper om barn. Barn lär sig fort. Barn anpassar sig fort. Förr gick man till grundskolan på besök fyra gånger innan skolstart. Att behöva ett helt år för att anpassa sig till skolans lokaler och missa ett helt år av betydelsefull inlärning av utbildade pedagoger är ett slöseri med barnens kapacitet. Sist men inte minst är förskoleklassen segregerande. Eftersom lunchen inte ingår i förskoleklassen utan i fritidsabonnemanget innebär det att barn från fattiga familjer tvingas gå hem när det är dags för skollunch.

Summa summarum så finns det många tokiga saker med detta år i förskoleklass som sällan utvärderats och som sällan eller aldrig återfinns i några kvalitetsredovisningar.

J45. Slopa 15-timmarsregeln inom förskolan

Motionär: Mathias Lindow, Österskär

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 17 i det skolpolitiska programmet ska kompletteras med följande mening: ”Från 3 års ålder ska de barn som får småsyskon ha rätt att vara kvar i förskoleverksamheten för att fortsätta att utveckla sina kunskaper och sina sociala kontakter.”

I dagens samhälle är det inte självklart att föräldrar väljer att skaffa barn väldigt tätt. Det är inte ovanligt med fyra–fem års mellanrum vilket gör att det äldre syskonet hamnar i ett socialt vakuum. De flesta kommuner har en 15 timmars regel som gör att det äldre syskonet får vara kvar på förskolan 15 timmar i veckan. Oftast är det tre timmar om dagen, nio till tolv. Vi i Folkpartiet tror på att förskolan ska vara en plats för lärande och utveckling och för en femåring är det sociala livet redan viktigt. En viktig del i barns utveckling är att se andra barn och lära av deras framsteg. Att begränsa tiden till så lite som 15 timmar främjar inte små barns utveckling. Eftersom många kommuner är hårda vilka tider som gäller är det svårt för en familj att dela på hämtningen, vilket gör att den som är hemma med det yngre syskonet främst får ägna förmiddagen till att gå fram och tillbaka till förskolan. I Österåker kommun är det 6 procent av alla barn som begränsas på detta sätt och till och med förskolepersonalen tipsar om alternativ för att få barnen att få mer tid. Det kan handlar om att studera eller starta eget företag. Redan i dag är vissa kommuner mer generösa där till exempel Stockholm låter barnen gå 30 timmar,

Sollentuna 25 timmar, Trosa 20 timmar. Men jag tror vi ska gå längre än så och låta föräldrarna själva välja antalet timmar de vill att det äldre syskonet ska få chansen till utveckling och socialt samvaro med andra barn i samma ålder. Jag är övertygad om att det gagnar barnet, föräldrarna och småsyskon på bästa sätt.

J46. Låt föräldraledigas barn få ökad tillgång till förskolans pedagogiska verksamhet

Motionärer: Hans Backman, Hofors, Per-Åke Fredriksson, Gävle

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna i enlighet med motionens intentioner ska verka för att barn vars föräldrar är föräldralediga för vård av annat barn ska få ökad tillgång till förskoleverksamheten än de 3 timmar per dag eller 15 timmar i veckan som i dag är ett minimum enligt gällande lagstiftning

Enligt gällande skollag (1985:1100) 2 a kap. 6 b § framgår att barn vars föräldrar är föräldralediga för vård av annat barn ska tillhandahållas förskoleverksamhet och att förskoleverksamheten i sådant fall ska omfatta minst tre timmar per dag eller 15 timmar i veckan. Tanken bakom denna lagskrivning var att man ansåg att det var angeläget att barn inte fråntas sin rätt till förskola på grund av att föräldrarna är lediga för vård av ett syskon. ”Ett nytt syskon innebär en stor förändring i familjen och för ett barn kan en fortsatt vistelse i förskoleverksamheten då vara särskilt viktig.” (s.24, prop. 1999/2000:129). Lagstiftaren ansåg att det var rimligt att barn till föräldralediga har en kortare vistelsetid på förskolan än barn till föräldrar som förvärvsarbetar, men man är noga med att påpeka att tre timmar per dag eller 15 timmar i veckan är ett minimum. I de flesta kommuner är detta minimum huvudregel men några kommuner har man valt att ge barn till föräldralediga mer tid, vilket kan var 25 till 30 timmar i veckan. Motiveringen till att vissa kommuner har valt att erbjuda mer förskoleverksamhet än vad som är minimum enligt gällande lag är att man anser det angeläget att barn får fortsätta att ta del av förskolans pedagogiska verksamhet som syftar till att stimulera barnets utveckling trots att en förälder slutar att förvärvsarbeta på grund av vård av syskon. Folkpartiet liberalerna har lyft fram värdet av den pedagogiska verksamhet som bedrivs på landets förskolor samt dess betydelse för barnets fortsatta lärande i den ordinarie skolan. Mot

denna bakgrund har partiet i regeringsställning bland annat lanserat kompetenssatsningen ”förskolelyftet” för att ytterligare stärka kvalitén i förskolans pedagogiska verksamhet. För ett barn som är van vid att få den dagliga stimulans som förskolans pedagogiska verksamhet erbjuder måste det kännas obegripligt att bli utestängd från ”leken” bara för att dennes föräldrar har valt att få ett syskon till barnet.

J47. Avgiftsfri förskola

Motionär: Sven Jägervall, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** förskolan och skolbarnsomsorg ska vara avgiftsfri och rättighet för alla barn

Förskolan är en omistlig dela av det svenska skolsystemet, till skillnad från grundskolan, gymnasieskolan och den allmänna förskolan är förskoleverksamheten avgiftsbelagd. Alla barn ska ha rätt till pedagogisk förskoleverksamhet eller skolbarnomsorg och det oberoende av vilken situation vårdnadshavarna för tillfället har. Vårdnadshavarnas ekonomiska eller sociala situation får aldrig vara ett hinder för barnens rätt till förskola ej heller politiska tyckanden över vilka barns som ska ges rätt till förskola eller skolbarnomsorg. En avgiftsfri förskola och skolbarnomsorg skulle förstärka barnens rättigheter och likställa förskolan och skolbarnomsorg med övriga skolformer.

J48. Barn ska inte betala för vuxnas bristande ansvar

Motionär: Ann-Cathrin Larsson, Älvkarleby

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att kommunerna inte tillåts att stänga av barn från förskola eller fritidshem då vårdnadshavaren inte betalar barnomsorgsavgiften till kommunen

Frågan om kommuners möjlighet att stänga av barnen från förskola eller fritids då vårdnadshavaren inte betalar avgiften för platsen till kommunen, har diskuterats i många olika grupper och sammanhang.

I en undersökning som TV4 gjorde våren 2008 stängdes barn av från sina platser i 80 procent av landets kommuner. Detta har kritiserats av Barnombudsmannen och flertalet barnpsykologer. Anledningen till att kommunerna använder sig av det för barnen förödande verktyget att stänga av barnen, är att det är ett effektivt sätt att få in de obetalda avgifterna.

Barn ska aldrig straffas för att vuxna inte sköter sig, vuxna måste själva få ta ansvaret.

Det är dessutom extra viktigt för barn som lever i familjer med ekonomiska och sociala problem att få behålla trygghet en i fasta rutiner och social gemenskap.

Jag har förståelse för dem som argumenterar för att avgifter ska betalas och att ingen ska ”slippa undan” men det är inte frågan om att någon ska slippa göra rätt för sig. Frågan är vilket verktyg kommunerna ska ha rätt att använda.

Betalas inte vattenräkningen stryps vattnet, men det stängs inte av. Soporna hämtas trots obetald räkning och stängs elen av erbjuds barnfamiljer ett annat boende temporärt. Om barnomsorgsavgiften inte betalas stängs dock barnet obönhörligt av i de flesta av landets kommuner.

Enligt barnkonventionens paragraf 3 sägs att barnens bästa alltid ska komma i främsta rummet. Att stänga av ett barn från sin plats för att deras vårdnadshavare brister i sitt ansvar är inte att sätta barnets bästa i främsta rummet.

Varje gång ett barn stängs av från förskolan/fritidshemmet är det ett brott mot barnkonventionen. Jag vill att Folkpartiet liberalerna genom att ställa sig bakom denna motion ska ställa sig på barnens sida.

J49. Sätt ett tak på antalet barn i förskolan

Motionärer: Hans Backman, Hofors, Per-Åke Fredriksson, Gävle

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna i enlighet med motionens intentioner ska verka för att kommunernas möjligheter att låta storleken på barngrupperna i förskolan växa begränsas genom att sätta ett tak på hur stora grupperna får vara.

Skolverket har i en rapport från 2001 med titeln ”Strukturella faktorer och pedagogisk kvalitet i barnomsorgen och skolan” lyft fram betydelsen av att inte låta barngrupperna bli för stora för både barn och personal. Om barn ska utvecklas på ett optimalt sätt är en grupp om 13–15 barn i de äldre förskoleåldrarna (4–5 år) att föredra och mindre grupper för de yngre barnen samt för barn med behov av särskilt stöd. Storleken på barngrupperna är, enligt Skolverkets rapport, ett bättre mått på strukturell kvalitet än personal- och lärartäthet eftersom forskningen visar att antalet vuxna i den pedagogiska verksamheten inte har en avgörande inverkan på kvalitén.

Trots denna kunskap är de flesta barngrupperna större i förskolorna runt om i Sveriges kommuner. I sämre ekonomiska tider används även storleken på barngrupperna som en budgetregulator. Under 2008 var genomsnittet för antalet barn per avdelning 16,9 i riket. Det kommunala självstyret är förvisso en viktig princip men är omsorgen om landets minsta invånare enbart en kommunal angelägenhet när det får betydelse för barnens utveckling? Inom skolväsendet har staten skärpt kraven på pedagogisk kvalité för att säkerställa att eleverna får en god skolgång. Barns lärande och utveckling börjar dock inte först med skolan utan redan i förskoleåldern. Eftersom storleken på barngrupperna är den faktor som tydligast påverkar den strukturella pedagogiska kvalitén i förskolan och därmed har betydelse för barnens utveckling bör kommunernas möjligheter att låta barngrupperna växa begränsas.

J50. Politiker ska inte lägga sig vilket språk undervisningen bedrivs på!

Motionärer: Jan Jönsson, Skärholmen, Gustav Åkerblom, Skärholmen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** skolpolitiska programmet, punkt 19, tredje meningen, ges följande lydelse: ”Vi vill att möjligheten till studiehandledning och läxläsning på modersmålet ska utökas.” Fjärde meningen stryks.

I det skolpolitiska programmet föreslås att undervisning på modersmål i princip inte ska få förekomma och att alla undervisning ska ske på svenska.

Innebär detta att engelska, franska, tyska och finska skolorna inte längre ska få bedriva en del av undervisningen på dessa språk? Jag känner många Folkpartister som valt just dessa skolor för sina barn, för att de ska få goda kunskaper i både svenska och ett ytterligare språk.

Ämnesundervisning på modersmålet har i en del skolor visat sig höja elevernas resultat i exempelvis matematik och naturorienterande ämnen. Självklart är även undervisning på svenska viktig i dessa skolor.

Politiker ska sätta upp målsättningar för skolan och eleverna, inte gå in och detaljstyra hur skolorna ska arbeta för att uppnå dessa mål.

Jag tycker att förslaget att erbjuda mer studiehandledning och läxläsning på modersmålet är bra. Däremot anser jag att det ska vara upp till skolorna att avgöra om det är bra eller dåligt att en del av undervisningen bedrivs på ett annat språk än svenska.

J51. Ämnesundervisning ska kunna ske på elevens modersmål

Motionärer: Renate Moberg, Västra Frölunda, Evacarin Ekström, Göteborg, Andreas Eraybar, Göteborg, Marie-Anne Gustafsson, Floda, Eva-Lena Haag, Göteborg, Lill Jansson, Gråbo

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** meningen ”Endast i undantagsfall bör ämnesundervisning ske på modersmål” i punkt 19 i förslaget till nytt skolpolitiskt program ändras till ”Ämnesundervisning ska kunna ske på elevens modersmål”

IV-programmet (individuella programmet) på gymnasieskolan vänder sig till elever som inte fått godkänt i alla kärnämnen i grundskolan. Av eleverna på IV-programmet har 42 procent invandrarbakgrund, dvs. deras föräldrar eller de själva är födda utomlands. Elever som nyligen anlänt till Sverige utgör 19 procent av gymnasieskolans elever.

Det betyder att den stora andelen elever med invandrarbakgrund på IV-programmet inte kan förklaras med att det är nyanlända elever som går på programmet.

Vad har hänt i grundskolan? Varför har vi inte lyckats med att ge eleverna med invandrarbakgrund de kunskaper de behöver för att bli godkända i kärnämnena i grundskolan?

I den svenska grundskolan vill vi gärna tro att ett barn med invandrarbakgrund som lär sig tala korrekt svenska på ett antal månader också förstår svenska. Det är inte ovanligt att ett 6-årigt barn med annan språkbakgrund lär sig tala korrekt svenska på sex månader. Men det är sällan att barnet förstår svenska! Att förstå ett nytt språk tar betydligt längre tid än att tala det nya språket. Det betyder att elever med invandrarbakgrund ofta inte förstår vad läraren säger. De förstår inte begreppen även om läraren uppfattar att eleven talar bra svenska.

Elever som t.ex. kommer från Irak har aldrig läst engelska i skolan. Ändå placerar vi dem i en klass med jämnåriga. Det fungerar inte. I stället borde de få sin undervisning i engelska på sitt modersmål. Man lär sig inte engelska om man inte förstår vad läraren säger!

Gymnasieutredningen föreslår att IV-programmet försvinner och ersätts med ett preparandår – ett 10:e år i grundskolan. Det är bra men parallellt måste vi se till att undervisningen i grundskolan fungerar för den stora grupp barn som har ett annat modersmål än svenska. Vi vill därför att ämnesundervisning ska kunna ske på elevens modersmål och yrkar att meningen

Endast i undantagsfall bör ämnesundervisning ske på modersmål i punkt 19 i förslaget till nytt skolpolitiskt program ändras till:

Ämnesundervisning ska kunna ske på elevens modersmål

J52. Ge alla elever möjligheten att tala svenska!

Motionär: Folkpartiet liberalerna Malmö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ställer sig bakom principen om att svenska ska talas under lektionstid, med undantag för undervisning i främmande språk, undervisning på främmande språk i internationella skolor samt handledning på och undervisning i hemspråk
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska föra en politik som syftar till att denna princip blir verklighet

Det krävs en rad åtgärder som måste vidtas för att bryta det utanförskap som i dag är ett faktum i flera av Sveriges städer. En av de absolut viktigaste åtgärderna är tveklöst att storsatsa på att ge alla barn en god språklig utveckling. Utan kunskaper i svenska språket är det oerhört svårt att komma in i samhället och de barn som inte lär sig ordentlig svenska riskerar att få stora problem i framtiden.

I dag berövas dock allt för många barn denna möjlighet. Många barn kommer sällan i kontakt med det svenska språket och därmed försvåras deras inlärning av detta språk. Man talar sitt modersmål i hemmet, på fritiden och till och med på rasterna i skolan. Det enda tillfället att använda svenska språket i tal och skrift är i skolans klassrum.

Barn från djupt segregerade områden har med andra ord ofta små möjligheter att träna sina färdigheter i svenska utanför klassrummet. Repetition är all kunskaps moder – det säger sig självt att det blir svårt att lära sig ett nytt språk om man saknar möjligheten att använda detta och höra det talas av andra. Därtill finns det givetvis också en ordningsaspekt att ta hänsyn till i denna fråga. Det är svårt för lärare att ingripa vid mobbning och i övrigt upprätthålla ordningen om man inte förstår vad som sägs i klassrummen.

Med ovanstående som grund har därför en del skolor och enskilda lärare anammat principen om att man i klassrummen ska tala svenska för att hjälpa barnens språkutveckling. Folkpartiet liberalerna i Malmö tycker att detta är ett utmärkt initiativ och anser att det är av yttersta vikt att Folkpartiet liberalerna för en politik som stödjer dessa skolor.

Vi vill därför att Folkpartiet liberalerna ska arbeta för att det under lektionstid ska talas svenska i Sveriges grund- och gymnasieskolor. Naturligtvis ska undervisning i främmande språk, undervisning på främmande språk i internationella skolor samt handledning på och undervisning i hemspråk undantas från denna princip, vilken syftar till att förse elever som annars har få möjligheter att tala och höra svenska med adekvata verktyg för sin kunskapsinhämtning.

På detta sätt är det fritt fram för alla att tala det språk man vill på raster och annan tid utanför klassrummen, men under lektionstid ges alla möjlighet att förstå vad som sägs av alla andra och elever som annars inte möter det svenska språket i sin vardag möjligheten att utöva och höra detta språk.

J53. Modersmålslärare – en outnyttjad resurs

Motionär: Irina Saani, Huddinge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att det är nödvändigt att förändra modersmålslärarnas status i den svenska skolan
2. **att** modersmålslärare ska involveras i anseende till deras kulturella bakgrunder i kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck

Närmare en femtedel av eleverna i grundskolan i dag har utländsk bakgrund, antingen födda utomlands eller födda i Sverige av föräldrar med annat ursprung. Modersmålslärare och modersmålsundervisningen i den svenska skolan kan betraktas som en brygga mellan den svenska kulturen och bakgrundskulturen. Alla undersökningar, både svenska och internationella, visar att de flesta som får modersmålsundervisning lär sig majoritetsspråket bättre. Kenneth Hyltenstam, professor vid Centrum för tvåspråkighetsforskning, Stockholms universitet, säger att det finns en hel del forskning kring kopplingen mellan modersmålsundervisningen och barns förmåga att ta till sig andra kunskaper. Elever som deltar i modersmålsundervisning har generellt de högsta betygen, oavsett deras familjebakgrund. Det visar en stor utvärdering från Skolverket. Undervisning i modersmålet ser ut olika i olika kommuner över hela landet. Jag föreslår att efter punktförslag 4 (”Lärarna är skolans viktigaste resurs …”) i programförslaget till ny utbildningspolitik ska tilläggas en punkt till angående modersmålslärare.

När det gäller den växande problematiken i Sverige, våldet i heders namn, är jag säker på att just modersmålslärare kan spela en avgörande roll i lösningen av problemet i individuella fall. Precis som jag skrivit ovan måste modersmålslärare skapa en bro mellan familj och skola, mellan den svenska kulturen och bakgrundskulturen.

J54. Skola och sjukvård i stiftelseform

Motionärer: Lina Nordquist, Uppsala, Erica Närlinge, Uppsala, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet även fortsatt ska verka för konkurrensutsatt vård och skola
2. **att** Folkpartiet ska verka för att privat hälso- och sjukvård i ökad utsträckning bedrivs i stiftelseform
3. **att** Folkpartiet ska verka för att privat skolverksamhet i ökad utsträckning bedrivs i stiftelseform

Valfrihet för producenter och konsumenter ger ökad konkurrens. Konkurrens i sin tur leder såväl till mer effektiv resursanvändning, som till kvalitetsökning, förnyelse, utveckling och innovationer. Konkurrensverket, liksom omfattande inhemsk och internationell forskning, anser det därför fördelaktigt att en mångfald huvudmän ges möjlighet att arrangera skolverksamhet och sjukvård på det sätt de finner mest ändamålsenligt. Valfriheten leder inte bara till ökad samhällsekonomisk nytta. Framförallt skapar den en möjlighet för individer att själva bestämma över sin hälsa och sin framtid.

Samtidigt visar en undersökning nyligen genomförd av Demoskop att ålderspensionärer hyser tvivel om vinstkravens påverkan på vårdkvaliteten. Detta måste tas på allvar, eftersom just denna samhällsgrupp tillhör våra stora konsumenter av vård. Även inom skolans område finns en liknande oro. En undersökning från Lärarnas riksförbund visade för en tid sedan att tre fjärdedelar av Folkpartiets väljare anser att friskolors vinst ska återinvesteras i skolverksamheten eller överföras till kommunen. Man anser inte att de resurser vi avsätter för våra barns skola bör få överföras till enskilda aktieägare.

Väljarna omfamnar valfriheten men vill tillförsäkras att kvalitetsaspekten är den drivande kraften i verksamheten.

Stiftelseformen erbjuder en möjlighet att förena dessa två önskemål.

Lars Söderström vid Lunds universitet och Bengt Jönsson på Handelshögskolan i Stockholm har, på varsitt håll, påvisat att icke-vinstsyftande privata organisationsformer är minst lika fördelaktiga som andra alternativ med avseende på effektivitet och kvalitet. Vi förordar därför att privata skol- och vårdalternativ i största möjliga utsträckning bör vara stiftelseägda, möjligen med undantag för investeringstung verksamhet som akutsjukvård. En stiftelse har inga delägare, utan den förmögenhet som finns i stiftelsen tillhör ändamålet.

Alla stiftelser står dessutom under länsstyrelsens tillsyn innebär att det redan i dag finns ett etablerat kontrollorgan. Stiftelseformen understryker och förstärker verksamhetens huvudsakliga uppgift: att tillgodose individens behov av tilltro, trygghet och valfrihet.

J55. Barn i behov av särskilt stöd ska också ha rätt till fritt skolval!

Motionärer: Jan Jönsson, Skärholmen, Gustav Åkerblom, Skärholmen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** det skolpolitiska programmet tillförs en ny punkt med följande lydelse: ”Alla elever ska ha samma rätt att välja skola, fristående eller kommunal, både inom och utom den egna kommunen, oavsett förutsättningar eller behov. Elevens hemkommun ska vara skyldig att betala för minst samma stöd som gäller för övriga behovselever i den mottagande kommunen.”

Det fria skolvalet är kanske en av de viktigaste reformer som Folkpartiet drivit igenom. Att man ska få välja skola har brett stöd i befolkningen.

Tyvärr omfattar inte valfriheten alla barn i dag. Det är alltför vanligt att barn i behov av särskilt stöd möts av ett nej när de söker sig till en annan skola än den näraliggande som erbjudits. De flesta skolledningar tampas med en tuff ekonomi och är måna om sin skolas rykte och kan man undvika att ta emot ett barn som kan komma att ställa till med problem eller kosta pengar gör man bäst i att säga nej. Elever som söker skola i en annan kommun blir sällan välkomnade om inte den egna kommunen garanterar att man kommer att betala alla extrakostnader som kan tänkas uppstå på grund av barnets behov. Det finns flera fall där både friskolor och kommunala skolor på olika sätt övertalat elever att återgå till den skola som har skolpliktsansvaret när behoven inte kunnat tillgodoses.

Det bör i lag fastslås att alla barn har samma rätt att välja skola oavsett behov. En skola ska i princip bara kunna tacka nej till en elev på grund av platsbrist. För att komma tillrätta med de mellankommunala stridigheterna om pengar bör det fastslås att barnets egen kommun alltid minst ska betala för det extrastöd som kan behövas, utifrån den mottagande kommunens fördelningsprinciper för elever i behov av sär-

skilt stöd. Motsvarande bör också gälla när friskolor tar emot elever. Det är tyvärr inte helt ovanligt att elever stängs ute genom att skolan ställer orimliga krav på de stödkostnader kommunen ska stå för.

Marknadstänkandet på en del skolor, både kommunala och fristående, har i dag gått extremt långt. Det gäller att till varje pris få in duktiga och välartade elever och göra sig av med dem som är besvärliga och kostar resurser och rykte.

Men det ska inte vara skolorna som väljer sina elever. För oss i Folkpartiet måste det vara en helig princip att valfriheten på skolområdet ska gälla alla barn, oavsett förutsättningar eller behov.

J56. Gör skolans värdegrund religiöst neutral

Motionär: Martin Andreasson, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet tar ställning för att skolans värdegrund, såsom den uttrycks i skolans läroplaner, inte ska förknippas med någon viss religion

Statens uppgift i det sekulariserade samhället är att värna en religiöst neutral offentlighet, där alla kan leva och verka på jämlika villkor oavsett religiös uppfattning. Att staten avstår från att gynna, eller associera sig med, en viss religiös lära är garantin för medborgarnas fulla religionsfrihet.

Mot denna bakgrund är läroplanernas skrivningar om skolväsendets värdegrund inte invändningsfria.

I och med läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) infördes en skrivning om att skolan ska fostra eleverna ”i överensstämmelse med den etik som förvaltas av kristen tradition och västerländsk humanism”. Formuleringen återfinns i princip oförändrad i 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna (Lpf 94). Det enda undantaget är att frasen här har satts i förfluten form: det talas om den etik som ”förvaltats” av kristen tradition och västerländsk humanism.

Dessa formuleringar var omstridda och ledde till stora politiska skiljaktigheter i slutskedet av läroplansarbetet. Den slutliga texten bär också kompromissens prägel. Det har varit svårt att i efterhand ge formuleringen ett meningsfullt innehåll. Vissa har tyckt att den betyder att de kristna samfundens värderingar får ett officiellt erkännande, medan andra menar att formuleringen snarare ska tolkas som en notering av kristendomens starka historiska betydelse i Sverige.

Inte heller formuleringen om ”västerländsk humanism” är utan problem. Även om humanismen som filosofisk strömning uppstod i Europa finns det humanistiska tänkare som inte verkar i västerlandet. Humanismen är – precis som de mänskliga rättigheterna – universell.

Det är principiellt olämpligt att skolväsendets styrdokument fastslår att skolans värdegrund ska förknippas med en viss religion. Den oklara tolkningen gör också att formuleringarna riskerar att närmast försvåra skolans arbete med värdegrundsfrågor.

Regeringen genomför nu, under Folkpartiets ledning, ett välkommet reformarbete som blir en nystart för den svenska skolan. Bland annat ska läroplanerna omarbetas och samlas, men i proposition 2008/09:87 (s. 9) framhålls att formuleringarna om skolans värdegrund ändå ska vara oförändrade. Jag anser att detta vore att missa ett naturligt tillfälle att revidera läroplanerna också på denna punkt. Formuleringarna om kristen tradition och västerländsk humanism bör strykas ur skolans läroplan. Det är tillräckligt att skolans värdegrund redovisas med utgångspunkt i demokratin och de mänskliga rättigheterna som universella principer.

J57. Bättre reglering av förhållanden mellan kommunal och friskola

Motionär: Hendrik Andersson, Boden

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att man avser att bättre reglera hur det ska gå till när elever byter skola samt inför etablering och skolstart
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram en rapport om hur dessa nya krav ska utformas, exempelvis genom införande av ansökningstid. Det kan även gälla andra regler och krav än de som tas upp i denna motion
3. **att** Folkpartiet liberalerna verkar för bättre reglering, för att uppnå en mer konkurrensneutral kommunal och fri skola

Friskolor etableras i dag i hela Sverige. Bodens kommun ligger i framkant vad det gäller friskoleetableringar de senaste åren. Ett problem som gäller oss och som verkar gälla alla kommuner är att lagstiftning och regelverk ligger efter i denna fråga.

Exempelvis vid nyetableringar och skolstart är det väldigt svårt för kommunerna att veta elevantal. Friskolorna har ingen skyldighet att redovisa verkliga siffror, utan kan slänga sig fritt med icke underbyggda siffror.

Ett exempel är den senaste etableringen, som vid dags datum, 2009-05-05 har anmält in två (2) elever som ska börja vid nyetableringen till hösten. Förut har man anmält att man kommer att ha 220 elever från början, men nu har man lämnat in uppgifter om att ytterligare 130 elever, alltså att summa 350st ska börja. Det är väldigt svårt för kommunen att dimensionera för den kommunala skolan och dess behov av lärare och lokaler utifrån de förutsättningarna. Sanningen är ju att det inte alls är säkert att så många lämnar den kommunala skolan och börjar på friskola.

En annan fråga som utredningen också kan få ta ställning till är om det är rimligt att sparkrav som läggs ut under en termin, bara ska drabba den kommunala skolan, och inte friskolor också? Om situationen skulle vara den omvända – att mer resurser läggs på skolan, från kommun eller regeringshåll, skulle inte friskolorna då kräva att få ta del av detta under pågående termin? Vi behöver bättre reglera förhållandet kommun och friskola för att få mer konkurrensneutrala förhållanden och en viktig del tror jag blir att införa ansökningstid innan skolstart.

J58. Tuffare kvalitetskrav för friskoleetablering

Motionär: Roger Haddad, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det ska införas ett lägstakrav på antalet elever innan en friskola får starta

Fristående skolor är ett välkommet inslag i skolpolitiken. Dels ökar det kvalitetskonkurrensen mellan skolorna, dels skapas det en ökad valfrihet för eleverna. I dag är det alldeles för lätt att starta friskola och en ansökan hos statliga Skol-

inspektionen måste föregås av mycket tuffare kvalitetskrav både vad gäller behörig och ämnesbehörig personal men inte mints när det gäller minimiantalet elever.

En friskola bör kunna få ett förhandsbesked där man beviljas tillstånd under förutsättning att man har minst 15–20 elever. Lyckas man inte locka till sig 15–20 elever till starten så ska regelverket vara sådant att man inte får starta.

Folkpartiet ska bejaka etablering av fristående skolor, men inte på vilka villkor som helst. I dag finns det skolor som startar med 4 eller 7 elever. Detta kan inte vara kvalitativt försvarbart inte heller anser jag att skapar en pedagogisk miljö som är utvecklande för eleverna. Detta innebär ofta också att personalens anställningsvillkor är sämre eftersom man sällan som skola har råd att anställa lärare i olika ämnen och på heltid.

Folkpartiet bör ta beslut om att verka för ytterligare en skärpning av ansökningsförfarandet och tillståndsgivningen för friskolor.

J59. Låt dem som behöver det gå i de bästa skolorna

Motionärer: Andreas Bergström, Stockholm, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** skolprogrammet kompletteras med punkten: **”Låt dem som behöver det mest gå i de bästa skolorna.** På orter med flera skolor ska närhetsprincipen ersättas med ett system där barn från områden med olika karaktär blandas. Urvalet bör ske utifrån en viktad lottning, så att barn som utifrån sin adress kan förväntas ha mest svårigheter i skolan i större utsträckning hamnar på de skolor som visar bäst resultat. Föräldrar som inte är nöjda med den skola barnet blir hänvisat till kan byta i mån av plats, precis som i dag. Resursstarka föräldrar utnyttjar sin valfrihet i större utsträckning, vilket är en ytterligare källa till segregation. Kommunen bör utforma information om skolval på ett sätt så att segregerande effekter minimeras.”

I dag placeras barn i den skola som ligger närmast där de bor, och de förväntas gå där om inte föräldrarna ställer sina barn i kö till någon annan skola.

Detta för med sig att elever från områden med många nyanlända invandrare, stora sociala problem etc. klumpas ihop på samma skolor. Trots att många kommuner gör särskilda ekonomiska satsningar på dessa skolor är det svårt att erbjuda alla barn en bra utbildning under de förhållandena. För att skolorna ska kunna fungera bör vi eftersträva en blandning av elever.

Motsättningen mellan valfrihet och offentlig styrning diskuteras flitigt bland beteendeekonomer. Bland annat har boken *Nudge* av Cass Sunstein och Richard Thaler fått stort genomslag. Den bygger på de enkla insikterna att människor väldigt ofta gör val de ångrar i efterhand, och att valen påverkas av hur alternativen presenteras. Den valfrihet i offentlig service som Folkpartiet har eftersträvat i många år är önskvärd, men resultaten kan bli helt olika beroende på hur valfrihetssystemen utformas. Offentliga beslutsfattare kan förbättra utfallet för medborgarna genom klokt upplagda beslutssituationer.

I förarbetena till lagen om valfrihetssystem, LOV, finns en genomgång av beteendeekonomisk forskning på området. Lagen föreskriver hur kommuner och landsting kan hjälpa medborgarna att fatta beslut, och hur de medborgare som inte själva kan eller vill fatta beslut kan hänvisas till ett bra alternativ. Det finns tyvärr ingen motsvarighet till något av detta i Skollagen.

I dag säger Skollagen att föräldrarnas önskemål ska beaktas ”utan att andra elevers berättigade krav på placering i en skola nära hemmet åsidosätts”. I realiteten brukar kommunen erbjuda placering på en närliggande skola. Föräldrarna kan välja att söka en annan skola, som då tar emot eleven i mån av plats. Det är detta som kallas närhetsprincipen.

För att råda bot på segregationen i grundskolan måste närhetsprincipen avskaffas. Den bör ersättas med ett system där barn från områden med olika karaktär blandas. Urvalet bör ske utifrån någon form av viktad lottning så att barn som utifrån sin adress kan förväntas ha mest svårigheter i skolan i större utsträckning hänvisas till de skolor som visar bäst resultat, oavsett om det är en enskild eller kommunal skola. Områden bör förstås väljas så att en bra socioekonomisk blandning uppnås utan onödigt långa avstånd mellan hem och skola. Det kan behöva analyseras närmare om ordet ”nära” i Skollagen behöver ändras, eller om kommunerna med dagens lagstiftning kan ordna ett sådant system.

Valfriheten kan samtidigt bevaras. Föräldrar som inte är nöjda med den skola barnet har blivit hänvisat till kan byta i mån av plats, precis som i dag. Samtidigt får man inte glömma att resursstarka medborgare använder sina valmöjligheter mer aktivt. Det kan leda till att de minst behövande får den bästa offentligfinansierade servicen, i stället för tvärtom. Kommunerna kan och bör kompensera för detta genom information om valmöjligheterna som är särskilt utformad för att uppmuntra och underlätta för föräldrar i problemområden att välja de bästa skolorna för sina barn.

En risk med förslaget är att många barn som blivit lottade till att gå i en skola med dåligt rykte söker sig till andra skolor. I ett sådant läge kan en skola få så utarmade resurser att den fungerar ännu sämre än tidigare. Lösningen är inte att tvinga elever att gå i en sådan oattraktiv skola. Lösningen är att lägga ner skolan. Allt kan inte ordnas genom att skyffla in pengar eller lägga huvudet på sned och förstå problemen. Det är bättre att låta barnen gå i skolor som är bra.

Det här förslaget står i direkt motsättning till Socialdemokraternas tankar om ”skolan mitt i byn”. De flesta människor i Sverige bor i städer, och städer är inte byar. Att sätta barn med stora behov i dåliga skolor är en politik vi bör ta avstånd ifrån.

J60. Ingå i Skolinspektionens uppdrag

Motionär: Stina Engström, Skellefteå

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Skolinspektionen får i uppdrag att inspektera att rätt elever blir inskrivna i särskolan
2. **att** Skolinspektionen även får i uppdrag att inspektera att redan inskrivna elever är placerade i rätt skolform
3. **att** felaktigt inskrivna elever i särskolan ska kompenseras för förlorade år
4. **att** Skolinspektionen ska inspektera att kommunerna följer lagar och förordningar

Sedan särskolan blev kommunaliserad skedde en drastisk ökning av antalet inskrivningar till särskolan. På senare år har skolverket utgett riktlinjer, de 4 kraven, medicinskt, pedago-

gisk, psykologisk och en social utredning för inskrivning i särskolan. Nu har det visat sig att elever inskrivna i särskolan inte har dessa bedömanden för att de går i rätt skolform. Med anledning av detta borde rättssäkerheten uppnås genom att ett uppdrag ges till skolinspektionen att inventera att rätt barn med komplett utredning går i särskolan för att undvika att barn felaktigt skrivits in.

J61. Tydlig inriktning, tydlig individualisering

Motionärer: Adam Cwejman, Göteborg, Lars-Johan Edström, Uppsala, Linda Nordlund, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** sista stycket i förslaget till skolprogram, avsnittet "Tydliga inriktningar", tillförs meningen: "Kärnämnen i dagens mening ska därför försvinna ur gymnasieskolan, för att i stället bättre tillfredsställa och möta elevens behov."

Gymnasieskolan är en frivillig skolform. Människor har olika behov. Det är viktigt att de studieförberedande programmen inte eroderas på innehåll. Samtidigt ser vi tydligt hur dagens gymnasieskola inte gör alla elever högskolebehöriga, utan bara att allt färre går ut gymnasiet. De kunskaper som är grundläggande och nödvändiga för alla samhällsmedborgare bör fullt logiskt ges i den obligatoriska grundskolan, där eleven har en rätt att få dem. Om man ändå misslyckats kan det preparandår som skisseras ge en komplettering där. Under gymnasiet måste i stället målet vara att man får förkovra sig och utveckla de intressen och förmågor som kan leda vidare till ett framgångsrikt liv som samhällsmedborgare. Där kan dagens kärnämnen vara ett hinder.

Detta står inte på något sätt i motsats till att visa på det tydliga värdet av rejäla teoretiska och praktiska kunskaper. Alla kurser och undervisningsmoment i gymnasieskolan ska ha ett reellt och kvalitetssäkrat innehåll och eleven ska avkrävas ett fullgott deltagande, men eleven bör också ha möjlighet att själv hitta sin väg.

J62. Öka elevernas valfrihet

Motionär: Johan Strandberg, Garphyttan

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** under skolprogrammets punkt tio tilläggs att obligatoriska ämnen på gymnasiet tas bort och i grundskolan de tre kärnämnena räcker som påtvingade
2. **att** under skolprogrammets punkt 26 tilläggs att anordnare av arbetsmarknadsutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, komvux, högskola och folkhögskola med plats över bör få erbjuda obehöriga sökande ett av en myndighet godkänt inträdesprov
3. **att** under skolprogrammets punkt 20 tilläggs att asylsökande bör omfattas av skolplikten
4. **att** skolprogrammet meddelar att hörande bör tillåtas vid dövskolor
5. **att** under skolprogrammets punkt 16 tilläggs att skolmaten på gymnasiet bör bli avgiftsfri

På sidan 14 välkomnas att lärarna fått ökade befogenheter. Förmodligen blir dock resultatet ungefär detsamma oavsett om till exempel betyg, läxor, kvarsittning eller nationella prov finns eller inte. Vill man fräscha upp verksamheten borde antalet påtvingade ämnen minska så att producenterna tvingas erbjuda i första hand det som eleverna efterfrågar. Även om man när det gäller högstadiet kommer tillbaka till situationen för tio eller 20 år sedan, då eleverna lärde sig mer och det var lugnare på lektionerna, skulle verksamheten förmodligen ändå förefalla torftig och intetgivande. Det politikerna borde sikta på är att förnya innehållet i verksamheten i stället för att slå vakt om en grundskola som stöper alla i samma form.

På sidan 24 förordas att föräldrarna ges stort inflytande vid placeringen. En förbättring vore att hörande till döva föräldrar fick gå i dövskolor.

På sidan fem förespråkas höjda ambitioner när det gäller nyanlända flyktingar. Ett steg i rätt riktning vore att asylsökande omfattades av skolplikten.

På sidan 12 framförs att en del elever fått för litet av orienteringsämnen. Att en grundskoleelev garanteras så många som 885 timmar verkar dock mest vara ett sätt att ge lärare jobb. En obligatorisk timme per vecka med varierat innehåll borde räcka för att ge historieointresserade kunskaper i bland annat historia.

På sidan 18 pekas på vikten av näringsrik skolmat. I och med bland annat den begränsade valfriheten för dem som just gått ut grundskolan borde avgifterna tas bort.

På sidan 18 hävdas att mer idrott på schemat ger friskare vuxna. Bättre vore sannolikt att idrott och hälsa blev ett frivilligt ämne. I och med att nio av tio 18-åringar lagt av i den idrottsklubb de frivilligt var med i som 13-åringar, är det väl närmare 100 procent som efter att ha gått ut gymnasiet lägger av med det de påtvingades på idrottslektionerna. Förmodligen får eleverna, i och med att de har en god bild av sina behov, ut mer av det de valt själva än av det de påtvingats, även om de inte väljer idrott och hälsa. Obegripligt är att vi förordar verksamhet som människor påstår sig må dåligt av. Bättre är väl verksamhet som människor mår bra av. Att obligatorisk idrott och hälsa till och med kan innebära hälsorisker framgår av nedanstående sammanställning.

Februari 2008: En pojke i femte klass på en skola i Åkarp utanför Malmö får ett djupt jack i huvudet när ställningen till ett volleybollnät faller ner under gymnastiklektionen.

Januari 2002: En sjuårig flicka blir av med en tå när en 50 kilo tung basketställning rasar under en gymnastiklektion utanför Kil i Värmland. Hennes kamrat får ett sår i huvudet.

Maj 2001: En 11-årig pojke förs till sjukhus efter att ha fått en tvåkilos kulstötningskula i huvudet under gymnastiklektionen på en skola i Malmö.

Oktober 2000: En 12-årig flicka från Huddinge bryter båda armarna när hon fastnar i en upprullande ridå som delar av gymnastiksalen.

April 1999: En tioårig flicka från Göteborg faller fem meter och bryter armen och bäckenbenet när en skiljevägg ska hissas upp i gymnastiksalen.

Mars 1997: En 12-årig pojke bryter båda armarna när läraren sätter igång den automatiska upprullningen av en dörr som delar gymnastiksalen i två delar.

September 1997: En 14-årig pojke får ett spjut rakt genom magen under en gymnastiklektion i Hälsingland. Han hade otrolig tur och punkterade inga inre organ.

Oktober 1993: En åttaårig flicka snubblar och fastnar med huvudet när en vägg stängs i gymnastiksalen i Örebro. Flickan förlorade medvetandet och opererades för skador på skallbenet.

Vuxenutbildning samt övrig skolpolitik

J63. Värna komvux som bildningsskola, likvärdig med gymnasiet

Motionär: Sverker Torell, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet beslutar uttala att rätten till gymnasial vuxenutbildning ska garanteras liksom att den gymnasiala vuxenutbildningen ska vara likvärdig med gymnasiets

Vi måste slå vakt om den fina tanke som komvux bygger på. Den unga människa som utan egen förskyllan fått sin ”första chans” allvarligt förminskad genom olyckliga omständigheter ska få en ”andra chans”.

Folkpartiets skolrapport anser tydligen att komvux blivit en smitväg, ett sätt att lätt skaffa sig högre betyg till förfång för de övriga gymnasieungdomarna. Man vill därför begränsa möjligheten till sådan komplettering men tanken verkar orimlig. Smitvägar bör ju alls icke tillåtas.

Det enda rimlig måste vara att skapa garantier för att komvuxkraven blir likvärdiga med ungdomsskolans. Blir det fallet kan en betygskomplettering inte anses orimlig.

Sverige behöver en bildningspolitik säger skolrapporten. Komvux måste ses som en institution för bildning att slå vakt om. Uppfattningen att Komvux egentligen bara är ett arbetsmarknadspolitiskt instrument måste motverkas.

Rätten till gymnasial vuxenutbildning borde vara självklar.

J64. Flexiblare vuxenutbildning

Motionär: Roger Haddad, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för ett avskaffande av 20-årsregeln för inträde i vuxenutbildningen

Folkpartiet slår vakt om rätten till vuxenutbildning för personer som av olika anledningar inte har grundskolenivå. För många människor är också vuxenutbildningen ett sätt att få en andra chans genom att läsa komplettera sin utbildning för att komma in på en specifik högskoleutbildning eller sadla om helt och öka sina chanser att få ett arbete. Detta bör fortsatt vara vuxenutbildningens huvudsyfte.

Folkpartiet borde däremot ändra regeln att man måste ha fyllt 20 år innan man får börja läsa inom vuxenutbildningen. Kommunerna borde få ökade möjligheter att använda våra gemensamma utbildningsresurser och institutioner för att bättre tillmötesgå vissa ungdomars intresse och behov av utbildning. Motivationen skulle också öka hos många ungdomar om man inte tvingades in i en gymnasieskola som är teoretisk och där alla ska bli högskolebehöriga och som i många avseenden fortfarande arbetar på ett mycket traditionellt sätt. Genom att öppna upp för kommunerna att köpa platser inom vuxenutbildningen skulle man kunna använda vuxenutbildningens pedagogiska arbetssätt för att få bättre genomströmning och öka andelen som har en fullständig utbildning. Kravet ska fortsatt vara individuell prövning och koppling till arbete och vidare studier.

J65. Kunskaper i entreprenörskap i grundskolans högstadium och gymnasieskolan

Motionär: Folkpartiet liberalerna i Norra Älvsborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 29, sista meningen, i det skolpolitiska programmet ändras att kunskaper i entreprenörskap bör ingå som en naturlig del i grundskolans högstadium samt gymnasieskolans program och att alla elever ges möjlighet att prova på företagande

Genom att tidigt erbjuda ungdomar möjlighet att utveckla ett entreprenöriellt tänkande skapar vi framtidens företagare och entreprenörer. EU-projekt (Leader Göta Älv) i entreprenörskapsutbildning har visat att även högstadieelever kan ta ansvar och lyckas att som företagare skapa egna feriejobb. I de anvisningar som finns från Skatteverket och Arbetsmiljöverket finns inga hinder för ungdomar från 13 års ålder att jobba som egna företagare. Enligt Föräldrabalken krävs dock förälders tillstånd för att få ingå avtal, för dem som är under 16 år. Detta bör inte vara något problem. Med vårt yrkande vill vi visa på att det är viktigt att väcka intresse för entreprenörskap och företagande så tidigt som möjligt. Högstadieelever bör erbjudas denna möjlighet.

J66. Skriv in entreprenörskap i läroplaner

Motionär: Folkpartiet liberalerna Norrmalm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det i grundskolans och gymnasieskolans läroplaner skrivs in att lärare ska fostra, främja och utveckla elevernas initiativförmåga, kreativitet och färdigheter i att förverkliga sina idéer och bygga en egen verksamhet

Enbart kunskaper bygger inte nya företag och tillväxt. Implementera entreprenörskap som en naturlig del i grundskole- och gymnasieutbildningen. Folkpartiets fokus på kunskaper inom skolan är viktigt men kunskaper enbart skapar inte företagsamma individer och framgångsrika entreprenörer. Framtida generationers egenskaper är minst lika viktigt för att klara sig i den globala konkurrensen. Folkpartiet ska därför gå i täten för en nybyggaranda inom skolsystemet som baserar sig lika mycket på att utveckla elevers och ungdomars egenskaper som kunskaper. Ordna entreprenörstävlingar, uppmuntra elever i skolan att förverkliga idéer.

J67. Stärk den nya informationsteknikens ställning i skolan

Motionärer: Sami Korpela, Göteborg, Andreas Eraybar, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** under rubriken ”Förbättra lärarutbildningen i skolprogrammet” föra in följande text som eget stycke efter femte stycket: ”Informations- och kommunikationsteknologi, IKT, ska ingå som omfattande och naturligt inslag i lärarutbildningen samt grundskolans och gymnasieskolans undervisning. IKT har i dag en svag ställning i förhållande till andra ämnesområden och används inte i större utsträckning som pedagogiskt verktyg. IKT har många fördelar som i den nuvarande situationen inte tas tillvara.

T.ex. är IKT ett mycket gott hjälpmedel i specialundervisning, tekniken ger oss möjligheter till mer varierad och individuellt anpassade undervisning. Därtill behöver skolan ta en progressiv teknisk roll gällande implementeringen av ny teknik, vilket ökar Sveriges konkurrenskraft på världsmarknaden."

Utbildningsväsendet kan inte blunda för teknikens och samhällets utveckling. Skolorna behöver ta till sig med och använda ny teknik, inte bara för att de tekniska lösningarna i dag är en del av elevernas vardag utan lärarna behöver också möta eleverna på deras intressenivå. Informations kommunikations teknologi, IKT, ger lärarna en ökad förståelse om hur elevernas vardag ser ut och vilka kanaler de använder. Det här ger en ökad motivering hos eleverna då deras undervisning blir mer varierad.

Frågan kan också ställas var eleverna ska lära sig att behärska ny teknik, vara källkritiska till innehållet på Internet och använda sig av de lösningar som finns om inte i skolan. För att eleverna ska kunna lära sig detta i skolan så behöver lärarstudenterna lära sig detta under utbildningen, då inte som innehåll utan som pedagogiskt verktyg.

Utbildningsväsendet behöver inom detta område även satsa både på datorer, framtidens klassrum (dvs. det IT-baserade klassrummet) och andra tekniska lösningar.

J68. Demokratikanon

Motionärer: Birgitta Ohlsson, Stockholm, Peter Blomquist, Stockholm, David Ekstrand, Uppsala, Henrik Johansson, Umeå, Peter Kjällkvist, Norrköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** en ny punkt införs i skolrapporten med lydelsen: "En demokratikanon bör tas fram med texter som haft särskild betydelse för framväxten av friheten för att användas i grundskola, gymnasium, folkhögskolor och sfi-undervisning."

Den svenska demokratin, jämställdheten, yttrandefriheten, rösträtten, föreningsfriheten och andra fri- och rättigheter är inte unika svenska företeelser. Deras uppkomst är ett resultat av hundratals år av kamp för frihet, feminism, demokrati och humanistisk verksamhet på de politiska barrikaderna såväl inom som utom parlament, i partier och civilsamhällen, fackföreningar och vid lärosäten runt om i världen. Demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna är universella värderingar som vi inte kan försvara med endast rättsväsendet. Vi måste även säkerställa att kommande generationer och nya medborgare får en förståelse för de idéer och tankar som format dagens samhälle.

Efter Sovjets sammanbrott i början av 1990-talet tycktes världen destinerad att gå i demokratisk riktning. Visst har stora framsteg gjorts, men 2007 blev det första året som det demokratiska tillståndet i världens länder minskade, enligt Freedom House rankning. I Europa och Sverige har främlingsfientliga partier vuxit sig allt starkare. Fundamentalistiska krafter har fått fotfäste runt om i Europa och lyckats genomföra brutala terrordåd. Såväl främlingsfientliga som fundamentalistiska ideologier utgör ett hot mot idén om varje människas unika och oinskränkbara värde. Därför är det hög tid att regeringen ger en grupp experter från olika delar av samhället – statsvetare, litteraturhistoriker, lärare, Svenska Akademien förslagsvis – i uppgift att ta fram en demokratikanon. Den ska bestå av en samling texter som har haft särskild betydelse för framväxten av demokratin i Sverige. Demokratikanon ska illustrera hur tryckfriheten tidigt fick fotfäste i Sverige, kampen för kvinnors rösträtt och jämställdhet, striden för social rättvisa, framväxten av ett mångkulturellt Sverige, men också inkludera de internationella texter såväl äldre som moderna som influerat, utvecklat och fördjupat vår demokrati från både västvärlden och andra kontinenter. Det är en grundläggande rättvisefråga att alla ska ha möjlighet att känna till de viktigaste tankarna och texterna som har format den svenska demokratin. För många som har vuxit upp i akademikerhem är det självklart att känna till suffragetternas kamp för kvinnors rösträtt, Torgny Segerstedts motstånd mot nazismen eller amerikanska oavhängighetsförklaringens betydelse för demokratins framväxt. Men genom att skapa en demokratikanon kan man göra dessa idéer tillgängliga för alla, oavsett storleken på föräldrarnas bokhylla. Demokratikanon ska utformas för att kunna användas i olika årskurser i grundskolan och gymnasiet, men också för läsning och diskussion vid studiecirklar, folkhögskolor och sfi-undervisning.

J69. Ändra fokus i skolpolitiken

Motionär: Folkpartiet liberalerna Östermalm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiets fokus inom skolpolitiken ska vara förändring av pedagogik, metoder och organisation så att skolan blir en lärande miljö som fostrar, främjar och utvecklar elevers förmåga att se sina möjligheter och förverkligar sina idéer och livsmål bl.a. egna verksamheter

Det är viktigt att vi i Folkpartiet inte är eller uppfattas som ensidiga talesmän för den del av skolans uppdrag som handlar om att förmedla kunskaper. Enbart kunskaper bygger inte nya företag, utvecklar inte samhället och skapar heller inga svenska framgångar i den växande globala konkurrensen. För att nå dit behövs fler självgående individer som ser möjligheter och tar initiativ – egna företag, som ansvarstagande anställda eller aktiva medborgare i den sociala sektorn. Det synsättet stöds av de s.k. styrdokumenten där målen för svensk skola preciseras i läroplaner för grundskolan Lpo94 och för gymnasieskolan Lpf 94. Här betonas att skolan ska hjälpa varje elev att utveckla sina egenskaper och attityder och lägga grunden för ett lärande som ska pågå hela livet. I andra delar av styrdokumentet talas om skolans kompensatoriska uppgift dvs. att ge särskilt stöd till elever som av intellektuella, språkliga, sociala och andra skäl har svårt att hänga med i alla delar av skolarbetet. Det uppdrag som riksdag och regering gett skolan bygger således på en humanistisk människosyn och en insikt om att motivationen är drivkraften i alla utvecklande lärprocesser. Det råder knappast någon tvekan om att skolan har svårigheter att anpassa sig till detta uppdrag som ställer större krav än den traditionella skolan när det gäller inspirerande ledarskap, samverkan över ämnesgränserna och individualiserad undervisning. Folkpartiet bör därför gå i täten för en nybyggaranda inom skolsystemet som baseras lika mycket på att utveckla barns och ungdomars egenskaper som deras kunskaper.

J70. Stärkt skydd i förskolan för barn i enkönade äktenskap/förhållanden

Motionär: Philip Appeby, Skara

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** motionen genomförs enligt förslaget

Stärk kompetensen för förskolelärare, lågstadielärare och fritidspersonal, höj skyddet för barn med samkönade föräldrar. Barn riskerar få ta ett alltför stort ansvar för föräldrar som lever tillsammans som homosexuellt par.

I den nya äktenskapslagen som kommer att innefatta även samkönade äktenskap/förhållanden så kommer också intresset för att skaffa gemensamma barn inom äktenskapet att bli vanligare. De barn som har vuxit upp i samkönade äktenskap håller på att kliva in i samhället som individer från ett familjeförhållande som för de flesta väcker stort intresse fortfarande. Speciellt för barn.

Då föds också behovet av en vuxenvärld som klarar att möta det frågor som kommer från barn och vuxna i den omgivande miljön. Det frågor som uppstår i barngrupper måste vuxenvärlden ta ansvar för, inte de barn som lever tillsammans med föräldrar i ett samkönat förhållande som annars kan bli fallet. Då är det viktigt att det finns vuxna i barngrupperna Förskola/lågstadiet och fritidshem som har kunskapen.

Dessa barn tvingas tidigt att lära sig hur verkligheten är att leva som barn i ett samkönat äktenskap/förhållande.

De tvingas tidigt att bära ett alltför stort ansvar inför de frågor som självklart uppstår i barngrupper i förskolan och de lägre skolstadierna.

Detta bör starkare inbegripa skollagens 1 kap. 2 § om likvärdig utbildning över hela landet och som del i skolans uppdrag. Motionen bör även få en starkare position i kommande läroplan där skyddet för barn i samkönade äktenskap/förhållande blir en del av god miljö för utveckling och lärande. För att på detta sätt klargöra stopp för kränkande behandling. Risken är stor om man inte tar dessa frågor på största allvar, just på grund av okunskapen hos gemene man kring samlevnadsformer för homosexuella. Denna mogenhet varierar stort beroende på var i landet man bor.

I vissa delar talar man fullt naturligt kring detta medan på andra ställen finns skepsis och rent kränkande uppfattning om människor i samkönade förhållanden. Därför behövs bättre skydd för dessa barn helt enkelt och större kunskaper bland lärare för att möta frågor och funderingar.

Det är viktigt att under något decennium dessa barn får avlastning i den sociala miljö barnen vistas i.

J71. Öka rörligheten mellan skolbänken och EU

Motionär: Ulla-Britt Hagström, Skövde

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** Folkpartiet ska verka för att en handlingsplan med kampanj- och tävlingsinslag upprättas för ökad stimulans till skolor att delta i olika program inom EU
2. **Att** Folkpartiet ska verka för att särskilda ekonomiska resurser avsätts som stipendier eller dylikt så att alla som vill har möjlighet att söka

Ju mera positiv inställning våra barn och ungdomar får till EU-samarbetet, desto fler brobyggare får vi mellan våra länder. Ungdomar har goda möjligheter att höja det i dag vaga svenska medborgarintresset för EU. Genom kontakter skolor emellan, utbytesresor och utlandsstudier sprids positiva ringar på vattnet. Också lärare kan välja att undervisa i andra länder. EU satsar cirka sju miljarder euro åren 2007–2013 för att stärka unionen till ett kunskapssamhälle. Ändå känns dessa EU-kontakter i våra skolor i dag som en droppe i havet. Läsåret 2006/07 deltog bara 0,67 procent av Sveriges 400 000 studenter i Erasmusprogrammet. Sverige ligger i botten bland EU:s medlemsländer. I grundskolan är också intresset lågt.

Det borde vara annorlunda. 80 procent av svenskarna använder Internet. Cirka 60 procent gör det varje dag. Bolognaprocessen har till uppgift att göra det enkelt för den som vill läsa en period utomlands. Rätt till uppehållstillstånd och studieplats finns. Det är viktigt att studiepoängen räknas in i den svenska utbildningen och att ekonomiska förutsättningar finns.

Nu pågår i stället knepiga diskussioner och sprids myter om skolan och EU. Ett sådant exempel är att skolor tvingas göra reklam för EU för att eleverna får subventionerad mjölk. För att stimulera intresset och förstå betydelsen för demokrati, fred, miljö- och klimatfrågor, utbildningsfrågor m.m. borde alla skolor få möjlighet att låta mindre grupper av elever göra kontaktresor och bli ”EU-ambassadörer” för att informera sina kamrater. EU:s program för livslångt lärande med syftet att höja kvaliteten i utbildningssystemen på olika nivåer, skulle uppleva synergieffekter med nya kontakter. Det är viktigt att vi i Sverige verkligen tar vara på Comenius för förskolan, grundskolan och gymnasieskolan, Erasmus för den högre utbildningen, Grundtvig för vuxenutbildning och Leonardo da Vinci för yrkesutbildning. Möjligheterna finns. APU utomlands ger dessutom elever på gymnasiets yrkesförberedande program möjlighet att genomföra arbetsplatsförlagd utbildning (APU) i utlandet.

Det behövs också tävlingar med uppmärksammad prisutdelning liknande DN:s årliga Nutidsorientering. En intressant sådan EU-tävling var skoltävlingen Framtidens energi (FuturEnergia) där prisceremonin 2007 ägde rum i Europaparlamentet i Bryssel. Skoltävlingen ”50 år tillsammans i mångfald” nådde 60 000 skolor i Europa. Under tre dagar i Bryssel fick 28 vinnande lag delta i ett speciellt program. Innan det svenska ordförandeskapet överlämnas bör frågan om att bättre ta tillvara ungdomars rörlighet lyftas. En synergieffekt av detta leder till ytterligare en positiv effekt – ökad förståelse för klasskompisar med invandrarbakgrund.

Allmän kulturpolitik

J72. En minnesdag för Raoul Wallenberg

Motionärer: Birgitta Ohlsson, Stockholm, Gulan Avci, Stockholm, Hans Backman, Hofors, Helena Bargholtz, Lidingö, Agneta Berliner, Västerås, Peter Blomquist, Stockholm, Anita Brodén, Sollebrunn, Avni Dervishi, Västerås, Henrik Johansson, Umeå, Peter Kjällkvist, Norrköping, Martina Lind, Stockholm, Nina McEvenue, Stockholm, Mathias Sundin, Norrköping, Barbro Westerholm, Stockholm, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar vad som anförs i motionen om att införa en svensk minnesdag tillägnad Raoul Wallenbergs minne

Raoul Wallenberg är en av historiens viktigaste svenskar. Som svensk diplomat i Budapest räddade han under slutet av andra världskriget uppemot 100 000 ungerska judar undan Förintelsen genom att utfärda tillfälliga svenska pass. Han arresterades senare av sovjetiska styrkor och placerades i det ökända Lubjankafängelset i Sovjetunionen. Omständigheterna kring hans död och öde i sovjetiskt fängelse är fortfarande oklara. Den 5 oktober 1981 blev Raoul Wallenberg hedersmedborgare i USA, vilket enbart den brittiske premiärministern Winston Churchill blivit utsedd till före Wallenberg. I USA uppmärksammas därför i många delstater den 5 oktober som en officiell minnesdag för Wallenberg. Dagen symboliserar ett exceptionellt hjältemod och humanistiska principer som Wallenberg personifierade. Minnesdagar till Wallenbergs ära finns även i andra länder i världen som Kanada i Nordamerika och Argentina i Sydamerika. I Sverige, hans hemland, finns ingen minnesdag. En sådan minnesdag bör införas.

J73. Fond för utvecklingen av kulturens strukturkapital

Motionärer: Elisabet Widlund, Hägersten, Erik Jennische, Stockholm, Madeleine Sjöstedt, Stockholm, Anna Wåglund Söderström, Stockholm, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för att skapa en särskild fond med offentliga medel för uppbyggnad av kulturens eget strukturkapital

Ett företags strukturkapital byggs upp genom dokumentation av processer, bransch- och marknadsinformation, samt att man delar med sig av kunskap och lär av varandra. Syftet för en organisation att bygga upp ett strukturkapital är att skapa en långsiktig och lönsam tillväxt för det egna företaget samt att kunna leverera ett högre värde till sina kunder.

För kulturorganisationer är ekonomin ofta knapp och få eller inga resurser kan läggas på verksamhetsutveckling. Strukturkapitalet blir därmed svagt. Detta leder till att kulturbranschen i stort halkar efter i samhällsutvecklingen och på sikt kommer att ha svårt att attrahera både personal, kapital och publik.

Ett samhälle som värderar kulturens funktion högt, borde också satsa på att underlätta för kulturorganisationernas självständiga utveckling. I dag finns endast ett offentligt finansieringsalternativ (Kulturrådets utvecklingsbidrag) för de organisationer som vill lägga resurser på verksamhetsutveckling. Detta bidrag tilldelas oftast mycket etablerade institutioner.

Med en ny fond för kulturens strukturkapital, skulle kulturbranschen kunna bli effektivare, mer innovativ och i förlängningen kunna satsa mer av de egna resurserna på att öka sin egenfinansiering. En ny fond skulle också kunna stödja nya kulturorganisationer, så att de redan från början blev mer livskraftiga och långsiktigt lönsamma.

J74. Mer frihet för kulturen med bredare finansiering

Motionärer: Elisabet Widlund, Hägersten, Erik Jennische, Stockholm, Lina Nordquist, Uppsala, Birgitta Ohlsson, Stockholm, Madeleine Sjöstedt, Stockholm, Anna Wåglund Söderström, Stockholm, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för att donationer till kulturella ändamål ska bli avdragsgilla för stiftelser och privatpersoner

Kulturen spelar en mycket viktig roll för yttrandefriheten och demokratin i vårt samhälle. Med dagens bidragssystem, utan möjlighet till bredare finansiering, är kulturorganisationerna beroende av en eller ett fåtal offentliga bidragsgivare. Det finns därmed risk att yttrandefriheten kringskärs.

Med fler finansiärer ökar kulturens oberoende. Folkpartiet verkar för att ge kulturen större frihet och resurser genom förslag om avdragsrätt för kultursponsring, kulturbonus, en fristående kulturfond samt om ökade bidrag till kulturlivet från Svenska Spels vinst. Det finns dock ytterligare två finansieringsmöjligheter:

I dag är det endast avdragsgillt för privatpersoner att donera aktievinst till ideella ändamål. Många kulturverksamheter faller inte inom denna kategori, men fyller samma samhällsnyttiga funktion. Intresset för socialt ansvarstagande ökar i landet och många utnyttjar de nya möjligheterna att stödja ideella organisationer. Säkerligen skulle många människor välja att även donera pengar till kultur om möjligheten till avdrag fanns.

I Sverige finns ett hundratal stiftelser som delar ut pengar till allmänna välgörande ändamål och forskning. Tyvärr hindrar den nuvarande lagstiftningen möjligheten att dessa pengar når kulturorganisationer. I realiteten finns endast ett tiotal stiftelser som donerar pengar till renodlade kulturella ändamål. Möjligheten för en bredare och mer frihetlig finansiering för kulturen skulle stärkas avsevärt med förändrad avdragsrätt för stiftelser.

J75. Jämställdheten ska genomsyra kulturen

Motionärer: Helena Bargholtz, Lidingö, Liselott Hagberg, Nyköping, Birgitta Ohlsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att komplettera partiprogrammets avsnitt om kultur med ett stycke av följande innebörd: ”Jämställdhet i kulturlivet är lika viktigt som jämställdhet på övriga samhällsområden. Det måste vara en jämn fördelning mellan kvinnor och män i kulturinstitutioner och på övriga kulturella arenor. Mäns dominans i näringslivet har aktualiserats under senare tid. Det är dags att också uppmärksamma den manliga dominansen inom kulturområdet. Det behövs fler kvinnliga chefer inom kulturen.”

Jämställdheten inom kulturområdet ska handla om att styra resurser, inte styra de konstnärliga processerna. Jämställdhetspolitisk styrning går att förena med stor konstnärlig frihet.

Den statliga jämställdhetssektorn bör betrakta kultur som ett viktigt sätt att bedriva jämställdhetsarbete.

Kultur är inte bara en klassfråga utan i hög grad en könsfråga. På teatrar, konserter, konstmuseer och bibliotek dominerar kvinnor som konsumenter. Kvinnor lånar också mer på biblioteken än män. Man brukar skämtsamt tala om ”kulturtanterna”, som bär upp kulturlivet och som ofta drar med sig männen. Jämställdhet i kulturlivet är lika viktigt som jämställdhet i övriga samhällsområden. Det måste vara en jämn fördelning mellan kvinnor och män i kulturinstitutioner och

på övriga kulturella arenor. Mäns dominans i näringslivets topp har aktualiserats på senare tid. Det är dags nu att också uppmärksamma den manliga dominansen inom kulturområdet. Kulturområdet är inte något undantag när det gäller manlig dominans på de högre befattningarna. På landets teatrar är en majoritet av chefer män liksom inom musikområdet. Däremot är en klar majoritet av dem som arbetar lägre ner i de kulturrelaterade yrkena kvinnor. Vi behöver fler kvinnliga chefer inom kulturen. När det finns övervägande manliga chefer inom kulturen går vi miste om kvinnlig påverkan av det kulturella innehållet och kvinnliga förebilder i kulturlivet. Det krävs förändringar för att bryta jämställdhetsproblemet.

Det måste bli en jämnare fördelning av kvinnor och män inom kulturområdet.

Den förra regeringen tillsatte 2001 en genusgrupp för museer, vilket bland annat har resulterat i att fler kvinnor fått chefstjänster.

Det finns dock ett uppenbart behov att även låta genusperspektivet genomsyra övriga kulturinstitutioner. Inte minst är behovet stort inom teater-, dans- och musikområdet. Män och kvinnor fattar bäst beslut tillsammans.

J76. Tillgång till HDTV-sändningar i marknätet

Motionärer: Folkpartiet liberalerna i Halland, Jonas Noréus, Varberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att fria (licensbetalda) digitala HDTV-sändningar införs i marknätet så snart som möjligt.

Ändringen från analoga till digitala tv-sändningar har genomförts i hela landet. Konsumenter som inte har kabel-tv har inhandlat digitalboxar för antingen marknätsmottagning eller satellitmottagning. Dessutom har konsumenterna handlat nya tv-apparater som aldrig förr. Branschen uppger sålda platt-tv för mer än 20 miljarder kronor (2008). En stor del av dessa tv-apparater är förberedda för mottagning av högupplösta HDTV-sändningar, som ger kvalitetsmässigt bättre bild än både den gamla analoga sändningstekniken och den nyligen introducerade digitala sändningen. Allmänheten är därför väl förberedd för nästa tekniska steg på tv-området även om nya digitalboxar måste införskaffas av hushållen.

Problemet är dock att sändarnätet inte är tillräckligt uppgraderat för att sända HDTV, och att tidplan för utbyggnad saknas. Den som vill ta emot HDTV-sändning via marknätet måste i dag vara bosatt i Mälardalen. Där har cirka 1 miljoner tv-tittare tillgång till detta genom vad som kallas för provsändningar i marknätet som där har uppgraderats till den s.k. MPEG4-standarden (sändarnät 6). Dessa provsändningar har pågått i ett par år, men den som i övriga landet vill titta på HDTV-sändningar är hänvisad till att teckna abonnemang genom Comhem (förutsatt att man är ansluten till kabel-tv-nätet), eller Canal Digital (vilket förutsätter satellitmottagning). Detta gäller alltså även för den som bara vill titta på de s.k. fria kanalerna som finns i marknätet. Tv-licensbetalare utanför Mälardalen måste därför betala ytterligare en gång för att få tillgång till HDTV för de annars fria kanalerna.

Det statliga bolaget Teracom ansvarar för distributionen av tv-sändningar via marknätet. Teracom har ännu i dag ingen tidsplan för utbyggnad till MPEG4-standard av de sändare i landet som finns utanför Mälardalen. Under de senaste två åren har frågan varit ett komplicerat spel om teknik, tillstånd och finansiering mellan de statliga myndigheterna Post- och telestyrelsen (PTS) respektive Radio- och tv-verket samt det statliga bolaget Teracom. Frågan har gått i stå. Dessutom tycks frågan huruvida mottagning av HDTV i marknätet ska rymmas inom tv-licensavgiften eller om Teracom genom sitt dotterbolag Boxer får rätt att ta betalt för marksända HDTV i de fria kanalerna ännu hänga i luften. Ingen kan i dag säga när eller ens om det kommer att finnas fria digitala HDTV-sändningar i marknätets kanaler i andra regioner än Mälardalen. Slutsatser: Digitala HDTV-sändningar i marknätet bör i resten av landet (utanför Mälardalen). Mottagningen av dessa ska rymmas inom tv-licensavgiften. Folkpartiet bör ta detta som en politisk fråga att driva på lämpliga nivåer.

J77. Kultur som rehabilitering

Motionär: Paula Ternström, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** kultur såsom konst, musik, sång, teater och dans ska bli ett viktigt komplement till andra saker i en rehabiliteringsprocess hos långtidssjukskrivna och inom demensvården

60 procent av de långtidssjukskrivna i Sverige lider av kroniska smärttillstånd och psykiska åkommor. Många av dessa personer berättar om brist på rehabiliteringsmöjligheter. Färska undersökningar visar på att kulturen kan ha en god effekt på vår hälsa och vara ett viktigt inslag i en rehabiliteringsprocess. Bildterapi, psykodrama och musikterapi är exempel på behandlingstillägg som har etablerats på många håll i behandlingsmedicin. I utvärderingen av dessa terapier beskrivs vändpunkter i patienternas behandlingsförlopp. Ett exempel är en kvinna med ryggsmärtor som inte kände någon smärta under den tid då hon spelade musik (förmodligen på att endorfinhalten i blodet ökat under aktiviteten). Smärtan kom tillbaka efter aktiviteten så upplevelsen av smärtfritt var kortvarig. Men att vara utan smärta var någon hon inte upplevt på mycket länge. Det viktigaste resultatet av dessa kulturterapier var dock att livskvaliteten förbättrades liksom det psykiska tillståndet. Hos demenssjuka där vägen från thalamus till hjärnbarken är stängd visar det sig att sång och musik via andra vägar än de vanliga ”ordkommunicerande” når hjärnbarken och då får den demenssjuke tillgång till en minneskapacitet och en förmåga som annars ligger obrukad och vilande där inne.

J78. Folkpartiet liberalerna måste fortsätta att driva kulturpolitiken i Sverige.

Motionärer: Percy Nessling, Helsingborg, Lars Nordström, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta initiativ till att en arbetsgrupp utses i syfte att arbeta fram ett kulturpolitiskt handlingsprogram för Folkpartiet som kan utgöra grund för arbetet i valrörelsen 2010

Kulturpolitiker i Västra Götalandsregionen och Region Skåne har inlett ett samarbete och är överens om ett antal gemensamma ståndpunkter betr. kulturpolitik.

Regionförsöket som bl.a. inneburit utökade uppgifter för dessa båda regioner har pågått i 10 år och förslag finns nu om en permanentning av verksamheten.

Kulturpolitiken är en viktig del i det regionala uppdraget. Den statliga kulturutredningen som lagts fram innehåller en hel del förslag som kommer att ha stor betydelse för den framtida regionala kulturen. Men utredningen reser också ett antal viktiga frågor som behöver besvaras. Den ekonomiska krissituationen, som Sverige befinner sig i, kommer enligt vår uppfattning att öppna för en annan och delvis ny syn på kultur. Vi är övertygade om att kulturen kommer att få en allt större betydelse som ett näringspolitiskt inslag och kan skapa tillväxt inom nya områden med fler jobb och ökad attraktionskraft som följd.

Ett viktigt förslag i utredning gäller den s.k. portföljmodellen. Vår uppfattning är att förutsättningarna för denna portföljmodell är att det statliga bidraget för kultur i regionerna ökar i framtiden. Dessutom är det vår uppfattning att stora regioner är mest lämpade för denna modell.

Den nuvarande alliansregeringen har inte någon gemensam kulturpolitik, vårt parti har länge haft fokus på kulturen och vi anser att Folkpartiet liberalerna bör ta initiativ till att arbeta fram ett kulturprogram för vårt parti för framtiden.

Från de båda regionerna vill vi framföra att vi gärna deltar i arbetet med detta kulturprogram.

J79. Kompetensutveckling för kulturskolans och musikskolans rektorer och lärare

Motionärer: Solveig Hellquist, Sörberge, Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att även kulturskolans och musikskolans rektorer och lärare ska komma i åtnjutande av lärarlyft och rektorsutbildning

Alla/nästan alla kommuner i Sverige har kulturskolor eller musikskolor. De flesta skolorna har kommunen som huvudman, men det finns också exempel på att ideella organisationer, studieförbund och entreprenörer driver dem. Barn och ungdomar får här utbildning i musik, dans, teater m.m. Vi är alla medvetna om musikskolorna betydelse för musikens utveckling i landet och vilken stor exportprodukt musik har blivit. Under många år har också det lyfts fram att upplevelseindustrin är en framtidbransch. Kulturen bidrar till ökad tillväxt.

Redan 2003 bidrog kulturen med 2,6 procent av EU:s tillväxt och sysselsatte 5,8 miljoner invånare. Tillväxten för kultursektorn mellan 1999 och 2003 var 12,3 procentenheter högre än för genomsnittet i andra branscher under samma år. I dag och i framtiden väntas kulturen bidra till en ännu större andel av tillväxten.

Kulturen är motorn till kreativitet och kreativitet är basen för social och ekonomisk utveckling. Som sådan tror jag starkt på EU:s konst och kultur som ekonomiska och sociala pådrivare för att uppnå tillväxt och fler arbetstillfällen, har kommissionären för utbildning och kultur Ján Figel uttalat. Vi är många som delar hans uppfattning.

Rektorer i den svenska skolan har möjligheter att söka till rektorsutbildningar. Regeringen har också infört ett kunskapslyft för lärare. Kulturskolans och musikskolans personal omfattas inte av dessa möjligheter. Landsmötet bör därför uttala att även kulturskolans och musikskolans rektorer och lärare bör få möjligheter till kompetensutveckling.

J80. Nationellt bibliotek på Internet

Motionär: Ulla-Britt Hagström, Skövde

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att ett bibliotek med böcker av svenska författare skapas på Internet i nationell regi

Googles biblioteksprojekt startade år 2004. Drygt sju miljoner böcker har skannats in. Ambitionen är att lägga ut uppemot 80 miljoner böcker på Internet. En förlikning med amerikanska förlag och förläggare kom till i oktober år 2008. Avtalstexten är skriven för alla världens böcker. Det enda undantaget gäller böcker som finns till försäljning eller är publicerade efter den 5 januari år 2009.

Google ska betala 63 procent av intäkterna från nätbiblioteket till rättighetsinnehavarna. Vidare ska 60 dollar per bok betalas för dem som skannats in före avtalet. Ett register ska byggas upp över de titlar som finns.

Googles meddelar i sin annonskampanj att det går att avböja att ta del av förlikningen. Det går också att skicka in synpunkter till den domstol som ska avgöra om förlikningen kan godkännas. Datumet är satt till den 11 juni 2009.

Europeisk rättstradition skiljer sig från den amerikanska. Den europeiska innebär att den som innehar upphovsrätten ska ge sitt direkta medgivande till att den inskränks. EU-projektet I2010 har målet att bygga upp ett digitalt bibliotek ”Europeana”.

Den svenska upphovsrättsorganisationen Alis har register över svenska upphovsmän och deras arvingar. Sveriges Författarförbund ger medlemmar råd om hur de ska ta tillvara sina intressen gällande Google-avtalet. Allt om detta finns på www.googlebooksettlement.com.

Givetvis kan författare tycka det är mycket bra att få spridning av sina alster på detta världsövergripande sätt. Det finns dock en oro för att missade ekonomiska intäkter.

Googles med huvudkontor i Kalifornien med uppdraget att förenkla tillgången till information över hela världen och med kontor på flera ställen på jordklotet, har ett mycket stort övertag på marknaden. Det borde ligga i nationens eget intresse att ta vara på den svenska författarnationalskatten. Folkpartiet bör verka för att regering och riksdag tar ett ansvar i en så viktig fråga som berör hela den svenska kulturen.

Public service

J81. Avskaffa tv-licensen i nuvarande form

Motionär: Folkpartiet liberalerna i Blekinge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partiet ska arbeta för ett avskaffande av tv-licensen samt att skattemedel används för att finansiera public service-sändningar

Tv-licensen infördes för längesedan, då som en licens för innehav av radiomottagare. Eftersom inte alla hade en radiomottagare så lades inte avgiften som en del i skatten. Det var en brukaravgift.

När tv:n lanserades i Sverige kom även den att innefattas av radiolicensen.

Radiotjänst har meddelat att tv-sändningar kan bli aktuella

över Internet och att alla som har en dator då måste ha tv-licens. De som lägger in en spärr/filter så att SVT:s sidor inte kan visas kommer ev. att undantas. Detta innebär att flertalet av svenska företag kommer att antingen få inhandla mjukvara för att kunna sätta upp detta filter, alternativt att erlägga licensavgift.

Att radiotjänst går ”bakvägen” för att kunna kräva in licensavgifter är på gränsen till ohederligt. Det går att lägga ut tv-sändningar med t.ex. en eller fem min fördröjning och då finns det ingen grund för att ta in avgiften.

I dag har alla i Sverige radio och/eller tv. Licensavgiften kan, och bör, därför finansieras via skattemedel.

J82. Tv-licensen

Motionär: Gunnar Andrén, Stocksund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att tv-licensen – så länge den finns kvar – administreras av Skatteverket i form av en mottagar- eller apparatavgift och samordnas med övrig uppbördsverksamhet

Antalet betalda tv-avgifter enligt Radiotjänst i Kiruna AB – och avgiften per år – har under 2000-talet utvecklat sig sålunda:

År	Antal avgifter	Kronor per år
2000	3 360 000 (+ 0,5 procent)	1 664 (+ 3,0 procent)
2001	3 378 000 (+ 0,5 procent)	1 668 (+ 0,0 procent)
2002	3 398 000 (+ 0,6 procent)	1 740 (+ 4,3 procent)
2003	3 401 000 (+ 0,1 procent)	1 812 (+ 4,1 procent)
2004	3 404 000 (+ 0,1 procent)	1 872 (+ 3,3 procent)
2005	3 407 000 (+ 0,1 procent)	1 920 (+ 2,6 procent)
2006	3 430 000 (+ 0,7 procent)	1 968 (+ 2,5 procent)
2007	3 441 000 (+ 0,3 procent)	1 996 (+ 1,4 procent)
2008	3 457 000 (+ 0,5 procent)	2 032 (+ 1,8 procent)
2009	(uppgift saknas)	2 076 (+ 2,1 procent)

Hur hög – eller låg – är då betalningsfrekvensen i förhållande till antalet mottagare som borde betala?

Enligt Radiotjänst i Kiruna AB går det inte att med säkerhet säga hur många som borde ha betalat tv-avgift respektive år. Orsak: Ingen vet exakt hur många hushåll det finns i Sverige, än mindre exakta antal tv-hushåll.

Radiotjänst i Kiruna AB gör likväl uppskattningar som grundar sig på uppgifter om antal hushåll, från Statistiska centralbyrån och Posten AB. Radiotjänst i Kiruna bedömer också antal hushåll som saknar tv-mottagare.

Siffror för 2008 eller 2009 föreligger ännu inte. Men Radiotjänst i Kiruna bedömer att av antalet avgiftspliktiga hushåll som bort erlägga tv-avgift 2007, alltså 100 procent, var det 87 procent som verkligen erlade lagstadgad avgift (Lag 1989:41 med senare ändringar beträffande avgiftens storlek).

Högt eller lågt – var god välj själv!

Radiotjänst i Kiruna AB har en omfattande informationsverksamhet – utöver sina nära 15 miljoner fakturor varje år – om mottagaravgiften. Det handlar om betalningsinspirerande inslag i Sveriges Radios och Sveriges Televisions olika kanaler – många av inslagen är välkända för en bred allmänhet, en del är ganska roliga att se när man tackar mer eller mindre okända personer för att de betalar sin avgift; låt mig notera att Skatteverket ännu inte har slagit in på samma väg där man tackar utpekade skattebetalare för att de betalar in den skatt de enligt lag ska göra. Kanske vore även det ett nöjsamt tv-inslag?

Men siffran 87 procent inger självfallet betänkligheter. För 2007 innebar det att till Rundradiofonden levererades in – avrundat till miljoner kronor – 6 975 miljoner kronor. Med 100-procentig betalningsfrekvens, förvisso ett mer teoretiskt än möjligt mål, skulle motsvarande siffra ha uppgått till något 10-tal miljoner kronor över 8 miljarder kronor.

Tv-chefen Eva Hamiltons och Radiochefen Mats Svegfors alla finansieringsproblem skulle försvinna omgående!

Detta resonemang mynnar ut i frågan om mottagaravgiften bör tas in på annat sätt än dagens lagstadgade krav på anmälan av apparatinnehav och sedan särskild debitering. Det förhållandet att datorer, troligen snart även i bilar, bussar, båtar och flygplan för att inte tala om när man semestrar på Mallorca eller plockar hjortron i Dalarna, i framtiden i den mån denna inte redan är här digitalt vidarebefordrar televisionsprogram från all världens hörn, gör en förändring av mottagaravgiften absolut nödvändig.

Om man vill särskilja människor som inte anser sig kunna ta emot televisionsprogram bland alla andra, finns få möjligheter att hantera dem på annat sätt än att be dem att sätta ett litet kryss i någon ruta på deklarationsblanketten för att markera att man inte ska betala apparat- eller mottagaravgift; övriga får finna sig i att mottagaravgiften, eller mottagarskatten, debiteras tillsammans med övrig statlig uppbörd.

Sverige måste i tid skapa en hållbar finansiering av public service. Då duger det inte att vädja till vissa att betala. Då måste man finansiera kostnaderna via Skatteverket och betalningsfrekvensen, oavsett hur distributionen sker av programmen.

J83. Avskaffande av tv-avgift

Motionärer: Lina Nordquist, Uppsala, Erik Jennische, Stockholm, Martina Lind, Stockholm, Nina McEvenue, Stockholm, Erica Närlinge, Uppsala, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att tv-avgiften avskaffas
2. **att** Folkpartiet ska verka för att delar av verksamheten i stället finansieras med skattemedel

Alla hushåll och företag med tv-mottagare i Sverige måste i dag betala tv-avgift. Denna avgift motiveras främst med att man härigenom garanterar public service dess frihet och långsiktighet, något som borde kunna lösas på annat sätt.

Vi anser att tv-avgiften är ett föråldrat system, eftersom avgiften i dag även omfattar hushåll med bärbar eller fast dator med möjlig Internetanslutning, modern mobiltelefon och i vissa fall till och med tv-spel. Detta innebär att användande av tv-mottagare inte längre per automatik medför konsumtion av public service, utan lika gärna kan innebära surfande, tv-spelande, konsumtion av utländska tv-stationer eller av reklamfinansierade kanalers dokusåpor. Vi betalar med andra ord höga avgifter för en vara med ett allt bredare användningsområde för att finansiera en relativt avgränsad verksamhet. Detta måste förändras.

Dagens avgifter baserar sig på orättvisa. För en familj med en gemensam årslön på 700 000 kronor utgör tv-avgiften futtiga 0,3 procent av inkomsten före skatt. Samma tv-mottagare förflyttad till ett hem med en årsinkomst på 200 000

kostar i stället hela 1 procent, och hos en pensionär i värsta fall 2 procent. Ett motsvarande förfarande på sjukvårdsområdet skulle innebära en högre högkostnadstrappa för patienter med lägre inkomst, eller dyrare läkarbesök för pensionärer. Detta är knappast en rimlig hantering av ett demokratiskt verktyg.

Det nuvarande förfarandet är även opraktiskt både för staten och för medborgarna. Mellan 80 och 90 procent av Sveriges hushåll betalar sin tv-avgift. Även med generösa gissningar på hur många hushåll som inte har någon tv-mottagare över huvud taget tyder detta på ett betydande fusk. Obetald tv-avgift är ett så vanligt skäl till att svensken hamnar hos Kronofogden att dess balans av obetalda fordringar på tv-avgift uppgår till närmare 680 miljoner kronor.

Det allra främsta skälet till att tv-avgiften snarast bör avskaffas är emellertid att den är odemokratisk.

Alla medborgare i en demokrati måste ges rätten att ta del av information, nyheter, kultur och samhällsutveckling, på samma sätt som rätten till utbildning och sjukvård utgör en självklar grundpelare i ett välmående samhälle. De flesta av oss betalar oreflekterat skatt utan att vara sjuka. Många betalar för svensk högre utbildning utan att själva ta del av sådan. Tv-avgiften måste även den få utgöra en sådan demokratisk självklarhet.

Vi anser att förfarandet med fakturor, påminnelser och kontroller inte bara är kostsamt och föråldrat, utan dessutom opraktiskt, orättvist och odemokratiskt. Tv-avgiftens tid borde vara över nu. Den måste bort.

J84. Rädda skogen, brevbärarna, kommande regeringar och statsfinanserna!

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet verkar för skattefinansiering av public service i väntan på att public service-fonder inrättas, och därigenom stoppar mångmiljardslöseriet av tv-tittarnas pengar som har pågått alldeles för länge

Upp till fyra gånger om året skickar Radiotjänst i Kiruna miljontals fakturor till miljontals hushåll som innehar tv-mottagare för att vi ska betala tv-licens oavsett om vi nyttjar tv-utbudet eller ej. Kostnader för Sveriges Radio, Utbildningsradion och SVT:s webbsatsning, t.ex. SVT Play betalas också via tv-licensen.

Detta slöseri med papper, onödig administration, reklaminslag om att betala tv-licens för att inte få en snigel på näsan av tv-pejlande kontrollanter måste få ett slut. För nästan alla hushåll i Sverige har tv. Och övervägande delen av dem som inte har anmält tv-innehav har ändå tillgång till public service via radio och Internet.

I dag finns cirka 112 000 gäldenärer som har skulder hos Kronofogden avseende tv-avgift. Det obetalda beloppet är cirka 1 100 000 000 kronor, dvs. 1 100 miljoner kronor, dvs. 1,1 miljarder kronor! Så tillåt mig att ifrågasätta de som hävdar att systemet med licensfinansiering fungerar bra och att pengarna strömmar in. Tydligen inte i tillräcklig omfattning trots allt.

Tv-licenssystemet har till och med varit mycket nära att skapa en regeringskris i Sverige pga. ministrar som trots sitt tv-innehav inte har betalat lagstadgad avgift.

J85. Förtydliga Folkpartiets åsikt om att införa public service-fonder.

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att förtydliga vår åsikt om hur public service-fonder är tänkt att fungera

”Det behövs en ny politik för att public service-utbudet ska präglas av kvalitet och bildning. Tv-avgifterna måste på sikt avskaffas och i stället ska ett nytt finansieringssystem byggas upp med hjälp av public servicefonder. Olika företag ska kunna ansöka om medel ur fonderna för att producera och distribuera kvalitetsprogram.”

Ovanstående text är tagen ur vårt partiprogram, kapitlet ”Medierna”, tredje stycket.

Tyvärr saknas förklaring om varifrån pengarna i fonderna kommer, vem som ska styra dem, vem som ska äga dem och vilka kriterier som kan tänkas gälla för att få medel ur dem.

Detta bör förtydligas.

J86. Avskaffa tv-licensen

Motionär: Mattias Lönnqvist, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet tar ställning för ett avskaffande av tv-licensen
1. **att** landsmötet tar ställning för att public service finansieras via avgifter för de som faktiskt brukar tjänsten public service
1. **att** landsmötet tar ställning för att ett avskaffande av tv-licensen ska ingå i Folkpartiet liberalernas valplattform 2010 om den vid det laget inte redan är avskaffad

Tv-avgift, även känd som tv-licens, är en statlig skatt eller avgift som tas ut för innehav av tv-mottagare. Enligt lagen (1989:41) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst (tv-avgiftslagen) ska alla hushåll och företag i Sverige som har en tv-mottagare betala tv-avgift. Denna skyldighet att betala tv-licens bestäms liksom avgiftens/skattens storlek av riksdagen och hanteras av indrivningsorganisationen Radiotjänst i Kiruna AB.

Tv-licensen bör ses för vad det är: en historisk kvarleva från en tid då en tv inte fanns i alla hem och då tv:n användes för sitt primära syfte, dvs. att ta emot och visa analoga tv-sändningar som skickades terrestriellt och utan möjlighet att begränsa visandet av mottagna signaler. I dag är dock tv:n så mycket mer än detta; den kan användas för att spela upp innehåll från videobandspelare, laserdiskspelare, dvd-uppspelare och blueray-uppspelare. Den kan användas som utenhet för spelkonsoler och dator, liksom användas som väggdekoration genom visande av exempelvis bildspel.

Samtidigt har övergången till digital-tv möjliggjort att man enkelt kan begränsa signalernas visande så att enbart de som har ett abonnemang kan visa public service. Alla som vill kunna titta på marksänd, dvs. terrestriell, tv måste ha tv med digital mottagare eller en separat box, en s.k. set-top-box, för att kunna visa innehållet och det skulle då vara enkelt att ställa om public service så att man måste ha ett abonnemang för att kunna avkoda signalen.

Noterbart är även att tv-licensen, om man inte ser den som en skatt och så som den fungerar i dag, är ett uppenbart exempel på negativ avtalsbildning, dvs. där en vara eller

en tjänst levereras till personer som inte uttryckligen beställt dem. Denna typ av avtalsbindning är – på goda skäl – förbjuden i alla övriga fall av tjänster och produkter och bör därmed vara förbjuden även för Sveriges Television.

I inledningen valde jag medvetet att beskriva tv-licensen som en skatt; detta då denna avgift har en obligatorisk karaktär som alla måste betala. Med detta får avgiften en skattelik konstruktion. Till skillnad från skattesystemet i stort, där man genom progressivitet och grundavdrag försöker minska bördan för låginkomsttagare saknas detta helt för tv-licensen. I dagsläget är avgiften 2 076 kronor per år, vilket blir 173 kronor i månaden. Medellönen för en undersköterska i Skåne ligger på 18 717 kronor mer månad, vilket efter skatt blir drygt 14 000 kronor med skattetabell 30. Det gör att en sjuksköterska lägger mer än en (1) procent av sin lön på tv-licensen. En läkare i Stockholm tjänar i medel 45 668 kronor före skatt, vilket med skattetabell 30 ger drygt 30 000 efter skatt och tv-licensen motsvarar då något mer än en halv (0,5) procent av inkomsten efter skatt.

Ser man tv-licensen som en skatt – vilket jag menar att man bör göra, om inte annat eftersom det annars blir en negativ avtalsbindning – så blir det en väldigt kraftig skatt för låginkomsttagaren jämfört med höginkomsttagaren. Det är ett tydligt fall av omvänd progressivitet i skattesystemet.

Som en sammanfattning lider alltså tv-licensen av följande tre problem:

1. Det är en historisk konstruktion skapad i ett helt annat samhälle och den är inte anpassad till dagens samhälle.
2. Om man ser det som en skatt så har denna skatt en omvänd progressivitet där skatten blir högre ju mindre man tjänar.
3. Väljer man att betrakta det som en avgift i stället för en skatt så blir den ett exempel på negativ avtalsbindning.

J87. 1+1+1=1 – Effektivisera public service.

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** SVT, SR och UR slås samman till ett bolag
2. **att** alla nyhetsprogram inom public service slutar med sin interna konkurrens och slås samman

Det finns gott om stora medieföretag och koncerner som styrs av en gemensam styrelse. Varför gör vi inte på samma sätt med våra public service-bolag? Det måste finnas gott om områden där verksamheterna inom Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion överlappar varandra och där samordningsvinster kan uppnås genom att tillhöra samma företag.

Den lagstiftade och obligatoriska tv-avgiften för varje hushåll som innehar tv-mottagare fördelas mellan de tre bolagen för att täcka kostnader. Så redan i dag finns ett samarbete för hur dessa medel ska fördelas mellan de snarlika verksamheterna.

Denna flora av olika nyhetsprogram inom public service ställer jag mig också frågande till. Att samma nyheter presenteras av olika nyhetsuppläsare i olika kanaler förändrar inte budskapet nämnvärt. Inte vad jag har lagt märke till i alla fall. Jag har inte heller märkt någon förändring i nyhetsinnehållet genom att sända exakt samma inslag vid mängder av olika tidpunkter. Det känns bara som upprepningar oavsett när på dygnet jag tittar. Någon som gjort samma observation?

Idrottspolitik, spelfrågor m.m.

J88. Uppvärdera friluftsrörelsen!

Motionärer: Solveig Hellquist, Sörberge, Hans Backman, Hofors, Anita Brodén, Sollebrunn, Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs, Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det finns tydliga politiska mål och visioner för friluftsrörelserna
2. **att** Folkpartiet ska verka för att i större utsträckning använda sig av friluftsrörelsens potential i folkhälsoarbetet
3. **att** Folkpartiet ska verka för att i större utsträckning använda sig av friluftsrörelsens potential för att öka förståelsen för naturens miljö- och kulturvärden
4. **att** Folkpartiet ska verka för att i större utsträckning använda sig av friluftsrörelsens potential i integrationsarbetet
5. **att** Folkpartiet ska verka för att möjliggöra en lämplig organisation av samhällets resurser till friluftsrörelsen
6. **att** Folkpartiet ska verka för att lyfta fram vikten av friluftsaktiviteter i statliga och kommunala beslut och satsningar

Det är hög tid att uppvärdera friluftsrörelsens viktiga arbete. Friluftsverksamheten engagerar över 2 miljoner medlemmar, varav drygt 300 000 barn och ungdomar, i allt från orientering och scouting till hundklubbar, cykling och sportfiske. Få av oss hade känt till innebörden av den svenska allemansrätten om inte Friluftsfrämjandet tagit ett stort ansvar för att förmedla och skapa intresse för att tillvarata allemansrättens unika möjligheter. Många är vi som har friluftsrörelsens 21 medlemsorganisationer, tiotusentals klubbar och föreningar och hundratusentals ideellt arbetande eldsjälar att tacka för ett innehållsrikare och hälsosammare liv. Friluftsverksamheten omsätter enligt en nyligen publicerad rapport hela 35 miljarder kronor. Friluftsrörelsen erhåller 25 miljoner i statsbidrag. I Folkpartiets idrottsprogram från 2008 lyfter vi bland de idrottspolitiska målen fram att vi vill stärka det fria och ideella föreningslivet i Sverige och att motions- och friluftslivet ska bidra till att stärka folkhälsan hos både unga och gamla. Detta hör väl ihop med friluftsverksamhetens ambitioner. Precis som vi i Folkpartiet lyfter fram idrottsrörelsens vikt i vårt samhälle anser vi det också vara hög tid att uppvärdera friluftsrörelsens arbete.

För att kunna förbättra folkhälsan, öka förståelsen för natur- och kulturresurserna och erbjuda ett rikt friluftsliv är de ideella organisationernas arbete oersättligt och det behövs dessutom, enligt Svenskt Friluftsliv, en politik med tydliga visioner och mål, ändamålsenlig lagstiftning och infrastruktur, goda ekonomiska resurser och en lämplig organisation av samhällets insatser.

Friluftsliv och hälsa hör ihop. Naturen har en väldokumenterad positiv effekt på oss människor. De försök som gjorts, i bland annat Östergötland, att receptbelägga friluftsliv för att ersätta eller komplettera övrig läkemedelsbehandling har givit goda resultat. Hälften av deltagarna i försöken upplever att symptomen minskat och hela 70 procent är mer fysiskt aktiva efter 12 månader. Samverkan mellan sjukvården och Svenskt Friluftsliv skulle kunna utökas väsentligt, men givetvis ska denna insats följas av en skälig ersättning. Friluftsliv, natur- och miljövårdspolitiken är beroende av varandra. Den stadsnära skogen är en ovärderlig tillgång för många männis-

kor. Folkpartiet värdesätter allemansrätten mycket högt och menar att det är nödvändigt med ständig information om vad rätten innebär, för att säkerställa att den inte urholkas. Friluftsorganisationer har likaså en viktig roll att spela för våra barn och ungdomar. De kan erbjuda en mötesplats där kultur, kön och social bakgrund har underordnad betydelse och ge möjlighet till ny gemenskap.

Utan ett livaktigt ideellt friluftsliv skulle vårt samhälle bli betydligt fattigare. Vårt politikeransvar handlar om att möjliggöra för alla engagerade människor och organisationerna att kunna verka genom långsiktiga ekonomiska ramar samt tydliga politiska mål, och därigenom berika Sverige.

J89. Landsbygdsutveckling – spelutredningen

Motionär: Sven-Olof Karlborg, Tingsryd

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att frågor om hästnäringens spelregler ska avgöras i samarbete mellan finansdepartementet och jordbruksdepartementet
2. **att** Folkpartiet ska verka för att en avreglerad spelmarknad tar regionala hänsyn, särskilt i förhandlingar med ATG-STC, så att gröna näringar har rimliga villkor i hela landet
3. **att** Folkpartiet ska ställa krav på att utvecklingsplaner för hela landet tas fram i omregleringsprocessen till en friare spelmarknad

I dag har spelutredningen rubriken Fri konkurrens på spelmarknaden. Vi föreslår att det ska vara fri konkurrens på lika villkor. Utredningen har fokuserat på dels utländska spelföretag, dels statens egna spel- och lotteriverksamhet. Den lokala betydelsen, till exempel av en levande hästnäring, har glömts bort. I sydostregionen uppger de officiella beräkningarna att hästnäringen omsätter 250 miljoner kronor, men en undersökning utförd av LRF konsult som inkluderar binäringar, uppger 980 miljoner kronor.

J90. Rent spel – livstids avstängning för dopning

Motionär: Nina Lundström, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar sig för livstids avstängning vid dopning
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att driva frågan om livstids avstängning vid dopning

Idrotten bidrar till enormt mycket glädje både för motionärer och för eliten. De som inte utövar själva finner stort nöje i att glädjas åt andras prestationer. Vi gläds och hejar på våra landslag. Mängder av utövare tävlar på motionsnivå och Sverige har mycket stora arrangemang både inom t.ex. skidåkning (Vasaloppet), cykling (Vätternrundan) och löpning (Stockholm Maraton, Lidingöloppet, Göteborgsvarvet). Bara för att nämna några tillställningar som lockar både deltagare och besökare. Elitens framgångar stimulerar många motionärer att utöva idrott och inte minst våra barn och ungdomar som får goda förebilder i eliten.

Men det finns anledning att också bli besviken. Sedan lång tid tillbaka är det förbjudet med dopning inom idrotten. Trots detta avslöjas gång efter annan dopade idrottsmän och idrottskvinnor. Vilken signal skickar dopade inom eliten till unga utövare?

Det är fusk att dopa sig. En känsla för ärlighet och rent spel ligger i idrottens natur. Går det att tävla om alla inte följer gemensamt uppsatta regler? Det är farligt att dopa sig. Det skadar idrottsrörelsens trovärdighet och är ett hot mot idrotten som ungdomsorganisation och folkrörelse. Det kan vara olagligt. Att hantera eller inta förbjudna preparat är enligt svensk lag förbjudet och kan ge upp till fyra års fängelse. Idrottsrörelsen jobbar mot dopning. På olika sätt och med ibland olika ”hårda” regler. Målet med idrottsrörelsens antidopningsarbete är att tillförsäkra alla idrottsutövare dess självklara rätt att delta och tävla i en idrott fri från dopning. Men är det rätt att dopningsavstängda kan återkomma efter avstängningen?

Det känns för många hopplöst att dopningsavstängda kan återgå till tävling. För unga personer kan detta innebära att deras medaljchanser är borta för all tid om dopade kan återkomma. Effekten av dopning kan gynna vissa idrottare även efter avstängning och ”ren” period. Det är dags att driva frågan om livstids avstängning. Om en livstids avstängning skulle införas med förvarning om att detta kommer att ske inom t.ex. ett eller två år så ger det alla en chans att välja rent spel. Staten stöttar i dag Riksidrottsförbundet med cirka 1,5 miljarder kronor. Pengarna kommer dels som medel från statens budget, dels som vinstdelning från Svenska Spel. Det borde därmed vara relevant för staten att föra diskussion om införande av livstids avstängning för dopning som i dag leder till flera års avstängning i syfte att skapa förutsättningar för rent spel. Det ska gälla både nationella och internationella mästerskap.

Utbildning och kultur
Partistyrelsens yttrande

Inledning

Sverige står inför spännande utmaningar. På kort tid har Kina, Indien, Brasilien och en rad länder i världen blivit delar av den globala ekonomin. Hundratals miljoner människor lyfter sig ur fattigdom. Ännu fler har fått höjd levnadsstandard och vidgade valmöjligheter. Förmodligen är globaliseringen den största förändringen av världsekonomin under vår livstid.

Men globaliseringen innebär också att varje svensk industriarbetare, varje dataingenjör – ja, ytterst varje svensk – har fått mångdubbelt fler konkurrenter. Och det är konkurrenter som ofta jobbar för en betydligt lägre lön.

Alla seriösa bedömare ger samma svar. Sveriges enda chans att möta den globala utmaningen är att satsa på kunskap och kreativitet. Vi kan inte konkurrera med låga löner eller dåliga arbetsförhållanden. I stället måste vårt land ha innovativa, kunniga och högproduktiva medborgare. Här spelar utbildningsväsendet och kulturen en avgörande roll.

Samtidigt har både kultur och utbildning ett starkt egenvärde. Människor växer med kunskap och möjligheten att lära sig någonting nytt. Kulturen är, i sin mest grundläggande form, det fria ordet, möjligheten att tänka och skapa utan fruktan för repressalier – fundamenten för vårt demokratiska samhälle.

Vår vision är att Sverige ska vara en av 2000-talets ledande kunskaps- och kulturnationer. Det kräver fortsatta satsningar på frihet, mångfald och kvalitet inom kulturpolitiken och ett utbildningsväsende i världsklass.

Yttrande över programförslaget samt motionerna

Allmän utbildningspolitik

Övergripande utbildningsfrågor

Programgruppens förslag punkterna 2–3 samt motionerna J1–J6

Punkt 1 i förslaget till skolpolitiskt program berör frågan om värnskatten, och behandlas därför tillsammans med övriga skattefrågor under område D. **Punkterna 2 och 3** lägger fast de övergripande principerna för Folkpartiets bildningspolitik inom skola och högskola. Läsningens och skolbibliotekens betydelse lyfts fram, och en fortsatt hög nivå på forskningsanslagen föreslås. **Partistyrelsen föreslår att punkterna 2 och 3 bifalls.**

I motion **J1** föreslår motionären att Folkpartiet ska verka för att villkoren för det svenska statliga stödet till akademisk undervisning i svenska i utlandet inte binds samman med krav på Sverigefrämjande verksamhet, att villkoren för stöd ska utformas med respekt för den akademiska friheten, att ansvaret ska flyttas över från Svenska institutet till Institutet för språk och folkminnen samt slutligen att även Finland, som har svenska som ett av två officiella språk, ska vara med och dela ansvaret för att stödja internationell utbildning i svenska.

Som Globaliseringsrådet skriver i sin rapport *Stärk Sverigebilden utomlands* bör den svenska staten verka för att stärka Sverige som varumärke. Rådet pekar på flera viktiga insatser, t.ex. ett förstärkt samarbete med svenska företag för att nå ut med kunskap om Sverige och ett svenskt Fulbright-program för att bygga långsiktiga internationella relationer. När detta väl är sagt delar partistyrelsen motionärens åsikt att det statliga stödet till akademisk undervisning i svenska utomlands inte ska vara förbundet med krav på Sverigefrämjande verksamhet. Partistyrelsen kan också instämma i att villkoren bör beakta den akademiska friheten. Detta är frågor som Folkpartiet relativt enkelt kan verka för inom regeringen. Däremot ser inte partistyrelsen att det är en viktig fråga att peka ut vilken myndighet som ska bära huvudansvaret och ser inte heller några avgörande fördelar med att engagera Finland i ett bilateralt samarbete på den här punkten. Med hänvisning till detta föreslår partistyrelsen att **motion J1 anses besvarad**.

I motion **J2** föreslås att de nuvarande centrala bestämmelserna om obligatorisk, extern sakkunniggranskning vid tillsättning av tillsvidareanställningar som forskare eller lärare ska kvarstå.

Partistyrelsen delar motionärens åsikter kring vikten av öppenhet vid tjänstetillsättningar i den akademiska världen. Inte minst vid universitet och högskolor är det naturligtvis centralt att klart definierade meriter, kunskap och kompetens fäller avgörandet vid en rekrytering. På den punkten vill partistyrelsen vara tydlig.

Den fråga som motionären aktualiserar berörs bland annat i den utredning, den så kallade autonomiutredningen, som presenterades i december förra året. Utredningens huvudsyfte var att stärka de högre lärosätenas självständighet gentemot den politiska makten. Vidgat akademiskt självstyre är också ett bärande inslag i Folkpartiets högskolepolitik. Autonomiutredningen föreslår att det framgent inte ska finnas några centrala bestämmelser för anställningsförfarandet vid universitet och högskolor.

Utredningens resultat och remissinstansernas synpunkter bereds för närvarande inom regeringskansliet. I det arbetet är det viktigt att väsentliga aspekter ges en allsidig belysning; därav följer att exempelvis motionärens synpunkter vägs in. Enligt partistyrelsens uppfattning vore det olämpligt att föregripa det pågående beredningsarbetet och nu, definitivt och i detalj, binda Folkpartiet vid en uppfattning om hur anställningsförhållandena vid landets universitet och högskolor ska regleras. Partistyrelsen föreslår därför att **motion J2 anses besvarad**.

I motion **J3** föreslår motionären att staten ska stötta kommunerna när det gäller finansieringen av distansutbildningen.

Lärcentra kartlägger behov av utbildning och kompetensutveckling på den lokala och regionala arbetsmarknaden samt hos individer. Behoven kanaliseras till olika utbildningsanordnare och lärcentrumet fungerar därmed som en mäklare av olika typer av utbildningar. I samspel med olika aktörer – t.ex. arbetsförmedlingen, högskolor och näringslivet – tillgodoser lärcenter de regionala och lokala behoven av

utbildning. Detta bidrar till regional utveckling. Även partistyrelsen anser därför att staten ska se över möjligheterna att stötta kommunerna när det gäller finansieringen av distansutbildningen och **föreslår att motion J3 med detta anses besvarad**.

I motion **J4** föreslår motionärerna att Folkpartiet ska verka för bättre förutsättningar för sjuka som vill återgå till arbetsmarknaden via utbildningssystemet. Det gäller studiestöd, socialförsäkringssystem och socialtjänsten.

Motionären lyfter en viktig fråga. Folkpartiet är för att sjukskrivna ska kunna studera på deltid. Detta är inte möjligt i dag. För många kan det vara den infasningsperiod som behövs för att sedan kunna ta steget fullt ut till studier eller på arbetsmarknaden. Partistyrelsen erfar att detta är en prioriterad fråga i beredningen av förslagen från den studiesociala kommittén. Partistyrelsen anser därför att **motion J4 anses besvarad**.

I motion **J5** vill motionären att kurser ska värderas i timmar i stället för poäng. Motionärens synpunkter är intressanta. Sedan 2007 beräknas högskoleutbildningar i högskolepoäng eller *higher education credits*. Heltidsstudier under ett normalstudieår om 40 veckor motsvarar 60 högskolepoäng. Det innebär att 1,5 högskolepoäng motsvarar en veckas heltidsstudier. Naturligtvis finns det andra sätt att mäta, som tar fasta på antalet timmar eller andra faktorer. Partistyrelsen anser att det nuvarande systemet med högskolepoäng är välfungerande och vill påminna om att Sverige genom EU är en del av den så kallade Bolognaprocessen där olika medlemsstaters system för högre utbildning ska bli mer jämförbara, möjligheten för studenter att flytta med sina studieresultat vid utlandsstudier underlättas och hinder för fri rörlighet för studenter, lärare och forskare ska undanröjas. Det nuvarande systemet infördes av precis det skälet och partistyrelsen vill **därför föreslå att motion J5 avslås**.

I motion **J6** yrkar motionären att staten vidtar åtgärder som gör det möjligt för den enskilde att översätta sin utbildning eller examen från annat land, samt att arbetsförmedlingen möjliggör för den enskilde att genomgå utbildning inom ramen för arbetsmarkandsåtgärder.

Motionären sätter fingret på ett stort problem som särskilt drabbar invandrade akademiker. Sedan den första juli har Yrkeshögskolan det övergripande ansvaret för valideringen i Sverige. Yrkeshögskolan har i uppgift att förbättra och utveckla valideringen. Partistyrelsen delar motionärens åsikt att Folkpartiet ska verka för en förbättrad validering och därmed att personer med utländska examina får en chans att komma in på den svenska arbetsmarknaden. Folkpartiet har sedan tidigare uttalat sig för ett införande av så kallade concours-tester. Det bygger på att den som vill ha en examen överförd, genomför prov inom ett antal för examen centrala områden för att på så sätt visa att kunskaperna är på en jämförbar nivå. Med detta anser partistyrelsen att **motion J6 anses besvarad**.

Lärarrollen och rektorsrollen

Programgruppens förslag punkterna 4–8 samt motionerna J7–J11

I skolprogrammets **punkt 4, 5, 6 och 7** lämnar skolgruppen viktiga förslag för att stärka och utveckla läraryrket. Det behandlar rekrytering, utbildning, fortbildning och karriär. Partistyrelsen delar programgruppens förslag och **tillstyrker därför förslagen**.

I motion **J7** föreslår motionären att ämnesdidaktiken ska uppvärderas. Den moderna skolan kräver att lärarna kan kombinera sina ämneskunskaper med en god pedagogisk förmåga. Partistyrelsen utgår ifrån att ämnesdidaktiken blir en viktig del av den nya lärarutbildningen. Med detta föreslår partistyrelsen att **motion J7 anses besvarad**.

I motion **J8** föreslår motionären att kollegiet ska återskapas i skolorna, att rektors uppgifter ska delas i en administrativ och en pedagogisk tjänstedel samt att lärarna åläggs tystnadsplikt. I motionerna **J9** och **J10** föreslår motionären att läraryrket ska uppvärderas lönemässigt, samt att lönen ska kopplas till en riksdagsledamots arvode.

Lärarna är skolans viktigaste resurs. Deras löner, anställningsförhållande och utbildning måste förbättras. Allt detta står i det föreslagna skolprogrammet. Motionärerna föreslår dock en detaljstyrning av skolans verksamhet och kommunernas lönesättning som inte är önskvärd. Partistyrelsen delar således intentionerna bakom motionerna, men anser att bifall skulle vara för långtgående. Partistyrelsen föreslår att motionerna **J8, J9 och J10 anses besvarade**.

I motion **J11** föreslår motionären att den som anställs som rektor ska vara behörig att undervisa på den utbildningsnivå som han/hon blir rektor för. **Punkt 8** i programförslaget behandlar rektor som pedagogisk ledare för sin skola och innebär bland annat att rollen ska avbyråkratiseras och skollagen ställa krav på rektors utbildning och kompetens.

Motionären för fram en intressant tanke. Rektorernas kompetens och förmåga att leda det pedagogiska arbetet på en skola är en av flera nyckelfaktorer bakom framgångsrika skolor. I skolprogrammet lyfts flera förslag för att förbättra rektorerna och förbereda dem inför rektorsrollen. Partistyrelsen anser att det ska ställas skarpare krav på rektorernas utbildning och kompetens. En rektor bör ha en lärarutbildning eller på annat sätt tillägnat sig pedagogisk insikt. För rektorsbehörighet ska det även krävas att rektorn har genomgått en rektorsutbildning. Partistyrelsen menar att motionärens intentioner väl tillgodoses av förslaget till skolprogram. Partistyrelsen föreslår att **punkt 8 bifalls och att motion J11 därmed anses besvarad**.

En skola med kunskapskrav

Programgruppens förslag punkterna 9–10 samt motionerna J12–J20

I **motion J12** menar motionären att den sammanhållna klassen är grundskolans största problem. I **motion J13** yrkar motionären att rektor ska bestämma över klassindelningen. I **motion J14** yrkar motionären att skolplikten ska upphöra när eleven har nått grundskolans mål, inte när eleven har fyllt 16 år.

Partistyrelsen delar i huvudsak motionärernas synpunkter. Elever är olika och behöver olika lång tid för att nå samma mål. Tiden i skolan måste därför skilja sig. Vissa kan gå snabbare fram, andra behöver mer stöd och hjälp. Det är självklart att rektor ska bestämma över klassindelningen. Här har Folkpartiets skolpolitik vunnit stora framgångar. Regeringen föreslår i den nya skollagen att grundskolan har ett tydligt ansvar för att eleverna ska uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås, innan de går vidare till gymnasiet. Det innebär att skolplikten ska kunna förlängas med ett år för elever som inte uppnått målen. Det innebär att skolplikten ändras i den riktning som motionären bakom motion J14 önskar. Partistyrelsen menar att **motion J12, J13 och J14 därmed kan anses besvarade**.

I **motion J15, yrkande 1 och 2** föreslår motionärerna att läsa-skriva-räkna-garantin ska kopplas till en rätt till extra stöd och att skolor som inte motsvarar förväntningar ska ifrågasättas.

Elever som halkar efter i undervisningen och inte får de kunskaper de har rätt till ska få extra stöd. Partistyrelsen anser att detta stöd ska vara kopplat till resultaten på nationella prov. Om eleven blir underkänd så ska ett åtgärdsprogram upprättas. Både innehållet och beslutet om att inte upprätta ett åtgärdsprogram ska vara möjligt att överklaga. Folkpartiet har lyckats få allt detta inskrivet i regeringens förslag till ny skollag. Med detta anser partistyrelsen att **motion J15 yrkande 1 och 2 anses besvarade.**

Utvärderingen av elevernas insatser måste förbättras. I **punkt 9** i skolprogrammet föreslås att utvärderingen ska ske genom betyg från årskurs sex, att nationella prov ska användas från årskurs tre samt att skriftliga omdömen ska få användas från årskurs ett. Till grund för dessa utvärderingar ska också finnas elevens individuella utvecklingsplan, där information om vilka kunskapsmål som uppnåtts förs in. De skriftliga omdömena får baseras på denna information, och det är upp till rektor att besluta om sådana omdömen sak ges och deras närmare utformning. Samtliga dessa åsikter har Folkpartiet drivit under flera år och slutligen fått gehör för inom allianssamarbetet. De ligger till grund för utformningen av förslaget till ny skollag. Partistyrelsen menar därför att **punkt 9 bör bifallas**.

I **motionen J16 yrkande 1** föreslår motionären med en ändring av punkt 9, att skriftliga omdömen ska ges från förskoleklassen. I motionens andra yrkande, vilket behandlas senare, berörs punkt 11 och föreslås bland annat nationellt fastställda normer för skriftliga omdömen. Partistyrelsen ser för närvarande ingen anledning att utsträcka skriftliga omdömen till förskoleklassen, vars pedagogiska innehåll och mål skiljer sig väsentligt från grundskolans. **Motion J16 yrkande 1 bör således avslås**.

I **motion J17** föreslår motionären att betyget Godkänd ska avskaffas i grundskolan och ersättas av sifferbetyg. Motionären skriver också att varje elev som arbetar efter sin förmåga, måste bli godkänd.

Partistyrelsen uppfattar det som att motionären vill återinföra det relativa betygssystemet, där eleverna inte bedöms mot mål utan efter hur de ligger till i förhållande till de andra eleverna i klassen. Detta är inte önskvärt. Riksdagen har fattat beslut om att en ny betygsskala som ska införas. I framtiden ska det finnas fem steg för godkända kunskaper, A–E, där E motsvarar betyget godkänd – ett steg för icke godkänt och ett horisontellt streck när läraren inte anser sig kunna bedöma vilken kunskap eleven har. Systemet med målrelaterade betyg behålls. Partistyrelsen anser att det finns ett värde i att kunna ge betyg som innebär att en elev inte är godkänd, när denne inte uppnått kunskapsmålen. Det gör det tydligt att extra resurser behöver sättas in för att eleven ska kunna nå målen. Partistyrelsen **föreslår därför att motion J17 avslås**.

I **motion J18** föreslår motionären att betyg ska införas från årskurs tre. Motionären argumenterar väl för tidigare betyg. Folkpartiet har länge varit den främsta förespråkaren för sådana beslut. Folkpartiets nuvarande ståndpunkt, manifesterad i landsmötesbeslut bland annat 2007, är att obligatoriska betyg ska ges från årskurs sex, men att de skolor som vill ska få ge betyg redan från årskurs tre.

Alliansregeringen har enats om att införa obligatoriska betyg från årskurs sex. Riksdagen förväntas fatta detta beslut under hösten 2010. Partistyrelsen anser att de argument som finns för att tidigarelägga betygen till årskurs sex många gånger också skulle kunna anföras för att tidigarelägga betygen ytterligare några årskurser. Det är dock partistyrelsens uppfattning att energin nu måste läggas på att slutföra den nu pågående betygsreformen. Först därefter kan diskussionerna om eventuella ytterligare steg tas. Med detta föreslår partistyrelsen att **motion J18 anses besvarad**.

I **motion J19** vill motionären stoppa betygslyft som inte motsvarar elevernas kunskapsnivå, samt att elevernas kunskapsnivå ska förbättras.

Betygen är skolans viktigaste myndighetsutövning och har stora konsekvenser för den enskilde. Partistyrelsen anser att betygssättningen i den svenska skolan ska vara likvärdig och rättvis. Skolinspektionen bör därför granska betygssättning och dubbelrätta nationella prov. Om det visar sig att en skola sätter glädjebetyg ska Skolinspektionen, med hot om vite, kunna kräva åtgärder. Med detta föreslår partistyrelsen att **motion J19 anses besvarad**.

I **motion J20** föreslår motionären att deltagande i mentorsprogram ska noteras i gymnasieelevernas betyg och att det ska vara en merit inför framtida arbetsliv.

Partistyrelsen delar i huvudsak motionärens åsikt om vikten av mentorsprogram. I skolprogrammets **punkt 10** finns skrivningar om detta. Däremot anser partistyrelsen att gymnasieelevernas betyg ska visa vilka kunskaper eleverna har med sig och hur väl de har nått skolans mål, inte vad eleverna har gjort utanför skoltid. Det är även svårt för ett politiskt parti att reglera vad arbetsgivarna anser är meriterande. Partistyrelsen föreslår mot bakgrund av detta att **motion J20 anses besvarad och att punkt 10 bifalls**.

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programgruppens förslag punkt 2 bifalls
2. **att** programgruppens förslag punkt 3 bifalls
3. **att** motion J1 anses besvarad
4. **att** motion J2 anses besvarad
5. **att** motion J3 anses besvarad
6. **att** motion J4 anses besvarad
7. **att** motion J5 avslås
8. **att** motion J6 anses besvarad
9. **att** programgruppens förslag punkt 4 bifalls
10. **att** programgruppens förslag punkt 5 bifalls
11. **att** programgruppens förslag punkt 6 bifalls
12. **att** programgruppens förslag punkt 7 bifalls
13. **att** motion J7 anses besvarad
14. **att** motion J8 anses besvarad
15. **att** motion J9 anses besvarad
16. **att** motion J10 anses besvarad
17. **att** programgruppens förslag punkt 8 bifalls
18. **att** motion J11 anses besvarad
19. **att** motion J12 anses besvarad
20. **att** motion J13 anses besvarad

21. **att** motion J14 anses besvarad
22. **att** motion J15 yrkande 1 anses besvarat
23. **att** motion J15 yrkande 2 anses besvarat
24. **att** programgruppens förslag punkt 9 bifalls
25. **att** motion J16 yrkande 1 avslås
26. **att** motion J17 avslås
27. **att** motion J18 anses besvarad
28. **att** motion J19 anses besvarad
29. **att** motion J20 anses besvarad
30. **att** programgruppens förslag punkt 10 bifalls

Reservation
Roger Haddad, Torkild Strandberg
Vi reserverar oss till förmån för att motion J18 bifalls.

Huvudmannaskapet för skolan

Programgruppens förslag punkt 11 samt motionerna J21–J23 och J16 yrkande 2

I **motionerna J21 och J22** föreslår motionärerna ett statligt huvudmannaskap. I **motion J23** föreslår motionären att friskolor och vissa gymnasieskolor ska finansieras direkt av staten. I **motion J16 yrkande 2** föreslås med ett tillägg i punkt 11 att nationella normer för skriftliga omdömen ska fastställas.

Partistyrelsen delar i allt väsentligt motionärernas åsikter. **Punkt 11 i skolprogrammet** behandlar frågan om statlig skola. Under mandatperioden 2006–2010 fattar alliansregeringen flera beslut som syftar till att förstärka den statliga styrningen av skolan. Exempel på detta är tydligare nationella kunskapskrav i olika årskurser, fler nationella prov, distinktare betygssystem, vassare statlig inspektion. På gång är också skärpning av statliga behörighetsregler för lärare och skolledare, rektorsutbildning, lärarauktorisation och en ny lärarutbildning.

Att många kommuner i hög utsträckning monterat ned den kontinuerliga fortbildningen för svensk lärarkår, har också lett till att regeringen nu tagit initiativ till ”Lärarlyftet”, som innebär att staten direktriktar cirka en miljard kronor varje år för fortbildning av kommunalt anställd personal.

Partierna i Allians för Sverige har före valet kommit överens om att inga förändringar i skolans huvudmannaskap ska ske denna mandatperiod. Vi respekterar naturligtvis den överenskommelsen men menar att det ändå kan föras en öppen och konstruktiv debatt inför nästa mandatperiod om hur skolan ska styras framöver.

En internationell jämförelse ger ingen entydig bild av skolans huvudmannaskap. Styrning, finansiering och drift av de olika utbildningsformerna ligger hos olika instanser, var de olika besluten ligger har snarare formats av tradition eller av t.ex. geografiska, demokratiska eller arbetsmarknadsmässiga skäl.

Staten har generellt ett större ansvar för ”det pedagogiska” det vill säga utbildningens innehåll och lärarna, både finansiellt och kvalitativt.

Kommunerna tenderar ha ansvar för det materiella, byggnader, lokaler, tillgång till verksamheterna, finansiellt och kvalitativt. Förskoleverksamhet och obligatorisk utbildning är i högre grad kommunernas ansvar medan högre nivåer, gymnasial och eftergymnasial utbildning (högskola inkl. grund- och forskarutbildning samt yrkeshögskola), ligger mer på statliga myndigheter.

Yrkesutbildning och vuxenutbildning är mer statens och arbetsmarknadspolitikens ansvar men det tycks pågå en utveckling mot att kommunansvaret ökar och att dessa delar av utbildningssektorn betraktas mer tillhörande utbildningsområdet.

De senaste tjugo åren har det funnits en tydlig tendens i Europa mot ökad decentralisering. Den har dock handlat om att flytta ner makt till den enskilda skolan, snarare än till lokala myndigheter. Parallellt har också olika system för tydligare ansvarstagande (accountability) utformats, det vill säga tydligare krav på att redovisa hur resurser används och vilka resultat som nås.

Vid Folkpartiets landsmöte 2001 fördes resonemang om den ekonomiska likvärdigheten och beslutet att staten bör överta finansieringen genom en s.k. nationell skolpeng togs. Innebörden i detta beslut var att kommunerna skulle behålla huvudmannaskapet men staten skulle finansiera ungefär samma del av skolväsendet som staten finansierade före 1990. Skolans infrastruktur skulle alltjämt vara ett kommunalt ansvar. På landsmötet 2007 beslutades att landsmötet skulle uttala att regeringen bör initiera en utredning där skolans framtida huvudmannaskap övervägs.

Skollagen är mycket tydlig: ”Alla barn och ungdomar ska, oberoende av kön, geografiskt hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Utbildningen ska inom varje skolform vara likvärdig, varhelst den anordnas i landet.”

Hur skolan än organiseras kommer det att finnas behov av både nationell likvärdighet och lokalt inflytande. Alla styrsystem som funnits i Sverige och i jämförbara länder har innehållit båda dessa komponenter. Sveriges 290 kommuner är mycket olika men det får inte vara ett argument för att elever i Sverige inte har rätt till en likvärdig utbildning.

Vår slutsats är att det är hög tid att genomföra en övergång till ett *modernt* statligt huvudmannaskap för skolan. Det vill säga att det statliga regelverket inte ska utformas så detaljreglerande som var fallet före 1990. Skolan ska i huvudsak fortsatt vara målstyrd. Mot bakgrund av detta anser partistyrelsen att **programgruppens förslag punkt 11 bör bifallas och att motion J21, J22 och J23 därmed anses besvarade**.

Insatser behöver göras för att öka likvärdigheten och kvaliteten i skolor runt om i landet. Det finns inga nationellt fastställda kriterier för skriftliga omdömen, som föreslås i motion J16 yrkande 2, utan utformningen varierar över landet. Skolverket tar dock fram allmänna råd och ger stöd i implementeringen. Detta stöd kunde vara mycket bättre. Partistyrelsen delar motionärens syn på vikten av tydlig information och fungerande skriftliga omdömen, men anser att kommunerna själva ska få bestämma över utformningen av de skriftliga omdömena. Partistyrelsen menar också att Skolverket bör ta fram mallar och ytterligare bedömningsmaterial för att stötta skolorna i arbetet med skriftliga omdömen. Mot bakgrund av vad som ovan anförts anser partistyrelsen att **motion J16 yrkande 2 ska anses besvarat.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

31. att programgruppens förslag punkt 11 bifalls

32. att motion J21 anses besvarad

33. att motion J22 anses besvarad

34. att motion J23 anses besvarad

35. att motion J16 yrkande 2 anses besvarat

Förskola, grundskola, gymnasieskola och fritidshem

Allmänna kursplanefrågor samt elevhälsa och trygghet

Programgruppens förslag punkterna 12–16 samt motionerna J24–J41, L2 yrkande 2 och L3 yrkande 2

I **motion J24** föreslår motionären omfattande förändringar i skolprogrammet ”Återupprätta bildningsskolan” som behandlades under det förra landsmötet. Det programmet behandlas inte på detta landsmöte. I sak är dock yrkandena tillämpliga på **punkt 12 och 13** i det nu aktuella programmet.

Det framgår av punkt 12 och 13 att de åtgärdsprogram som används av skolorna ska vara bevisat fungerande. Partistyrelsen delar motionärens åsikt att medlingsprogram som går ut på att mobboffret gör eftergifter gentemot mobbarna inte ska användas.

Sedan något år tillbaka har styrelsen för utbildningen möjlighet att flytta en mobbare om detta krävs för att garantera de andra elevernas trygghet. Motionärens förslag, att skolan ska vara skyldig att flytta mobbare, är däremot svårare att genomföra. Om skolan och kommunen inte har gjort vad som ankommer på dem när en elev blir kränkt kan de bli skadeståndsskyldiga. Sedan 2006 finns Barn- och elevombudet (BEO) som ska granska skolornas och kommunernas agerande i dessa fall. BEO driver även skadeståndsfall i den kränkta elevens namn mot kommunen. Partistyrelsen yrkar att **en ny mening läggs till i punkt 13**, ”Medlingsprogram som går ut på att mobbade elever gör eftergifter gentemot mobbarna ska inte användas”, **och att programgruppens förslag till punkt 13 i övrigt bifalls**.

I **motion J25** föreslår motionären att **punkt 12** ska förändras så att det framgår att en avstängd elev ska få undervisning utanför skolan, exempelvis i hemmet eller i en skolakut. I **motion J26** föreslår motionärerna att elever som stängs av från skolan ska få ett åtgärdsprogram. I **motion J24 yrkande 4** föreslår motionären att mobbare som flyttas ska gå i särskild skolgång.

Skolplikten och rätten till utbildning gäller även för elever som blir avstängda under en kortare tid. I den nya skollagen framgår det att elever som blir avstängda ska få ett åtgärdsprogram upprättat och att de har rätt till utbildning – antingen i sitt hem, i en särskild skola eller genom att ta igen tiden när de återkommer till skolan. Självklart ska åtgärdsprogram upprättas för mobbare som flyttas. De ska få all hjälp och stöd som krävs för att kunna komma ur sitt destruktiva beteende. Mot bakgrund av det som ovan anförts anser partistyrelsen att **motion J24, J25 och J26 ska anses besvarade**.

I **motion J27** föreslår motionären att Folkpartiet ska verka för ett system med obligatorisk föräldranärvaro i skolan. I **motion J28** föreslår motionären att gymnasieskolan ska få ha kontakt med myndiga elevers föräldrar, t.ex. vad gäller elevernas resultat, närvaro och hälsa.

Olovlig frånvaro är oacceptabelt. Gymnasieskolan är en frivillig skolform, men när eleven har accepterat en plats ska närvaroplikt gälla vid undervisningen. Partistyrelsen delar motionärens åsikt om att gymnasieskolan ska kunna ha kontakt med föräldrar till barn som är myndiga. Eftersom föräldrarna är ansvarig för sina barns fostran ska de vara närvarande och ta ansvar för sitt barns skolgång. Detta regleras bäst i de föräldrakontrakt som föreslås i punkt 12. Med detta föreslår partistyrelsen att **motion J27 och J28 anses besvarade.**

I **motion J29** föreslår motionären att Folkpartiet ska verka för att förbättra den psykiska och fysiska miljön i grund- och gymnasieskolan, samt att brott mot lagar i skolan ska medföra polisutredning. I **motion J30** föreslår motionären att landsmötet ska uttala att kraftfulla åtgärder ska vidtas inom grundskolan som kan hindra rekrytering till utanförskap.

Partistyrelsen delar i huvudsak både motionärens synpunkter, men anser att det tydligt framgår av punkt 12 att alla brott i skolan ska polisanmälas och i punkterna om integration och arbetsro att grundskolan ska verka mot utanförskap. Partistyrelsen vill också lyfta fram **punkt 14** som tar upp frågor kring jämställdhet, könsroller och hedersproblematik. Därför föreslår partistyrelsen att **programgruppens förslag punkt 12 och 14 bifalls och motion J29 och J30 anses besvarade**.

I **motion L2 yrkande 2** uppmärksammas problemet med långvarigt skolk. Motionären pekar på att föräldrarna har det grundläggande ansvaret för att barnen deltar i skolan, men att socialtjänsten och skolan har ett gemensamt ansvar för att agera när barn uteblir från skolan i stor omfattning. I motionen framhålls också att skolk är en mycket tydlig varningssignal om att något är fel i barnets liv. Motionärerna yrkar därför att följande text tas in som en ny punkt i skolprogrammet: ”Alla barn och ungdomar har rätt till utbildning. Föräldrarnas ansvar för sina barns skolgång måste förtydligas. Om föräldrarna inte kommer tillrätta med sina barns skolfrånvaro ska skolan anmäla skolket till socialtjänsten. Socialtjänsten och skolan har ett gemensamt ansvar när barn uteblir från skolan i stor omfattning. Samverkansteam mellan skola och socialtjänst bör inrättas för att arbeta med elever som inte går till skolan.”

Partistyrelsen anser att motionären tar upp en väsentlig fråga. Skolplikten finns till för att garantera barns rätt att få de kunskaper som behövs för att klara sig i livet. Omfattande skolk hänger oftast ihop med andra problem i barnets tillvaro och är en varningssignal som måste tas på största allvar. Folkpartiet anser att olovlig frånvaro (skolk) alltid ska rapporteras till hemmet, men om skolan ser att föräldrarna inte har förmåga att komma tillrätta med barnens frånvaro ska detta anmälas till socialtjänsten. I likhet med motionären anser partistyrelsen att det finns stora fördelar med tät samverkan mellan skola och socialtjänst på området, särskilt när det gäller så kallade hemmasittare (dvs. barn som långvarigt uteblir från skolan utan giltig orsak). Partistyrelsen anser att det är rimligt att detta tydliggörs i det skolpolitiska programmet och **föreslår därför att motion L2 yrkande 2 bifalls.**

Punkt 15 i programförslaget förespråkar en satsning på elevhälsan och att det i skollagen ska framgå att elever ska

ha tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. I **motion L3 yrkande 2** föreslår motionärerna att punkt 15 förtydligas genom att orden ”lika lagstadgad” skjuts in i tredje meningen. I **motion J31** anser motionären att landstingen ska ha hand om skolhälsovården.

Den försämrade hälsan bland eleverna är oroande. En viktig åtgärd är att förbättra skolhälsovården/elevhälsan. Framför allt krävs ett tillskott av resurser, någonting Folkpartiet tidigare föreslagit och självklart står fast vid. Elevhälsans roll ska förtydligas i den nya skollagen. Det kommer klart slås fast att elevhälsan omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Det ska finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. I dagens skollag står endast skolläkare och skolsköterska. Dessutom ska det finnas tillgång till personal med kompetens att tillgodose elevernas behov av specialpedagogiska insatser.

Att den lagstadgade rätten gäller lika för alla, får betraktas som underförstått. Genom den nya skollagen förtydligas detta. Partistyrelsen menar dock att skolan/rektor, och därmed kommunen, även i fortsättningen bör vara ansvarig för elevhälsan. Och om elevhälsan ska vara kvar i skolan bör den inte byta huvudman. Rektor måste vara ansvarig för all verksamhet inom skolans väggar. Om landstingen ska ta över ansvaret bör elevhälsan flytta till vårdcentralerna i stället, vilket skulle försämra tillgängligheten radikalt. Med det som ovan anförts anser partistyrelsen **att programgruppens förslag punkt 15 bifalls, motion L3 yrkande 2 anses besvarat och motion J31 avslås**.

I **motion J32** föreslår motionären att alla elever ska ha uniform, för att minska klyftor och minska trycket på föräldrarna.

Partistyrelsen anser att skolan, inom vissa gränser, ska kunna ställa upp regler för vilken klädsel eleverna har under skoltid. Det gäller t.ex. stötande tryck och annat opassande. Däremot vill partistyrelsen inte införa skoluniform och menar därför att **motion J32 bör avslås**.

I motion J33, yrkande 1, föreslår motionärerna ändringar i punkt 16, med innebörden att alla elever ska garanteras minst tre lärarledda idrottslektioner per vecka.

Motion och rörelse är viktigt för eleverna. I förslaget till nytt program lyfter skolgruppen fram idrotten i punkt 16. Partistyrelsen delarmotionärernas ambition att eleverna ska ha någon form av fysisk aktivitet varje dag. **Punkt 16 föreslås därför få lydelsen: ”Skolan måste verka för att eleverna ska ha goda motions- och kostvanor.** Eleverna bör ha fler idrottslektioner och mer rörelse i skolan, och gärna ha någon form av fysisk aktivitet varje dag. Det ska inte vara möjligt för en skola att t.ex. under en skidresa ’blockläsa’ alla idrottslektioner, i stället ska eleverna ha rätt till idrott under hela sin skolgång. Svensk skolmat är unik och håller generellt sett hög standard. I skollagen bör det tydligt framgå att skolmaten ska vara näringsriktig.**”** Med detta anser partistyrelsen att **motion J33, yrkande 1, kan anses besvarat**.

I **motion J34** föreslår motionären att biologi ska få utökad undervisningstid i såväl grundskolan som gymnasieskolan. I **motion J35** föreslår motionären att rättstavning ska föras in som tydligt mål i kursplanen för ämnet svenska på grundskolan. I **motionerna J36 och J37** föreslår motionären att ställningen för moderna språk förstärks, bland annat genom att det blir ett obligatoriskt ämne och att språkvalet svenska/engelska tas bort. I **motion J38** yrkar motionären att de samhällsorienterade ämnenas betydelse för elevernas fostran i demokratin framhålls. I **motion J39** föreslår motionären att geografi ska bli ett obligatoriskt ämne på gymnasiet. I **motion J40** föreslår motionären att engelska ska bli obligatoriskt från första klass.

Dessa motioner föreslår alla, på ett eller annat sätt, att ett eller flera ämnen ska stärkas i skolan. Alla ämnen som motionärerna lyfter fram är viktiga. Tyvärr är det inte möjligt att tilldela alla ämnen mer tid. Det finns även andra sätt att stärka ett ämnes status eller ställning. I framtiden kommer t.ex. blockbetygsättningen att avskaffas. Det ska även finnas kunskapskrav i naturorientering och samhällsorientering i årskurs tre och i de enskilda ämnena från årskurs sex. Detta stärker de naturorienterande och samhällsorienterande ämnena. Rättstavningen stärks i skolan genom att regeringen har infört detta som ett ”mål att uppnå” för eleverna i årskurs tre. De moderna språkens ställning har stärkts genom att eleverna får extra meritpoäng för språk; det innebär att det alltid lönar sig för en elev att läsa språk och gärna fördjupningskurser i ett språk genom hela grund- och gymnasieskolan. Vi tror dock inte att alla elever ska tvingas läsa ett främmande språk utöver engelska i grundskolan. För en del elever kan det vara bättre att koncentrera sig på att bli bättre i svenska och engelska.

Vad gäller engelskundervisningen vill partistyrelsen framhålla att globaliseringen innebär att engelska språket fått allt större betydelse, och att goda kunskaper i engelska blir allt viktigare för att klara sig på den svenska arbetsmarknaden. Därför menar partistyrelsen, i likhet med vad som framförs i motion J40, att engelska ska vara obligatoriskt från årskurs 1.

Gymnasieskolan är en frivillig skolform som ska förbereda för högskolestudier eller ett yrke. Det är därför viktigt att det finns en balans mellan vilka ämnen som är obligatoriska på varje program och vilka som inte är det. Om alltför många ämnen görs obligatoriska innebär detta att de programspecifika ämnena, karaktärsämnena, får minskat utrymme. Detta skulle leda till en sämre yrkesutbildning på yrkesprogrammen. Med detta anser partistyrelsen att **motionerna J34, J35, J36, J37, J38, J39 kan anses besvarade medan motion J40 föreslås bifallas.**

I **motion J41** föreslår motionären att hörselskadade ska få rätt att lära sig teckenspråk som modersmål i grundskolan.

Partistyrelsen delar motionärens synsätt. Självklart ska hörselskadade kunna läsa teckenspråk som modersmål i grundskolan. Partistyrelsen erfar att det pågår ett arbete inom regeringskansliet med att se över de lagar och förordningar som förhindrar att hörselskadade elever kan läsa teckenspråk som modersmål i grundskolan. Det är ett viktigt steg för att stärka dessa elevers rätt till sitt språk. Partistyrelsen anser att **motion J41 därmed kan anses besvarad**.

Förskola

Programgruppens förslag punkterna 17–18 samt motionerna J42–J49

I **motion J42** föreslår motionärerna att ett stycke som behandlar behovet av barnskötare ska strykas ur bakgrundstexterna i förslaget till program. I **motion J43** föreslår motionärerna att förskollärarutbildningen ska förlängas till fyra år. Detta ska skrivas in i bakgrundstexterna. Partistyrelsen vill ta tillfället i akt att betona att bakgrundstexterna, enligt praxis, inte behandlas av landsmötet. Men motionernas argument i sak bör självfallet bemötas.

Personalen i förskolan har bidragit till vad svensk förskola i dag är – unik och respekterad i omvärlden, populär och uppskattad bland föräldrar. Under hela förskolans utbyggnad har barnskötarna utgjort ungefär hälften av personalen. Som yrkesgrupp fyller de en viktig funktion och deras arbetsinsats är av stort värde. Barnskötarna är ett viktigt komplement till de högskoleutbildade förskollärarna. Partistyrelsen bedömer att förskolan även i framtiden kommer att vara i behov av den kompetens som barnskötarna bidrar med. Det är inte möjligt, och knappast önskvärt, att endast ha högskoleutbildad personal på våra förskolor. Partistyrelsen vill därmed **föreslå att motion J42 avslås**.

Förskollärarna är viktiga. Tyvärr har intresset bland ungdomar för förskollärarutbildningen minskat kraftigt sedan 2001. Grundproblemet är den lärarutbildningsreform som riksdagen fattade beslut om hösten 2000. Förskollärarutbildningen förlängdes till 3,5 år och gjordes till en filial inom grundskollärarutbildningen. Det förskolepedagogiska kunskapsinnehållet i utbildningen har minskat och är på många lärosäten obefintligt. Framstående forskare hävdar också att förskollärarnas kompetens har vattnats ur som en konsekvens av reformen. Partistyrelsen anser att förskollärarutbildningen måste återfå en egen identitet. En viktig del i den lärarutbildningsreform som regeringen förbereder måste vara att höja krav och kvalitet på förskollärarutbildningen. Lärarutbildningsutredningen föreslår att förskollärarutbildningen ska bli treårig, med möjlighet till ett års påbyggnadsutbildning med fördjupning för undervisning i förskoleklassen. Som utredaren skriver ska det också finnas påbyggnadsutbildningar på avancerad nivå för att ge möjlighet till ämnesdidaktisk fördjupning inom förskolans område. Mot den bakgrunden anser partistyrelsen inte att det finns något skäl till en generell förlängning av förskollärarutbildningen till fyra år. Partistyrelsen **föreslår därför att motion J43 avslås**.

I **motion J44** yrkar motionären att sista meningen i **punkt 18** ska lyda ”Förskoleklassen ska bli den första årskursen i en tioårig grundskola”. Innebörden i förslaget är att ett bör ändras till ska, vilket förtydligar viljeinriktningen i programmet. Partistyrelsen anser att motionären har en god poäng och **föreslår att motion J44 bifalls samt att punkt 18 i övrigt bifalls**.

Motionerna J45, J46 och J47 behandlar utökad rätt till plats i förskolan för barn med föräldralediga föräldrar. I **motion J45** föreslår motionären att 15-timmarsregeln avskaffas i förskolan. I **motion J46** föreslår motionären att Folkpartiet ska verka för utökad tillgång till förskola för barn vars föräldrar är föräldralediga. I **motion J47** föreslår motionären att förskolan ska vara helt avgiftsfri.

Barn till föräldralediga har rätt till minst 3 timmars förskola per dag eller minst 15 timmar i veckan. Dessa timmar är en miniminivå; det står kommunen fritt att erbjuda fler timmar om kommunpolitikerna så önskar. Partistyrelsen konstaterar att den ambitionsökning som motionärerna föreslår skulle vara mycket kostsam. Redan i dag har Sverige mycket fördelaktiga regler vad gäller föräldraledighet. I och med att maxtaxan infördes har dessutom kostnaden för plats i förskolan minskat kraftigt, liksom skillnaderna i tillgång utifrån socioekonomiska förhållanden. De senaste åren har avgiften också i realiteten sänkts, eftersom den inte är indexuppräknad. Att det fortfarande finns en avgift visar att föräldrar och politiker värderar en viktig verksamhet. Att öka graden av subvention ytterligare skulle dock sannolikt ge liten effekt på vare sig jämställdhet eller barnföräldrars möjlighet att arbeta. Det finns i dag andra problem – platstillgång och öppettider – som är mer styrande för möjligheten till god barnomsorg och som skulle kunna påverkas negativt med minskade avgiftsintäkter. Partistyrelsen **föreslår därför att motion J45, J46 och J47 avslås**.

I **motion J48** föreslår motionären att Folkpartiet ska verka för att kommuner inte ska få stänga av barn från förskolan eller fritidshemmet om vårdnadshavaren inte betalar barnomsorgsavgiften till kommunen.

Partistyrelsen anser att kommunen även framöver bör ha möjlighet att stänga av barn från förskolan om föräldrarna inte betalar avgifterna. Det finns annars en stor risk att många fler föräldrar helt slutar att betala dessa avgifter. Självklart måste socialtjänsten göra en biståndsbedömning för att se vilka behov barnet har av förskola. Partistyrelsen yrkar **därför att motion J48 avslås**.

I **motion J49** yrkar motionären att staten ska sätta ett tak för barngruppernas storlek.

I takt med att förskolan har fått en stärkt pedagogisk roll och inriktning har föräldrarnas uppskattning för verksamheten ökat. Personalens kompetens och förmåga att arbeta strukturerat med barnen är en nyckelfaktor för förskolans kvalitet. Även personaltäthet och barngruppernas storlek är viktiga kvalitetsfaktorer. Det finns dock inga belägg för att det skulle finnas någon gruppstorlek eller personaltäthet som är den optimala i alla sammanhang. Förutsättningarna varierar från grupp till grupp och från tid till annan. En gruppstorlek eller personaltäthet som är lagom i en förskola behöver inte vara det i en annan. Partistyrelsen anser att Folkpartiet på lokal nivå bör verka för mindre barngrupper i förskolan. Vi vänder oss däremot emot att staten skulle sätta ett tak för barngruppernas storlek. Partistyrelsen anser därför att **motion J49** ska anses besvarad. I enlighet med vad som ovan sagts, anser partistyrelsen också att **punkt 17 bör bifallas**.

Skolan och integrationen

Programgruppens förslag punkterna 19–20 samt motionerna J50–J53 och J33 yrkande 2–3

Punkt 19 och 20, med tillhörande motioner, berör modersmålsundervisningen och modersmålslärarna. Motion **J50 och J51** föreslår att satsen ”samtidigt menar vi att den ordinarie undervisningen i grundskolan ska ske på svenska” ska styrkas ur punkt 19.

I Motion **J33, yrkande 2**, föreslår motionärerna en annan lydelse av punkt 19 i skolprogrammet: ”Skolan kan vara en murbräcka mot segregationen. Det är ytterst angeläget att varje elev ges möjlighet att lära sig behärska det svenska språket. Genom en bra skola ges varje elev möjlighet att utveckla sina kvaliteter och förmågor oavsett social bakgrund. Vi vill att möjligheten till studiehandledning och läxläsning på modersmål ska utökas. Ämnesundervisning på modersmål är en rättighet för elever från de nationella minoriteterna och bör även i övrigt kunna äga rum där detta bidrar till funktionell tvåspråkighet och där läraren är behörig för detta.”

I motion **J52** föreslår motionärerna att landsmötet ställer sig bakom principen att endast svenska, med några utvalda undantag, ska talas under lektionstid. I motion **J53** föreslår motionären att Folkpartiet ska verka för att höja modersmålslärarnas status och använda dem bättre i kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Språket är nyckeln till en lyckad integration. Genom att stärka nyanlända elevers kunskaper i svenska förbättras deras möjligheter att nå skolans mål. Därför måste det vara tydligt att det är prioriterat att uppnå goda kunskaper i svenska.

Elever med utländsk bakgrund har dessutom rätt att lära sig sitt modersmål i skolan. Tyvärr utnyttjar alldeles för få denna möjlighet. Partistyrelsen delar i allt väsentligt de synpunkter som framförs i motion J53 vad gäller att modersmålslärarna borde kunna användas bättre i kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Partistyrelsen anser även att modersmålsundervisningen är ett värdefullt komplement till ämnesundervisningen. Flerspråkighet bör i större utsträckning ses som en tillgång och goda kunskaper i modersmål är ofta avgörande för kunskapsutvecklingen i såväl svenska som andra språk som ämnesstudier i skolan. Genom studiehandledning i samband med den ordinarie ämnesundervisningen och läxläsningshjälp kan modersmålslärarna stötta nyanlända elevers kunskapsinhämtning. Däremot anser partistyrelsen att ämnesundervisningen i huvudsak ska ske på svenska. Att dela in eleverna i invandrartäta skolor efter vilka språk de talar gynnar inte integrationen. Staten bör inte heller slå fast vilket språk eleverna talar på lektionerna – det bör vara en fråga som avgörs av den enskilda läraren, skolan och kommunen.

Partistyrelsen håller med motionärerna bakom motion **J33, yrkande 2,** vad gäller minoriteternas rätt till modersmål.

Mot bakgrund av det som här har anförts anser partistyrelsen att **punkt 19 i skolprogrammet ska ges lydelsen**: ”Skolan kan vara en murbräcka mot segregationen. Genom en bra skola ges varje elev möjlighet att utveckla sina kvaliteter och förmågor oavsett social bakgrund. Modersmålsundervisning är en rättighet för elever med utländsk bakgrund. De nationella minoriteterna har rätt till såväl modersmålsundervisning som ämnesundervisning på sitt modersmål. Vi vill att möjligheten till studiehandling och läxläsning på modersmålet ska utökas, men samtidigt menar vi att den ordinarie undervisningen i grundskolan bör ske på svenska. För nyanlända kan ämnesundervisningen under en kortare tid ske på modersmålet.”

Partistyrelsen föreslår att motion **J33, yrkande 2, J50, J51, J52 och J53** därmed anses besvarade.

I **motion J33, yrkande 3**, föreslår motionärerna ett förtydligande i **punkt 20**. Det ska framgå att barnen har rätt till skolgång även om uppehållstillstånd saknas.

Partistyrelsen delar i stort motionärernas synpunkter. Skolan bör också vara en frizon när det gäller polishämtning och avvisning. Partistyrelsen föreslår därför **att sista meningen i punkt 20 förändras till**: **”**Barn till gömda och papperslösa ska, trots att uppehållstillstånd saknas, ha rätt till skolgång. Skolan bör vara en frizon när det gäller polishämtning och avvisning**.” Partistyrelsen anser därmed att yrkande 3 i motion J33 kan anses besvarat. Punkt 20 bör med denna ändring bifallas i övrigt.**

Friskolor, fritidshem, särskola

Programgruppens förslag punkterna 21–23 samt motionerna J54 yrkande 1 och 3, J55–J60, B56 yrkande 6 och J33 yrkande 4

I **punkt 21** föreslår arbetsgruppen att friskolor som håller låg kvalitet inte bör få dela ut någon vinst till ägarna. Partistyrelsen instämmer i tanken bakom detta förslag. Det ska inte vara möjligt att smita från ansvaret att upprätthålla god kvalitet i skolundervisningen för att i stället dela ut dessa medel som vinst. Skolor som däremot lyckas väl med att nå målen, får naturligtvis gärna gå med vinst. Däremot anser partistyrelsen att det skulle bli svårt att på ett rimligt sätt förbjuda vinstutdelningen. I stället bör det betraktas som en försvårande omständighet vid Skolinspektionens granskning och beslut om eventuella åtgärder, om det framkommer att en friskola som inte når undervisningsmålen delat ut vinst till sina ägare.

Partistyrelsen föreslår att detta uttrycks genom att **punkt 21 ges denna inledning: ”**Friskolor är ett viktigt komplement och en välkommen konkurrent till den kommunala skolan. Även skolor som drivs i bolagsform är en viktig del av mångfalden och det politiska ansvaret är att se till att kvaliteten upprätthålls. Om en vinstdrivande skola inte håller tillräckligt god kvalitet bör vinstutdelning anses som en försvårande omständighet vid inspektionen av skolan.” Partistyrelsen yrkar **i övrigt bifall till punkt 21.**

I **motion J54 yrkande 1 och 3** föreslår motionären att Folkpartiet även i fortsättningsvis ska driva frågan om konkurrensutsatt vård och skola, samt att privat skolverksamhet i ökad utsträckning ska bedrivas i stiftelseform.

Friskolor är ett komplement och välkomna konkurrenter till det offentliga skolväsendet. De bidrar med valfrihet och pedagogisk mångfald till elever, föräldrar och lärare. Partistyrelsen anser att det ska råda lika villkor mellan friskolor och kommunala skolor, det innebär att samma regler ska gälla alla. Partistyrelsen anser däremot inte att staten ska ha en åsikt om friskolornas driftsformer. Partistyrelsen föreslår att **motion J54 med detta anses besvarad**.

I **motion J55** föreslår motionären att valfriheten för barn i behov av särskilt stöd också ska kunna välja skola.

Partistyrelsen delar i huvudsak de synpunkter som framförs i motion J55. Folkpartiet har länge kämpat för att elever med funktionsnedsättning ska få samma rätt till skolval som alla andra elever. I den nya skollagen har regeringen föreslagit att ett sådant regelverk som motionären efterfrågar ska införas. Partistyrelsen föreslår därför att **motion J55 med detta anses besvarad**.

I **motion B56, yrkande 6**, föreslår motionären att religiösa friskolor ska förbjudas. I **motion J56** föreslår motionären att skolans värdegrund, såsom den uttrycks i skolans läroplaner, inte ska förknippas med någon viss religion. Framför allt handlar det om formuleringarna kring kristen tradition och västerländsk humanism.

Partistyrelsen delar i allt väsentligt intentionen bakom motion J56 och det som i motion B56 framförs om undervisningens innehåll. All undervisning i skolan ska vara icke-religiös. Deltagande i de religiösa inslagen på konfessionella friskolor är och ska vara frivilligt. Det innebär, mer konkret, att föräldrarna avgör om de små barnen ska delta, och att barnen själva, i takt med ålder och mognad, själva får bestämma om de ska delta i de konfessionella inslagen.

Folkpartiet har föreslagit en rad skärpningar av regelverket på det här området. Alla skolor ska i framtiden följa läroplaner och kursplaner. Folkpartiet har också verkat för en skärpt inspektion av skolväsendet, för att garantera att alla skolor följer gällande lagar och förordningar. Samtidigt är vi för valfrihet. Det måste vara tillåtet med frivilliga konfessionella inslag om föräldrarna så önskar. Motion J56 diskuterar ett stycke i 1994 års läroplan. I bland kan en bokstav ha stor betydelse, speciellt om den faller bort. Lpo 94 är en förordning och i Skolverkets författningssamling är den korrekta

lydelsen ”den etik som *förvaltats* av kristen tradition och västerländsk humanism”. I förarbetena till läroplanen (SOU 1992:94 och prop.1992/93:220) framgår att texten ska tolkas som en historisk betraktelse, att den etik som skolan ska präglas av har sin historiska bakgrund i kristendomens ställning och den västerländska traditionen i det svenska samhället. Skolans värdegrund eller undervisning är däremot inte knuten till någon religion, därom råder inga tvivel. Alla föräldrar ska, med samma förtroende, kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen. Mot bakgrund av det som ovan anförts anser partistyrelsen att **motion B56, yrkande 6, och motion J56 kan anses besvarade**.

I **motion J57** föreslår motionären att det ska bli svårare för elever att byta från en kommunal skola till en fristående skola under terminen och att regler ska tas fram för skolbyten. I **motion J58** föreslår motionären att kravet på ett minsta antal elever ska finnas kvar.

Skolan är ett kommunalt ansvar. Det är kommunen som avgör vilka regler som ska gälla vid byte mellan kommunal skola och fristående skolor mitt under en termin. Partistyrelsen anser att detta även i fortsättningen ska vara ett kommunalt ansvar som inte behöver regleras närmare av staten. Partistyrelsen anser att det är rimligt att det finns en nedre gräns för hur många elever som det ska krävas för att få starta en friskola. I vissa särpräglade undantagsfall bör det dock vara möjligt att få undantag från denna regel. Partistyrelsen anser därmed att **motion J57 och J58 kan anses besvarade**.

I **punkt 22** föreslås att fritidshemmens möjligheter att bland annat hjälpa till med läxläsning eller på annat sätt stödja skolarbetet ska tas tillvara. Partistyrelsen delar denna uppfattning som ligger väl i linje med Folkpartiet tidigare skolpolitik. **Punkt 22 föreslås därför bifallas**.

I **motion J59** föreslår motionären att skolprogrammet ska få en ny punkt med följande innehåll: ”Låt dem som behöver det mest gå i de bästa skolorna. På orter med flera skolor ska närhetsprincipen ersättas med ett system där barn från områden med olika karaktär blandas. Urvalet bör ske utifrån en viktad lottning, så att barn som utifrån sin adress kan förväntas ha mest svårigheter i skolan i större utsträckning hamnar på de skolor som visar bäst resultat. Föräldrar som inte är nöjda med den skola barnet blir hänvisat till kan byta i mån av plats, precis som i dag. Resursstarka föräldrar utnyttjar sin valfrihet i större utsträckning, vilket är en ytterligare källa till segregation. Kommunen bör utforma information om skolval på ett sätt så att segregerande effekter minimeras”.

Partistyrelsen anser att närhetsprincipen, i kombination av valfrihet i mån av plats, är det bästa system som finns för att fördela elever på olika skolenheter i den obligatoriska skolan. Det är inte ett fulländat system, tvärtom. Närhetsprincipen cementerar den boendesegregation som finns i våra storstäder. Tyvärr kommer det system med lottning och bussning som motionären föreslår inte heller att lösa dessa problem. Effekten blir i stället, med största sannolikhet, att föräldrarna som får sina barn placerade på en skola långt ifrån hemmet i stället söker sig till friskolor. Självklart ska kommunen sträva efter att blanda elever från olika områden när man bestämmer hur ett upptagningsområde ska se ut. Detta är någonting som Folkpartiet på kommunal nivå bör arbeta för. Vi anser också att kommunerna bör ge stöd till alla familjer så att de kan göra informerade skolval. Däremot är det system med viktad lottning som motionären föreslår svårgenomförbart. Partistyrelsen föreslår därför att **motion J59 avslås**.

I **motion J33, yrkande 4,** föreslår motionärerna ett förtydligande i **punkt 23**. Motionärerna menar att skolplacering ska utgå från barnens bästa och att kommunen därför ska kunna säga nej om barnet har en tydlig diagnos. I **motion J60** föreslår motionären att Skolinspektionen ska granska inskrivningen av elever i särskolan, samt att felaktigt inskrivna elever ska få kompensation.

Partistyrelsen delar i allt väsentligt motionärernas synpunkter och **föreslår en omskrivning av sista meningen i punkt 23:** ”Föräldrarnas rätt att välja skolform, såvida deras beslut inte uppenbarligen strider mot barnets bästa, ska slås fast i skollagen.” Självklart ska skolinspektionen granska inskrivningen av elever i särskolan och möjligheten att införa en Lex Sarah för skolan bör utredas. Partistyrelsen anser därmed att **motion J60 och yrkande 4 i motion J33 kan anses besvarat**.

Gymnasieskola

Programgruppens förslag punkterna 24–25 samt motionerna J61–J62 och J15 yrkande 3

I **motion J61** föreslår motionärerna att inriktningarna i gymnasieskolan ska bli tydligare och att kärnämnen ska försvinna. I **motion J62** föreslår motionären en rad förändringar i gymnasieskolan, bland annat att obligatoriska ämnen ska tas bort och att skolmaten ska vara gratis. I **motion J15, yrkande 3,** föreslår motionärerna att externa examinatorer ska införas på gymnasiet för att få en rättvis betygsbedömning.

Gymnasieskolan är en frivillig skolform. Den ska både ge en god grund för elever som vill söka sig vidare till högskolestudier och elever som vill gå direkt ut i arbetslivet. Detta beskrivs väl i förslaget till **punkt 24**, som partistyrelsen därmed vill **föreslå bifalles**.

Folkpartiet har under många år drivit att tiden för allmänteori, alltså antalet obligatoriska ämnen/kärnämnen, ska minska. I och med regeringens gymnasieproposition har vi nu fått igenom dessa krav. Även inriktningarna blir tydligare i framtidens gymnasieskola. I propositionen framgår även att en slags externa examinatorer ska bedöma elevernas examensarbete i samråd med den ansvarige läraren. Som punkt 25 beskriver, ska också möjligheten till ett preparandår, ett extra år i grundskolan, också införas. Partistyrelsen delar helt dessa åsikter och **föreslår att punkt 25 bifalls**.

Med tanke på att gymnasieskolan är en frivillig skolform anser partistyrelsen att kommunerna även fortsättningsvis själva ska få avgöra om skolmaten ska vara avgiftsbelagd.

Partistyrelsen anser med detta att **motion J61 och J15 yrkande 3 anses besvarade medan motion J62 bör avslås**.

J

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** en ny mening med följande lydelse läggs till i programgruppens förslag punkt 13:
   ”Medlingsprogram som går ut på att mobbade elever gör eftergifter gentemot mobbarna ska inte användas.”
2. **att** programgruppens förslag punkt 13 i övrigt bifalls
3. **att** motion J24 anses besvarad
4. **att** motion J25 anses besvarad

5. **att** motion J26 anses besvarad
6. **att** motion J27 anses besvarad
7. **att** motion J28 anses besvarad
8. **att** programgruppens förslag punkt 12 bifalls
9. **att** programgruppens förslag punkt 14 bifalls
10. **att** motion J29 anses besvarad
11. **att** motion J30 anses besvarad
12. **att** skolprogrammet tillförs en ny punkt med lydelsen:
    ”Alla barn och ungdomar har rätt till utbildning. Föräldrarnas ansvar för sina barns skolgång måste förtydligas. Om föräldrarna inte kommer tillrätta med sina barns skolfrånvaro ska skolan anmäla skolket till socialtjänsten. Socialtjänsten och skolan har ett gemensamt ansvar när barn uteblir från skolan i stor omfattning. Samverkansteam mellan skola och socialtjänst bör inrättas för att arbeta med elever som inte går till skolan.”
13. **att** motion L2 yrkande 2 därmed bifalls
14. **att** programgruppens förslag punkt 15 bifalls
15. **att** motion L3 yrkande 2 anses besvarat
16. **att** motion J31 avslås
17. **att** motion J32 avslås
18. **att** skolprogrammets punkt 16 får lydelsen:
    ”Skolan måste verka för att eleverna ska ha goda motions- och kostvanor. Eleverna bör ha fler idrottslektioner och mer rörelse i skolan, och gärna ha någon form av fysisk aktivitet varje dag. Det ska inte vara möjligt för en skola att t.ex. under en skidresa ’blockläsa’ alla idrottslektioner, i stället ska eleverna ha rätt till idrott under hela sin skolgång. Svensk skolmat är unik och håller generellt sett hög standard. I skollagen bör det tydligt framgå att skolmaten ska vara näringsriktig.”
19. **att** motion J33 yrkande 1 anses besvarat
20. **att** motion J34 anses besvarad
21. **att** motion J35 anses besvarad
22. **att** motion J36 anses besvarad
23. **att** motion J37 anses besvarad
24. **att** motion J38 anses besvarad
25. **att** motion J39 anses besvarad
26. **att** motion J40 bifalls
27. **att** motion J41 anses besvarad
28. **att** motion J42 avslås
29. **att** motion J43 avslås
30. **att** skolprogrammets punkt 18 ges lydelsen:
    ”För att höja förskollärarryrkets status vill vi införa en förskollärarlegitimation och tydliga karriärvägar. Inom det särskilda Förskollärarlyftet ska både förskollärare och barnskötare erbjudas fortbildning. Inom fortbildningssatsningen bör man även satsa på kultur och skapande i förskolan. Alla förskolechefer ska gå den obligatoriska rektorsutbildningen. Förskoleklassen ska bli den första årskursen i en tioårig grundskola.”
31. **att** motion J44 därmed bifalls
32. **att** motion J45 avslås
33. **att** motion J46 avslås
34. **att** motion J47 avslås
35. **att** motion J48 avslås
36. **att** motion J49 anses besvarad
37. **att** programgruppens förslag punkt 17 bifalls
38. **att** skolprogrammets punkt 19 får lydelsen:
    ” Skolan kan vara en murbräcka mot segregationen. Genom en bra skola ges varje elev möjlighet att utveckla sina kvaliteter och förmågor oavsett social bakgrund. Modersmålsundervisning är en rättighet för elever med utländsk bakgrund. De nationella minoriteterna har rätt till såväl modersmålsundervisning som ämnesundervisning på sitt modersmål. Vi vill att möjligheten till studiehandling och läxläsning på modersmålet ska utökas, samtidigt menar vi att den ordinarie undervisningen i grundskolan bör ske på svenska. För nyanlända kan ämnesundervisningen under en kortare tid ske på modersmålet.”
39. **att** motion J33 yrkande 2 anses besvarat
40. **att** motion J50 anses besvarad
41. **att** motion J51 anses besvarad
42. **att** motion J52 anses besvarad
43. **att** motion J53 anses besvarad
44. **att** sista meningen i punkt 20 får lydelsen:
    ”Barn till gömda och papperslösa ska, trots att uppehållstillstånd saknas, ha rätt till skolgång. Skolan bör vara en frizon när det gäller polishämtning och avvisning.”
45. **att** programgruppens förslag punkt 20 i övrigt bifalls
46. **att** motion J33 yrkande 3 anses besvarat
47. **att** skolprogrammets punkt 21 får lydelsen:
    ”Friskolor är ett viktigt komplement och en välkommen konkurrent till den kommunala skolan. Även skolor som drivs i bolagsform är en viktig del av mångfalden och det politiska ansvaret är att se till att kvaliteten upprätthålls. Om en vinstdrivande skola inte håller tillräckligt god kvalitet bör vinstutdelning anses som en försvårande omständighet vid inspektionen av skolan. Rättsäkerheten för elever med funktionsnedsättning bör stärkas genom en rätt att överklaga beslut om skolplacering. I skollagen bör kraven på fristående skolhuvudmän skärpas, t.ex. måste även de dela värderingar om demokrati och de mänskliga rättigheterna. Skolinspektionens möjlighet att ingripa mot skolor och huvudmän – kommunala såväl som fristående – bör skärpas.”
48. **att** motion J54 yrkande 1 och 3 anses besvarad
49. **att** motion J55 anses besvarad
50. **att** motion B56 yrkande 6 anses besvarat
51. **att** motion J56 anses besvarad
52. **att** motion J57 anses besvarad
53. **att** motion J58 anses besvarad
54. **att** programgruppens förslag punkt 22 bifalls
55. **att** motion J59 avslås
56. **att** skolprogrammets punkt 23 får lydelsen:
    ”I särskolan får barn och ungdomar med utvecklingstörning den specialistkunskap och gemenskap som krävs för en trygg studiegång. Särskolan ska därför bevaras som egen skolform. Kommunerna ska vara skyldiga att göra gediga undersökningar av elevers behov inför val av skolform. Föräldrarnas rätt att välja skolform, såvida deras beslut inte uppenbarligen strider mot barnets bästa, ska

slås fast i skollagen."

57. **att** motion J60 anses besvarad
58. **att** motion J33 yrkande 4 anses besvarat
59. **att** programgruppens förslag punkt 24 bifalls
60. **att** programgruppens förslag punkt 25 bifalls
61. **att** motion J61 anses besvarad
62. **att** motion J15 yrkande 3 anses besvarat
63. **att** motion J62 avslås

Reservation
Roger Haddad
Jag reserverar mig till förmån för att motion J58 bifalls.

Vuxenutbildning samt övrig skolpolitik

Programgruppens förslag punkterna 26–29 samt motionerna J63–J71

I **motion J63** vill motionären stärka rätten till gymnasial vuxenutbildning. I **motion J64** föreslår motionären att 20-årsregeln för inträde i vuxenutbildningen ska avskaffas.

Partistyrelsen delar i huvudsak de argument som motionären bakom motion J63 framför. I gymnasiepropositionen fick Folkpartiet igenom att rätten till gymnasialvuxenutbildning ska stärkas. Vad partistyrelsen erfar förbereds dessutom förslag om detta på Utbildningsdepartementet. Punkt 26 beskriver det grundläggande syftet med vuxenutbildning samt målet att stärka rätten att läsa in högskolebehörighet. Samtidigt framhålls att möjligheten till konkurrenskomplettering måste begränsas. Partistyrelsen **föreslår att punkt 26 bifalls**.

Den person som har slutfört ett nationellt gymnasieprogram har rätt att studera inom vuxenutbildning. Det gäller även personer som är under 20, men ändå att betrakta som vuxna, alltså personer som har egna barn eller upplevt någon form av trauma som gör att de inte kan relatera till andra jämnåriga. Det är redan i dag fullt möjligt att integrera gymnasieelever i vuxenutbildningsklasser, eller studerande från vuxenutbildningen i klasser på gymnasiet, om man så önskar. Det övergripande ansvaret för gymnasieeleven eller den studerande ligger dock fortfarande kvar på gymnasieskolan respektive vuxenutbildningsanordaren.

Partistyrelsen föreslår mot den bakgrunden att **motion J63 och J64 ska anses besvarade**.

I punkt 27 beskrivs svenskundervisningen för invandrare (sfi). Partistyrelsen instämmer i förslagen att målen för undervisningen måste förtydligas och att nationella prov ska inrättas för att förbättra utvärderingen. **Punkt 27 bör med detta bifallas.**

Den nya Yrkeshögskolan behandlas i punkt 28. Partistyrelsen konstaterar att införandet av Yrkeshögskolan är en framgång för liberal skolpolitik och ger en bättre ram för eftergymnasial vidareutbildning med yrkesinriktning. **Punkt 28 bör med detta bifallas**.

Punkt 29 i förslaget berör undervisning om entreprenörskap i skolan. I **motion J65** föreslår motionären att kunskaper i entreprenörskap ska vara en naturlig del av undervisningen i högstadiet. I **motion J66** föreslår motionären att entreprenörskap ska ingå i grundskolans läroplaner.

Entreprenörskap ska löpa som en röd tråd genom hela utbildningsväsendet, även på grundskolan. Partistyrelsen anser därför att punkt 29 ska få lydelsen: "Sverige ska kunna stå starkt i en global konkurrens om jobb och investeringar. Entreprenörskap är därför ett viktigt perspektiv i skolan. Skolverket bör ges i uppdrag att samla in och sprida goda exempel på arbete med entreprenörskap i skolan. Lärare ska få fortbildning. Kunskaper i entreprenörskap ska ingå som en naturlig del i grundskolan och gymnasieskolan. Alla gymnasister ska ges möjlighet att prova på företagande". Med detta föreslår partistyrelsen att **motion J65 och J66 anses besvarade**.

Partistyrelsen övergår nu slutligen till att ta upp övriga utbildningspolitiska motioner. I **motion J67** föreslår motionärerna att ett nytt stycke om vikten av informations- och kommunikationsteknik (ITK) ska läggas in i den skolpolitiska rapporten.

Partistyrelsen anser att både skollokaler, ITK och läromedel ska hålla hög kvalitet. Därför bör en ny punkt läggas in i skolprogrammet: *"Vi vill genomföra en riktad satsning på att rusta upp Sveriges skollokaler. En viktig del i en sådan upprustning är att förbättra tillgängligheten och därmed valfriheten för elever med funktionsnedsättning. Läromedel ska vara moderna och aktuella – sponsring av läromedel är acceptabelt under förutsättning att det tydligt redovisas för elever och lärare. För att garantera att Sverige ligger väl framme i teknikutvecklingen bör en ny satsning på informations- och kommunikationsteknologi genomföras i skolan."* Med detta anser partistyrelsen att **motion J67 kan anses besvarad**.

I **motion J68** föreslår motionären att en demokratikanon ska införas i skolan. Partistyrelsen delar i allt väsentligt motionärens synpunkt. Skolan behöver en litteraturlista, en kanon med både klassiker ur världslitteraturen och verk som har varit viktiga för demokratins utveckling. Folkpartiet har under flera år verkat för att utbildningen om demokrati och mänskliga rättigheter förbättras, vilket en sådan litteraturlista kan bidra till. Mot bakgrund av detta **föreslår partistyrelsen att motion J68 bifalls**.

I **motion J69** föreslår motionärerna att Folkpartiets fokus inom skolpolitiken ska vara förändring av pedagogikmetoder och organisation så att skolan blir en lärande miljö som fostrar, främjar och utvecklar elevers förmåga att se sina möjligheter och förverkligar sina idéer och livsmål, bland annat egna verksamheter.

Skolan har fler mål än det rent kunskapsmässiga. Eleverna ska fostras till demokratiska medborgare och socialt fungerande individer som kan samarbeta och förstår andra människors värde. I programgruppens förslag till nytt skolpolitiskt program finns ett tydligt fokus på att utveckla skolpolitiken; det handlar inte minst om att utveckla den lärande miljön och stärka lärarna. Partistyrelsen anser med detta att **motion J69 kan anses besvarad**.

I **motion J70** föreslår motionären att lärarnas kompetens för att skydda barn med samkönade föräldrar ska höjas. Partistyrelsen anser självklart att alla barn ska ha samma rätt till utbildning, oavsett föräldrarnas sexuella läggning. Diskriminering och mobbning är aldrig acceptabelt. Generellt sett bör lärarnas kunskaper kring barn från familjer med samkönade vårdnadshavare förbättras. Med detta anser partistyrelsen att **motion J70 ska anses besvarad**.

I **motion J71** vill motionären att en handlingsplan med kampanj- och tävlingsinslag upprättas för ökad stimulans till skolor att delta i olika program inom EU, samt att särskilda ekonomiska resurser avsätts som stipendier eller dylikt så att alla som vill har möjlighet att söka.

Partistyrelsen delar i allt väsentligt motionärens åsikter kring värdet av samarbete inom EU. Både Sveriges folkpartistiska europaminister och EU-kommissionen har tagit viktiga initiativ för att stimulera ett ökat intresse för detta bland svenska och europeiska elever. Däremot anser partistyrelsen inte att det därutöver behövs en särskild handlingsplan. Mot bakgrund av det som ovan anförts anser partistyrelsen att **motion J71 kan anses besvarad**.

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programgruppens förslag punkt 26 bifalls
2. **att** motion J63 anses besvarad
3. **att** motion J64 anses besvarad
4. **att** programgruppens förslag punkt 27 bifalls
5. **att** programgruppens förslag punkt 28 bifalls
6. **att** motion J65 anses besvarad
7. **att** motion J66 anses besvarad
8. **att** programmets punkt 29 får lydelsen:
   ”Sverige ska kunna stå starkt i en global konkurrens om jobb och investeringar. Entreprenörskap är därför ett viktigt perspektiv i skolan. Skolverket bör ges i uppdrag att samla in och sprida goda exempel på arbete med entreprenörskap i skolan. Lärare ska få fortbildning. Kunskaper i entreprenörskap ska ingå som en naturlig del i grundskolan och gymnasieskolan. Alla gymnasister ska ges möjlighet att prova på företagande.”
9. **att** en ny punkt läggs till skolprogrammet med lydelsen:
   ”Vi vill genomföra en riktad satsning på att rusta upp Sveriges skollokaler. En viktig del i en sådan upprustning är att förbättra tillgängligheten och därmed valfriheten för elever med funktionsnedsättning. Läromedel ska vara moderna och aktuella – sponsring av läromedel är acceptabelt under förutsättning att det tydligt redovisas för elever och lärare. För att garantera att Sverige ligger väl framme i teknikutvecklingen bör en ny satsning på informations- och kommunikationsteknologi genomföras i skolan.”
10. **att** motion J67 därmed anses besvarad
11. **att** motion J68 bifalls
12. **att** motion J69 anses besvarad
13. **att** motion J70 anses besvarad
14. **att** motion J71 anses besvarad

Kultur, medier och idrott

Allmän kulturpolitik

Motionerna J72–J80

I **motion J72** föreslås att en minnesdag för Raoul Wallenberg ska införas för att uppmärksamma de insatser han gjorde under slutet av andra världskriget där han räddade uppemot 100 000 ungerska judar undan Förintelsen. Motionären påpekar att Raoul Wallenberg sedan 1981 är hedersmedborgare i USA och hedras i både USA, Kanada och Argentina genom en nationell minnesdag.

Partistyrelsen håller med motionären om att Raoul Wallenberg är en person som har gjort stora insatser under andra världskriget och förtjänas därför att hedras genom en särskild nationell minnesdag. Partistyrelsen föreslår att Forum för levande historia eller annan institution får i uppdrag att utse en nationell minnesdag för Raoul Wallenberg för att högtidlighålla hans liv och gärningar. **Partistyrelsen föreslår att motion J72 bifalls.**

I **motion J73** yrkar motionären att Folkpartiet ska arbeta för att skapa en särskild fond med offentliga medel för uppbyggnad av kulturens eget strukturkapital. Motionären pekar på att det i dag endast finns ett offentligt finansieringsalternativ, vilket går via Kulturrådet, för organisationer som vill lägga resurser på verksamhetsutveckling.

Partistyrelsen instämmer med motionären och inser vikten av att ha ytterliggare en fristående finansiär av projekt och organisationer som bidrar till kultur och som vanligtvis har mycket svårt att få stöd från det offentliga. Fram till 2008 förvaltade Stiftelsen Framtidens kultur pengar från löntagarfonderna och finansierade nyskapande kulturella projekt. Fondpengarna är nu slut men Framtidens kultur jobbar fram till 2011 med att följa upp, sammanfatta och avsluta verksamheten. I detta ingår även förebyggande verksamhet med utvecklingsstöd, kompetensstöd, seminarier och kunskapsöverföring. Särskilt fokus kommer att ligga på frågor om konstnärlig förnyelse, regional utveckling och på att följa upp gjorda insatser.

Folkpartiet föreslog i det kulturpolitiska programmet från 2007 att en ny kulturfond bör inrättas med syfte att bidra till att finansiera nyskapande konst i framkant. Den skulle också kunna bidra till nödvändiga engångsinvesteringar inom det ordinarie kulturlivet, exempelvis tekniska upprustningar, verksamhetsutveckling eller liknande. Folkpartiet arbetar för att detta ska komma till stånd i Alliansregeringen. Partistyrelsen föreslår med detta att **motion J73 anses besvarad**.

I **motion J74** föreslås att Folkpartiet ska arbeta för att donationer till kulturella ändamål ska bli avdragsgilla för stiftelser och privatpersoner.

Folkpartiet slog i förra partiprogrammet fast att kulturlivet i större utsträckning bör stimuleras genom generella metoder som avdragsrätt för gåvor till kulturella ändamål och genom gynnsamma skattevillkor för kulturutövare för att minska beroendet av den offentliga makten. Särskilt viktigt är det att se till att sponsringsreglerna blir likvärdiga för kultur och idrott.

Tack vare Folkpartiets insatser tillsattes en särskild utredning som i skrivandets stund har presenterat en analys av för- och nackdelar med skatteincitament för gåvor till forskning och ideell verksamhet, som ett komplement till andra stödformer.

Kulturutredningen som presenterades i februari rekommenderade, trots att det inte ingick i direktiven, att en förändring av skattereglerna vad gäller sponsring, donationer och gåvor för kulturella ändamål ska underlättas.

Hur frågan om att stimulera givande till ideell verksamhet och forskning ska drivas vidare bör bedömas efter att remissvaren inkommit och beaktats, men det är Folkpartiets ambition att verka för att avdragsrätt för gåvor till kulturella ändamål ska bli verklighet och att fortsatt driva denna linje i förhandlingarna med de andra partierna. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion J74 ska anses besvarad**.

I **motion J75** yrkar motionären att partistyrelsen ska komplettera partiprogrammets avsnitt om kultur med ett stycke om att det måste bli en jämn fördelning av kvinnor och män i kulturinstitutioner och på övriga kulturella arenor.

Kulturrådet som ansvarar för bidragsgivning på kulturområdet har i uppdrag att verka för att kultur av hög kvalitet görs tillgänglig för alla i hela landet. De har också ett ansvar att se till att det finns ett jämställdhetsperspektiv i det arbetet. Kulturrådet fick 2007 i uppdrag av regeringen att göra en fördjupad analys av scenkonstområdet ur ett jämställdhetsperspektiv. Analysen visar på att betydande förbättringar har ägt rum när det gäller könsfördelningen inom de flesta scenkonstinstitutioner och när det gäller kvinnor i chefspositioner, men att könsfördelningen fortfarande är mycket ojämn, särskilt inom musikområdet.

Konstnärernas riksorganisation och Sveriges konsthantverkare och industriformgivare visar i sina undersökningar också på att det är långt kvar till jämställdhet även inom konstvärlden. 2008 fick 24 kvinnor och 17 män stipendier från Konstakademin. Männen fick dock dubbelt så mycket pengar. 2005–2008 gjordes 15 separatutställningar på Moderna museet, varav 12 med män.

Dessa undersökningar visar på hur viktigt det är att kulturområdet såväl som andra politiska området granskas enligt ett jämställdhetsperspektiv. Folkpartiet verkar för jämställdhet inom kulturområdet såväl som vi arbetar för jämställdhet på alla andra områden. Folkpartiets övergripande mål på kulturområdet är frihet, kvalitet och mångfald. I mångfaldsbegreppet ingår jämställdhet och Folkpartiet stöder Kulturutredningens förslag, att mångfald fortsatt ska vara ett mål för den politiska styrningen av kulturen. Partistyrelsen föreslår att **motion J75 ska anses besvarad.**

I **motion J76** yrkar motionären för att Folkpartiet ska verka för att HDTV-sändningar i marknätet införs.

Folkpartiet är positivt inställt till teknisk utveckling och partistyrelsen vill framhålla att det är viktigt att vår politik är teknikneutral så att den inte hämmar den tekniska utvecklingen. Vad gäller HDTV-sändningar i marknätet är det en teknik bland många och frekvensutrymmet i nätet är begränsat. Partistyrelsen menar att vi ska ha en balans av olika tekniska lösningar men anser att marknaden kan reglera detta och att denna utveckling hellre ska vara branschstyrd än politikerstyrd. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion J76 ska anses besvarad**.

I **motion J77** yrkar motionären för att kultur ska bli viktigt komplement i rehabiliteringsprocesser hos långtidssjukskrivna och inom demensvården.

Kulturen har ett starkt egenvärde men det finns också dokumenterade uppgifter på att kultur bidrar till välbefinnande. Människors välbefinnande påverkas av miljön de vistas i. Att det i boende- och vårdmiljön finns konstverk, musik och litteratur stimulerar sinnena och det friska i människan. Detta bör noga beaktas i byggplaneringen vad gäller äldreomsorg och sjukvård. I Folkpartiets äldreprogram slås kulturens betydelse som en viktig del av vården fast men partistyrelsen anser att det är de professionella yrkesutövarna som ska avgöra vad som ska ingå i en rehabiliteringsprocess. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion J77 ska anses besvarad**.

I **motion J78** föreslår motionärerna att Folkpartiet tillsätter en arbetsgrupp på kulturområdet inför nästa val.

Folkpartiet tillsatte under våren 2007 en kulturpolitisk arbetsgrupp som lade fram sina förslag på landsmötet 2007. Arbetsgruppens program *Kulturen lyfter Sverige – en liberal framtidsvision för kulturpolitiken* antogs under landsmötet 2007. Partistyrelsen anser att detta program fortfarande ska ligga till grund för Folkpartiets politik på kulturområdet.

Det har dock hänt en del på kulturpolitikens område exempelvis har den stora statliga kulturutredningen presenterat sina förslag i våras där de bland annat föreslår omskrivningar av de kulturpolitiska mål, en ny finansieringsmodell, den så kallade portföljmodellen, samt förslag på en ny struktur för myndigheter inom kulturområdet. Nya frågor om upphovsrätt och immaterialrätt på nätet har också framkommit där Folkpartiet behöver se över tänkbara lösningar.

Landsmötet 2007 gav partistyrelsen i uppdrag att med de antagna riktlinjerna för kulturpolitiken som grund genomföra ett samråd inom partiet och att partistyrelsen efter genomfört samråd ska fastställa ett kulturpolitiskt program för Folkpartiet. Samrådet ska sammanställas inför Landsmötet 2009 och i det slutliga kulturpolitiska programmet kommer även förslag och idéer som kommer upp under Landsmötet 2009 att inkluderas. Partistyrelsen anser därmed att **motion J78 ska anses besvarad.**

I **motion J79** föreslås att även musikskolans och kulturskolans lärare och rektorer ska få tillgång till kompetensutveckling i form av lärarlyft och rektorsutbildningar.

Musik- och kulturskolorna är viktiga för barns och ungdomars möjligheter till kulturutövande och de anses vara ett komplement till ordinarie undervisning. Lärarlyftet är ämnat att höja kompetensen bland våra lärare. En stor del av musik- och kulturskolans verksamhet sker frivilligt efter skoltid men många skolor samarbetar med musik- och kulturskolor och det stora flertalet lärare som arbetar på en musik- eller kulturskola undervisar också i en grund- eller gymnasieskola.

Partistyrelsen anser därför att även musik- och kulturskolans lärare och rektorer ska ges samma möjligheter som andra lärare och rektorer till kompetensutveckling genom lärarlyftet och rektorsutbildningar. Krav ska dock ställas på att lärarna i musik- och kulturskolorna undervisar i en grund- eller gymnasieskola för att få ta del av lärarlyftet och att rektorer på musik- och kulturskolor samarbetar med grund- och gymnasieskolor för att ges rätt att söka till rektorsutbildningar. Med detta föreslår partistyrelsen att **motion J79 bör anses besvarad**.

I **motion J80** önskar motionären att Folkpartiet ska verka för att ett bibliotek med böcker av svenska författare skapas på Internet i nationell regi.

Folkpartiet vill stärka litteraturens ställning i samhället och främja läsandet. Vi vill göra litteraturen tillgänglig för så många som möjligt, samtidigt som vi värnar upphovsrätten. Landsmötet 2007 antog kulturpolitiska arbetsgruppens förslag om att Folkpartiet ska arbeta för att genomföra en nationell biblioteksstrategi för att tillgodose biblioteksbeho-

ven i hela landet, ge förutsättningar för teknisk uppgradering av bibliotek och för att utveckla metoder för det läsfrämjande arbetet.

I den parlamentariska referensgruppen som bidragit i Kulturutredningens arbete har Folkpartiet också framhållit behovet av en nationell biblioteksstrategi och fått gehör för det. Kulturutredningen föreslog i sitt betänkande som presenterades i februari, att en sfär för frågor om arkiv, bibliotek och språk ska inrättas och att Kungliga biblioteket ska ges ett utökat ansvar för biblioteksområdet genom att få ansvar för den nationella bibliotekspolitiken, innefattande även läns- och folkbiblioteken. Utredningen föreslår vidare att senast 2014 bör en samlad myndighet för arkiv och bibliotek inrättas.

Partistyrelsen välkomnar utredningens förslag om en gemensam sfär för bibliotek och arkiv och delar utredningens uppfattning om att dessa två verksamheter genom digitaliseringen kommer allt närmare varandra. Kulturutredningen talar om de samverkansvinster som en sådan sammanslagning skulle innebära och då särskilt på området digitalisering där arkiven kommit längre. Kulturutredningen pekar samtidigt på de problem och frågeställningar som uppstår vid en digitalisering av upphovsrättskyddat material.

Partistyrelsen anser att ett nationellt bibliotek på nätet skulle innebära stora vinster för kulturen genom att göra litteraturen mer lättillgänglig. Partistyrelsen håller med motionären i att Folkpartiet borde verka för att regeringen formar en nationell strategi för bibliotek på Internet och anser att detta ska vara ett prioriterat mål för Folkpartiet att fortsatt driva i Alliansregeringen.

Partistyrelsen är dock försiktig med att i dagsläget slå fast att det enbart ska vara ett bibliotek med böcker av svenska författare och i vilken regi det ska vara. En rad frågor uppstår nämligen vid en sådan process, är det endast böcker skrivna på svenska språket som ska ingå i strategin eller är det också böcker skrivna av svenska författare som har översätts till andra språk? Partistyrelsen anser även att böcker på de officiella minoritetsspråken i Sverige borde ingå i en sådan strategi. Partistyrelsen vill därför inte gå in i detalj hur denna strategi ska utformas utan anser att det krävs ytterligare diskussion om detta innan vi uppdrar någon att utforma en nationell biblioteksstrategi på nätet. Även i en sådan process är det viktigt att påpeka att regeringen bör förhålla sig flexibel och teknikneutral då utvecklingen av olika metoder går snabbt fram. Partistyrelsen anser med detta att **motion J80 ska anses besvarad**.

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion J72 bifalls
2. **att** motion J73 anses besvarad
3. **att** motion J74 anses besvarad
4. **att** motion J75 anses besvarad
5. **att** motion J76 anses besvarad
6. **att** motion J77 anses besvarad
7. **att** motion J78 anses besvarad
8. **att** motion J79 anses besvarad
9. **att** motion J80 anses besvarad

Public service

Motionerna J81–J87

I **motion J81** yrkar motionärerna att Folkpartiet ska arbeta för ett avskaffande av tv-licensen samt att skattemedel används för att finansiera public servicesändningarna. I **motion J82** yrkar motionären att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att verka för att tv-licensen administreras av Skatteverket i form av en mottagar- eller apparatavgift och samordnas med övrig uppbördsverksamhet. I **motion J83** påpekar motionären att tillgången till fri television och information ska ses som en demokratisk rättighet och att tv-avgiften därmed är odemokratisk då det är en användaravgift och att den dessutom är orättvis då kostnaden är densamma oavsett inkomst. Motionären yrkar därför för att tv-avgiften ska avskaffas samt att delar av verksamheten i stället ska finansieras med skattemedel. I motion **J84** föreslår motionären att public service ska skattefinansieras i väntan på att public service-fonder inrättas. I **motion J85** vill motionären att Folkpartiet förtydligar förslaget om public service-fonder. I **motion J86** yrkar motionären för ett avskaffande av tv-licensen samt att public service finansieras via avgifter för dem som brukar public service samt att ett avskaffande av tv-licensen ska ingå i Folkpartiets valplattform 2010 om den då inte redan är avskaffad.

Yttrandefriheten kräver fria, oberoende, medier. Fria och oberoende medier som granskar den politiska makten är avgörande för en demokrati. En liberal mediepolitik bygger därför på att staten upprätthåller full frihet för medieföretag i konkurrens samtidigt som den tar ansvar för att stötta public service och kvalitetsproduktioner. Staten bör dock inte äga produktionsföretag och på så sätt själv vara en av aktörerna. Folkpartiet menar att det är av yttersta vikt att public serviceutbudet präglas av kvalitet och har ett tydligt bildningsperspektiv.

Folkpartiet föreslog i en rapport från 1999 efter att ha sett över det statliga ägandet och börsutvecklingen av flera företag att pengarna vid en eventuell försäljning av statliga bolag kunde gå in i en s.k. public service-fond vilken i sin tur skulle finansiera public service bolagen. Det ekonomiska läget har sedan dess ändrats och Folkpartiet har därför i praktiken övergivit denna ståndpunkt i regeringssamarbetet.

Under våren lade regeringen fram en proposition till riksdagen där en radio- och tv-avgift föreslås. Lagen innebär att alla apparater som kan ta emot tv-sändningar kommer att vara avgiftsskyldiga men att det fortsättningsvis bara kommer att vara en mottaggare per hushåll, myndighet eller företag som kommer att vara avgiftsskyldig. Radiotjänst i Kiruna föreslås fortsättningsvis ha kontrollansvar för betalning av radio- och tv-avgift.

Landsmötet 2007 slog fast att Folkpartiet anser att tv-licensen ska behållas så länge den fungerar. Det system som vi i dag har med tv-avgift fungerar fortfarande utifrån den aspekten att människor som har en tv-mottagare betalar in den avgift de är skyldig. Betalningsviljan i det nuvarande systemet är hög.

Men den tekniska utvecklingen går snabbt framåt. Då SVT direktsänder på nätet räknas även en dator, som fungerar som sändningsmottagare, som avgiftsskyldig. Med anledning av detta föreslår flera av motionärerna att avgiften i stället ska gå via Skatteverket.

Bland de olika argument mot det nuvarande systemet som framförs, urskiljer partistyrelsen framför allt två huvudlinjer:

att systemet skulle vara föråldrat nu när möjligheterna att se på tv har ökat, samt att hanteringen av avgiften via ett separat företag är opraktisk eller t.o.m. ett intrång i privatlivet (skyldigheten att uppge tv-innehav).

Partistyrelsen kan instämma med flera av motionärerna att förutsättningarna för tv-licensen har förändrats, men menar samtidigt att de förändringar som gjorts är tillräckliga för att systemet ska vara fortsatt stabilt och ge förutsättningar för en självständig public service-sektor.

Partistyrelsen kan inte uppbåda någon upprördhet över att fler hushåll skulle bli betalningsskyldiga om och när avgiftsskyldigheten utvidgas till att omfatta datorer. Grunden för denna förändring är ju att man kan ta del av public service-utbudet via datorn. Samtidigt är det givetvis möjligt att äga en tv-mottagare utan att någonsin se på sändningar från SVT eller UR. Konstruktionen är en sedan länge fungerande kompromiss mellan målet att ta in en avgift av dem som utnyttjar public service-media och att inte göra alltför stora inskränkningar i den enskildes integritet. Det är därför knappast aktuellt att övervaka alla Internetanvändare för att se vem som ser på SVT via nätet och vem som inte gör det.

Att ta in tv-avgiften via Skatteverket vore förvisso ingen teknisk omöjlighet, men det skulle ge upphov till minst lika stora integritetsförluster. Det skulle inte heller öka effektiviteten, snarare tvärtom då möjligheten att avsätta resurser för kontroll av en liten sidoverksamhet inom en stor myndighet kan förutses vara små. Det skulle inte heller förändra den ”orättvisa” som motion J83 beskriver, om inte konstruktionen förändrades. Men partistyrelsen kan inte se några övertygande skäl att göra tv-avgiften till en inkomstberoende skatt. Dagens konstruktion med en fast avgift tycker partistyrelsen är väsentligen rättvisare.

Konstruktionen med ett intag av en avgift, via Radiotjänst AB, till ett statligt konto som direkt överförs till en utgiftspost, är unik i den svenska förvaltningen. Detta särskilda system har tillkommit för att garantera public service mediernas fristående ställning. Detta ska inte underskattas. Att bekosta anslaget via den allmänna skatteuppbörden skulle ge större utrymme för en regering att i smyg skära ned på anslaget. Därmed skulle en grundläggande förutsättning förändras. Det skulle riskera att göra public service mer styrda och beroende av den för tillfället rådande majoritetens inställning. Om det inte finns några garantier för deras självständighet, det då något skäl att fortsätta med public service? Partistyrelsen tror inte det skulle vara önskvärt eller lämpligt att fatta ett sådant beslut på grundval av de skäl som motionärerna anfört. Public service har ett mycket starkt stöd och partistyrelsen vill starkt avråda från att göra så genomgripande förändringar i själva fundamentet för denna verksamhet utan mycket starka skäl.

Partistyrelsen anser med detta att motion J81, J83 och J86 bör avslås, medan motion J82, J85 och J84, ska anses besvarade.

I **motion J87** föreslår motionären att SVT, SR och UR ska slås samman till ett bolag för att minska den interna konkurrensen.

Utländska erfarenheter tyder på att radion blir förlorare om radio och television finns i samma bolag. Vi tycker de argument som anfördes när bolagen en gång i tiden separerades fortfarande är giltiga. Det ökar mångfalden att ha separata bolag och vi anser att konkurrens är bra. Partistyrelsen anser med detta att **motion J87 bör avslås**.

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion J81 avslås
2. **att** motion J83 avslås
3. **att** motion J86 avslås
4. **att** motion J82 anses besvarad
5. **att** motion J85 anses besvarad
6. **att** motion J84 anses besvarad
7. **att** motion J87 avslås

Reservation

Håkan Lindh

Jag reserverar mig till förmån för att motion J81 bifalls.

Motivering: Såväl den tekniska utvecklingen som allmänhetens uppfattning talar för att tv-licens som metod att finansiera public service för länge sedan passerat bäst före-datum. Public service liksom andra viktiga samhällsfunktioner bör finansieras gemensamt och solidariskt via skattesystemet.

Idrottspolitik, spelfrågor m.m.

Motionerna J88–J90

I **motion J88** yrkar motionären att friluftsrörelsen bör uppvärderas genom att verka för tydliga politiska mål och visioner för friluftsrörelsen, använda sig av friluftsrörelsens potential i folkhälsoarbete, integrationsarbetet samt för att öka förståelsen för naturens miljö- och kulturvärden. Motionären föreslår även att landsmötet ska verka för att möjliggöra en lämplig organisation av samhällets resurser till friluftsrörelsen samt att verka för att lyfta fram vikten av friluftsaktiviteter i statliga och kommunala beslut.

Folkpartiet har tillsammans med övriga allianspartier nyligen lagt fram propositionen om en förnyad folkhälsopolitik. I propositionen uppmärksammas utanförskapet som ett hot mot folkhälsan och en ökad samverkan mellan staten och den ideella sektorn föreslås samt att förutsättningarna för den ideella sektorns arbete ska förbättras. Vi menar att det är viktigt att ha tydliga mål för folkhälsoarbetet och att friluftsrörelsen har där en viktig roll att spela. I Folkpartiet idrottspolitiska program slår vi fast att vi vill stärka det fria och ideella föreningslivet i Sverige och att friluftslivet ska bidra till att stärka folkhälsan bland unga som gamla. Partistyrelsen anser dock inte att vi närmare ska gå in och styra det fria organisationslivet. Med detta yttrande föreslår partistyrelsen att **motion J88 ska anses besvarad**.

Motion J89 för fram tre yrkanden för att Folkpartiet ska ta särskild hänsyn vid en avreglering av spelmarknaden. I första yrkandet föreslås att Folkpartiet ska verka för att frågor om hästnäringens spelregler ska avgöras i samarbete mellan finansdepartementet och jordbruksdepartementet. I yrkande nummer två föreslås att Folkpartiet ska verka för att en avreglerad spelmarknad tar regional hänsyn, särskilt i förhandlingar med ATG-STC, så att gröna näringar har rimliga villkor i hela landet. Motionärens tredje yrkande föreslår att Folkpartiet ska ställa krav på att utvecklingsplaner för hela landet tas fram i omregleringsprocessen till en friare spelmarknad.

Folkpartiet verkar sedan flera år för att statens spelmonopol ska ersättas av ett system med licenser för privata spelföretag för att förena fortsatta sociala ramar för spelandet med en större öppenhet för konkurrens. Denna ståndpunkt har framför allt drivits så att spel på ”människosporter” stått i fokus, medan hästsporterna stått i skuggan eftersom de omfattas av speciell lagstiftning bland annat genom konstruktionen med den så kallade totalisatorskatten.

Totalisatorskatten är baserad på att sportens spelbolag ATG i avtalet med staten ges ensamrätt på spel på hästar i Sverige. Sveriges totalisatorskatt är ungefär tre gånger högre än nivån i våra grannländer. Men även hästsporten är utsatt för konkurrens av utländska spelbolag, vilket sammantaget ger näringen ansträngda villkor under nuvarande system.

Lönsamheten för travets verksamhet har urholkats. Den skatt som staten tar av spelandet innebär att möjligheten att driva hästverksamhet med någorlunda lönsamhet har försämrats.

Partistyrelsen inser att hästnäringen har andra förutsättningar än övriga sporter och att det vid en avreglering av spelmarkanden kan vara klokt att ta extra hänsyn till de regionala förutsättningarna för hästnäringen. Travbanorna runt om i Sverige har stor betydelse för näringsliv och turism i de bygder där travbanor är belägna. Travbanorna är ett populärt turistmål för många svenskar under sommarhalvåret.

Partistyrelsen instämmer i stort med motionärens förslag. Inte minst djurskyddshänsyn måste beaktas vid en övergång till nya regler. Dock menar partistyrelsen att det är lite för detaljerade ståndpunkter som framförs i motionen, som skulle binda upp Folkpartiet att verka för mål som kan lösas på andra sätt i samband med en avreglering. Partistyrelsen föreslår därför att **motion J89 yrkande 2 bifalls samt att yrkande 1 och 3 anses besvarade**.

Motion J90 yrkar att landsmötet uttalar sig för livstids avstängning vid dopning och att partistyrelsen får i uppdrag att driva frågan om livstids avstängning vid dopning.

Partistyrelsen instämmer med motionären om att idrotten ska vara ren från dopning. Alla barn och ungdomar bör få med sig från början att idrott och droger inte hör ihop. Tyvärr existerar dock problem med dopning och staten måste bidra med resurser som gör det möjligt för idrottsrörelsen att genomföra information, tester, utbildning och forskning om dopning.

Folkpartiet menar att det är viktigt att idrottsrörelsen aktivt medverkar till att förhindra att bruk av alkohol och narkotika förekommer vid några former av idrottsaktiviteter samt att landsting och kommuner bör sprida information om drogers inverkan på kroppen. Det är viktigt att staten bidrar med resurser så att idrottsrörelsen kan bekämpa dopning.

Straffskalan för dopingbrott sträcker sig i dag från tillrättavisning till livstids avstängning. I Sverige är det Dopingnämnden som är första instans och därefter kan beslutet överklagas till sista instans inom svensk idrott som är Riksidrottsnämnden. Det är framförallt upprepade dopingbrott som i dag kan leda till livstids avstängning.

Partistyrelsen har fullt förtroende för Dopingnämnden och Riksidrottsnämndens bedömningar. Partistyrelsen vill dock påpeka att det är en viktig samhällsuppgift i ett liberalt samhälle är att se till att alla människor får en andra chans. Om en person som dömts för dopning och sonat sitt brott och vill göra bättring ska då också få den chansen. Att stänga av alla personer som döms för dopning på livstid anser vi går emot denna princip. Partistyrelsen **föreslår därmed att motion J90 ska avslås**.

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion J88 anses besvarad
2. **att** motion J89 yrkande 1 anses besvarat
3. **att** motion J89 yrkande 2 bifalls
4. **att** motion J89 yrkande 3 anses besvarat
5. **att** motion J90 avslås

K: Klimat, energi, miljö och kommunikationer

Innehåll:

Klimatrapport 2: klimatpolitiska programgruppens förslag **301**
Motioner **307**
Klimatarbetet globalt och i EU m.m. 307
Klimat och transporter, jord- och skogsbruk, bioenergi samt energieffektivisering 310
Energikällor och teknikutveckling 312
Övriga miljö- och naturvårdsfrågor 314
Djurskydd 319
Samhällsplanering och bostadspolitik 321
Infrastruktur 324
Partistyrelsens yttrande **335**
Klimatarbetet globalt och i EU m.m. 335
Klimat och transporter, jord- och skogsbruk, bioenergi samt energieffektivisering 338
Energikällor och teknikutveckling 341
Övriga miljö- och naturvårdsfrågor 343
Djurskydd 346
Samhällsplanering och bostadspolitik 347
Infrastruktur 348

Klimatrapport 2

Klimatpolitiska programgruppens förslag

Slutsatser beträffande det globala klimatarbetet

1. Breda och internationella överenskommelser om radikalt minskade utsläpp av växthusgaser är helt avgörande för framgång i globala klimatarbetet. Sverige ska spela en aktiv roll i att dessa kommer till stånd.

2. Klimathotet handlar om vårt ansvar för kommande generationer och att bevara den biologiska mångfalden och naturmiljöerna. Klimatförändringar har också omfördelande effekter. De fattiga i utvecklingsländer är de som drabbas mest av torka och översvämningar, samtidigt som de rika är de som drar nytta av de processer som skapar utsläppen. Globala generella ekonomiska styrmedel, såsom CO_2-skatter, handel med utsläppsrätter och kraftfull energieffektivisering, måste utvecklas betydligt och utgöra basen i den globala klimatpolitiken för att utsläppen av växthusgaser ska kunna minska snabbt och kostnadseffektivt.

3. Klimathotet kräver en rättvis lösning. Den industrialiserade världen måste förbinda sig till betydande utsläppsminskningar. Utvecklingsländer måste också bidra, särskilt den del av befolkningen som har en relativt sett hög BNP per capita. I övrigt bör mekanismer och resursöverföringar utformas så att utvecklingsländer får möjlighet att växa med så liten ökning av utsläpp som möjligt.

4. För att utsläppen ska kunna minska så snabbt, och samtidigt som särskilt utvecklingsländernas ekonomier fortsätter att växa, krävs att tillgänglig klimatsmart (dvs. så fossilgasfri som möjligt) teknik för energiframställning används fullt ut i enlighet med sin potential, lämplighet och kostnadseffektivitet. Det inkluderar vidareutveckling av energieffektivitet, kärnteknologi, förnybara energislag samt CCS-koldioxidinfångning och -förvaring. Det senare kan spela en viktig roll under en övergångstid inte minst om CCS-tekniken anpassas till förutsättningarna i Kina, Indien och andra intresserade u-länder.

5. Politiska insatser ska i princip vara neutrala vad gäller valet av teknik: ”teknikneutralitet”. Det innebär dock inte att alla tekniker och energislag ska betraktas som likvärdiga. Staten ska ställa krav beträffande hälsa, säkerhet och miljö och kontrollera att kraven uppfylls samt främja forskning och utveckling, men i övrigt inte detaljstyra.

6. Mer fokus behövs på metoder för att hindra avskogning, t.ex. att definiera äganderätt och ansvar för skogen, och skapa incitament för myndigheter och enskilda att vårda och öka arealer med skog. Åtgärder mot avskogning och för vård och tillväxt bör finnas med i en internationell överenskommelse.

7. Vi bör använda oss av internationella insatser och frihandel för att uppnå största möjliga globala utsläppsreduktion. Ju större skillnader mellan länder och företag, desto större

vinster finns det att hämta med handel i utsläppsrätter, EU-certifikat för handel med förnybar energi, etc.

8. För att lösa den globala klimatproblematiken krävs dubbla mål: dels klimatmålet – dvs. minskade globala utsläpp av växthusgaser – dels miljömålet, dvs. att överlämna en miljö i balans till kommande generationer. EU-målet om minskade utsläpp av växthusgaser samt CBD-målet, om uppfyllande av konventionen av den biologiska mångfalden, är båda av högsta dignitet.

9. EU och Sverige kan minska utsläppen av växthusgaser på ett mer kostnadseffektivt sätt genom s.k. flexibla mekanismer som överför teknik och minskar utsläppen i utvecklingsländer. Det gör också att Sverige kan åta sig mer ambitiösa mål. Den mekanism som finns i Kyotoprotokollet, CDM (clean development mechanism), har dock brister och behöver förbättras i vissa avseenden.

10. CDM projekten behöver ges en större geografisk spridning än i dag. Det är framför allt stora länder som Kina, Indien och Brasilien som hittills tagit emot CDM projekt.

11. CDM kommer att ha svårt att ge den stora volym av utsläppsminskningar som krävs för att tillräckligt bidra till lägre utsläpp i utvecklingsländer.

12. Förutom fungerande CDM behöver därför ett nytt internationellt klimatavtal också innehålla andra instrument, som s.k. ”sektors-CDM.”. En sådan mekanism innebär att ett tak sätts för utsläppen i en viss sektor och land. Blir utsläppen lägre än taket kan mellanskillnaden säljas och ge en intäkt för landet där utsläppsminskningen har skett.

13. Intäkter från sektors-CDM kan fungera som en viktig morot för landets regering att föra en politik som minskar utsläppen. En sådan mekanism har därför större möjligheter att ge storskaliga utsläppsminskningar än vad dagens CDM-projekt kan åstadkomma.

14. För att så effektivt som möjligt minska de globala utsläppen behöver utvecklingen gå mot generella styrmedel som gör att det kostar att släppa ut växthusgaser. Som steg på vägen kan ett nytt klimatavtal innehålla sektorspecifika mål för vissa länder och sektorer samt att det i avtalet stakas ut hur systemet kan vidareutvecklas. Utvecklingsländer som uppfyller sina sektorsmål ska vara berättigade till finansiellt stöd för investeringar i klimatsmart teknik.

15. På sikt bör även länder som Kina och Indien införa handel med utsläppsrätter och koldioxidskatter. ”Sektors-CDM” kan vara ett bra steg på vägen för att upparbeta den kompetens och nödvändiga statistisk som behövs.

Slutsatser som bör vägleda Sverige i klimatarbetet på EU-nivå

16. Som blivande ordförandeland i EU och EU-företrädare vid klimatmötet i Köpenhamn 2009 har Sverige ett särskilt ansvar och möjlighet att leda och påverka EU:s och världens klimatpolitik.

17. Klimatmålet – dvs. minskade globala utsläpp av växthusgaser – ska vara det överordnade målet. Vid konflikter med andra klimatmål som satts upp ska EU-målet om minskade utsläpp av växthusgaser vara överordnat i Sveriges klimat- och EU-politik.

18. Ett EU-land som exporterar koldioxidfri el till ett annat medlemsland ska i sin egen måluppfyllnad kunna tillgodoräkna del av utsläppsminskningen som uppstår.

19. Kostnaderna för ytterligare utsläppsminskningar varierar betydligt mellan EU:s medlemsländer och kostnaderna för åtgärder i Sverige kan vara förhållandevis höga. Därför behövs flexibilitet i EU:s klimatpolitik, så att åtgärder i andra EU-länder och länder utanför EU kan räknas in i Sveriges och andra medlemsländers måluppfyllelse.

20. EU ska undvika att driva en politik som leder till ”kolläckage” till länder utan klimatpolitik. Utsläppen inom EU får inte minska på bekostnad av att vissa anläggningar eller produktionstekniker flyttar till sådana länder, och därmed riskerar att öka de globala utsläppen. Det innebär att EU ska fokusera på sådana länder i sina internationella klimatpolitiska ansträngningar, men inte använda sig av klimattullar bl. a därför att det skulle riskera att stjälpa möjligheterna till ett globalt klimatavtal.

21. Sverige ska arbeta globalt och inom EU för att det övergripande klimatmålet som satts upp för EU för år 2020 ska skärpas från 20 procent till minst 30 procent givet att andra industrialiserade länder gör motsvarande åtaganden.

22. Sverige ska verka för att EU ska lokalisera en av de planerade storskaliga anläggningarna för infångning och lagring av koldioxid (CCS) i Sverige och i anslutning till svensk basindustri. (Alliansöverenskommelsen).

Slutsatser om det personliga ansvaret

23. Vi vill inte påtvinga människor en viss livsstil. Det är viktigt att inte komma med politiska pekpinnar hur varje människa bör leva eller vilka klimatlösningar som är bäst för varje enskild individ. Däremot bör människor som vill och eftersträvar att göra aktiva val för att minska klimathotet ges bättre möjligheter att göra sakligt välunderbyggda och medvetna val. Samhället och politiken har ett stort ansvar att underlätta detta.

Slutsatser på transportområdet

24. Sverige ska sträva efter att transportsektorn införlivas i EU:s utsläppshandelssystem, som ett komplement till regler, specifikationer, nationell beskattning m.m. för att på avgörande sätt driva ned förbrukningen av fossila bränslen i transportsektorn.

25. Centrala styrmedel för att minska klimatpåverkan från transportsektorn ska vara koldioxidskatt och handel med utsläppsrätter. Koldioxidskatten bör på sikt fortsätta att höjas, men hänsyn bör tas till oljeprisets utveckling och energiskatterna i övriga EU. Förutom koldioxidskatt och handel med utsläppsrätter ska som kompletterande styrmedel användas,

bl. a EU-direktiv och svenska myndighetsföreskrifter som reglerar utsläppsnivåer.

26. Ökade intäkter från klimatskatter och avgifter ska inte leda till ett totalt högre skattetryck, utan till en genuin skatteväxling. I dag är hushållen hårdare belastade med klimatskatt/avgifter än övriga ekonomin. Den obalansen bör rättas till.

27. Definitionen av miljöbil måste fokusera på fordonets utsläpp av växthusgaser och partiklar. Även andra växthusgaser än koldioxid bör införlivas i styrmedelssystemen.

28. EU:s system med handel av utsläppsrätter gör att det blir maximal klimatvinst i EU vid en övergång från fossilt bränsle till el genom att energitillförseln flyttar från den ”icke-handlande sektorn” till den takbegränsade ”handlande sektorn”. Även vid en storskalig övergång till elbilar i EU bör de fastställda ”taknivåerna” i handelssystemet ligga fast. Då minskar en övergång till elbil utsläppen med lika mycket som utsläppen från de ersatta fossilt drivna bilarna tidigare genererade.

29. Sverige har goda förutsättningar att bli en föregångare och en testmarknad vad gäller elbilar. Det ska vi utnyttja. Resurser ska satsas på forskning och utveckling av elbilar och batteriteknik.

30. Plan- och bygglagen och andra relevanta regelverk bör förändras så att de möjliggör en utbyggnad av nödvändig infrastruktur så att elbilen ska kunna få fäste på marknaden senast år 2011.

31. En satsning på utbyggnad av infrastruktur bör göras under åren 2009 till 2011. Detta kan till exempel ske genom att regeringen inför en investeringsfond ur vilken kommuner, mackägare och andra kan söka bidrag för att installera laddstolpar.

32. Målet på EU-nivå ska vara en miljon eldrivna bilar i Europa till 2015.

33. Elhybridbilar måste ges likvärdiga, eller bättre, skattemässiga villkor jämfört med andra miljösatsningar vad gäller bilar. Folkpartiet vill gå längre än som skett i klimatbeslutet 2009.

34. Förmånsbeskattningen av tjänstebilar ska kopplas tydligare till bilens utsläpp av koldioxid. Förmånsskatten blir då lägre för de flesta elbilar och elhybrider jämfört med andra miljöbilar. Det stimulerar till en bilpark med lägre utsläpp och till fortsatt teknikutveckling.

35. Biodrivmedel är undantagna från energiskatt. Elfordon bör få minst samma skattesubvention, antingen genom avskaffad energiskatt på elen eller, eftersom det sannolikt är administrativt komplicerat, annat motsvarande stöd.

36. Koldioxidkomponenten i fordonsskatten bör kontinuerligt skruvas upp för att öka attraktiviteten hos bilar med låga utsläpp.

37. Sverige ska verka för harmoniserade regler och standards för elfordon inom EU och globalt.

38. Samtidigt som Sveriges totala utsläpp av växthusgaser har minskat sedan 1990 har utsläppen från transporter ökat. Det gäller framför allt godstransporter på väg. Ambitionen ska därför vara att överföra fler godstransporter från väg till järnväg och sjöfart.

39. För att få ned utsläppen från väg- och flygtrafik bör höghastighetståg införas i kombination med regional matartrafik och kollektivtrafik. Satsningarna ska ha som utgångspunkt strävan efter, och analys av, samhällsekonomisk lönsamhet (i analysen ska ingå klimat- och ekologiska effekter).

40. Klimataspekten måste få större tyngd i samhällsplaneringen både på kommunal och på regional nivå. Förbättra samhällsplaneringen så att de korta bilresorna minskar till förmån för kollektivresande, cykel- och tågtrafik. Cykling bör dessutom gynnas bl. a genom förändrade skatteregler för arbetsgivares motionssatsning på cykling. Ändringar i plan och bygglagen bör främja bl. a en klimatsmart bebyggelsestruktur, trafikplanering och infrastruktur.

41. Det är positivt att flyget kommer att införlivas i EU:s utsläppshandelssystem. Tilldelningen till flyget bör dock skärpas och andelen auktionerade rättigheter öka. Utsläppen på hög höjd ska bära sina verkliga klimatkostnader, och flygets utsläpp behöver därmed ges en motsvarande högre vikt. Sverige bör verka för att direkta och indirekta subventioner till flyget avskaffas.

42. Sverige ska vara pådrivande för att EU inför åtgärder – både inom EU och globalt – så att även sjötransporter betalar sina klimatkostnader. Detta inkluderar fisket.

Slutsatser om bioenergi

43. Bra producerad, klimatsmart, bioenergi kan vara en pusselbit för att minska den fossila energianvändningen. EU:s förslag på krav att biodrivmedel ska minska utsläpp av växthusgaser med 35 procent för att få räknas som förnybart är inte tillräckligt ambitiöst, utan kriterierna bör skärpas och procenttalet höjas. En enkel, genomskådlig och korruptionsrobust certifiering bör införas som säkerställer biodrivmedlens klimatnytta.

44. EU:s regler för bränslekvaliteten bör ändras så att den tekniskt lämpliga nivån på inblandning av etanol i bensin tillåts. EU:s tullar på etanol bör avskaffas.

45. Den mest resurs- och kostnadseffektiva användningen av biobränslen är i el- och värmeproduktion i form av bland annat fjärrvärme. Sverige kan också genom sin starka skogs- och fordonsindustri bidra till utveckling av teknik för andra generationens cellulosa- och avfallsbaserade biobränslen samt teknik för el- och elhybriddrift av fordon.

46. Storskalig odling av biogrödor och uttag av bioenergi blir lätt problematisk och måste därför ske med stor hänsyn till bland annat den biologiska mångfalden. Den ska även vägas av mot negativa miljöeffekter, som risk för ökat näringsläck-

age och ökad övergödsling. Nya metoder inom skogs- och jordbruket som kan kombinera biobränsleproduktionen och förstärkt biologisk mångfald måste tas fram genom forskning och utvecklingsarbete. Det finns starka skäl för att inom ramen för CBD (konventionen om biologisk mångfald) göra en tydlig koppling till klimat- energifrågornas hantering i EU och globalt.

47. Existerande livsmedelsproduktion får inte slås ut av bioenergiproduktion på ett sätt som kan leda till snabbt stigande livsmedels- och foderpriser med ökad fattigdom och hunger hos konsumenter, i bland annat tredje världen. Rätt hanterat, genom ökad samverkan och borttagande av handelsstörande hinder kan en lämplig bioenergiproduktion leda till viktiga ökade utkomstmöjligheter och bidrag till standardhöjningar för odlare i tredje världen.

48. Biobränsleproduktion bör inte subventioneras utan bör konkurrera fritt med andra branscher om bioråvaran. Vi bedömer inte att det är en hållbar politik att låsa oss fast vid första generationens biodrivmedel. De ambitioner som hittills presenterats för biodrivmedel riskerar i så fall att leda fel. En princip om försiktighet leder oss till att föreslå en utfasning av besluten om att subventionera och prioritera just biodrivmedel. Inga mer medel bör tillskjutas till miljöbilspremie efter juli 2009 och skattebefrielsen för biodrivmedel bör fasas ut.

49. Den av regeringen tillsatta Hållbarhetskommissionen bör genomföra en analys av effekterna av en övergång till biodrivmedel med hänsyn tagen till såväl klimathotet som EU:s och USA:s stödpolitik, samt höga oljepriser.

50. Kommissionen bör också beakta hur olika års skörd spelar in samt den trendmässigt ökade efterfrågan på mat och foder.

51. För en detaljerad genomgång av argumenten ovan, se Folkpartiets rapport ”Bioenergin i klimatpusslet – politik för en hållbar lösning”, publicerad i juni 2008.

Slutsatser om det svenska jordbruket

52. I likhet med andra sektorer bör jordbruket bära sina klimatkostnader. Det innebär att de nedsättningar av koldioxidskatter m.m. som jordbruket i dag har bör minskas för att på sikt tas bort. Det skulle öka näringens incitament för energieffektivitet, besparingar, samt främja och investeringar i klimatsmart teknik i jordbrukssektorn. Denna ansats bör gälla också på EU-nivå.

53. Det är angeläget att jordbruket i högre grad producerar biodrivmedel för eget bruk, och därmed minskar sitt beroende av bl. a fossil diesel. Användning av egenproducerat biodrivmedel inom jordbruket bör även efter 2013 vara skattebefriad.

54. Ökad forskning bör ske för att belysa konflikten mellan nötkreaturs negativa klimatpåverkan och deras positiva påverkan på öppna landskap.

Slutsatser om energieffektivisering

55. Vi måste hushålla med jordens resurser så att vi lämnar över ett hållbart samhälle till nästa generation. En effektivare användning av energi är centralt för den visionen. Mer energieffektiva lösningar är i ett globalt perspektiv också centrala för att världen ska kunna minska utsläppen av växthusgaser samtidigt som utvecklingsländernas välstånd ska öka.

56. Energieffektivisering har varit ett viktigt verktyg för att bromsa oljeanvändningen, och det finns en fortsatt stor effektiviseringspotential även i Sverige. Effektiviseringar går ofta att genomföra med kort ledtid, vilket globalt sett bromsar upp utsläppen av växthusgaser snabbare än byggnation av ny kraftproduktion.

57. Det finns en betydande potential för att effektivisera Sveriges energianvändning. Åtskilliga åtgärder är lönsamma att genomföra, eller har låg kostnad, men genomförs ändå inte. Det kan bero på ett glapp mellan tillverkares och användares ekonomiska intressen, t.ex. när det gäller fastigheter och transporter (s.k. marknadsmisslyckande av principal agent natur). Inom industrin kan det bero på bristfällig kunskap eller höga kostsiktiga avkastningskrav. För hushållens del ligger förklaringen bland annat i bristande information.

58. Det behövs en kombination av stärkta regelverk och förbättrade styrmedel för att Sverige ska kunna nå en effektiv resursanvändning på energiområdet. Styrmedlen bör så långt möjligt vara generella och teknikneutrala.

59. Existerande stöd för effektivare energianvändning i bostadshus bör ses över och om möjligt utformas mer teknikneutralt. Det kan ske till exempel genom att en gemensam pott för stöd till investeringar i bostadshus införs, där åtgärder som rekommenderas i husets energideklaration berättigar till investeringsbidrag ur potten.

60. Konsumenterna bör få lättare att göra medvetna och informerade val och att skaffa sig kontroll över sina energikostnader. Marknaden för elmätare bör avregleras.

61. Basindustrin står för en stor del av Sveriges energiförbrukning och klimatbelastning. Effektivare processer är därför särskilt viktiga i dessa anläggningar för att minska energiåtgången. Staten ska fortsätta sitt program för effektivare energianvändning i elintensiv industri och kan utöka verksamheten till att gälla även andra industriföretag. En energieffektiviseringscheck kan införas för att stödja företagen i deras kartläggning av problem och möjligheter beträffande energianvändningen.

62. EU ska fortsätta att driva på utvecklingen för energieffektivare fordon och lägre utsläpp av koldioxid, dock på ett sätt som inte specifikt diskriminerar den svenska fordonsindustrin. Den svenska fordonsskatten bör i stor utsträckning relateras till krav på bränsleeffektivitet och utsläpp av koldioxid.

Slutsatser beträffande skogen och klimatet

63. Åtgärder mot avskogning och incitament för återbeskogning är potentiellt mycket effektiva åtgärder mot växthusef-

fekten. Skogsfrämjande åtgärder bör därför ges hög prioritet i det internationella klimatarbetet.

64. Problemet med avskogning i tredje världen och önskvärd återbeskogning bör hanteras i framtida klimatavtal och formuleringen av klimatmål.

65. När en ny internationell klimatregim är på plats bör möjligheten att inkludera kolsänkor i svenska och internationella klimatmål och klimatavtal utredas och inkluderas, förutsatt att tillförlitliga mätmetoder har utvecklats.

66. Pålitliga metoder för internationella skogscertifieringar och spårbarhetscertifikat bör utvecklas och användningen främjas.

67. Stödet till FN:s program för att hindra avskogning i tredje världen ska öka. Skövling av tropiska skogar ska motverkas genom finansiering av åtgärder och ersättningar från en nyinrättad skogsfond för återbeskogningsprojekt.

68. Ökad kunskap krävs om hur skogen lagrar och släpper ifrån sig koldioxid. Betydelsen av ett hållbart skogsbruk, med både växande ungskog och ”gammelskog”, liksom den mark som skogen växer i, ska belysas.

69. Ökad kunskap krävs om hur skogsprodukter kan användas på ett klimatmässigt effektivt sätt, och ett för naturen optimalt sätt.

70. En skoglig sårbarhetsanalys bör genomföras vad gäller konsekvensen för skogen av ändrat klimat. Ökad forskning krävs om nya insektshot.

Slutsatser om kärnkraft

71. De svenska kärnkraftsreaktorerna faller för åldersstrecket från början av 2020-talet och därefter. En planeringsmarginal på 12–15 år behövs för att säkra försörjningstryggheten så att Sverige inte blir beroende av importerad fossilbaserad el och för att motverka stigande elpriser. Alliansen har kommit överens om att de tio reaktorer som nu är i drift kan komma att ersättas av maximalt tio nya reaktorer på de platser där reaktorer i dag är lokaliserade.

72. Avvecklas kärnkraften blir det synnerligen svårt för Sverige att uppnå våra och EU:s ambitiösa mål om minskade utsläpp av växthusgaser med 75–90 procent till 2050, om vi inte samtidigt accepterar en strukturomvandling som innebär drastisk kapitalförstöring och nedläggning av viktiga delar av Sveriges basindustri, samt lägre ekonomisk tillväxt.

Slutsatser om vattenkraft och vågkraft

73. Folkpartiet står som garant för den biologiska mångfald och de naturvärden som outbyggda älvar och älvsträckor representerar. De fyra nationalälvarna, liksom övriga vattenområden som nämns i Miljöbalken 4:6, ska bevaras orörda.

74. Det finns ändå en viss, men relativt begränsad, potential för ökad användning av vattenkraft i Sverige, dels genom uppgradering av befintliga verk, dels genom användning av ny ”strömningsvatten”-teknik som ger upphov till mindre ingrepp i naturen än traditionella dammbyggen.

75. Skydda bäckar, åar och andra mindre vattendrag mot exploatering.

76. Systemet med elcertifikat infördes för att ekonomiskt stödja utbyggnad av småskaliga vattenkraftverk trots deras miljöförstörande inverkan. Nyttan i form av ökad eltillförsel vid fortsatt utbyggnad står dock inte i proportion till skadan på biologisk mångfald, åar, bäckar och andra små vattendrag.

77. Inget statligt stöd bör utgå till småskalig vattenkraft efter det att nuvarande överenskommelser och kontrakt löpt ut. Vi accepterar uppgradering och effektivitetshöjning i existerande anläggningar på marknadens villkor.

78. På grund av systemet med elcertifikat har realvärdet av statligt finansierade miljöåtgärder i form av vattenköp urgröpts och reducerats väsentligt. Realvärdet bör återställas och lagen ändras så att inte certifikatintäkten inräknas i anläggningens nytta.

79. Ytterligare utbyggnad av småskalig vattenkraft skulle bidra mycket lite till ökad eltillförsel. Elcertifikatsystemets mål om mer förnybar energi bör nås utan att ny småskalig vattenkraft byggs.

80. Vågkraft är ett nytt energislag som är ett intressant komplement till annan klimatsmart energiproduktion. Tillståndsprocessen vid etablering av vågkraftverk bör förenklas och snabbas upp.

Slutsatser om vindkraft

81. En ny planeringsram för vindkraft på 30 TWh till år 2020 fastställs, enligt Energimyndighetens remissbehandlade förslag, varav 20 TWh till lands och 10 TWh till havs (Alliansöverenskommelsen).

82. Planprocessen för vindkraft förenklas, genom att den så kallade dubbelprövningen avskaffas. Samtidigt ges kommunen medbestämmande genom att kommunfullmäktiges godkännande krävs för projekt som tillståndsprövas enligt Miljöbalken (dvs. större verk eller vindkraftparker). (Alliansöverenskommelsen).

83. Förutsättningarna för utbyggnad av vindkraftsparker till havs bör studeras särskilt. Det gäller bl.a. nätanslutningsregler, olika strandstaters konkurrerande stödsystem, förutsättningar för gemensamma projekt enligt förnybardirektivet, etc. (Alliansöverenskommelsen).

84. Den snabba globala expansionen av vindkraften kommer att stimulera fortsatt teknikutveckling, vilket successivt driver ner kostnaderna.

85. I dagsläget är vindkraftselen, särskilt vad det gäller havsbaserad vindkraft, förhållandevis dyr i jämförelse med vatten- och kärnkraftsel.

86. Vindkraftens fördelar finns framför allt i småskalig och lokalt inriktad energiproduktion. Det ger möjligheter för nya aktörer på energimarknaden, som enskilda, småföretag, kooperativ och bostadsrättsföreningar. Den el-prisdämpande effekten kan för dessa aktörer bli betydande.

87. Utbyggnaden av vindkraften måste ske med beaktande av natur- och kulturvärden samt av friluftslivets intressen. Riksintresset obruten kust är särskilt viktigt att värna.

Slutsatser vad det gäller solenergi

88. Forskning och utveckling rörande solenergi bör uppmuntras och stödjas.

89. Kostnaderna för att producera solel är i dag höga och kostnadsminskningar genom teknikutveckling har hittills varit blygsamma. Nu pågår dock en snabb teknikutveckling. Det kommer att leda till effektivare produkter och lägre produktionskostnader.

90. Generella styrmedel bör i första hand användas för att stimulera efterfrågan på klimatsmart elenergi, inklusive solenergi.

Slutsatser vad det gäller teknikutveckling

91. De genomgripande förändringar som energipolitiken och samhället står inför – globalt, nationellt och regionalt – ställer stora krav på ny teknologi. Det öppnar upp många nya möjligheter som svenska företag bör ta tillvara.

K: Klimat, energi, miljö och kommunikationer
Motioner

Klimatarbetet globalt och i EU m.m.

K1. Folkpartiet bör etablera en offensivare klimatpolitik

Motionär: Anders Schüllerqvist, Enskede

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** anta förslaget om 12 liberala grundstenar för klimatpolitiken enligt nedanstående förslag för att stärka Folkpartiets miljö- och klimatprogram
2. **att** partiets klimatgrupp ges i uppdrag att uppgradera klimatprogrammet från partirådet i oktober 2008, så att det ansluter sig till de 12 grundstenarna
3. **att** landsmötet uttalar som sin mening att klimatgruppen under denna uppgradering skärper till texten så att den blir tydligare, mera åtgärdsinriktad och då det är möjligt mera mätbar så att klimatprogrammet går från alla vackra ord till mera konkreta och handfasta åtgärder
4. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram och exekvera en lanseringsplan för denna nya miljö- och klimatpolitik som ger Folkpartiet positionen som ledande inom miljö- och klimatområdet inför 2010 års val, kanske under begreppet ”Folkpartiet liberalerna – det nya miljöpartiet”

Folkpartiet bör vara bäst på miljö och klimat. Vi var med och bildade Naturskyddsföreningen för 100 år sedan, men vi har nu tappat mark. Vi bör fram i täten igen.

Alliansen träffade en bra klimatöverenskommelse den 5 februari 2009. Nu finns en bra grund att stå på och fyra partier är eniga. För Folkpartiet betyder detta att vi måste uppgradera vår klimatpolitik och satsa mer offensivt än vi tidigare gjort, för att ligga i paritet med denna överenskommelse och verkligen attrahera väljare med klimat- och miljöintresse, men allra främst för att Sverige och världen behöver ett bättre program. Ett bra klimatprogram bör dessutom bygga på ett antal grundpelare för att tydliggöra avsikten med programmet och det saknar vårt nuvarande klimatprogram.

Ett förslag med 12 liberala grundstenar för klimatpolitiken presenteras nedan. Vårt klimatprogram är i många stycken ganska defensivt, otydligt och öppet för många tolkningar. Det finns många områden där vi kan presentera en offensivare politik. Folkpartiet har inom många av dessa områden varit aktivt, men mycket mer kan göras. Omfattande energieffektivisering måste göras för att nå nödvändiga utsläppsmål. Mer än planerat kan säkert göras på flera områden. Höghastighetståg, uppgradering av existerande snabbtåg och förbättrat järnvägsunderhåll är några åtgärder inom järnvägsektorn. Ökad satsning på kollektivtrafik är viktig för ett hållbarare samhälle. En ökad fokusering på elfordon skulle också betyda mycket för att få ner utsläppsnivåerna. Här måste vi som politiker ta till lite tuffa tag som gör omställningen snabb. Ökad skatteväxling är rimligen modellen. Hela transportsektorn kräver fokusering. Säkert finns många friska grepp att satsa på inom jordbrukssektorn, som bidrar med stora utsläpp. Trots alla satsningar växer avfallsmängden i Sverige. Ytterligare ett område där mycket kan göras med återvinning, förbränning och biogasproduktion. Vi bör också satsa på export av fossilfri el producerad av vindkraft och kraftvärme från fjärrvärmesystemen och industrin i väntan på den nya kärnkraften, som först dyker upp runt 2025 och alltså inte påverkar energisituationen förrän om 15–20 år. Det gäller nu att ta fram en ny mera offensiv klimatpolitik och därefter att producera en sammanhållen lanseringsplan av denna Folkpartiets nya klimatpolitik och på ett organiserat sätta denna lanseringsplan i verket. Här behövs en kombination av motioner, utspel i pressen, seminarier och skriven text som stöder budskapet att Folkpartiet liberalerna är det nya miljöpartiet.

Med alla klimatengagerade i partiet kan det inte vara oöverstigligt att komma fram i täten. Folkpartiet kan med denna ansats ta ledningen i Sverige i miljö- och klimatfrågan.

12 liberala grundstenar för klimatpolitiken:

1. Det är bråttom – konkreta åtgärder avgörande
2. Internationella avtal viktiga
3. Offensiva mål om utsläppsminskningar här hemma och totalt när flexibla mekanismer medräknas
4. Rejält klimatstöd till utvecklingsländer kopplat till fattigdomsbekämpningen
5. Sverige ska ligga i framkant av klimatutvecklingen
6. Principen att förorenaren betalar ska gälla
7. Skatteväxling för att stödja miljö- och klimatarbetet
8. Energieffektivisering har hög prioritet
9. Offensivt stöd till förnybara energikällor
10. Fokus på ”koldioxiderna” energislag
11. Krafttag inom hela transportsektorn för att minska CO_2-utsläpp
12. Gröna jobb är viktiga för Sverige

K2. Programförslag Klimatrapport

Motionär: Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 4 i förslaget till klimatprogram kompletteras i enlighet med förslag i motionen
2. **att** punkt 23 i förslaget till klimatprogram kompletteras i enlighet med förslag i motionen
3. **att** punkt 31 i förslaget till klimatprogram kompletteras i enlighet med förslag i motionen
4. **att** punkt 63 i förslaget till klimatprogram kompletteras i enlighet med förslag i motionen
5. **att** punkt 86 i förslaget till klimatprogram kompletteras i enlighet med förslag i motionen
6. **att** punkt 90 i förslaget till klimatprogram kompletteras i enlighet med förslag i motionen
7. **att** punkt 26 i förslaget till klimatprogram utgår
8. **att** punkt 30 i förslaget till klimatprogram utgår
9. **att** avsnittet om vattenkraft och vågkraft kompletteras med en ny punkt i enlighet med motionen

Det är mycket bra att Folkpartiet sätter klimat- och hållbarhetsfrågorna högt på den politiska agendan och även har ett ambitiöst arbete i partiet kring dessa frågor. Programgrup-

pens förslag är huvudsakligen bra men vissa punkter bör tydliggöras och kompletteras i enlighet med vårt förslag.

Två punkter förslås utgå.

– Punkt 4 behöver kompletteras med två avslutande meningar:

Försiktighetsprincipen bör dock gälla för att förebygga framtida koldioxidläckor. En försiktighetsprincip bör även eftersträvas i den globala spridingen av kärnteknologi i energiförsörjningssyfte, där utvecklingen i demokratiskt osäkra länder bör vägas in.

– Punkt 23 behöver kompletteras med följande:

Den som påverkar klimatet negativt genom sitt beteende måste även betala för denna negativa påverkan.

– Punkt 26 och 30 behöver strykas i sin helhet då styckena skapar förvirring kring vad som åsyftas och möjliggör vida tolkningar.

– Punkt 31 kompletteras med meningen:

Kommuner kan förbereda laddstolpars placering genom att reservera mark för detta.

– Punkt 63 kompletteras med en avslutande mening: I tätbebyggda regioner är gröna kilar viktiga för det lokala klimatet.

– Under ”Slutsatser om vattenkraft och vågkraft” vill vi infoga en ny punkt som slår fast att vi i Folkpartiet liberalerna även värnar fiskbeståndet där vattenkraft nyttjas med följande formulering:

Laxtrappor och andra åtgärder för att säkra fiskets fria vandringsvägar är viktigt att säkerställa.

Under ”Slutsatser om vindkraft”:

– Punkt 86 kompletteras med följande avslutande mening:

Skattesystemets utformning ska inte motverka utvecklingen för små lokala producenter.

– Punkt 90 kompletteras med följande avslutande mening:

Offentliga institutioner kan bidra till att, genom användande av solenergilösningar, bredda vägen för en ökad användning generellt i samhället av solenergi.

K3. Fossilfri fordonsflotta 2030 via CCR i stället för CCS

Motionär: Bengt Dahlström, Skara

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet i det fortsatta arbetet med att förverkliga visionen om en fossilfri fordonsflotta år 2030 även utreder alternativet med syntetiska drivmedel av recirkulerad koldioxid

Förverkliga regeringens vision om fossilfri fordonsflotta år 2030

Regeringen har framlagt sin vision om rubricerade i en debattartikel i DN. På agendan i svensk debatt om transportsektorns framtid finns i dag endast två huvudspår:

1) Biodrivmedel att fasa ut befintliga konventionella fordons beroende av olja Biodrivmedel att ersätta både fossil bensin och diesel finns i form av t.ex. etanol och RME av odlade socker- eller stärkelserika grödor resp. oljeväxter. Konflikt med livsmedelsproduktion redan efter blott någon procent av behovet tillgodosetts denna väg har lett till insikten att ”odla drivmedel” är en återvändsgränd.

Förhoppningar vänds nu mot s.k. andra generationens biodrivmedel av skogsråvaras cellulosa.

Flera utredningar visar dock att så gott som hela vår skogsproduktion skulle gå åt bara för att tillgodose transportsektorns drivmedelsbehov denna väg.

Återstår biomasseavfall som är konfliktfritt visavi livsmedel och konventionella skogsprodukter.

Potentialen kan vara nog så viktig lokalt men är helt otillräckligt nationellt.

2) Fossilfri el att fasa in transportsektorns elektrifiering. Fossilfri el är förutom skogen Sveriges starka sida med f.n. i grova drag hälften vatten- och hälften kärnkraft. På lång sikt är en helt elektrifierad transportsektor fullt möjlig.

På 21 år vore det en prestation utan like om vi ens kunde nå dithän, att fjärdedelen (cirka en miljon) av alla personbilar vore enbart eldrivna alt. Hybrider med elmotor plus förbränningsmotor på biodrivmedel.

Därtill kommer bussar, lastbilar, långtradare, jordbruksmaskiner, skogsmaskiner, grävmaskiner etc.

Ett tredje tänkbart huvudspår vore 3) syntetiska drivmedel av recirkulerad koldioxid Förutom fossil som vi ska överge och biodrivmedel som är otillräckliga är infångad koldioxid den enda kolkälla vi har.

Via metanolsyntesen är det en tredje möjlighet, som emellertid helt saknas i debatten. Ironiskt nog är det den som har potential att lösa problemet.

Enl. IVA:s Vägval energi har Sverige 14 utsläppskällor med mer än en miljon ton koldioxid vardera motsvarande tillsammans 23 miljoner ton om året.

CC-teknik (Carbon Capture) finns nu för infångning av koldioxid i ”industriskorstenar”.

Snart sagt alla nationella planer räknar med att CCS (S = ”storage”, lagring) är ett viktigt sätt att avvärja klimathotet. I stället för att efter enorma kostnader och med stor risk för läckage eller till och med livsfarliga ”uppkok” begrava koldioxiden kan den hydreras (förenas med väte) via metanolsyntesen till fossilfria, klimatneutrala drivmedel.

Genom elektrolys av vatten kan det erforderliga vätet till metanolsyntesen produceras med insats av fossilfri el.

Det är en färdigutvecklad och mogen teknik, men naturligtvis inte förlustfri. I senaste numret av Science rapporterar israeliska forskare att de knäckt koden att bryta banden mellan väte- och syreatomer i vatten med fotolys med hjälp av ett metallkomplex som katalysator.

Detta genombrott för fotolys, alltså att sönderdela vatten med solljus direkt utan att behöva gå via el, kan öppna för att regeringens fossilfria vision 2030 snart blir ännu mer realistisk att genomföra!

Motionen kan koncentreras i en kort mening: Fossilfri fordonsflotta 2030 via CCR (Carbon Capture and Recycling) i stället för CCS (Carbon Capture and Storage).

Referens: KSLA Nytt & Noterat nr 2/2009

K4. Reviderad text i Folkpartiets klimatrapport 2

Motionär: Bengt Lindhé, Skara

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** byta ut begreppet CCS (Carbon Capture and Storage, koldioxidinfångning och lagring) till CCR (R som i Recycling) i punkt 4 på sidan 4; punkt 22 på sidan 6; näst nedersta stycket på sidan 21; punkt 3 i rutan på sidan 23; andra stycket på sidan 26 samt i sista punkten på sidan 27

2. **att** korrigera skrivningarna om vindkraft på sidan 54 så att de inte ger olika budskap (”Certifikatsystemet för förnybar elproduktion ska vidareutvecklas. Ett nytt mål med 25 TWh bör sättas för år 2020.” respektive ”En ny planeringsram för vindkraft på 30 TWh till år 2020 fastställs, enligt Energimyndighetens remissbehandlade förslag, varav 20 TWh till lands och 10 TWh till havs.”) Eftersom de två punkterna ger olika budskap bör skrivningen korrigeras.
3. **att** uttala som sin mening att det behövs en seriös och förutsättningslös analys av möjligheterna till en utbyggnad av den svenska vattenkraften

Ingen kan garantera att de mängder koldioxid det är fråga om kommer att stanna där de placeras i en jordskorpa som rör sig. Läckage innebär att stora kostnader varit förgäves. Över stora ytor är läckage mycket svårt att mäta. ”Uppkok” av stora mängder koldioxid, som under lugnt väder och inversion hinner kväva allt som liv och anda har innan de skingras, kan inte uteslutas. Två sådana katastrofer med naturliga orsaker inträffade under 1980-talet i Kamerun vid sjöarna Monoun och Nyos. Genom koldioxidens kemiska recirkulering till metanol/DME kan CC-teknikens framgångar bli till nytta. I motsats till kostsam och farlig deponi öppnar CCR för produktion av förnybara klimatneutrala eftertraktade drivmedel och oumbärliga kolväten. I förlängningen kan CCR-tekniken mogna så att även atmosfärens koldioxid kan recirkuleras. Med infångad koldioxid och biogasmetan från jordbruk och reningsverk som råvaror kan Sverige förverkliga alliansens vision om fossilfri fordonsflotta år 2030. Referens till konceptet CCR är *The Journal of Organic Chemistry*, January 16, 2009, Vol 74, number 2, publicerad i svensk översättning i *KSLA Nytt & Noterat* nr 2/2009.

Elcertifikatsystemet belastar alla privatpersoner med 7,1 öre per kWh. Med moms blir det 8,9 öre. För en villaägare med en elkonsumtion på 20 000 kWh innebär det 1 800 kronor per år. Ska vindkraftutbyggnaden finansieras genom elcertifikatsystemet enligt nuvarande principer kan denna merkostnad bli svindlande. Huvudyrkandet under den här punkten är emellertid ett krav på en fullständig genomgång av hela elcertifikatsystemet. Carl B. Hamilton redovisade i en artikel i DN den 30 november 2008 de orimliga ekonomiska konsekvenserna av Energimyndighetens krav på utbyggnaden av vindkraften till 30 TWh. Elcertifikatsystemet och den refererade målsättningen bör underkastas en genomgående analys vad gäller de ekonomiska och miljömässiga konsekvenserna. Elcertifikatsystemet innefattar bl.a. stöd till torveldning i kraftvärmeverk. Det torde vara svårt att finna något mer kontraproduktivt än torveldning om målet är att reducera koldioxidutsläppen. Om inte annat bör den punkten strykas i elcertifikatsystemet. Den föreslagna utbyggnaden av vindkraften förutsätter att det finns kompletterande kraftkällor i form av vattenkraft eller fossileldade kraftverk när det inte blåser förutom stora kostnader för elledningar för dessa situationer. Inget av detta berörs i klimatrapporten. Dagens cirka 1 000 vindkraftverk producerar cirka 2 TWh. En 15-faldig utbyggnad av vindkraften kan inte ske med mindre än att de miljömässiga konsekvenserna blir belysta. Alliansens nya politik med möjligheter till nybyggnad av kärnkraftverk gör att all utbyggnad av elproduktionen bör ske på samma ekonomiska villkor. Elcertifikatsystemet bör slopas så att den framtida utbyggnaden av Sveriges elproduktion renodlat baseras på ekonomiska grunder med rimlig hänsyn till konsekvenserna för miljön.

Det finns utredningar som visar att den biologiska mångfalden knappast påverkas alls när man bygger ut älvarna. Turistströmmen längs de utbyggda älvarna är väsentligt större än vid de oreglerade. Tack vare odling av lax och havsöring som bekostas av kraftindustrin kan havsfisket bibehållas. Tekniskt sett kan vattenkraften i Sverige fördubblas.

K5. Internationell miljödomstol

Motionärer: Birgitta Ohlsson, Stockholm, Peter Blomquist, Stockholm, Anita Brodén, Sollebrunn, Avni Dervishi, Västerås, Henrik Johansson, Umeå, Peter Kjällkvist, Norrköping, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** det på sidan 32 i förslaget till klimatprogram infogas en ny mening: ”Det behövs en internationell miljödomstol för att främja efterlevnaden av globala miljöavtal.”

I dag lider det globala samarbetet i miljöfrågor brist på starka institutioner. Internationella miljökonventioner är nödvändiga, men hur effektfulla blir de om det saknas möjligheter att genomdriva dem? Vi behöver ett internationellt regelverk för att kunna sätta dit miljöbovar och ställa krav på progressiva miljöreformer hos länder.

Genom att inrätta en internationell miljödomstol skulle det internationella ramverket på miljöområdet stärkas och ett fungerande sanktionssystem komma till stånd där man kan lösa tvister. Detta skulle i sin tur kunna främja efterlevnaden av internationella miljökonventioner.

På global miljönivå står en rad organ med Förenta Nationerna i centrum. Inom FN-systemet har vi FN:s miljöprogram, UNEP, och Kommissionen för hållbar utveckling (Commission on Sustainable Development, CSD) och diverse olika miljökonventioner och initiativ som toppmötet i Johannesburg 2002. Det saknas dock institutioner som kan följa upp besluten fullt ut.

Vi har ingen internationell miljödomstol i dag, även om den internationella domstolen i Haag har en särskild miljökammare. Det sker förvisso diskussioner hur UNEP:s roll kan stärkas, men detta räcker inte för att kunna på allvar implementera exempelvis Kyotoprotokollet.

Vi behöver en domstol, då miljöfrågorna är kanske de mest gränsöverskridande vi har. Inspiration kan hämtas från andra fält på den internationella agendan. Se ICC, den internationella brottsmålsdomstolen, krigstribunalen i Haag med flera.

K6. Plan för ett fossilenergifritt Europa år 2050

Motionärer: Karl-Erik Andersson, Västerås, Anette Gerhardsson, Arboga

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att EU upprättar en plan för hur Europa ska bli totalt fossilenergifritt år 2050

Europas beroende av import av fossilenergi är oroande med hänsyn till omvärldens politiska utveckling. Man får inte hamna i situationer då man kan bli föremål för ekonomiska eller politiska utpressningar.

EU måste upprätta en plan för hur ett oberoende och fossilfritt Europa kan nås senast år 2050. Detta kommer att bestå av en blandning kärnkraft, förnyelsebar energi och energieffektivisering samt att elnäten är sammankopplade via ett

intelligent nät. Däremot bör vi vara skeptiska till koldioxidfångst då detta är dyrbart och osäkert om man verkligen kan hålla gasen instängd under jorden.

Klimat och transporter, jord- och skogsbruk, bioenergi samt energieffektivisering

K7. Elbilar och elskatt

Motionär: Mikael Ståldal, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 35 i klimatrapporten stryks

Punkt 35 i klimatrapporten lyder: ”Biodrivmedel är undantagna från energiskatt. Elfordon bör få minst samma skattesubvention, antingen genom avskaffad energiskatt på elen eller, eftersom det sannolikt är administrativt komplicerat, annat motsvarande stöd. ”

Om man ska subventionera elbilar så bör det ske genom att gör dem billigare att köpa och äga. Billigare att köpa kan man åstadkomma genom en ”elbilspremie” vid inköp. Billigare att äga kan man åstadkomma genom att ha låg eller ingen årlig fordonsskatt.

Däremot finns det ingen anledning att subventionera driften eftersom elbilar även utan subvention blir billigare än konventionella bensin eller dieselbilar (vilket också framgår i klimatrapporten). Att ha lägre elskatt på el som används i elbilar än på el som används till något annat är en dålig idé. En viss mängd el har samma miljöpåverkan oavsett vad den används till, och bör därför beskattas lika oavsett användningsområde.

(Däremot vore det rimligt att beskatta el olika beroende på hur den produceras, men det är en annan fråga.)

Vad klimatgruppen menar med ”annat motsvarande stöd” är oklart, men jag tolkar det som någon form av stöd av driften av elbilar, ett stöd som blir proportionellt mot hur långt man kör eller hur mycket el man förbrukar. Och det är inte heller någon bra idé. Det finns en fara i att göra det alltför billigt att köra elbilar. Även elbilar leder till negativa externa effekter vid körning, som t.ex. trängsel, vägslitage och trafikolyckor. Vi ska inte låssas att elbilar löser alla problem som är förknippade med biltrafik.

Klimatgruppen har rätt i att dagens energiskatteundantag på biodrivmedel kan missgynna elfordon. Men detta problem bör man inte lösa genom att införa ytterligare krångliga och snedvridande specialregler. I stället bör man helt enkelt ta bort (fasa ut) energiskatteundantaget på biodrivmedel. Och detta står redan i punkt 48. Därmed kan punkt 35 strykas.

K8. Avskaffa transportbidraget – satsa på miljövänlig infrastruktur i stället!

Motionär: Christian Löwendahl, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att det statliga transportbidraget ska avskaffas i sin helhet och att motsvarande årliga belopp i stället ska användas till att stödja miljövänlig infrastruktur i glesbygdsområden
2. **att** i Folkpartiets klimatpolitiska program skriva in följande stycke: ”Det statliga transportbidraget ska avskaffas i sin helhet eftersom det direkt motarbetar klimatmålen genom att stimulera till fler och längre transporter än vad som är företagsekonomiskt gångbart.”
3. **att** i Folkpartiets klimatpolitiska program skriva in följande stycke: ”Den nuvarande årliga kostnaden för transportbidraget ska i stället användas till att stödja miljövänlig infrastruktur i glesbygd, exempelvis utbyggnad av fiberkabel för bredband.”

Varje år betalar staten genom Transportbidraget ut stora summor i bidrag till transporter till från företag i glesbygdskommuner. För 2009 rör det sig om i storleksordningen 500 miljoner kronor enligt uppgift från Tillväxtverket (27/5 2009). Upp till 45 procent av kostnaden för exempelvis en lång lastbilstransport kan täckas av det statliga bidraget. Denna typ av glesbygdsstöd är djupt olyckligt eftersom det effektivt motarbetar ansträngningarna att minska koldioxidutsläppen. Det leder också till ineffektiv användning av resurser eftersom företag fattar beslut som inte är de totalekonomiskt bästa. Den sistnämnda nackdelen uppkommer även när bidraget betalas för mer miljövänlig transporter än med lastbil.

Det finns goda skäl att värna möjligheten att driva företag i hela landet. Att just uppmuntra långa transporter framstår dock som helt föråldrat med tanke på det överhängande hotet om global uppvärmning.

En av de allra viktigaste faktorerna för att ett modernt företag ska kunna nå framgång är tillgången till en väl fungerande elektronisk infrastruktur. Även om mobila lösningar bli allt bättre så ökar samtidigt kraven på bandbredd i nya applikationer. Detta gör att tillgången till fiberburen Internetuppkoppling är en viktig framgångsfaktor.

Jag föreslår därför att Transportbidraget avskaffas i sin helhet och att den nuvarande årliga budgeten för bidraget överförs över till stöd för miljövänlig infrastruktur i glesbygdsområden, med fokus på utbyggnad av fiberkabel för bredbandsuppkoppling.

K9. Varningstexter om klimatpåverkan i flygannonser

Motionär: Gustav Ullenhag, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att varningstexter blir obligatoriska i flygannonser. I texten ska framgå hur mycket koldioxidutsläpp resan medför och att resan bidrar till de pågående klimatförändringarna.

De pågående klimatförändringarna är ett hot mot människans överlevnad. Om temperaturen stiger 60 C kommer ungefär 95 procent av mänskligheten att slås ut. Så kallade ”triggereffekter” kan innebära att temperaturstegringen går snabbare och når högre nivåer än vad vetenskapsmännen tidigare beräknat. Albedo-effekten innebär att den värme som i dag reflekteras av Arktis is ut i rymden i stället kommer att stanna kvar på jorden då isen smält och därigenom accelererar uppvärmningen. Stora områden med permafrost i bland annat Sibirien har börjat tina vilket medför att metan som är en betydligt potentare växthusgas än koldioxid frisläpps dvs. detta utgör ytterligare en förstärkande faktor. En tredje ”triggereffekt” utgör den minskning av regnskogsareal som

sker genom bränder som blir allt vanligare när temperaturen ökar. Bränderna medför att stora mängder bunden koldioxid frigörs till atmosfären.

En person som gör en långresa med flyg tecknar därmed in hela sin årskvot för klimatpåverkan bara genom den resan. Att som på cigarrettpaketen införa varningstexter i flygannonserna ter sig i detta perspektiv naturligt.

K10. Gröna drivmedel för flyg

Motionär: Karl-Erik Andersson, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för ökad forskning och utveckling av gröna drivmedel i flyget

Flyget anses i dag släppa ut mycket växthusgaser genom att det använder fossila bränslen. Därför är det angeläget att forskning & utveckling bedrivs för att få fram drivmedel för flyget som inte baseras på fossila ämnen.

Det finns för närvarande två vägar att gå a) utveckling av ett biobränsle som flyget kan använda b) framställning av vätgas genom sönderdelning av vatten med hjälp av elektricitet eller värme som framställs via kärnkraft eller möjligen via storskalig solenergiteknik.

Den första vägen innebär dock att biobränsle framställt på åkermark må undvikas pga. det kommer att krävas allt större arealer för odling av livsmedel. Därför måste man i stället framställa biomassa antingen med hjälp av alger i havet eller av odling i ökentrakter av s.k. halofyter som kan bevattnas med saltvatten.

Den andra vägen att man framställer vätgas via sönderdelning av vatten. Ren vätgas är riskfylld att hantera varför vätet måste bindas med något annat ämne. Genom att blanda vätgas och koldioxid upptagen från luften kan man bilda syntetisk metanol eller annat liknande ämne. Dessa ämnen skulle då kunna användas i ett grönt flyg

Det behöver dock forskas och utvecklas och därför är det viktigt att resurser avsätts för en sådan utveckling.

K11. Fjärrvärmens nackdelar

Motionärer: Lars Johansson, Tumba, Peter Siebert, Tullinge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna i det framtida energipolitiska arbetet beaktar de synpunkter som anförs i motionen om fjärrvärmens utsläpp och energiförluster

I punkt 45 i Klimatrapport 2 talas det om att fjärrvärme är den mest resurs- och kostnadseffektiva användningsformen när det gäller biobränsle i el- och värmeproduktion. Vi vill med denna motion vända oss mot detta synsätt som alltför länge fått dominera debatten. Sant är att fjärrvärme i dag dominerande för uppvärmningen för större städer i Sverige. Distributionsnätet bildar dock en dyrbar infrastruktur och den höga kostnaden både för anslutningen som för installationen av värmesystemet i byggnaden medför inlåsningseffekter. Detta gör att kunder hamnar i en beroendeposition gentemot fjärrvärmeleverantören. Detta är en monopolsituation som har samhällets stöd och som inte lämnar brukaren ett rimligt handlingsutrymme.

I Sverige har fjärrvärmen gynnats genom olika former av statligt stöd och många kommuner kräver till och med att fastighetsägare mer eller mindre måste ansluta sig till fjärrvärmen. Tvärtemot alla gängse liberala principer. Däremot spelar den inte någon större roll i övriga världen där politiska beslutsfattare inte ensidigt har stöttat fjärrvärmen. Skulle det finnas de ekonomiska fördelar som vi har blivit lärda att förknippa med fjärrvärmen, skulle säkert även ”marknadskrafterna” har byggt ut fjärrvärmen på annat håll. Men hur är det med fjärrvärmens miljömässiga fördelar? Från att fjärrvärmeanläggningarnas pannor nästan uteslutande har förbränt olika fossila bränslen har man bara på några få år totalt förändrat sin bränslesammansättning. På grund av de allt dyrare fossila bränslen samt skattefördelar använder man i dag mest biomassor av olika slag. I sin marknadsföring gentemot allmänheten och framförallt mot politiska beslutfattarna pekar man på att man att ”Vi värmer hus utan att värma världen”(Svensk Fjärrvärme AB). Men är detta sant? Biomassor innehåller när de kommer fram till förbränningsanläggningen, en osynligt och mycket stor ryggsäck packat med en fossil energiskuld för markberedningen, gödsling, skötseln, skörden, beredningen, den eventuella torkningen och slutligen transportarbetet. Det vill säga det går även åt en stor mängd fossilt bränsle för att transportera både den ”förnyelsebara biomassan”, samt allt detta vatten som finns i biomassan, över stora avstånd. Även sopor är ett allt mer betydande bränsle vid fjärrvärmeproduktionen och även de transporteras över stora avstånd. Dessutom har fjärrvärme stora energiförluster framförallt i distributionsnätet som av branschen normalt uppges till 10 procent. Ovanpå detta kommer sedan förlusterna i själva fjärrvärmeanläggningen. Den stora vattendelen i bränslet måste kokas bort vid eldningen och med ångan följer stora värmemängder ut genom skorstenen.

T.ex. används det för uppvärmningen och varmvattnet i en äldre villa 20 000 kWh. Med direktel är ett utsläpp av 700 kg koldioxid (se motionen rörande el). Med en relativ gammal bergvärmepump med en värmefaktor på 3 blir det i stället 233 kg koldioxid. Utgående från Södertörns Fjärrvärme, som har en hög andel biobränslen, plus den av branschen uppgivna överföringsförlusten har fjärrvärme ett koldioxidutsläpp av 652 kg, dvs. inte mycket mindre än om man hade använd direktel uppvärmning. Med hänsyn till biomassans transporter och annat skulle fjärrvärmen bli det sämsta alternativet för uppvärmningen.

Däremot skulle fjärrvärmen även i verkligheten kunna bli så bra som man påstår – genom att använda kärnkraftens spillvärme i fjärrvärmesystemet. – I vart fall räcker denna spillvärme mer än dubbelt upp för all fjärrvärme i Sverige om spillvärmen skulle kunna utnyttjas fullt ut.

Men även med tanke på verkningsgrad och utnyttjbara temperaturintervall skulle kärnkraftens spillvärme kunna stå för merparten av fjärrvärmens behov. Nu matas i stället Östersjön med all denna värme och leder ökat algblomning.

K

K12. Förbättrat brandförsvar för våra skogar

Motionär: Håkan Borg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att förbättra brandförsvaret för skogarna med stora flygplan

I punkt 63 i Folkpartiets klimatprogram påtalas vikten av skog, som koldioxidupptagare.

Klorofyll är hittills den enda kända substans som kan

påverka koldioxid och återföra den till kol och syre.

Det är därför av stor vikt att jordens yta såväl hav som land innehåller klorofyllhaltiga organismer. Skogens träd spelar här en avgörande roll.

Temperaturhöjningen kommer enligt vetenskapliga studier att betyda ökad tillväxt av skogen i Sverige under de närmaste årtiondena, enligt de mest optimistiska beräkningarna med upp till 40 procent. Temperaturstegringen ökar också brandrisken.

Skogen som vår naturtillgång måste skyddas bättre av ett effektivare brandförsvar. Som läget är nu är brandförsvaret på marken förstärkt med vattenbegjutning från helikoptrar. Den vattenmängd, som en helikopter kan bära, rör sig i bästa fall av några få kubikmeter.

Bland annat i Kanada har man stora flygplan, ofta Herkulesplan försedda med snorkel, som kan fylla planet med tiotal kubikmeter vatten från sjöar i brandområdets närhet utan att landa. Den stora mängden vatten kan sedan begjuta skogsbranden i dess front och täcka avsevärda arealer.

Sverige bör därför skaffa ytterligare några stora flygplan utrustade med snorkel för brandförsvarsändamål.

Sverige kan också vid nödsituation i våra grannländer Finland och Norge erbjuda våra tjänster inom detta utvidgade brandförsvar av skogen.

Energikällor och teknikutveckling

K13. Utbildnings- och forskningsreaktor vid Studsvik

Motionär: Folkpartiet liberalerna Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** i punkt 71 i klimatprogrammet lägga till följande text: ”Forskning är en viktig del i utvecklingen av kärnkraften. I den kärnkraftsfientliga tid som rått har en av de utbildnings- och forskningsreaktorer som funnits tagits bort. En utbildnings- och forskningsreaktor bör åter startas för att samla kompetens inför den framtida kärnkraftsutbyggnaden. Denna utbildnings- och forskningsreaktor bör med fördel placeras vid Studsvik i Nyköping.”

K14. Gör kärnkraften säkrare

Motionär: Johan Strandberg, Garphyttan

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att bonuspengar för anställda inom kärnkraften bör tas bort
2. **att** landsmötet uttalar att fler oanmälda inspektioner vid kärnkraftverken behövs

En risk med bonussystem är att risktagandet ökar. Bonuspengar för anställda inom kärnkraften borde därför tas bort.

Kärnkraften kan fortfarande bli säkrare. Ett steg i rätt riktning vore fler oanmälda inspektioner.

K15. Forskning om kärnkraft

Motionärer: Karl-Erik Andersson, Västerås, Anette Gerhardsson, Arboga

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en ökad forskning kring nästa generations kärnkraft i Sverige och EU, gärna genom påskyndade processer (fast track)
2. **att** Folkpartiet ska få regeringen att verka för att samarbetskluster bildas mellan universitet, kraftindustrin, myndigheter och industriföretag för utveckling av nästa genrations kärnkraft

Nästa generations kärnkraft är viktig därför att den kan använda kärnbränslet effektivare samt utnyttja dagens kärnavfall som bränsle. Det innebär också att det långlivade avfallet kan förvandlas till kortlivat kärnavfall. Detta brukar ibland kallas för transmutationsprocesser.

Sverige och Europa äger mycket kunskap kring denna teknik varför det ur konkurrenssynvinkel kan vara viktigt att utveckla den för affärer med världen i övrigt. Nästa generations kärnreaktorer kan förutom elektricitet leverera vätgas som kan bindas med koldioxid utvunnen ur luften för flygbränsle.

Universitet, kraftbolag och industriföretag bör bilda kluster för utveckling av nästa genrations kärnkraft och nationen respektive EU tillskjuta startmedel för forskningen och byggande av utvecklings och demonstrationsanläggningar. Att lobba för att dessa kan komma att förläggas till lämpliga platser i Sverige vore bra t.ex. i glesbygdsområden med fallande sysselsättning.

K16. Kylvatten en outnyttjad resurs

Motionär: Robert Hörnquist, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att till nästa landsmöte utreda frågan om hur kylvattnet från landets kärnkraftverk kan tillvaratas

Kärnkraftverket Ringhals söder om Göteborg står för cirka 20 procent av Sveriges elproduktion (28 TWh). För att kyla de fyra reaktorerna används 180 kubikmeter havsvatten per sekund. Det blir 155 520 miljoner liter per dygn! Kylvattnet har en temperatur på cirka 8–10 grader högre an havsvattnet när det släpps ut. Temperaturhöjningen påverkar den omkringliggande havsmiljön negativt och havsvattenorganismer som normalt finns i sydligare vatten lever i havet utanför Ringhals. Energin i det använda kylvattnet motsvarar 56 TWh! Före användande måste dock vattnet värmeväxlas till högre temperatur vilket ger effektförluster. Ringhals gränsar till Varbergs fjärrvärmenät och till Göteborgs fjärrvärmenät kunde sjöburen varmvattentransport vara ett alternativ. Det vakuum som svensk kärnkraft tidigare befunnit sig i har dock lett till att investeringar för omhändertagande av kylvattnet legat på is. De svenska kärnkraftverken rustas nu upp och livstidsförlängs med många (tjugo) år. Jag menar att det vore oerhört dumt, för att inte säga miljömässigt ansvarslöst, att inte ta tillvara denna dolda resurs som kärnkraftens kylvatten innebär.

K17. Öppna vindkraftsparker

Motionärer: Adam Cwejman, Göteborg, Lars-Johan Edström, Uppsala, Linda Nordlund, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** i förslaget till klimatrapport stryka punkt 87, dvs. sista punkten under avsnitt 9.5 Vindkraft: ”Utbyggnaden av vindkraften måste ske med beaktande av natur- och kulturvärden samt av friluftslivets intressen. Riksintresset obruten kust är särskilt viktigt att värna.”

Klimatrapporten belyser flera de problem som finns med vindkraft, främst varför den inte kan fungera som en stomme för elförsörjningen på grund av de kraftiga variationerna i produktion, samt de fortfarande höga investeringskostnaderna. Vi vänder oss dock mot denna punkt som betonar natur- och kulturvärden och hur dessa skulle stå i konflikt med just vindkraften. Till skillnad från t.ex. sol- eller vattenkraft, eller odling av biobränslen påverkas inte stora arealer radikalt på marken av utbyggnad av vindkraft. Ljudstörningarna är mycket små jämfört med vad som ses som helt accepterat, även i landsbygd, av exempelvis en riksväg. Den synliga påverkan, liksom ljudet, kan på längre avstånd jämföras med den påverkan jetflygplan med åtföljande kondensmolnspår lämnar var man än befinner sig.

De direkta skadorna och den omedelbara påverkan är alltså förhållandevis små. Däremot är det givetvis så att en utbyggd vindkraftpark aldrig kan ge illusionen av ett fullständigt orört landskap, lika lite som en åker eller en traditionell väderkvarn kan det. Eftersom ingreppet är så litet finns det inget skäl att särskilt påpeka denna typ av mänsklig påverkan på vår omgivning.

Slutligen finns det även en rent strukturell invändning mot punkten, i det att den är placerad som Slutsatser om vindkraft, men det inte finns någon argumentation i brödtexten som motiverar denna typ av särskilda hänsyn.

K18. Översyn av energibeskattningen samt energipolitiken beträffande vindkraft

Motionärer: Lars Henric Ekstrand, Malmö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** energibeskattningen bör göras om och stödet till vindkraft utredas

Vindkraftsenergi är synnerligen dyrbar och subventioneras via gröna elcertifikat, moms m.fl. pålagor. Ändå får investerare i denna skattefinansierade teknologi goda utdelningar. Skatter går alltså direkt till kommersiella vinstutdelningar. Detta är utomordentligt stötande. Dessutom kräver skatter energi. Folk behöver ha jobb i kontor och fabriker, så ytterst tillförs energi för att framställa energi.

K19. All el är inte smutsig

Motionärer: Lars Johansson, Tumba, Peter Siebert, Tullinge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna i det framtida energipolitiska arbetet beaktar de synpunkter som i motionen anförs om svensk elproduktion

Undersökningen av tillgänglig statistik visar att den offentliga debatten om åtgärder för att motverka den globala uppvärmningen är till stora delar felaktig, man utgår från sådant ”som alla vet” utan att verkligen undersöka hur sakläget verkligen är. Än så länge är inte heller myndigheternas statistik tillräckligt detaljerade för att underlätta slutsatser om vad som bör göras på ett nationellt plan för att få mest effekt för att hejda den globala uppvärmningen.

Frågan är vad vi ska spara på för att få mindre klimatpåverkan, och svaret tycks vara ganska självklart – vi ska spara energi. Men är det verkligen rätt? Är det inte utsläppet av växthusgaserna som vi ska minska?

Låt oss då granska den svenska elproduktionens utsläpp av koldioxid. Enligt en beräkning från Naturvårdsverket (NFS 2006:8, för el: ”Miljövärdering av el”, Statens energimyndighet 2006) ger varje sparad kilowattimme en motsvarande minskning av koldioxid utsläpp mellan 96 gram från el i en nordisk mix och 969 gram för marginalel i ett kort perspektiv.

De flesta som debatterar den globala uppvärmningen sätter då 1 kWh lika med 1 kg koldioxid. Det är lätt att inse att beslutsunderlag som utgår från värden som är över 10 gånger det som borde vara rimligt inte leder till några vettiga resultat. Om man i stället granskar ”Energiläge 2008” från Energimyndigheterna, ser man att den svenska elproduktionen under år 2007 hade en fossil belastning mede 3,191 procent av den totala elproduktionen (sida 85). Samtidigt nettoimporterades 1,3 TWh el från främst Norge (98 procent vattenkraft).

Med antagandet att elen i Sverige skulle ha en fossil bakgrund till säg 3,5 procent per normalår så blir det ett koldioxidutsläpp av 10,5 gram per kWh. Men omvandlingen från en energiform till en annan kräver sin tribut. Med en verkningsgrad på 30 procent blir det slutligen 35 gram koldioxid per kWh från det svenska elnätet, dvs. cirka en trettiondedel av vad motståndarna för elanvändning får det till.

När det sedan gäller uppvärmningen och varmvattnet för en äldre villa som använder 20 000 kWh per år, så blir det med direktel från det svenska elnätet ett utsläpp av 700 kg koldioxid per år. Med en relativ gammal bergvärmepump med en värmefaktor på 3 blir det i stället bara ett utsläpp av 233 kg koldioxid. Det blir en viss skillnad när man i stället skulle utgå från att det bara skulle användas marginalel i hela Sverige! Då skulle det felaktigt sägas att det handlar om 20 respektive 6,7 ton koldioxid.

Utgående från dessa inbillat höga utsläppsnivåer av koldioxid per kilowattimme så brukar man rekommendera att köpa grön el, dvs. man försöka göra gällande att man skulle kunna välja att bara använda helt fossilfri el ur det ihopkopplade elnätet. Detta hokuspokus är en grov intellektuell ohederlighet som trots sin orimlighet accepteras av många välutbildade människor i detta land.

Vidare hörs det argumentet om att Sverige skulle sälja el till andra länder, denna förhoppning är något orealistisk. Varje land har sin egen elproduktion som måste trygga landets behov till största delen. Visserligen kan dansk kolkraft till vissa delar dras ned men det sker bara i marginalen, för att danskarna ska stänger några kolkraftverk krävs det en stor säkerhet om att ha ständig tillgång till denna el. Skulle vidare dessa tänkbara mottagarländer, som inte vill ha egen kärnkraftsel, köpa sådan från Sverige? Utöver detta så skulle ett elöverskott i Sverige säkerligen åter igen leda till kravet att stänga ned motsvarande antal kärnkraftreaktorer.

K20. Straffa inte ut den förnybara elproduktionen!

Motionär: Philip Appeby, Skara

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** subventionerna för elproduktion från förnybara källor bör behållas

Vi bör bibehålla subventionerna på förnybar energi. Detta för att främja den tekniska utvecklingen på solenergi, vindkraft och andra alternativa energi källor.

Man kan nog konstatera att viljan hos människor att använda miljövänlig el och bränslen är större i dag än de möjligheter som erbjuds.

För att energiproduktionen ska bli lönsam och billigare så krävs fortsatt forskning och teknisk utveckling. Teknikutveckling förutsätter miljöföretag som i sin tur anställer människor. Detta är vad Sverige behöver mer av, innovation, nya företag och utveckling av nya produkter och tjänster. Även om miljöinriktade företag driver utvecklingen utefter egna visioner och mål så behövs certifikaten för att möjliggöra en marknad för tid framöver.

Målet med elcertifikatsystemet är att öka produktionen av förnybara energikällor med 17 TWh från 2002 till och med 2015. (Detta utan de företag som inte omfattas av kvotplikten som motsvarar cirka: 43 TWh enligt Energimyndigheten.)

1. Produktionen av förnybar el var 2007 12,7 TWh Elproduktion från torv är inte med i siffrorna.

2. Den totala el produktionen i Sverige uppgår till 145 TWh år 2007. Av detta är vattenkraftens del 45 procent

3. För att nå EU s mål om 20 procent användning av förnyelsebar energi

4. Som för Sveriges del innebär att vi bör nå 49 procent förnyelsebar energi produktion till 2020.

Detta för med sig ännu en anledning till att vi bör förlänga elcertifikatsystemet även om vi i Sverige ligger bra till för att nå EU:s mål så behöver inte utvecklingen stanna där utan fortsätta.Annars är det sannolikt att en retardation kommer att uppstå.

Våra framtida generationer vill ha renare energiproduktion, där läggs grunden för kärnkraft till basindustrin.

Förnybar elproduktion kommer inte täcka vårt behov av elkraft med mindre än att vi kraftigt reducerar vår förbrukning av el. Men utvecklingen av alternativa energikällor bör fortsätta. Fler former för att producera el bör framhållas. Investeringar i solpaneler på ett passivhus står för mycket av den totala elförsörjningen i fastigheten för att ta ett exempel. Passivhusteknikens utveckling ser heller inte ut att avta utan snarare bli ett energismart boende för allt fler människor.

Grund för den utvecklingen ligger forskning och utveckling. Det är mer sådant vi vill se.

Sänk den totala konsumtionen av el för att på så sätt motivera ett högre pris på alternativ el, det är nog den framtid vi ser framför oss för alternativ energi produktion. Kärnkraften omöjliggör ett totalt genomslag för de tankarna för lång tid framöver. Men utvecklingen bör fortsätta för att få fram effektivare metoder att framställa el.

Satsa på att få bort importen av kolkraft, och exportera kärnkraft. Låt konsumenter själva avgöra vilket energi slag man vill använda sig av. Valen bör underlättas i ett uppstartsskede med statliga subventioner. Men elcertifikat ska övertid fasas ut när el kostnaden har anpassats till ett marknadspris som konsumenterna accepterar.

Övriga miljö- och naturvårdsfrågor

K21. Havspolitik

Motionär: Bo Löfgren, Karlskrona

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska ta fram en integrerad havspolitik där principer för allemansrätt för hav inkluderas
2. **att** Folkpartiet ska verka för att gröna smarta transportkorridorer etableras som innefattar korridorer till havs och som ansluter till transportkorridorer till lands
3. **att** Folkpartiet ska verka för att inrätta en särskild fond eller tillåta att regionala tillväxtmedel alternativt regionalfonden får nyttjas för klimat- och miljöinvesteringar, främst i olika typer av hamnar, havsområden och som främjar intermodala transporter, motverkar föroreningar till havs och medverkar till grön sjöfart

I Folkpartiets klimatrapport 2 saknas slutsatser om havspolitiken. Folkpartiets rapport ”Ett hållbart fiske för en hållbar framtid” är en bra och viktig del i en koordinerad folkpartistisk havspolitik.

Allemansrätten är en unik möjlighet för oss alla att röra oss fritt i naturen. Utöver att vi behöver ta ansvar för natur och djurliv och visa hänsyn mot markägare och andra besökare måste vi tydligare ta ansvar för vårt hav. Alltså inte störa – inte förstöra. I allemansrätten sägs dock mycket lite om hur vi ska bete oss till havs. Generellt sett förknippas oftast allemansrätten med föreskrifter/sedvänjor som gäller naturen på land. Våra omgivande hav med sina skärgårdar och då kanske särskilt Östersjön – som är ett unikt och mycket känsligt vattenområde – behöver en egen ”allemansrätt för hav”.

Beslutet om Östersjön som pilotområde inom EU för ett hållbart sätt att förvalta havsmiljön måste snabbt förverkligas. Syftet är att uppnå en hållbar fiskepolitik, fler marina reservat och effektiva skyddsåtgärder mot övergödsling, samt minskade hot från fartygsolyckor, särskilt med olja och gas. Men detta är inte tillräckligt utan sjöfarten måste övervakas, ledas och bli ”grönare” samtidigt som ”grönare” och ”smartare” transportkorridorer tillskapas. Investeringar i hamnar måste till som främjar intermodala transporter, hantering av avfall av olika slag, avgasrening, elanslutning i kajer, miljövänligare bränslen etc.

Merparten av Sveriges hamnar är kommunalt ägda men öppnar upp landet för internationella transporter. Miljö och klimatvänliga samt hållbara investeringar i hamnarna och deras infrastruktur kan inte i längden enbart vara en kommunal angelägenhet. På samma sätt som vissa flygplatser betraktas som statliga måste också vissa hamnar betraktas som nationella/statliga.

I hamnar betydelsefulla för yrkesfiskare och marinor – strategiska för det rörliga friluftslivet till havs – krävs också investeringar av olika slag till gagn och skydd för havsmiljön. För att åstadkomma nödvändiga skyndsamma sådana investeringar – i alla typer av hamnar – bör befintliga EU-finansierade eller nationella finansieringskällor öppnas upp där kommuner, NGO:er m.fl. kan söka bidrag. Gärna bör sådana investeringar ske i partnerskap över nationsgränserna.

På sätt som ovan kortfattat skisseras kan en snabb implementering ske av bl.a. BSAP (Baltic Sea Action Plan), EU Strategy for Baltic Sea, EU Maritime Policy och Sveriges havspolitik. Då stora delar av Östersjön dessutom är ett av

IMO klassat PSSA-område (Particularly Sea Sensitive Area) gör detta att innebörden av detsamma kan få ett mervärde.

För att komma tillrätta med den allvarliga situationen i Östersjön krävs flera olika åtgärder. En utvecklad och intensifierad maritim fysisk planering måste till. Nyttjandet av olika resurser – inte minst inom Sveriges ekonomiska zon (EEZ) – blir alltmer uppenbara (gasledningen). Revirtänkandet mellan olika myndigheter måste beivras. Inrättandet av ett fristående institut/myndighet är ett måste.

För att skapa större förtroende mellan olika aktörer runt våra kuster samt med forskningen krävs en mer öppen dialog. De kommunala och regionala synpunkterna måste få bättre respons. De flesta implementeringar är regional/ lokala och blir genom en öppen dialog mellan berörda viktiga för att öka förståelsen mellan olika intressegrupper. På så sätt kan också regionala skillnader bättre belysas.

K22. Vattnets kretslopp i städer och på kontinenterna

Motionär: Karl-Erik Andersson, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en ökad fokus på vattnets kretslopp i städer och på kontinenterna med syfte att minska de gift- eller näringsämnesrelaterade och epidemiologiska risker som nu finns

Vi påverkas alla av vattnets kretslopp i naturen. Vatten rinner för eller senare ut i vattendrag, sjöar och hav. Vattnet för med sig olika ämnen som har olika effekter på människa och natur. Trots dessa självklarheter syndar många kommuner och stater. Det står inte alltid bra till med dagvattenledningars avrinning och genom de ökade nederbördsmängder som är att vänta växer problemen.

Det blir fler risker för förgiftningar, olämpliga näringsutsläpp samt att sjukdomsrisker ökar. Kommuner och regioner måste ägna detta problem mer uppmärksamhet samt finna bättre lösningar än dagen. På kontinental nivå handlar det om hur vi runt Europa räddar våra hav: Östersjön, Svarta havet, Medelhavet, Nordsjön, Biscayabukten m.fl. Det finns många bra lösningar men det krävs starka politiska ingrepp för att det ska ske. Det måste byggas fler dammar, anläggas våtmarker m.m. Men det viktiga är att den hydrologiska cykeln kommer i fokus vid planering av kommun, stat och EU.

K23. Fiskerinäringen

Motionärer: Folkpartiet liberalerna Sotenäs, Kerstin Lorentzon, Kungshamn, Stig Lorentzon, Kungshamn, Gunilla Stenman, Sotenäs

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för ett uppdrag åt regeringskansliet att utreda fiskerinäringens regelsystem avseende konstruktion, tillämpning och kostnader
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för ett uppdrag åt regeringskansliet att föreslå förenkling i eller avveckling av regelsystemet eller delar därav, så att fiskerinäringen inte lamslås och att kostnaderna för systemets tillämpning blir rimliga

Upprepade kontakter med lokala yrkesfiskare i Bohuslän vittnar om en stor skillnad i uppfattning om fiskebeståndets storlek mellan å ena sidan yrkesfiskarna och å andra sidan fiskeriverkets kontrollanter. Yrkesfiskarna hävdar t.ex. att kontrollanterna utför sina kontroller dels på fel ställen, dels vid fel tidpunkter. Yrkesfiskarna menar att fisken ”flyttat”, vilket gör att tidigare fiskeställen inte längre är relevanta, vilket kontrollanterna tar som skäl att fisken försvunnit helt. Enligt yrkesfiskarna är denna slutsats felaktig, eftersom det finns fisk och gott om fisk på andra ställen, där det inte tidigare fanns fisk. Att som kontrollant utföra sina kontroller av t.ex. havskräfta på ”kontorstid” ger som resultat att det finns få kräftor. Det är inte för nöjes skull som yrkesfiskarna går ut vid 3–4-tiden på morgonen. Det är för att fånga kräftor. Dessa drar sig på dagen in i sina hålor, vilket innebär att kontrollanterna hittar få kräftor under dagtid.

En grundlig översyn av regelverket för verifiering av fiskbeståndet är nödvändig, så att yrkesfiskarnas och kontrollanternas verifieringsmodeller stämmer överens.

Den svenska fiskerinäringen omsätter cirka 1 000 miljoner kronor per år. Kontrollsystemet har en uppskattad total kostnad på ungefär samma belopp, då inräknat kostnaden för fiskeriverket samt delar av kustbevakningen och tullen. Kontrollen av fiskerinäringen kostar alltså 100 procent av omsättningen. Detta är orimligt. Motsvarande siffror för Danmark är att näringen omsättning är cirka 2 500 miljoner kronor per år och kostnaden för kontroll cirka 600 miljoner kronor per år, dvs. cirka 24 procent av omsättningen. Att ett kontrollsystem ska kosta en fjärdedel av näringens omsättning är inte heller rimligt, men ändå klart rimligare än de svenska siffrorna.

Den begärda utredningen av regelsystemet måste leda till ett system, som är kostnadsmässigt rimligt i förhållande till den verksamhet, som ska kontrolleras.

Det nuvarande kvotsystemet är generellt inom hela det ”svenska” området, dvs. en yrkesfiskare från norra Bohuslän kan enligt uppgift fiska ”sin kvot” utanför Hallands kust, utan att behöva ta hänsyn till eventuell utfiskning utanför Halland. En variant av kvotsystemet skulle vara att ha ”lokala” kvoter, dvs. att de lokala yrkesfiskarna får en ”egen” kvot inom ”sitt” närområde. Detta skulle sannolikt leda till att dessa yrkesfiskare på alla sätt skulle vaka över att inte överfiska ”sitt” fiskbestånd. För att ett lokalt kvotsystem ska fungera måste de lokala fiskarna ha ensamrätt till sitt kvotområde.

Ett införande av lokal kvotregler bör övervägas för att skapa bra incitament till att fiskarna själva på alla sätt vakar över fiskbeståndets fortlevnad utan omfattande kontrollsystem.

K24. Övergivna båtar och vrak

Motionär: Folkpartiet liberalerna Nacka

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en effektiviserad lagstiftning för att stävja det växande miljöproblemet med övergivna båtar och vrak i våra kustområden

På många ställen längs den svenska kusten och särskilt I Stockholms skärgård är det ett stort och växande problem med skeppsvrak eller övergivna fartyg. Oavsett om ägaren är känd eller inte saknas juridiskt effektiva metoder att få bort vraken. Sådana, ofta mycket medfarna fartyg kan bli liggande långa tider till förfång för både människor och miljö.

Lagstiftningen inom detta område bör ses över så det klargörs vem som har rätt eller skyldighet att ta hand om övergivna fartyg. Polisen, kustbevakningen, kronofogden, läns-

styrelsen, kommunen, Sjöfartsverket och hamnkaptener kan alla bli inblandade utan att lagen tydligt anger deras ansvar. Bland annat är det oklart vem som ska betala för bortforsling och sanering.

I opposition agerade Folkpartiet för en skärpt lagstiftning inom detta område. Under riksmötet 2004/05 uppmanade riksdagen den socialdemokratiska regeringen att lägga fram ett lagförslag. Trots detta har lagstiftningsfrågan bokstavligen strandat – även under alliansregeringen. Det är dags för Folkpartiet att ta sig an en mycket angeläget miljöfråga längs våra kuster och större insjöar.

K25. Koldioxid- och energiredovisning för företag

Motionär: Carl Cederström, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet i sitt klimatprogram inför krav på att börsnoterade bolag redovisar sina koldioxidutsläpp och sin energiförbrukning

Som en del i kampen för minskade koldioxidutsläpp och effektivare energiförbrukning bör svenska börsnoterade företag redovisa dessa i sin årsredovisning.

Redovisningen förbättrar dels potentiella investerare uppfattning om företagets miljöpåverkan, dels underlättare det finansmarknadens prissättning av bolaget. Men framförallt kan en sådan redovisning bidra till en snabbare och effektivare minskning av koldioxidutsläpp och leda till en effektivare energiförbrukning.

Redan i dag är varje fastighetsinnehavare tvungen att energideklarera sitt hus. Åtgärden syftar till effektivare energianvändning samt ska bidra till att eventuell köpare får en så god uppfattning som möjligt om husets driftskostnader. Att införa ett liknande system för företag bör därför vara relativt okomplicerat.

K26. Vattenfall måste minska sina enorma koldioxidutsläpp

Motionär: Gustav Ullenhag, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att Vattenfall snabbt och kraftfullt minskar sina koldioxidutsläpp.

Tillgång till energi är nödvändigt för människans välstånd. Fossila bränslen är alltjämt den största källan till energiutvinning världen över. Förutom de negativa globala miljöeffekter detta medför så är de fossila bränslena ändliga. En omläggning av energipolitiken är nödvändig. Vi måste minska användningen av olja, kol och naturgas och börja utvinna energi på ett långsiktigt hållbart sätt. Då Vattenfall släpper ut mer koldioxid än hela Sverige bör staten ta sitt ansvar som ägare och kräva att kraftfulla utsläppsminskningar snabbt sker.

K27. Offentliga sektorns ansvar att vara föregångare

Motionärer: Maria Bergström, Sollentuna, Lars Johansson, Botkyrka

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** offentliga myndigheter, landsting och kommunala bolag ska vara föregångare i att klimat- och miljöanpassa sina förvaltningar och att ett uppföljningsansvar läggs på adekvata myndigheter för att överse denna anpassning
2. **att** alla offentliga verksamheter på nationell, landsting och kommunalnivå inför någon form av miljörevision, företrädesvis enligt ISO 14001, och att denna följs upp och revideras årligen av adekvat myndighet
3. **att** den offentliga sektorn ska minska sin energiförbrukning med 50 procent till 2015

Den nya klimatrapporten av klimatforskarna Erland Källén vid Stockholms universitet och Markku Rummukainen vid SMHI, som presenterade för regeringen den 17 april, stärker slutsatserna i IPCC:s omvälvande klimatrapport som publicerades 2007. Den nya rapporten visar på att utsläppen av växthusgaser ökar mer än vad man tidigare kunnat observera. Den arktiska havsisen minskade markant på sensommaren 2007 och 2008. Nya studier visar också att avsmältningen av landisarna går mycket snabbare än vad som angavs i IPCC:s rapport. Ny forskning pekar också på att det kan bli svårare att begränsa uppvärmningen till max 2 grader än vad man tidigare trott.

Det är alltså inte dags att andas ut när det gäller medvetenhet och åtgärder för att på sikt minska utsläppen. Vi behöver i stället göra mer.

Ett fokus för utsläppsminskningarna i Sverige har varit att få privatkonsumenter och företag att tänka mer på miljön och på att minska utsläppen av växthusgaser. Samma ansvar och krav har inte lagts på offentliga institutioner, som står för en stor andel av utsläppen i samhället. Vi anser att det tyngsta ansvaret bör läggas på offentliga myndigheter, på landstingsverksamheter och på kommunala förvaltningar och bolag. De bör vara föregångare för förändrad konsumtion och vanor som är långsiktigt hållbara för samhället givet den globala uppvärmningen och bevarande av den biologiska mångfalden.

K28. Trafikens miljöpåverkan

Motionär: Lennart Fremling, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att tillsätta en arbetsgrupp om transporternas miljöpåverkan, så att all miljöpåverkan från alla transportslag blir belyst i ett sammanhang

Persontrafik och godstransporter med olika transportslag har stor miljöeffekt på vårt samhälle. Vägtrafik, järnvägstrafik, flygtrafik och sjöfart påverkar på många olika sätt en lång rad med miljöaspekter. Det kan gälla klimatet, men också försurning, övergödning, buller och biologisk mångfald. Det finns starka, snarast växande, skäl till att politiska partier bör arbeta fram övergripande förslag inom trafikmiljöområdet. Alltför ofta tittar man på bara ett problem eller ett transportslag i sänder. Klimatfrågorna och andra miljöfrågor blir allt viktigare för kommande generationers livsvillkor.

Vid landsmötet 2005 beslutades att partistyrelsen skulle utveckla partiets politik genom att utarbeta rapporter om transporters klimat- och miljöpåverkan. Ett lämpligt sätt att utföra detta skulle ha varit att tillsätta en arbetsgrupp som skulle utreda dessa frågor och presentera rapporter. Detta beslut har inte verkställts.

K29. Skärpt straffpåföljd för brott mot miljölagarna

Motionärer: Sten Jonsson, Storvreta, Gullvy Jonsson, Storvreta

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att brott mot miljölagarna ska medföra skärpta straff

Det är väl känt att brott mot miljölagarna endast i undantagsfall beivras. Även grova brott som drabbat såväl enskilda individer som hela samhället har kunnat pågå utan kännbara straff. Eventuella bötesstraff har lätt kunnat kalkyleras in i ett företags affärsidé.

I dag anmäls tusentals brott mot miljölagarna till åklagare, som ifrågasätter om resurser ska läggas ner på lindriga miljöbrott som borde bli straffbefriade Miljöbrottsbekämpningen måste tas på större allvar. I takt med ett allt större miljöintresse i samhället upprörs allt fler när natur och miljö hotas. Inte minst brott mot Natura 2000-direktiven upprör, när oersättliga naturvärden förstörs. Trots att EU ser allt allvarligare på miljöbrott slipper svenska miljösyndare påföljd.

K30. Arktis som marinreservat

Motionärer: Birgitta Ohlsson, Stockholm, Peter Blomquist, Stockholm, Anita Brodén, Sollebrunn, Avni Dervishi, Västerås, Henrik Johansson, Umeå, Peter Kjällkvist, Norrköping, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Arktis bör blir ett marinreservat

Växthuseffekten smälter ismassorna kring Arktis i en oroväckande hastighet. Det pågår en intensiv kamp mellan de omkringliggande arktiska staterna, Ryssland, USA, Kanada, Norge och Danmark, via Grönland, som försöker leda i bevis att deras kontinentalsocklar mot Arktis sträcker sig så långt ut som möjligt. I de arktiska staternas strävan att säkra rättigheter över Arktis i form av transportleder, olja, gas och övriga naturresurser får de ett ekonomiskt intresse av att Arktis fortsätter att smälta. Vi måste agera för att denna logik bryts. Det finns åtminstone fyra goda skäl till varför vi måste skydda Arktis: för att bromsa den globala uppvärmningen, förhindra skadliga utsläpp, skydda utrotningshotade arter och värna ursprungsfolks traditionella livsstil. Arktis skulle kunna få ökat skydd genom att bli ett marinreservat där utvinning av olja och gas förbjuds. Genom allmänhetens påtryckningar och politisk framsynthet har Antarktis redan den typ av skydd som Arktis behöver. Antarktisfördragets parter, däribland Sverige, antog 1991 ett miljöskyddsprotokoll enligt vilket utvinning av naturtillgångar förbjuds i minst 50 år framåt, vilket gör att territoriet endast kan användas för fredliga och vetenskapliga ändamål. Det här är ett gott exempel på hur anspråken över Arktis kan lösas. Det finns dock vissa folkrättsliga svårigheter som måste övervinnas. Eftersom Antarktis är en landmassa omgiven av hav och Arktis är ett hav omgivet av land, kan inte lösningen för Antarktis överföras oförändrad. Den svenska regeringen kan som medlem av och ordförandeland 2011–2013 i det arktiska rådet agera för att området blir ett rättsligt skyddat marinreservat.

K31. Länsstyrelsen bör vara ansvarig myndighet för prövning av minerallagen

Motionär: Bodil Ericson, Lund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att Länsstyrelsen ska ta beslut om prövningstillstånd enligt minerallagen
2. **att** Folkpartiet ska verka för ett krav på att miljökonsekvensanalys ska innefattas i ansökan om prövningstillstånd

I Skåne finns ett väl fungerande jord- och även skogsbruk, här finns fruktodlingar och en allt viktigare turistindustri. Som skåningar är vi mycket stolta över vårt vackra och unika landskap, som vi vill ska utvecklas på ett positivt och hållbart sätt.

Därför känner vi oss mycket oroade över att vårt vackra landskap har blivit så attraktivt för exploatering av de skånska dolda tillgångarna.

Ansökningarna om att få exploatera våra naturtillgångar växer i antal, ansökningarna om att få bryta alun i Gärsnäs och kaolin i Billinge fick för något år sedan sällskap av en ansökan från Shell om provborrning efter naturgas. Ansökan omfattar ett område diagonalt genom hela Skåne, från Kullahalvön ner till Simrishamn, samt ett stort område i sydvästra Skåne. Tillståndet att undersöka om det finns naturgas i dessa områden fick Shell i slutet av maj 2008. Till sommaren 2009 räknar man med att lämna in ansökan om att få börja provborra, och om 3–5 år kan det bli tal om att utvinna fossil gas i Skåne! Ett jättestort projekt som, om de blir verklighet, kommer att påverka och förändra Skåne på ett oåterkalleligt sätt. Förutom den direkta miljöpåverkan av anläggningarna, anser vi att det strider mot de nationella miljömålen att nu söka nya fossila bränslekällor i Sverige.

Bergstaten tar enligt Minerallagen beslut om prövningstillstånd av dessa och liknande projektansökningar. Visst rådfrågas den Länsstyrelsen som remissinstans, men det slutliga beslutet tas av Bergstaten, dessutom utan att man först kräver en ordentlig miljöprövning. Denna görs först efter att beslutet tagits. Denna ärendegång gör att företag riskerar att genomföra provborrningar och därigenom skapa oro i lokalsamhället också i fall där det redan från början är ganska klart att brytning av t.ex. mineraler ej kommer att tillåtas.

Vi anser att det är rimligt att Länsstyrelsen som är den myndighet som normalt har att väga samman olika typer av riksintressen med regionala intressen i andra frågor som rör markanvändning t.ex. brytning av grus och sten också ska göra det när det gäller exploatering av mineraler och fossila bränslen. Vi vill därför att Folkpartiet beslutar sig för att arbeta för att få till stånd en ändring i minerallagen.

Vi anser dessutom att ansökan om exploatering av naturtillgångar ska åtföljas av en miljöprövning. Oavsett var beslutet om prövningstillstånd ligger, måste alltid det allmänna intresset av råvaror vägas mot miljöpåverkan, även i provborrnings-/utvinningsskedet.

K32. Åtgärder mot stranderosion

Motionär: Christer Nylander, Kristianstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för en nationell strategi mot stranderosion
1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för sandåterföring som metod i arbetet mot stranderosion
1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att staten ska ta ett ökat kostnadsansvar för arbetet mot stranderosion

Delar av Sveriges kust består av vacker, men tyvärr sårbar sandstrand. Flera av kommunerna med sandstränder har på senare år märkt hur stranderosion blivit ett tilltagande problem.

Stranderosion kan bero på flera olika saker. Det finns en naturlig variation i vädret mellan olika år vilket kan innebära stora förändringar av stränderna från ett år till ett annat. Men allt talar för att klimatförändringar bidragit till att problemen har ökat på senare år. Flera följdeffekter av den globala uppvärmningen innebär att stranderosionen också kan komma att förvärras ytterligare framöver. Varmare hav innebär att vattnet utvidgas samtidigt som nersmältning av glaciärerna höjer havsnivåerna. Klimatförändringen kan också påverka erosionen genom ändrade våg- och vindförhållanden. Enligt internationell forskning kan så mycket som 70 procent av jordens sandstränder vara under recession. Stranderosion är alltså ett globalt fenomen och problem.

Stranderosionen är redan ett tydligt problem på flera håll längs den svenska kusten. Naturvärden såväl som turistintressen och rekreationsområden riskerar att gå förlorade. Flera kommuner, men också frivilliga, lägger ned tid och resurser i arbetet för att rädda kusterna.

De berörda kommunerna och deras invånare drabbas på olika sätt. Indirekt kan det handla om att turistnäringen skadas och naturvärden förstörs. Erosionen medför också direkta och förebyggande kostnader för kommunerna.

Det finns flera åtgärder som vidtas för att minska eller förhindra stranderosion. En del av metoderna riskerar snarare att flytta problemen från en plats till en annan. Det som löser erosionen i en kommun kan mycket väl innebära ökade problem för en annan kommun.

I dag har SGI ett samordningsansvar för erosionsfrågor, ett uppdrag som såvitt kan bedömas sköts mycket bra. Men det behövs därutöver också en nationell strategi för arbete med stranderosion. De konkreta åtgärderna som följer på en sådan strategi, t.ex. att samla och sprida kunskap, att effektivisera och samordna insatser med mera, kan säkert med fördel läggas på SGI.

Klimat- och sårbarhetsutredningen (SOU 2007:60) konstaterar att risk för stranderosion finns vid cirka 15 procent av Sveriges kuster. De kostnader som kan uppkomma tillföljd av stranderosion bedöms kunna uppgå till tiotals miljarder kronor.

Det är orimligt att enskilda hushåll, eller för den delen ett enskilt företag, ska tvingas bära erosionsproblemens fulla kostnader. Det är inte heller rimligt att en särskilt drabbad kommun ska bära kostnaderna ensam. Stranderosionen är ett gemensamt och nationellt problem och kostnaderna för densamma måste därför bäras gemensamt och nationellt.

Nederländerna är ett land med stor erfarenhet av erosionsproblematik. Redan 1979 startade Rijkswaterstaat program för att spruta upp sand längs med kusterna. Denna sand hämtas inte sällan från sandbankar ett par kilometer ut i havet. Detta är nu landets viktigaste försvar mot stranderosion, man lägger dessutom upp sand som skyddsbarriär under vattnet en bit från stranden.

Eftersom stranderosion ofta innebär att sand flyttas från stränderna och ut till sandbankar på havets botten anses detta vara en naturlig metod inte bara i Nederländerna utan också i länder som USA. Strandfodring anses internationellt vara den mest miljövänliga metoden. I vissa amerikanska stater är denna metod den enda tillåtna.

Svenska myndigheter har hittills visat en mycket skeptisk inställning till denna metod. Det är i grunden en märklig avoghet. Sverige bör framöver ha en mer positiv inställning till strandfodring i de delar av kustremsan där inte andra miljöskäl talar starkt emot en sådan metod.

K33. Gör nationalpark av Omberg och Tåkern

Motionärer: Magnus Ekholm, Borghamn

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för att Omberg (Östergötlands län) ska få status som nationalpark
2. **Att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för att Tåkern (Östergötlands län) ska få status som nationalpark

Omberg utgör med sin särpräglade natur och historia ett unikum i Sverige. Berget är en horst som tydligt och avgränsat särskiljer sig från det omgivande slättlandskapet. Omberg har mycket stora natur-, kultur- och upplevelsevärden och har stor attraktionskraft på besökare i Östergötland. Att Omberg ska skyddas och bevaras är för många östgötar en självklarhet.

Omberg har en blandad mix av unika naturvärden så som bland annat mosaikartade rasbrantskogar, ädellövsnatur, bokskogar, sumpskog, källmiljöer, kalkbarrskogar och mot Vättern även grottor som utgör livsmiljö för oceaniska mossor, något som bara förekommer på den här platsen i Sverige.

Inventeringar har hittat 310 rödlistade arter vilket innebär att det är ett av landets mest betydelsefulla områden för biologisk mångfald. Omberg hyser ett antal olika naturmiljöer som ger många arter förutsättningar att fortleva trots sin relativt begränsade storlek.

Omberg är sannolikt Östergötlands mest besökta naturområde med över 400 000 besökare per år från Sverige och hela världen.

Delar av Omberg är i dag naturreservat och ekopark i Sveaskogs regi. Ekoparken är ett frivilligt skydd enligt ett tidsbegränsat avtal på 50 år. Ombergs höga natur-, kultur- och friluftsvärden motiverar ett formellt skydd för all framtid.

Sjön Tåkern, som ligger ett stenkast från Omberg, är norra Europas förnämsta fågelsjö. I sin uppbyggnad en grund näringsrik slättsjö, sällan över 0,8 meter djup, och omgiven av bitvis kilometerbreda vassbälten. Här rastar tiotusentals fåglar vår och höst under sina säsongsflyttningar. Dessutom häckar och övervintrar många fler utöver det. Under åren har 268 fågelarter observerats vid Tåkern, något som blir än mer anmärkningsvärt när man brukar säga att Sverige har cirka 250 arter.

Förutom sitt rika fågelliv är Tåkern, tack var sin kalkhaltiga mark, värd för flera arter av orkidéer och andra typiska kalkväxter.

Tåkern är i dag ett naturreservat men förtjänar med råge att åtnjuta högsta klassen av skydd och bevarande för framtiden.

Sjön är reglerad och genom åren påverkad av människans aktiviteter på olika sätt. Inte så konstigt då mänsklig närvaro har funnits här i 5 000 år då stenåldersmänniskor byggde sina pålbyggnader i de träskmarker som då fanns mellan Omberg och Tåkern.

Det är tack vare den mänskliga påverkan som Tåkern har blivit en fågelsjö av rang. Sjöns vattennivå sänktes i mitten av 1800-talet med 1,7 meter och det har skapat de strandängar och vassområden som i dag attraherar så många fåglar att samlas här.

Jag hävdar att områdets karaktär och dess betydelse för fågellivet i dag väger tyngre än åsikten att Tåkern inte är en ursprunglig naturtyp opåverkad av människan. I de få fall människans påverkan har varit till gagn för naturlivet så är det värt att bevara för all framtid.

K34. Tillskapa tysta områden

Motionär: Sten Jonsson, Storvreta

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att nationalparker med överflygningsförbud tillskapas

Stadens ljud är huvudsakligen buller, om man med buller menar oönskat ljud, det vill säga ljud som vi känner oss störda av och helst vill slippa. Det kan röra sig om ljudet från trafik, högtalaranläggningar, maskiner eller andra mänskliga aktiviteter.

Bullret från flygplan skiljer sig inte från det som emanerar från tåg, bussar, bilar och motorcyklar. Vill man koppla av och vila sina trötta sinnen önskar man sig ut i naturen och sätter sig inte i stadens centrum. Det vore angeläget för allas välbefinnande att tysta områden avsattes som nationalparker med överflygningsförbud. Alla Sveriges nationalparker kan på grund av flygsäkerhetsbestämmelser, fjällräddning eller dylikt inte komma ifråga.

K35. Låt öknen grönska

Motionärer: Magnus Öhlander, Sigtuna, Pernilla Bergqvist, Sigtuna, Lars Persson, Sigtuna, Mésud Shakely, Sigtuna, Lars Wedén, Sigtuna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för att EU anslår betydande medel till oberoende forskning med målsättning att öka jordens odlingsyta

Problem med jordens brist på mat till den ökande befolkningen måste angripas på olika sätt. Marit Paulsen har i samband med EU-valet sagt: ”Samtidigt kan vi av miljöskäl inte odla upp mer av vår jord.” Människor har i alla tider tvingats konstatera att ”ingenting är omöjligt”. Därför vill vi formulera om Marits uttalande till: ”Samtidigt kan vi av miljöskäl, för närvarande, inte odla upp mer av vår jord.”

Detta är ett exempel på ett område som bör ligga nära till hands för forskning av det slag vi avser:

Öken och torrmarker i vissa delar av världen skulle förmodligen kunna utgöra förträffliga odlingsytor om man tillför sötvatten. Avsaltning av havsvatten förekommer på skilda platser i världen. Metoderna har enligt uppgift tagits fram av kommersiella intressenter. Den fristående forskningen verkar inte i någon större utsträckning ha ägnat sig åt detta.

Endast om EU och/eller FN anvisar medel till forskning av detta slag kan det finnas förutsättningar för en forskning med humanitär inriktning. Stöd till forskning, som är inriktad på att öka jordens livsmedelsproduktion, kan uppfattas som motsatsen till nuvarande EU-stöd till jordbruket. EU går i så fall från protektionism till internationalism inom detta område.

Det finns många frågor som måste besvaras, men dessa två är förmodligen avgörande:

1. Finns det någon metod att avsalta vatten i stora mängder till ett rimligt pris och

2. Vilka blir miljökonsekvenserna och hur hanterar man dessa?

Djurskydd

K36. Förbud mot grytjakt

Motionärer: Birgitta Ohlsson, Stockholm, Peter Blomquist, Stockholm, Solveig Hellquist, Sörberge, Henrik Johansson, Umeå, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** det i partiprogrammets avsnitt om djurskyd tas in en tilläggsmening om att grytjakt bör förbjudas

Grundläggande för svensk djurskyddslagstiftning är att djur ska behandlas väl och få sina arttypiska behov och beteenden väl tillgodosedda. Detta stadgas tydligt i svenska djurskyddslagens portalparagrafer: ”att djuren inte ska utsättas för onödigt lidande” (2 §) och ”att djuren ska kunna leva ett arttypiskt beteende” (4 §). I dag ingår inte vilda djur som jagas i Sverige i djurskyddslagen. Därför har de ej rätten till grundläggande skydd. I Norge däremot omfattar även djurskyddslagen de vilda djuren. Men alla djur som jagas i Sverige kan inte kategoriseras som vilda djur. Vissa djur rör sig i gränslandet. De jagas, men är inte fria och vilda djur; se även min motion om godsjakten med fåglar.

Grytjakt är en grym företeelse som går ut på att jakthundar ska lära sig att driva ut räv ur gryt eller markera var grävlingar gömmer sig. Hundar tränas på levande grävlingar. Det finns heller inga lagar för hur djuren ska behandlas. Trots att de inte är vilda, utan befinner sig i fångenskap, omfattas de inte av djurskyddslagen. I över hundra år har Svenska Kennelklubben genom sin avdelning Svenska Grythundsklubben bedrivit detta djurplågeri. Fram till 1937 höll man även rävar, vilket upphörde av djurskyddshänsyn.

Svenska Veterinärförbundet har fördömt denna grymma fritidssysselsättning och de ställer sig principiellt emot en verksamhet där två djur hetsas mot varandra och anser att denna verksamhet inte är förenlig med djurskyddslagen. Stundom skadas även deltagande hundar. Även Jordbruksverket har uttryckt sig negativt. Delar av jägarkåren ställer sig också negativa till grytjakten. Denna form av djurplågeri bör förbjudas.

K37. Woooff!

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** Folkpartiet ska verka för att kennelklubbar ska förmå hundsäljare att begära intyg på att de tilltänkta hundköparna har anmält sig till en hundutbildning innan ägarbytet genomförs

En balanserad hund är en riktig vän i vått och torrt. Men tyvärr skaffar många hund utan att först inse vilka åtagande och ansvar det kommer att innebära för tiotalet år framöver. Alltför ofta intar hunden en ledarställning i flocken, eftersom husse inte gör det. Och en hund som bestämmer var skåpet ska stå i en flock där människor ingår, kommer inte leda till ett lyckligt förhållande.

Min idol sedan en tid är Cesar Milan – Mannen som talar med hundar. Han visar i sina tv-avsnitt gång på gång hur viktigt det är att tillgodose hundens behov genom rätt mängd träning, fostran och kärlek – och i just den ordningen.

K38. Förbjud hundar av pitbull-typ (kamphundar)

Motionärer: Folkpartiet liberalerna Östergötlands län, Folkpartiet liberalerna Norrköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att hundar av pitbull-typ förbjuds i Sverige

Hundar av pitbull-typ (kamphundar) dödar klart flest människor och orsakar allra mest allvarliga skador på människor. De skapar dessutom stor rädsla och sprider oro omkring sig i samhället, inte minst hos andra hundägare.

Det är bara hundägaren det är fel på, säger de som motsätter sig ett förbud. Självklart spelar ägaren en stor roll, men det förklarar inte pitbullens överlägsna ledning i statistiken över orsakade dödsfall och allvarliga kroppsskador.

Hundrasen måste förbjudas innan något riktigt allvarligt händer i Sverige.

Fakta

Enligt en internationell undersökning för åren 1979–1998 orsakade hundar av pitbull-typ (så kallade kamphundar) 37 procent av alla dödsfall på människor, rottweilers stod för 22 procent. Det totala antalet pitbullhundar och rottweiler utgör mellan två och nio procent av alla hundar.

År 2008 orsakade hundar av pitbull-typ 65 procent av alla dödsfall, enligt en amerikansk undersökning. Pitbullhundar orsakade 1982–2007, i Kanada och USA, 1 194 allvarliga kroppsskador (varav 116 ledde till döden och 654 till stympning av kroppsdel).

Förbud mot vissa raser har prövats på flera ställen, bland annat i Winnipeg i Kanada. Innan förbudet förekom cirka 25 allvarliga hundattacker på människor per år. Efter förbjudet sjönk antalet attacker till cirka en till två per år.

Motargument

Det är ägaren det är fel på Självklart spelar ägaren en stor roll i hur en hund uppträder och om den blir farlig. Men det är knappast hela förklaringen. Varför är det just pitbull som så överlägset toppar statistiken över orsakade dödsfall och allvarliga kroppsskador på människor? Helt enkelt eftersom hundrasen är farligare än andra.

Alla hundar kan bli farliga Ja, det stämmer, men en aggressiv tax gör betydligt mycket mindre skada än en aggressiv pitbull. Börjar man förbjuda en ras måste man snart förbjuda nästan alla raser Det finns gott om exempel på ställen där bara pitbullhundar eller någon annan farlig ras förbjudits och det sedan stannat vid det. Ingenstans har vanliga sällskapshundar förbjudits. Om någon ny ras som visar sig vara lika farlig eller farligare blir populär kan naturligtvis den rasen behöva förbjudas också.

K39. Införande av licenskrav för hållande av hund

Motionärer: Peter Kjällkvist, Norrköping, Mathias Sundin, Norrköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att en lag om hundlicens införs
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att det i utformningen av licenskravet tas hänsyn till såväl hundras, enskild hund och även ägarens kunnande och lämplighet

Att Folkpartiet liberalerna ska verka för obligatorisk försäkring av hundar och att hundraser som faller inom ramen för a) herdehundar b) vakthundar c) kamphundar och d) blandraser måste ha en försäkring som täcker skador som de vållar andra djur eller människor.

”Det finns inga farliga hundar, bara farliga ägare” är lika felaktigt som påståendet ”alla pitbullhundar är tidsinställda bomber”.

Dels en tidningsdebatt rörande förbud av pitbull, men även diskussioner med tävlingsaktiva hundägare, ”vanliga” hundägare och icke hundägare har legat till grund för denna motion.

Intresset för dessa frågor är stort hos allmänheten och många tycker det är märkligt att alla partier i Sverige har samma uppfattning i denna fråga. Risken är att alla partier förblir passiva tills något riktigt allvarligt inträffar. Sådant har skett i andra länder och då har lagstiftning hastigt tagits fram, vilket ofta gjort den dålig och ibland kontraproduktiv. Låt oss därför ta tag i denna fråga medan vi har tid.

Införande av licens som innebär att innehavaren tillgodogjort sig såväl teoretisk som praktiska kunskaper för att hålla den typen av hund som hon/han införskaffat skulle förbättra livskvaliteten för våra hundar, deras ägare och även de personer som inte äger hund men möter dem ute i samhället.

På de problem som farliga hundraser utgör finns ingen enkel lösning, utan flera kan behövas. Vi tar i denna motion upp några av dessa. Grunden är en hundlicens där hundraser delas in i fyra kategorier:

Kategori A. För att tillskrivas kategoriseringen A krävs att rasens genomsnittsindivid även utan träning utgör en allvarlig fara för den som angrips, samt att den har lätt för att ta till angrepp. Egenskaper som är avgörande för att en hund ras ska klassificeras i denna kategori kan skilja sig något, men två huvudgrupper går att särskilja, nämligen vissa kamphundsraser och vissa herdehundsraser. Exempel på hundraser kan vara olika sorters ovtjarkor, pitbullterrier, American staffordshire terrier, dogo argentino och fila brasileiro.

Hundar i kategori ska inte få finnas i samhället som sällskapshundar utan licens ska endast utfärdas om särskilt behov av sådan hund föreligger. Sådant behov ska vara relaterat till arbete som hunden ska genomföra, exempelvis vakthund eller herdehund. Alla nu levande hundar i kategori A ska oavsett ålder snarast genomgå mentalbeskrivning.

Kategori B. Hundraser som av erfaren tränare med lätthet kan tränas att angripa människor och/eller har tydlig vaktinstinkt. Därtill kan hundrasens vikt avgöra om ett angrepp skulle kunna medföra betydande men, eller orsaka dödsfall för en frisk, vuxen människa. I denna kategori kan bland annat ingå rottweiler, dobermann, akita och bullmastiff.

För ägande av hund i kategori B ska hundutbildning genomgås och hunden ska genomgå mentalbeskrivning.

Kategori C och D. Övriga hundraser som varav några raser kan tränas att bli farliga, men deras fysiska egenskaper gör att de svårligen blir livshotande för en frisk vuxen människa.

Ägande av hund i kategori C och D lämnas reglerat som i dag, men hundutbildning ska uppmanas till.

Exakt vilka raser som ska ingå i de olika kategorierna får avgöras i lagstiftningsprocessen och troligen är det lämpligt om var raserna hör hemma inte slås fast i lagstiftningen. Det kan skifta beroende på hundrasernas popularitet och avel och bör därför kunna avgöras av en myndighet i samråd med hundorganisationer som Svenska Kennelklubben och Svenska Brukshundklubben.

Det är den här motionens mening att hänsyn måste tas till såväl den enskilda hundrasens egenskaper, individens egenskaper och träning, samt ägarens kunskaper och hundhållning.

K40. Kastrering och märkning av katter – en viktig djurskyddsfråga

Motionärer: Solveig Hellquist, Sörberge, Jan Ertsborn, Falkenberg, Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs, Birgitta Ohlsson, Stockholm, Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att en kattutredning kommer till stånd
2. **att** Folkpartiet ska verka för att kattstammen minskas i Sverige
3. **att** Folkpartiet ska verka för att katter ska ha samma skydd i lagstiftningen som t.ex. hundar
4. **att** Folkpartiet ska verka för att det införs bestämmelser i lagstiftningen om ägares skyldighet att registrera, märka och kastrera sina katter i lagstiftningen
5. **att** Folkpartiet ska verka för att betona kattägares ansvar för tillsyn av sina katter
6. **att** Folkpartiet ska verka för att det ska betraktas som brott och vara förenat med sanktioner att överge sina djur

”Folk slänger kattungar i soptunnor. Människor blir allt vidrigare i sitt sätt att göra sig av med sina djur. Det strömmar in kattungar som människor har hittat på de mest bisarra ställen. Vi får in små skelett med päls på. Många katter har virusinfektioner och skabb eller kan vara utan öron eftersom de blivit förfrusna. Ibland får vi in katter som kräks upp plastbitar och kottar som de försökt äta i brist på annat. Det kommer så många katter till oss att vi dagligen tvingas säga nej till mellan 30 och 40 stycken” Så säger en volontär på ett katthem i Stockholm.

Det kraftigt ökande kattbeståndet kräver omedelbara åtgärder. Enligt organisationen Manimalis ökade antalet katter från 1,2 miljoner till 1,6 miljoner åren 1998–2004, dvs. en ökning med cirka 400 000 katter. Antalet katter torde ha ökat väsentligt även efter 2004. Ingen vet exakt hur många de hemlösa katterna är, men man räknar i dag med att det finns cirka 100 000. Med tanke på att ett okastrerat kattpar beräknas få två kullar med i genomsnitt 2,8 överlevande kattungar som i sin tur får två kullar med lika många överlevande kattungar osv. kan alla som klarar enkel matematik förstå att kattproblemet är överhängande. Kattklubbar, katthem, miljökontor, poliser, veterinärer och andra djurvänner kan alla intyga att antalet katter som är hemlösa och som far illa är ett reellt problem. Till detta kommer problemen i våra bostadsområden där många irriteras av ”kattplågan” och som snarare vänder sitt missnöje mot katten i stället för oansvariga kattägare.

Det är hög tid att det ställs krav på kattägarna. Det kan ske genom att de blir ålagda att registrera, märka och kastrera sina katter – såvida de inte används till avel.

Lagen om tillsyn över hundar och katter bör stärkas så att samma krav ställs på kattägare som på hundägare när det gäller ansvar och tillsyn.

Det bör också enligt djurskyddslagen vara brottsligt och förenat med sanktioner att överge sin katt.

I januari 2008 överlämnade Djurskyddet Sverige 109 000 namnunderskrifter till Jordbruksdepartementet för ett krav på obligatorisk märkning och registrering av katt. Djurskyddet har dessutom fått stöd genom omfattande kommunenkäter där man anser att skärpt lagstiftning för katter är nödvändig och efterfrågad.

Den socialdemokratiska regeringen beredde kattfrågan under årtionden men kom aldrig till skott. Alliansregeringen anser tyvärr att det inte finns tillräckligt underlag för en lagskärpning. Därför återstår nu att Folkpartiet verkar för att regeringen tillsätter en kattutredning för att få det underlag krävs och som leder till en lagstiftning som skyddar katter från onödigt lidande.

Samhällsplanering och bostadspolitik

K41. Bostadspolitisk arbetsgrupp

Motionär: Tommy Rydfeldt, Kungsbacka

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att tillsätta en arbetsgrupp för att utforma en ny liberal bostadspolitik

Bostadspolitiken tycks vara det bortglömda politiska området.

Det nämns sällan i regeringsförklaringar. Inget parti sätter upp det som en viktig valfråga men ändå har vi bostadsbrist i stora delar av landet och det är ett område som är i stort behov av politisk förnyelse.

Bostadsfrågorna tycks i dag mest drivas av organisationer som Hyresgästföreningen, SABO, och Fastighetsägarna.

Ingen ledande politiker i Sverige har tagit på sig att driva bostadspolitik på samma sätt som Jan Björklund har drivit skolpolitiken.

Kanske beror det bristande intresset på att förändringar av bostadspolitiken är svår. Och inte populär i alla läger. Bostadspolitiken var ett av de områden där Socialdemokraterna lyckades införa mest regleringar och där marknaden

inte fick styra. Och regleringar är svårt att ta sig ur utan att det skapar nya problem. Nu är vissa delar avreglerade men vad gäller hyresrätter kvarstår dessa.

Jag förespråkar inte marknadshyror men bostadsmarknaden i allmänhet och hyresrätten i synnerhet måste utvecklas.

Folkpartiet har ständigt en massa arbetsgrupper igång. Men aldrig någon om bostadspolitik.

Det är synd för vi har många duktiga folkpartister i Riksdagen och kommunerna som skulle kunna bidraga till att skapa en ny liberal bostadspolitik.

K42. Trädgårdars, grönområdens och odlingslotters betydelse

Motionärer: Anita Brodén, Sollebrunn, Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs, Lars Tysklind, Strömstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det i all samhällsplanering eftersträvas ökade odlingsmöjligheter och grönområden för att uppnå en god miljö, ökad hälsa samt ökad tillgång till närproducerade produkter
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att införliva denna beslutspunkt i Folkpartiets miljö- och naturprogram

Inom ramen för den så kallade klimatmiljarden kommer en satsning att göras på hållbara städer och samhällen. Syftet är bland annat att stimulera stadsbyggnadsprojekt som med användande av ny teknik bidrar till förbättrad miljö och minskad klimatpåverkan. Detta är en välkommen satsning som bör kunna inrymma ett helhetstänkande från transporter, vatten- och avloppssystem, uppvärmning, sophantering samt tillgång till grönytor.

För ett hållbart samhälle är olika former av grönområden av stor betydelse för vår miljö då växtligheter har förmåga att tillvarata trafikens och verksamheters koldioxidutsläpp, men grönområden bidrar också till ökad hälsa samt tillgång till mer närproducerade produkter. De gröna inslagen – parker av olika karaktär, koloniområden, gemensamma växthus och egnahem med trädgårdar – är utomordentligt viktiga element i stadsplaneringen. Även om mycket av planering sker på kommunal nivå är ett positivt ställningstagande från Folkpartiets landsmöte av stor betydelse, då det ger kommunala beslutsfattare en tydlig signal, ett stöd och en viljeinriktning. Områden att vidareutveckla är användningen av rehabiliteringsträdgårdar, bevarande samt utveckling av koloniträdgårdar och odlingsmöjligheter i nära anslutning till skolor och bostäder. Gräs, blommor, buskar, träd, fjärilar och fåglar måste få finnas i barnens uppväxtmiljö. Många äldre gläds och minns om de får tillfälle att se och njuta av blommor, bär och grönsaker från sina unga år. Trädgårdsföreningar eller andra lokala aktörer bör i större utsträckning kunna vara delaktiga i utvecklingen av grönområdena.

Fritidsodlingens betydelse både för hälsa, rekreation och ökad livskvalitet underskattas ofta. Sambandet med en ökad integration är påtaglig, något som också underskattas. Fritidsodling lär vara en de vanligaste fritidssysselsättningarna och är en värdefull del av många människors liv. De står dessutom för en icke föraktlig andel av grönsaks-, frukt- och bärodling.

I en del lågenergihus, så kallade passivhus, har man satsat på gemensamma inglasade odlingsrum, vilket varit mycket lyckat. Det är en viktig aspekt vid planering av ett hållbart samhälle att beakta behovet av trädgårdar och annan odlingsbar mark i städerna och deras närhet. Den pågående klimatförändringen och den kommande knappheten på fossila bränslen för med sig ett behov av minskat slöseri med fossil energi. Det berör vår livsmedelsförsörjning i minst lika hög grad som persontransporterna och uppvärmningen av våra bostäder. Att handla klimatsmart är därför viktigt, men också att kunna bidra till kosthållet med matvaror från den egna trädgården och annan lokal odling.

K43. Hållbar nationell stadspolitik

Motionär: Karl-Erik Andersson, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att en nationell hållbar stadspolitik kommer till stånd

Följande bör uppnås genom en sådan politik 1. Att politiskt markera stadens betydelse och i EU vara en pådrivare för hållbart stadsbyggande. 2. Ge en samlad bild av hur staden sänker sina växtgasutsläpp 3. En ändamålsenligare lagstiftning till skillnad från dagens PBL och Miljöbalkar 4. Mer forskning och utveckling kring den hållbara staden 5. Byggandet av och förändring av befintligt till socialt hållbara städer 6. Hur man får kommunal förvaltning, politik och civilt samhälle att bättre harmoniera än i dag samt undvikande av stuprörs- och sektorstänkande

K44. Återlämna åtminstone en smula av makten till folket

Motionär: Leiph Berggren, Hässelby

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att den slutgiltiga beslutsrätten överlämnas till medborgarna, i de områden där så är möjligt
2. **att** Folkpartiet ska verka för att plan- och bygglagen, och andra eventuellt berörda lagar, ändras så att ett bygglovsärende med automatik ska godkännas om samtliga sakägare godkänner bygget, och alla skydds- och miljöföreskrifter är uppfyllda

Sedan urminnes tider har makthavare tilldelat sig rätten att styra över de individer som bosatt sig inom deras maktsfär. När svärdet inte räckte som argument så hävdade makthavarna sin tillgripna rätt genom att påstå att den var tilldelad från Gud eller någon annan högre makt. Först med den (utmärkta) sociala uppfinningen liberal demokrati så har makten motiverats genom att den sägs vara sprungen ur de som makthavarna beslutar över.

Fortfarande tror sig dock majoriteten av dagens makthavare ha rätt till oinskränkt beslutsrätt över ”sina” medborgare. I Sverige är detta inte så förvånande, efter nära en mansålder av socialistiskt inspirerade regimer. Precis som gårdagens kungar talar många politiker om sig själva i formen pluralis majestatis – vi …

Sanna liberaler vet bättre. Redan de tidiga liberala filosoferna insåg att politikernas makt måste begränsas, och de levde ändå på en tid då denna maktutövning rent praktiskt inte kunde vara lika allomfattande som i dag.

Ett sätt att återlämna makten över tillvaron, från den politiska sfären till det civila samhället, är att stipulera att om de,

vars intresse lagen sägs skydda, är helt eniga i ett beslut så ska inga politiker kunna ändra på det beslutet.

Fortsättningen av denna motionstext är ett (1) exempel på hur detta återlämnande kan ske.

För byggärenden kan det uttryckas så, att om samtliga sakägare godkänner bygget, och alla skydds- och miljöföreskrifter är uppfyllda, så ska ett bygglovsärende med automatik godkännas. Om konsensus inte kan nås bland sakägarna, så gäller ”den gamla” plan- och bygglagen som vanligt.

Notera att termen sakägare är en juridisk definition på dem som kan tänkas vara berörda av ett ärende. Vid mindre ärenden, en garagetillbyggnad t.ex., så är de närmaste grannarna sakägare. Vid större anläggningar är antalet sakägare väsentligt utökat. Vilka som vid olika tillfällen är sakägare, har fastslagits genom rättspraxis.

Den signal som denna lagändring skickar i dagens reglerade Sverige är närmast revolutionerande: Om det civila samhället (medborgarna/individerna), är överens, så ska ingen överhet få komma och förstöra det!

K45. Minska det offentligas inflytande

Motionär: Johan Strandberg, Garphyttan

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att den offentliga sektorn inte bör få ansöka om expropriation
2. **att** landsmötet uttalar att kommunernas förköpsrätt vid försäljning av fastigheter bör försvinna
3. **att** landsmötet uttalar att nya spår för snabbtåg inte får innebära expropriation

Den offentliga sektorn borde inte få ansöka om expropriation. Den långsiktiga tillväxten drabbas sannolikt inte mycket av att avtal mellan det offentliga och enskilda sker på frivillig basis och inte via tvång. Fastighetsägare som inte behöver oroa sig för att när som helst kunna få sin fastighet indragen, borde bli bättre snarare än sämre på att bidra till tillväxten.

Utveckling kan förmodligen ske även då samhället byggs underifrån och individen sätts i centrum. Kommunernas förköpsrätt vid försäljning av fastigheter borde därför försvinna.

K46. Miljöprövningar måste gå snabbare

Motionär: Annalena Sandor, Enskede

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att tillräckliga resurser tilldelas miljöprövande myndigheter
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att en översyn görs av miljölagstiftningen så att prövningsprocessen kan påskyndas utan att påverka den enskildas rätt att överklaga

Miljöprövningar sker i dag antingen hos länsstyrelsen eller hos miljödomstolen. Vilka verksamheter som kräver tillståndsprövning regleras av förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Dessa prövningar tar i dag orimligt lång tid. Många företag blir därigenom avsevärt försenade med förbättringar av pågående verksamhet.

Länsstyrelserna har fått fler arbetsuppgifter och fler ansökningar men inte ökat antal handläggare i den omfattning som krävs för att fatta väl avvägda beslut inom rimlig tid. Dessutom har länsstyrelserna numera en miljöprövningsdelegation, som beslutar i alla prövningsärenden. Detta för att få mer samsyn i besluten. Även detta har bidragit till en förlängning av beslutsprocessen. Detsamma gäller för miljödomstolarna. Tingsrätterna, där miljödomstolarna finns, har fått nya arbetsuppgifter bl.a. med tvister i civilrättsliga ekonomiska frågor. I många fall är det ärenden som måste prioriteras före miljödomstolens ärenden. Resultatet har blivit att en prövning av ett miljöärende kan ta flera år efter att ansökan är inlämnad. Om beslutet därefter blir överklagat kan det ta ytterligare något eller några år. Enbart att få besked om prövning medges i miljööverdomstolen tar för närvarande mer än 3 månader. Till detta kommer att det är lätt för den part som vill fördröja ärendet att få förlängd tid för att inlämna handlingar uppåt 2–3 månader. När detta sker vid flera tillfällen i samma ärende förlängs förstås den totala handläggningstiden avsevärt.

Den långa tid, som dessa processer tar, innebär ett allvarligt hot mot företagsamheten i Sverige och riskerar att försena införandet av effektiva produktionsprocesser som ofta är mindre miljöpåverkande. För att samhället ska fungera väl krävs att länsstyrelser och miljödomstolar får tillräckliga resurser i förhållande till sina arbetsuppgifter. Den politiska uppgiften blir då att anvisa tillräckliga resurser eller att se över regelsystemet, så att prövningarna minskar i antal eller görs effektivare.

K47. Skydda åkermarken!

Motionär: Lars Wedén, Sigtuna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar som sin mening att partiet ska verka för ökat skydd mot ianspråktagande av åkermark

Jordens närmare 7 miljarder människor delar på en landmassa som inte kan öka – en minskning är mer sannolik.

Om man räknar bort hav, sjöar och större vattendrag har varje individ i genomsnitt cirka 2 hektar markyta (= 20 000 kvm eller en kvadrat som är 140 x 140 m).

Av denna yta är 40 procent ”impediment” (berg, glaciär, tundra, städer, vägar etc.). 30 procent är livsviktig skog och 20 procent betraktas som betesmark, dvs. olämplig för odling. Det återstår endast 10 procent som är åker (= 2 000 kvm = 45 x 45 m).

Följande vet vi kommer att hända:

• Jordens befolkning kommer att öka

• Havsnivån kommer att stiga över områden med mycket hög jordbruksproduktion och stor befolkning

• En effekt av den redan oundvikliga klimatförändringen är att områden med svår torka kommer att öka

• Dagens jordbruk är extremt oljeberoende (konstgödsel, markbearbetning, transporter etc.). När parentesen med billig olja är över kommer avkastningen från de flesta åkerarealer att minska

• Transportkostnaderna kommer att öka och långa frakter av livsmedel blir allt mindre hållbart

Sammantaget leder detta till att ett större antal människor ska försörjas av minskade åkerarealer som dessutom drabbas av lägre avkastning per hektar. Ingen kan säga exakt hur och när denna utveckling blir krisartad. Sannolikheten för världsomfattande svält är dock mycket stor. I detta perspektiv borde åkermark användas för andra ändamål endast med stor restriktivitet. Det är både ett nationellt intresse och en

global plikt. Mark som i dag tas i anspråk för bostäder, vägar eller annan infrastruktur är borta från livsmedelsproduktionen i princip för alltid.

Formerna för skyddande av åkermark kan diskuteras. En möjlighet är att införa något som liknar ”strandskyddet” dvs. att detaljplaner och liknande som avser ta åkermark i anspråk prövas i högre instans i enlighet med ett strikt regelverk.

Infrastruktur

K48. Infrastrukturfinansiering kräver principer

Motionär: Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att tillsätta en arbetsgrupp med uppdrag att se över principer för infrastrukturens finansiering, inklusive systemet med nationella planer och länsplaner, och särskilt belysa statens ansvar samt omfattningen av, förutsättningarna för och konsekvenserna av ökad regional medfinansiering
2. **att** uppdraget redovisas i god tid före nästa landsmöte eller partiråd och att slutsatser och förslag behandlas av landsmöte eller partiråd

Ett välfungerande transportsystem är en av de främsta byggstenarna i ett framgångsrikt samhälle på nationell såväl som regional och lokal nivå. Det råder ingen tvekan om att bra vägar, spår och kollektivtrafik ligger i kommuners, landstings och regioners likväl som statens intresse. Lika tveklöst borde ändå vara att i ansvarsuppdelningen inom den offentliga sfären är det staten som sköter och finansierar infrastruktur utöver städernas egna gatunät och det regionala utförandet av kollektivtrafiken.

Som alla principer har även infrastrukturens finansiering genom åren varit föremål för kompromisser, där kommuner och landsting har varit med och bidragit till lokalt och regionalt högprioriterade projekt. Nu riskerar dock principen att frångås i sådan utsträckning att den är på god väg att gå förlorad.

Detta speglar förvisso en större, problematisk bild av att staten gärna ålägger kommuner, landsting och regioner nya uppgifter utan att tillföra tillräcklig finansiering.

När finansieringsprincipen för infrastrukturen undermineras uppstår sålunda en oklar ansvarsfördelning. Om de kommuner och regioner som kan betala för sig prioriteras, riskerar mer objektiva prioriteringskriterier för infrastrukturobjekt att sättas ur spel.

Att risken för snedvridna prioriteringar inte är någon chimär, framgår av den aktuella infrastrukturpropositionen där det är inskrivet som en förutsättning för olika objekt att de ska prövas för medfinansiering.

Ett i högsta grad aktuellt exempel kommer från Alliansens trafikförslag för vår egen Stockholmsregion. Folkpartiet står bakom ett förslag där regionen genom landstinget, kommunerna och trängselskatt bidrar med 50 av 100 miljarder i infrastrukturinvesteringar de kommande åren. I projektet Citybanan har tidigare också omgivande län gått med på att bidra till finansieringen. För att illustrera infogas nedan en del av de många projekt som ingår i paketet.

Större åtgärder med avtalad medfinansiering (Cederschiölds-överenskommelsen och tidigare) Citybanan Stockholm stad och län 4,3 miljarder kronor, Mälardalslänen och Östergötland 2 miljarder kronor

Norra länken Stockholm stad 2,2 miljarder kronor E18 Hjulsta–Kista Stockholm stad 680 miljoner kronor

Övriga åtgärder med finansieringsvilja från landstinget, kommuner eller via trängselskatt Förbifart Stockholm 22,5 miljarder kronor (trängselskatt) Trafikplats Vallentuna, trafikplats Lugnet, väg 267 Rotebro–Stäket, E18 trafikplats Roslags-Näsby/Viggbyholm, Förbifart Norrtälje, väg 261 Nockeby–Tappström (Ekerö), Haningeleden, Södertörnsleden, E18 trafikplatser Kungsängen m.fl. Nynäsbanan, Spårväg Ost/Saltsjöbanan, Spårväg Solna, Roslagsbanan, Tvärspårväg Kista, Pendelstation och trafikplats Vega (Haninge), Lidingöbanan

Alliansens och Folkpartiets trafikförslag för Stockholmsregionen är en realistisk bedömning av en situation där staten inte bedöms kunna ta sitt fulla ansvar. Det är ett gigantiskt undantag från den princip som har gällt och som vi eftersträvar.

Infrastruktur handlar om det grundläggande, långsiktiga fysiska systemet för hur vårt samhälle ska se ut under lång tid framöver. Sådana beslut måste präglas av förutsägbarhet och långsiktighet. Kommuner, regioner, entreprenörer och fastighetsägare som berörs, och framför allt medborgarna måste kunna lita på att planer ligger fast och att staten står vid sitt ord.

Finansieringsprinciper för svensk infrastruktur måste slås fast, så att staten bär huvudansvaret och att tydliga riktlinjer finns för när medfinansiering ska vara möjligt. Om staten mer permanent önskar frångå eller skjuta över sitt ansvar på andra behöver det vara följden av ett diskuterat och medvetet val, där frågan om kompensation besvaras.

K49. Bättre kommunikationer i norra Sverige.

Motionärer: Ann-Sofi Löfstedt, Skellefteå

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att tågförbindelserna till norra Sverige förbättras
2. **att** Folkpartiet ska verka för att vägstandarden i norra Sverige förbättras
3. **att** Folkpartiet ska verka för att flygförbindelserna till norra Sverige förbättras

Skogen, malmen och vattenkraften i norra Sverige är av stor betydelse för den svenska ekonomin. För att kunna transportera skogen och malmen behövs goda kommunikationer. I dessa dagar transporteras en stor del av produktionen på våra vägar, vilka är av synnerligen dålig kvalité. Inte minst ur miljösynpunkt är det nödvändigt att den diskuterade Norrbotniabanan blir till verklighet. I samband med denna vill vi poängtera att förbindelserna mot Barentsregionen både öster- och västerut är av internationell betydelse. Det är av stor vikt att norra Sverige inte avfolkas. Goda kommunikationer är en förutsättning att så inte sker. I dag är det t.ex. praktiskt taget omöjligt att ta tåget från Skellefteå. Anslutningsbussarna till närmaste tågstationer ligger 45 till 60 kilometer bort. Vid vissa tider anländer bussen någon eller några timmar före tågets aviserade avgång. Ofta är tågen försenade, ingen väntsal finns att tillgå, inga allmänna inrättningar finns

heller öppna efter 18.00 på kvällen. Var och en kan inse vad det betyder att vänta ute i timmar i 30 graders kyla. Avståndet från Skellefteå till Stockholm är 800 kilometer. För att vi ska få människor att leva och verka i våra bygder måste det finnas möjlighet att snabbt ta sig till städer och platser såväl inom Sverige som ut i övriga världen. Därför är det också viktigt att ha tillgång till goda flygförbindelser.

K50. Oslo–Göteborg–Skåne–Köpenhamn och vidare på räls

Motionär: Folkpartiet liberalerna Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska driva på för att göra snabba tågförbindelser på sträckan Oslo–Köpenhamn och vidare söderut till en del av EU:s TEN-T-nätverk
2. **att** Folkpartiet ska driva på för att förutsättningarna för länken mellan Oslo–Göteborg–Köpenhamn genomlyses när ett framtida nät av höghastighetsbanor i Sverige planeras.

Snabba, icke miljöbelastande förbindelser är en av nycklarna till sund ekonomisk utveckling. Snabba och pålitliga förbindelser och expanderande arbetsmarknadsregioner betyder tillväxt och minskad känslighet mot ekonomiska kriser i enskilda regioner och branscher.

Debatt och beslut om infrastruktursatsningar vinner inget på pajkastning mellan olika regionala och lokala intressen. I stället måste vi utgå från grundsynen att hela Sverige tjänar på tillväxt och satsningar i olika regioner, där särskilt storstadsregionerna fungerar som tillväxtmotorer för hela landet.

Både Storstockholms och västra Skånes arbetsmarknadsregioner har kunnat expandera kraftigt under senare år tack vare investeringar i infrastruktur, Detta har varit bra för hela landets utveckling. Den västsvenska arbetsmarknadsregionen och den västsvenska infrastrukturen har däremot inte utvecklats lika starkt, och detta är på samma sätt ett problem för hela landet.

Möjligheterna är dock fantastiskt goda, också i Västsverige. För att förverkliga dessa är behoven av investeringar i infrastruktur i många fall (såsom en ny älvförbindelse och Västlänken) akuta. I ett modernt, hållbart och ekonomiskt expansivt samhälle behövs många transportslag som fungerar tillsammans, men utvecklingen på senare år har lyft fram tågtrafiken som en framtidsteknologi som på ett unikt sätt kombinerar snabbhet med minimal klimatbelastning. Det vi vill sätta fokus på i denna motion är visionen om en sammanlänkad Västkust med snabba tåg.

Den svenska Västkusten sammanbinder fyra av Skandinaviens allra största och mest expansiva städer, Oslo–Göteborg–Malmö–Köpenhamn. Förbindelserna längs med den svenska Västkusten är genant eftersatta, och detta gäller särskilt för tågtrafiken. Därmed går tre länder miste om alla de möjligheter sammanlänkade storstadsregioner skapar. Till exempel har analyser visat att en snabbjärnväg längs med den svenska Västkusten skulle vara den samhällsekonomiskt mest lönsamma norska (!) satsningen på snabbjärnväg. Med höghastighetståg längs med Västkusten skulle det ta 1,5 timme att resa mellan Göteborg och Oslo, två timmar mellan Göteborg och Köpenhamn och ytterligare tre timmar att resa vidare från Köpenhamn till Berlin.

Folkpartiet måste driva på för ett i grunden förändrat förhållningssätt till infrastruktursatsningar i vårt land. Vi vill att snabba tåg längs med den svenska västkusten ska bli folkpartipolitik. Vi vill att Folkpartiet aktivt ska driva frågan om att göra snabba tågförbindelser på sträckan Oslo–Köpenhamn och vidare söderut till en del av EU:s TEN-T-nätverk. Utformningen av ett svenskt höghastighetsjärnvägsnät diskuteras och utreds för närvarande av en mängd olika aktörer, oftast med ett fokus på länken mellan Stockholm och Köpenhamn samt Jönköping och Göteborg. Båda dessa banor är självklart strategiska för svensk tillväxt och för utvecklingen av ett klimatsnålt infrastrukturnät i vårt land. Vi vill dock också att förutsättningarna för länken mellan Oslo–Göteborg–Köpenhamn genomlyses när ett framtida nät av höghastighetsbanor i Sverige planeras.

K51. Miljöavgifter – från styrning till finansieringskälla?

Motionär: Gunnar Andrén, Stocksund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att tydliggöra att miljöstyrande skatter och avgifter ska motiveras av miljöskäl och inte utgöra finansieringskälla, för olika projekt eller som budgetregulator

Som första parti slog Folkpartiet i 1972 års partiprogram fast principen att i miljöpolitiken (bör) ”Miljöavgifter (bör) användas som komplement till restriktioner och förbud” (Avsnittet Kampen mot miljöförstöringen).

Det är över huvud taget ett mycket framsynt miljöprogram som paritet då antog: Internationellt samarbete krävs på miljöområdet, ökade befogenheter för FN med ett särskilt FN-organ för miljön förordas, en internationell miljövårdsfond inrättas i insikt om miljöpolitikens gränslösa överskridanden, ”Miljöpolitiken bör vara en övergripande verksamhet”, ”inga ekonomiska, regionalpolitiska eller trafikpolitiska beslut får fattas utan att följderna för människors miljö, för folkhushållningen med naturresurser och naturvärden har bedömts och värderats”. Därefter presenteras förslag om ökad miljöforskning, om kemikalieanvändning, energiförbrukningen, ”vattenkraftsutbyggnaden bör nu anses vara praktiskt taget avslutad”, vården av grundvattnet, hoten mot Östersjöns framtid, oljeutsläppen, vidare bland annat ”avfallshanteringens ekonomiska villkor måste utformas så att en maximal återanvändning uppmuntras”, ”det öppna odlingslandskapet måste skyddas” är andra punkter som återfinns i 1972 års program, åtskilliga år innan Miljöpartiet ens var påtänkt.

Denna landsmötesmotion 2009 (trettiosju år efter 1972 års partiprogram) tar emellertid sin utgångspunkt i oro över att miljöstyrande avgifter och skatter, motiverade av omsorgen om miljön på skilda sätt, i sin egen förlängning övergår till att utgöra en ny finansieringsform för inte minst i och för sig eftersträvansvärda infrastrukturinvesteringar – i stället för att vara just ett medel för att stimulera den enskilde att agera miljövänligt med stöd av styrande avgifter och skatter. Denna glidning är viktig att notera: Helt plötsligt blir miljöstyrande avgifter en ekonomisk källa för finansiering av olika projekt, ja, i förlängningen kan den rent av tänkas bli en intressant budgetstärkta regulator för en mindre miljömedveten finansminister. Denna glidning av syftet med avgifterna hotar i själva verket att underminera det angelägna – och ofrånkom-

liga – miljöarbete som alla som står bakom det som brukar benämnas förvaltarskapstanken förenas av.

I trängselskattedebattens och de många trängselskattebeslutens spår, har främst Miljöpartiet glidit iväg, och fått ovilliga socialdemokrater och vilsegångna vänsterpartister med sig. De miljöstyrande avgifterna och skatterna har blivit främst en finansieringskälla.

Folkpartiet antog vid landsmötet i Lund 2001 en tydlig agenda för användningen av miljöavgifter i trafiken, utöver de som handlar om energibeskattningen.

För att minska trängsel eller underlätta vägval som ger mindre utsläpp, kan lokala trafikavgifter få införas. Det är i sammanfattning Folkpartilinjen från 2001, en politik som jag starkt gillar. Det är riktig miljöpolitik.

Den olyckliga utformningen av trängselskattens införande i Stockholm efter valet 2002, mer dikterad för att rädda ministären Persson (S) än omsorgen om miljön, har lett till att mål och medel blandats samman.

I förtvivlan över brist på statliga bidrag till infrastrukturinvesteringar, utvecklar nu även andra – märkligt nog även moderater som tycks ha en princip för varje tillfälle – tankar om att med nya trängsel- och trafikavgifter finansiera byggandet av vissa trafikprojekt.

Vi har då rört oss långt från miljöavgifternas syfte.

Förtvivlan må vara förståelig. Likväl anser jag att det är viktigt att skilja miljöstyrande avgifter och skatter från finansieringen av angelägna trafikprojekt eftersom den möjliga, alternativa finansieringen allvarligt kan snedvrida vilka projekt som är mest angelägna från miljösynpunkt och inte vilka som är minst kostsamma att finansiera för staten, regioner eller kommuner. Eller i värsta fall bli en ny budgetregulator för en finansminister med mer utvecklad känsla för statlig bokföring än de miljöpolitiska målen.

K52. Arvidsjaurs flygplats ett nationellt intresse

Motionärer: Jens Sundström, Luleå, Birger Lundberg, Arvidsjaur, Åse Sundström, Arjeplog

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för att Arvidsjaurs flygplats ska ingå i det nationella basutbudet av flygplatser

I regeringens beslut från 19 mars 2009 framgår att tio flygplatser framöver ska få ingå i det nationella basutbudet av flygplatser där staten garanterar en långsiktigt tryggad drift. Deras beslut har till stora delar baserat sig på den statliga flygplatsutredningen men på en punkt gick de tvärt emot utredningens direktiv och utredningens slutsatser och detta rörde statusen för Arvidsjaurs flygplats. Arvidsjaurs flygplats har en särställning i Sverige när det gäller internationell trafik kring fordons- och komponenttestningsverksamheten i norra Sverige. En näring som i tuff internationell konkurrens har lyckas växa och som i dag sysselsätter ett stort antal människor i Norr och Västerbotten. Arvidsjaurs flygplats utgör navet för transporterna i en biltestregion som breder ut sig i en radie på över 15 mil. Restiden till de närmaste nationella flygplatserna är för Luleå (2 timmar och 36 minuter) och Kiruna (5 timmar och 48 minuter) med bil och utan möjlighet till att åka tåg eller annan kollektivtrafik. För den biltest täta orten Arjeplog får man lägga till ytterligare 1,5 timmes restid. Att Arvidsjaurs flygplats dessutom utgör en naturlig geografisk lokalisering för en nationell flygplats när man ser på utredningens slutsatser vad gäller ett effektivt och långsiktigt hållbart flygtransportsystem som garanterar en grundläggande interregional tillgänglighet i hela landet. Detta var säkert också av betydelse när flygplatsutredningen föreslog att Arvidsjaurs flygplats skulle ingå i det nationella basutbudet av flygplatser. Vad regeringen tänkte på framgår inte av deras beslut. Låt oss arbeta för att en elfte flygplats läggs till de redan beslutade tio.

K53. Snabbare genomförande av strategiska infrastrukturprojekt

Motionär: Karl-Erik Andersson, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det genomförs förändringar i de offentliga handläggningsprocesserna, t.ex. plan- och bygglagen m.fl. lagstiftningar, så att infrastrukturprojekt, t.ex. järnvägsprojekt, snabbare ska kunna genomföras

Det är för lång tid mellan att projekt startas upp tills de kan genomföras. Många järnvägs- och vägprojekt ligger alldeles för lång fram i tiden. Många politiker inte minst kommunalpolitiker känner sig frustrerade av att allting tar så lång tid. Många nödvändiga investeringar i bl.a. Mälardalen kommer inte till stånd förrän om tio år medan de redan borde ha varit genomförda. Sverige tappar på det konkurrenskraft.

De byråkratiska processer som hela tiden försenar viktiga projekt måste göras om och möjliggöra påskyndade planeringsprocesser. Kanske man måste jobba mer parallellt i olika myndigheter för att därför korta ned ledtiderna

K54. Finansiering av infrastrukturprojekt

Motionär: Karl-Erik Andersson, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att nya former för finansiering av strategiska infrastrukturprojekt möjliggörs och utvecklas och att ett samlat grepp tas för att lösa finansieringsproblematiken för lönsamma infrastrukturprojekt

Finansieringen av viktiga och samhällsekonomiskt lönsamma infrastrukturinvesteringar får ofta vänta länge på grund av restriktioner i statsbudgeten. Därför måste nya finansieringsformer hittas. Länge har man talat om private–public partnership men tilläckligt mycket har inte skett.

Vidare händer det t.ex. att kommunerna i Mälardalen via kommunbudgetar finansierar breddning av järnvägsspår m.m. Men det hela går mycket på kryckor i finansiering av infrastruktur och det blir långt fram i tiden som nu lönsamma investeringar kan göras.

Ren lånefinansiering t.ex. genom utgivande av obligationer kan vara en intressant väg i en del projekt.

En kommunal fastighetsskatt som får differentieras så att de som vinner mest på en samhällsinvestering i forma av ökande fastighetsvärden betalar en högre skatt är en annan väg. Vinster från kommunala energibolag ska kunna användas till att finansiera investeringar för energibesparing hos t.ex. allmännyttans bostäder. Bildande av en offentlig väg- och kommunikationsfond dit fordons- och bränsleskatter går för att finansiera väg och järnvägsbyggen.

Utveckling av kreativa avgiftssystem är också viktigt.

Det behövs således nya finansieringsformer men också

konsekvent samhällsekonomiska och ekologiska analyser som underlag för prioritering av investeringar och som underlag för alternativ finansiering.

K55. Infrastruktur för miljö

Motionär: Kenny Thärnström, Hunnebostrand

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att rejäla satsningar görs på såväl motorvägar som järnvägar med sikte på bättre miljö
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att Sveriges tre största städer och Oslo kopplas samman med fullvärdiga motorvägar
3. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att vägtullar införs för lastfordon och bussar på alla motorvägar
4. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att järnvägens spårkapacitet byggs ut och organiseras så att strategiska omlastningsställen etableras

Det är en skam för Sverige att inte ha motorvägsstandard mellan landets tre största städer och med Oslo. E6 mellan Göteborg och Oslo trafikeras enligt uppgift av 15 000 tunga fordon varje dygn. Göteborg uppges ha Norges största hamn. Huvudvägen mellan Stockholm och Göteborg har flera 70-sträckor. Detta är inte ett modernt land på 2000-talet.

Vägnätet bör byggas ut till full motorvägsstandard mellan Stockolm och Malmö (saknas en sträcka vid Ljungby). Motorvägen mellan Göteborg och Oslo färdigställs (saknas sträckor i norra Bohuslän). Sträckan Göteborg–Stockholm via dels Örebro–Eskilstuna och via Örebro–Västerås byggs ut till motorvägsstandard, likaså sträckan Örebro–Oslo, via Karlstad.

Att bygga motorvägar skapar en trafiksäkrare miljö, minskar avgasutsläppen tack var jämnare hastighet, ökar tillgängligheten för närliggande orter, ökar möjligheten till rimlig pendlingstid dvs. skapar en rörligare arbetsmarknad, för att nämna några positiva konsekvenser. Tillskott av arbetstillfällen skapas också, även om detta blir begränsat pga. hög mekanisering. Några egentliga nackdelar kan inte anges. En ökad trafik kommer, med eller utan motorvägar.

Vägtullar bör införas för lastfordon och bussar över en viss vikt på alla, även i dag befintliga, motorvägar.

Vägtullar bör införas av två skäl, dels ge incitament att flytta transporter från väg till järnväg, dels kostnadsbelasta miljöförstörande utsläpp. Detta gäller såväl person- som godstrafik. Särskilt påtaglig bör denna effekt bli på godstrafik, om lastfordon belastas med en så hög tull att tågalternativet framstår som kostnadseffektivt. Godset kan bli dyrare (beroende på godstariffen på tåget), men miljön får en klar positiv påverkan, vilket kan vara värt ett högre varupris.

Vägtullstationerna kan bemannas via ”integrationsjobb”, dvs. invandrare ges förtur. Detta skapar en bra grund för invandrarens integration i samhället, bristande svenskkunskaper är inget stort hinder, invandrare slutar att vara bidragsmottager, börjar successivt utnyttja det svenska språket och kan stolt visa upp sig som ”riktiga” medborgare i samhället.

Järnvägarna har under många år ett eftersatt underhåll. Spårkapaciteten är otillfredsställande. Snabbtågen X2000 kommer oftare för sent än i tid, bl.a. beroende på låg spårkvalitet/-kapacitet. Godstrafiken sker i stor utsträckning med lastbil. Godstågen trängs med persontågen på spåren. Miljöhänsyn kräver högre järnvägskapacitet/-utnyttjande.

Spårkapaciteten byggs ut mellan Stockholm, Malmö, Göteborg och Oslo och ”omkörningssträckor” anordnas, så att snabbtågen lätt kan ta sig fram. Godsterminaler byggs ut på strategiska ställen för att underlätta och effektivisera omlastning av gods till små distributionsbilar för närtransporter. Spårunderhåll prioriteras till dess att tillfredsställande kvalitet uppnåtts.

För att locka över transporter från väg till järnväg måste järnvägarna ha hög kvalitet avseende såväl spår som vagnpark. Tågen måste komma i tid. Bristande kapacitet eller dåligt spårunderhåll är inte acceptabla skäl till förseningar. Järnvägstrafiken är miljömässigt överlägsen vägtrafiken. I dagens klimatorienterade samhälle borde det vara en självklarhet att satsa på järnvägsutbyggnad.

Ett ofta anfört skäl till att föredra lastbilstransporter av gods är, att man eliminerar omlastning. Omlastning sker redan i dag även vid lastbilstransporter. Det är sannolikt mer en fråga om att bygga ett logistiskt attraktivt järnvägsnät med relevant och strategiskt utplacerade godsterminaler, där ”små” lastfordon kan hämta gods för närdistribution.

K56. Inled bygget av Norrbotniabanan

Motionärer: Lars Åhman, Skellefteå, Helmi Berggård, Skellefteå, Margareta Carlbäck, Skellefteå, Roland Engström, Skellefteå, Stina Engström, Skellefteå, Ann-Sofi Löfstedt, Skellefteå

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att Norrbotniabanan byggs och etapp 1 påbörjas snarast

Norrbotniabanan, den nya kustjärnvägen mellan Umeå och Luleå, är oerhört viktig. Det handlar inte bara om att den knyter ihop Sverige med Finland och nordvästra Ryssland med dess stora råvarutillgångar, utan vidare med ”Northern Axis” och mot Asien. Norrbotniabanan är av central vikt för vår industris transportbehov, en industri som står för en stor del av Sveriges nettoexportvärde. Näringslivet i Norr- och Västerbotten producerar värden för 85 miljarder kronor per år. En investering i Norrbotniabanan handlar då om fyra månaders produktion för en investering som ska stå sig i minst 60 år.

Norrbotniabanan spelar stor roll för människors möjlighet att bo i den relativt tätbefolkade bygd som är Västerbottens kustland och arbetspendla till andra städer eftersom restiden kommer att halveras. Skellefteå är en av landets största städer som i dag saknar persontrafik på järnväg. Det måste vi ändra på! Norrbotniabanan är viktig för miljön eftersom järnvägen är en av de klimatsmartaste transportsätt som finns.

Banverket räknar med att klimatpåverkan genom Norrbotniabanan minskar med 9–13 miljarder kronor. Till detta kommer att mer lastbilstrafik sannolikt flyttas över till järnväg, vilket i sin tur också medför ännu lägre utsläpp samt billigare vägunderhåll. Folkpartiet har ett partirådsbeslut kring större infrastrukturinvesteringar som säger att de samhällsekonomiskt mest lönsamma projekten ska komma i första hand. Enligt Banverkets vedertagna beräkningsmodeller hör Norrbotniabanan hit. Verkets samhällsekonomiska kalkyl visar att banan ger upp till 1,45 kronor tillbaka på varje satsad krona.

K57. Satsa på Norrbotniabanan!

Motionär: Folkpartiet liberalerna Norrbotten

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för en utbyggnad av Norrbotniabanan med byggstart under kommande planeringsperiod

Om vi ska vara trovärdiga vad gäller vår politik gäller att vi inser vikten och värdet av klimatsmarta transportalternativ där vi minskar transporternas ökade andel av vår klimatpåverkan. Kommissionen föreslår att EU ska åta sig att skärpa utsläppen med 20 procent fram till år 2020 och för att nå detta mål måste vi alla hjälpas åt. Ett samhälle byggt på fossil energi rinner ut allt fortare och är tvungna att minska vägtrafiken till energisnålare transporter på järnväg och det gäller inte minst godstrafiken. Norrbotniabanan skulle ge en minskning av koldioxidutsläppen med cirka 100 000 ton per år, exkluderad den utländska trafiken. E4 har 700–1 200 långtradare per dygn och om man tänker att ett enda godståg rymmer 30 långtradare så får man ett hum om vad det i praktiken innebär. Skärpta miljökrav har lett till att EU medvetet styrt om trafik från väg till järnväg med investeringsmedel och det understryker vikten av att kunna förlägga 60 procent av hela Sveriges godstransporter på järnväg. Vi inom Folkpartiet liberalerna kan inte säga att vi står för en bra klimat- och miljöpolitik om vi inte inser vikten och värdet av att Norrbotniabanan byggs och arbetar för att skyndsamt fortsätta projekteringen och så även ha en beräknad byggstart inom Alliansen.

Norrbotniabanan är inte ett regionalt projekt där vi ska transportera en eller annan människa och kanske en eller ett par renar. Likaså är det inte heller ett överlevnadsprojekt, nej Norrbotniabanan är ett utvecklingsprojekt som inte bara är bra för hela Sverige men även för EU i det vi färdigställer den Bottniska korridoren som EU via högrisk gruppen lyfter fram i det de efterlyser en öst–västlig transport korridor inom Barentsregionen. Bottniska korridoren är den strategiskt viktiga länk som saknas i Europas transport system. Visst är det läckert med att kunna åka till Paris över natten med snabbtåg från södra Sverige. Jag kan bara instämma för hela tanken andas flärd och lyx vilket godstrafiken inte ger på samma sätt. Men om vi i Sverige ska ha råd med flärd och lyx, nu och i framtiden är det av vikt att vi inser värdet av att Norrbotniabanan byggs i det vi tar tillvara och utvecklar de möjligheter denna ger inte bara nu men inte minst i framtiden. Visst kan vi lura en och annan att vi är klimatsmarta miljövänner för en stund genom att medvetet blunda för vad vi skulle kunna göra för miljön i det vi kan minska koldioxidutsläppen med 100 000 ton per år med en färdigställd Norrbotniabana.

Men vi lurar inte Moder Jord och det är det viktigaste vi bör ta till oss när vi talar om vår klimat- och miljöpolitik inom Folkpartiet liberalerna. Jag ber er alla tänka efter om huruvida vi ska ha en trovärdigt och starkt budskap i vår klimat- och miljöpolitik. Om, så är ett JA till Norrbotniabanan ett måste!

K58. Höghastighetståg – 350 km/h

Motionär: Lennart Fremling, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att det bör satsas på att knyta Sverige och då i första hand Stockholm, Oslo, Göteborg och Jönköping till det europeiska nätet för höghastighetståg

Järnvägen är ett miljövänligt och trafiksäkert transportmedel som främst bör användas, där stora trafikströmmar av gods eller personer går. För att göra järnvägen till ett verkligt bra alternativ för många människor och stora mängder gods måste det finnas bra infrastruktur, som klarar både höga hastigheter och stora axellaster.

Förutom våra vanliga tåg brukar vi tala om snabbtåg som går 200 km/h och höghastighetståg som går 350 km/h. I Europa pågår sedan många år en uppbyggnad av ett omfattande nät av höghastighetståg. För att Sverige ska bli ett intressant land för näringslivets etableringar måste vi ha bra infrastruktur och hänga med i denna utveckling, som vi bör skynda på av flera skäl.

Dessutom måste vi skynda på EU:s arbete med harmonisering och avskaffande av diverse monopol och onödiga nationella regleringar, för att kunna ta vara på järnvägens samhällsekonomiska möjligheter.

Järnvägen är särskilt lämplig där det går stora trafikströmmar. Därför är det viktigt med goda tågförbindelser Stockholm–Jönköping–Helsingborg–Köpenhamn och Oslo–Göteborg–Köpenhamn, kompletterat med sträckan Göteborg–Jönköping. Det är en viktig uppgift för regeringen att få fram finansiering till ett rejält projekt med höghastighetståg. Kanske det behövs 50–100 miljarder kronor. Vi bör prioritera en ordentlig utredning om detta. Särskilt angelägna är sådana investeringar i en lågkonjunktur.

För att stimulera företagsetableringar behöver de största orterna i södra Sverige upp till Stockholm ha förbindelse med höghastighetståg över hela Europa. Om detta genomförs kommer det att gagna utvecklingen även i övriga delar av Sverige. Detta blir särskilt angeläget när en bro nu byggs mellan Själland och Tyskland (Rödby–Puttgarden).

Där nya spår byggs för höghastighetståg frigörs befintliga spår för det ökande behovet av godstransporter. Kombiterminaler bör då prioriteras. Alliansen har i sin energiöverenskommelse angivit att man vill underlätta för industrin att använda sig av miljövänliga transporter. Det kan handla om utbyggnad av järnvägsnätet och om att underlätta möjligheterna för nationella och internationella kombitransporter i syfte att minska belastningen på vägarna.

Utvecklingen inom järnvägssektorn i Japan och Frankrike, men numera också i andra länder såsom Tyskland och Spanien, visar att det är fullt möjligt att skapa en kraftfull utveckling med snabba tågförbindelser, som kan bli mycket tillförlitligare och miljövänligare än flyg och vägtransporter samt i många fall även bättre än sjöfart.

K59. Dålig idé med kommunal förskottering för infrastruktursatsningar

Motionär: Folkpartiet liberalerna Dalarna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** en särskild statlig investeringsbudget för infrastruktur skapas samt att lånefinansiering för sådana satsningar tas i anspråk
2. **att** modellen med kommunal och regional förskottering och medfinansiering till infrastrukturförbättringar därmed ska vara överspelad
3. **att** de frågor som berörs i motionen utreds

För ett län som Dalarnas är transportinfrastrukturen av synnerligen stor betydelse. Dalarna är näst efter Gotland landets

biltätaste län, vilket belyser befolkningens stora rörlighet och bilberoende. Den är ett historiskt faktum och gäller i ännu högre grad i dagens samhälle. ”Arbetsvandringar” är inget överspelat fenomen utan är en del av dalfolkets vardag. När det rör sig om längre sträckor som till exempel ned mot storstäderna Uppsala och Stockholm, men också till större orter i grannlänen, är det framförallt järnvägen som är lösningen för arbetspendlare. Detta gäller i minst lika hög grad också för varu- och godstransporter från skog och industrier.

För persontrafiken med tåg finns ett ständigt närvarande problem och det är tågförseningar. Tågen går inte längre som tåget, det vill säga säkert i alla avseenden. Detta har sin grund i bristande underhåll av banor och övrig materiel samt eftersatta investeringar under lång tid. Genom att fler operatörer ska samsas om spåren har det blivit allt trängre eftersom järnvägstrafiken i hög grad är enkelspårig, vilket också transportpolitiken varit alltför länge.

För vägtrafiken inom och till och från Dalarna gäller samma dilemma som för tågtrafiken. Framkomligheten är undermålig i detta län som är ett av landets främsta turistlän, sommar som vinter. Visserligen har den väl- och ökända så kallade Sala-proppen äntligen byggts bort. Men för att så skulle ske såg sig inblandade kommuner ingen annan möjlighet än att förskottera ekonomiska medel efter det att Vägverket gång på gång skjutit åtgärderna på framtiden.

Behovet är som synes stort av förbättrad framkomlighet på både väg och järnväg inom och i anslutning till vårt län. Problemet är som alltför ofta – finansieringen av förbättringar. När det gäller förbättringar och nybyggnation av vägar och järnvägar har en modell av förskottering av kommunala och regionala ekonomiska medel, samt medfinansiering kommit att allt oftare tillämpas när de årliga statliga anslagen i stor utsträckning går till främst storstädernas ökade behov.

För att få en långsiktig lösning till stånd som gäller Dalarnas och hela landets behov av infrastruktur bör staten göra som f.d. Svenska Kommunförbundet, numera SKL, länge hävdat att i stället för årliga statliga anslag till vägar och järnvägar göra det möjligt att lånefinansiera sådana investeringar. En särskild investeringsbudget bör därför skapas, samt att modellen med kommunal och regional förskottering och medfinansiering av infrastruktur skrotas.

K60. Operatörsneutral ICT-infrastruktur

Motionär: Folkpartiet liberalerna Sigtuna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för tillgång till operatörsneutral ICT-infrastruktur (bredbandsnät) i alla kommuner

Bredband är en förutsättning för att dagens och framtidens samhälle ska kunna fungera.

Tyvärr så finns det en stor kunskapsbrist, många tror att det redan finns tillgång till bredbandsnät eller att marknaden kommer att lösa behoven.

Den enda framtidssäkra lösningen är nya bredbandsnät av fiber för att klara den kapacitet som redan i dag krävs av samhälle, företag och invånare

I många kommuner är det enda alternativet för att kunna få tillgång till bredband, att använda Telias kopparnät som en gång byggdes för telefoni.

Det innebär förutom begränsningarna i kopparnätet, också att det enda nätet som finns, ägs av vårt gamla telemonopol som konkurrerar med alla övriga operatörer och tjänsteleverantörer.

Det finns bara operatörsneutrala stadsnät i cirka hälften av Sveriges kommuner, och många av dessa stadsnät är långt ifrån tillräckligt utbyggda. (källa: Svenska Stadsnätsföreningen) På många platser är fortfarande det enda alternativet ett operatörskontrollerat nät.

Det medför uppenbara risker för inlåsningar och monopol om det enda tillgängliga nätet ägs och kontrolleras av en operatör. Operatörsneutrala bredbandsnät är en nödvändighet för att kunna få valfrihet och konkurrens. Om alla operatörer och tjänsteleverantörer ska ha möjlighet att kunna konkurrera och erbjuda tjänster till företag och hushåll så förutsätter det tillgång till operatörsneutrala nät.

Jag föreslår att Folkpartiet ska verka för operatörsneutral ICT-infrastruktur.

K61. Krav på att använda reflexer

Motionär: Folkpartiet liberalerna i Skaraborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för lagkrav på användande av reflexer i mörker

För att visa trafikanter att personer rör sig i mörker och därmed minska risken för påkörning krävs att det införs lagkrav på användande av reflexer. Med reflexer syns man på 125 meters avstånd och trafikanten hinner sakta ned. Utan reflexer syns man först på 20 – 30 meters avstånd. Risken att bli påkörd är då mycket högre.

Risken att bli påkörd och dödad är tre gånger så hög i mörker som i dagsljus. Inga andra åtgärder är i verkligheten så lätta och billiga att införa som krav på reflexer.

En ny paragraf kan införas i Vägtrafikordningens sjunde kapitel. Förslag till skrivning är följande:

När gående använder vägrenen, körbanan eller cykelbanan under annan tid än då det är dagsljus med klar sikt ska lykta eller reflexer användas

K62. Högersväng – i trafiken

Motionär: Gunnar Andrén, Stocksund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att det i trafiklagstiftningen införs en regel som gör det möjligt för bilar och andra fordon att göra högersväng när det inte hindrar gångtrafik eller utgör fara för andra trafikanter

I många länder med högertrafik i såväl Europa, Nord- och Sydamerika som Asien och Afrika – likaså på motsvarande sätt i det allt färre antal länder som alltjämt har vänstertrafik – tillåts fordon, inte minst cyklar, att i ljusreglerade korsningar, men även korsningar utan direkt ljusreglering, svänga till höger (alternativt vänster) trots att förbjudande rödljus visas – då korsande trafik inte är för handen och under förutsättning att fotgängare inte nyttjar körbanan till höger. Det ankommer alltid på den svängande cyklisten, motorcykelföraren eller bilisten att förvissa sig om att ingen trafik, vare sig andra fordon eller fotgängare, påverkas av den egna manövern.

I Sverige saknas motsvarande möjlighet.

Motivet uppges vara en internationell konvention.

Eftersom det emellertid är tillåtet i många andra länder, och underlättar uppenbart trafikflödet, föreligger rimligen olika tolkningar av denna internationella konvention. Det handlar möjligen om att tolka bestämmelsen fundamentalistiskt (Sverige) eller praktiskt (många andra länder).

För högersväng krävs i Sverige att särskilt grönt ljus ska visas. Orsaken står att finna i bedömningen att trafiksäkerheten ökas med denna absoluta förbudsregel.

I andra länder kommer trafiksäkerhetsmyndigheterna uppenbart till andra slutsatser, kanske genom att också väga eventuell köbildning i onödan och/eller irritation över att förbudsregeln upplevs som vare sig säkerhetsmässigt eller framkomlighetsmässigt motiverad.

I Sverige bör vi inledningsvis utvärdera om det absoluta förbudet mot högersväng i trafikljusreglerade korsningar är motiverat från trafiksäkerhetspunkt eller uteslutande grundar sig på bokstavstolkning av en internationell konvention.

K63. Registreringsskyltar – förnyelsen för miljöns skull

Motionär: Gunnar Andrén, Stocksund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att Vägverkets fordonsregistreringsskyltar (bilar, bussar, lastbilar och motordrivna registerpliktiga två- och trehjulingar) också innefattar uppgiften om nyregistreringsår

Sverige har av skilda – men kända – anledningar en ålderstigen fordonspark. Detta har lett till att alltför många äldre fordon nyttjas utan att vara utrustade med bästa tekniskt tänkbara miljövänliga avgasreningsmetoder.

Ett sätt, inte avgörande men påtagligt, att påskynda förnyelsen i miljövänlig riktning av bilar, bussar, lastbilar och motordrivna två- och trehjulingar, är att på registreringsskylten tillföra fordonets nyregistreringsår.

Detta finns i exempelvis Irland. Resultatet har inte låt vänta på sig. Det anses rent av lite skamligt att köra omkring med bilar som börjar med 88, 93, 97 eller liknande, möjligen kan årtal som 53 eller 72 accepteras, man inser då att det finns andra värden i detta fordon än blotta bilen som sådant.

Affektionsvärden ska inte underskattas, dagens nyhet är i morgon historia.

Jag förslår därför att de svenska fordonsskyltarna, t.ex. ABC123, ersätts med förslagsvis 10-ABC123, en skylt som representerar 2010, därtill lätt urskiljbar från den troligtvis inte fullt så miljövänliga bilen 90-ABC123 från det minnesvärda året 1990 då många bilar nyregistrerades som ännu puttrar runt på våra vägar och sprider ut avgaser i mängder som ingen i dag nyproducerad bil skulle tillåtas göra.

K64. Kronskatt på drivmedel ger stabila priser och skatter vilket gagnar samhället och miljön!

Motionär: Hendrik Andersson, Boden, Alf Josefsson, Vittangi

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att en kronskatt på drivmedel kan bli aktuellt
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram en utredning eller rapport om kronskatt på drivmedel
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för stabila drivmedelspriser

Fast skattesats i kronor och ören på drivmedel skulle gagna hela svenska folket, men i synnerhet företag och de som bor i glesbygd, inte minst genom att man underlättar framtida ekonomisk planering. Det skulle också innebära ett större motstånd att höja skatten. Och det syns mer när man sänker den, i verkliga kronor och ören. Möjligen kan man behålla momsen på drivmedel – för att underlätta för företag, men svar på den frågan kan man få av en utredning eller rapport. En stor fördel är mindre slagigt drivmedelspris – endast de kronor och ören som bensinbolagen höjer och sänker (inklusive eventuell moms) kommer att påverka priset, efter den fasta kronskatten är satt.

I det fall en fast kronskatt på grund av olika anledningar inte helt går att applicera på bensinpriset, vill vi att man i möjligaste mån ska göra vad man kan, för att komma så nära en kronskatt som möjligt. Om världen möter en ny energikris, med drastiskt höjda priser, blir dagens skattesystem ohållbart, med den utväxling i procent vi har på drivmedel i dag. Det är inte heller meningen att en sittande eller kommande regering ska hoppas på höjda drivmedelspriser, eftersom det resulterar i höjda skatteintäkter! Snarare ska det vara så att en regering ska vara mån om rimliga drivmedelspriser, för att ha en rimlig försäljning, med resulterande rimliga skatteintäkter och miljöhänsyn.

Det skulle också uppstå en väldigt märklig situation ifall bensinpriset skulle sjunka exempelvis till hälften, för då sjunker också de skatter som ska reglera konsumtionen med tanke på miljön, till hälften.

K65. Rättigheter och skyldigheter

Motionär: Irina Saani, Huddinge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det tydliggörs vilka rättigheter och skyldigheter som elever på trafikskolor har

Med elevernas skyldigheter på trafikskolor under körutbildningen är mycket klarare och tydligare – att betala för körlektioner.

Men vilka rättigheter har eleverna är svårare att svara. När körutbildningen bedrivs slarvigt och felaktigt hamnar eleverna i svåra situationer och bevisa slarvigheten i många fall blir det absolut omöjligt.

I stället för att ägna de dyrbara och dyrt betalda minuterna av lektioner åt körutbildningen berättar vissa lärare om ovidkommande saker som har ingenting med körningen att göra. Till exempel berättar läraren om sin resa med familj till Italien under sommaren och hur trevligt och skönt har de haft där. Sitt beteende förklaras på det sättet att man måste kunna köra och samtala samtidigt. Detta kan fungera för erfarna förare men absolut inte för nybörjare. Vägverket begriper sig på sådana händelser när de blir kontaktade. Att lösa tvister ingår inte i Vägverkets uppgifter. Jurister tycker att det finns en lucka i lagstiftningen när det gäller utbildningen på trafikskolor.

K66. Hastighetsbegränsning för fritidsbåtar i inre skärgårdar

Motionär: Folkpartiet liberalerna Sotenäs, Gunilla Stenman, Sotenäs

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att utreda förutsättningarna för att införa hastighetsbegränsning för båtar i inre skärgårdar
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att Sjöfartsverket beslutar om hastighetsbegräsning till t.ex. 15 knop i inre skärgårdar

Under särskilt sommarmånaderna i stora delar av den svenska skärgården framförs fritidsbåtar ofta i mycket hög hastighet, 30–40 knop. Det svall, som detta ger upphov till, medför dels stora negativa konsekvenser för djurlivet, framför allt fåglar, dels säkerhetsrisker för badande och andra båtar.

Under senare år har vi på västkusten noterat ett snabbt växande antal fritidsbåtar, som framförs med mycket hög fart. Det gäller bl.a. de så kallade ribbåtarna, men även andra, framför allt båtar av ”yacht”-typ. Det är heller inte ovanligt att båtförarna är påverkade av alkohol, vilket gör att den höga hastigheten blir än farligare. Badande vid holmar och skär blir dränkta av höga svallvågor, simmande riskerar att bli påkörda, små båtar riskerar att bli rammade. Ett flertal olyckshändelser rapporteras varje år.

Det finns ingen som helst anledning till att framföra båtar i hög hastighet i de inre skärgårdarna. Dessa farvatten bör användas för fritidsaktiviteter inte tävlingskörning. Om någon vill testa högfartskörning, låt dem göra det på öppna havet, där riskerna för andra och för djurlivet är försumbara.

Av bl.a. säkerhetsskäl har man infört hastighetsbegränsningar på våra vägar på land, det finns ingen anledning att inte göra motsvarande till sjöss. I trånga farleder och intill hamnar finns redan hastighetsbegränsning till t.ex. 5 knop. Låt resten av den inre skärgården ha en begränsning till t.ex. 15 knop. Detta behöver inte skyltas utan en allmän bestämmelse om sjöfart i den inre skärgården, som kan definieras i sjökorten, införs i lämplig lag eller förordning.

K67. Spårtaxi!

Motionärer: Folkpartiet liberalerna Sigtuna, Lars Wedén, Sigtuna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för en grundlig och högprioriterad genomlysning av spårtaxiteknologins möjligheter att utgöra en viktig roll i ett uthålligt, effektivt och energisnålt persontransportsystem i Sverige

Spårtaxi är en kollektivtrafiklösning som är under utveckling på flera håll i världen och i Sverige. De praktiska tillämpningarna bygger på känd teknologi med provbanor och även fullskaleprojekt igång på flera platser. Dock saknas exempel på fullskaliga anläggningar som ingår i en öppen och sammansatt kollektivtrafikmiljö. Beräkningar och simuleringar visar dock på betydande fördelar vad avser både kostnader, effektivitet och attraktivitet jämfört med andra kollektiva transportsystem.

Skälen till att högprioritera spårtaxi är att en sådan lösning ger helt andra och nya förutsättningar för anslutning till övriga transportsystem och för behovet att bygga andra, ofta dyrare system. De infrastrukturval som görs under den kommande 5-årsperioden kommer att utgöra basen för våra transportsystem i 50–100 år framåt. Fel val nu ger mycket långsiktiga konsekvenser. Behovet att utveckla ett mycket mer resurssnålt samhälle framstår som allt mer överhängande för varje dag. Spårtaxi kan vara ett medel att nå dit.

Det pågår ett antal utvecklingsprojekt och nätverk i Sverige. T.ex:

- Uppsala
- Kompassprojektet med flera inblandade kommuner
- Södertälje
- Hofors kommun med Gävleborgs Landsting och Banverket
- Näringsdepartementets utredning om ”bästa” spårtaxisystem

Det är svårt att avgöra vilka tekniska och systemmässiga lösningar som är bäst. Det föreligger några olika grundprinciper bl.a. för själva framdriften. Folkpartiet borde därför söka aktiv kontakt med några av dessa projekt för att skapa möjlighet till egen bedömning. Det finns inte minst en industriell potential. Både banor, fordon och system skulle kunna utgöra viktiga tillskott för industriell utveckling och sysselsättning. En forsknings- och utvecklingssatsning på detta område kan vara både mer acceptabelt och framtidsinriktat än annat stöd till fordons- och byggindustrin.

Några exempel på fördelarna med ett spårtaxisystem:

- Billigare att bygga än t.ex. lättspårväg
- Billigare och energisnålare i drift per passagerarkilometer än alla andra tillämpliga persontransportsystem
- Lättare att ”bygga in” i existerande bebyggelse och över befintliga vägar och järnvägar
- Mindre ingrepp i natur än väg eller spår
- En start, ett stopp per resa/ Ingen rörelse utan kund / kort restid på rimliga distanser
- Möjlighet till många fler på/avstigningsplatser än buss/ spårväg innebärande kortare gångväg vid på- och avstigning
- Valfrihet beträffande avgångstid (mycket liten väntetid)
- Det kollektivtrafiksystem som mest liknar privatbil (ger störst ökning av kollektivtrafikandel)

En anledning till att inga fullskaleprojekt ännu kommit igång i Sverige är att det oftast rör sig om planer inom en kommun. En sådan satsning är ett stort steg för en enskild kommun. Dessutom råder en grad av konservatism hos utvecklingsavdelningarna hos de lokala och regionala trafikbolagen. Erfarenheten är att man på tjänstemannahåll satsar på låg risk och kända teknologier. Det fordras med andra ord en grad av politisk vision för att visa vägen till en hållbar framtid.

Ett projekt som har både nationell, regional och lokal bäring är Arlanda flygplats med dess näraliggande service-, industri- och bostadsområden. I dagsläget är kollektivtrafikförsörjningen till Arlanda under all kritik. Det är nästan 100 000 dagliga till-och-från-resor till Arlanda resulterande i betydande CO_2-utsläpp. Arbetstagarna är i stort sett lika många som de resande. Hela denna trafik har en oacceptabelt låg kollektivtrafikandel samtidigt som utsläppstaket för Arlanda hotar fortsatt utveckling av Arlanda som en ledande internationell flygplats om inte goda lösningar kan hittas.

K68. Nationellt förbud mot tomgångskörning

Motionär: Lennart Fremling, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att de många kommunala förbuden mot tomgångskörning ersätts med statlig lagstiftning

Genom kommunala beslut finns det förbud mot att köra fordonsmotorer på tomgång i många kommuner, i de flesta fall tidsbegränsat till en minut. Diskussioner har förekommit om det berättigade i sådana förbud, och samma tekniska fråga behandlas i ett antal olika kommuner. Det är dock uppenbart att miljöskälen fortfarande överväger för att ha ett tomgångsförbud.

Om tekniska skäl skulle överväga för en ändring är det lämpligt att sådana utredningar görs och beslut fattas på statlig nivå. Det är vidare praktiskt för en bilförare att tomgångsbesluten görs generella över hela landet, så att föraren inte ska behöva hålla sig informerad om besluten i den aktuella kommunen. Därför bör lagstiftningen ändras så att ett nationellt beslut reglerar frågan om tomgångskörning.

Gällande förbud efterlevs ibland dåligt på grund av att det är svårt att beivra då en bil står på tomgång utan förare i bilen. Reglerna bör ändras så att överträdelser i praktiken lättare kan beivras. Lämpligt är då att införa ägaransvar på liknade sätt som vid felparkering. Det bör också övervägas vilken roll de kommunala trafikvakterna ska ha i sammanhanget.

K69. Ta bort kravet på tvångsförsäljning av drivmedel

Motionär: Lennart Fremling, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för avskaffande av lagen (2005:1248) om skyldighet att tillhandahålla förnybart drivmedel

Jag är förvånad över att vår alliansregering inte har upphävt lagen (2005:1248) om skyldighet att tillhandahålla förnybart drivmedel. Ur liberal utgångspunkt är det stötande att staten genom en lag tvingar den som säljer en produkt (bensin) att även sälja något annat (i de flesta fall etanol). Därför var vi liberaler ju också emot lagen från början.

Tvånget införs i fem steg i successivt skärpande riktning, dvs. kravet gäller allt mindre bensinstationer. De fem stegen tas 1 april 2006, 1 mars 2007, 1 mars 2008, 1 mars 2009 och 1 januari 2010.

Förutom de principiella invändningarna mot lagen ska man vara medveten om att lagen kan medverka till en något ökad nedläggning av mindre bensinstationer på landsbygden. Folkpartiet bör snarast väcka frågan om ett upphävande av lagen.

K70. Ersätt fordonsskatten med höjd drivmedelsskatt

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att Sverige ersätter fordonsskatten med höjd drivmedelsskatt

Att äga ett fordon ger frihet som inte bör bestraffas med fordonsskatt. Det är ju att köra fordonet som medför kostnader för samhället och påverkan på miljön.

Dessutom gynnas företag och arbetstagare inom transportsektorn. Fordonsskatten på lastbilar och tankbilar är en dryg avgift när fordon står stilla, oavsett anledning. Då är det bättre att kostnaderna läggs på drivmedel i stället, eftersom varje körning borde resultera i en intäkt för företaget att täcka den ökade kostnaden med. Dessutom blir det billigare att ha fordon stående körklara i reserv, i händelse av haveri.

I Sverige finns nära 5 miljoner fordon registrerade. Det innebär att varje år ska nära 5 miljoner fakturor avseende fordonsskatt betalas, vilket tar både pengar, tid och svensk skog i anspråk. Denna administration är fullständigt onödig och oerhört resurskrävande. För att täcka kostnader för underhåll och utbyggd infrastruktur så är det mycket effektivare att ta in nödvändiga avgifter via drivmedelsskatten i stället.

K71. Tankad = försäkrad

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att Sverige utreder möjligheten att finansiera den obligatoriska trafikförsäkringen via drivmedelsskatten i stället

De flesta (om inte alla) försäkringsbolag som säljer trafikförsäkringar har årlig körsträcka som en faktor för att avgöra priset. Om försäkringen skulle kunna betalas vid drivmedelsskatten i stället skulle mycket byråkrati kunna undvaras. För det kostar att administrera nära 5 miljoner försäkringar varje år.

De som vill teckna extra försäkringar utöver den obligatoriska trafikförsäkringen får också i fortsättningen kontakta flera bolag för att jämföra priser och villkor, precis som i dag. De som nöjer sig med trafikförsäkringen behöver bara anmäla vilket bolag man vill tillhöra. Detta system kräver troligtvis att försäkringsbolagen kan enas om hur intäkterna via drivmedelsskatten ska fördelas mellan varandra, men om bara viljan finns så går det säkert.

K72. Skrota skattemärket på skylten och spara miljoner

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** systemet med kontrollmärken på registreringsskyltar avskaffas så att Sveriges fordonsägare ska kunna spara miljontals kronor

I Sverige finns nära 5 miljoner fordon, och att skicka ut alla skattemärken kräver omfattande byråkrati. Märkena på bakre registreringsskylten visar att bilen är skattad, försäkrad och besiktigad men frågan är om kostnaderna motsvarar nyttan. Hur ofta kör polisen ute på våra vägar och kontrollerar skattemärken under körning? I Finland har man inga skattemärken, och där verkar det fungera.

Ett nytt och mycket effektivare system där fordonsskatt och försäkring i stället finansieras via drivmedelsskatten borde kunna gå att införa.

I händelse av att ovanstående visar sig otänkbart så borde Svensk Bilprovning utrustas med apparater så att de direkt kan skriva ut och klistra på kontrollmärket efter godkänd besiktning. Och de som inte har betalat skatt eller försäkring

inför besiktningen får finna sig i att betala en extra administrativ avgift för merkostnaden att i efterhand tillverka och skicka ut märket.

K73. Skrotningspremie – för miljöns skull

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att återinföra och permanenta skrotningspremien som bevisligen var mycket effektiv

Våren 2007 införde den nya alliansregeringen en ersättning till bilägare för skrotning av bilar som var tillverkade före 1989. Ersättningen var på 4 000 kronor och erbjudandet gällde från 1 juni 2007. Premien blev populär – så populär att man köade i timmar för att få skrota sin bil, och på några timmar tog premien slut. Efterfrågan var större än tillgången, och de tilldelade medlen tog snabbt slut.

Att skrota bilarna som tillverkades före 1989 är en bra miljöinsats eftersom det efter 1989 har monterats en katalysator på alla nya bensinbilar. Äldre bilar utan katalysator släpper ut mer kväveoxid och partiklar. Bilar som saknar katalysator behöver komma bort från vägarna. Skrotningspremien fungerade som en stimulans för att bilägare skulle kassera sina gamla och ”miljöfarliga” bilar, och ersätta dem med sådana som har mindre påverkan på klimat och miljö. Att få bort gamla bilar från vägarna är ett sätt att ersätta den åldrade svenska bilparken.

Skrotningsersättningen är ett enkelt och bra sätt att förbättra både miljö- och trafiksituationen i den svenska trafiken – den typ av ”morötter” som vi vill se i miljöpolitiken. Skrotningspremien som infördes våren 2007 ledde till att färre gamla bilar rullar på vägarna i dag.

K74. Skrotpremie för bilar

Motionär: Ulla-Britt Hagström, Skövde

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att aktivt driva frågan om en rejäl skrotbilspremie som leder till att bilparken förnyas
2. **att** Folkpartiet ska verka för att det utgår en rejäl ekonomisk stimulans vid inköp av miljöbilar

Sverige har en av de äldsta bilparkerna i Europa. Genomsnittsbilen är nio år gammal. Energiuppgörelsen syftar bl.a. till att nå en fossilfri bilpark år 2030. Om detta ska bli verklighet krävs ekonomiska incitament för bilisterna att byta bil.

Tyskland föregår med gott exempel genom att i januari år 2009 höja skrotbilspremien till 2 500 euro. Detta gäller för den som köper en ny bil och samtidigt skrotar en bil som är nio år eller äldre. Italien är uppe i 5 000 euro till den person som samtidigt köper en gasdriven bil. För övrigt gäller 1 500 euro. I Frankrike gäller skrotbilspremie om 1 000 euro vid nybilsköp för den som skrotar en bil tio år eller äldre.

Sverige bör följa detta exempel för privatägda personbilar i trafik, alltså registrerade och besiktigade bilar.

Bilskrotningsfonden i Sverige med 4 000 kronor var helt otillräcklig. I Sverige rullar fortfarande cirka 300 000 bilar utan katalysatorrening. De är i huvudsak från 1988 och äldre. Ekonomiska stimulansmedel måste finnas både för den som väljer att köpa en miljöbil och den som väljer att skrota en gammal bil.

K75. Gör Sverige till cyklisternas Mecka!

Motionär: Nina Lundström, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram ett cykelprogram inför valet år 2010

Cykling är ett av de bästa transportmedel som finns. Suveränt ur hållbarhetssynpunkt men även sett till folkhälsa. Det som brister är förutsättningar för cyklister att aktivt välja cykel. Arbetspendlare tampas med sina bekymmer med dåliga trafiklösningar. Motionärer och elit på landsvägscyklar möter farliga bilister, slipprigt oljegrus, dålig skyltning och många andra hinder. Inte för inte väljer en del motionärer att cykla på kontinenten för att förutsättningarna ibland är mycket bättre. Italien, Spanien m.fl. länder har sett vilket turismpotential som finns i genomtänkta lösningar och planering. Allt från bra skyltning till respekt från bilister. Sverige kan bättre!

Folkpartiet har ingen utvecklad politik för cykling med alla dess olika utövare. Många kommuner jobbar på med planering och skyltning men det behövs mer. Vägverket borde ha ett tydligt uppdrag i att när man anlägger nya vägar eller underhåller gamla så ska man ta hänsyn cyklister.

Underhåll med lagning av potthål med vasst grus eller oljegrus fungerar för bilar men inte de som cyklar. Ett exempel bland flera på att hänsynen till bilister går före.

Vi borde driva på utvecklingen nationellt för att kunna förbättra möjligheterna att ta med cykel på tåg. Tåg cykel är en bra kombination ur miljösynpunkt och grundläggande för cykelturismen. Man kan ta med cykel på flyg till Europa men inte på de flesta tåg i Sverige.

Dessutom är det dyrt. En satsning på cykel/tåg skulle gynna turistnäringen.

Det satsas en del på cykelvägar i städerna men sammanhängande cykelvägnät saknas ofta. Dessutom borde en märkning såsom ”Sverigeleden” innebär något sett till kvalitet och information.

Det finns många enkla recept som inte innebär dyra investeringar för att skapa förutsättningar för cykling. Sverige kan bli cyklisternas Mecka!

K76. Säkrare sjöfart i Öresund och Södra Östersjön

Motionär: Percy Nessling, Helsingborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för säkerhetsorgan för i första hand Öresund och södra Östersjön kring Sveriges kuster

Redan för ett par år sedan – under den senaste högkonjunkturen – var Öresund ett av världens mest trafikerade vattendrag med 30 000 fartyg per år förutom färjorna mellan Helsingborg och Helsingör. Söder om Skåne var visserligen inte trafiken lika tät som i Öresund, men av ett annat slag (400 000 ton råolja per dygn). Både här och i Öresund händer då och då fartygsolyckor.

Det energimässigt ”billigaste” sättet att transportera gods är med fartyg. De ökande oljepriserna och de allt strängare kraven på att minska utsläppen av växthusgaser måste innebära att mer godstransporter utmed Sveriges kuster kommer att övergå till kustsjöfart och fartygstrafiken ökar.

Vi har under de senaste åren sett olyckor (Fu Shang Hai), som kunde ha undvikits om en bättre kontroll av sjöfarten funnits. Sådan kontroll är självklar för flygtrafiken och har funnits i decennier. Det har då och då diskuterats även för sjötrafiken, men inget konkret har hänt fram till 2006. Folkpartiet i Skåne motionerade då i regionfullmäktige om att vi ville ha en lösning med trafikövervakning av samma typ som flyget har för att undvika att fler olyckor inträffar.

Redan i dag ska alla större fartyg ha en transponder, som talar om vad det är för fartyg, vad detta har för last, vart det är på väg etc. Det heter AIS, Automatic Identification System. Sjöfartsverket, Kustbevakningen och en del hamnar har en viss lokal kontroll. De har dock inget uppdrag att kontinuerligt följa och hålla kontakt om något oroande visar sig i fartygens beteende. Fysisk närvaro av lots ombord på fartygen är det optimala, men är dyrt. I dag tar endast ett av tio fartyg lots genom Öresund. Men det är tekniskt ganska enkelt och relativt billigt att ordna en övervakning av fartygstrafiken på samma sätt som man alltså har när det gäller flygtrafiken.

Ett enda oljeutsläpp kan – även om vi bortser ifrån de miljömässiga konsekvenserna – kosta mer i sanering än att ha en kontinuerlig trafikkontroll av fartygstrafiken runt Skånes kuster under lång tid. Därför är det bättre att förebygga olyckor och olagliga utsläpp när det nu är tekniskt möjligt att göra det.

Efter vår motion till Regionfullmäktige, som den avgående socialdemokratiska tidigare ledningen inte tog på allvar inrättade Köpenhamns och Malmös hamnar en sådan sjöfartskontroll för området mellan dessa båda städer. Detta organ har under de år det varit i drift kunnat förebygga många fartygsolyckor och alltså betalt sig mångdubbelt. Frågan är dock så viktig, att den bör omfatta de hårdast trafikerade områdena i hela Öresund och Östersjön söder om Skåne och Blekinge och detta bör den svenska staten ansvara för tills man kan få med övriga länder ring södra Östersjön i ett gemensamt samarbete för att förebygga olyckor och olagliga utsläpp.

K: Klimat, energi, miljö och kommunikationer
Partistyrelsens yttrande

Inledning

Klimatet är vår tids ödesfråga. Att få världens länder att komma överens i Köpenhamn i december 2009 om bindande och tillräckligt långtgående åtaganden för att minska eller hejda ökningen av sina växthusgasutsläpp överskuggar för närvarande med rätta de flesta andra politiska uppgifter.

Uppgiften är svår, men valet lätt. Mänskligheten måste minska utsläppen av växthusgaser så att jordens temperaturökning stannar vid 2 grader celsius. Och vi måste vidta åtgärder och uppnå resultat snabbt. I ett första steg har EU-länderna enats om ett minskningsmål på 20 procent till 2020, och 30 procent om andra länder gör liknande åtaganden. Sannolikt behöver vi i Sverige och EU för att ta vår del av det globala ansvaret minska utsläppen med upp till 90 procent till 2050 (jämfört med utsläppen 1990).

Liberaler är övertygade om att växthuseffekten kan hejdas med rätt åtgärder. Vi har en lång tradition av internationellt och miljöpolitiskt engagemang, och en självklar förståelse för vikten av att tänka globalt. Utsläppen känner inte några gränser.

Vi vet också att verktygen finns, redo att användas. Marknadsekonomi. Demokratiskt beslutsfattande. Internationella avtal, handel och bistånd. Med ekonomiska styrmedel baserade på principen att förorenaren betalar kan rätt pris på utsläppen styra produktion och konsumtion på ett kostnadseffektivt sätt mot kolsnåla lösningar. Och om priset är ungefär detsamma i många länder försvinner kryphålen för dem som inte vill betala för sig.

Klimatpolitiken slutar förstås inte med Köpenhamn, utan det är snarare i Köpenhamn det börjar. Vi behöver nu på allvar börja arbetet med att bygga ut kärnkraft och förnybara energislag, energieffektivisera och reducera användningen av olja, kol och fossilgas. De var 1800- och 1900-talens energislag. Det är nu vi måste ställa om fordonsparken från bensin- till eldrift, låta flyget betala sina fulla klimatkostnader och bygga för snabbtågen. I Köpenhamn måste mänskligheten bestämma sig för att sluta skövla regnskogarna, och komma överens om att stötta utvecklingsländerna för att de ska bidra med sin rimliga del i ett klimatavtal.

En viktig utgångspunkt är att alla delar av samhället måste vara beredda att bidra. Energiproducenterna, industrin, jordbruket, transportsektorn och den offentliga sektorn. Vi behöver både hållbara städer och en klimatsmart landsbygd. Och inte glömma att vi även har ett personligt ansvar att vara pålästa och göra genomtänkta val.

Miljöpolitiken är inte enbart klimatpolitik. De klimatåtgärder bör väljas som har minst effekt på andra angelägna miljömål som biologisk mångfald, minskad övergödning och natur- och kulturvärden som landskapsbild och möjligheten till rörligt friluftsliv. I vissa fall, som när det gäller vattenkraften, och särskilt för den småskaliga utbyggnaden, står energiproduktion och miljöhänsyn ofta i direkt konflikt.

Det är viktigt att hålla fokus, och tänka ”det är klimatet, dumbom”. Men även att se sambanden, som att biologisk mångfald stärker ekosystemens motståndskraft och anpassningsförmåga till ett förändrat klimat. Samt att alla utsläpp påverkar oss alla.

Yttrande över programförslaget samt motionerna

Klimatarbetet globalt och i EU m.m.

Klimatrapportens slutsatser 1–23 samt motion K1–K6

I **motion K1** föreslås att Folkpartiet bör etablera en offensivare klimatpolitik, och därför anta motionens förslag om 12 liberala grundstenar för klimatpolitiken, ansluta klimatrapporten till och uppgradera den efter dessa Motionären önskar även att partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram en lanseringsplan för denna nya miljö- och klimatpolitik.

Partistyrelsen delar motionärens uppfattning att Folkpartiet bör vara bäst i miljö- och klimatpolitiken. Med det klimatpolitiska program som partistyrelsen nu lägger fram för landsmötet att besluta om uppdateras, utvidgas och utvecklas Folkpartiets klimatpolitik. En grund läggs för att Folkpartiet ska vara drivande både nationellt och internationellt för flera viktiga liberala principer och förhållningssätt i klimat- och miljöpolitiken, och som i allt väsentligt stämmer överens med de grundstenar motionären skissat på; Det är bråttom att komma till skott med konkreta åtgärder för att uppnå offensiva mål på hemmaplan och verka för internationella avtal med bindande åtaganden. Finansieringsfrågan är en nyckelfaktor för att utvecklingsländerna ska vara med på tåget, och biståndspolitiken kan vara ett sätt att kanalisera stöd för klimatåtgärder. Klimatpolitiken bör vila på den grundläggande principen om att förorenaren betalar och utformas med verktyg i form av ekonomiska styrmedel som är så långt möjligt är kostnadseffektiva, teknikneutrala och styr mot minskade växthusgasutsläpp och därigenom gynnar koldioxidsnåla och förnybara energislag, gör klimatsmarta lösningar konkurrenskraftiga och bidrar till energieffektivisering i alla sektorer.

När det gäller motionärens förslag om en lanseringsplan för miljö- och klimatpolitiken har partistyrelsen förtroende för att partiledningen och partiets talespersoner på området tar ansvaret för att tydligt och engagerat kommunicera Folkpartiets åsikter. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion K1 anses besvarad.**

Partistyrelsen övergår nu till att behandla klimatrapportens slutsatser jämte motionen som berör dem. En del av klimatrapportens punkter har behandlats på partirådet i oktober 2008 och kommer att behandlas mer summariskt i det följande.

Sverige står i dag för ungefär 0,2 procent av de globala utsläppen. Det faktum att resterande 99,8 procent av de globala koldioxidutsläppen sker utanför Sveriges gränser innebär att våra insatser i de globala sammanhangen blir extremt betydelsefulla för vår förmåga att minska världens utsläpp.

Klimatrapportens punkt 1–8 har behandlats av partirådet 2008. I punkt 9–15 utvecklas partiets ställningstaganden bland annat vad gäller så kallade CDM, ”clean development mechanism”. Kyotoavtalets CDM har brister som bör

utvecklas. För att komplettera CDM bör också ”sektors-CDM” införas. Även internationellt bör utvecklingen gå mot generella styrmedel och system som ger vinster för den som investerar i klimatsmart teknik. På sikt bör även länder som Kina och Indien övergå till handel med utsläppsrätter. Partistyrelsen delar de resonemang som rapportförfattarna för fram för dessa ställningstaganden.

Motion **K2** föreslår att klimatgruppens förslag tydliggörs och kompletteras på flera punkter. Bland annat menar motionären att försiktighetsprincipen bör gälla i samband med utveckling av CCS, Carbon Capture and Storage, på svenska koldioxidavskiljning och –lagring. I yrkande 1 föreslås att slutsats 4 behöver kompletteras med två avslutande meningar: ”Försiktighetsprincipen bör dock gälla för att förebygga framtida koldioxidläckor. En försiktighetsprincip bör även eftersträvas i den globala spridingen av kärnteknologi i energiförsörjningssyfte, där utvecklingen i demokratiskt osäkra länder bör vägas in.”

Motion K4 yrkande 1 förespråkar att hänvisningar till CCS genomgående byts ut mot CCR, Carbon Capture and Recycling, bland annat med anledning av läckagerisker.

Motion K3 föreslår att Folkpartiet i arbetet med att förverkliga visionen om en fossilfri fordonsflotta 2030 beaktar syntetiska drivmedel av recirkulerad koldioxid, CCR.

Partistyrelsen ser att en stor del av världens energiproduktion i dag sker med fossila bränslen, framför allt kol och utvinning av gas och olja. I dag utvecklas i pilotanläggningar tekniker för att avskilja CO_2 vid förbränning av kol och lagra CO_2 i exempelvis porösa berg, slutanvända olje- och gasfält, gamla saltgruvor och havsbottnen.

Tekniken är för närvarande dyr och olönsam, går att använda enbart på platser med lämplig berggrund, och det kan finnas läckagerisker, vilket motionärerna mycket riktigt påpekar. Icke desto mindre är det viktigt att vidareutveckla denna teknik och följa och uppmuntra de projekt som pågår. Förutsatt att försöken faller väl ut, och metoderna blir tekniskt och miljömässigt mer tillförlitliga och inte minst uppfyller kravet att vara ekonomiskt lönsamma finns en stor lagringspotential som ger möjligheter att snabbt motverka växthuseffekten och de allvarliga klimatförändringarna.

För att uppnå mål på klimatområdet och få bukt med växthuseffekten krävs, förutom styrmedel som gynnar klimatsmarta lösningar och satsningar på tekniker som spås kunna bidra stort och är nära tekniskt och ekonomiskt genombrott, även förutsättningslös forskning om framtidens kolsnåla tekniker. Det är inte uteslutet att CCR är en teknik som tillsammans med andra upptäckter de närmaste decennierna kan bidra väsentligt till våra möjligheter att klara de stora utmaningarna på klimatområdet. Folkpartiets forskningspolitik borgar för en bra sådan grogrund. I klimatprogrammet väljer vi dock att mer i detalj diskutera några tekniker som redan är ”på banan”, som CCS och elbilen.

Partistyrelsen föreslår att slutsats 4 från mening två i förslaget till klimatprogram ges lydelsen: ”Det inkluderar vidareutveckling av energieffektivitet, kärnteknologi, förnybara energislag samt CCS-koldioxidinfångning och -förvaring. Det senare kan*, då metoderna blir tekniskt och miljömässigt mer tillförlitliga och ekonomiskt lönsamma,* spela en viktig roll under en övergångstid inte minst om CCS-tekniken anpassas till förutsättningarna i Kina, Indien och andra intresserade länder.”

Partistyrelsen föreslår med detta att motion K2 yrkande 1, K3 samt K4 yrkande 1 anses besvarade.

Motion K2 föreslår i **yrkande 2** att slutsats 23 behöver kompletteras med följande: ”Den som påverkar klimatet negativt genom sitt beteende måste även betala för denna negativa påverkan.”

Partistyrelsen anser att motionären lyfter fram en viktig princip, nämligen att den som förorenar ska betala, ”Polluter Pays Principle” eller PPP. Denna princip är en grundbult i liberal miljöpolitik, vilket också återspeglas i Folkpartiets partiprogram där det framgår att ”Miljöpolitiken ska bygga på kretslopp, försiktighet, att den minst miljöskadliga produkten väljs av i övrigt likvärdiga alternativ *och att förorenaren betalar*.”

Partistyrelsen anser ändå att klimatprogrammet bör kunna förtydligas med att denna princip är grundläggande för hur styrmedel på klimatområdet bör utformas. Dock bör principen gälla för alla aktörer, privata som offentliga, individer som kollektiv, i alla sektorer och på alla geografiska och administrativa nivåer – inte bara för ”personligt beteende” som motionären föreslår. Det är viktigt att inskärpa att det i första hand måste vara politikers ansvar att utforma de styrmedel som på bästa sätt ”internaliserar externa kostnader”, som sedan individer har att förhålla sig till och handla efter. Därför blir det otydligt med skrivningar om ”förorenaren betalar” i slutsatsen om det personliga ansvaret.

I stället föreslår partistyrelsen därför **att följande mening införs sist i slutsats 2: ”Principen att förorenaren betalar ska gälla”.** Partistyrelsen kommer senare att återkomma med ett förslag att i slutsats 25 första meningen kompletteras med ”, i enlighet med principen om att förorenaren betalar”. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion K2 yrkande 2 anses besvarat.**

I **motion K5** föreslås att Folkpartiet tar ställning för en internationell miljödomstol för att främja efterlevnaden av globala miljöavtal.

Partistyrelsen delar motionärens frustration, men ser samtidigt inte att det stora problemet är att få länder att efterleva exempelvis avtal om bindande utsläppsminskningar, utan att få majoriteten av jordens länder att över huvud taget ratificera och sedan tillämpa sådana. Partistyrelsen konstaterar att Folkpartiet i riksdagen, bland annat i motion 2005/06:MJ394 *En liberal miljöpolitik för hållbar utveckling* motionerat till förmån för att Sverige arbetar för en internationell miljödomstol. Detta – enligt motionen – för att stärka miljöns ställning i internationella sammanhang och för att ha ett forum där brott mot internationella överenskommelser och konventioner på miljöområdet kan behandlas.

Partistyrelsen konstaterar att ingen oenighet råder om målet att få till stånd dels bindande internationella miljöoverenskommelser, dels få dem tillämpade. Samtidigt måste man beakta att det finns en risk att förslag om en internationell miljödomstol skulle försvåra möjligheten att överhuvudtaget få långtgående avtal på plats, och att detta är det grundläggande problemet i sammanhanget. Ambitionen och det gemensamma målet kvarstår, men partistyrelsen vill inte binda sig för att just en ”internationell miljödomstol” är det mest effektiva medlet. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion K5 kan anses besvarad.**

Partistyrelsen föreslår att klimatrapportens punkter 2 och 4 bifalls med ovanstående ändringar samt att punkterna 1–15 i övrigt bifalls.

I **punkt 16–22** utvecklas slutsatser som bör vägleda Sve-

rige i klimatarbetet på EU-nivå. Punkterna 18 och 22 har inte behandlats tidigare. EU har en viktig roll att fylla som pådrivande för en effektiv och framsynt global klimatpolitik. Samtidigt står EU bara för cirka 14 procent av världens utsläpp av växthusgaser, så inte heller ensidiga åtgärder från EU:s sida kan rädda världens klimat. Sverige måste prioritera att med maximal kraft agera inom EU för lägre globala utsläpp. Som EU:s ordförandeland hösten 2009 har Sverige en nyckelroll för att se till att de globala klimatförhandlingarna avseende tiden efter 2012 landar i en bred och effektivt bindande överenskommelse. Det är viktigt att vi går vidare och fortsätter minska våra utsläpp hemma, men det är av helt överskuggande betydelse för den globala utvecklingen att ett nytt internationellt avtal kommer på plats.

Partistyrelsen anser vidare att slutsatserna om naturgas bör utvecklas ytterligare och **att en ny punkt tillförs rapporten efter dagens punkt 15: ”En storskalig introduktion av ny naturgas i Europa är inte försvarbar ur klimatsynpunkt.** Starka klimat- och miljöargument talar därför mot ett byggande av gasledningen genom Östersjön som Nordstream har sökt tillstånd för. Även ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv är det bekymmersamt om Europa gör sig beroende av rysk gas.**”**

Motion K6 föreslår att Folkpartiet ska verka för att EU ska bli fossilenergifritt år 2050. Partistyrelsen konstaterar att Folkpartiet och Alliansregeringen satt som mål att Sverige ska ha en fossilfri fordonsflotta år 2030 och inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser 2050 – två mål som är både radikala och realistiska. Det är oklart om motionären inkluderar drivmedel i transportsektorn, inklusive flyg och sjötransporter, i förslaget till målsättning. Partistyrelsen kan känna sympati för ambitionen att spetsa till målen på EU-nivå, men föreslår att det är minskningen av växthusgasutsläpp som bör stå i fokus.

Partistyrelsen föreslår att slutsats 21 kompletteras som följer: ”Sverige ska arbeta globalt och inom EU för att det övergripande klimatmålet som satts upp för EU för år 2020 ska skärpas från 20 procent till minst 30 procent givet att andra industrialiserade länder gör motsvarande åtaganden. *På sikt krävs betydligt större minskningar av växthusgasutsläppen, i nivå med 80 procent till 2050, och på god väg mot noll nettoutsläpp.*” **Partistyrelsen föreslår med detta att motion K6 anses besvarad samt att klimatrapportens punkter 16–22 bifalls med ovanstående ändring**

I punkt 23 utvecklas synen på personligt ansvarstagande. Liberal klimatpolitik vill inte påtvinga enskilda individer en viss livsstil. Denna tanke gränsar till planekonomiskt tänkande och avvisas både därför att det vore förödande för det öppna samhället och i längden inte skulle gynna vare sig klimatet eller miljön att begränsa den fria marknaden och fortsatt utveckling och tillväxt. Liberaler ser i stället medvetna konsumenter som aktivt tar ställning genom genomtänkta val på marknaden. Denna skiljelinje är viktig för att tydliggöra det liberala och partistyrelsen delar helt förslaget. **Partistyrelsen föreslår med detta att klimatrapportens slutsats 23 bifalls.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion K1 anses besvarad
2. **att** klimatrapportens punkt 4 ges lydelsen:
   ”För att utsläppen ska kunna minska så snabbt, och samtidigt som särskilt utvecklingsländernas ekonomier fortsätter att växa, krävs att tillgänglig klimatsmart (dvs. så fossilfri som möjligt) teknik för energiframställning används fullt ut i enlighet med sin potential, lämplighet och kostnadseffektivitet. Det inkluderar vidareutveckling av energieffektivitet, kärnteknologi, förnybara energislag samt CCS-koldioxidinfångning och -förvaring. Det senare kan, då metoderna blir tekniskt och miljömässigt mer tillförlitliga och ekonomiskt lönsamma, spela en viktig roll under en övergångstid inte minst om CCS-tekniken anpassas till förutsättningarna i Kina, Indien och andra intresserade länder.”
3. **att** motion K2 yrkande 1 därmed anses besvarat
4. **att** motion K3 anses besvarad
5. **att** motion K4 yrkande 1 anses besvarat
6. **att** klimatrapportens punkt 2 ges lydelsen:
   ”Klimathotet handlar om vårt ansvar för kommande generationer och att bevara den biologiska mångfalden och naturmiljöerna. Klimatförändringar har också omfördelande effekter. De fattiga i utvecklingsländer är de som drabbas mest av torka och översvämningar, samtidigt som de rika är de som drar nytta av de processer som skapar utsläppen. Globala generella ekonomiska styrmedel, såsom koldioxidskatter, handel med utsläppsrätter och kraftfull energieffektivisering, måste utvecklas betydligt och utgöra basen i den globala klimatpolitiken för att utsläppen av växthusgaser ska kunna minska snabbt och kostnadseffektivt. Principen att förorenaren betalar ska följas.”
7. **att** motion K2 yrkande 2 därmed anses besvarat
8. **att** motion K5 anses besvarad
9. **att** programgruppens förslag punkt 1 bifalls
10. **att** programgruppens förslag punkt 3 bifalls
11. **att** programgruppens förslag punkt 4 bifalls
12. **att** programgruppens förslag punkt 5 bifalls
13. **att** programgruppens förslag punkt 6 bifalls
14. **att** programgruppens förslag punkt 7 bifalls
15. **att** programgruppens förslag punkt 8 bifalls
16. **att** programgruppens förslag punkt 9 bifalls
17. **att** programgruppens förslag punkt 10 bifalls
18. **att** programgruppens förslag punkt 11 bifalls
19. **att** programgruppens förslag punkt 12 bifalls
20. **att** programgruppens förslag punkt 13 bifalls
21. **att** programgruppens förslag punkt 14 bifalls
22. **att** programgruppens förslag punkt 15 bifalls
23. **att** det efter programgruppens förslag punkt 15 införs en ny punkt med lydelsen:
    ”En storskalig introduktion av ny naturgas i Europa är inte försvarbar ur klimatsynpunkt. Starka klimat- och miljöargument talar därför mot ett byggande av gasledningen genom Östersjön som Nordstream har sökt tillstånd för. Även ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv är det bekymmersamt om Europa gör sig beroende av rysk gas.”
24. **att** motion K6 anses besvarad
25. **att** programgruppens förslag punkt 16 bifalls
26. **att** programgruppens förslag punkt 17 bifalls
27. **att** programgruppens förslag punkt 18 bifalls
28. **att** programgruppens förslag punkt 19 bifalls

29. **att** programgruppens förslag punkt 20 bifalls
30. **att** klimatrapportens punkt 21 ges lydelsen: ”Sverige ska arbeta globalt och inom EU för att det övergripande klimatmålet som satts upp för EU för år 2020 ska skärpas från 20 procent till minst 30 procent givet att andra industrialiserade länder gör motsvarande åtaganden. På sikt krävs betydligt större minskningar av växthusgasutsläppen, i nivå med 80 procent till 2050, och på god väg mot noll nettoutsläpp.”
31. **att** programgruppens förslag punkt 22 bifalls
32. **att** programgruppens förslag punkt 23 bifalls

Reservation

Roger Haddad, Carl B. Hamilton, Håkan Lindh, Birgitta Ohlsson, Birgitta Rydberg, Olle Schmidt, Torkild Strandberg, Sverker Thorén, Barbro Westerholm

Vi reserverar oss till förmån för att den nya punkten efter programgruppens förslag 15 (se partistyrelsens yrkande 23 ovan) ska avslutas med meningen: ”Folkpartiet motsätter sig därför byggandet av gasledningen i Östersjön.”

Klimat och transporter, jord- och skogsbruk, bioenergi samt energieffektivisering

Transporter

Klimatrapportens punkter 24–42, motion K7–K10 samt K2 yrkande 3, 7 och 8

Punkt 24–27 samt 38–42 har behandlats av partirådet. De nya slutsatserna i punkt 28–37 behandlar transportområdet. Där föreslås bland annat att översyn av gällande regelverk, bland annat plan- och bygglagen, snarast görs med syfte på att förbereda för introduktion av elbilar. En infrastruktur för detta bör byggas ut under de kommande åren. Andra regler som bör ses över gäller förmånsbeskattning av tjänstebilar, skattevillkor för el-hybridbilar samt biodrivmedelsbeskattningen.

I **motion K2** föreslår motionären i yrkande 3 att punkt 31 kompletteras med meningen: ”Kommuner kan förbereda laddstolpars placering genom att reservera mark för detta.” I yrkande 7 föreslår motionären att slutsats 26 utgår, ”då stycket skapar förvirring kring vad som åsyftas och möjliggör vida tolkningar”. Motionären föreslår i yrkande 8 att slutsats 30 utgår, ”då stycket skapar förvirring kring vad som åsyftas och möjliggör vida tolkningar”.

I **motion K7** föreslår motionären att stycke 35 utgår, och menar att problemet med att dagens energiskatteundantag på biodrivmedel kan missgynna elfordon inte bör lösas med ytterligare krångliga och snedvridande specialregler genom att ta bort energiskatteundantaget på biodrivmedel, något som redan framgår av punkt 48.

Partistyrelsen anser att ekonomiska styrmedel som bygger på principen att förorenaren betalar är det mest verkningsfulla instrumentet för att minska utsläpp av växthusgaser. Den svenska skatten på koldioxid har varit ett framgångsrikt sådant styrmedel som också bör fortsätta vara centralt i svensk klimatpolitik. Partistyrelsen menar dock att det finns ett värde i att höjda skatter på sådant som är miljöskadligt balanseras av sänkta skatter på sådant som inte i sig är det, som arbete. Inte minst viktig är en sådan princip i ett litet exportberoende land med högt skattetryck som Sverige. En sådan genuint genomförd skatteväxling leder till ekonomisk tillväxt och att miljön/klimatet förbättras. I dag finns det ett flertal undantag och nedsättningar från klimat- och energiskatter, en del mer motiverade än andra, som framför allt kommer delar av näringslivet till del. Det finns skäl att se över balansen så inte hushållen även fortsättningsvis ska behöva bära en relativt sett för stor börda för Sveriges klimatambitioner. Detta är viktigt att inskärpa, och bör finnas kvar i klimatprogrammet. Av detta skäl yrkar partistyrelsen att **motion K2 yrkande 7 avslås.**

Vad gäller motion K7 har partistyrelsen förståelse för motionärens synpunkt om att subventioner inte ska mötas med subventioner. Men innan subventioner kan fasas ut kan det finnas skäl att verka för en balans mellan olika tekniker.

Partistyrelsen menar att det är något oklart vad som i klimatprogrammet åsyftas med ”fäste på marknaden” och föreslår att slutsats 30 och 33 omformuleras så att fokus ligger på att det inte ska förekomma hinder mot att marknaden för fordon kan komma att bestå av elbilar i betydligt större utsträckning än i dag. I samband med detta kan också punkt 35 strykas ur programmet. Vidare bör punkt 31 kompletteras i enlighet med vad som föreslås i motion K2 yrkande 8.

Partistyrelsen **föreslår därför att klimatrapportens punkt 30 ges lydelsen**: ”Plan- och bygglagen och andra relevanta regelverk bör ses över och vid behov justeras så att de inte försvårar en snar utbyggnad av nödvändig infrastruktur för en omfattande introduktion av elbilar.” Därmed bör också **motion K2 yrkande 8 anses besvarat**.

Partistyrelsen yrkar vidare **att punkt 31 kompletteras med meningen**: ”Kommuner kan förbereda laddstolpars placering genom att reservera mark för detta.”, samt **att motion K2 yrkande 3 därmed bifalls.**

Partistyrelsen yrkar även **att punkt 33 ges följande lydelse:** ”El- och elhybridbilar måste ges likvärdiga, eller bättre, skattemässiga villkor jämfört med andra miljösatsningar vad gäller bilar. Folkpartiet vill här gå längre än som skett i klimatbeslutet 2009. Särskilt angeläget är det att se över denna balans så länge biodrivmedel är undantagna från energiskatt.”

Partistyrelsen föreslår slutligen **att punkt 35 avslås och att motion K7 därmed bifalls**.

Motion K8 föreslår att det statliga transportbidraget av klimatskäl ska avskaffas i sin helhet och medlen i stället användas till att stödja miljövänlig infrastruktur i glesbygdsområden.

Partistyrelsen menar att skatter och andra ekonomiska styrmedel på transportområdet så långt möjligt bör vara generella och på ett kostnadseffektivt sätt bland annat styra mot minskad klimatpåverkan.

Det regionala transportbidraget har inte haft något miljöpolitiskt syfte utan kompenserat för kostnadsnackdelar på grund av långa transportavstånd för företagen. Transportbidraget har varit en enkel och viktig åtgärd för att reducera berörda företags kostnader och avståndsnackdelar och möjliggöra en god utveckling även för företag i glesbygden.

Det är angeläget att i samband med justeringar av klimat- och energiskatterna verka för att inte det totala skattetrycket ökar, se på denna punkt även svaret på motion K2 yrkande 7. Det kan även finnas skäl att se över att andra styrmedel i form av olika subventioner och stöd inte direkt motverkar

syftet med miljöskattepolitiken, och i så fall se över dessa så att de samtidigt kan uppmuntra minskad klimatpåverkan och ta hänsyn till privatpersoners och näringslivets olika förutsättningar i olika delar av landet. Innan en sådan översyn är gjord är det inte aktuellt att avskaffa transportbidraget. **Motion K8 bör med detta anses besvarad.**

Motion K9 föreslår obligatoriska varningstexter i flygannonser med information om resans koldioxidutsläpp och klimatpåverkan. **Motion K10** föreslår ökad forskning och utveckling av gröna drivmedel i flyget.

Flygtrafikens bidrag till växthusgasutsläppen är ett växande problem, samtidigt som partistyrelsen vill poängtera att resande, både privat och i tjänst, är något positivt både socialt, kulturellt och ekonomiskt. Därför är det viktigt att flyget kommer införlivas i EU:s utsläppshandelssystem (ETS). Tilldelningen av utsläppsrätter till flyget är dock alltför generös och bör minska. Andelen auktionerade rättigheter måste öka med sikte på 100 procents auktionering av utsläppsrätter för nästa tilldelningsperiod.

Ett mål bör vara att utsläppen på hög höjd ska bära sina verkliga klimatkostnader. För att nå det bör även övervägas att införa skatt på flygbränsle för inomeuropeiskt flyg.

Bra och upplysande konsumentinformation är en förutsättning för en fungerande marknadsekonomi. Det är dock viktigt att av samhället påbjudna varningar är relevanta och konsekventa. Ett varningstextsystem borde rimligtvis inte enbart införas på flygresor utan även på mycket annat av det vi konsumerar och nyttjar, vilket riskerar leda till ett omfattande administrativt system för att informationen om alla utsläpp ska vara korrekt. Samtidigt bör påpekas att ekonomiska styrmedel, rätt utformade, ger den viktigaste ”konsumentinformationen” – det högre priset!

I enlighet med resonemangen ovan, om principen att ”förorenaren betalar” behöver förstärkas i programmet som helhet, **föreslår partistyrelsen att slutsats 25 första meningen kompletteras** med ”, i enlighet med principen om att förorenaren betalar”. Med detta föreslås även **motionerna K9 och K10 anses besvarade. Partistyrelsen yrkar vidare bifall till klimatrapportens punkter 24, 26–29, 32, 34 och 36–42.**

Bioenergi

Klimatrapportens punkter 43–51 samt motion K11

Klimatrapportens punkter 43–51 om slutsatser om bioenergi har tidigare behandlats av partirådet 2008. **Motion K11** ifrågasätter den biobränsleeldade fjärrvärmens fördelar och landar bland annat i möjligheten att använda kärnkraftens spillvärme i fjärrvärmesystemet.

Partistyrelsen noterar motion i K11 ett smärre missförstånd. Punkt 45 i klimatprogrammet säger att den mest resurs- och kostnadseffektiva användningen av biobränslen är i el- och värmeproduktion, i form av bland annat fjärrvärme. Alltså i motsats till användningen av biobränslen som exempelvis drivmedel. Det betyder inte att det inte finns skäl att vända på en del stenar i den till synes vällagda väg som fjärrvärmen utgör i energisystemet – t.ex. bättre konkurrens i fjärrvärmenäten. Vad gäller användningen av biobränslen problematiseras den ur flera aspekter i förslaget till klimatprogram samtidigt som möjligheterna lyfts fram. Vad gäller fjärrvärmemarknadens funktion saknas en reell konkurrens på många orter. Frågan om tredjepartstillträde är här den springande punkten, vilket Folkpartiet uppmärksammat i flera sammanhang. Saken utreds nu av regeringen. Partistyrelsen är inte nöjd med reformarbetet på denna punkt och instämmer med motionären om att det vore lyckligt om man i framtiden skulle kunna utnyttja spillvärme från kärnkraftverken (se även svaret på motion K16). **Partistyrelsen föreslår att motion K11 anses besvarad samt att klimatrapportens punkter 43–51 bifalls.**

Jordbruket

Klimatrapportens punkter 52–54

I punkt 52–54 behandlas slutsatser om det svenska jordbruket. Punkt 52 och 53 behandlades på partirådet i oktober 2008. I punkt 54 slås fast att ökad forskning behövs för att belysa nötkreaturs negativa klimatpåverkan kontra deras betydelse för ett öppet landskap.

Svenskt jordbruk medför miljö/klimatbelastning, men också miljö/klimatnytta. Det är därför viktigt att näringen med klimatsmarta incitament uppmuntras att arbeta intensivt för att minska den negativa miljö/klimatpåverkan och att utveckla näringens miljö/klimatpositiva delar. Det innebär i korthet att övergödsling och klimatgaser måste minska samt att koldioxidreducerande teknik och åtgärder för att vidmakthålla en biologisk mångfald måste öka. **Partistyrelsen föreslår att klimatrapportens punkter 52–54 bifalls.**

Energieffektivisering

Klimatrapportens punkter 55–62

I punkt 55–62 behandlas slutsatser om energieffektivisering. Punkt 56 behandlades på partirådet 2008. I de tillkommande sltusatserna utvecklas behovet av energieffektiviserande åtgärder, samt vad detta kräver för statliga insatser inom olika sektorer. Resurserna på jorden är ändliga. Folkpartiets inställning präglas av förvaltarskapstanken, dvs. att till kommande generationer överlämna en värld som är minst lika bra som den vi själva ärvt. En effektiv energianvändning är en del i att hushålla med resurserna och främja ett hållbart samhälle. Med högre energieffektivitet kan vi både spara resurser och orsaka mindre utsläpp av växthusgaser. Partistyrelsen ställer sig bakom förslagen för ökad energieffektivisering. **Partistyrelsen föreslår att klimatrapportens punkter 55–62 bifalls.**

Skogen

Klimatrapportens punkter 63–70 samt motion K12

I punkt 63–70 beslyses slutsatser om skogens betydelse för klimatförändringar. I takt med den ökade insikten om växthuseffekten och jordens temperaturhöjning har också skogens betydelse lyfts fram. Frågor om avskogning, tillväxtpotential, bioenergi samt biologisk mångfald och skogsekosystemens resiliens är i fokus. Skogen har potential att rädda jorden ur ett klimatperspektiv med hänsyn tagen till dess förmåga att lagra kol. Ökat stöd till FN:s program för att hindra avskogning, bättre mätmetoder och ökad forskning tillhör förslagen som rapporten för fram. Partistyrelsen ställer sig bakom rapportförfattarnas förslag.

Motion K12 föreslår ett förbättrat brandförsvar för skogarna med stora flygplan i skenet av en temperaturhöjning som på sikt ökar brandrisken.

Partistyrelsen ser att klimatanpassningsfrågor tyvärr kommer bli allt viktigare de närmaste åren. Det kommer handla om allt från risk för översvämningar, ras och skred

på grund av högre vattenstånd och ökad genomströmning i våra vattendrag, till nya sjukdomar och epidemier. Även en höjd brandrisk i skog och mark vid extremväder i form av torka kan komma att bli ett växande problem, och något som många aktörer på olika nivåer, såväl myndigheter och andra, kommer behöva beakta och planera för. Regeringen tillförde medel för brandflyg så sent som för två år sedan. Partistyrelsen har dock inte tillräckligt med underlag för att göra den detaljerade avvägningen om det är just inköp av stora flygplan som är rätt prioritering i en avvägning mot andra åtgärder med samma syfte, även om partistyrelsen inte avvisar tanken att det kan vara en av flera satsningar på skogsbrandförsvarets område. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion K12 anses besvarad samt att klimatrapportens punkter 63–70 bifalls.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion K2 yrkande 7 avslås
2. **att** klimatrapportens punkt 30 ges lydelsen:
   ”Plan- och bygglagen och andra relevanta regelverk bör ses över och vid behov justeras så att de inte försvårar en snar utbyggnad av nödvändig infrastruktur för en omfattande introduktion av elbilar.”
3. **att** motion K2 yrkande 8 därmed anses besvarat
4. **att** klimatrapportens punkt 31 ges lydelsen:
   ”En satsning på utbyggnad av infrastruktur bör göras under åren 2009 till 2011. Detta kan till exempel ske genom att regeringen inför en investeringsfond ur vilken kommuner, mackägare och andra kan söka bidrag för att installera laddstolpar. Kommuner kan förbereda laddstolpars placering genom att reservera mark för detta.”
5. **att** motion K2 yrkande 3 därmed bifalls
6. **att** klimatrapportens punkt 33 ges lydelsen:
   ”El- och elhybridbilar måste ges likvärdiga, eller bättre, skattemässiga villkor jämfört med andra miljösatsningar vad gäller bilar. Folkpartiet vill här gå längre än som skett i klimatbeslutet 2009. Särskilt angeläget är det att se över denna balans så länge biodrivmedel är undantagna från energiskatt.”
7. **att** programgruppens förslag punkt 35 avslås
8. **att** motion K7 därmed bifalls
9. **att** motion K8 anses besvarad
10. **att** klimatrapportens punkt 25 ges lydelsen:
    ”Centrala styrmedel för att minska klimatpåverkan från transportsektorn ska vara koldioxidskatt och handel med utsläppsrätter, i enlighet med principen om att förorenaren betalar. Koldioxidskatten bör på sikt fortsätta att höjas, men hänsyn bör tas till oljeprisets utveckling och energiskatterna i övriga EU. Förutom koldioxidskatt och handel med utsläppsrätter ska som kompletterande styrmedel användas, bland annat EU-direktiv och svenska myndighetsföreskrifter som reglerar utsläppsnivåer. ”
11. **att** motion K9 anses besvarad
12. **att** motion K10 anses besvarad
13. **att** programgruppens förslag punkt 24 bifalls
14. **att** programgruppens förslag punkt 26 bifalls
15. **att** programgruppens förslag punkt 27 bifalls
16. **att** programgruppens förslag punkt 28 bifalls
17. **att** programgruppens förslag punkt 29 bifalls
18. **att** programgruppens förslag punkt 32 bifalls
19. **att** programgruppens förslag punkt 34 bifalls
20. **att** programgruppens förslag punkt 36 bifalls
21. **att** programgruppens förslag punkt 37 bifalls
22. **att** programgruppens förslag punkt 38 bifalls
23. **att** programgruppens förslag punkt 39 bifalls
24. **att** programgruppens förslag punkt 40 bifalls
25. **att** programgruppens förslag punkt 41 bifalls
26. **att** programgruppens förslag punkt 42 bifalls
27. **att** motion K11 anses besvarad
28. **att** programgruppens förslag punkt 43 bifalls
29. **att** programgruppens förslag punkt 44 bifalls
30. **att** programgruppens förslag punkt 45 bifalls
31. **att** programgruppens förslag punkt 46 bifalls
32. **att** programgruppens förslag punkt 47 bifalls
33. **att** programgruppens förslag punkt 48 bifalls
34. **att** programgruppens förslag punkt 49 bifalls
35. **att** programgruppens förslag punkt 50 bifalls
36. **att** programgruppens förslag punkt 51 bifalls
37. **att** programgruppens förslag punkt 52 bifalls
38. **att** programgruppens förslag punkt 53 bifalls
39. **att** programgruppens förslag punkt 54 bifalls
40. **att** programgruppens förslag punkt 55 bifalls
41. **att** programgruppens förslag punkt 56 bifalls
42. **att** programgruppens förslag punkt 57 bifalls
43. **att** programgruppens förslag punkt 58 bifalls
44. **att** programgruppens förslag punkt 59 bifalls
45. **att** programgruppens förslag punkt 60 bifalls
46. **att** programgruppens förslag punkt 61 bifalls
47. **att** programgruppens förslag punkt 62 bifalls
48. **att** motion K12 anses besvarad
49. **att** programgruppens förslag punkt 63 bifalls
50. **att** programgruppens förslag punkt 64 bifalls
51. **att** programgruppens förslag punkt 65 bifalls
52. **att** programgruppens förslag punkt 66 bifalls
53. **att** programgruppens förslag punkt 67 bifalls
54. **att** programgruppens förslag punkt 68 bifalls
55. **att** programgruppens förslag punkt 69 bifalls
56. **att** programgruppens förslag punkt 70 bifalls

Energikällor och teknikutveckling

Kärnkraft

Klimatrapportens punkter 71–72 samt motion K13–K16

Motionerna behandlar kärnkraft ur olika aspekter. **Motion K13** föreslår att Folkpartiet verkar för en utbildnings- och forskningsreaktor vid Studsvik. **Motion K14** föreslår att bonuspengar för anställda inom kärnkraftverken tas bort och att fler oanmälda inspektioner vid kärnkraftverken behövs. **K15** föreslår satsningar på forskning kring nästa generations kärnkraft. **K16** yrkar att partistyrelsen ges i uppdrag att utreda frågan om hur kylvattnet från landets kärnkraftverk kan tillvaratas. **I punkt 71 och 72** behandlas slutsatser om kärnkraft, som uppdaterats efter partirådets behandling genom bland annat Alliansöverenskommelsen på energiområdet.

Partistyrelsen konstaterar att kärnkraften är en mycket viktig anledning till Sveriges låga utsläpp av växthusgaser. Det är därför glädjande att Alliansregeringen kommit överens om att de tio reaktorer som nu är i drift kan komma att ersättas av maximalt tio nya reaktorer på de platser där reaktorer i dag är lokaliserade, genom att avvecklingslagen avskaffas och förbudet mot nybyggnad i kärntekniklagen tas bort.

Det pågår en omfattande teknikutveckling vad det gäller kärnkraftsreaktorer och kärnbränsle internationellt sett. Det gör att kärnkraftverken, särskilt vid nybyggnation, blir allt säkrare och att allt mindre bränsle behövs för att ge samma mängd el. Icke desto mindre konstaterar partistyrelsen att kärnteknisk forskning de senaste decennierna tappat mark i Sverige, bland annat på grund av tidigare negativa hållningen, främst tydliggjort genom det nu borttagna så kallade tankeförbudet. Förutom de satsningar på fjärde generationens kärnkraft som görs inom ramen för den europeiska SET-planen (Strategic Energy Technologies) är det partistyrelsens bestämda uppfattning att förstärkningar behöver göras både i svensk kärnteknisk grundutbildning och forskning för att i vårt land öka den kärntekniska kompetensen, kunnandet och potentiella teknikutvecklingen. Inte minst viktigt är detta för att ligga i framkant vad gäller säkerhet i kärnkraftverken.

En mycket hög säkerhetsnivå är en förutsättning för förtroendet för kärnkraften som ren energikälla, och Folkpartiet bör verka för att de myndigheter och internationella sammanslutningar som ansvarar för kärnsäkerhet ges tillräckliga resurser och verktyg i övrigt för att säkerställa detta. Partistyrelsen ser dock inget behov att i detalj formulera hur säkerhetsarbetet med inspektioner etc. bör utföras, och ser heller inte, som en av motionärerna, uppenbara risker med bonussystem för anställda på kärnkraftverk. Partistyrelsen utesluter däremot inte att en satsning på kärnteknisk forskning skulle kunna ske kring en ny utbildningsreaktor, men vill låta behovet och placeringen av en sådan avgöras i samråd med forskarsamhället.

Partistyrelsen anser att ovanstående resonemang bör tydliggöras i programmet genom att **en ny punkt med följande lydelse införs efter programgruppens punkt 72:** ”Sverige var tidigare ledande inom kärnteknisk forskning, men på grund av den så kallad tankeförbudslagen har vi tappat mark de senaste decennierna. Förstärkningar behöver därför göras både i svensk kärnteknisk grundutbildning och forskning för att öka kunskapen och driva på teknikutvecklingen.**”**

En särskild aspekt på kärnkraften är potentialen att ta tillvara kylvattnet från kraftverken. Cirka 20 procent av den svenska energiproduktionen går i dag till spillo genom att det uppvärmda kylvattnet från våra reaktorer spolas ut i havet. Partistyrelsen delar häri motionärens uppfattning att det är angeläget att ta tillvara detta. I samband med uppförandet av nya reaktorer på de platser där reaktorerna i dag är lokaliserade kan därför hetvattentunnlar till fjärrvärmenät övervägas om en lokal marknad finns. **Partistyrelsen föreslår att motion K13, K14, K15 och K16 anses besvarade, samt att klimatrapportens punkter 71–72 bifalls.**

Vattenkraft och vågkraft

Klimatrapportens punkter 73–80 samt motion K2 yrkande 9 och K4 yrkande 3

I punkt 73–80 behandlas slutsatser om vattenkraft och vågkraft. Punkt 80 har tidigare behandlats av partirådet 2008. De nu tillkommande punkterna berör bland annat ett förnyat tydligt ställningstagande mot utbyggnad av de fyra orörda nationalälvarna, problemen med utbyggnad av småskalig vattenkraft för biologisk mångfald med mera. Motionerna behandlar frågor som rör vattenkraften, dess miljöpåverkan och roll i energisystemet.

Motion K2 yrkande 9 föreslår att det under ”Slutsatser om vattenkraft och vågkraft” i förslaget till klimatprogram infogas en ny punkt som lyder: ”Laxtrappor och andra åtgärder för att säkra fiskets fria vandringsvägar är viktigt att säkerställa.”

Motion K4 yrkande 3 föreslår en förutsättningslös analys av möjligheterna till en utbyggnad av den svenska vattenkraften.

All vattenkraftutbyggnad innebär stora miljökonsekvenser. Vattenmiljöerna både upp- och nedströms alla vattenkraftverk förändras avsevärt och kraftverket i sig påverkar bland annat fisket i vattendraget. Fördämningarna förändrar vattenmiljöerna och livsbetingelserna för djur- och växtlivet i vattnet men också på angränsande marker. Fritt strömmande vattendrag är en förutsättning för många djurarter och fritidslivet.

Det är dyrt, omständligt och ofta omöjligt att återställa miljöer från tidigare vattenkraftverksamhet. Fortsatt utbyggnad av vattenkraften hotar inte bara naturmiljöerna utan gör också att tidigare gjorda restaureringar riskerar att gå om intet. Vid en jämförelse med andra förnybara energikällor är det betydligt svårare att återställa skadorna efter ett vattenkraftverk.

De fyra nationalälvarna ska därför inte byggas ut. En sådan utbyggnad skulle för övrigt sammanlagt ge cirka 17 TWh/år, vilket bara är något mer än t.ex. en modern kärnkraftreaktor.

Partistyrelsen ser i det sammanhanget ännu mindre nytta med att offra våra fyra sista oreglerade nationalälvar med oåterkalleliga förluster av naturvärden.

Partistyrelsen **föreslår därför att en ny punkt införs efter punkt 80 med lydelsen: ”**Det är viktigt att tillvarata fritidsfiskets miljöintressen och att i de reglerade vattendragen säkra fiskets fria vandringsvägar genom bland annat laxtrappor.**”** Partistyrelsen yrkar vidare **att klimatrapportens punkter 73–80 bifalls, att motion K4 yrkande 3 avslås och att motion K2 yrkande 9 bifalls.**

Vindkraft

Klimatrapportens punkter 81–87, motion K17–K20 samt K2 yrkande 5 och K4 yrkande 2

I punkterna 81–87 behandlas slutsatser om vindkraft. Punkt 86 har tidigare behandlats av partirådet 2008. Flera punk-

ter har uppdaterats med anledning av den ingångna alliansöverenskommelsen om energipolitiken. Av slutsatserna framgår att en utbyggnad av vindkraften är önskvärd, med målet 30 TWh till 2020. Partistyrelsen delar rapportförfattarnas bedömning och ställer sig bakom förslagen.

I **motion K17** föreslås att slutsats 87 stryks. Motionärerna menar att natur- och kulturvärden inte nämnvärt står i konflikt med en storskalig utbyggnad av vindkraften, och det därför inte finns anledning att påpeka detta. **Motion K18** föreslår att energibeskattningen måste göras om och stödet till vindkraft utredas. **K19** menar att vi i det energipolitiska arbetet bör beakta att all el inte är smutsig, samt att Sverige inte bör sträva efter elöverskott. **K20** föreslår att subventionerna för förnybar el bör behållas men på sikt fasas ut. **K2 yrkande 5** föreslår att skattesystemets utformning inte ska motverka små lokala producenter, och **K4 yrkande 2** önskar korrigera en skrivning om förnybar el på sidan 54 i förslaget till klimatprogram.

Partistyrelsen noterar att det sistnämnda yrkandet om korrigering baseras på ett missförstånd, eller möjligtvis en otydlighet. Skrivningarna i klimatprogrammet åsyftar den energiuppgörelse mellan Allianspartierna som sedermera klubbats igenom av riksdagen och som innebär att målet för vad certifikatsystemet för förnybar elproduktion (d.v.s. både vindkraft och annan förnybar el) bör kunna generera skruvas upp till 25 TWh år 2020. Samtidigt fastställs en planeringsram för vindkraft på 30 TWh till år 2020, något som ska tolkas som den mängd vindkraft som det bör skapas planeringsförutsättningar för nationellt, regionalt och lokalt sammantaget. Det rör sig således om två olika målformuleringar som delvis men inte helt är jämförbara.

Motionerna K18 och K20 behandlar stödet till vindkraft med lite olika ingångar och slutsatser. Vindkraft är en attraktiv energikälla, framför allt då tekniken i det närmaste är helt fri från klimatpåverkan. I dagsläget är vindkraftselen, särskilt vad det gäller havsbaserad vindkraft, dock förhållandevis dyr i jämförelse med ny vatten- och kärnkraftsel.

I Sverige stöds vindkraft genom systemet med kvotplikt; d.v.s. en viss andel av ett elbolags sålda el måste komma från förnybar el. Ju högre obligatorisk andel, desto högre blir priset på certifikatet och desto mer lönsamma blir investeringar i förnybar elproduktion. Den nuvarande kvotplikten leder till att konsumenterna betalar sammantaget 30 miljarder kronor extra för sin elkonsumtion under de första 15 år som anläggningarna är i bruk. (Ett vindkraftverk bedöms stå i 15–20 år.)

Dessa kalkyler utgår ifrån kostnad och verkningsgrad hos dagens vindkraftverk. Fortsatt teknisk utveckling kommer att göra att kostnaderna successivt blir något lägre. Stigande priser på utsläppsrätter inom EU-systemet för utsläppsrättshandel kommer successivt att förbättra de fossilfria energislagens relativa lönsamhet, men en avgörande faktor är priset på olja. Partistyrelsen konstaterar att det svenska elcertifikatsystemet har gett effekt i form av investeringar i förnybar el, och att det är rimligt att det finns kvar som ett av flera verktyg för att nå de mål som EU:s stats- och regeringschefer beslutat om till 2020. Det är dock önskvärt att mer generella styrmedel mot minskade koldioxidutsläpp används på ett sätt som gör att subventioner och riktade stöd till särskilda energislag – snarare än till alla fossilfria energislag överflödiga i klimatarbetet.

Skattesystemet ska inte missgynna små lokala producenter av vindkraft, men samfälligheter och motsvarande för vindkaft bör heller inte ges särregler jämfört med andra samfälligheter och motsvarande, utöver de styrmedel som ges med elcertifikatsystemet.

K18 efterlyser även en översyn av energibeskattningen, något som genomfördes och aviserades av Alliansregeringen i klimat- och energipropositionen som presenterades våren 2009.

Partistyrelsen anser, till skillnad från motionärerna i motion K17, att det är viktigt med en helhetssyn i klimat- och energipolitiken, så att inte andra miljövärden hotas i strävan att nå mål på klimat- och energiområdet. I många fall riskerar ogenomtänkta åtgärder slå tillbaka och på sikt försvåra det som skulle uppnås. Till exempel kan skövling av regnskog i syfte att odla energigrödor leda till sådana förluster av biologisk mångfald att ekosystemens förmåga att hantera klimatförändringar slås ut eller kraftigt försämras. Då har det goda blivit det bästas fiende.

Folkpartiet har en lång tradition av att värna den biologiska mångfalden, det öppna landskapet och det rörliga friluftslivet. Vi har genom åren varit starka tillskyndare av skydd av värdefull natur i nationalparker och naturreservat. När det nu ska ske en kraftig utbyggnad av vindkraften för att Sverige ska bidra till de klimat- och energimål vi kommit överens om i EU, är det väsentligt att detta sker så långt möjligt med hänsyn till nämnda värden. Det projekteras redan för flera stora vindkraftsparker i eller i närheten av skyddade områden både på land och till havs, och många sådana konflikter mellan olika miljöintressen har redan och kommer i ökad utsträckning att behöva hanteras de närmaste åren. Partistyrelsen anser – mot bakgrund av redan gjorda erfarenheter i Sverige och andra länder – inte att man, som motionären förefaller vilja hävda, som en allmän sanning kan säga att utbyggd vindkraft inte skulle kunna stå i konflikt med miljö-, natur och kulturvärden. Utan att vika från de överenskomna målen om utbyggnad av förnybar el har Folkpartiet ett ansvar att verka för att dessa uppfylls med så liten påverkan i övrigt på natur- och kulturvärden.

Partistyrelsen anser slutligen, liksom vad som anförs i motion K19, att all el inte är smutsig. Särskilt inte den svenska som till mer än 90 procent är koldioxidfri. Det är angeläget att effektivisera elanvändningen, samtidigt som målet om utsläppsminskningar måste stå i fokus. Av det skälet anser vi till skillnad från motionären att Sverige bör exportera mer koldioxidfri el för att tränga bort andra länders kol-, olje- och gasproducerade el.

Partistyrelsen föreslår med detta att motionerna K17, K18, K19, K20, K2 yrkande 5 samt K4 yrkande 2 anses besvarade. Därutöver föreslås punkt 81–87 bifallas.

Solenergi och teknikutveckling

Klimatrapportens punkter 88–91

I punkt 88 till 90 behandlas slutsatser om solenergi. Tillgången till solenergi är globalt sett närmast oändlig, och den teoretiska potentialen för att omvandla solenergin till el är därför obegränsad. Dessa punkter har tidigare behandlats av partirådet 2008.

I punkt 91 behandlas en slutsats om teknikutveckling, som ersätter en tidigare slutsats om långsiktighet som behandlades av partirådet. Partistyrelsen delar rapportförfattarnas bedömning av potentialen i utveckling av ny teknik. **Partistyrelsen föreslår att klimatrapportens punkter 88–91 bifalls.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion K13 anses besvarad
2. **att** motion K14 anses besvarad
3. **att** motion K15 anses besvarad
4. **att** motion K16 anses besvarad
5. **att** programgruppens förslag punkt 71 bifalls
6. **att** programgruppens förslag punkt 72 bifalls
7. **att** en ny punkt införs efter punkt 72 i förslaget till klimatprogram med lydelsen:
   ”Sverige var tidigare ledande inom kärnteknisk forskning, men på grund av den så kallade tankeförbudslagen har vi tappat mark de senaste decennierna. Förstärkningar behöver därför göras både i svensk kärnteknisk grundutbildning och forskning för att öka kunskapen och driva på teknikutvecklingen.”
8. **att** motion K4 yrkande 3 avslås
9. **att** motion K2 yrkande 9 bifalls
10. **att** programgruppens förslag punkt 73 bifalls
11. **att** programgruppens förslag punkt 74 bifalls
12. **att** programgruppens förslag punkt 75 bifalls
13. **att** programgruppens förslag punkt 76 bifalls
14. **att** programgruppens förslag punkt 77 bifalls
15. **att** programgruppens förslag punkt 78 bifalls
16. **att** programgruppens förslag punkt 79 bifalls
17. **att** programgruppens förslag punkt 80 bifalls
18. **att** en ny punkt införs efter punkt 80 i förslaget till klimatprogram med lydelsen:
    ”Det är viktigt att tillvarata fritidsfiskets miljöintressen och att i de reglerade vattendragen säkra fiskets fria vandringsvägar genom bland annat laxtrappor.”
19. **att** motion K17 anses besvarad
20. **att** motion K18 anses besvarad
21. **att** motion K19 anses besvarad
22. **att** motion K20 anses besvarad
23. **att** motion K2 yrkande 5 anses besvarad
24. **att** motion K4 yrkande 2 anses besvarad
25. **att** programgruppens förslag punkt 81 bifalls
26. **att** programgruppens förslag punkt 82 bifalls
27. **att** programgruppens förslag punkt 83 bifalls
28. **att** programgruppens förslag punkt 84 bifalls
29. **att** programgruppens förslag punkt 85 bifalls
30. **att** programgruppens förslag punkt 86 bifalls
31. **att** programgruppens förslag punkt 87 bifalls
32. **att** programgruppens förslag punkt 88 bifalls
33. **att** programgruppens förslag punkt 89 bifalls
34. **att** programgruppens förslag punkt 90 bifalls
35. **att** programgruppens förslag punkt 91 bifalls

Övriga miljö- och naturvårdsfrågor

Vatten- och havsmiljöfrågor

Motion K21–K24

Motion K21 föreslår att Folkpartiet utvecklar sin havspolitik genom att bland annat verka för att etablera gröna smarta transportkorridorer och en fond inrättas för klimat- och miljöinvesteringar i hamnar och havsområden. **Motion K22** föreslår ökat fokus på vattnets kretslopp.

Partistyrelsen konstaterar att Folkpartiet kanske är det parti som haft och har den mest uttalade havsmiljöprofilen. Det ”blå manifestet” som lanserades i valrörelsen 2006 innehåller dels förslag som nu blir verklighet genom Alliansregeringens politik, dels innehåller ännu ogenomförda förslag som fortfarande i högsta grad är aktuella. Genom bland annat Folkpartiets försorg är havsfrågorna, med fokus framför allt på Östersjön, på agendan såväl nationellt som internationellt. Alliansregeringen har lagt en tvärsektoriell havspolitisk proposition med tydlig miljöprofil och notifierat nationella förbud för fosfater i tvätt- och maskindiskmedel. Inom ramen för HELCOM ställer Baltic Sea Action Plan, BSAP, krav på nationella åtgärdsprogram för minskade utsläpp för att Östersjön ska ha god ekologisk status år 2021. Det pågående svenska EU-ordförandeskapet har mycket fokus på havsfrågorna, och förslag om en EU:s Östersjöstrategi.

Med detta sagt är det inte desto mindre viktigt att fortsätta ett engagerat arbete för en bättre havsmiljö i Östersjön och Västerhavet. Mycket återstår att göra. Alla länder runt Östersjön måste ta sitt ansvar för utsläppsminskningar inom ramen för BSAP, näringsläckaget från jord- och skogsbruk måste fortsätta minska, EU:s gemensamma fiskepolitik (GFP) leder inte till det hållbara fiske som är nödvändigt för att klara ekosystemen och därigenom i förlängningen för att erbjuda konsumenterna fiskprodukter, utsläppen från sjötrafiken är fortfarande för stora och oljetransporterna inte tillräckligt säkra. Analyser av vattnets kretslopp är nödvändigt för att förstå hur läckage sker, spåra källorna och vidta rätt åtgärder. För att ta några exempel. Här har Folkpartiet en roll att spela.

Partistyrelsen känner ett ansvar att bygga vidare på det arbete som redan gjorts och genom uppdatering och utveckling av gällande politik – gärna med tillskott av nya idéer – se till att Folkpartiets havspolitik även inför nästa riksdagsval ligger i framkant.

Motion K23 föreslår att Folkpartiet verkar för ett uppdrag att utreda fiskerinäringens regelsystem och att föreslå förenklingar i eller avveckling av detta så inte fiskerinäringen lamslås och att kostnaderna för tillämpningen blir rimliga.

Fiskepolitiken är ett gemensamt politikområde i EU. Kommissionen inleder under 2009 en översyn av GFP, den gemensamma fiskepolitiken. I översynen kommer bland annat kontrollsystemen att ses över.

Partistyrelsen anser att GFP på ett bättre sätt måste medverka till ett hållbart uttag av fiskeresursen inom ekologiskt helt säkra gränser och att de vetenskapliga råden som ICES bidrar med måste beaktas bättre än i dag. Ett effektivt kontrollsystem som stävjar fusk med och överutnyttjande av bland annat fångstkvoter kommer därför tyvärr även i framtiden vara nödvändigt, samtidigt som det är viktigt med minskade administrativa kostnader och minskat regelkrångel för företagen. Stöden inom GFP kommer därtill, liksom i den gemensamma jordbrukspolitiken, att behöva minska i

omfattning i samband med EU:s budgetöversyn. Det finns i dag en alltför subventionerad fiskenäring i EU i relation till havens resurser.

Så snart det låter sig göras bör GFP bygga på överlåtbara fångsträttigheter, och havets resurser delas in i tydligare ”äganderätter” för att uppnå ett ansvarstagande för havet som ”allmänning” med en bättre och hållbar resursförvaltning. Nya Zeelands och Islands fiskepolitik kan här tjäna som kunskapskällor.

Sammantaget anser inte partistyrelsen att det är nödvändigt med ett särskilt utredningsuppdrag i skenet av den översyn som pågår i EU. Förslagen om lokala kvoter skulle kunna vara ett sätt att röra sig mot ovan nämnda ”äganderättssystem”. **Med det ovan anförda bör motionerna K21, K22 och K23 anses besvarade.**

Motion K24 föreslår att Folkpartiet ska verka för en effektiviserad lagstiftning för att stävja det växande miljöproblemet med övergivna båtar och vrak i våra kustområden.

Partistyrelsen anser att motionärerna lyfter en fråga som engagerar många i de län och kommuner där problemet är som mest påtagligt. Det synes råda samstämmighet om att något måste göras men ingen aktör verkar beredd att ta ansvaret. Folkpartiet ska givetvis både lokalt, regionalt och kanske framför allt nationellt, verka för att såväl behovet av lagstiftning som frågan om det ekonomiska ansvaret reds ut. **Partistyrelsen föreslår därför att motion K24 bifalls.**

Utsläppsfrågor och allmän miljörätt

Motionerna K25–K29 samt K2 yrkande 6

Motion K25 föreslår krav på att börsnoterade bolag i årsredovisningen redovisar sina koldioxidutsläpp och energiförbrukning.

Partistyrelsen har sympati för ambitionen att genom att på olika sätt synliggöra klimatpåverkan och sätta press på att genomföra åtgärder för att minska denna. I dag bokförs inom ETS utsläppen från tunga industrier och energiproduktionsanläggningar, för att möjliggöra att principen om ”förorenaren betalar” ska kunna tillämpas. Detta har länge varit Folkpartiets linje. Partistyrelsen vill bygga ut detta system till fler utsläppande verksamheter och fler länder. Fokus i politiken bör ligga på åtgärder mot de företag och offentliga verksamheter som släpper ut CO_2, och på effektivare åtgärder genom att göra det dyrare att släppa ut. Att inrätta ett tydligt, transparent och rättvisande system för redovisning av klimatpåverkan hos alla börsbolag vore alltså att sikta alltför vitt och brett och skulle dessutom kräva en omfattande administration. För att komma närmare motionärens ambition beträffande just börsbolagen bör man enligt partistyrelsens mening kunna uppmuntra det ökade intresset hos företag för s.k. SCR-frågor (Social Corporative Responsibility) som finns från kunders, ägares och andra intressenters sida och att de företag som så önskar frivilligt söker redovisa klimatpåverkan. Att staten skulle utveckla metoder och därmed indirekt ta ansvar för certifiering av företags klimatagerande anser partistyrelsen skulle skapa fler problem än det skulle lösa. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion K25 anses besvarad.**

I motion K26 föreslås att Folkpartiet verkar för att Vattenfall snabbt och kraftfullt minskar sina koldioxidutsläpp. Vattenfall – ett helägt statligt bolag – är ett av Europas största energiföretag och representerar ett betydande värde. Bolaget har en väsentlig roll i omställningen till koldioxidfri energiförsörjning både i Sverige och på de andra marknader Vattenfall är verksamt. Inom regeringskansliet pågår ett arbete med översyn av ägardirektiven för Vattenfall. De nya ägardirektiven ska på tydligt sätt beskriva Vattenfalls huvuduppgift. På sikt finns det anledning att överväga hur ägarförhållanden ska vara för Vattenfall. Det kan handla om att staten minskar sitt ägande eller att delar av bolaget, till exempel verksamhet utanför Sverige, säljs. Partistyrelsen **föreslår med detta att motion K26 anses besvarad.**

Motion K27 menar att offentliga sektorn har ett ansvar för att vara föregångare i klimatarbetet, och föreslår bland annat att alla offentliga verksamheter inför någon form av miljörevision som följs upp och revideras årligen, samt att den offentliga sektorn ska minska sin energiförbrukning med 50 procent till 2015. **Motion K2, yrkande 6** föreslår att offentliga institutioner bör använda solenergilösningar för att understödja marknaden på området.

Partistyrelsen delar motionärernas syn att den offentliga sektorn har ett särskilt ansvar i klimat- och energiarbetet. Det är också något som understryks i förslaget till klimatprogram som landsmötet har att ta ställning till. Det finns många vägar för kommuner, landsting och myndigheter att ta detta ansvar. Miljörevision på områden som kan ge mer generella lärdomar kan vara ett exempel, liksom introduktion av ny teknik som solenergilösningar – allt under förutsättning att kommunallagens och konkurrenslagstiftningens regler noga följs. Alliansregeringen har upprättat en handlingsplan för att för att underlätta miljöhänsyns förverkligande i offentlig upphandling. Vad gäller yrkandet i motion K18 om mål för den offentliga sektorns energiförbrukning vill partistyrelsen vara restriktiv i att föreslå nya mål på ett område där det ibland är svårt nog att hålla reda på, jämföra och följa upp redan befintliga mål. Den offentliga sektorn kommer behöva att bidra till att Sverige klarar de olika målen om energieffektivisering, förnybar energi, förnybar el och minskning av koldioxidutsläpp på nationell, EU- och internationell nivå. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion K27 och K2 yrkande 6 anses besvarade.**

I **motion K28** föreslås att det tillsätts en arbetsgrupp som belyser all miljöpåverkan från alla transportslag i ett sammanhang. Folkpartiet har de senaste åren belyst transporternas miljöpåverkan i ett flertal rapporter, program och motioner i riksdagen. Två exempel är *Miljö i tankarna* och *Klimatgruppens rapport 2* som nu föreligger. Dessa båda täcker till stor del in det motionären efterlyser. Det är förstås angeläget att jobba vidare med och utveckla Folkpartiets politik vad gäller transporters klimat- och övrig miljöpåverkan, vilket partistyrelsen tar med sig. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion K28 anses besvarad.**

I motion **K29** föreslås att Folkpartiet ska verka för att brott mot miljölagarna ska medföra skärpta straff. Partistyrelsen anser att miljölagstiftningen behöver innehålla både tydliga ansvarsförhållanden, sanktionsmöjligheter och effektiva styrmedel, och konstaterar att Folkpartiet i flera sammanhang väckt frågan om särskilda miljöåklagare som bevakar miljöns intresse och väcker talan i miljöbrott. Det kan säkerligen finnas skäl att se över även straffskalorna för olika typer av miljöbrott som ett led i arbetet med att verka för efterlevnad av lagarna. Detta är dock något som bör behandlas i ett sammanhang där dels straffskalorna för andra brott i det svenska rättssystemet vägs in, liksom hur sanktionerna ser ut för mil-

jöbrott i EG- och internationell rätt. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion K29 anses besvarad.**

Naturvård

Motionerna K30–35

Motion K30 föreslår att landsmötet uttalar att Arktis blir ett marinreservat. Arktis är, precis som motionären så riktigt påpekar, nu mer och mer i fokus för angränsande staters exploateringsintressen. Olje- och gasfyndigheter samt andra naturtillgångar lockar. Samtidigt finns både natur- och kulturvärden, som till exempel ursprungsbefolkningars intressen, att värna. Dessutom smälter landisarna på grund av temperaturhöjningen som just användningen av olja och gas har orsakat. Det finns goda skäl att ta ett helhetsgrepp om Arktis med fokus på natur- och kulturmiljön i allmänhet och klimatfrågan i synnerhet. Att skydda hela eller stora delar av Arktis som ett marint reservat bör i det sammanhanget övervägas. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion K30 anses besvarad.**

I **motion K31** föreslås dels att länsstyrelsen i stället för Bergstaten tar beslut om prövningstillstånd enligt mineralagen, dels att det i ansökan om prövningstillstånd ska innefattas en miljökonsekvensanalys. Partistyrelsen anser att det är viktigt att det i minerallagen och de förordningar som styr tillämpningen av denna finns en balans mellan å ena sidan möjligheten att utvinna värdefulla mineraler, och å andra sidan markägares enskilda intressen och miljöskyddsintressen. Även lokala och regionala intressen kan komma att stå mot nationella sådana.

Partistyrelsen konstaterar att Folkpartiet i riksdagen i samband med behandling av ändringar i minerallagen påpekat äganderättsfrågornas betydelse, fört fram att markägarna bör ges rätt att inkomma med yttranden innan undersökningstillstånd beviljas, samt ifrågasatt om det inte behövs en miljöprövning redan innan undersökningstillstånd beviljas. Huruvida det är möjligt, lämpligt och verkningsfullt att föra ned beslutet om prövningsillstånd till regional nivå har flera aspekter och innehåller ställningstagande i målkonflikter och behöver utredas vidare, och partistyrelsen avstår därför från ställningstagande i den delen. Beträffande miljökonsekvensbeskrivning menar partistyrelsen att en översiktlig sådan bör ingå i underlaget för ansökan om prövningstillstånd. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion K31 ska anses besvarad.**

I **motion K32** uppmärksammas problemet med stranderosion längs flera av Sveriges kuststräckor, och motionären föreslår en nationell strategi mot stranderosion, att sandåterföring bör vara möjligt som metod mot erosion, samt att staten tar ett ökat kostnadsansvar.

Partistyrelsen delar motionärens problembeskrivning, och konstaterar att det finns anledning att se över hur arbetet mot stranderosion ska kunna underlättas. Att återföra sand från havsbotten till stranden, så kallad strandfodring, kräver tillståndsprövning enligt lag (1966:14) om kontinentalsockeln, samt prövning enligt miljöbalken. Det finns ingen anledning att ändra på den ordningen, och inte heller att ifrågasätta SGI:s samordningsansvar. En aspekt är att sanderosion – inte minst på exempelvis den sydskånska kusten – inte behöver vara människans verk utan en del av kustlinjens naturliga variation. Icke desto mindre kan det finnas skäl att se över huruvida gällande lagstiftning möjliggör en bra avvägning mellan olika intressen och ger möjligheter till eventuella åtgärder för att motverka stranderosion. Partistyrelsen bedömer att det nyss nämnda är den springande punkten, och väljer att inte tillstyrka en nationell strategi eller ett generellt statligt kostnadsansvar. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion K32 anses besvarad.**

Motion K33 föreslår att Omberg och Tåkern får status som nationalparker. **Motion K34** föreslår tillskapandet av nationalparker med överflygningsförbud för att åstadkomma tysta områden.

Som Folkpartiets gällande partiprogram slår fast handlar naturvård om att skydda och bevara naturvärden och mångfalden i naturen åt framtida generationer. Den biologiska mångfalden måste bevaras och stärkas genom ett mera uthålligt brukande och genom att fler områden ges skydd som naturreservat eller i annan form. I skogen återfinns unika biotoper och ekosystem som utgör grunden för många arters överlevnad. Skogsbruk ska bedrivas så att den biologiska mångfalden inte hotas. Skyddsskog, svårföryngrad skog och fjällnära skog är viktiga att bevara. Fler reservat behöver bildas i produktiva skogar i Syd- och Mellansverige där endast en liten andel av denna skog är skyddad. Alliansregeringen har våren 2009 lagt fram en proposition med förslag som sammantaget innebär att riksdagens miljömål om skydd av skog till 2010 bedöms vara inom räckhåll.

Nationalparksinstrumentet är det starkaste skyddet för värdefull natur, och det synes finnas skäl att överväga ett starkare skydd för de två områden som lyfts fram i motion K33, men även för andra skyddsvärda miljöer runt om i Sverige som inte åtnjuter något skydd i dag. Vad gäller förslaget om inrättande av nationalparker med överflygningsförbud ser partistyrelsen trots allt några invändningar mot en i allt väsentligt intressant idé. Dels borde det finnas nationalparker i norra Sverige där kommersiell flygtrafik redan i dag är minimal. Dels bör det även i ett tyst område rimligen behöva beredas passage av nyttotrafik som ambulanshelikoptrar och skogsbrandsbekämpning, vilket gör ett förbud något tandlöst. Men samtidigt kan det finnas skäl att se över bullerkällor rent allmänt i samband med bildandet av och definierandet av nationalparker och naturreservat. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion K33 och K34 anses besvarade.**

I **motion K35** föreslås att betydande EU-medel anslås till oberoende forskning med målsättning att öka jordens odlingsyta. Partistyrelsen är enig med motionären om att ökenutbredning, vatten- och energibrist och miljöförstöring skadar vårt jordklot för framtida generationer, men också är orsaker till krig, konflikter och fattigdom. Konkurrensen om den odlingsbara marken är på sina håll mycket stor, inte minst finns risk för konflikter i ett scenario där odling av biogrödor minskar resurser för livsmedelsproduktion.

Partistyrelsen ser gärna att stora delar av de EU-budgetmedel som i dag används till stöd och subventioner av europeiskt jordbruk i stället används för forskning. En liberal utgångspunkt är att de fria akademierna ofta är bäst på att avgöra var och hur forskningsmedel bäst kommer till rätta, men en gissning är att forskning som svarar på de stora globala frågorna om hur vi kan leva allt fler på samma yta och få naturresurserna att räcka till, kommer vara än mer konkurrenskraftiga som forskningsområden framgent. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion K35 anses besvarad.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion K21 anses besvarad
2. **att** motion K22 anses besvarad
3. **att** motion K23 anses besvarad
4. **att** motion K24 bifalls
5. **att** motion K25 anses besvarad
6. **att** motion K26 anses besvarad
7. **att** motion K27 anses besvarad
8. **att** motion K2 yrkande 6 anses besvarat
9. **att** motion K28 anses besvarad
10. **att** motion K29 anses besvarad
11. **att** motion K30 anses besvarad
12. **att** motion K31 anses besvarad
13. **att** motion K32 anses besvarad
14. **att** motion K33 anses besvarad
15. **att** motion K34 anses besvarad
16. **att** motion K35 anses besvarad

Djurskydd

Motionerna K36–K40

I **motion K36** föreslås att grytjakt förbjuds. Särskilt vänder sig motionären mot den träning för grytjakt som utförs på levande djur. Denna innebär att jakthundar ska lära sig att driva ut räv ur gryt eller markera var grävlingar gömmer sig. Hundar tränas på levande grävlingar.

Partistyrelsen konstaterar att grytjakt är en särskild form av jakt som kan uppfattas som grym, såväl mot det djur som söker skydd i sitt gryt, som mot jakthunden. Det kan därför finnas skäl att överväga ett förbud, alternativt införa krav på särskild behörighet för att utföra denna typ av jakt.

Möjligheten att använda sig av grytjakt i samband med eftersök av vilt efter trafikolycka bör dock vid ett generellt förbud fortsatt vara finnas kvar. Likaså möjlighet till jakt på djur som skapat bo under fastigheter. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion K36 anses besvarad.**

Flera motioner lyfter frågor som rör hundar och katter. **Motion K37** vill att kennelklubbar ska få hundsäljare att begära intyg på att de tilltänkta hundköparna har anmält sig till en hundutbildning innan ägarbytet genomförs. **Motion K38** föreslår att pitbullhundar ska förbjudas. **Motion K39** föreslår en lag om hundlicens. **Motion K40** lägger flera yrkanden som berör katter, och föreslår att en kattutredning kommer till stånd, att kattstammen bör minskas, att katter ska ha samma skydd i lagstiftningen som t.ex. hundar, att det införs bestämmelser i lagstiftningen om ägares skyldighet att registrera, märka och kastrera sina katter, att kattägares ansvar för tillsyn av sina katter betonas, och att det ska betraktas som brott och vara förenat med sanktioner att överge sina djur.

Sedan 2008 gäller en ny lag om tillsyn över hundar och katter, efter en proposition från Alliansregeringen som Folkpartiet ställt sig bakom. I propositionsarbetet behandlades och förkastades flera av de idéer som motionärerna för fram. Regeringen bedömde att det vore en alltför ingripande åtgärd mot den överväldigande majoritet hundägare som sköter sina hundar på ett bra sätt att införa hundlicens eller hundkörkort för att få äga eller hantera en hund. De fall i vilka hundägare brister i ansvaret måste förstås kunna åtgärdas, men på annat sätt än genom ett införande av ett hundkörkort. Till exempel kan numera hundägare som brister i tillsynen åläggas att genomgå en hundägarutbildning. I ett nästa steg kan hon eller han meddelas förbud att äga hund.

Även frågan om förbud av vissa hundraser är ständigt uppe till diskussion, och flera europeiska länder har olika typer av restriktioner gentemot specifika raser. Det är dock viktigt att påpeka att det inte är möjligt att hänföra alla farliga hundar till en särskild hundras. Ett felaktigt beteende kan utvecklas hos alla hundraser och förstärkas genom bland annat felaktig avel eller felaktig hantering.

Partistyrelsen anser, liksom regeringen i propositionen, att den gemensamma nämnaren för farliga hundar är att de har ägare som brister i sitt hundägaransvar. Hundar har förvisso olika egenskaper som gör dem mer eller mindre farliga i samma ägares händer, men variationerna är i allmänhet större inom en ras än mellan raser. Ett införande av förbud mot vissa raser skulle därför kunna innebära att många hundar förbjuds som i själva verket är betydligt mindre farliga än hundar av tillåtna raser.

Partistyrelsen konstaterar liksom **motion K40** att det ökande antalet hemlösa och förvildade katter är ett djurskyddsproblem. Det är dock svårt att se hur politiska åtgärder skulle kunna vara effektiva mot uppkomsten och förekomsten av för många katter på Sveriges landsbygd. Regeringen låter dock nu utreda frågan och åtgärder för att komma mildra problemet i samband med den beslutade översynen av djurskyddslagstiftningen. En minskning av kattstammen, som motionären föreslår, kan säkerligen vara en lösning.

Vad gäller kraven om bland annat märkning och registrering av katter konstaterar partistyrelsen, liksom regeringen att det är oklart huruvida det föreligger tillräckligt starka skäl för att införa sådana bestämmelser. Det betyder inte att kattägares ansvar för tillsyn över sina katter ska nonchaleras – det framgår tydligt av lagen att ”hundar och katter [bör] hållas under sådan tillsyn som med hänsyn till deras natur och övriga omständigheter behövs för att förebygga att de orsakar skador eller avsevärda olägenheter”.

Det är dock enligt partistyrelsens mening rimligt att slå fast att Folkpartiets uppfattning innebär krav på att djurägare utövar grundläggande hänsyn och sköter om sina djur. Att skaffa ett husdjur innebär att man tar på sig ett ansvar. Som en följd av detta, bör det också rimligen vara förbjudet att överge djuret. Det grymma sättet att handskas till exempel med så kallade ”sommarkatter”, måste upphöra. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion K37–K39 avslås, att motion K40 yrkande 1–4 anses besvarade samt att motion K40 yrkande 5 och 6 bifalls.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion K36 anses besvarad
2. **att** motion K37 avslås
3. **att** motion K38 avslås

4. **att** motion K39 avslås
5. **att** motion K40 yrkande 1 anses besvarat
6. **att** motion K40 yrkande 2 anses besvarat
7. **att** motion K40 yrkande 3 anses besvarat
8. **att** motion K40 yrkande 4 anses besvarat
9. **att** motion K40 yrkande 5 bifalls
10. **att** motion K40 yrkande 6 bifalls

Reservation 1
Roger Haddad, Birgitta Ohlsson, Sverker Thorén, Barbro Westerholm
Vi reserverar oss till förmån för att motion K36 bifalls.

Reservation 2
Olle Schmidt, Torkild Strandberg
Vi reserverar oss till förmån för att motion K38 bifalls.

Reservation 3
Roger Haddad
Jag reserverar mig till förmån för att motion K39 bifalls.

Trafik, samhällsplanering och bostäder

Samhällsplanering och bostadspolitik

Motionerna K41–K47 samt K2 yrkande 4

Flera motioner lägger fram förslag som rör behovet av ny och utvecklad politik på bostads- och samhällsplaneringsområdet.

Motion K41 föreslår att partistyrelsen tillsätter en bostadspolitisk arbetsgrupp för att utforma en ny liberal bostadspolitik. **Motion K42** föreslår att Folkpartiet i all samhällsplanering bör verka för ökade odlingsmöjligheter och grönområden för att uppnå en god miljö, ökad hälsa samt ökad tillgång till närproducerade produkter. **Motion K43** efterlyser en hållbar nationell stadspolitik och **motion K2** föreslår i **yrkande 4** att slutsats 63 i klimatprogrammet kompletteras med ”I tätbebyggda regioner är gröna kilar viktiga för det lokala klimatet.”

Partistyrelsen konstaterar att, liksom motionären påpekar, det i Folkpartiet finns många engagerade bostadspolitiker, som dessutom bildar ett aktivt nätverk för kunskapsöverföring och politikutveckling. Folkpartiets bostadspolitik, såsom den manifesterats framför allt i riksdagsmotioner, genomförs dessutom nu till stor del av Alliansregeringen. Avskaffande av fastighetsskatten, inrättande av ägarlägenheter, avskaffande av stopplagen för ombildning till bostadsrätter och räntebidragen och ett tydligare konsumentperspektiv i de bostadspolitiska målen är något av det som hittills uppnåtts. Problemen på bostadsmarknaden är dock inte lösta – på en del orter är det överskott på bostäder, på andra håll bostadsbrist. Många tätorter är socialt och etniskt segregerade. Liberalt idéarbete är fortsatt viktigt.

Det är det även det något vidare samhällsplaneringsområdet som uppmärksammas i framför allt motion K43. Den fortlöpande urbaniseringen innebär att allt fler människor bor i städer. Utvecklingen i städerna kommer därför att ha en stor inverkan på hur vi kan motverka klimatförändringar och andra miljöhot och samtidigt uppnå en hållbar tillväxt och goda livsvillkor.

En utgångspunkt i ett liberalt förhållningssätt till hållbara städer bör vara att den stora, täta, mångfacetterade och blandade staden är en ekonomisk, kulturell, social och miljömässig möjlighet. Inte minst ur klimathänseende är ett tätt stadsbyggande med låga växthusgasutsläpp per capita och gott underlag för kollektivtrafiklösningar ofta att föredra framför ett glest och mer utspritt sådant. En tät socialt hållbar stad med en blandning av funktioner innebär naturliga konflikter och ställer därför krav på hantering av dessa.

Bland annat bör miljölagstiftningen ses över och moderniseras så att den inte sätter hinder för ett tätt och i det stora hela miljösmart stadsbyggande genom alltför rigida gränsvärden och normer för buller och andra miljökvalitetsaspekter. Plan- och bygglagstiftningen saknar i dag till exempel den möjlighet till kompensationsåtgärder vid överträdelse av en miljökvalitetsnorm som återfinns i miljöbalken. Det skulle möjliggöra att miljösmarta helhetslösningar för ett större område som exempelvis en stadsdel inte hindras av att enstaka normer överträds i delar av området.

Ett tätt stadsbyggande ställer också än mer krav på planering av grönområden och rekreationsmöjligheter. Såväl gröna kilar på regionnivå som parker i stadsmiljön eller ambitiösa satsningar på trädplantering längs gatorna ger den täta stadsbygden de lungor den kräver för att kunna utgöra en god och hållbar livsmiljö.

Partistyrelsen avvisar dock tanken på en ”nationell” stadspolitik. Det är mer ändamålsenligt att bygga en ”städernas stadspolitik” med de lokala erfarenheterna som grund. Folkpartiets kommunalpolitiska råd (KPR) torde vara ett bra forum för att sätta igång en sådan diskussion och politikutveckling. Se även partistyrelsens svar på motion K75 om ett cykelprogram**. Partistyrelsen föreslår med detta att motion K41, K42,K43 och K2 yrkande 4 anses besvarade.**

Motion K44 föreslår att plan- och bygglagen ändras så att om samtliga sakägare godkänner bygget, och alla skydds- och miljöföreskrifter är uppfyllda, så ska ett bygglovsärende med automatik godkännas. **Motion K45** föreslår att den offentliga sektorn inte bör få ansöka om expropriation, att kommunernas förköpsrätt vid försäljning av fastigheter försvinner, samt att nya spår för snabbtåg inte får innebära expropriation.

Motionärerna har det gemensamt att de belyser centrala och viktiga frågor i samhällsplaneringen i stort, nämligen proportionalitetsprincipen och avvägningen mellan allmänna och enskilda intressen. De har också det gemensamt att de landar i att det allmänna ska dra sig tillbaka, i vissa särskilda fall helt och hållet från planeringen av den byggda miljön.

Partistyrelsen konstaterar att plan- och bygglagstiftningen sedan Folkpartiet och Alliansen tog över regeringsmakten liberaliserats i en rad avseenden genom förenklingar och förtydliganden av reglerna för att underlätta planerings- och byggprocessen för alla berörda. Två tydliga exempel är att bygglovspliktens omfattning för en- och tvåbostadshus har minskats och friggeboden byggts ut till 15 kvadratmeter. Regeringen har aviserat en hög ambitionsnivå för den fortsatta översynen av plan- och bygglagen i syfte att avreglera och förenkla för den enskilde, såväl privatpersonen som näringsidkaren.

Det är dock inte partistyrelsens mening att det offentliga – i det här fallet förtroendevalda medborgare – helt ska släppa sitt ansvar för att väga ofta motstående intressen mot varandra i en offentlig process utifrån uppfattningen att den byggda miljön och det offentliga rummet i mer eller mindre omfattning är allas angelägenhet.

Även vad gäller möjligheten till expropriation bär föregående argument. Ibland kommer avdömning behöva ske till de kollektiva nyttigheternas fördel, även om det säkert kan finnas skäl att se över exempelvis möjligheterna till rimlig ersättning vid inlösen. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion K44 och K45 avslås.**

Motion K46 föreslår att tillräckliga resurser tilldelas miljöprövande myndigheter och att en översyn görs av miljölagstiftningen så att prövningsprocessen kan påskyndas utan att påverka den enskildas rätt att överklaga.

Partistyrelsen instämmer med motionären vad gäller behovet av en snabb, rättssäker och effektiv prövningsprocess samt tillräckliga resurser till domstolarna och andra miljöprövande myndigheter.

Bland annat med syfte att förenkla, samordna och på så sätt effektivisera handläggningen och domstolsprövningen av fastighetsmål och mål och ärenden enligt miljöbalken och PBL tillsatte Alliansregeringen 2007 Miljöprocessutredningen, som levererade sitt slutbetänkande våren 2009. I betänkandet görs bedömningen att genom förslagen kan prövningen komma att ske med större specialistkompetens och effektivitet och med betydande vinster i fråga om samordning och rättssäkerhet. Partistyrelsen anser att det är angeläget att följa upp slutsatserna i utredningen och snabbt få nödvändiga lagändringar på plats. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion K46 anses besvarad.**

Motion K47 föreslår Folkpartiet ska verka för ökat skydd mot ianspråktagande av åkermark.

Motionären lyfter frågan om hur ett större antal människor ska försörjas av minskade åkerarealer, och menar att sannolikheten för en världsomfattande svält är mycket stor.

Partistyrelsen ser liksom även uttrycktes i svaret på motion K35 att konkurrensen om den odlingsbara marken på sina håll är mycket stor. När det gäller lösningen för livsmedelsproduktionen anser partistyrelsen att det är fel att gå regleringsvägen. Jordbrukssektorns stora problem är att den är överreglerad och genomsubventionerad i de flesta länder i världen, inte minst i EU. Både miljön, de näringar som brukar jorden och konsumenterna som efterfrågar produkterna skulle vara behjälpta mer av avreglering än ytterligare reglering, ökad marknadsorientering och rivande av handelshinder. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion K47 avslås.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion K41 anses besvarad
2. **att** motion K42 anses besvarad
3. **att** motion K43 anses besvarad
4. **att** motion K2 yrkande 4 anses besvarat
5. **att** motion K44 avslås
6. **att** motion K45 avslås
7. **att** motion K46 avslås
8. **att** motion K47 avslås

Infrastruktur

Motionerna K48–K76

I **motion K48** vill motionären att partistyrelsen tillsätter en arbetsgrupp med uppdrag att se över principer för infrastrukturens finansiering, inklusive systemet med nationella planer och länsplaner, och särskilt belysa statens ansvar samt omfattningen av, förutsättningarna för och konsekvenserna av ökad regional medfinansiering. Man vill att uppdraget redovisas i god tid före nästa landsmöte eller partiråd och att slutsatser och förslag behandlas av landsmöte eller partiråd.

Partistyrelsen anser att staten mycket riktigt ska ha huvudansvaret och att tydliga riktlinjer för medfinansiering ska gälla. Detta är redan i dag något som Folkpartiet agerar efter och som vi på ett bra sätt fick in i regeringens infrastrukturproposition år 2009.

Dock förekommer det otydligheter i myndigheternas agerande när det gäller åtgärdsplaneringen efter infrastrukturpropositionen. Medfinansiering kan vara ett bra sätt för regioner och kommuner att vara med och bestämma utformning och takt. Innan någon grupp eller fördjupad omprövning görs bör ytterligare erfarenheter vinnas av Allinasregeringens infrastruktursatsningar och regelverk. Partistyrelsen anser att **motion K48 därmed ska anses besvarad.**

I **motion K49** vill motionären att Folkpartiet verkar för att tågförbindelserna till norra Sverige förbättras, att vägstandarden förbättras samt att flygförbindelserna förbättras. I **motion K50** vill motionären att Folkpartiet ska driva på för att göra snabba tågförbindelser på sträckan Oslo–Köpenhamn och vidare söderut till en del av EU:s TEN-T-nätverk. Motionären föreslår vidare att Folkpartiet ska driva på för att förutsättningarna för länken mellan Oslo–Göteborg–Köpenhamn genomlyses när ett framtida nät av höghastighetsbanor i Sverige planeras.

Partistyrelsen är överens med motionärerna att god infrastruktur är en – men inte den enda – viktig förutsättning för regioner att utvecklas. Folkpartiet verkar redan i dag för att det ska finnas god tillgänglighet i hela Sverige till allmänna kommunikationer. Förutsättningarna – t.ex. befolknings- och näringsstruktur – är dock mycket olika beroende på var i landet vi valt att bo och arbeta. Folkpartiet driver sedan flera år frågan om höghastighetståg i Sverige. Höghastighetståg är mycket välmotiverade av flera olika anledningar – inklusive klimatskäl. Exakt vilka sträckningar som ska byggas, i vilken ordning och i vilken takt det sker måste dock bli en fråga för närmare utredningar. Partistyrelsen föreslår att **motion K49 och K50 anses besvarade**.

I **motion K51** vill motionären att landsmötet beslutar att ge partistyrelsen i uppdrag att tydliggöra att miljöstyrande skatter och avgifter ska motiveras av miljöskäl och inte utgöra finansieringskälla, för olika projekt eller som budgetregulator.

Partistyrelsen instämmer med motionärens ambition och önskan om klarhet. I vilket syfte en skatt eller avgift införs ska tydligt framgå. Tanken med en miljö- och klimatavgift är att den ska försvinna som intäktskälla. Såväl avgift för finansiering – fiskala skäl – som miljöstyrande skatter – klimat och miljöskäl– är naturligtvis acceptabla motiv, men att genomgående i alla skatte- och avgiftssammanhang exakt definiera en sådan kompontentuppdelning ter sig för Partistyrelsen opraktiskt och kanske även politiskt ogörligt. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion K51 anses besvarad**.

I **motion K52** vill motionären att Folkpartiet ska arbeta för att Arvidsjaurs flygplats ska ingå i det nationella basutbudet av flygplatser.

Arvidsjaurs flygplats är en viktig punkt i Sveriges transportsystem. Skattefinansierade insatser för olika flygplatser ska – precis som alla andra angelägna delar av infrastruktursystemet – vägas och viktas mot varandra. En eventuell prioritering av flygplatsen framför annan viktig infrastruktur bör – enligt Partistyrelsens mening – med fördel ske regionalt. Av det skälet har också medel förts över till länsstyrelserna för att kunna göra denna typ av prioriteringar på länsnivå. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion K52 ska anses besvarad**.

I **motion K53** vill motionären att landsmötet beslutar om att Folkpartiet ska verka för att det genomförs förändringar i de offentliga handläggningsprocesserna t.ex. Plan och Bygglag m.fl. lagstiftningar så att infrastrukturprojekt exempelvis järnvägsprojekt snabbare ska kunna genomföras.

Partistyrelsen instämmer med motionärens önskan om snabbare handläggning. Denna ambition ska dock vägas mot t.ex. miljökrav och krav på fortsatt – och gärna mer – rättssäker handläggning. En pågående utredning, där riksdagsledamot Lars Tysklind sitter som Folkpartiets representant, kommer förhoppningsvis bringa mer klarhet i dessa målkonflikter, och verka för enklare – och därmed snabbare – planprocesser framöver. Var och en bör dock vara medveten om att priset för en sådan effektivisering av planprocessen i vissa fall kan betyda mindre inflytande jämfört med i dag för t.ex. lokala opinioner. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion K53 ska anses besvarad**.

I **motion K54** vill motionären att landsmötet beslutar om att Folkpartiet ska verka för att nya former för finansiering av strategiska infrastruktursprojekt möjliggörs och utvecklas och att finansieringsproblematiken för lönsamma infrastruktursprojekt löses.

Partistyrelsen instämmer med motionären. Folkpartiet har verkat för det som motionären önskar, bland annat genom att i regeringens infrastrukturproposition möjliggöra lånefinansiering för avgiftsfinansierade objekt. Partistyrelsen delar synen att olika finansieringsformer behöver utvecklas. Partistyrelsen anser därmed att **motion K54 ska anses besvarad**.

I **motion K55** vill motionären att partistyrelsen får i uppdrag att inom regeringen verka för att rejäla satsningar görs på såväl motorvägar som järnvägar med sikte på bättre miljö, att Sveriges tre största städer och Oslo kopplas samman med fullvärdiga motorvägar, att vägtullar införs för lastfordon och bussar på alla motorvägar, samt att järnvägens spårkapacitet byggs ut och organiseras så att strategiska omlastningsställen etableras.

Partistyrelsen delar motionärens syn att verka för att stärka de stråk som utgör de viktigaste transportlederna i Sverige och Norden. Stråk inom den nordiska triangeln Köpenhamn–Stockholm–Oslo bör därmed prioriteras. Dock är inte motorväg den standard som nödvändigtvis skulle vara rimlig i hela detta infrastrukturnät. Fokus bör i första hand vara att säkra att mötesfri väg byggs, exempelvis genom s.k. 2+1 väg. Därefter bör utbyggnad mot motorväg ske successivt. Partistyrelsen föreslår landsmötet att besluta att **motion K55, yrkande 1, 3, 4 ska anses besvarade, samt att yrkande 2 avslås**.

I **motionerna K56** och **K57** berör motionärerna Norrbottniabanan.

Partistyrelsen håller med motionärerna om att Norrbottniabanan skulle kunna vara en viktig länk för Sveriges framtida godstransporter och skulle kunna stärka regionerna längs den nordligaste kusten i Östersjön. Folkpartiet följer den åtgärdsplanering som pågår och de finansieringskrav som olika infrastrukturalternativ innebär. Partistyrelsen delar motionärens strävan att verka för att stärka bland annat näringslivet men avvisar att landsmötet ska ta ställning till enskilda infrastrukturobjekt. Partistyrelsen anser därmed att **motionerna K56 och K57 ska anses besvarade.**

I **motion K58** vill motionären att landsmötet uttalar att det bör satsas på att knyta Sverige och då i första hand Stockholm, Oslo, Göteborg och Jönköping till det europeiska nätet för höghastighetståg.

Partistyrelsen hänvisar till svaret på motion K50, och vill därutöver anföra att Folkpartiet redan är positivt inställt till höghastighetståg, och redan i dag verkar för att höghastighetståg ska bli verklighet. Partistyrelsen anser därutöver – som framgår av svaret på motion K56 och K57 – att beslut om specifika sträckningar inte bör avgöras av landsmötet, särskilt inte på grundval av ännu ekonomiskt och rättsligt mycket preliminära underlag som finns i frågan om ett nät av höghastighetståg. Partistyrelsen föreslår att **motion K58 anses besvarad**.

I **motion K59** vill motionären att Folkpartiet ska verka för att en särskild statlig investeringsbudget för infrastruktur skapas samt att lånefinansiering för sådana satsningar tas i anspråk. I motionens andra yrkande föreslås vidare att modellen med kommunal och regional förskottering och medfinansiering till infrastrukturförbättringar därmed ska vara överspelad.

Frågan om staten ska ha en särskild årlig kapital- eller investeringsbudget skild från en årlig driftbudget är ett gammalt stridsäpple i både svensk och andra länders politik. En anledning till att vi i Sverige sammanslog dessa två typer av utgifter i en enda budget för cirka 50 år sedan var att det redan då – med en betydligt mindre offentlig sektor än i dag – gav stora och växande problem att göra uppdelningen på två olika typer av utgifter. (Utbildningssatsningar kan t.ex. delvis räknas som investeringar – särskilt för yngre – och vilket är motivet med undantaget med statliga studielån). Staten är i frågan om budgetering av investeringar och konsumtion (drift) alltså inte jämförbar med t.ex. ett företag eller mindre kommun. Staten har en ständigt och kontinuerligt rullande investeringsverksamhet till skillnad mot t.ex. de flesta företag eller mindre kommuner, och har sålunda inget behov – eller möjlighet om man så vill – att sprida ut investeringskostnaden över tiden.

Att inte lånefinansiera huvuddelen av statens infrastruktursatsningar underlättar dessutom riksdagens uppgift att hålla den statliga budgeten i balans. Den statliga budgeten är – märk väl – betydligt konjunkturkänsligare än kommuners och landstings dito, och måste förses med ett robust ramverk, som bland annat ska motverka att det växer fram utgiftsgräddfiler för olika områden.

I allt väsentligt bör sålunda det som bör klassas som nationell infrastruktur även fortsättningsvis anslagsfinansieras över statsbudgeten. Dock kan det finnas enstaka undantag som för lånefinansiering, även om det blir mera riskfyllt för skattebetalarna, som alltid står risken att i sista hand få plocka upp notan. Viktiga exempel är sålunda större objekt som i slutändan ska avgiftsfinansieras av användarna, som Öresundsbron och Arlandabanan. Medfinansiering är en möjlighet men inget tvång och kan inte ses som en väg till lägre kostnader

med mindre investeringen med högre effektivitet genomförs i medfinansieringsregi än i offentligfinansieringsregi. Partistyrelsen föreslår med detta att **motion K59 anses besvarad**.

I **motion K60** vill motionären att landsmötet beslutar att Folkpartiet ska verka för tillgång till operatörsneutral ICT-infrastruktur i alla kommuner.

I dag sköter marknaden det mesta vad gäller tillgång till bredbandsnät. Dock anser partistyrelsen att vissa bidrag under en övergångstid ska kunna finnas. Förra året beslutade regeringen att stimulera samordnad kanalisation för IT-infrastruktur vid utbyggnad eller ombyggnad av annan infrastruktur. Riksdagen har fattat beslut om ett stöd på totalt 75 miljoner kronor per år. Partistyrelsen är positiv till den sortens bidrag. Med dessa motiv anser partistyrelsen att **motion K60 ska anses besvarad.**

I **motion K61** vill motionären att Folkpartiet ska verka för att aktivt driva frågan om lagstiftning på användande av reflexer i mörker. Partistyrelsen instämmer i andemeningen men anser inte att lagstiftning är det bästa sättet att nå fram i frågor som rör användande av reflex i mörker. Partistyrelsen är av uppfattningen att olika former av kampanjer och informationsspridning är mera ändamålsenliga i detta sammanhang. Partistyrelsen föreslår med detta att **motionen K61 ska anses besvarad**.

I **motion K62** vill motionären att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att verka för att Sverige i trafiklagstiftningen inför en regel som gör det möjligt för bilar och andra fordon att göra högersväng när det inte hindrar gångtrafik eller utgör fara för andra trafikanter.

En regel som tillåter att ett fordon svänger höger vid rött ljus medför både försämrad framkomlighet och försämrad säkerhet för de oskyddade trafikanterna. Vid stora flöden av oskyddade trafikanter måste bland annat av trafiksäkerhets- och framkomlighetsskäl framkomligheten för motorfordonstrafiken ges lägre prioritet. Även om en sådan regel finns i vissa länder är det helt klart att den står i strid med Wienkonventionen om vägtrafikregler, som Sverige ingått, vilket ytterligare talar mot att den införs i Sverige. I de fall stora fordonsflöden ställer krav på större framkomlighet för högersvängande trafik kan högersvängen tillåtas utanför signalregleringen, så kallade fri högersväng, om det kan ske på ett trafiksäkert sätt. Detta kräver dock större utrymmen för extra och stora refuger. Mot denna bakgrund yrkar partistyrelsen att **motionen K62 avslås**.

I **motion K63** vill motionären att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att verka för att Vägverkets fordonsregistreringsskyltar också innefattar uppgiften om registreringsår. Motionären vill med attitydskapande incitament förnya bilparken. Partistyrelsen delar motionärens ambition men anser att det är en för detaljerad fråga för landsmötet. Partistyrelsen yrkar att **motion K63 avslås**.

I **motion K64** vill motionären att landsmötet uttalar att en kronskatt på drivmedel kan bli aktuellt, samt att landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att ta fram en utredning eller rapport om kronskatt på drivmedel. Vidare vill motionären att Folkpartiet liberalerna ska verka för stabila drivmedelspriser.

I dag råder det redan en fast skattesats i kronor och ören på drivmedel. Den totala energi- och koldioxidskatten på bensin är 5,52 kronor/liter för miljöklass 1. Skatten på dieselolja är 4,339 kronor/liter för samma miljöklass.

Folkpartiet har nyligen ingått en energiuppgörelse. I dess skattedel har partiet haft framgång med bland annat klimatskatter/avgifter. Innan erfarenheter vunnits av dessa förändringar är det svårmotiverat att partiet skulle ta upp frågan om en ny princip.

Men, beträffande principen anser partistyrelsen att marknaden även i fortsättningen ska sätta priset på drivmedel och skatten ska – som i dag – vara utformad med tre syften: bättre klimat, bättre miljö och inkomster till staten. Statliga arrangemang för att stabilisera ett i grunden instabilt världsmarknadspris leder till samma problem som stabiliseringen av priserna på jordbruksprodukter, och i allmänhet över tiden växande subventioner. Partistyrelsen föreslår landsmötet besluta att **motion K64, yrkande 1 och 2 anses besvarade samt att yrkande 3 avslås**.

I **motion K65** vill motionären att landsmötet förtydligar vilka rättigheter och vilka skyldigheter eleverna har på trafikskolor. Partistyrelsen delar motionärens syn och ambition och bedömer att frågan bör lyftas in i ett större utbildningspolitiskt sammanhang, men motionärens yrkande är för detaljerat för landsmötet. Partistyrelsen yrkar att **motion K65 härmed ska anses besvarad.**

I **motion K66** vill motionären att landsmötet beslutar att Folkpartiet, inom regeringen verkar för att en utredning tillsätts som tittar på förutsättningarna för att införa hastighetsbegränsning för båtar i inre skärgårdar samt att ge Sjöfartsverket i uppdrag att besluta om hastighetsbegränsning till t.ex. 15 knop i inre skärgårdar.

Partistyrelsen har stor förstående för motionärens problem. Frågan är hur problemet bäst löses. Folkpartiet verkar redan för att införa båtkörkort för snabbare båtar och en alkoholgräns på sjön. Hastighetsgränser finns redan i skärgårdar på många håll, samt i farleder och hamnområden. Ett exempel är Sote kanal. Partistyrelsen anser därmed att **motion K66 ska anses besvarad**.

I **motion K67** vill motionären att landsmötet beslutar uppdra åt partiledning, riksdagsgrupp och berörda departements- och områdesansvariga att verka för en grundlig och högprioriterad genomlysning av spårtaxiteknologins möjligheter att utgöra en viktig roll i ett uthålligt, effektivt och energisnålt persontransportsystem i Sverige.

Inledningsvis vill partistyrelsen betona att landsmötet inte kan binda riksdagsgrupp eller representanter inom regeringskansliet vid beslut. Folkpartiet verkar för att nya transportslag och innovationer ska belysas grundligt, men detta är inte i första hand en uppgift för politiska partier. Folkpartiet är positivt inställd till spårtaxi och hoppas det systemet kan spela en viktig roll för till exempel flygplatser eller universitet. Partistyrelsen anser dock inte att uppgiften att välja en teknik framför andra är en uppgift för politiker. Detta är för marknadens aktörer att agera så att kommuner och trafikverk erbjuds attraktiva kostandseffektiva alternativ. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion K67 ska anses besvarad**.

I **motion K68** vill motionären att landsmötet beslutar att Folkpartiet ska verka för att de många kommunala förbuden mot tomgångskörning ersätts med statlig lagstiftning.

Partistyrelsen instämmer med motionären. Koldioxidutsläppen känner inga kommungränser och det vore dessutom praktiskt för bilförare om tomgångsförbuden görs generella för hela landet. Föraren ska inte behöva hålla sig informerad om besluten i den aktuella kommunen. Partistyrelsen föreslår därför att **motion K68 anses besvarad** med följande förslag till landsmötesbeslut:

Att Folkpartiet verkar för att de många kommunala förbu-

den mot tomgångskörning snarast ersätts med en nationell statlig lagstiftning.

I **motion K69** vill motionären att landsmötet beslutar att Folkpartiet ska verka för avskaffande av lagen om skyldighet att tillhandahålla förnybart drivmedel (pumplagen).

Partistyrelsen instämmer med motionären. Lagen leder till betydande kostnadsökningar för ägarna till bensinmackarna, som sällan kan räkna hem försäljningen av förnybart bränsle. Därmed medför lagen en utglesning av mackar på landsbygden, sämre service i andra avseenden där mackarna fungerar som knutpunkter samt en mer utarmad glesbygd. Folkpartiet verkar för att lagen ska avskaffas. Partistyrelsen yrkar att **motion K69 anses besvarad** genom följande förslag till landsmötesbeslut:

Att Folkpartiet verkar för att den så kallade pumplagen (2005:1248) snarast avskaffas.

I **motion K70** vill motionären att Folkpartiet ska verka för att Sverige ersätter fordonsskatten med höjd drivmedelsskatt.

Partistyrelsen vill påminna om att beskattningen i dag har blivit mer inriktad på minskade klimateffekter. Partistyrelsen anser att det är fossilt bränsle snarare än fordonet som sådant som ger negativ klimatpåverkan. Dagens fordon bidrar dock till andra negativa externa effekter, som buller och partikelutsläpp. Fordonsskatten – som motionären vill avskaffa – kan skräddarsys för att främja klimatsmarta typer av fordon, som el- och miljöbilar. Så sker redan i dag, och det är önskvärt att påverka bilköparens inköpsbeslut i miljö- och klimatvänlig riktning. Partistyrelsen yrkar därmed att **motion K70 ska anses besvarad**.

I motion **K71** vill motionären att möjligheten att finansiera den obligatoriska trafikförsäkringen via drivmedelsskatten utreds.

Trafikförsäkringen är kopplad till riskbeteende vilket motiverar att inte enbart drivmedelsskatten ska utgöra beräkningsgrund för trafikförsäkringsfinansieringen. Partistyrelsen yrkar att **motion K71 därmed ska anses besvarad**.

I motion **K72** vill motionären att systemet med kontrollmärken på registreringsskyltar avskaffas. Vägverket har på regeringens uppdrag utrett frågan. Det som motionären önskar är på gång. Så snart samtliga polisbilar har utrustning för att kontrollera om fordonsägaren betalat skatt eller inte kommer skattemärket att skrotas. Partistyrelsen yrkar att **motion K72 därmed ska anses besvarad**.

I **motion K73** vill motionären att Folkpartiet verkar för att regeringen återinför och permanentar skrotningspremien. Skrotningspremien berörs även i **motion K74 yrkande 1**.

Den typen av ekonomiska styrmedel som motionären i motion K73 hänvisar till är underlägsen andra ekonomiska styrmedel som nu tillämpas – miljöbilspremien – och som partistyrelsen anser är bättre ur miljösynpunkt. Vad gäller motion K74 yrkande 1 gäller samma resonemang i tillämpliga delar. Skrotningspremie är visserligen ett bra verktyg, dels för miljön, dels för att förnya bilparken. Det finns dock i dag en producentansvarslag som innebär att fordonsägare gratis får återlämna sina gamla bilar till skrotningsföretag. Tanken är att systemet ska sköta sig självt utan den stimulans som en premie innebär. Partistyrelsen yrkar därmed på att **motion K73 och yrkande 1 i motion K74 anses besvarade**.

I **motion K74 yrkande 2** vill motionären att landsmötet beslutar att Folkpartiet ska verka för att det utgår en rejäl ekonomisk stimulans vid inköp av miljöbilar. Vad gäller motionens andra att-sats stödde Folkpartiet miljöbilspremien, liksom den nuvarande skattereduktionen för miljöbil. Partistyrelsen föreslår landsmötet besluta att motion **K74, yrkande 2 med detta ska anses besvarad**.

I **motion K75** vill motionären att landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att ta fram ett cykelprogram inför valet år 2010.

Partistyrelsen instämmer med motionärens positiva syn på cykling. Cykeln är inte bara ett bra transportmedel för miljön, det är även bra för folkhälsan. Partistyrelsen anser dock att uppgiften att underlätta cykling, i huvudsak ligger på de enskilda kommunerna som har ansvar för detaljplanering av markområden tillsammans med andra aktörer som t.ex. Vägverket och länsstyrelserna som har viktiga ansvarsområden inom trafikplaneringen. Det får därför enligt partistyrelsens mening ankomma på Folkpartiet lokalt och regionalt att ta fram program med åtgärder för att främja cyklingen. Med detta föreslår partistyrelsen att **motion K75 anses besvarad**.

I **motion K76** vill motionären att landsmötet ska ge partistyrelsen i uppdrag att genom våra statsråd få till stånd säkerhetsorgan för i första hand Öresund och Södra Östersjön kring Sveriges kuster. Partistyrelsen instämmer med motionären. Detta skulle innebära en investering i säkerhet som skulle betalas tillbaka flera gånger om i förebyggnaden av olyckor och olagliga utsläpp. Partistyrelsen föreslår att **motion K76 anses besvarad** genom att yrka på följande uttalande:

Att Folkpartiet ska verka för statliga och kommunala åtgärder för bättre säkerhet och bättre havsmiljöskydd i första hand i Öresund, södra Östersjön och farleder från söder till Finska Viken.

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion K48 anses besvarad
2. **att** motion K49 anses besvarad
3. **att** motion K50 anses besvarad
4. **att** motion K51 anses besvarad
5. **att** motion K52 anses besvarad
6. **att** motion K53 anses besvarad
7. **att** motion K54 anses besvarad
8. **att** motion K55 yrkande 1 anses besvarat
9. **att** motion K55 yrkande 2 avslås
10. **att** motion K55 yrkande 3 anses besvarat
11. **att** motion K55 yrkande 4 anses besvarat
12. **att** motion K56 anses besvarad
13. **att** motion K57 anses besvarad
14. **att** motion K58 anses besvarad
15. **att** motion K59 anses besvarad
16. **att** motion K60 anses besvarad
17. **att** motion K61 anses besvarad
18. **att** motion K62 avslås
19. **att** motion K63 avslås
20. **att** motion K64 yrkande 1 anses besvarad
21. **att** motion K64 yrkande 2 anses besvarad
22. **att** motion K64 yrkande 3 avslås

23. **att** motion K65 anses besvarad
24. **att** motion K66 anses besvarad
25. **att** motion K67 anses besvarad
26. **att** landsmötet uttalar:
    ”Folkpartiet ska verka för att de många kommunala förbuden mot tomgångskörning snarast ersätts med en nationell statlig lagstiftning.”
27. **att** motion K68 därmed anses besvarad
28. **att** landsmötet uttalar:
    ”Folkpartiet ska verka för att den så kallade pumplagen (2005:1248) snarast avskaffas.”
29. **att** motion K69 därmed anses besvarad
30. **att** motion K70 anses besvarad
31. **att** motion K71 anses besvarad
32. **att** motion K72 anses besvarad
33. **att** motion K73 anses besvarad
34. **att** motion K74 yrkande 1 anses besvarad
35. **att** motion K75 anses besvarad
36. **att** landsmötet uttalar:
    ” Folkpartiet ska verka för statliga och kommunala åtgärder för bättre säkerhet och bättre havsmiljöskydd i första hand i Öresund, södra Östersjön och farleder från söder till Finska viken.”
37. **att** motion K76 därmed anses besvarad
38. **att** motion K74 yrkande 2 anses besvarat

L: Social välfärd

Innehåll:

Se till mig som liten är: barnpolitiska programgruppens förslag **353**
Leva livet hela livet: äldrepolitiska programgruppens förslag **356**
Motioner **359**
Barnpolitik 359
Äldrepolitik 368
Pensioner och ekonomiska trygghetssystem 375
Vårdpolitik m.m. 379
Handikappfrågor 394
Tobak, alkohol och narkotika 397
Partistyrelsens yttrande **402**
Barnpolitik 402
Äldrepolitik 406
Pensioner och ekonomiska trygghetssystem 411
Vårdpolitik m.m. 413
Handikappfrågor 420
Tobak, alkohol och narkotika 421

Se till mig som liten är

Barnpolitiska programgruppens förslag

Föräldrars ansvar för sina barn

1. **Föräldrarna har ansvaret för sina barn.** Barnkonventionen slår fast att föräldrar har särskilda skyldigheter gentemot sina barn. I de flesta roller i livet är vi utbytbara, men mycket sällan som föräldrar. Därför är föräldraansvaret vårt största och viktigaste uppdrag. Under lång tid har det talats för lite om den betydelse och det ansvar föräldrar har för sina barn. Problem som rör våra barn kan inte lösas utan ett starkt föräldraengagemang. Barn och ungdomar behöver föräldrar som tar ansvar.

Föräldrars tid för barnen

2. **Lagstifta om flexiblare arbetstid med timbank**, för att minska tidspressen som många föräldrar känner. Den femte semesterveckan, inarbetad semester och eventuellt ytterligare lediga dagar ska kunna läggas i en timbank, där tiden ska kunna tas ut flexibelt.

3. **Förläng den lagstadgade rätten att arbeta deltid till barnet fyller 12 år**. Även barn i skolåldern kan ha stort behov av sin förälder efter skoltid. Tillfällig föräldrapenning för att vårda ett sjukt barn kan en förälder ta ut till barnets 12-årsdag. Motsvarande åldersgräns bör gälla för rätten att arbeta deltid.

Föräldrastöd

4. **Föräldrastöd under hela uppväxten**. Föräldrar, oavsett var i landet de bor, ska under barnets hela uppväxt erbjudas fördjupade kunskaper om barns behov och rättigheter samt stöd i sin föräldraroll. Genomför i huvudsak förslagen i utredningen Föräldrastöd – en vinst för alla, som innehåller många värdefulla åtgärder.

5. **Riktade insatser för att nå riskgrupper**. Vissa barn löper större risk än andra barn att utsättas för våld eller fara illa på annat sätt. Socialtjänsten måste göra riktade insatser för att nå föräldrar i familjer med riskfaktorer med förebyggande föräldrastöd.

6. **Förskolan och skolan bör motivera föräldrar.** Förskolan och skolan bör informera om föräldrastöd och motivera föräldrar att delta. Förskollärare och lärare bör uppmuntras till kompetensutveckling så att de kan leda föräldragrupper. Förskolans och skolans bör öppnas för föräldrastöd på kvällstid.

Förstärk samarbetet mellan skola och föräldrar

7. **Stärk samarbetet mellan föräldrar och skola.** Skolan och föräldrarna måste ha ett nära samarbete kring barnen. Ett starkt föräldraengagemang i skolan har betydelse både för barnens skolresultat och för trivseln. Täta kontakter mellan lärare och föräldrar när det finns tecken på att ett barn har svårigheter eller inte mår bra är ett viktigt förebyggande arbete.

8. **Skolk måste följas upp bättre.** Skolk är många gånger första tecknet på att något är fel. Vi vill att skolk ska rapporteras direkt till föräldrarna så att en dialog mellan skolan och hemmet kan startas på ett tidigt stadium och därmed förhindra en fortsatt negativ utveckling.

Föräldrars ekonomiska ansvar för sina barn

9. **Barn ska i första hand försörjas av sina föräldrar**. Föräldrarnas gemensamma ekonomiska ansvar ska gälla även om en av föräldrarna inte bor ihop med barnet. Verkligheten är ofta en annan. Många särlevande föräldrar som inte bor ihop med sitt barn – oftast pappor – tar inte sitt försörjningsansvar fullt ut. Om fler pappor betalade underhåll enligt föräldrabalkens regler om gemensamt ansvar skulle många barn kunna leva under bättre ekonomiska villkor.

10. **Se över stödet till barn med föräldrar som lever isär**. Det finns brister dagens system som leder till svåra och oönskade problem. Många barn till framför allt ensamstående mammor lever i ekonomiskt utsatthet där familjen har svårt att få vardagsekonomin att gå ihop. Samtidigt finns det underhållsskyldiga föräldrar, ofta pappor, som inte fullt ut tar sitt försörjningsansvar för sina barn. Underhållsstödets belopp blir en ribba och inte ett lägsta golv. Detta är inte acceptabelt. Ensamstående föräldrar drabbas dessutom av stora marginaleffekter som gör det mindre lönsamt att arbeta eller öka sina inkomster. Regeringen bör tillsätta en samlad utredning om särlevande föräldrars försörjningsansvar och bidrag som påverkar barn till föräldrar som bor isär.

11. **Ge kommunerna ett samlat ansvar för rådgivning till föräldrar som separerar, eller bor isär.** Föräldrarnas konflikter går ut över barnet. Kommunerna har i dag ansvar för rådgivning till föräldrar när det gäller vårdnad, umgänge och boende. Detta ansvar bör också omfatta rådgivning om underhåll. Goda erfarenheter finns av rådgivningsverksamheter där föräldrarna kan möta flera kompetenser samtidigt.

12. **Stärk barns skydd mot skulder**. Kommuner och landsting måste sluta debitera barn för obetalda avgifter och stället skicka fakturorna till barnets föräldrar. Regeringen bör överväga om ytterligare förtydliganden behöver göras i lagen för att förhindra att barn skuldsätts.

Samhällets ansvar för barn i utsatta situationer

13. **Samhället har en skyldighet att säkerställa barnets rätt till skydd, stöd och trygghet**. När föräldrar av olika skäl inte förmår ta sitt föräldraansvar påverkar det barnets hela tillvaro och trygghet. I det glömda Sverige finns barn och ungdomar som far illa hemma och behöver skydd och stöd. När föräldrarna inte räcker till måste samhället säkerställa att barnet får den trygghet, det skydd och den omsorg som varje barn har rätt till.

Förebygg psykisk ohälsa bland barn

14. **”UngHälsa” – en samlad barn- och ungdomshälsa**. Ansvaret för hälsofrämjande och förebyggande arbete samt för tidiga insatser för enskilda barn och ungdomar är splittrat på för många händer i dag. Det gör att barn hamnar mellan stolarna och inte får det stöd som de har rätt till. Vi vill samla MVC, BVC, socialtjänstens förebyggande verksamhet för barn och föräldrar, ungdomsmottagningar och en första linjens barn- och ungdomspsykiatri under ett tak. Elevhälsan ska ha del av sin arbetstid förlagd där för att samverka kring elever från skolan.

15. **Förbättra elevhälsan.** Skolan har en viktig förebyggande uppgift och kan tidigt upptäcka och stödja barn som visar tecken på psykisk ohälsa. Elevhälsan måste förstärkas, både genom ett tillskott av resurser och genom förtydliganden i lagstiftningen. Den nya skollagen ska tydligt slå fast att elevhälsan omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Varje skola ska ha tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator och personal med specialpedagogisk kompetens.

16. **Det behövs socialsekreterare på skolan.** På varje skola bör det ingå socialsekreterare i skolans elevhälsoteam. Det skulle underlätta ett tätt samarbete mellan skola och socialtjänst är det gäller tidiga insatser för barn som riskerar att utveckla olika former av problem. Det skulle också avdramatisera kontakterna med socialtjänsten för både skolpersonal, föräldrar och elever.

17. **Satsa på det som fungerar – mer kunskap och utvärdering.** Villervalla tycks råda i fråga om vilka metoder som används i förskolan, skolan, BVC, MVC och andra verksamheter som möter barn och föräldrar för att upptäcka och hjälpa barn som inte mår bra. Det behövs en nationell satsning på metodstöd och metodutveckling när det gäller att förebygga psykisk ohälsa hos barn och ungdomar. Vi måste vara säkra på att de metoder som används effektivt fångar upp barn som visar tecken på psykisk ohälsa.

18. **Det är ett politiskt ansvar att se till att barn som har särskilt behov av stöd också får dessa behov tillgodosedda i förskolan.** Om barn och föräldrar tidigt får det stöd som de behöver minskar riskerna för att barnet får allvarligare problem senare i livet.

Barnkompetensen i socialtjänsten

19. **Skärp kravet på barnkompetens och erfarenhet i socialtjänsten**. Alla blivande socionomer måste få obligatorisk utbildning om barnets rättigheter och barn i utsatta situationer under sin utbildning. Socialstyrelsen bör utfärda föreskrifter som skärper kraven på kompetens hos dem som ska handlägga ärenden som rör barn och unga. Det ska inte vara tillåtet att låta oerfarna socialsekreterare handlägga utredningar som rör barn i utsatta situationer. Stöd av mentor/erfaren handläggare bör erbjudas den som ska börja arbeta med barnärenden.

Barn som utsätts för våld

20. **Stärk det förebyggande arbetet mot våld mot barn.** Föräldrastöd ska erbjudas under barnets hela uppväxt. Riktade insatser måste göras för att nå föräldrar till barn som löper ökad risk att utsättas för våld hemma. Utbildningsinsatser om barns rätt till skydd mot våld riktad till personal i verksamheter riktade till barn och familjer och till rättsväsendet. Vi vill också satsa på en samlad barn- och ungdomshälsa för att tidigt fånga upp barn som visar tecken på psykisk ohälsa.

21. **Barnahus behövs över hela landet**. Barn som utsatts för våld har rätt till en barnvänlig, rättssäker utredning samt till skydd och stöd. Riktlinjer bör tas fram som slår fast vil-

ken myndighetssamverkan ett Barnahus ska innehålla och hur verksamheten ska bedrivas för att sätta barnet i centrum. Verksamheten ska finnas myndighetsövergripande i alla delar av landet, så att varje barn som utsätts våld eller sexualbrott kan få en barnanpassad utredning i en barnvänlig miljö.

Barn ska inte drabbas av vräkning

22. **Vässa socialtjänstens möjligheter att agera för barnets bästa när det finns risk för vräkning**. I fall då föräldrar vid upprepade tillfällen inte tar sitt föräldraansvar och trots betalningsförmåga drar på sig hyresskulder bör socialtjänsten få ökade befogenheter att se till att försäkringskassans bostadsbidrag och socialtjänstens ekonomiska bistånd för hyra betalas direkt till hyresvärden.

Barn som placeras i samhällets vård

23. **Ta det politiska ansvaret för kommunens placerade barn.** Länsstyrelsernas granskning visar att många kommuner inte lever upp till sitt ansvar för de placerade barnen. Den politiska ledningen i varje kommun måste vidta kraftfulla åtgärder i den egna kommunen för att komma till rätta med bristerna. Kommunen har tagit över föräldraansvaret för varje placerat barn.

24. **Fånga upp placerade barns behov av stöd genom obligatoriska, systematiska rutiner** Placerade barn riskerar i betydligt större utsträckning än andra att få problem med sin hälsa eller i skolan. Obligatoriska, systematiska rutiner bör fastställas på nationell nivå för att fånga upp varje placerat barns eventuella behov av stöd. Vi vill införa systematiska rutiner för läkarundersökningar av varje placerat barn, för undersökning och bevakning av barnets psykiska hälsa samt för utredning och systematiskt stöd till barnets skolarbete.

25. **Inför auktorisation för att driva HVB-hem (hem för vård eller boende)**. Vi ifrågasätter att det inte ställs tydligare krav på den som vill driva ett HVB-hem, med tanke på att de barn och ungdomar som placeras där tillhör samhällets allra mest utsatta. Dagens krav och regler är alldeles för luddiga. Vi föreslår auktorisation, baserat på tydliga kvalitetskrav, för att driva HVB-hem. Vid missförhållanden kan auktorisationen dras in.

26. **Gör en nationell satsning på utvärdering och metodutveckling inom den sociala barn- och ungdomsvården.** Få insatser inom den sociala barn- och ungdomsvården är utvärderade. Ingen kan i dag svara på vilka insatser som är bra och om en del insatser t.o.m. är skadliga för barnen. Vi föreslår att regeringen gör en överenskommelse med Sveriges kommuner och landsting om en flerårig, nationell satsning på utvärdering och metodutveckling i den sociala barn- och ungdomsvården.

27. **Stärk barnens rätt till inflytande**. Barns rätt att komma till tals har stärkts i både socialtjänstlagen och LVU. Mycket återstår dock för att se till att barnens rätt att göra sin röst hörd får genomslag i praktiken. Flera granskningsrapporter har visat att socialtjänsten, HVB-hemmen eller länsstyrelserna inte i tillräcklig utsträckning lever upp till barnkonventionens intentioner.

28. **Ge placerade tonåringar bättre stöd kring sexualitet, graviditet och föräldraskap.** En stor andel av de flickor som placeras i samhällets vård blir mammor redan under tonåren. Även andelen tonårspappor är stor jämfört med jämnåriga kamrater. Vi föreslår att socialtjänsten i alla avtal med HVB-hem ska säkerställa ett systematiskt samarbete med närmaste ungdomsmottagning. Motsvarande samarbeten måste också utvecklas för ungdomar placerade i familjehem. SIS bör ta fram en handlingsplan för stöd till placerade ungdomar i frågor som rör sexualitet, graviditet och föräldraskap.

29. **Öppna upp institutionernas ofta slutna miljöer.** Kommunerna bör ställa krav på institutionerna när det gäller kontakter med närsamhället. Genom nära samverkan med skolan, idrottsrörelsen och föreningslivet i trakten öppnas institutionerna upp. Det ger de placerade ungdomarna möjlighet till fler positiva kontaktytor i samhället och ökar även transparensen i institutionens verksamhet.

30. **Ge alla placerade barn rätt till en ”egen” socialsekreterare.** Många barn som far illa känner stor ensamhet och misstro mot myndigheter. Kontinuitet i kontakterna är en förutsättning för att kunna bygga upp en förtroendefull relation. I en del kommuner strävar socialtjänsten efter att varje barn ska ha ”sin” socialsekreterare. Ett sådant arbetssätt borde fler kommuner ta efter.

31. **Ge familjehemmen mer stöd.** Många familjehem får inte tillräcklig uppbackning och stöd från socialtjänsten. Ett bra stöd till de familjer som ställer upp som familjehem är en viktig nyckel för att kunna rekrytera fler familjehem. Trygghetssystemen är inte avpassade efter familjehemsföräldrars särskilda situation. Det är därför viktigt att regeringens aviserade utredning om socialförsäkringarna tillsätts snarast.

32. **Följ upp kvalitet i familjehem i annan kommun** Ofta placeras barn i familjehem på långt avstånd från hemorten. Den placerande kommunen har därmed mycket begränsad insyn och tillsyn. Den placerande kommunen ska alltid ha ansvaret att följa upp att barnet har det bra i familjehemmet. Men av praktiska skäl bör vistelsekommunen kunna genomföra granskning och inspektion på den placerande kommunens uppdrag och få ersättning för det. På detta sätt ökar möjligheten att följa upp att familjehemmen erbjuder en god kvalitet och att eventuella missförhållanden uppdagas.

33. **Stärk eftervården för placerade barn och ungdomar**. Eftervården av placerade barn och ungdomar är ett eftersatt område. Det bör i god tid utarbetas strategier inför att en placering på ett HVB- eller familjehem ska avslutas. Många placerade ungdomar står helt ensamma som unga vuxna. De måste kunna få fortsatt stöd genom socialtjänstens försorg. En del barn återförenas med sina föräldrar efter att ha bott i familjehem eller på HVB-hem. Socialtjänsten måste ge både föräldrar och barn bättre stöd i de fall de återförenas efter en placering.

Leva livet hela livet

Äldrepolitiska programgruppens förslag

1. Som liberaler vet vi att alla människor är olika. Det gäller även när vi blir äldre. Insikten om detta saknas i hög grad i vårt land. På inget annat område har den svenska kollektivismen slagit igenom så starkt som i synen på ålder. Alldeles för många äldre känner att de inte är delaktiga i samhället på samma villkor som andra, bara för att de uppnått en viss ålder. I många länder är ålder detsamma som vishet och mognad, men inte i vårt land. Här ställs äldres erfarenheter ofta åt sidan. Den kollektiva synen på äldre leder till förutfattade meningar om hur äldre människor är och vill ha det. Det lägger hinder i vägen för att vi ska kunna leva som vi vill hela livet, också den sista sträckan. Äldre måste få mer makt över sin vardag. Det är dags att förändra synen på äldre i Sverige.

Äldre – en resurs på arbetsmarknaden

2. Handlingsplan som undanröjer hinder för äldre att jobba. Äldre är en viktig resurs på arbetsmarknaden. Vi ska fortsätta att stimulera äldre till fortsatt arbete. Det är olyckligt att en del avtalskonstruktioner på arbetsmarknaden gör det dyrare för arbetsgivare både att behålla och att anställa äldre. Regeringen bör ta initiativ till en handlingsplan, tillsammans med arbetsmarknadens parter, för att undanröja hinder för äldres möjligheter att arbeta.

3. Förebygg förtidspensioneringar. Arbetet med att förebygga förtidspension måste fortsätta. Det är ett slöseri med mänskliga resurser att så många människor står utanför arbetsmarknaden.

4. Ändra reglerna för sjukförsäkring samt bilstöd så att äldre inte diskrimineras. Äldre som fortsätter arbeta efter 65 år ska inte diskrimineras när det gäller social trygghet vid sjukdom. Ta bort de särskilda förbehållen för äldre som gör att de inte har samma rätt till sjukpenning och rehabiliteringsersättning som andra. Även den som fyllt 65 år kan drabbas av tillfällig sjukdom eller olycksfall och ha siktet inställt på att så snabbt som möjligt komma tillbaka till sitt arbete. Äldre som arbetar ska ha samma sociala trygghet som andra vid tillfällig sjukdom. Den som har en funktionsnedsättning ska kunna fortsätta få bilstöd också efter 65-årsdagen om han eller hon fortsätter att arbeta.

En bred lag mot åldersdiskriminering

5. En skarpare lag mot diskriminering av äldre. Förbudet mot diskriminering av äldre i arbetslivet markerar en omvärdering av synen på äldre. Men särbehandlingen av äldre och fyrkantiga åldersgränser förekommer också på andra områden i samhället. Vi vill införa en bred lag mot åldersdiskriminering. Det borde vara förbjudet att negativt särbehandla äldre när det gäller till exempel varor och tjänster, bostäder, sjukvård, utbildning och forskning, samt socialt skydd och sociala förmåner.

Äldres ansvar för sin hälsa

6. Förebygg ohälsa bland äldre. Den äldre har själv ett stort ansvar att göra vad han eller hon kan för att bevara sin hälsa. Pensionärsförbundens och andra ideella organisationers engagemang på hälsoområdet bör uppmuntras. Skadeförebyggande insatser, fysisk aktivitet, näringsriktig kost, aktiviteter mot rökning och för försiktighet med alkohol är viktiga åtgärder. Äldre bör erbjudas fysisk aktivitet och varaktig träning som är skräddarsydd efter den enskildes behov.

Den äldre ska bestämma själv – även när han eller hon inte längre klarar allt

7. Hushållsnära tjänster och hantverkshjälp till vettigt pris underlättar äldres vardag. Möjligheten att köpa hushållstjänster och hantverkshjälp till hemmet med skattereduktion gör att äldre kan köpa dessa tjänster till ett vettigt pris. Det kan avlasta många äldre betungande delar av hushållsarbetet och ge utrymme för förbättringar i boendet som underlättar det dagliga livet.

8. Valfrihet för alla äldre som behöver stöd och hjälp. Vi driver på för valfrihet i äldreomsorgen i landets alla kommuner. Det är den äldre som ska bestämma vem som ger det stöd som han eller hon har rätt till.

Stärk den äldres rättigheter i äldreomsorgen

9. Inför en ”riktig” omsorgsgaranti för att stärka äldres rätt till en god äldreomsorg. Den ska innehålla mätbara kvalitetskrav som inte får underskridas. Om kommunen inte uppfyller omsorgsgarantin ska den äldre få ersättning.

Mångfald av boenden anpassade för äldre

10. Anpassa bostäder till äldres behov. Många fastigheter är inte anpassade för äldre och andra personer med funktionsnedsättningar. För att den som har nedsatt funktionsförmåga ska kunna leva ett självständigt liv är det avgörande att den nära boendemiljön är tillgänglig. Ett statligt tillgänglighetsbidrag skulle göra fler bostäder anpassade för äldres behov.

11. Inrätta trygghetsboenden för äldre. Kommunerna bör inrätta trygghetsbostäder för äldre som känner oro, otrygghet och ensamhet i sitt hem. I trygghetsboendet ska det finnas personal tillhands, möjligheter att äta gemensamma måltider och sociala aktiviteter. Någon biståndsbedömning ska inte göras, utan den äldre ska själv avgöra om han eller hon önskar ett sådant boende.

12. Statliga stimulansmedel för trygghetsboenden. Staten bör stimulera utvecklingen av trygghetsboenden. Det bör ske genom investeringsstöd, samt genom bidrag till personalinsatser för att utveckla ett bra socialt innehåll i trygghetsboendet.

13. Inrätta fler vård- och omsorgsboenden. På många håll i landet är antalet platser i vård- och omsorgsboende i dag

inte tillräckligt för att möta de äldres behov. Vi vet också att antalet äldre med demenssjukdomar och andra stora vård- och omsorgsbehov ökar framöver.

Äldres sociala behov och välbefinnande

14. Äldres sociala behov måste uppmärksammas. Öppna verksamheter, träffpunkter och dagverksamheter kan ge stimulans och mening i vardagen. Att delta i olika former av aktiviteter är också ett sätt att behålla den egna funktionsförmågan. Att bidra till mötesplatser för äldre är därför en viktig förebyggande åtgärd. Det är viktigt att beakta att människor är olika också på äldre dagar. Det måste därför finnas en mångfald av aktiviteter och en hög grad av eget självbestämmande.

15. Kulturen är en viktig del av vården. Människors välbefinnande påverkas av miljön de vistas i. Att det i boende- och vårdmiljön finns konstverk, musik och litteratur stimulerar sinnena och det friska i människan.

16. Bejaka de ideella organisationernas stora insatser för många äldre. De ideella organisationerna tar tillvara människors vilja att bidra till samhället och förgyller en tillvaro som för många skulle ha varit alltför enahanda utan deras insatser. Med utgångspunkt i den överenskommelse som träffats på nationell nivå bör den lokala dialogen med de idéburna organisationerna utvecklas vidare.

17. Öka medvetenheten om måltidens betydelse. Måltiden måste få vara en trevlig stund. Äldre ska, precis som andra, kunna bestämma vad de ska äta. Äldre som bor hemma och får hjälp med matlåda, samt äldre som bor i särskilt boende, ska alltid få minst två olika maträtter att välja mellan.

18. Fler djur i vården. Djur har en positiv inverkan på människors välbefinnande. Djur bör därför användas i ökad utsträckning i vården och omsorgen om äldre. Kommunala riktlinjer bör tas fram för att utveckla användningen av djur i äldreomsorgen, där också hänsyn till hygien-, allergi- och säkerhetsaspekterna beaktas.

Individuellt och flexibelt stöd till anhöriga

19. Stöd till anhöriga bör ingå i en omsorgsgaranti. Skärpningen av socialtjänstlagen för att stärka rätten till stöd för anhöriga som vårdar sina nära är viktig. Stöd till anhöriga bör ingå i en omsorgsgaranti. En anhörig som ger hjälp och vård till äldre måste få flexibelt stöd och stora möjligheter att själv påverka stödets utformning.

20. Uppmärksamma behoven hos vuxna barn som ger stöd och vård till äldre. Anhörigstöd behöver utvecklas på tider och i former som möter deras behov. Det kan handla om utbildning kring den äldres sjukdomar. Men det kan också handla om att få påverka beslut för en äldre som inte själv kan uttrycka sina behov. Anhöriga ska inte ses som ett problem utan mötas med lyhördhet.

21. Lagstifta om flexiblare arbetstid med timbank. Det skulle underlätta situationen för många anhöriga till äldre. Den femte semesterveckan, inarbetad semester och eventuellt ytterligare lediga dagar ska kunna läggas i en timbank, där tiden ska kunna tas ut flexibelt.

22. Generösare regler för närståendepenning. Anhöriga som avstår från arbete när en närstående är svårt sjuk bör kunna få närståendepenning under dubbelt så lång tid som i dag, dvs. tiden bör förlängas från 60 dagar till 120 dagar. Närståendepenningen bör också kunna användas även då den närståendes sjukdom inte är fullt så allvarlig som dagens regler kräver. En svårt sjuk person kan ha stort behov att ha en anhörig hos sig även vid sjukdomstillstånd som inte innebär påtaglig fara för den sjukes liv.

Äldre från andra länder

23. Hemtjänst på det egna språket. Äldre från andra länder är, precis som alla andra, individer. Varje kommun bör kartlägga vilka önskemål och behov utlandsfödda äldre som bor där har. Valfrihet i äldreomsorgen ger nya möjligheter för den äldre att t.ex. få hemtjänst på det egna språket eller att starta ett etniskt inriktat äldreboende. Den kulturella och språkliga kompetens som personal med utländsk bakgrund i äldreomsorgen har måste premieras och tillvaratas.

24. Anhöriganställning – en möjlighet, men aldrig ett tvång. Anhöriganställning kan vara ett sätt att tillgodose behoven hos äldre med utländsk bakgrund. Men en anhöriganställning får inte vara ett sätt för kommunen att smita undan sitt ansvar att hitta en språklig och kulturellt anpassad lösning som passar den äldres behov. Vi får inte blunda för att en anhöriganställning kan försvåra den egna integrationen för den ofta yngre kvinna som anställs i hemmet.

Sjukvård anpassad till den äldres behov

25. Säkerställ den äldres rätt till en god vård i hemmet. Vi måste ta bristerna i hemsjukvården på allvar. Det är oacceptabelt att äldres rätt till en god vård äventyras. Kommuner och landsting måste gemensamt säkerställa att ansvarig läkare är en del i vård- och omsorgsteamet kring den äldre. Många äldre behöver vård från olika vårdgivare. Äldre i behov av hemsjukvård bör därför ha en patientansvarig sjuksköterska som samordnar alla vårdinsatser. Regeringen bör ta initiativ till en översyn av hemsjukvårdens uppdrag, innehåll och kompetens samt ansvarsfördelningen mellan kommuner och landsting.

26. Sammanhållen vård för multisjuka äldre. Varje multisjuk äldre ska ha en namngiven huvudansvarig vårdgivare såväl inom kommunens hemtjänst som inom hemsjukvården. Det ska vara en läkare, sjuksköterska och en hemtjänstansvarig. Äldre som har större vårdbehov ska också ha en namngiven ansvarig läkare inom geriatriken. Kring varje multisjuk äldre ska det finnas ett multidisciplinärt team anpassat till den enskildes behov. Ansvarig läkare inom primärvården, respektive geriatriken, ska ha tillgång till snabb särskild konsultkontakt inom övriga medicinska specialiteter. Detta för att minska behovet för den äldre multisjuke att ta sig till sjukhusens öppenvårdsmottagningar. Vid behov av sluten vård ska den multisjuke äldre ha en ”gräddfil”, dvs. inläggning ska kunna ske på särskild vårdplats genom direkt kontakt mellan primärvård och geriatrisk avdelning, utan att passera någon akutmottagning.

27. Utveckla behandlingsforskningen om äldre patienter. Det saknas fortfarande kunskaper om vilka behandlingar som är verkningsfulla för äldre och hur olika behandlingar påverkar den äldre. Det finns behov av både utvärdering och behandlingsforskning i äldrevården.

28. Helhetsansvar för äldres läkemedel. Många äldre utsätts för läkemedelsbehandling som kan vara både farlig och ineffektiv. För att minska de problem med läkemedel som drabbar många äldre bör **en** läkare ha helhetsansvaret för den äldres medicinska behandling. Denne måste få förskrivarstöd och i sitt uppdrag ha krav på regelbunden utvärdering och omprövning av läkemedelsbehandlingen. Utbildningen i läkemedelsanvändning och geriatrik bör stärkas i läkarutbildningen.

29. En samlad strategi för äldres psykiska hälsa. Den psykiska ohälsan bland äldre är ett eftersatt område. Många äldre som drabbats av psykisk ohälsa får inte den vård de behöver på grund av bristande samverkan mellan psykiatri, geriatrik, äldreomsorg och primärvård. Äldrepsykiatrin är inte tillräckligt utvecklad i många landsting. Regeringen bör ta initiativ till en samlad strategi för äldres psykiska hälsa.

Vård och omsorg när livets slutskede närmar sig

30. Vårddirektiv om vård och behandling i livets slutskede. Den enskilde ska ha rätt att skriftligen uttrycka sin vilja om vård och omsorg vid livets slut. Många äldre har önskemål om hur de vill ha det under sin sista levnad. Det kan handla om vem den äldre ser som sin företrädare om han eller hon inte längre kan bestämma själv eller att den äldre vill få sluta sina dagar hemma. Ett vårddirektiv skapar trygghet för den enskilde. Det underlättar också för närstående och personal att ta ställning till vilka insatser som är de bästa för den äldre.

Kompetens och ledarskap i äldreomsorgen

31. Vård och omsorg för äldre är ett av välfärdens viktigaste jobb. Statusen på att arbeta i äldreomsorgen måste höjas. Det behövs en nationell strategi för kompetensförsörjning inom äldreomsorgen. Förslagen i utredningen om yrkeskrav i äldreomsorgen bör i allt väsentligt genomföras.

32. Nationellt chefsprogram för första linjens chefer i äldreomsorgen. Ett gott ledarskap är grunden för en väl fungerande äldreomsorg. De ledare som arbetar i äldreomsorgens vardag i hemtjänst och på äldreboenden har en nyckelroll för kvaliteten i omsorgen. Vi vill göra en stor nationell satsning på ledarskapsutbildning för alla första linjens chefer i äldreomsorgen.

33. Ge första linjens chefer i äldreomsorgen förutsättningar att utöva ledarskap. Många chefer i äldreomsorgen har direkt personalansvar för ett mycket stort antal medarbetare. Under sådana omständigheter är det inte praktiskt möjligt att finna till hands och kunna handleda sin personal. I många kommuner finns det anledning att se över organisationsstrukturen för äldreomsorgen i syfte att stärka ledarskapet.

L: Social välfärd
Motioner

Barnpolitik

L1. Förläng inte rätten att arbeta deltid

Motionärer: Andreas Bergström, Stockholm, Erik Jennische, Stockholm, Henrik Johansson, Umeå, Martina Lind, Stockholm, Nina McEvenue, Stockholm, Birgitta Ohlsson, Stockholm, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 3 i det barnpolitiska programmet stryks

Sverige är på många sätt ett föregångsland när det gäller jämställdhet. Men ett område där vi inte alls utmärker oss är kvinnors framgång på arbetsmarknaden. Sverige har en av de mest könsuppdelade arbetsmarknaderna bland jämförbara länder, har större löneskillnader mellan könen än EU-snittet och har internationellt sett få kvinnliga chefer.

Det är knappast så att svenska folket vill bete sig jämställt på andra områden, men inte på det här. I stället är förklaringen att politiker har skapat okloka system som hindrar utvecklingen mot jämställdhet.

Ett av de viktigaste hindren för jämställdhet på arbetsmarknaden är rätten till deltidsarbete mot arbetsgivarens vilja när barnen är under 8 år. Det leder till statistisk diskriminering. Arbetsgivare anställer ogärna på en kvinna i fertil ålder på en nyckelposition och satsar ofta inte på hennes karriär, eftersom det finns stor risk att hon försvinner helt eller delvis i många år från arbetsplatsen om hon skaffar barn.

Reglerna om föräldraledighet är också ett näringspolitiskt problem. För en småföretagare kan det vara mycket besvärande om anställda är borta flera år med barn, och sedan kräver att arbeta deltid ännu längre. Företaget får dras med vikarier eller vakanser, som hindrar utveckling av verksamheten.

I det barnpolitiska programmet argumenterar arbetsgruppen för en förlängning av rätten till deltidsarbete. Det är ingen vågad gissning att även förlängning av möjligheten att arbeta deltid till största del skulle användas av kvinnorna, det skulle därmed ytterligare försämra situationen både för jämställdheten på arbetsmarknaden och för företagandet.

Svenska barn mår överlag mycket bra. Vi har en väl utvecklad barnomsorg som fungerar bra för de flesta. Svenskar arbetar redan förhållandevis lite. Vi har fem veckors lagstadgad semester, ofta ytterligare någon avtalad vecka, lediga helger, helgdagar och allt fler har förkortad ordinarie arbetstid till 35–38 timmar i veckan. Arbetet kan därför inte sägas lägga stora hinder i vägen för den som vill tillbringa mycket tid med sina barn. Om föräldrar vill ha mer tid för barnen är det bättre att de prioriterar bort andra aktiviteter till förmån för detta. Lösningen är inte att ytterligare förlänga det som redan med nuvarande regler är ett hinder för kvinnors yrkesliv.

L2. Socialtjänsten och skolan har gemensamt ansvar när barn skolkar

Motionärer: Jan Jönsson, Skärholmen, Margot Hedlin, Skärholmen, Gustav Åkerblom, Skärholmen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** det barnpolitiska programmet, punkt 8, i slutet tillförs en text med följande lydelse: ”Om ingen förbättring sker av närvaron ska skolan anmäla skolket till socialtjänsten. Socialtjänsten och skolan har ett gemensamt ansvar när barn uteblir från skolan i stor omfattning. Det ska inte vara frivilligt att ta emot insatser från socialtjänsten när ett skolpliktigt barn uteblir från skolan.”
2. **att** det skolpolitiska programmet tillförs en ny punkt med följande lydelse: ”Alla barn och ungdomar har rätt till utbildning. Föräldrarnas ansvar för sina barns skolgång måste förtydligas. Om föräldrarna inte kommer tillrätta med sina barns skolfrånvaro ska skolan anmäla skolket till socialtjänsten. Socialtjänsten och skolan har ett gemensamt ansvar när barn uteblir från skolan i stor omfattning. Samverkansteam mellan skola och socialtjänst bör inrättas för att arbeta med elever som inte går till skolan.”

I Sverige råder skolplikt. Skolplikten är egentligen en rättighetslagstiftning som ger varje barn rätt till utbildning i det här landet. Som det ser ut i dagens Sverige finns det dock i praktiken ingen skolplikt.

Skolk är alltid en mycket tydlig varningssignal om att något är fel i barnets liv. En hel del skolk kan skola och föräldrar komma till rätta med om informationen blir tydligare. Men i några få fall på varje skola är det just föräldrarnas bristande omsorgsförmåga som är själva orsaken till elevernas frånvaro och då handlar det ofta inte om ströskolk utan frånvaro som omfattar hela läsår.

Vi har varit med om fall där elever stannat hemma från skolan under hela högstadietiden och till och med där elever stannat hemma redan i skolår 2, utan att något konkret gjorts åt situationen.

Flera kartläggningar visar att skolorna inte alltid anmäler omfattande skolk till socialtjänsten. I de fall socialtjänsten uppmärksammas på problemen visar det sig ibland svårt att nå fram med insatser. Socialtjänsten försöker stödja familjen men hindras av att familjen tackar nej till föreslagna insatser. Skolan försöker prioritera sina knappa resurser för att i alla fall erbjuda någon timmes hemundervisning varje dag, men inte sällan är barnet borta vid lektionstillfället eller vägrar att öppna dörren. När skolan kallar till möten uteblir föräldrarna.

Det finns en möjlighet i skollagen att döma föräldrarna att betala böter om barnet inte går i skolan. Men denna paragraf gäller enbart om föräldrarna medvetet håller barnet hemma från skolan. Är det så att föräldrarna inte klarar av att få iväg sitt barn till skolan, därför att det vägrar eller för att man inte har ordning hemma är det inte att betrakta som ett brott. Samtidigt är det inte heller tillräcklig grund för socialtjänsten att gå fram med omhändertagande enligt LVU.

Frustrerade lärare, rektorer och socialsekreterare vet därför inte vad man ska ta sig till. För skolplikt gäller trots allt och det är kommunens och därmed skolans ansvar att se till att skolplikten fullgörs. Tyvärr blir det ofta konflikt mellan skolan och socialtjänsten om vem som egentligen ska göra och bekosta vad.

Det måste bli tydligt för alla som arbetar med barn att skolk är ett mycket allvarligt tecken och att anmälningsplik-

ten till socialtjänsten gäller i dessa fall. Eftersom det handlar om att barnet inte uppfyller skolplikten ska det inte vara möjligt för föräldrarna att tacka nej till insatser som socialtjänsten föreslår. Det kan handla om att föräldrarna deltar i föräldrastärkande program, familjebehandling eller daglig tillsyn i hemmet genom jourpatrull.

I en del kommuner, bland annat Sundbyberg och Södertälje, har särskilda team inrättats där lärare, socialsekreterare och psykologer arbetar med att få tillbaka eleverna till skolan. Inte sällan behövs ett omfattande arbete kring hela familjesituationen. Denna samverkan mellan olika samhällsinstanser är ofta helt nödvändig för att komma åt omfattande skolfrånvaro.

L3. Jämställ psykisk ohälsa ordentligt

Motionärer: Adam Cwejman, Göteborg, Lars-Johan Edström, Uppsala, Linda Nordlund, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** stycke 15 i den barnpolitiska rapporten får lydelsen: ”Förbättra elevhälsan. Skolan har en viktig förebyggande uppgift och kan tidigt upptäcka och stödja barn som visar tecken på psykisk ohälsa. Elevhälsan måste förstärkas, både genom ett tillskott av resurser och genom förtydliganden i lagstiftningen. Den nya skollagen ska tydligt slå fast att elevhälsan jämställer medicinsk och psykologisk hjälp, samt omfattar psykosociala och specialpedagogiska insatser. Varje skola ska ha tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator och personal med specialpedagogisk kompetens.”
2. **Att** stycke 15 i den skolpolitiska rapporten får lydelsen: ”Elevernas hälsa påverkar deras studieresultat. Vi vill göra en satsning på elevhälsan. I skollagen ska det framgå att elever ska ha lika lagstadgad tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Kommunernas befintliga personal, t.ex. socialarbetare, bör ta ett större ansvar och vara mer synliga i skolan. Även frivilliginsatser bör uppmuntras och tas tillvara av skolor och kommuner.”

Skrivelsen om barns rätt till psykisk hälsa och dess plats i skolan, som återfinns i både punkt 15 i den barnpolitiska rapporten och punkt 15 i den skolpolitiska rapporten, är bra i sin intention men alltför luddig i sitt krav för att målet ska uppfyllas. Folkpartiet har varit tydligt med att psykisk och somatisk hälsa ska jämställas. Den viktigaste möjligheten för att fånga upp ungdomar med psykisk ohälsa är i skolan. Således bör det tydligt framgå i skollagen att inte bara skolläkare och skolsköterska ska vara obligatoriskt, utan också skolpsykolog. Skrivningen i de två punkterna ger sken av att kompetensen ska finnas tillgänglig, men inte likställas, vilket vi vet kommer att ge högst skiftande resultat i kommunerna.

L4. Omhändertagna barn förs utomlands och barn som rymt efterforskas inte!

Motionärer: Jan Jönsson, Skärholmen, Gustav Åkerblom, Skärholmen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** avsnittet ”Samhällets ansvar för barn i utsatta situationer” tillförs en ny punkt med följande lydelse: ”När ett barn rymmer hemifrån ska socialtjänsten vara skyldig att alltid göra en efterlysning, även mot föräldrarnas vilja. Ett beslut om omhändertagande enligt LVU ska kvarstå även när barn förs utomlands. Socialtjänsten ska kunna efterlysa både barnet och föräldrarna och ta hjälp av Sveriges beskickningar för att efterforska barnet och föra hem det till Sverige igen.”

I Skärholmens stadsdelsnämnd har vi under senare tid haft ett antal socialtjänstärenden där ungdomar som blivit omhändertagna enligt LVU, förts utomlands till föräldrarnas hemländer. Eftersom tvångsbefogenheterna i LVU inte gäller utanför Sveriges gränser har då omhändertagandena hävts. Men i och med det har socialtjänsten inte längre någon laglig grund för att efterlysa eller efterforska barnen och därmed avslutas ärendena. Vad som sedan händer med barnen är därför svårt att veta. Med tanke på att tvångsomhändertagande endast tillämpas när familjesituationen är mycket allvarlig, finns det all anledning att tro att de bortförda barnen far oerhört illa. Barnen kan utsättas för grova övergrepp eller helt lämnas åt sitt eget öde.

Även när barn försvinner inom Sveriges gränser räcker lagstiftningen inte till för att skydda barn och unga. I ett fall rymde en grundskoleelev hemifrån och förblev försvunnen under tre veckor. Trots att skolan gjorde upprepade anmälningar redan under första veckan, då ingen visste om eleven var vid liv eller ej, kunde socialtjänsten inte ingripa. Detta berodde på att vårdnadshavaren inte ville göra en polisanmälan om att barnet försvunnit. Eftersom några veckors bortavaro är för kort tid för att gå fram med tvång och därmed efterlysa barnet, vidtogs inga särskilda åtgärder under de tre veckorna. Så länge vårdnadshavaren motsätter sig socialtjänstens förslag till åtgärder kan nämligen ingen göra något. Detta trots att forskning visar att de flesta av de rymmande barnen kommer från konfliktfyllda hem där de negligeras, utsätts för våld och sexuella övergrepp och där det förekommer missbruk och psykisk ohälsa hos föräldrarna.

Lagstiftningen behöver ändras så att ett beslut om omhändertagande enligt LVU kvarstår även när barn förs utomlands. Socialtjänsten ska kunna efterlysa både barnet och föräldrarna och ta hjälp av ambassader för att efterforska barnet och föra hem det till Sverige igen.

När barn rymmer hemifrån ska socialtjänsten vara skyldig att alltid göra en efterlysning, även mot föräldrarnas vilja. Samhället måste kunna träda in när vårdnadshavarna sviker sitt ansvar.

L5. Barnets rätt till båda föräldrarna vid separationer

Motionär: Mikael Trolin, Dalarö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna bör verka för en lagstiftning som bättre tillgodoser barnets rättigheter att ha en god och relation till båda föräldrarna vid en konflikt som leder till separation

I barnrapporten från Folkpartiet liberalernas arbetsgrupp menar man att samhällets insatser för utsatta barn inte lever upp till barnkonventionens intentioner. Ingenstans blir det tydligare än vid separationer mellan föräldrar. I föräldrabalken stipuleras att ”barnets bästa” ska vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge.

Föräldrabalken 6 kap. 2:a § Barnets bästa ska vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge. Vid bedömningen av vad som är bäst för barnet ska det fästas avseende särskilt vid – risken för att barnet utsetts […] för övergrepp eller att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa […].

– barnets behov av en […] god relation med båda föräldrarna.

Ett beslut i Högsta Domstolen, har gjort att rätten ej längre utdömer gemensam vårdnad i de fall där en eller båda föräldrarna hävdar att det föreligger samarbetssvårigheter. Detta har skapat en omständighet där barnets rättighet till båda föräldrarna systematiskt kränkts. I nio fall av tio går dessutom vårdnaden till mamman, eftersom hon har tagit hand om barnet mest. I många fall avgörs detta redan när föräldrarna fördelar föräldraledigheter.

Det kan inte anses vara enligt ”barnets bästa” att beslut som ofta tas i samförstånd och på ekonomiska grunder ska ligga till grund för barnets möjlighet att träffa och ha en god och nära relation till båda föräldrarna vid en konflikt som leder till separation. Att en av föräldrarna tillbringar mer tid med barnet behöver inte nödvändigtvis innebära at den föräldern är mer lämplig för att barnet ska få en sund och hälsosam utveckling. Att låta enbart tidsaspekten avgöra vem som ska bli vårdnadshavare och bestämmande över barnet är därför ett brott mot barnets rättigheter enligt föräldrabalken och barnkonventionen.

Möjligheten att hävda ”samarbetssvårigheter” har dessutom enligt ledande jurister inom familjerättsområdet kommit att bli drivande för konflikten mellan föräldrarna, snarare än stävjande.

Det måste alltså till tvingade regler om att den förälder som hindar barnet från att ha ett umgänge med den andra föräldern ska anses kränka barnets rättighet (genom att utöva påtryckningar och baktala den andre föräldern) och att det blir en försvårande omständighet för denna förälder vid den sociala och rättsliga prövningen av vårdnadshavarnas omsorgsförmåga. I de fall det råder osäkerhet råder om vem av föräldrarna som hindrar barnets rätt till den andre föräldern måste en omfattande utredning tillsättas av kompetent och kunnig personal inom socialtjänsten vilka har god kännedom om barnets rättigheter. I barnrapporten från Folkpartiet liberalernas arbetsgrupp framgår det med all önskvärd tydlighet att den kompetensen saknas (Akademikerförbundet SSR:s undersökning bland socialförvaltningar 2008).

Enligt Mikael Alonso, ordförande för föreningen Pappa–Barn, finns det inom den europeiska rätten varsin dom i Tyskland och Spanien där båda föräldrarna blivit av med vårdnaden eftersom man inte kunna enas om umgänge. Domstolarna ansåg att båda föräldrarna bröt mot barnets rättigheter när de baktalade och försökte hindra barnet från att ha umgänge med den andre föräldern.

En lagstiftning som tydligt visar att det är barnets rättigheter, inte föräldrarnas, som står i fokus stärker barnets rätt och stävjar konflikten i stället för att driva på den. Det får inte finnas incitament i lagen att driva konflikten vidare. Det uppnås om det tydligt framgår i lagtexten att den som drivit på konflikten även riskerar att förlora vårdnaden,

L6. Vab-ersättning för köp av servicetjänster

Motionärer: Martha Hellgren, Skellefteå, Helmi Berggård, Skellefteå, Margareta Carlbäck, Skellefteå, Lars Åhman, Skellefteå

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det ges möjlighet att använda vab-ersättningen till köp av servicetjänster vid vård av sjukt barn eller som ersättning för sjuk småbarnförälder

Diskussionerna om delad vårdnad av barn utgår i princip från anställdas möjligheter att vara arbetslediga och att någon annan ledare träder in i den lediges ställe men en ägare för ett företag, litet eller medelstort, kan inte försvinna under ett antal månader eftersom nästan inga små och medelstora företag har resurser för ytterligare en anställd som företagsledare. Om företagaren leder företaget från hemmet och samtidigt uppbär någon form av ersättning så kan det likställas med ”sjukkassebedrägeri”. I ett jämställt samhälle ska det vara lika möjlighet att uppbära likartade sociala förmåner för både anställda och egenföretagare. I ett liberalt samhälle ska det vara den enskildes val, möjlighet och ansvar att ta hand om sin familj.

Därför bör det finnas möjlighet att använda vab-ersättningen till köp av servicetjänster vid vård av sjukt barn eller som ers för sjuk småbarnförälder. Det skulle det kunna öppna för en marknad för ”pooltjänstföretag” som småbarnföräldrar kunde ha avtal med och där någon/några lär sig det aktuella företaget för att kunna hoppa in som jour vid akut sjukdom hos barn eller förälder eftersom ett litet företag inte har reglerad arbetstid 40 timmar per vecka utan 24-timmarsjour sju dagar i veckan.

Vi yrkar att landsmötet beslutar att Folkpartiet verkar för att det ges möjlighet att använda vab-ersättningen till köp av servicetjänster vid vård av sjukt barn eller som ersättning för sjuk småbarnförälder.

L7. Underhållsregler

Motionär: Philip Appeby, Skara

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att underhållsreglerna förändras i enlighet med förslagen i motionen

Inför starkare skydd för föräldrar (oftast fäder). Inför möjligheten att betala underhåll utifrån den inkomst som den underhållsskyldige har. Detta ska regleras efter den nuvarande inkomsten. I dag får den underhållskyldige betala underhåll utefter den årsinkomst som gäller sedan två år tillbaka i tiden. Detta är katastrof för den enskilde föräldern som drabbas. Oftast fadern!

Om inkomsterna över en natt minskar från t.ex. 300 000 kronor per år till 120 000 kronor så ändras inte underhållet i samma takt utan räknas ut efter den deklarerade inkomsten två år tillbaka i tiden. En årsinkomst på 300 000 kronor ger ett underhåll på 1 273 kronor per barn (maxbelopp) beräknat på två barn.

Om sedan inkomsten över en natt sjunker till 120 000 kronor så kvarstår underhållsbeloppet på 1 273 kronor per barn till nästkommande inkomstförändring enligt inkomstdeklaration (i praktiken två år). När den naturligtvis omedelbart bör justeras till den inkomst som är aktuell för tillfället, en

inkomst på 120 000 kronor ger ett underhåll på 192 kronor i månaden (96 kronor per barn) vilket är en väsentlig skillnad. När justeringen väl görs så är det sedan länge för sent att åtnjuta kompensationen. Men denna marginaleffekt går att jämna ut om man vid lägre inkomster får det lägre underhållsbeloppet, medan när man sedan åter får högre inkomster också får möjlighet att betala ett litet högre belopp än max beloppet för att återbetala underhållet.

Liknande ett skattekonto.

Rapporten föreslår ett utfyllnadsbidrag för förälder som inte har de ekonomiska förutsättningarna att försörja sina barn (oftast pappan). Detta utfyllnadsbidrag ska fungera som bostadsbidraget gör i dag. Man ska omedelbart ha möjlighet att få ekonomisk hjälp vid behov. Detta stärker umgänget med barnen och förälders ekonomiska trygghet vid stora inkomstförändringar. Vi har i dag många föräldrar som tillsammans med arbetslöshet har hamnat hos kronofogden på grund av detta. Det finns inget man som drabbad förälder kan göra åt detta i dag.

Det leder till ekonomiska och i vissa fall personliga tragedier. Detta måste bort om vi talar allvar om att se till barns behov av god föräldrakontakt och trygga förälders situation. Ett utjämningssystem som gör att underhållet mer anpassas till den inkomst man har. Marginaleffekter är svåra att helt komma ifrån men det går att mildras. Denna motion är inte som enskild åtgärd särskild kostnadskrävande för skattebetalarna men betyder mycket för de som faktiskt har hamnat mellan stolarna.

L8. Öka möjligheterna att adoptera svenskfödda barn

Motionär: Runo Johansson, Tidaholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att regelverket kring adoption av svenskfödda barn ses över och förenklas med inriktning att det är bättre för barnet att adopteras än att familjehemsplaceras eller institutionsplaceras

Tyvärr är inte alla barn som föds önskade och älskade ens i Sverige. I vissa fall är de biologiska föräldrarna direkt olämpliga som vårdnadshavare för sina barn och i extremfall till och med farliga för sina barn pga. grava missbruksproblem och/eller grava psykiska problem. Med dagens regelverk tvångsomhändertas dessa barn med stöd av LVU (lagen om vård av unga). Därefter placeras de i familjehem eller institution. Många familjehem fungerar bra men tyvärr inte alla. Dessutom måste många barn byta familjehem flera gånger under sin uppväxttid. Det skapar ingen trygghet hos barnet. Då de blir vuxna har de oftast vare sig bostad, pengar eller familj. Risken är mycket stor att de hamnar snett i livet. Samtidigt finns det många familjer som är ofrivilligt barnlösa och gärna vill adoptera. Åtskilliga länder har de senaste åren upphört eller kraftigt minskat antalet internationella adoptioner, vilket naturligtvis även drabbar svenska presumtiva adoptivföräldrar. Summa summarum: I Sverige finns barn som behöver få chansen att växa upp under trygga former med en familj på samma villkor som biologiska barn. Samtidigt finns många ofrivilligt barnlösa som gärna vill adoptera barn och ge det all den kärlek barnet annars inte skulle ha fått. Adoptionsorganisationerna med Adoptionscentrum i spetsen har länge drivit denna fråga.

L9. Skydd och hjälp till barn som utsatts för manipulativt ledarskap (sekter)

Motionärer: Barbro Westerholm, Stockholm, Liselott Hagberg, Nyköping, Lars Tysklind, Strömstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att en utredning tillsätts med uppgift att klarlägga situationen för barn och ungdomar som växer upp i rörelser eller samfund präglade av manipulativt ledarskap, hur rehabilitering bäst kan erbjudas dem som är i behov av sådan samt hur man på myndighetsnivå kan arbeta för att informera och sprida kunskap om manipulativa rörelser och ansvara för råd till och rehabilitering av människor som råkat illa ut genom sitt medlemskap

År 1995 biföll riksdagen Barbro Westerholms motion ”Andlig kränkning” om destruktiva rörelser och de hälsomässiga följder (1994/95:So406) som främst ungdomar upplevt efter det att de växt upp i en destruktiv rörelse eller sökt sig till en sådan. Utredningen *I god tro* (SOU 1998:113) som följde lyfte särskilt fram barnens situation. Utredningen fann att barns uppväxtvillkor i sekter ibland kan vara oroväckande, problematiska och ofta oacceptabla i ett demokratiskt samhälle. Barnen styrs och kontrolleras t.ex. delvis genom rädsla för upptäckt och straff. Utifrån rörelsens centrala mål är det både funktionellt och viktigt att forma barnen till auktoritetstro, underordning och lydnad. Kritiskt tänkande och ifrågasättande uppmuntras inte.

Fysisk bestraffning av barn ifrågasätts inte och positiv inställning till aga förekommer.

Utredningen fann att kunskapen om nya religiösa rörelser, medlemmarnas livsbetingelser och eventuella konsekvenser för samhället är bristfällig. Man föreslog en speciell forskningssatsning på barnens situation inom dessa rörelser. Någon sådan forskning har därefter inte initierats. Utredningen konstaterade vidare att det finns många brister i systemet, till exempel vid skolors förvaltning, rektors kompetens och tillsynen av de fristående skolorna. Utredningen ansåg även att skolhälsovården behövde ses över liksom den så kallade hemundervisningen.

Förslaget om att råd och anvisningar för personal inom skola, barnomsorg, socialtjänst och sjukvård som möter dessa barn har inte genomförts. Personalen saknar ofta både kunskap och erfarenhet inom området. Utredningen ansåg vidare att socialtjänsten borde ta ett större ansvar om de rörelser som till exempel förespråkar barnaga och andra aktiviteter som strider mot de lagar och regler som finns inom socialtjänstens intresseområde.

Utredningen var tydlig på att åtgärder behövde vidtas för att förebygga att barn far illa i vissa rörelser. Remissbehandlingen visade att en majoritet av de svenska sakkunniga på barnområdet stödde utredningens förslag men inga åtgärder har sedan vidtagits. Däremot har händelser inträffat som enligt vår mening visar att utredningens förslag måste förverkligas. De redovisas bl.a. i boken Sektbarn av Charlotte Essén, som utkom 2008. Den handlar om barn som växt upp i slutna, extrema, ofta religiösa grupper och påtalar bristen av kunskap om hur många barn det handlar om samt bristen på forskning utifrån ett barnperspektiv.

Det är hög tid att Sverige vågar se problemet och genomföra de förslag som utredningen *I god tro* la fram och som är helt i linje med FN:s konventioner om mänskliga rättigheter,

barnets rättigheter och Europakonventionen om mänskliga rättigheter.

I Belgien, Frankrike, Tyskland och Österrike har man på politiskt initiativ etablerat enheter på federal eller statlig nivå med uppgift att samla kunskap om manipulativa rörelsers verksamhet, att erbjuda information och råd till människor som är eller varit medlemmar i en rörelse och är i behöv av hjälp och stöd.

I Sverige har vi endast frivilligorganisationer som tar sig an frågor om manipulativa rörelser. Sverige har ett rehabiliteringscenter för avhoppare från manipulativa rörelser börjat byggas upp vid Bräcke Diakonis Rehabcenter Mösseberg. Det är bra men otillräckligt. Också samhället måste avdela resurser för att förebygga att människor råkar illa ut och för att hjälpa dem som fått problem genom sitt medlemskap i en manipulativ rörelse.

Mot bakgrund av de erfarenheter som gjorts i andra länder som Belgien, Frankrike och Österrike anser vi att en ny utredning bör tillsättas med uppgift att komma med förslag till hur barn som utsatts för manipulativt ledarskap och farit illa av det (sekter) bäst kan hjälpas och hur man kan förebygga att barn far illa i en sådan miljö.

L10. Kontaktdagar för föräldrar till barn i grundskolan

Motionär: Tina Acketoft, Arild

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** det infogas i partiprogrammet att Folkpartiet ska verka för att utöka föräldrarnas rätt till tillfällig föräldrapenning för kontaktdagar under barnets grundskoletid

Skolan har ett stort och viktigt ansvar för barnen – men ytterst är barnen föräldrarnas ansvar. För att samspelet hem och skola ska fungera är en nära kontakt mellan föräldrar, lärare och barn av stor vikt. Ett 15 minuters ”utvecklingssamtal” med barn, förälder och lärare per termin, eller skolår, räcker inte för att skapa någon verklig kontakt mellan parterna.

Före den 1 juli 1995 hade föräldrar till barn mellan fyra och tolv år rätt till tillfällig föräldrapenning i form av två kontaktdagar per barn och år. Dagarna kunde utnyttjas i samband med föräldrautbildning, besök i barnets förskola, skola eller fritidshemsverksamhet.

Rätten till kontaktdagar avskaffades som ett led i saneringen av statens finanser, för att återinföras igen i en något annorlunda form fr.o.m. den 1 juli 2001. Den 1 juli 2003 avskaffades kontaktdagarna återigen, denna gång för att ”begränsa utgiftsökningarna”.

Alla barn behöver engagerade, närvarande föräldrar. Vissa barn är lyckligt lottade att ha föräldrar som utan ekonomiska eller andra problem kan ”ta en dag ledigt” för att besöka skolan. Andra barn har föräldrar där det inte finns ekonomiskt utrymme, eller acceptans hos arbetsgivaren, för en sådan dag. Att ge alla föräldrar en reell möjlighet att vara tillsammans med sitt barn en skoldag då och då skulle gagna både barnet, föräldrarna, skolpersonal och skolmiljön.

Ett rimligt förslag borde vara att återinföra rätten att föräldrar ska ha rätt till tillfällig föräldrapenning i form av en kontaktdag per barn och år när de avstår från förvärvsarbete i samband med besök i barnets skola eller fritidshem.

L11. Reformering av tillfällig föräldrapenning

Motionär: Daniel Rhodin, Eslöv

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att arbetsgivare övertar utbetalningen av tillfällig föräldrapenning och får full avdragsrätt för kostnaden

Den 1 juli 2008 infördes krav på frånvarointyg från förskola/skola. Syftet var att minska fusket med vårdnadshavare som anmäler vård av barn (vab) men ändå låter barnet gå till förskolan/skolan.

Intygsreformen har primärt gett negativa effekter. Mer krångel för alla och den eventuella nyttan – mindre kostnader pga. fusk – har i princip uteblivit, eller är så pass liten så den inte är mätbar i Försäkringskassans statistik. För den förslagne så är det en barnlek att fuska även i nuvarande system.

Antalet utbetalda dagar per barn ligger på samma nivå som innan införandet. Däremot har administration, krångel, missnöje och försenade utbetalningar skjutit i höjden.

I årsbokslutet för Försäkringskassan framgår att nöjdkundindex för barnfamiljer har sjunkit från 57 procent till 47 procent, dvs. ung 10 procent minskning i kundnöjdheten. Andelen handlagda ärenden inom 30 dagar för tillfällig föräldrapenning har dessutom minskat från 90 procent till 81 procent på bara ett år. Till detta ska också påpekas att en försenad utbetalning kan påverka familjer med små ekonomiska marginaler väldigt negativt.

Innan lagstiftningen kunde vab anmälas och ersättning begäras på Internet via Försäkringskassans hemsida. Såvida formuläret blev ifyllt korrekt så kunde utbetalning ske snabbt. Nu har en manuell hantering införts, där intyg ska skickas via post hem till vårdnadshavaren, detta intyg ska fyllas i och sedan vidimeras av förskola/skola för att till sist skickas via post till Försäkringskassans inläsningscentral. Detta har enligt Försäkringskassan inneburit att många ärenden är felaktiga, antingen har intyg skickats in, men begäran saknas, eller tvärtom. I reglerna ingår också att undantag från intygsplikten, t.ex. då barnet har ferier, vid sjukhusvistelser och liknande. Detta är en kostsam och bökig administration för både förskola/skola, föräldrar och Försäkringskassa.

Om vi tar ett steg tillbaka och granskar nuvarande system med intyg, så görs alltså kopplingen mellan frånvaro från förskola/skola och ersättning när tillfällig föräldrapenning egentligen är en ersättning för förlorad arbetsinkomst. Men det kollas inte i nuvarande system, vilket innebär att såvida barnet inte är på förskola/skola så är det möjligt att få ersättning från Försäkringskassan, alldeles oavsett om föräldern faktiskt får lön för den tiden eller inte.

Därför bör i stället arbetsgivaren hantera utbetalning av tillfällig föräldrapenning. Arbetsgivaren informeras alltid av den anställde när vab sker, då gör arbetsgivaren ett löneavdrag. Det skulle vara en enkel förändring i rutinerna att arbetsgivaren då samtidigt utbetalar den tillfälliga föräldrapenningen till den anställde. Kostnaden för detta kan exempelvis dras från de sociala avgifterna som arbetsgivaren annars betalar.

En sådan reformering skulle ge ett antal fördelar:

- Vårdnadshavaren behöver endast informera arbetsgivaren, vilket kraftigt förenklar hanteringen för medborgaren.
- Korrekt ersättning betalas alltid ut, dubbel ersättning är inte möjlig då arbetsgivaren betalar ut ersättningen sam-

tidigt som löneavdraget sker.
- Förseningar av utbetalningar elimineras då detta alltid justeras på samma löneutbetalning.
- Kostnader och arbetsbörda på Försäkringskassan minskar.

Med motionens förslag kan man aldrig få ut dubbel ersättning. Försäkringskassan slipper dessutom det krångel som uppstår på sommarlov, helger och lov då inga intyg från förskola/skola finns att tillgå. Att upprätthålla en hög trovärdighet i försäkringssystem är mycket viktigt. Det föreslagna systemet skulle upprätthålla en bättre kontroll än i dag, men till ett betydligt mindre krångel för vårdnadshavaren och förskola/skola och Försäkringskassa.

L12. Ökat tak för uttag av barnomsorgstaxan

Motionärer: Anita Brodén, Sollebrunn, Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs, Lars Tysklind, Strömstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för en höjning av barnomsorgstaxan minst i nivå med indexuppräkningen

Efter att maxtaxan infördes 1 januari 2002 får barnomsorgsavgifterna vara högst tre procent av hushållets inkomster för det första barnet, två procent för det andra och en procent för det tredje barnet.

Ingen ska dock behöva betala mer än 1 260 kronor i månaden för det första barnet, respektive 840 och 420 kronor för syskonen. Det finns också begränsningsregler för familjer med låga inkomster.

Med tanke på att taket i maxtaxan inte räknas upp med index, sjunker den andelen för varje år. År 2001 betalade föräldrarna cirka 28 procent av kostnaderna. Sedan dess har, på grund av det fasta taket i maxtaxan, finansieringsgraden sjunkit till runt 10 procent.

Konsekvensen blir att maxtaxan bakbinder kommunerna eftersom det endast är genom tillskott av skattemedel som kommunerna kan höja kvaliteten.

Den första stora utvärderingen av maxtaxans effekter gjordes efter ett år. Den visade att en familj med två barn inom barnomsorgen hade sparat 11 000 kronor om året, vissa familjer betydligt mer, och att de stora skillnaderna mellan kommunernas barnomsorgstaxor hade minskat avsevärt.

Avgiften har inte indexuppräknats, konstruktionen har dessutom inneburit att många barn fått en betydande förlängning av tiden inom omsorgen. En indexföljsamhet skulle innebära en höjning på cirka 250 kronor per månad och barn. Möjligheter för kommunerna att satsa på kvalitetshöjning skulle underlättas.

Öppen förskoleverksamhet samt förskoleklass bör fortsättningsvis vara avgiftsfria.

L13. Gör barnkonventionen till svensk lag

Motionärer: Anna-Britt Wejdsten, Kalmar, Eva Wedin, Kalmar

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för att FN:s barnkonvention blir antagen som svensk lag

I år firar barnkonventionen 20 år. I november 1989 godkände FN barnkonventionen och samma år ratificerade ett stort antal länder den, bl.a. Sverige. I dag är det bara två länder som inte antagit den.

Trots att Sverige har antagit barnkonventionen och lovat efterleva den, anser vi att barnkonventionen ofta åsidosätts och detta drabbar naturligtvis barnen.

I dag, 20 år efter att Sverige antagit och godkänt den, används inte flera av dess artiklar. Barnens rätt respekteras inte, varför vi anser att barnkonventionen måste bli nationell lag för att barnkonventionen ska kunna efterlevas. I dag används den vid behov, dock inte alltid då Barnens behov ska tillgodoses. Således ett spel för gallerierna.

Folkpartiet har i sitt handlingsprogram skrivit att barnkonventionen måste respekteras även i flyktingpolitiken. Vi anser att Folkpartiet ska kräva att barnkonventionen ska bli lag.

Under det senaste året har barnkonventionen inte efterlevts i flera uppmärksammade fall. T.ex. fallet Lola, en ung asylsökande tonårsflicka som blev omhändertagen av Socialtjänsten och där pappan blivit fråntagen vårdnaden pga. hot och våld. Flickan fick avslag på sin asylansökan och utvisad till familjens hemland där pappan skulle få vårdnad om flickan. Pappan har uttalat hot om hon skulle återvända.

En annan barnfamilj som varit i Sverige som asylsökande i tre år, utvisades trots att den 4-åriga flickan led av en obotlig sjukdom samt en tumör som inte kunde opereras i hemlandet, vilket bekräftats av hemlandets sjukvård. Barnet skulle i hemlandet inte överleva lång tid utan operation eller mediciner. Sverige har vid ett flertal tillfällen fått anmärkningar genom EU-domstolen i ärenden där Sverige inte respekterat FN:s barnkonvention.

Folkpartiet ingår nu i en alliansregering och har därför större möjlighet än på länge att påverka lagändringar. Därför, stå upp för Barnen, den grupp som inte kan göra sin röst hörd i det glömda Sverige. Alla vi vuxna har något gemensamt – vi har alla upplevt hur det är att vara barn och att barns rättigheter beror på vad de vuxna gör och beslutar.

L14. Gör barnkonventionen till svensk lag

Motionär: Folkpartiet liberalerna Älvkarleby

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att införa barnkonventionen i sin helhet i svensk lag

Barnkonventionen antogs av FN 20 november 1989. Med andra ord kan vi fira dess 20-årsjubileum på landsmötets andra dag.

Redan 2003 införde Norge barnkonventionen i sin helhet i norsk lag. I den tredje paragrafen i denna lag står det att konventionen går före annan norsk lag vid eventuell motstridighet. När Sverige ratificerade barnkonventionen 1990 gjordes bedömningen att det inte behövdes några lagändringar för att uppfylla konventionens krav. Om barnkonventionen skulle gälla som lag i Sverige så skulle barns rättigheter och ställning stärkas, särskilt inom rättsväsendet. Större krav skulle då kunna ställas på beslutsfattare, myndigheter och domstolar när det gäller kompetens om barns behov och rättigheter. Det skulle tydligare visa att bestämmelserna i konventionen hänger samman och utgör en helhet. De formar en syn på barn som individer med egna, självständiga rättigheter som myndigheterna är skyldiga att ta på allvar.

Barnombudsmannen, Lena Nyberg lät i oktober 2008 sammanställa en enkät som gått ut till Sveriges kommuner. Den

visade att trots att barnperspektivet ska genomsyra alla verksamheter i kommunerna som på något sätt, direkt eller indirekt, berör barn så brister minst en tredjedel av kommunerna rejält i sin uppföljning av FN:s barnkonvention. 22 procent av Sveriges kommuner hade ännu inte fattat något beslut om att arbeta utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen. 33 procent av kommunerna följer inte alls upp något arbete med barnkonventionen.

Detta skulle kunna undvikas om barnkonventionen i sin helhet infördes som svensk lag.

Unicef Sverige skriver:

Eftersom barnkonventionen är ett grundläggande folkrättsligt instrument som innehåller bestämmelser om barns mänskliga rättigheter måste den få en starkare ställning i Sverige än den har i dag. De fördelar vi ser med en inkorporering är att:

- barnkonventionens innehåll och syn på barn skulle tas på större allvar och få större genomslag i praktiken på såväl statlig som kommunal nivå
- det skulle ställa högre krav på kompetens hos beslutsfattare om barns behov och rättigheter
- barnkonventionen skulle bli direkt tillämpbar i svenska domstolar och vid andra myndigheter
- det skulle skapas en praxisutveckling av barnkonventionens innehåll som skulle göra bestämmelserna tydligare
- ett barnrättsperspektiv skulle bli ett verkligt inslag i varje beslutsfattares vardag

L15. FN:s barnkonvention – ett nytt kapitel i den svenska lagboken

Motionär: Folkpartiet liberalerna Hallands län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** barnkonventionen inkorporeras i svensk lagstiftning och därmed görs till svensk lag

UD informerar på sin hemsida stat, kommun och domstol. För att säkerställa barnets rättigheter krävs en kombination av åtgärder: lagstiftning, effektiva styrmedel, opinionsbildning, utbildning och information. Såväl domstolar och myndigheter som kommuner och landsting ska ta hänsyn till de rättigheter som fastslås i barnkonventionen. Vi bedömer att det inte varit tillräckligt effektivt sett ur barns och ungas perspektiv med enbart hänsyn emedan FN:s barnkonvention inte kunnat vara styrande utan endast vägledande vid tillämpningen av barnkonventionen.

Ta hänsyn till det är vad vår första generation barn 18 år gamla har växt upp med i tillämpningen av barnkonventionen. Det ställs krav på kompetens hos beslutsfattare om barns behov och rättigheter. Barn saknar i dag en ställning som rättssubjekt.

Genom att föra in barnkonventionen i svensk lagstiftning blir den tillämpbar i svenska domstolar och styrande för myndigheter samt kommuner och landsting i deras praxisutveckling och ger barnet ställning som rättssubjekt.

L16. Barnkonventionen ska gälla som svensk lag

Motionärer: Agneta Berliner, Västerås, Gulan Avci, Stockholm, Anita Brodén, Sollebrunn, Karin Granbom Ellison, Linköping, Anette Gerhardsson, Arboga, Solveig Hellquist, Sörberge, Maria Jern, Floby, Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs, Birgitta Ohlsson, Stockholm, Barbro Westerholm, Stockholm, Cecilia Wikström, Uppsala, Gunilla Wolinder, Kungsör

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) ska inkorporeras i svensk lagstiftning och gälla som svensk lag

När Sverige ratificerade barnkonventionen år 1990 gjordes bedömningen att det inte behövdes några lagändringar för att uppfylla konventionens krav. Barnkonventionen har dock kommit att införlivas i svensk rätt genom transformering; svenska lagar anpassas och ändras successivt till den internationella överenskommelsen, eller delar av den. Denna väg valdes i stället för så kallad inkorporering – som hade gjort konventionen till direkt tillämplig svensk lag.

Verkligheten visar att barnkonventionen inte har fått fullt genomslag i vardagen; barns perspektiv vägs ofta inte in i beslut som rör barn och barn har inte möjlighet att komma till tals i de frågor som rör dem själva. Alla myndigheter tillämpar inte barnkonventionen på ett systematiskt sätt.

Barnombudsmannen har visat att få kommuner har en samlad strategi för arbetet med konventionen och har även pekat på att många grupper av barn inte får göra sina röster hörda. Även Riksrevisionen har granskat den nationella strategin för genomförande av barnkonventionen och framfört kritiska punkter.

Och Sverige har genom åren fått kritik av FN:s barnrättskommitté för allvarliga brister i efterlevnaden av barnkonventionen. Kommitténs kritik gäller bl.a. de stora skillnaderna mellan Sveriges kommuner, skillnader som har diskriminerande effekter för barn i behov av samhällets stöd. Det gäller framför allt stödet till barn som lever i fattigdom och skillnaderna i vilket stöd och vilken behandling socialtjänsten ger till barn till missbrukare, barn till psykiskt sjuka, barn i sorg och barn som bevittnat våld i hemmet.

Ett exempel där barnkonventionen inte fått tillräckligt genomslag är den viktiga LSS-lagstiftningen. Undersökningar som gjorts visar t.ex. att hänsyn till barnperspektivet sällan eller aldrig beaktats vare sig av försäkringskassan eller i länsrätterna. När LSS-kommittén presenterade sitt slutbetänkande så föreslog man därför ett nytt avsnitt i lagen, som svarar mot barnkonventionens artikel 3 – att när åtgärder och beslut rör barn ska hänsyn till barnets bästa alltid beaktas.

Slutsatsen är att svensk lagstiftning och praxis fortfarande inte överensstämmer med barnkonventionen. Sedan ratificeringen 1990 talar åtgärd på åtgärd, plan på plan, uppföljning på uppföljning sitt tydliga språk: den inslagna transformeringsvägen har inte varit lyckosam. Och anpassningen av berörda lagar tar för lång tid.

FN:s barnrättskommitté anser att internationella åtaganden bör prioriteras framför den nationella rätten när de två rättssystemen står i konflikt med varandra. I Sverige är det enligt dagens system svensk lag som gäller vid en sådan konflikt. Vi menar att det borde vara barnkonventionen som väger tyngst.

Det är därför dags att ge barnkonventionen dignitet av svensk lag. Om barnkonventionen gällde som lag skulle t.ex. alla barns rätt till utbildning sannolikt redan ha varit genomförd. Då skulle vi inte behöva vänta in lagförslag om att även gömda flyktingbarn ska få gå i skola i Sverige. Säkerligen skulle även hänsyn till barnets bästa tas i högre utsträckning

och även barns rätt att komma till tals, t.ex. vid utredningar inom socialtjänsten, vid vårdnadstvister och i asylprocesser.

Det är ingen tillfällighet att både Rädda barnen och svenska Unicef anser att barnkonventionen ska gälla som svensk lag. De fördelar som Unicef ser med en inkorporering är bl.a. att:

- Barnkonventionens innehåll och syn på barn skulle tas på större allvar och få större genomslag i praktiken på såväl statlig som kommunal nivå
- Det skulle ställa högre krav på kompetens hos beslutsfattare om barns behov och rättigheter
- Barnkonventionen skulle bli direkt tillämpbar i svenska domstolar och vid andra myndigheter
- Ett barnrättsperspektiv skulle bli ett verkligt inslag i varje beslutsfattares vardag

L17. Vanvård inom den sociala barnavården

Motionärer: Agneta Berliner, Västerås, Harriet Andersson, Västerås, Anita Brodén, Sollebrunn, Anette Gerhardsson, Arboga, Maria Jern, Floby

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att staten ger samhällets ursäkt till de medmänniskor som drabbades av samhällets bristande tillsyn i den sociala barnavården
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att staten tar fram en kompensationsmodell för de drabbade

Socialstyrelsen fick i december 2005 uppdraget att bedöma omfattningen av vanvård vid institutioner inom den sociala barnavården under åren 1950–1980. I Socialstyrelsens rapport som redovisades i mars 2006 framkom att det förekommit övergrepp och kränkningar vid institutioner inom den sociala barnavården. Däremot var det inte möjligt att bedöma omfattningen av vanvården. I juni 2006 beslutade den förra regeringen att tillsätta en utredning om vanvård i den sociala barnavården (S 2006:05). Utredningen ska granska allvarliga övergrepp och vanvård vid institutioner och familjehem/fosterhem inom den sociala barnavården. Uppdraget omfattar kvinnor och män som utsatts för vanvård och övergrepp som, även vid den tid när de skedde, skulle ha varit brottsliga. Övergrepp och vanvård som inträffat så nyligen att åtal kan väckas omfattas inte av uppdraget. Utredningen har bjudit in till intervjuer och i anslutning till dessa erbjudit psykologiskt stöd. Personer som arbetat vid institutioner har också givits möjlighet att berätta om vanvård. Utredningen ska dokumentera vad som framkommer vid intervjuerna och från eventuellt arkivmaterial. De erfarenheter som framkommer ska rapporteras på ett sådant sätt att de kan bidra till att liknande förhållanden inom den sociala barnavården kan undvikas i framtiden. I uppdraget ingår inte att överväga eventuella ansvarsfrågor i enskilda fall eller ekonomisk kompensation till drabbade.

Utredningen lämnade i augusti 2007 en delrapport där man angav att det samlade intrycket från de första sextio intervjuerna är att flertalet intervjuade från både institutioner och fosterhem bär med sig svåra trauman och smärtsamma minnen från fysisk och psykisk misshandel, sexuella övergrepp, försummelse och vanvård. I rapporten skrivs:

”Vi känner oss förtvivlade och vanmäktiga, ibland rasande, inför vad vi fått ta del av, över hur barn har varit utsatta för så mycket godtycke, nonchalans, ointresse, slarv, inkompetens, och låt-gå. (…) Vi har mött människor som genom samhällets försorg och underlåtenhet hamnat i livslånga utanförskap när det gällt utbildning, arbetsmarknad, sociala och medicinska handikapp, drogberoende och kriminalitet. I våra reflektioner gör vi inte anspråk på vetenskaplig evidens när det gäller samband, orsak och verkan. Men har man som litet barn placerats i fosterhem där fosterföräldrar utan insyn kunnat misshandla, våldta och förnedra det barn de haft samhällets uppdrag att vårda framstår ett liv i psykologisk social och ekonomisk misär som en högst rimlig konsekvens. (…) Många av de människor vi har mött har visat en imponerande förmåga till överlevnad, mot alla odds. Vi har mött människor som trots usla förutsättningar för ett självständigt och värdigt liv, ändå haft kraften att uppfostra egna barn, på egen hand utbilda sig vidare, upprätthålla relationer, sysselsättning och arbete utan att tappa fotfästet.”

Utredningstiden förlängdes i december 2007 för att alla som anmält intresse av att berätta sin historia ska få möjlighet att intervjuas. Utredaren ska redovisa uppdraget senast den 30 december 2009.

Socialstyrelsens rapport och utredningens delrapport visar att samhället grovt brustit i rollen som föräldrarnas ställföreträdare för de omhändertagna barnen – att barnen blivit offer för samhällets brist på tillsyn. Och i utredningsuppdraget ingår alltså inte att överväga ekonomisk kompensation till drabbade. Trots att utredningen inte är slutredovisad, finns det därför fog att föreslå upprättelse för de människor som farit illa i samband med samhällsvård med en bristande tillsyn. Staten bör, genom någon av dess främsta företrädare, ge samhällets oförbehållsamma ursäkt till de medmänniskor som drabbats av samhällets bristande tillsyn i den sociala barnavården. Mänskligt lidande kan aldrig värderas i pengar. Men ansvaret för den bristande tillsynen är samhällets, och staten bör därför, gärna i dialog med de drabbade, ta fram ett förslag till kompensationsmodell.

L18. Dags för en barnbalk

Motionärer: Solveig Hellquist, Sörberge, Agneta Berliner, Västerås, Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att en barnbalk införs i lagstiftningen
2. **att** Folkpartiet ska verka för att innehållet och utformningen av en barnbalk med barnperspektivet som utgångspunkt övervägs i en utredning

Barnens rättigheter och de lagar som berör barn behöver lyftas fram i en barnbalk. Trots allt tal om barnkonventionen, barns bästa och barnperspektiv saknas alltjämt en lagstiftning där barnen i praktiken står i centrum. En barnbalk skulle tydliggöra att lagstiftningen måste utgå från barnkonventionen och dess fyra huvudprinciper:

- Alla barn har samma rättigheter och lika värde.
- Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barnet.
- Varje barn har rätt att överleva, leva och utvecklas.
- Barnet har rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne.

Barnbalken skulle exempelvis kunna innehålla delar av föräldrabalken, brottsbalken, skollagen, utlänningslagen, Socialtjänstlagen, LVU och LSS.

Lagarna som berör barn är de facto många vilket tydliggör behovet av en samlad barnbalk.

Barn är en grupp som sällan har en egen talan. Barn är helt beroende av föräldrar och andra vuxna i sin omgivning. Trots det saknar samhället ett samlat barnperspektiv både i lagstiftning och i synnerhet i efterlevnaden av de lagar som reglerar barns uppväxtvillkor. En barnbalk skulle i högre grad än i dag kunna garantera att barns rättigheter respekteras.

Att i lagstiftning och i tillämpningen av lagen utgå från vad som är till barnets bästa borde vara grundläggande i Sverige, eftersom vi skrivit på FN:s barnkonvention. Den bärande tanken i barnkonventionen är att barnet är en fullvärdig människa med egna rättigheter. Enligt vår mening ligger en barnbalk helt i linje med ambitionen i barnkonventionen. Frågan om innehållet och utformningen av en barnbalk med barnperspektivet som utgångspunkt bör övervägas i en utredning.

L19. Bristen på kontaktpersoner, gode män, ledsagare etc.

Motionärer: Solveig Hellquist, Sörberge, Jan Ertsborn, Falkenberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att utreda hur problemet med bristen på kontaktpersoner, gode män, ledsagare och andra frivilliga samhällsuppdrag ska lösas

Förutom brist på familjehem, stödfamiljer och avlösare råder det brist på kontaktpersoner, ledsagare, övervakare och gode män i många delar av landet.

Samhället har ett stort intresse av att många medborgare åtar sig denna typ av uppdrag men rekryteringen av lämpliga personer blir allt svårare. En förklaring är att skattereglerna för frivilligarbete försämrats och motverkar detta intresse. Det känns därför mycket angeläget att snarast rätta till detta och i stället vidta åtgärder för att stimulera personer till att åta sig frivilliga samhällsuppdrag. Det absolut enklaste sättet att lösa den nu uppkomna problematiken är att göra omkostnadsersättningar som utbetalas av kommun, landsting/region eller stat helt skattefria. En annan tänkbar förklaring till bristen är helt enkelt att många känner att man inte hinner med sådana fritidsuppdrag.

I de fall kommunen, överförmyndarnämnden eller frivården får kontakt med intresserade och engagerade personer måste också hänsyn tas till om ”personkemin” stämmer. En ung person önskar kanske en ung frivilligarbetare. Det kan också finnas önskemål om kön. Eftersom uppdragen är frivilliga kan den enskilde förlora sin kontaktperson eller ledsagare från dag till annan. Personer med personlighetsstörningar eller som har andra svåra problem har särskilt svårt att få stöd av en frivilligarbetare.

Den som t.ex. beviljas insatsen kontaktperson eller ledsagarservice enligt LSS av kommunen har rätt till denna insats. Om man inte hittar lämplig person ”klandras” kommunen för att inte ha verkställt beslutet. Det känns orimligt. En del kommuner annonserar eller försöker rekrytera intresserade på andra sätt – dock med olika resultat.

Kanske är det dags att tänka nytt vad gäller frivilliga uppdrag. Tiderna förändras. Yrken försvinner och nya tillkommer. Kanske är det dags att utbilda professionella kontaktpersoner, övervakare etc. som har uppdragen som heltidsarbete. Om lagstiftningen ger enskilda möjligheter att ansöka om t.ex. kontaktperson eller ledsagare måste det också finnas människor som kan och vill åta sig uppdragen.

L20. Dags för ett föräldralyft!

Motionär: Solveig Hellquist, Sörberge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att ta fram en strategi för att stärka föräldrarna i sin viktiga roll – ett ”föräldralyft”
2. **att** Folkpartiet ska verka för att förskolepersonalens erfarenheter och synpunkter på verksamheten tas tillvara och utvärderas

Kunskapslyft, lärarlyft, idrottslyft. Nu är det dags för ett Föräldralyft.

Många föräldrar tar sitt föräldraskap på fullt allvar och gör sitt allra bästa för att barnen ska få en så bra uppväxt som möjligt. Men det finns också föräldrar som inte tar det på allvar.

Att föräldraskapet har ”urvattnats” de senaste decennierna har säkert flera förklaringar. En förklaring är – enligt min mening – att samhället har tagit över ansvaret för barnen alltmer. Att servera frukost, läsa läxor och att skjutsa hem onyktra barn och ungdomar är exempel på uppgifter som samhället i viss utsträckning har tagit över från föräldrarna.

I debatten pratas ofta om vikten att arbeta så mycket som möjligt och att göra karriär. Hur välmående dagens föräldrar och tillika karriärister är har knappast utvärderats. Tid med barnen har för många blivit en bristvara. Det finns små barn som vistas i förskolan uppemot 50 timmar per vecka. Så lång kan vistelsen bli om föräldrar arbetar heltid och dessutom har en lång resväg.

Med tanke på att vi lever i genomsnitt tills vi blir 80 år torde vare sig yrkeslivet eller möjligheterna att göra karriär helt spolieras om man vågar prioritera mer tid med barnen under några få år. Få föräldrar som ser tillbaka på småbarnsåren tycker att de haft för mycket tid tillsammans med barnen. Det gäller inte minst pappor.

Den norska klinikern, fil.dr och forskaren Kari Killén har genom sin forskning dokumenterat begreppet emotionell omsorgssvikt. Hon har kommit fram till att höga krav från arbetslivet och krav på hög materiell standard gör att emotionell omsorgssvikt även börjar synas i familjer som tidigare haft möjlighet att ge barn den omsorg de behöver, dvs. medelklassfamiljer.

Tiden med barnet blir knapp och barnen känner sig ”övergivna”. Emotionell omsorgssvikt påverkar barnets utveckling. När ett barn inte har någon vuxen att knyta an till, får barnet problem med den kognitiva och sociala utvecklingen. Barnet språkliga utveckling påverkas också negativt.

När vi tar del av rapporter om barns psykiska ohälsa, deras vilsenhet, ensamhet och ”normlöshet” borde vi framförallt fråga oss vilken roll dagens föräldrar kan spela i stället för att enbart ropa på kuratorer, socialarbetare, poliser och fritidsledare.

Åtskilliga föräldrar känner sig de facto osäkra i sin fostrarroll vilket många förskolor och skolor kan bekräfta. Man saknar tilltro till den egna förmågan. Föreläsare har under årens lopp vallfärdat till skolor och förskolor för att t.ex. föreläsa om hur man sätter gränser för barn.

I utvärderingar av förskolan ger föräldrarna ofta verksam-

heten ett gott betyg. Det som saknas är en utvärdering av vilka erfarenheter och synpunkter förskollärarna har. Förskolepersonal som jag träffat har oberoende av varandra haft samstämmiga synpunkter.

- Vissa barn har alldeles för långa dagar på förskolan
- Det finns barn som aldrig är ”lediga” från förskolan
- Det finns trötta barn som ändå inte får sova en stund på förskolan eftersom föräldrarna vill att de ska sova när de kommer hem.
- Det finns barn som redan vid tre års ålder har tagit över kommandot från föräldrarna
- Det finns förskollärare som ifrågasätter att föräldralediga har möjligheter att lämna sina två–treåringar på förskolan när de får syskon, trots att barnen gråter och vill vara hos sin mamma/pappa och den nya familjemedlemmen.

Förskolans personal deltar tyvärr inte i debatten och berättar om sina erfarenheter. En förklaring som jag fått är att förskolan är en service för vilken föräldrarna betalar. Då är det svårt att ha några åsikter. En annan förklaring är risken att föräldrar skulle känna sig utpekade om man berättar om sina erfarenheter. Svensk förskola är bra på många sätt. Det är dock av vikt att även föräldrarna har ett barnperspektiv och att verksamheten ges möjligheter att sätta barns bästa i fokus.

Äldrepolitik

L21. Livskvalitet inom äldreomsorgen

Motionär: Agneta Isacsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att det krävs en satsning inom äldreomsorgen
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att presentera en rapport med förslag på lösningar på hur en bra och uppskattad äldreomsorg kan skapas

En känsla av tristess, hjälplöshet och nedstämdhet präglar många av de äldres sinnen, inte minst hos dem som finns inom kommunernas omsorgsverksamhet. Flera av de äldre drogas ner för att inte känna oro. Nedskärningarna inom stat och kommun leder till en fortsatt sämre situation för de äldre. Vad kan Folkpartiet göra för att vända trenden? Människor behöver ju leva och utvecklas under hela sin levnad…

Jo det gäller att få ut ett högt värde för de pengar som verksamheten kostar. Med rätt omsorgsmodell, med rätt personal och framför allt med rätt ledare så kan situationen bli en annan. Med fokus på den äldre dvs. utifrån ett kundtänkande kan mycket positivt åstadkommas. En aktuell modell som utgår från den äldre människans behov är ”Eden”. Denna modell kräver en stark ledning och en engagerad personal. Kanske är den mest känd för att djur och växter ingår i den dagliga verksamheten på hemmet.

Modellen finns redan på flera ställen i USA och Europa, och vissa ingredienser börjar nu införas inom den kommunala omsorgen inom Norrmalm, Stockholm. Det är dags att införa en mänsklig äldreomsorg, det är hög tid att slippa skämmas! Vi har råd att satsa på våra mammor och farföräldrar.

L22. Förbättra för de äldre

Motionär: Johan Strandberg, Garphyttan

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** under äldrerapportens punkt 2 tillägga att 67-åringar inte från en arbetsplats borde kunna tvingas till avgång lättare än 20- eller 60-åringar
2. **att** under äldrerapportens punkt 14 tillägga att brukare vid äldreboenden bör ges rätt till daglig utevistelse

På sidan 11 ses äldre som en resurs på arbetsmarknaden. En fördel vore att 67-åringar blev lika svåra att tvinga till avgång som till exempel 40-åringar.

På sidan 22 förordas utomhusmiljöer som är anpassade efter äldres behov. För att ytterligare förbättra för äldre borde brukare vid äldreboenden, i likhet med till exempel fängelseinterner, ges rätt till daglig utevistelse.

L23. Åldersgränser och funktionsnedsattas möjligheter att arbeta

Motionärer: Barbro Westerholm, Stockholm, Solveig Hellquist, Sörberge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att 65-årsgränsen för funktionsnedsattas möjlighet att fortsätta arbeta höjs till den av riksdagen beslutade pensionsåldern, 67 år

I dagens samhälle bör alla som vill och kan fortsätta arbeta efter 65-årsdagen ges möjlighet att göra det. Tyvärr finns det hindrande åldersgränser, dels genom den lagstiftning vi har, dels genom fackliga avtal. Vi anser att denna möjlighet även ska gälla personer med lönebidrag.

I dag ges bilstöd till funktionsnedsatta personer under 65 år som är beroende av motorfordon för att kunna förvärvsarbeta. Därefter tas det bort till men för dem som skulle vilja fortsätta arbeta ett tag till. Ett annat exempel är försäkringskassans bestämmelser om arbetshjälpmedel och möjlighet att ge bidrag till reparationer av dem. Också här finns en 65-årsgräns. Som exempel kan nämnas en man som behövde elrullstol för att kunna arbeta. Rullstolen gick sönder två dagar efter hans 65-årsdag och något bidrag för att reparera den kunde han inte få därför att försäkringskassans förordning la hinder i vägen.

Vi anser att dessa kronologiska åldersgränser är förlegade och måste i varje fall höjas till den av riksdagen beslutade pensionsåldern 67 år. Helst skulle vi vilja se att åldergränsen borttogs helt och att det gjordes individuell bedömning av den funktionsnedsattes förmåga att arbeta vidare med stöd av sina arbetshjälpmedel. Det är ju en självklarhet att alla som vill och kan fortsätta högre upp i åldrarna inte ska hindras från att göra det på grund av åldersdiskriminering eller på grund av en funktionsnedsättning.

L24. Hälsa – rörelse

Motionär: Dick Malmström, Kristinehamn

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** de som är med i friskvårdsaktiviteter ska erhålla 1 000 kronor mot uppvisande av kvitto/intyg

I dagens situation med ett ökat åldrande, finns det mycket att vinna för individen och samhället om det införs ett hälsobidrag. Ett friskvårdsbidrag till pensionärer medför att belast-

ningen i vården kommer att minska och de äldre håller sig friska längre. Det innebär även att medicinintaget kan minskas betydligt.

L25. Hälsocheck för äldre

Motionär: Folkpartiet liberalerna Skaraborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att en hälsocheck införs för äldre

Det är väldokumenterat att fysisk aktivitet på äldre dagar gör att åldrandet sker långsammare och även ger många andra positiva resultat. Ett stillasittande liv försämrar livet såväl fysiskt som intellektuellt. Hjärnan behöver också motion.

Hjärna, kropp och social samvaro skulle kunna stimuleras genom att äldre ges en hälsocheck, så att ekonomin inte hindrar från deltagande i fysisk aktivitet. Då många äldre lider brist på social samvaro kan denna kombineras genom särskilda aktiviteter för äldre. Den fysiska aktiviteten måste anpassas individuellt och där kan då en hälsocheck användas. Den äldre väljer de aktiviteter som passar åldern och det behov av social samvaro som denne har.

L26. Tillägg till äldreprogrammet

Motionär: Bengt-Åke Nilsson, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** ett nytt stycke införs i äldreprogrammet som markerar att makten över innehållet i hemtjänsten tillkommer hemtjänstmottagaren, med lydelsen: ”Makten över innehållet i hemtjänsten till pensionären. Rätten att välja hemtjänstutförare är en självklarhet. Men lika viktigt är att hemtjänstmottagaren får makten över innehållet i hemtjänsten.”

Rätten att välja t.ex. hemtjänstutförare är självklar. Men lika viktigt är att den som får hemtjänst också får makten över innehållet i hemtjänsten. Även om det står städning på hemtjänstens schema kanske en promenad i det vackra vädret känns ännu viktigare för den pensionär som får hemtjänst. Denna makt över innehållet i hemtjänsten ska självklart skrivas in i Folkpartiets äldreprogram.

I Västerås har både hemtjänstval makten över innehållet i hemtjänsten funnits under drygt ett år. En mycket uppskattad reform. Eller som en av PRO:s representanter i kommunala pensionärsrådet uttryckte saken: Äntligen har vi pensionärer blivit myndigförklarade.

Jag föreslår att ett nytt stycke med detta innehåll införs efter punkt 8. Och på motsvarande plats i programmet i övrigt. Punkten skulle t.ex. kunna lyda enligt följande: ”Makten över innehållet i hemtjänsten till pensionären. Rätten att välja hemtjänstutförare är en självklarhet. Men lika viktigt är att hemtjänstmottagaren får makten över innehållet i hemtjänsten.”

L27. Omsorg av vår åldrande befolkning

Motionär: Christina Fossum, Haverdal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att de tillgängliga insatserna inom äldreomsorgsorganisationen anpassas till den äldre
2. **att** Folkpartiet ska verka för att den äldre har rätt att behålla sin integritet och sitt självbestämmande och inte som i dag att den äldre ingår i en sorts *people-processing* till en brukare i organisationen
3. **att** Folkpartiet ska verka för att en utökning av tjänsteutbudet sker till en god levnadsnivå som innefattar tjänster i organisationen, t.ex. läkare, god mat, utevistelse, kultur och till sist palliativ vård

Äldreomsorgens tjänsteutbud är begränsat till en skälig levnadsnivå och motsvarar inte de äldres behov.

Fil. dr Anna Dunér och fil. dr docent Monica Nordström, Göteborg har i sin forskningsstudie ”Gör om mig” bl.a. funnit att när den äldre som söker hjälp/bistånd möter en biståndshandläggare så förvandlas den äldre, ömsar skinn och reduceras till en omsorgstagare med egenskaper som passas in i äldreomsorgens organisatoriska administrativa kategorier och förutsättningar. Mötet med biståndshandläggaren är en sorts process som Hasenfeld 1983 kallar *people-processing* och som fritt översatt blir klientskapande. Den nya benämningen brukaren helt enkelt.

Socialtjänstlagens syfte är bl.a. att tillförsäkra den enskilde självbestämmande och integritet, det framgår även att det är den äldres individuella behov som ska tillgodoses (SFS 2001:453). Men i vilken form t.ex. hjälp ska ges, utformas tillsammans med den äldre utifrån dennes behov. Här kolliderar myndighetsutövningsmakt med dess organisatoriska regler och riktlinjer, begränsade ekonomiska resurser samt standardiserade insatser och den gamles integritet och självbestämmande. (Källa: *Socionomen* 3/2009.)

L28. Drömmen om det goda livet inom äldreomsorgen

Motionär: Folkpartiet liberalerna Bohuslän

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska undersöka möjligheten att skärpa socialtjänstlagen och uppgradera skäliga levnadsvillkor till goda levnadsvillkor inom äldreomsorgen
2. **att** Folkpartiet ska verka för en definition av innebörden av goda levnadsvillkor och de insatser det innebär

LSS (Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) har som mål att tillförsäkra den enskilde möjlighet att leva som andra. LSS-lagen är en rättighetslag. Den säger att den enskilde ska tillförsäkras goda levnadsvillkor genom vissa vård- och omsorgsinsatser, som enligt lagen ska anpassas till den enskildes behov.

SOL (Socialtjänstlagen) säger att man ska verka för att äldre får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och se till att de får en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. SOL ger den enskilde rätt till bistånd i form av vård och omsorg för sin livsföring, i den mån man inte själv kan tillgodose sina behov eller tillgodose dem på annat sätt. Rätten till bistånd betingas av behovsprövningen. Genom biståndet ska den enskilde tillförsäkras skäliga levnadsvillkor. Biståndet ska utformas så att den stärker den enskildes resurser att leva ett självständigt liv.

Så långt lagstiftningen. Hur verkligheten ser ut kan vi läsa om i de många tidningsartiklar och lyssna till i tv-debatter, där bekymrade politiker försöker förklara, varför de gamla farit illa i just i deras kommuner och hur alla lovar att det blir bättre i morgon.

Vår bild av nuläget visar många exempel på vanvård, dåligt bemötande, överintag av mediciner som ger biverkningar i form av störda minnesfunktioner och motorik – med förvirring och fallolyckor som följd. De gamla sitter hela dagarna och tittar på väggen eller teve utan att se. Ensamhet trots närvaro av personal. Samma gäller för de äldre som tvingas att bo i sina ordinära boenden. De är friska men gamla. De är ensamma och otrygga. Ofta förtvivlade och fyllda av ångest, kanske i omvänd proportion till den tid som hemtjänsten har till sitt förfogande – och det är inte mycket.

´Skäliga levnadsvillkor` begränsas i praktiken till att människor får rätt till tak över huvudet, mat, värme och en hel del av omvårdnad, dvs. grundläggande trygghet. Men lagen talar också om att ge de äldre en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. Här ser vi stora brister – kommunernas tolkning beror i stor utsträckning av den ekonomi man har.

Hur kan vi då hjälpa människor att behålla hälsa och vitalitet? Hur kan vi förebygga ensamhet och otrygghet? Hur går vi från ensamhet till flersamhet?

Fysiska och intellektuella aktiviteter främjar välbefinnande och hälsa. Att äta med sällskap, att prata med andra, att kunna berätta om sitt liv och erfarenheter, att kunna gå ut och handla, att dricka kaffe med kompisar, att motionera tillsammans i en aktivitetspark för äldre, att kunna laga mat tillsammans – det finns många sätt. Vi måste utvidga det sociala uppdraget genom att uppgradera lagen och definiera dess innebörd och insatser.

L29. Bekämpa de äldres ensamhet

Motionär: Folkpartiet liberalerna Bohuslän

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska ta initiativ till att en utredning tillsätts i syfte genomlysa de äldres situation och lämna förslag till ändrade synsätt och åtgärder, bl.a. genom att skapa nya boendeformer för äldre personer (55+) som medger överflyttning till helt vanliga lägenheter, som ligger i anslutning till anläggningar som erbjuder anpassat boende och särskilt boende och tillhörande service, så att en successiv nedtrappning av boendeytan kan ske genom omflyttning till allt mindre lägenheter inom anläggningen i takt med att de egna krafterna avtar och erbjudande om successivt ökande service och omvårdnad kan ges inom samma boende alltefter behov, samt en ändrad hyreslagstiftning så att en nedtrappande boendekarriär blir möjlig

Kvarboendeprincipen ovärdig

Många av oss har egna erfarenheter av föräldrars åldrande. De stora förväntningarna på ett aktivt pensionärsliv bryts så småningom av sjukdom och funktionshinder. Samhället ställer upp med hemtjänst och hemsjukvård, så att de gamla kan bo kvar i sin bostad under mycket lång tid, en bostad som ofta är långt större än de faktiskt behöver eller egentligen önskar. Man menar att detta blir billigast för kommunerna.

Så småningom krymper vän- och bekantskapskretsen. Den blir svår att underhålla, eftersom man förr eller senare blir fast i bostaden, även om färdtjänst finns att tillgå. Efter någon tid blir det dags för den första maken att flytta till ett äldreboende och den andra maken blir ensam kvar hemma i en varm bostad, som städas och fejas, försedd med mat och annan omsorg – men ensam. När så blir dags för den andre maken att flytta till äldreboendet, placeras han/hon kanske på en annan avdelning.

Vi ser framför oss av hur de äldre glider in i ensamheten, även om deras materiella behov tillgodoses. Det blir inget medmänskligt åldrande. Många av oss har sett nära och kära eller deras nära vänner drabbas av denna ombonade ensamhet, många gånger i egna villor eller stora lägenheter som det f.ö. råder stor efterfrågan på. Människan som social varelse glöms bort. Det måste finnas bättre alternativ.

Om ensamheten ska undvikas, måste man planera för det, dvs. var och en av oss måste planera för det. Vi måste bygga lägenheter av i huvudsak vanligt slag för människor i övre medelåldern, säg från 55 år, i anslutning till anläggningar som erbjuder anpassat boende och särskilt boende senare i livet. Då blir det möjligt för var och en att bygga upp sociala relationer – ett kontaktnät, en vänkrets – i det område, där man tänker sig att åldras.

Så småningom minskar behovet av stor bostad. Om behovet av mindre bostad då kan tillgodoses inom samma anläggning – man får tänka sig ett större bostadskomplex – kan relationerna till de närboende bibehållas långt upp i åren utan avbrott. Och när man väl behöver det, tar rullator och rullstol den äldre lätt till vännerna. De äldre skulle må bättre psykiskt, känna att livet är meningsfullt och antagligen bli mindre vårdkrävande totalt sett över hela perioden från pensioneringen till livets slut. De äldre skulle i större utsträckning hålla varandra sällskap och bidra till ett meningsfullt liv – och personalen skulle få mer tid för sådant som de är bäst på.

Och många av de äldres barn skulle i mindre grad känna sig plågade av dåligt samvete.

Nuvarande hyreslagstiftning hindrar den typ av nedtrappande boendekarriär, som beskrivs ovan. Lagen borde kunna ändras omgående, eftersom det inte verkar vara förknippat med några kostnader. Tilläggas bör också att vårt förslag innebär, att en mängd attraktiva äldre bostäder kommer ut på marknaden tidigare än eljest, till glädje för många.

Vårt yrkande innebär att vi anser att man på denna punkt bör gå längre än Förslag till äldrepolitiskt program (2009-03-06) anser, t.ex. om s.k. trygghetsboende. I övrigt tilltalas vi av det programmet.

L30. Färdtjänst för aktivt liv

Motionär: Folkpartiet liberalerna Norra Älvsborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 14 i det äldrepolitiska programmet kompletteras med en tilläggstext om att Folkpartiet ska verka för en väl fungerande färdtjänst med låg taxa

För att äldre människor ska ha möjlighet att delta i olika sorters aktiviteter behövs en väl fungerande färdtjänst med låg taxa.

L31. Våld mot personal i särskilda boenden

Motionärer: Barbro Westerholm, Stockholm, Sewon Ekberg, Skövde, Solveig Hellquist, Sörberge, Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att förebygga våld mot personal i särskilda boenden

I medierna har vi vid åtskilliga tillfällen fått läsa om upp-

rörande fall av våld och övergrepp mot äldre människor i särskilda boenden. Det vi däremot inte får läsa om är personalens utsatthet för övergrepp från äldre i dessa boenden. Nyligen har kommit en avhandling av Åsa Sandvide knuten till Högskolan i Kalmar och Umeå Universitet med titeln Våld i särskilda boenden för äldre – språk och sociala interaktioner. Det här är en viktig avhandling som ökar förståelsen för det som sker i mötet – interaktionen mellan vårdare och äldre vårdtagare.

Åsa Sandvide har genomfört och analyserat 59 intervjuer om 61 våldshändelser. De flesta intervjuade (49) har varit offer, två har varit förövare och resten vittnen. När vårdarna beskrev vad som hänt berättade de om missförstånd mellan de involverade parterna, om personliga kränkningar och om acceptans av våld i arbetet. Våldshändelser inträffade när vårdarnas och de äldres viljor inte var samstämmiga. Särskilda risksituationer var uppstigningen ur sängen på morgonen och när det var dags för dusch eller blöjbyte.

Även om vårdarna arbetade utifrån intentionen att göra gott och inte skada blev resultatet ofta situationer med våld, t.ex. med anklagelser, sparkar och slag från den äldre mot vårdarna. Vårdarna berättade också om kränkningar i form av misstro, anklagelser och förolämpningar eller i form av sexuella handlingar från den äldre.

Vårdarna kände sig inte bara kränkta utan också professionellt ifrågasatta när de utsattes för våld och trakasserier. De beskrev också den acceptans av våld i arbetet som utvecklades och om skuldkänslor och maktlöshet. De kände att de riskerade att förlora sina jobb om de inte utförde sina arbetsuppgifter.

Det finns några andra svenska undersökningar som också påvisat hur vanligt våld mot vårdare är i särskilda boenden. I en studie omfattande 506 personer angav 40 procent att de själva varit utsatta för våld från vårdtagare och 18 procent att de dagligen utsatts för våld under undersökningsperioden. Fysiskt våld var vanligast (75 procent) medan psykiskt våld förekom i mindre omfattning, 12 procent. Det fysiska våldet utgjordes av slag, nyp, hot, sparkar och/eller bett från de äldre.

Vi har således att göra med ett allvarligt problem både för de äldre vårdtagarna och för vårdarna. Vårdtagarens självbestämmande och integritet ställs mot vårdens mål om aktivering av den äldre, av krav på god hygien m.m. När det inte finns en samsyn mellan parterna resulterar det i våld och övergrepp.

Vi måste därför hitta arbetssätt så att interaktioner mellan vårdare och vårdtagare inte leder till våld. Det ställer stora krav på god utbildning för vårdarna om äldres hälsoproblem och kommunikationsförmåga. Det ställer stora krav på utbildning och tid i vårdens vardag för att nödvändiga vårdinsatser ska kunna genomföras utan tvång för att undvika de våldsreaktioner tvångsinsatser kan medföra. Här behövs tillvaratagande av de erfarenheter som gjorts inom demensvården men också mer forskning.

L32. Statliga försäkringar för funktionshindrade och äldre personer

Motionär: Inger Andersson-Öberg, Ursviken

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** de drabbade via statliga försäkringar ska få tillbaka hela eller åtminstone delar av det de förlorat på ett orättmätigt sätt

Jag har under årens lopp i dagspressen kunnat läsa hur funktionshindrade som bor i eget boende med stöd av personal inom handikappomsorgen och äldre personer som bor i eget boende med stöd av hemtjänsten har förlorat både pengar och andra ägodelar.

De funktionshindrade och äldre personer som på grund av sina funktionsnedsättningar inte har förmågan att bevaka sina tillgångar och behöver stöd i sin dagliga livsföring kan råka illa ut om någon i personalgruppen inte kan skilja på mitt och ditt. Har dessa utsatta grupper ett större överskott i form av pengar eller andra tillgångar kan frestelsen bli för stor för utomstående att ta för sig, kanske på grund av dålig privatekonomi eller vad det kan handla om. Dessbättre är sådana handlingar inte alltför vanliga, men när det händer drabbar det dessvärre dessa svaga grupper som inte kan försvara sina intressen och därför är det extra olyckligt.

L33. Anhöriganställning

Motionär: Folkpartiet liberalerna Norra Älvsborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 22 i det äldrepolitiska programmet kompletteras med en text om att Folkpartiet ska verka för möjligheten till anhöriganställning

L34. Att själv få välja omsorg – hållbar valfrihet för alla parter vid vård av anhörig

Motionärer: Folkpartiet liberalerna Huddinge, Anna Attergren Granath, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att införa laglig möjlighet till förkortad arbetstid i samband med vård av omsorgskrävande förälder
2. **att** Folkpartiet ska verka för att en ekonomisk kompensation ska kunna tilldelas de anställda som väljer att gå ned i arbetstid för att vårda sina äldre anhöriga

Parallellt med att medellivslängden ökar så ökar också antalet äldre med omfattande dagliga hjälpbehov. En betydande del av dessa tillgodoses av anhöriga på mer eller mindre frivillig basis. Trots detta ökar inte bara samhällets kostnader utan också kommunernas svårigheter att svara upp mot de behov av vård som finns på ett fullgott sätt, framförallt i de kommuner där andelen äldre är som högst.

Vanligen står döttrarna för merparten av omhändertagandet av sina åldrade föräldrar: döttrar som själva befinner sig i 50-årsåldern och befinner sig mitt i karriären, som har egna barn som fortfarande har behov av sina föräldrar och som också lägger mer daglig tid på det egna hemarbetet än vad män i motsvarande ålder gör. Många av dessa kvinnor upplever att den enda tid som de har förutsättningar att prioritera bort är den tid som de själva skulle behöva för att sköta om sina egna behov vilket till viss del kan förklara att ohälsotalet skiljer sig markant mellan kvinnor (42 dagar per år) och män (28,3 dagar per år) och också att dessa skillnader ökar från 40-årsåldern och uppåt.

Vi anser att det borde vara en självklarhet för äldre att kunna välja att få sin dagliga omsorg tillgodosedd via en anhörig i stället för genom en avlönad assistent. För att detta ska vara ett hållbart alternativ så behöver möjligheterna för anhöriga att göra ett val som varken försämrar ekonomin eller

den egna hälsan, vare sig på kort eller på lång sikt, främjas.

Vi föreslår därför att landsmötet beslutar att Folkpartiet ska arbeta för att införa laglig rätt till förkortad arbetstid och kompensation för den inkomstförlust som detta innebär för de personer som väljer att under en period trappa ned i arbetstid för att själva ta hand om sina föräldrar.

Förutom att detta skulle medföra att valfriheten ökar vilket i sig är nog så viktigt så torde också förslagen kunna medföra att det framtida behovet av offentliganställd personal kan bemötas samtidigt som de äldres behov av omsorg tillgodoses utan att kostnaderna för den skull behöver bli väsentligt högre än vad de är i dag. Förslagen torde också kunna medföra sekundärvinster i form av minskade sjukskrivningar bland kvinnor i övre medelåldern, ökad livskvalitet både för de äldre och för de anhöriga, etc. som motiverar eventuella kostnader som förslagen skulle medföra.

Vi kan se att förslagen – framförallt under kärvare tider – kan riskera att medföra att kommunernas ambitionsnivå vad gäller att tillhandahålla en god omsorg minskar och att de indirekta kraven på anhöriga att själva ta hand om sina äldre därmed skulle öka. Vi vill därför betona att förslaget har två primära syften: dels att öka de äldres valfrihet genom att ge dem möjlighet välja att få sina behov tillgodosedda av en anhörig som komplement till de alternativ som samhället erbjuder, dels att skapa en hållbar situation för anhöriga genom att erbjuda ett hållbart alternativ eftersom vår uppfattning är att de som i dag väljer att själva ta hand om sina föräldrar i dag bara har två dåliga alternativ att välja mellan.

Detta så till vida att de antingen har att försöka tillgodose den äldres behov av stöd vid sidan av det egna livet och karriären vilket medför ett olösligt pysslande med tid. Alternativet är att trappa ner i arbetstid vilket ofta medför ett långsiktigt inkomstbortfall eftersom möjligheterna att i ett senare skede på nytt erbjudas en heltidstjänst ofta är begränsade.

Vår uppfattning är att införandet av en lagstadgad möjlighet till tjänstledighet i samband med vård av anhörig skulle kunna minska risken för att kvinnor fastna i deltidsarbeten samtidigt som det skulle medföra att äldres valfrihet att välja omsorg ökade.

Vi anser också att det borde vara självklart att den omsorgsinsats som annars skulle ha tillgodosetts av privat eller kommunal hemtjänst ska ersättas med lön även om det är en anhörig som står för utförandet.

L35. Anhöriga ska få bättre stöd

Motionär: Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för förbättrat stöd för anhöriga som innebär t.ex. anställd personal som har ansvar för anhörigstöd där utbildning om det normala åldrandet, demenssjukdomar ingår, avgiftsfri avlösning i hemmet 8 timmar i månaden för anhörig, möjlighet till att stödgrupper för anhöriga, öppna lokaler/mötesplatser centralt belägna för anhöriga, ideella och pensionärsföreningar m.m.

Att vara äldre i dag innebär andra förutsättningar än för bara 50 år sedan. Man bor inte längre så nära sin släkt som tidigare. De barn man har kanske bor på annan ort. Åren efter 65 och pensionering kan bli en räcka av år där vi kan leva ett intressant och innehållsrikt liv. Vi lever längre än någonsin tidigare. Samtidigt som gruppen pensionärer ökar i Sverige i dag, så ökar också diagnoserna på olika demenssjukdomar bland yngre äldre. Förändringar som innebär att minnet och planeringsförmågan minskar innebär förstås en stor förändring och begränsning av livet och vardagen för den drabbade. Möjligheten att komma ut i föreningsliv eller social samvaro över huvud taget minskar. Att själv kunna ta hand om sig själv och t.ex. själv handla sin mat och tillreda den försvinner. I vårt Social- Sverige finns då både hemtjänst och matlådor, men möjligheten att komma utanför det egna hemmet minskar betydligt. Även normalt åldrande som innebär fysiska krämpor och allmän skröplighet som hindrar i vardagen gör att världen krymper.

För de anhöriga till den drabbade innebär detta också en förändring av livet. Det har kanske pågått i flera år – och plötsligt upptäcker den anhörige att det finns ingen egen tid. All tid går åt till maka/make eller mamma/pappa.

För den som lever i parförhållande innebär det att relationen förändrats till att bli vårdande/vårdare i stället för make/maka. För dem som vårdar sina föräldrar så får barnet en vårdande roll till sin gamla mamma eller pappa. Den psykologiska förändringen är inte lätt att hantera. Här behövs stöd på olika sätt och samtal.

L36. Insatser för äldre med funktionsnedsättningar

Motionärer: Barbro Westerholm, Stockholm, Sewon Ekberg, Skövde, Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet bör verka för att handlingsprogram utvecklas inte bara för människor med demens utan också för äldre med andra typer av funktionsnedsättningar

I juni 2006 genomfördes under det österrikiska ordförandeskapet i EU en konferens om äldre och funktionsnedsättningar i Graz. Det resulterade i en deklaration kallad Grazdeklarationen med i korthet följande innehåll.

I deklarationens inledning understryks att äldre med funktionsnedsättningar är en heterogen grupp för vilka FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och deklarationerna om äldre och om funktionsnedsatta gäller. Funktionsnedsättningarna kan vara medfödda eller förvärvade, vara fysiska, psykiska eller intellektuella. Genom medicinska, tekniska och andra framsteg kan vi räkna med att äldre med funktionsnedsättningar kommer att leva längre och bli fler.

Deklarationen slår fast att utgångspunkten för politiken ska vara att äldre med funktionsnedsättningar ska kunna leva ett aktivt, självständigt och tryggt liv präglat av självbestämmande och respekt. Deklarationen tar avstånd från den diskriminering och de hinder äldre med funktionsnedsättningar möter i sitt dagliga liv. Den understryker att när den funktionsnedsatta behöver stöd så är det viktigt att sådant stöd respekterar den äldre funktionsnedsattas fria vilja, att den äldre inte får stå under otillbörligt inflytande.

I deklarationen lyfts fram att det är oacceptabelt att ett betydande antal äldre människor med funktionsnedsättning lever utan värdighet i olämpliga bostäder och att det finns äldre vars liv präglas av social uteslutning, marginalisering, fattigdom, försummelse, våld och övergrepp. I stället måste de liksom övriga befolkningen ha tillgång till hälso- och sjukvård på lika villkor. De måste också få tillgång till ändamålsenliga

stödinsatser som kan möjliggöra bättre livskvalitet och på så sätt underlätta ett aktivt åldrande och fullt deltagande i samhällslivet. Så kallad *independent living* ska stimuleras. Äldre funktionsnedsatta människor och deras familjer ska inbegripas i utvecklingen av politiken. Såväl professionella som anhörigvårdare ska konsulteras om vilka behov av stöd de har för att kunna fullgöra de insatser de gör för äldre människor med funktionsnedsättning. Vidare ska dialogen mellan olika intressenter (människor med funktionsnedsättning, familjer, försörjare, politiker och forskare) stimuleras på alla nivåer.

Graz-deklarationen resulterade i februari 2008 i ett förslag till resolution från EU:s ministerråd som i princip tillgodoser Grazdeklarationens önskemål. Det här är en positiv utveckling som måste omsättas i handling.

Situationen i Sverige

Äldre med funktionsnedsättning är en heterogen grupp med olika behov. Trots det behandlas de i statistik och sammanställningar som en grupp med en uppdelning utifrån de insatser de får och inte utifrån de olika orsakerna till deras funktionsnedsättning. Detta måste vi ändra på. Insatser måste ges utifrån de olika behov som föreligger. När det gäller människor med demens har vi god information om hur många de är och deras vård- och omsorgsbehov.

Socialstyrelsen arbetar med ett handlingsprogram för demens som beräknas vara klart 2010.

För äldre med andra funktionsnedsättningar är det däremot sämre beställt. Som exempel kan nämnas äldre med postpoliosyndrom. Eftersom vi inte haft några poliofall sedan 1977 minskar den gruppen och den tycks inte vara prioriterad vare sig i vård eller i forskning. Det leder till att deras behov av vård och stöd inte blir optimalt. En annan grupp är äldre som blivit dövblinda på äldre dagar och vars behov skulle kunna tillgodoses med ganska enkla åtgärder. Det tas upp i en annan motion till Folkpartiets landsmöte 2009. En tredje är människor med medfödda funktionsnedsättningar som Mb Down som tidigare dog unga men som i dag kan nå hög ålder.

L37. Finns direktiv?

Motionär: Anita Afzelius-Alm, Axvall

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 30 i Folkpartiets äldrerapport stryks.

Enligt vårt förmenande bör inte Folkpartiets förslag till äldrepolitiskt program ”Leva livet hela livet” belastas med möjlighet att skriva direktiv för vård i livets slutskede. Våra argument för detta är bland andra:

Alla människor bör behandlas lika. Att skriva in en ”rätt att uttrycka sin vilja” är alldeles onödigt. En sådan eventuell rättighet måste gälla alla och inte exklusivt för äldre människor.

Den gamle är väl medveten om att livet är ändligt och att slutet kan komma snart. Alla människor bör utan att behöva ha ett skrivet dokument kunna känna förtröstan om god vård inför slutstegen. Ett vårddirektiv eller livstestamente kan innehålla önskemål, som för närvarande inte är legitima. Införandet av eutanasi som en möjlighet har tidigare förkastats av landsmötet. Om man önskar ett annat beslut i denna fråga bör det tas upp särskilt och inte bakvägen via det äldrepolitiska programmet.

Med lite fantasi kan man tänka sig hur byråkratin kring ett sådant dokument (av misstag givetvis) kan hanteras på ett mindre önskvärt sätt.

L38. God vård i livets slutskede

Motionärer: Cecilia Wigström, Göteborg, Marita Aronson, Mölndal, Anita Brodén, Sollebrunn, Hanna Lager, Stockholm, Ulf Nilsson, Lund, Cecilia Wikström, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 30 i äldrerapporten ersätts med: **”God vård och behandling i livets slutskede.** Vi anser att den enskildes önskemål om vård och omsorg vid livets slut i större utsträckning bör beaktas av sjukvården så som lagstiftningen föreskriver. Samtal om den äldres önskemål om den sista levnadsperioden bör därför ingå som ett obligatoriskt inslag i den ordinarie behandlarrollen. Alla döende oavsett ålder och oavsett bostadsort måste garanteras tillgång till kvalificerad palliativ vård.**”**

Äldrevårdsprogrammet tar upp den viktiga frågan om vård och behandling när livets slutskede närmar sig. Den palliativa vårdens betydelse för att bidra till livskvalitet ända in i slutet är avgörande både för äldre och unga som dör.

Programgruppens slutsats i punkt 30 är att vården skulle bli bättre om vårddirektiv infördes: ”Vårddirektiv om vård och behandling i livets slutskede. Vi anser att den enskilde ska ha rätt att skriftligen uttrycka sin vilja om vård och omsorg vid livets slut. Många äldre har önskemål om hur de vill ha det under sin sista levnad. Det kan handla om vem den äldre ser som sin företrädare om han eller hon inte längre kan bestämma själv eller att den äldre vill få sluta sina dagar hemma. Ett vårddirektiv skapar trygghet för den enskilde. Det underlättar också för närstående och personal att ta ställning till vilka insatser som är de bästa för den äldre.”

Vi föreslår att denna punkt utgår av följande skäl:

1) Detta är inte något nytt. Enligt hälso- och sjukvårdslagen samt Socialstyrelsens och Läkaresällskapets riktlinjer om livsuppehållande åtgärder i livets slutskede ställs krav på information, samråd och respekt. Den beslutsförmögna patienten har frihet att acceptera eller avböja erbjuden behandling. Muntliga och skriftliga önskemål som en beslutsoförmögen patient avgett tidigare i livet ska vara vägledande. Samtidigt så är det viktigt enligt oss att vara medveten om att en människa kan ändra sig och tänka helt annorlunda när man väl drabbats av en sjukdom jämfört med när man var fullt frisk.

2) Frågan om ställföreträdare tar programgruppen upp i brödtexten, men dock ej i punkt 30: ”För icke beslutskapabla patienter ska tidigare uttryckt önskan om att avstå, påbörja eller avbryta livsuppehållande behandling respekteras. Finns ingen sådan önskan bör läkaren om möjligt samråda med närstående.”

Enligt Europarådets konvention om mänskliga rättigheter och biomedicin (1997) betonas att en beslutsförmögen patient ska ge sitt fria och informerade samtycke till medicinska åtgärder. Men för personer som inte själva är i stånd till det sägs: ”När en vuxen person inte har förmåga att samtycka till en medicinsk åtgärd beroende på psykisk störning, sjukdom eller liknande skäl får åtgärden vidtas endast om det är till direkt nytta för patienten och med tillstånd från patientens ställföreträdare eller från en myndighet, en person eller ett organ med stöd av lag”

När en beslutsoförmögen patient själv inte har uttryckt sin önskan tidigare är situationen alltså mer komplicerad, men det kommer inte till utryck i programgruppens skrivningar i den andra meningen ovan. Utredningen (SOU 2001:6) om

vård i livets slutskede ansåg att frågan om ställföreträdare borde utredas ytterligare. Det skedde i utredningen om förmyndare, gode män och förvaltare (SOU 2004:112) vars förslag ledde till många synpunkter från remissinstanserna eftersom det rör svåra etiska frågeställningar.

3) Precis som programgruppen skriver efterlevs inte alltid riktlinjerna om att respektera patientens muntliga eller skriftliga önskningar. Det får till följd att patienter i livets slut får livsuppehållande behandling i stället för god omvårdnad och palliativ vård. Än viktigare insats att lyfta fram i punkt 30 är krav på att läkare ska samtala om döden med sin patient i tid och att palliativ vård ska tillhandahållas för dem som efterfrågar det. I dag kan enbart 60 procent av landets kommuner erbjuda kvalificerad palliativ vård med specialistläkare, sjuksköterska, arbetsterapeuter och själavårdare i team som helhetsvårdar patienten och stöttar anhöriga.

L39. Vi behöver livet när vi ska dö!

Motionär: Folkpartiet liberalerna Skaraborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** forskning som speglar vården i livets slutskede i högre grad uppmuntras och efterfrågas
2. **att** den palliativa vården över hela landet utvecklas och stärks
3. **att** utbildning inom palliativ vård integreras i all vårdutbildning, samt även i den kommande äldreassistentutbildningen
4. **att** palliativ vård kan erbjudas alla som har behov av den
5. **att** de som bor hemma eller i annat boende också har tillgång till välutbildad personal inom den palliativa vården

”Vi måste få bli gamla och sköra i trygg förvissning om att samhället har kunskap, vilja och resurser att på ett ömsint sätt ta hand om oss den sista sträckan i livet precis som vårt samhälle satsar på det allra första året”. (Marit Paulsen)

När man hör orden livstestamente, livsslutsdirektiv, behörighetsdirektiv vårddirektiv, livsslutspiller, eutanasi och aktiv dödshjälp undrar man om samhället har kunskap, vilja och resurser för att ta hand oss på ett ömsint och värdigt sätt den sista sträckan i livet. Var brister det?

Varifrån hämtar människor sin kraft, när de får veta att de ska dö? I en nyligen publicerad doktorsavhandling citerad i tidningen Omvårdnadsmagasinet (2008, nr6) skriver författaren att många förbättringar behöver göras inom vården och den palliativa vården. Hon trycker på att behovet av kunskap är stort inom vården om hur människor hanterar sin förestående död. Det kan vara svårt att veta hur man ska angripa de här viktiga frågorna, antingen man är anställd eller anhörig.

I den palliativa vården är ambitionen inte bara att stödja patienten fysiskt, utan också att möta deras psykosociala, andliga och existentiella behov. Det kan vara skönt att prata med någon utomstående om känslomässiga saker och hämta kraft från olika håll. Hopp, gemenskap och delaktighet är några sådana kraftgivande källor. Det är ensamt att vara svårt sjuk, en existentiell känsla som påminner om att vi i grunden är ensamma, att vi måste dö ensamma.

Man behöver känna sig betydelsefull, bli tillfrågad och få delta i den vanliga vardagen. Men man har också rätt att tacka nej till information. Olika människor har olika verktyg för att ta emot svår information.

Anhöriga tar oftast ansvar för att upprätta patientens värdighet och för att ge vardagen meningsfullhet. Vi behöver finslipa vår lyhördhet ”nu möter jag dig och du är viktig.” Man bör känna till att om en dödlig sjuk patient kan dricka själv är det tecken på oberoende och autonomi, men också tecken på liv.

Palliativ vård, liksom all vård, ska värna människovärdet och respekten för livet.

Viktigt är att anhöriga också känner tillit och trygghet inför situationen.

Utgångspunkten är allas lika värde. Målet är en vård, fri från smärta och svår ångest. En human vård som räcker livet ut Den sjukes delaktighet och egen vilja ska efterfrågas och beaktas. Man bestämmer här och nu. Livstestamenten eller andra skrivna direktiv behövs därmed inte.

Vår sista tid ska präglas av trygghet och värdighet.

L40. Garantera palliativ vård i alla kommuner

Motionär: Folkpartiet liberalerna Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att specialiserad palliativ vård bör erbjudas i landets alla kommuner
2. **att** landsmötet uttalar att palliativ medicin bör bli en egen tilläggsspecialitet för läkare

Få insatser betyder så mycket för den person som tvingas avsluta livet i ett smärtsamt sjukdomsförlopp som en väl fungerande palliativ vård. WHO definierar palliativ vård som ett förhållningssätt för att förbättra livskvaliteten för patienten och de närstående genom att förebygga och lindra lidandet genom att upptäcka, bedöma och behandla smärta och andra fysiska, psykosociala och existentiella problem som kan uppkomma i samband med en livshotande sjukdom. Den palliativa vården bygger på samverkan mellan läkare, sjuksköterskor, rehabiliteringspersonal, kuratorer och andra yrkeskategorier.

Endast 60 procent av landets kommuner erbjuder palliativ vård

Enligt Prioriteringsutredningen (SOU 1995:5) ska ett värdigt avsked från livet vara en av de högst prioriterade rättigheterna inom vården. Ändå kan endast 60 procent av landets kommuner erbjuda specialiserad palliativ vård till alla som är i behov av det oberoende av diagnos. Specialiserad palliativ vård utgör ofta del av den avancerade hemsjukvården som utförs under ledning av läkare. Den basala palliativa vården ges av undersköterskor under ledning av sjuksköterska. Även denna behöver läkarstöd. Endast 85 procent av landets kommuner kan erbjuda basal palliativ vård (Vård i livets slutskede – Socialstyrelsens bedömning av utvecklingen i landsting och kommuner, december 2006.)

Samverkan är en nödvändig förutsättning för god palliativ vård eftersom kommunernas hälso- och sjukvårdsansvar inte omfattar medicinsk vård som omfattas av läkare. Landstingen har en lagstadgad skyldighet att erbjuda befolkningen en god vård. Det innebär att en nära samverkan mellan kommun och landsting, inte minst när det gäller palliativ vård, är väsentlig för oavsett huvudmannaskap. Samverkan bygger bl.a. på en gemensam vårdplanering samt vårdprogram som täcker allt från lagar och författningar till organisatoriska frågor, riktlinjer för arbetet och stöd till närstående.

Situationen i livets slutsked kan se mycket olika ut. I vissa fall krävs kvalificerad palliativa insatser dygnet runt, i andra

fall krävs inga specifika insatser. För många äldre är vården i livets slutskede en naturlig fortsättning på den vård de fått i ett tidigare skede. En stor grupp av de personer som avlider har en stillsam symptombild och ett lugnt sista levnadsår, trots att de är i livets slutskede. I denna grupp återfinns en stor del av de riktigt gamla.

Situationen i Göteborg

”Vården av döende patienter har stora brister, framför allt i Göteborg. Läget anses så akut att omedelbara åtgärder krävs. Regionen beviljar 15 miljoner redan nästa vecka.”, enligt Göteborgs-Posten i juni 2008.

Det finns i Göteborg tre hospice, vård i livets slutskede för den som av olika skäl inte kan eller vill vara kvar hemma. Det första, Bräcke Diakoni, initierades på 70-talet genom en motion av Werner Olsson (FP) och Folkpartiet ha sedan dess agerat för att bevara och utveckla verksamheten, senast genom en interpellation i kommunfullmäktige i år av Mikael Janson (FP).

Specialistutbildning inom palliativ medicin

Säker tillgång – dygnet runt – till läkare som har kunskaper i den speciella problematik som finns i den palliativa vården är en förutsättning för palliativ vård av god kvalitet. Enligt Socialstyrelsens bedömning finns behov av kompetensutveckling för personal som arbetar inom palliativ vård. Det råder brist på läkare med tillräcklig kompetens inom området.

Utredningen om vård i livets slutskede (SOU 2001:6) föreslog att palliativ medicin borde bli en tilläggsspecialitet för läkare i Sverige. Lika självklart som infektionskliniker och infektionsläkare – lika självklart måste det bli med palliativa enheter och palliativspecialister. Både infektionsvård och palliativ vård bedrivs nästan överallt, men man måste ha spetskompetens och enheter för svårare fall.

Vi anser att samhället måste säkerställa att människor som har en dödlig sjukdom och som upplever stort lidande får god vård och ett värdigt slut på livet.

L41. Äldre och självmord

Motionär: Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att orsakerna bakom äldres självmord klarläggs

Under senaste året har människors självbestämmande om hur de vill ha det i livets slutskede varit föremål för intensiv debatt. Här har frågan om läkarassisterat självmord aktualiserats. Ska en läkare kunna skriva ut ett läkemedel till en patient med dödligt förlöpande sjukdom för vilken det inte finns någon bot och där slutet blir mycket plågsamt, ett läkemedel med vilket patienten själv kan avsluta sitt liv. Här är läkarkåren delad i sin uppfattning och det gäller också det svenska samhället i övrigt.

I det sammanhanget har observerats att en fjärdedel av de självmord som begås i Sverige har genomförts av människor 65 år och äldre. År 2000 var det 323 och år 2006 306 äldre som begick självmord. Självmorden var drastiska. Det handlar om självmord genom hängning, hopp framför tåg, dödsskjutning och andra tillvägagångssätt. Orsaken bakom självmorden är okänd. Vi vet inte om det handlar om personer som hade dödligt förlöpande, plågsamma sjukdomar eller om det var personer som var deprimerade, som upplevde livsleda på grund av avsaknad av socialt nätverk eller upplevde att inte längre vara behövda.

Jag anser att det är viktigt att ta reda på orsakerna bakom äldres självmord för att se vad som kunde ha gjorts för att bereda dessa personer en bättre sista levnadstid och ett skonsammare livsslut än självmord med drastiska metoder.

Pensioner och ekonomiska trygghetssystem

L42. En akut äldre- och kvinnofråga

Motionär: Agneta Isacsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att omgående presentera en plan för hur en förstärkt garantipension kan införas och finansieras

Äldre kvinna = fattigpensionär. Jag skäms över att alliansen och Folkpartiet inte agerar mera kraftfullt i denna akuta fråga. I dag kan jag inte titta fattigpensionärerna i ögonen!

Den här utsatta gruppen består i huvudsak av kvinnor, främst i åldern 80 år och uppåt. De har varit gifta och har inte arbetat utanför hemmet i någon större omfattning. De har följaktligen ingen ITP/motsvarande.

De ska klara sig på den s.k. garantipensionen som ligger under 7 600 kronor i månaden för ensamstående. Tillkommer ev. bidrag för del av hyreskostnad. Dessa kvinnor lever nära svältgränsen – åtminstone vad gäller utrymmet för ett eget liv och för egna aktiviteter. De är friska och rörliga men har pga. sin ekonomiska situation inga eller få möjligheter till resor och nöjen. Det är synnerligen tragiskt. Och snart nog kommer krämporna…

Det är förfärligt och kränkande att våra mammor och farmödrar ska vara tvingade att leva på falukorv och fil för att kunna bekosta en bussresa till närstående eller en utflykt till Dalhalla. Det är hög tid att stärka villkoren för fattigpensionärerna – innan det är för sent!

L43. Ändrad pensionsutbetalare för födda 1937 eller tidigare

Motionär: Folkpartiet liberalerna Malmö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna på olika sätt ska verka för att utbetalningar av pensioner för åldersgruppen födda 1937 och tidigare helt sköts av Statens pensionsverk.

För dem som är födda 1937 eller tidigare betalades pensionen (Tjänstepension, Kåpan, Folkpension och ATP, de två senare sedan omdöpta till Tilläggspension) förr ut av Statens pensionsverk (SPV) i Sundsvall. Servicen var utmärkt. Man fick månadsvisa kontoutdrag. Vid årsskiftet givetvis en sammanställning över det gångna året samt uppgift om hur pensionen under det kommande året. Det var lätt att komma i kontakt per telefon med SPV, samt att få utredningar om förtida uttag m.m. gjorda. Handläggarna var överlag mycket kunniga. Utredningar om pensionsalternativ utfördes prompt och noggrant. Den 1/1 2003 trädde en pensionsreform i kraft. Då flyttades huvuddelen av pensionsutbetalningarna till För-

säkringskassan. Tjänstepensionen stannade dock kvar hos SPV. Servicen försämrades drastiskt. Inga månatliga besked, bara ett årsbesked, samt åtminstone de första åren svårt att få telefonkontakt.

Handläggarnas kunnande sjönk märkbart. Det sjönk ytterligare efter den 1/1 2005 när ett antal myndigheter slogs samman till en enhetlig myndighet, Försäkringskassan.

Enligt medieuppgifter avskedades 3000 personer 2005. 60 procent av handläggarna var nya eller saknade adekvat utbildning. Det förklarar till stor del den sänkta handläggarstandarden.

Enligt uppgift fungerar telefonservicen för ögonblicket bra, till och med på kvällstid. Dock har telefontillgängligheten varierat under årens lopp med tidvis bättre och tidvis sämre resultat så vi har knappast sett slutresultatet ännu.

Dessutom anges att åtminstone vissa handläggare är kompetenta, men detta beror givetvis på vilka krav man har och vem man råkar på.

Det är i och för sig Försäkringskassan som tillhandahåller underlaget till SPV, men en återgång till utbetalning av alla pensioner från SPV för angiven åldersgrupp skulle ha vissa tydliga fördelar:

a) Pensionerna skulle komma från samma myndighet vilket vore en fördel, bl.a. genom förenkling.

b) Servicenivån skulle åtminstone delvis kunna återställas till den standard som SPV tidigare hade.

c) Möjligen skulle viss handläggarkapacitet på Försäkringskassan kunna frigöras för att syssla med dess huvuduppgifter. Det är fortfarande 8 procent som inte erhåller utbetalningar i tid, och detta förhållande beräknas kvarstå relativt länge.

L44. Höjd pensionsålder

Motionärer: Birgitta Ohlsson, Stockholm, Gulan Avci, Stockholm, Peter Blomquist, Stockholm, Solveig Hellquist, Sörberge, Erik Jennische, Stockholm, Henrik Johansson, Umeå, Martina Lind, Stockholm, Nina McEvenue, Stockholm Ulf Nilsson, Lund, Barbro Westerholm, Stockholm, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet tillsätter en utredning med syfte att höja pensionsåldern och stimulera hur äldres arbetskraft bättre kan tas till vara

Mellan åren 1800 och 1920 ökade medellivslängden i Sverige från 37 till hela 60 år. I dag år 2008 blir många svenska kvinnor uppemot 90 år och även bland männen finner vi flertalet som passerar 80-årsstrecket. Tillgången på bättre föda, minskad barna- och mödradödlighet, medicinska, ekonomiska och sociala framgångar har tillsammans varit faktorer som bidragit till denna höjda medellivslängd.

När den allmänna folkpensionen infördes året 1913 var pensionsåldern i Sverige 67 år och medellivslängden 58 år. Enligt Äldreutredningen skulle minst hälften av alla svenskar vara tvungna att arbeta till 79 år för att trygga vår välfärd. Höjd pensionsålder diskuteras i många europeiska länder, men har hittills haft svårt att få genomslag i debatten, trots att EU:s Lissabonstrategi syftar till att höja produktiviteten i vår ekonomi. Utmaningarna är många på vår egen europeiska kontinent. Eurostats senaste befolkningsprognos visar att det enbart kommer att finnas två yrkesarbetande för varje pensionär i EU år 2050 jämfört med fyra i dag. Kalla fakta är att Europas befolkning minskar. Andelen äldre blir fler och andelen individer i arbetsför ålder minskar.

Med denna takt på utvecklingen kommer välfärdssystemen att sättas under hårt tryck och pensioner, hälso- och sjukvård kommer att bli svårare att hålla på samma nivå. Därför måste vi våga börja prata om att höjd pensionsålder mycket väl skulle kunna vara ett verkningsfullt instrument för att ge pensionärerna en bättre levnadsstandard och dessutom för framtiden kunna underlätta vården och omsorgens finansiering. Incitamenten för att fler arbetar längre måste uppmuntras. En tänkbar lösning är en höjd pensionsålder från 67 år till 70 år. Detta bör utredas.

L45. Ett förbättrat pensionssystem

Motionär: Lars Henric Ekstrand, Malmö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utreda hållbarheten i de överväganden som finns i denna motion, genomförbarheten av de föreslagna politiska åtgärderna samt vidta åtgärder för att i alliansregeringen aktualisera de resultat som kan framkomma

Överväganden om AP-fondsystemet

Det finns frågor om logiken bakom de gigantiska överföringarna från AP-fonderna till statskassan. Bosse Ringholm siktade enligt en proposition på 350 miljarder kronor. Det har enligt Försäkringskassan stannat vid 245 miljarder (1999 45 miljarder kronor, 2000 också 45 miljarder kronor samt 1 januari 2001 155 miljarder kronor). Överföringen på 155 miljarder kronor samt de 90 miljarder kronor som tidigare beslutats om motsvarar en engångsöverföring per den 1 januari 1999 på 258 miljarder kronor. Detta var en kompensation för att man bröt ut sjuk/förtidspensioner och efterlevandepensioner från AP-systemet och la dem på statskassan. Frågan är varför detta skedde. En motivering för att bryta ut dem tycks vara att AP-systemet ska vara ett renodlat inkomstrelaterat system. Men då är det ju ologiskt att sedan ta pengar från AP-fonderna för att ”kompensera” statskassan.

Vad ska staten kompenseras för? Dessa två pensionstyper tycks gå med ett årligt överskott på ett par miljarder kronor. Det flyter årligen in mera arbetsgivaravgifter än vad man betalar ut i pensioner. Då behövs ju ingen kompensation.

Gjorda och tänkta överföringar från AP-fondsystemet är gigantiska. Man räknade på 1990-talet med att fonderna skulle komma upp i cirka 700 miljarder. Man tänkte sig alltså att ta bort ungefär hälften av fonderna! I dag finns 898 miljarder. Att man tagit ut 245 miljarder utgör ändå cirka 28 procent av totalvärdet, en svindlande åderlåtning. Fondernas har även förlorat avkastningen på dessa. Det som löst ut den s.k. bromsen skulle vara det dåliga börsutfallet 2008. Men om dessa 245/258 miljarder fått stanna i systemet hade bromsen trots börsutfallet sannolikt inte lösts ut. Ringholm planerade även att försöka föra över 94 miljarder år 2004 i samband med den beslutade kontrollstationen, men då blev protesterna för starka. Bl.a. skrev Barbro Westerholm och K.G. Scherman, tidigare generaldirektör för Riksförsäkringsverket, en mycket skarp artikel i Sydsvenska Dagbladet vilken verksamt bidrog till att idén togs tillbaka. En mera sannolik reell bakgrund till överföringarna till statskassan är urusel skötsel av statsfinanserna under Socialdemokraterna under senare delen av 1990-talet, och 2000-talet fram till regeringsskiftet.

Det har fattats pengar till olika kostsamma och ineffektiva bidragssystem och okontrollerade transfereringar. Det finns ingen som helst anledning till att pensionärerna ska åsamkas förluster av ovan redovisade skäl.

Tänkbara politiska åtgärder

Vissa åtgärder synes nu påkallade. De är viktiga för att pensionerade väljare i avsmak inte ska avstå från att rösta i riksdagsvalet 2010.

a) Att snabbt återbetala så mycket till fonderna att bromsen inte löses ut. Det var ju inte så mycket det hängde på. Detta gör en eventuell upplåning för ändamålet i högsta grad försvarbar.

b) Som en uppmuntran till pensionärerna borde skattenivån sänkas till den som gäller för yrkesarbetande. Det skulle ju inte försämra jobbskatteavdragets (just nu tveksamma) effekter. Det skulle gå ungefär jämnt ut med bromsen om denna löses ut. De skulle även stimulera efterfrågan av varor och tjänster.

c) Dessutom tycks man ha tagit ifrån pensionärerna en del pengar på 1990-talet som de inte fått tillbaka. Det borde ske nu.

d) På sikt borde det finnas ett grundlagsliknande skydd mot att röra AP-fonderna så att dessa inte kan röras av en politisk majoritet för andra ändamål än pensioner.

e) Pensionssystemet är, som Barbro Westerholm m.fl. konstaterat, inte stabilt för pensionärerna. Man borde överge fondtanken och låta alla pensioner gå över statsbudgeten. Pensionssystem tycks snarare vara vinnare än förlorare. Då skulle pensionssystemet vara stabilt även för pensionärerna.

L46. Lika villkor för pensionärer

Motionär: Folkpartiet liberalerna Tingsryd

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för att de orättvisa villkor för pensionärer som beskrivs i motionen försvinner omgående

Under en längre tid har det från massmedia och från olika pensionärsförbund förts fram kraftig kritik mot den diskriminering som i dag gäller för Sveriges pensionärer.

En pensionär med 13 000 kronor i månadsinkomst betalar 2009 nästan 700 kronor mer i skatt varje månad än en förvärvsarbetande med samma inkomst. Det blir 8 400 kronor per år!

Denna fördelning är helt oacceptabel för en person som hela sitt liv och betalat sin skatt under alla år och det ökar dessutom inkomstklyftorna mellan generationerna ytterligare. Det är både orimligt och orättvist att pensionärer och löntagare ska betala olika skattesatser för samma inkomst. Pension är uppskjuten lön och alltså ersättning för utfört arbete.

Sverige har ett av världens högsta skattetryck. Tanken var säkert god när regeringen ville sänka skatten för förvärvsarbetare och kalla skattesänkningen för ”jobbskatteavdrag”, men det blev helt fel genom att pensionärerna, som arbetat hela sitt liv, uteslöts från skattelättnaden!

Detta är något unikt historiskt sett! Det finns inget annat land som särbehandlar pensionärerna på detta sätt!

Världsbanken har gjort en utredning som visar att av 53 undersökta länder från alla världsdelar är Sverige det enda land i världen som beskattar pensioner högre än arbetsinkomster!

Sedan 1987 har regeringarna i olika omgångar fört över drygt 250 miljarder kronor från pensionsfonderna till Riksgäldskontoret för att användas i regeringarnas budgetar!

- 1999 överfördes 45 miljarder till Riksgäldskontoret
- 2000 överfördes ytterligare 45 miljarder till Riksgäldskontoret
- 2001 överfördes 155 miljarder till Riksgäldskontoret.

Dessa var avsedda för att göra det möjligt för Sverige att kunna komma med i EMU. Nu blev det inte så i och med att svenskarna röstade nej i folkomröstningen om EMU-anslutning. Men pengarna stannade kvar i Riksgäldskontoret och användes av regeringen.

Vi yrkar att Folkpartiet arbetar för att denna orättvisa försvinner omgående.

Dessutom kommer oppositionen – som kommer att gå ut hårt med detta under kommande valrörelse – att få en stor mängd röster från Sveriges pensionärer om man inte åtgärdar detta inför kommande val. Folkpartiet skulle här kunna gå före inom alliansen, ta upp denna fråga och föreslå vederbörliga förändringar. Detta skulle ge en positiv bild för Folkpartiet till Sveriges 1,8 miljoner pensionärer inför valet 2010.

L47. Överföring av socialbidragskostnaderna till staten

Motionär: Olov Lindquist, Södertälje

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att socialbidragen fortsättningsvis helt ska finansieras av staten

Socialbidrag är till för människor med problem som hindrar dem från att själva klara sin försörjning. I vissa avseenden har dock socialbidraget blivit ett system för att komplettera de generella systemen, upp till den skäliga levnadsnivån. För många kommuner är kostnaderna för socialbidrag höga. Rent ekonomiskt är det för dessa kommuner mycket bättre om socialbidragstagaren kan få förtidspension eller sjukbidrag. För försäkringskassan är det precis tvärtom. För kommunen är det i dag angeläget att en arbetslös stämplar ut hela sin ersättningsperiod från a-kassan innan någon arbetsmarknadspolitisk åtgärd sätts in. På det sättet kan fler arbetslösa försörjas ur statens kassa. Nu under lågkonjunkturen blir detta väldigt påtagligt. När en allt större andel av kommunernas resurser måste användas till människors grundläggande försörjning, så sker detta obönhörligen på bekostnad av de verksamheter som Folkpartiet vill värna om: skola och omsorg.

Socialbidraget är det sista återstående stora kommunala bidragssystemet. Att så är fallet leder till att människor riskerar att bollas mellan olika instanser i samhället. Jag anser att resurserna borde samordnas, ansvarsfördelningen tydliggöras och resurser för arbetsmarknadspolitik, social rehabilitering och människors grundläggande försörjning samordnas genom statens försorg.

L48. Att leva på pension i hela sitt liv

Motionär: Sibylla Dahlström, Skara

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna snarast tar initiativ till en översyn syftande till att förbättra pensionsvillkoren för de utsatta grupper i samhället som nämns i motionen

Folkpartiet liberalerna är ett socialliberalt parti, och som i de flestas ögon företräder de sämre lottade i samhället.

De långtidssjuka och funktionshindrade har svårt att hävda sig i dagens samhälle. De är inga stora, starka och högljudda väljare och därför blir det inte dessa grupper som hörs och syns i debatten. Hoppet för dem borde därför stå hos Folkpartiet liberalerna.

Det gäller pensionen och pensionssystemet för dess olika grupper. Det finns personer som föds med ett funktionshinder eller får ett sådant i tidig ålder och lever hela sitt liv på grundpension. De kan därför aldrig själv arbeta sig till en förbättrad pension och därmed få en förbättrad livssituation.

Om vi utgår från allas lika värde kan det ju inte vara rimligt att vissa grupper i samhället, som från början redan har det svårt, ska vara tvungna att leva under mycket knappa förhållanden under hela sin levnadstid.

L49. Avskaffa PPM och hela premiepensionssystemet

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet tar ställning för att avskaffa PPM och hela premiepensionssystemet

Det är inte nationalekonomiskt sunt att en hel befolkning flera gånger per år ska ödsla tid på att spekulera bland hundratals fonder med delar av sina intjänade pensionspengar.

Enligt grundläggande nationalekonomiska fundamenta ska varje samhällsmedborgare ägna sig åt det som han eller hon gör bäst. Och en hel befolkning kan per definition inte vara lika bäst på samma sak. (I Sverige är i och för sig lagom bäst, men i alla andra länder är bäst bäst).

För Sverige som nation vore det mycket bättre om de flesta av oss i stället la den tiden på att jobba, umgås med bekanta, ställa upp ideellt för någon förening, bli volontär eller helt enkelt bara ta en helt vanlig promenad och sova gott om natten.

Till råga på allt kostar PPM-systemet flera 100 miljoner kronor varje år i administration. De enda som är vinnare på PPM-systemet är våra banker som gör miljardvinster trots att deras bransch tydligen är i kris? Det har i alla fall jag hört flera gånger i nyheterna de senaste månaderna.

Som vän av ordning ställer jag mig frågan: – Om bankerna nu är i kris samtidigt som de gör mångmiljardvinster – hur många miljarder ytterligare måste de då göra i vinst för att kunna betrakta sig som att ha kommit ur sin kris? Finns det verkligen så många miljarder, eller kommer bankerna vara i kris och behöva skattebetalarnas stöd för all tid framöver?

L50. EU:s pensionskrångel retar pensionärer

Motionär: Ingemar Olausson, Stenungsund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att utbetalning av pensionsrättigheter intjänade i annat EU-land till alla delar administreras av den kompetenta myndigheten i det land där den pensionsberättigade är bosatt vid pensionsålderns inträdande och senare. Utbetalning ska ske till den pensionsberättigades vanliga konto i bosättningslandet utan avgifter.
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att Försäkringskassan ges uppdraget att bygga egen kompetens för att besvara de pensionsberättigades frågor
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att övriga välfärdsrättigheter som intjänats i annat EU-land ska hanteras på motsvarande sätt

Det är alldeles för krångligt att få hem sin pension från ett annat EU-land. Och alltfler svenskar som under några år arbetat i annat EU-land riskerar att aldrig få den pension man tjänat in i det andra landet eller att begå lagbrott, när man inkasserar den, därför att regelverket är svårt att förstå. När till sist alla utmaningar bemästrats, tar bankerna sin rundliga tribut av den lilla pension, som ett par års arbete i det andra landet berättigar till.

Detta måste ändras och det är naturligt att Folkpartiet liberalerna gör det. I takt med att alltfler människor arbetar i mer än ett EU-land under sin livstid och tjänar in rättigheter och förmåner under mer än ett lands välfärdssystem, blir det ett allt starkare medborgarkrav, att utbetalningar av belopp ska ske på ett likartat sätt oavsett vilket land det gäller. Som svensk medborgare bosatt i Sverige vill jag att min belgiska pension utbetalas i svenska kronor på samma bankkonto som är mottagare av min svenska allmänna pension. Dessutom skulle ”fiscus” gilla det.

Ett självupplevt exempel;

Två makar arbetade under några år i Belgien. De tjänade in belgiska pensionsrättigheter. När makarna fyllde sextio, undersökte de med den belgiska myndigheten om det verkligen fanns intjänad pensionsrättighet och om det vore möjligt att göra förtida uttag. De fick rådet att ställa en formell förfrågan om utredning av pensionsrättigheterna till den belgiska myndigheten via den svenska myndigheten, dvs. Försäkringskassan. Ett omfattande svar, med åtskilliga sidor beräkningar och några sidor juridisk text på holländska, anlände efter några månader. Pensionsrättigheten fastslogs och en prognos för den månatliga pensionen lämnades. Makarna avstod från att göra förtida uttag och arkiverade svaret.

När makarna fyllt sextiofem kontaktades Försäkringskassan återigen i syfte att nu utlösa utbetalningarna. Det visade sig då, att en ny begäran om utredning måste framställas. Anbefallt formulär fylldes i och sändes till den belgiska myndigheten med tilläggsinformationen att saken redan utretts och försetts med visst referensnummer redan fem år tidigare. Svaret anlände – efter påstötning hos Försäkringskassan – efter åtta månader varav fyra månaders inaktiv liggetid hos Försäkringskassan. Återigen samma pappersvolym med samma innehåll som fem år tidigare, dock med aktuell uppräkning för inflation och avkastning

Frågan uppkom om man har rätt att hämta ut sin belgiska pension utan avräkning för den aktuella arbetsinkomst, som man till äventyrs har i Sverige. Den holländska texten tydde på det men mer än tidningsläsarkunskaper behövdes för att förstå texten. Ny fråga ställdes och svar ankom till den ena maken inom fyra månader. Den andra maken väntar fortfarande efter sex månader. Enligt det belgiska regelverket sker viss avräkning i förhållande till vissa beloppsgränser, som varierar med ålderspensionärens försörjningsbörda. Det krävs en avancerad holländska för att förvissa sig om att det är det som texten säger.

I nästa skede ska pensionären begära utbetalning via ett särskilt formulär på holländska. När utbetalningen väl sker,

kommer den via en check i euro som banken vill ha 150 svenska kronor (f.n. 14 euro) för att lösa in den. Ställ det mot hustruns pensionsrättighet om 21:39 euro i månaden för ett par års arbete som lärare. Om EU nu kan sätta maxgräns för telefonsamtal via mobilen över gräns, kan man tänka sig motsvarande för pensionsutbetalningar.

Systemet är krångligt, icke-transparent, icke-harmoniserat och förutsätter att man behärskar det andra landets språk. Om man inte ser upp, kan man drabbas av sanktioner för att man inte uppmärksammat reglerna om maxbelopp i det fall man fortfarande har arbetsinkomst.

Försäkringskassans insats i processen inskränker sig till att vara postkontor. Trots att man avdelat särskilda tjänstemän för uppgiften (i Halmstad), behärskar de inte de andra ländernas pensionssystem – låt vara att det är en krävande uppgift, i och för sig. Försäkringskassans personal bekräftar förhållandena. Kostnaderna för bankernas hantering i samband med utbetalningen övervältras på den enskilde.

Det finns ett betydande behov av harmonisering av reglerna för utbetalning av pension (inte reglerna för hur pensionsrättigheter uppstår!), vilket alltså inte påverkar pensionsrättigheterna i sig. Vi tycks ha fri rörlighet för allt utom pensioner.

Vårdpolitik m.m.

L51. Fungerande och rättssäker hälso- och sjukvård i Sverige

Motionärer: Ines Vikblom, Västerås, Marion Annilén, Västerås, Ida Lindh, Köping, Christer Malm, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en nationell, enhetlig och rättssäker hälso- och sjukvård i Sverige
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att rehabilitering, särskilt i förebyggande syfte och för en ökad hälsa, får samma status som operationer och mediciner i Sverige

Det borde vara en självklarhet i ett land som Sverige att alla invånare, oavsett i vilken stad eller ort de bor, får en nationell, enhetlig och rättssäker vård. Tyvärr finns det i dag inga lagar inom hälso- och sjukvårdsområdet som är tvingande för ett landsting. I och med att hälso- och sjukvårdslagen är en ramlag kan alla landsting bestämma vilken vård eller behandling som ska ges invånarna i respektive landsting. Detta innebär i verkligheten att en patient med en viss sjukdom/diagnos får vård och behandling efter vissa principer, i ett annat landsting efter andra och i ett ytterligare landsting kanske ingen behandling alls. Socialstyrelsen och Försäkringskassan uppmärksammade problemet med icke enhetliga, nationella bedömningar av sjukskrivningar för vissa sjukdomar/diagnoser och lade fram det försäkringsmedicinska nationella beslutsstödet som gäller sedan 1 mars 2008. På så sätt är det nu möjligt för läkare och handläggare på Försäkringskassan att använda sig av enhetliga bedömningar i samband med sjukskrivningar. Vad som däremot helt har glömts bort är patienternas enhetliga, nationella rättigheter till vård och behandling av olika sjukdomar/diagnoser. Det finns mycket kunskap i dag inom det medicinska området om hur olika sjukdomar/diagnoser kan behandlas enligt empiriskt beprövad erfarenhet som vilar på vetenskaplig grund. Många landsting använder sig dock inte av den kunskap som skulle kunna leda till patienters bästa och ökad hälsa. Förmodligen bland annat på grund av okunnighet och ointresse för olika typer av behandlingar. Det verkar heller inte göras internationella jämförelser när det gäller vård och behandling av olika sjukdomar. Det innebär ur ett patientperspektiv, där patienten ska stå i centrum, en oerhörd maktlöshet och rättsosäkerhet. Ta till exempel behandling och vård av neurologiska kroniska sjukdomar som Parkinson och MS. Det finns en mycket stor skillnad mellan vad patienter kan förväntar sig i Sverige jämfört med Tyskland och andra europeiska länder som känner till betydelsen av tidig rehabilitering.

I Sverige vet oftast varken politiker eller professionen om vad rehabilitering innebär och hur den ska sättas in i förebyggande syfte. I flera läroböcker och vetenskapliga artiklar tas problemet upp i Sverige att rehabilitering inte ges, inte samordnas eller ges för sent. Ändå händer ingenting på området i Sverige. Det är anmärkningsvärt, när det är samtidigt tal om att arbetslinjen ska gälla. Synen på individen och sitt eget ansvar i samhället på flera områden, återspeglar sig även tydlig inom svensk hälso- och sjukvård, där individen ska helst bota sig själv. Det finns ingen garant för patienternas rättigheter när det gäller vård och behandling av vissa sjukdomar. Om ett visst landsting inte erbjuder den vård och behandling som ska finnas enligt ett vetenskapligt förhållningssätt, står patienten helt lämnat åt sig själv och sitt öde. Hur kan vissa landsting helt enkelt förvägra patienter rehabilitering? Ingenstans i Sverige kan patienten hävda att den behöver en viss behandling, trots att det är internationellt känd att vissa åtgärder måste sättas in om en patient ska bli bättre eller åtminstone behålla sin funktionsförmåga för att kunna fortfarande delta i samhällslivet.

Varför rehabilitering är ett sådant underutvecklat område i Sverige och inte används i förebyggande syfte är obegripligt. Dessutom verkar rehabiliteringens status väldigt låg inom läkarkåren, där det är prestige att operera eller skriva ut mediciner. Svensk hälso- och sjukvård hävs ofta fram som världsbäst. Den tron har många patienter förlorat sedan länge. Hur kan det finnas ett sådant påstående, så länge inte patienter får en nationell, enhetlig och rättssäker vård i Sverige. Det är med andra ord hög tid att införa reella patienträttigheter även i Sverige! Vi hoppas verkligen att Folkpartiet kan bidra till en avsevärd skillnad när det gäller patienternas rättssäkerhet!

L52. Prioriteringar inom hälso- och sjukvården

Motionär: Thomas af Bjur, Mariefred

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att en genomgripande översyn av rådande principer för prioritering inom hälso- och sjukvården genomförs
2. **att** Folkpartiet ska verka för att en framtida översyn av prioriteringsprinciperna inkluderar kriterier och principer för generella begränsningar av det offentliga åtagandet
3. **att** Folkpartiet ska verka för att kostnadseffektivitetsprincipen skärps för att kunna appliceras vid val mellan olika typer av vårdbehov

Prioriteringar har alltid gjorts inom hälso- och sjukvården. Att vissa verksamheter och/eller patienter prioriteras och andra väljs bort, medvetet eller omedvetet, är ett känt fak-

tum. Många gånger handlar det om val som är outtalade och som äger rum utan möjlighet till insyn. Dessa dolda prioriteringar ger inte möjlighet till en öppen debatt och försvårar därtill utsikterna för uppföljning av huruvida gjorda prioriteringar bygger på fastställda principer. Detta leder i sin tur till att det blir svårt för såväl den berörda individen, den anhörige eller den politiska beslutfattaren att förstå varför vissa patienter eller insatser ges företräde och varför andra sätts i köer eller avvisas.

För att komma tillrätta med ovanstående problem fattade riksdagen i april 1997 beslut om riktlinjer för prioriteringar inom hälso- och sjukvården. Riktlinjerna baseras på tre grundläggande principer: människovärdesprincipen, behovssolidaritetsprincipen samt kostnadseffektivitetsprincipen. Dessa principer har kommit att kallas den etiska plattformen.

Ambitionen var att lägga grunden för det fortsatta arbetet med öppna prioriteringar. I motsats till dolda prioriteringar skulle ställningstaganden om val och inriktning av olika verksamheter eller insatser hädanefter grundas på väl kända beslut och ge möjlighet till offentlig insyn och debatt. Tolv år har nu förflutit och det är tydligt att arbetet med prioriteringar är ojämnt fördelat över landet. Såväl Riksrevisionen som Socialstyrelsen har granskat hur principerna för öppna prioriteringar konkretiserats av regeringen, landstingen och kommunerna. Slutsatsen är att riktlinjerna fått en undanskymd roll i styrningen av hälso- och sjukvården.

Det är ett faktum att hur effektiv hälso- och sjukvård som än bedrivs kommer den medicinsk-tekniska utvecklingen, nya läkemedel och nya behandlingsmetoder att öka gapet mellan vad som är medicinsk möjligt och de resurser som står till förfogande. Behoven kommer långsiktigt att överskrida tillgängliga resurser. För att ha möjlighet att klara hälso- och sjukvårdens uppdrag inom givna ekonomiska ramar krävs det att politiken fullt ut axlar sin roll som medborgarnas företrädare. För mig som socialliberal är Bertil Ohlins tankar om det glömda Sverige lika giltiga i dag som de var på 1930-talet. Det är förvisso nya grupper som är de svagaste i samhället men likväl är det en realitet att det går en skiljelinje mellan den kunniga, välorienterade och starka individen – som vill utöva ett inflytande i sina kontakter med hälso- och sjukvården – och den individ som inte är stark nog att hävda sig själv. Det är de politiska företrädarna som måste ge röst åt den individ som annars riskerar att prioriteras bort. Ytterst handlar prioriteringar om att hushålla för rättvisa. Det är emellertid viktigt att arbetet med prioriteringar inte förminskas till att enbart handla om besparingar. Prioriteringar ska inte vara beroende av det samhällsekonomiska läget utan de är lika nödvändiga vid resurstillväxt som i tider då resurserna är knappa.

Prioriteringscentrum har föreslagit ett antal förändringar av den nuvarande etiska plattformen och fått stöd för detta av Socialstyrelsen. För det första förordas en genomgripande översyn av de rådande prioriteringsprinciperna. För det andra förordas att en sådan översyn och omarbetning ska inkludera kriterier och principer för generella begränsningar av det offentliga åtagandet. För det tredje förordas att kostnadseffektivitetsprincipen skärps för att kunna appliceras vid val av olika typer av vårdbehov.

Avslutningsvis vill jag citera Prioriteringsdelegationen: ”Att formulera riktlinjer för vad sjukvården bör ägna sig åt och vilken kvalitet vården ska ha är en av de viktigaste utmaningarna för det politiska systemet. Om inga beslut fattas eller riktlinjer läggs fast, kommer prioriteringar ändå att ske, men då av vårdpersonalen och av starka patientgrupper och utan öppenhet och enhetlighet.”

L53. Vårdgaranti på akuten

Motionärer: Tommy Rydfeldt, Kungsbacka, Bengt Eliasson, Åsa, Gunnel Wandel, Bua

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att arbeta för att det som nationellt mål införs att väntetiden på akutmottagningar från det man skrivs in tills man skrivs ut eller skickas vidare inom sjukhuset får vara maximalt fyra timmar

Regelbundet möter vi i Sverige rubriker om väntetider på akuten på 9–10 timmar. Och då räknas oftast bara väntetiden in. Inte handläggningstiden då man får vård. Detta är givetvis orimligt att låta medborgare vänta på detta sätt.

Den brittiska sjukvården (NHS) har satt upp målet maximalt fyra timmar för hur lång tid det får ta från det man skrivs in till man antingen skrivs utan eller är skickad vidare till vårdavdelning. För att klara detta har man fått ändra arbetssätt och bland annat gett sjuksköterskor en annan roll.

Vissa sjukhus ser också till att barnen fått egen akut och att patienter som redan undersöks på annat sjukhus också får egen ingång.

Studier visar att man når målet i cirka 96 procent av alla besök. Nå 100 procent är nästan omöjligt då olyckor och andra händelser ibland måste gå före.

Landstinget Halland har efter en motion från Folkpartiet beslutat att införa samma mål som det brittiska.

Sjukhusen har nu i uppdrag att genomföra detta.

I Sverige borde vi ha ett nationellt mål om maximalt fyra timmars väntetid. Det skulle också kunna läggas in i vårdgarantin.

L54. Nytt organdonationsregister

Motionär: Tommy Lundkvist, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** ett nytt organdonationsregister inrättas
2. **att** enbart de som inte vill donera sina organ ska finnas i registret
3. **att** alla andra automatiskt anses ha gett sitt samtycke till organdonation

Undersökningar visar att nästan alla är villiga att donera sina organ när de är döda. Men det är bara en mindre del som anmäler sig till donationsregistret. Därför är det mycket bättre att man vänder på det så att de som inte vill donera sina organ får anmäla sig. Det räddar liv och besparar svårt sjuka onödigt lidande. Föräldrar ska ha rätt att anmäla sina barn till registret.

L55. Pressa läkemedelspriserna

Motionär: Jan-Erik Brohede, Örebro

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att lagen ändras så att landstingen ges frihet att förhandla om läkemedelspriser

Enligt Apotekets årsbokslut 2007 uppgår apotekens försäljning av läkemedel på recept till 26,3 miljarder kronor, läkemedel till sjukhus 5,6 miljarder kronor, receptfria läkemedel 3,3 miljarder kronor.

Totalt ger det en kostnad på 35,2 miljarder kronor.

I dag går det lite förenklat till på följande sätt när ett läkemedels pris sätts. Läkemedelsbolagen ansöker hos Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket TLV om att deras läkemedel ska ingå i läkemedelsförmånen. Bolagen meddelar vilket pris de vill ta ut och detta pris ska godkännas av TLV. Det förekommer att TLV anser att det finns likvärdiga läkemedel till billigare pris och då avslår en ansökan.

TLV har dock inte till uppgift att förhandla ner priset utan endast bedöma om läkemedlet har de kvaliteter som gör att det ska få ingå i läkemedelsförmånen. Vidare beslutar TLV vilket påslag som Apoteket får göra för sina logistik- och försäljningskostnader. I dag är apotekens påslag 17 procent plus 3 procent på grossistpriset in till Apoteket. Apoteket har inte heller de till uppgift att pressa priserna.

I princip är det en skyddad marknad där läkemedelsbolagen kan ta ut vilka priser de vill under de år som de har patent på ett läkemedel. Och detta utnyttjas naturligtvis. När ett patent går ut och konkurrerande preparat kommer ut på marknaden så är det inte ovanligt att priset sjunker med 50–80 procent, ibland ännu mer.

Det framhålls ibland att läkemedelsbolagen måste generera stora vinster för att kunna ligga i framkant när det gäller forskning och utveckling av nya läkemedel. Men då ska man ha klar för sig att flera läkemedelsbolag har en vinstnivå som ligger kring 30 procent. Och det är efter att skatter och avsättningar för alla forskningskostnader är tagna. Det är vinstmarginaler som övrig industri inte kan drömma om.

Regeringen har beslutat att till viss del avreglera apoteksmarknaden. Tyvärr orkar man inte med att släppa marknaden fri för priskonkurrens. Det rimliga hade varit att Landstingen som i dag står för läkemedelsnotan ges möjlighet att förhandla med bolagen om läkemedelspriset. Detta har också föreslagits av Sveriges kommuner och landsting (SKL) men inte fått gehör hos regeringen.

SKL bedömer att regeringens förslag om att apotekskedjorna får ett förhandlingsmandat gentemot läkemedelsbolagen beskär initiativrätten för kommande lagstiftningsförsök då apoteksaktörerna sannolikt inte frivilligt släpper sina förhandlingsmöjligheter.

Att dela ut förhandlingsmandat på parallellimport till apoteksaktörerna, som regeringen föreslagit, kommer, enligt SKL i ett slag öka landstingens kostnader avseende läkemedelsförmåner med cirka 500 miljoner kronor. Detta på grund av att konkurrens inte längre kommer ske med samhället (utpriser) utan med grossister (inpriser).

Vad avser patenterade läkemedel, 85 procent av läkemedelsmarknadens värde, väljer inte apoteken läkemedlet utan deras uppgift är att tillhandahålla den förskrivna varan. Landstingen är således den enda organisation som har någon förhandlingsposition gentemot läkemedelsföretagen.

Prissättningen av vissa andra varor dvs. förbrukningsartiklar är mycket märklig på så vis att regeringens utredare beskriver kvalitets- och effektivitetsproblem som bäst kan lösas av sjukvårdshuvudmännen. I stället för att ge sjukvårdshuvudmännen ansvaret för dessa varor ger man ansvaret till apoteken. Precis som när det gäller patenterade läkemedel har apoteken inte heller inom detta område någon påverkan på vilken vara som ska lämnas ut från apoteken. Förslaget innebär att de problem som identifieras består i regeringens förslag till kommande modell.

Apoteksaktörerna kommer att förhandla med samhällets pengar för att skapa vinster som SKL bedömer vara svårt för samhället att ta del av. Vinsten riskerar att fastna hos apoteksaktörerna. Den stora apoteksreformen riskerar att bli ett nollsummespel för skattebetalarnas och patienterna plånböcker.

Det är därför rimligt att lagen ändras så att landstingen ges frihet att förhandla om läkemedelspriser.

L56. Ändra patientskyddslagen

Motionär: Jan-Erik Brohede, Örebro

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att patientskyddslagen ändras så att Socialstyrelsen blir skyldig att informera arbetsgivaren om missbruk föreligger hos en sjukvårdspersonal

I våras kunde vi läsa om en läkare som åkt fast för rattfylla en timma innan han skulle utföra två hjärtoperationer. Socialstyrelsen fick reda på händelsen men valde att inte informera läkarens arbetsgivare. Socialstyrelsen utredde kirurgens lämplighet efter rattfyllan, men beslutade att inte informera kirurgens arbetsgivare om det alkoholmissbruk som man funnit, av hänsyn till kirurgen.

Ett år senare avled en patient efter att samma kirurg utfört en operation på ett bakvänt sätt och först då informerades läkarens arbetsgivare om det missbruk och den rattfylla som Socialstyrelsen sedan länge vetat om.

Regeringen har tagit fram en ny patientskyddslagstiftning där patientens ställning stärks. En rad förbättringar presenteras. Det är bra. Dock ändras inte Socialstyrelsens ansvar för att meddela arbetsgivaren om missbruk eller annat olämpligt beteende. Visserligen står det att Socialstyrelsen bör diskutera med arbetsgivaren om fara för patientsäkerheten men Socialstyrelsen har fortsatt möjlighet att avstå från att informera arbetsgivaren.

Alla vet att det är viktigt att hålla uppsikt efter tecken på alkohol- och drogmissbruk så att stödjande och skyddande åtgärder kan vidtas. Det är arbetsgivarens skyldighet att ingripa om missbruk föreligger och meddela detta till Socialstyrelsen. Det är givetvis också arbetsgivarens ansvar att se till att en missbrukande sjukvårdspersonal inte riskerar att skada patienter.

Det är därför märkligt att Socialstyrelsen inte har skyldighet att informera en arbetsgivare om de får kännedom om ett missbruk. En lagändring med innebörd att Socialstyrelsen ges denna skyldighet innebär inte att en person med missbruk per automatik ska stängas av från arbete. Däremot ges arbetsgivaren en möjlighet att sätta in stödjande åtgärder för att hjälpa den anställde från sitt missbruk samt att vidta åtgärder för att skydda patienter från skador.

L57. Kompatibla datajournalsystem

Motionärer: Pierre Edström, Kalmar, Birgitta Nordlöw, Kalmar, Yvonne Sölvinger, Kalmar

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för en svensk och europeisk standardisering av digital patientjournalföring, för att

optimera kompabiliteten mellan olika vårdgivares system
2. **att** Folkpartiet liberalerna på olika håll ska verka för att kompatibla patientdatajournalsystem införs inom hela hälso- och sjukvården
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att patienten i större utsträckning än nu ska ges möjlighet att boka tid för läkarbesök på webben

Det är av största vikt att varje patient i den svenska hälso- och sjukvården har en samlad patientjournal som kan göras tillgänglig för olika vårdgivare. Det gör att sjukvården blir effektivare. I dag finns ofta en journal per vårdenhet och dessutom per personalkategori eller vårdgivare. Exempelvis har många landsting två olika datajournalsystem som de måste skifta mellan. Bilden kompliceras ofta av att kommunen dessutom ofta har ytterligare ett annat system och privata vårdgivare ytterligare ett. Patienters symtom och upplevda hälsoproblem sammanställs därmed inte på ett sådant sätt att det kan följas över tid. Därför måste alla med någon insikt i vården förstå vilken oerhörd potential till förbättringar det finns i den moderna informationsteknikens utveckling. Vinnaren blir ytterst patienten som kan erbjudas en bättre men framför allt säkrare vård.

De effektivitetsförluster som sker när verksamheterna arbetar med olika system som inte har förmågan att kommunicera med varandra är enorma, självklart kan inte detta resursslöseri accepteras av oss i rollen som förtroendevalda och patientföreträdare. Alltför liten del av vårdpersonalens tid ägnas åt patienterna. Enligt en undersökning från IHE (Institutet för Hälso- och Sjukvårdsekonomi) är endast 20 procent av sjukhusläkarna, 40 procent av sjuksköterskorna och 50 procent av distriktsläkarnas tid direkt patienttid. Personalen tvingas att ägna sig åt fel saker och vården blir därmed inte organiserad utifrån ett patientperspektiv. Detta är enligt vårt förmenande inte att använda våra resurser på effektivast möjliga sätt.

Bristande IT-hantering innebär dessutom risker för vårdkvalitet och patientsäkerhet. Logistiken i vårdkedjorna är ofta undermålig. På samma sätt som sjukvården ligger långt efter många branscher i utvecklingen av IT-systemen, ligger man åratal efter till exempel handel och industri när det gäller logistik. Dessutom är mekanismerna att styra över patienter till kliniker med överskottskapacitet eller bättre produktivitet alltför svaga. Ofta arbetar varje enhet för sig och var och en har sin kö. Detta leder till väntan inför varje moment eftersom samverkan i planeringen mellan enheterna saknas. Resultatet blir att vårdkedjan inte får rätt förutsättningar för att kunna fungera optimalt. Lokaler och utrustning blir inte heller använda i full utsträckning som en följd av störningar i vårdproduktionen.

Vi måste även lära oss att använda våra IT-system bättre vid t.ex. bokning av ett läkarbesök. Detta moment ska kunna göras på webben. Patienter ska där kunna gå in på vårdcentralens hemsida och boka en tid för ett läkarbesök då det passar dem. Systemet ska vara upplagt så att de kan se vilka tider som finns lediga och utifrån dem beställa tid för ett läkarbesök. Vi vet att detta fungerar inom vissa verksamheter och på vissa håll i landet men det går att utveckla och sprida detta ytterligare. Man kan numera gå in på webben och beställa ett hotellrum i Hong Kong eller en resa till Kenya utan problem. Det borde därför inte vara olösligt att även kunna boka en tid hos sin läkare.

Både frågan om införande av enhetligt, i vart fall med varandra kompatibla, datajournalsystem och möjligheten att boka läkartid på webben handlar om att bedriva en patientorienterad verksamhet. Samtidigt som detta handlar om att ha ett patientfokus kan hälso- och sjukvården i sig uppnå avsevärda effektivitetsvinster som också kommer patienten och medborgarna till gagn. Folkpartiet liberalernas företrädare bör därför driva dessa frågor i olika organ, t.ex. Sveriges kommuner och landsting.

L58. Samordning av informationssystemen i sjukvården

Motionär: Lars Henric Ekstrand, Malmö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** uppdra åt partistyrelsen att ta lämpliga initiativ för att inom alliansregeringen starta en procedur för samordning av sjukvårdens olika system, digitala som fysiska, så att all info kan nås via en ingång

Det har i media framkommit att sjukvården har ett antal olika informationssystem som inte är koordinerade. För uppgifter om en och samma patient kan man behöva gå in i olika databaser, och i värsta fall gå in i andra rum för att använda en annan dator. Det kan äventyra patientsäkerheten.

L59. Förskrivningsregister (läkemedel)/ medicinlista

Motionär: Rune Hultkvist, Huskvarna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att ett aktuellt förskrivningsregister/medicinlista upprätthålls på nationell nivå innehållande som minimum de substanser som avses, aktuellt syfte med medicinen samt att texten är på såväl svenska som engelska
2. **att** Folkpartiet ska verka för att behandlande instanser inom EU får tillgång till det svenska förskrivningregistret inklusive rätt att uppdatera

Läkemedlen blir alltmer sofistikerade/specialiserade vilket får till följd att varje patient får fler läkemedel än tidigare när mer generella läkemedel användes.

Recepten anger ofta specifika läkemedel och inte substanser, vilket gör det förvirrande för patienten när apoteket föreslår ett alternativt läkemedel.

Olika åkommor behandlas av olika specialister (såväl inom som utom Sveriges gränser) och det är viktigt att den medicinering som krävs står i samklang med patientens behov av övrig medicinering. För att detta ska fungera, krävs tillgång till patientens aktuella medicinering.

Medicineringen ändras över tiden (ibland flera gånger om året) varför det hela iden måste vara möjligt att ändra mixen (dvs. även ta bort inaktuella recept).

Följderna av felaktig medicinering påminns vi om ständigt. Problemet minskar radikalt om ett nationellt förskrivningsrister införs med klara regler för vem som får justera det och när. Inga tekniska hinder finns i dag för ett införande, infrastrukturen är på plats, läkarna efterfrågar det, etc. Detta införande ger stora samhällsekonomiska vinster utöver minskat mänskligt lidande.

L60. Nollvision för vårdskador

Motionärer: Christer Sörliden, Ödåkra, Bengt Eliasson, Åsa, Gilbert Tribo, Kristianstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar som sin mening att en nollvision för vårdskador bör införas i den svenska sjukvården

Varje år omkommer nästan 450 människor och cirka 4000 personer skadas allvarligt i den svenska vägtrafiken. Detta har samhället tagit fasta på och något måste göras för att förhindra att fler omkommer eller skadas svårt. Därför finns sedan drygt tio år tillbaka en beslutad nollvision för trafiksäkerheten i Sverige.

Nollvisions bild är en önskad framtid där ingen dödas eller skadas allvarligt i vägtrafiken. Denna nollvision har under de senaste åren inneburit att det har investerats i miljarder i att göra många stora vägar säkrare. En del tycker att det är mycket pengar men det har gjort nytta – antalet trafikdödade i dag är nästan nere på hälften jämfört med för tjugo år sedan.

Det finns flera områden som har utmålat nollvisioner eller nolltolerans och det är bra att vi skapar fokus så att mänskligt lidande kan minska. Men trots detta så finns det ett bortglömt område där många människor både skadas, skadas allvarligt och även omkommer. Det är inom den svenska sjukvården.

Socialstyrelsen genomförde under 2007 en undersökning av förekomsten av vårdskador inom somatisk slutenvård (kroppssjukvård). Utifrån denna granskning extrapolerat till alla vårdtillfällen på sjukhus under ett år motsvarar det cirka 105 000 vårdskadade. Nästan var tionde patient fick bestående men av vårdskadan och cirka 3 000 personer dör på grund av vårdskadan. Trots dessa mycket oroväckande siffror så finns det ingen uttalad nollvision för vårdskador. Det är på tiden att det även inom sjukvården skapas en bild med en önskad framtid där ingen dör eller skadas på grund felbehandling inom den svenska sjukvården.

Inom Folkpartiet liberalerna har det tidigare, via vår riksdagsledamot Barbro Westerholm, diskuterats om en nollvision för läkemedelshantering och det är i sig bra men vårdskadorna härrör sig inte enbart till läkemedelshantering. Utan vårdskadorna kan även härledas till utebliven eller försenad diagnos eller infektioner på grund av bristande hygien bland sjukvårdspersonal samt fallskador och trycksår. Patientsäkerheten måste sättas i centrum och därför borde det vara en självklart att utveckla en nollvision inom sjukvården som inte enbart täcker läkemedelshantering utan alla typer av vårdskador.

L61. Gemensamma nämnder för äldre och psykiskt sjuka

Motionär: Olov Lindquist, Södertälje

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** det på lämpligt ställe i partiprogrammet skriver in att ett sätt för att förbättra samarbetet mellan kommunerna och landstingen om de äldre och psykiskt sjuka skulle kunna vara att staten inför ett särskilt statsbidrag för de kommuner och landsting som bildar gemensamma nämnder

Ansvaret för våra äldre och de psykiskt sjuka är till stor del uppdelat i dag mellan kommunerna och landstingen, där det grovt sett kan sägas vara kommunerna som ansvarar för boendet och landstingen för den medicinska servicen. Att framförallt de psykiskt sjuka mer än en gång har fallit mellan stolarna under de senaste åren torde vara uppenbart med tanke på de tragiska dödsfall som fallit offer för de psykiskt sjuka, även om inte detta enbart kan skyllas på att den sjuke har fallit mellan stolarna. Det finns exempel på bra samarbete mellan vissa kommuner och landsting när det gäller både äldre och psykiatri. Själv vill jag gärna nämna det samarbete som finns i Södertälje när det gäller den öppna psykiatrin, men det finns givetvis fler exempel. Jag tror dock att för att samarbetet ska öka krävs att det från politiskt håll organiseras på ett bra sätt. Ett sådant sätt är att kommunerna och landstingen bildar gemensamma nämnder för att lösa dessa frågor. Staten kan uppmuntra att sådana kommer till genom att ge särskilda statsbidrag till kommuner och landsting som bildar gemensamma nämnder för äldre och psyksikt sjuka. Vid förra landsmötet, då jag lämnande in en liknande motion, föreslog partistyrelsen att motionen skulle avslås med hänvisning till att det är bättre med trygghetskvitton än det som jag då föreslår om samverkan mellan kommunerna och landstingen. Men trygghetskvitton står inte i motsatsställning till gemensamma nämnder.

L62. Skydda den personliga integriteten gentemot försäkringsbolagen

Motionär: Folkpartiet liberalerna Skåne

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att försäkringsbolagens lagstadgade rätt att få ta del av patientjournaler och genetisk information begränsas
2. **att** Folkpartiet ska verka för att den patientjournalinformation som finns hos försäkringsbolagen rensas inom 6 månader efter beslut om beviljande eller avslag om sökt försäkring
3. **att** Folkpartiet ska verka för att försäkringsbolag inte ska få ta del av genetisk information om försäkringstagare via sjukvården

Det mest integritetskänsliga i en människas liv är helt oskyddat gentemot försäkringsbolagen. Vi lämnar hela tiden information om oss själva efter oss. I många fall tror vi att informationen är skyddad. När vi går till doktorn uppfattar vi att den information vi lämnar är sekretessbelagd. Vi förutsätter att de diagnoser doktorn ställer och de läkemedel som skrivs ut är information som stannar hos sjukvården.

Men så är det inte. Om man vill teckna en individuell personförsäkring, där försäkringsbeloppet överstiger 30 prisbasbelopp vid engångsersättning eller överstiger 4 prisbasbelopp per år vid periodisk ersättning, har försäkringsbolagen rätt att inhämta journaler och annan hälsoinformation, även genetisk information. En ifylld och undertecknade hälsodeklaration innebär att individen ger försäkringsbolaget en generell fullmakt som gör det möjligt att inhämta hälsodata om den enskilde. En generell fullmakt innebär att fullmaktsinnehavaren, i detta fall försäkringsbolaget, ges behörighet att vidta vissa åtgärder (rättshandlingar) för individens räkning.

Om uppgifterna i hälsodeklarationen gör att riskbedömaren på försäkringsbolaget tycker sig behöva kompletterande upplysningar så inhämtas patientjournaler, läkarutlåtanden och information från Försäkringskassan. När försäkringsbolagets riskbedömare begär ut en patientjournal för att få medicinsk information om en kund skickas en kopia av journalen eller

delar av den till försäkringsbolaget. Den generella fullmakten är varken tidsbegränsad eller begränsad avseende vårdgivare. Informationen om vad fullmakten innebär är ofta bristfällig.

Sedan lagen (2006:351) om genetisk integritet med mera trädde i kraft den 1 januari 2007 kan försäkringsbolagen även efterfråga och använda genetisk information avseende alla sjukdomar när de tecknade individuella personförsäkringar till vissa belopp. Kompetensen hos försäkringsbolagens riskbedömare kan ifrågasättas. I vissa fall finns medicinsk kompetens, men i många fall finns det endast en kort internkurs. Detta ger inte tillräcklig kompetens för att kunna göra prognoser om individers framtida hälsotillstånd. Kan de skilja på genetisk information och medicinsk information, något som enligt Socialstyrelsen ofta blandas ihop även i hälso- och sjukvården? Vilket i sig kan t.ex. leda till felaktigt utlämnande av integritetskänsliga uppgifter från hälso- och sjukvården till försäkringsbolagen.

Även om en ansökan om liv- eller sjukförsäkring avslås, beviljas eller sägs upp kan försäkringsbolaget arkivera utdraget ur patientjournalen på obestämd tid. Det är inte rimligt att försäkringsbolagen ska kunna behålla patientuppgifter, genetisk eller annan information från hälso- och sjukvården om försäkringsansökan avslås eller om den sökande återkallar sin ansökan. Det är heller inte rimligt att så integritetskänsliga uppgifter som hälsouppgifter eller genetisk information ska sparas hos ett försäkringsbolag efter det att försäkringen har upphört att gälla.

Visst bör försäkringsbolag ha tillgång till adekvat information vid tecknande av försäkring. Men journalutdrag, tolkade av lekmän, är inte adekvat information. Om riskbedömaren hos vill ha ytterligare information i förhållande till hälsodeklarationen, bör försäkringsbolaget kunna begära en läkarundersökning, antingen en generell medicinsk undersökning eller en undersökning avseende specificerade diagnoser eller besvär. Vad gäller genetisk information vet ännu ingen hur denna ska tolkas.

Vi måste få känna oss trygga i kontakterna med sjukvården. Ingen får känna att man måste tiga om släktens sjukdomshistoria på BVC eller om krämpor och psykiska problem när man besöker familjeläkaren.

L63. Visitering inom rättpsykiatrin och den psykiatriska tvångsvården

Motionärer: Bengt Eliasson, Åsa, Anders Jonell, Göteborg, Tommy Rydfelt, Kungsbacka

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att ge sjukvårdshuvudmännen juridiska möjligheter att visitera vårdsökande, besökare och lokaler för att stoppa medtagande av vapen och tillhyggen samt att kunna söka upp insmugglad narkotika

Personer som behöver psykiatrisk vård eller besöker tvångsvårdade patienter inom rättspsykiatrin vård bär tyvärr inte sällan på vapen, knivar och andra tillhyggen som kan användas för att skada sig själva eller andra eller. Det förekommer också att besökare smugglar in narkotika och andra droger. Sjukvårdshuvudmännen här i dag ingen juridisk möjlighet att exempelvis använda sig av metalldetektorer vid inpassering till rättspsykiatriska avdelningar eller låsta tvångsvårdsavdelningar eller be exempelvis polisen om hjälp att genomsöka lokaler med narkotikahund.

Det omhändertas väldigt ofta yxor, knivar, hemmagjorda stiletter, macheter och andra tillhyggen. Dels kan man se förekomsten av knivar och andra tillhyggen som ett stort arbetsmiljöproblem dels som ett problem att uppehålla en god vårdkvalitet.

Vid två tillfällen i fjol var personal på en avdelning en hårsmån från att bli stuckna med knivar. I det ena fallet var det en läkare som under ett samtal överfölls av en patient. I det andra en vårdare som skulle hjälpa en patient att ordna klädseln. Patienten hade gömt en kniv i skjortärmen och försökte sticka vårdaren i ryggen.

Egentligen handlar det om tre problem:

- Att patienter över huvud taget kan föra in knivar och tillhyggen på vårdavdelningar.
- Att de svårast sjuka patienterna har rätt att få tillbaka omhändertagna tillhyggen efter avslutad vård.
- Att besökare kan föra med sig tillhyggen men framförallt droger.

Personal på psykiatrins akutintag har inte rätt att visitera de vårdsökande eller besökare och deras väskor. Det gäller oavsett om patienten sökt vård frivilligt eller tvångsvårdas. Misstänker man att en tvångsvårdad patient kan ha vapen på sig så får man göra en visitation – fast då krävs ett överläkarbeslut. Personer som frivilligt söker vård kan dock neka att låta sig visiteras.

I teorin skulle man kunna avvisa den personen från sjukhuset, men i praktiken fungerar det inte så eftersom man då riskerar att bli ansvariga om något händer med eller kring den personen.

Resultatet blir att såväl frivilligt vårdade som tvångsvårdade personer kan få med sig knivar och andra livsfarliga tillhyggen in på vårdavdelningar.

Detta har diskuterats som ett arbetsmiljöproblem och ett vårdproblem i många år. Men lagen är tydlig, man får inte visitera.

Problemet är dock inte löst ens om patienterna lämnar ifrån sig vapen och tillhyggen. Vapenlagen säger att skjutvapen ska överlämnas till polisen, men hur göra med knivar, saxar, slipade mejslar, hemmagjorda stiletter och andra otäckheter?

Flera psykiatriska akutintag och ett antal rättspsykiatriska vårdavdelningar har en metalldetektor som avslöjar om besökarna bär olämpliga metallföremål. Detektorn är en trygghet för såväl personal som medpatienter, men det är tveksamt om den är laglig. När en psykiatrisk jourmottagning i Västerås i höstas införde rutinmässig visitering med metalldetektor satte Socialstyrelsen stopp för detta med hänvisning till grundlagens bestämmelser om skydd för den enskildes kroppsliga integritet.

L64. Specialistutbildad sjuksköterska och apotekare för vård- och läkemedelsbehandling

Motionär: Maj-Britt Elmvik, Trollhättan

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar sig för en specialistutbildning för sjuksköterskor i äldresjukvård att ompröva diagnoser och uppföljning av insatt läkemedelsbehandling, remittering till läkare vid behov
2. **att** landmötet uttalar sig för ett införande av förskrivningsrätt för specialistutbildade apotekare

Jag har under många år som apotekare arbetat med läkemedelsgenomgångar för äldre personer. Två tydliga problem finns.

Ett är att diagnoser inte omprövas hos äldre. Två att uppföljning av påbörjad läkemedelsbehandling är bristfällig.

I första fallet står det ofta att patienten behandlas för högt blodtryck när läkemedelsbehandlingens sammansättning antyder att hjärtsvikt har utvecklats – här finns redan en allmän algoritm för att utreda som borde gå att utveckla specifikt för äldre. Utbilda sjuksköterskor som får lära sig att ompröva de vanligaste problemen som tillstöter på äldre dar. Även fortsättningsvis ställs primär diagnos av läkare och läkare är också remissinstans vid tveksamheter.

Uppföljning. Ett tydligt exempel är uppföljning efter inledd läkemedelsbehandling med demensläkemedel där uppföljning med diverse tester bör ske efter 3, 6 och 12 månader. Ett annat exempel är uppföljning vid behandling med antidepressiva läkemedel – här finns många bra hjälpmedel som inte kommer till användning.

När sjuksköterskan omprövat diagnosen eller efter uppföljning kommer apotekaren in och rekommenderar val av läkemedel. Rationellt är då att apotekaren har förskrivningsrätt med sin kompetens som grund. Vid tveksamheter remitteras till läkare.

L65. Använd våra apotekare till att förskriva läkemedel för att avlasta läkarna

Motionär: Folkpartiet liberalerna Trollhättan

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** apotekare ska få förskrivningsrätt för läkemedel baserat på ansvar och kompetens som för alla andra som förskriver läkemedel
2. **att** rådgivning inom högkostnadsskyddet omgående införs, så att patienter och anhöriga får möjlighet till en oberoende bedömning av kvaliteten i läkemedelsbehandlingen

I dag finns möjlighet att få bokad rådgivning på apotek. Då kan patienten ställa frågor om sina läkemedel. En strukturerad läkemedelsgenomgång ryms inte inom apoteksmarginalen i dag och knappast heller efter omregleringen. Många apotek i Sverige saknar apotekarkompetens i dag och det krävs inte heller i den nya propositionen.

Utbildning för en apotekare omfattar 300 högskolepoäng, varav specifikt läkemedel 90 poäng och för läkare 330 poäng varav specifikt läkemedel 20. Läkemedel finns självklart också med i andra utbildningsmoment.

För mer än tio år sedan kom nationella rekommendationer om läkemedelsval till äldre. Varje år kommer dessutom nya nationella och regionala riktlinjer hur vanliga sjukdomar bör behandlas.

En tredjedel av de äldre över 75 år som hamnat på Karolinska sjukhuset i Stockholm tas in där på grund av biverkningar av läkemedel visade en kartläggning nyligen från Sveriges kommuner och blandsting.

Nya behandlingsmetoder används inte i den utsträckning som behövs. Traditionen att göra på ett visst sätt verkar vinna när man inte personligen tar del av vetenskapliga. fakta. Några exempel:

- Första gången rekommendation om ingen vattendrivande medicin utan samtidig behandling med ACE-hämmare rekommenderades var under första delen av 90-talet. Fortfarande är det många som inte behandlas på detta sätt.
- Bland äldre använder cirka 50 procent sömnmedel regelbundet trots att det inte finns rekommenderat någonstans. Sömnmedel ska i normalfallet användas tillfälligt eller vid behov.
- Rekommendationer om effektiv medicinering för att förebygga en andra stroke har funnits i åtskilliga år men tillämpas i liten utsträckning. Rådgivning till patienter som använder Trombyl och värktabletter, vilket starkt ökar risken för en andra stroke, finns den?

Många utbildningstillfällen har genomförts för både läkare och sjuksköterskor, men förändringsbenägenheten är liten då tid och ork oftast inte räcker till. Låt läkare och sjuksköterskor i första hand ägna sig åt att fastställa/omvärdera diagnoser. Att därefter förskriva vardagsläkemedel kan remitteras till apotekaren, som är den expert som har de senaste rönen inom farmakologi. Apotekaren ger då ett förslag till medicinering vars effekt sedan följs upp av sjukvårdspersonalen. Möjlighet ska självklart finnas att remitera vidare till annan kunnig person i sjukvården vid tveksamheter. Beakta att kommunen kan spara 300 000 kronor per år för varje patient som kan bo kvar hemma om en modern läkemedelsbehandling är insatt.

L66. Bättre mätmetod för vårdgarantiuppföljning inom primärvården

Motionär: Folkpartiet liberalerna Dalarna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** mätmetoderna att uppfylla vårdgarantin i primärvården inom landstingen ses över

Primärvården är den hälso- och sjukvård som finns geografiskt närmast medborgarna och oftast dit många vänder sig till först när de är sjuka. Primärvården ger den vård som de flesta patienter har behov av. Patienter med kroniska sjukdomar, som diabetiker, går till vårdcentralen för regelbundna kontroller.

Primärvården, eller vårdcentralen ligger ofta geografiskt utspridda och ute i bostadsområden. Vårdgarantin 0-7-90-90 som infördes 1.a januari 2005 innebär att primärvården ska besvara ett telefonsamtal samma dag, dvs. 0. Inom 7 dagar ska läkarkontakt genomföras på vårdcentral. 90 dagar senare ska patienten efter medicinsk bedömning fått komma till specialistläkare.

Om man inom den specialiserade vården anser att patienten behöver behandling ska den ges senast 90 dagar efter beslut. Förstärkt vårdgaranti för barn- och ungdomar inom psykiatrin erbjudande om tid för bedömning inom högst 30 dagar kommer och snart genomföras.

Variationerna att uppfylla vårdgarantin är olika i de olika landstingen. När SKL mäter om vårdgarantin uppfyllts inom primärvården om både läkarbesök och telefontillgänglighet använder de sig av följande metod. Mätningen sker två gånger om året, vecka 14 och vecka 42. Personalen ute på vårdcentralerna vet om detta och arbetsgivarna kan i god tid sätta in extra resurser i form av läkare, sjuksköterskor och annan personal. Att det är den verkliga väntetiden är osäkert.

Mätningarna äger rum bara två gånger om året och är mycket tydligt aviserade och instruerade hur statistik ska fyllas i.

Specialistsjukvården mäter sin vårdgaranti varje månad och rapporterar in. Mätningarna sker regelbundet och det är lätt att ske förändringarna i tid och följa upp.

Mätmetoderna behöver ses över vad gäller primärvården eftersom de förutsägbara och få till antalet.

L67. Registreringar för högkostnadsskydd och frikort ska ske via IT

Motionär: Folkpartiet liberalerna Dalarna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** modern IT-teknik utnyttjas för registrering i första hand inom det egna landstinget så att patienterna slipper registrera högkostnadsskyddet manuellt
2. **att** även besök hos privata vårdgivare och i andra landsting om möjligt bör ingå i utnyttjandet av IT-tekniken

Under den borgerliga perioden 82–85 genomfördes ett högkostnadsskydd för läkarbesök och läkemedelsinköp. 1997 särskildes högkostnadsskyddet för läkarbesök från läkemedel och har i dag ett eget manuellt registreringssystem.

I dag registreras dessa olika högkostnadsskydd på olika sätt. Läkarbesök hanteras manuellt via en särskild blankett, apoteksinköpen registreras per data. Patienten ska själv bevaka sin rätt till högkostnadsskydd.

Ett frikort berättigar till fri sjukvård enligt lag om allmän försäkring (AFL) hos Landstingets vårdgivare, vårdgivare med vårdavtal samt hos vårdgivare med ersättning från Landstinget enligt särskild lag.

Besök hos offentligt finansierade vårdgivare ingår i högkostnadsskyddet. Högkostnadsskyddet för öppen hälso- och sjukvård innebär att patienter inte behöver betala mer än 900 kronor i besöksavgifter under en tolvmånadersperiod. Gränsen är en ”högstagräns”, vilket innebär att den som erlagt avgifter för till exempel 850 kronor endast betalar 50 kronor för nästkommande besök, även om avgiften för detta besök är fastställd till ett högre belopp.

”OBS! Du måste själv bevaka att dina besök stämplas i det särskilda högkostnadskortet så att du kan få ett frikort när du har rätt till det. Kassafunktionen på respektive mottagning tillhandahåller högkostnadskort respektive frikort. Om du uteblir från ett besök utan att meddela detta debiteras du patientavgiften”. (Ur Landstinget Dalarnas information om högkostnadsskydd på webben.)

Den som betalar kontant eller via betalkort får en stämpel på sitt kort i kassan. De som betalar via räkning eller Internet, måste uppsöka sjukvården för att få en stämpel i sitt kort. Flertalet som besöker sjukvården är äldre. Om patienten glömt sitt frikort eller högkostnadskort måste de återkomma personligen till hälso- och sjukvården antingen för att få igen som avgift eller få en stämpel vid besök. Samma sak gäller om patienten uppsökt privat vårdgivare eller vårdgivare utanför länet.

För att underlätta borde även landstingens datasystem kunna hålla ordning på vilka besök som görs liksom vid apoteket.

Har patienten besökt andra vårdgivare än landstingets egna vårdgivare återstår dock problemet med att få besöket registrerat manuellt i högkostnadsskyddet. Men det kan kanske lösas med IT-teknik som täcker hela landet.

L68. Förbehållsbelopp för rätt till sjuk- och tandvård

Motionär: Mikael Trolin, Dalarö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att en person som sammanbor med en hos kronofogden restförd individ ska ha rätt till ett ekonomiskt förbehållsbelopp vid sjukdom, behov av tandläkare eller sjukvård

Folkpartiet bör verka för att en sammanboende person, med en hos kronofogden restförd individ, ska ha rätt till ett förbehållsbelopp vid sjukdom, behov av tandläkare eller sjukvård. Detta skulle minska risken att den restförde drar med sig den som inte har en ekonomisk skuld i ekonomisk kris.

En allt större andel av de svenska medborgarna återfinns i kronofogdens register med restförda skulder. Detta leder till stora kostnader och problem för samhället. Både för de individer som dragit på sig skulderna och för de företag, institutioner och enskilda som inte får ut sin betalning. För de individer som ådragit på sig skulder uppkommer kännbara begränsningar, som att ej kunna skaffa sig ett boende, ta ett lån, handla på kredit eller skaffa telefonabonnemang. Till detta tillkommer att många arbetsgivare undersöker de arbetssökandes privatekonomiska omständigheter. Man menar att någon som dragit på sig skulder även kan vara olämplig som anställd.

Detta riskerar att förpassa en skuldbelagd individ till en destruktiv spiral med hopplöshet, förtvivlan och minskade möjligheter att komma tillbaka in i samhällsekonomin. Vilket i sin tur kan få social utslagning, missbruksproblem, ohälsa, kriminalitet och socialbidragsberoende till följd

Reglerna för återbetalning av skulder till restförda hos kronofogden gör att den restförde har rätt till ett förbehållsbelopp, som något överstiger socialbidragsnormen. Dessa gör även att den restförde har rätt till uppskov på sin återbetalningsplan hos kronofogden, alternativt rätt till socialbidrag, för kostnader som uppkommer i samband med sjukdom, behov av tandläkare eller sjukvård. När kronofogden räknar ut den restfördes betalningsutrymme, räknas den sammanboendes inkomst in i underlaget. Skulle den restförde få mindre inkomster på grund av sjukdagar eller behov av sjuk- eller tandvård, räknas betalningsutrymmet om, så att utrymme ges för detta. Detta gäller inte om den sammanboende har behov sjuk- eller tandvård. Vilket är mycket en märklig ordning med utgångspunkt i att dennes inkomster från början räknats in i den restfördes betalningsutrymme. Resultatet blir att familjen som enhet, om den icke restförde är i behov av sjuk- eller tandvård, kan få en disponibel inkomst som ligger långt under socialbidragsnormen. Detta är djupt orättvist och missgynnar starkt den icke restförde, som på så vis straffas för att den är sammanboende med en hos kronofogden restförd. Har den icke restförde dessutom egna skulder, skulder som inte tas hänsyn till i kronofogdens uträkning av de sammanboendes gemensamma betalningsutrymme, blir den ekonomiska situationen än värre. I ett sådant scenario riskerar den icke restförde att frestas att ge upp och låta sin egen skuld förfalla och sedan hamna hos kronofogden, för att därigenom få åtnjuta samma rättigheter i socialförsäkringen. Detta alltså att leda till att kronofogden i sin strävan att få in pengar slår ut en hel familj och får två restförda i stället för en. Detta kan aldrig ha varit lagstiftarens mening.

Eftersom ”arbetslinjen” är den allt förhärskande i alliansregeringens politik är det av största vikt att de åtgärder som utför

även syftar till att så många som möjligt erbjuds rimliga förutsättningar att arbeta. Det har kommit många vittnesmål om att människor som försökt betala tillbaka skulder känner ”hopplöshet och blir uppgivna” när de märker att skulderna inte minskar på grund av uppkomna räntor. Det är därför viktigt att arbete ger utslag i form av förbättrad ekonomi för de enskilde. Annars riskerar de ekonomiska påfrestningarna på enskilda och familjer att slå ut hela familjeenheter. För samhället är det alltid mer lönsamt att individer lever på egen försörjning.

Ett icke humanistiskt förhållningssätt från statsmaktens sida gentemot de ekonomiskt svagaste riskerar att öka utanförskapet, snarare än att minska det. Något som i slutänden alltid leder till ökade kostnader för samhället och staten. Folkpartiet liberalerna har historisk sätt ofta stått på de svagas sida, vare sig det har gällt kvinnor, äldre, fattiga, sexuella minoriteter, bistånd till fattiga länder eller flyktingar. Folkpartiet liberalerna bör därför visa stor ödmjukhet iför de ekonomiskt svagaste.

L69. Styr läkarutbildningen till geriatrik, psykiatri och allmänmedicin

Motionär: Gunilla Borg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** läkarutbildningen ska styras mot områdena geriatrik, psykiatri och allmänmedicin

I senaste valrörelse framhävde Folkpartiet att en kraftig satsning på psykiatri skulle ske. I årets programförslag om äldrevård Leva livet hela livet återkommer frågan om äldres psykiska hälsa. Vi upplever att vallöftena inte uppfyllts.

I programförslaget under p 28 Helhetsansvar för äldres läkemedel betonas vikten av att en enda läkare har ansvar för patientens medicinering. Det är konstaterat att 15 procent av inläggningar vid sjukhus av äldre patienter beror på felaktig läkemedelsanvändning. Primärvården lider fortfarande brist på utbildade allmänmedicinare trots att Folkpartiet redan för 20 år sedan drev igenom förslaget om husläkare. Primärvårdsläkaren behövs i hemsjukvården för att säkerställa kontinuitet i vård och omsorg av den äldre. Politikerna har allvarligt brustit i styrningen av läkarutbildningen till ovannämnda bristområden. Det är framför allt ST-läkarnas utbildning, som måste förändras. Om en ST-läkare påbörjar sin utbildning vid en sjukhusklinik kommer hon/han att beredas tjänst som specialist inom den specialiteten som en naturlig följd. Det är bara att konstatera att bemanningen av läkare vid sjukhusklinikerna växer med automatik.

Det är viktigt att dessa ST-läkare i stället kanaliseras till ovannämnda bristområden. Yrkesskickligheten blir sämre, om kvalificerade undersökningar och behandlingar sprids på för många individer vid sjukhusklinikerna.

Vi har ingen läkarbrist i det här landet, det är en myt, som snarast måste avlivas. Statistik visar att endast knappt 40 procent av läkarnas arbetstid är patientrelaterad.

L70. Öka valfriheten

Motionär: Johan Strandberg, Garphyttan

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att vårdköande borde få vända sig på sitt hemlandstings bekostnad till utförare av både primär- och specialiserad vård i valfritt landsting
2. **att** landsmötet uttalar att en barnvåldtäktsperson i alla fall kan vara vuxenläkare vid en vårdcentral
3. **att** landsmötet uttalar att en mördare i alla fall får vara läkare vid en vårdcentral
4. **att** landsmötet uttalar att ingen regionförstoring bör permanentas utan att ha föregåtts av en folkomröstning
5. **att** landsmötet uttalar att avlidna svenskars lämpliga organ och vävnader bör tas tillvara oavsett vad för inställning anhöriga eller de avlidna haft
6. **att** landsmötet uttalar att sprutor för missbruk bör få säljas till narkomaner

Patienternas valfrihet har inte ökat tillräckligt. En lösning vore att vårdköande på sitt hemlandstings bekostnad fick vända sig till utförare av både primär- och specialiserad vård i valfritt landsting. Dåligt är att man ofta tvingas byta vårdcentral efter att ha flyttat.

Ingen blir i normalfallet en sämre läkare av att på fritiden ha begått ett brott. Bara för att på fritiden ett brott begåtts missköts inte med automatik ett arbete. Orimligt verkar att en brottsling inte skulle kunna vara någon typ av läkare. Inte rättvist känns att en person kan stängas av från ett yrke den aldrig utövat. Stängs folk av är en risk att de söker sig utomlands, där de inte blir kontrollerade som här hemma. Dessutom borde inte ett brott bestraffas då och då av olika aktörer, utan enbart av ett rättsväsen vid ett tillfälle. Med dagens regler finns dessutom en möjlighet att hålla koll på läkare som det råder frågetecken kring.

I och med att kommundelningar ofta föregås av folkomröstningar borde sammanläggningar av landsting också göra det.

För att minska ohälsan borde också fler organ tas tillvara från avlidna och apotek få sälja sprutor till narkomaner.

L71. Insatser för människor med sällsynta sjukdomar

Motionär: Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för etablering av specialistcentra för människor med sällsynta sjukdomar
2. **att** Folkpartiet ska verka för att initiativ tas till stimulans av forskning om sällsynta sjukdomar, deras orsak, behandling och förebyggande

Diagnostik, vård och information av hög kvalitet för människor som drabbas av sällsynta sjukdomar är en prioriterad fråga för EU. Detta slås också fast i EU:s nya folkhälsostrategi som antogs den 23 oktober 2007 men också i EU:s forskningsprogram.

I EU inleddes arbetet med sällsynta sjukdomar i december 1999. Sällsynta sjukdomar kommer att vara ett prioriterat område även inom EU:s nya folkhälsoprogram 2008 – 2013. I programmet anges bland annat ”bättre information och ökad kunskap om var EU kan tillföra något genom att samla expertis från olika länder, t.ex. i fråga om sällsynta sjukdomar och barns hälsa, och genom att göra informationen tillgänglig för medborgarna via EU:s folkhälsoportal”.

Den svenska regeringen har besvarat kommissionens offentliga samråd om åtgärdsförslag och ställt sig bakom den övergripande målsättning som anges i det offentliga samrådet.

I Sverige har Socialstyrelsen en nätbaserad kunskapsbas om ovanliga diagnoser. I varje diagnostext finns en omfattande beskrivning av diagnosen samt information om behandling, resurser, patientorganisationer, referenslitteratur och annat informationsmaterial.

Det är givetvis bra att den här informationen finns på nätet men den är otillräcklig för att tillfredsställa behoven hos människor med sällsynta sjukdomar. Det har klargjorts vid de seminarier som Riksförbundet Sällsynta diagnoser ordnat de senaste åren. Här har bristerna i vården tydliggjorts. Variationerna över landet är betydande. Vården upplevs som godtycklig och osäker. Bristen på gemensam vårdplanering och samordning mellan olika vårdgivare är uppenbar. En del personer får sin diagnos först i vuxen ålder vilket är en klar nackdel med tanke på behandlingsinsatserna så inte blir optimala. Undersökningen visar också på bristande helhetssyn. Att en diagnos kan innebära psykiska, fysiska och ekonomiska konsekvenser beaktas i alltför liten utsträckning.

Inom samtliga vårdkategorier fanns stora brister på grund av otillräcklig kunskap och erfarenhet av diagnoserna. De största svårigheterna redovisas i primärvården, i synnerhet för personer som inte fått sin diagnos förrän i vuxen ålder.

Habilitering och rehabilitering är insatser som måste utvecklas för att kunna möta människor med sällsynta diagnoser. Men habilitering och rehabilitering är inte uppbyggda på ett sätt som fungerar för denna grupp.

Den slutsats som kan dras av undersökningen är att det behövs specialistcentra som koncentrerar sig på en eller flera sällsynta sjukdomar.

Erfarenheterna från de fåtaliga nationella centra som redan finns i Sverige, bland annat för sjukdomen cystisk fibros, är goda.

De har visat sig vara mycket framgångsrika, även ur ett internationellt perspektiv, med högre, effektivare och mer jämlik vård.

Specialistcentra för sällsynta sjukdomar ska kunna ta emot personer från såväl Sverige som andra länder och erbjuda tillgång tills samlad kompetens från olika specialister och yrkesgrupper, vars insatser behövs för att tillgodose behoven hos personen med den aktuella sällsynta diagnosen. Centren ska kunna erbjuda vårdinsatser utifrån de individuella behoven och ur ett livslångt perspektiv. De ska även fungera som ett stöd till brukarna själva och samarbeta med allmänläkare och övriga vårdgivare på hemmaplan för att säkerställa den vård som ges där.

Sådana specialistcentra skulle kunna inrättas vid universitetssjukhusen där forskning bedrivs och behandling, vård och habilitering/rehabilitering för sällsynta diagnoser kan utvecklas. Med hänvisning till de förslag som utarbetas inom EU och med kunskap om de brister som föreligger vid vård, behandling, habilitering/rehabilitering av personer med sällsynta sjukdomar i Sverige bör Folkpartiet arbeta för att patienter med sällsynta sjukdomar i Sverige och men också från andra länder ska kunna garanteras en effektiv och säker behandling, vård och habilitering/rehabilitering samt underlätta för forskning om dessa sjukdomar.

L72. Sårbehandling ett försummat område

Motionär: Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att kunskaperna om modern sårbehandling sprids i hälso- och sjukvården och omsorgen

I dag drabbas allt för många framför allt äldre av svårläkta sår på grund av felaktig diagnos, suboptimal behandling av bakomliggande sjukdomsorsaker infektion, smärta, näringsbrist och bristande patientmotivation/utbildning. På fältet upplever sjuksköterskorna bristande läkarorganisation samt bristande tillgång på material ordinerat från specialistklinik beroende på att materialet inte finns upphandlat av kommunen. Ett annat problem är att specialistläkare ordinerar och *betalar* – men får ingen ekonomisk kompensation. Risken för utveckling av antibiotikaresistens är överhängande. Allt detta leder till mänskligt lidande och onödigt höga kostnader. Bland förslag som skulle lösa problemet är att kommun och landsting upphandlar sårbehandlingsmaterial tillsammans samt att sårskola inrättas för undervisning av såväl läkare som sjuksköterskor och annan vårdpersonal i modern sårbehandling.

L73. Etablering av trafikmedicinska centra

Motionär: Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för införandet av regionala trafikmedicinska centra

Medicinska föreskrifter för att få köra bil har funnits alltsedan det funnits bilar. Redan i 1916 års förordning om automobiltrafik intogs allmänt hållna bestämmelser och medicinska krav på förare i yrkesmässig trafik. I dag ska en läkare vid undersökning av en körkortshavare anmäla till länsstyrelsen om körkortshavaren av medicinska skäl inte bör inneha körkort. Anmälan behöver inte göras om det finns anledning att tro att körkortshavaren kommer att följa läkarens anvisning att avstå från att köra bil.

Erfarenheten visar att de körkortsåterkallelser som görs i dag inte på långa vägar motsvarar det faktiska antalet av medicinska skäl olämpliga körkortshavare. Ett skäl till detta kan vara att det hos de flesta läkare saknas kunskap om på vilka grunder körkort ska återkallas. Ett annat är att det är svårt för en behandlande läkare att till sin patient förmedla att hon eller han inte längre ska köra bil. Att ha körkort och att kunna förflytta sig med bil är väsentligt för många människor. Samtidigt får man inte utsätta andra för risker. I det läget är det viktigt att kunna göra en säker bedömning av en persons förmåga om man misstänker att sjukdom kan göra vederbörande olämplig som bilförare.

Transportstyrelsen har i dag ansvaret för det körkortsmedicinska regelverket och kommer 1 januari 2010 att ta över länsstyrelsernas handläggning av körkortsärenden. Sedan 1996 finns ett trafikmedicinskt centrum vid Karolinska universitetssjukhuset. Här utreder man för närvarande i genomsnitt 800 personer per år med avseende på lämplighet som bilförare och erfarenheterna är så goda att Vägverket föreslår att ett för hela landet heltäckande system med trafikmedicinska centrum och enheter byggs upp. Ett sådant system skulle kunna ge stöd till läkare i primärvården när det gäller läkarens skyldighet att agera beträffande lämpligheten för en person att inneha körkort. Vägverket föreslår att ett sådant system ska

finansieras genom uttag av en extra avgift i storleksordningen 15 kronor per år av varje fordonsinnehavare. Den föreslås tas ut i samband med fordonskatten och den registerhållningsavgift som Vägverket tar ut i dag. Vägverkets bedömning av den samhälleliga effekten av sådana centra och den trafiksäkerhetsnytta de kommer att innebära i form undvikande av att människor dödas eller allvarligt skadas i trafiken gör att det kommer att vare en mycket lönsam åtgärd.

Jag anser mot bakgrund av ovanstående att Folkpartiet bör verka för att det inrättas ett trafikmedicinskt centrum i varje sjukvårdsregion dit läkarna kan remittera patienter för körkortsmedicinsk utredning och där också trafikmedicinsk forskning ska kunna bedrivas.

L74. Finansiering av särläkemedel

Motionär: Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att en central budget skapas på landstings- eller riksnivå för att täcka kostnaderna för särläkemedel

År 2000 kom EU-kommissionens förordning om särläkemedel. Samtidigt startade Committee for Orphan Medical Products (COMP) sin verksamhet. COMP har till uppgift att främja utvecklingen av orphan drugs, särläkemedel, till patienter med sällsynta och allvarliga sjukdomar. I EU-förordningen om särläkemedel slås fast att patienter med sällsynta sjukdomar har samma rätt till behandling som andra.

Ett problem är att patientgrupperna ofta är för små för att läkemedelsföretagen ska vara intresserade av att bedriva forskning och att företagen inte ser någon lönsamhet i produktionen av särläkemedel. Därför behövs särskild finansiering för läkemedelsbehandling av dessa patientgrupper.

Priset på särläkemedel baseras på utvecklingskostnader och avkastning på investerat kapital. Med tanke på det begränsade antalet patienter blir ”styckkostnaden” således hög.

Det finns avsevärda skillnader i användning av särläkemedel över landet. Skillnaderna beror sannolikt dels på skillnad i prevalens (Gauchers sjukdom är t.ex. särskilt prevalent i Norrbotten), dels på olika tillgång till läkemedel beroende på bristfällig information och prioriterings- och kostnadsskäl. En enskild budgethållare i exempelvis primärvård eller ett sjukvårdsdistrikt klarar inte att belastas med kostnader för enskilda patienters behandling som i flera fall kan uppgå till hundratusentals kronor per år. Verksamhetschefer som måste hantera målkonflikten mellan att behandla en person med en sällsynt sjukdom och att bedriva annan vård väljer ofta att prioritera det senare. Därför bör landstingen behålla en för landstinget central budget för särskilt kostsamma läkemedel och i synnerhet för särläkemedel. Det kan i vissa fall bli aktuellt med finansiering på riksnivå.

L75. Stoppa diskrimineringen av äldre dialyspatienter

Motionär: Folkpartiet liberalerna Skåne

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att låta alla dialyspatienter få handikappersättning, oavsett ålder, för att kunna ha råd att få dialys i hemmet

Äldre dialyspatienter diskrimineras i Sverige. Det står klart när man granskar Försäkringskassans regler för handikappersättningen som betalas ut till dialyspatienter som har hemdialys.

Om en patient diagnostiseras med försämrad njurfunktion före 65 års ålder får vederbörande handikappersättning livet ut, men det gäller inte om personen redan fyllt 65 år och drabbas av en nedsättning av njurfunktionen. Då får personen ingen handikappersättning av Försäkringskassan och tvingas därför att personligen stå för alla extrakostnader. Det handlar om till exempel kostnader för energitillgång, avfallshantering och tvätt etc. i samband med hemdialysen. Som exempel kan nämnas Skåne där endast tre patienter över 65 år berörs av det här förfelade regelverket. Dessa patienter drabbas av merkostnader på cirka 25 000–30 000 kronor per år och person.

Det är inte rättvist att någon ska tvingas betala sina vårdkostnader bara för att haft oturen att drabbas av försämrad njurfunktion efter deras 65-årsdag. Man kan med fog hävda att detta är åldersdiskriminering och regelverket blir ännu mer anmärkningsvärt då dialys i hemmet är en relativt billig vårdform och bör uppmuntras, inte bestraffas. Det är dessutom mer samhällsekonomiskt och kvalitativt bättre för den enskilde individen att ha hemdialys.

L76. Transsexuellas situation i hälso- och sjukvården

Motionärer: Barbro Westerholm, Stockholm, Martin Andreasson, Solna, Matilda Sundquist Boox, Forsbacka, Vladan Boskovic, Enskede, Lisbeth Kågö, Solna, Seved Monke, Stockholm, Rudi Mölling, Jönköping, Catrine Norrgård, Nässjö, Saga Rosén, Stockholm, Anna Steele Karlström, Tyresö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet ska verka för att bygga ut hälso- och sjukvårdens behandling för transsexuella, så att tillgången till adekvat vård och behandling garanteras i hela landet

Transsexualism är upplevelsen av en motsättning mellan individens biologiska kön och uppfattning om den egna könstillhörigheten. Ofta – men inte alltid – känner transsexuella en stark önskan att genom könskorrigerande behandling (det som i vardagslag kallas könsbyten) få den egna kroppens utseende att stämma överens med ”det psykiska könet”. Transsexualism ska inte förväxlas med transvestism, där individen har ett behov av att uttrycka sin identitet i det motsatta könets könsrollsuttryck men är tillfreds med sitt fysiska kön.

I denna motion tar vi upp problemen inom den svenska hälso- och sjukvården i bemötandet av transsexuella. Transsexuella personer vittnar om stora svårigheter när de söker hjälp inom hälso- och sjukvården. Det gäller både ungdomar och vuxna transsexuella.

Diagnostiseringen görs inom psykiatrin och tar mycket lång tid, som regel minst två år. Under denna tid upplever många att de inte får det stöd och den hjälp de behöver under denna påfrestande väntetid. När den psykiatriska bedömningen är avslutad följer hormonterapi och könskorrigerande operationer men de sker inom andra specialiteter. Denna uppdelning leder ofta till ett betydande antal vårdkontakter där de olika personalgrupperna inte alltid har en bra kommunikation med varandra.

Vården ser mycket olika ut i olika delar av landet. I Umeå utreds endast personer som fyllt 18 år medan i Skåne utreds ungdomar från 16 år. Tiden från remiss till besök hos specialist varierar kraftigt över landet. Hårborttagande behandling erbjuds i Stockholm men inte i Lund. I Umeå har kvinna-till-man-transsexuella problem med att få sin vård finansierad och får sina bröstreducerande operationer mycket senare än patienter i andra delar av landet. Inom psykiatrin klagar man över för litet resurser för att kunna ta hand om transsexuella.

De ungdomar som kommer till mottagningarna mår ofta mycket dåligt. Många har självmordsförsök, missbruk och depressioner bakom sig. Det finns de som blivit kränkta inom vården.

Redan för flera år sedan uppmärksammade Socialstyrelsen att det på flera håll i landet var svårt att få tillgång till behandling för transsexuella. Sedan dess har situationen inte förbättrats påtagligt.

Folkpartiet liberalerna med sitt starka engagemang i HBT-frågor har en självklar uppgift att verka för att hälso- och sjukvården ger transsexuella adekvat tillgång till behandling i alla delar av landet. Det kan inte vara valbart för det enskilda landstinget att tillhandahålla nödvändig vård och behandling. Samtidigt som detta är ett angeläget område för liberala landstingspolitiker att bevaka bör Folkpartiet också uppmärksamma och driva frågan på nationell nivå, till exempel genom att Socialstyrelsen får ett förstärkt uppdrag att följa upp transsexuella patienters situation över hela landet.

L77. Transliberalism

Motionärer: Catrine Norrgård, Nässjö, Martin Andreasson, Solna, Vladan Boskovic, Enskede, Lisbeth Kågö, Solna, Rudi Mölling, Jönköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att en framtida könstillhörighetslag inte innehåller ett krav på kastrering
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att en framtida könstillhörighetslag ska bygga på individens rätt att själv definiera sitt eget juridiska kön

Det är bara den enskilda människan som kan avgöra vad som är ett bra liv. Därför är det självklart för Folkpartiet liberalerna att arbeta för att förändra lagar, normer, traditioner och fördomar som hindrar människor från att förverkliga sina livsprojekt. Transsexualism är ett tillstånd där den drabbade har en permanent upplevelse av att tillhöra det kön som är motsatt ens biologiska. Man upplever att man är född eller lever i fel kropp. Det måste vara individen som själv avgör vilka begrepp som man vill identifiera sig med. Detta gäller även frågor kring kön. De flesta människor känner sig hemma i att identifiera sig som antingen man eller kvinna, men andra känner sig främmande med dessa begrepp, pendlar mellan dem eller föredrar något annat. I ett liberalt samhälle är det den enskilde individen som definierar sin egen könsidentitet. I ”folkhems-Sverige”, mellan 1930-talet och 1970-talet, steriliserades över 60 000 personer. Vi har chockerats över dessa fakta, eftersom staten inte har något alls att göra med våra kroppar. Endast medicinska skäl är skäl nog för ingrepp i en människokropp och då måste individen ge sin tillåtelse. År 2008 presenterades ”könstillhörighetsutredningen”, en översyn av den föråldrade lagen (1972:119) om fastställande av könstillhörighet. Utredningen föreslår att införa ett krav på avlägsnande av könskörtlarna för att en person ska kunna få ändrad könstillhörighet.

Den statliga utredningen föreslår tvångskastrering av dem som genomför könsbyte. Äggstockarna ryker eller så knipsas testiklarna. Det är en skärpning av gällande regler. I dag måste den som söker byta kön, både juridiskt och medicinskt, vara steriliserad. Kastrering är, med alla mått mätt, ett mer omfattande kirurgiskt ingrepp än nödvändigt. Parallellen till tidigare tiders kvinnor som tvingades till sterilisering för att få göra säker abort är inte särskilt långsökt. Ett könsbyte upplevs för de allra flesta inte som ett val, utan som en absolut nödvändighet. En förutsättning för att fortsätta leva. Visserligen har det stora flertalet transsexuella själva en önskan att få sina ursprungliga könskörtlar borttagna vid en könskorrigerande operation, men detta förhållande kan inte motivera att ett sådant krav görs generellt. Förslaget är en sammanblandning av juridiska och medicinska frågor som måste undvikas. Vilka kirurgiska ingrepp som en viss patient ska genomgå bör vara något som avgörs utifrån vad som är medicinskt motiverat samt i övrigt utifrån patientens egna önskemål; det är däremot orimligt att ställa krav på att en person ska låta kastrera sig enbart för att den egna kroppen bättre ska stämma överens med rådande samhällsnormer om kön. Staten får inte tvinga folk att göra ingrepp på sin kropp som man egentligen inte måste göra.

I Storbritannien finns i och med den lagstiftning som trädde i kraft 2005 inget krav på att en transsexuell ska vara steriliserad eller sakna fortplantningsförmåga för att kunna få ändrad könstillhörighet Betänkandet har legat länge på socialminister Göran Hägglunds (KD) bord. Folkpartiet måste se till att en proposition presenteras och att vi får en liberal könstillhörighetslag. Detta berör oss alla som anser att transsexuellas rättigheter i samhället, att allas lika rätt i samhället, är avgörande för en demokratis trovärdighet och överlevnad.

L78. Åldersgräns för omskärelse

Motionär: Christian Löwendahl, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att alla barn oavsett kön ska vara skyddade mot omskärelse av könsorganen, tills de uppnått myndig ålder så att de själva eventuellt kan välja att utföra en sådan operation
2. **att** det i Folkpartiets barnpolitiska program införs följande text: ”Alla barn oavsett kön ska ha rätt att slippa få sina könsorgan omskurna såvida inte läkare bedömer att det är nödvändigt av medicinska skäl. Redan i dag förbjuder svensk lag stympning av flickors könsorgan. Folkpartiet vill nu även skydda pojkar från att bli utsatta för omskärelse på grund av föräldrarnas religion, kulturella sedvänja eller godtycke. Om en individ själv frivilligt vill genomföra omskärelse av sitt könsorgan så får detta ske först sedan individen har fyllt 18 år och därmed som vuxen kan besluta själv. Vid lägre ålder är det svårt för ett barn att fatta ett självständigt beslut. Med en lägre åldersgräns skulle risken vara stor att vissa barn utsätts för starka påtryckningar från föräldrar eller omgivning att genomgå operationen. För att en sådan religiöst/estetiskt motiverad operation ska kunna ske på ett medicinskt säkert sätt kan den allmänna sjukvården erbjuda sig att utföra operationen till självkostnadspris. Dock ska sådana icke medicinskt motiverade operationer inte subventioneras med skattemedel.”

Det är orimligt för oss som liberaler att låta föräldrar påtvinga sina barn ett onödigt kirurgiskt ingrepp som får permanenta konsekvenser på grund av föräldrarnas religion, sedvänja eller godtycke. Det är inte alls säkert att ett barn som vuxet vill anta samma religion eller sedvänja som sina föräldrar. Då är det djupt olyckligt att utföra ett kirurgiskt ingrepp är mycket svårt att återställa.

Helt uppenbart får inte omskärelse av pojkar alls samma konsekvenser som den fruktansvärda sedvänjan att stympa flickors könsorgan. En del uppfattar att det finns estetiska, hygieniska eller andra fördelar med att omskära sitt könsorgan. Om en åldersgräns införs kommer säkert en hel del män att frivilligt låta omskära sina könsorgan när de blir myndiga. Anledningen kan vara religiös, kulturell eller något annat privat skäl. Detta är inte något problem utan ett fritt val. Det enda rimliga är att varje individ själv får bestämma hur den vill ha det när den har blivit vuxen och själv kan besluta.

Jag vill understryka att varje hänvisning till vad som föreskrivs av en viss religiös skrift eller kulturell sedvänja per definition saknar relevans för vad som ska vara lagligt i ett demokratiskt land. Exempelvis föreskriver den kristna bibeln att personer som arbetar på sabbaten, olydiga barn och homosexuella män är grupper av människor som ska stenas till döds. Naturligtvis är detta inget som vare sig svensk lagstiftning eller moderna kristna fäster någon vikt vid. Samma sak måste rimligen gälla religiösa föreskrifter om att man ska skära i små pojkars könsorgan. Det är tredje gången jag motionerar till Folkpartiets landsmöte i detta ärende. Jag hoppas att partiet denna gång har modet att stå upp för sina liberala principer!

L79. Förbjud omskärelse av barn

Motionär: Robert Warholm, Vålberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** barnprogrammet kompletteras med en punkt med krav på att omskärelse av gossebarn förbjuds
2. **att** landsmötet uppmanar partiets landstingsledamöter att verka för att omskärelse av gossebarn inte utförs på de landstingsdrivna sjukhusen
3. **att** landsmötet uppmanar riksdagsgruppen att verka för ett förbud mot omskärelse av gossebarn

Under året har SKL gått ut med en rekommendation att landstingen ska utföra omskärelse av små pojkar, även om det inte är medicinskt motiverat. Bakgrunden är att dessa omskärelser, som har sin grund i en religiös föreställningsvärld, annars utförs av kvacksalvare vilket kan skada barnen.

Det stora problemet här är att själva omskärelsen skadar barnet. Det innebär ju en stympning. Vi skulle aldrig acceptera om en religiös grupp krävde att få skära bort örsnibbarna på sina barn. Varför ska vi då acceptera att föräldrarna ska få bestämma att en del av könsorganet ska tas bort?

Det bör inte finnas något hinder för de vuxna som av religiösa skäl vill skära bort kroppsdelar, men små oskyldiga barn ska inte behöva utsättas för detta. Därför bör Folkpartiet arbeta för att omskärelse förbjuds. Är detta inte möjligt, bör det i vart fall inte bekostas med skattemedel.

L80. Bandspelare på de psykiatriska mottagningarna

Motionär: Anita Boström, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att stärka rättsäkerheten på de psykiatriska mottagningarna i Sverige
2. **att** Folkpartiet ska verka för att bandspelare ska användas på psykmottagningarna för att stärka patientens rättsäkerhet
3. **att** Folkpartiet ska verka för att underläkare förbjuds att arbeta som om de är leg. psykiatriker på psykmottagningarna
4. **att** Folkpartiet ska verka för att överläkare eller klinikchefer ska tvingas läsa igenom underläkarnas anamnesupptagning genast efter anamnesupptagning och journalskrivning
5. **att** Folkpartiet ska verka för att landstingen ska stå skadeståndsskyldiga för de olagliga tvångsintagningar, som underläkare och överläkare gjort sig skyldiga till

I dag tillåts underläkare och allmänläkare utan specialistutbildning i psykiatri, att tjänstgöra som specialister för att lasarett och landsting ska spara pengar. Det är förödande för rättsäkerheten. Överläkare och klinikchefer har under många år undvikit att Lex Maria sina underläkares allvarliga tjänstefel till Socialstyrelsen och när Socialstyrelsen har tagit emot en anmälan om brott mot de mänskliga rättigheterna inom psykiatrin så har dess avdelningschefer ej haft kompetens att utreda brotten. Överläkare och klinikchefer har dessutom ej anmält biverkningar av psykofarmaka på tvångsintagna patienter till f.d. Biverkningsnämnden och nuvarande Läkemedelsverket eftersom de och skötarna inom psykiatrin ej kan se skillnad på den psykos, som uppstår pga. sjukdom eller som uppstår pga. biverkning på psykofarmaka eftersom en patient kan tvångsintas utan domstolsprövning innan tvångsmedicineringen! Därför är den svenska psykiatrin körd i botten!

Ovanstående vet jag har skett som leg. sjuksköterska.

L81. Ökad folkhälsa och krafttag mot den ökande övervikten

Motionärer: Anna Attergren Granath, Solna, Bengt Eliasson, Åsa, Ann-Cathrin Larsson, Älvkarleby, Jens Sundström, Luleå

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en regel som innebär att högst 2 procent av den totala mängden fett i ett livsmedel får vara industriellt framställt transfett
2. **att** Folkpartiet ska verka för att ekonomiska styrmedel ska användas för att minska totalkonsumtionen av fett

Viktökningen bland befolkningen är ett mycket allvarligt hälsoproblem. Kraftig övervikt riskerar att leda till för tidig död i samma utsträckning som rökning. Fetman i Sverige har fyrfaldigats och antalet överviktiga tredubblats på 30 år. Sverige står i en globaliserad värld inför en mängd utmaningar. Ska Sverige kunna hänga med i konkurrensen med uppstickare som Indien och Kina räcker det inte med världens bästa skola. Vi måste förbättra folkhälsan.

Snabbmaten är en anledning till att svenskarna ökar i vikt. Den är förhållandevis billig och god. Hamburgerkedjorna i Sverige slår försäljningsrekord. Professionell marknadsföring och ökad tillgänglighet har gett hamburgerrestaurang-

erna en given plats i de allra flesta barnfamiljer.

De resurser som samhället tillhandahåller för att motverka försämrad folkhälsa genom att utveckla och förmedla kunskap för bättre matvanor av t.ex. Statens folkhälsoinstitut förmår inte bryta ner invanda livsstilsmönster. Att det dessutom är förhållandevis dyrt att äta nyttigt skapar inte heller det incitament för ökad folkhälsa. Vi har ett förhållande där det är billigare att köpa två påsar chips än ett blomkålshuvud och dipp en lördagskväll. Inte underligt då att fetman ökar.

Nu diskuteras förbud av transfetter i många länder i vår omvärld. Studier från 2008 pekar på att ett högt intag av transfett kan vara kopplat till ökad risk för bröstcancer (8,9) och prostatacancer (10,11). Liksom mättat fett höjer transfettet halten av det onda LDL-kolesterolet i blodet och minskar halten av det goda HDL-kolesterolet. Det ökar i sin tur risken för hjärt- och kärlsjukdom.

I Danmark finns en lag om maximalt 2 procent innehåll av transfetter i livsmedel som EU-kommissionen accepterat. I Danmark har snabbmatsrestaurangerna ställt om sin produktion för att leva upp till lagen. I Sverige finns ingen liknande lag men den är efterfrågad och opinionen växer för var dag.

Att införa en skatt på fett torde vara det mest framgångsrika sättet att minska konsumtionen. Vi vet av erfarenhet att alkoholskatt minskar konsumtionen av alkohol och att tobaksskatt minskar rökningen. En fettskatt skulle förbättra folkhälsan och leda till ökad livskvalitet för den enskilda individen. Samtidigt skulle en fettskatt minska de samhällskostnader som i dag belastar sjukvården och de sociala försäkringssystemen. Sverige skulle stå bättre rustat.

L82. Erbjud hälsokontroll i primärvården

Motionär: Gunilla Gustafsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** hälsokontroller ska erbjudas i förebyggande syfte av primärvården, dvs. av husläkare

Vi satsar på friskvård och vill gå från behandling av sjuka människor till att se till att människor i största möjligaste mån inte blir sjuka – s.k. friskvård. Därför är det mycket märkligt att en hälsokontroll inte ryms inom husläkarsystemet. Människor på arbetsplatser med vissa kollektivavtal får regelbundet en hälsokontroll genomförd, men för människor i privata näringslivet (oftast) eller med projektanställningar är hänvisade till husläkarsystemet. Där finns det för det mesta ingen hälsokontroll att få och om det finns så kostar det mycket pengar för medborgaren att få en sådan genomförd. Så för att på samma sätt som tandläkare, som undersöker och arbetar för att hålla patientens tänder hela skulle jag önska att primärvården (husläkarsystemet) bättre fokuserade på att hålla sina patienter friska. Alltså att man ska kunna besöka sin läkare i syfte att hålla sig frisk och inte bara gå dit när det är för sent, dvs. när man redan är sjuk. Det vore riktig friskvård.

L83. Legitimation för socionomer

Motionärer: Solveig Hellquist, Sörberge, Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att legitimation för socionomer ska införas

Socionomer bör legitimeras, precis som personal inom vården. Detta skulle vara en kvalitetssäkring och garanti för de medborgare som söker hjälp eller som känner sig utsatta från socialtjänstens sida. Såväl myndighetsutövning som psykosocialt behandlingsarbete kräver stor kunskap och kompetens. Det övergripande syftet med en legitimation är att tillförsäkra klienterna professionell handläggning av ett ärende, en professionell behandling och ett gott bemötande. Kraven är stora på kompetens vare sig en socionom arbetar i socialtjänsten, hälso- och sjukvården, kriminalvården, skolan, behandlingshem eller annan social verksamhet. Därför är det viktigt att socionomutbildningen är av mycket hög kvalitet. Kravet på legitimation torde inte minst kunna innebära att socialtjänstens arbete får en välbehövlig statushöjning. I dag är socionom ett kvinnodominerat arbete. Med en statushöjning kan fler män lockas till yrket. En fördel med att utfärda legitimation för socionomer är ökade möjligheter för ansvarsutkrävande. En socionom som är direkt olämplig kan då förhindras att utöva sitt yrke. Sveriges Socionomers Riksförbund (SSR) har länge drivit kravet på legitimation. Det är hög tid att detta blir verklighet. Därför bör landsmötet besluta att uttala att legitimation för socionomer bör införas.

L84. Social grundforskning behövs!

Motionär: Gunnar Pehrson, Örebro

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna arbetar för en förstärkt social forskning inom alla sociala fält

Det finns ett utlopp av pengar där såväl regering och riksdag som kommun och landsting har stora problem. Problemet har ofta sociala orsaker. I stället för att hantera problemen i ett tidigt skede accelererar de allt för ofta och i samarbetet mellan olika aktörer finns det ofta övrigt att önska.

Staten lägger stora summor på polis och kriminalvård. Landstingen lägger stora summor på psykiatri och annan vård för depression, missbruksproblem och andra diagnoser som ofta misstänks ha bakomliggande sociala orsaker. Kommunernas utgifter på detta konto är välkända som omhändertagande av barn, ungdomskriminalitet med skadegörelse som följd och tvångsvård av missbrukare.

Som läget är nu famlar beslutsfattande tjänstemän och politiker ofta i mörker vad man ska ta till för åtgärder. Alla pratar om patienten/brukaren/barnet i centrum och värnar ett gott samarbete, men få lyckas fullt ut.

Ett exempel. Vi har väl alla någon eller flera gånger hört förskolepersonal säga: Det hade jag kunnat säga för länge sedan att det skulle gå snett för henne/honom.

Är detta sant? Om det är sant, vad var det de såg och vad gör man åt det?

Med ovanstående bakgrund vill vi från landstingsgruppen i Örebro poängtera vikten av socialforskning. Resultatet av social forskning tror vi skulle leda till minskat lidande för den enskilde och sänkta kostnader för samhället.

L85. Tandvårdens roll för att förebygga och upptäcka omsorgsbrist och övergrepp mot barn

Motionärer: Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs, Agneta Berliner, Västerås, Solveig Hellquist, Sörberge, Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att tydliggöra tandvårdens viktiga roll i arbetet med att förebygga och upptäcka omsorgsbrist och övergrepp mot barn

Tandvården har en unik möjlighet att komma i nära kontakt med alla barn. De får en god överblick över eventuella skador i mun-, ansikts- och halsregionen. Tandvården ser hur barnet svarar och kan också vara uppmärksam på om barn uteblir från inbokade tider.

Vi vet att de flesta fysiska övergrepp mot barn sker mot övre delen av kroppen. Massiv tandröta hos barn bör tolkas som uttryck för försummelse tills motsatsen är bevisad. Tydliga rutiner bör etableras inom tandvården för att följa upp barn som inte kommer till inbokad tid. Att utebli kan även vara en signal på försummelse. Tandvården har anmälningsplikt men erfarenheten visar att allt för få tandläkare använder sig av denna.

Undervisning kring övergrepp och anmälningsskyldighet måste bli obligatorisk i all utbildning och vidareutbildning av tandvårdspersonal. Andra yrkesgrupper som arbetar med barn måste ges information om tandvårdens viktiga roll i arbetet för att värna och skydda barnen. Vi anser att tandvårdens viktiga roll för att skydda utsatta barn ska uppmärksammas i det nationella arbete som bedrivs för att förebygga och upptäcka omsorgsbrist och övergrepp mot barn.

L86. Guldtänder ska vara ett minne blott

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att föreslå ett batteri av kraftfulla förebyggande åtgärder för att motverka dålig munhygien, vilka dessutom kommer att spara miljardtals kronor

Munhygienen hos Sveriges befolkning är bra, men kan med enkla medel bli ännu bättre.

Jag har i drygt 10 års tid försökt få gehör inom Folkpartiet för olika former av skatter och avgifter på mat och dryck som försämrar munhygienen. Men inga av mina förslag har gillats. I stället har det hänvisats till olika former av informationskampanjer som all beprövad forskning visar är i det närmaste verkningslösa.

För att åstadkomma effektiv samhällsutveckling måste ovanor mötas med omedelbara och tydliga konsekvenser. Det är vi alla socialliberaler överens om inom skolans område. Men varför resonerar vi totalt motsatt när det gäller våra tänder?

I Sverige i dag är det mycket billigt att förstöra sina tänder genom att äta osunt, men väldigt dyrt att laga dem. Så kan vi inte fortsätta ha det. Många länder kring Sverige har insett detta och redan satt in åtgärder, men vi är och förblir tyvärr passiva.

L87. Avskaffa tandvårdsreformen

Motionär: Folkpartiet liberalerna Tingsryd

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska ta initiativ till att avskaffa den nuvarande tandvårdsreformen eller förändra denna så att effekterna blir de man avsåg från början

Den tandvårdsreform som alliansen genomförde härom året hade säkert goda avsikter, men resultatet har givit en helt motsatt effekt mot vad som var avsetts.

Enligt uppgifter från ett flertal tandläkare, som finner reformen mycket olycklig, har cirka 5 procent fått billigare tandvård och cirka 95 procent har fått dyrare tandvård och det var väl knappast avsikten. Såväl pensionärer som ”vanliga” människor som skött sina tänder har fått väsentligt dyrare kostnader. Större saker, för den som misskött sina tänder en längre tid kan visserligen bli billigare – vilket då ”vanligt folk” ska betala – men även här slår det ibland fel. Bara ett litet exempel:

Det är så att om man måste göra en större tandvårdsinsats så måste allt utföras inom ett år. Det betyder att man kan ha varit hos tandläkaren för ett ”vanligt” besök i mars och så händer det något större i november. Detta kommer att ta mer än ett halvår dels pga. att en viss läkningstid behövs innan t.ex. en krona kan sättas på, dels beroende på att det inte finns tandläkare att tillgå! Man kunde då tro att man kunde betala delar under året, men icke! Allt ska betalas när behandlingen är slut, vilket gör att man får betala en mycket större summa pga. ett nytt år!

Dessutom har administrationen blivit avsevärt krångligare för tandvårdspersonalen.

Vi yrkar att Folkpartiet tar initiativet till att avskaffar den nuvarande tandvårdsreformen eller förändra denna så att effekterna blir de man avsåg från början.

Handikappfrågor

L88. LSS-placeringar

Motionärer: Folkpartiet liberalerna Sotenäs, Kerstin Lorentzon, Kungshamn, Stig Lorentzon, Kungshamn, Gunilla Stenman, Sotenäs

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för en utredning av huvudmannaskapet för vård enligt LSS
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för ändringar i regelsystemet så att enskilda kommuner inte drabbas otillbörligt hårt av enstaka svåra fall

Svåra LSS-fall kräver mycket speciella vårdmöjligheter och solid specialistkompetens. Många personer med stora psykiska funktionshinder kräver vård dygnet runt. Vårdplatser finns inte alltid att tillgå i närområdet, särskilt inte i små kommuner (färre än 10 000 invånare). Dessa har inte möjlighet att ha tillräcklig beredskap, inte ens för enstaka fall. Det innebär att vårdtjänster måste ”köpas” på annat håll. Kostnaden för enstaka fall kan uppgå till 10 000 kronor per dygn. Två sådana fall under samma år och den kommunala omsorgsbudgeten är kraschad helt.

Det är inte rimligt att en enstaka kommun ska drabbas så hårt av till och med enstaka komplicerade fall. Det borde vara en regional eller statlig angelägenhet.

En grundlig översyn av reglerna för huvudmannaskapet för LSS-fall bör genomföras med sikte på, att ta bort/reducera den stora ekonomiska bördan för kommunerna, antingen genom att överföra huvudmannaskapet till region eller staten eller kompensera kommunerna ekonomiskt genom ett riktat bidrag (regionalt eller statligt).

L89. Tolkhjälp till dövblinda

Motionärer: Barbro Westerholm, Stockholm, Agneta Berliner, Västerås, Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att tolkhjälp till dövblinda måste erbjudas alla som är i behov av sådan oavsett var de bor i landet

Socialstyrelsen har i en rapport till regeringen konstaterat att landstingens tolktjänst inte lever upp till de nationella handikappolitiska målsättningarna och att landtingen inte heller har kartlagt behoven av vardagstolkning. Landstingens tolkinsatser ska komplettera andra aktörers ansvar för tolk, t.ex. från myndigheter, arbetsgivare och utbildningssamordnare m.fl. I dag är det svårt för den enskilde att hitta rätt i systemet och få den hjälp som behövs.

Riksförbundet Sveriges dövblinda har riktat hård kritik mot samhällets tillhandahållande av nödvändiga tolktjänster. Dövblindtolkning är en förutsättning för att personer med dövblindhet ska kunna uppnå full delaktighet, jämlikhet, självständighet och självbestämmande på alla områden i samhället. Dövblindtolkning är förmedling av både syn- och hörselintryck till personer med dövblindhet. Detta sker genom tre helt integrerade delmoment. Dessa delmoment är:

- tolkning av vad som sägs
- syntolkning
- ledsagning

Med hänvisning till den bristande tillgången på dövblindtolkning bör en utredning tillsättas med syfte att skapa ett effektivt, förenklat, samordnat och överskådligt system med dövblindtolkning som ger dövblinda lika förutsättningar oavsett var i landet de bor.

L90. Hjälpmedel för funktionshindrade

Motionär: Bengt Dahlström, Skara

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna undersöker problemen med hjälpmedlen för de funktionshindrade och arbetar för en generösare bedömning när det gäller möjligheten att erhålla ekonomiskt stöd för att kunna anskaffa viktiga och ändamålsenliga hjälpmedel. Det får inte vara kostnaden för olika hjälpmedel som förhindrar möjligheten till att leva ett drägligt och värdigt liv.

Det finns fortfarande många brister, när det gäller rehabilitering, LSS, hjälpmedel och färdtjänst för personer med olika funktionsnedsättningar.

Ett av problemen är hjälpmedel.

Det är svårt att veta utbudet och hur man får hjälpmedel. För många huvudmän inblandade. Vissa behövliga och dyra hjälpmedel får man bekosta själv. Alla hjälpmedel går inte under ordinarie sortiment i dag. Ett exempel är höj- och sänkbara vilfåtöljer. Sådana hjälpmedel får man alltså själv bekosta till en kostnad av cirka 22 000 kronor. För en sjukpensionär är en sådan kostnad omöjlig att klara av. En sådan fåtölj är ett hjälpmedel som används ofta av sjukpensionärer, ålderspensionärer och funktionshindrade personer.

L91. Funktionsnedsättning och arbetsmarknad

Motionärer: Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs, Agneta Berliner, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att personer med funktionsnedsättning får en personlig coach, ett stöd som i dag saknas
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att tjänster från olika myndigheter samlas under ett tak – *one stop shop* – för personer med funktionsnedsättning
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att lönebidraget reformeras genom att ge större utrymme för individuella bedömningar
4. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att införa daglig sysselsättning för personkrets 3 enligt LSS, såväl för personer med psykisk funktionsnedsättning som personer med rörelsehinder
5. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att genomföra en nationell informationskampanj för att påverka attityder och värderingar kring funktionsnedsättning
6. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att nationella traineeprogram inrättas inom statsförvaltningen för personer med funktionsnedsättning. Staten ska i större utsträckning än i dag vara en förebild som arbetsgivare.
7. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att inrätta ett kostnadsfritt informationsstöd kring funktionsnedsättning för arbetsgivare på våra arbetsförmedlingar
8. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att regeringen tar initiativet till en dialog mellan handikapporganisationerna, fackförbunden, arbetsgivarna, offentlig sektor m.fl. Allt för att lyfta upp funktionsnedsättning på agendan.
9. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att förenkla regelverket för att anställa personer med funktionsnedsättning

Människor med funktionsnedsättning ska inte ”handikappas” på grund av att vårt samhälle diskriminerar. Vi vet att en funktionsnedsättning kan påverka livets alla skeenden och förutsättningar för delaktighet i samhället.

Vi vet också att ett arbete eller sysselsättning är en av de viktigaste förutsättningarna för att kunna leva ett gott liv. Handikapprörelsen har tålmodigt år efter år väntat på att samhället ska vara till för dem, att en person med funktionsnedsättning också ska kunna utnyttja varor och tjänster på samma villkor som andra. Man har väntat på att slippa bli diskriminerade på arbetsmarknaden, i sjukvården och inom skolan. Man vill kunna gå in via huvudentrén till alla byggnader, kunna rösta i personval och kunna använda IT på samma villkor som andra. Bristande tillgänglighet är ett stort problem, men i många fall handlar det i ännu större utsträckning om bristande kunskap och insikt om vad funktionsnedsättning innebär.

IFAU (institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering) har i en undersökning visat att arbetsgivare bara i 14 procent av fallen funderat på att anställa någon med funktionsned-

sättning. Samtidigt visar det sig att 86 procent av arbetsgivare som anställt blir positivt överraskade. Kunskapsbristen är i högsta grad påfallande. Det märks tydligt när endast 1 av 10 personer med funktionsnedsättning har en vanlig anställning. För att attityderna ska förändras kan mer krävas av staten och den offentliga sektorn. Den offentliga sektorn är sämre än den privata på att anställa personer med funktionsnedsättning. Det är staten som måste visa vägen som arbetsgivare och därför vill vi se att staten inrättar praktik och traineeprogram för att öppna upp arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning.

En nationell dialog är ytterligare ett led i att öka kunskapen kring funktionsnedsättning och framförallt skapa enighet kring det faktum att alla parter har allt att tjäna på att få fler personer med funktionsnedsättning i arbete. Frågan måste tas på största allvar

Handikappfrågorna måste få ett större politiskt genomslag. Det är dags att gå från ord till handling.

L92. Insatser för äldre med syn- och hörselnedsättning

Motionärer: Barbro Westerholm, Stockholm, Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska ta fram åtgärdsprogram för att äldre med syn- och hörselnedsättning ska kunna leva ett självständigt liv med hög livskvalitet

Det finns ett betydande antal äldre personer med både hörsel- och synnedsättning. De flesta har förvärvat de båda funktionsnedsättningarna senare i livet. Majoriteten är över 80 år. Funktionsnedsättningarna leder till en nedsättning av förmågan att kommunicera, ta emot information och förflytta sig självständigt. Det i sin tur begränsar dövblinda personers möjligheter till ett självständigt liv präglat av delaktighet, trygghet och integritet.

En vanlig attityd till hörsel- och synnedsättning när det gäller äldre är att det är normalt att se och höra dåligt när man blir gammal och att det därför inte finns så mycket att göra åt saken. Det medför att situationen blir sämre än vad den skulle behöva vara eftersom adekvata rehabiliteringsinsatser inte kommer till stånd. Den äldre drar sig successivt tillbaka eftersom det är svårt att kommunicera och börjar så småningom avskärma sig från socialt liv. Personen vågar inte ta sig ut och får även svårt att utföra vardagssysslor i hemmet. Det blir en ond cirkel där det blir allt svårare att bevara livskvaliteten.

Ett projekt (Allvarlig kombination av hörsel- och synnedsättning hos personer över 65 år), som genomförts av Östergötlands landsting i samverkan med Föreningen för Sveriges dövblinda, Nationellt Kunskapscenter för dövblinda och Linköpings universitet med ekonomiskt stöd från Allmänna arvsfonden, har visat att till synes enkla insatser var för sig eller i kombination kan göra stor skillnad. Här exempel på sådana:

- hjälp/stöd med batteribyte och rengöring av hörapparat
- tid för att få den information man önskar på sina villkor
- anpassning av kommunikationssituationer utifrån personens behov och förutsätter
- hjälp/stöd i kontakter med syn- och hörselvård
- stöd från syncentral med belysningsanpassning i boendet
- läshjälpmedel, auditivt eller/och visuellt
- varseblivningsutrustning som är taktil i sin funktion
- anpassad telefoni
- information till anhöriga och personal om konsekvenser av syn- och hörselnedsättning
- tolk i viktiga situationer
- ledsagning inkl utbildning av personal/närstående
- syntolkning.

Av resultaten från projektet framgår att det som är behövs är skapande av multiprofessionella team för gravt syn – och hörselskadade/dövblinda äldre, team som har kunskap om problemen och hur de kan hanteras. Ett nationellt handlingsprogram behöver utformas för denna grupp äldre i syfte att sprida kunskap om vad som går att göra för att förbättra livskvaliteten för äldre med syn/hörselnedsättning.

L93. Diskriminering av hörselskadade i Sverige

Motionärer: Marion Annilén, Västerås, Ingrid Asplund, Köping, Ines Vikblom, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att skapa ett tillgängligt samhälle i Sverige även för personer med hörselnedsättning
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att samhället ska bli tillgängligt även för hörselskadade genom att varje kommun besitter trådlösa mobila slingsystem som enskilda medborgare som är i behov av det, kan låna av kommunen, att varje större offentlig lokal förses med fungerande hörselslingor, att alla offentliga lokaler görs ljudvänlig genom ljudabsorberande takplattor

Enligt den senaste årsrapporten som Hörselskadades riksförbund (HRF) ger ut ökar antalet hörselskadade i samhället ständigt och i dag finns över en miljon hörselskadade i Sverige. Ingen kan säga varför antalet ökar då det saknas forskning och vilja bland ansvariga myndigheter att ta reda på orsaken till att över 14 procent av landets befolkning uppger att hörselnedsättning är ett problem i deras vardag. Att vara hörselskadad är ett osynligt handikapp som ofta glöms bort av beslutsfattarna.

År 2000 antog den svenska regeringen handlingsplanen för handikappolitiken. 2010 ska arbetet med handikapplanen vara klart och samhället ska vara tillgängligt för alla oavsett funktionshindret. I december 2008 beslutade regeringen, som en följd av riksdagens godkännande, att Sverige även ska tillträda FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning vilket trädde i kraft i januari i år. Sverige anslöt sig också till ett frivilligt protokoll till konventionen som innebär att den som upplever sina rättigheter kränkta kan klaga till en övervakningskommitté.

Trots handikapplanen och konventionen som anger att ingen ska bli diskriminerad, att alla, oavsett funktionshindret, ska kunna vara delaktiga i samhället, att samhället ska vara tillgängligt för alla, att alla ska ha samma möjligheter, är detta inte fallet för tusentals hörselskadade i Sverige i dag. Målen i handikapplanen ska vara uppnått senast år 2010. Trots det glöms den stora gruppen hörselskadade bort och tusentals diskrimineras pga. att staten och kommuner låter bli att anpassa behoven även för hörselskadade. Hörselskadade upplever ett utanförskap när det saknas fungerande hörselslingor i offentliga lokaler som är ett villkor för att kunna delta i samhällslivet. En stor del av offentliga möten, seminarier,

guidade turer, kulturliv m.m. är otillgängliga för människor med hörselnedsättning pga. att hörselslingor eller textning saknas. Alla offentliga lokaler måste förses med hörselslingor och göras ljudvänlig så att även människor med hörselnedsättning kan vara delaktiga.

Samhället lever i en tro att funktionshindret hörselnedsättning är löst med en hörapparat och en hörselslinga här och där. Varför medverkar vi i denna diskriminering?

Vi föreslår att partiet verkar för att lagar och föreskrifter tillämpas och implementeras. Hörselmiljön kan inte längre ställas i vänteläge utan akustikkunnande och modern teknik måste användas.

Folkpartiet har mycket att vinna om gemenskapen i vårt parti inkluderar alla, även de med funktionshinder.

L94. Personlig service till synskadade

Motionärer: Solveig Hellquist, Sörberge, Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs, Jan Åsberg, Sundsvall

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att synskadade ska ha rätt till personlig service
2. **att** Folkpartiet ska verka för att synskadade ska kunna påverka innehållet i den personliga servicen

Många synskadade kan vittna om brist på delaktighet och inflytande i sin tillvaro. De känner ofta oro över hur vardagliga sysslor ska kunna utföras. Det kan handla vardagsbestyr som att handla, städa, tvätta, stryka, läsa sin post, fylla i blanketter och att kunna upprätthålla sociala kontakter. Det kan också handla om att kunna ta en promenad, motionera och delta i ett socialt liv eller att använda kollektiva färdmedel.

För många synskadade är livet en lång väntan. Man väntar på att anhöriga eller vänner ska ha tid och möjligheter att ställa upp. Det ger en känsla av osjälvständighet och beroende. Om stödet kommer via kommunen (SoL eller LSS) handlar det ofta om att de synskadade noggrant måste planera sina aktiviteter. Det ger inget eller litet utrymme för ett flexibelt och spontant liv, som är så självklart för de flesta andra.

De synskadades livssituation påverkar ofta deras hälsa. Det visar sig i sömnbesvär, oro över vardagliga bestyr och ständig trötthet. Sömn- och lugnande mediciner kan ibland vara enda lösningen. Dessa fakta har bl.a. utredningsinstitutet Handu påvisat i en utredning från 2005.

Enligt Synskadades Riksförbund (SRF) har deras medlemmar en årsinkomst som i genomsnitt understiger 160 000 kronor. Det blir också allt vanligare med avgifter för hjälpmedel, höjda taxor för färdtjänst, vård- och läkemedelskostnader. Avgifter för hemtjänst, ledsagning och annan nödvändig service, anstränger ekonomin ytterligare.

En synskada ska inte innebära fördyrade levnadsomkostnader för att de ska kunna leva som andra. Därför bör Folkpartiet verka för att synskadade får kostnadsfri eller låg avgift för ledsagarservice. Synskadade ska också själva få bestämma vad som ska utföras inom ramen för beviljad hemtjänst

Om samhället ger synskadade tillgång till personlig service innebär det på sikt fler synskadade med god fysisk och psykisk hälsa som känner trygghet i vardagen. På sikt innebär det också en samhällsekonomisk vinst. Behoven är som alltid individuella och utgår från olika personliga förutsättningar. Folkpartiet bör verka för att synskadade får personlig service i form av utökad ledsagning och hemtjänst. Synskadade bör också ha inflytande över innehållet i den personliga servicen.

L95. Förbättra tillsyn och kvalitet för personliga assistenter

Motionär: Sven Jägervall, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** behörighets- och kompetenskrav ska ställas på personliga assistenter oberoende av anställningsform
2. **att** samordnad och återkommande tillsyn av personliga assistenter genomföres

Rätten till personlig assistans är en viktig framgång för personer med funktionsnedsättning. Dock har det genom åren visat sig att det finns betydande kvalitets- och kompetensbrister hos många personliga assistenter. Även funktionshindrade som valt att vara sin egen arbetsgivare har i vissa fall haft svårt att ta ett korrekt arbetsgivaransvar.

Det finns assistansföretag som konsekvent väljer bort rättutbildade sökande till anställningar för att på så sätt begränsa krav på god vård och innehåll i verksamheten samt att rättmätiga krav på god arbetsmiljö ställs.

I media har även framkommit att det förekommit ekonomisk brottslighet i assistansbranschen och att betydande del av assistansersättningen tillfallit andra än den assistansberättigade.

Det har även förkommit brott mot arbetsmiljölagen. Därför finns det skäl att ställa grundläggande kompetenskrav på den som anställs som personlig assistent oberoende av anställningsform eller relation till den assistansberättigade.

Dessa krav ska vara uppfyllda innan assistansersättning utbetalas/beslutas.

Vikarier ska endast kunna anställas efter introduktion. Beslut om uppfyllt behörighetskrav tas lämpligen av den myndighet som beslutar om assistansersättning.

Ska behörighetskravet ha något värde krävs löpande och återkommande tillsyn, förslagsvis kan tillsynen samordnas med övriga berörda myndigheter typ Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Skattemyndigheten och Arbetsmiljöverket.

Tobak, alkohol och narkotika

L96. Alkohol- och narkotikapolitik

Motionär: Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att tillsätta en arbetsgrupp för att se över kunskapsläget och formulera förslag till Folkpartiets alkohol- och narkotikapolitik utifrån en socialliberal humanistisk, pragmatisk och restriktiv linje

Sverige har framgångsrikt hållit tillbaka missbruk och indirekta skador av alkohol och droger. Inför EU-inträdet var det viktigt för många att vi kunde bevara vår restriktiva politik. Detaljhandelsmonopolet för alkohol är uppskattat och effek-

tivt. Licensierade butiker skulle försiktigt uppskattat öka alkoholkonsumtionen med 14 procent eller 1,4 liter/person och år och ge 700 fler dödsfall, 6 700 fler misshandelsfall och 7,3 miljoner fler sjukskrivningsdagar. Öl och vin i dagligvaruhandeln skulle öka drickandet med 29 procent eller 2,8 liter och ge 1 580 fler dödsfall, 14 200 fler misshandelsfall och 16 miljoner fler sjukskrivningsdagar (*Alkoholmonopol och folkhälsa*, Statens Folkhälsoinstitut).

Att förena privatpersoners rätt att importera alkohol med detaljhandelsmonopolet kräver att förmedling eller aktiv försäljning till privatpersoner förbjuds. 20-årsgränsen och skatteinbetalningen måste kunna säkerställas av förmedlaren.

Att låta alkoholtillverkare driva detaljhandel skulle undergräva principen att detaljhandel med alkohol bör bedrivas utan vinstintresse, och ge problem med EU om svenska alkoholproducenter får sälja alkohol till konsumenter inom landet men inte till utlandet.

Den i praktiken obegränsade rätten att föra in alkohol bidrar till illegal försäljning och bör begränsas. Reklam för alkohol kräver noggrannare tillsyn, och vid rättslig prövning juridisk expertis enligt alkohollagen.

Narkotikaproblemet är inte lika genomforskat men allt mer kunskap stödjer dock en restriktiv narkotikapolitik av svensk modell mot utbredning av missbruket och ungas experimenterande med narkotika.

FN:s narkotikabyrå UNODC visar att medan 7,3 procent av 15–64-åringar i Europa regelbundet använder cannabis, är motsvarande andel i Sverige 2,9 procent. ”Life-time prevalence and regular use of drugs is considerably lower in Sweden than in the rest of Europe. This applies to the general population as well as to young people, a group that is considered to be most vulnerable to drug abuse. While average levels of life-time prevalence of drug use among 15–16 year olds in Europe amounted to 22 per cent on average, the corresponding rate in Sweden was 8 per cent in 2003, before falling to 6 per cent in 2006.”

Folkhälsoinstitutets genomgång av kunskapsläget kring effektiva metoder mot narkotikamissbruk visar att restriktiv lagstiftning fungerar. Då Sverige förbjöd amfetaminbruket minskade antalet brukare från 300 000 till 10 000.

ESPAD:s drogvaneundersökning bland 100 000 elever i 35 länder visar att 2 procent av svenska 16-åringar har använt hasch eller marijuana de senaste 30 dagarna mot uppemot var femte i Tjeckien, Frankrike och Nederländerna. En tydlig tendens är att länder med stort missbruk av en drog också har det för i stort sett alla andra.

Legaliseringssträvanden utgår ofta från ”harm reduction”, att minimera skadorna för såväl individer som samhälle. Denna skademinimeringsteori motbevisas bl.a. av den genom årtionden framgångsrika svenska narkotikapolitiken, och av nya rön kring de s.k. lättare drogerna cannabis och hasch: förutom haschpsykoser finns risk för framtida schizofreni till följd av cannabisbruk.

Väl utbyggd vård är grundläggande i den restriktiva alkohol- och narkotikapolitiken, och ska vara evidensbaserad. Goda exempel ska bilda skola.

Samverkan mellan olika aktörer kan förbättras. I Stockholms län har det framgångsrika samarbetet mellan socialtjänst och beroendevård på lokala beroendemottagningar uppmärksammats av Socialstyrelsen. Även psykiatrin bör delta, med personal i samma lokaler och arbetar tillsammans med de gemensamma nationella riktlinjerna.

Metadon/subutex-behandling av heroinister har starkt vetenskapligt stöd. Ett samarbete mellan beroendevården och kriminalvården i Stockholm, som med framgång har brutit den onda cirkeln mellan kriminalitet och missbruk, borde få efterföljare.

Mer forskning kring missbruksvård kan behövas för att säkerställa evidensen.

L97. Solidarisk alkoholpolitik här hemma

Motionärer: Gabriel Romanus, Stockholm, Marita Aronson, Mölndal, Anita Brodén, Sollebrunn, Per Johansson, Enskede, Anders Johnson, Stockholm, Elver Jonsson, Alingsås, Hans Lindblad, Gävle, Göran Rådö, Stockholm, Barbro Westerholm, Stockholm, Åke Wredén, Eksjö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det som villkor för statligt eller kommunalt stöd till idrott krävs att föreningens verksamhet är alkoholfri, att föreningen säger nej till sponsring från alkoholföretag och marknadsföring av alkohol i anslutning till idrottsevenemang, och att föreningen stöder arbetet för en alkoholfri uppväxt
2. **att** Folkpartiet ska stöda alkohollagsutredningens förslag att normaltiden för alkoholservering ska vara kl. 11.00–01.00, och att servering kan medges längst till kl. 03.00
3. **att** Folkpartiet ska verka för att tillsynen över alkohollagens regler för marknadsföring av alkoholdrycker ska skötas av Statens Folkhälsoinstitut

Den liberala och frisinnade rörelsen har genom historien starkt engagerat sig för en socialt ansvarsfull alkoholpolitik. Det är bra att Folkpartiet nu fullföljer denna linje i regeringsställning, även om det genom arbetsfördelningen i regeringen främst blir andra statsråd som framträder i dessa frågor. Just därför bör Folkpartiets företrädare i Riksdagen göra särskilt tydliga markeringar till stöd för arbetet mot alkoholskadorna.

”Gårdsförsäljning”

Inom vissa partier vurmar man nu för att de svenska företag, som har tillstånd att tillverka alkoholdrycker, också ska få bedriva detaljhandel direkt till konsument på tillverkningsstället. Detta framställs som något mycket mysigt, en stimulans för landsbygden och ganska oskyldigt från alkoholpolitisk synpunkt. Alkohollagsutredningen har dock konstaterat, att en sådan möjlighet skulle innebära att svenska produkter gynnades i förhållande till importerade, vilket strider mot EG-rätten.

Av reaktionerna på utredningens slutsats framgår, att det inte alls bara är fråga om några små vingårdar som önskar sig att få sälja några få flaskor till några få vinintresserade besökare. Bryggerierna uttryckte sin stora besvikelse över utredningens betänkande på denna punkt. Även sprittillverkarna vill gärna sälja direkt till konsumenter. Det säger sig själv att om bryggerierna i Sverige och tillverkaren av Absolut vodka skulle få bedriva detaljhandel direkt mot konsumenterna så skulle det undergräva det svenska detaljhandelsmonopolet.

Landsmötet 2007 tog tydlig ställning i denna fråga, så något nytt landsmötesbeslut fordras inte. Partistyrelsen framhöll i sitt yttrande att försäljning direkt till konsument på tillverkningsstället inte är förenligt med Folkpartiets politik till stöd för det svenska detaljhandelsmonopolet, varför motionsförslag om sådan försäljning avslogs. Utredningens analys ger gott stöd för förra landsmötets beslut.

Idrott och alkohol

Det är naturligt att idrottsföreningar engagerar sig för att förebygga alkoholproblem. Många föreningar gör också det. Samtidigt får många ungdomar sin första kontakt med alkoholen genom idrotten. Alkohol marknadsförs genom sponsring och andra åtgärder i anslutning till idrotten. Alkohol är också en starkt bidragande faktor bakom våldet i samband med idrottsmatcher. Den idrott som stöds med allmänna medel, vare sig det är skattepengar eller vinstmedel från Svenska spel, bör bedrivas så att den blir ett stöd i arbetet mot alkoholskadorna, inte motsatsen.

Servering

En länge omhuldad myt är att alkohol som dricks på restaurang leder till mindre skador än den som dricks på annat håll. Den andel av alkoholkonsumtionen som sker på restaurang har också ökat. Tyvärr är den enda förändring som har kunnat noteras mer våld omkring sent öppna serveringsställen. Nu föreslår alkohollagsutredningen att den normala serveringstiden, 11.00 – 01.00, ska kunna förlängas längst till klockan tre på natten, inte till fem på morgonen. Denna måttfulla inskränkning skulle bidra till att minska våld och andra störningar. Den har också gott stöd hos polisen, även om det givetvis också bland poliser finns delade meningar.

Alkoholreklam

Förra landsmötet uttalade att Folkpartiet ska verka för att de svenska skärpta reglerna mot alkoholreklam återinförs. Forskningsstödet för åtgärder mot alkoholreklamen ökar. Men redan de regler som vi har bör övervakas mer aktivt. Statens Folkhälsoinstitut har huvudansvaret för den nationella tillsynen enligt alkohollagen. Institutet har också branschkunnande och vet vilka olika marknadsföringsåtgärder som alkoholföretagen tar till för att få människor att dricka mer. De bestämmelser som gäller marknadsföring av andra varor, och som övervakas av Konsumentverket, har inte till syfte att begränsa konsumtionen på samma sätt. Därför bör ansvaret för övervakning av de bestämmelser i alkohollagen som gäller marknadsföring föras över till folkhälsoinstitutet.

L98. Solidarisk alkoholpolitik i EU

Motionärer: Gabriel Romanus, Stockholm, Sven Andréasson, Stockholm, Marita Aronson, Mölndal, Anita Brodén, Sollebrunn, Abit Dundar, Stockholm, Per Johansson, Enskede, Anders Johnson, Stockholm, Elver Jonsson, Alingsås, Hans Lindblad, Gävle, Birgitta Rydberg, Stockholm, Göran Rådö, Stockholm, Barbro Westerholm, Stockholm, Åke Wredén, Eksjö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska fortsatt arbeta för en solidarisk, restriktiv alkoholpolitik
2. **att** Folkpartiet ska fortsatt verka för att varje land inom EU ska ha rätt att själv bestämma reglerna för införsel av alkoholdrycker
3. **att** Folkpartiet ska stöda alkohollagsutredningens förslag att kommersiell förmedling av privatimport av alkoholdrycker ska vara förbjuden
4. **att** Folkpartiet ska verka för ett effektivt system för att se till att svensk alkoholskatt betalas för all privatimport av alkoholdrycker, utom i de fall där en resande själv för in tillåtna mängder över gränsen för personligt bruk

Folkpartiets landsmöte 2007 i Västerås gjorde en rad viktiga uttalanden som visar att Folkpartiet stöder en solidarisk, restriktiv alkoholpolitik, i linje med modern forskning. Trots att alkoholkonsumtionen sannolikt har minskat något sedan dess, ligger den fortfarande på en mycket högre nivå än vad den gjorde när vi kom med i EU. I stort sett har konsumtionen ökat med 25 procent, i stället för att minska med 25 procent, som var den målsättning Riksdagen antog på 1980-talet. Skadorna har också ökat på flera områden.

En viktig orsak till alkoholkonsumtionens ökning är konflikten mellan den svenska alkoholpolitiken och EU:s marknadsregler. Det är därför viktigt att den svenska regeringen där Folkpartiet ingår, verkar aktivt för att EU ska ta alkoholfrågan på större allvar, och erkänna att alkohol inte är en vanlig handelsvara, vilket motiverar att regleringar tillåts beträffande alkohol som är mer restriktiva än vad som gäller handeln med andra varor. Det är också positivt att Folkpartiets ledamot i EU-parlamentet aktivt medverkade till att parlamentet uttalade sig för en halvering av nivåerna för införsel av alkoholdrycker för personligt bruk. Det finns även andra lovande tecken på att förståelsen för en evidensbaserad alkoholpolitik ökar inom EU-maskineriet och hos många av EU:s medlemsländer. Bland annat har direktoratet för hälsa och konsumentfrågor, DG Sanco, fått fram en studie från ett ansett brittiskt utredningsinstitut, Rand Corporation, som visar att priset på alkoholdrycker och människornas inkomster påverkar alkoholkonsumtion och skador. En forskargrupp knuten till DG Sanco har också lämnat en rapport som hävdar att alkoholreklam påverkar ungdomar att dricka mer. Alla EU:s medlemsländer har också som medlemmar i världshälsoorganisationen WHO stött både besluten om europeiska handlingsplaner mot alkoholskadorna och det senaste beslutet att ta fram en global strategi med samma syfte, ett beslut där den svenska regeringen spelade en pådrivande roll.

Införseln

Folkpartiet har under en följd av år i Riksdagen hävdat att varje land bör få rätt att bestämma reglerna för införsel av alkoholdrycker, eftersom alkohol inte är någon vanlig handelsvara, och de nuvarande generösa reglerna innebär att vi får svårt att använda skatteinstrumentet, trots att det är väl känt att detta är ett effektivt medel att minska alkoholskadorna. Det är begripligt att Folkpartiet nu i regeringsställning har valt att lyfta fram den gemensamma nordiska linjen att halvera införselkvoterna, och göra dessa till absoluta gränser för införseln. Men på sikt är det naturligtvis otillräckligt. Även med en minskning från nuvarande orimliga 230 liter alkoholdrycker till 115 liter skulle införseln göra det svårt att bedriva en effektiv förebyggande alkoholskattepolitik i Sverige. Därför bör Folkpartiet hålla fast vid den långsiktiga målsättningen att varje land får bestämma reglerna för införseln av alkohol.

Privatimport

Den s.k. Rosengrendomen i EG-domstolen gick Sverige emot, vilket betyder att det nu är lagligt att beställa och privatimportera alkoholdrycker, utan att själv föra dem över gränsen. Dock ska svensk alkoholskatt erläggas, vilket – om det fungerar – gör att privatimporten torde bli av begränsad omfattning. Alkohollagsutredningen föreslår nu att kommersiell förmedling av privatimport ska förbjudas, vilket ligger helt i linje med den strävan att begränsa det privata vinstintresset inom alkoholhanteringen som alltid har varit viktig i svensk alkoholpolitik (den s.k. desintresseringsprincipen). Folkpartiet bör stödja det förslaget. Folkpartiet bör också

verka för att regeln, att svensk alkoholskatt ska betalas vid denna privatimport verkligen följs, genom ett effektivt system för beskattning.

L99. Alkoholkonsumtion orsak till våld, ökad brottslighet, ökad dödlighet och sjukdom

Motionär: Håkan Borg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att Sveriges kommuner genom enkla regler och genom sina näringslivsorgan underlättar för entreprenörer inom ett nyktrare nöjesliv

I nyhetssändningen i tv 24 maj rapporterades om att Eskilstuna kommun hade en förfärande överdödlighet i alkoholskador, hög brottslighet och våldsbrott knutna till alkoholkonsumtion. Men vi kan se att företeelserna finns över hela landet.

Folkpartiet har varit och är aktivt i försöken att minska alkoholkonsumtionen.

Mycket av grunden till överkonsumtion ligger i den nöjeskultur, som under de senaste 20 åren har utvecklats i Sverige. Mycket gott har kommit från England i form av kulturinfluenser, men pubkulturen, som har anammats i Sverige, har haft en förfärande effekt på bruket av alkohol.

Nöjet har ofta kanaliserats till att besöka en pub och där konsumera alkoholhaltiga drycker. Det är givetvis pubägarens önskan, det är det han lever på. Att festa har blivit liktydigt med att konsumera alkohol. Är det rimligt?

Pubägandet i sig har visat sig vara en magnet för brott. I vår kommun Nyköping har under det senaste året tre stycken pubar varit föremål för mordbrand. Syftet har sannolikt varit att eliminera konkurrenter.

Jag önskar att Folkpartiet verkar för att förändra nöjeskulturen till det den var för trettio år sedan med lokala mindre dansställen, där dansen är huvudsaken och alkoholkonsumtionen en bisak. Företagen ska främst leva på sina biljettintäkter. Riktmärket är i dag 150 kronor i inträde, motsvarande mindre än priset för tre starköl.

Stordrift med dyra orkestrar har lett till att dans som nöje drivs på mycket få platser i Sverige.

En viss ljusning ser man i och med tv-programmet ”Let’s dance”, som har attraherat ny danspublik till de få kvarvarande dansställena i Sverige. Som exempel kan jag nämna Borgen i Norrköping och Kupolen i Linköping. Där är vattenkiosken den stora mötesplatsen.

På dessa dansställen, som jag själv har besökt vid ett flertal gånger får man söka för att hitta någon alkoholpåverkad person och man märker att besökarna har trevligt.

Att starta ett dansställe är givetvis en privat affärsangelägenhet, men kommuner och regioner kan underlätta för etablering för sådana nyktra nöjesställen. Det minskar våldet, brottsligheten och alkoholskadorna.

L100. Alkoholmonopolets miljöpåverkan

Motionärer: Mattias Lönnqvist, Sundbyberg, Anna-Lena Hammarin, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet tar ställning för att alkoholmonopolet inte ska bidra till en onödig klimatbelastning, så långt detta inte står i konflikt med folkhälsomålen
2. **att** landsmötet uttalar som sin mening att onödiga transporter av s.k. taxfree-varor bör minimeras och i förlängningen avskaffas

Vi har inom Folkpartiet liberalerna olika inställningar till Systembolagets försäljningsmonopol på alkohol i Sverige, och även om man kan argumentera både för ett avskaffande av alkoholmonopolet, liksom dess bevarande, är detta inte motionens syfte.

I stället vill vi lyfta en fråga som vi hoppas att både förespråkare av monopolet liksom motståndare till detsamma ska kunna vara eniga kring, och det är att svensk alkohollagstiftning i möjligaste mån ska vara klimatneutral, dvs. att denna lagstiftning – när detta inte går ut över folkhälsoaspekten – inte ska leda till en ökad klimatpåverkan.

Så är dock inte fallet i dag. I riksdagen har flera motioner – däribland motion 2008/09:Sk251, väckt av folkpartisterna Anita Brodén och Christer Winbäck – tagit upp problematiken med hur s.k. taxfreeförsäljning av alkohol utförs. Motionärerna pekar i nämnda motion på att alkohol vid chartertrafik trafikeras från Sverige till resmålet, för att därefter säljas till resenären i samband med hemresa varvid den transporteras hem igen.

Ur klimatsynpunkt vore det givetvis rimligare om resenären i dessa fall kunde avhämta sina varor när hon/han landar i Sverige eller genom att tillåta s.k. ankomstförsäljning. I utskottets behandling av motionen hänvisas dock till ett interpellationssvar (2006/07:278) från finansminister Anders Borg där det anges att en sådan förändring inte är förenlig med svensk folkhälsopolitik.

Här uppstår då ett problem. Det känns inte rimligt att svensk folkhälsopolitik står i konflikt med en sund miljöpolitik. Det borde gå att verka både för god folkhälsa och en minskad miljöbelastning. Om Sverige ska behålla en restriktiv alkoholpolitik måste den upplevas som rimlig och i det här fallet är den uppenbarligen inte rimlig.

Hur detta ska lösas ser vi mer som en teknisk fråga och vi är övertygade om att det går att hitta en fungerande lösning. Det borde därmed räcka med att landsmötet tar ställning för att nuvarande situation är orimlig.

L101. Arbetsgrupperna om rättspolitik, barn och jämställdhet

Motionär: Åke Wredén, Eksjö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen, med anledning av framlagda rapporter från arbetsgrupper, ges i uppdrag att fastställa direktiv till arbetsgrupper inför kommande landsmöten, där det fastslås att förslag som berör sociala förhållanden i samhället ska grundas på kunskap och erfarenhet av vad som är de väsentliga orsakerna till brott, sjukdomar och sociala missförhållanden

Inför landsmötet 2009 har arbetsgrupper, tillsatta av partistyrelsen, lagt fram förslag till arbetsprogram när det gäller bland annat rättspolitiska frågor, barns villkor och jämställdhet. Om man i vart och ett av dessa tre dokument gör en sökning efter ordet alkohol blir resultatet följande. I den rättspolitiska gruppens rapport, som är mycket utförlig och behandlar en lång rad frågor om att förebygga och beivra brott, nämns alkohol

i ett enda sammanhang, och det är möjligheten till narkotika- och alkoholtester i skolorna. Det innebär att arbetsgruppen när det gäller en lång rad brottstyper, särskilt vålds- och sexualbrott, försummat att arbeta med och föreslå åtgärder när det gäller det välkända förhållandet att alkoholhanteringen i samhället är en av de allra främsta brottsframkallande aktiviteterna. I rapporten från arbetsgruppen om barns villkor förekommer också alkohol i ett enda sammanhang, och det är att bättre föräldrautbildning och annat kan minska risken för alkoholmissbruk. Det innebär att arbetsgruppen försummat att utforma sina förslag så att de tar hänsyn till att föräldrars – och i en del fall även syskons – alkoholism är en av de både vanligaste och allvarligaste farorna som barn är utsatta för under sin uppväxt. I rapporten från arbetsgruppen för jämställdhetsfrågor är det också föräldrautbildning som förebyggande åtgärd mot barnens senare alkoholmissbruk som är det enda sammanhang där alkoholen förekommer i texten. Denna rapport innehåller en rad förslag om besöksförbud, kommunarrest och haverikommissioner som sätt att reagera mot mäns våld mot kvinnor. Om sådana haverikommissioner infördes och arbetade utan skygglappar skulle de belysa att alkoholen är en av främsta orsakerna till mäns våldsbrott mot kvinnor, och till mäns dråp på kvinnor.

Detta är välkänt sedan länge, men i arbetsgruppens text saknas alla spår av denna kunskap. Ett olycksfall i någon enstaka arbetsgrupp kan förstås inträffa. Men tre sådana här fall i tre arbetsgrupper i sociala och närliggande frågor – till samma landsmöte – det är tyvärr inget olycksfall utan ett mönster. Landsmötet får ett beslutsunderlag som kan vara bra på andra områden men som när det gäller mycket betydelsefulla sociala frågor är ofullständigt därför att väsentlig samhällskunskap systematiskt inte blir beaktad. Landsmötet bör ge partistyrelsen i uppdrag att skärpa kraven på arbetsgrupper som sätts att utforma förslag som berör de sociala förhållandena i samhället och de affärsverksamheter som drar fördel av att alkoholism och brottslighet blir vanligare. Det bör i fortsättningen vara ett genomgående direktiv till alla centrala arbetsgrupper inom partiet att likaväl som de måste bygga på den samhällsekonomiska verkligheten och inte på ekonomiskt önsketänkande, så måste de bygga sitt arbete på den sociala verkligheten och inte på ett önsketänkande där det blundas för sådant som alkoholhanteringens följder. Folkpartiet liberalerna har under årtionden byggt upp ett anseende som ett seriöst och sakligt pålitligt parti. Hos oss är det inte tradition att strunta i samhällskunskap och att ersätta samhällskunskap med anpasslighet efter kommersiella krafter eller efter den bekväma viljan att inte vilja veta vad olika missförhållanden beror på. Liberal politik motverkas på en mängd områden av den kommersiella alkoholhanteringen. Arbetsgrupper som inte klarar av att behandla sådana problem genom att nämna sakerna vid deras rätta namn lämnar ifrån sig rapporter som blir inte bara sneda i sak. De bidrar dessutom till den förljugenhet i samhället som gör ont värre för de barn och vuxna som får lida av alkoholens följder.

L102. Varningstexter på cigarettpaket

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** cigarettpaket i Sverige ska ha varningstexten ”Att dö i lungcancer kan skada din hälsa allvarligt”

L103. Alkohol 1.30

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska driva på för att ingen alkohol ska få serveras efter kl. 01.30, dvs. att lagen om förlängda serveringstillstånd ska avskaffas

Forskning visar att ju längre det finns alkoholservering under natten desto mer våldsrelaterad brottslighet blir det. 70 procent av landets länspolismästare menar att begränsade öppettider på krogen leder till mindre våldsrelaterad brottslighet. Statistik från Brottsförebyggande rådet visar att det sker flest misshandelsfall senare på natten, dvs. mellan kl. 02.00–04.00.

Ett argument för att öka på öppettiderna är att polisens insatser sprids ut under en längre tidsperiod. Argumentet håller inte då det är effektivare att poliserna gör bort sina insatser tidigare på kvällen under en begränsad tid samtidigt som det ju blir fler våldsbrott ju längre öppettiderna är.

L104. I nästan fyra av fem våldsbrott är alkohol boven i dramat!

Motionärer: Jan Jönsson, Skärholmen, Cecilia Carpelan, Skärholmen, Gustav Åkerblom, Skärholmen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar följande: ”Alkohol ligger bakom en stor del av den grova våldsbrottsligheten. Folkpartiet bör därför verka för stärkta insatser mot alkoholmissbruk, liksom en restriktiv utdelning av utskänkningstillstånd. Tillstånd ska kunna dras in både när krogägaren misköter sina åtaganden, liksom när ordningsstörningarna för omgivningen blir alltför påtagliga.”

En forskningsstudie från Kriminalvården visar en trettonfaldig riskökning för dömda våldbrottslingar att begå en våldhandling inom 24 timmar från det att de har druckit alkohol. Sveriges Radios granskande magasin ”Kaliber” gick igenom samtliga fällande våldsdomar i Stockholm och Göteborg under en fyramånadersperiod och konstaterade att i 78 procent av fallen hade gärningsmannen druckit alkohol i samband med brottet. I nästan samtliga av de grövsta fallen av misshandel och våldtäkt var såväl gärningsman som offer alkoholpåverkade. I de fall där gärningsmannen var nykter handlade det nästan uteslutande om lindriga brott. Kaliber studerade också de mest uppmärksammade fallen av mord, misshandel och våldtäkt under de senaste 15 åren. Även i dessa fall begicks nästan samtliga brott under påverkan av alkohol, men det nämns sällan som förklaring i samhällsdebatten. Många av gärningsmännen är regelrätta alkoholister.

Alkohol är därmed förmodligen den huvudsakliga orsaken till allvarliga våldsbrott. Insatser mot alkoholbruket skulle därför behöva lyftas fram mer i den rättspolitiska debatten och egentligen skulle vårt nya rättspolitiska program ha behövt kompletteras med ett avsnitt om alkohol.

Mycket av den alkoholrelaterade våldsbrottsligheten sker på krogen. Polisens resurser nattetid måste ofta prioriteras till de sent öppna krogarna med utskänkningstillstånd. När en av de två tre-öppna utskänkningsställena stängde i Vårberg, Skärholmen, här om året, halverades antalet anmälda misshandelsfall och rån. När en krog i Sätra fick utökade öppettider till klockan 03:00 ökade också misshandelsfallen

dramatiskt. I de undersökningar som gjorts bland invånarna i Skärholmen visar det sig att de sent öppna nattklubbarna i centrumanläggningarna är de största otrygghetsfaktorerna i stadsdelen. Många vågar inte ens åka hem med tunnelbanan nattetid då de tvingas passera krogarna, utan tar i stället taxi, en allvarlig inskränkning i människors frihet.

Att helt förbjuda sent öppna krogar är inte möjligt eller önskvärt. Däremot bör Folkpartiet verka för en restriktiv tillståndsgivning och framför allt mycket större möjligheter att snabbt dra in tillstånd när krogägaren missköter sitt ansvar, men också när krogen bidrar till stora ordningsstörningar i omgivningen. Även om krogägaren inte kan lastas för att gästerna slåss, kan det inte accepteras att hela samhällen får leva i otrygghet på grund av sent öppna krogar. I förorternas bostadsområden bör tillstånd generellt inte beviljas efter klockan 01:00, då det visat sig att krogar som har öppet senare leder till betydligt mer problem som dessutom slukar stora delar av de begränsade polisresurser som finns.

L105. Tillåt gårdsförsäljning av vin

Motionärer: Christer Nylander, Kristianstad, Tina Acketoft, Arild, Ulf Nilsson, Lund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att gårdsförsäljning av vin ska vara tillåtet i Sverige

Runt om i Sverige har det växt upp små lokala vinföretag. Det är entusiaster, skickliga brukare och kreativa företagare som odlar vin och som förädlar druvorna till dryck. Detta är en intressant utveckling som bör välkomnas.

Ett hinder för dessa lokala företags utveckling är att de inte kan sälja direkt till svensk kund. Svenska vinproducenter kan sedan den 1/6 2008 sälja sitt vin i den lokala systembolagsbutiken. En annan lösning på problemet är att vinproducenter startar grossistföretag i utlandet, skeppar ut sitt vin till Danmark, Tyskland eller Polen, tar upp beställning på vin från svenska kunder via Internet och skickar varorna hem till kunden. Men varför ska vi göra det så krångligt i Sverige? Varför kan inte en inspirerande rundvandring på en svensk vingård kunna avslutas med att man köper en flaska gårdsproducerat vin med sig hem?

Sverige är inte det enda EU-land som har alkoholmonopol, men det är bara i Sverige som gårdsförsäljning är förbjudet. I vårt grannland Finland finns ett försäljningsmonopol som liknar det svenska. Men i Finland har man sedan några år tillbaka ett undantag från finska Alkos monopol. Cirka 40 vingårdar i Finland kan nu sälja egenproducerat vin till besökare. Detta har skapat en ny form att turistnäring och stärkt förutsättningarna för landsbygdsutveckling.

Öppna gränser och en ny alkoholkultur har det senaste decenniet på gott och ont visat att svensk alkohollagstiftning behöver ses över. Därför har alliansregeringen tillsatt en utredning om ny alkohollagstiftning. Utredaren har bland annat tittat på frågan om gårdsförsäljning och studerat det finska exemplet. Utredaren konstaterar följande:

”Erfarenheterna från Finland tyder inte heller på det skulle uppstå några nykterhetsproblem eller leda till ökad totalkonsumtion. Däremot har det medfört ett visst tillskott till försörjningen i en jordbruksnäring som har behov av att utöka sin verksamhet för att vara ekonomisk bärkraftig.”

Trots denna positiva erfarenhet av det finska exemplet väljer utredaren att föreslå att gårdsförsäljning av vin inte ska tillåtas i Sverige. Lika förvånande är det att utredaren föreslår att det inte ens ska vara tillåtet med avsmakning.

Det går att förena en socialt ansvarstagande alkoholpolitik med en välkomnande syn på de entreprenörer som driver vingårdar i Sverige. Därför bör vi ta tillvara det nya intresset för lokalt producerad mat och dryck och tillåta gårdsförsäljning av vin också i Sverige.

L106. Gårdsförsäljning av vin gjort på frukt och bär

Motionär: Kent Pettersson, Kalmar

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna aktivt ska arbeta för att gårdsförsäljning av vin gjort på frukt och bär även ska bli tillåtet i Sverige

Sverige är det enda land i EU där gårdsförsäljning av vin inte är tillåten. T.o.m. i Finland har man tillåtelse till detta. Om Finland kan så kan vi. Att tillåta gårdsförsäljning av vin skulle även vara ett led i harmoniseringen till övriga EU.

Ett tillstånd till gårdsförsäljning av vin skulle vara ett positivt beslut för företagandet på landsbygden och även innebära ytterligare stimulans av turismen i och till Sverige.

L: Social välfärd
Partistyrelsens yttrande

Inledning

Utgångspunkten för den liberala välfärdspolitiken är den enskilda människan. Varje människa ska ha makten över sitt eget liv. Eftersom vi alla föds med olika förutsättningar måste vi hjälpas åt att övervinna medfödda hinder och begränsningar. Den socialliberala visionen är nya möjligheter för alla och solidaritet med dem som behöver särskilt stöd. Därför har liberaler i mer än hundra år varit pådrivande för välfärdsreformer över ett spektrum av politiska områden – alltifrån en solidariskt finansierad skola till en god sjukvård för alla, från en offensiv handikappolitik till ett välfungerande socialförsäkringssystem.

Folkpartiet har en lång tradition i att lyfta det glömda Sverige. Det handlar om människor som har svårt att själva göra sina röster hörda och som far illa därför att de inte får stöd i vardagen. Många motioner till årets landsmöte handlar på olika sätt om människor i det glömda Sverige. Vårt arbete för att människor i det glömda Sverige ska få mer makt över sina egna liv måste fortsätta. Det saknas inte utmaningar.

Det barnpolitiska program som landsmötet ska behandla tar sin utgångspunkt i det klassiska liberala begreppet ansvar. Det handlar om föräldrars ansvar för sina barn och samhällets ansvar för barn som far illa. Barnkonventionen slår fast att föräldrar har särskilda skyldigheter gentemot sina barn. I de flesta roller i livet är vi utbytbara, men mycket sällan som föräldrar. Därför är föräldraansvaret vårt största och viktigaste uppdrag. Vi upplever att det under lång tid har talats för lite om den betydelse och det ansvar föräldrar har för sina barn. Problem som rör våra barn kan inte lösas utan ett starkt föräldraengagemang. Barn och ungdomar behöver föräldrar som tar ansvar.

Men det finns föräldrar som olika skäl inte förmår ta sitt föräldraansvar. Det påverkar barnets hela tillvaro och trygghet. I det glömda Sverige finns barn och ungdomar som far illa hemma och behöver skydd och stöd. När föräldrarna inte räcker till måste samhället säkerställa att barnet får den trygghet, det skydd och den omsorg som varje barn har rätt till. I dag finns det allvarliga brister i det skyddsnätet.

Ett annat område som partistyrelsen särskilt vill lyfta är äldrepolitiken. Som liberaler vet vi att alla människor är olika. Det gäller även när vi blir äldre. Insikten om det saknas i hög grad i vårt land. På inget annat område har den svenska kollektivismen slagit igenom så starkt som i synen på ålder. Alldeles för många äldre känner att de inte är delaktiga i samhället på samma villkor som andra. Det finns också många förutfattade meningar om hur äldre är och vill ha det. Det lägger hinder i vägen för att vi ska kunna leva som vi vill hela livet, också den sista sträckan. Det äldrepolitiska program som läggs fram för landsmötet handlar om att äldre måste få mer makt över sin vardag. Det är dags att förändra synen på äldre i Sverige.

Barnpolitik

Programförslaget och följdmotioner

Programpunkt 1–33 samt motion L1, L2 yrkande 1, L3 yrkande 1, L4–L8 och G14 yrkande 1

Partistyrelsen behandlar inledningsvis den barnpolitiska rapporten samt övriga motioner på det barnpolitiska området. Rapportens **punkt 1** är en övergripande förklaring om föräldrars särskilda skyldigheter gentemot sina barn och att föräldraansvaret är det största och viktigaste uppdraget att arbeta med. Partistyrelsen instämmer och anser att denna är väl i linje med Folkpartiets politik och ideologi. Partistyrelsen föreslår att **punkt 1 bifalls**.

I **punkterna 2 och 3** ges förslag för att föräldrar ska kunna spendera mer tid med sina barn genom förlängd rätt till deltid samt ett flexibelt utnyttjande av timbank. Partistyrelsen instämmer i att föräldrar måste få det lättare att spendera mer tid med sina barn och **föreslår att punkt 2 och 3 bifalls**.

Vad särskilt gäller punkt 3 yrkas det i **motion L1** att denna punkt stryks då förlängd rätt att arbeta deltid riskerar att få negativa konsekvenser ur jämställdhetssynpunkt. Partistyrelsen håller med motionären om att det finns en risk att förslaget kan innebära en försämring av kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden. Det här är ett tillfälle då två liberala principer står mot varandra: barnens bästa och jämställdhet på arbetsmarknaden. i detta fallet bedömer partistyrelsen att barns behov av närvarande föräldrar väger tyngre än riskerna för att det här förslaget ska få en negativ effekt på jämställdheten på arbetsmarknaden. Därmed föreslår partistyrelsen att landsmötet **avslår motion L1**.

Föräldrar måste få ett gediget stöd i sitt ansvar för sina barn. I **punkterna 4–6** föreslås föräldrastöd under hela uppväxten, att socialtjänsten ska identifiera barn i riskgrupper samt att skola och förskola ska informera och motivera föräldrar att delta i föräldrastödjande verksamhet. Partistyrelsen **föreslår att punkterna 4–6 bifalls**.

Ett stärkt samarbete mellan föräldrar och skola är grundläggande för att kunna åtgärda problem i tid. **Punkterna 7 och 8** föreslår därför en tät kontakt mellan skola och föräldrar samt att skolk ska rapporteras direkt till föräldrarna. **Motion L2 yrkande 1** föreslår att en text ska tillföras rapporten som innebär att skolan ska vara skyldig att anmäla skolk till socialtjänsten och att insatser från socialtjänsten inte ska vara frivilliga när ett skolpliktigt barn uteblir från skolan.

Skolk är ett allvarligt problem och det kan vara ett symptom på ett flertal saker som är negativa i ett barns liv. Skolan är redan i dag skyldig att anmäla till socialtjänsten om de misstänker att ett barn far illa på grund av bristande omsorgsförmåga. Partistyrelsen tycker dock att det är alltför ofta som socialtjänsten och skolan missar att uppmärksamma elevers problem i samband med skolk och föreslår därför att **motion L2 yrkande 1 bifalls och att punkt 8 således tillförs texten: ”Om ingen förbättring sker av närvaron ska skolan anmäla skolket till socialtjänsten.** Socialtjänsten och skolan har ett gemensamt ansvar när barn uteblir från skolan i stor omfattning. Det ska inte vara frivilligt att ta emot insatser från socialtjänsten när ett skolpliktigt barn uteblir från skolan.**”**

Partistyrelsen **tillstyrker i övrigt punkterna 7 och 8.**

Punkterna 9–12 i barnrapporten ger förslag på hur föräldrars ekonomiska ansvar för sina barn kan tydliggöras och stärkas. Till exempel föreslås att barn ska få ett stärkt skydd mot skulder som föräldrar ådrar dem, att stödet till barn med särlevande föräldrar ska ses över samt att kommuner ska ta ett samlat ansvar för rådgivning till föräldrar som separerar. Partistyrelsen **föreslår bifall till punkterna 9–12**.

Barnrapporten förtydligar i **punkt 13** samhällets skyldighet att skydda barn i utsatta situationer. Partistyrelsen håller med och **tillstyrker punkt 13**.

Punkterna 14–18 behandlar den psykiska ohälsan bland barn och hur man bäst kan förebygga den. Rapporten föreslår att MVC, BVC, socialtjänstens förebyggande verksamhet för barn och föräldrar, ungdomsmottagningar och en första linjens barn- och ungdomspsykiatri samlas under ett tak. Vidare föreslås en förbättring av elevhälsan, mer kunskap och utvärdering, att socialsekreterare ska ingå i skolans elevhälsoteam och ett förtydligande av det politiska ansvaret. Partistyrelsen **föreslår att punkterna 14–18 bifalls**.

I motion **L3 yrkande 1** yrkas att punkt 15 i den barnpolitiska rapporten får en lydelse som innebär att den nya skollagen tydligt slår fast att elevhälsan jämställer medicinsk och psykologisk hjälp. Regeringen har nyligen skickat ut ett förslag på ny skollag på remiss. I förslaget konstateras: ”För elevhälsans medicinska, psykosociala, psykologiska och specialpedagogiska insatser ska finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator.” Det kan alltså konstateras att det i förslaget till ny skollag inte görs någon skillnad på medicinsk och psykologisk hjälp. I sammanhanget bör också nämnas punkt 15 i förslaget till skolpolitisk rapport, som också har denna innebörd. Partistyrelsen föreslår därför att **motion L3 yrkande 1 anses besvarat**.

Partistyrelsen fäster stor vikt vid att de personer på socialtjänsten som ska arbeta med utsatta barn har rätt typ av kompetens. I **punkt 19** föreslås det i barnrapporten att Socialstyrelsen bör utfärda föreskrifter som skärper kraven på kompetens för de som handlägger ärenden som rör barn och unga. Partistyrelsen **tillstyrker punkt 19**.

Barn som utsätts för våld måste skyddas av samhället. I **punkterna 20 och 21** föreslås ett stärkt förebyggande arbete samt att barnahus behövs över hela landet. Partistyrelsen **föreslår att punkterna 20 och 21 bifalls**.

Barn behöver extra skydd mot hemlöshet. **Punkt 22** föreslår att socialtjänsten ska kunna gå in och se till att bostadsbidrag och ekonomiskt bistånd betalas direkt till hyresvärd om ett barn riskerar vräkning. Partistyrelsen **tillstyrker punkt 22**.

Punkterna 23–33 tar upp barn som placerats i samhällets vård. Barn som av olika anledningar måste tas om hand av samhället måste kunna lita på att den vård och det omhändertagande de får är av högsta kvalitet och i deras bästa. Partistyrelsen delar rapportens mening om att det finns mycket att göra för att förbättra tillståndet inom det här området. Rapporten föreslår bland annat auktorisation för att driva HVB-hem, införandet av systematiska rutiner för att fånga upp placerade barns behov av stöd, en bättre politisk uppföljning av placerade barn och ett ökat stöd till familjehemmen. Rapporten föreslår också att placerade barn ska få en ”egen” socialsekreterare för att öka kontinuiteten i kontakten med myndigheten samt att placerade barn ska få bättre kunskaper vad gäller sexualitet, graviditet och föräldraskap och att eftervården för dessa barn och ungdomar ska förstärkas. Partistyrelsen **föreslår att punkterna 23–33 bifalls**.

Partistyrelsen föreslår även att landsmötet bifaller att följande punkter läggs till det barnpolitiska programmet:

- **Inför BUF-dagar.** Barn som mobbar, stör, vandaliserar eller på andra sätt visar tecken på att inte må bra i skolan måste snabbt få hjälp av vuxenvärlden. Dessa problem kan inte skolan lösa på egen hand. En ny form av tillfällig föräldrapenning, som vi kallar BUF-dagar (barn, ungdom- och föräldradagar) bör införas. BUF-dagarna ska kunna tas ut under barnets hela skoltid. De ska ge föräldern möjlighet att vara i skolan och få ersättning för förlorad arbetsinkomst på samma sätt som tillfällig föräldrapenning. Det ska vara möjligt att ta ut max tio BUF-dagar per år och de ska administreras av Försäkringskassan.
- **Inför en jobbstimulans i socialbidraget**. Många ensamstående mammor med barn är beroende av socialbidrag kortare eller längre perioder. Det ekonomiska biståndet ska vara samhällets yttersta skyddsnät, men vi är beredda att göra avsteg för att minska bidragsberoende bland ensamstående mammor och andra barnfamiljer. Vi föreslår att en jobbstimulans införs i det ekonomiska biståndet för personer som fått socialbidrag längre än ett halvår och som fått arbete, ökat arbetstiden eller bytt jobb och på så sätt ökat sin inkomst. Jobbstimulansen innebär att familjen får räkna bort den ökade arbetsinkomsten, dock max 1 500 kronor per månad, vid beräkning av den skäliga levnadsnivån. Detta bör som längst kunna ske under sex månader.
- **Ta bort tidsgränsen för vårdnadsöverflyttningar**. Barnets bästa ska alltid sättas i främsta rummet. Ändå är föräldraperspektivet starkt i socialtjänstens arbete. Även då barn växer upp i familjehemmet flyttas vårdnaden sällan till fosterföräldrarna. Enligt dagens regler ska vårdnadsöverflyttning övervägas när barnet bott i tre år i familjehemmet. Det är lång tid i ett barns liv. Vi anser att tidsgränsen bör tas bort, så att socialtjänsten i stället gör sådana överväganden löpande. Vi anser också att det är viktigt att noga pröva i vad mån adoption, utifrån barnets bästa, kan var ett alternativ för en del av de barn som i dag placeras i familjehem.

I motion **L4** yrkas att socialtjänsten ska vara skyldig att efterlysa barn som omhändertagits enligt LVU även när de försvunnit utomlands. Samhällets ansvar för barn som är svenska medborgare tar inte slut bara för att de inte befinner sig inom landets gränser. Partistyrelsen håller därför med motionären om att Socialstyrelsen ska göra allt för att barnen i fråga ska komma till rätta, men vill något modifiera texten eftersom lagen vård av unga är tillämplig inom Sveriges gränser. Detta fråntar dock inte socialtjänsten ansvaret för att agera på annat sätt för att se till att barn som försvunnit utomlands kommer till rätta. Partistyrelsen förordar att en ny punkt sätts in efter punkt 33 i barnrapporten och ges lydelsen: **”När ett barn rymmer hemifrån ska socialtjänsten göra efterlysningar även mot föräldrarnas vilja.** Ett beslut om omhändertagande enligt LVU ska kvarstå även när barn förs utomlands, även om beslutet då inte kan verkställas. Socialtjänsten ska kunna efterlysa både barnet och föräldrarna och ta hjälp av Sveriges beskickningar för att efterforska barnet och bidra till att det återkommer till Sverige.” Med detta **föreslås motion L4 anses besvarad.**

Motionären bakom motion **L5** yrkar att Folkpartiet bör verka för en lagstiftning som bättre tillgodoser barnets rät-

tigheter att ha en god relation till båda föräldrarna i händelse av en konflikt som leder till separation. Barnets bästa måste alltid stå i centrum när det gäller samhällets insatser som påverkar barn, så även när en domstol ska bedöma vårdnadstvister. När möjligheten att ha ett gott förhållande till någon av sina föräldrar inte finns får domstolen utdöma enskild vårdnad med hänvisning till barnets bästa. Föräldrars brist på förmåga att komma överens kan dock inte vara en grund för att barnet inte ska ha rätt att träffa båda sina föräldrar. Så är inte heller fallet i dag. I det här sammanhanget vill dock partistyrelsen betona vikten av rätt kompetens och grundliga utredningar om barnets förhållanden i samband med konflikter mellan föräldrar. Partistyrelsen föreslår därför att **motion L5 anses besvarad**.

Motion **L6** yrkar att VAB-ersättningen ska kunna användas för köp av servicetjänster vid vård av sjukt barn eller som ersättning för sjuk småbarnsförälder. I Sverige har vi i dag en mycket generös försäkring när det gäller vård av sjukt barn. Redan nu finns det möjlighet att överlåta VAB-dagar till annan person om föräldrarna själva inte kan vara frånvarande från arbetsplatsen. Regeringen har även infört en skattereduktion för hushållsnära tjänster som kan användas för barnpassning. Mot bakgrund av detta föreslår partistyrelsen att **motion L6 avslås**.

Motion **L7** yrkar att beräkningen av underhåll till barn så att underhållsnivån justeras omedelbart vid en inkomstförändring samt att den som har en hög inkomst ska kunna betala in mer än den ålagda underhållsnivån på ett konto – att användas när inkomsten är lägre. I dag är det främst ensamstående mammor som lever i ekonomisk utsatthet och i förslaget till barnpolitiskt program som ligger föreslås en bred utredning om särlevande föräldrars försörjningsansvar. I utredningen bör det ingå att titta på ett så kallat utfyllnadsbidrag. Partistyrelsen **föreslår därför att motion L7 anses besvarad**.

Motionären bakom motion **L8** yrkar att man bör se över och förenkla regelverket kring adoption av svenskfödda barn då det är bättre för barnet att adopteras än att familjehemsplaceras och/eller institutionsplaceras. För Folkpartiet är det alltid barnets bästa som ska stå i centrum. Den osäkerhet det medför för barn att i flera år vara familjehemsplacerad utan att veta var man hör hemma legalt eller om det finns risk att barnet kan tvingas återvända till föräldrar där barnet har farit illa är inte förenligt med den trygghet vi vill att barn ska växa upp i. Partistyrelsen har till landsmötet föreslagit en text om vårdnadsöverflyttningar som bland annat säger att Folkpartiet anser också att det är viktigt att noga pröva i vad mån adoption, utifrån barnets bästa, kan var ett alternativ för en del av de barn som i dag placeras i familjehem. Regeringen emottog i juli 2009 ett betänkande från Adoptionsutredningen. Betänkandet ”Modernare adoptionsregler” (SOU 2009:61) innehåller förslag som går i yrkandets riktning. Förslagen bereds för närvarande inom regeringskansliet. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion L8 anses besvarad**.

I motion **G14 yrkande 1** vill motionären att en punkt tillförs förslaget till barnpolitiskt program som innebär att det ska vara obligatoriskt för vårdnadshavare att medverka då socialtjänsten öppnar en utredning och att underlåtenhet att medverka ska kriminaliseras och leda till böter. Socialtjänstens utredningar är komplicerade och olika värden kan komma att ställas mot varandra. Folkpartiet har t.ex. tidigare tagit ställning för att socialtjänsten ska kunna ha en egen kontakt med barn utan att föräldrarna informeras. Partistyrelsen håller med motionären om att det bör vara obligatoriskt för vårdnadshavare att närvara vid utredning. Däremot anser partistyrelsen att socialtjänsten i första hand bör arbeta för att stötta och hjälpa föräldrar som har problem. En kriminalisering av vårdnadshavare skulle innebära ett försvårande av socialtjänstens uppdrag. Socialtjänsten har ju också rätt att till syvende och sist besluta om omhändertagande av barn enligt LVU. Då detta verktyg finns föreslår partistyrelsen att **motion G14 yrkande 1 anses besvarat.**

Övriga frågor om barns och barnfamiljers situation

Motion L9–L20

I motion **L9** yrkas att Folkpartiet ska verka för en utredning om barn och ungdomar som växer upp i rörelser eller samfund präglade av manipulativt ledarskap. Partistyrelsen konstaterar i likhet med motionären att de förslag som lades fram av krisstödsutredningen (bet. SOU 1998:113) i huvudsak inte har lett till åtgärder. Utredningen har dock i dag passerat sitt bäst-före-datum och det finns anledning att göra en ny översyn av problematiken. Partistyrelsen föreslår därför att **motion L9 bifalls**.

Motion **L10** yrkar att Folkpartiet ska verka för att utöka föräldrars rätt till tillfällig föräldrapenning för kontaktdagar under barnets grundskoletid. Det är av stor vikt att föräldrar är engagerade i deras barns skolgång. I Sverige i dag har vi en generös föräldraförsäkring som innebär att dagar kan sparas högt upp i barnens ålder och att dessa därmed kan utnyttjas för så kallade kontaktdagar. Vi har även jämförelsevis många semesterdagar och de kan också nyttjas av de föräldrar som anser sig ha ett behov av extra kontakt med skolan. När systemet med kontaktdagar fanns på plats utnyttjades det mycket litet. Som framgår ovan föreslår partistyrelsen i stället ett system med BUF-dagar som ska kunna tas ut under barnets hela skoltid. Mot bakgrund av detta anser partistyrelsen att motionärens intentioner är tillgodosedda och föreslår därför att **motion L10 anses besvarad**.

Motionären bakom motion **L11** yrkar att Folkpartiet ska verka för att arbetsgivare övertar utbetalningen av tillfällig föräldrapenning och får full avdragsrätt för kostnaden. Partistyrelsen håller med motionären om att fusk med VAB-dagar är ett problem. Partistyrelsen anser dock att det system som föreslås i motionen inte kommer ha någon positiv effekt på fusket inom den tillfälliga föräldraförsäkringen. Tvärtom så riskerar fusket att öka om företag får en möjlighet att ensidigt anmäla sin anställdas VAB-dagar till Försäkringskassan. Partistyrelsen **avstyrker därför motion L11**.

I motion **L12** yrkas det att partistyrelsen får i uppdrag att verka för en höjning av barnomsorgstaxan minst i nivå med indexuppräkningen. I Sverige har vi en väl utbyggd barnomsorg. Barnomsorgen är en förutsättning för vuxnas deltagande på arbetsmarknaden fullt ut samtidigt som den kan innebära en stimulerande miljö för barnen. Därför är det av stor vikt att alla har råd att lämna sina barn till barnomsorgen. För upprätthållandet av arbetslinjen – individen ska inte tvingas välja mellan föräldraskap och förvärvsarbete – är det av stor betydelse att avgifterna inom barnomsorgen hålls

låga också i framtiden. Detta är också skälet till att en jämförelse med taxorna inom den kommunala äldreomsorgen – där golv och tak för avgifterna justeras i takt med prisbasbeloppet – inte är fullt ut hållbar. Partistyrelsen föreslår därför att **motion L12 avslås.**

Motionerna **L13, L14, L15 och L16** yrkar alla på att barnkonventionen ska antas som lag i Sverige. Barnkonventionen är central för att skydda barns rättigheter och påvisa övergrepp på barn över hela världen – och i Sverige. Sverige ratificerade konventionen 1990 vilket betyder att vi förbundit oss att följa den. När det gäller hur internationella konventioner uppfylls i det enskilda landet så finns det olika rättstraditioner. Sverige, och många andra europeiska länder, använder sig oftast av så kallad normharmonisering. Det innebär att man i stället för att anta själva konventionen som lag, anpassar sina egna lagar så att de uppfyller konventionens krav. Det har Sverige gjort. Samtidigt är det viktigt att betona det viktiga arbete som Barnombudsmannen och en mängd enskilda organisationer gör för att bevaka att konventionen efterlevs på rätt sätt samt påpeka om det behövs ytterligare lagändringar för att den ska vara uppfylld. Partistyrelsen föreslår därmed **motionerna L13–L16 vara besvarade**.

Motion **L17** yrkar att Folkpartiet liberalerna ska verka för att staten ger samhällets ursäkt till de medmänniskor som drabbats av samhällets bristande tillsyn i sociala barnavården och att verka för att staten tar fram en kompensationsmodell för de drabbade. Barn som behöver tas om hand om samhället är redan mycket utsatta. Att barn som i en sådan situation drabbats av ytterliggare övergrepp är naturligtvis oacceptabelt och det offentliga är huvudansvarigt för att det har kunnat ske. Det var i samband med att sådana fall uppdagades som regeringen tillsatte utredningen som motionären så förtjänstfullt beskriver i motionen. Som motionären också skriver så är utredningen ännu inte klar och partistyrelsen föredrar därför att vänta med att agera till dess att utredningens arbete är avslutat. Partistyrelsen föreslår därför att **L17 yrkande 1 bifalls och att L17 yrkande 2 anses besvarat**.

I motion **L18** yrkar motionären på att landsmötet verkar för att en barnbalk införs i lagstiftningen samt att landsmötet verkar för att barnbalken utformas med barnperspektivet som utgångspunkt. Partistyrelsen håller med motionären om vikten av att lyfta fram barnfrågorna i den offentliga utövningen. Som motionären beskriver finns det onekligen en mängd lagar som berör och påverkar barns situation. Partistyrelsen anser dock att den nuvarande ordningen med ett flertal lagar där barn berörs är bättre lämpad för att tillgodose det syfte motionären barns intressen. Yrkesutövare använder sig främst av de lagtexter som berör dem och det är därför viktigt att de även innehåller avsnitt som lyfter fram barnperspektivet. Partistyrelsen anser att det syfte som motionären har säkerställs genom ett starkt barnperspektiv i samtliga berörda lagar. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion L18 anses besvarad**.

Motion **L19** yrkar att Folkpartiet ska verka för att utreda hur problemet med bristen på kontaktpersoner, gode män, ledsagare och andra frivilliga samhällsuppdrag ska lösas. Motionären pekar på en viktig kategori frivilligarbetare och det är ett viktigt problem för kommunerna att ta tag i. Här finns mycket att lära av varandra och et behov av att tänka i nya banor. Partistyrelsen föreslår därför att **landsmötet uttalar följande: ”Folkpartiet ska på kommunal nivå verka för att underlätta för fler människor att åta sig frivilliga samhällsuppdrag. Ett viktigt sätt att göra det är att utbyta erfarenheter mellan kommuner.”** Med detta är motion **L19** i sak tillgodosedd och **bör anses besvarad.**

I motion **L20** yrkas att Folkpartiet ska verka för att ta fram en strategi för att stärka föräldrar samt att Folkpartiet ska verka för att förskolepersonalens erfarenheter och synpunkter på verksamheten tas tillvara och utvärderas. Partistyrelsen delar uppfattningen att det är föräldrarna som har huvudansvaret för sina barn, deras uppfostran och välbefinnande. Det är ett viktigt arbete för Folkpartiet att arbeta för att stärka föräldrarnas roll. Alliansregeringen har i det syftet tagit fram en nationell strategi för ett utvecklat föräldrastöd. Med strategin satsar regeringen 70 miljoner kronor om året. Partistyrelsen vill dock gå ännu längre, vilket kan utläsas av förslagspunkterna 4–7 i det till landsmötet föreslagna barnpolitiska programmet. Partistyrelsen anser att de punkterna tillmötesgår motionärens yrkanden och anser därmed **motion L20 besvarad**.

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programgruppens förslag punkt 1 bifalls
2. **att** programgruppens förslag punkt 2 bifalls
3. **att** programgruppens förslag punkt 3 bifalls
4. **att** motion L1 därmed avslås
5. **att** programgruppens förslag punkt 4 bifalls
6. **att** programgruppens förslag punkt 5 bifalls
7. **att** programgruppens förslag punkt 6 bifalls
8. **att** programgruppens förslag punkt 7 bifalls
9. **att** punkt 8 i det barnpolitiska programmet ges lydelsen: ”**Skolk måste följas upp bättre.** Skolk är många gånger första tecknet på att något är fel. Vi vill att skolk ska rapporteras direkt till föräldrarna så att en dialog mellan skolan och hemmet kan startas på ett tidigt stadium och därmed förhindra en fortsatt negativ utveckling. Om ingen förbättring sker av närvaron ska skolan anmäla skolket till socialtjänsten. Socialtjänsten och skolan har ett gemensamt ansvar när barn uteblir från skolan i stor omfattning. Det ska inte vara frivilligt att ta emot insatser från socialtjänsten när ett skolpliktigt barn uteblir från skolan.”
10. **att** motion L2 yrkande 1 därmed bifalls
11. **att** programgruppens förslag punkt 9 bifalls
12. **att** programgruppens förslag punkt 10 bifalls
13. **att** programgruppens förslag punkt 11 bifalls
14. **att** programgruppens förslag punkt 12 bifalls
15. **att** programgruppens förslag punkt 13 bifalls
16. **att** programgruppens förslag punkt 14 bifalls
17. **att** programgruppens förslag punkt 15 bifalls
18. **att** motion L3 yrkande 1 anses besvarat
19. **att** programgruppens förslag punkt 16 bifalls
20. **att** programgruppens förslag punkt 17 bifalls
21. **att** programgruppens förslag punkt 18 bifalls
22. **att** programgruppens förslag punkt 19 bifalls
23. **att** programgruppens förslag punkt 20 bifalls
24. **att** programgruppens förslag punkt 21 bifalls
25. **att** programgruppens förslag punkt 22 bifalls

26. **att** programgruppens förslag punkt 23 bifalls
27. **att** programgruppens förslag punkt 24 bifalls
28. **att** programgruppens förslag punkt 25 bifalls
29. **att** programgruppens förslag punkt 26 bifalls
30. **att** programgruppens förslag punkt 27 bifalls
31. **att** programgruppens förslag punkt 28 bifalls
32. **att** programgruppens förslag punkt 29 bifalls
33. **att** programgruppens förslag punkt 30 bifalls
34. **att** programgruppens förslag punkt 31 bifalls
35. **att** programgruppens förslag punkt 32 bifalls
36. **att** programgruppens förslag punkt 33 bifalls
37. **att** följande punkt läggs till i det barnpolitiska programmet: **”Inför BUF-dagar.** Barn som mobbar, stör, vandaliserar eller på andra sätt visar tecken på att inte må bra i skolan måste snabbt få hjälp av vuxenvärlden. Dessa problem kan inte skolan lösa på egen hand. En ny form av tillfällig föräldrapenning, som vi kallar BUF-dagar (barn, ungdom- och föräldradagar) bör införas. BUF-dagarna ska kunna tas ut under barnets hela skoltid. De ska ge föräldern möjlighet att vara i skolan och få ersättning för förlorad arbetsinkomst på samma sätt som tillfällig föräldrapenning. Det ska vara möjligt att ta ut max tio BUF-dagar per år och de ska administreras av Försäkringskassan.”
38. **att** följande punkt läggs till i det barnpolitiska programmet: **”Inför en jobbstimulans i socialbidraget.** Många ensamstående mammor med barn är beroende av socialbidrag kortare eller längre perioder. Det ekonomiska biståndet ska vara samhällets yttersta skyddsnät, men vi är beredda att göra avsteg för att minska bidragsberoende bland ensamstående mammor och andra barnfamiljer. Vi föreslår att en jobbstimulans införs i det ekonomiska biståndet för personer som fått socialbidrag längre än ett halvår och som fått arbete, ökat arbetstiden eller bytt jobb och på så sätt ökat sin inkomst. Jobbstimulansen innebär att familjen får räkna bort den ökade arbetsinkomsten, dock max 1 500 kronor per månad, vid beräkning av den skäliga levnadsnivån. Detta bör som längst kunna ske under sex månader.”
39. **att** följande punkt läggs till i det barnpolitiska programmet: **”Ta bort tidsgränsen för vårdnadsöverflyttningar.** Barnets bästa ska alltid sättas i främsta rummet. Ändå är föräldraperspektivet starkt i socialtjänstens arbete. Även då barn växer upp i familjehemmet flyttas vårdnaden sällan till fosterföräldrarna. Enligt dagens regler ska vårdnadsöverflyttning övervägas när barnet bott i tre år i familjehemmet. Det är lång tid i ett barns liv. Vi anser att tidsgränsen bör tas bort, så att socialtjänsten i stället gör sådana överväganden löpande. Vi anser också att det är viktigt att noga pröva i vad mån adoption, utifrån barnets bästa, kan var ett alternativ för en del av de barn som i dag placeras i familjehem.”
40. **att** följande punkt läggs till i det barnpolitiska programmet: **”När ett barn rymmer hemifrån ska socialtjänsten göra efterlysningar även mot föräldrarnas vilja.** Ett beslut om omhändertagande enligt LVU ska kvarstå även när barn förs utomlands, även om beslutet då inte kan verkställas. Socialtjänsten ska kunna efterlysa både barnet och föräldrarna och ta hjälp av Sveriges beskickningar för att efterforska barnet och bidra till att det återkommer till Sverige.”
41. **att** motion L4 därmed anses besvarad
42. **att** motion L5 anses besvarad
43. **att** motion L6 avslås
44. **att** motion L7 anses besvarad
45. **att** motion L8 anses besvarad
46. **att** motion G14 yrkande 1 anses besvarat
47. **att** motion L9 bifalls
48. **att** motion L10 anses besvarad
49. **att** motion L11 avslås
50. **att** motion L12 avslås
51. **att** motion L13 anses besvarad
52. **att** motion L14 anses besvarad
53. **att** motion L15 anses besvarad
54. **att** motion L16 anses besvarad
55. **att** motion L17 yrkande 1 bifalls
56. **att** motion L17 yrkande 2 anses besvarat
57. **att** motion L18 anses besvarad
58. **att** landsmötet uttalar: ”Folkpartiet ska på kommunal nivå verka för att underlätta för fler människor att åta sig frivilliga samhällsuppdrag. Ett viktigt sätt att göra det är att utbyta erfarenheter mellan kommuner.”
59. **att** motion L19 därmed anses besvarad
60. **att** motion L20 anses besvarad

Äldrepolitik

Programpunkt 1–33 samt motionerna L21–L41 och B56 yrkande 7

Partistyrelsen övergår nu till att behandla den äldrepolitiska rapporten och de motioner som inkommit på äldreområdet. Rapportens punkt 1 är en programförklaring som beskriver grunden för Folkpartiets äldrepolitik: att alla människor är olika, och att makten över den egna vardagen är lika viktig för äldre som för andra. Partistyrelsen instämmer med programförklaringen och anser att denna är väl i linje med Folkpartiets politik och ideologi. Partistyrelsen föreslår att **punkt 1** bifalls.

I **motion L21** yrkas att landsmötet uttalar att det krävs en satsning inom äldreomsorgen. Motionären yrkar att landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att presentera en rapport med förslag på lösningar på hur en bra och uppskattad äldreomsorg kan skapas. Partistyrelsen anser precis som motionären att det krävs en satsning inom äldreomsorgen. Det var också ett av skälen till att den äldrepolitiska gruppen tillsattes och att den rapport som här behandlas presenterades. Eftersom detta redan är genomfört föreslår partistyrelsen att **motion L21** ska anses besvarad.

I **punkterna 2–4** beskrivs olika förslag för att stärka äldres ställning på arbetsmarknaden genom att regeringen ska anta en handlingsplan för äldres möjligheter att arbeta, insatser mot förtidspensioneringar ska göras och reglerna för sjukförsäkring och bilstöd ska bli mer förmånliga för äldre. Folk-

partiet har under lång tid arbetat för att underlätta för äldre att stanna kvar i arbetslivet. Partistyrelsen föreslår att **punkt 2–4** bifalls.

Motionären i **motion L22** förordar i **yrkande 1** ett tillägg under punkt 2 om att 67-åringar inte lättare ska kunna sägas upp från en arbetsplats än yngre medarbetare. Partistyrelsen anser att äldre är en viktig resurs på arbetsmarknaden och att det är angeläget att fortsätta stimulera äldre att stanna kvar i arbetslivet. I rapporten föreslås att regeringen ska ta initiativ till en handlingsplan, för att undanröja hinder för äldres möjligheter att arbeta. Partistyrelsen bedömer att uppmuntran och stimulans för äldre att stanna kvar på arbetsmarknaden är en mer framgångsrik väg att gå än motionärens förslag om nytt regelverk för uppsägningar. Partistyrelsen föreslår att **motion L22 yrkande 1 ska avslås**.

I **motion L23** yrkas att landsmötet beslutar att Folkpartiet ska verka för att 65-årsgränsen för funktionsnedsattas möjlighet att fortsätta arbeta höjs till den av riksdagen beslutade pensionsåldern, 67 år. Partistyrelsen instämmer med motionären, liksom programgruppen som föreslår detta i punkt 4. Bilstödet är ett viktigt redskap och ofta en förutsättning för att människor med funktionsnedsättning ska kunna fortsätta jobba. Partistyrelsen anser därför att **motion L23** är i sak tillgodosedd och **ska anses besvarad**.

I punkt 5 föreslås en stärkt lag mot åldersdiskriminering som även omfattar varor och tjänster, bostäder, sjukvård, utbildning och forskning samt social skydd och sociala förmåner. Också partistyrelsen anser att det behövs en utvidgad lag mot diskriminering av äldre och att den befintliga diskrimineringslagstiftningen inte är tillräcklig. Detta är också den politik som partiet redan driver. Partistyrelsen föreslår att **punkt 5 bifalls**.

I **punkt 6** uttrycks vikten av att förebygga ohälsa bland äldre genom bland annat skadeförebyggande insatser, fysiskt aktivitet och näringsriktig kost. Även **motionerna L24** och **L25** handlar om äldres hälsa och vikten av fysisk aktivitet. I **motion L24** anförs att pensionärer som är med i friskvårdsaktiviteter ska erhålla 1 000 kronor mot uppvisande av kvitto/intyg och **motion L25** yrkar att landsmötet ska besluta om att verka för införandet av en hälsocheck för äldre. Partistyrelsen instämmer med programgruppen och motionärerna om att fysisk aktivitet är av stor vikt för äldres hälsa, både vad gäller livskvalitet och förebyggande av sjukdomar. I rapportens punkt 6 föreslås att äldre bör erbjudas fysisk aktivitet som ska vara anpassad efter den enskildes behov. Dessutom bör pensionärsförbund och andra ideella organisationers engagemang på hälsoområdet uppmuntras. Partistyrelsen välkomnar programgruppens förslag och anser att fysisk aktivitet även är något som sjukvården bör främja i sina möten med patienter. Partistyrelsen understryker dock att den äldre själv har ett stort ansvar för att bevara sin hälsa och bidrag till äldre för friskvård, som anförs av motionärerna, är i nuläget inte aktuellt. Partistyrelsen föreslår att **punkt 6 bifalls och att motionerna L24 och L25 avslås**.

Punkterna 7 och 8 berör äldres självbestämmande även när den äldre inte längre klara av allt själv. Skattereduktionen vid köp av hushålls- och hantverkstjänster som gör att äldre kan köpa tjänster till rimliga priser underlättar äldres vardag beskrivs samt vikten av att valfrihet inom äldreomsorgen blir verklighet i landets alla kommuner.

I **motion L26** yrkas att ett nytt stycke införs som markerar att makten över innehållet i hemtjänsten tillkommer hemtjänstmottagaren, med lydelsen: ”Makten över innehållet i hemtjänsten till pensionären. Rätten att välja hemtjänstutförare är en självklarhet. Men lika viktigt är att hemtjänstmottagaren får makten över innehållet i hemtjänsten.”

Motion L27 yrkar att landsmötet bör besluta att Folkpartiet ska verka för att de tillgängliga insatserna inom äldreomsorgsorganisationen anpassas till den äldre. Motionären yrkar att Folkpartiet ska verka för att den äldre ska ha rätt att behålla sin integritet och sitt självbestämmande och inte som i dag att den äldre ingår i en sorts people-processing till en brukare i organisationen. Motionären yrkar även på att en utökning av tjänsteutbudet ska ske för en god levnadsnivå som innefattar tjänster i organisationen såsom läkare, god mat, utevistelse, kultur och till sist palliativ vård.

Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning och anser att den äldres inflytande över sin vardag måste bli större. Hemtjänstinsatserna ska öka genom en större flexibilitet, allt efter den enskildes behov och önskemål.

Socialstyrelsens kunskapsöversikt om brukarinflytande i äldreomsorgen pekar på att arbetet i äldreomsorgen under senare år har blivit allt mer formaliserat. Det ger å ena sidan den äldre en säkerhet genom att reglerna talar om vad den äldre kan förvänta sig och vilka krav hon eller han kan ställa. Å andra sidan begränsar detta möjligheten till flexibilitet. Översikten pekar vidare på att det finns en tendens till mycket detaljerade biståndsbeslut. Ju mer detaljerade beslut, desto mindre blir handlingsutrymmet mellan hemtjänstpersonalen och den äldre själv. Inflytandet minskar både för personalen och för den äldre att själva påverka situationen.

Tydliga riktlinjer i biståndsbedömning är viktiga för den enskildes rättssäkerhet och möjlighet att utkräva ansvar. De behövs också för att garantera att biståndet ges på lika villkor. Men riktlinjerna får aldrig ta överhanden över den individuella bedömningen. De får heller inte bli någon exakt formaliserad mall som hemtjänstens personal ska följa till punkt och pricka.

Partistyrelsen föreslår därför att **en ny punkt införs** i rapporten **efter punkt 7** med lydelsen: ”**Inför flexibel hemtjänst**. Den äldres inflytande över hemtjänsten måste öka. Socialstyrelsen bör ta fram nationella riktlinjer som slår fast att biståndsbeslut för hemtjänst ges i form av stödtid. Hur hemtjänsttimmarna används ska kunna variera från vecka till vecka och bestämmas av den äldre själv i dialog med personalen.” Partistyrelsen föreslår att **punkt 7 och 8 bifalls och att motionerna L26 och L27 ska anses besvarade.**

Punkt 9 är ett förslag om att en ”riktig” omsorgsgaranti ska införas för att stärka äldres rätt till en god äldreomsorg. Omsorgsgarantin ska innehålla mätbara kvalitetskrav. Kvalitetskraven ska vara konkreta och mätbara och om en kommun inte uppfyller omsorgsgarantin ska den äldre få ersättning. Äldreomsorgen ska inriktas på att den äldre får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. **Motion L28** förordar att möjligheterna att skärpa socialtjänstlagen och uppgradera skäliga levnadsvillkor till goda levnadsvillkor inom äldreomsorgen undersöks samt att innebörden av goda levnadsvillkor och de insatser det innebär definieras. Partistyrelsen välkomnar programgruppens förslag och anser att motionärens förslag omfattas av punkt 9. Partistyrelsen föreslår att **punkt 9 bifalls och att motion L28 ska anses besvarad.**

Punkterna 10–13 berör boenden anpassade för äldres behov, vad gäller tillgänglighet i boendemiljön och statligt bidrag för att anpassa bostäder samt behovet av att inrätta

trygghetsboenden och fler vård- och omsorgsboenden. Partistyrelsen delar programgruppens önskan. En avgörande del i definitionen goda levnadsvillkor anser partistyrelse handlar om att få välja vem man vill leva med. Många äldre makar har levt ett långt liv tillsammans och har tänkt göra det till livets slut. Det är lika upprörande varje gång äldre par nekar att fortsätta bo tillsammans, på grund av vissa kommuners stelbenta regler, när en av dem får sämre hälsa och behöver flytta till ett äldreboende. Därför föreslår partistyrelsen **en ny punkt efter punkt 9** med lydelsen: ”**Lagstifta om äldres rätt att fortsätta bo med sin livskamrat.** Det finns exempel på hur äldre par som levt tillsammans hela sitt liv nekas att fortsätta bo tillsammans när en av dem behöver flytta till ett äldreboende. Inga par ska behöva splittras mot deras vilja på äldre dagar.” Partistyrelsen föreslår vidare att punkterna **10–13 bifalls.**

Motionärerna i **L29** yrkar att Folkpartiet tar initiativ till att en utredning tillsätts i syfte genomlysa de äldres situation och lämna förslag till ändrade synsätt och åtgärder, bland annat vad gäller skapandet av nya boendeformer för äldre personer (55+), som medger överflyttning till helt vanliga lägenheter, som ligger i anslutning till anläggningar som erbjuder anpassat boende och särskilt boende och tillhörande service, så att en successiv nedtrappning av boendeytan kan ske genom omflyttning till allt mindre lägenheter inom anläggningen i takt med att de egna krafterna avtar och erbjudande om successivt ökande service och omvårdnad kan ges inom samma boende alltefter behov samt en ändring av hyreslagstiftningen så att en nedtrappande boendekarriär blir möjlig. Eftersom Äldreboendedelegationen redan har behandlat denna fråga och kommit med förslag som även omnämns i rapportens punkt 11, 12 och 14, finner partistyrelsen inget skäl att tillsätta ännu en utredning. Trygghetsboenden föreslås för äldre som känner oro, otrygghet och ensamhet i sitt hem där gemensamma måltider och sociala aktiviteter erbjuds. Med hjälp av statligt investeringsstöd ska utvecklingen av dessa boenden påskyndas.

Partistyrelsen vill i detta sammanhang även yrka på **en ny punkt efter punkt 12** med lydelsen: ”**Höj nivåerna i bostadstillägget för pensionärer.** Utvecklingen av seniorbostäder och trygghetsboenden öppnar möjligheter för många äldre att hitta ett boende som passar deras egna behov. Även äldre med låga pensioner ska ha möjlighet att flytta till en bostad med god tillgänglighet och gemensam service. Därför bör nivåerna i bostadstillägget för pensionärer och det särskilda bostadstillägget för pensionärer höjas.” Partistyrelsen **föreslår att motion L29 med detta ska anses besvarad.**

Äldres sociala behov tas upp i rapporten, och punkterna **14–18** ger förslag kring detta. I punkt 14 anförs att äldres sociala behov måste uppmärksammas genom öppna verksamheter, träffpunkter och dagverksamheter. Punkten 15 beskriver kulturens positiva inverkan för människors välbefinnande. Betydelsen av ideella organisationers insatser för äldre behandlas i punkt 16. Punkt 17 och 18 beskriver måltidernas betydelse och fördelarna med att ha djur i vården och omsorgen av äldre. Partistyrelsen välkomnar programgruppens förslag för att förbättra äldres sociala situation inom äldreomsorgen och föreslår att **punkterna 14–18 bifalls.**

I **motion L30** yrkar motionären på ett tillägg till punkt 14 om att Folkpartiet ska verka för en väl fungerande färdtjänst med låg taxa. **Motion L22 yrkande 2** förordar ett tillägg under punkt 14 om att brukare vid äldreboende bör ges rätt till daglig utevistelse. Även om förslagen handlar om olika frågor berör de samma punkt i programmet. Vad gäller färdtjänsten så är den definitionsmässigt en del av kollektivtrafiken och avsedd för den som har funktionsnedsättning och inte kan använda den allmänna kollektivtrafiken. Taxan bör därför även i möjligaste mån vara kopplad till kollektivtrafikens månadsavgifter. Partistyrelsen vill inte ekonomiskt försvåra för kommunerna att bedriva en ändamålsenlig färdtjänst genom att fatta beslut om avgiftens storlek på nationell nivå. Däremot är det självklart viktigt att det finns en väl fungerande färdtjänst för dem som behöver den. Omsorgsgarantin som föreslås i punkt 9 innehåller bland annat den äldres rätt att få vistas utomhus regelbundet, varför partistyrelsen inte ser ett behov att även lägga till motion L22 yrkande 2 till punkt 14. Partistyrelsen föreslår att **motionerna L30 och L22 yrkande 2** ska anses besvarade.

Precis som andra grupper i samhället drabbas äldre av en rad olika typer av brott. Äldre drabbas av våld i nära relationer. Äldre kvinnor drabbas, precis som yngre, av fysiskt och psykiskt våld från den egne maken. Men även äldre män drabbas. Det händer också att vuxna barn utsätter sina föräldrar för våld och övergrepp. Inte sällan handlar det om att pressa den äldre på pengar. Äldre drabbas också av väskryckningar, intrång och inbrott i den egna lägenheten som den äldre har svårt att försvara sig mot. Sådana händelser får allvarliga konsekvenser för den äldres livskvalitet och känsla av trygghet.

Det förekommer också våld och övergrepp inom vården och omsorgen. Det kan handla om vanvård och försummelse, där den äldre inte får de insatser som hon eller han behöver. Det kan också handla om övergrepp i form av fysisk eller psykisk misshandel, sexuellt utnyttjande eller ekonomiskt utnyttjande. Eftersom våld och övergrepp mot äldre är ett gömt, tabubelagt problem är det svårt att få fram siffror på hur vanligt det är. I de flesta av de studier som gjorts anges förekomsten ligga på mellan fyra och sju procent av de äldre. Det är siffror som förskräcker.

Partistyrelsen bedömer att arbetet med att förebygga att äldre råkar ut för våld och övergrepp och för att hjälpa dem som utsatts går för trögt. Sverige behöver en nationell handlingsplan mot våld och övergrepp mot äldre. En sådan handlingsplan bör inrymma kartläggning av problemets omfattning, specifik lagstiftning till skydd för den äldre, stöd för utsatta t.ex. i form av stödgrupper och hjälptelefoner, forskning om bakomliggande orsaker till våld och övergrepp mot äldre etc.

Partistyrelsen föreslår mot bakgrund av ovanstående **en ny punkt efter punkt 18** med lydelsen: ”**En nationell handlingsplan mot våld och övergrepp mot äldre.** Våld och övergrepp mot äldre är ett utbrett problem. Äldre drabbas av våld i nära relationer, men också i vård och omsorg samt övergrepp i form av intrång och inbrott i det egna hemmet. En nationell handlingsplan bör tas fram för att förebygga våld och övergrepp mot äldre och ge stöd till dem som utsatts.”

Det förekommer dock även att äldre utsätter personal för våld, kränkningar och övergrepp, något som sällan uppmärksammas. I **motion L31** yrkas att landsmötet beslutar att Folkpartiet ska verka för att förebygga våld mot personal i särskilda boenden. Partistyrelsen delar motionärens syn kring att det behövs kunskap hos vårdarna och arbetssätt för att undvika våld. Det ställer stora krav på vårdarnas utbildning kring äldres hälsoproblem och kommunikationsförmåga. Ett sätt att minska risken är genom de förslag som Yrkeskravsutredningen har presenterat, bland annat genom att införa

nationella yrkeskrav för arbete med omsorg och vård. Dessutom har regeringen gett Svenskt Demenscentrum i uppdrag att ta fram en kunskapsöversikt om balansen mellan tvångsåtgärder och skydd för den enskildes integritet i omsorg och vård för personer med demenssjukdom som ska slutredovisas senaste den 31 oktober 2010. I skrivande stund inväntas även Socialstyrelsen riktlinjer för god demensvård. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion L31** ska anses besvarad.

I **motion L32** yrkas att landsmötet beslutar att äldre och funktionshindrade som bestjäls av personal inom hemtjänsten eller handikappomsorgen ska få tillbaka hela eller delar av det de förlorat via statliga försäkringar. Partistyrelsen delar motionärens uppfattning om att stölder vid hemtjänst eller handikappomsorg givetvis måste bekämpas och att brottsoffren ska kompenseras. Däremot anser inte partistyrelsen att statliga försäkringar är rätt väg att gå, till att börja med därför att hemtjänst och omsorg är ett kommunalt åtagande. När det gäller det egna hemmet tillkommer dessutom den enskildes ansvar för att teckna hemförsäkring. Partistyrelsen föreslår att **motion L32** avslås.

Punkterna 19–22 behandlar anhörigstöd. I rapporten föreslås att stödet till anhöriga ska ingå i en omsorgsgaranti och att behoven hos vuxna barn som ger stöd och vård till äldre bör uppmärksammas. En möjlighet ska införas att ta ut ledighet i timmar samt generösare regler för närståendepenning.

I **motion L33** föreslås ett tillägg i **punkt 22** om att Folkpartiet ska verka för möjligheten till anhöriganställning. Motionärerna i **L34** yrkar att landsmötet beslutar att Folkpartiet ska verka för att införa laglig möjlighet till förkortad arbetstid i samband med vård av omsorgskrävande förälder samt att landsmötet beslutar att Folkpartiet ska verka för att en ekonomisk kompensation ska kunna tilldelas de anställda som väljer att gå ned i arbetstid för att vårda sina äldre anhöriga. Också **motion L35** förespråkar att Folkpartiet ska verka för ett förbättrat stöd för anhöriga som innebär t.ex. anställd personal som har ansvar för anhörigstöd där utbildning om det normala åldrandet och demenssjukdomar ingår. Avgiftsfri avlösning i hemmet 8 timmar i månaden för anhörig, möjlighet till stödgrupper för anhöriga, öppna lokaler/mötesplatser centralt belägna för anhöriga och ideella och pensionärsföreningar m.m. föreslås också.

Partistyrelsen anser att det behövs ett nytt perspektiv i fråga om det anhörigstöd som ges. Anhörigvårdares insatser i äldreomsorgen är både omfattande och ovärderliga. För många äldre är tillgången till en anhörig eller annan person en viktig förutsättning för att kunna bo kvar hemma. Regeringen arbetar för att situationen för som vårdar en närstående ska underlättas.

Möjligheten till anhöriganställning, som efterfrågas i **motion L33**, finns redan i dag. Villkoren kring anhöriganställning skiljer sig dock åt mellan olika kommuner och möjligheten finns inte i dagsläget i alla kommuner. Däremot finns från och med 1 juli 2009 en lagreglering om stöd till anhöriga. Ändringen i socialtjänstlagen innebär att kommunerna måste erbjuda stöd eller avlösning till dem som stödjer eller vårdar en närstående. Dessutom får kommunerna ett ökat stimulansbidrag under 2009 och 2010 för att kunna utveckla varaktiga stödformer för anhöriga.

Det är viktigt att understryka att angöriginsatser alltid måste ske frivilligt. I kommunerna ska det finnas väl fungerande äldreomsorg som gör att anhöriga kan känna en trygghet i att en god omvårdnad ges för deras närstående. Anhöriga som själva vill stödja och vårda sina anhöriga måste få flexibelt stöd och stora möjligheter. Det handlar om tid att vila, få tid för egna aktiviteter och även att få kunskaper för kunna hantera situationen för både sig själv och den äldre. Eftersom anhörigas behov varierar, både över tid och mellan individer ska det finnas flexibilitet i stödet, något som betonas i rapporten. Genom den föreslagna arbetstidsreformen där en del av semestern ska kunna läggas i en timbank skulle den enskilde få större frihet att påverka sin arbetstid. Dessa timmar ska kunna tas ut antingen i enstaka timmar, hela semesterdagar eller i pengar. Med rapportens förslag om att tiden för närståendepenningen ska förlängas från 60 dagar till 120 dagar för anhöriga som avstår från arbete när en närstående är svårt sjuk underlättas situationen ytterligare för många anhöriga. Partistyrelsen välkomnar programgruppens förslag och anser att dessa kraftigt skulle förbättra situationen för anhörigvårdare**.** Partistyrelsen föreslår att **punkterna 19–22 bifalls** och att motionerna **L33, L34 och L35 ska anses besvarade.**

I punkterna 23–24 berörs situationen för äldre från andra länder. Det bör vara möjligt att kunna få hemtjänst på sitt eget språk samt att anhöriganställning kan vara ett sätt att tillgodose behoven hos äldre med utländsk bakgrund. Programgruppen instämmer med programgruppens förslag men betonar att detta inte får vara ett sätt för kommunen att låta bli att hitta en språklig och kulturellt anpassad lösning. Partistyrelsen föreslår att **punkterna 23–24** bifalls.

Punkterna 25–29 behandlar hur sjukvården ska anpassas till de äldres behov. Det handlar om att säkerställa god vård i hemmet med en ansvarig läkare som en del av vård- och omsorgsteamet runt den äldre, vilket också behövs vid vård för multisjuka äldre. Dessutom förordar programgruppen att äldre ska ha en läkare som har helhetsansvaret för patientens läkemedelsbehandling. Syftet med detta är att minska de problem och biverkningar som drabbar äldre som ofta står på många läkemedel samtidigt. Den forskning som finns kring behandling av äldre patienter är otillräcklig och måste utvecklas. Likaså saknas en samlad strategi för äldres psykiska hälsa. Programgruppen föreslår att en samlad strategi för äldres psykiska hälsa utarbetas på regeringens initiativ. Partistyrelsen instämmer med dessa förslag till åtgärder och betonar vikten av en äldreanpassad sjukvård. Partistyrelsen föreslår att **punkt 25–29** bifalls.

I **motion L36** yrkas att landsmötet beslutar att Folkpartiet bör verka för att handlingsprogram utvecklas inte bara för människor med demens utan också för äldre med andra typer av funktionsnedsättningar. Partistyrelsen anser att motionären pekar på grupper av äldre som inte får sina behov tillgodosedda och vi delar uppfattningen att insatser behöver utvecklas för att möta dessa gruppers speciella behov. Huruvida detta ska göras i form av handlingsprogram eller på annat sätt bör inte bestämmas på landsmötet. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion L36** ska anses besvarad.

Punkt 30 berör frågan om vård och behandling i livets slutskede. I rapporten föreslås att människor ska ha rätt att skriftligen uttrycka sin vilja om vård och omsorg i livets slutskede. Ett vårddirektiv skapar trygghet och kan handla om vem som ska företräda personen när den inte längre kan bestämma själv eller exempelvis om den äldre helst vill dö hemma.

Ett antal motioner berör **punkt 30** om vårddirektiv. I **motion L37** yrkas att punkt 30 stryks. Motionärerna i **L38** anser att **punkt 30** ska ges en annan skrivning. De betonar att den äldres önskemål om vård och omsorg i livets slut bör

beaktas i högre utsträckning av sjukvården, samt att alla oavsett ålder och bostadsort ska kunna få kvalificerad palliativ vård. Motionärerna i **L39** pekar också på vikten av att stärka den palliativa vården. Även i **motion L40** yrkas att specialiserad palliativ vård bör erbjudas i landets alla kommuner samt att palliativ medicin bör bli en egen tilläggsspecialitet för läkare.I detta sammanhang tar partistyrelsen också upp motion **B56 yrkande 7**, som yrkar att Folkpartiet ska verka för att förbudet mot aktiv dödshjälp avskaffas.

Partistyrelsen håller med **motion L39** och **L38** om att den palliativa vården behöver utvecklas över hela landet och ska kunna erbjudas alla som har behov av den. Även programgruppen skriver i äldrerapporten att läkare alltid ska erbjuda adekvat palliativ behandling till patienter i livets slutskede. Det ska inte vara beroende av bostadsort om den döende kan erbjudas en god palliativ vård. Sådan kompetens ska finnas i sjukvården och äldrevården i hela landet.

Den enskildes önskemål om vård och omsorg vid livets slut bör i större utsträckning beaktas av sjukvården. Samtal om den äldres önskemål om den sista levnadsperioden bör därför ingå som ett obligatoriskt inslag i behandlarrollen. Många äldre har önskemål om hur de vill ha det under sin sista levnad. Det kan handla om vem den äldre ser som sin företrädare om han eller hon inte längre kan bestämma själv, eller att den äldre vill få sluta sina dagar hemma.

Det är inte ovanligt att en äldre som drabbas av sjukdom, liksom andra svårt sjuka, önskar kunna vara med och påverka sin vård och omsorg, utifall att han eller hon skulle bli oförmögen att då uttrycka sin vilja. Att ha rätt att skriftligen uttrycka sin vilja om vård och omsorg vid livet slut kan skapa trygghet för den enskilde. Det underlättar också för barn, eller andra anhöriga att ta ställning till vård- och omsorgsinsatser i en sådan situation, liksom för vårdpersonalen.

I diskussionen om vårddirektiv ges ibland intryck av att en sådan möjlighet för den enskilde skulle öppna upp för aktiv dödshjälp. Partistyrelsen vill markera att detta inte alls är avsikten. Aktiv dödshjälp ska även fortsatt vara förbjudet i Sverige. Partistyrelsen föreslår en annan skrivning av punkt 30 i äldreprogrammet som betonar vikten av en god palliativ vård, oavsett var i landet du bor samt att den äldres egna önskemål om vården i livets slut måste beaktas i högre utsträckning än i dag. Det bör ske genom samtal med den enskilde, samt genom att ge möjlighet att uttrycka sina önskemål i ett vårddirektiv. **Partistyrelsen föreslår att punkt 30 med ny formulering bifalles, att motion L37 och B56 yrkande 7 avslås och att motionerna L39, L40 och L38 anses besvarade.**

I **motion L41** yrkas att landsmötet beslutar att Folkpartiet ska verka för att orsakerna bakom äldres självmord klarläggs. Människor som i dag begår självmord med drastiska metoder skulle kunna få en bättre sista levnadstid om samhället vet mer om orsakerna bakom. Motionen behandlar ett allvarligt problem. Det är fortfarande en underdiagnostik av depressioner hos äldre, vilket leder till underbehandling och därmed ökad suicidrisk. Partistyrelsen anser liksom motionären att Folkpartiet bör verka för att orsakerna bakom äldres självmord klarläggs. Partistyrelsen föreslår att **motion L41 bifalls**.

I punkterna 31–33 avhandlas området kompetens och ledarskap i äldreomsorgen. Statusen på att arbeta i äldreomsorgen måste höjas och rapporten föreslår en nationell strategi om kompetensförsörjning. Ett nationellt chefsprogram för första linjens chefer samt en önskan om att kommunerna ska se över organisationsstrukturen i äldreomsorgen för att stärka ledarskapet. Partistyrelsen föreslår att **punkterna 31–33 bifalls.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programförslagets punkt 1 bifalls
2. **att** motion L21 anses besvarad
3. **att** programförslagets punkt 2 bifalls
4. **att** motion L22 yrkande 1 avslås
5. **att** programförslagets punkt 3 bifalls
6. **att** programförslagets punkt 4 bifalls
7. **att** motion L23 anses besvarad
8. **att** programförslagets punkt 5 bifalls
9. **att** programförslagets punkt 6 bifalls
10. **att** motion L24 avslås
11. **att** motion L25 avslås
12. **att** programförslagets punkt 7 bifalls
13. **att** en ny punkt läggs till efter punkt 7 med lydelsen:
14. **”Inför flexibel hemtjänst.** Den äldres inflytande över hemtjänsten måste öka. Socialstyrelsen bör ta fram nationella riktlinjer som slår fast att biståndsbeslut för hemtjänst ska ges i form av stödtid. Hur hemtjänsttimmarna används ska kunna variera från vecka till vecka och bestämmas av den äldre själv i dialog med personalen.”
15. **att** programförslagets punkt 8 bifalls
16. **att** motion L26 anses besvarad
17. **att** motion L27 anses besvarad
18. **att** programförslagets punkt 9 bifalls
19. **att** motion L28 anses besvarad
20. **att** en ny punkt läggs till efter punkt 9 med lydelsen:
21. **”Lagstifta om äldres rätt att fortsätta bo med sin livskamrat.** Det finns exempel på hur äldre par som levt tillsammans hela sitt liv nekas att fortsätta bo tillsammans när en av dem behöver flytta till ett äldreboende. Inga par ska behöva splittras mot deras vilja på äldre dagar.”
22. **att** programförslagets punkt 10 bifalls
23. **att** programförslagets punkt 11 bifalls
24. **att** programförslagets punkt 12 bifalls
25. **att** en ny punkt läggs till efter punkt 12 med lydelsen:
26. **”Höj nivåerna i bostadstillägget för pensionärer.** Utvecklingen av seniorbostäder och trygghetsboenden öppnar möjligheter för många äldre att hitta ett boende som passar deras egna behov. Även äldre med låga pensioner ska ha möjlighet att flytta till en bostad med god tillgänglighet och gemensam service. Därför bör nivåerna i bostadstillägget för pensionärer och det särskilda bostadstillägget för pensionärer höjas.”
27. **att** motion L29 anses besvarad
28. **att** programförslagets punkt 13 bifalls
29. **att** programförslagets punkt 14 bifalls
30. **att** motion L30 anses besvarad
31. **att** motion L22 yrkande 2 anses besvarat

32. **att** programförslagets punkt 15 bifalls
33. **att** programförslagets punkt 16 bifalls
34. **att** programförslagets punkt 17 bifalls
35. **att** programförslagets punkt 18 bifalls
36. **att** en ny punkt läggs till efter punkt 18 med lydelsen:
37. **”En nationell handlingsplan mot våld och övergrepp mot äldre.** Våld och övergrepp mot äldre är ett utbrett problem. Äldre drabbas av våld i nära relationer, men också i vård och omsorg samt övergrepp i form av intrång och inbrott i det egna hemmet. En nationell handlingsplan bör tas fram för att förebygga våld och övergrepp mot äldre och ge stöd till dem som utsatts.”
38. **att** motion L31 anses besvarad
39. **att** motion L32 avslås
40. **att** programförslagets punkt 19 bifalls
41. **att** programförslagets punkt 20 bifalls
42. **att** programförslagets punkt 21 bifalls
43. **att** programförslagets punkt 22 bifalls
44. **att** motion L33 anses besvarad
45. **att** motion L34 anses besvarad
46. **att** motion L35 anses besvarad
47. **att** programförslagets punkt 23 bifalls
48. **att** programförslagets punkt 24 bifalls
49. **att** programförslagets punkt 25 bifalls
50. **att** programförslagets punkt 26 bifalls
51. **att** programförslagets punkt 27 bifalls
52. **att** programförslagets punkt 28 bifalls
53. **att** programförslagets punkt 29 bifalls
54. **att** motion L36 anses besvarad
55. **att** äldreprogrammets punkt 30 ges lydelsen:
56. **”God vård och behandling i livets slutskede.** Alla döende oavsett ålder och oavsett bostadsort måste garanteras tillgång till kvalificerad palliativ vård. Många äldre har önskemål om hur de vill ha det under sin sista levnad. Det kan handla om vem den äldre ser som sin företrädare om han eller hon inte längre kan bestämma själv, eller att den äldre vill få sluta sina dagar hemma. Den enskildes önskemål om vård och omsorg vid livets slut bör i större utsträckning beaktas av sjukvården. Samtal om den äldres önskemål om den sista levnadsperioden bör därför ingå som ett obligatoriskt inslag i behandlarrollen. Den enskilde ska också ha rätt att skriftligen uttrycka sin vilja om vård och omsorg vid livet slut. Ett sådant vårddirektiv skapar trygghet för den enskilde och underlättar för närstående och personal att ta ställning till vilka insatser som är de bästa för den enskilde. Det får under inga omständigheter innebära aktiv dödshjälp, som fortsatt ska vara förbjudet i Sverige.”
57. **att** motion L37 avslås
58. **att** motion B56 yrkande 7 avslås
59. **att** motion L39 anses besvarad
60. **att** motion L40 anses besvarad
61. **att** motion L38 anses besvarad
62. **att** motion L41 bifalls
63. **att** programförslagets punkt 31 bifalls
64. **att** programförslagets punkt 32 bifalls
65. **att** programförslagets punkt 33 bifalls

Pensioner och ekonomiska trygghetssystem

Motionerna L42–L50

Motion **L42** yrkar att partistyrelsen får i uppdrag att presentera en plan för hur en förstärkt garantipension kan införas och finansieras.

Det svenska pensionssystemet är i huvudsak fristående från statsbudgeten och finansieras genom de förvärvsarbetandes pensionsavgifter samt en viss del individuell fondering. Garantipensionen är ett komplement till detta, och är till för att ge en grundtrygghet åt den som inte själv har arbetat ihop en tillräcklig pension. Garantipensionen finansieras via statsbudgeten och är kopplad till den genomsnittliga prisnivån i samhället.

Situationen för svenska pensionärer varierar. Medan många har en mycket god levnadsstandard också som pensionärer finns det andra som har en svår situation. Det gäller inte minst äldre kvinnor som inte har förvärvsarbetat och som därmed endast erhåller garantipension. Det är därför som Folkpartiet gått i bräschen för den sänkning av skatten för pensionärer som Alliansen genomfört från årsskiftet 2009 (genom förhöjt grundavdrag) och den ytterligare sänkning som genomförs 2010. I och med detta får garantipensionärer en förbättrad disponibel inkomst. Partistyrelsen vill också framhålla att den förstärkning av bostadstillägget som genomförts får särskilt stor betydelse för garantipensionärer. Ytterligare skattesänkningar för pensionärer kan behövas men måste vägas mot andra kostnadskrävande reformer. Motion **L42 föreslås därmed anses besvarad**.

I motion **L43** yrkas att Folkpartiet liberalerna verkar för att utbetalningar av pensioner för åldersgruppen födda 1937 och tidigare helt sköts av SPV. Regeringen har nyligen lämnat en proposition (2008/09:202) till riksdagen om att inrätta en ny pensionsmyndighet. Administrationen av pensionsförmånerna är i dag delad mellan Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten (PPM). Det innebär ett delat ansvar i kontakten med medborgarna. Det har i vissa fall lett till problem när det gäller tillgänglighet till information och service eftersom det är två myndigheter inblandade. På sikt bör därför en gemensam myndighet skapa bättre förutsättningar för en effektivare och billigare administration, till nytta för pensionssparare och pensionärer. Den nya pensionsmyndigheten ska vara på plats den 1 januari 2010. Statens pensionsverks uppdrag är i dag att räkna och betala ut tjänstepensioner och andra avtalsförmåner för anställda inom statsförvaltningen. I och med den reform som regeringen nu genomför löses de flesta av de problem motionären pekar på. Partistyrelsen ställer sig bakom inrättandet av den nya pensionsmyndigheten och föreslår därför att **motion L43 avslås**.

Motion **L44** yrkar att Folkpartiet ska tillsätta en utredning med syfte att höja pensionsåldern och stimulera hur äldre arbetskraft kan tas till vara. Partistyrelsen är enig med motionärerna om att det är viktigt för finansieringen av framtidens välfärd att människor arbetar längre. Därför är det viktigt att

de som har hälsan och vill fortsätta att arbeta ska ha möjlighet att göra det. Samtidigt vill partistyrelsen betona att pensionsåldern i dag i princip är valfri mellan 61 och 67 års ålder. Många fortsätter också att förvärvsarbeta efter uppnådd pensionsålder. För att stimulera äldres deltagande på arbetsmarknaden har alliansregeringen genomfört ett dubbelt jobbskatteavdrag och sänkta arbetsgivaravgifter för personer över 65 år. Partistyrelsen håller med motionären om vikten av att tillvarata äldres kompetens på arbetsmarknaden och vill i detta sammanhang peka på punkterna 2–4 i det äldrepolitiska program som är presenterat till landsmötet. Partistyrelsen vill dock inte i detta läge förändra pensionsåldern. Motion **L44 föreslås därmed anses besvarad**.

I motion **L45** yrkas att partiledningen ska utreda det nuvarande pensionssystemet, överföringarna från AP-fonderna samt ett flertal frågor som hör samman med pensionssystemet.

Motionärerna bakom motion **L46** yrkar att pensionärer inte ska betala mer i skatt än förvärvsarbetande samt att 250 miljarder kronor ska föras över från staten till AP-fonderna.

Liksom de flesta utvecklade länder står Sverige inför stora utmaningar då den stora generationen fyrtiotalister går i pension från och med slutet av det första årtiondet efter sekelskiftet. Sverige var ett av de första länderna som beslöt om en reformering av pensionssystemet. Detta skedde år 1994 genom en mycket bred politisk överenskommelse om att ersätta det tidigare ATP-systemet med ett system baserat på livsinkomstprincipen och med ett fonderat inslag.

Bakom reformen stod de fyra borgerliga partierna och Socialdemokraterna som då – och nu – representerar cirka 90 procent av väljarna. Partistyrelsen vill understryka det stora värdet i att överenskommelsen är så bred. För de framtida pensionärernas skull är det av stor vikt att reglerna inte hastigt ändras vid olika utslag i riksdagsvalen. Systemet infördes stegvis. De första avsättningarna till det nya systemet ägde rum redan år 1995 i och med att avsättningarna till premiepensionsdelen då inleddes. År 2003 gjordes de större förändringarna.

En av de förändringar som gjordes var att det nya systemet inte inkluderade förtidspensionerna och efterlevandepensionerna vilket ATP-systemet gjorde. Detta ansvar övergick till statsbudgeten. ATP-systemets buffertfonder, AP-fonderna var också avsedda för dessa andra pensioner. Det var därför naturligt att vid introduktionen av det nya systemet föra över medel från AP-fonderna till statsbudgeten motsvarande det minskade ansvaret för buffertfonderna. Så skedde också, men med ett lägre belopp, cirka 250 miljarder kronor i stället för cirka 350 miljarder kronor. En eventuell ytterligare överföring prövades år 2004 men avvisades då och ska prövas senare.

Motionären bakom **L45** synes inte bestrida detta, men hävdar att förtidspensionerna klarar sig ändå med dagens avgifter. Detta är i teknisk mening inte fel, men är bara ett uttryck för att statsmakten valt att finansiera statsbudgetens nya ansvar via sådana avgifter i stället för exempelvis med allmänna skatter. Faktum kvarstår att de nya AP-fonderna fått ett avsevärt mindre ansvar än de gamla fonderna. Partistyrelsen vill inte ställa sig bakom att partiet aktivt börjar förespråka en upplåning med cirka 250 miljarder kronor för att öka AP-fonderna. Motionären skriver vidare om ett antal indragningar för pensionärer som gjordes på 1990-talet och som borde återföras. Dessa återbetalningar har redan genomförts. Sammanlagt under 1990-talet minskade regeländringarna pensionerna med 12 procent. Detta har återställts genom återställt basbelopp, skattelättnader samt ökade pensionstillskott och bostadstillägg förutom 2 procent som kom av kronans depreciering under 90-talet och som drabbade hela samhället.

Partistyrelsen anser att Folkpartiet liberalerna ska fortsätta verka för en rimlig fördelning mellan det nya pensionssystemet och statsbudgeten. Partistyrelsen vill inte överge fondinslaget i pensionssystemet. Buffertfonderna är till för att systemet ska klara den extra påfrestning som den stora fyrtiotalistgenerationens pensionering innebär och för att de generationer som kommer efter den inte ska behöva betala extra höga pensionsavgifter. Partistyrelsen vill understryka att det nya pensionssystemet hittills inneburit en högre uppräkning än vad reglerna om prisindexering i det gamla systemet skulle ha gett. Sedan 2003 har indexeringen utöver priskompensationen varit mer än 4 procent. Inför balanseringen som väntas inträffa nästa år har Folkpartiet liberalerna förordat att värdet på AP-fonderna beräknas över en längre tidsperiod, vilket innebär att försämringen fördelas jämnare.

De reformer Alliansregeringen genomför är till för att skapa ett tryggare Sverige för alla. För att uppnå detta måste vi få en större andel av befolkningen i arbete. Den tydligaste reformen har varit att införa ett incitament för att folk ska arbeta mer. ”Jobbskatteavdraget”, innebär en sänkning av inkomstskatten på lön. Jobbskatteavdraget är en riktad arbetsstimulerande insats. För personer över 65 år är jobbskatteavdraget dubbelt så stort eftersom det är viktigt att behålla människor i arbete så länge som möjligt om vi ska klara välfärden. Pensionärer i Sverige påverkas som sämst inte alls av jobbskatteavdraget och som bäst påverkas deras disponibla inkomst positivt, ifall de bestämmer sig för att arbeta. Fler i arbete innebär mer resurser till vård och omsorg.

Vad beträffar förslaget i motionerna om sänkt skatt för pensionärer, så måste en större del av befolkningen arbeta om vi ska klara framtidens välfärd. Detta har skett genom flera reformer men den tydligaste har varit att införa ett incitament för att människor ska arbeta mer. Denna reform, ”jobbskatteavdraget”, innebär en sänkning av inkomstskatten på lön. Jobbskatteavdraget är en riktad arbetsstimulerande insats. För personer över 65 år är jobbskatteavdraget dubbelt så stort. Partistyrelsen är dock väl medveten om den svåra situation som många pensionärer har i dag. Det gäller särskilt äldre kvinnor som inte har förvärvsarbetat och som därmed endast erhåller garantipension. Det är därför som Folkpartiet gått i bräschen för de sänkningar av skatten för pensionärer som Alliansen genomfört 2009 och inför 2010. Partistyrelsen föreslår därmed att **motionerna L45 och L46 avslås**.

I motion **L47** yrkas att Folkpartiet ska ha som åsikt att socialbidragen ska finansieras av staten. I Sverige har vi ett system med ett omfattande kommunalt självstyre. Kommunerna har rätt att ta upp skatt av sina invånare för att utföra ett antal uppgifter. Utöver det mottager de även statsbidrag samt ingår i det kommunala utjämningssystemet. En grundläggande uppgift för kommunerna är social omsorg. Partistyrelsen vill inte ändra på den ordningen och **avstyrker därför motion L47**. Med det sagt vill partistyrelsen ändå uppmärksamma att det är problematiskt för kommuner när de i t.ex. en lågkonjunktur får både sänkta inkomster och höjda utgifter i form av socialbidrag. I syfte att hjälpa kommunerna att hushålla med resurser över tid driver Folkpartiet linjen att kom-

muners budgetar ska vara balanserade över tre år i stället för som i dag över endast ett år.

Motion **L48** yrkar att Folkpartiet liberalerna tar initiativ till en översyn syftande till att förbättra pensionsvillkoren för utsatta grupper i samhället. Folkpartiet är ett parti som alltid har förordat ett starkt skyddsnät för människor som på grund av funktionsnedsättning inte kan delta på arbetsmarknaden. Det handlar om vår syn på människors lika värde. För att finansiera ett sådant system krävs det en stor arbetsför befolkning som bidrar till den ekonomiska tillväxten. I dag är sjuk- och aktivitetsersättningen kopplad till prisbasbeloppet och den skrivs alltså upp med den genomsnittliga prisökningen i samhället. Utöver det tillkommer möjligheten att få bostadstillägg. Alliansregeringen arbetar också hårt för att även denna kategori människor ska kunna ha så stora möjligheter som möjligt att ta sig in på arbetsmarknaden eller få tillgång till daglig sysselsättning. Inom allianssamarbetet har Folkpartiet varit pådrivande för att ålderspensionen för personer med sjuk- och aktivitetsersättning även fortsättningsvis ska räknas på den lön personen hade före sjuk- och aktivitetsersättningen. Motion **L48 föreslås därmed anses besvarad**.

Motionären i motion **L49** yrkar att PPM och hela Premiepensionsmyndigheten ska avskaffas. När det nya pensionssystemet trädde i kraft var ett syfte att öka valfriheten i pensionssystemet. Genom detta kunde människor få känna ett större ägarskap och en större förståelse för hur pensionerna utvecklas. Genom en kompromiss i pensionsgruppen enades partierna om att en liten del av pensionerna skulle förvaltas av den enskilde själv, den så kallade premiepensionen. Folkpartiet har stått bakom och fortsätter att stå bakom den ökade valfriheten inom pensionssystemet. För att förbättra systemet ytterligare arbetar regeringen med att bland annat införa riskprofiler och generationsfonder för de som inte vill engagera sig så ofta i sitt premiepensionsval. Regeringen har också lagt en proposition (2008/09:202) på riksdagens bord som innebär att det bildas en Pensionsmyndighet genom att vissa funktioner hos Försäkringskassan samt alla PPM:s funktioner kommer att övergå till den nya Pensionsmyndigheten. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion L49 avslås**.

Motion **L50** yrkar att Folkpartiet liberalerna ska verka för att utbetalning av pensionsrättigheter intjänade i annat EU-land till alla delar administreras av den kompetenta myndigheten i det land där den pensionsberättigade är bosatt vid pensionsålderns inträdande och senare. Folkpartiet liberalerna föreslås vidare verka för att Försäkringskassan ges uppdraget att bygga egen kompetens för att besvara de pensionsberättigades frågor samt för att övriga välfärdsrättigheter som intjänats i annat EU-land ska hanteras på motsvarande sätt.

Motionen pekar på ett förtjänstfullt sätt på varför samarbetet inom EU är så viktigt. Tack vare den fria rörligheten har den enskildes frihet och möjligheter ökat väsentligt. Ett av EU:s viktigaste områden är att säkerställa att den fria rörligheten fungerar så smidigt som möjligt. Folkpartiet liberalerna driver inom EU-samarbetet en liberal politik som syftar till att stärka den enskildes rättigheter och att underlätta ytterligare för den fria rörligheten, inte minst inom områdena pensioner och välfärdsrättigheter. Samtidigt ska EU inte ges beslutsrätt över själva utformningen av pensionssystemen eller andra socialförsäkringar i medlemsländerna. De praktiska fördelarna med motionärens förslag måste därför vägas mot risken för att reformen i sin tur leder till ett tryck på harmonisering. Det behövs därför en fortsatt analys av frågan, och i en sådan analys behöver också beaktas övriga EU-länders inställning. Motion **L50 föreslås därmed anses besvarad**.

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion L42 anses besvarad
2. **att** motion L43 avslås
3. **att** motion L44 anses besvarad
4. **att** motion L45 avslås
5. **att** motion L46 avslås
6. **att** motion L47 avslås
7. **att** motion L48 anses besvarad
8. **att** motion L49 avslås
9. **att** motion L50 anses besvarad

Vårdpolitik m.m.

Hälso- och sjukvård allmänt

Motionerna L51–L69, L70 yrkande 1–3 och 5–6 samt J54 yrkande 2

I motion **L51** yrkas att Folkpartiet ska verka för en nationell, enhetlig och rättssäker hälso- och sjukvård i Sverige samt att partistyrelsen ska få ett uppdrag att verka för att rehabilitering, särskilt i förebyggande syfte och för en ökad hälsa, får samma status som operationer och mediciner i Sverige. I Sverige har vi uppdelningen att det är landsting och/eller regioner som ansvarar för vården. Dock finns den statliga myndigheten, Socialstyrelsen, som har till uppgift att utöva tillsyn och utfärda föreskrifter, direktiv och allmänna råd kring vården. Alliansregeringen har stärkt Socialstyrelsen tillsyn och har även tillsatt en Patientsäkerhetsutredning som i sitt betänkande (SOU 2008:117) kommit med flera förslag på hur man kan öka kvaliteten och rättsäkerheten i vården. Likaså arbetar alliansen på att tillsätta en oberoende granskning av den svenska sjukvården bland annat i syfte att säkra lika vård på nationell nivå. Partistyrelsen föreslår därmed att motion **L51 yrkande 1 anses besvarat**.

Det är en ambition att vården – och då särskilt primärvården – ska arbeta mer hälsofrämjande. Dock är det så att vården även har en skyldighet att prioritera det som är mest akut först. Här uppstår ett av vårdens svåraste dilemman. Alliansregeringen har dock skrivit ett avtal med Sveriges Kommuner och Landsting om en rehabiliteringsgaranti som innebär att de får upp till 1 miljard kronor beroende på deras rehabiliteringsinsatser. Partistyrelsen föreslår därmed att även **motion L51 yrkande 2 anses besvarat**.

Motionären bakom motion **L52** yrkar att Folkpartiet ska verka för att en genomgripande översyn av rådande principer för prioritering inom hälso- och sjukvården genomförs, att en framtida översyn av prioriteringsprinciperna inkluderar kriterier och principer för generella begränsningar av det offentliga åtagandet samt att kostnadseffektivitetsprincipen skärps för att kunna appliceras vid val mellan olika typer av vårdbehov.

Partistyrelsen vill instämma med motionären i att formuleringen av riktlinjer för vad sjukvården bör ägna sig åt och vilken kvalitet vården ska ha är en av de viktigaste utmaningarna för det politiska systemet. I en värld med ändliga resurser är därför arbetet med prioriteringar viktigt. Motionären tar upp de utredningar som gjorts av Prioriteringscentrum och av Socialstyrelsen. Partistyrelsens uppfattning är dock inte att Socialstyrelsen fullt stödde Prioriteringscentrums slutsatser utan föreslog att en genomgripande översyn och omarbetning av rådande principer för prioritering inom hälso- och sjukvården borde göras. Bland annat föreslogs att de fyra prioriteringsgrupperna ska utgå alternativt omarbetas kraftigt.

Statens Medicinsk-etiska Råd (Smer) tog sig sedan an frågan och överlämnade en skrivelse till alliansregeringen i februari 2009 där Smer diskuterade och problematiserade Proriteringscentrums förslag till ny etisk plattform. Slutsatsen blev att Smer avvisade Prioriteringscentrums förslag om en omarbetning av den etiska plattformen. Nuvarande värdegrund för prioriteringsbeslut bör fortsätta gälla och resurser bör läggas på att aktivera plattformen. Partistyrelsen anser att det här är mycket viktiga frågor och Folkpartiet ämnar fortsätta diskutera dem inom ramen för allianssamarbetet. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion L52 anses besvarad**.

Motionären bakom motion **L53** yrkar att partistyrelsen får i uppdrag att arbeta för att det som nationellt mål införs att väntetiden på akutmottagningar från det att en patient skrivs in tills hon eller han skrivs ut eller skickas vidare inom sjukhuset får vara maximalt fyra timmar.

Långa väntetider på akuten är ett aktuellt problem och det har, precis som motionären anför, uppmärksammats i flera landsting i Sverige. I den uppdelning i ansvarsområden som finns i Sverige och där landstingen har ansvar för vården anser partistyrelsen främst att det är landstingen som ska strukturera vården på ett sätt som gynnar den enskilde och bidrar till en bättre effektivitet i vården. Situationen på akuten är ofta en del i en större fråga om organiseringen av sjukvården. Partistyrelsen anser dock att det är bra om varje landsting utreder möjligheten till en väntetidsgaranti på akuten och **föreslår därför följande landsmötesuttalande: ”Folkpartiet ska verka för att varje landsting ska utreda möjligheterna att införa en väntetidsgaranti inom akutsjukvården.”** Med detta föreslås **motion L53 anses besvarad.**

I motion **L54** yrkas det att ett organdonationsregister inrättas där enbart de som inte vill donera sina organ ska finnas samt att alla andra automatiskt ska anses ha gett sitt samtycke till organdonation. Motion **L70 yrkande 5** yrkar att alla avlidna svenskars organ ska kunna användas oavsett individens inställning. Partistyrelsen är av åsikten att det måste vara en aktiv handling att donera sina organ. Det är en viktig liberal ståndpunkt. Partistyrelsen föreslår att **motion L54 och motion L70 yrkande 5 avslås**.

Motion **L55** yrkar att Folkpartiet ska verka för att lagen ändras så att landstingen ges frihet att förhandla om läkemedelspriser. Staten står för den största delen av samhällets läkemedelskostnader i öppen vård som förskrivs med läkemedelsförmån genom ett årligt statsbidrag till landstinget. Läkemedelsöverenskommelsen 2009 innebär att staten för över 22,4 miljarder kronor till landstingen. Det stämmer dock som motionären skriver att landstingen står för kostnaderna för de läkemedel som används inom sjukvården utan förskrivning. I och med omregleringen av apoteksmarkanden har alliansregeringen gett TLV ett större mandat att också arbeta för att pressa priserna på läkemedel. Syftet med apoteksomregleringen är att få fler apotek, längre öppettider och bättre service. Reformen kommer utvärderas om tre år och innan dess vill partistyrelsen inte ta ställning till en förändring av prismodellen. Partistyrelsen föreslår därför att **motion L55 anses besvarad**.

I motion **L56** yrkas att Folkpartiet verkar för att patientskyddslagen ändras så att Socialstyrelsen blir skyldig att informera arbetsgivaren om ett missbruk föreligger hos en sjukvårdspersonal. Motionären belyser en svår problematik. Avvägningen mellan den personliga integriteten och arbetsgivarens behov av information är svår och får inte göras lättvindigt. Som motionären tar upp har Patientsäkerhetsutredningen lämnat ett betänkande till regeringen (SOU 2008:117) med många förslag som stärker patientens ställning. Betänkandet och remissvaren diskuteras för närvarande inom alliansregeringen. Partistyrelsen vill inte föregripa den diskussionen med ett landsmötesbeslut utan föreslår att **motion L56 anses besvarad**.

Motionerna **L57 och L58** innehåller alla yrkanden som behandlar utvecklingen av patientjournalssystem och förskrivningsregister. Partistyrelsen kan konstatera att det redan nu pågår en hel del arbete med att förbättra systemen inom sjukvården i syfte att stärka patientsäkerheten och effektiviteten inom vården. Regeringens arbete med dessa frågor kan med fördel följas i regeringens och SKL:s ”Nationell IT-strategi för vård och omsorg”. Den nationella IT-strategin innehåller flera insatsområden: harmonisering av lagar och regelverk med en ökad IT-användning, skapandet av en gemensam informationsstruktur, skapandet av en gemensam teknisk infrastruktur, verksamhetsstödjande IT-system som möjliggör åtkomst till information samt att göra information och tjänster tillgängliga för medborgare och personal. Regeringen driver också frågan om IT i vården på EU-nivå. Arbetet täcker väl in de yrkanden som motionärerna framför och partistyrelsen **föreslår därmed att motionerna L57 och L58 anses besvarade**.

I motion **L59** yrkas att Folkpartiet ska verka för att ett aktuellt förskrivningsregister/medicinlista upprätthålls på nationell nivå innehållande som minimum de substanser som avses, aktuellt syfte med medicinen samt att texten är såväl på svenska som på engelska. Folkpartiet föreslås verka för att behandlande instanser inom EU får tillgång till det svenska förskrivningsregistret inklusive rätt att uppdatera. Läkemedelssäkerhet spelar en viktig roll i behandlingen av patienter. Särskilt när det gäller multisjuka äldre är det ett kostsamt problem med felförskrivningar och läkemedel som när de intages tillsammans får negativa effekter. I dag finns det en läkemedelsförteckning som innehåller information om vilka mediciner en patient har hämtat ut. Regeringen arbetar tillsammans med SKL inom ramen för den nationella IT-strategin för vård och omsorg på att sammankoppla de olika landstingens datasystem med läkemedelsförteckningen så att läkare ska kunna komma åt informationen. Likaså arbetar regeringen med ett elektroniskt expeditionsstöd (EES) som ska hjälpa läkare att upptäcka när patienten riskerar att få fel eller för mycket medicin samt om blandningen av flera olika mediciner riskerar farliga bieffekter.

Inom ramen för det patientrörlighetsdirektiv som för närvarande förhandlas inom EU ingår även ett ömsesidigt erkännande av recept inom hela unionen. Detaljerna i hur det ska se ut och om det kommer att innebära även en automatisk

uppdatering av den svenska läkemedelsförteckningen återstår att se men partistyrelsens linje är självklart att direktivet ska innebära en så stor underlättnad och säkerhet för den enskilde som möjligt. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion L59 anses besvarad**.

Motion **L60** yrkar att Folkpartiet uttrycker det som sin vilja att en nollvision för vårdskador ska införas i den svenska sjukvården. Skador inom den svenska hälso- och sjukvården är ett stort problem. Som motionären skriver skadas varje år runt 100 000 personer inom den svenska vården. Detta innebär cirka 630 000 extra vårddygn varje år. Men framför allt orsakar dessa skador stort mänskligt lidande. Situationen är oacceptabel. Mycket arbete pågår i dag som t.ex. ett projekt i alla landsting för att halvera åtgärdbara vårdinfektioner. Mer kan dock göras.

Partistyrelsen håller med motionären om att skadorna inom vården måste tas på allvar. Vi vet att ekonomiska drivkrafter fungerar inom vården. Det visar inte minst de positiva resultat som nyligen redovisats när det gäller Folkpartiets förslag om en ”kömiljard” som regeringen genomfört. En ”bonus” sporrar till nytänkande, till gagn för patienterna, ute i vårdens vardag där kreativiteten och kompetensen kring hur vårdskadorna ska kunna minskas finns. Långsiktigt leder färre vårdskador till betydande samhällsekonomiska besparingar. I det korta perspektivet måste naturligtvis en sådan satsning finansieras. En ekonomisk stimulans för att minska vårdskadorna bör därför införas i den takt och omfattning som de offentliga finanserna tillåter. **Partistyrelsen föreslår att landsmötet uttalar följande: ”Folkpartiet ska verka för införandet av en statlig ekonomisk stimulans till de landsting som minskar antalet vårdskador.”** Med detta föreslås också att **motion L60 anses besvarad.**

Motionären i motion **L61** yrkar att Folkpartiet liberalerna på lämpligt ställe i handlingsprogrammet skriver in att ett sätt för att förbättra samarbetet mellan kommunerna och landstingen om de äldre och psykiskt sjuka skulle kunna vara att staten inför ett särskilt statsbidrag för de kommuner och landsting som bildar gemensamma nämnder. Partistyrelsen håller med motionären om att gemensamma nämnder kan vara effektiva verktyg för att inte äldre och psykiskt sjuka faller mellan stolarna och för att säkerställa en sammanhållen, god vård och omsorg. Det finns alldeles för få gemensamma nämnder i dag. Detta är dock något som landsting och kommuner bör klara av att göra på egen hand utan att behöva ett bidrag från staten.

Regeringen har dock lagt en proposition (2008/09:193) på riksdagens bord som kommer innebära att kommuner och landsting blir skyldiga att ta fram en överenskommelse om sitt samarbete när det gäller personer med psykisk sjukdom och psykisk funktionsnedsättning. Kommuner och landsting blir skyldiga att upprätta en individuell plan när enskilda behöver insatser från både hälso- och sjukvården och socialtjänsten och det finns behov av en sådan plan. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion L61 anses besvarad**.

I motion **L62** yrkas att Folkpartiet ska verka för att försäkringsbolagens lagstadgade rätt att få ta del av patientjournaler och genetisk information begränsas, att den patientjournalinformation som finns hos försäkringsbolagen rensas inom 6 månader efter beslut om beviljande eller avslag om sökt försäkring samt att försäkringsbolag inte ska få ta del av genetisk information om försäkringstagare via sjukvården.

Den personliga integriteten är extra viktig i frågor som rör vår hälsa och våra kroppar. Som enskilda människor ska vi kunna vara säkra på att känslig information som kan påverka våra möjligheter i samhället inte ska komma andra till del utan vårt medgivande. Samtidigt kan vi inte få en fungerande försäkringsmarknad om inte försäkringsbolagen kan göra riskbedömningar, särskilt inte när det gäller personförsäkringar med väldigt höga utbetalningsbelopp. En annan ordning skulle innebära avsevärt höjda premier för hela befolkningen. Partistyrelsen tycker att bestämmelserna i lag (2005:351) är tillfredställande när det gäller utbetalningsnivåerna. Däremot bör informationen endast behandlas av personal med medicinsk kompetens. Partistyrelsen föreslår därför att **motion L62 yrkande 1 anses besvarat**.

En kunds relation med sitt försäkringsbolag sträcker sig ofta över lång tid och behovet av hälsoinformation gäller ofta längre än endast 6 månader. Partistyrelsen föreslår därför att **motion L62 yrkande 2 avslås**. I dag gäller att försäkringsbolag inte får ta del av information om enskild från sjukvården utan den enskildes medgivande. Problemet är bara att många inte förstår vad ett sådant medgivande innebär. Mer behöver göras för att stärka upplysningen till individen om betydelsen om ett medgivande på detta område. Partistyrelsen föreslår att **motion L62 yrkande 3 anses besvarat.**

I motion **L63** yrkas att Folkpartiet ska verka för att ge sjukvårdshuvudmännen juridiska möjligheter att visitera vårdsökande, besökare och lokaler för att stoppa medtagande av vapen och tillhyggen samt att kunna söka upp insmugglad narkotika. Motionen beskriver ett verkligt och akut problem. För att adekvat psykiatrisk vård ska kunna ges måste personalen kunna känna sig trygg och inte riskera att utsättas för övergrepp. Partistyrelsen föreslår att **motion L63 bifalls**.

I motion **L64** yrkas att landsmötet säger ja till en specialistutbildning för sjuksköterskor i äldresjukvård att ompröva diagnoser och uppföljning av insatt läkemedelsbehandling, remittering till läkare vid behov och att landsmötet uttalar sig för ett införande av förskrivningsrätt för specialistutbildade apotekare. Motion **L65 yrkande 1** behandlar samma ämne, och **yrkande 2** förespråkar utökad rådgivning i läkemedelsfrågor.

Det finns stora problem med läkemedelshanteringen. Särskilt när det gäller äldre multisjuka patienter. Regeringen, tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting gör en hel del för att förbättra läkemedelshanteringen. Dels genom gemensamma satsningar på IT-området dels genom att utveckla ett elektroniskt expeditionsstöd som kommer varna om fel mediciner skrivs ut eller om kombinationen av medicinerna riskerar att ge farliga bieffekter. Dock är det så att det endast är läkare som har utbildning nog för att kunna ställa och/eller ändra en diagnos. Därför bör endast läkare ha de befogenheter som anges i motionärens yrkanden. Partistyrelsen föreslår därför att **motionerna L64 och L65 yrkande 1 avslås** samt att **L65 yrkande 2 anses besvarat**.

Motion **L66** yrkar att mätmetoderna att uppfylla vårdgarantin i primärvården inom landstingen ses över. En central del av strategin för god vård är att förstärka den nationella kvalitetsuppföljningen med öppna jämförelser inom hälso- och sjukvård samt omsorg. Satsningen syftar till att skapa förbättringar på flera nivåer och för flera målgrupper. Ett syfte är att erbjuda medborgaren nya möjligheter till insyn, delaktighet, valfrihet och självbestämmande. Vidare syftar satsningen till att skapa goda förutsättningar för en sammanhållen och sektorsövergripande kvalitetsutveckling. Genom

öppna jämförelser skapas en effektiv metod för att fortlöpande tillvarata den inneboende viljan att förbättra sin egen verksamhet. Samtidigt skapas förutsättningar på den nationella nivån att ge medborgare, utförare och beslutsfattare en kvalitetssäkrad information om huruvida vården och omsorgen når upp till de nationella målen om en god vård/god omsorg. Regeringen och Sveriges kommuner och landsting (SKL) genomför ett kontinuerligt arbete med att förbättra och utveckla de öppna jämförelserna. Partistyrelsen föreslår att **motion L66 därmed anses besvarad**.

Motion **L67** yrkar att patienterna slipper registrera högkostnadsskyddet manuellt om modern IT utnyttjas för registrering i första hand inom det egna landstinget samt att om möjligt även besök hos privata vårdgivare och i andra landsting bör ingå i utnyttjandet av IT. Partistyrelsen håller med motionärerna om att IT kan spela en viktig roll på flera ställen inom vården. Utvecklingen på det här området går framåt och det ser lite olika ut i olika landsting. När det nationella IT-arbetet inom vården kommit längre vore det naturligt att också högkostnadsskyddet skulle kunna ingå i systemet. Det skulle innebära en välkommen underlättnad för den enskilde patienten som då slipper bevaka detta själv. På samma sätt borde besök kunna registreras och information utbytas mellan olika landsting genom det nationella systemet. Ju fler saker som kan göras via IT desto effektivare blir administrationen och desto bättre blir servicen. Partistyrelsen föreslår att **motion L67 anses besvarad**.

Motionären i **L68** yrkar att Folkpartiet liberalerna bör verka för att en sammanboende person, med en hos kronofogden restförd individ, ska ha rätt till ett ekonomiskt förbehållsbelopp vid sjukdom, behov av tandläkare eller sjukvård. Även om Folkpartiet skulle vilja förbättra socialförsäkringssystemen på många områden finns här ett grundläggande skyddsnät som vi ska värna. Partistyrelsen vill dock framhålla att anhöriga har ett försörjningsansvar för varandra, något som blir aktuellt t.ex. vid prövningar av ansökningar om ekonomiskt bistånd. Det verkar bakvänt att en person, endast på grund av han/hon lever med en person som är skuldsatt, ska få ett förbehållsbelopp för sjuk- och tandvård. Vi har en generös allmän sjukvårdsförsäkring i Sverige och regeringen har nyligen genomfört en stor tandvårdsreform med ett högkostnadsskydd för alla. Partistyrelsen föreslår att **motion L68 avslås**.

Motion **L69** yrkar att landsmötet beslutar att läkarutbildningen ska styras mot områdena geriatrik, psykiatri och allmänmedicin. Motionären pekar i motionen på ett viktigt problem. Vården har ett stort behov av de specialiteter som tas upp och läkarbristen gäller endast vissa specialiteter. Det är också så att grundutbildningen på läkarlinjen inte motsvarar dagens behov. Partistyrelsen vill dock betona den akademiska friheten och universitetens självbestämmande. Det är upp till landstingen att upprätta fler ST-tjänster inom ovan nämnda områden för att på så sätt styra läkare dit. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion L69 anses besvarad**.

I motion **J54 yrkande 2** yrkas att Folkpartiet ska verka för att privat hälso- och sjukvård i ökad utsträckning bedrivs i stiftelseform. Det är positivt med en mångfald av utförare inom hälso- och sjukvården som t.ex. aktiebolag, handelsbolag, sociala företag och kooperativ. Partistyrelsen vill inte lyfta en form framför en annan men påpekar att även om det finns fördelar med stiftelseformen så finns det även nackdelar som till exempel att stiftelser är mycket svåra att avskaffa. Partistyrelsen föreslår därför att **motion J54 yrkande 2 avslås**.

I motion **L70 yrkande 1–3 samt 6** yrkas att landsmötet uttalar att vårdköande på sitt hemlandstings bekostnad borde få vända sig till utförare av både primär- och specialiserad vård i valfritt landsting, att landsmötet uttalar att en barnvåldtäktsperson i alla fall kan vara vuxenläkare vid en vårdcentral, att landsmötet uttalar att en mördare i alla fall får vara läkare vid en vårdcentral och att landsmötet uttalar att sprutor för missbruk bör få säljas till narkomaner.

I Sverige har vi en vårdgaranti som säger att patienten har rätt att söka vård i annat landsting om det egna landstinget inte kan uppfylla garantin. Partistyrelsen delar inte motionärens åsikt i frågan om brottsdömda och läkarutövning. Föregående landsmöten har haft ingående debatter i frågan om sprutbyten. Sprututbytesprogram på regional nivå är tillåtna enligt svensk lag, vilket Folkpartiet också stöder. Däremot anser inte partistyrelsen att det ska vara tillåtet att sälja sprutor för narkotikamissbruk. Sprututbytesprogrammen bygger på att den som missbrukar i samband med sprutbytet ska komma in i någon form av vård. **Partistyrelsen föreslår därför att motion L70 yrkandena 1–3 och yrkande 6 avslås.**

Särskilda sjukdomar och behandlingar

Motionerna L71–L79

Motion **L71** har två yrkanden om att Folkpartiet ska verka för etablering av specialistcentra för människor med sällsynta sjukdomar samt att Folkpartiet ska verka för att initiativ tas till stimulans av forskning om sällsynta sjukdomar, deras orsak, behandling och förebyggande. Partistyrelsen håller med motionären om vikten av ytterligare satsningar på sällsynta sjukdomar. Behandlingen av dessa är mycket dyra och svårigheterna för den enskilde är stora. Partistyrelsen föreslår att **motion L71 bifalls**.

I motion **L72** yrkas att Folkpartiet ska verka för att kunskaperna om modern sårbehandling sprids i hälso- och sjukvården samt i omsorgen. Svårläkta sår är i dag ett stort problem för många äldre, både på grund av den smärta de orsakar men också på grund av den förlägenhet och känslomässiga utsatthet som de för med sig. Såren kan vara ett symptom på en mängd problem som kan ha både med sjukdom, diagnos, behandling och omvårdnad att göra. Partistyrelsen delar motionärens åsikt om vikten av att kunskap om detta område sprids och uppmanar därför fler kommun- och landstingspolitiker att sätta sig in i detta område och medverka till kunskapsspridning om detta inom de organisationer de är ansvariga för. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion L72 anses besvarad**.

Motion **L73** yrkar att Folkpartiet ska verka för införandet av regionala trafikmedicinska centra. En säker trafikmiljö inbegriper även säkra förare. Det är därför Folkpartiet driver på hårt för att komma till bukt med alkohol- och drogpåverkade bilförare. Som motionären skriver så kan även medicinska skäl göra det olämpligt att köra bil. Arbetet med att utreda sådana fall måste bli bättre och även om partistyrelsen inte i detta läge kan utlova att prioritera en nationell satsning på införandet av regionala centra så bör Folkpartiets politiker på landstingsnivå verka för detta. Motion **L73 föreslås därmed anses besvarad**.

I motion **L74** yrkas att Folkpartiet ska verka för att en cen-

tral budget skapas på landstings- eller riksnivå för att täcka kostnaderna för särläkemedel, dvs. läkemedel mot ovanliga sjukdomar. Behandlingen av sällsynta sjukdomar är ofta mycket dyr. Läkemedlen kostar ofta mycket och eftersom lönsamheten är begränsad så sker inte forskning i den utsträckning det skulle behövas. Mycket skulle kunna vinnas på om fler aktörer på den här marknaden gick ihop för att dels pressa priser och dels samarbeta kring forskningssatsningar. En dialog mellan Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, staten och landstinget kan här hjälpa till att sätta igång ett samarbete. Även diskussioner på EU-nivå bör öka inom det här området. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion L74 anses besvarad**.

Motion **L75** yrkar att Folkpartiet ska verka för att låta alla dialyspatienter få handikappersättning, oavsett ålder, för att kunna ha råd att få dialys i hemmet. Dialyspatienter har en svår livssituation. Besöken på sjukhuset tar tid och kraft som försvårar annat i vardagen. När dialys i hemmet kan ges innebär det en avsevärd avlastning. Diskrimineringslagen i dag omfattar endast äldre i arbetslivet så det fall motionären pekar på kan inte bedömas av Diskrimineringsombudsmannen. Folkpartiet arbetar redan i dag mot åldersdiskriminering av äldre inom alla samhällsområden och då även inom vården. Partistyrelsen föreslår därför att **motion L75 bifalls.**

I motion **L76** yrkas att Folkpartiet ska verka för att bygga ut hälso- och sjukvårdens behandling för transsexuella, så att tillgången till adekvat vård och behandling garanteras i hela landet. Partistyrelsen delar motionärens uppfattning att alla har rätt till likvärdig och god vård oavsett bostadsort. För denna typ av högspecialiserad behandling är det ofrånkomligt att landstingen samarbetar, men för den enskilde individen ska inte bostadsorten påverka chansen till vård. Med detta förtydligande föreslår partistyrelsen att **motion L76 bifalls**.

Motion **L77** yrkar att Folkpartiet liberalerna ska verka för att en framtida könstillhörighetslag inte innehåller ett krav på kastrering och att Folkpartiet liberalerna ska verka för att en framtida könstillhörighetslag ska bygga på individens rätt att själv definiera sitt eget juridiska kön. Partistyrelsen håller med motionären att kastrering inte är nödvändig för ett könsbyte. Det måste vara upp till den enskilde att själv välja om den vill behålla könskörtlarna eller inte. Partistyrelsen föreslår därför att **motion L77 yrkande 1 bifalls**. Vad gäller **yrkande 2** i samma motion vill partistyrelsen att det är önskvärt att byte av juridiskt kön föregås av noggranna överväganden från den enskilde själv. Någon form av prövningsförfarande för att säkerställa att individen är införstådd med konsekvenserna av sitt val är förmodligen alltid ofrånkomlig, men prövningen ska inte göras på ett sätt som skapar hinder i vardagen för den som har en genuin önskan att ändra könstillhörighet. Partistyrelsen föreslår därför att **motion L77 yrkande 2 anses besvarat**.

I motionerna **L78 och L79** finns ett antal yrkanden som alla syftar till att begränsa omskärelse av pojkar av icke-medicinska skäl. Partistyrelsen vill betona att det inte går att likställa manlig omskärelse med kvinnlig könsstympning. En korrekt genomförd omskärelse av en pojke medför inga men eller besvär. Kvinnlig könsstympning däremot är ett övergrepp som medför ett oerhört lidande. Folkpartiet står för en samhällssyn som präglas av tolerans och mångfald. Omskärelse av pojkar är en normal tradition i många kulturer och kan innebära mycket positivt för barnet i form av identitetsskapande och en känsla av tillhörighet.

Med detta sagt innebär naturligtvis omskärelse fortfarande ett kirurgiskt ingrepp och det är viktigt att det finns regleringar kring genomförandet som skyddar barnet. I Sverige har vi därför ordningen att endast personer med Socialstyrelsens godkännande får genomföra manlig omskärelse och att medicinsk personal alltid måste vara närvarande. Ju yngre en pojke är när omskärelsen sker desto mindre blir också ingreppet. Som vuxen innebär en omskärelse ett mycket större ingrepp. Ett åldersgolv bör därför inte införas. SKL har gett ut en rekommendation till landstingen att utföra omskärelser av icke-medicinska skäl. Syftet är att säkerställa att omskärelser inte utförs av icke godkända personer. Det är ett gott syfte som Folkpartiet bör stödja. Partistyrelsen föreslår att **motion L78 och L79 avslås**.

Psykiatri

Motionerna L80 och G4 yrkande 2

I motion **L80** samt motion **G4 yrkande 2** yrkas att bandspelare ska användas på psykmottagningarna för att stärka patientens rättssäkerhet. I **motion L80** yrkas det vidare på att Folkpartiet ska verka för att stärka rättsäkerheten på de psykiatriska mottagningarna i Sverige, att underläkare förbjuds att arbeta, som om de är legitimerade psykiatriker på de psykiatriska mottagningarna, att överläkare eller klinikchefer ska tvingas läsa igenom underläkarnas anamnesupptagning genast efter anamnesupptagning och journalskrivning, och att Landstingen ska stå skadeståndsskyldiga för de olagliga tvångsintagningar, som underläkare och överläkare gjort sig skyldiga till.

För Folkpartiet är psykiatrin en prioriterad fråga. Under det förra landsmötet antogs t. ex. ”Psykiatrilyftet”, en rapport med 34 punkter för att förbättra psykiatrin. Inom ramen för alliansregeringen har vi startat den så kallade Psykiatrisatsningen på cirka 1 miljard kronor över tre år (skr. 2008/09:185). I budgetpropositionen för 2009 aviserade regeringen även ytterligare 1,8 miljarder kronor under 2010–2011. Satsningarna handlar bland annat om en ökad kompetensutveckling men också om ökad kunskapsspridning för höjd kvalitet. Det är viktigt att patienter på de psykiatriska mottagningarna ska kunna känna sig trygga med att kunna prata fritt. Bandspelare skulle på ett olyckligt sätt försvåra den möjligheten och kunna leda till en allvarlig integritetskränkning. Partistyrelsen föreslår därför att **motion L80 yrkande 2 samt motion G4 yrkande 2 avslås**.

Det är Socialstyrelsens ansvar att utöva tillsyn över den psykiatriska vården. En enskild kan anmäla missförhållanden till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd. Om nämnden finner att fel begåtts kan den enskilde vända sig till Personskadereglering AB (landstingsgdriven vård) för att få ersättning. Regeringens utredning om Patientsäkerheten har inkommit med ett betänkande (SOU 2008:117) som bland annat föreslår en skärpt statlig tillsyn och tydligare information om ersättningsmöjligheter. Förslagen bereds för närvarande inom regeringskansliet. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion L80 yrkande 1 och 5 anses besvarade**.

Psykiatrin, precis som andra medicinska områden behöver kompetent medicinsk personal. Partistyrelsen vill inte gå in och detaljstyra hur läkarna ska sköta sina arbeten. Socialstyrelsen är den expertmyndighet som ska fastställa de föreskrifter och riktlinjer som ska gälla på det här området

och därefter bedriva tillsyn. Partistyrelsen föreslår därför att **motion L80 yrkande 3 och 4 anses besvarade**.

Folkhälsa

Motionerna L81–L82

Motion **L81** yrkar att landsmötet beslutar verka för en regel som innebär att högst 2 procent av den totala mängden fett i ett livsmedel får vara industriellt framställt transfett samt att landsmötet beslutar verka för att ekonomiska styrmedel ska användas för att minska totalkonsumtionen av fett. Den ökande fetman i Sverige är ett stort problem. Folkpartiet stöder därför regeringens satsningar på ökade resurser till folkhälsoområdet och då särskilt de satsningar som görs för att öka medvetenheten hos befolkningen kring hälsosam kost.

I befolkningen i sin helhet ligger i dag intaget av transfetter på en acceptabel nivå. Dock kan ett högt intag av färdiglagad mat av en enskild individ ge ett för högt intag av transfetter. Det kan vara mer effektivt att minska intaget av vissa färdiglagade produkter än att specifikt rikta in sig på transfetter. Det är viktigt att poängtera att vi äter mer mättat fett per dag än rekommenderat och att det kan ha större betydelse för hälsan än transfetter. Sedan mitten av 1990-talet har mängden transfett i livsmedel minskat i betydande omfattning. Intaget av transfetter i Sverige ligger under den nivå som WHO rekommenderar. De marknadsledande företagen inom berörda branscher uppger att de tagit bort transfetter ur sina produkter. Livsmedelsverket anser att industriellt framställda transfetter bör tas bort ur livsmedel så långt det är möjligt. Verket följer noga förekomsten av transfett i olika livsmedel. Livsmedelsverket framhåller att reglerna för märkning av livsmedel bör ses över där t.ex. total andel fett och typ av fett ska anges. Ett sådant arbete pågår inom EU. Ansvaret för att utfärda direktiv och riktlinjer för att minska transfetter i färdiglagad mat ligger främst på Livsmedelsverket. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion L81 anses besvarad**.

I motion **L82** yrkas att hälsokontroller ska erbjudas i förebyggande syfte i primärvården. Partistyrelsen instämmer med motionären i att primärvården bör arbeta mer hälsofrämjande evidensbaserade metoder. En personlig kontakt till en egen husläkare och distriktssköterska är av stor betydelse för att arbeta framgångsrikt med individuellt förebyggande arbete och råd inom sjukvården om hälsosamma levnadsvanor. Motionären pekar på ett bra sätt ut vikten av att vården arbetar hälsofrämjande. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion L82 anses besvarad**.

Socialtjänst

Motion L83–L84

Yrkandet i motion **L83** är att landsmötet uttalar att legitimation för socionomer ska införas. Socionomer spelar en viktig roll inom flera områden i vårt samhälle. Den kompetens som krävs är väldigt olika beroende på vilken funktion en socionom har. Samtidigt är socionomutbildningarna på de svenska universiteten och högskolorna mycket olika struktur- och innehållsmässigt.

På grund av bristen på en standardiserad socionomutbildning samt variationen på socionomers arbetsplatser ser inte partistyrelsen att en legitimation är det som skulle vara det bästa ur brukarsynpunkt. Däremot bör Folkpartiet verka för fler möjligheter för socionomer att skaffa kvalificerad kompetens inom olika delar av sin yrkesutövning. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion L83 anses besvarad**.

I **motion L84** föreslås att Folkpartiet ska arbeta för en förstärkt forskning inom alla sociala fält, syftande till att ta fram bättre metoder för socialpolitiska insatser. Motionärernas förslag ligger väl i linje med Folkpartiets forskningspolitik och socialpolitiska ambitioner. Åtgärder inom socialpolitiken bör ha en solid evidensbaserad grund, särskilt de som kan medföra stora ingrepp i individens liv. Alliansregeringen har också vidtagit flera åtgärder som ligger helt i motionens riktning, bland annat genom utredningen för en kunskapsbaserad socialtjänst (SOU 2008:18). Mot bakgrund av att arbetet på området redan pågår anser partistyrelsen att **motion L84 är i sak tillgodosedd och bör anses besvarad.**

Tandvård

Motionerna L85–L87

I **motion L85** yrkas att Folkpartiet ska verka för tandvårdens viktiga roll i arbetet med att förebygga och upptäcka omsorgsbrist och övergrepp mot barn tydliggörs. Motionären vill att undervisning kring övergrepp och anmälningsskyldighet ska bli obligatorisk i all utbildning och vidareutbildning av tandvårdspersonal. Andra yrkesgrupper som arbetar med barn måste också ges information om tandvårdens viktiga roll i arbetet för att värna och skydda barnen, anser motionären.

Partistyrelsen delar motionärens uppfattning om att tandvården har en unik möjlighet att komma i nära kontakt med alla barn. Partistyrelsen är också medveten om att tandvården, trots anmälningsplikt, inte alltid anmäler fall där barn misstänks fara illa. Problem med svår tidig karies eller uteblivna tandläkarbesök kan vara tecken på att barnet inte får den omsorg de behöver.

Partistyrelsen anser att tandvården måste bli bättre på att ta sin anmälningsplikt på allvar. Detta har även de nordiska Barnombudsmännen gemensamt uppmärksammat. Det är viktigt att alla som arbetar med barn informeras om tandvårdens viktiga roll i arbetet för att värna och skydda barnen. Partistyrelsen föreslår med detta att **motion L85 bifalls**.

I **motion L86** yrkas att partistyrelsen ska få i uppdrag att föreslå ett batteri av kraftfulla förebyggande åtgärder för att motverka dålig munhygien. Partistyrelsen erinrar om den stora tandvårdsreform som regeringen har genomfört för att kunna erbjuda alla vuxna en god tandvård till en rimlig kostnad. Med den så kallade tandvårdschecken och det skydd som har införts mot höga kostnader är det i dag billigare att gå till tandläkaren, speciellt för den som har omfattande tandvårdsbehov. Det statliga tandvårdsstödet har i och med reformen fördubblats. När människor har råd att regelbundet gå till tandläkaren minskar risken avsevärt att på sikt få stora problem och med regelbundna besök motiveras patienter att bevara eller utveckla en god tandhälsa. Däremot anser partistyrelse att människors eget ansvar för sin hälsa och sina tänder inte bör underskattas och tar avstånd från en särskild skatt på mat och dryck som försämrar munhygienen. Partistyrelsen föreslår att **motion L86 avslås**.

Motionärerna i **motion L87** yrkar att Folkpartiet ska ta initiativ till att avskaffa den nuvarande tandvårdsreformen, alternativt förändra reformen. Motionären syftar på det nya system med tandvårdsstöd för vuxna som infördes den 1 juli 2008. Huvudsyftet med reformen är att de som har omfattande behov av tandvård ska få väsentligt lägre kostnader.

Andra mål är att stärka patientens ställning, stimulera vuxna att regelbundet besöka tandvården, förbättra konkurrensen på tandvårdsmarknaden och minska den administrativa bördan för tandvårdsföretagarna.

Reformen innehåller en tandvårdscheck – ett allmänt tandvårdsbidrag – till alla vuxna från och med det år man fyller 20 år. Tandvårdsbidraget innebär att alla, från och med det år man fyller 20 år, får ett bidrag till regelbundna tandvårdsbesök. Bidraget är på 300 kronor vartannat år för personer i åldrarna 30–74 år och 600 kronor vartannat år för åldersgrupperna 20–29 år samt 75 år och äldre.

Ett skydd mot höga kostnader för tandvårdstjänster har införts. Skyddet innebär att kostnader för den enskilde under en tolvmånadersperiod mellan 3 001 och 15 000 kronor ersätts med 50 procent och kostnader över 15 000 kronor ersätts med 85 procent. Kostnader upp till 3 000 kronor får individen betala själv. Det finns regler och referenspriser för vilken tandvård som ersätts.

I motsats till motionären anser partistyrelsen att 2008 års tandvårdsreform är en viktig satsning för god tandhälsa i hela befolkningen. Partistyrelsen anser att det är för tidigt att ta ställning till effekterna av tandvårdsreformen. Resultaten kommer att följas upp. Därefter, om det skulle visa sig att effekterna av reformen inte har blivit de som var avsiktliga, kan det bli aktuellt med eventuella förändringar. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion L87 avslås**.

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion L51 yrkande 1 anses besvarat
2. **att** motion L51 yrkande 2 anses besvarat
3. **att** motion L52 anses besvarad
4. **att** landsmötet uttalar:
   ”Folkpartiet ska verka för att varje landsting ska utreda möjligheterna att införa en väntetidsgaranti inom akutsjukvården.”
5. **att** motion L53 därmed anses besvarad
6. **att** motion L54 avslås
7. **att** motion L70 yrkande 5 avslås
8. **att** motion L55 anses besvarad
9. **att** motion L56 anses besvarad
10. **att** motion L57 anses besvarad
11. **att** motion L58 anses besvarad
12. **att** motion L59 anses besvarad
13. **att** att landsmötet uttalar:
    ”Folkpartiet ska verka för införandet av en statlig ekonomisk stimulans till de landsting som minskar antalet vårdskador.”
14. **att** motion L60 därmed anses besvarad
15. **att** motion L61 anses besvarad
16. **att** motion L62 yrkande 1 anses besvarat
17. **att** motion L62 yrkande 2 avslås
18. **att** motion L62 yrkande 3 anses besvarat
19. **att** motion L63 bifalls
20. **att** motion L64 avslås
21. **att** motion L65 yrkande 1 avslås
22. **att** motion L65 yrkande 2 anses besvarat
23. **att** motion L66 anses besvarad
24. **att** motion L67 anses besvarad
25. **att** motion L68 avslås
26. **att** motion L69 anses besvarad
27. **att** motion J54 yrkande 2 avslås
28. **att** motion L70 yrkande 1 avslås
29. **att** motion L70 yrkande 2 avslås
30. **att** motion L70 yrkande 3 avslås
31. **att** motion L70 yrkande 6 avslås
32. **att** motion L71 bifalls
33. **att** motion L72 anses besvarad
34. **att** motion L73 anses besvarad
35. **att** motion L74 anses besvarad
36. **att** motion L75 bifalls
37. **att** motion L76 bifalls
38. **att** motion L77 yrkande 1 bifalls
39. **att** motion L77 yrkande 2 anses besvarat
40. **att** motion L78 avslås
41. **att** motion L79 avslås
42. **att** motion L80 yrkande 2 avslås
43. **att** motion G4 yrkande 2 avslås
44. **att** motion L80 yrkande 1 anses besvarat
45. **att** motion L80 yrkande 5 anses besvarat
46. **att** motion L80 yrkande 3 anses besvarat
47. **att** motion L80 yrkande 4 anses besvarat
48. **att** motion L81 anses besvarad
49. **att** motion L82 anses besvarad
50. **att** motion L83 anses besvarad
51. **att** motion L84 anses besvarad
52. **att** motion L85 bifalls
53. **att** motion L86 avslås
54. **att** motion L87 avslås

Reservation

Jens Sundström

Jag reserverar mig till förmån för att partistyrelsens yttrande över motionerna L78 och L79 ges lydelsen:

”I motionerna **L78 och L79** finns ett antal yrkanden som alla syftar till att begränsa omskärelse av pojkar av icke-medicinska skäl. Partistyrelsen vill betona att det inte går att likställa manlig omskärelse med kvinnlig könsstympning. En korrekt genomförd omskärelse av en pojke medför inga men eller besvär. Kvinnlig könsstympning däremot är ett övergrepp som medför ett oerhört lidande. Folkpartiet står för en samhällssyn som präglas av tolerans och mångfald. Omskärelse av pojkar är en normal tradition i många kulturer och kan innebära mycket positivt för barnet i form av identitetsskapande och en känsla av tillhörighet.

Med detta sagt innebär naturligtvis omskärelse fortfarande ett kirurgiskt ingrepp och det är viktigt att det finns regleringar kring genomförandet som skyddar barnet. I Sverige har vi därför ordningen att endast personer med Socialsty-

relsens godkännande får genomföra manlig omskärelse och att medicinsk personal alltid måste vara närvarande. Ju yngre en pojke är när omskärelsen sker desto mindre blir också ingreppet. Som vuxen innebär en omskärelse ett mycket större ingrepp. Ett åldersgolv bör därför inte införas. Däremot bör de landsting som väljer att erbjuda icke medicinskt motiverad omskärelse utföra detta till självkostnadspris och i mån av tid för att inte skapa undanträngningseffekter eller omkullkasta viktiga prioriteringsprinciper i vården. Partistyrelsen föreslår att **motion L78 och L79 avslås**."

Handikappfrågor

Motionerna L88–L95

I **motion L88** föreslås att partistyrelsen ska verka för att utreda huvudmannaskapet för vård enligt LSS. Vidare föreslås att ett nytt regelsystem ska tas fram för att överföra visst eller fullt ekonomiskt ansvar för LSS från kommunerna till regional alternativ statlig nivå.

För Folkpartiet är det en självklarhet att samhället ska möjliggöra för personer med funktionsnedsättning att leva ett självständigt liv. Partistyrelsen anser att det är av hög prioritet att fortsätta värna LSS och de möjligheter som denna rättighetslagstiftning inneburit och innebär för personer med funktionsnedsättning. Folkpartiet liberalerna har sedan tidigare ståndpunkten att staten bör ta över ansvaret för LSS i likhet med vad som framförs av motionären. Partistyrelsen kan konstatera att den parlamentariska utredning som behandlat LSS och lämnade sitt slutbetänkande i augusti 2008 (SOU 2008:77) föreslagit att staten ska ha ett samlat ansvar för personlig assistans. Partistyrelsen vidhåller partiets tidigare ståndpunkt och vill se att utredningens förslag genomförs. **Partistyrelsen föreslår att motion L88 anses besvarad.**

I **motion L89** föreslås att tolkhjälp till dövblinda ska garanteras i hela landet. För att säkra livskvalitet och delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning krävs att tillbörlig assistans finns tillgänglig över allt i Sverige. Partistyrelsen anser att vilken kommun eller vilket landsting en person bor i inte ska vara avgörande för att kunna leva ett fungerande liv. Detta gäller förstås även dövblindas behov av tolkhjälp. Ansvaret för tolkhjälp finns i dag hos landstingen. Tillgången är i dag på flera ställen otillräcklig och svår att överskåda. Det finns därför enligt partistyrelsen anledning att se över och åtgärda denna brist. **Partistyrelsen föreslår att motion L89 bifalls.**

I **motion L90** föreslås att ett mer generöst ersättningssystem för hjälpmedel införs. Partistyrelsen håller med motionären om att dagens system med hjälpmedel är otillfredsställande. Möjligheten att själv välja är begränsad och ansvarsfördelningen är ofta svår att förstå. I Folkpartiets handikappolitiska manifest inför valet 2006 togs frågan upp och en modell med fritt val av hjälpmedel föreslogs vilket partistyrelsen tycker fortsatt ska vara partiets politik. Utgångspunkten för partistyrelsen och Folkpartiets ställningstaganden gällande hjälpmedel är att alla människor ska ha samma möjligheter till aktivt deltagande i samhällslivet. Bra och väl anpassade hjälpmedel för brukare med egen makt över sina hjälpmedel är centralt för att skapa delaktighet och jämlikhet. **Partistyrelsen föreslår att motion L90 anses besvarad.**

I **motion L91** föreslås en rad åtgärder för att underlätta för personer med funktionsnedsättning att kunna delta på arbetsmarkanden. Oavsett konjunktur är arbetslösheten bland personer med funktionsnedsättning och med nedsatt arbetsförmåga dubbelt så stor som bland befolkningen i övrigt. Det är ett resursslöseri för samhället i stort, för arbetsmarknaden och inte minst för den enskilde. Allas förmåga att kunna bidra måste tas tillvara.

Flera av de åtgärder motionären tar upp har tidigare föreslagits av Folkpartiet i det handikappolitiska manifest som presenterades år 2006. Partistyrelsen anser att dessa förslag även i dag är högst aktuella och relevanta för att ge alla lika möjlighet till arbete. Partistyrelsen välkomnar de förslag till ytterligare åtgärder som föreslås i motionen. Vi ser behov av en nationell informationskampanj för att belysa fördomar kring funktionsnedsättning. De hinder som personer med funktionsnedsättning möter är långt ifrån bara fysiska. Samhällets fördomar och värderingar är ett väl så allvarligt hinder som måste bekämpas. Trainee-program för personer med funktionsnedsättning är också en metod att bryta mot samhällets bild av var personer med funktionsnedsättning kan arbeta någonstans. Genom en trainee-plats kan enskilda individer bli förebilder och en negativ trend brytas. Även arbetsgivaren situation bör beaktas. Rädslan att anställa någon med funktionshinder måste besvaras med ökad kunskap och stöd. Ett arbetsgivarstöd hos arbetsförmedlingen bör utvecklas. Likaså bör regler kring anställning av personer med funktionsnedsättning generellt göras så enkla som möjligt. **Partistyrelsen föreslår att motion L91 bifalls.**

I **motionerna L92, L93 och L94** föreslås åtgärder för att ge bättre förutsättningar för personer med funktionsnedsättning av hörsel och/eller syn. I **L92** föreslås att ett åtgärdsprogram för att äldre personer med syn- och hörselnedsättning ska kunna leva ett självständigt liv. I **L93** föreslås att tillgängligheten för personer med hörselnedsättning förbättras. I motion **L94** föreslås att synskadade ska få större möjlighet till personlig service.

Folkpartiet liberalerna är sedan tidigare en stark förespråkare av ett tillgängligt samhälle och ett assistansstöd där fysiska såväl som psykiska funktionsnedsättningar oavsett ålder fortfarande ska kunna innebära ett självständigt liv. Partistyrelsen anser det vara en självklarhet att samhällets byggs så att det blir tillgängligt för alla. Partistyrelsen menar att även om målen för tillgänglighet enligt den nationella handlingsplanen från år 2000 tyvärr inte kommer att nås under 2010 är det högst prioriterat att Folkpartiet fortsätter att driva frågan om en förbättrat tillgänglighet under nästa mandatperiod. Vad gäller stöd och service så innehåller LSS-kommitténs slutbetänkande från augusti 2008 en rad förändringsförslag som rör lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Partistyrelsen anser att det är viktigt att Folkpartiet fortsätter att utifrån slutbetänkandet ta en aktiv roll i att utveckla assistansstödet så att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett så normalt liv som möjligt och uppnå goda levnadsvillkor. Det gäller såväl personer med synskada som andra funktionsnedsättningar. En viktig utgångspunkt är att brukaren själv ska kunna påverka innehållet i servicen. Partistyrelsen anser även att i såväl det framtida arbetet med bättre tillgänglighet som i arbetet med att få en bättre individuellt anpassat stöd i vardagen är det viktigt att se äldres funktionsnedsättningar av syn och hörsel som anledning till fullgott stöd. **Partistyrelsen föreslår att**

motion L92, L93 och motion L94 anses besvarade.

I motion **L95** föreslås att ett behörighets- och kompetenskrav ska ställas på personliga assistenter oberoende av anställningsform. I motionen föreslås även att ett sådant krav följs upp med återkommande tillsyn av personliga assistenter.

Partistyrelsen delar motionärens ambition att höja kvalitén i verksamhet som rör personlig assistans. Dagens tillsyn genom länsstyrelserna fungerar otillfredsställande. I regeringens proposition ”Samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten” från januari 2009 föreslås att Socialstyrelsen, enligt SoL och LSS, tar över det operativa tillsynsansvaret och får rätt att inspektera verksamhet som står under myndighetens eftersyn. Partistyrelsen bedömer att detta är en skärpning av tillsynen gällande personlig assistans i likhet med motionärens ambitioner. Partistyrelsen vill samtidigt betona att brukarens val av assistent är och ska vara fritt. På så sätt ska brukaren själv ha möjlighet att finna lämplig person eller personer som passar det individuella kravet på assistansen. **Partistyrelsen föreslår att motion L95 anses besvarad.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion L88 anses besvarad
2. **att** motion L89 bifalls
3. **att** motion L90 anses besvarad
4. **att** motion L91 bifalls
5. **att** motion L92 anses besvarad
6. **att** motion L93 anses besvarad
7. **att** motion L94 anses besvarad
8. **att** motion L95 anses besvarad

Tobak, alkohol och narkotika

Motionerna L96–L106

I **motion L96** föreslås att en arbetsgrupp tillsätts för att se över kunskapsläget och formulera förslag till Folkpartiets alkohol- och narkotikapolitik utifrån en socialliberal humanistisk, pragmatisk och restriktiv linje. Partistyrelsen delar till fullo motionärernas uppfattning att den svenska solidariska och restriktiva alkohol- och narkotikapolitiken är framgångsrik. Alkoholskadorna har kunnat hållas tillbaka, liksom de indirekta skadeeffekterna. Politiken har också ett brett stöd bland svenska folket. Vi anser, som motionärerna, att Sverige i EU ska fortsätta driva en restriktiv alkohollinje. Se vidare om alkolpolitiken ur ett EU-perspektiv i partistyrelsens yttrande över bland annat motion L98 nedan.

Vi delar motionärernas analys att det varit ett problem att det inte funnits så mycket forskning på det narkotikapolitiska området, vilket gett utrymme för stora portioner tyckande, som det inte funnits forskningsmässig grund för. Under senare tid har det dock etablerats allt mer kunskap och flera olika forskningsstudier som visar att den restriktiva narkotikapolitiken av svensk modell är mer effektiv än andra länders narkotikapolitik, både när det gäller att begränsa problemets omfattning och att förmå unga människor att inte experimentera med narkotika. De nya forskningsrönen ger ytterligare stöd för den restriktiva narkotikapolitiken och bör offensivt föras fram i den europeiska debatt som alltmer präglats av ”harm reduction” och legaliseringssträvanden.

En väl utbyggd och evidensbaserad missbrukarvård är en viktig del av en liberal alkohol- och narkotikapolitik. Alliansregeringen har tagit fram en strategi för utveckling av missbruks- och beroendevården, där ett strategiskt område är en evidensbaserad verksamhet. Sveriges kommuner och landsting har rollen som motor i det arbetet. Socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevården är en viktig grund. Socialstyrelsen har också fått i uppdrag att utveckla öppna jämförelser för missbruks- och beroendevården. De ska göra det möjligt att jämföra kvalitet och resultat på kommun- och landstingsnivå, och där det är lämpligt på enhetsnivå.

Partistyrelsen anser att motionären har gett en adekvat beskrivning av alkohol- och narkotikaproblemen. Vi anser att Folkpartiets alkohol- och narkotikapolitik är väl utvecklad och att forskningen ger starkt stöd för den. På detta område ser vi inga skäl att ompröva vår politik utan bedömer att den är väl förankrad. Partistyrelsen föreslår därför att **motion L96 anses besvarad.**

I **motion L97 yrkande 1** anförs att Folkpartiet bör verka för att som villkor för statligt eller kommunalt stöd till idrott krävs att föreningens verksamhet är alkoholfri, att föreningen säger nej till sponsring från alkoholföretag och marknadsföring av alkohol i anslutning till idrottsevenemang, och att föreningen stöder arbetet för en alkoholfri uppväxt. Partistyrelsen konstaterar att idrottsrörelsen engagerar många ungdomar och har en viktig roll när det gäller ungdomars alkoholvanor. Riksidrottsförbundet ställer sig i sina riktlinjer för alkohol och tobak bakom samhällets mål att minska alkoholkonsumtionen och framför allt att senarelägga ungdomars alkoholdebut. Förbundets riktlinjer konkretiseras i ett antal punkter som bland annat fast slår att inga alkoholdrycker ska förekomma bland vare sig ledare eller aktiva i samband med idrottsverksamhet för barn och ungdomar. Riktlinjerna säger vidare att idrottsföreningar och förbund i sponsorsammanhang bör avstå från sådana åtaganden som kan uppmuntra eller på annat sätt leda till ökad alkoholkonsumtion. De säger också att försäljning av alkoholdrycker till allmänheten bör undvikas i samband med idrottsevenemang. Partistyrelsen, som delar motionärens problembeskrivning, anser att dagens riktlinjer ger en grund för det fortsatta arbetet. Partistyrelsen föreslår att **motion L97 yrkande 1 anses besvarat.**

I **motion L97 yrkande 3** föreslås att Folkpartiet ska verka för att tillsynen av alkohollagens regler för marknadsföring av alkoholdrycker ska skötas av Statens Folkhälsoinstitut. Partistyrelsen konstaterar att Alkohollagsutredningen (SOU 2009:22), som lämnade sitt betänkande i februari 2009, analyserat denna fråga. Statens Folkhälsoinstitut utövar i dag den centrala tillsynen av efterlevnaden av alkohollagen, med undantag för de bestämmelser som rör marknadsföring i lagen, där Konsumentverket har tillsynsansvaret. Utredningen pekar å ena sidan på att det skulle finnas en poäng att samla hela tillsynsansvaret hos Statens Folkhälsoinstitut, för att hålla tolkningen av regelverket samlad. Precis som motionären skriver skulle det också kunna finnas alkoholpolitiska motiv för en sådan förändring. Å andra sidan menar utredningen att det finns betydande fördelar med att tillsynsmyndigheten är väl insatt i den allmänna marknadsrätten

och har erfarenhet att driva processer när alkoholproducenter och distributörer bryter mot marknadsföringsreglerna i alkohollagen. Utredningen gör vidare bedömningen att den nuvarande ordningen i allt väsentligt har fungerat väl. Utredningen pekar slutligen på att Konsumentverket också har tillsynsansvaret för marknadsföring av tobak och att det är rationellt att tillsynen av marknadsföringen av tobak och alkohol ligger hos samma myndighet. Utredningen föreslår därför att tillsynsansvaret för marknadsföring av alkohol ska ligga kvar hos Konsumentverket. Alkohollagsutredningens förslag bereds för närvarande i regeringskansliet, med ambitionen att regeringen ska lägga en proposition under hösten 2009. I skrivande stund bedömer partistyrelsen att utredningen i denna del har gjort en väl sammanvägd bedömning av för- och nackdelar och ställer sig bakom utredningens förslag. **Partistyrelsen avstyrker därmed motion L97 yrkande 3.**

I motion L98 yrkande 1 föreslås att Folkpartiet liberalerna ska föra en fortsatt solidarisk och restriktiv alkoholpolitik. **Motionens yrkande 2** vill att Folkpartiet fortsatt verkar för att varje land inom EU ska ha rätt att själv bestämma reglerna för införsel av alkoholdrycker. I **yrkande 3** föreslås att Folkpartiet ska stödja alkohollagsutredningens förslag vad gäller att kommersiell förmedling av privatimport av alkoholdrycker ska vara förbjuden. I **yrkande 4** anförs att Folkpartiet ska verka för ett effektivt system för att se till att svensk alkoholskatt betalas för all privatimport av alkoholdrycker, utom i de fall där en resande själv för in tillåtna mängder över gränsen för personligt bruk. Partistyrelsen håller med motionären om att Folkpartiet ska fortsätta driva en restriktiv och solidarisk alkoholpolitik. Vi ska fortsätta driva en sådan linje inom ramen för det europeiska samarbetet.

I dag kan privatpersoner föra in orimligt stora mängder alkohol över gränserna, så länge de uppger att de är avsedda för privat konsumtion. Det undergräver Sveriges och andra medlemsländers möjlighet att motverka alkoholens skadeverkningar. De höga införselkvoterna för såväl alkohol som tobak är ett hot mot folkhälsan. Inför Europavalet 2009 drev Folkpartiet, som ett delmål, att nivåerna för vad som ska räknas som privatinförsel från ett annat EU-land ska halveras. Vår långsiktiga målsättning ligger dock fast. Vi anser att varje land själv ska få bestämma reglerna för införsel av alkohol.

Partistyrelsen delar också motionärens uppfattning ifråga om privatimport och beskattning av alkoholdrycker. Alkohollagsutredningens förslag bereds för närvarande i regeringskansliet, med ambitionen att regeringen ska lägga en proposition under hösten 2009. I skrivande stund bedömer partistyrelsen att utredningen i denna del har gjort en bra bedömning och ställer sig bakom utredningens förslag. **Partistyrelsen föreslår att motion L98 anses besvarad**.

I **motion L99** föreslås att Folkpartiet liberalerna verkar för att Sveriges kommuner genom enkla regler och genom sina näringslivsorgan underlättar för entreprenörer inom ett nyktrare nöjesliv. Partistyrelsen vill lyfta fram att Folkpartiet vill underlätta för människor att starta egna företag. Genom så enkla och okomplicerade regler som möjligt ska vi se till att det är lätt att starta och driva företag i Sverige. Det gynnar också den som vill etablera sig i nöjesbranschen som ett nyktert alternativ.

Kommunen kan i sin tillståndsgivning ställa krav på att restaurangpersonal lär sig ansvarsfull alkoholservering. Det är också angeläget att kommunen i sin tillsyn bevakar att så sker.

Vi anser däremot inte att kommunen genom subventioner, gräddfiler eller särregler ska gynna vissa företag framför andra. Förmodligen är målgruppen som är intresserade av dans i första hand dessutom tillräckligt stor för att sådana nöjesetablissemang kan etableras på marknadsmässiga villkor. **Partistyrelsen föreslår att motion L99 anses besvarad.**

Motion L100 yrkar att landsmötet ska ta ställning för att alkoholmonopolet inte ska bidra till en onödig klimatbelastning i de fall detta inte står i konflikt med folkhälsomålen. Motionen yrkar att landsmötet finner som sin mening att onödiga transporter av s.k. taxfree-varor bör minimeras och i förlängningen avskaffas. Partistyrelsen anser att Sverige måste driva en konsekvent alkoholpolitisk linje i EU. Folkhälsan måste vara den vägledande aspekten i vår politik på området. Vi försvarar det svenska detaljhandelsmonopol som Systembolaget har utifrån folkhälsoaspekten.

Mot den bakgrunden vore det besvärligt att å ena sidan driva frågan om att ge större möjligheter att bedriva handel med alkohol, och att å andra sidan i alla andra avseenden driva att EU, Sverige och Norden bör stå för en restriktiv alkoholpolitik. Det skulle riskera att leda till en diskussion om Systembolagets monopol och undergräva legitimiteten i den svenska alkoholpolitiken.

När det gäller klimatpåverkan är det inte heller självklart att ankomsthandel skulle minska klimatbelastningen. Motionärens resonemang förutsätter att charterbolagets grossist är svensk, vilket ju inte behöver vara fallet. Taxfree-försäljningen är i dag med den inre europeiska marknaden en relativt marginell företeelse. Den stora klimatpåverkan av resandet är flyget i sig, där Folkpartiet driver linjen att alla transporter ska bära sina egna miljökostnader. **Partistyrelsen föreslår att motion L100 avslås.**

Motion L101 yrkar att landsmötet, med anledning av framlagda rapporter från arbetsgrupper, uppdrar till partistyrelsen att fastställa direktiv till arbetsgrupper inför kommande landsmöten, där det fastslås att förslag som berör sociala förhållanden i samhället ska grundas på kunskap och erfarenhet av vad som är de väsentliga orsakerna till brott, sjukdomar och sociala missförhållanden. Partistyrelsen delar motionärens uppfattning att alkoholen bidrar till att skapa stora sociala problem i samhället och ett oerhört lidande för många människor. Inte bara för den som missbrukar, utan för makar, barn, andra närstående och andra människor som riskerar att drabbas av brott. Det är också det avgörande skälet till vår solidariska restriktiva, alkoholpolitiska linje i Folkpartiet.

Partistyrelsen delar dock inte motionärens uppfattning att arbetsgrupperna inför landsmötet har förbisett att adressera frågor som har att göra med alkoholens skadeverkningar, även om de inte explicit har tagit upp ett alkoholpolitiskt perspektiv i sina analyser. Den socialpolitiska arbetsgruppen har i sin barnrapport samhällets ansvar för barn som far illa som ett av sina övergripande teman. Gruppen har där valt att diskutera samhällets ansvar när föräldrars föräldraförmåga brister – oavsett om det beror på alkoholmissbruk, psykisk sjukdom eller omsorgssvikt av andra orsaker. Ur ett barnrättsperspektiv är orsaken till föräldrarnas omsorgssvikt kanske inte det allra viktigaste, utan vilket ansvar samhället har att garantera barnets rätt till skydd, trygghet och omvårdnad.

När det gäller rättspolitiken innehöll det förra rättspolitiska programmet från landsmötet 2005 ett stort avsnitt om alkohol och narkotika, och den rättspolitiska gruppen såg ingen anledning att ompröva de ståndpunkterna utan valde andra

perspektiv inför detta landsmöte. Partistyrelsen anser att det är viktigt att ge de arbetsgrupper som utvecklar Folkpartiets idéarbete så stor frihet som möjligt och förutsätter att de i sitt arbete hämtar in aktuell fakta och kunskap. **Partistyrelsen föreslår att motion L101 anses besvarad.**

Motion L102 förordar att varningstexten på cigarettpaket ska lyda Att dö i lungcancer kan skada din hälsa allvarligt. Partistyrelsen konstaterar att det i det svenska tobakslagen slås fast att alla förpackningar med tobak ska innehålla varningstexter om att rökning är skadligt för hälsan. Statens Folkhälsoinstitut ger ut föreskrifter för det, baserade på ett EU-direktiv. **Partistyrelsen föreslår att motion L102 anses besvarad.**

Tre motioner tar upp serveringstillstånd och serveringstider för alkohol. **Motion L97 yrkande 2** föreslår att Folkpartiet ska stödja Alkohollagsutredningens förslag att normaltiden för alkoholservering ska vara 11.00–01.00, och att servering kan medges längst till klockan 03.00. I **motion L103** yrkas att Folkpartiet ska driva på för att ingen alkohol ska få serveras efter kl.01.30. I **motion L104** vill motionärerna att landsmötet ska uttala följande: ”Alkohol ligger bakom en stor del av den grova våldsbrottsligheten. Folkpartiet bör därför verka för stärkta insatser mot alkoholmissbruk, liksom en restriktiv utdelning av utskänkningstillstånd. Tillstånd ska kunna dras in både när krogägaren missköter sina åtaganden, liksom när ordningsstörningarna för omgivningen blir alltför påtagliga.”

Partistyrelsen konstaterar att Alkohollagsutredningen (SOU 2009:22) behandlat frågan om serveringstider för alkohol. Utredningen konstaterar att det inte finns några belägg för att sena öppettider på krogar ökar det totala alkoholintaget hos befolkningen. Däremot är det klarlagt att sen servering av alkohol på krogen leder till en förhållandevis högre berusningsgrad hos gästerna än om alkohol hade slutat serveras tidigare på kvällen. Det gör att riskerna för konflikter, störningar och bråk ökar på och vid restaurangerna. Det finns också belägg för att våld, störningar och brottslighet på allmän plats ökar med krogtäthet och sena serveringstider.

Utredningen redovisar statistik som visar att antalet restauranger och andra nöjesställen med tillstånd att servera alkohol efter klockan 01.00 var 2 076 år 2007. Antalet nöjesställen med serveringstillstånd efter klockan 03.00 var 48 stycken år 2008. Samtliga av dessa, utom ett, var belägna i storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö

Utredningen föreslår inga förändringar av den så kallade normaltiden för alkoholservering, dvs. klockan 11–01.00. De föreslår dock en skärpning av lagen, så att tillstånd endast ska kunna beviljas fram till klockan 03.00 efter särskild prövning.

Folkpartiet har i tidigare behandlingar av frågan om utskänkningstillstånd som tillåter alkoholservering sent på natten ansett att den relativa uppmjukning som skett det senaste decenniet i det stora hela trots allt genomförts på ett ansvarsfullt och balanserat sätt. Tidigare erfarenheter har visat att om restriktiviteten är för stor ökar i stället problemen med svartklubbar som förutom att bidra till okontrollerad alkoholkonsumtion också ökar kriminaliteten i samhället.

Sena utskänkningstillstånd förutsätter att övervakning, kontroll och polisiära resurser anpassas till det. En ordentlig prövning av varje enskilt fall måste göras. Risken för våld, störningar av kringboende och skadegörelse måste beaktas i en sådan prövning. Den krogägare som inte kan hantera situationen på ett tillfredsställande sätt och upprätthålla alkohollagens krav bör mista tillståndet. Tillståndsprövningen och kontrollen av den måste göras på ett rättssäkert sätt.

De ordningsproblem som tas upp i motion L104 kan, precis som motionärerna skriver, bero på att krogägaren inte lever upp till sitt ansvar. Men de kan också bero på att krögaren faktiskt tar sitt ansvar och inte serverar berusade på sin restaurang, vilket gör att personer med missbruksproblem i stället ”hänger” i centrum och skapar oro där. I dessa fall handlar det snarare om problem som måste lösas av socialtjänst och polis.

I längden handlar frågan om sena utskänkningstillstånd också om den folkliga acceptansen för den restriktiva alkoholpolitiken. Det går inte att vrida klockan tillbaka. Samhället har förändrats i den riktningen att många människor förväntar sig en möjlighet att under socialt kontrollerade former kunna dricka alkohol även nattetid. En avvägning mellan detta intresse och behovet av restriktivitet måste kunna göras på ett sådant sätt att man når en rimlig kompromiss. Partistyrelsen anser inte att några nya fakta framkommit som föranleder oss att ändra vårt tidigare ställningstagande. Vi anser att kommunerna även fortsatt, efter särskild prövning, ska få fatta beslut om utskänkningstillstånd utanför normaltiden. **Partistyrelsen föreslår därför att motion L97 yrkande 2 samt L103 avslås, samt att motion L104 anses besvarad.**

Två motioner lyfter frågan om gårdsförsäljning av vin. I **motion L105** föreslås att Folkpartiet liberalerna ska verka för att gårdsförsäljning av vin ska vara tillåtet i Sverige. Motionären i **L106** yrkar att Folkpartiet aktivt ska arbeta för att gårdsförsäljning av vin gjort på frukt och bär ska bli tillåtet i Sverige.

Partistyrelsen konstaterar att Alkohollagsutredningen (SOU 2009:22), som lämnade sitt betänkande i februari 2009, analyserat denna fråga. Enligt utredningen fanns det i Sverige 75 aktiva tillverkare av alkoholdrycker år 2008. 27 av dem tillverkade sprit, 30 stycken var ölbryggerier och 18 tillverkade vin av druvor, bär eller annat. Lokala småproducenter kan få sina produkter lagerförda i den lokala systembolagsbutiken, dvs. i butiker som ligger nära tillverkningsstället. En viss lobbyverksamhet pågår för att tillåta gårdsförsäljning. Argument som framförs är att det skulle bidra till utveckling av landsbygden och var ett led i lanseringen av Sverige som matland. Förespråkarna menar också att turister som besöker t.ex. en vinodling har svårt att förstå att man där inte kan köpa vinet eller smaka på det.

Alkohollagsutredningen konstaterar att de näringspolitiska och alkoholpolitiska argumenten står emot varandra. Att tillåta detaljhandelsförsäljning av alkohol direkt hos producenten skulle innebära en inskränkning av Systembolagets ensamrätt till sådan försäljning. Frågan måste därför betraktas ur ett EU-rättsligt perspektiv. Systembolagets detaljhandelsmonopol är en hörnsten i den svenska alkoholpolitiken och har i tidigare mål sanktionerats av EG-domstolen. Utredningen pekar på att om Sverige tillåter svenska småproducenter att sälja alkohol till konsumenter utan att avveckla Systembolagets monopol kan man utgå från att det skulle uppmärksammas av EU-kommissionen och att det är mycket osäkert hur den skulle ställa sig. Med hänsyn till vikten av att vi kan bevara Systembolagets monopol anser utredningen att det inte vore lämpligt att tillåta gårdsförsäljning i Sverige.

Partistyrelsen konstaterar vidare att landsmötet 2007 fattade beslut om att inte låta tillverkare öppna egna gårdsbutiker för försäljning av alkohol.

Alkohollagsutredningens förslag bereds för närvarande i regeringskansliet, med ambitionen att regeringen ska lägga en proposition under hösten 2009. Partistyrelsen bedömer i skrivande stund att utredningen i denna del har gjort en väl sammanvägd bedömning av för- och nackdelar och ser inte tillräckliga skäl för att ompröva Folkpartiets tidigare ställningstagande. Det vore oansvarigt att bidra till att underminera Systembolagets detaljhandelsmonopol, som är så alkoholpolitiskt viktigt. Partistyrelsen har förståelse för att t.ex. en liten vin- eller ölproducent kan ha intresse att utveckla sin verksamhet genom att öppna den för allmänheten och att exempelvis en svensk vingård kan vara ett attraktivt besöksmål. Möjligheten att på plats smaka på drycken kan lösas på andra vägar. Det finns inget som hindrar vingården att öppna en liten restaurangrörelse i anslutning till vingården där det lokala vinet serveras. Som framgår ovan kan Systembolaget också ordna att den lokalt tillverkade drycken finns att köpa på närmaste Systembolagsbutik. **Partistyrelsen avstyrker därmed motion L105 och L106.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion L96 anses besvarad
2. **att** motion L97 yrkande 1 anses besvarat
3. **att** motion L97 yrkande 3 avslås
4. **att** motion L98 anses besvarad
5. **att** motion L99 anses besvarad
6. **att** motion L100 avslås
7. **att** motion L101 anses besvarad
8. **att** motion L102 anses besvarad
9. **att** motion L97 yrkande 2 avslås
10. **att** motion L103 avslås
11. **att** motion L104 anses besvarad
12. **att** motion L105 avslås
13. **att** motion L106 avslås

Reservation

Nina Larsson, Håkan Lindh, Johan Pehrson, Olle Schmidt, Torkild Strandberg, Jens Sundström

Vi reserverar oss till förmån för att motion L105 bifalls.

Motivering: Gårdsförsäljning av vin är inte något hot vare sig mot Systembolaget eller för ökat fylleri, utan en god möjlighet för entreprenörer att utveckla sin affärsverksamhet. Skulle det visa sig att gårdsförsäljning icke är förenligt med Systembolagets försäljningsmonopol i övrigt väger intresset av att bevara Systembolaget över.

M: Organisation och stadgar

Innehåll:

Motioner **425**
Förnyelsearbete 425
Allmänna organisationsfrågor 430
Partistyrelsens yttrande **437**
Förnyelsearbete 437
Allmänna organisationsfrågor 441

Motioner

Förnyelsearbete

M1. Bygg Folkpartiets organisation kring Internet

Motionärer: Erik Jennische, Stockholm, Alexander Bard, Stockholm, Andreas Bergström, Stockholm, David Ekstrand, Uppsala, Lill Jansson, Lerum, Teodor Koistinen, Stockholm, Martina Lind, Stockholm, Camilla Lindberg, Borlänge, Nina McEvenue, Stockholm, Seved Monke, Stockholm, Ulf Schyldt, Täby, Jan Rejdnell, Västerås, Elisabet Widlund, Hägersten, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalernas stadgar § 2 och 3 kompletteras så att man även kan vara medlem i ett länsförbund på Internet
2. **att** Folkpartiet liberalernas stadgar justeras så att partiets ordförande och styrelse väljs genom medlemsomröstning på Internet
3. **att** Folkpartiet liberalernas lista till Europaparlamentsvalet 2014 utses genom medlemsomröstning på Internet
4. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utarbeta en form för hur förarbetet till nästa partiprogram (programgrupper, motionsförfarande m.m.) kan genomföras med en öppen metod på Internet
5. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utarbeta en form för hur de sakpolitiska nätverkens arbete kan organiseras på Internet
6. **att** Folkpartiet liberalernas stadgar publiceras på partiets hemsida

Partiorganisationen och Internet

När Folkpartiets organisation skapades var den enda demokratiska metoden för medlemmarna att tillsammans skriva ett partiprogram, att de träffades fysiskt på en plats och där diskuterade, yrkade och voterade om hur programmet skulle se ut. Det enda sättet att utse ordförande och partistyrelse var att medlemmarna träffades på ett landsmöte och röstade.

För en stor och rikstäckande organisation som Folkpartiet var det dessutom omöjligt att samla alla medlemmarna på en plats. Därför utsåg lokalföreningarna ombud med uppdraget att vid landsmötet företräda föreningens medlemmars åsikter i arbetet med partiprogrammet och i omröstningen om ordförande och styrelse. Den tiden är över.

I dag är det fullt möjligt att organisera arbetet med partiprogrammet och omröstningen om vilka som ska sitta i partistyrelsen på Internet så att alla medlemmar kan vara med. Det är enklare, billigare och mer demokratiskt.

Förnyelsearbetet

Under 2000-talet har Folkpartiet tillsatt flera olika grupper med uppgiften att lämna förslag på hur partiets arbetsformer kan förnyas. Redan den första gruppen som tillsattes 2001 fick öppna och generösa direktiv som bland annat inbegrep ”den nya informationsteknologins roll i partipolitiken”.

Den sista rapporten behandlades av landsmötet 2005, som beslutade att överlämna den till partistyrelsen för beaktande och vidarehandläggning. Några av förslagen har sedan genomförts. Däremot har partiet inte använt förslagen om hur Folkpartiet kan använda Internet på ett bättre sätt. Många av dessa skulle dock vara viktiga steg mot en organisation som bättre utnyttjar dagens kommunikationsteknik och därmed ger medlemmarna fler möjlighet att engagera sig.

Ett förslag är att möjliggöra för medlemmarna att ansluta sig till ett länsförbund på Internet. I dag är alla medlemmar knutna till länsförbund som sedan utser ombud till landsmötet. Om man vill att även de medlemmar som väljer att kanalisera sitt engagemang genom sakpolitiska nätverk eller annat arbete på Internet ska uppmuntras bör även deras medlemskap synas i ombudsfördelningen.

Utvecklingsgruppernas viktigaste förslag gällande Internet var dessa:

Förslag från En idéskrift från Folkpartiet liberalernas utvecklingsgrupp (2003)

”Medlemsomröstningar. Fler medlemsomröstningar är ett annat sätt att utveckla den enskilda medlemmens inflytande. [...] Varför inte införa direkta, beslutande medlemsomröstningar i vissa avgörande frågor som partiledarval och partinamn? Med röstning via brev eller Internet skulle detta gå utmärkt att ordna.”

”Länsförbund på nätet. En annan möjlighet handlar om att skapa ”länsförbund på nätet”. Dagens geografiska indelning av partiorganisationen stammar från en tid då långsamma och dyra kommunikationer gjorde länsgränsen till den mest logiska indelningen. Ändrade förutsättningar för kommuni-

kation skapar också nya förutsättningar att organisera sig."

Förslag från "Liberal samverkan för liberala framgångar"(2005)

"Medlemsomrösta vid val av partiledare. Stärk interndemokratin genom att använda medlemsomröstningar i stora principiella frågor. Folkpartiets partiledare bör utses för fyra år i taget vid första landsmötet efter ordinarie riksdagsval. Detta bör ske via medlemsomröstning."

"Stärk arbetet med sakpolitiska nätverk. Folkpartiets organisation är i grunden en traditionell folkrörelse med geografiska avgränsningar. Därför är det viktigt att det finns gränsöverskridande nätverk som kan organiseras utifrån t.ex. en sakpolitisk fråga. Det finns i dag ett system för detta men det fungerar inte tillfredsställande."

"Modernisera internkommunikationen med ett intranät. Riksorganisationen bör snarast efter valet 2006 se till att Folkpartiet som helhet får ett enhetligt informations- och kommunikationssystem, dvs. ett intranät som knyter samman de funktioner som finns i dag. Detta bör innefatta e-post, interna konferenser, hemsida, kontaktregister etc."

M2. Folkpartiet ska ha en IT-strategi som är i världsklass!

Motionär: Gunilla Gustafsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet skaffar en god IT-strategi/webbstrategi med mål, vision och konkret genomförandeplan för att skapa ett parti som effektivt använder sig av IT internt och externt för att sprida partiets budskap för att på så sätt skapa kontakt med våra väljare och få fler väljare

Att ett parti har en effektiv kommunikation via IT blir allt viktigare. Det gäller webb, blogg, Wikipedia, chatt, Skype, Youtube, sms, mobil-webb, e-post, Picasa etc. Så kommunicerar våra väljare med varandra och så förväntar de sig att politiska partier ska kommunicera. Det finns vinster att vinna i en sådan kommunikation, den är effektiv, kostnadsbesparande och framför allt snabb. För att arbeta med dessa verktyg och på det här sättet krävs att man tänkt efter före, dvs. tar fram en strategi. I en sådan strategi förväntas man hitta beskrivning av nya arbetssätt, eventuella kompetensinvesteringar och generella prioriteringar. Samtidigt är det viktigt att också se till att Folkpartiets alla förtroendevalda och fritidspolitiker har tillgång till effektiva hjälpmedel såsom effektivt e-postsystem, distributionslistor för e-post m.m. Ett särskilt kapitel bör också ägnas åt IT-säkerhet. Av naturliga skäl hör en IT-strategi ihop med en effektiv marknads- och kommunikationsplan.

M3. Tillåt kommentarer på Folkpartiets hemsida

Motionärer: Jenny Sonesson, Stockholm, Martina Lind, Stockholm, Erik Jennische, Stockholm, Nina McEvenue, Stockholm, Seved Monke, Stockholm, Lina Nordquist, Uppsala, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att möjliggöra kommentarer på sidor under www.folkpartiet.se, samt att fastställa riktlinjer för dessa kommentarers modererande

Det stora socialistiska projektet att ge folket makten har förverkligats i alla fall när det gäller kommunikation. Inte tack vare kommunismens lärjungar utan innovativa individer som skapat Internet.

Inspirerade av Barack Obamas valseger har svenska politiker närmat sig nätet. Det talas allt oftare om att de politiska partierna och kampanjorganisationerna måste anpassa sig till den nya tekniken, måste bli öppnare och tillåta mer interaktivitet och större möjlighet för kampanjarbetare, sympatisörer och intresserade att forma kampanjbudskap och politik.

Hierarkier hör inte hemma i sociala medier. Det måste de etablerade partierna inse och våga släppa kontrollen. Snart är de politiska partierna några av de få aktörerna på Internet som publicerar elektronisk text och förväntar sig att mottagarna ska läsa vad man skriver och acceptera det utan att ha möjlighet till återkoppling. Kontakten mellan avsändare och mottagare ska inte vara en envägskommunikation. Dagstidningar tillåter i allt högre utsträckning läsarkommentarer på sina artiklar, eller publicerar sig i bloggformat. Politiken måste följa efter och göra det möjligt för såväl anhängare som kritiker att ha synpunkter på partiets politik, budskap och organisation. Vi får inte vara så rädda för att det kan uppstå konflikter. Det kan leda framåt. Definitionen på en usel politisk idé är en idé som saknar motståndare.

I takt med att det offentliga samtalet flyttar ut på Internet måste Folkpartiet liberalerna leda utvecklingen. Att tillåta kommentarer på våra hemsidor är ett första steget i att öppna upp partiet och ta klivet ut i det sociala medielandskapet där vi liberaler hör hemma. Särskilt Folkpartiet bör vurma för idén. Vi är det parti som är flumskolans hårdaste kritiker och som tydligast argumenterar för feedback för elever i form av betyg. Vi ska leva som vi lär. Politiken tjänar på dialog och återkoppling. Det har till och med Ryssland president insett. Dmitrij Medvedev har otippat blivit en av Rysslands mest populära bloggare mycket på grund av att det är fritt fram för alla att kommentera utan att först registrera sig. Om Rysslands president törs borde Folkpartiet våga.

Genom att skriva denna motion vill vi skicka en stark signal om att denna fråga måste tas på största allvar – en signal som vi hoppas att landsmötet vill vidarebefordra till partiorganisationen.

M4. Länsförbund på nätet – sex år senare

Motionär: Mathias Lindow, Österskär

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att skapa ett länsförbund på nätet
2. **att** stadgarna för Folkpartiet liberalerna, § 3 första meningen ändras till: "Folkpartiet liberalernas medlemmar är sammanslutna i föreningar på lokal nivå och/eller i nätverk."
3. **att** stadgarna för Folkpartiet liberalerna, § 3 ändras och det läggs till tre nya meningar efter den andra meningen: "Nätverken ingår i länsförbundet på nätet. Det är upp till varje medlem att avgöra var han/hon ska vara medlem och därmed vara ombudsgrundande till landsmötet. Ingen medlem kan vara ombudsgrundande på mer än ett ställe."

Denna motion skrev jag tillsammans med några av de övriga ledamöterna i dåvarande förnyelsegruppen inför landsmötet 2003. Då var tydligen tiden inte inne för att se att medlemmar engagerar sig på andra sätt än genom våra lokalavdel-

ningar. Jag hoppas att Folkpartiet liberalerna anno 2009 har en annan åsikt.

För alla medlemmar är det inte självklart att ett engagemang i den lokalförening som verkar i det område där man bor, är det som lockar dem till politiken. En del flyttar runt mycket både inom och utom landet, och har därför under perioder av sitt liv inte någon självklar geografisk koppling till en viss lokalavdelning. För andra är det främst engagemanget i stora övergripande frågorna som t.ex. internationalism eller socialförsäkringssystem som gör att de är medlemmar i partiet. Dessa medlemmars engagemang och deltagande i vår liberala rörelse är naturligtvis oerhört värdefullt, precis som det traditionella lokalavdelningsengagemanget. Det är i dag bara länsförbund och vissa samverkande organisationer som får ombud på landsmötet. Detta bygger på den traditionella synen, att det är via lokalavdelningen som du är engagerad och att det är där du väljer dina ombud till länsförbundets årsmöte, som i sin tur väljer ombud till landsmötet.

I det nya moderna Folkpartiet liberalerna ska nätverken få en större betydelse. Genom skapandet av forum för medlemmar och andra liberaler att diskutera större frågor så kommer fler och fler att välja nätverken som sin främsta form av engagemang i partiet. Det kommer på sikt bli ohållbart att de folkpartimedlemmar som är engagerade på detta sätt, inte ska ha möjlighet att utse representanter till det högsta beslutande organet i partiet.

En lösning – Skapa ett 25:e virtuellt länsförbund på nätet?

Genom att skapa ett 25:e virtuellt länsförbund på nätet skulle detta problem kunna lösas. Detta länsförbund skulle stadgemässigt behandlas på samma sätt som övriga länsförbund, dvs. de skulle ha ett garantiombud och få eventuella ytterligare ombud utifrån antalet Folkpartimedlemmar som själv väljer att vara medlemmar i länsförbundet på nätet. Ytterligare en utvecklingsmöjlighet som man kan överväga är att några av våra nationella nätverk ingår som ”lokalföreningar” i detta länsförbund. Om detta länsförbund på nätet växer är det mer intressant att utveckla lokalavdelningar som bygger på sakpolitiska nätverk än att skapa nya geografiska lokalavdelningar. Bara för att man är deltagare i ett nätverk så är man inte per automatik landsmötesgrundande. Det är endast de deltagare i nätverken som också är Folkparti medlemmar som kan bli landsmötesgrundande för detta länsförbund på nätet efter sitt aktiva medgivande.

Stadgemässigt ska det naturligtvis inte vara möjligt att vara landsmötesgrundande i två olika länsförbund samtidigt. Du ska dock alltid kunna vara aktiv i din lokalförening på samma sätt som i dag och det faktum att väljer länsförbundet på nätet som till landsmötesgrundande medlemskap får inte hindra dig i nomineringar till lokala uppdrag.

M5. Sympatisörformer

Motionär: Gunnar Andrén, Stocksund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att i Folkpartiets stadgar öppna för sympatisörskap och/eller andra

Antalet medlemmar i de flesta partier faller. Orsakerna är många men i huvudsak finns tre skäl:

1. Många föreställer sig att medlemskap i ett politiskt parti kräver, trots att fler än någonsin är politiskt intresserade och kunniga, att man som medlem omfattar nästan alla ståndpunkter ett parti förfäktar. De aktiva vet att verkligheten är annorlunda: få är intresserade av alla frågor, partimedlemskap innebär i grunden endast att man verkar inom en politisk sfär där den ideologiska övertygelsen är det förenande och det som är idémässigt givande, utmanande och förnyande.

2. Mötesformerna är ofta styrda av en formell agenda som gör att det politiska arbetet inte sällan saknar den frihet som de som mer vill diskutera och pröva argumentens bärkraft än fatta beslut i paragrafens form. Denna möteskultur upplevs ofta som tröttande eller rent av avstötande. Att finna nya former är en utmaning för varje rörelse som har ideologin som grund och hyser ambitionen att vara mer än en ekonomisk intresse- eller enpartirörelse.

3. Det politiska arbetet tar för mycket tid. Många vill begränsa sin egen insats till det som särskilt berör en eller som uppfattas som särskilt intressant.

Ser vi till medlemsutvecklingen sedan 1960 (per 31 december varje år) i vårt eget parti ser den ut så här:

År	Antal medlemmar	
1960	89 528	
1961	88 845	(– 683)
1962	85 136	(– 3 709)
1963	89 813	(+ 4 677)
1964	88 542	(– 1 271)
1965	87 368	(– 1 174)
1966	86 232	(– 1 136)
1967	85 087	(– 1 145)
1968	85 356	(+ 449)
1969	80 564	(– 4 792)
1970	77 132	(– 3 432)
1971	75 673	(– 1 459)
1972	70 439	(– 5 234)
1973	69 241	(– 1 198)
1974	62 795	(– 6 446)
1975	59 405	(– 3 390)
1976	59 474	(+ 69)
1977	57 174	(– 2 300)
1978	55 717	(– 1 457)
1979	54 320	(– 1 397)
1980	50 553	(– 3 767)
1981	47 556	(– 2 997)
1982	45 293	(– 2 263)
1983	43 665	(– 1 628)
1984	42 446	(– 1 219)
1985	45 225	(+ 2 779)
1986	44 613	(– 612)
1987	45 776	(+ 1 163)
1988	46 490	(+ 714)
1989	43 185	(– 3 305)
1990	40 416	(– 2 769)
1991	37 869	(– 2 547)
1992	34 404	(– 3 465)
1993	31 113	(– 3 291)
1994	28 854	(– 2 259)
1995	26 201	(– 2 653)
1996	24 387	(– 1 814)
1997	23 785	(– 602)
1998	22 932	(– 853)
1999	21 781	(– 1 151)
2000	20 665	(– 1 116)

2002	20 928	(– 262)
2003	20 382	(– 584)
2004	20 495	(+ 113)
2005	21 238	(+ 743)
2006	20 686	(– 552)
2007	18 678	(– 2 008)
2008	17 799	(– 879)

Vi kan konstatera att av Folkpartiets väljare är bara några procent också aktiva i bemärkelsen att de betalar medlemsavgift. För övriga partier är utvecklingen likartad. På trettio år har antalet medlemmar i Folkpartiet minskat med två tredjedelar. Föga glädje är att utvecklingen i andra partier är än värre. Problemen är gemensamma.

Nuvarande medlemskap, med dess krav på att man ska betala något för att få tillgång både till information och inflytande, är i grunden riktig.

Men det måste kompletteras med former av sympatisörskap, kanske ett frivilligt sympatisörregister som ger inflytande på olika delar av vad ett parti sysslar med: lokalt programarbete, mötesinformation, deltagande i konferenser och nätdiskussioner – utan att man behöver framträda med namn om det anses svårförenligt med andra samhälleliga åtaganden. Någon kanske vill stödja ett parti pekuniärt utan att vara medlem, andra vill vara med i provval av olika slag, floran är rik. Det liberala partiets medlemskap behöver kompletteras utöver vad dagens Folkpartistadgar ger möjlighet till. Folkpartiet behöver olika sympatisörregister där kraven på vederbörande är mindre än för den betalande medlemmen men där också rättigheterna är mer begränsade än den vanlige medlemmens.

Varje form av sympatisörregistrering måste bygga på respekt för den enskildes integritet. Liksom medlemskapet är en privatsak får det aldrig komma till offentlighetens kännedom om att vederbörande är sympatisör, detta med mindre icke personen givit tillstånd till att partisympatiskap föreligger.

M6. Betala medlemsavgift och ge stöd med kort eller via Internetbank

Motionärer: Tommy Rydfeldt, Kungsbacka, Bengt Eliasson, Åsa

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utforma enkla betalningssätt för medlemsavgift och gåvor via hemsidan i enlighet med motionens förslag

Vi måste göra det enklare att ge stöd till och bli medlem i Folkpartiet.

Alla som går in på Folkpartiets olika hemsidor borde mötas av uppmaning att bli medlem och att ge stöd till partiet centralt och lokalt. Så är det inte i dag.

Någon som vill bli medlem kommer till ett formulär. När detta är ifyllt ska uppgifterna skickas vidare inom organisationen och förhoppningsvis kommer förr eller senare ett inbetalningskort.

Formuläret borde ge den som är intresserad omedelbar möjlighet att betala medlemsavgiften direkt genom de vanligaste korten eller genom sin Internetbank. Att sedan se till att rätt kommunförening får pengarna kan inte vara en svår intern uppgift.

Även personer som redan är medlemmar borde kunna betala sin medlemsavgift via kort eller Internetbank på hemsidan.

Att ge Folkpartiet pengar är inte heller så lätt. Man möts inte av uppmaningar att ge stöd. Men det finns en möjlighet där kort kan användas. Men enbart Visa och Mastercard.

Vill man gå via sin Internetbank så gäller det bara för kunder hos Swedbank eller Handelsbanken. Ingen övrig bank.

Gåvosystemet måste utvecklas och fungera för de flesta betalningssätt.

M7. Mot ett öppnare Folkpartiet liberalerna

Motionär: Folkpartiet liberalerna Huddinge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet ska verka för att införa en nivå av medlemskap för individer som inte vill engagera sig i de olika politiska föreningarna men ändå stöttar den liberala ideologin
2. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet ska aktivt tillvarata på möjligheten att utnyttja denna grupp för opinionsbildning

Genom att bygga upp vårt register av lika- och frisinnade individer skapar vi en möjlighet för att nå fler medborgare med våra budskap.

Allt fler människor vänder sig till enfrågepartier för att visa sitt missnöje med politiker och den politik som förs. En stor anledning är att vi är dåliga på att sprida information om vårt politiska program, yrkanden, beslut och andra aktiviteter vi deltar i och arrangerar. Alltför ofta överlämnar vi detta till media och tappar då kontrollen hur våra budskap framförs. Vi är extremt dåliga att värva nya medlemmar (lokala variationer finns naturligtvis) och ofta är det mest aktivitet månaden före ett val.

Vi behöver helt enkelt bli öppnare och bli bättre på att skapa en dialog med Sveriges medborgare – detta för att öka våra möjligheter till opinionsbildning.

Exempelvis så kan detta kan uppnås genom bl.a. följande:

- Införandet av en passiv nivå som har en supporterstatus, exempelvis ”FP-supporter”, ”FP-fan” (garanterat gratisreklam), ”Liberal-vän” el.dyl. (en platinumnivå kan finnas för supportrar som regelbundet bidrar finansiellt eller är duktig på att värva nya supportrar).
- Regelbundna e-nyhetsbrev med en del riksnyheter och en del kommunnyheter
- Supporterbadge eller pin till alla supportrar (kan komma omedelbart eller efter en viss tids period eller varför inte när en medlem har värvat en till medlem via referens)
- Regelbundna dialoger (ex. via Internet, sociala medier, träff på bibliotek, sportklubbar, seniorträffar och dyl.)
- … och mycket mera

M8. Medlemskort

Motionär: Gunnar Andrén, Stocksund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag åter pröva frågan om sammanhållande medlemskort

Många organisationer har i dag återinfört medlemskort – det får man till exempel som medlem i Röda korset, Kulturen i Lund eller Rydboholms SK. Folkpartiet har ingen sådan samhörighetshandling, en konkret medlemssymbol.

Det borde Folkpartiet ha.

Medlemskort är numera billiga att tillverka och distribuera och utgör en påminnelse om banden mellan organisationen och individen.

Partistyrelsens och landsmötets avstyrkande argument 2007 övertygar inte.

Att överlåta frågan om att pröva och utforma medlemskort på lokal nivå – partistyrelsens rekommendation och landsmötets beslut 2007 – kan synas frihetsskapande och liberal men bäddar för desorganisation och kaos. Som medlem tillhör man genom lokalavdelningen också länsförbund och riksorganisation. Partistyrelsens förslag från 2007 är att likna vid att springa baklänges ur rummet och gömma sig i korridoren för att se hur det går ute i Folkpartilandet – särskilt som varje medlem trots allt tilldelas ett personligt medlemsnummer, ytterst användbart vid exempelvis provval till Europaparlamentet. Det är ingen tillfällighet att mängder av föreningar, företag och andra associationer använder medlemskort som sammanhållande symbol, ja, man till och med ”laddar” medlemskort med förmåner av skilda slag. Om partistyrelsen anser att medlemskort är att återgå till forntiden, föreslår jag att man gör det för att hitta en väg till framtiden. Folkpartiet bör återinföra medlemskortet som symbol för medlemskapet.

M9. Central hantering av medlemsavgifter

Motionär: Folkpartiet liberalerna Nacka

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att riksorganisationen övertar huvudansvaret för inkassering av partiets medlemsavgifter

Varje lokalförening och länsförbund lägger ned ett omfattande arbete för att hantera medlemsavgifter. All denna tid skulle kunna nyttiggöras i utåtriktad verksamhet och medlemsvård. Många andra organisationer har med goda erfarenheter övergått till central hantering av sina medlemsavgifter något som vi anser Folkpartiet också bör göra.

Nuvarande ordning innebär en rad problem:

– Kvalitetsbrister – otillförlitlig information

– Krånglig och ineffektiv administration

– Omoderna och orationella betalningssätt för avgifter och insamlingar

– Svårt att bli medlem

Den möjlighet till direktbetalning av medlemsavgifter via Internet, som införts det senaste året, har tyvärr inte underlättat administrationen, åtminstone inte för lokalföreningarnas del.

Vi hävdar att det inte finns formella eller tekniska hinder för att genomföra vårt förslag. Samtidigt är vi medvetna om liknande, tidigare initiativ runnit ut i sanden. De kvalitets- och effektivitetsvinster som andra organisationer gjort, manar till eftertanke. Vi hoppas därför på en tydlig viljeförklaring från landsmötet att riksorganisationen övertar huvudansvaret för inkasseringen av medlemsavgifter

M10. Låt kommunföreningarna behålla medlemsavgifterna

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet centralt ska fakturera en procentsats av det kommunala partistödet i stället för att plocka av kommunföreningarna nästan hela medlemsavgiften för varje medlem

Alla politiska partier vill att deras medlemsantal ska öka, så också Folkpartiet. Men då är det kontraproduktivt av vår riksorganisation att fakturera en avgift för varje medlem som kommunföreningen har. Tvärtom borde varje ny medlem göra att kommunföreningens ekonomi stärks, utöver det tillskott av nya krafter och erfarenheter som medlemmar ger.

M11. Förenkla rutinen vid fakturering av medlemsavgifter för våra länsförbund.

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet tar bort rabatten på medlemsavgiften för medlemmar under 25 år som också är medlemmar i LUF och i stället tillämpar samma avgift för alla oavsett ålder

Medlemskap i ett politiskt parti är normalt sekretessbelagt. Därför är det olyckligt att vi i våra nya stadgar har antagit en regel som gör att samtliga länsförbund måste kontrollera om medlemmar upp till 25 år också är medlemmar i LUF. Om så är fallet ska avgiften för varje sådan medlem till länsförbundet sänkas.

Jag förstår tanken med att rabattera avgiften för att därigenom öka incitamentet att bli medlem i båda organisationerna. Men min känsla är att vi i stället har skapat mer administrativt strul än vad som är befogat.

Hur många medlemmar har vi som är under 25 år och dessutom samtidigt är medlemmar i LUF? Om vi summerar alla avgiftssänkningar och väger mot den extra tid det tar att göra dessa kontroller – har vi då vunnit något? Eller kostar det mer tid för våra ombudsmän än vad det smakar?

Och hur gör vi rent demokratiskt med frågan om sekretess? LUF har väl ingen skyldighet att lämna ut medlemslistor till Folkpartiet? När jag som ordförande för Mölndals kommunförening frågade om vilka möjligheter jag hade att komma i kontakt med lokala luffare så var den möjligheten stängd, vilket jag hade och har full förståelse för.

M12. Kansliavgifterna till Folkpartiet liberalerna

Motionär: Anna Attergren Granath, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** avskaffa förekomsten av tionden/kansliavgifter i Folkpartiet liberalerna
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för alternativa inkomstkällor till lokalföreningarna

Lokalföreningen utgör basen i Folkpartiet liberalernas organisation. Lokalföreningens högsta beslutande organ, årsmötet, sätter medlemsavgiften. Avgiftens omfattning kan skilja något i olika lokalföreningar, men ligger runt 200 kronor per person och år.

I vissa lokalföreningar och landstingsgrupper tar Folkpar-

tiet utöver medlemsavgiften ut en administrationsavgift eller kansliavgift, av förtroendevalda ledamöter som baserats på en schablon eller en procentuellt uträknad del av arvoden de aktuella uppdragen inom kommunal- eller landstingspolitiken inbringar.

Kansliavgiften utgör ett tillskott, vid sidan av partistödet, till kommunföreningens ekonomi från individer som arbetar för Folkpartiet på uppdrag i kommuner och landsting.

Det lär vara ur socialdemokratisk tradition som iden att ta en del av arvodena till partiet härstammar. Det lär även vara Socialdemokraterna som såg till att göra kansliavgifterna avdragsgilla (utan att för den skull se betydelsen av göra alla typer av ekonomiska bidrag till ideella organisationer är avdragsgilla).

Förekomsten av kansliavgifter i Folkpartisverige varierar och torde inte vara helt kartlagt. Ofta saknas formella beslut utan hänvisas till gamla beslut från tidigare generationer. Sällan eller aldrig informeras om kansliavgiftens existens eller att den är avdragsgill i deklarationen. Kansliavgiften kommer alltså som en överraskning i form av en betalningsavi efter ett halvår som förtroendevald för Folkpartiet liberalerna.

Hur kansliavgifterna är utformade går jag inte in på eftersom jag vill att de ska tas bort. Men jag kan säga så mycket att de ofta slår hårdare mot individer med låga arvoden som ofta är nya i politiken (och eventuellt unga) än mot individer med höga arvoden. Kansliavgifter på 20 000–30 000 kronor per år hör nog inte till vanligheterna.

På dryga 20-talet år har antalet medlemmar i Folkpartiet halverats. Att ha ett förtroendeuppdrag ger sina avtryck på såväl karriär som pensionspoäng. Folkpartiet liberalerna borde sträva efter att göra uppdrag för Folkpartiet mer attraktiva och borde således avskaffa kansliavgifterna som faktiskt är en skatt på redan beskattade politiska arvoden. Det ska vara attraktivt att arbeta som förtroendevald för Folkpartiet liberalerna.

Allmänna organisationsfrågor

M13. 4 000 tecken är demokratin värd i Folkpartiet

Motionär: Jan-Erik Brohede, Örebro

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** den begränsning av motionsrätten till landsmötet till max 4 000 tecken som partistyrelsen beslutat ska upphöra

Landsmötet är Folkpartiets högsta beslutande organ. Alla medlemmar är välkomna att motionera till landsmötet. Att skriva motioner är en möjlighet för en vanlig medlem att påverka Folkpartiets politik. Alla motioner behandlas av partistyrelsen. På landsmötet delas ombuden in i olika utskott där motionerna och partistyrelsens yttrande över motionerna gås igenom. I utskotten ligger också den stora chansen att påverka och ändra de förslag som partistyrelsen lagt. Där ges utrymme för en utförlig diskussion och argumentation. Makten att påverka ligger i realiteten i utskotten men där har vanliga medlemmar inte tillträde.

Efter utskottshanteringen förs motionerna tillsammans med partistyrelsens och utskottens förslag till beslut vidare till debatt där alla ombud deltar. Utöver ombuden har alla medlemmar rätt att delta i debatten. De har dock inte rösträtt. Det finns en chans att övertyga landsmötet om att partistyrelsen och utskotten har fel men detta sker ytterst sällan. I praktiken innebär detta att alla de argument som en motionär kan ha för sin motion måste föras fram i motionen till landsmötet.

En motion ska först beskriva ett problem som bör åtgärdas, förslag till åtgärder som löser problemet presenteras och slutligen ska alla argument för motionen lyftas fram.

Partistyrelsen har inför detta landsmöte beslutat att en motion till landsmötet inte får innehålla mer än 4 000 tecken. Om en motion är längre kommer den inte att godkännas.

Argumenten för detta beslut är dels att det tar resurser från annan verksamhet (förmodat viktigare verksamhet än interndemokrati?) att trycka upp och behandla omfattande motioner. Dels påstås att långa motioner inte läses av landsmötesombuden. Slutligen anförs att motioner oftast blir bättre om de kortats ner.

Det sista kan jag i princip hålla med om. En motion, anförande eller debattartikel tjänar i regel på att förkortas. Men detta kan man uppnå genom att vädja till medlemmar att skriva kort och fokuserat. Den hjälp för motionsskrivande som finns på Folkpartiets hemsida kan förbättras ytterligare.

Att längre motioner inte läses är en förolämpning av landsmötesombuden. Jag förutsätter att ombuden noggrant läser alla motioner åtminstone inom det utskott som man sitter med i. Dessutom bör det vara upp till motionären själv att göra en bedömning av risken med att skriva långa motioner.

Den första invändningen att behandlingen av långa motioner tar resurser från annan verksamhet känns mycket märklig i ett liberalt parti. Demokrati måste få kosta.

I dagens samhälle där debatten tenderar att bli allt ytligare och budskapen koncentreras till några få oneliners och där tid för analys och reflektioner ofta saknas är det extra viktigt med ett stort utrymme för debatt.

Antalet aktiva medlemmar i de politiska partierna minskar och partierna går från att ha varit folkrörelser till mer kampanjinriktade organisationer där kravet på snabba beslut ökar risken för toppstyrning och där vanliga medlemmars möjlighet att påverka minskas. Då är det fel att inskränka medlemmars möjlighet att utveckla sina argument i motioner till landsmötet.

Hur stort är då problemet med långa motioner? Enligt uppgift är 90 procent av landsmötesmotionerna kortare än 4 000 tecken. Det är alltså ett fåtal motioner som är extremt långa. Detta talar för att det kanske inte är nödvändigt att begränsa storleken på motionerna. Med den tekniska lösning för motionsinlämning som partistyrelsen valt finns dessutom ingen möjlighet att bifoga diagram eller bilder. Det är också en olycklig konsekvens av partistyrelsens beslut. Och om man skulle hitta en teknisk lösning för att kunna infoga bilder och diagram så kan man fråga sig hur många tecken som en bild ska bedömas motsvara.

Jag hävdar slutligen att det inte finns något stöd i stadgarna för att begränsa motionernas storlek.

De gamla grekerna som anses vara demokratins grundare skulle vrida sig i sina grav… (och där var mina 4 000 tecken slut)

M14. Rättvisare talartider på landsmötet

Motionär: Folkpartiet liberalerna Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** medlemmar som inte är ombud ska få samma talartid som ombuden på landsmötet, då ens egna motioner behandlas
2. **att** när landsmötesmotioner undertecknas av en grupp personer, så ska den utökade talartiden endast gälla den översta undertecknaren eller, i andra hand, en person som utsetts av motionsgruppen

Folkpartiet liberalerna är det enda parti där medlemmar som inte är ombud både kan motionera till, och medverka på, partiets högsta beslutande organ. Tyvärr är det inte frågan om ett deltagande på lika villkor. Ombuden har dubbelt så lång talartid som vanliga medlemmar. Det är svårt att se det demokratiska i att den som har en högre ställning får större möjlighet att plädera för sin åsikt, än den som inte hunnit skaffa sig en position.

Initiativ från enskilda medlemmar, som på egen tid och bekostnad besöker landsmötet, behöver uppmuntras. Alla motionärer bör därför få samma talartid som ombuden då ens egna motioner behandlas. Rör det sig om en gruppmotion, så bör den utökade talartiden endast gälla den översta undertecknaren eller, i andra hand, en person som utsetts av motionsgruppen. Då blir det upp till varje medlem att engagera sig i någon fråga om man vill komma ordentligt till tals.

Några större olägenheter på landsmötet kan en sådan ordning knappast medföra. Ifall diskussionen drar ut på tiden och argumenten börjar kännas igen, så kan presidiet alltid ta till mötestekniska möjligheter såsom inläggsbegränsning, tidsbegränsning och streck i debatten. Med en rättvisare talartid för alla deltagare blir det argumentet, snarare än positionen, som avgör Folkpartiet liberalernas politik. Därmed vinner vår politik förhoppningsvis lättare gehör hos väljarna. Dessutom motverkas tendensen att anmäla sig på talarlistan gång på gång för att kompensera för sin reducerade talartid. Att vanliga medlemmar behandlas rättvist på landsmötet påverkar för övrigt samhörighetskänslan med partiet och engagemanget för att företräda partiets åsikter utåt.

M15. Förbättrade landsmötesrutiner

Motionär: Tommy Lundkvist, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsens yrkande ska sitta i direkt anslutning till respektive landsmötesmotion
2. **att** utskottens svar ska hänvisa till motionens beteckning
3. **att** handlingarna till landsmötet ska finnas på Folkpartiets hemsida minst fem veckor före landsmötet
4. **att** protokollen från utskotten ska finnas tillgängliga för ombud och närvarande medlemmar så fort det är praktiskt möjligt

Landsmötesrutinerna kan förbättras med enkla medel. Om PS yrkande sitter i direkt anslutning till motionen underlättar det genomläsningen av handlingarna. PS motivering kan liksom tidigare lämnas i klump till varje avsnitt. Om utskottens svar hänvisar till motionens beteckning spar läsarna mycket tid. Handlingarna till landsmötet 2007 fanns tillgängliga för medlemmarna mindre än två veckor före landsmötet. Medlemmarna bör ha fem veckor på sig för att hinna läsa igenom.

Protokoll från utskotten finns ibland tillgängliga för ombud och medlemmar endast fem minuter innan debatten börjar. Ingen Folkpartiledamot skulle acceptera sådana arbetsvillkor i sin egen fullmäktigeförsamling.

M16. Motionera mera

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att komma med förslag på hur årsmötesdagar och tillhörande motionstider kan justeras och eventuella motionsperioder införas i våra stadgar för att fler motioner från enskilda medlemmar ska kunna förankras inom partiet på årsmöten och därigenom bygga större majoriteter inom länsförbund och regioner inför landsmöten

M17. Riksdagsledamot = ej länsförbundsordförande.

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna antar policyn att våra riksdagsledamöter endast i undantagsfall bör väljas som ordförande för våra länsförbund

Folkpartiet liberalerna har sedan många år en ohälsosam vana att välja våra riksdagsledamöter som ordförande för våra länsförbund. På pappret kan det verka som en praktisk lösning men i realiteten försvagar vi vårt parti genom denna ålderdomliga och forntida sed.

Våra riksdagsledamöter bör så långt det är möjligt befrias från byråkratiska uppdrag såsom ett ordförandeskap i våra länsförbund innebär. Varför ska de ödsla tid och kraft på att leda interna partimöten och justera protokoll när de borde driva politiska frågor, värva väljare och inte minst nya medlemmar?

Jag hade inte sagt något om vi hade haft ett överflöd av riksdagsledamöter att till och med gödsla Sverige med. Men nu är verkligheten en annan.

Mitt förslag är att ordförandeposterna i våra länsförbund i stället borde innehas av nyare förmågor som i framtiden kan tänka sig att driva politik på regional- eller riksnivå. Som ordförande får de en plattform att använda för att bygga ut sina kontaktnät med. Men till syvende och sist är det våra länsförbundsårsmöten som avgör – därav detta förslag till policy.

M18. Max halva partistyrelsen ska vara heltidspolitiker

Motionärer: Erik Jennische, Stockholm, Gerd Adolfsson, Leksand, Andreas Bergström, Stockholm, David Ekstrand, Uppsala, Lill Jansson, Lerum, Teodor Koistinen, Stockholm, Martina Lind, Stockholm, Camilla Lindberg, Borlänge, Nina McEvenue, Stockholm, Seved Monke, Stockholm, Lina Nordquist, Uppsala, Jan Rejdnell, Västerås, Elisabet Widlund, Hägersten, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** i Folkpartiet liberalernas stadgar, under moment I, 2 st., införa meningen: ”I valberedningens förslag till leda-

möter av partistyrelsen får endast hälften av kandidaterna inneha politiska uppdrag som är arvoderade på halvtid eller mer."

2. **att** i Folkpartiet liberalernas stadgar införa en ny paragraf, efter § 9: "§ 10. Arbetsgrupper. Partistyrelsen kan tillsätta arbetsgrupper för att ta fram förslag inför landsmöten och partiråd. I dessa arbetsgrupper får endast hälften av ledamöterna inneha politiska uppdrag som är arvoderade på halvtid eller mer." Efterföljande paragrafer omnumreras.

Ett liberalt, framtidsorienterat och opinionsdrivande parti behöver en styrelse som har förankring i många delar av samhället. Annars är risken att samhället förändras under den massmediala ytan men att partistyrelsen inget märker.

För att partiet ska kunna driva samhället framåt i liberal riktning är det också viktigt att partistyrelsen har en stor andel ledamöter som är oberoende av politiska uppdrag. I dagsläget är samtliga ledamöter i Folkpartiets partistyrelse heltidspolitiker. Det är ett problem både för att kontaktytorna gentemot andra delar av samhället blir svaga, och för att självständigheten bland ledamöterna minskar. Ytterligare en aspekt är att partiet riskerar att alienera medborgare då känslan av att partiet inte förstår vanliga människors verklighet förstärks om alla i partistyrelsen är heltidspolitiker.

På samma sätt är det viktigt att de arbetsgrupper som tillsätts för att lämna förslag till ny politik till landsmöten och partiråd består av ledamöter som inte behöver ta hänsyn till politiska uppdrag. Dessutom är det viktigt att ta tillvara olika erfarenheter när politik ska tas fram, något som är lättare att åstadkomma om gruppen inte bara består av halv- och heltidspolitiker.

M19. Begränsa längden på förtroendeuppdrag av heltidskaraktär

Motionär: Mattias Lönnqvist, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att ett förtroendeuppdrag som är av heltidskaraktär ska kunna innehas maximalt tre mandatperioder i rad
2. **att** landsmötet uttalar att man efter fullgjort förtroendeuppdrag av heltidskaraktär inte ska kunna omväljas förrän efter lika lång tidsperiod som man tidigare innehade uppdraget
3. **att** landsmötets ställningstagande inte ska tillämpas retroaktivt

Politikens arbetsformer är under ständig förändring, både som resultat av samhällets och teknikens utveckling och som resultat av diskussioner kring hur vi förbättrar samhället. En förändring som jag själv beklagar är den professionalisering som skett av politiken, där politiker i allt mindre utsträckning är ett förtroendeuppdrag och i allt större utsträckning blivit ett yrke och en karriär.

Jag är övertygad om att vi i alla i grunden delar samma uppfattning: att politiska poster är förtroendeuppdrag som man väljs till för att företräda andra. Samtidigt kräver dessa förtroendeuppdrag allt mer av oss som är politiskt aktiva och många uppdrag skulle inte vara möjliga att fullfölja om dessa skulle kombineras med ett vanligt heltidsyrke.

Det är dock min bestämda uppfattning att vi alla – oavsett om vi är fritidspolitiker eller heltidspolitiker – behöver en kontinuerlig återkoppling till den verklighet som våra väljare, de som vi faktiskt företräder, vistas i. Det är också min uppfattning att politisk verksamhet vinner på om nya personer och nya perspektiv kontinuerligt kommer in i verksamheten.

Därmed vore det lämpligt att begränsa olika förtroendeuppdrag. Då vi har val 2010 och dessa listor ännu inte är tagna vore det lämpligt att ta en inriktning redan nu och begränsa hur länge man kan inneha ett uppdrag. Jag ser tre mandatperioder, dvs. 12 år, som en lämplig sådan begränsning. På 12 år hinner man uträtta mycket, samtidigt som man efter dessa 12 år behöver en ny återkoppling till våra väljares vardag.

Det finns antagligen tekniska problem som måste lösas kring detta, och det är till och med möjligt att vissa typer av undantag ibland är önskvärda, men om man tar ett inriktningsbeslut framåt i tiden så hinner vi gott och väl lösa dessa eventuella tekniska problem och vi riskerar inte heller att tappa en massa viktig erfarenhet.

Jag menar därför att Folkpartiet liberalerna bör sätta en mandatbegränsning på förtroendeuppdrag, åtminstone på de uppdrag där uppdragets omfattning är på heltid. Har man däremot haft ett uppdrag i tre mandatperioder och sedan ägnat sig åt någonting annat i ytterligare tre mandatperioder så bör man återigen bli valbar.

M20. För många 08:or i partistyrelsen

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet fastställa som policy att välja in max 4 personer från samma postadress i partistyrelsen för att uppnå bättre geografisk spridning

I dagsläget tillhör 8 av 25 folkpartister Stockholm i Folkpartiets partistyrelse. Jag har inget emot dessa åtta, men för Folkpartiet som helhet innebär det att många av våra 26 länsförbund i Folkpartisverige blir utan representation samt att både det fysiska och mentala avståndet riskerar att öka.

Eftersom de flesta (om inte alla) partistyrelsemöten äger rum i Stockholm, så har aktiva folkpartister i Stockholm redan en stor fördel med större möjligheter att komma i kontakt med vår partiledning, än vad andra folkpartister runt om i Sverige har.

M21. Ändra provvalssystemet

Motionär: Johan Strandberg, Garphyttan

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att provvalssystemet med ettor och tvåor bör bytas ut

En risk med provvalssystemet med ettor och tvåor är att väljarna ger otydlig information. Två kandidater som fått lika många ettor vill väljarna kanske inte ha på samma plats, utan kanske som etta respektive trea. En fördel vore att väljarna framför ett kandidatnamn fick sätta en etta, en tvåa, en trea, en fyra, en femma eller en sexa.

M22. Kvalitetsråd för kvalitetssäkring av Folkpartiets kommunföreningar

Motionär: Britt-Marie Norelius, Brantevik

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska inrätta ett kvalitetsråd för att säkerställa att partiets kommunföreningar lever upp till partiets syfte och mål, följer stadgar och använder normala mötesformalia
2. **att** kvalitetsrådet ska bestå av minst en fristående jurist, centrala liberaler, men inga aktiva folkpartipolitiker
3. **att** kvalitetsrådet ska omgärdas av formalia för att dokumentera mottagande och handläggning av frågor rörande kommunföreningarna samt att respons når till den klagande inom rimlig tid

När man som liberal och Folkpartimedlem vill engagera sig i sin kommunförening och kanske även aktivt i kommunpolitiken upptäcker att det lokala Folkpartiet inte alls motsvarar det Folkpartiet står för på riksnivå, att man som medlem är helt sidoställd, att partiföreningen inte följer stadgarna och inte bryr sig om mötesformalia, utgår man ifrån att man kan få hjälp med att se över situationen från centralt håll. Men så är det inte i dag. Inte i praktiken i alla fall.

Folkpartiet talar mycket om att medlemmarna är viktigast och att man behöver få fler. Men man borde bygga på sin befintliga medlemskår, som, om partiföreningen fungerar väl, med sin entusiasm säljer in partiet till presumtiva medlemmar. Partiet har inte råd att engagerade liberaler lämnar partiet när de känner att de inte kan stå för vad Folkpartiet gör/inte gör lokalt.

Det minsta man kan begära av Folkpartiet lokalt är att man lever upp till centralt framtagna stadgar för kommunföreningar, men när inte heller det sker, och man (ofta flera samtidigt) ropar uppåt på hjälp med att rätta till problemen och inte får någon som helst respons, blir man villrådig som medlem. Ska man behöva gå ur Folkpartiet och ta sin liberalism till annat borgerligt parti för att Folkpartiets kommunförening inte fungerar?

Det kan inte vara så att man ska behöva vänta på att ett årsmöte eventuellt gjuter mod i medlemmarna att välja ny styrelse eller ny ordförande. Det finns exempel på att medlemmar skulle vilja, men inte vågar och så förblir det som det varit, ett oliberalt och osynligt folkparti, som inte bygger på medlemsbeslut, inte följer stadgar och formalia och/eller som härskas av någon helt enväldigt.

Därför föreslår jag att Folkpartiet i stället tar ett centralt och starkt grepp om Folkpartiets hjärta och fortlevnad genom att, utan aktiva politiker för att undvika konflikter. Detta genom att dels vara mottagare och handläggare av medlemmars klagomål på sin kommunförenings dysfunktionalitet, styrelsens ”missbruk” av partiet eller totala ointresse för att följa formalia och vara ett verkligt Folkpartiet liberalerna även lokalt, dels att få en tidsram inom vilken respons ska ges till den klagande.

M23. Motion till Folkpartiet liberalernas landsmöte angående antagande av en miljöpolicy

Motionärer: Anita Brodén, Sollebrunn, Karin Granbom Ellison, Linköping, Lars Tysklind, Strömstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar sig för ett antagande av en miljöpolicy för Folkpartiet liberalerna
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utforma miljöpolicyn med utgångspunkt av motivtexten i motionen

Att miljö- och klimatfrågan är en av vår tids angelägnaste fråga råder nog ingen tvekan om. Folkpartiets landsmöte avhålls för övrigt endast några veckor före FN:s klimatmöte i Köpenhamn, ett möte där Sverige samt vår EU-minister kommer att ha en framträdande roll.

De avtal som förhoppningsvis kommer att antas kommer för Sveriges del att innebära insatser och åtgärder såväl för enskilda som på kommunal, regional och statlig nivå. Det betyder att varje organisation också behöver ikläda sig ett ansvar.

För Folkpartiets del är värnandet av vår miljö en synnerligen angelägen fråga. En liberal motion låg exempelvis bakom våra nio första nationalparker, vår första miljölagstiftning samt SNF:s grundande. Som politiskt parti har vi därför all anledning att föregå med gott exempel, varför en miljöpolicy bör utarbetas.

- En miljöpolicy bör utgå ifrån Folkpartiet liberalernas ansvar att vara ett föredöme i miljöarbetet.
- På riks/regional/kommunal nivå bör miljöaspekter vägas in vid resor, arrangemang och inköp.
- Energieffektivitet, resursminskning samt sopsortering bör också ingå i policyn

M24. Karl Staaffs demokrati- och fredspris

Motionärer: Anita Brodén, Sollebrunn, Agneta Berliner, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet beslutar utdela ett demokrati- och fredspris varje landsmötesår till lämplig person/er eller organisation/er som på ett engagerat och inspirerande sätt arbetat för främjande av demokrati och fred.
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utforma Karl Staaffs demokrati- och fredspris

Karl Staaff var en ledande liberal kraft i riksdagen under början av 1900-talet. Han var en av de liberala medlemmarna i Lundebergska ministären och en av de svenska förhandlarna i unionsupplösningen med Norge. Staaff blev den person som i stor utsträckning bidrog till den fredliga unionsupplösningen med Norge. Den 7 november 1905 fick han kungens uppdrag att bilda en ny regering.

Karl Staaffs politiska gärning bestod förutom att ha bidragit till den fredliga unionsupplösningen med Norge också till att ha moderniserat politiken till 1900-talets villkor. Han arbetade för en demokratisering av samhället där inte minst rösträttsfrågan spelade en stor roll. För att ytterligare, vid sidan av Karl Staaffmedaljer, uppmärksamma vår historia mer externt men också för att uppmuntra enskilda personer och organisationer som arbetat engagerat och inspirerat med demokrati- och fredsfrågorna föreslår vi att Karl Staaffs demokrati- och fredspris instiftas.

Priset kan förslagsvis utdelas varje landsmötesår.

M25. Hur vi maximerar statsråd och riksdagsledamöters besök i kommuner och landsting

Motionärer: Malin Danielsson, Skogås, Peter Olevik Dunder, Handen, Anna Attergren Granath, Solna, Anna Steele Karlström, Tyresö, Moa Rasmusson, Botkyrka, Mats Siljebrand, Södertälje

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska ta fram en strategi för statsråds och riksdagsledamöters besök

När man som medlem i Folkpartiet träffar ett folkpartistiskt statsråd eller riksdagsledamot blir man glad och stolt och får mer energi att lägga ner på det politiska arbetet. Likaså tror vi att det kan vara en tillgång för en etablerad politiker att träffa och känna stöd från ett gäng lokala folkpartister eller möta en grupp nya medlemmar.

Att Folkpartiets statsråd och riksdagsmän är ute i kommunerna på studiebesök, möten invigningar, föredrag och andra aktiviteter där möten med människor står i centrum är även betydelsefullt för arbetet med att stärka den bild av Folkpartiet som vi önskar. Därför borde möten av detta slag, mellan folkpartister på olika nivåer, vara prioriterade och en viktig del av vår kompetensutveckling och nätverksbyggande. Dessa möten stärker partiet och får det att växa samtidigt som paritet genom statsrådens/riksdagsmännen närvaro kan få uppmärksamhet på den förda politiken gentemot allmänheten och visa att Folkpartiet bryr sig. I mötet mellan olika individer, partimedlemmar och representanter från föreningar, företag och organisationer bygger partiet långsiktiga relationer som är oersättliga.

Den tid som statsråden/riksdagsmännen lägger ner ute i kommunerna måste få den allra bästa utdelningen. De lokala föreningarna har ofta redan upparbetade kontakter med de lokala medierna, det lokala föreningslivet och lokalkännedom som kan komma väl till hands vid planeringen av besöket. För att bättre utnyttja denna lokala kunskap, förbättra samarbetet mellan olika nivåer inom paritet vid besöken samt ge möjlighet till intern kompetensutveckling anser vi att det behövs en strategi för statsråds- och riksdagsbesök. Det skulle kunna vara något så enkelt som en checklista inför besöken där inblandade tydligt skulle kunna se vad som förväntades av dem innan, under och efter besöket. Partiet skulle då på ett bättre kunna nå avsedd målgrupp genom att i god tid se till att sprida information och utnyttja de kontakter och nätverk som partiet innehar lokalt.

Vi tror det är av stor betydelse att försöka undvika besvikelsen som uppstår när man får läsa om ”sitt” statsråd i tidningen på besök i den egna kommunen dagen efter det inträffade. För att inte tala om känslan andra partiföreträdare kommenterar att det lokala partiet inte fanns på

M26. Möjliggör det personliga mötet

Motionär: Stina Engström, Skellefteå

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet på ett riksmöte provar system med personligt möte som beskrivs i motionen

Att nå ministrar och tjänstemän inom regeringen är inte det lättaste och än svårare att få till stånd det personliga mötet. Ett alternativ som borde prövas kunde vara att vid exempelvis ett riksmöte som vi hade nyligen i Linköping få 5 minuter avsatta till ett samtal.

Detta förutsätter givetvis vara ett tidsbegränsat möte och även inbokat i förväg. Något kösystem kan inte vara lämpligt då alla vill ha så mycket utav sammankomsten som möjligt. Ett tänkbart förfaringssätt kan vara:

Vid anmälan till riksmötet, som i detta exempel, anmäler man sitt intresse till den minister eller tjänstemän man önskar få lyfta sin fråga eller synpunkt till.

Besked med dag och tid för ens 5 minuter kan ligga i mappen man får vid registreringen/ankomsten.

M27. Författningsdomstol, Folkpartiets ledning och image

Motionär: Sverker Torell, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet beslutar tillsätta en ”författningsgrupp” för att dels utreda, dels till nästa landsmöte lägga förslag om följande frågor: a) partiets image, b) partiets ledning, c) partiets krav på en författningsdomstol

Partiets image

Förslag: Partiet ska propagera med generositet och tankefrihet som ledord, Folkpartiet som tankefrihetens främsta försvarare, generöst i att lyssna på argument, strängt i att gallra dem, fientligt mot skalkeskjul (vilseledande svepskäl).

Fri konkurrens mellan idéer är demokratins grund. Framsteg bygger på kritisk granskning och öppenhet för nya idéer. Det är kungsord i vårt program, som ser en viktig uppgift i att skapa mötesplatser för problemlösning. Folkpartiet självt bör då dels vara den bästa av platser, dels främja diskussionen inom partiet på alla nivåer.

Kritisk granskning måste omfatta även våra företrädare, vilket de i en ideal värld klarar av. Men om man krasst ser intern offentlig partidiskussion som svaghet uppstår hinder. Solidaritet med ledningen kan bli ett hot mot framsteget. Därmed aktualiseras ledarfrågan.

Ledningen

Nackdelar med en ledare:

a) Vårt program säger att varje koncentration av makt kan leda till övergrepp och till att nya idéer hindras. Makt finns koncentrerad hos vår partiledare. Vem denna än är, utbildas erfarenhetsmässigt ett diskussionshämmande jasägeri kring ledarpersonen. Ett murliknande konsensustänkande, strukturerat efter ledarens preferenser, tenderar att likt svamphyfer tränga igenom stora delar av partiorganisationen.

b) Nytänkande och kreativitet hämmas alldeles som programmet säger.

c) Riskerna ökar för ledarens självöverskattning, för oöverlagda beslut och för fanflykt av sant intellektuella liberaler.

Tudelat ledarskap: då tar gärna en kommandot, därför föreslås:

Tre ledare, varigenom risken för enmansdominans minskar.

Fördelar:

Nackdelarna i a ovan tenderar att bortfalla, b och c övergår i sina motsatser, dvs. kreativitet och nytänkande främjas. De intellektuella dras till Folkpartiet, som hyllas för genomtänkta förslag.

Nackdelar?

Okunskap/konsensustänkande ger styrka som Orwell

påpekat. Om diskussion bryter ned okunskap, bryter den därmed också styrkan?

Låt vara att livligare tänkande initialt ökar villrådigheten. Övertygelsekraften hos de insiktsfulla ökar också:

Den kraften kan lyfta Folkpartiet enormt.

Förslag till valsätt

De tre som fått flest röster i val till ledarskap utses.

Vinst

Modellen sprids, först till de lokala föreningarna, sedermera vidare… till demokratins båtnad.

Författningsdomstol

Kravet finns i vårt program men har på länge inte framförts kraftfullt.

Utöver att pröva om lag stämmer med grundlag bör domstolen även kunna pröva om varje myndighetsutövande, inklusive sådant som utövats av förtroendevald, har skett enligt lag och utdöma påföljd om så ej varit fallet:

En rad fall som uppmärksammats i media aktualiserar utökningen av befogenheterna. Det har handlat om grava försummelser av kommunalt förtroendevalda till stort men för enskilda människor. Tilltron till demokratin har skadats.

Om en effektiv kontroll med sanktionsmöjligheter finns bör sannolikheten för att så sorgliga fall kan inträffa bli liten.

Den pedagogiska uppgiften att klargöra behovet av en sådan juridisk förstärkning bör inte bli svår.

M28. Förbättra trivseln för medlemmarna

Motionär: Johan Strandberg, Garphyttan

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet centralt mellan valrörelserna bör finansiera en kampanjaktivitet per månad och kommun samt måltidsersättning åt deltagarna
2. **att** landsmötet uttalar att medlemsavgiften sänks till åtminstone 60 kronor
3. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet centralt nästa år hel- eller delfinansierar matkostnader för en valstuga per kommun

För att ytterligare öka antalet medlemmar borde medlemsavgiften sänkas till åtminstone 60 kronor, som de övriga allianspartierna i genomsnitt tar ut per medlem från centralt håll. För mycket av en medlemsavgift går i dag till partiet centralt, som inte bör ha störst utgifter för medlemmarna. Onödigt mycket energi verkar för övrigt lokalt och regionalt läggas ned på hantering av medlemsavgifter. Blir det i varje förening samma medlemsavgift, borde denna bli högst 100 kronor så att inte många föreningar får en höjning.

Eldsjälarna borde dessutom få det mer trivsamt. En fördel vore att de som bemannat valstugan efteråt fick en måltid på Folkpartiet centralts bekostnad. Med en sådan lösning kunde Folkpartiet i fler kommuner bli intresserat av att ha valstuga även inför Europaparlamentsvalet. Med tanke på hur mycket en valrörelse kostar, läggs märkligt litet på dem som hjälper till.

Ett problem mellan valrörelserna är att kampanjaktiviteter ofta blir en kostnad snarare än en intäkt. En lösning vore att Folkpartiet centralt finansierade en kampanjaktivitet per månad och kommun samt måltidsersättning åt deltagarna. Genom en sådan modell kunde en grupp liberaler till exempel dela ut flygblad, därefter besöka ett kafé och avslutningsvis skicka in kvittona. Med ett centralt fastlagt upplägg som man kan haka på, kunde det bli lättare att lokalt få igång kampanjverksamhet.

M29. Köp libanesiskt vin

Motionär: Leiph Berggren, Hässelby

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** det vin som serveras på Folkpartiets kommande riks- och landsmöten i så stor utsträckning som möjligt bör komma från Libanon

Att bygga fred i en krigisk miljö är svårt, men faktum är att EU har lyckats med just detta. Inte bara mellan Tyskland och Frankrike, utan även med lokala terroristorganisationer som motståndare. EU, Spanien och Storbritannien har lyckats att knäcka både IRA och ETA. Det gick inte på en natt, men det gick. Grunden för detta har varit de klassiska liberala fundamenta att om människor får egenmakt och tro på att eget arbete kan skapa en bättre tillvaro, så reduceras/elimineras basen för militanta och våldsbenägna rörelser.

För att låna ord från den israeliske författaren Amos Oz: ”När människor känner att det inte finns annat än nederlag, förödmjukelse och värdelöshet kan de ta sin tillflykt till olika former av desperat våld. Enda sättet att slå tillbaka hopplösheten är att skapa och sprida hopp, kanske inte bland fanatikerna men bland de sansade.” En av de mest krigiska miljöerna i vår närhet är utan tvekan Mellanöstern. Även här kan de klassiska liberala värderingarna om fred genom handelsutbyte komma att göra god nytta.

EU har redan i dag ett frihandelsavtal med många länder runt Medelhavet. Bland de länder som hittills ingått associeringsavtal är Israel, Libanon, och den Palestinska myndigheten. EU är alltså redan i dag i full gång med en process som på sikt bör kunna leda till stabil fred runt hela Medelhavet, inklusive Israel, Libanon och Palestina.

Men inte bara EU kan göra god fredsnytta genom att befrämja handelsutbyte. Även Folkpartiets landsmöten kan göra samma nytta. Visserligen i påtagligt mindre skala, men med nog så viktigt symbolvärde. På Folkpartiets kommande riks- och landsmöten bör det vin som serveras komma från Libanon.

Det libanesiska vinet är inte bara gott, det är även ett ypperligt exempel på samarbete över etniska och religiösa gränser. Tillräckligt ofta för att det ska kunna anses vara utmärkande, så ägs marken av muslimska jordägare, men arrenderas och brukas av kristna vinodlare. Dessutom sker en stor del av vinodlingen i den för sin våldsamma historia kända Bekaadalen. Men vinodlare och markägare vill inte ha våldshandlingar, de vill ha stabil fred för att kunna bruka marken. De är sansade.

Genom att köpa deras produkter stödjer vi de sansade i ett område som har drabbats av sanslöst mycket våld. För fredens skull: Köp libanesiskt vin!

M30. Uppmuntra varandra

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att komma med förslag på hur aktiva i kommunföreningarna dels kan uppmuntras, dels kan få hjälp med att hålla sina lokala hemsidor uppdaterade

Webben är en mycket bra kanal för att nå ut till intresserade av Folkpartiet. För de flesta som besöker en webbplats har aktivt sökt sig dit och är mottagliga för information/propaganda. Dessutom har de flesta tillgång till dator och Internet i dag.

Men hur kan vi hjälpa varandra att hålla våra lokala hemsidor bättre uppdaterade och mer aktuella? Det är tusenstjärnorsfrågan.

M31. Arvode

Motionär: Stefan Abramsson, Sölvesborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** ett mindre symboliskt värdebevis i form av ett mindre arvode utdelas för deltagande i politiken

Man vill betala efter bärkraft, dvs. efter filosofin och ett agerande enligt Robin Hood-metoden oavsett tycke, åsikt och värderingar. Jag börjar med detta för att alla ska förstå inriktningen med denna författade företeelse.

Inför ett mindre symboliskt arvode på X kronor per timme för den eller de personer/medlemmar som på ett eller annat vis hjälper skäligen till för ett aktivt parti, förening, avdelning osv. Någon ersättning fordras för att då kompensera vad man lägger ner på ett ideellt arbete/jobb, körersättning eller dylik uppkommen kostnad som har samband med det liberala livet.

Jag (SA) är ej rojalist, moderat eller en råkapitalist. Jag är en jordnära liberal som försöker att hjälpa till där det behövs och då efter min prioritering, planering och ledighet. Något att komma ihåg är att man inte kan behaga alla med gratis/ideell verksamhet. Det kostar både tid, energi och annan medborgares ägande liv. Jag föreslår att detta beslutas utan erinran på någon form av ersättning.

M32. Fri Nu till engagerade

Motionär: Stefan Abramsson, Sölvesborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** tidningen Nu blir gratis till medlemmar och ideellt arbetande liberaler (medlemmar), pensionärer och (skol) ungdomar

Nu är det många högavlönade direktörs-/tjänstemän (kvinnor) som erhåller både bonus, incitament och pensionsavtal. Låt oss säga en symbolisk låg summa på cirka 50 ggr av en vanlig industri-/bygglön, dvs. cirka 20 000 kronor x 50 = 1 000 000 kronor = 1 miljon kronor/mån = 12 miljoner kronor i årslön (brutto) exkl. moms och skatt m.m.

Arbetstiden är från kl. 07:00–17:00 mellan månd–fred = 50 timmar – semester, lunch och frukost/kaffe m.m. På ett år blir detta 52 arbetsveckor x 50 timmar inkl ideellt arbete/jobb till 2 600 timmar per år.

Detta innebär att höjdarna får ut 12 miljoner kronor per år genom 2 600 timmar per år = 4 615 kronor per timme. Nu är det så att vi i högskattelandet Sverige inte kan betala för allt vi engagerar oss i. För mig som entreprenör skulle jag säkert betala om jag då hade tillgång till en högre månadslön och skulle jag mot förmodan nu få in mina 4,75 miljoner kronor i alla utomstående fordringar, så innebär detta att det skulle ta mig 1 029,25 timmar, alltså på ett ungefär ett halvt år, exklusive skatt, moms m.m.

Men så är och blir det inte i verkligheten, man får vända och vrida på varenda liten krona som man nu får in på den skäliga debiteringen, och så att beställare/uppdragsgivare (kunder) och andra aktörer gör rätt för sig, så kan man betala för sitt leverbröd. Härmed så tycker jag det är berättigande att tidningen Nu ska vara gratis/fri för dem som då på ideell basis arbetar eller på ett annat vis gör skäl för att liberalerna får synas aktivt i de sammanhang där det diskuteras politik. Till landsmötet i Växjö den 19–22 november 2009 föreslår jag därför att det beslutas om ett gratis abonnemang.

M33. Olämpligt ord

Motionär: Ulla Palmgren, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** ordet ras tas bort ur texten under rubriken ”Lagar och förordningar” i tredje stycket i ”Policy för förtroendevalda och kandidater vid extern kommunikation och opinionsbildning”.

I Folkpartiet liberalernas ”Policy för förtroendevalda och kandidater vid extern kommunikation och opinionsbildning” under rubriken ”Lagar och förordningar” står det att läsa i tredje stycket: ”Det är inte tillåtet att registrera eller offentlig göra känsliga personuppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackföreningar och politiska organisationer eller personuppgifter som rör hälsa och sexualliv.” Som liberal anser jag att ordet ras är oförenligt med vårt språkbruk. Jag anser att ordet ras bör strykas ur texten.

M: Organisation och stadgar
Partistyrelsens yttrande

Inledning

Organisationsfrågor tenderar att komma i skymundan för det politiska arbetet i ett parti. På ett sätt är det både förståeligt och självklart. Det är idéerna och de samhällspolitiska sakfrågorna som är existensberättigandet för ett politiskt parti – organisationsfrågorna är sekundära. Men på ett annat sätt är det beklagligt, eftersom en välfungerande och öppen organisation utgör själva grunden för det politiska arbetet.

Inte minst är organisationsfrågorna viktiga för att interndemokratin ska fungera. Beslutsfattandet inom Folkpartiet liberalerna utgår från de enskilda medlemmarna, och det behövs ett ständigt förnyelsearbete för att stärka medlemsinflytandet under former som samtidigt möjliggör både ansvarsutkrävande och effektivt beslutsfattande.

Det är också genom att arbeta med den egna organisationen som vi kan göra Folkpartiet till ett öppnare parti. I dagens samhälle är ett politiskt parti bara ett forum av många tänkbara för de engagerade samhällsmedborgare som vill göra sin röst hörd. Också inom intresseorganisationer, tankesmedjor, enfrågegrupper, mer eller mindre lösa nätverk samt inte minst de sociala nätverken på Internet förekommer en intensiv politisk debatt som vi, som liberalt parti, har ett ansvar för att öppna oss för. Många politiskt intresserade medborgare väljer också att helt avstå från att organisera sig utan bidrar till debatten som enskilda personer. Också detta måste vi ta hänsyn till.

Folkpartiet liberalerna har under de senaste åren gjort flera satsningar för att öka öppenheten, förbättra interndemokratin och utnyttja de nya kommunikationsformerna. Partirådet har fått beslutande makt och sammankallas oftare. Flera av de samråd o.dyl. som har genomförts på senare tid har varit öppna för alla, och intresset från allmänheten har också varit mycket stort när det gäller att lämna synpunkter. Inför Europavalet 2009 lanserades en ny kampanjwebb som gett viktiga erfarenheter. Folkpartiet har en allt starkare närvaro på Facebook, Youtube m.m. Enskilda folkpartiavdelningar och folkpartister går före med att använda bloggar, wiki-funktioner m.m. inte bara i dialogsyfte, utan också för att formulera konkret politik.

Allt detta ger viktiga erfarenheter som Folkpartiet kommer att ha nytta av i det fortsatta förändringsarbetet. Partistyrelsen är övertygad om att de nya kommunikationsformerna kommer att betyda mycket för ökad öppenhet och interndemokrati.

Förnyelsearbete

Internetstrategier

Motionerna M1 yrkande 4 och 6 samt M2–M3

I motion **M1** föreslås olika reformer för att bygga Folkpartiets organisation kring Internet. Motionärerna anser att Folkpartiets förnyelsearbete har stannat av. Många förslag som förts fram har aldrig genomförts. Att bättre utnyttja dagens kommunikationsteknik skulle ge medlemmarna större möjligheter att engagera sig. I **yrkande 4** föreslås att partistyrelsen får i uppdrag att utarbeta en form för hur förarbetet till nästa partiprogram (programgrupper, motionsförfarande m.m.) kan genomföras med en öppen metod på Internet. **Yrkande 6** går ut på att Folkpartiets stadgar ska publiceras på nätet.

Motion M2 föreslår att Folkpartiet skaffar en tydlig strategi för hur IT och Internet ska användas, både Internet och externt, med mål, vision och konkret genomförandeplan. Motionärerna räknar upp en rad kommunikationsverktyg som de menar att Folkpartiet borde använda i högre grad. Det är viktigt att strategin beskriver nya arbetssätt, visar på behov av kompetensinvesteringar och ger tydliga prioriteringar.

Motion M3 föreslår att besökare på Folkpartiets webbsidor ska kunna ge kommentarer samt att partistyrelsen ska ta fram riktlinjer för moderering av sådana kommentarer. Behovet av detta, menar motionären, kommer av den tekniska utvecklingen och förändrade förväntningar på mer dubbelriktad kommunikation via nätet.

Partistyrelsen delar i stort motionärernas synpunkter på behovet av förnyelse och utveckling. Det är ingen som ifrågasätter att behovet är stort. Det dagliga arbetet förflyter visserligen i stort sett utan problem i de allra flesta kommunföreningar, men Folkpartiet har även på senare år tappat medlemmar. På flera orter har vi problem att rekrytera förtroendevalda och bedriva ett meningsfullt föreningsarbete utöver det som ”måste göras” för att fullmäktigegruppen ska ta ställning till ärendena på nästa veckas dagordning.

Medlemmarna utför ett för Folkpartiet och för den representativa demokratin mycket viktigt arbete. Men det är sällan våra medlemmar och förtroendevalda får ett tack för sina insatser. Utgångspunkten för Folkpartiets förnyelsearbete måste vara att partiet har stabila och öppna arbetsformer som gör det attraktivt att bidra i liberalt samhällsarbete. Det handlar både om det politiska utvecklingsarbetet i stort och om det arbete som måste utföras varje dag inom partiarbetet.

Folkpartiets organisation är inget självändamål utan måste självklart vara föremål för ständig förnyelse, men samtidigt måste förändringsarbetet ta hänsyn till att förnyelse tar tid. En del av de åtgärder som de olika arbetsgrupperna föreslagit har i själva verket genomförts. Ett exempel på detta är att ett antal partisamråd i viktiga politiska frågor har hållits, helt i enlighet med utvecklingsförslagen. I stället för att enbart följa stadgarna och sammankalla partirådet de år då landsmöte inte hålls, har partistyrelsen dessutom valt att inkalla det oftare.

Förnyelsearbetet har i år drivits vidare med en ny form för motioner, som förhoppningsvis kommer att kunna utvecklas vidare. Nya former för större delaktighet i programskrivande kommer också att testas framöver. Sedan senaste landsmötet har flera samråd genomförts där många medlemmar och icke-medlemmar fått möjlighet att påverka politikens innehåll.

Vi håller på att ta fram en IT-strategi där vi funderar på vilka sociala medier vi ska vara närvarande i, och varför. Strategin handlar också om hur vi ska öka möjligheten till politisk verksamhet via Internet.

Partistyrelsen kommer att fortsätta utvecklingsarbetet. Vi vann nya erfarenheter av sociala medier under Europaparlamentsvalrörelsen 2009. Dessa lärdomar kommer vi att ta med oss i förberedelserna för valet 2010. Målet är att då förnya Folkpartiet.se med nya funktioner. Bland annat måste vi ställa krav på högre interaktivitet än den nuvarande plattformen medger.

Avseende yrkande 6 vill partistyrelsen framhålla att partistadgarna redan finns publicerade på Folkpartiets webbplats.

Med detta vill partistyrelsen föreslå att **motion M2 bifalls samt att motion M1 yrkande 4 och 6 och motion M3 anses besvarade**.

Medlemsomröstningar och val via Internet

Motionerna M1 yrkande 2–3

I motion **M1 yrkande 2** föreslås att partiledaren ska väljas via en medlemsomröstning på nätet. I **yrkande 3** föreslås vidare att ett liknande förfarande ska användas för att ta fram listan inför Europaparlamentsvalet 2014.

Några av Folkpartiets systerpartier, till exempel brittiska Liberaldemokraterna, väljer partiledare via allmänna medlemsomröstningar. Där är dock partiledarrollen lite annorlunda än i Sverige och kanske mer kan liknas vid en motsvarighet till vår partisekreterare. Partiledaren som agerar i parlamentet, väljs uteslutande av partigruppen i underhuset. Ett sådant system ger andra förutsättningar.

Förslaget att utse partiledaren genom en allmän medlemsomröstning kan innebära vissa fördelar – det skulle kunna öka engagemang och delaktighet för partiets medlemmar samtidigt som det kunde skapa en debatt om vilka politiska och organisatoriska mål partiledaren vill se och därmed ge den valda kandidaten starkare mandat för att genomföra dessa.

Men förslaget kan också medföra vissa nackdelar. I dag är det Folkpartiets landsmöte som tillsätter såväl partiledare som övriga partistyrelsen och också utkräver ansvar. Det skulle bli problematiskt att blanda system för val. Kan ett landsmöte – med en annan sammansättning bland ombuden än medlemskåren i stort – avsätta en partiledare som valts i en allmän medlemsomröstning? Om svaret är ja, riskerar vi att få oklarheter och, i praktiken, två parallella metoder för partiledarval. Om svaret är nej, riskerar vi att landsmötet tappar sin auktoritet som Folkpartiets högsta beslutande organ när partiledaren blir ”orörbar”. Ingendera utvecklingen vore önskvärd.

Partistyrelsen menar att detta är fråga om ett vägval, där bägge modellerna har både bra och dåliga sidor. Fördelarna med en representativ interndemokrati överväger dock, eftersom den säkerställer att alla delar av partiet får samma grad av inflytande i proportion till sin storlek och dessutom är förhållandevis okänslig mot röstkupper o.dyl. Till detta kommer de fördelar som ett indirekt system ger när det gäller ansvarsutkrävande och maktfördelning.

Vad gäller fastställandet av listan inför Europaparlamentsvalet infinner sig delvis liknande synpunkter på förslaget. Det system vi har i dag med ett allmänt provval bland alla medlemmar som är starkt utslagsgivande (men inte helt bestämmande) skapar redan de fördelar som en medlemsomröstning via nätet skulle ha. Partistyrelsen framhåller att det inte alls är osannolikt att denna provalsprocess 2014 sannolikt åtminstone delvis kommer att skötas via nätet.

Men att en valberedning efter provvalet dessutom kan väga in andra faktorer tycker partistyrelsen är bra. Det händer att kandidater väljer att dra sig ur, efter att sett utfallet av provvalet. Det finns också ett flertal tidigare landsmötesbeslut om varvade listor som innebär behov av att jämka ordningen mellan kandidater i vissa fall.

Partistyrelsen föreslår med detta att motion **M1 yrkande 2 avslås samt att yrkande 3 anses besvarat**.

Ett Internetbaserat länsförbund

Motion M1 yrkande 1 och 5 samt M4

I **motion M1 yrkande 1** föreslås att §§ 2 och 3 i partiets stadgar kompletteras med möjligheten att vara med i ett ”länsförbund på nätet”. Någon som motionären framhåller föreslogs av utvecklingsgruppen 2003. **Yrkande 5** i samma motion behandlar de sakpolitiska nätverken och hur arbetet kan organiseras på nätet.

Också motionären bakom motion **M4** tar upp frågan om medlemskap i ett länsförbund på nätet. Motionären vill ge partistyrelsen i uppdrag att skapa detta länsförbund, samt lämnar i sitt andra och tredje yrkande preciserade förslag till stadgeändringar i §§ 2 och 3. Den första meningen i § 2 föreslås lyda: ”Folkpartiet liberalernas medlemmar är sammanslutna i föreningar på lokal nivå och/eller i nätverk”. §3 föreslås kompletteras med: ”Nätverken ingår i länsförbundet på nätet. Det är upp till varje medlem att avgöra var han/hon ska vara medlem och därmed vara ombudsgrundande till landsmötet. Ingen medlem kan vara ombudsgrundande på mer än ett ställe.”

Vid utgången av 2008 fanns sammanlagt 129 medlemmar som inte ingick i någon kommunförening, varav 48 direktanslutna till riksorganisationen. Det är alltså väsentligt mindre än även de minsta länsförbunden. Den första frågan som måste ställas när det gäller ett Internetbaserat länsförbund är därför: Är det sannolikt att det skulle kunna samla tillräckligt många medlemmar för att kunna fungera? Partistyrelsen gör för närvarande bedömningen att så troligen inte skulle bli fallet.

När möjligheten att direktansluta sig till ett länsförbund eller till riksorganisationen infördes spekulerades det i om detta skulle bli vanligt eller ej. Det visade sig vara en möjlighet som används ytterst sparsamt. I och med ändringen av normalstadgarna 2008 gavs länsförbunden möjlighet att ta upp Internetbaserade (och andra icke geografiskt avgränsade) organisationer som lokala föreningar. Såvitt partistyrelsen känner till har denna möjlighet hittills inte kommit till användning i något enda fall.

Folkpartiet liberalerna existerar inte för sin egen skull, utan för att – med partistadgarnas ord – ”samla personer med liberal samhällsåskådning till gemensamt arbete”. I partistadgarna framhålls också partiets uppgift att ”verka för val av personer med liberal åskådning till politiska förtroendeuppdrag”. Eftersom de allmänna valen till kommun, landsting/regioner, riksdag och Europaparlamentet bygger på geografiskt indelade valkretsar är det naturligt att Folkpartiets egen organisation i huvudsak bygger på denna indelning.

Partistyrelsen vill inte utesluta möjligheten att i framtiden

öppna för Internetbaserade länsförbund, men anser inte att det finns förutsättningar för detta i nuläget eftersom inte ens möjligheten till Internetbaserade lokala föreningar hittills visat sig vara ett attraktivt sätt för partimedlemmar att organisera sig. Saken kan komma i ett annat läge längre fram, men partistyrelsen vill understryka att en förutsättning är att det då finns tillräckligt många medlemmar som är beredd att ansluta sig till det nya länsförbundet. Ett Internetbaserat länsförbund utan tillräcklig medlemskår skulle inte få den stadga som medlemmarna och omvärlden har rätt att förvänta sig.

Både motioner M4 och M1 yrkande 5 berör dock även en annan fråga, nämligen de sakpolitiska nätverken. De sakpolitiska nätverk som provats vid olika tidpunkter, till följd av förnyelsegruppens initiativ, har för det mesta visat sig vara kortlivade. Några få lever vidare framför allt som nyhetsbrev kring ledande företrädare.

Ett par större nätverk med betydligt större stabilitet har dock funnits under längre tid i Folkpartiet, till exempel Kristna liberaler och Gröna liberaler. Dessa har framgångsrikt kombinerat både Internetbaserade aktiviteter med mer traditionellt medlemskap. Ett annat lyckat exempel av nyare datum är t.ex. nätverket Felira som byggdes upp av Birgitta Ohlsson.

Partistyrelsen ser problem med att alltför aktivt börja styra över de existerande nätverken. De tidigare erfarenheterna av att partistyrelsen försöker stimulera fram verksamhet är inte goda. För att vara långsiktigt uthålliga bör nätverken växa fram underifrån och knytas till frågor eller personer som väcker engagemang.

Med detta anser partistyrelsen att **motion M1, yrkande 1 och 5 anses besvarade och att motion M4 avslås.**

Medlemskap

Motionerna M5–M9 och M11 samt M12 yrkande 2

Ett antal motioner behandlar frågor som berör medlemskap i Folkpartiet, rutiner för betalningar, fakturering av medlemsavgifter från riksorganisationen och andra näraliggande frågor som partistyrelsen väljer att behandla i ett sammanhang.

Medlemstalet i alla de etablerade politiska partierna sjunker. Som författaren till motion **M5** tydligt visar har Folkpartiet på en generation tappat nästan 26 000 medlemmar.

Stora delar av detta medlemstapp har orsaker som Folkpartiet inte råder över – allmänna trender i samhället, synen på politik och medlemskap i de etablerade partierna. Men det finns en rad andra omständigheter som vi själva kan påverka.

I alla demokratiska länder byggs någon form av partiväsende upp. I Sverige har det, genom den relativt sett långa historien som demokratiskt stabilt land, inneburit att partierna som organisationer fått en ovanligt stark ställning. Det betyder att den sjunkande medlemstrenden i sig är allvarlig.

En undersökning som följde upp en medlemsvärvningskampanj för några år sedan visade att drygt 60 procent av alla som hör av sig till Folkpartiet med ett intresse för vår politik och eventuellt medlemskap, aldrig får någon återkoppling eller får svar så sent att intresset för länge sedan hunnit försvinna.

Motion M6 föreslår att det ska bli enklare att betala medlemsavgift till Folkpartiet eller skänka pengar genom kortbetalningar via hemsidan. Motionären påpekar att den som vill bli medlem möts av ett formulär för att lämna personuppgifter, men kan inte omedelbart bli medlem utan måste vänta på att någon ska skicka ut ett inbetalningskort. I stället borde finnas en möjlighet att betala medlemsavgiften direkt genom de vanligaste korten eller genom sin Internetbank och också att donera pengar på samma sätt.

Författaren till motion M5 menar att nuvarande former för medlemskap, med krav på att medlemsavgift ska betalas för att den enskilde ska få tillgång både till information och inflytande, i grunden är riktig men vill uppdra åt partistyrelsen att öppna för andra former av ”sympatisörskap” som inte behöver bygga på medlemskap.

I **motion M7** föreslås att Folkpartiet ska införa en nivå av medlemskap för dem som inte vill engagera sig i de olika politiska föreningarna men ändå stöttar den liberala ideologin, samt att vi aktivt ska ta tillvara möjligheten att utnyttja denna grupp för opinionsbildning. Motionären lämnar också konkreta förslag på en rad åtgärder som han menar bör vidtas i den riktningen, t.ex. införande av en nivå av passivt medlemskap som ”FP-supporter” eller liknande.

I **motion M8** föreslås att medlemskapet uppvärderas genom införandet av medlemskort, som tydligt visar medlemskapet. Medlemskort är numera billiga att tillverka och distribuera och utgör en påminnelse om banden mellan organisationen och individen, påpekar motionären.

Partistyrelsen instämmer i resonemangen om att det måste bli enklare att bli medlem i Folkpartiet men samtidigt att sympatin för våra åsikter också måste kunna ta sig andra uttryck än ett medlemskap. I sammanhanget kan påpekas att mycket av det motionärerna beskriver, faktiskt redan görs. Alla partiets ministrar har nyhetsbrev vars prenumeranter utgör en viktig bas för opinionsbildning, där partimedlemskap varken avkrävs eller efterfrågas. Experiment med sakpolitiska nätverk med mera har gjorts, som berörts tidigare i partistyrelsen svar på motioner om förnyelsearbetet.

En viktig sak, som författaren till motion M5 framhåller, är att varje form av sympatisörregistrering måste bygga på respekt för den enskildes integritet. Det är alltså inte någon universallösning att öppna upp för fler kontaktmöjligheter, nyhetsbrevsprenumerationer och liknande – och sedan förutsätta att detta under en valrörelse ska vara lojala kampanjarbetare. Det kan ge rakt motsatt effekt och stöta bort människor.

Men det är ändå viktigt att fortsätta att utveckla partiets kontaktytor på olika sätt. När det finns flera olika sätt att möta Folkpartiet – genom enskilda företrädares bloggar, nyhetsbrev med mera – och möjlighet att engagera sig i programarbete, ge synpunkter på förslag och möjligheter till dialog med våra ledande företrädare minskar förhoppningsvis även motståndet mot att ta det sista steget att bli medlem.

Socialdemokraterna som under mycket påkostade former lanserat möjligheten att ”bli supporter” genom annonskampanjer i kollektivtrafik och tidningar, har fått mycket klen utdelning för detta. Det är viktigt att en sådan här möjlighet inte genomförs enbart för att behovet finns inom organisationen – det måste också innebära en väsentlig förändring av våra attityder och vårt förhållningssätt.

Vi behöver visa en öppnare attityd och välkomna människors idéer och engagemang oftare och tydligare än i dag. Människor kan ha goda idéer – eller för den delen värdefull kritik om brister i våra förslag – som vi bör lyssna till även om de inte är medlemmar. Men det är genom medlemskapet som den enskilde också, ytterst, får inflytande över besluten.

Även här kan etablerandet av Internetbaserade länsförbund få något av den effekten att frikoppla medlemskapet från det dagliga lokalpolitiska arbetet – som visserligen är utomordentligt viktigt för Folkpartiet men som inte alla har intresse av – och öppna nya former för engagemang.

En del i och för sig billiga så kallade ”give aways” som pins och medlemskort kan vara bra för att visa att medlemskapet betyder något. Partistyrelsen ska ta till sig förslagen om detta.

Men en del av de knivigare problemen för att förenkla förfarandet att bli medlem, bottnar i vår organisationsstruktur. Möjligheten att snabbt och enkelt lösa medlemskap, hämmas av att medlemskapet i första hand har betytt medlemskap i en lokal förening.

Lokalföreningen har varit och är den mest grundläggande organisationsnivån i Folkpartiet. Alla lokala föreningar har den stadgeenliga rätten att ta ut egna medlemsavgifter, vilket betyder att det finns många olika avgiftsnivåer för ett medlemskap. Det innebär också att det är i lokalföreningen som det huvudsakliga ansvaret för att följa upp när medlemmarnas avgifter förfaller till betalning för ett nytt år och att skicka påminnelser med mera.

I flera länsförbund ingår detta i de tjänster som föreningarna kan köpa av kansliet. Det ger större möjligheter till samordning och rationell hantering samtidigt som det avlastar föreningarna en tung administrativ börda som många saknar resurser att klara på egen hand.

Men det decentraliserade medlemskapet innebär också att det är svårt för riksorganisationen att administrera inbetalning av medlemsavgifter. Detta har hittills motiverat att partistyrelsen ställt sig skeptisk till förslag om centraliserad medlemshantering.

Men det finns i dag allt starkare skäl att lyssna på argumenten i bland annat motion **M9**. Motionärerna vill att landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att verka för att riksorganisationen övertar huvudansvaret för inkassering av partiets medlemsavgifter. De menar bland annat att andra organisationer som genomfört liknande projekt har gjort stora vinster i effektivitet och ökad kvalitet på informationen i medlemsregistret.

Motion **M11** argumenterar för att rabatten för medlemmar i LUF ska avskaffas, bland annat av sekretesskäl. Motion **M12 yrkande 2** går ut på att partistyrelsen ska ta fram riktlinjer för alternativa inkomstkällor till lokalföreningarna, något som i hög grad berör diskussionen om medlemsavgifter.

Även om partistyrelsen inte vill gå så långt som en centralisering av medlemsregistreringen kan vi konstatera att det huvudsakliga arbetet med administrationen av inbetalningar i dag i många fall utförs av länsförbunden och inte de enskilda föreningarna. Det är en utveckling som vi kan driva ännu några steg vidare. Partistyrelsen bör därför få i uppdrag att se över rutinerna för medlemshantering i syfte att göra det enklare och snabbare för nya medlemmar att ansluta sig och befintliga medlemmar att förnya sitt medlemskap. Exempelvis vore det bra för alla nivåer i partiet – såväl lokalförening som länsförbund och partiet som helhet – om det blev lätt och smidigt att ansluta sig via sms eller via en betaltjänst på Folkpartiets webbplats. Eventuellt kan medlemsavgiften för nya medlemmar till lokalföreningen i så fall överföras i efterhand, eller helt enkelt anstå till år två då den läggs på fakturan för förnyat medlemskap. I längden torde den ökade medlemstillströmningen kunna mer än väga upp den inledande förlusten.

Detta skulle göra det möjligt att genomföra förenklingarna som föreslås i motion M6, med kortbetalningar och autogiro. Partistyrelsen bör också undersöka möjligheten att för dem som så önskar övergå till stående månadsvisa betalningar om t.ex. 100 eller 200 kronor, som många organisationer infört, och låta detta innebära såväl medlemskap som stöd till valfond eller liknande.

Däremot anser partistyrelsen att möjligheten till rabatt för medlemmar i LUF ska kvarstå. Risken för sekretessingrepp som motionären bakom motion M11 ser, är i realiteten obefintlig då riksorganisationen helt enkelt valt att inte utföra någon kontroll. Vi anser att det vore en onödig administrativ åtgärd utan litar på dem som säger sig vara medlemmar och uppfyller ålderskriterierna för medlemskap i ungdomsförbundet.

Partistyrelsen vill i dag inte binda sig för den ena eller andra praktiska lösningen. Det rimliga är att sådana ställningstaganden görs senare, när vi vet mer om administrativa och ekonomiska aspekter. Partistyrelsen vill också understryka att alla förändringar av medlemsavgiftshanteringen kräver en fördjupad dialog med länsförbunden innan några beslut fattas.

Även om vi inte vet exakt hur ett nytt medlemshanteringssystem ska utformas ligger det i hela partiets intresse att inte processen försenas i onödan. Partistyrelsen föreslår därför redan att stadgarna ändras så att partistyrelsens övergripande ansvar för ett fungerande medlemshanteringssystem klargörs. Beslut om medlemshanteringssystem förutsätter att partistyrelsen inhämtar länsförbundens synpunkter på förhand, precis som i dag gäller för normalstadgar.

Partistyrelsen föreslår därför att **tre nya meningar tillförs i slutet av 2 § 2 st. i partistadgarna: ”Partistyrelsen fattar beslut om den övergripande utformningen av partiets system för hantering av medlemsavgifter. Inför sådana beslut ska partistyrelsen inhämta länsförbundens synpunkter. Partistyrelsen fattar även beslut om avgift för nya medlemmar som ansluter sig via riksorganisationen.”**

Med detta vill partistyrelsen också **föreslå landsmötet att anse motionerna M5, M6, M7, M8, M9 och M12 yrkande 2 besvarade samt att avslå motion M11.**

Köp av tjänster inom partiorganisationen

Motionerna M10 och M12 yrkande 1

I **motion M12 yrkande 1** och i delvis i **motion M10** berörs överföringar av medel – helt eller delvis beroende på köp av tjänster – inom partiorganisationen. Denna fråga har under de senaste åren också väckts från flera andra håll, varför partistyrelsen finner det motiverat att beröra den särskilt. Det påverkar också i högsta grad den tidigare frågan om lokalföreningarnas och länsförbundens ekonomi.

Riksdagens konstitutionsutskott tillsatte under 2007 en särskild utredare för att analysera frågan om hur partistöd disponeras internt inom partierna. Utredaren konstaterade bland annat att det i stort sett saknas tydliga lagar och regler kring detta, samtidigt som det finns få prejudikat att följa, och att variationen mellan och även inom partierna var stor.

Utredningen kommer fram till att det är lagligt att överföra medel från en lokal partiorganisation (kommunalt eller landstingskommunalt partistöd) till en regional eller nationell organisation så länge det motsvaras av tjänster och varor

som levereras till stöd för det lokala partiarbetet (partistödets syfte).

Regeln i Folkpartiet är att förhandla om stödets storlek, mellan länsförbund och kommunföreningar, baserat på de tjänster som länsförbundet erbjuder kommunföreningarna. Det finns olika upplägg med schabloner, avgifter baserade på självkostnadsprincipen osv. Även riksorganisationen säljer i dag varor och tjänster (bland annat utbildningar och valmaterial) till lokalföreningarna.

Partistyrelsen konstaterar alltså att vi inte löper någon risk att bryta mot lagen. Det finns, av utredningen att döma, ingen anledning att detaljstyra hur avtalen läggs upp. Men en rekommendation som landsmötet skulle kunna göra för att förtydliga förhållandet mellan lokalförening och länsförbund, är att det bör finnas en skriftlig överenskommelse som underlag för transaktioner av lokalt partistöd som också preciserar vilka tjänster som utgör motprestationen.

Det vore dock fel väg att gå, och med största sannolikt i strid med lagen, för riksorganisationen att fakturera kommunföreningarna en procentsats av partistödet mot möjlighet att behålla en större andel av medlemsavgifterna. Att ta ut detta som ett slags intern ”skatt” för driften av riksorganisationens verksamhet, skulle i allt för liten grad vara kopplat till värdet av de varor och tjänster som lokalföreningarna får för pengarna. Motion **M10 bör med detta avslås av landsmötet**.

Motion M12 yrkande 1 tar upp de avgifter som på vissa håll tas ut av enskilda förtroendevalda. Partistyrelsen menar att denna fråga måste lösas på lokal nivå och i samförstånd. Ett landsmötesbeslut skulle riskera att bli ett allvarligt ingrepp i vissa lokal- och kommunföreningars ekonomi. Om avgiften upplevs betungande – särskilt i fråga om låga arvoden – tycks det rimligt att justera den alternativt att se över om avgiften överhuvudtaget borde finnas. Även här kan det vara viktigt att tydligt redovisa vilka motprestationer som kansliet utför för pengarna. Men någon mer rekommendation än så kan inte partistyrelsen ge sig in på. Med det anser partistyrelsen att **motion M12 yrkande 1 bör avslås**.

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion M2 bifalls
2. **att** motion M1 yrkande 4 anses besvarat
3. **att** motion M1 yrkande 6 anses besvarat
4. **att** motion M3 anses besvarad
5. **att** motion M1 yrkande 2 avslås
6. **att** motion M1 yrkande 3 anses besvarat
7. **att** motion M1 yrkande 1 anses besvarat
8. **att** motion M1 yrkande 5 anses besvarat
9. **att** motion M4 avslås
10. **att** partistadgarna, 2 § 2 stycket, tillförs tre nya meningar i slutet:
    ”Partistyrelsen fattar beslut om den övergripande utformningen av partiets system för hantering av medlemsavgifter. Inför sådana beslut ska partistyrelsen inhämta länsförbundens synpunkter. Partistyrelsen fattar även beslut om avgift för nya medlemmar som ansluter sig via riksorganisationen.”
11. **att** motion M5 anses besvarad
12. **att** motion M6 anses besvarad
13. **att** motion M7 anses besvarad
14. **att** motion M8 anses besvarad
15. **att** motion M12 yrkande 2 anses besvarat
16. **att** motion M9 anses besvarad
17. **att** motion M11 avslås
18. **att** landsmötet uttalar att det bör finnas en skriftlig överenskommelse mellan lokal-/kommunförening och länsförbund, som preciserar vilka tjänster länsförbundet erbjuder föreningen, som underlag för transaktioner av lokalt partistöd
19. **att** motion M10 avslås
20. **att** motion M12 yrkande 1 avslås

Allmänna organisationsfrågor

Landsmötesformer och interndemokrati

Motionerna M13–M21

I motion **M13** yrkas att begränsningen av motionernas längd, som fanns till detta landsmöte, slopas. Till stöd för detta, framförs bland annat uppfattningen att debatten tenderar att bli allt ytligare och budskapen koncentreras till några få oneliners i dagens samhälle, att tid för analys och reflektioner ofta saknas.

Motionären menar vidare att problemet med långa motioner måste vara marginellt, då 90 procent av dem håller sig under den stipulerade längden, och att det är svårt att se något viktigare än att prioritera interndemokrati.

Motion **M14** föreslår i första yrkandet att medlemmar som inte är ombud ska få samma talartider som medlemmar, när deras motioner behandlas. I andra yrkandet preciseras att detta, om motionärerna är flera till antalet, endast ska gälla en utsedd talesperson alternativt det första namnet av undertecknarna.

Partistyrelsen kan i mångt och mycket instämma i alla dessa resonemang. I en perfekt värld vore vi inte heller begränsade till ett par dagars landsmöte, utan kunde låta debatterna ta tid tills alla röster hade hörts så många gånger som var och en önskade. Men tid och resurser för såväl partistyrelsens behandling av inkomna motioner som för landsmötesförhandlingarna är begränsade.

Till årets landsmöte har det inkommit sammanlagt cirka 585 motioner. Det är rekord – och det är glädjande att fler och fler medlemmar utnyttjar möjligheten att delta i debatten. Kostnaden för motionshantering ökar dock kraftigt om motioner kommer in i pappersform.

Många medlemmar är redan upprörda över att landsmötet de senaste åren har behövt sammanträda hela natten och bland annat krävt regler mot att beslut fattas sent på natten med ett fåtal ombud närvarande. Tiden under landsmötet är mycket knapp och medger inte en lång debatt i varje fråga.

Folkpartiet är det parti som i dag har de generösaste reglerna för interndemokratin. Vi medger inte bara alla medlemmar motionsrätt, alla medlemmar oavsett om de är ombud eller ej har rätt att yttra sig och komma med förslag i debat-

terna på landsmötet. Partistyrelsen vill slå vakt om denna unika öppenhet – men det största problemet i dag är belastningen som det ger på vår organisation. Ska vi kunna fortsätta med det, måste också arbetsbelastningen och resursåtgången begränsas.

Att avstå från att försöka pröva nya former, är inte heller någon möjlighet. I slutet av motionstiden 2007 överskred e-posttrafiken kapacitetstaket på vårt intranät, Nubbs. Följden av det blev att motioner försvann och fick eftersökas, vilket krävde ytterligare personalinsatser. Det samma skulle ha med största sannolikhet ha hänt också i år, med tanke på att antalet motioner ökat ännu mer.

Genom att partistyrelsen utökat antalet partiråd och antalet samråd som genomförts, i enlighet med förslag från tidigare landsmöten, har också antalet möjligheter till debatt utöver ordinarie landsmöten ökats. Genom att då fokusera kring ett program i en sakfråga fyller de rollen av fördjupad debatt bättre än landsmötena.

I år prövades ett system för hantering av motioner via nätet. Detta gav viktiga erfarenheter – men är ingalunda slutligt. Gränsen på 4 000 tecken kan i efterhand sägas ha varit lite för kort. Men även i framtiden kommer det med all sannolikhet att vara aktuellt att ha en tydlig gräns för att ge alla medlemmar någorlunda tydiga och rättvisa villkor. Trots att inte alla motionärer höll sig till reglerna, och en del skickade in dokument via e-post, överskred längd etc. så har alla inkomna motioner behandlats även i år. Det är givetvis alltid målsättningen – men reglerna krävs för att vi i längden ska kunna hantera den stora och ökande motionsskörden år från år.

I nästa version, till landsmötet 2011, hoppas partistyrelsen att vi ska kunna ta ytterligare steg för att förenkla och förbättra. Större möjligheter för olika motionärer att se varandras utkast, och för t.ex. medundertecknare att föreslå ändringar under tiden, för andra att hitta redan inlämnade motioner som är möjliga att underteckna, stöd med formuleringar och liknande under processen. Det kräver dock ett längre utvecklingsarbete för att kunna sjösättas.

Partistyrelsen **föreslår att landsmötet uttalar** att arbetet med att förbättra interndemokratin, genom att bland annat utveckla och effektivisera motionsprocessen, samt skapa utrymme för debatt, ska fortsätta och att landsmötet därmed **anser motionerna M13 och M14 besvarade.**

Motion **M15** föreslår en rad smärre förändringar av landsmötesrutinerna, som motionären anser skulle vara förbättringar. Det första yrkandet i motionen handlar om att partistyrelsens yttranden ska placeras i direkt anslutning till respektive landsmötesmotion. Motionens andra yrkande vill att utskottens yrkanden ska referera till motionernas beteckning, i stället för som tidigare till partistyrelseyttranden. Det tredje förslaget är att handlingarna ska finnas tillgängliga på Folkpartiets hemsida senast fem veckor före landsmötet. Slutligen föreslår motionären att utskottens yrkanden ska var tillgängliga för ombud och andra närvarande så fort det är praktiskt möjligt.

Motion **M16** vill ge partistyrelsen i uppdrag att koordinera tider för årsmöten, motionstider med mera och eventuellt stadgereglera dessa, så att fler motioner från enskilda medlemmar ska kunna förankras på förenings- och länsförbundsårsmöten.

De former som omger landsmötet, regleras antingen genom stadgarna eller genom beslut i partistyrelsen. När själva landsmötet sammanträder, antas en förhandlingsordning som närmare reglerar villkoren för debatter och beslut. Men en lång rad praktiska omständigheter, av den typ som de båda motionerna nämner, är inte reglerade utan baserade på erfarenhet och praxis. Där förekommer också ständiga försök att utveckla och förbättra dessa rutiner, så att kommande landsmöten ska flyta enklare och smidigare.

Ett exempel på detta är att vi i och med de två senaste partiråden (2008 och 2009) har avskaffat traditionella listor med utskottsyrkanden. (Formella protokoll försvann efter landsmötet 2001, sedan dess har utskottens yttranden förenklats mer och mer för varje landsmöte.) I stället görs en uppställning över alla förekommande yrkanden – motioner, programförslag, partistyrelsens och utskottens yttranden – i spalter som gör det lättare att följa. Detta gör att motion M15 yrkande 2 nog får anses överspelat.

När det gäller att färdigställa dessa i god tid före debatterna, är det svårare att råda över. Där finns faktorer som t.ex. tryckkapacitet och annat som är begränsade. Den nya uppställningen innebär dock mindre arbete för sekreterarna, och det torde göra det lättare att i framtiden hinna med arbetet och därför också kunna trycka och distribuera dem.

Likaså anser partistyrelsen att den form som partistyrelsens yttranden numera antar – där ett antal motioner eller andra förslag grupperas ihop på ett sätt som styr över landsmötets ”debattblock” – fungerar väl. Det ger möjlighet att besvara motioner som berör samma eller likartade frågor i ett svep, på ett mer nyanserat och resonerande sätt än som skulle bli fallet om svaren behandlade motionerna en och en.

Partistyrelsen gör i dag vad som går för att såväl yttranden ska färdigställas i god tid före landsmötet, liksom att dessa ska finnas tillgängliga på hemsidan. Stadgarna kräver att dessa skickas ut till ombud senast fem veckor före landsmötet.

Folkpartiet har en tradition av att hålla landsmöte på hösten. Inget hindrar länsförbund eller lokala föreningar från att kalla till medlemsmöten el.dyl. för att uppmuntra till debatt och motiotionsskrivande inför ett landsmöte. Detta gäller oavsett vilken tid på året som landsmötet infaller. Partistyrelsen föreslår därmed att **motionerna M15 och M16 anses besvarade**.

Motion **M17** föreslår att landsmötet ska anta en policy att riksdagsledamöter endast i undantagsfall bör väljas som länsförbundsordförande. I stället vill motionären se yngre krafter som i framtiden kan tänka sig att driva politik på regional- eller riksnivå. I motion **M18** yrkar motionären på att i stadgarna införa en begränsning som innebär att högst hälften av de av valberedningen föreslagna kandidaterna till partistyrelsen får vara heltidspolitiker. I ett andra yrkande, föreslås en liknande stadgereglering av ledamöterna i arbetsgrupper som tillsätts av partistyrelsen.

Motion **M19** vill också införa begränsningar, bland annat att ingen ska kunna väljas för förtroendeuppdrag av heltidskaraktär för längre tid än tre mandatperioder, att den enskilde efter den tiden inte ska vara valbar igen förrän efter lika lång tid som uppdraget innehades, samt slutligen att dessa bestämmelser inte ska gälla retroaktivt. Motion **M20** vill att landsmötet antar policyn att inte mer än fyra personer från samma postadress ska väljas in i partistyrelsen.

Det som förenar dessa motioner är önskan om att på något sätt införa vägledande begränsningar i den fria nomineringsoch valmöjligheten. För vart och ett av förslagen kan anföras

principargument – spridning av uppdrag, mångfald, rotation och behovet av nya krafter och så vidare.

Nackdelen är dock, menar partistyrelsen, att sådana regler i slutänden riskerar att vara större hinder än de problem de är satta att lösa. De principer som ligger bakom Folkpartiets stadgar och praxis i dag, är att nomineringsrätten ska vara helt fri, alla medlemmar (i respektive del av organisationen) är valbara till varje uppdrag. En valberedning som ska ta hänsyn till olika faktorer – så som mångfald i kön, ålder, etnicitet, erfarenhet med mera – lämnar ett förslag som försöker kombinera de mest lämpliga kandidaterna med respektive uppdrag. Detta löser inte alltid alla problem och målkonflikter som kan uppstå, men det har många fördelar som metod jämfört med begränsningar som tar fasta på enskildheter.

Det övergripande problemet – särskilt märkbart i många mindre lokalföreningar – är att medlemsunderlaget krymper och ett fåtal medlemmar är beredda att lägga ned tid och energi på att ta ideella styrelseuppdrag. Samtidigt växer i många fall de förväntningar som finns på dem som antar uppgifterna.

I motsats till motionären anser partistyrelsen att det är en styrka för Folkpartiet att de ledande förtroendevalda åtar sig uppdrag i det interna partiarbetet. Det är ett sätt att uppvärdera partiarbetet och se till att de som är ansvariga inför väljarna också är de som tar ansvar för partiets interna, medlemsstyrda arbete. Under 2008 var det åtta riksdagsledamöter som dessutom var länsförbundsordförande. Partistyrelsen menar snarast att om något borde den siffran öka.

Motionärerna har naturligtvis all rätt att tycka att det är olyckligt att partistyrelsen i så hög grad består av personer som har politiska uppdrag för Folkpartiet, men samtidigt är detta personer som fått sina uppdrag av medlemmarna just på grund av politisk kompetens. Det finns en logik i att många av dem som är ledande i att utforma vår politik, i riksdagsgruppen, i landsting och kommuner, har en plats i partistyrelsen.

Partistyrelsen vill med detta **yrka avslag till motionerna M17, M18, M19 och M20**.

Motion **M21** vill ersätta provvalsystemet där deltagarna kan sätta ettor respektive tvåor för ett antal kandidater, i ett viktat röstsystem. I stället vill motionären se ett system där medlemmarna fick rangordna kandidater löpande.

Det finns i dag olika provvalssystem som används av olika länsförbund och kommunföreningar. Det exakta systemet är inte stadgereglerat, så landsmötet kan inte fatta några bindande beslut. Partistyrelsen ser inte heller något påkallat behov av att försöka normera provvalssystemen. Det är tvärtom bra att det finns olika metoder, eftersom förhållandena är olika i olika länsförbund. Det system motionären föreslår innebär också att det blir mer komplicerat att räkna, medan ett system som är viktat i två eller tre diskreta kategorier ger ett snabbräknat och lättredovisat resultat. Partistyrelsen föreslår därför att **motion M21 avslås**.

Övriga organisationsärenden

Motionerna M22–M33

Motion **M22** föreslår inrättandet av ett kvalitetsråd för att säkerställa att partiets kommunföreningar lever upp till partiets syfte och mål, följer stadgar och använder normala mötesformalia. Detta råd ska enligt motionärens förslag förutom av några ledande liberaler, bestå av minst en fristående jurist. Det ska dock inte ha aktiva folkpartipolitiker som ledamöter. Motionären vill också att landsmötet ska besluta om att kvalitetsrådet ska omgärdas av formalia för att dokumentera mottagande och handläggning av frågor rörande kommunföreningarna samt att respons når till den klagande inom rimlig tid.

Partistyrelsen vill till att börja med konstatera att det alltid är beklagligt och problematiskt om enskilda medlemmar upplever att en lokalförning inte fungerar som det borde och att det finns brister i mötesteknik, formalia och konflikter uppstår. Dock har Folkpartiets riksorganisation inga möjligheter att inrätta något råd av den typ som motionären önskar. Lokalföreningarna har – även om de är delar av Folkpartiet som organisation – en stor grad av frihet som partistyrelsen inte vare sig kan eller bör inkräkta på i den grad som motionärens förslag innebär.

I den mån som riksorganisationen kan avsätta resurser för att utbilda, stödja föreningar eller lösa konflikter så görs naturligtvis detta. Men det handlar framför allt om utbildningsinsatser, där partiet under senare år i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan bland annat satsat på att förnya studiecirkeln ”Politik i praktiken”, som har många konkreta råd om förenings- och mötesteknik, och utveckla en nationell ledarskola. Enskilda lokalföreningar som behöver stöd i mötesteknik och hur formerna för interndemokrati ska hanteras kan också kontakta Studieförbundet Vuxenskolan för utbildning.

I frågor som etik och handlande i etiskt komplicerade situationer, kan också Folkpartiets etiska råd kontaktas för rådgivning. Det etiska rådet har inrättats för att kunna vara rådgivande i en del av de situationer som rör föreningens ledarskap och konflikter som kan uppstå kring det, men inte bistå med allmän föreningskunskap. Aktuella kontaktuppgifter kan fås via Folkpartiet hemsida. Med detta vill partistyrelsen **föreslå landsmötet att avslå motion M22**.

Motion **M23** påpekar att när landsmötet hålls, är det bara ett par veckor till inledningen av FN:s viktiga klimatförhandlingar inleds i Köpenhamn. Folkpartiet bör inte bara driva miljöfrågor utan också som organisation vara ett föredöme, skriver motionären. Landsmötet bör därför ställa sig bakom att Folkpartiet antar en miljöpolicy, som bör utarbetas av partistyrelsen med särskild tonvikt på att miljöaspekter vägs in vid resor, arrangemang och inköp på alla nivåer i organisationen samt att energieffektivitet, resursminskning och sopsortering vägs in.

Partistyrelsen ser positivt på motionärens förslag. Till landsmötet 2007 lämnades ett par motioner som berörde liknande frågeställningar, bland annat motion O11 om införande av ett miljöledningssystem inom Folkpartiet och närstående organisationer, samt H20 (ett yrkande) om att ha en strikt klimatpolicy vid resor och bland annat undvika onödiga flygresor, klimatkompensera med mera. Införandet av ett miljöledningssystem bedömde partistyrelsen då som alltför betungande och detaljstyrande för Folkpartiet som organisation. Det ska i sammanhanget nämnas att landsmötets beslut i sådana här frågor är bindande enbart för riksorganisationen och förslag som involverar regional och lokal nivå kan därför endast vara rekommendationer.

Men miljöarbetet inom Folkpartiet är, som motionären understryker, viktig inte bara internt utan också för vår trovärdighet utåt sett i miljö- och klimatfrågor. Miljöpolicyn måste givetvis utformas efter riksorganisationens förutsättningar, vilket inkluderar en begränsad möjlighet att styra över sam-

verkande organisationer eller andra nivåer i den egna organisationen och kommer framför allt att omfatta arbetet med att planera, upphandla och genomföra riksorganisationens olika arrangemang. Men en miljöpolicy för riksorganisationen kan såklart fungera normerande och utgöra en hjälp- och vägledning för liknande lokala och regionala verksamheter på många sätt. Partistyrelsen anser därför att **motion M23 bör bifallas**.

I motion **M24** föreslås inrättandet av ett ”Karl Staaffs demokrati- och fredspris” som varje landsmötesår skulle kunna delas ut till en förtjänt person eller organisation, samt att partistyrelsen uppdras att närmare utforma priset. Motionären menar att detta pris skulle bidra till att, vid sidan av de Karl Staaff-priser som utdelas för förtjänstfullt och långt arbete inom Folkpartiet liberalerna, uppmärksamma en viktig historisk gestalt och ett liberalt bidrag till vår historia i ett kritiskt skede.

Partistyrelsen kan instämma med motionären i att Karl Staaff både var en betydande ledargestalt för den liberala rörelsen i Sverige och gjorde bestående och stora insatser för landet. Men partistyrelsen ser två skäl mot detta förslag. Det första är att det redan finns ett pris inom organisationen, som bär Karl Staaffs namn. Det andra är att det redan finns liknande priser som vi delar ut. Till exempel instiftades ett demokratipris inom Folkpartiet i samband med att Lars Leijonborg fyllde 50 år. Detta har delats ut vid några tillfällen, bland annat till kubanska demokratiaktivister och till den nederländska politikern Ayaan Hirsi Ali. Partistyrelsen noterar att nyttan av ett sådant pris bygger på långsiktigt och uthålligt arbete med att göra det känt. Med detta föreslår partistyrelsen att **motion M24 anses besvarad**.

I motion **M25** yrkas att Folkpartiet tar fram en strategi för statsråds och riksdagsledamöters besök. Motionären framhåller vikten av att sådana besök genomförs, för att stärka de enskilda folkpartimedlemmarnas engagemang och bredda och stärka Folkpartiets lokala mediegenomslag. I motion **M26** betonas vikten av det personliga mötet och föreslås att vi vid ett liberalt riksmöte provar att avsätta tid för korta träffar mellan statsråd eller ledande tjänstemän och enskilda lokala företrädare.

Partistyrelsen kan meddela att sådana strategier finns. Riksdagskansliet har under våren 2009 provat en utvecklad strategi att besöka utvalda verksamheter i varje län, i syfte att skaffa faktaunderlag för rapporter och utspel. Det första testet genomfördes med besök inom familjehemsvården i respektive län. I början av sommaren presenterades en rapport med sammanställning av intryck och erfarenheter från besöken.

Folkpartistatsrådens besök ute i landet är koordinerade med riks- och den regionala organisationen, utom i de fåtal fall när besöket av olika skäl måste ske snabbt. Statsråden har dock inte alltid utrymme för aktiviteter vid sidan om huvudsyftet med besöket, men försöker tillgodose de förfrågningar som kommer in.

Förslaget om personliga möten i motion M26 är något som partistyrelsen kommer att försöka ta tillvara inför kommande riksmöten eller andra arrangemang i någon form. Med detta föreslår partistyrelsen att **motionerna M25 och M26 anses besvarade**.

I motion **M27** föreslås att landsmötet beslutar tillsätta en ”författningsgrupp” för att till nästa landsmöte lägga fram förslag som berör partiets image, ledning och det politiska kravet på författningsdomstol. Motionären diskuterar för- och nackdelar med olika ledarformer och förespråkar att partiet övergår till et tredelat ledarskap. Motionären tycker också att vårt krav på författningsdomstol inte drivits kraftfullt nog, och anser att författningsdomstolen utöver konstitutionella frågor också ska pröva om enskilda statliga befattningshavare utför sina arbeten korrekt.

Partistyrelsen ser inte fördelarna med ett tredelat ledarskap jämfört med det system Folkpartiet i dag har med en partiordförande samt vice och andre vice partiordförande. I bägge fallen menar partistyrelsen att maktdelning föreligger, men det system Folkpartiet har i dag är tydligare vad gäller de olika befattningshavarnas inbördes ställning vilket undviker risken för oklarheter och motstridiga budskap inom organisationen.

Folkpartiets partistyrelse utser också en partiledning, bestående av mellan sex och åtta personer. Förutom partiordförandena ska partisekreteraren och gruppledaren för riksdagsgruppen alltid ingå. Det är dessutom praxis att båda viceordförandena ingår. Partistyrelsen menar att denna organisation måste ses som en helhet. Inom partiledningen diskuteras avgörande frågor, viket leder till att betydligt fler perspektiv kan komma till tals än med motionärens förslag.

När det gäller partiets image och vilka frågor som drivs för att profilera partiet, så är det en ständigt återkommande diskussion vid såväl partistyrelsens som riksdagsgruppens möten att analysera det politiska läget och föreslå vilka aktuella frågor och ställningstaganden som behöver göras. Även frågor om politisk profilering i vardagen berörs således i en vidare krets.

Frågan om en författningsdomstol och dess roll avhandlas huvudsakligen under området Demokrati och jämställdhet på annan plats i handlingarna. Partistyrelsen kan instämma med motionären att vi inte drivit frågan särskilt hårt, men detta är främst beroende på att en författningsutredning arbetat sedan 2005. Det har då funnits utrymme att verka för införandet av en författningsdomstol in utredningen, men det förslaget har inte vunnit gehör hos majoriteten. Partistyrelsen avser inte vidta några ytterligare åtgärder i den frågan för närvarande. Partistyrelsen vill med detta föreslå att **motion M27 avslås**.

I motion **M28** skisserar motionären på ett system med månadsvisa kampanjaktiviteter med måltidsersättning åt dem som deltar, sänkta medlemsavgifter och vill att partiets riksorganisation sponsrar minst en valstuga per kommun med matkostnader för bemanning.

En motion med liknande innehåll av samme motionär behandlades av landsmötet 2007. Partistyrelsen noterade då att utgiftsökningar av den storleksordningen som motionären föreslår inte ryms inom partiets budget, utan att dränera partiet på andra resurser.

Partistyrelsen välkomnar varmt kampanjaktiviteter och dialog med väljarna. Många nya och lovande kampanjmetoder har provats, bland annat dörrknackning. Men det dagliga politiska kampanjarbetet kommer även fortsättningsvis att behöva vara oavlönat. Det är naturligtvis tråkigt att det innebär att en del personer inte kan medverka på grund av det, men förutom bristen på resurser som noteras ovan vill partistyrelsen också framhålla vikten av att politiskt engagemang är just engagemang och inte helt övertas av personer som arbetar mot ersättning, oavsett storlek.

Partistyrelsen prioriterar i dagsläget många andra sätt att subventionera och stötta den lokala och regionala nivån i valrörelsen, så som subventionerade utbildningar och rabatterat eller gratis valmaterial. De varor och tjänster riksorganisatio-

nen i dag erbjuder ger lokalföreningarna större frihet i kampanjarbetet än destinerade måltidsersättningar skulle göra. Partistyrelsen föreslår med detta svar att **motion M28 anses besvarad**.

I motion **M29** förordas att det vin som eventuellt serveras på kommande riks- och landsmöten i så stor utsträckning som möjligt bör komma från Libanon. Motionären anser att det är viktigt att stödja vinnäringen i Libanon i syfte att stötta krafter som verkar för fredlig återuppbyggnad och kontakter över gränserna för tidigare motsättningar.

Partistyrelsen delar motionärens förhoppning om ett snart och snabbt återuppbyggande av Libanon. Införande av fred och demokrati i denna alltför ofta krigsplågade del av världen vore ett stort steg framåt. Men partistyrelsen anser trots det – och trots medvetenheten om marknadskrafternas ofta positiva effekt genom handel och utbyte som minskar motsättningar – att landsmötet inte ska fatta den här typen av beslut. I sådana här frågor, blir det bästa lätt det godas fiende. Den grad av detaljstyrning som det öppnar för, kommer i längden att leda till stora problem för riksorganisationen att genomföra centrala arrangemang på ett rationellt sätt. Partistyrelsen föreslår att **motion M29 avslås**.

I motion **M30** uppmanas folkpartimedlemmar att uppmuntra varandra. Motionären vill att partistyrelsen tar fram förslag på hur aktiva i lokalföreningarna kan uppmuntras samt hur de kan få hjälp med att hålla lokala sidor uppdaterade. I motion **M31** föreslås införande av ett mindre symboliskt värdebevis för deltagande i politiken.

Partistyrelsen vill, liksom i svaret till motion M28, framhålla den bärande tanken att det politiska engagemanget ska bottna i personlig övertygelse snarare än att man ska ”få något för det”. Ideellt engagemang är på många sätt otacksamt och slitsamt. Det är naturligtvis inget självändamål att det ska vara så, men innebörden i ett uppdrag förändras när man kräver – och får – ersättning. Om vi på det sättet professionaliserar alla ideella uppdrag så förändrar vi kraftigt det politiska arbetets natur. Det skulle på sikt sannolikt bli svårare, inte lättare, att rekrytera personer till förtroendeuppdrag när uppdragets natur förändras på detta sätt.

Betydelsen av förslaget i motion M30 vill partistyrelsen understryka – att vi ska uppmuntra varandra och visa tacksamhet för de arbetsuppgifter som utförs inom Folkpartiet. Däremot tycker inte partistyrelsen att det behövs landsmötesbeslut på hur detta ska uttryckas.

Vad gäller motion M30s andra del, om uppdateringen av lokala hemsidor, hänvisar partistyrelsen till de möjligheter som finns för lokal- och kommunföreningar att förhandla med länsförbunden om att utföra sådana tjänster. Det skapar större effektivitet att dela på kostnaden för att få detta utfört tillsammans, om det saknas frivilliga som vill ta på sig arbetsuppgifterna. Riksorganisationen tar en stor del av kostnaderna genom att stå för utveckling och drift av den centrala plattform som Folkpartiet.se bygger på, men kan inte utöver det hjälpa till med lokalauppdateringar. Med detta anser partistyrelsen att **motion M30 bör anses besvarad och M31 avslås**.

I motion **M32** föreslås att tidningen NU blir gratis till medlemmar, ideellt arbetande liberaler, pensionärer och skolungdomar. Motionären jämställer detta med ett slags bonussystem, i enkel form.

Partistyrelsen vill inledningsvis betona att landsmötet inte kan fatta beslut för Tidningen NU:s räkning. Tidningen NU ägs av ett fristående aktiebolag, Liberal Information AB (LIAB) vars bolagsstämma är suverän beslutsfattare i den här typen av frågor.

I dag utgör fyra nummer per år medlemsnummer som går till alla Folkpartiets medlemmar. Detta betalar Folkpartiet för, bland annat genom annonser i varje nummer av tidningen NU. Någon utökning av detta är av ekonomiska skäl inte aktuell. Partistyrelsen vill med detta föreslå att **motion M32 anses besvarad**.

Motionären bakom **motion M33** vill att partistyrelsen tar bort ordet ”ras” ur texten i den kommunikationspolicy som antagits för Folkpartiets riksorganisation. Som skäl för detta menar motionären att ordet är oförenligt med ett liberalt språkbruk.

Partistyrelsen kan instämma i att användningen av ordet ras är föråldrad och otidsenligt. Dock är det utpekade stycket i kommunikationspolicyn ett återgivande av den gällande lagen (personuppgiftslagen) som i sin tur går tillbaka på Regeringsformen. Även om språkbruket uppfattas som otidsenligt och kanske till och med stötande, vill inte partistyrelsen förställa lagtextens lydelse.

Inom kort kommer regeringen att behandla utkastet till en proposition om grundlagsförändringar, som ett resultat av författningsutredningen. I samband med det kan Folkpartiet verka för att en modernisering av språkbruket sker, om detta inte redan är tillgodosett. Därigenom kan motionens förslag förhoppningsvis anses tillgodosett i sak. Med hänvisning till det bör **motion M33 anses besvarad**.

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** landsmötet uttalar:
   ”Arbetet med att förbättra interndemokratin, genom att bland annat utveckla och effektivisera motionsprocessen, samt skapa utrymme för debatt, ska fortsätta.”
2. **att** motion M13 anses besvarad
3. **att** motion M14 anses besvarad
4. **att** motion M15 anses besvarad
5. **att** motion M16 anses besvarad
6. **att** motion M17 avslås
7. **att** motion M18 avslås
8. **att** motion M19 avslås
9. **att** motion M20 avslås
10. **att** motion M21 avslås
11. **att** motion M22 avslås
12. **att** motion M23 bifalls
13. **att** motion M24 anses besvarad
14. **att** motion M25 anses besvarad
15. **att** motion M26 anses besvarad
16. **att** motion M27 avslås
17. **att** motion M28 anses besvarad
18. **att** motion M29 avslås
19. **att** motion M30 anses besvarad
20. **att** motion M31 avslås
21. **att** motion M32 anses besvarad
22. **att** motion M33 anses besvarad